Regnskabshåndbogen 2022

Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter og Selskabsret i overbliksform

pwc

www.pwc.dk/rh22

Udgiver: PwC, Strandvejen 44, 2900 Hellerup
Bestilling: www.pwc.dk/rh22
Redaktion: Henrik Steffensen, Kim Tang Lassen, Jan Fedders, Sahra Albrecht, Martin Kristensen, Carsten Allerslev Olsen, Lea Lencina, Tobias Linnebjerg Jørgensen, Helle Winkler Kallermann, Mads Schockert Nielsen, Martin Trabjerg Nielsen, Henrik Kurtmann, Jens Pultz Pedersen, Klaus Okholm, Lars Thygesen, Joan Faurskov Cordtz, Maria Raabye Füchsel, Claus Boldt, Dorthe Higham, Sandra Erichsen, Vivi Clemmensen (sekretær).
Produktion: M&C – 0264-21
Design: Anders Cold/Antistandard
Tryk: Cool Gray A/S
Oplag: 3.000
ISBN: 87-94274-03-6
ISSN: 1604-7486

Redaktionen er afsluttet 7. december 2021.

Denne publikation udgør ikke og kan ikke erstatte professionel rådgivning. PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab påtager sig intet ansvar for tab, nogen måtte lide som følge af handlinger eller undladelser baseret på publikationens indhold, ligesom PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab ikke påtager sig ansvar for indholdsmæssige fejl og mangler.

© 2021 PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab.

Alle rettigheder forbeholdes. I dette dokument refererer ”PwC” til PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskab, som er et medlemsfirma af PricewaterhouseCoopers International Limited, hvor hver enkelt virksomhed er en særskilt juridisk enhed.

Overblik
Inspiration
Viden

Regnskabs-håndbogen 2022

pwc

Introduktion

Regnskabshåndbogen 2022 omhandler ændringer og gældende regler vedrørende *Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter* samt *Selskabsret*, som har betydning for regnskabsaflæggelsen for 2021. Bogen henvender sig til praktikere og andre, som ønsker at blive klogere på relevante emner i forhold til en virksomheds regnskabsaflæggelse.

Bogen er delt op i fire hovedafsnit: *Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter* samt *Selskabsret.* Ud over en beskrivelse af reglerne indeholder bogen en lang række eksempler, som illustrerer anvendelsen af reglerne.

I afsnittet *Overblik* får du et overblik over de væsentligste ændringer i 2020 inden for *Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter* samt *Selskabsret.* Hvert af de fire hovedafsnit i Regnskabshåndbogen – *Regnskab, Selskabsskat*, *Moms og afgifter* samt *Selskabsret* – indeholder endvidere en indledning med omtale af de mest relevante tendenser i forhold til ny lovgivning og udviklingstendenser inden for området. Herefter beskrives de relevante regler på væsentlige områder.

Regnskabshåndbogen 2022 indeholder ingen modelårsrapporter eller tjeklister. Disse er i stedet tilgængelige på vores hjemmeside. Du kan på *www.pwc.dk/tm* finde en oversigtsside med adgang til alle vores regnskabsværktøjer, herunder modelregnskaber og diverse tjeklister. I bogens enkelte afsnit er der henvisninger til relevante, konkrete afsnit, noter eller lignende i modelregnskaberne.

I regnskabsafsnittet finder du endvidere en oversigt over de væsentligste forskelle i indregning og måling mellem ÅRL og IFRS.

Har du behov for yderligere litteratur om ÅRL eller IFRS, henviser vi til PwC's særskilte publikationer om en række aktuelle specialemner, fx vores danske publikationer om Indregning af omsætning efter IFRS 15 og Leasing efter IFRS 16.

Vi vil i øvrigt anbefale, at du tilmelder dig nyhedsbrevet fra PwC (via *www.pwc.dk/tilmeld*). Så modtager du løbende og helt automatisk information om netop de emner, du har behov for.

Du kan downloade Regnskabshåndbogen 2022 på *www.pwc.dk/rh22*. Det er en interaktiv version med links og søgemuligheder. Herudover kan du via iBooks hente Regnskabshåndbogen 2022 i en iPad-udgave.

Vi håber, at du får glæde af håndbogen og ønsker dig god læselyst. Hvis du ønsker emner uddybet eller har forslag og kommentarer, er du naturligvis velkommen til at kontakte os.

Med venlig hilsen

PwC

Indhold

Indhold

Introduktion **5**

Indhold **8**

Overblik **24**
Regnskab 24
Selskabsskat 24
Moms og afgifter 25
Selskabsret 25

Regnskab

1. Ændringer til IFRS og ÅRL **28**
1.1 Ændringer til ÅRL 28
1.1.1 Ændringer til ÅRL for 2021 28
1.1.2 Ændringer til ÅRL for 2022 30
1.2 Internationale regnskabsstandarder 30
1.2.1 Nye IFRS-standarder for 2021 30
1.2.2 Ændringer og nye IFRS-standarder for 2021 og frem 31
1.3 Regnskabsaflæggelse i en krisetid 33
1.3.1 Regnskabsmæssige overvejelser som følge af COVID-19 33

2. Forskelle på indregning og måling mellem IFRS og ÅRL **42**
2.1 Generelt (afsnit 3) 42
2.1.1 Grundlæggende krav til årsrapporten (3.1) 42
2.1.2 Regnskabsåret (3.2) 42
2.1.3 Sammenligningstal (3.4) 42
2.1.4 Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning (3.6) 43
2.2 Aktiver og forpligtelser (afsnit 4) 43
2.2.1 Generelle bestemmelser om balancen (4.1) 43
2.2.2 Immaterielle anlægsaktiver (4.2) 43
2.2.3 Materielle anlægsaktiver (4.3) 44
2.2.4 Investeringsejendomme (4.4) 44
2.2.5 Låneomkostninger (4.5) 45
2.2.6 Finansielle aktiver og forpligtelser (4.6) 45
2.2.7 Kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og fællesledede arrangementer (4.7) 47
2.2.8 Nedskrivning af anlægsaktiver (4.8) 48
2.2.9 Varebeholdninger (4.9) 49
2.2.10 Medarbejderforpligtelser (4.11) 49
2.2.11 Hensatte forpligtelser (4.12) 49

2.3 Resultatopgørelsen (afsnit 5) 49
2.4 Egenkapital (afsnit 6) 52
2.5 Pengestrømsopgørelse (afsnit 7) 53
2.6 Koncernregnskab (afsnit 9) 53
2.7 Andre områder (afsnit 10) 55

3. Generelt 57
3.1 Grundlæggende krav til årsrapporten 57
3.1.1 ÅRL 57
3.1.2 Internationale regnskabsstandarder 59
3.2 ÅRL's anvendelsesområde, regnskabsklasser og årsrapportens bestanddele 64
3.2.1 ÅRL 64
3.2.2 Internationale regnskabsstandarder 74
3.3 Regnskabsåret 75
3.3.1 ÅRL 76
3.3.2 Internationale regnskabsstandarder 82
3.4 Sammenligningstal 83
3.4.1 ÅRL 83
3.4.2 Internationale regnskabsstandarder 89
3.5 Ledelsespåtegning 90
3.5.1 ÅRL 90
3.5.2 Internationale regnskabsstandarder 94
3.6 Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning 94
3.6.1 ÅRL 95
3.6.2 Internationale regnskabsstandarder 98
3.7 Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri 109
3.7.1 ÅRL 109
3.7.2 Internationale regnskabsstandarder 122
3.7.3 Nye og ændrede IFRS-standarder 124
3.8 Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl 125
3.8.1 Definition 125
3.8.2 Regnskabsmæssig behandling 128
3.8.3 Præsentation 130
3.9 Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporter og delårsrapporter 132
3.9.1 De tidsmæssige rammer for udarbejdelse af årsrapporten 132
3.9.2 To indberetningsløsninger – Regnskab Basis og Regnskab Special 138
3.9.3 Omgørelse 141
3.9.4 Underskriftsforhold 142
3.9.5 Ansvarsforhold i forhold til udarbejdelse og indsendelse af en årsrapport 142
3.9.6 Mulighed for dispensation fra digital indberetning 143
3.9.7 Nyt rapporteringsformat for årsrapporter for børsnoterede virksomheder (ESEF) 144

4. Aktiver og forpligtelser med tilhørende noteoplysninger ... 146
4.1 Generelle bestemmelser om balancen ... 146
4.1.1 ÅRL ... 146
4.1.2 Internationale regnskabsstandarder ... 150
4.1.3 Nye og ændrede IFRS-standarder ... 153
4.2 Immaterielle anlægsaktiver ... 154
4.2.1 Definition ... 154
4.2.2 Indregning ... 156
4.2.3 Måling ... 162
4.2.4 Oplysninger og præsentation ... 171
4.3 Materielle anlægsaktiver ... 173
4.3.1 Definition ... 174
4.3.2 Indregning ... 175
4.3.3 Måling ... 179
4.3.4 Oplysninger og præsentation ... 195
4.3.5 Nye og ændrede IFRS-standarder ... 197
4.4 Investeringsejendomme ... 198
4.4.1 Definition og klassifikation ... 199
4.4.2 Indregning ... 201
4.4.3 Måling ... 211
4.4.4 Oplysninger og præsentation ... 219
4.4.5 Indregning af lejeindtægter ... 223
4.5 Låneomkostninger ... 225
4.5.1 Definitioner ... 225
4.5.2 Indregning ... 226
4.5.3 Låneomkostninger, som berettiger til aktivering ... 228
4.5.4 Oplysninger og præsentation ... 232
4.6 Finansielle aktiver og forpligtelser ... 232
4.6.1 ÅRL ... 233
4.6.2 Internationale regnskabsstandarder ... 244
4.6.3 Nye og ændrede IFRS-standarder ... 296
4.7 Kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer ... 298
4.7.1 Definition ... 299
4.7.2 Indregning ... 304
4.7.3 Måling ... 304
4.7.4 Oplysninger og præsentation ... 317
4.8 Nedskrivning af anlægsaktiver (”impairment test”) ... 320
4.8.1 Nedskrivning af anlægsaktiver til genindvindingsværdi ... 320
4.8.2 Aktiver omfattet af kravet om udarbejdelse af en nedskrivningstest ... 321
4.8.3 Identifikation af nedskrivningsbehov ... 321
4.8.4 Måling af genindvindingsværdien ... 323
4.8.5 Pengestrømsfrembringende enheder (CGU) ... 327
4.8.6 Skat ... 328
4.8.7 Goodwill mv. ... 330

4.8.8 Virksomhedsaktiver (”Corporate assets”) ... 331
4.8.9 Nedskrivninger på enkelt aktiver eller på CGU-niveau ... 332
4.8.10 Tilbageførsel af nedskrivninger ... 333
4.8.11 Oplysninger og præsentation ... 333
4.9 Varebeholdninger ... 336
4.9.1 Definition ... 337
4.9.2 Indregning ... 337
4.9.3 Måling ... 338
4.9.4 Oplysninger og præsentation ... 344
4.10 Periodeafgrænsningsposter ... 346
4.10.1 Definition og afgrænsning ... 346
4.10.2 Indregning ... 347
4.10.3 Oplysninger og præsentation ... 348
4.11 Medarbejderforpligtelser ... 348
4.11.1 Definition ... 349
4.11.2 Indregning ... 349
4.11.3 Måling ... 363
4.11.4 Oplysninger og præsentation ... 368
4.12 Hensatte forpligtelser ... 369
4.12.1 Definition ... 369
4.12.2 Indregning ... 373
4.12.3 Måling ... 378
4.12.4 Oplysninger og præsentation ... 383
4.12.5 Nye og ændrede IFRS-standarder ... 385
4.13 Eventualforpligtelser og eventualaktiver ... 385
4.13.1 Definition ... 386
4.13.2 Indregning ... 386
4.13.3 Måling ... 389
4.13.4 Oplysninger og præsentation ... 389

5. Resultatopgørelsen med tilhørende noteoplysninger ... 396
5.1 Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen ... 396
5.1.1 ÅRL ... 396
5.1.2 Internationale regnskabsstandarder ... 402
5.2 Indregning af indtægter efter ÅRL ... 407
5.2.1 ÅRL ... 407
5.2.2 Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning ... 420
5.3 Indregning af indtægter efter IFRS ... 433
5.3.1 Nye og ændrede IFRS-standarder ... 433
5.4 Skat i årsregnskabet ... 466
5.4.1 Definition ... 467
5.4.2 Indregning ... 467
5.4.3 Måling af udskudt skat ... 477
5.4.4 Oplysninger og præsentation ... 481

6. Egenkapital ... 484
6.1 Egenkapitalopgørelsen efter ÅRL ... 485
6.1.1 ÅRL ... 485
6.1.2 Egenkapitalens reserver og deres anvendelsesmuligheder ... 486
6.1.3 Internationale regnskabsstandarder ... 499
6.2 Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser ... 500
6.2.1 Egne aktier ... 500
6.2.2 Omkostninger ved kapitalforhøjelser ... 502

7. Pengestrømsopgørelse ... 505
7.1 Grundlæggende krav ... 505
7.2 Pengestrømme ... 509
7.2.1 Driftsaktivitet ... 513
7.2.2 Investeringsaktivitet ... 514
7.2.3 Finansieringsaktivitet ... 515
7.3 Oplysninger og præsentation ... 517
7.3.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL ... 517
7.3.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS ... 517

8. Ledelsesberetningen ... 519
8.1 ÅRL ... 519
8.1.1 Generelt ... 519
8.1.2 Overblik over kravene til ledelsesberetningen i de enkelte regnskabsklasser ... 520
8.1.3 Betalinger til offentlige myndigheder ... 524
8.1.4 Særligt om beskrivelse af forhold vedrørende overtagelsesværn mv. ... 525
8.1.5 Særligt om oplysning om virksomhedsledelse mv. ... 526
8.1.6 Alternative Performance Measures (APM) ... 529
8.2 Redegørelser i ledelsesberetningen ... 531
8.2.1 Redegørelse for samfundsansvar ... 531
8.2.2 Redegørelse for det underrepræsenterede køn ... 545
8.2.3 Redegørelse for dataetik ... 549
8.2.4 Rapportering om virksomhedens mangfoldighedspolitik ... 550
8.2.5 EU's taksonomiforordning, der stiller krav til virksomheder med over 500 medarbejdere og med værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked (EU/EØS PIE 500+) ... 551
8.3 Ledelsesberetning efter de internationale regnskabsstandarder ... 553

9. Koncernregnskab ... 555
9.1 Koncernregnskab efter ÅRL ... 555
9.1.1 Pligt til at aflægge koncernregnskab ... 555
9.1.2 Omfattet af konsolideringen ... 564
9.1.3 Koncernregnskabets indhold ... 567
9.1.4 Associerede virksomheder og fællesledede virksomheder i koncernregnskabet ... 570
9.1.5 Særligt om minoritetsinteresser ... 571
9.1.6 Oplysninger og præsentation ... 572

9.2 Internationale regnskabsstandarder ... 575
9.2.1 Pligt til at aflægge koncernregnskab ... 576
9.2.2 Konsolideringsomfang ... 576
9.2.3 Indregning og måling ... 581
9.2.4 Associerede virksomheder i koncernregnskabet ... 583
9.2.5 Fælleskontrollerede arrangementer i koncernregnskabet ... 583
9.2.6 Oplysninger og præsentation ... 585

10. Andre områder ... 587
10.1 Virksomhedssammenslutninger ... 587
10.1.1 Virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter ... 587
10.1.2 Virksomhedssammenslutninger mellem parter under samme bestemmende indflydelse ... 617
10.2 Segmentoplysninger ... 629
10.2.1 ÅRL ... 629
10.2.2 Internationale regnskabsstandarder ... 630
10.3 Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg ... 640
10.3.1 Definition ... 641
10.3.2 Indregning og måling ... 648
10.3.3 Præsentation ... 652
10.3.4 Oplysninger ... 654
10.4 Aktiebaseret aflønning ... 655
10.4.1 ÅRL ... 656
10.4.2 Internationale regnskabsstandarder ... 659
10.5 Nærtstående parter ... 672
10.5.1 Definitionen på nærtstående parter ... 672
10.5.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL ... 678
10.5.3 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS ... 685
10.6 Begivenheder efter balancedagen ... 691
10.6.1 Definition ... 691
10.6.2 Indregning og måling ... 692
10.6.3 Oplysninger og præsentation ... 696
10.7 Leasing ... 698
10.7.1 ÅRL ... 699
10.7.2 Internationale regnskabsstandarder ... 713
10.8 Offentlig støtte ... 742
10.8.1 Definition ... 743
10.8.2 Indregning og måling ... 743
10.8.3 Oplysninger og præsentation ... 749
10.9 Dagsværdimåling ... 750
10.9.1 ÅRL ... 750
10.9.2 Internationale regnskabsstandarder ... 753
10.10 Delårsrapporter ... 758
10.10.1 Delårsrapportens indhold efter delårsrapportbekendtgørelsen ... 759
10.10.2 Delårsrapportens indhold efter IAS 34 ... 761
10.10.3 Udarbejdelse af halvårsrapport for statslige aktieselskaber ... 764

Selskabsskat

1. En praktisk orienteret indgangsvinkel ... 766

2. Ændringer i skattelovgivningen og omtale af væsentlige love ... 766
2.1 Ændringer i skattelovgivningen ... 766
2.1.1 Ændrede CFC-regler er trådt i kraft ... 766
2.1.2 Lovforslag om ophævelse af transfer pricing-dokumentation for danske transaktioner ... 767
2.1.3 Grøn skattereform – 116 % tillæg på visse driftsmidler, højere grænse for straksafskrivning og forlængelse af forhøjet fradrag for forsøgs- og forskningsudgifter (F&U) ... 768
2.1.4 Fradrag for endelige underskud (indførelsen af selskabsskattelovens § 31 E samt evt. (historisk) styresignal) ... 769
2.1.5 Defensive foranstaltninger ... 770
2.1.6 Andre forhold – regeringens lovprogram for Folketingsåret 2021/22 ... 771
2.2 Oversigt over væsentlige skattelove ... 772

3. Almindelige regler for opgørelse og selvangivelse af skattepligtig indkomst ... 773
3.1 Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S ... 773
3.1.1 Opgørelse udskudt skat ... 776
3.2 Skatteafstemning ... 778
3.3 Effektiv skatteprocent ... 779
3.4 Indkomståret ... 780
3.4.1 Forlængelse af indkomståret i forbindelse med et selskabs opløsning ... 780
3.4.2 Omlægning af indkomståret i forbindelse med ind- og udtræden af sambeskatning ... 781
3.4.3 Omlægning af indkomstår ... 781
3.5 Acontoskatteordningen ... 782
3.6 Selvangivelse og krav til indhold ... 783
3.6.1 Der er tre typer af oplysningsniveauer ... 784
3.6.2 Skatteregnskabet ... 784
3.7 Oplysningsfristen ... 786
3.8 Skattepligt til Danmark ... 786

4. Permanente forskelle ... 787
4.1 Driftsomkostninger ... 787
4.2 Kapitalinteresser ... 792
4.3 Renteudgifter og renteindtægter ... 793
4.4 Repræsentationsudgifter ... 793
4.5 Udgifter til kapitalfremskaffelse ... 796
4.6 Stiftelsesomkostninger ved lånoptagelse mv. ... 797
4.7 Udgifter i forbindelse med aktieaflønningsordninger mv. ... 797
4.8 Tab og erstatninger ... 798
4.9 Den skattemæssige behandling af udbytter ... 799

5. Midlertidige forskelle ... 800
5.1 Skattemæssige afskrivninger ... 800
5.1.1 Omregning til kontantværdier ... 800
5.1.2 Afskrivning på driftsmidler og skibe ... 801
5.1.3 Udlejningsaktiver ... 805
5.1.4 Særlige afskrivningssatser på faste anlæg og infrastrukturanlæg ... 805
5.1.5 Afskrivning på bygninger og installationer ... 806
5.1.6 Afskrivning på kunstnerisk udsmykning ... 808
5.1.7 Indretningsudgifter i lejede lokaler ... 808
5.1.8 Bygninger på lejet grund ... 809
5.1.9 Afskrivning på immaterielle aktiver ... 810
5.2 Hensættelse til ukurans på varebeholdninger ... 811
5.3 Hensættelse til tab på debitorer ... 812
5.4 Igangværende serviceleverancer ... 813
5.5 Intern avance på varelager ... 814
5.6 Andre hensatte forpligtelser ... 814
5.6.1 Garantiforpligtelser ... 814
5.6.2 Service- og reparationsforpligtelser ... 815
5.7 Fradrag for forudbetalte driftsomkostninger ... 815
5.8 Indirekte produktionsomkostninger ... 816
5.9 Skyldige omkostninger ... 816
5.10 Hensættelse til feriepengeforpligtelse ... 817
5.11 Skattemæssige underskud ... 818

6. Særlige skattemæssige forhold ... 819
6.1 Beskæring af finansieringsudgifter efter reglerne om tynd kapitalisering, SEL § 11 ... 819
6.1.1 Opgørelse af egenkapital og gæld ... 821
6.1.2 Konsolideringsreglen ... 821
6.1.3 Tynd kapitalisering – faste driftssteder ... 824
6.1.4 Fradragsbeskæring ... 825
6.2 Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger renteloft bestemt af skattemæssige værdier, SEL § 11 B ... 826
6.2.1 Opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne (SEL § 11 B, stk. 4) ... 827
6.2.2 Opgørelsen af aktiverne (skattemæssig værdi) ... 828
6.2.3 Fordeling af en eventuel fradragsbeskæring ved sambeskatning ... 829
6.3 Beskæring efter EBITDA-reglen, SEL § 11 C ... 830
6.3.1 Koncernreglen – alternativ fradragsprocent ... 832
6.4 Ejendomsavancebeskatning ... 833
6.4.1 Den skattemæssige anskaffelsessum ... 834
6.4.2 Udskydelse af avancebeskatningen ... 836
6.4.3 Modregning af avancer og tab ... 836
6.5 Kursgevinst og -tab på fordringer og gæld ... 837
6.5.1 Særligt vedrørende koncernmellemværender ... 839

6.6 Skattefrit tilskud ... 841
6.7 Rekonstruktion af selskabskapital ... 842
6.7.1 Gældsfrigørelse ... 843
6.7.2 Koncernforhold mv. ... 844
6.7.3 Gældsfrigørelse som led i en samlet ordning ... 845
6.7.4 Konvertering af gæld til aktiekapital ... 847
6.7.5 Kontant kapitalforhøjelse kombineret med nedbringelse af gæld ... 848
6.7.6 Anskaffelsessum for aktier erhvervet ved konvertering eller kontant indskud kombineret med indfrielse af gæld ... 851
6.8 Fast driftssted i udlandet ... 851
6.8.1 Særligt om renter og royalties ... 852
6.9 Obligatorisk national sambeskatning ... 853
6.9.1 Obligatorisk national sambeskatning ... 853
6.9.2 Koncernbegrebet ... 853
6.9.3 Kun koncernforbindelse en del af året ... 855
6.9.4 Obligatorisk omlægning af indkomståret ... 856
6.9.5 Administrationsselskabet ... 857
6.9.6 Opgørelse af sambeskatningsindkomsten ... 858
6.9.7 Underskudsanvendelse ... 858
6.9.8 Underskudsbegrænsning ... 860
6.9.9 Subsambeskatning ... 861
6.9.10 Genbeskatning af underskud – ”skyggesambeskatning” ... 861
6.9.11 Løbende genbeskatning ... 861
6.9.12 Genbeskatning ud over den løbende genbeskatning ... 862
6.9.13 Genbeskatning af udenlandske filialer ... 862
6.10 Frivillig international sambeskatning ... 862
6.10.1 Genbeskatning af underskud ... 863
6.10.2 Genbeskatning ved ophør af international sambeskatning ... 863
6.11 Selskabers aktie- og udbyttebeskatning ... 864
6.11.1 Definition af datterselskabsaktier ... 864
6.11.2 Definition af koncernselskabsaktier ... 865
6.11.3 Definition af skattefri porteføljeaktier ... 866
6.11.4 Definition af skattepligtige porteføljeaktier ... 866
6.11.5 Beskatning af aktieavance ... 866
6.11.6 Beskatning af udbytte modtaget af et dansk selskab ... 867
6.11.7 Beskatning af udbytte modtaget af udenlandske selskaber ... 867
6.11.8 Mellemholdingregel ... 868
6.11.9 Udlodning af likvidationsprovenu ... 869
6.11.10 Salg af aktier mellem koncernforbundne parter samt visse omstruktureringer ... 870
6.11.11 Salg af aktier til det udstedende selskab ... 870

7. International selskabsbeskatning ... 871
7.1 CFC-beskatning ... 871
7.1.1 Hvornår CFC-beskatning indtræffer ... 872
7.1.2 Kontrolbetingelsen ... 872
7.1.3 Indkomstbetingelsen ... 873
7.1.4 Beskatning i moderselskabet ... 875
7.1.5 Fiktiv afståelsesbeskatning ... 876
7.1.6 Undtagelse for finansielle datterselskaber ... 876
7.2 Transfer pricing ... 877
7.2.1 Definition ... 877
7.2.2 Hvert land sine regler ... 877
7.2.3 Hvem er omfattet af armslængdeprincippet i ligningslovens § 2? ... 878
7.2.4 Korrektioner til den skattepligtige indkomst ... 878
7.2.5 Oplysnings- og dokumentationsregler ... 879
7.2.6 Begrænset dokumentationspligtig (mindre virksomheder) efter SKL § 40 ... 883
7.2.7 Sanktioner ved utilstrækkelig eller mangelfuld dokumentation ... 883
7.2.8 Revisorerklæring ... 884
7.2.9 Forældelse vedrørende transfer pricing-reguleringer ... 885
7.2.10 Skattestyrelsens værdiansættelsescirkulære ... 885
7.3 Lempelse for udenlandske skatter ... 886
7.3.1 Creditlempelse ... 886
7.4 Generel omgåelsesklausul i dansk skatteret ... 887
7.4.1 Retspraksis ... 887
7.5 Indberetning af grænseoverskridende ordninger (DAC6) ... 889

Moms og afgifter

1. Indledning ... 892
1.1 Baggrund ... 892

2. Opstart af virksomhed ... 893
2.1 Moms ... 893
2.1.1 Momspligtig person ... 893
2.1.2 Momspligtig transaktion ... 893
2.1.3 Hvornår skal en virksomhed momsregistreres? ... 894
2.1.4 Hvordan bliver virksomheden momsregistreret? ... 894
2.2 Afgifter ... 895
2.2.1 Afgiftspligtig person ... 895
2.2.2 Hvornår skal virksomheden registreres for afgifter? ... 895
2.2.3 Afgiftspligtig registrering ... 895
2.2.4 Hvordan bliver virksomheden registreret for afgifter? ... 896

2.3 Told ... 896
2.3.1 Import af varer ... 896
2.3.2 Eksport af varer ... 898
2.3.3 Toldprocedurer ... 898
2.3.4 Toldoptimering ... 899
2.4 Opsætning af virksomhedens økonomisystem til korrekt håndtering af moms og afgifter ... 900
2.4.1 Momskonti og brugen af momskoder ... 900
2.5 Fakturakrav ... 901
2.5.1 Momsmæssige fakturakrav ... 901
2.5.2 Afgiftsmæssige fakturakrav ... 902
2.5.3 Fakturering i anden valuta end DKK eller EUR ... 903
2.5.4 Tidspunkt for fakturaudstedelse ... 903
2.5.5 Hvilket lands regler gælder? ... 903
2.5.6 Sælgers pligt ved udstedelse af faktura til andre EU-lande ... 903
2.5.7 Købers pligt ved modtagelse af faktura ... 904
2.5.8 Forenklet faktura – beløbsgrænser ... 904
2.5.9 Elektronisk fakturering ... 904

3. Virksomhed i drift ... 905
3.1 Momspligtige aktiviteter ... 905
3.1.1 Sondring mellem levering af varer og ydelser ... 905
3.1.2 Indenlandsk handel ... 905
3.1.3 Handel med udlandet ... 906
3.2 Momsgrundlag ... 913
3.2.1 Rabatter ... 913
3.2.2 Tilskud ... 913
3.2.3 Tilgift – ”salgsfremmende ordning” ... 914
3.2.4 Efteropkrævning af moms ... 915
3.3 Afgiftspligtige aktiviteter ... 915
3.3.1 Afgiftspligtige produkter i Danmark ... 916
3.3.2 Afgiftspligtige aktiviteter i Danmark ... 916
3.3.3 Betaling af afgifter ... 917
3.3.4 Afgiftsregnskab ... 917
3.3.5 Eksport til udlandet ... 918
3.3.6 Salg uden afgift ... 918
3.4 Momsfritagelse og lønsumsafgift ... 918
3.4.1 Momsfritagelse efter ML § 13 ... 918
3.4.2 Opgørelse af lønsumsafgift ... 919
3.4.3 Momsfritagelse efter ML § 34 ... 921
3.5 Afgiftsfritagne aktiviteter ... 921
3.6 Momsfradrag ... 922
3.6.1 Generelt om fradragsret ... 922
3.6.2 Særligt om opgørelsen af den delvise fradragsret ... 924

3.7 Godtgørelse af energiafgifter ... 926
3.7.1 Hvem er berettiget til at få godtgjort energiafgifter? ... 927
3.7.2 Elektricitet ... 928
3.7.3 Brændsler – olie, kul og gas ... 929
3.7.4 Vand ... 932
3.8 Særlige momsfradrag ... 933
3.8.1 Biler ... 933
3.8.2 Repræsentation ... 934
3.8.3 Personalerelaterede omkostninger ... 935
3.8.4 Markedsføring/reklame ... 935
3.9 Indberetninger til myndighederne ... 936
3.9.1 Indberetning til Skattestyrelsen – momsangivelsen ... 936
3.9.2 Indberetning til Skattestyrelsen – afgiftsangivelserne ... 939
3.9.3 EU-salg uden moms ... 941
3.9.4 Intrastat ... 941
3.9.5 Frist for angivelse af moms og afgifter til Skattestyrelsen ... 942
3.9.6 Skattekonto ... 943
3.10 Særlige emner ... 944
3.10.1 Tab på debitorer ... 944
3.10.2 Fast ejendom ... 947
3.10.3 Reguleringsforpligtelse ... 951
3.10.4 Udlæg og viderefakturering ... 954
3.10.5 Holdingselskaber ... 955
3.10.6 Virksomhedsoverdragelse, herunder omstrukturering ... 957
3.10.7 Voucher ... 960
3.10.8 Eksportmomsordning ... 960
3.10.9 Kantinemoms ... 962
3.10.10 Konsignationslager ... 963
3.10.11 Den digitale markedsplads ... 963
3.10.12 Byggepladser, godtgørelse af energiafgifter ... 967
3.10.13 Spilafgift ... 968
3.10.14 Grænsehandel med afgiftspligtige varer ... 968
3.10.15 Licenser vedrørende rettigheder til kunstnerisk virksomhed ... 969
3.10.16 Underleverandører af transportydelser ved udførsel af varer ... 969
3.11 Handlinger, der sikrer, at momsen er korrekt ... 969
3.11.1 Sandsynliggørelse af købsmoms ... 971
3.12 Skal virksomheden have penge tilbage fra Skattestyrelsen? ... 973

4. Ophør af moms- og afgiftspligtige aktiviteter ... 974
4.1 Indsendelse af ophørsblanket ... 974
4.2 Varelager, driftsmidler, fast ejendom mv. ... 975
4.3 Skattestyrelsen gør momsregistreringen inaktiv ... 975

Selskabsret

1. Selskabslovgivningen aktuelt ... 978
1.1 Vedtagne lovforslag ... 978
1.1.1 Lov nr. 2199 af 29. december 2020 – ændring af frist for omregistrering af IVS'er ... 978
1.2 Udstedte bekendtgørelser ... 978
1.2.1 BEK nr. 2013 af 10. december 2020 – ændring af anmeldelses-bekendtgørelsen ... 978

2. Selskabsloven ... 979
2.1 Stiftelse af et selskab ... 979
2.1.1 Kapitalkrav ... 980
2.1.2 Apportindskud ... 983
2.1.3 Stiftelse til regnskabsmæssige værdier eller dagsværdier ... 985
2.1.4 Efterfølgende erhvervelser ... 986
2.1.5 Anmeldelse ... 988
2.1.6 Stiftelse med tilbagevirkende og fremadrettet kraft ... 989
2.2 Kapitalandele, ejerfortegnelser mv. ... 991
2.2.1 Ejerbog og ejerregistret ... 991
2.2.2 Ret til at identificere kapitalejere ... 994
2.2.3 Register for reelle ejere ... 994
2.3 Forhøjelse af selskabets kapital ... 1000
2.3.1 Bemyndigelse til bestyrelsen ... 1002
2.3.2 Fondsemission ... 1003
2.3.3 Anmeldelse ... 1004
2.3.4 Tidsforløb ... 1004
2.3.5 Indarbejdelse i årsrapporten ... 1005
2.3.6 Tegningsoptioner ... 1006
2.3.7 Konvertible eller udbyttegivende gældsbreve ... 1006
2.3.8 Efterfølgende erhvervelser ... 1007
2.4 Nedsættelse af selskabets kapital ... 1007
2.4.1 Offentliggørelse ... 1010
2.4.2 Gennemførelse og anmeldelse ... 1010
2.4.3 Tidsforløb ... 1010
2.4.4 Indarbejdelse i årsrapporten ... 1011
2.5 Egne kapitalandele ... 1012
2.5.1 Erhvervelse ... 1012
2.5.2 Afhændelse ... 1013
2.5.3 Egne kapitalandele i koncernforhold ... 1013
2.5.4 Regnskabsmæssig behandling af egne kapitalandele ... 1016
2.6 Kapitaltab ... 1016
2.6.1 Retablering af selskabskapitalen ... 1017
2.6.2 Ansvar ... 1018

2.7 Selskabets ledelse ... 1018
2.7.1 Direktionens pligter ... 1019
2.7.2 Bestyrelsens pligter ... 1019
2.7.3 Tilsynsråd ... 1020
2.7.4 Forretningsorden ... 1021
2.7.5 Måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning i det centrale ledelsesorgan ... 1021
2.7.6 Møder i bestyrelse og tilsynsråd ... 1022
2.7.7 Beslutningsdygtighed i bestyrelsen og tilsynsrådet ... 1022
2.7.8 Aflønning generelt ... 1023
2.7.9 Regler for incitamentsaflønning til ledelsen ... 1023
2.7.10 Generelt om kravene til vederlagspolitikken ... 1024
2.7.11 Specifikke krav til indholdet af vederlagspolitikken ... 1025
2.7.12 Regler om udarbejdelse af vederlagsrapport og godkendelse heraf på generalforsamlingen ... 1027
2.7.13 Aftaler indgået med enekapitalejer ... 1033
2.8 Generalforsamling ... 1033
2.8.1 Ordinær generalforsamling ... 1034
2.8.2 Ekstraordinær generalforsamling ... 1034
2.8.3 Indkaldelse til generalforsamling ... 1035
2.8.4 Beslutningskompetence ... 1035
2.8.5 Sprog ... 1036
2.8.6 Ejeraftaler ... 1037
2.9 Udbytte ... 1038
2.9.1 Ordinært udbytte ... 1038
2.9.2 Ekstraordinært udbytte ... 1044
2.9.3 Ændring af foreslået udbytte ... 1047
2.9.4 Udbytte i forlængelse af et offentligt overtagelsestilbud ... 1047
2.9.5 Udbytte udloddet i strid med reglerne ... 1047
2.9.6 Tilskud i koncernforhold ... 1048
2.9.7 Transfer pricing-justeringer ... 1049
2.10 Økonomisk bistand til moderselskaber, kapitalejere og ledelse m.fl. ... 1050
2.10.1 Udlån og sikkerhedsstillelse ... 1051
2.10.2 Udlån til visse moderselskaber ... 1054
2.10.3 Cash pool-ordninger ... 1055
2.10.4 Ansvar ... 1056
2.10.5 Sædvanlige forretningsmæssige transaktioner ... 1056
2.10.6 Regler om løbende godkendelse af og oplysninger om transaktioner med nærtstående parter ... 1057
2.10.7 Selvfinansiering ... 1062
2.10.8 Lovlig selvfinansiering ... 1063

2.11 Fusion og spaltning 1067
2.11.1 Fusion 1067
2.11.2 Spaltning 1072
2.11.3 Særligt om straksfusion eller straksspaltning af anpartsselskaber 1076
2.11.4 Særligt om fusioner og spaltninger med fremadrettet virkning 1078
2.11.5 Oversigt over muligheder for at fravælge dokumenter ved fusion og spaltning 1078
2.11.6 Det regnskabsmæssige virkningstidspunkt for fusioner og spaltninger ... 1079
2.11.7 Tidsforløb og frister ved fusion og spaltning 1081
2.11.8 Tilførsel af aktiver 1082
2.12 Omdannelse og omregistrering 1083
2.12.1 Omdannelse fra A/S til ApS 1083
2.12.2 Omdannelse fra ApS til A/S 1083
2.12.3 Omdannelse fra P/S til A/S 1085
2.12.4 Omdannelse fra A/S til P/S 1086
2.12.5 Omdannelse af virksomhed med begrænset ansvar, fx a.m.b.a. eller s.m.b.a. til A/S 1087
2.12.6 Omdannelse fra IVS til ApS 1091
2.12.7 Oversigt over omdannelsesformer, der er behandlet i dette afsnit 1091
2.13 Likvidation, opløsning og genoptagelse 1093
2.13.1 Likvidation 1093
2.13.2 Opløsning ved betalingserklæring 1096
2.13.3 Tvangsopløsning 1097
2.13.4 Genoptagelse 1098
2.14 Filialer 1100
2.15 Koncerner 1103

3. Oversigt over væsentlige forskelle mellem aktieselskaber og anpartsselskaber 1104

Kontaktoplysninger, gængse forkortelser og øvrige publikationer

Kontaktoplysninger 1108

Gængse forkortelser 1111

Tilmeld dig nyhedsbrevet 1112

Vil du vide mere? 1113

Overblik

Overblik

Regnskabshåndbogen 2022 indeholder en gennemgang af nyheder samt gældende regler og praksis inden for områderne *Regnskab*, *Selskabsskat*, *Moms og afgifter* samt *Selskabsret*.

I dette afsnit har vi gengivet de væsentligste nyheder inden for de nævnte områder, hvilket kan medvirke til at give et hurtigt overblik over udviklingen. En detaljeret gennemgang findes i de respektive kapitler i bogen.

Regnskab

I 2021 er der alene trådt en enkelt ændring til ÅRL i kraft. Den vedrører kravet om, at store virksomheder i regnskabsklasse C og D skal redegøre for deres politik for dataetik på samme måde, som der i ledelsesberetningen redegøres for CSR, kønsmæssig sammensætning af ledelsen etc. Såfremt virksomheden ikke har en politik for dataetik, må der i stedet redegøres herfor med en forklaring på, hvorfor der ikke er fastlagt en politik. ERST har udsendt en vejledning om den nye redegørelse. Redegørelsen skal medtages for regnskabsår, der begynder den 1. juli 2020 eller senere dvs. for kalenderåret 2021.

Fremadrettet forventes en mindre ændring af ÅRL som følge af en ny bogføringslov. Heri ligger bl.a., at indsendelsesfristen for årsrapporterne forventes forlænget fra fem til seks måneder permanent.

I 2021 er der alene implementeret mindre ændringer til nogle få IFRS-standarder. Bl.a. er fase to af de ændringer, IASB har vedtaget som følge af IBOR-reformen, trådt i kraft. Samtidig har man forlænget perioden for ændringen til IFRS 16 om nedsættelse eller udskydelse af leasingbetalinger som følge af COVID-19, således den nu gælder indtil den 1. juli 2022.

Ses der lidt fremad i forhold til kommende ændringer, er der en række projekter på agendaen samt et udkast til ændring af IAS 1 omkring præsentation af regnskaber. Det foreslås blandt andet, at præsentationen af resultatopgørelsen ændres, så der stilles krav til opdeling af resultatopgørelsen i drift, investering og finansiering.

Selskabsskat

Folketingsåret 2020/2021 har budt på en række ændringer på selskabsbeskatningsområdet. Vi har tidligere omtalt lovforslaget, der skulle sikre fuld implementering af de minimumskrav til CFC-beskatning, som fremgår af skatteundgåelsesdirektivet. Dette lovforslag er – med en række modifikationer – nu endelig vedtaget af Folketinget.

Der er også indført et skærpet krav om, at TP-dokumentation for indkomstår, der påbegyndes den 1. januar 2021 eller senere, skal indsendes til skattemyndighederne senest 60 dage efter fristen for indgivelse af oplysningsskemaet (selvangivelsen). Der er i den nye folketingssamling 2021/22 fremsat lovforslag L7, som indeholder en lempelse, der undtager dokumentationspligten for rene danske transaktioner mellem selskaber, der undergives almindelig selskabsbeskatning. Dette lovforslag indeholder dog også en skærpelse i forhold til at anvende benchmarks til at understøtte den anvendte TP-politik.

Der er også implementeret regler om fradrag for "endelige underskud" i bl.a. EU-/EØS-datterselskaber og filialer.

Finansieringen af den politiske aftale vedrørende "Arne-pensionen" er endnu ikke udmøntet, så dens påvirkning på skatteområdet er endnu ikke kendt i detaljer. Det forventes fortsat, at der stilles forslag om, at der skal ske løbende lagerbeskatning af selskabers ejendomsavance fra 2023 samt et forslag til et loft over fradrag i selskabsskatten for høje lønninger på 7 mio. DKK fra 2023. Der er endnu ikke fremsat egentlige lovforslag om disse tiltag, men efter lovprogrammet vil et lovforslag om loftet over fradrag for høje lønninger blive fremsat i februar 2022.

Moms og afgifter

Regnskabshåndbogen indeholder på momsområdet i år nyheden om ændrede regler for transportydelser ved udførsel af varer, hvor underleverandørernes ydelse nu fremadrettet kan være momspligtig.

Videre er der i årets udgave af Regnskabshåndbogen beskrevet ændringer for licenser vedrørende rettigheder til kunstnerisk virksomhed, som også fremadrettet vil være momspligtig.

I årets regnskabshåndbog findes også en beskrivelse af one-stop-shop reglerne, som nu er endeligt trådt i kraft. Reglerne er særlig relevane for virksomheder, som har salg af varer og ydelser til privatpersoner i andre EU-lande. De nye regler om udtagning er nu også endeligt vedtaget og trådt i kraft. I årets udgave af Regnskabshåndbogen findes en beskrivelse af reglerne i forhold til fast ejendom, hvor det er særligt relevant.

På afgiftsområdet er Regnskabshåndbogen opdateret med de nyeste afgifts- og godtgørelsessatser. Derudover er der kommet nye afgifter kommet til, mens andre er afskaffet.

Selskabsret

Ved lov nr. 2199 af 29. december 2020 er der ændret i lov nr. 445 af 13. april 2019 om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven (Afskaffelse af iværksætterselskaber og nedsættelse af minimumskrav til anpartsselskabers selskabskapital). Med lovændringen forlænges fristen til at blive omregistreret fra den 15. april 2021 til den 15. oktober 2021.

Derudover giver lovændringen IVS'erne mulighed for at blive omregistreret ved, at selskaberne indbetaler differencen mellem selskabernes registrerede selskabskapital og minimumskravet til anpartsselskabers selskabskapital, der er på 40 TDKK. Dermed er det ikke længere et krav for omregistrering, at selskabskapitalen og den særlige reserve tilsammen udgør mindst 40 TDKK.

I 2021 er ændringen til bekendtgørelse nr. 2013 af 10. december 2020 om anmeldelse, registrering, gebyr samt offentliggørelse mv. i Erhvervsstyrelsen trådt i kraft. Bekendtgørelsen har hjemmel i selskabsloven.

Med ændringsbekendtgørelsen foretages nogle mindre ændringer af processen for anmeldelse. Derudover finder bekendtgørelsens regler om dokumentation for kontant indbetaling nu tilsvarende anvendelse ved kontant kapitalforhøjelse. Der er således kommet klarhed over, hvordan det kan dokumenteres, at indskuddet er foretaget.

Samtidig tilføjes krav til de oplysninger, der skal være en del af anmeldelsen ved genoptagelse af en erhvervsdrivende virksomhed med begrænset ansvar og ved genregistrering af et interessentskab eller et kommanditselskab, som er blevet slettet fra Erhvervsstyrelsens register.

Regnskab

1. Ændringer til IFRS og ÅRL

1.1 Ændringer til ÅRL

2021 har været et stille år med ændringer i ÅRL. Der er alene foretaget enkelte mindre ændringer i form af kontrolpakken, som ikke påvirker virksomhedernes regnskabsaflæggelse, men Erhvervsstyrelsens mulighed for at kontrollere regnskaberne. Derudover blev vedtaget ændringer i foråret 2020 om redegørelse for dataetik, som gælder for store virksomheder i klasse C og klasse D. Redegørelsen for dataetik skal implementeres for regnskabsår, der begynder 1. januar 2021 eller senere.

ESMA's vejledning om "Alternative Performance Measures" (APM) er fortsat ikke blevet implementeret i ÅRL. I skrivende stund er der heller ikke noget, som tyder på, at de vil blive implementeret i ÅRL. ERST anbefaler dog, at de anvendes af ikke-finansielle børsnoterede virksomheder, jf. orientering til børsnoterede virksomheder. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at Finanstilsynet anser APM vejledningen for at udgøre en del af prospektforordningen, hvorfor regnskaber, der indgår i prospekter, skal efterleve de af ESMA fastsatte krav om APM'er. Et "Alternative Performance Measure" (APM) er hovedtal, nøgletal og mellemtotaler, der opgøres på et ureguleret grundlag. Det kan fx være omsætning renset for valutakursudsving, organisk omsætningsvækst, resultat før usædvanlige forhold, resultat baseret på standardpriser mv. Sådanne tal og mellemtotaler anvendes ofte i ledelsesberetningen i ledelsens beskrivelse af virksomhedens udvikling.

1.1.1 Ændringer til ÅRL for 2021

Folketinget vedtog i maj 2020 en ændring til ÅRL om redegørelse for dataetik, som træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2021 eller senere.

Derudover vedtog også i maj 2020 kontrolpakken, som primært ændrer på ERST's mulighed for at kontrollere, at virksomhederne efterlever ÅRL og i enkelte tilfælde stiller krav til yderligere forhold, som skal indberettes, fx virksomhedens nettoomsætning, uanset virksomheden i årsrapporten har valgt at skjule nettoomsætningen baseret på ÅRL § 32. Kontrolpakken trådte i kraft for regnskabsår, der begynder 1. juli 2020 eller senere. Pligten til at indberette nettoomsætning træder dog først i kraft for regnskabsår, der begynder 1. januar 2021 eller senere. Ændringerne omtales kort nedenfor.

Redegørelse for dataetik

Ændringen indfører et krav i ÅRL om, at de største danske virksomheder skal redegøre for deres politik for dataetik i ledelsesberetningen. Ændringen trådte i kraft den 1. juli 2020 og har virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2021 eller senere.

Det følger af lovændringen, at store virksomheder, som har en politik for dataetik, skal supplere ledelsesberetningen med en redegørelse for virksomhedens politik for dataetik. Har virksomheden ikke en politik for dataetik, skal ledelsesberetningen indeholde en redegørelse med forklaring af baggrunden herfor.

Kravet omfatter de virksomheder, som i dag er forpligtet til at supplere ledelsesberetningen med en redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL's § 99 a. Bestemmelsen vil således omfatte store virksomheder i regnskabsklasse C samt virksomheder i regnskabsklasse D (virksomheder, som har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land samt statslige aktieselskaber).

Lovændringen indebærer, at virksomhederne aktivt skal tage stilling til deres arbejde med dataetik på samme måde, som de redegør for i deres arbejde med samfundsansvar. Den dataetiske redegørelse i ledelsesberetningen skal skabe åbenhed om virksomhedens dataetiske politik, så blandt andre nuværende og mulige samarbejdspartnere, kunder og investorer kan orientere sig om, hvorvidt den enkelte virksomhed har en politik for dataetik og om indholdet heraf. Redegørelsen skal indeholde oplysninger om virksomhedens arbejde med og politik for dataetiske spørgsmål. Læs mere herom i afsnit 8.2.3 *Redegørelse for dataetik.*

Pligt til at indberette nettoomsætning til ERST

ÅRL's § 32 giver små virksomheder omfattet af regnskabsklasse B og mellemstore virksomheder omfattet af regnskabsklasse C mulighed for at sammendrage en række poster i virksomhedens resultatopgørelse, herunder fx nettoomsætning og produktionsomkostninger, således virksomheden alene oplyser bruttofortjenesten eller -tabet.

Med lovændringen indføres et nyt stk. 4 i § 32, hvorefter virksomheder, der alene oplyser bruttofortjeneste eller bruttotab i deres årsrapport, alligevel skal indberette nettoomsætningen til ERST, samtidig med at de indberetter årsrapporten. Den indberettede nettoomsætning offentliggøres ikke, og oplysningen er undtaget fra retten til aktindsigt. Oplysningen indberettes derfor alene til ERST's kontrolformål.

Lovændringen forbedrer ERST's muligheder for at kontrollere, om årsrapporten er aflagt efter den rigtige regnskabsklasse og opfylder kravene til virksomheder i den pågældende regnskabsklasse, og om en virksomhed, der har fravalgt revision, opfylder betingelserne herfor.

Afvisning af årsrapport

Med lovændringen gives samtidig en hjemmel til, at ERST i forbindelse med en modtagekontrol ved en digital straksafgørelse kan afvise en årsrapport mv., som indeholder fejl og mangler. Hvis ERST har afvist en årsrapport mv., offentliggøres dokumentet ikke.

Tilbagetrækning af offentliggjorte dokumenter

Ifølge ÅRL's § 154 bekendtgør ERST straks modtagelse af årsrapporter, undtagelseserklæringer mv., som indsendes i stedet herfor, afsluttende likvidationsregnskaber samt halvårsrapporter for statslige aktieselskaber.

Med lovændringen bliver det muligt for ERST at trække årsrapporter mv. tilbage fra offentliggørelse, hvis styrelsen i forbindelse med modtagekontrol eller efterfølgende kontrol konstaterer, at dokumentet indeholder så alvorlige fejl eller mangler, at dokumentet er groft misvisende.

Udgangspunktet er fortsat, at regnskabsbrugeren skal kunne følge virksomhedens regnskabshistorik ved, at årsrapporterne er offentligt tilgængelige både de oprindeligt indberettede og efterfølgende omgjorte årsrapporter. Årsrapporter mv. kan derfor kun trækkes tilbage, hvis de er groft misvisende. I sådanne tilfælde vurderes det, at risikoen for, at regnskabsbrugeren foretager fejldispositioner, har større betydning end hensynet til, at registreringshistorikken kan følges.

Tvangsopløsning og sletning

Med lovændringen indsættes kapitel 22 a, Tvangsopløsning og sletning i ÅRL. Bestemmelsen skal bidrage til lovens overskuelighed, idet bestemmelserne om tvangsopløsning og sletning i forbindelse med styrelsens kontrol fremover er samlet i denne bestemmelse.

Anmodningen til skifteretten om at opløse virksomheden skal være i overensstemmelse med den for virksomheden gældende lovgivning herom. Tvangsopløsningsanmodningen skal derfor udover betingelserne i kapitel 22 a overholde betingelserne i den særlige lovgivning for virksomheden.

Det følger af forarbejderne til lovbestemmelsen, at tvangsopløsning med den nye bestemmelse vil finde anvendelse i flere tilfælde end i dag. Virksomheder, som bevidst overtræder regnskabsreglerne, har – ved at undlade at udlevere de oplysninger, som er nødvendige for, at ERST kan konstatere, om regnskabet indeholder en fejl – i mange tilfælde kunnet undgå, at styrelsen har haft mulighed for at afdække fejl. Bestemmelsen skal give ERST et redskab i disse tilfælde.

1.1.2 Ændringer til ÅRL for 2022

Der er i skrivende stund ikke vedtaget ændringer til ÅRL, som har senere ikrafttræden.

1.2 Internationale regnskabsstandarder

1.2.1 Nye IFRS-standarder for 2021

Efter de tre store nye standarder trådte i kraft i 2018 og 2019, har der været meget færre ændringer fra IASB til IFRS-standarderne.

I 2021 er det derfor alene nedenstående mindre ændringer, som er trådt i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2021 eller senere:

Ændring til IFRS 9, IAS 39, IFRS 7, IFRS 4 og IFRS 16 som følge af IBOR-reformen fase 2 (afventer EU-godkendelse)

En række ændringer, som skal hjælpe virksomheder med de regnskabsmæssige problemer, der opstår ved ændringer i de kontraktuelle pengestrømme eller sikringsforhold under implementeringen af IBOR-reformen. Ændringerne retter sig mod modifikationer af låneaftaler, regnskabsmæssig sikring og oplysningskrav.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2021 eller senere.

1.2.2 Ændringer og nye IFRS-standarder for 2021 og frem

I 2021 træder den nye standard om forsikringskontrakter – IFRS 17 i kraft. IFRS 17 introducerer principper for måling, præsentation og oplysning om forsikringskontrakter. Det centrale i IFRS 17 er, at forsikringskontrakter måles til nutidsværdien af de forventede pengestrømme. EU har endnu ikke vedtaget en dato for ikrafttrædelse, hvorfor standarden ikke er omtalt ovenfor, da den endnu ikke kan anvendes i EU.

Herudover sker der følgende mindre ændringer til eksisterende standarder.

Ændringer, der er vedtaget og forventes EU-godkendt:

1. Ændring til IAS 1, vedrørende klassifikation af finansielle forpligtelser som kort- eller langfristet
2. Ændring til IAS 16, Indtægter før ibrugtagning af et materielt anlægsaktiv
3. Ændring til IAS 37, Tabsgivende kontrakter
4. Ændring til IFRS 3, Reference til begrebsrammen
5. Årlige forbedringer 2018-2020
6. Ændring til IAS 8, Definition af regnskabsmæssige skøn
7. Ændring til IAS 1 og practice statement 2, Oplysning om anvendt regnskabspraksis
8. Ændring til IAS 12, Udskudt skat på aktiver og forpligtelser, som opstår i samme transaktion.

Ad 1. Ændring til IAS 1, vedrørende klassifikation af finansielle forpligtelser som kort- eller langfristet

Præciseringer til definitionen på kortfristede forpligtelser, så definitionen baseres på de rettigheder, som eksisterer på balancedagen. Kravet om en ubetinget ret til at udskyde betalingen i 12 måneder fra balancedagen ændres derfor til en ret til at udskyde betalingen i 12 måneder fra balancedagen.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder 1. januar 2023 eller senere

Ad 2. Ændring til IAS 16, Indtægter før ibrugtagning af et materielt anlægsaktiv

Ændringen præciserer, at indtægter, der stammer fra et materielt anlægsaktiv under opførsel, før det er klar til at tages i brug, ikke må modregnes i kostprisen på aktivet, men i stedet skal indtægtsføres.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2022 eller senere.

Ad 3. Ændring til IAS 37, Tabsgivende kontrakter

Ændringen præciserer, at der ved vurderingen af, hvorvidt en kontrakt er tabsgivende, også skal kunne medtages omkostninger, der er direkte forbundet med kontrakten. Derudover er der medtaget eksempler på, hvad der anses som omkostninger direkte forbundet med en kontrakt, og omkostninger, der ikke anses for at være direkte forbundet med en kontrakt.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2022 eller senere.

Ad 4. Ændring til IFRS 3, Reference til begrebsrammen

Der foretages tre mindre ændringer til IFRS 3, hvor bl.a. referencen til begrebsrammen opdateres, der indarbejdes en undtagelse fra begrebsrammen vedrørende hensatte forpligtelser og laves en præcisering vedrørende eventualaktiver.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2022 eller senere.

Ad 5. Årlige forbedringer 2018-2020 (afventer EU-godkendelse)

De årlige forbedringer omfatter følgende:

- Præciseringer til IFRS 1 om førstegangsaflæggelse vedr. valutakursreguleringer, når datterselskabet overgår til IFRS senere end moderselskabet.
- IFRS 9 om finansielle instrumenter vedrørende fees, som indgår ved testen af, om der sker en modifikation eller en indfrielse af en finansiel forpligtelse.
- Et eksempel i IFRS 16, og IAS 41 om biologiske aktiver.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2022 eller senere.

Ad 6. Ændring til IAS 8, Definition på et regnskabsmæssigt skøn (afventer EU-godkendelse)

Der ændres på definitionen af et regnskabsmæssigt skøn for at sikre en bedre adskillelse af ændring af regnskabsmæssige skøn fra ændringer i anvendt regnskabspraksis.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2023 eller senere.

Ad 7. Ændring til IAS 1 og Practice Statement 2, Oplysning om anvendt regnskabspraksis (afventer EU-godkendelse)

Ændringen fastlægger, at alene anvendt regnskabspraksis, der er væsentlig, skal beskrives og giver yderligere vejledning til, hvordan virksomhederne fastlægger, om anvendt regnskabspraksis er væsentlig.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2023 eller senere.

Ad 8. Ændring til IAS 12, Udskudt skat på aktiver og forpligtelser, som opstår i samme transaktion (afventer EU-godkendelse)

Der kræver, at selskaber indregner udskudt skat, selvom den opstår på et aktiv og en forpligtelse fra samme transaktion, fx indregning af en leasingaftale, hvor de skattemæssige værdier udgør 0, mens den regnskabsmæssige værdi af aktivet og forpligtelsen er den samme.

Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2023 eller senere.

1.3 Regnskabsaflæggelse i en krisetid

1.3.1 Regnskabsmæssige overvejelser som følge af COVID-19

COVID-19 fik en øjeblikkelig indflydelse for rigtig mange virksomheder. Nogle blev hårdt ramt, og andre, har det vist sig, blev mindre hårdt ramt. Både økonomisk og samfundsmæssigt er der derfor stor forskel på, hvordan virksomhederne blev ramt af COVID-19.

Enkelte brancher som turisme, transport, detailhandel og underholdning blev umiddelbart ramt meget hårdt som følge af nedlukningen af samfundet. Vi ser også måske i stigende grad, at mange virksomheders forsyningskæder og produktion af varer på forskellige lokationer rundt om i verden er påvirket. Det betyder, at der er forsinkelser i produktionsprocesser, leverancer og dermed også i salget til kunderne.

Virksomhedens ledelse skal derfor fortsat overveje indvirkningen af COVID-19 på perioderegnskaber, årsregnskaber og budgetter. Virkningen heraf kan være betydelig for nogle virksomheder og måske have mindre konsekvenser for mange virksomheder.

Konsekvenserne for regnskabet inkluderer ikke kun målingen af aktiver og forpligtelser, men også oplysning og muligvis enkelte virksomheders evne til at fortsætte driften. Konsekvenserne af COVID-19 for perioderegnskaber, årsrapporter og anden regnskabsinformation skal derfor overvejes af alle virksomheder.

I dette kapitel beskriver vi en række af de regnskabsmæssige overvejelser, som virksomhederne skal iagttage i den kommende regnskabsaflæggelse. Der henvises til en række IFRS- og IAS-standarder. Mange af reglerne er imidlertid også relevante under ÅRL.

Endvidere skal det bemærkes, at ISA 540 har øget kravene til dokumentation af de regnskabsmæssige skøn, der indgår i årsrapporterne. Alt andet lige betyder det, at ledelsens skøn ved regnskabsudarbejdelsen skal dokumenteres bedre. I de medtagne regnskabsmæssige konsekvenser af COVID-19 indgår der ofte forskellige skønsmæssige elementer.

1.3.1.1 Værdiansættelse af immaterielle og materielle aktiver – nedskrivningstest

Det fremgår af IAS 36, at goodwill og andre immaterielle anlægsaktiver med ubestemmelig levetid skal testes for nedskrivningsbehov minimum årligt. Øvrige aktiver skal testes, hvis der er indikationer på nedskrivningsbehov. Goodwill og andre immaterielle aktiver skal ligeledes testes løbende, hvis der er indikationer på værdiforringelse. Midlertidig lukning eller nedgang i aktivitet eller indtjening er eksempler på indikatorer på nedskrivningsbehov, hvor der kan være behov for at udarbejde en egentlig nedskrivningstest.

Som følge af COVID-19 og afmatningen af verdensøkonomien skal ledelsen overveje følgende:

- Budgetter og forecasts skal opdateres med de ændrede forventninger til fremtidige pengestrømme som følge af COVID-19 – det gælder både indtægter og omkostninger. Herunder skal bl.a. også evt. forsinkelser i forsyningskæder og flaskehalse hos underleverandører tages i betragtning.
- Et fald i virksomhedens aktiekurs, således børsværdien er lavere end indre værdi, udgør en indikation på et nedskrivningsbehov.
- De yderligere risici, som følger af COVID-19, skal afspejles i pengestrømmene, da det er de økonomiske betingelser, som virksomheden opererer i, der skal indgå i nedskrivningstesten.
- Det er muligt, at der bør anvendes en sandsynlighedsvægtet model i nedskrivningstesten i stedet for kun at anvende ét forventet udfald. Uanset hvad skal den anvendte diskonteringsfaktor justeres som følge af COVID-19 og den øgede risiko, det har medført.
- Uanset hvilken tilgang, ledelsen anvender, skal det sikres, at aktuelle risici afspejles enten i de forventede pengestrømme eller i diskonteringsfaktoren (undgå dobbeltregning).
- Ledelsen skal tillige overveje, om der gives tilstrækkelige oplysninger om usikkerhed og følsomhed ved nedskrivningstest. Herunder om der skal oplyses om en skønsmæssig usikkerhed.

1.3.1.2 Værdiansættelse af kapitalandele – nedskrivningstest

Kapitalandele indregnet til indre værdi eller kostpris skal nedskrivningstestes efter hhv. IAS 28 og IFRS 9, hvis der er indikationer på nedskrivningsbehov. I IAS 28 henviser til IAS 36 – og testen efter IAS 28 kan baseres på forventede udbytter eller på de underliggende pengestrømme i den associerede virksomhed. Tilsvarende gælder i selskabsregnskabet, jf. IAS 27. Også her skal ledelsen overveje, om udbruddet af COVID-19 og den ændrede økonomiske situation indikerer, at der skal udarbejdes en nedskrivningstest.

1.3.1.3 Varelager – nedskrivninger

For varelagre kan der ligeledes være behov for yderligere nedskrivning. Det kan fx skyldes opbremsning i omsætningshastigheder grundet udfordringer i forsyningskæden, ændringer i varepriser eller manglende afsætningskanaler, eller at varerne er sæsonprægede mv. Væsentlige lagernedskrivninger kan medføre behov for yderligere regnskabsmæssige oplysninger.

1.3.1.4 Værdiansættelse af tilgodehavender fra salg og andre tilgodehavender – nedskrivninger

Reglerne om forventede kredittab i IFRS 9 (ECL-modellen), som skal anvendes på finansielle tilgodehavender (fx tilgodehavender fra salg), leasingaktiver og kontraktaktiver kan også medføre yderligere nedskrivninger som følge af COVID-19.

Når virksomheder har tilgodehavender, kontraktaktiver (IFRS 15) eller leasingtilgodehavender, som er omfattet af IFRS 9's regler om nedskrivning af forventet kredittab, skal ledelsen overveje, om COVID-19 har betydning for de anvendte nedskrivningsprocenter.

I den forbindelse skal særligt overvejes:

- Om forventet kredittab skal måles som et 12 måneders forventet tab eller det forventede tab i hele levetiden – de fleste ikke-finansielle virksomheder anvender den simplificerede metode, hvorfor det forventede tab i hele levetiden anvendes.
- Opgørelsen af forventede kredittab:
  - Kreditrisikoen kan være påvirket, fordi modparten ikke kan betale – den vil således være højere, hvis modparten er negativt påvirket af COVID-19.
  - Det estimerede tab i tilfælde af, at modparten ikke kan betale, kan også blive større, hvis fx de sikkerheder, virksomheden har modtaget, falder i værdi.
- Herudover kræver IFRS 9, at virksomheden i det forventede tab indarbejder information om fremtiden. Det kan fx være makroøkonomiske forudsætninger om den forventede udvikling i økonomien i de lande, hvor virksomheden har kunder. Den forventede udvikling kan også være negativt påvirket, hvilket kan føre til et forøget kredittab.
- Der kæves yderligere oplysninger ved fx ændringer i hensættelsesprocenter, og hvordan information om fremtidige begivenheder er indarbejdet i ECL-modellen.

Den simplificerede metode kan anvendes på tilgodehavender fra salg, kontraktaktiver og leasingtilgodehavender. Dette omfatter også tilgodehavender hos tilknyttede og associerede virksomheder under forudsætning af, at der er tale om den nævnte form for tilgodehavender fx almindelige mellemværender fra køb eller salg af varer og ydelser. Er der til gengæld tale om tilgodehavender fra tilknyttede og associerede virksomheder i form af fx lån, skal der både tages stilling til det forventede kredittab inden for 12 måneder og det forventede tab i hele levetiden.

1.3.1.5 ESMA-udtalelse om oplysning om skøn og vurderinger og forventede kredittab som følge af COVID-19

ESMA har offentliggjort en udtalelse[1], der omhandler, hvordan virksomheder forventes at forholde sig til de regnskabsmæssige effekter af COVID-19. Bl.a. forventes det, at virksomhederne oplyser om de skøn og vurderinger, der er foretaget i relation til den nuværende økonomiske situation og deres forventninger til COVID-19-udbruddet.

Som følge af COVID-19 har næsten alle lande indført hjælpepakker, så virksomhederne bedst muligt hjælpes igennem den nuværende økonomiske situation. Hjælpepakkerne omfatter bl.a. udskydelse af tilbagebetalinger på lån, udvidede kreditmuligheder mv. Ens for alle hjælpepakker er, at de søger at minimere virksomhedernes likviditetsrisiko.

ESMA fastslår, at virksomhederne skal være opmærksomme på, at når effekten af COVID-19 – og af hjælpepakkerne – skal vurderes, er det nødvendigt at tage alle forhold i betragtning. Dvs. påvirker ændringerne som følge af COVID-19 fx kreditrisikoen over hele levetiden eller blot for en kortvarig periode?

Yderligere udtaler ESMA, at det kan være nødvendigt at foretage vurderingen af de regnskabsmæssige konsekvenser på et aggregeret niveau – fx hvis det ikke er muligt at identificere effekterne for hvert enkelt finansielt instrument. IFRS 9 indeholder guidance vedrørende en sådan vurdering på aggregeret niveau.

1) Læs mere: esma.europa.eu/press-news/esma-news/esma-issues-guidance-accounting-implications-covid-19

ESMA understreger, at gennemsigtighed er særligt vigtigt i den nuværende situation, hvilket betyder, at virksomheder forventes at give oplysninger om alle relevante forhold, skøn og vurderinger, som ledelsen har gjort i relation til COVID-19.

For at efterleve oplysningskrav efter IFRS 7 understreges det, at alle relevante informationer i relation til COVID-19 og følgerne heraf skal oplyses i årsrapporten eller delårsrapporten. Det omfatter altså de skøn og vurderinger, ledelsen gør, og hvordan COVID-19 er afspejlet tilstrækkeligt i værdiansættelser mv.

ESMA understreger yderligere, at i tillæg til oplysningskravene i IFRS 7 og IAS 1, skal virksomhederne give yderligere oplysninger, der kan hjælpe regnskabsbruger til at forstå de regnskabsmæssige konsekvenser af COVID-19, og hvordan ledelsen har indarbejdet disse.

Udtalelsen retter sig særligt mod finansielle virksomheder, men kan også være relevant for ikke-finansielle virksomheder, som foretager ændringer til hensættelsesmodellerne for kredittab.

1.3.1.6 Ændring af låneaftaler

Virksomheder kan få behov for at forhandle ændringer i vilkårene for låneaftaler, enten på grund af brud på lånecovenants som følge af COVID-19, eller fordi der er behov for at forhandle yderligere kredit med en långiver. Her er det vigtigt at være opmærksom på reglerne i IFRS 9 om sondringen mellem væsentlige ændringer (≥10 % ændring i nutidsværdi) og mindre væsentlige ændringer (<10 % ændring i nutidsværdi) i en låneaftale.

Begge forhold fører dog til, at der skal indregnes en gevinst eller et tab i resultatopgørelsen:

- Hvis der er tale om en væsentlig ændring, indregnes gevinst eller tab ved indfrielsen i resultatopgørelsen.
- Er der derimod tale om en mindre væsentlig ændring ("låneomlægning"), skal den regnskabsmæssige værdi af lånet opgøres til nutidsværdien af de ændrede pengestrømme og tilbagediskonteres med den effektive rente på det oprindelige lån. Forskelsværdien indregnes i resultatopgørelsen.

Såfremt virksomheden har brudt lånecovenants på balancedagen, er der en række forhold, som skal overvejes:

- Skal lånet præsenteres som langfristet eller kortfristet?
- Hvad er konsekvensen af, at virksomheden opnår en aftale med banken om, at bruddet på covenants accepteres, uden banken opsiger lånet (en waiver)?
  - Hvis waiver opnås før balancedagen?
  - Hvis waiver opnås efter balancedagen, men inden aflæggelsen af årsregnskabet?
- Skal der oplyses om brud på covenants?

Er der brud på covenants på balancedagen, hvor virksomheden ikke på balancedagen har modtaget en waiver fra banken, skal lånet præsenteres som kortfristet. Dette gælder, uanset om der efter balancedagen indgås aftale med banken om, at låneaftalen fortsætter trods brud på covenants. Opnås waiver derimod inden balancedagen, præsenteres lånet som langfristet.

Hvis der er sket et brud på lånecovenants på balancedagen, skal der oplyses herom i årsregnskabet. IFRS 7 kræver således oplysning om brud på lånecovenants i perioden, hvis disse brud ikke er afhjulpet på balancedagen. Der kræves herudover oplysninger om lån, som er misligholdt i regnskabsåret, hvis bruddet berettigede långiver til at kræve førtidig indfrielse.

Forventes et brud på lånecovenants indenfor det næste år, er der ikke krav om oplysning herom.

1.3.1.7 Leasing

Som leasingtager kan virksomheden have modtaget forskellige tilskud/kompensationer/nedslag i leasingudgifter.

Efter ÅRL kan virksomhederne tilvælge at anvende IFRS 16's indregnings- og målingsmetoder, hvilket dog kræver, at IFRS 15 også tilvælges.

Efter IFRS 16 er der via en ændring af standarden blevet mulighed for at indregne lejenedsættelser som følge af COVID-19 i den periode, de vedrører, når givne krav er opfyldt. Denne lempelse gælder indtil den 30. juni 2021, men ser ud til at blive forlænget til den 30. juni 2022.

Under ÅRL fører de almindelige periodiseringsregler i ÅRL og en fortolkning ud fra IAS 17 til, at en sådan lejenedsættelse skal indregnes over leasingperioden. Ændringen til IFRS 16 kan derfor ikke anvendes under ÅRL, medmindre IFRS 16 anvendes fuldt ud til fortolkning af ÅRL's regler om leasing, og alle leasingaftaler indregnes i balancen. Dette er bekræftet af ERST i et notat om den regnskabsmæssige behandling af COVID-19 fra foråret 2021.

1.3.1.8 Indregning af omsætning

Variable vederlag omfatter fx rabatter, forventede returneringer, bøder ved for sen levering etc. COVID-19 kan påvirke opgørelsen af variable vederlag, da det fx kan medføre:

- Lavere mængderabatter pga. lavere salg til kunder
- Større returneringsprocenter
- Flere bøder ved for sen levering, fordi COVID-19 forsinker arbejdet.

Det kan derfor være nødvendigt at opdatere hidtidige estimater over variable vederlag baseret på den nye situation, og de forventninger ledelsen har til kommende perioder. De historiske data giver måske ikke længere et pålideligt estimat og skal derfor opdateres.

Vær opmærksom på, at IFRS 15 alene tillader indregning af variable vederlag, når det er højst sandsynligt, at omsætningen ikke justeres nedad i fremtiden. Under ÅRL indregnes variable vederlag, når det er sandsynligt, at de modtages.

IFRS 15 kræver tillige, at omsætning alene indregnes, såfremt virksomheden kan påvise, det er sandsynligt, at kunden kan betale. Der kan komme situationer, hvor virksomheden fortsætter leverancerne til en kunde, selvom det ikke længere er sandsynligt, at kunden kan betale – i så fald skal indregning af omsætning udskydes, indtil betaling er sandsynlig.

1.3.1.9 Hensættelser til omstrukturering og tabsgivende aftaler

Såfremt virksomhedens ledelse senest på balancedagen har besluttet en omstrukturering, lavet en detaljeret plan herfor og forpligtet sig overfor dem, som er berørt af planen, skal der indregnes en hensat forpligtelse hertil.

Har ledelsen alene taget beslutningen om omstrukturering på balancedagen, men ikke forpligtet sig overfor de berørte parter senest på balancedagen, overholdes indregningskriterierne ikke, og en hensættelse må ikke indregnes.

Hensættelse til tabsgivende aftaler må alene omfatte de uundgåelige omkostninger. Under ÅRL betyder det fx, at en hensættelse til tab på et lejemål, som virksomheden ikke længere anvender, men hvor virksomheden modtager kompensation for faste omkostninger fra den danske stat med 75 %, alene må hensættes som en tabsgivende aftale med 25 % af huslejen i den periode, kompensation modtages, fordi de resterende 75 % dækkes af staten. For perioden, hvor der ikke modtages kompensation, hensættes 100 % af lejen. Under IFRS vil der være tale om en impairment test på det indregnede leasingaktiv, jf. ovenfor om nedskrivning af im- og materielle aktiver.

Der kan også være behov for at hensætte til tabsgivende entrepriseaftaler eller andre leveringsaftaler, hvor virksomheden ikke er i stand til at levere, måske fordi der ikke kan produceres i samme hastighed pga. restriktioner fra myndigheder eller lign. I den forbindelse kan kontraktbetingelserne sætte yderligere retningslinjer pga. force majeure.

1.3.1.10 Eventualaktiver – forsikringserstatning

Virksomheder forsikrer sig ofte for at reducere eller mindske risikoen for tab som følge af afbrydelse af produktionen eller andre begivenheder.

Indregning af forsikringserstatninger vil variere baseret på en række forskellige faktorer, herunder arten af kravet, den forventede størrelse og tidspunktet for tabet. Derudover påvirkes det af vurderingen af muligheden for at opnå betaling for tab og i sidste ende af forsikringsselskabets evne til at betale.

IAS 37 forbyder indregning af eventualaktiver. Der tillades først indregning af et aktiv, når det er overvejende sandsynligt, at virksomheden modtager betaling. Dette er typisk, når forsikringsselskabet har accepteret, at der eksisterer et gyldigt krav, og ledelsen er overbevist om, at forsikringsselskabet kan opfylde sine forpligtelser. Kravet på forsikringsselskabet indregnes derfor ofte senere end de omkostninger, der kompenseres.

1.3.1.11 Regnskabsmæssig sikring

Hvis en virksomhed har designeret en fremtidig transaktion, fx køb eller salg af varer som en pengestrømssikring under IFRS 9, skal virksomheden overveje, om det stadig er meget sandsynligt, at transaktionen finder sted. En sådan overvejelse omfatter både, om mængden af købte eller solgte varer er meget sandsynlig, men også om købs- eller salgspriser vil være lavere end forventet. Det skal også overvejes, om det ikke længere er sandsynligt, at den forventede transaktion vil forekomme. Det skal derfor overvejes, om regnskabsmæssig sikring kan anvendes fremadrettet:

Transaktionens sandsynlighed	Regnskabsmæssige konsekvenser
Meget sandsynligt	Regnskabsmæssig sikring fortsætter.
Sandsynligt	Regnskabsmæssig sikring ophører fremadrettet. Indregningen på anden totalindkomst på tidspunktet, hvor den fremtidige transaktion ikke længere er meget sandsynlig, forbliver stående og indregnes sammen med transaktionen, når den finder sted. Værdireguleringer på sikringsinstrumentet efter ophøret indregnes i resultatopgørelsen.
Ikke længere sandsynligt	Den regnskabsmæssige sikring ophører. Værdien, som er indregnet i anden totalindkomst, recirkuleres til resultatopgørelsen, typisk under finansielle poster. Værdireguleringer på sikringsinstrumentet efter ophøret indregnes i resultatopgørelsen.

1.3.1.12 Offentlige tilskud (government grants)

Ledelsen skal overveje, om den type af offentlig støtte, der modtages fra det offentlige, opfylder definitionen af et statsligt tilskud i IAS 20.

"Government grants are transfers of resources to an entity in return for past or future compliance with certain conditions relating to the entity's operating activities".

Offentlige tilskud må kun indregnes som et aktiv, når:

- virksomheden opfylder betingelser knyttet til det offentlige tilskud, og
- tilskuddet forventes modtaget.

Offentlige tilskud skal indregnes i resultatopgørelsen på et systematisk grundlag over de perioder, hvor virksomheden indregner de relaterede omkostninger, som det offentlige tilskud kompenserer. I situationer, hvor et tilskud vedrører allerede afholdte omkostninger, eller med det formål at give øjeblikkelig økonomisk støtte til virksomheden uden krav om relaterede afholdte omkostninger, skal tilskuddet indregnes i resultatopgørelse, når betingelserne for indregning er opfyldt.

Det betyder, for så vidt angår huslejetilskud fra det offentlige, at indtægten skal indregnes over tilskudsperioden.

Eksempler på indregning af de danske hjælpepakker efter IAS 20 og ÅRL:

Hjælpepakke	Indregningstidspunkt	Præsentation i resultatopgørelsen
Kompensation for tab på større arrangementer	Tidspunktet, hvor arrangementet aflyses	Andre driftsindtægter – ingen modregning i omkostninger og udgør ikke nettoomsætning.

Hjælpepakke	Indregningstidspunkt	Præsentation i resultatopgørelsen
Lønkompensation	På det tidspunkt, hvor der ikke modtages en modydelse fra medarbejderen, dvs. over perioden, som lønomkostningen dækker	Andre driftsindtægter eller tydelig modregning i personaleomkostninger (kun IFRS)*
Kompensation til selvstændige	Over den periode, hvor den selvstændige opfylder betingelserne for tilskud	Andre driftsindtægter – ingen modregning i omkostninger og udgør ikke netoomsætning
Kompensation for faste omkostninger	Når virksomheden har ansøgt, og det er fastlagt, hvilke omkostninger som kompenseres	Andre driftsindtægter eller tydelig modregning i omkostninger (kun IFRS)*

*) IFRS tillader en modregning, mens det ikke accepteres under ÅRL. Det skyldes, at ERST har vurderet, at modregningsforbuddet i ÅRL § 13 vægter højere end reglerne i IAS 20.

Kompensationen udgør en særlig post, som skal noteoplyses efter ÅRL § 67 a og kan være en del af særlige poster eller special items efter IAS 1.97, jf. følgende afsnit om præsentation af særlige poster, selvfølgelig alene i situationer, hvor kompensationen er væsentlig.

1.3.1.13 Præsentation af særlige poster

IAS 1.97 giver mulighed for, at væsentlige indtægter og omkostninger kan præsenteres særskilt i resultatopgørelsen. Opfyldes betingelserne, kan sådanne indtægter og omkostninger præsenteres på én linje i resultatopgørelsen, benævnt særlige poster. Alternativt skal der oplyses herom i noterne.

Det fremgår af IAS 1.98, at følgende poster bl.a. anses som værende af særlig karakter og kan præsenteres som særlige poster:

- Nedskrivninger af varebeholdninger til nettorealisationsværdi eller af materielle anlægsaktiver til genindvindingsværdi samt tilbageførsler af sådanne nedskrivninger
- Omstruktureringer af virksomhedens aktiviteter samt tilbageførsler af hensættelser til omstruktureringsomkostninger
- Afhændelse af materielle anlægsaktiver
- Afhændelse af investeringer
- Ophørte aktiviteter
- Afgørelse af retssager
- Tilbageførsel af andre hensatte forpligtelser.

Særlige poster skal have karakter af noget særligt og ikke-tilbagevendende. IAS 1 oplister en række eksempler på poster, der for mange virksomheder anses som særlige poster – men det er op til den enkelte virksomhed at vurdere, hvilke poster der opfylder betingelserne.

Som følge af COVID-19 vil næsten alle virksomheder opleve særlige eller ikke-tilbagevendende omkostninger, og det er PwC's vurdering, at en række af disse vil kvalificere til præsentation som særlige poster. Det er især nedskrivninger, der kan henføres direkte til COVID-19, som i de fleste tilfælde vil kunne præsenteres som særlige poster.

Ledelsen skal både være opmærksom på de direkte effekter af COVID-19, fx omkostninger til opsagte medarbejdere grundet fald i produktionen, men også indirekte effekter. Det kan fx være, at virksomheden er nødsaget til at flytte fra lokaler eller omstrukturere dele af virksomheden pga. færre medarbejdere. Samtidig skal ledelsen skelne mellem, hvilke omkostninger der kvalificerer som særlige (omkostninger til omstruktureringer), og hvilke der ikke gør. Selvom alle omkostningerne er afledt af COVID-19, er det ikke sikkert, at de alle kan præsenteres som særlige poster, eksempelvis vil løn til medarbejdere, selvom de har været hjemsendt, næppe kunne præsenteres som særlige poster, ligesom afskrivninger på produktionsudstyr, der ikke har været anvendt i COVID-19-perioden, ligeledes ikke vil kunne præsenteres som særlige poster.

Endvidere skal ledelsen være særlig opmærksom på, at efter ÅRL kan man ikke præsentere de særlige poster direkte i resultatopgørelsen. Det skal alene fremgå af en note om de særlige poster.

1.3.1.14 Dagsværdier af aktiver og forpligtelser

Dagsværdier af aktiver og forpligtelser kan også være ændret som følge af COVID-19 – her skal ledelsen anvende de forudsætninger, som var gældende på balancedagen ved værdiansættelsen.

IFRS 13 regulerer måling af dagsværdi også i en situation, hvor der er sket store fald i dagsværdier som følge af COVID-19:

- Dagsværdier opgjort i niveau 1 – dvs. observerbare på et aktivt marked – her skal den observerbare pris på aktier eller obligationer fortsat anvendes. Det er således ikke muligt at argumentere for, at prisen på markedet ikke er retvisende og afvige fra denne.
- Dagsværdier opgjort i niveau 2 – dvs. mest mulig anvendelse af observerbare input, fx anvendelse af rente- og valutakurver. Her kan forudsætningerne være ændret væsentligt, og det kan medføre ændringer i dagsværdier.
- Dagsværdier opgjort i niveau 3 – dvs. mindst mulig anvendelse af observerbare forudsætninger og dermed højest subjektivitet i værdiansættelsen – også her kan forudsætningerne være ændret væsentligt, hvilket kan medføre ændringer i dagsværdier.

I alle situationer skal der oplyses efter IFRS 13 – herunder fx oplysninger om værdiansættelsesmodeller, overførsel mellem niveauer og for niveau 3 oplysninger om forudsætninger og følsomhed over for ændringer i dagsværdien ved ændringer i væsentlige forudsætninger.

1.3.1.15 Ledelsesberetning og noter – andre forhold

Udover de øvrige forhold beskrevet i dette afsnit er der sædvanligvis behov for, at virksomhederne både i ledelsesberetningen og i noten for usikkerheder beskriver usikkerhederne af de skøn, som virksomhederne gør – og som påvirker værdiansættelserne. Det kan være relevant at give følsomhedsoplysninger for de væsentligste skøn.

1.3.1.16 Kan princippet om fortsat drift (going concern) ikke længere opretholdes?

Er COVID-19 årsag til, at årsregnskabet ikke kan aflægges efter princippet om fortsat drift (going concern), følger det af IAS 10, at der er tale om en regulerende begivenhed. I den situation er det derfor underordnet, at forholdet er opstået efter balancedagen.

2. Forskelle på indregning og måling mellem IFRS og ÅRL

Nedenfor angives i summarisk form en række forskelle på indregning og måling mellem IFRS som godkendt af EU og ÅRL. IFRS-standarden for små og mellemstore virksomheder er ikke medtaget i overblikket.

Tallene i parentes henviser til de konkrete afsnit i regnskabsdelen, hvor emnet er beskrevet detaljeret.

2.1 Generelt (afsnit 3)

2.1.1 Grundlæggende krav til årsrapporten (3.1)

Efter IAS 1 kan uvæsentlige poster sammendrages med andre uvæsentlige poster. Efter ÅRL kan poster også sammendrages, men dog således at romertalsposter i balanceskemaerne og hovedposter i resultatopgørelsen ikke kan sammendrages.

2.1.2 Regnskabsåret (3.2)

ÅRL kræver, at regnskabsåret udgør 12 måneder. Efter IAS 1 er det også muligt, at aflægge et årsregnskab på 52 uger.

2.1.3 Sammenligningstal (3.4)

Aflægges der årsregnskab efter ÅRL, er det kun påkrævet at give sammenligningstal for resultatopgørelse og balance, jf. § 24, og pengestrømsopgørelsen, jf. § 86, samt enkelte noteoplysninger – sammendragne poster, ledelsesvederlag, revisionshonorar samt personaleomkostninger, når der anvendes en artsopdelt resultatopgørelse. IAS 1 stiller derimod krav om sammenligningstal for alle beløbsmæssige oplysninger i regnskabsopstillinger og noter, medmindre det er direkte undtaget i en standard som fx IAS 37 om hensatte forpligtelser.

IAS 1 kræver en ekstra kolonne med sammenligningstal i balancen primo sammenligningsåret, såfremt selskabet ændrer regnskabspraksis med tilbagevirkende kraft, ændrer klassifikation med tilbagevirkende kraft eller retter væsentlige fejl med tilbagevirkende kraft. Kravet gælder, hvis indvirkningen på tallene i balancen primo sammenligningsåret er væsentlig. ÅRL kræver udelukkende sammenligningstal ultimo samme dato året før i balancen. Der er således ikke krav om oplysning om sammenligningstal primo sammenligningsåret, men det vil dog ikke være i strid med ÅRL at anføre de pågældende sammenligningstal.

2.1.4 Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning (3.6)

Efter IAS 21 skal virksomheden fastlægge sin funktionelle valuta og benytte denne som målevaluta. Årsrapporten kan præsenteres i en anden præsentationsvaluta end den funktionelle valuta. IAS 21 indeholder ikke krav om anvendelse af en bestemt præsentationsvaluta.

Efter ÅRL kan årsrapporten præsenteres i DKK, EUR eller anden relevant valuta. For at en anden valuta er relevant, antages det, at der skal være tale om en funktionel valuta efter IAS 21. Det forudsættes, at virksomheden præsenterer sin årsrapport i sin målevaluta, hvorfor der ikke er forskel mellem præsentationsvaluta og målevaluta.

I et inflationskorrigeret regnskab benyttes en inflationskorrigeret monetær enhed efter IAS 29. ÅRL giver ikke mulighed for at benytte andet end den nominelle monetære enhed.

2.2 Aktiver og forpligtelser (afsnit 4)

2.2.1 Generelle bestemmelser om balancen (4.1)

Efter IAS 1 skal gæld, hvor virksomheden ikke har en ubetinget ret til at udskyde betaling til senere end et år fra balancedagen, klassificeres som kortfristet. Det medfører, at et i henhold til låneaftalen langfristet lån hos et pengeinstitut, hvor de almindelige forretningsbetingelser giver pengeinstituttet ret til at opsige lånet med kort varsel, klassificeres som kortfristet. Efter ÅRL klassificeres et sådant lån som langfristet, hvis det er hensigten, at gælden skal afvikles i overensstemmelse med den fastlagte betalingsplan, og det ikke er sandsynligt, at kreditor vil kræve indfrielse. Det forudsætter dog, at lånebetingelserne ikke er brudt på balancedagen.

2.2.2 Immaterielle anlægsaktiver (4.2)

Efter IAS 38 skal immaterielle aktiver med en ubestemmelig levetid ikke afskrives. Herudover skal goodwill ikke afskrives. Sådanne aktiver med ubestemmelig levetid skal i stedet underkastes en årlig nedskrivningstest. Efter ÅRL skal alle immaterielle aktiver herunder goodwill altid afskrives. Sådanne aktiver skal efter ÅRL afskrives over brugstiden, som er den forventede levetid. Kan levetiden ikke fastsættes pålideligt for goodwill og udviklingsprojekter, skal afskrivningsperioden fastsættes til ti år.

IAS 36 kræver som nævnt, at goodwill og immaterielle anlægsaktiver med ubestemmelig brugstid samt igangværende udviklingsprojekter nedskrivningstestes årligt. Efter ÅRL skal alle immaterielle anlægsaktiver, herunder goodwill alene nedskrivningstestes ved indikationer på værdiforringelse.

Udviklingsomkostninger

Efter ÅRL skal virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellemstor ikke aktivere udviklingsomkostninger – kravet om aktivering gælder således kun virksomheder i regnskabsklasse C-stor og D. Aktivering er et krav efter reglerne i IAS 38, hvis indregningskriterierne herfor er opfyldt. Efter både IFRS og ÅRL skal aktiverede udviklingsomkostninger afskrives over deres brugstid. Såfremt brugstiden på udviklingsprojekter ikke kan fastsættes pålideligt, afskrives disse efter ÅRL over ti år. Efter IFRS forventes brugstiden altid at kunne fastsættes pålideligt. IAS indeholder derfor ikke en tilsvarende regel.

Egenfremstillede immaterielle anlægsaktiver

Opgørelsen af kostprisen på egenfremstillede immaterielle anlægsaktiver kan efter ÅRL indeholde indirekte omkostninger, mens kostprisen på egenfremstillede immaterielle anlægsaktiver efter IAS 38 skal indeholde direkte henførbare omkostninger. Disse kan i praksis afgrænses efter en restriktiv model eller en lempelig model, hvor sidstnævnte svarer til opgørelsen af indirekte produktionsomkostninger (IPO) efter IAS 2.

Variable betalinger

ÅRL tager ikke udtrykkeligt stilling til, hvorledes en variabel betaling for et anlægsaktiv skal behandles. Efter IAS 38 kan virksomheden vælge enten at regulere kostprisen på det immaterielle aktiv eller indregne værdireguleringen af den betingede betaling i resultatopgørelsen (svarende til modellen i IFRS 3 om regulering af variable betalinger i virksomhedsovertagelser). Der vil være tale om valg af anvendt regnskabspraksis, der således skal anvendes konsistent og beskrives i årsrapporten. Det må her antages, at ÅRL forudsætter regulering af kostprisen på det immaterielle aktiv, men ERST har ikke konkret taget stilling hertil.

2.2.3 Materielle anlægsaktiver (4.3)

Egenfremstillede materielle anlægsaktiver

Opgørelsen af kostprisen på egenfremstillede materielle anlægsaktiver kan efter ÅRL indeholde indirekte omkostninger, mens kostprisen på egenfremstillede materielle anlægsaktiver efter IAS 16 skal indeholde direkte henførbare omkostninger, hvor direkte henførbare omkostninger afgrænses efter en restriktiv model eller en lempelig model, hvor sidstnævnte svarer til opgørelsen af indirekte produktionsomkostninger (IPO) efter IAS 2.

Variable betalinger

Efter IFRS kan virksomheden vælge enten at regulere kostprisen på det materielle aktiv eller indregne værdireguleringen af den variable vederlag i resultatopgørelsen. Der er tale om et valg af anvendt regnskabspraksis. Det antages, at ÅRL kræver en regulering af kostprisen via anlægsaktivets kostpris og ikke via resultatopgørelsen. ERST har dog ikke taget konkret stilling hertil.

2.2.4 Investeringsejendomme (4.4)

Leasede investeringsejendomme skal efter IAS 40 måles til dagsværdi, såfremt dagsværdimodellen vælges anvendt på investeringsejendomme. Efter ÅRL vil det alene være finansielle leasingaftaler, der skal indregnes som investeringsejendomme. Er der derimod tale om en operationel leasingaftale, vil denne ikke kunne indregnes som en investeringsejendom i balancen, selvom ejendommen videreudlejes som en investeringsejendom.

Virksomheden kan dog vælge under ÅRL at anvende IFRS 16 til fortolkning af ÅRL, hvorved en tilsvarende regnskabsmæssig behandling kan opnås.

Efter IAS 40 er det vanskeligt at forestille sig, at virksomheden ændrer måling fra brug af dagsværdi på investeringsejendomme til brug af kostpris. Under ÅRL findes der ingen begrænsning ved ændring af praksis, ud over de almindelige bestemmelser for ændring af anvendt regnskabspraksis, herunder kravet om behørig begrundelse og et bedre retvisende billede.

Ved brug af kostprismodellen i IAS 16 tillader IAS 40 ikke, at der vælges en praksis efter IAS 16 med opskrivning af investeringsejendomme over egenkapitalen. Dette er muligt under ÅRL.

2.2.5 Låneomkostninger (4.5)

IAS 23 kræver aktivering af låneomkostninger på kvalificerende aktiver, hvilket typisk er aktiver, hvor fremstillingsperioden er længerevarende, fx egenfremstillede im- og materielle aktiver, udviklingsprojekter eller lign. Efter ÅRL er der ikke krav om aktivering af låneomkostninger på kvalificerende aktiver. Låneomkostninger kan derimod vælges aktiveret under ÅRL. Hvis aktivering vælges, er reglerne under ÅRL de samme som under IAS 23.

2.2.6 Finansielle aktiver og forpligtelser (4.6)

Efter IFRIC 2 gælder særskilte bestemmelser for klassifikation af egenkapital- eller gældsinstrumenter uden indløsningsret, hvilket særligt er relevant for andelsvirksomheder. Efter ÅRL må det antages, at andelsvirksomheder har muligheden for at klassificere instrumenter på samme måde som i IFRIC 2, hvilket dog næppe kan kræves.

Indregning og måling

Efter IFRS 9 skal finansielle aktiver, der er gældsinstrumenter, fx tilgodehavender – hvis kontraktlige pengestrømme udelukkende indeholder betaling af renter og hovedstol – og som besiddes i en forretningsmodel, der har til formål at indkassere de kontraktlige pengestrømme eller at sælge de finansielle aktiver – måles til dagsværdi over anden totalindkomst. Efter ÅRL skal sådanne finansielle aktiver måles til amortiseret kostpris, medmindre de tilhører en handelsbeholdning.

Finansielle aktiver samt udlån og tilgodehavender udstedt af virksomheden selv, som ikke tilhører handelsbeholdningen, skal efter IFRS 9 kun måles til amortiseret kostpris, hvis de kontraktlige pengestrømme udelukkende indeholder betaling af renter og hovedstol, og de besiddes i en forretningsmodel, der har til formål at indkassere de kontraktlige pengestrømme. Efter ÅRL skal finansielle aktiver, der holdes til udløb samt udlån og tilgodehavender, udstedt af virksomheden selv og ikke indgår i en handelsbeholdning, altid måles til amortiseret kostpris.

Derudover skal finansielle aktiver, der er egenkapitalinstrumenter, fx aktier i en anden virksomhed efter IFRS 9, måles til enten dagsværdi over resultatopgørelsen eller dagsværdi over anden totalindkomst. Efter ÅRL skal sådanne finansielle aktiver altid måles til dagsværdi over resultatopgørelsen. Ikke-børsnoterede aktier kan imidlertid vælges målt til historisk kostpris under ÅRL. Denne mulighed er ikke tilgængelig under IFRS 9.

IFRS 9 giver mulighed for at kursregulere egenkapitalinstrumenter, der ikke indgår i en handelsbeholdning, over anden totalindkomst. Efter ÅRL skal sådanne finansielle aktiver som hovedregel måles til dagsværdi via resultatopgørelsen eller alternativt til kostpris, hvis der er tale om unoterede egenkapitalinstrumenter. ÅRL tillader ikke værdiregulering af sådanne egenkapitalinstrumenter uden om resultatopgørelsen. Efter IFRS 9 er det ikke muligt at måle egenkapitalinstrumenter til kostpris.

Nedskrivninger på tilgodehavender

Nedskrivninger på tilgodehavender skal efter IFRS 9 opgøres efter en forventet tabsmodel, mens tilgodehavender efter ÅRL skal nedskrives, når der er forhold, som objektivt indikerer, at de har været udsat for værdifald. Det er dog muligt at anvende nedskrivningsmodellen efter IFRS under ÅRL, hvis ÅRL fortolkes ud fra reglerne i IFRS 9.

Dagsværdi eller amortiseret kostpris

IFRS 9 giver mulighed for – i visse tilfælde – at vælge at måle finansielle aktiver, der er gældsinstrumenter, som ellers skulle have været målt til amortiseret kostpris, til dagsværdi. ÅRL indeholder ikke denne tilvalgsmulighed. Målingen afgøres udelukkende af typen af aktivet.

IFRS 9 giver visse muligheder for at vælge måling af finansielle forpligtelser til dagsværdi over resultatopgørelsen. Efter ÅRL skal finansielle forpligtelser måles til amortiseret kostpris. Der er således ikke mulighed for at vælge måling af finansielle forpligtelser til dagsværdi under ÅRL.

Råvarekontrakter, hvor den underliggende vare umiddelbart kan omsættes til likvider (energikontrakter, kontrakter om visse metaller), kan i visse tilfælde vælges målt til dagsværdi over resultatopgørelsen efter IFRS 9, såfremt måling til dagsværdi eliminerer eller i væsentlig grad reducerer en inkonsistens i målings og indregning. Efter ÅRL må råvarekontrakter, som er indgået med henblik på eget brug, ikke indregnes i regnskabet, medmindre der er tale om tabsgivende kontrakter.

Låneomlægning

IFRS 9 kræver, at der altid skal indregnes gevinst eller tab i resultatopgørelsen ved låneomlægning ved ikke væsentlige ændringer i lånebetingelserne. ÅRL kan enten fortolkes ud fra IAS 39 eller IFRS 9 på dette område. Det vil føre til en forskellig regnskabsmæssig behandling af en låneomlægning, der ikke udgør en væsentlig ændring af lånebetingelserne, idet alene IFRS 9 vil medføre indregning af gevinst eller tab i resultatopgørelsen på tidspunktet for låneomlægningen, mens en fortolkning efter IAS 39 vil føre til en videreførsel af kurstab og hidtidige låneomkostninger på det nye lån.

Regnskabsmæssig sikring

Bestemmelserne om regnskabsmæssig sikring kan tilvælges transaktion for transaktion efter IFRS 9, mens bestemmelserne om regnskabsmæssig sikring som udgangspunkt skal anvendes på alle ensartede transaktioner efter ÅRL, hvis kontrakten er indgået med henblik på finansiel risikoafdækning. Det er dog muligt at fravælge bestemmelserne om regnskabsmæssig sikring pr. type af sikring (fx rente, valuta mv.).

2.2.7 Kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og fællesledede arrangementer (4.7)

Efter IAS 27 skal kapitalandele i dattervirksomheder måles til kostpris, dagsværdi eller efter indre værdis metode. Dagsværdireguleringer indregnes enten i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst, afhængig af klassifikation efter IFRS 9. Efter ÅRL skal kapitalandele i dattervirksomheder måles til kostpris, dagsværdi over egenkapitalen eller efter indre værdis metode. Opskrivning til dagsværdi kan ikke indregnes over resultatopgørelsen.

Ved anvendelse af indre værdi under IFRS anvendes principperne i IAS 28, der er en hybrid mellem en målemetode og en konsolideringsmetode. Under ÅRL skal virksomheden vælge, hvorvidt metoden anvendes som en målemetode eller som en konsolideringsmetode. Valget skal anvendes konsekvent for samme type af kapitalandele. Ved anvendelse af indre værdi på kapitalandele som en konsolideringsmetode vil der derfor ofte opstå forskelle mellem selskabsregnskabet og koncernregnskabet som følge af fx transaktionsomkostninger, betingede vederlag, trinvise virksomhedsovertagelser og køb/salg af minoritetsinteresser.

Ved måling i selskabsregnskabet af kapitalandele i dattervirksomheder efter indre værdis metode skal urealiserede interne gevinster efter IFRS elimineres forholdsmæssigt. Ved måling af kapitalandele i dattervirksomheder efter indre værdis metode under ÅRL skal urealiserede interne avancer elimineres 100 %.

Investeringsvirksomheder skal efter IFRS 10 måle kapitalandele i dattervirksomheder til dagsværdi med værdiregulering via resultatopgørelsen i overensstemmelse med IFRS 9, såfremt betingelserne for investeringsvirksomhed er overholdt. Der udarbejdes således ikke et koncernregnskab. ÅRL tillader ikke, at kapitalandele måles til dagsværdi med værdiregulering via resultatopgørelsen. Hvis kapitalandelene måles til dagsværdi, skal opskrivningen indregnes direkte på egenkapitalen. ÅRL tillader ikke undladelse af et koncernregnskab, selvom betingelserne for investeringsvirksomhed i IFRS 10 overholdes.

Udbytter fra dattervirksomheder

Udbytte fra kapitalandele indregnes efter IAS 27 som en indtægt, uanset om betalingen overstiger akkumuleret indtjening i ejerperioden, og samtidig foretages en nedskrivningstest på kapitalandelen.

Efter ÅRL kan udbytte behandles på to forskellige måder, jf. nedenfor:

- Alene udbytte, der overstiger akkumuleret indtjening i ejerperioden indregnes i resultatopgørelsen. Overskydende beløb anses som en reduktion af kostprisen på kapitalandelene, hvis de måles til kostpris.
- Udloddet udbytte indtægtsføres, uanset udbyttet overstiger den akkumulerede indtjening i dattervirksomheden. Det er imidlertid en indikation på, at kapitalandelene i dattervirksomheden er værdiforringet, hvorfor der skal udarbejdes en nedskrivningstest.

Associerede virksomheder

Efter IAS 28 er en associeret virksomhed, en virksomhed, som investor har betydelig indflydelse over. Under ÅRL forudsætter definitionen på en associeret virksomhed, at virksomheden besidder kapitalandele i den pågældende virksomhed, udover at der skal påvises betydelig indflydelse.

Balancedagen på det regnskab, der danner grundlag for indregning af den associerede virksomhed i koncernregnskabet, må efter IAS 28 ikke afvige med mere end tre måneder fra koncernens balancedag. Efter ÅRL kan en associeret virksomhed indregnes på grundlag af det seneste årsregnskab for den associerede virksomhed, uanset om denne ligger tidligere end tre måneder før balancedagen.

Ved anvendelse af indre værdis metode på associerede virksomheder i koncernregnskabet benyttes reglerne fra IFRS 3. Det betyder blandt andet, at goodwill ikke afskrives. Ved anvendelse af indre værdis metode på associerede virksomheder i koncernregnskabet under ÅRL benyttes reglerne i § 122. Det betyder blandt andet, at der skal afskrives på goodwill, se ovenfor under immaterielle aktiver.

Fælleskontrollerede virksomheder

Interesser i fælleskontrollerede virksomheder eller aktiviteter, der klassificeres som joint operations (se nedenfor under afsnit 2.6 *Koncernregnskab*), skal efter IFRS 11 indregnes i forhold til den økonomiske interesse heri, dvs. i realiteten pro rata i moderselskabsregnskabet. Interesser i joint operations kan efter ÅRL som udgangspunkt ikke indregnes i forhold til den økonomiske interesse i selskabsregnskabet. En konkret vurdering af det reelle indhold vil efter omstændighederne kunne føre til en sådan indregning. Under ÅRL antages, at det er muligt at følge IFRS 11.

Kapitalinteresser

ÅRL har introduceret en ny type af kapitalandele i form af kapitalinteresser, som kan måles til enten kostpris, indre værdi eller opskrives til dagsværdi over egenkapitalen. IFRS indeholder ingen særlige regler for kapitalinteresser.

Besiddelse med henblik på salg

Efter IFRS 5 skal nettoaktiver i dattervirksomheder, henholdsvis kapitalandele i associerede virksomheder, som udelukkende besiddes med henblik på salg i koncernregnskabet, måles til laveste værdi af regnskabsmæssig værdi og forventet salgspris med fradrag af salgsomkostninger. Efter ÅRL skal nettoaktiver i dattervirksomheder måles efter de almindelige regler, og kapitalandele i associerede virksomheder måles til indre værdi, uanset om de besiddes med henblik på salg, herunder skal de nedskrives til en lavere genindvindingsværdi.

2.2.8 Nedskrivning af anlægsaktiver (4.8)

Efter IAS 36 skal goodwill og immaterielle aktiver, der ikke afskrives (igangværende udviklingsprojekter og immaterielle aktiver med ubestemt brugstid), nedskrivningstestes årligt, og i andre tilfælde, når der er indikationer på en værdiforringelse. Efter ÅRL skal goodwill og immaterielle aktiver udelukkende nedskrivningstestes, hvis der er en indikation på en værdiforringelse.

Efter IAS 36 skal goodwill testes i forhold til den eller de CGU'er, som goodwill monitoreres på – dog ikke på et højere niveau end de operative segmenter som fastlagt i den interne rapportering. Efter ÅRL skal goodwill testes i forhold til den eller de CGU'er, som goodwill monitoreres på – uden begrænsningen fra IAS 36.80 om, at testen ikke må gå på tværs af operative segmenter.

2.2.9 Varebeholdninger (4.9)

Efter IAS 2 kan vælges mellem FIFO-metoden eller vægtet gennemsnit. En ændring mellem de to metoder anses enten for at være en ændring af et regnskabsmæssigt skøn eller en ændring af praksis. Efter ÅRL accepteres en ændring i metoder udelukkende indregnet som en ændring af et regnskabsmæssigt skøn.

2.2.10 Medarbejderforpligtelser (4.11)

Det er ikke muligt at anvende korridormetoden under IFRS og dermed udskyde indregning af en del af pensionsforpligtelsen. Det er dog fortsat muligt under ÅRL at anvende korridormetoden og derved udskyde indregningen af en del af pensionsforpligtelsen. Korridormetoden er dog under udfasning og skal senest være udfaset ved udgangen af 2021.

2.2.11 Hensatte forpligtelser (4.12)

Efter IAS 37 skal der ved afgørelse af, om der foreligger en forpligtelse på balancedagen, tages hensyn til lovforslag, som foreligger på balancedagen, hvis det er så godt som sikkert, at lovforslaget vedtages. Efter ÅRL skal der tages hensyn til lovforslag, som foreligger på balancedagen, hvis vedtagelsen er sandsynlig.

Efter IAS 1 skal hensatte forpligtelser opdeles i balancen på kort- og langfristede forpligtelser, mens det under ÅRL er en mulighed at præsentere hensatte forpligtelser som kort- og langfristede gældsforpligtelser. Dette forudsætter dog, at virksomheden efter ÅRL vælger at benytte IFRS's opstillingsskemaer. Hvis ÅRL-skemaer anvendes, er hensatte forpligtelser præsenteres hensatte forpligtelser som en særskilt kategori.

2.3 Resultatopgørelsen (afsnit 5)

Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen (5.1)

Totalindkomstopgørelse

Efter IAS 1 skal årsregnskabet indeholde en opgørelse over samlede indtægter og omkostninger (totalindkomstopgørelse). Totalindkomstopgørelsen skal også indeholde de indtægter og omkostninger, der efter ÅRL indregnes direkte på egenkapitalen. Opgørelsen kan præsenteres i forlængelse af selve resultatopgørelsen eller som en separat opgørelse. Opgørelsen over anden totalindkomst indeholder bevægelser, der udløses af reglerne i IAS 16, IAS 19, IAS 21, IAS 38 og IFRS 9, som alle kræver eller tillader indregning af bevægelser på opgørelsen over anden totalindkomst i forskellige situationer.

Efter ÅRL skal årsrapporten ikke indeholde en totalindkomstopgørelse. Gevinster og tab indregnet direkte i egenkapitalen må ikke præsenteres i forlængelse af resultatopgørelsen, men skal præsenteres i egenkapitalopgørelsen. Der må derfor ikke præsenteres en opgørelse over anden totalindkomst efter ÅRL.

Særlige poster
Efter IAS 1 er det muligt, at usædvanlige ordinære poster præsenteres som en selvstændig post i resultatopgørelsen – tilsvarende er ikke muligt under ÅRL. Efter ÅRL skal posterne følge skemakravene og kan kun underopdeles post for post. Særlige (usædvanlige) poster skal imidlertid præsenteres særskilt i en note, hvor de særlige poster specificeres og evt. forklares.

Forslag til udbytte
Klasse B virksomheder under ÅRL skal præsentere forslag til udbytte i forlængelse af resultatopgørelsen. Efter IAS 1 må forslag til udbytte ikke præsenteres i forbindelse med resultatopgørelsen, men skal i stedet præsenteres i en noteoplysning.

Indregning af indtægter (5.2 og 5.3)

Med ændringerne af ÅRL, der blev vedtaget i slutningen af 2018, er det nu muligt at anvende IFRS 15 fuldt ud inden for rammerne af ÅRL. Det betyder, at man fremadrettet kan undgå alle forskelle mellem ÅRL og IFRS ved at implementere IFRS 15 til fortolkning af ÅRL. Benyttes denne mulighed ikke, vil de følgende forskelle gøre sig gældende.

Tidspunkt for indregning af indtægter
IFRS 15 tillader først indregning af indtægter, når virksomheden har opfyldt eller i takt med virksomheden opfylder leveringsforpligtelserne. Det har for nogle virksomheder skubbet indregningen af indtægter. Under ÅRL via IAS 18/11 har det været accepteret, at virksomheden har indregnet indtægter fra det tidspunkt, hvor virksomheden afholdt omkostninger, der var nødvendige for at opfylde kontrakten. Det har fx været relevant i it-branchen og telebranchen i forbindelse med tilslutning til eksisterende systemer og anlæg.

Hvis der er tale om løbende levering af services eller løbende overførsel af et (fysisk) aktiv, skal indtægter indregnes over en periode efter IFRS 15. Endvidere indregnes indtægter løbende, hvis der leveres et aktiv, som ikke har alternative brugsmuligheder, og virksomheden samtidig har ret til betaling for udført arbejde. Efter ÅRL er det en mulighed at indregne entrepriseaftaler efter produktionsmetoden i takt med arbejdets udførelse, såfremt der er tale om et specialfremstillet (fysisk) aktiv, uanset om der er ret til vederlag for udført arbejde.

Allokering af vederlag
Efter IFRS 15 skal det samlede vederlag i en kontrakt fordeles i forhold til de relative dagsværdier af de enkelte leveringsforpligtelser. Efter ÅRL er der mulighed for at benytte modellen i IFRS 15. Alternativt kan anvendes en model, hvor vederlaget fordeles, så der fx henføres en andel af fortjenesten til hver leveringsforpligtelse, da ÅRL ikke indeholder særlige regler om fordeling af vederlag til forskellige ydelser.

Variable vederlag
Efter IFRS 15 må der udelukkende tages hensyn til variable vederlag, hvis det anses som højst sandsynligt ("highly probable"), at der ikke senere skal foretages en væsentlig tilbageførsel. Efter ÅRL skal de variable vederlag blot være sandsynlige ("probable").

Transaktionsomkostninger
Efter IFRS 15 skal transaktionsomkostninger afholdt ved indgåelse af en kontrakt aktiveres, medmindre leveringsforpligtelsen forventes opfyldt inden for 12 måneder. ÅRL indeholder ikke tilsvarende bestemmelser og baseres derfor på en IAS 18/11 tankegang, hvor sådanne omkostninger næppe kunne aktiveres og afskrives.

Der kan imidlertid også i særlige situationer argumenteres for indregning af omkostningerne i balancen af periodiseringshensyn under ÅRL.

Returrettigheder
Returrettigheder indregnes efter IFRS 15 som en udskydelse af den tilhørende omsætning som et passiv, mens de varer, der forventes returneret, indregnes som et aktiv (et tilgodehavende) til kostpris fratrukket eventuelle omkostninger til klargøring af aktivet ved et fornyet salg. ÅRL indeholder ikke specifikke regler herom. Hvis ikke IFRS 15 modellen anvendes, kan der under ÅRL anvendes en model, hvor de to poster i balancen indregnes som en nettopost svarende til en periodisering af bruttoavancen ved salget.

Agent-/principalforhold
Efter IFRS 15 skal et agent-/principalforhold vurderes efter de tre indikatorer, der er opstillet i standarden, og som har til formål at vurdere, hvorvidt virksomheden har "kontrol" over varen eller serviceydelsen. Hvis ikke IFRS 15 modellen anvendes, vil vurderingen af agent-/principalforhold skulle følge de fem kriterier i IAS 18.IE21.

Skatter og afgifter
Enhver skat eller afgift forbundet med omsætningen opkrævet på vegne af tredjemand skal fragå i omsætningen efter IFRS 15. Efter ÅRL omfatter dette som udgangspunkt kun omsætningsafhængige afgifter. Det er dog muligt også at fratrække mængde afhængige afgifter (punktafgifter). Alternativt skal punktafgifter under ÅRL omkostningsføres som en produktionsomkostning.

Licenser
Licensindtægter skal efter IFRS indregnes hen over licensperioden, såfremt der er tale om en licens, som indehaveren løbende påvirker (fx et varemærke), mens indtægter vedrørende licenser, der giver køber ret til at bruge licensen, som den er på salgstidspunktet (fx en softwarelicens), skal indregnes på salgstidspunktet. Efter ÅRL har der ikke hidtil været en ensartet praksis for, hvorledes licensindtægter indregnes. Hvis ikke IFRS 15 modellen anvendes, vil den hidtidige praksis, jf. IAS 18, fortsat være gældende.

Aktivering af omkostninger
Efter IFRS 15 tillades visse omkostninger aktiveret, selvom andre standarder ikke indeholder guidance herom. Det gælder omkostninger til opfyldelse af en kontrakt. ÅRL indeholder ikke tilsvarende bestemmelser og baseres derfor på en IAS 18/11 tankegang, hvor sådanne omkostninger næppe kunne aktiveres og afskrives.

Kontraktforpligtelser
Efter IFRS 15 anses en kontraktforpligtelse for at opstå, når virksomheden har modtaget en forudbetaling, eller når der er sket forudfakturering, og fakturaen er forfalden. Tilsvarende indregnes et tilgodehavende. ÅRL forudsætter, at der udelukkende kan indregnes beløb under aktiver og forpligtelser, når betaling er modtaget – og dermed ikke allerede, når beløbet er faktureret og forfalden.

Skat i årsrapporten (5.4)
Aktuelle og udskudte skatteaktiver og -forpligtelser skal opgøres på grundlag af de skatteprocenter og -regler, der er vedtaget eller så godt som vedtaget på balancedagen efter IAS 12. Under ÅRL skal aktuelle og udskudte skatteaktiver og -forpligtelser opgøres på grundlag af de skatteregler, der forventes at være gældende ved afviklingen heraf. Det medfører i praksis, at hvis der er fremsat lovforslag, og det ved lovforslagets fremsættelse må anses som sandsynligt, at forslaget vedtages i dets nuværende form, lægges det til grund.

Udskudte skatteaktiver og -forpligtelser skal præsenteres som langfristede aktiver hhv. forpligtelser efter IFRS. Efter ÅRL er det muligt at vælge et balanceskema, så udskudte skatteaktiver og -forpligtelser kan præsenteres som langfristede aktiver. Dette forudsætter dog, at man efter ÅRL vælger at benytte IFRS's opstillingsskemaer.

Vejledning til beskatning af aktiebaseret aflønning
IAS 12.68A-C indeholder vejledning i, hvorledes skat, der vedrører aktiebaseret aflønning, jf. IFRS 2, skal behandles. Et skattemæssigt fradrag, der overstiger skatteværdien baseret på det resultatførte beløb, indregnes i egenkapitalen. Det almindelige periodiseringsprincip sammenholdt med ÅRL's regler for opgørelse af skatteaktiver og -forpligtelser indebærer, at man efter ÅRL må antages at kunne vælge, om hele skattebeløbet indregnes i resultatopgørelsen, eller om IAS 12's regel skal følges. Det forudsætter dog, at IFRS 2's regler om omkostningsførsel anvendes.

2.4 Egenkapital (afsnit 6)

Efter IFRIC 2 gælder særskilte bestemmelser for klassifikation af egenkapital- eller gældsinstrumenter uden indløsningsret, hvilket særligt er relevant for andelsvirksomheder. Efter ÅRL må det antages, at andelsvirksomheder har muligheden for at klassificere instrumenterne på samme måde som i IFRIC 2, dog kan et krav om klassifikation efter IFRIC 2 næppe kræves efter loven i den nuværende formulering.

2.5 Pengestrømsopgørelse (afsnit 7)

Efter IAS 7 skal en modervirksomhed altid udarbejde en pengestrømsopgørelse. Efter ÅRL kan en modervirksomhed undlade at udarbejde pengestrømsopgørelse, hvis dens pengestrømme indgår i pengestrømsopgørelsen for koncernen. Endvidere kan en virksomhed i regnskabsklasse B efter reglerne i ÅRL altid undlade at udarbejde en pengestrømsopgørelse.

Efter IAS 7 skal en dattervirksomhed altid udarbejde en pengestrømsopgørelse. Efter ÅRL kan en dattervirksomhed undlade at udarbejde pengestrømsopgørelse, hvis dens pengestrømme indgår i pengestrømsopgørelsen for koncernen.

2.6 Koncernregnskab (afsnit 9)

Investeringsvirksomheder

Efter IFRS skal virksomheder, der opfylder definitionen på at være investeringsvirksomheder, ikke aflægge koncernregnskab. I stedet skal de måle deres investeringer i datterselskaber til dagsværdi over resultatopgørelsen. En sådan undtagelse findes ikke efter ÅRL, ligesom der ikke er mulighed for at måle kapitalandele i datterselskaber til dagsværdi med værdiregulering over resultatopgørelsen.

Investeringsvirksomheder skal måle investeringer i datterselskaber til dagsværdi over resultatopgørelsen. ÅRL kræver tillige, at der sker konsolidering af dattervirksomheder, og at der dermed udarbejdes et koncernregnskab, jf. umiddelbart ovenfor.

Potentielle stemmerettigheder

Efter IFRS 10 skal der ved afgørelse af, om der foreligger kontrol, tages hensyn til potentielle stemmerettigheder (optioner, warrants, konvertible obligationer og lignende). Der skal foretages en helhedsvurdering af, om disse rettigheder i realiteten giver indehaveren kontrol over virksomheden. Det vil være tilfældet, hvis de aktuelt kan udnyttes, og det er økonomisk meningsfyldt at udnytte dem. Efter ÅRL skal der ved afgørelse af, om der foreligger kontrol, ligeledes tages hensyn til potentielle rettigheder – men alene dem, som kan udnyttes på balancedagen. Efter ÅRL ses der alene bort fra sådanne rettigheder, hvis hensigten har været, at de aldrig skulle kunne udnyttes, fx fordi udnyttelseskursen på udstedelsestidspunktet var så langt over værdien af de underliggende aktier, at udnyttelse måtte anses for usandsynlig.

Det vil sige, at man under IFRS 10 alene tager hensyn til de potentielle stemmerettigheder, hvis der er tale om en reel ret, mens man under ÅRL som altovervejende hovedregel tager hensyn til dem, hvis de aktuelt kan udnyttes på balancedagen.

Køb med henblik på videresalg

Efter IFRS 5 skal dattervirksomheder, der er erhvervet og alene besiddes med henblik på videresalg, konsolideres – dog således, at aktiver og forpligtelser i dattervirksomheder, der opfylder betingelserne i IFRS 5, jf. afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt til salg*, præsenteres særskilt i en regnskabspost under henholdsvis aktiver og forpligtelser. Efter ÅRL kan disse holdes ude af konsolideringen og præsenteres i et nettobeløb (indre værdi).

Det antages dog, at en model svarende til IFRS vil kunne anvendes under ÅRL også for ophørende aktiviteter.

Dattervirksomheder

Regnskabsperioden for en dattervirksomheds regnskab, der indgår i konsolideringen, skal efter IFRS være den samme som koncernens, medmindre dette ikke er praktisk muligt. Hvis regnskabsperioden afviger, skal der altid reguleres for væsentlige transaktioner. Under ÅRL er det tilladt at anvende et regnskab for et datterselskab, hvis balancedag afviger med op til +/- tre måneder.

Ved salg af en kontrollerende andel af en dattervirksomhed indregnes en bibeholdt ejerandel, fx i en associeret virksomhed til dagsværdi, og gevinst/tab indregnes i resultatopgørelsen efter IFRS 10. ÅRL tillader ikke, at der indregnes gevinst på den bibeholdte ejerandel, men derimod, at gevinst/tab alene indregnes på den solgte del. Den bibeholdte ejerandel i fx en associeret virksomhed indregnes derfor til regnskabsmæssig værdi ved første indregning. Er der tale om en porteføljekapitalandel, er det muligt at måle denne til dagsværdi efter § 37, hvorved en værdiregulering på den tilbageværende kapitalandel i så fald også indregnes i resultatopgørelsen.

Associerede virksomheder

Associerede virksomheder skal i koncernregnskabet indregnes efter indre værdis metode og følge bestemmelserne i IFRS 3 ved opgørelse heraf. Det betyder blandt andet, at goodwill ikke afskrives. Efter ÅRL skal equity-metoden ligeledes anvendes til måling af associerede virksomheder i koncernregnskabet. Dog følger det af ÅRL, at der skal afskrives på goodwill. Goodwill skal afskrives over brugstiden, som er den forventede levetid. Kan levetiden på goodwill ikke fastsættes pålideligt, skal afskrivningerne ske over ti år.

Kapitalandele i associerede virksomheder, der besiddes med henblik på salg, skal efter IAS 28 og IFRS 5 måles til det laveste af bogført værdi og forventet salgspris med fradrag af salgsomkostninger. Efter ÅRL indregnes kapitalandele i associerede virksomheder efter indre værdi i koncernregnskabet og nedskrives evt. til en lavere genindvindingsværdi.

Efter IAS 28 må balancedagen for det regnskab, der danner grundlag for indregning af den associerede virksomhed i koncernregnskabet, ikke afvige med mere end tre måneder fra koncernens balancedag. Efter ÅRL må en associeret virksomhed indregnes på grundlag af det seneste årsregnskab for den associerede virksomhed.

Fællesledede virksomheder

Efter IFRS 11 skal investeringer i virksomheder og aktiviteter over hvilke, der er fælles kontrol, klassificeres som enten ”joint ventures” eller ”joint operations”. *Joint operations* er karakteriseret ved, at investorerne har direkte adgang til aktiver og hæftelse for forpligtelser, mens *joint ventures* er karakteriseret ved, at investorerne alene har adgang til nettoaktiverne.

Joint operations skal indregnes i forhold til den økonomiske interesse heri, dvs. svarende til pro rata-konsolidering. Joint ventures skal indregnes efter indre værdis metode i henhold til IAS 28. Efter ÅRL indregnes fælleskontrollerede virksomheder og aktiviteter enten efter indre værdis metode eller pro rata-konsolideres afhængig af, hvilken praksis virksomheden vælger.

2.7 Andre områder (afsnit 10)

Virksomhedssammenslutninger (10.1)

Eventualforpligtelser

Efter IFRS 3 skal eventualforpligtelser indregnes i overtagelsesbalancen, uanset om definitionen på en forpligtelse er opfyldt. Efter ÅRL skal eventualforpligtelser indregnes, såfremt de kan måles pålideligt. Der kan derfor i enkelte særlige situationer være en forskel til IFRS 3.

Afskrivning af goodwill

Efter IFRS 3 skal goodwill ikke afskrives, men i stedet mindst én gang om året underkastes nedskrivningstest. Efter ÅRL skal goodwill afskrives over brugstiden, som er den forventede levetid. Hvis den forventede levetid ikke kan fastlægges pålideligt, fastsættes afskrivningsperioden til ti år.

Identifikation af aktiver i overtagelsesbalancen

IFRS 3 kræver identifikation og indregning af alle immaterielle aktiver i overtagelsesbalancen, uanset sandsynligheden for de fremtidige økonomiske fordele. Efter ÅRL skal kun immaterielle aktiver, der har væsentlig betydning for regnskabet, identificeres og indregnes. Det kan betyde, at der kan være forskel til IFRS 3. Det er dog også muligt at identificere og indregnes alle immaterielle aktiver som under IFRS 3.

Delvist salg, hvor kontrollen mistes

Efter IFRS 3 skal den tilbageværende kapitalandel efter et delvist salg, hvor kontrollen med en dattervirksomhed mistes, reguleres og måles til dagsværdi. Under ÅRL er det ikke tilladt at indregne et tab eller en gevinst på den tilbageværende ejerandel i en sådan transaktion.

Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg (10.3)

Efter IFRS 5 skal anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, måles til den laveste værdi af regnskabsmæssig værdi og dagsværdien med fradrag af afhændelsesomkostninger. Der skal ikke længere foretages afskrivning af sådanne aktiver. Efter ÅRL skal anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, måles efter de almindelige bestemmelser for anlægsaktiver. Afskrivning ophører ikke, medmindre aktivet tages ud af brug og sættes til salg. Imidlertid vil afskrivning skulle ophøre, hvis restværdien på aktivet mindst svarer til den bogførte værdi. Restværdien vil bl.a. skulle revurderes, når aktivet sættes til salg. Derfor kan behandlingen være den samme under IFRS 5 og ÅRL.

Langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg og hertil hørende forpligtelser, skal efter IFRS 5 præsenteres som en særskilt gruppe under kortfristede aktiver hhv. kortfristede forpligtelser. Anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, forbliver klassificeret som anlægsaktiver efter ÅRL, indtil de er solgt, eller indtil brugen af aktiverne stopper, og de sættes til salg/udrangeres. Særskilt præsentation i balancen er kun mulig, hvis der er tale om en ophørende aktivitet, se nedenfor.

Resultatet af ophørte aktiviteter skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen efter IFRS 5, og sammenligningstal skal tilpasses. Efter ÅRL skal resultat af ophørende aktiviteter præsenteres særskilt lig kravene i IFRS 5. Det er imidlertid muligt at undlade at tilpasse sammenligningstal i resultatopgørelsen.

IFRS 5 forbyder tilpasning af sammenligningstal vedrørende aktiver eller grupper af aktiver (inklusive forpligtelser), der besiddes med henblik på salg. Efter ÅRL er det muligt at benytte modellen i IFRS 5, når der er tale om ophørende aktiviteter. Det er imidlertid også muligt at tilpasse sammenligningstal for aktiver og forpligtelser vedrørende en ophørende aktivitet.

Aktiebaseret aflønning (10.4)

Efter IFRS 2 skal aktiebaseret aflønning, der klassificeres som en egenkapitalordning, indregnes med en omkostning i resultatopgørelsen. Efter ÅRL er det ikke et krav, at der indregnes en omkostning i resultatopgørelsen af sådanne ordninger, men det er heller ikke forbudt. Det gælder ordninger, hvor selskabet selv etablerer ordningen, eller hvor de etableres af en anden koncernvirksomhed, jf. IFRS 2's regler om koncernordninger.

Efter IFRS 2 anses en ordning i en dattervirksomhed, hvor modervirksomheden tildeler egenkapitalinstrumenter til ansatte i dattervirksomheden, for at være en egenkapitalordning, selvom dattervirksomheden forpligter sig til at godtgøre modervirksomheden kontant på udnyttelsestidspunktet. Efter ÅRL er der pligt til at indregne egenkapitalordninger, såfremt dattervirksomheden er forpligtet til at afregne betaling til modervirksomheden for ordningen. Ordningen skal behandles som en kontantbaseret ordning, hvorefter der indregnes en gældsforpligtelse, som omkostningsføres over optjeningsperioden eller alternativt som en egenkapitalafregnet ordning, der omkostningsføres med modpost på egenkapitalen.

Leasing (10.7)

Efter IFRS 16 skelnes der ikke mellem operationelle og finansielle leasingaftaler – alle leasingaftaler skal indregnes i balancen, med undtagelse af leasingaktiver med kort løbetid eller en lav værdi. ÅRL kræver indregning af finansielle leasingaftaler som aktiver og forpligtelser i balancen. ÅRL kan imidlertid fortolkes ud fra IFRS 16, hvorfor en tilsvarende behandling som under IFRS 16 kan opnås.

Som leasinggiver skal der tages hensyn til en eventuel indeståelse for restværdien. Ved vurderingen af, hvorvidt der er tale om finansiel leasing, indgår den forventede afregning på restværdien, dvs. der tages hensyn til, hvad aktivet konkret forventes at kunne sælges til. Efter ÅRL (IAS 17) skal der tages hensyn til en eventuel indeståelse for restværdien. Ved vurderingen af, hvorvidt der er tale om finansiel leasing, indgår den fulde indeståelse for restværdien i opgørelsen.

Offentlig støtte (10.8)

Efter IAS 20 kan tilskud, givet til erhvervelse/opførelse af aktiver, modregnes aktivets værdi. Efter ÅRL er en sådan modregning ikke tilladt. Det er heller ikke efter ÅRL muligt at foretage modregning i resultatopgørelsen.

Ikke-monetære aktiver modtaget som tilskud skal måles til dagsværdi ved indregning af en tilsvarende udskudt indtægt efter IAS 20. Kostprisen for et ikke-monetært aktiv udgør det faktisk betalte beløb under ÅRL.

3. Generelt

3.1 Grundlæggende krav til årsrapporten

Grundlæggende krav til årsrapporten er behandlet i ÅRL §§ 11-16, lovens bilag 1, begrebsrammen til de internationale regnskabsstandarder samt IAS 1.

3.1.1 ÅRL

Ved udarbejdelsen af årsrapporten skal de grundlæggende krav til denne iagttages. Disse er særligt relevante ved løsning af regnskabsproblemer, som ikke er behandlet i eksisterende lovgivning eller standarder.

Årsregnskabet skal give et retvisende billede af virksomhedens og – hvis der er udarbejdet koncernregnskab – koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat.

Pengestrømsopgørelsen er ikke specifikt nævnt i ÅRL, men det må følge, at i det omfang, årsregnskabet indeholder en pengestrømsopgørelse, skal denne ligeledes give et retvisende billede af virksomhedens og koncernens pengestrømme. Ledelsesberetningen skal give en retvisende redegørelse af de forhold, som ledelsesberetningen omhandler.

Kravet om et retvisende billede indebærer, at årsregnskabet skal bidrage til regnskabsbrugernes økonomiske beslutningstagning vedrørende:

- investering af regnskabsbrugernes ressourcer,
- ledelsens forvaltning af virksomhedens ressourcer samt
- fordeling af virksomhedens ressourcer mellem interessenterne.

Alle årsregnskabets og koncernregnskabets bestanddele, dvs. resultatopgørelse, balance, noter og eventuelt egenkapitalopgørelse og pengestrømsopgørelse, skal bidrage til det retvisende billede. Yderligere skal virksomheder i regnskabsklasse B, C og D udarbejde en ledelsesberetning. Virksomheder i regnskabsklasse A har ikke pligt til at udarbejde en ledelsesberetning. Læs mere om kravene til ledelsesberetningen i afsnit 8 *Ledelsesberetningen*. Det er ikke kun opstillingerne og de enkelte oplysninger i balance, resultatopgørelse, pengestrømsopgørelse og noter, der skal være retvisende, men også årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab skal som helhed være retvisende.

Såfremt lovens bestemmelser ikke er tilstrækkelige til at give et retvisende billede af virksomhedens, henholdsvis koncernens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat, skal der gives yderligere oplysninger i årsregnskabet og eventuelt i koncernregnskabet.

Supplerende beretninger (fx om viden, miljø, samfundsansvar, etik eller lignende), som ledelsen frivilligt har valgt at medtage i årsrapporten, skal ligeledes give et retvisende billede inden for rammerne af almindeligt anerkendte retningslinjer for sådanne beretninger. Indeholder en supplerende beretning oplysninger af betydning for det retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling, skal disse oplysninger medtages i den lovpligtige del af årsrapporten og må således ikke blot henlægges til den frivillige del.

Kravet om et retvisende billede medfører, at virksomheder skal fravige lovens bestemmelser i de særlige tilfælde, hvor anvendelsen af lovens bestemmelser vil stride mod kravet om et retvisende billede. En sådan fravigelse skal hvert år oplyses i noterne og begrundes konkret og fyldestgørende med oplysning om, hvilken indvirkning fravigelsen har på virksomhedens, henholdsvis koncernens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat. Så vidt muligt skal den beløbsmæssige indvirkning af fravigelsen angives. Lovens krav til indregning og måling kan alene fraviges, hvis den valgte praksis ligger indenfor rammerne af IFRS. Der vil i praksis derfor ikke være mange tilfælde, hvor virksomheder med rette vil skulle fravige lovens regler om indregning og måling, da de internationalt anerkendte regler i IFRS tager afsæt i regnskabsaflæggelse i mange lande, hvorfor de dækker bredt og samtidig er meget teoretisk velfunderet.

Begrebet retvisende billede dækker over en reel gengivelse frem for en formelt rigtig gengivelse. Kravet om et retvisende billede opfyldes blandt andet ved iagttagelse af de grundlæggende forudsætninger oplistet nedenfor og på følgende side.

Klarhed	Årsrapporten skal udarbejdes på en klar og overskuelig måde.
Substans	Der skal tages hensyn til de reelle forhold frem for formaliteter uden reelt indhold. Indhold frem for formalia indebærer, at det er vigtigere at vise det reelle indhold af et givent forhold frem for alene at henholde sig til de formelle karakteristika. Substansprincippet indebærer derfor også, at transaktioner, som hver især skulle behandles efter bestemte regler, kan risikere at skulle behandles anderledes, hvis de ses i en sammenhæng.
Væsentlighed	Alle relevante forhold skal indgå i årsrapporten, medmindre de er ubetydelige. Anses flere ubetydelige forhold tilsammen for at være betydelige, skal de medtages i årsrapporten. Regnskabsinformation er væsentlig, hvis fejl i informationen, udeladelser eller sløring af den pågældende information med rimelighed kan forventes at ville kunne påvirke en regnskabsbrugers beslutninger. Væsentlighed skal altid vurderes ud fra de specifikke forhold i den enkelte virksomhed.
Going concern	Driften af en aktivitet formodes at fortsætte, medmindre den ikke skal eller ikke antages at kunne fortsætte. Afvikles en aktivitet, skal klassifikation og opstilling samt indregning og måling tilpasses denne afvikling, men alene inden for lovens bestemmelser. Er denne forudsætning ikke opfyldt, skal der i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis gives oplysning om, på hvilket grundlag årsrapporten i stedet er udarbejdet.
Forsigtighed	Forsigtighed skal ses i sammenhæng med neutralitet. Regnskabsmæssige skøn skal være underbyggede og neutrale. Enhver værdiændring skal præsenteres uanset indvirkningen på egenkapital og resultatopgørelse. Anvendelse af forsigtighedsprincippet må dog ikke føre til en overdreven forsigtighed i regnskabet.

Periodisering	Transaktioner, begivenheder og værdiændringer skal indregnes, når de indtræffer, uanset tidspunktet for betaling. Det indebærer, at der skal tages hensyn til indtægter og omkostninger vedrørende den regnskabsperiode, årsrapporten omfatter. Pengestrømsopgørelsen skal dog ikke udarbejdes under hensyntagen til dette princip.
Konsistens	Indregningsmetoder og målegrundlag skal anvendes ensartet for samme kategori af forhold.
Bruttoværdi	Hver transaktion, begivenhed og værdiændring skal indregnes og måles hver for sig, ligesom de enkelte forhold ikke må modregnes med hinanden. Det betyder, at modregning af aktiv og passivposter eller modregning af omkostnings- og indtægtsposter som altovervejende hovedregel ikke må forekomme i årsrapporten. Eksempelvis må et tilgodehavende hos en debitor ikke uden videre modregnes med en finansiel forpligtelse til den samme virksomhed. Hver enkelt regnskabspost skal i sig selv give udtryk for regnskabspostens værdi.
Formel kontinuitet	Balancen primo regnskabsåret skal svare til balancen ultimo det foregående regnskabsår.
Reel kontinuitet	Det kræves, at regnskabsår, opstilling, klassifikation, konsoliderings-metoder, indregningsmetoder og målegrundlag samt den anvendte monetære enhed ikke må ændres fra år til år. Kravet om reel kontinuitet giver mulighed for at udarbejde regnskabs-analyser for udviklingen i en virksomhed.

Mens det grundlæggende krav om et retvisende billede har forrang for lovens øvrige bestemmelser, kan konkrete bestemmelser tilsidesætte de grundlæggende forudsætninger. Fx giver ÅRL mulighed for at modregne indtægter og omkostninger fra aktiver og forpligtelse i indtægter og omkostninger fra effektive sikringstransaktioner.

Loven definerer tillige årsrapportens delelementer, fx aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger. Som udgangspunktet skal en begivenhed eller transaktion opfylde definitionen på fx et aktiv, før de kan indregnes i årsrapporten. Til gengæld skal de så også indregnes, når de opfylder definitionen. Dette krav kan dog tilsidesættes af specifikke bestemmelser i loven. Eksempelvis kan virksomheder i regnskabsklasse B uanset definitionen på aktiver i bilag 1, C, nr. 1, undlade at indregne finansielt leasede aktiver. Tilsvarende kan virksomheder i regnskabsklasse B og C-mellem undlade at indregne egne udviklingsprojekter.

3.1.2 Internationale regnskabsstandarder

3.1.2.1 Begrebsrammen

IASB har i tilknytning til de internationale regnskabsstandarder udarbejdet en begrebsramme – Conceptual framework for Financial Reporting. Begrebsrammen er ikke en egentlig standard, men skal blandt andet være til hjælp for IASB ved udviklingen af de internationale regnskabsstandarder. Ligeledes kan begrebsrammen være af betydning ved anvendelse og fortolkning af de internationale regnskabsstandarder og ved behandling af emner, som endnu ikke er omfattet af en international regnskabsstandard.

Da begrebsrammen ikke er en egentlig standard, kan der i de internationale regnskabsstandarder være bestemmelser om regnskabsmæssige problemstillinger, som ikke er i overensstemmelse med begrebsrammen. I så fald har regnskabsstandardernes bestemmelser forrang for begrebsrammen. IASB arbejder på at harmonisere fremtidige regnskabsstandarder med begrebsrammen.

Begrebsrammen tager udgangspunkt i informationsbehovet hos nuværende og potentielle investorer, långivere og andre kreditorer, idet den antager, at informationsbehovet hos disse brugere i væsentlig udstrækning kan dække informationsbehovet hos de øvrige regnskabsbrugere. Begrebsrammen definerer således regnskabsbrugerne mere snævert end ÅRL, hvilket blandt andet skyldes, at ÅRL også indeholder bestemmelser om supplerende beretninger, som ikke udelukkende retter sig mod investorer, långivere og andre kreditorer.

Det angives i begrebsrammen, at formålet med regnskabet – foruden at understøtte investorernes, långivernes og andre kreditorers økonomiske beslutningstagen – også er, at regnskabsbrugerne kan føre opsyn med ledelsens økonomiske dispositioner (stewardship). Begrebsrammen bygger på de grundlæggende forudsætninger om, at regnskabsaflæggelsen sker under antagelse af going concern- og periodiseringsprincippet. Definitionen af going concern- og periodiseringsprincippet svarer til dem, der findes i ÅRL, dvs. at virksomheden forventes at fortsætte sin drift indenfor den nærmeste fremtid, og at effekten af transaktioner og begivenheder vises i den periode, hvor disse finder sted, uanset hvornår den korresponderende ind- eller udbetaling finder sted.

For at sikre, at årsregnskabets information er nyttig for regnskabsbrugerne, opererer begrebsrammen med to fundamentale, kvalitative egenskaber:

- Relevans
- Troværdig repræsentation.

Det er nødvendigt, at begge kriterier overholdes for at støtte brugerne i deres økonomiske beslutningstagen. I forlængelse heraf introducerer begrebsrammen fire supplerende kvalitative egenskaber, som skal hjælpe til at forøge årsregnskabets nytteværdi:

- Sammenlignelighed
- Verificerbarhed
- Rettidighed
- Forståelighed.

Information er *relevant,* hvis den kan gøre en forskel på regnskabsbrugerens økonomiske beslutning. Dette antages at være tilfældet, hvis informationen er væsentlig og har enten bekræftelses- og/eller prognoseværdi. Information er *væsentlig,* hvis udeladelse heraf – eller fejl heri – kan influere på regnskabsbrugernes økonomiske beslutningstagen. Væsentlighed skal derfor vurderes på baggrund af informationens kvalitative og kvantitative egenskaber. For mere om væsentlighed se afsnit 3.8.3.3 *Vurdering af væsentlighed*.

En bekræftende værdi foreligger, hvis regnskabsbrugerne kan anvende informationen til at understøtte eller verificere tidligere vurderinger og analyser af virksomheden. Prognoseværdi foreligger, såfremt den kan danne grundlag for regnskabsbrugernes vurderinger af virksomhedens fremtidige udvikling.

Troværdig repræsentation betyder, at regnskabsinformationen udtrykker det reelle bagvedliggende forhold, den foregiver at udtrykke. For at tilsikre dette kræves, at informationen er:

- fuldstændig, hvilket betyder, at alle beskrivelser og forklaringer er medtaget, således regnskabsbrugerne kan forstå og vurdere en given regnskabspost.
- neutral, dvs. at informationen ikke er biased, fremhævet eller nedtonet for at efterlade et favorabelt eller ufavorabelt indtryk hos regnskabsbrugerne. Neutralitet betyder også, at regnskabsmæssige vurderinger ikke er for optimistiske eller for pessimistiske. Forsigtighedsprincippet (prudence) indgår som et integreret element i neutralitetsprincippet og betyder, at regnskabsmæssige skøn og vurderinger skal udøves, så aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger hverken estimeres for højt eller lavt.
- fejlfri, hvilket betyder, at der hverken eksisterer fejl eller udeladelser, som vil påvirke beskrivelsen af økonomiske transaktioner eller regnskabsposter.

Sammenlignelighed indebærer både, at årsregnskabets informationer kan sammenlignes fra periode til periode og på tværs af virksomheder inden for samme branche.

Årsrapportens oplysninger skal desuden være *verificerbare.* Det betyder, at forskellige uafhængige parter med samme informationsniveau skal kunne nå frem til en vis konsensus om årsrapportens indhold. Begrebsrammen anerkender dog, at fuldstændig enighed ikke kan opnås.

Rettidighed betyder, at informationen skal være tilgængelig for beslutningstagere i tide til at kunne have betydning for deres beslutninger.

Informationers *forståelighed* afhænger delvist af modtageren. I begrebsrammen forudsættes, at regnskabsbrugere har et rimeligt kendskab til forretningsmæssige og økonomiske forhold og regnskabsvæsen samt vilje til at studere oplysningerne med rimelig omhu. At information skal være forståelig betyder ikke, at virksomheden kan undlade at oplyse om komplekse forhold.

Oversigt over definitionerne i ÅRL og begrebsrammen:

Regnskabs-element	ÅRL	IFRS-begrebsrammen
Aktiv	Ressourcer, som er under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden.	Økonomisk ressource, som er under virksomhedens kontrol som resultat af tidligere begivenheder. En økonomisk ressource er en ret, der potentielt kan give en økonomisk fordel. Aktiver skal fjernes fra balancen, når virksomheden ikke længere har fuld eller delvis kontrol over aktivet.*

Regnskabs-element	ÅRL	IFRS-begrebsrammen
Forpligtelse	Eksisterende pligt for virksomheden opstået som resultat af tidligere begivenheder, og hvis indfrielse forventes at medføre afståelse af fremtidige økonomiske fordele.	Eksisterende forpligtelse for virksomheden til at afstå økonomiske fordele som resultat af tidligere begivenheder. En forpligtelse er en pligt eller et ansvar, virksomheden ikke har nogen praktisk mulighed for at undlade at indfri. Forpligtelser skal fjernes helt eller delvist, når virksomheden ikke længere er part i forpligtelsen*.
Indtægt	Stigning i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigninger i egenkapitalen. I indtægter indgår dog ikke indskud fra ejere.	Indtægter er stigninger i aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigninger i egenkapitalen, der ikke kan henføres til indskud fra ejere.
Omkostning	Fald i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af afgang eller værdiforringelse af aktiver eller stigning i forpligtelser, som medfører fald i egenkapitalen. I omkostninger indgår dog ikke udlodning eller uddeling til ejere.	Omkostninger er stigninger i forpligtelser eller fald i aktiver, som medfører stigninger i egenkapitalen, der ikke kan henføres til udlodning eller uddeling til ejere.

*) En fuld fjernelse kræver, at virksomheden ikke er eksponeret mod værdiændringer i aktiver eller forpligtelser. En fortsat eksponering kan således medføre en delvis fjernelse af aktivet eller forpligtelsen. Residualværdier fra delvist fjernede aktiver og forpligtelser skal opføres som en separat gruppe aktiver og forpligtelser.

IAS 1, Præsentation af årsregnskaber

Efter IAS 1 er formålet med årsregnskabet at give et retvisende billede af virksomhedens og – hvis der indgår et koncernregnskab – koncernens aktiver og forpligtelser, egenkapital, finansielle stilling, resultat og pengestrømme samt tilhørende noter. Ledelsesberetningen indgår således ikke som en del af årsregnskabet efter IFRS.

Et retvisende billede kræver ifølge standarden, at:

- alle bestemmelser i de relevante standarder og fortolkningsbidrag er overholdt
- information, herunder redegørelse for anvendt regnskabspraksis, fremstilles på en måde, som sikrer relevante, pålidelige, sammenlignelige og forståelige oplysninger
- yderligere oplysninger gives, når bestemmelserne i de internationale regnskabsstandarder ikke er tilstrækkelige til at sikre, at indtrufne begivenheder bliver hensigtsmæssigt beskrevet i årsregnskabet. Oplysningerne skal gives, så regnskabsbrugeren kan forstå, hvilken effekt disse begivenheder har haft på virksomhedens aktiver, forpligtelser, egenkapital, finansielle stilling, resultat og pengestrømme.

Regnskabspraksis på områder, hvor der ikke findes nogen standard, skal efter IAS 8 fastsættes, så det sikres, at årsregnskabet giver informationer, som er:

- klare og overskuelige
- relevante for regnskabsbrugernes beslutningstagning
- pålidelige, idet de er et troværdigt udtryk for aktiver og forpligtelser, finansiel stilling, resultat og pengestrømme og afspejler den økonomiske realitet bag begivenheder og transaktioner og ikke alene den juridiske form
- neutrale og upartiske, afspejler behørig omhu samt i al væsentlighed er fuldstændige.

I IAS 1 er udgangspunktet, at overholdelse af de internationale regnskabsstandarder vil føre til et retvisende billede. I de meget sjældne tilfælde, hvor anvendelsen af en international regnskabsstandard ikke vil give et retvisende billede, skal virksomheden afvige fra standarden og oplyse:

- at ledelsen har konkluderet, at årsregnskabet med fravigelsen giver et retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling, indtjening og pengestrømme
- at årsregnskabet er i overensstemmelse med internationale regnskabsstandarder, bortset fra at man har afveget fra en standard for at opnå et retvisende billede
- hvilken standard virksomheden har fraveget, hvori afvigelsen består, herunder hvilken regnskabsmæssig behandling standarden foreskriver, hvorfor denne behandling ville være misvisende i det givne tilfælde, og hvilken behandling man i stedet har valgt
- den beløbsmæssige virkning af afvigelsen på virksomhedens resultat, aktiver, forpligtelser, egenkapital og pengestrømme for hvert af de præsenterede regnskabsår.

Årsregnskabet skal endvidere opfylde en række grundlæggende regnskabsprincipper:

Going concern	Begrebet er forklaret ovenfor ved gennemgangen af ÅRL's bestemmelser.
Periodisering	Begrebet er forklaret ovenfor ved gennemgangen af ÅRL's bestemmelser.
Kontinuitet	Dette begreb blev ovenfor under ÅRL opdelt i reel og formel kontinuitet. Standarden angiver, at følgende forhold er de eneste, som kan retfærdiggøre kontinuitetsbrud: • Virksomhedens aktiviteter er væsentligt ændret, eller ledelsen har konkluderet, at en ændret præsentation vil give en mere hensigtsmæssig præsentation af transaktioner og andre begivenheder • En ændret opstillingsform er påkrævet som følge af en ny eller ændret regnskabsstandard.
Frekvens	Virksomheden skal aflægge et fuldstændigt regnskab mindst én gang årligt. I situationer, hvor regnskabsafslutningen flyttes, skal virksomheden oplyse om grunden hertil samt at regnskabstallene ikke er sammenlignelige.

Sammenlig-ningstal	Sammenligningstal skal præsenteres for det foregående regnskabsår. Ligeledes skal der medtages sammenligningstal for beskrivende oplysninger, hvis dette er relevant for forståelsen. Ændringer, fx ændringer i regnskabspraksis eller reklassifikationer i forhold til forrige regnskabsår skal anføres og begrundes i anvendt regnskabspraksis. I visse tilfælde kræves, at en tredje balance præsenteres. For mere information om sammenligningstal, se afsnit 3.4 *Sammenligningstal.*
Væsentlighed og sammendrag af regnskabs-poster	Alle væsentlige regnskabsposter skal præsenteres særskilt i årsrapporten. Beløb vedrørende uvæsentlige poster kan sammendrages med poster af samme art eller funktion.
Modregning	I lighed med ÅRL's "bruttoprincip" angives det i IAS 1, at alle væsentlige poster skal præsenteres separat i årsrapporten. Det kræves dog, at uvæsentlige beløb skal sammendrages med poster af samme art eller funktion og altså ikke oplyses separat. Aktiver og forpligtelser må kun modregnes, hvis modregning kræves eller tillades i en anden international regnskabsstandard. Indtægter og omkostninger må kun modregnes, hvis: • det kræves eller tillades i henhold til en anden international regnskabsstandard • gevinster, tab og tilknyttede omkostninger, som opstår i forbindelse med de samme eller lignende transaktioner og begivenheder, ikke er væsentlige (jf. ovenfor).

3.2 ÅRL's anvendelsesområde, regnskabsklasser og årsrapportens bestanddele

ÅRL's anvendelsesområde, regnskabsklasser og årsrapportens bestanddele behandles i ÅRL §§ 1-7 a, 17, 18, 22, 22 a, 22 b, 52 a, 78, 102 og bilag 2. Tilsvarende forhold efter de internationale regnskabsstandarder behandles i IAS 1.

3.2.1 ÅRL

3.2.1.1 ÅRL's anvendelsesområde

ÅRL regulerer som udgangspunkt alle erhvervsdrivende virksomheder uanset juridisk form eller størrelse.

En virksomhed anses efter ÅRL § 1 som værende erhvervsdrivende, hvis denne leverer varer, rettigheder, pengemidler, tjenester eller lignende, for hvilke der almindeligvis modtages et vederlag.

Er en virksomhed omfattet af selskabsloven, lov om erhvervsdrivende fonde, lov om visse erhvervsdrivende virksomheder eller i øvrigt er erhvervsdrivende i henhold til anden lovgivning, anses virksomheden altid som erhvervsdrivende, uanset om virksomheden helt eller delvist er undtaget for kravene i de nævnte love.

Loven gælder dog ikke for erhvervsdrivende virksomheder, som:

- er omfattet af regnskabsregler fastsat ved eller i henhold til lov om finansielle virksomheder
- er omfattet af lov om statens regnskabsvæsen, eller
- udelukkende er omfattet af regnskabsregler fastsat ved eller i henhold til lov om kommunernes styrelse.

3.2.1.2 Regnskabsklasser

Loven er bygget op om en "byggeklodsmodel", hvor en virksomhed primært afhængig af dens størrelse og retsform bliver omfattet af reglerne i regnskabsklasse A, B, C eller D. Modellen har til formål at stille forskellige krav til forskellige størrelser af virksomheder. De højeste krav til regnskabsaflæggelsen stilles til børsnoterede virksomheder i regnskabsklasse D, uanset virksomhedens størrelse, mens de mindste krav stilles til virksomheder i regnskabsklasse A. Små virksomheder skal følge få, typisk brede krav, mens større virksomheder skal følge flere og især mere detaljerede krav.

Opbygningen betyder, at den enkelte virksomhed som minimum skal overholde reglerne i den regnskabsklasse, den tilhører samt de underliggende regnskabsklasser. Virksomheden kan dog frivilligt vælge at følge regler fra en højere regnskabsklasse. Tilvælges det at følge regler fra en højere regnskabsklasse, skal det oplyses i anvendt regnskabspraksis.

Tilvalg fra andre regnskabsklasser

Regnskabsklasse A indeholder kun virksomheder, som ikke er pligtige til at aflægge årsrapport efter ÅRL. Virksomheder, der frivilligt aflægger årsrapport, skal som minimum aflægge regnskab efter reglerne for regnskabsklasse A, hvis årsrapporten anvendes til andet end virksomhedens eget brug. Virksomhederne i klasse A er fortrinsvist personligt ejede virksomheder, men omfatter også visse foreninger, andelsselskaber, andelsboligforeninger mv.

På samme måde kan enhver virksomhed altid vælge at følge reglerne for en højere regnskabsklasse i byggeklodsmodellen, jf. ÅRL § 7. Den skal dog ikke nødvendigvis følge hele det højere sæt af regler, men følge reglerne i den højere regnskabsklasse indenfor det valgte område på en systematisk og konsekvent måde. Tilvælges eksempelvis en bestemmelse om indregning eller måling fra en højere regnskabsklasse, skal eventuelle tilhørende oplysningskrav tillige opfyldes.

Mikrovirksomheder

Mikrovirksomheder er i lovens forstand ikke en særskilt regnskabsklasse, men er størrelsesmæssigt de mindste virksomheder i regnskabsklasse B. De skal derfor principielt overholde de samme regnskabskrav som almindelige B-virksomheder – dog med visse undtagelser. Se mere om mikrovirksomheder på de efterfølgende sider under *Årsrapportens bestanddele*.

Reglerne for mikrovirksomheder giver de helt små virksomheder mulighed for at opstille meget simple regnskaber, hvor der er krav om meget få noteoplysninger. Regnskabet vil derfor i høj grad komme til at bestå af en resultatopgørelse og en balance med få yderligere oplysninger. Det er således også muligt at undlade oplysning af anvendt regnskabspraksis i en mikrovirksomhed.

Andre virksomhedsformer

I situationer, hvor andre virksomhedsformer, fx I/S'er, K/S'er og P/S'er er regnskabspligtige, skal disse på tilsvarende vis følge ÅRL's bestemmelser, hvilket også er gældende ved afgørelse af regnskabsklasse. Her gælder de samme regler som for anparts- og aktieselskaber.

Fastlæggelse af regnskabsklasse

Loven deler virksomhederne ind efter følgende regnskabsklasser:

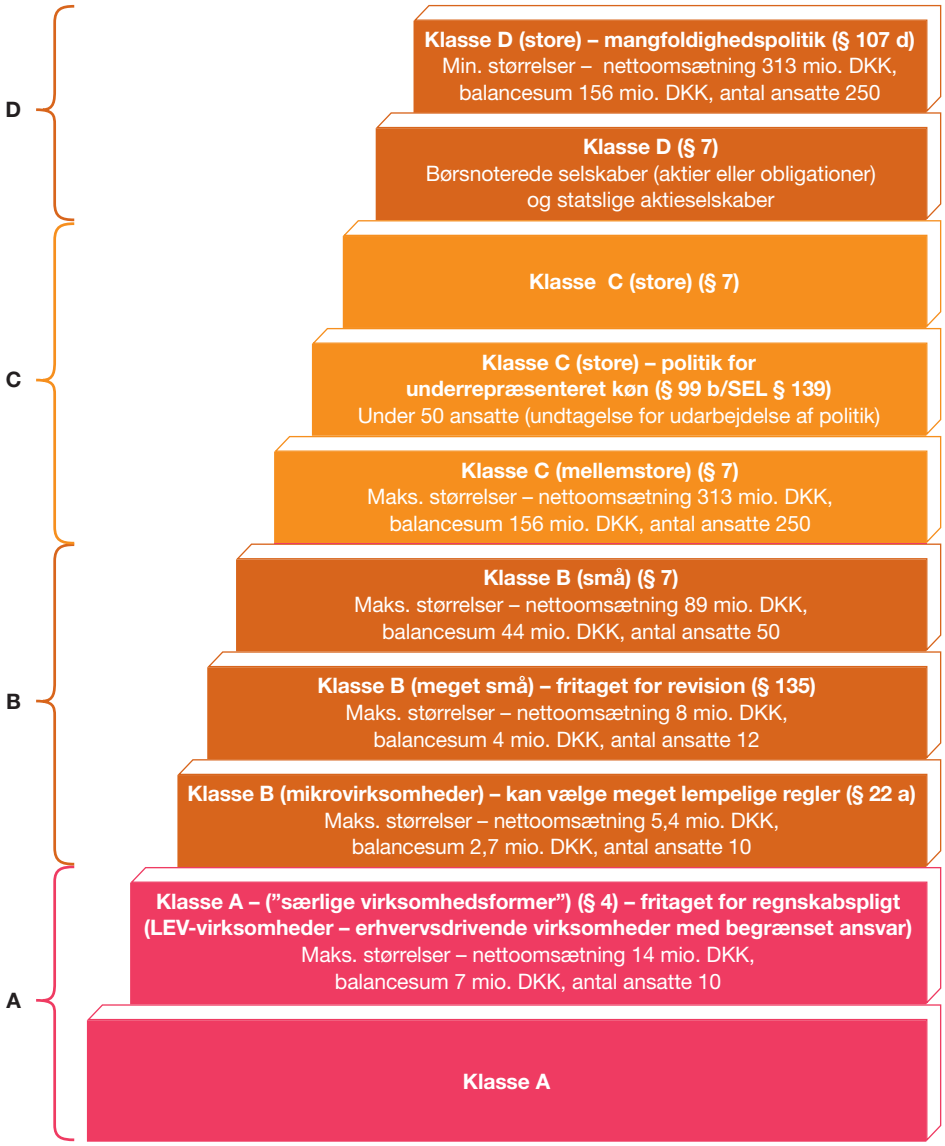

Opgørelse af størrelsesgrænserne for koncerner beskrives nærmere i afsnit 9.1.1 *Pligt til at aflægge koncernregnskab.*

Til at afgøre, hvilken regnskabsklasse en virksomhed er omfattet af, skal virksomheden fastlægge:

- nettoomsætning,
- balancesum og
- gennemsnitligt antal ansatte.

Det er udgangspunktet, at størrelsesgrænserne skal opgøres på baggrund af den regnskabspraksis, virksomheden har valgt. Valget af regnskabspraksis har dermed en indvirkning på opgørelse af størrelsesgrænserne for nettoomsætning og balancesum.

ERST har udtalt, at der kan skiftes nedad til en lavere regnskabsklasses regnskabspraksis, såfremt virksomheden efter ændringen af regnskabspraksis opfylder størrelsesgrænserne for den nye, lavere regnskabsklasse. Dette kan eksempelvis være undladelse af at indregne udviklingsprojekter i regnskabsklasse B og C-mellem. Størrelsesgrænserne skal dog være opfyldt i to på hinanden følgende regnskabsår. Der skal være tale om to reelle regnskabsår og ikke blot en tilpasning af sammenligningstal som følge af en ændring af regnskabspraksis. Tilsvarende gør sig gældende ved benyttelse af undtagelsen til at udarbejde koncernregnskab, hvilket beskrives nærmere i afsnit 9.1.1 *Pligt til at aflægge koncernregnskab.*

For information om anvendelse af regnskabspraksis fra en højere regnskabsklasse henvises til afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri.*

Særligt for opgørelse af balancesummen

Når balancesummen skal fastlægges, er det balancen ultimo regnskabsåret, der skal anvendes. Der tages ikke særlige hensyn til valgte indregningskriterier og målegrundlag, hvilket hænger sammen med udgangspunktet om, at opgørelse af størrelsesgrænsen skal ske på baggrund af den af virksomheden valgte regnskabspraksis.

Særligt for opgørelse af gennemsnitligt antal ansatte

ÅRL tager ikke stilling til, hvordan gennemsnitligt antal ansatte skal opgøres, uanset om medarbejderne er ansat i eller uden for Danmark. I praksis anvendes ofte den såkaldte ATP-metode for så vidt angår medarbejdere ansat i Danmark. I situationer, hvor ATP-metoden ikke kan anvendes – fx hvis der anvendes udenlandsk arbejdskraft, eller virksomheden har filialer og koncernselskaber i udlandet – må der anvendes en tilnærmet metode, der svarer til ATP-metoden.

Ved brug af ATP-metoden vil det gennemsnitlige antal ansatte blive opgjort til summen af de på forskellig vis beregnede gennemsnitstal, som beregnes forskelligt alt efter, om der er tale om en fuldtidsansat eller en medarbejder ansat på timebasis, omregnet til heltidsansatte.

Særligt om opgørelse af nettoomsætning – generelt

Opgørelse af virksomhedens omsætning skal følge lovens definition jf. bilag C, nr. 13. Heraf fremgår, at nettoomsætningen udgør salgsværdien af produkter og tjenesteydelser mv., der relaterer sig til selskabets ordinære drift. Rabatter, merværdiafgift og anden direkte henførbar skat skal fratrækkes ved opgørelsen.

Den nettoomsætning, der anvendes ved fastlæggelse af regnskabsklassen, skal svare til en periode på 12 måneder. Det betyder i praksis, at hvis selskabets regnskabsår er kortere eller længere end 12 måneder som følge af en nystiftet virksomhed eller omlægning af regnskabsår, skal nettoomsætningen omregnes forholdsmæssigt, svarende til en 12 måneders periode.

Det vil sige, at såfremt virksomhedens nettoomsætning i en regnskabsperiode på seks måneder udgør 30 mio. DKK, vil nettoomsætningen i forhold til størrelsesgrænsen være 30 / 6 x 12 = 60 mio. DKK.

Er der tale om et nystiftet selskab med forlænget regnskabsår på 15 måneder, som har været inaktivt de første seks måneder, fx som skuffeselskab, skal der ikke ske regulering af nettoomsætningen.

Særligt om opgørelse af nettoomsætning – holding- og investeringsvirksomheder

Når virksomhedens størrelsesgrænse for nettoomsætning skal opgøres, gælder en særlig regel, hvis virksomhedens finansielle indtægter og/eller indtægter fra investeringsvirksomhed mindst svarer til virksomhedens almindelige nettoomsætning fra salg af varer, serviceydelser og entreprisekontrakter. Virksomhedens nettoomsætning skal i dette tilfælde opgøres inklusive finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed.

Opgørelsesmetoden har særlig betydning for holding- og investeringsvirksomheder, der typisk har en lav omsætning fra salg af varer og serviceydelser, men derimod store finansielle indtægter eller indtægter fra investeringsvirksomhed.

Som finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed anses i denne sammenhæng bl.a. følgende:

Finansielle indtægter	Indtægter fra investeringsvirksomhed
Positive resultater fra kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og joint ventures, der måles efter indre værdis metode – kun positive resultater medregnes, mens negative ikke må modregnes	Positive værdireguleringer fra investeringsejendomme opgøres pr. ejendom – negative værdireguleringer må ikke modregnes
Udbytter fra kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og joint ventures, der måles til kostpris	Gevinster ved salg af investeringsejendomme – men ikke domicilejendomme
Gevinster ved salg af dattervirksomheder og associerede virksomheder	
Kursgevinster på værdipapirer – opgjort pr. værdipapir som et nettotal primo til ultimo	
Andre udbytteindtægter	
Gevinster ved salg af værdipapirer	

Finansielle indtægter	Indtægter fra investeringsvirksomhed
Renteindtægter - hvor der må ikke ske modregning af finansielle indtægter og finansielle omkostninger	
Positive valutakursreguleringer der er indregnet i resultatopgørelsen – opgjort som et nettotal primo til ultimo	

Indtægterne skal som udgangspunkt opgøres på en bruttobasis. Det betyder fx, at en virksomhed, som har kapitalandele i to dattervirksomheder, der måles efter indre værdis metode, skal medregne overskud fra dattervirksomhed A, mens underskud fra dattervirksomhed B ikke kan fratrækkes ved fastlæggelse af størrelsesgrænsen for nettoomsætning.

I den forbindelse har det været diskuteret, hvad finansielle indtægter omfatter. Her har fokus særligt været rettet mod valutakursreguleringer, indtægter fra værdipapirer og indtægter fra sikringskontrakter.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at indtægter fra valutakursreguleringer skal opgøres på årsbasis, således at det baseres på virksomhedens samlede valutakursreguleringer over året som helhed. Hvis valutakursreguleringerne samlet udgør en indtægt, skal denne medregnes ved opgørelse af nettoomsætningen.

Tilsvarende er det PwC's opfattelse, at urealiserede værdireguleringer af værdipapirer skal opgøres for hvert værdipapir, så det er underordnet, om virksomheden i løbet af regnskabsåret har bogført værdireguleringerne dagligt eller månedligt. Hvis den urealiserede værdiregulering på det enkelte værdipapir, når året er gået, er positiv, skal denne medregnes ved opgørelsen af nettoomsætningen.

Vedrørende sikringskontrakter er det PwC's opfattelse, at disse medregnes ved opgørelsen af nettoomsætningen, når de indregnes i resultatopgørelsen og udgør positive værdireguleringer på sikringskontrakterne. Som alternativ hertil kan sikringskontrakterne medtages ved den midlertidige indregning på egenkapitalen. De positive sikringskontrakter skal dog medregnes på enten det ene eller det andet tidspunkt, idet de anses for at udgøre finansielle indtægter.

At størrelsesgrænsen for nettoomsætning opgøres på en anden måde, ændrer ikke på præsentationen i resultatopgørelsen. Virksomhedens indtægter skal derfor præsenteres som hidtil i resultatopgørelsen, hvorfor det kun er ved opgørelse af nettoomsætningen til brug for fastlæggelse af regnskabsklassen, at nettoomsætningen skal opgøres på ovenstående måde. Kravet gælder for samtlige regnskabsklasser, herunder ved fastlæggelse af koncernens størrelse og dermed koncernregnskabspligten.

Eksempel: Opgørelse af størrelsesgrænser til brug for at afgøre et selskabs pligt, til at følge en regnskabsklasse

Selskab A driver holdingvirksomhed, hvis primære formål er at eje kapitalandele og drive konsulentvirksomhed.

	År 1	År 2	År 3
Selskabets nettoomsætning:			
Management fee	15 mio. DKK	15 mio. DKK	15 mio. DKK
Salg af konsulentydelser	30 mio. DKK	25 mio. DKK	25 mio. DKK
Anden omsætning	5 mio. DKK	4 mio. DKK	4 mio. DKK
Sum	**50 mio. DKK**	**44 mio. DKK**	**44 mio. DKK**
Finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed:			
Udbytte fra dattervirksomheder	35 mio. DKK	42 mio. DKK	42 mio. DKK
Øvrige finansielle indtægter	5 mio. DKK	5 mio. DKK	5 mio. DKK
Sum	**40 mio. DKK**	**47 mio. DKK**	**47 mio. DKK**
Nettoomsætning ved opgørelse af størrelsesgrænser	**50 mio. DKK**	**91 mio. DKK**	**91 mio. DKK**
Balancesum	50 mio. DKK	50 mio. DKK	40 mio. DKK
Gns. antal ansatte	40	55	55

Hvilken regnskabsklasse har selskab A pligt til at aflægge årsrapport efter i hvert af de tre regnskabsår?

Løsning

År 1: *Selskabets nettoomsætning er 50 mio. DKK. De finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed er 40 mio. DKK. Der skal ikke ske tillæg af finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed, fordi de er mindre end nettoomsætningen. Den opgjorte nettoomsætning er derfor 50 mio. DKK og overskrider ikke størrelsesgrænsen for små virksomheder.*

Selskab A er som konsekvens blot krævet at aflægge årsrapporten efter klasse B (små virksomheder), fordi virksomheden kun overskrider én af de tre fastsatte størrelsesgrænser, nemlig balancesummen.

År 2: *Selskabets nettoomsætning er 44 mio. DKK. De finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed er 47 mio. DKK. Der skal ske tillæg af finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed, fordi de mindst svarer til nettoomsætningen. Den opgjorte nettoomsætning er derfor 91 mio. DKK, og størrelsesgrænsen for små virksomheder overskrides.*

Selskab A overskrider to af de tre fastsatte størrelsesgrænser, nemlig nettoomsætningen og balancesummen, men er fortsat kun krævet at aflægge årsrapporten efter klasse B (små virksomheder), fordi grænserne skal overskrides i to på hinanden følgende regnskabsår.

År 3: Selskabets nettoomsætning er 44 mio. DKK. De finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed er 47 mio. DKK. Der skal ske tillæg af finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed, fordi de mindst svarer til nettoomsætningen. Den opgjorte nettoomsætning er derfor 91 mio. DKK, og størrelsesgrænsen for små virksomheder overskrides.

Selskab A overskrider to af tre fastsatte størrelsesgrænser, som i dette år er nettoomsætningen og gns. antal ansatte. Det har ingen betydning, hvilke af størrelsesgrænserne der overskrides, og konklusionen er den samme, nemlig at grænserne overskrides. Selskab A er krævet at aflægge årsrapporten efter klasse C (mellemstore virksomheder), fordi størrelsesgrænserne i to på hinanden følgende regnskabsår er overskredet.

To på hinanden følgende år

Ved afgørelsen af, hvilken regnskabsklasse en virksomhed skal følge, skal virksomheden på baggrund af de opgjorte størrelsesgrænser, overstige to af størrelsesgrænserne i to på hinanden følgende år.

Kravet om to på hinanden følgende regnskabsår skal forhindre, at tilfældige kortvarige ændringer i aktivitets omfanget medfører hyppige ændringer i regnskabsklasse og dermed kravene, der skal følges samt adgang til at anvende undtagelsesreglerne for udarbejdelse af års- og koncernregnskab efter ÅRL § 4 og § 7.

Toårskravet gælder ved såvel ind- som udtræden af den enkelte regnskabsklasse. Ind- og udtræden er uafhængig af, hvilke to af de tre størrelsesgrænser, der overstiges eller ikke overstiges. Det ene år kan det være nettoomsætningen og antal medarbejdere, mens det i det andet år kan være balancesummen og antal medarbejdere.

Overskridelsen i to på hinanden følgende år skal være reel. Såfremt en virksomhed i klasse B ændrer sin regnskabspraksis, som medfører, at virksomheden overskrider størrelsesgrænsen til klasse C, indtræder virksomheden ikke i klasse C i det første år, blot fordi sammenligningstallene også tilpasses.

Særligt vedrørende nystiftede virksomheder

En nystiftet virksomhed indplaceres i en regnskabsklasse baseret på tallene for selskabets første regnskabsår, her gælder to på hinanden følgende år reglen således ikke. En nystiftet virksomhed er derfor omfattet af regnskabsklasse B, hvis den i den første regnskabsperiode ikke overskrider to af de tre nævnte størrelser. Derefter gælder toårsreglen vedrørende ind- og udtræden af de forskellige størrelsesgrupper. Hvis en nystiftet virksomhed overskrider størrelsesgrænserne for regnskabsklasse B allerede det første år, skal den i stedet følge reglerne for regnskabsklasse C.

Som nævnt ovenfor skal nettoomsætningen omregnes svarende til en periode på 12 måneder. De andre størrelsesgrænser skal selvsagt ikke omregnes.

Særligt vedrørende børsnoterede virksomheder og regnskabsklasse D

Hvorvidt en virksomhed er børsnoteret og dermed skal aflægge efter regnskabsklasse D, afhænger af virksomhedens status på balancedagen. En virksomhed, der på balancedagen er børsnoteret, men som på regnskabsaflæggelsestidspunktet er blevet afnoteret, skal således aflægge årsrapport efter regnskabsklasse D. Tilsvarende gælder, at såfremt en virksomhed børsnoteres efter balancedagen (og inden regnskabsaflæggelsestidspunktet), skal årsrapporten pr. den netop passerede balancedag ikke udarbejdes efter regnskabsklasse D.

3.2.1.3 Årsrapportens bestanddele

I tabellen på følgende side ses de elementer, en årsrapport skal indeholde for henholdsvis regnskabsklasse A, B, C og D.

	Årsrapportens indhold/ regnskabsklasse	A	B (mikro)	B	C	D	Koncern
Lovpligtigt	Ledelsespåtegning	X[1]	X[1]	X[1]	X[1]	X	X
	Revisionspåtegning			X[2]	X	X	X
	Ledelsesberetning		(X)[3]	(X)[3]	X	X	X
	Resultatopgørelse	X	X	X	X	X	X
	Balance	X	X	X	X	X	X
	Egenkapitalopgørelse				X	X	X
	Pengestrømsopgørelse				X	X	X
	Noteoplysninger	X	X[5]	X	X	X	X
	Redegørelse for anvendt regnskabspraksis	X	(X)[4, 5]	X	X	X	X
Frivilligt	Supplerende beretninger (valgfrit)						

Forklaring til notehenvisningerne ovenfor:

1) Virksomheder i regnskabsklasse A-C, hvis ansvarlige ledelsesorgan kun består af ét medlem på tidspunktet for årsrapportens godkendelse, kan undlade at medtage en ledelsespåtegning i årsrapporten. Dvs. fx én direktør og ingen bestyrelse i et anpartsselskab. I praksis må man dog påregne, at selskabets revisor fortsat vil kræve, at ledelsen påtegner årsrapporten, idet ledelsen fortsat over for revisor skal dokumentere, at den har godkendt den foreliggende version af årsrapporten.

2) Små virksomheder i regnskabsklasse B kan undlade revision ifølge ÅRL § 135, såfremt virksomheden i to på hinanden følgende regnskabsår på balancetidspunktet ikke overskrider to af disse tre størrelser:

   - en balancesum på 4 mio. DKK
   - en nettoomsætning på 8 mio. DKK
   - et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede på 12.

   Bestemmelsen gælder ikke for erhvervsdrivende fonde.

3) Virksomheder i regnskabsklasse B skal udarbejde en ledelsesberetning, der beskriver virksomhedens væsentligste aktiviteter, redegør for eventuelle væsentlige ændringer i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold samt oplyser om egne kapitalandele. Virksomheden kan dog frivilligt give oplysningerne i noterne i stedet. I så fald vil der ikke være krav om at udarbejde en ledelsesberetning.

4) Mikrovirksomheder skal vælge ÅRL's mest simple målemetode, som er kostpris. Det betyder, at mikrovirksomheder ikke må tilvælge følgende regnskabspraksis:

- Reguleringer af finansielle aktiver mv. til dagsværdi efter ÅRL § 37. Finansielle aktiver og forpligtelser skal derfor altid indregnes til kostpris
- Reguleringer af investeringsejendomme til dagsværdi via resultatopgørelsen (og dermed ingen afskrivning) efter ÅRL § 38. Investeringsejendomme skal derfor indregnes til kostpris eller til dagsværdi over egenkapitalen.

De almindelige regler om opskrivning af aktiver via egenkapitalen – og en bunden reserve med en tilsvarende værdi kan fortsat godt benyttes.

5) Mikrovirksomheder kan undlade at give noteoplysninger om følgende:

- Anvendt regnskabspraksis.
- Gæld, der forfalder til betaling mere end fem år efter balancetidspunktet.
- Oplysninger om visse særlige poster.
- Oplysninger om gennemsnitligt antal ansatte.

Hvis virksomheden anvender en eller flere af undtagelserne, skal der oplyses herom i noterne.

Rækkefølgen i årsrapportens bestanddele mv.

Loven indeholder en række bestemmelser om rækkefølgen mv. af de enkelte elementer i årsrapporten:

- Supplerende beretninger, der knyttes til årsrapporten, skal placeres særskilt efter de lovpligtige bestanddele
- Noter til årsregnskabet skal præsenteres i samme rækkefølge som de poster i resultatopgørelsen og balancen, som de vedrører. Kravet til rækkefølgen hindrer dog ikke, at en note kan dække flere regnskabsposter, der naturligt hænger sammen. Ligeledes er kravet heller ikke til hinder for nedenstående mulighed for at ombryde regnskabspraksis og præsentere denne i sammenhæng til de relevante noter.
- Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis kan placeres samlet eller opdeles og medtages i de relevante noter på en systematisk og konsekvent måde. Opdeling af anvendt regnskabspraksis er en model, der i høj grad anvendes af virksomheder, der udarbejder regnskab efter IFRS.
- Opgørelsen over bevægelser på egenkapitalen skal for regnskabsklasse C udarbejdes som en særskilt egenkapitalopgørelse og ikke en noteoplysning. Det er valgfrit for mikrovirksomheder og andre virksomheder i regnskabsklasse B at udarbejde en opgørelse over bevægelser på egenkapitalen. Hvis de tilvælger at lave en sådan, skal reglerne fra klasse C dog anvendes. Læs mere herom i afsnit 6 *Egenkapital.*

Særligt vedrørende koncernregnskaber

Udarbejder virksomheden også et koncernregnskab, kan virksomheden:

- sammendrage ledelsesberetningen for modervirksomheden og koncernen, hvis de oplysninger, der er forskellige for modervirksomheden og koncernen, fremgår hver for sig
- undlade at give oplysninger i årsregnskabet for modervirksomheden, hvis oplysningerne er de samme som koncernens oplysninger.

3.2.2 Internationale regnskabsstandarder

Børsnoterede virksomheder i klasse D, som har aktier eller gældsbeviser noteret, skal anvende EU-Kommissionens godkendte internationale regnskabsstandarder (IFRS) ved aflæggelse af et årsregnskab.

Såfremt den børsnoterede virksomhed er en koncern, skal koncernregnskabet udarbejdes efter IFRS, mens der for moderselskabsregnskabet er valgfrihed med hensyn til, om virksomheden ønsker at aflægge moderselskabsregnskabet efter ÅRL eller IFRS.

Derudover kan virksomheder frivilligt vælge at anvende IFRS som regnskabsgrundlag. I så fald gælder stort set de samme regler som for børsnoterede virksomheder efter IFRS. Det er alene krav om segmentoplysninger og oplysning om indtjening pr. aktie, som alene er krævet for virksomheder, hvis egenkapital eller gæld handles på et aktivt marked.

3.2.2.1 Supplerende krav efter ÅRL (IFRS-bekendtgørelsen)

Ved aflæggelse af en årsrapport efter IFRS skal virksomheden ligeledes følge en række påkrævede supplerende krav efter ÅRL, der afhænger af koncernens henholdsvis moderselskabets størrelse. Kravene findes i IFRS-bekendtgørelsen.

Vælger en virksomhed i regnskabsklasse B eller C frivilligt at aflægge regnskab efter IFRS, medfører det alene, at virksomheden skal følge de supplerende krav, der ligger inden for den regnskabsklasse, som virksomheden tilhører.

Tilsvarende skal IFRS-moderselskabsregnskaber overholde de almindelige bindingskrav i overensstemmelse med ÅRL og selskabslovgivningen, herunder eksempelvis krav til binding af reserve for udviklingsprojekter efter ÅRL § 83, binding af ikke-indbetalt selskabskapital efter ÅRL § 35 b, binding af lovlig selvfinansiering efter SEL § 206, stk. 2, binding af nettoopskrivning efter indre værdis metode efter ÅRL § 43 a, m.fl.

3.2.2.2 Krav til indhold i årsrapporten

I IAS 1 angives, at en fuldstændig årsrapport skal indeholde bestanddelene:

- Balance (se fra side 17 i IFRS-modelregnskabet)
- Opgørelse over indregnede indtægter og omkostninger, bestående af resultatopgørelse (se side 9 i IFRS-modelregnskabet) og opgørelse over anden totalindkomst (se side 10 i IFRS-modelregnskabet) – eventuelt som én samlet opgørelse
- Egenkapitalopgørelse (se fra side 21 i IFRS-modelregnskabet)
- Pengestrømsopgørelse (se side 24 i IFRS-modelregnskabet)
- Anvendt regnskabspraksis (se IFRS-modelregnskabet fra side 178 – ”Summary of significant accounting policies”) og udvalgte noter (se fra side 27 i IFRS-modelregnskabet – ”Notes to the consolidated financial statements”).

Totalindkomstopgørelse og egenkapitalopgørelse

Egenkapitalopgørelsen efter IFRS indeholder alene transaktioner med ejerne – i modsætning til ÅRL, hvor opgørelsen også indeholder fx opskrivninger af anlægsaktiver, valutakursreguleringer mv. Den særlige opgørelse over anden totalindkomst indeholder disse øvrige værdireguleringer efter IFRS. Det er imidlertid muligt at indarbejde opgørelsen over anden totalindkomst i resultatopgørelsen, så opgørelsen over anden totalindkomst præsenteres i forlængelse af resultatopgørelsen. Derved præsenteres én samlet opgørelse over virksomhedens samlede indkomst ("Totalindkomstopgørelse").

I totalindkomstopgørelsen skal posterne opdeles i poster, som på et senere tidspunkt tilbageføres/recirkuleres til resultatopgørelsen, og poster som ikke vil blive tilbageført/recirkuleret gennem resultatopgørelsen.

Ledelsesberetning

De internationale regnskabsstandarder kræver ikke, at årsrapporten indeholder en ledelsesberetning. IAS 1 anfører dog, at virksomheden kan udarbejde en ledelsesberetning, som forklarer hovedfaktorer i virksomhedens indtjening og finansielle stilling samt hvilke usikkerhedsfaktorer, der påvirker virksomheden. IFRS-bekendtgørelsen kræver dog, at en virksomhed, der aflægger årsrapport efter IFRS, også medtager en ledelsesberetning efter ÅRL's krav hertil for den respektive regnskabsklasse.

Den differentiering af krav til årsrapporten, som ÅRL's byggeklodsmodel medfører, findes ikke i IFRS – med undtagelse af segmentrapportering, der alene gælder for børsnoterede selskaber og oplysning om indtjening pr. aktie, som tilsvarende også kun gælder for virksomheder med noterede gælds- eller egenkapitalinstrumenter. Det er derimod et krav i IAS 1, at hvis en årsrapport udarbejdes efter IFRS, skal IFRS følges til fulde.

IFRS-vejledning om ledelsesberetningen

IASB har udsendt en IFRS-vejledning om ledelsesberetningen (Management Commentary). Vejledningen er rettet mod virksomheder, der aflægger regnskab efter IFRS, men er ikke obligatorisk. Den udstikker udelukkende generelle retningslinjer for indholdet af ledelsesberetningen.

Formålet med ledelsesberetningen er at give regnskabsbrugerne ledelsens kommentarer til årsrapporten, og den skal dermed supplere og komplementere årsrapporten. Beretningen skal ikke alene omtale, hvad der er sket, men også give ledelsens vurdering af, hvorfor det er sket. Ledelsesberetningen skal være tydeligt adskilt fra anden finansiel information. Læs mere om ledelsesberetningen efter de internationale regnskabsstandarder, se afsnit 8 *Ledelsesberetningen.*

3.3 Regnskabsåret

Bestemmelser om regnskabsåret findes i ÅRL § 11, 13, 15 og 55 samt IAS 1.

3.3.1 ÅRL

Krav til fastlæggelse af regnskabsår

Som hovedregel skal regnskabsåret omfatte 12 måneder, og det skal begynde og slutte på en bestemt dato i året. Det næste regnskabsår skal begynde dagen efter det foregående regnskabsårs balancedato.

En virksomheds første regnskabsperiode kan imidlertid omfatte et kortere eller længere tidsrum end 12 måneder. Der er ingen grænse for, hvor kort regnskabsåret må være. Det første regnskabsår må dog højst omfatte 18 måneder.

I modsætning til IFRS har ERST tilkendegivet, at man som udgangspunkt ikke accepterer et regnskabsår baseret på uger. Efter ERST's praksis kan virksomhederne dog aflægge et årsregnskab baseret på uger, hvis forskellen til en korrekt 12 måneders opgørelse er uvæsentlig. Af praktiske årsager bliver alle virksomheder oprettet og registreret med en 12 måneders regnskabsperiode, og det er dermed også den regnskabsperiode, der skal oplyses i årsrapporten.

Eksempel: Regnskabsår baseret på uger

En amerikansk koncern med en dattervirksomhed i bl.a. Danmark har regnskabsafslutning den sidste fredag i april måned. Det er dén dag, hvor den danske dattervirksomhed skal udarbejde sit regnskab og koncernrapportering til modervirksomheden i USA.

Kan den danske dattervirksomhed aflægge sit regnskab den sidste fredag i april måned?

Løsning

Efter ÅRL er et sådant regnskabsår som hovedregel ikke tilladt. Her vil regnskabsåret formentlig være 1. maj-30. april. Det kan betyde, at virksomheden – afhængig af væsentligheden – må udarbejde to sæt regnskabsdata. Ét, der understøtter perioden for den koncerninterne regnskabsaflæggelse til modervirksomheden, og ét til perioden for den danske årsrapport.

Krav til valg af regnskabsår

Loven har ingen klart definerede krav til valget af regnskabsåret. Regnskabsåret skal dog fastlægges således, at det på retvisende måde afspejler selskabets økonomiske stilling. Dette må baseres på aktiviteternes art og omfang, herunder fx sæsonudsving, så det tilstræbes at vælge et regnskabsår, hvor sammensætningen af aktiver og forpligtelser på balancedagen i det væsentlige udtrykker et sædvanligt niveau for virksomhedens aktiver og forpligtelser.

I praksis vælges oftest et regnskabsår, der følger kalenderåret. Dette sker formentlig af praktiske årsager, idet opgørelse af bonus, rabatter og indberetninger til det offentlige mv. ofte følger kalenderåret.

Krav om kontinuitet

For at sikre kontinuitet og sammenlignelighed er det ikke tilladt at ændre regnskabsår fra år til år eller omlægge af flere omgange. Det vil være et brud på de grundlæggende forudsætninger efter ÅRL.

Ændring af regnskabsåret kan dog ske, hvis der derved bedre opnås et retvisende billede, eller hvis ændringen er nødvendig for at overholde nye regler ved overgang til en ny regnskabsklasse, lovændring, nye forskrifter i henhold til lov eller nye standarder.

Herudover skal regnskabsåret omlægges for at sikre, at en modervirksomhed og dennes dattervirksomheder har samme regnskabsår. Det har naturligvis særlig betydning, når en dattervirksomhed med et andet regnskabsår end koncernens erhverves.

Krav til omlægning af regnskabsåret med en omlægningsperiode på op til 18 måneder

Ændres et regnskabsår, må omlægningsperioden som hovedregel ikke overstige 12 måneder. Omlægningsperioden kan dog omfatte op til 18 måneder i tilfælde af:

- etablering af koncernforhold,
- etablering af deltagelse i fælles ledelse over en anden virksomhed eller
- en fusion mellem to eller flere virksomheder.

Ændres regnskabsåret af andre årsager end de tre nævnte tilfælde, skal omlægningsperioden være kortere end 12 måneder.

ERST har – ud over de tre nævnte tilfælde angivet i ÅRL – ingen hjemmel til at give dispensation for en omlægningsperiode på over 12 måneder.

Forudsætningen for at kunne anvende en omlægningsperiode på op til 18 måneder er, at etableringen af et af de tre nævnte tilfælde er sket inden for omlægningsperioden, medmindre det ikke har været muligt for virksomheden at ændre regnskabsåret inden for denne periode på grund af forhold, som er ude af virksomhedens kontrol.

”Uden for virksomhedens kontrol” er kun i begrænset omfang defineret i lovbemærkningerne til ÅRL. Heraf fremgår det at *”…Dette kan f.eks. være tilfældet, hvis en virksomhed har været underlagt regler, som på daværende tidspunkt hindrede den i at ændre regnskabsår”.* Skulle en tilkøbt dattervirksomhed være underlagt restriktioner om at ændre regnskabsår, vil det imidlertid blot betyde, at modervirksomheden i stedet normalt skal ændre sit eget regnskabsår.

ERST har i en konkret sag taget stilling til, om en dattervirksomhed kunne undlade at opfylde bestemmelsen om at medvirke til at sikre samme regnskabsår. I sagen blev der argumenteret for, at dattervirksomheden var uvæsentlig i forhold til koncernen under henvisning til ÅRL om væsentlighed. Til dette svarede ERST, at henvisningen til ÅRL om væsentlighed ikke kan bruges som grundlag for at undlade, at virksomhederne får samme regnskabsår.

Eksempel: Omlægning af regnskabsåret – etablering af koncernforhold – omlægning af alle selskabers regnskabsår

En virksomhed har et regnskabsår, som afsluttes den 30. juni. Den erhverver nu en dattervirksomhed, der har et regnskabsår, som afsluttes den 30. september. Der ønskes nu en ændring i regnskabsårene for alle selskaber til den 31. december, og der ønskes en lang omlægningsperiode for såvel moder- som dattervirksomhed.

Er dette muligt?

Løsning

Nej. Omlægningen er ikke nødvendig for at harmonisere regnskabsårene. Der skal således ske omlægning med korte omlægningsperioder på henholdsvis tre og seks måneder.

Omlægning af regnskabsåret – forsøg på omgåelse af reglerne

Der har i praksis været eksempler (se eksemplet "Omlægning af regnskabsåret – etablering af koncernforhold – koncernintern overdragelse af kontrol til søsterselskab" nedenfor), som har forsøgt at udfordre reglerne for omlægning af regnskabsåret. I den forbindelse har ERST generelt taget forbehold for koncernetableringer og omstruktureringer, som har til formål at forlænge en regnskabsperiode ud over de 12 måneder. Forbeholdet rammer naturligvis ikke almindelige koncernetableringer, som er driftsmæssigt begrundet.

Eksempel: Omlægning af regnskabsåret – etablering af koncernforhold – koncernintern overdragelse af kontrol til søstervirksomhed

En udenlandsk modervirksomhed til en dansk virksomhed ønsker at ændre det udenlandske regnskabsår og ønsker i den forbindelse, at det danske selskab benytter en omlægningsperiode på mere end 12 måneder. Det danske selskab har ikke opfyldt "koncernetableringsreglen", eftersom der ikke er tilkøbt nye virksomheder.

Det udenlandske selskab har i den forbindelse etableret et (tomt) dansk søsterselskab til det danske selskab med et afvigende regnskabsår. Herefter er der søgt lavet en aftale, hvorefter kontrollen med den danske virksomhed er overgivet til den nye søstervirksomhed, hvorved der opstår en formel "koncernetablering". Der ønskes herefter en omlægning af regnskabsåret for det danske selskab med en længere omlægningsperiode end 12 måneder.

Kan dette accepteres?

Løsning

Nej. En sådan konstruktion anses for at være en omgåelse af reglerne. Ledelsen i de to danske selskaber bærer her et ansvar for at tilsikre, at regnskabsårene bliver harmoniseret med det udenlandske moderselskab, eftersom de har ansvaret for at foreslå et lovmedholdeligt regnskabsår over for generalforsamlingen. Hertil kommer, at en generalforsamlingsbeslutning i strid med reglerne efter ERST's opfattelse er ugyldig. Det betyder, at en anmeldelse af det nye regnskabsår til ERST efter styrelsens vurdering er ulovlig, og anmelder risikerer derfor en ansvarspådragende handling ved at forestå anmeldelsen af den ugyldige generalforsamlingsbeslutning.

Omlægning af første regnskabsår

Det er ligeledes muligt at omlægge et selskabs første regnskabsår, hvis dette fra starten er fastsat til fx 10 måneder, og det ønskes ændret til fx 18 måneder. Se afsnittet *Krav til fastlæggelse af regnskabsår* ovenfor.

Eksempel: Omlægning af første regnskabsår

En virksomhed (ikke statsligt aktieselskab eller en børsnoteret virksomhed) er stiftet den 15. september 20x1. Første regnskabsår er registreret som perioden fra den 15. september 20x1 til den 31. december 20x1. Virksomheden finder i januar 20x2 ud af, at man ønsker at forlænge første regnskabsperiode, så det i stedet løber fra den 15. september 20x1 til den 31. december 20x2.

Er dette muligt?

Løsning

Ja. Første regnskabsår kan forlænges til en periode på op til 18 måneder. Det er muligt, uanset at virksomheden i første omgang har valgt og anmeldt et kort første regnskabsår på 3,5 måneder. Virksomheden skal dog være opmærksom på, at den skal overholde anmeldelsesfristen. Det vil sige, at omlægningen skal ske, så anmeldelsen registreres, inden der skulle have været indsendt årsrapport for det først valgte regnskabsår. Altså i god tid inden den 31. maj 20x2. Havde der i stedet været tale om et statsligt aktieselskab eller en børsnoteret virksomhed, skal omlægningen ske i god tid inden den 30. april 20x2.

Krav til og frist for anmeldelse af omlægning

Beslutning om omlægning af regnskabsår skal være truffet i så god tid, at anmeldelse herom kan indsendes til ERST, så den er modtaget i styrelsen senest fem måneder efter udløbet af det regnskabsår, som ønskes ændret, dog senest fem måneder efter udløbet af omlægningsperioden.

For statslige aktieselskaber og virksomheder, som har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land (virksomheder i regnskabsklasse D), er fristen dog fire måneder.

Kravene til og fristen for anmeldelse af omlægningen gælder både for omlægninger i tilfælde af koncernetablering og omstruktureringer samt omlægning af første regnskabsår.

Modtages anmeldelsen efter udløbet af anmeldelsesfristen, nægtes registrering, og regnskabsåret kan derfor ikke omlægges, uanset det måtte være vedtaget på en generalforsamling.

Krav om ændring af vedtægter ved omlægning af regnskabsåret

Omlægning af regnskabsår forudsætter ændring af virksomhedens vedtægter i aktieselskaber, anpartsselskaber og erhvervsdrivende fonde, men ikke for virksomheder omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder. De ændrede vedtægter skal ligeledes anmeldes til ERST.

Koncernvirksomheder – krav om samme regnskabsår

Moder- og dattervirksomheder skal sikre, at dattervirksomhederne har samme regnskabsår som modervirksomheden, medmindre dette ikke er muligt på grund af forhold, som er uden for virksomhedernes kontrol. Dette kan nødvendiggøre en ændring af regnskabsåret ved etablering af koncernforhold eller i en række virksomheder ved etablering af deltagelse i fælles ledelse af en anden virksomhed. Der er ikke krav om, hvilke virksomheder der ændrer deres regnskabsår, så det kan derfor enten være modervirksomheden eller dattervirksomhederne.

For definitionen på ”uden for virksomhedens kontrol” og kravene til omlægning af regnskabsåret, se afsnittet *Krav til omlægning af regnskabsåret med en omlægningsperiode på op til 18 måneder.*

Eksempel

Selskab MS har regnskabsår 1. januar-31. december, og Selskab DS har regnskabsår 1. april-31. marts.

1. marts 20x1 overtages Selskab DS af Selskab MS. Der er tale om overtagelse mellem eksterne parter.

Ét af selskaberne skal omlægge regnskabsåret. Der er herefter følgende muligheder for henholdsvis moderselskabet og datterselskabet. Disse omlægningsperioder sikrer, at koncernetableringen, som sker den 1. marts 20x1, foregår i den lange omlægningsperiode (hvis en sådan vælges).

Omlægning af moderselskabets regnskabsår

Selskab MS har følgende muligheder: Omlægningsperiode 1. jan 20x0-31. mar 20x1 (15 mdr.), 1. jan 20x1-31. mar 20x1 (3 mdr.) eller 1. jan 20x1-31. mar 20x2 (15 mdr.).

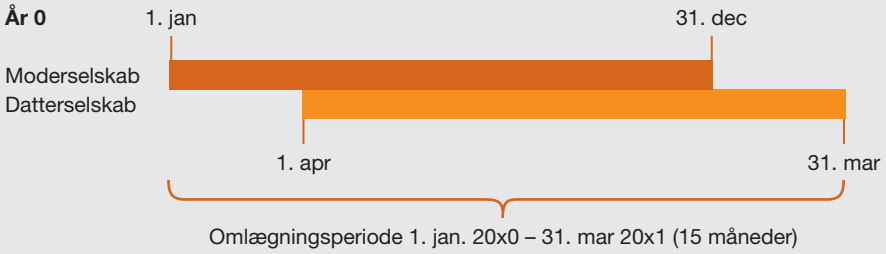

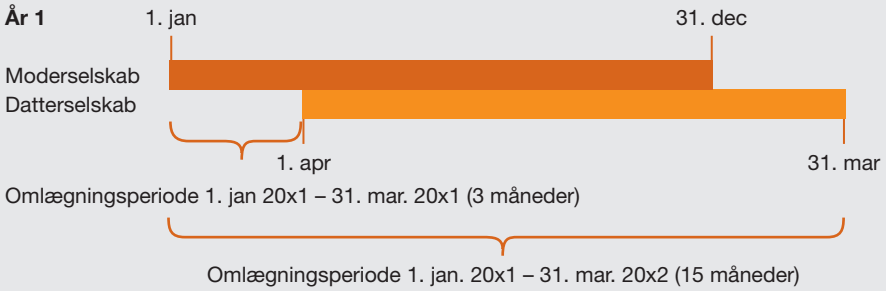

Omlægning af datterselskabets regnskabsår

Selskab DS har følgende muligheder: Omlægningsperiode 1. apr 20x0 – 31. dec 20x0 (9 mdr.) eller 1. apr 20x1 – 31. dec 20x1 (9 mdr.).

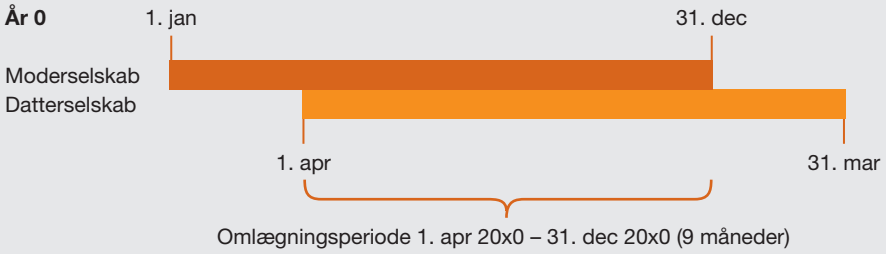

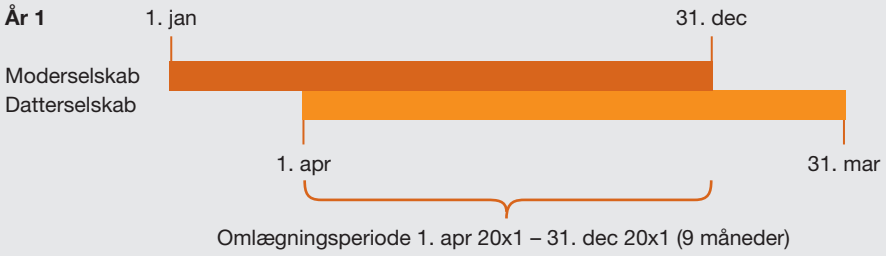

Tilpasning af sammenligningstal ved omlægning af regnskabsåret

Ved omlægning af regnskabsår har det fra tid til anden været diskuteret, om der skal ske tilpasning af sammenligningstal. Det har bl.a. været et spørgsmål om, hvorvidt fx ændring af balancedagen fra den 30. september til den 31. december skal føre til, at man skal udarbejde en proforma balance pr. 31. december året før, således at der er fuld sammenlignelighed mellem det nye regnskabsårs balancedato og den samme balancedag 12 måneder før. Det samme spørgsmål gælder måske i endnu højere grad for resultatopgørelsen.

ERST har imidlertid udtalt, at en sådan tilpasning ikke er påkrævet, hvorfor en ændring af regnskabsåret ikke skal føre til tilpasning af sammenligningstallene. Sammenligningstallene skal dermed vise de pågældende tal for den tidligere valgte regnskabsperiode.

Oplysningskrav ved omlægning af regnskabsåret

Ændres regnskabsåret, skal forholdet og den manglende sammenlignelighed oplyses i noterne, hvor det skal begrundes konkret og fyldestgørende med oplysning om, hvilken indvirkning, herunder så vidt muligt den beløbsmæssige indvirkning, ændringen har på virksomhedens henholdsvis koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling og resultat.

Herudover vil der formentlig være tale om et væsentligt forhold, der skal oplyses i ledelsesberetningen.

3.3.2 Internationale regnskabsstandarder

IFRS har egne krav til regnskabsåret. Danske virksomheder, der aflægger efter IFRS, skal dog være opmærksomme på, at de er omfattet af ÅRL's krav til regnskabsåret. Det følger af IFRS-bekendtgørelsen. Se afsnit 3.3.1 *ÅRL* ovenfor.

Perioden for regnskabsåret

Ifølge IAS 1 består et regnskabsår normalt af en periode på et år. Det er dog også tilladt at aflægge et årsregnskab på 52 uger.

Betingelser for omlægning af regnskabsår

I modsætning til ÅRL fremgår det ikke af IAS 1, i hvilke tilfælde et regnskabsår må omlægges, og hvor kort eller lang omlægningsperioden må være. Her er det derfor de danske regler, der via IFRS-bekendtgørelsen træder i kraft.

Tilpasning af sammenligningstal ved omlægning af regnskabsåret

Der er ikke angivet krav om, at sammenligningstallene skal tilpasses til omlægningsperioden og den tilhørende statusdag.

Oplysningskrav ved omlægning af regnskabsåret

Hvis en virksomhed ændrer regnskabsåret og dermed skal aflægge et årsregnskab med en periode, som er kortere eller længere end et år, skal virksomheden, ud over at præsentere tallene for indeværende regnskabsår, oplyse følgende i henhold til IAS 1:

- årsagen til, at en anden periode end et år er anvendt, og
- at tallene i årsregnskabet ikke er sammenlignelige.

3.4 Sammenligningstal

Bestemmelser om sammenligningstal findes i ÅRL §§ 22, 24, 32, 51, 52, 55, 66, 69, 78, 86, 96, 98 b, 101, 128, 132 samt IAS 1, IAS 8 og IAS 37.

3.4.1 ÅRL

ÅRL kræver generelt sammenligningstal for regnskabsopgørelserne (resultatopgørelse, balance og pengestrømsopgørelse). Det gælder dog ikke egenkapitalopgørelsen, jf. nedenfor.

For noteoplysninger gælder, at der ikke er krav om sammenligningstal, medmindre ÅRL specifikt kræver det. ÅRL indeholder derfor specifik angivelse af de konkrete oplysninger, hvor sammenligningstal er et krav. Disse fremgår af nedenstående skema:

Krav om sammenligningstal[1]	Regnskabs-klasse B	Regnskabs-klasse C	Regnskabs-klasse D
Regnskabsopgørelserne			
Resultatopgørelse[2] og balance	X	X	X
Egenkapitalopgørelse	Ikke krav om egenkapital-opgørelse	Ikke krav om sammen-ligningstal	Ikke krav om sammen-ligningstal
Pengestrømsopgørelse	Ikke krav om pengestrøms-opgørelse	X	X
Noteoplysninger			
Vederlag mv. for regnskabsåret til nuværende og forhenværende medlemmer af ledelsen for deres funktion fordelt på hvert ledelsesorgan	Ikke krav om oplysning[3]	X	X
De samlede forpligtelser til at yde pension til medlemmer af ledelsen	Ikke krav om oplysning[3]	X	X
Oplysningen om særlige incitaments-programmer til medlemmer af ledelsen	Ikke krav om oplysning[3]	X	X
Samlet honorar for regnskabsåret til den revisionsvirksomhed og dennes dattervirk-somheder, som udfører den lovpligtige revision	Ikke krav om oplysning	X (store C)	X
Arabertalsposter, som sammendrages for at fremme overskueligheden og derfor speci-ficeres i noterne	X	X	X

1) For virksomheder, der aflægger årsrapport efter regnskabsklasse A, er der ikke krav om sammenligningstal.
2) Virksomheder, der anvender den artsopdelte resultatopgørelse, skal som følge af skemakravene i resultatopgørelsen specificere personaleomkostninger på lønninger, pensioner og andre omkostninger til social sikring, enten direkte i resultatopgørelsen eller i en særskilt note. Oplyses specifikationen i en særskilt note, skal sammenligningstal angives.
3) Erhvervsdrivende fonde skal oplyse herom uanset regnskabsklasse.

Eksempel: Fusion

Der foretages en koncernintern fusion, hvor et søsterselskab fusioneres ind i selskabet. Fusionen besluttes midt i regnskabsåret.

Kan man anvende bogført værdi-metoden og således undlade at korrigere sammenligningstal?

Løsning

Ja. I en fusion mellem søsterselskaber kan man anvende sammenlægningsmetoden eller bogført værdi-metoden.

Brug af sammenlægningsmetoden medfører, at man skal betragte de to selskaber, som om de altid har været ét selskab – dvs. sammenligningstallene tilpasses i det fortsættende selskab.

Brug af bogført værdi-metoden medfører, at man på beslutningsdatoen – eller eventuelt på den første dag i regnskabsåret (hvis dette er det regnskabsmæssige virkningstidspunkt for fusionen fastlagt i fusionsplanen) – overfører de bogførte værdier fra det ophørende selskab til det fortsættende selskab. Der skal ikke foretages tilpasning af sammenligningstal.

Ud over ovenstående krav gælder alene enkelte yderligere bestemmelser, hvor der kræves sammenligningstal i noterne. Hvis arabertalsposter er sammendraget for at fremme overskueligheden, skal der være sammenligningstal i de noter, som specificerer disse sammendragne poster. Sammenligningstal for de sammendragede poster i resultatopgørelsen i henhold til ÅRL §§ 32 og 81 kan – ud over i de ovenfor anførte tilfælde – undlades i det første år, hvor virksomheden ikke længere sammendrager disse poster og i stedet angiver nettoomsætning og de tidligere sammendragne poster.

Bortset fra hvad der fremgår ovenfor, er der efter ÅRL ikke krav om sammenligningstal i noter, ligesom der ikke er krav om sammenligningstal ved talmæssige oplysninger, der gives i ledelsesberetningen.

Der er som altovervejende hovedregel ikke krav om sammenligningstal i selskabets stiftelsesår. Derfor er der ikke krav om, at der i årsregnskabet medtages sammenligningstal fra åbningsbalancen. Oplysninger kan dog frivilligt gives, hvilket bl.a. vil være hensigtsmæssigt, hvis selskabet er stiftet ved indskud af en eksisterende virksomhed. Er der tale om et koncerninternt indskud af en virksomhed, som regnskabsmæssigt er behandlet efter sammenlægningsmetoden, skal der til gengæld gives sammenligningstal, som om den nystiftede virksomhed altid havde været ejer af det den indskudte virksomhed.

Sammenligningstal skal opretholdes, selv om posten ikke er aktuel for indeværende år medmindre posten er uvæsentlig. Såfremt sammenligningstal for regnskabsposten ikke er sammenligneligt med foregående års poster, skal sammenligningstal så vidt muligt tilpasses. Alternativt skal den manglende sammenlignelighed forklares.

Sammenligningstal første år der aflægges koncernregnskab

Det første år, hvor en modervirksomhed udarbejder koncernregnskab – fordi virksomheden tidligere har været undtaget herfra på grund af koncernens samlede størrelse, eller fordi den ikke længere er en underkoncern – kræves sammenligningstal i koncernregnskabet. Der gælder derfor ingen undtagelser hertil, uanset at virksomheden derved kommer til at vise koncerntal for en periode, hvor der ikke var pligt til at udarbejde koncernregnskab. Dog kan virksomheden undlade at vise sammenligningstal for andet til fjerde foregående regnskabsår i hoved- og nøgletalsoversigten i ledelsesberetningen. Her skal virksomheden dog være opmærksom på, at hvis modervirksomheden ikke selvstændigt udarbejder en hoved- og nøgletalsoversigt, fordi der henvises til hoved- og nøgletalsoversigten for koncernen, vil der være krav om at vise modervirksomhedens tal i hoved- og nøgletalsoversigten for andet til fjerde foregående regnskabsår.

I en situation, hvor pligten til at udarbejde koncernregnskab opstår, fordi koncernforholdet etableres i årets løb, skal der udarbejdes et koncernregnskab, der dækker hele modervirksomhedens regnskabsår. Dattervirksomheden skal dog kun indgå fra det tidspunkt, hvor der er opnået kontrol. Det betyder, at fx sammenligningstal kun vil omfatte moderselskabet og ligeledes, at koncernregnskabet i en del af indeværende regnskabsår også alene vil bestå af moderselskabet.

Sammenligningstal i koncern, der tidligere har anvendt undtagelsesbestemmelserne i §§ 110-112

Hvis en koncern tidligere har valgt ikke at udarbejde koncernregnskab, fordi den har brugt en af undtagelsesbestemmelserne, gælder der lempede krav for sammenligningstal i hoved- og nøgletalsoversigten. Det betyder, at kravene til hoved- og nøgletalsoversigten er de samme som for resultatopgørelse og balance – altså at oversigten skal indeholde årets tal samt ét sammenligningsår.

Når koncernen de efterfølgende år udarbejder koncernregnskab, vil oversigten løbende blive udvidet. Det betyder, at der i det fjerde regnskabsår, hvor der aflægges koncernregnskab, vil foreligge en fuld femårs hoved- og nøgletalsoversigt. Denne lempelse gælder kun i situationer, hvor der hele tiden har eksisteret en koncern, som nu vælger eller forpligtes til at udarbejde et koncernregnskab.

Tilpasning af sammenligningstal

ÅRL kræver tilpasning af sammenligningstal i følgende situationer:

- Ved ændring af klassifikationer af poster (reklassifikationer)
- Ved ændring af regnskabspraksis
- Ved rettelse af væsentlige fejl
- Ved virksomhedssammenslutninger indregnet efter sammenlægningsmetoden.

Eksempel: Forkert afskrivningsperiode (væsentlig fejl)
Et selskab har vurderet afskrivningsperioden til fem år for et større produktionsanlæg, som er taget i brug medio år 20x1.

I år 20x3 konstateres, at anlægget i anlægskartoteket i 20x2 kun er belastet med halvdelen af de årlige afskrivninger (fordi man har videreført samme afskrivning som i 20x1, hvor der kun er indregnet et halvt års afskrivning).

Løsning
Da der er tale en væsentlig fejl i 20x2 regnskabet, rettes sammenligningstallene i 20x3 regnskabet med de i 20x2 manglende afskrivninger, også selvom afskrivninger normalt ikke kan rettes bagud i tid. Det skyldes, der er tale om en væsentlig fejl.

Eksempel: Forkert afskrivningsperiode (skøn)
Et selskab har vurderet afskrivningsperioden til fem år for et større produktionsanlæg, som er taget i brug medio år 20x1. I år 20x3 skønnes, at anlæggets brugstid er længere end de fem år og nok reelt udgør ti år.

Hvordan skal virksomheden forholde sig til det for meget afskrevne i 20x1 og 20x2?

Løsning
Der er tale om en skønsmæssig ændring af afskrivningsperioden, hvor de for meget foretagne afskrivninger i tidligere år ikke kan tilbageføres. Sammenligningstallene skal derfor ikke rettes. Konsekvensen af det ændrede skøn afspejles alene i mindre afskrivninger i de kommende regnskabsår. Ændrede skøn skal forklares, ligesom den beløbsmæssige indvirkning på aktiver, passiver, den finansielle stilling og resultat skal oplyses.

Manglende sammenlignelighed

Såfremt sammenligningstal for regnskabsposten ikke er sammenlignelige med foregående års regnskabspost, skal sammenligningstallene som udgangspunkt tilpasses, jf. ÅRL § 24. Det skal fremgå af anvendt regnskabspraksis, at sammenligningstallene er tilpasset. Tilpasningen skal begrundes konkret og fyldestgørende. Der er dog ikke krav om, at sammenligningstal skal tilpasses, hvis den manglende sammenlignelighed skyldes ændringer i virksomhedens aktivitet, som fx ved køb eller salg af dattervirksomheder i en koncern. Her skal den manglende sammenlignelighed dog ligeledes oplyses og begrundes konkret og fyldestgørende.

Ændring i anvendt regnskabspraksis og regnskabsklasse

Ved ændring af anvendt regnskabspraksis kan en virksomhed undlade at tilpasse sammenligningstal for andet til fjerde foregående regnskabsår i hoved- og nøgletalsoversigten. Undlades tilpasning, skal der gives oplysning om den manglende tilpasning i tilknytning til oversigten med en overordnet omtale af, hvilken indvirkning den ændrede regnskabspraksis har på virksomhedens sammenligningstal.

Herudover gælder det for en virksomhed, som overgår til en stor virksomhed i regnskabsklasse C eller en virksomhed i regnskabsklasse D, hvor virksomheden tidligere var omfattet af lavere regnskabsklasser, at virksomheden kan undlade at vise nettoomsætningen i oversigten over hoved- og nøgletal for de pågældende regnskabsår, hvor virksomheden var omfattet af de lavere regnskabsklasser, hvis virksomheden ikke tidligere har præsenteret nettoomsætning.

Overgår en virksomhed fra regnskabsklasse A til B eller C eller fra regnskabsklasse B til C, er det ikke krævet at tilpasse sammenligningstal som følge af ændret regnskabspraksis. Imidlertid skal tilpasning finde sted, når en virksomhed overgår fra regnskabsklasse C til D.

Manglende oplysninger om sammenligningstal

Er det ikke muligt at tilpasse sammenligningstal, fx ved en praksisændring, hvor man mangler tilstrækkelige oplysninger for sammenligningsåret, skal det oplyses konkret og fyldestgørende, at de anførte beløb for regnskabsåret og det foregående år ikke er sammenlignelige, og forholdet skal begrundes. I så fald skal praksisændringen gennemføres med virkning fra begyndelsen af indeværende regnskabsår. Manglende mulighed for at tilpasse sammenligningstal giver således ikke grundlag for at undlade en praksisændring, som ellers er nødvendig for bedre at give et retvisende billede af virksomhedens og en eventuel koncerns forhold. I praksis må det antages at være sjældne tilfælde, hvor sammenligningstal ikke kan tilpasses som følge af manglende oplysninger.

Ved ændring af regnskabsår vil omlægningsperioden være enten over eller under 12 måneder. Regnskabsposterne vil derfor ikke umiddelbart være sammenlignelig med det foregående regnskabsårs poster. Det er i en sådan situation ERST's opfattelse, at en ændring af regnskabsår ikke skal føre til tilpasning af sammenligningstallene.

Sammenligningstal ved virksomhedssammenslutninger

Hvis en virksomhed ved en koncernintern virksomhedssammenslutning vælger at anvende bogført værdi-metoden, jf. afsnit 10.1.2.2 *Bogført værdi-metoden*, medfører dette, at der ikke rettes sammenligningstal som en konsekvens af virksomhedssammenslutningen. I stedet indregnes virksomhedssammenslutningen til bogførte værdier på overtagelsesdagen. Vær dog opmærksom på, at bogført værdi-metoden ikke kan anvendes på en lodret fusion, hvor et moderselskab fusionerer med sit datterselskab.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en ændring af virksomhedens aktivitet ikke bør føre til ændring af sammenligningstallene. Det skyldes, at en aktivitetsændring ikke er en formel tilpasning af årsregnskabet, men derimod udtryk for ændrede realiteter, der skal afspejles fuldt ud i årsregnskabet. Det gælder særligt, hvis ændringen hidrører fra en virksomhedssammenslutning. Gennemføres en virksomhedssammenslutning ved brug af overtagelsesmetoden, jf. ÅRL §§ 121-123, vil det således også være i strid med ÅRL at tilpasse sammenligningstal. Det er derfor PwC's opfattelse, at ændringen i koncernens henholdsvis virksomhedens aktiviteter i stedet skal beskrives.

Skal sammenligningstal medtages/tilpasses jf. ÅRL ved…?	
Ændring i klassifikation af regnskabsposter	Ja.
Ændring i regnskabspraksis	Ja, vær dog opmærksom, hvis der er tale om ændring af et regnskabsmæssigt skøn, fx ved ændring af afskrivningsperioden på produktionsmaskiner. I dette tilfælde skal sammenligningstal ikke tilpasses.
Ændring i størrelse, så modervirksomheden bliver koncernregnskabspligtig	Ja, selvom der er tale om første koncernregnskab for koncernen, skal det indeholde sammenligningstal. Hoved- og nøgletal for andet til fjerde forudgående regnskabsår kan undlades tilpasset.
Ændring i regnskabspraksis, som følge af ændring af regnskabsklasse, fx fra B til C	Ja, dog med visse undtagelser. Hoved- og nøgletal for andet til fjerde forudgående regnskabsår kan undlades tilpasset, ligesom det er tilladt ikke at vise nettoomsætningen for de år, hvor virksomheden var omfattet af regnskabsklasse B.
Ændringer som følge af væsentlige fejl i tidligere års regnskaber	Ja
Ændring i virksomhedens drift, aktivitet mv., der medfører manglende sammenlignelighed til sidste års tal	Nej, ændringer i virksomhedens drift, aktivitet mv. medfører ikke tilpasning af sammenligningstal.
Ændringer, for hvilke virksomheden ikke har tilstrækkelige oplysninger, der gør det muligt at tilpasse sammenligningstal	Nej, i stedet skal gives konkrete og fyldestgørende oplysninger om forholdet. Ændringen skal også begrundes.
Ændring/omlægning af regnskabsår, fx fra 31. december til 30. april	Nej, det er ERST's opfattelse, at det ikke er nødvendigt at tilpasse sammenligningstal ved fx forlængelse af regnskabsåret.

Skal sammenligningstal medtages/tilpasses jf. ÅRL ved…?	
Ændring som følge af sammenlægning af to virksomheder enten ved sammenlægning eller ved "bogført værdi-metoden"	Ja, når sammenlægningsmetoden anvendes, skal sammenligningstal tilpasses, som hvis virksomhederne altid havde været én virksomhed. Nej, når "bogført værdi-metoden" anvendes, idet den overtagne virksomhed netop indgår med dens bogførte værdier på overtagelsestidspunktet.

3.4.2 Internationale regnskabsstandarder

IAS 1 kræver som hovedregel et års sammenligningstal for alle beløbsmæssige informationer i årsregnskabet. Kravet gælder således resultatopgørelsen, opgørelse af anden totalindkomst, balancen, pengestrømsopgørelsen, egenkapitalopgørelsen og alle noteoplysninger.

Det er også vigtigt at være opmærksom på, at der er krav om sammenligningstal for de beskrivende oplysninger i noterne, hvis det er relevant for forståelsen for det aktuelle regnskabsår. Ligeledes er der krav om, at beskrivende oplysninger fra foregående år, som fortsat er relevant for forståelsen af det aktuelle regnskabsår, stadig skal medtages.

Som et eksempel kan nævnes en retssag, hvor udfaldet i foregående regnskabsår var usikkert, og i det aktuelle regnskabsår endnu ikke er afgjort. I en sådan situation vil der være krav om sammenligningstal i den beskrivende oplysning om retssagen.

Ledelsesberetningen er ikke omfattet af IFRS og dermed heller ikke af kravet om sammenligningstal jf. IAS 1. I praksis gives dog næsten altid sammenligningstal vedrørende beskrivende eller regnskabsmæssige oplysninger i ledelsesberetningen.

Undtagelse

Der gives i en enkelt standard en specifik tilladelse til at undlade sammenligningstal. Dette er tilfældet i IAS 37, som tillader, at der ikke medtages sammenligningstal i noten, hvor bevægelserne for hver kategori af hensatte forpligtelser specificeres. Dog skal primo- samt ultimoværdien af de enkelte hensættelser oplyses i noten.

Ændring i præsentation eller klassifikation

Hvis præsentationen eller klassifikationen af poster i årsregnskabet ændres, skal sammenligningstal ligeledes tilpasses. I denne forbindelse skal virksomheden oplyse om:

- arten,
- beløbet og
- årsagen til reklassifikationen.

Er det ikke praktisk muligt at tilpasse sammenligningstal, skal virksomheden oplyse om årsagen hertil samt om arten af de ændringer, som ville være nødvendige, hvis beløbene kunne reklassificeres.

IAS 8 kræver tilpasning af sammenligningstal ved ændringer i anvendt regnskabspraksis og ved rettelse af væsentlige fejl. Alle fejl – bortset fra uvæsentlige fejl – skal rettes med tilbagevirkende kraft, dvs. ved indregning på primo egenkapitalen og tilpasning af sammenligningstal.

Det skal bemærkes, at de hoved- og nøgletal for de foregående fire år, som fremgår af ledelsesberetningen, ikke betragtes som sammenligningstal jf. IFRS. Derfor kræver IFRS ikke tilpasning af hoved- og nøgletalsoversigten ved fx overgang til aflæggelse af årsregnskab efter IFRS eller ved ændring af anvendt regnskabspraksis. Der gælder tilsvarende en lempelse herfor iflg. IFRS-bekendtgørelsen, da hoved- og nøgletalsoversigten i ledelsesberetningen er et krav jf. denne bekendtgørelse.

Ændring i regnskabspraksis, tilpasning eller omklassifikation af poster i årsregnskabet
Ved en ændring af anvendt regnskabspraksis, tilpasning – herunder rettelse af væsentlige fejl – og ved omklassifikation af poster i årsregnskabet gælder følgende krav for åbningsbalancen for sammenligningsåret (den tredje balance):

- Den tredje balance skal præsenteres for begyndelsen af det krævede sammenligningsår, uanset om der gives sammenligningstal for yderligere perioder
- Den tredje balance skal alene medtages, hvis praksisændringen/tilpasningen har en væsentlig indvirkning på åbningsbalancen for sammenligningsåret
- Der ikke er krav om noter til den tredje balance.

Læs mere om ændringer i regnskabspraksis i afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri.*

Supplerende sammenligningstal
Hvis der frivilligt præsenteres yderligere sammenligningstal end de af IFRS krævede, skal de være i overensstemmelse med IFRS. Eksempelvis kan en virksomhed vælge at medtage en totalindkomstopgørelse for tre perioder, uden at dette samtidig medfører krav om også at præsentere, fx en balance og en pengestrømsopgørelse for tre perioder og omvendt.

Præsenteres yderligere sammenligningstal frivilligt for fx totalindkomstopgørelsen, skal tilhørende noter også præsenteres med yderligere sammenligningstal.

3.5 Ledelsespåtegning

Bestemmelser om ledelsespåtegningen findes i ÅRL §§ 2, 8, 9, 9a, 10, 10a, 18, 22, 78, 102 og 135 samt IAS 10.

3.5.1 ÅRL

Virksomheder, der aflægger årsrapport efter ÅRL eller IFRS, skal afgive en ledelseserklæring, jf. ÅRL og IFRS-bekendtgørelsen. Kravet gælder også, når børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber aflægger delårsrapporter.

Indhold i ledelsespåtegningen

I ledelsespåtegningen skal ledelsen erklære, hvorvidt:

- årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens og eventuelle standarders krav (herunder fx IFRS'erne) samt eventuelle krav i vedtægter eller aftaler
- årsregnskabet og et eventuelt koncernregnskab giver et retvisende billede af virksomhedens og koncernens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat
- virksomheden opfylder betingelserne for at undlade revision, såfremt dette er fravalgt. For virksomheder, som undlader en ledelsespåtegning jf. nedenfor, skal denne erklæring i stedet gives i ledelsesberetningen.

Ledelsen i børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber skal endvidere erklære, at:

- ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i virksomhedens, og – hvis der er udarbejdet koncernregnskab – koncernens aktiviteter og økonomiske forhold, årets resultat og virksomhedens finansielle stilling samt den finansielle stilling som helhed for de virksomheder, der er omfattet af koncernregnskabet
- ledelsesberetningen indeholder en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som virksomheden, og – hvis der er udarbejdet koncernregnskab – koncernen står overfor.

I tilknytning til ledelsens underskrifter på ledelsespåtegningen for børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber anføres navn og funktion i forhold til virksomheden for de enkelte medlemmer af de ansvarlige ledelsesorganer.

Et eksempel på en ledelsespåtegning fremgår i PwC's ÅRL-modelregnskab.

Særligt for klasse A, B og C

Der er ingen krav om ledelsespåtegning i regnskabsklasse A og B, såfremt der kun er ét ledelsesmedlem på tidspunktet for årsrapportens godkendelse. Lempelsen medfører, at erklæringerne om, hvorvidt årsregnskabet giver et retvisende billede mv., kan undlades, og at ledelsesmedlemmet kan undlade at underskrive årsrapporten. Indeholder virksomhedens årsrapport ikke en ledelsespåtegning, skal erklæringerne gives i ledelsesberetningen.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en virksomhed, der ellers er fritaget for at medtage en ledelsespåtegning, med fordel kan medtage denne alligevel. Ledelsespåtegningen viser, at der er tale om det endelige, godkendte regnskab, som ledelsen har aflagt og indestår for. Der er ingen ændringer i ledelsens ansvar, uanset om ledelsespåtegningen medtages eller ej.

Ledelsespåtegningen for virksomheder i regnskabsklasse B, herunder regnskabsklasse B (mikro), og C skal ikke indeholde et specifikt udsagn om, at ledelsesberetningen giver en retvisende redegørelse for de forhold, den omhandler. Ledelsespåtegningen skal dog positivt erklære, at ledelsen anser årsrapporten for værende aflagt i overensstemmelse med relevant lovgivning, som angivet herover. Ledelsespåtegningen er således medtaget for at markere ledelsens ansvar for udarbejdelse af årsrapporten i forhold til revisors ansvar for revision af årsrapporten.

Hvem skal underskrive?

Det er den på ethvert tidspunkt siddende ledelse, som aflægger årsrapporten og dermed også den, som skal underskrive ledelsespåtegningen. I kapitalselskaber vil ledelsen bestå af direktionen og bestyrelsen/tilsynsrådet, mens den i anpartsselskaber alene består af direktionen, såfremt der ikke findes en bestyrelse eller et tilsynsråd

Eksempel: Ny direktør efter balancedagen

Et selskab har efter balancedagen fået en ny direktør. Direktøren mener ikke at skulle underskrive årsrapporten, da tiltrædelsen er sket efter balancedagen, og han/hun derfor ikke har haft indflydelse på virksomheden og resultaterne for det foregående regnskabsår.

Løsning

Uanset, at direktøren ikke med sine handlinger har kunnet påvirke resultaterne i det afsluttede regnskabsår, skal direktøren underskrive årsrapporten og må derfor sætte sig ind i det grundlag, som årsrapporten baserer sig på, så han/hun har en tilstrækkelig forståelse af årsrapporten til at kunne tiltræde de i punkt 3.5.1 nævnte erklæringsforhold. Det skyldes, at det er den siddende ledelse på godkendelsesdagen, der udarbejder årsrapporten og derfor også skal godkende årsrapporten.

Det kan forekomme, at et eller flere bestyrelsesmedlemmer fratræder i perioden fra afslutningen af regnskabet til tidspunktet for regnskabsaflæggelsen. Fratrådte medlemmer skal ikke underskrive ledelsespåtegningen, dette udgøres af den siddende bestyrelse.

Uenighed blandt ledelsesmedlemmerne

Alle medlemmer af ledelsen skal underskrive årsrapporten, uanset om et eller flere ledelsesmedlemmer måtte mene, at årsregnskabet ikke er aflagt i overensstemmelse med lovgivningens krav, eller ikke giver et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultat. En sådan uenighed fritager ikke det enkelte ledelsesmedlem fra kravet om underskrift, dog kan ledelsesmedlemmet i tilknytning til underskriften tilføje sine indvendinger mod årsregnskabet. Derved vil et ledelsesmedlem kunne tage ”forbehold” for de dele af årsrapporten, hvor ledelsesmedlemmet er uenig med den resterende ledelse. Derimod er det ikke tilladt for et ledelsesmedlem at undlade at underskrive årsrapporten under henvisning til uenighed med den øvrige ledelse. Det vil heller ikke være tilladt for hele ledelsen at tage forbehold for årsrapporten, idet de blot kan tilsikre, at årsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med lovens krav. Såfremt hele ledelsen ikke underskriver og godkender årsrapporten, anses den ikke for aflagt, og selskabet tages derfor under tvangsopløsning.

Eksempel: En minoritetsandel af bestyrelsen er uenig i regnskabet
Et bestyrelsesmedlem er uenig i, at årsregnskabet er retvisende og vil derfor ikke underskrive årsrapporten. Kan bestyrelsesmedlemmet undlade det?

Løsning
Ledelsesmedlemmet skal underskrive årsrapporten, men skal ikke stå inde for noget, som man er uenig i. Derfor må bestyrelsesmedlemmet indføje tilstrækkelige oplysninger om, hvori uenigheden består og så vidt muligt med beløb anføre konsekvenserne.

Alternativet er at udtræde af ledelsen – gerne på et bestyrelsesmøde, hvor årsagen til udtræden protokolføres, således at begrundelsen dokumenteres af hensyn til afgrænsning af medlemmets ledelsesansvar.

Andre krav til ledelsespåtegningen

Dateringen af ledelsespåtegningen kan være forskellig for de enkelte medlemmer. Det vil imidlertid være den sidste underskriftsdag, der anses som den gyldige underskriftsdag for det pågældende ledelsesorgan. Det er således den sidste underskriftsdag, der afgør, hvornår årsrapporten anses for værende godkendt af ledelsen.

Underskrives ledelsespåtegningen digitalt, bortfalder kravet om underskrift og underskriftens datering. Til gengæld kræves, at underskriverens navn vil fremgå tydeligt i tilknytning til ledelsespåtegningen.

Hvis årsrapporten indeholder supplerende beretninger, skal ledelsen yderligere erklære, hvorvidt disse beretninger giver en retvisende redegørelse inden for rammerne af almindeligt anerkendte retningslinjer for sådanne beretninger. Virksomheder, der ikke afgiver en ledelsespåtegning, skal indarbejde denne erklæring i deres ledelsesberetning.

Er virksomheden ikke underlagt revisionspligt efter reglerne i ÅRL § 135, stk. 1 og 2, skal medlemmerne af de ansvarlige ledelsesorganer i ledelsespåtegningen erklære, at virksomheden opfylder betingelserne for fravalg af revision.

Yderligere skal ledelsen i tilknytning til ledelsespåtegningen oplyse, hvorvidt generalforsamling eller andet godkendelsesorgan har besluttet, at årsrapporten for det kommende år ikke skal revideres. Denne oplysning skal kun gives, første gang ledelsen beslutter at fravælge revision. Virksomheder uden en ledelsespåtegning skal i stedet give denne erklæring i ledelsesberetningen. Bemærk, at ERST ikke anser et skifte fra revision til udvidet gennemgang efter erklæringsstandarden som værende et fravalg af revision.

PwC's opfattelse/anbefaling

Hvis revision fravælges fra og med næste regnskabsår, er det PwC's anbefaling, at der efter bestyrelsens underskrifter tilføjes denne sætning: "Generalforsamlingen har besluttet, at årsrapporten for det kommende regnskabsår ikke skal revideres".

Det er PwC's opfattelse, at en virksomhed, der ellers er fritaget for at medtage en ledelsespåtegning, med fordel kan medtage denne alligevel. Ledelsespåtegningen viser, at der er tale om det endelige, godkendte regnskab, som ledelsen har aflagt og indestår for.

Efter ERST's praksis skal der altid foreligge et underskrevet eksemplar af årsrapporten på virksomhedens kontor. Årsrapporten, som fremlægges til godkendelse på generalforsamlingen og efterfølgende indberettes til ERST, skal derimod ikke nødvendigvis være underskrevet fysisk af ledelsen. Her bekræfter dirigenten ved sin underskrift, at det eksemplar af årsrapporten, der er fremlagt og godkendt på generalforsamlingen, svarer til det eksemplar, som findes i underskrevet form på virksomhedens kontor. Det er dog et krav, at revisors underskrift fremgår af påtegningen på det eksemplar, som indberettes til ERST.

Dirigenten skal på årsrapportens forside skrive under på, at årsrapporten er fremlagt og godkendt på virksomhedens ordinære generalforsamling.

3.5.2 Internationale regnskabsstandarder

De internationale regnskabsstandarder kræver ikke, at årsregnskabet indeholder en ledelsespåtegning. ÅRL's regler herom træder dog i stedet i kraft, jf IFRS-bekendtgørelsen.

IAS 10 tilkendegiver dog, at tidspunktet for årsregnskabets godkendelse til offentliggørelse, og hvilke(n) person(er), der godkendte offentliggørelsen, skal fremgå af årsregnskabet. Samtidig skal det fremgå, om virksomhedens ejere eller andre har ret til at ændre i årsregnskabet efter ledelsens godkendelse.

Hos danske aktieselskaber er de personer eller de organer, der godkender årsregnskabet til offentliggørelse, direktionen og bestyrelsen/tilsynsrådet. Årsregnskabet skal herefter godkendes af generalforsamlingen.

Aflægger en virksomhed årsregnskab efter IFRS, skal virksomheden supplere dette årsregnskab med en ledelsespåtegning i henhold til ÅRL og IFRS-bekendtgørelsen.

3.6 Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning

Bestemmelser om målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning findes i ÅRL §§ 16, 39, 49, 51 og 53 samt IAS 21.

3.6.1 ÅRL

ÅRL kræver, at indregning, måling og oplysninger i monetære enheder som udgangspunkt skal præsenteres i DKK eller EUR. En anden valuta kan anvendes, såfremt denne er relevant for virksomheden eller koncernen. Ved vurdering af om en anden valuta er relevant, lægges i praksis de samme kriterier til grund, som anvendes ved fastlæggelse af den funktionelle valuta under IFRS jf. afsnit 3.6.2 *Internationale regnskabsstandarder.*

Virksomheden skal måle sine transaktioner i præsentationsvalutaen, idet ÅRL kun opererer med én valuta – netop præsentationsvalutaen. Målevalutaen vil derfor altid være den samme som præsentationsvalutaen. Efter ÅRL er det derfor ikke muligt for virksomheder at præsentere årsregnskabets tal i en anden valuta end den, der anvendes som målevaluta. Transaktioner, aktiver og forpligtelser, der måles i andre monetære enheder end præsentationsvalutaen, skal derfor omregnes ved udarbejdelse af årsregnskabet. På dette punkt er der således forskel mellem ÅRL og IFRS, eftersom IFRS opererer med mere end én valuta.

Omregning af monetære aktiver og forpligtelser i fremmed valuta til årsregnskabets præsentationsvaluta sker til balancedagens valutakurs. Kursdifferencen herfra skal indregnes i resultatopgørelsen. Alle andre poster i balancen og transaktioner skal omregnes ved brug af transaktionsdagens valutakurs. Ved regnskabsaflæggelsen opstår derfor ingen kursregulering fra disse poster. En undtagelse gælder dog for aktiver og forpligtelser, som er op- eller nedskrevet. Disse poster skal omregnes med valutakursen på tidspunktet for op- eller nedskrivningen.

Nedenstående tabel viser de overordnede forskelle mellem ÅRL og IFRS.

	Hovedregel: Præsentation i samme valuta som funktionel valuta (målevaluta)	**Undtagelse:** Præsentation i anden valuta end funktionel valuta
IAS 21 (IFRS)	Normale omregningsregler for transaktioner i en anden valuta end den funktionelle valuta: • Transaktioner i fremmed valuta omregnes til transaktionsdagens kurs. • Monetære balanceposter omregnes til balancedagens kurs. Kursdifferencer indregnes i resultatopgørelsen. • Ikke-monetære balanceposter fastholdes til transaktionsdagens kurs.	Regnskab udarbejdet i den funktionelle valuta omregnes: • Balancen omregnes til balancedagens kurs. • Resultatopgørelsen omregnes til gennemsnitskurs. • Alle valutakursdifferencer ved omregningen indregnes i anden totalindkomst.
ÅRL	Samme regler som IAS 21 (IFRS).	Samme omregningsregler som under IAS 21's hovedregel præsenteret til venstre. Den funktionelle valuta behandles derfor som fremmed valuta.

Integreret kontra selvstændig udenlandsk enhed

ÅRL skelner mellem integrerede og selvstændige udenlandske enheder ved fastlæggelse af reglerne om valutaomregning af datterselskaber mv. Der gælder følgende regler:

Enhed	Definition	Valutaomregningsmetode
Integreret enhed	Udenlandske aktiviteter og virksomheder, hvor aktiviteten anses som en "forlængelse" af den rapporterende virksomheds egne aktiviteter.	Monetære aktiver og forpligtelser fra fremmed valuta til årsrapportens præsentationsvaluta (DKK, EUR eller en anden relevant valuta) omregnes til balancedagens valutakurs. Kursdifferencen herfra skal indregnes i resultatopgørelsen. Alle andre poster i balancen og transaktioner skal omregnes ved brug af transaktionsdagens valutakurs. En undtagelse gælder dog for aktiver og forpligtelser, som er op- eller nedskrevet. Disse poster skal omregnes med valutakursen på tidspunktet for op- eller nedskrivning. Når der er tale om en integreret enhed, følger valutaomregningsmetoden således de almindelige regler for valutakursomregning af transaktioner i fremmed valuta.
Selvstændig udenlandsk enhed	Udenlandske aktiviteter og virksomheder, hvor aktiviteten anses som uafhængig af den rapporterende enhed.	Alle balanceposter omregnes til balancedagens valutakurs. Transaktioner skal omregnes på baggrund af transaktionsdagens kurs (i praksis accepteres en tilnærmet transaktionsdagskurs ved anvendelse af en gennemsnitlig kurs). Kursomregningen af primo egenkapitalen og årets resultat til balancedagens kurs indregnes direkte i egenkapitalen under de frie reserver. Forskelsbeløb, der opstår ved kursomregningen, skal indregnes i dagsværdireserven under egenkapitalen.

Hvorvidt en udenlandsk virksomhed er en selvstændig eller en integreret enhed, afhænger i realiteten af, om den pågældende virksomheds funktionelle valuta er den samme som modervirksomhedens. Se nærmere om fastlæggelse af den funktionelle valuta i det efterfølgende afsnit 3.6.2 *Internationale regnskabsstandarder.*

ÅRL er derfor på dette punkt i al væsentlighed identisk med IAS 21, der sondrer mellem funktionel valuta i de enkelte enheder frem for at benytte ovenstående terminologi med integrerede henholdsvis selvstændige enheder.

Ændring af præsentationsvaluta

Det er tilladt for en virksomhed at ændre sin præsentationsvaluta til enten DKK, euro eller til en anden valuta, der for virksomheden er relevant. Ændringen anses for at være en ændring af regnskabspraksis, medmindre præsentationsvalutaen ændres til en valuta, der først er blevet relevant i indeværende regnskabsår. Det gælder eksempelvis, hvis virksomhedens aktivitet er ændret i en sådan grad, at pengestrømme, samhandelsvaluta mv. er ændret. Ønsker virksomheden omvendt blot af forskellige årsager at anvende en anden præsentationsvaluta, er der tale om ændring af anvendt regnskabspraksis.

En sådan skal indarbejdes med tilbagevirkende kraft. Det indebærer, at der bl.a skal foretages en omregning som følger:

- Materielle og immaterielle anlægsaktiver samt varebeholdninger, der måles til kostpris, skal omregnes til historiske valutakurser
- Ikke-monetære balanceposter, der måles til kostpris, skal omregnes til historiske valutakurser
- Monetære balanceposter skal løbende reguleres til balancedagens kurs
- Transaktioner i resultatopgørelsen skal reguleres til gennemsnitskurs.

Der kan for virksomheden være udfordringer forbundet med at finde de historiske valutakurser vedrørende materielle og immaterielle aktiver.

Hvis præsentationsvalutaen ændres som følge af, at forholdene ændrer sig, omregnes primo balancens poster til kursen på denne dag. Sammenligningsårets tal omregnes, så aktiver og forpligtelser omregnes til balancedagens kurs og resultatopgørelsen til gennemsnitskurs.

Der kan alene foretages skift i præsentationsvaluta ved udløb af et regnskabsår med virkning for det efterfølgende regnskabsår, idet alle transaktioner skal bogføres på grundlag af den valuta, der skal anvendes i virksomheden.

PwC's opfattelse
Det er PwC's opfattelse, at ændring af præsentationsvaluta kan ske ved omregning af balancens poster til balancedagens kurs, når den valuta, der skiftes til, ikke tidligere har været en relevant valuta.

Hyperinflation

ÅRL indeholder ingen specifikke bestemmelser, der regulerer hyperinflation, og korrektion for hyperinflation er derfor som udgangspunkt ikke tilladt. Såfremt regnskabets retvisende billede ikke kan opretholdes, kan det være nødvendigt at foretage korrektion af hensyn til det retvisende billede i henhold til ÅRL § 11. Reguleringen kan i dette tilfælde ske i henhold til IAS 29, som indeholder specifikke bestemmelser for korrektion af hyperinflation. Metoden herfor er omtalt i afsnittet *Omregning fra funktionel valuta til en anden præsentationsvaluta.*

3.6.1.1 Oplysninger og præsentation

Virksomheden skal under anvendt regnskabspraksis beskrive metoderne for omregning fra fremmede valutaer til præsentationsvalutaen. Anvender virksomheden en anden præsentationsvaluta end DKK eller EUR, skal virksomheden give oplysning om kursen på den anførte valuta pr. balancedagen i forhold til DKK og den tilsvarende valutakurs pr. det foregående regnskabsårs balancedag.

Tilsvarende skal der oplyses om, hvordan positive og negative forskelsbeløb ved omregningen er behandlet. Eksempler på oplysning og præsentationer fremgår af note 12 i ÅRL-modelregnskabet.

3.6.2 Internationale regnskabsstandarder

Den primære internationale regnskabsstandard på dette område er IAS 21 Valutaomregning – dog gælder IFRS 9 Finansielle instrumenter for valutaafdækningstransaktioner. Sidstnævnte regler er beskrevet i afsnit 4.6 *Finansielle aktiver og forpligtelser.*

IAS 21 angiver den regnskabsmæssige behandling af:

- transaktioner i fremmed valuta
- omregning af udenlandske virksomheders regnskaber, som er medtaget i virksomhedens årsregnskab ved konsolidering, pro rata-konsolidering eller efter den indre værdis metode
- omregning af en virksomheds resultatopgørelse og balance fra den funktionelle valuta til præsentationsvalutaen.

Den primære forskel mellem ÅRL og IFRS er, at IFRS skelner mellem funktionel og præsentationsvaluta.

Funktionel valuta	Valutaen i det økonomiske miljø, hvori virksomheden primært opererer. Denne fastlægges ud fra IAS 21's bestemmelser.
Præsentationsvaluta	Den valuta, som årsrapporten præsenteres i. Denne vælges af virksomheden selv.

Fastlæggelse af den funktionelle valuta

Hver enkelt enhed i en koncern (modervirksomheden, dattervirksomheder, associerede virksomheder, filialer mv.) skal fastlægge sin egen funktionelle valuta. Det gælder også for fælleslede virksomheder og associerede virksomheder, der i koncernregnskabet skal måles til indre værdi. En funktionel valuta for koncernen eksisterer derfor ikke, idet det alene er de enkelte enheder i koncernen, som har en funktionel valuta.

En enhed i en koncern er en del af koncernen, som har en selvstændig funktion og en vis grad af autonomi i forhold til den samlede koncern. Støttefunktioner i koncernen, der blot "tilfældigvis" er organiseret som selvstændige juridiske enheder, skal således ikke vurderes selvstændigt, men vurderes sammen med den tilknyttede enhed/koncern. Det vil fx normalt gælde en treasury-funktion. Sådanne enheder vil derfor som udgangspunkt have samme funktionelle valuta som den virksomhed, de understøtter – i praksis modervirksomheden.

Fastlæggelse af en enheds funktionelle valuta sker ud fra en samlet vurdering af følgende primære forhold:

- Den valuta, som primært påvirker virksomhedens salgspriser
- Valutaen i det land, hvis konkurrencestyrke og lovgivning mv. (erhvervsmiljø, skatteregler mv.) påvirker virksomhedens salgspriser mest
- Den valuta, som har størst indflydelse på omkostningsniveauet i virksomheden.

Det er ikke afgørende, hvilken valuta virksomheden rent faktisk sælger sine varer i. Derimod er det afgørende, hvad der påvirker salgspriserne.

Eksempel: Fastlæggelse af funktionel valuta
Virksomhed A sælger computerudstyr i Danmark. Virksomhed A har følgende karakteristika:

- *Alt salg foretages i DKK*
- *Der er hård priskonkurrence i DKK*
- *Løn og andre omkostninger afholdes i DKK (70 %)*
- *Computerudstyret købes i Fjernøsten og betales i USD (30 %).*

Løsning
Virksomhedens funktionelle valuta er DKK baseret på følgende:

- *Virksomhed A opererer alene i Danmark, og alt salg foretages i DKK*
- *Salgspriserne for virksomhed A's produkter forudsættes derfor primært at være underlagt konkurrencesituationen på det danske marked*
- *Hovedparten af virksomhed A's omkostninger afholdes i den lokale valuta DKK, og alene 30 % afholdes i USD.*

Virksomheder, der køber og sælger varer, hvis verdensmarkedspris bestemmes af kursen på fx USD – eksempelvis virksomheder i olie- eller shippingbranchen – vil ofte have USD som funktionel valuta. Det gælder også, hvis de handler i DKK, da DKK har karakter af en afregningsvaluta snarere end den valuta, som har betydning for prisfastsættelsen.

I praksis vil salgsvalutaen imidlertid ofte indikere, hvilken valuta der påvirker virksomheden. Endvidere kan det forhold, at en virksomhed primært finansierer sig i en bestemt valuta eller primært akkumulerer likviditet i en bestemt valuta, indikere, at denne valuta er den funktionelle valuta.

Standarden indeholder en række supplerende forhold, som indikerer, om en udenlandsk enheds funktionelle valuta er den samme som modervirksomhedens. Disse er blandt andet:

- Er aktiviteterne modervirksomhedens "forlængede arm", eller udfører den lokale ledelse aktiviteterne med en væsentlig grad af selvstændighed?
- Udgør omfanget af transaktioner med modervirksomheden en væsentlig del af enhedens samlede transaktioner?
- Påvirker pengestrømmene fra enheden direkte modervirksomheden?
- Er de pengestrømme, der genereres i enheden, tilstrækkelige til, at enheden kan indfri sine forpligtelser i takt med, at de forfalder?

Eksempel

Den engelske salgsdattervirksomhed Trading Ltd. sælger udelukkende modervirksomhedens produkter og er i realiteten ledet af salgsdirektøren i den danske modervirksomhed. Trading Ltd.'s varekøb sker i DKK fra modervirksomheden, og virksomheden finansieres af modervirksomheden. Virksomhedens salgspris fastsættes ud fra DKK-prisen og omregnes derefter til GBP.

Dattervirksomheden har samme funktionelle valuta som modervirksomheden, fordi dattervirksomheden fungerer som modervirksomhedens forlængede arm, og omfanget af transaktioner med modervirksomheden er væsentlig.

Omvendt afholder den udenlandske produktionsdattervirksomhed Production AB en betydelig del af dens omkostninger i SEK, men fastsætter salgspriserne ud fra udviklingen i DKK-kursen. Production AB er selvfinansierende og ledes af en selvstændig svensk ledelse.

Ud fra disse oplysninger kan det ikke umiddelbart konkluderes, at den funktionelle valuta er SEK. Den endelige konklusion skal fastlægges ud fra en samlet vurdering af de konkrete forhold i den enkelte situation i forhold til standardens primære og supplerende kriterier. Det skyldes, at DKK påvirker salgspriserne, selvom dattervirksomheden er selvfinansierende og ledes selvstændigt.

Eksempel: Fastlæggelse af funktionel valuta

Virksomhed A, et schweizisk holdingselskab, ejer en russisk dattervirksomhed, der besidder investeringsejendomme i Rusland. Ejendommene er lejet ud til både russiske og andre udenlandske selskaber. A er kontrolleret af en række schweiziske investorer.

Løsning

Ved fastlæggelse af funktionel valuta for den russiske dattervirksomhed skal der lægges vægt på følgende forhold:

- *Russisk dattervirksomhed*
- *Ejendommene i Rusland er sandsynligvis påvirket af udviklingen på det russiske ejendomsmarked*
- *Virksomheden er selvstyrende i form af egen aktiv ledelse.*

Selvom virksomheden genererer indtægter i USD, er den reelle "driver" for lejeindtægterne det russiske ejendomsmarked. Lejekontrakterne er indgået i forhold til USD, men selskabet accepterer betaling i både USD og rubler.

Løbende udgifter til drift og vedligeholdelse afholdes primært i rubler.

Selvom lejekontrakterne er indgået i forhold til USD, vurderes det som et væsentligt forhold, at det er udviklingen på det russiske ejendomsmarked og udviklingen i rubler, der er afgørende for virksomhedens drift. På baggrund af de oplysninger, der er til rådighed, vurderes den funktionelle valuta at være rubler.

Ved fastlæggelse af funktionel valuta for det schweiziske holdingselskab skal der lægges vægt på følgende forhold:

- *Ingen reel aktivitet – holdingselskabet kan anses for en nullitet, som alene er sat op af skattemæssige årsager og uden aktiv ledelse*
- *Eneste aktivitet er investeringen i dattervirksomheden. Værdien af dattervirksomheden er afhængig af udviklingen på det russiske ejendomsmarked.*

At finansiering sker i USD er derfor som udgangspunkt ikke af betydning.

På baggrund af ovenstående fremstår holdingselskabet at fungere som en forlængelse af dattervirksomheden. Holdingselskabet har ingen selvstændig virksomhed, og værdien i selskabet er direkte påvirket af udviklingen i dattervirksomheden, der i stor grad afhænger af det russiske ejendomsmarked. Den funktionelle valuta vurderes på denne baggrund at være rubler.

Bemærk, at konklusionen på holdingselskabets funktionelle valuta er baseret på de oplyste forudsætninger og de heraf følgende begrænsninger og på, at forholdet bedømmes ud fra datterselskabets forhold. Som anført vil det være muligt også at bedømme det ud fra holdingselskabets egne forhold.

Hvis den rapporterende enhed er det ultimative moderselskab og samtidig udelukkende holdingsselskab, er det ikke klart ud fra standarden, hvorledes analysen af den funktionelle valuta skal foretages.

PwC's opfattelse

Der er PwC's opfattelse, at analysen som et regnskabspraksisvalg kan foretages enten på basis af

1. *at virksomheden ses som en forlængelse af sine dattervirksomheder, hvilket tilsiger anvendelse af den valuta, som de væsentligste datterselskaber har som funktionel valuta, eller*
2. *fastsættelse af den funktionelle valuta på baggrund af en vurdering af de primære og sekundære indikatorer i forhold til modervirksomhedens specifikke forhold.*

Transaktioner i fremmed valuta

En transaktion i fremmed valuta er en transaktion, der finder sted i eller skal afregnes i en anden valuta end den funktionelle valuta. Som eksempel på transaktioner kan nævnes:

- Køb eller salg af varer eller tjenesteydelser i fremmed valuta
- Optagelse af lån eller udlån af midler, hvor de skyldige eller tilgodehavende beløb er i fremmed valuta
- Andre erhvervelser eller afhændelser af aktiver eller indgåelser/indfrielser af forpligtelser i fremmed valuta.

Kravene til indregning og efterfølgende måling kan illustreres således:

	Måling på datoen for førstegangs-indregning	Efterfølgende måling
Ikke-monetære poster, der måles til kostpris (fx materielle anlægsaktiver)	Spotkursen på transaktionsdagen	Spotkursen på transaktionsdagen
Ikke-monetære aktiver, der måles til dagsværdi (fx investeringsejendomme)		Spotkursen på omvurderingsdatoen*
Monetære poster (fx likvider, lån mv.)		Spotkursen på balancedagen

*) Det vil som oftest være balancedagens kurs. Vær opmærksom på, at kursreguleringen på ikke-monetære poster, der måles til dagsværdi, følger dagsværdireguleringen (resultatopgørelse eller anden totalindkomst).

Monetære poster defineres som ”likvider samt andre aktiver og forpligtelser, herunder hensatte forpligtelser, der afregnes i fastlagte eller bestemmelige beløb”. Hensatte forpligtelser, der er monetære, omfatter fx pensionsforpligtelser.

Eksempler på ikke-monetære poster er:

- Varebeholdninger
- Materielle aktiver
- Garantiforpligtelser
- Periodeafgrænsningsposter (både under aktiver og forpligtelser)
- Aktier.

Aktier er ikke-monetære poster, da de ikke opfylder kravet om ”fastlagte eller bestemmelige beløb”. Aktier omregnes dog til balancedagens kurs, eftersom der er tale om et finansielt aktiv, som måles til dagsværdi.

Klassifikationen af valutakursreguleringer vil være anden totalindkomst eller resultatopgørelsen afhængig af, hvilken IFRS 9-kategori aktien er henført til:

Resultat-opgørel-sen	Valutakursdifferencer fra transaktioner, hvor valutakursen ændrer sig fra henholdsvis transaktionsdagen til betalingsdagen eller indregningstidspunktet for en transaktion eller sidste periodes balancedato til denne periodes balancedato (relevant for uafsluttede transaktioner).
Anden totalind-komst	Valutakursdifferencerne fra omregning af et ikke-monetært aktiv, hvor værdireguleringen indregnes i anden totalindkomst. Det gælder fx for opskrivninger og tilbageførsler heraf på materielle anlægsaktiver samt dagsværdireguleringer på en beholdning af aktier, der ved første indregning klassificeres som dagsværdi over anden totalindkomst (FVOCI). Valutakursdifferencer på fx udlån, som i realiteten er en del af virksomhedens nettoinvestering i en udenlandsk enhed med en anden funktionel valuta end virksomhedens egen, skal i koncernregnskabet behandles, som om de var en del af nettoinvesteringen (se nedenfor, hvor kriterierne er beskrevet).

Eksempel: Kursregulering af tilgodehavende

Et selskab, hvis funktionelle valuta er EUR, har et tilgodehavende på 100 DKK. På transaktionstidspunktet indregnes debitoren til 13,33 EUR (omregnet fra 100 DKK til transaktionsdagens kurs 7,5). Den 20.12.20x0 indbetales hele tilgodehavende 100 DKK svarende til 13,50 EUR (omregnet til transaktionsdagens kurs). Kursdifferencen 0,17 EUR indregnes i selskabets resultatopgørelse.

Hvis Selskabet havde haft balancedag inden indbetaling af tilgodehavende den 20.12.20x0 fx den 31.10.20x0, så skal tilgodehavende reguleres til balancedagens kurs tilsvarende med kursdifference i resultatopgørelsen.

Tillæg/fradrag til nettoinvestering i en udenlandsk enhed

Mellemværender (monetær post) med udenlandske enheder bliver i visse situationer anset for at være et tillæg/fradrag til nettoinvesteringen i den udenlandske enhed. Det kræves dog, at der ikke er planlagt tilbagebetaling, og en sådan heller ikke er sandsynlig inden for en overskuelig fremtid, typisk 10-15 år. Disse situationer opstår ofte, når det af skattemæssige eller andre årsager er hensigtsmæssigt at have en lille virksomhedskapital i dattervirksomheden.

Betragtes et mellemværende som et tillæg/fradrag til en nettoinvestering i en udenlandsk enhed, skal det i koncernregnskabet behandles, som om det var en del af investeringen. Det betyder, at valutakursreguleringen på mellemværendet (uanset hvilken valuta mellemværendet er i) indregnes direkte i anden totalindkomst, indtil nettoinvesteringen afhændes. På afhændelsestidspunktet skal valutakursdifferencerne indregnes i resultatopgørelsen, jf. afsnittet *Omregning af regnskaber for udenlandske virksomheder.*

Løbende mellemværender, fx opstået ved køb/salg af varer kan ikke klassificeres som tillæg/fradrag til nettoinvesteringen.

I såvel moder- som dattervirksomhedens enkelte regnskaber skal tab og gevinst på valutakursomregningen af mellemværenderne som udgangspunkt indregnes i resultatopgørelsen, da mellemværenderne i disse regnskaber klassificeres som monetære poster. Hvis datterselskabet derimod indregnes i moderselskabet efter indre værdis metode, skal en valutakursregulering vedrørende mellemværendet (nettoinvesteringen i datterselskabet) indregnes direkte i anden totalindkomst. For regnskabsmæssig behandling af nettoinvestering i datterselskabet henvises til afsnit 4.7 *Kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer.*

Regnskabsmæssig afdækning af en nettoinvestering i udenlandske enheder med anden funktionel valuta end modervirksomhedens er omfattet af reglerne i IFRS 9 om finansielle instrumenter. Se herom i afsnit 4.6 *Finansielle aktiver og forpligtelser.* Opfyldes betingelserne, indregnes kursreguleringer på fx et lån i anden totalindkomst, indtil nettoinvesteringen afhændes. På afhændelsestidspunktet skal valutakursdifferencerne indregnes i resultatopgørelsen.

Reglerne om kursomregninger – hvorefter kursreguleringer vedrørende mellemværender, der er en del af nettoinvesteringen, kan indregnes direkte i anden totalindkomst – må ikke blandes sammen med klassifikationsreglerne i balancen. Sådanne mellemværender vil således fortsat skulle klassificeres som tilgodehavender i balancen, ligesom tilgodehavendet skal vurderes i forhold til nedskrivninger efter IFRS 9.

Omregning fra funktionel valuta til en anden præsentationsvaluta

Efter IAS 21 kan årsregnskabet præsenteres i enhver valuta, som virksomheden selv fastsætter. Såfremt virksomheden vælger en anden præsentationsvaluta end den funktionelle valuta, skal dette imidlertid begrundes. Omregningen fra den funktionelle valuta til præsentationsvalutaen berører ikke de indre sammenhænge i regnskabet. Regnskabstallene i den funktionelle valuta omregnes til præsentationsvalutaen efter denne metode:

- Balancens poster omregnes til balancedagens kurs.
- Resultatopgørelsen omregnes til transaktionsdagens kurs (eller en tilnærmet gennemsnitskurs).
- Kursregulering af primo egenkapitalen og kursregulering af resultatopgørelsen fra gennemsnitskurs til balancedagens kurs indregnes i anden totalindkomst.

Sammenligningstallene er de tal, der er præsenteret i sidste års årsregnskab for det pågældende regnskabsår. De skal således ikke omregnes til den seneste balancedags valutakurs.

Eksempel: Omregning til funktionel valuta

Virksomhed A's (modervirksomhed) funktionelle valuta er DKK. Dattervirksomhedens funktionelle valuta er EUR. Præsentationsvalutaen i koncernregnskabet er USD.

Hvordan omregnes der til koncernens præsentationsvaluta?

Løsning

Man kan foranlediges til først at omregne dattervirksomhedens regnskab til DKK og herefter til USD (trin for trin omregning). Det er imidlertid muligt også at omregne direkte fra dattervirksomhedens funktionelle valuta (EUR) til modervirksomhedens præsentationsvaluta (USD). Resultat og egenkapital bliver det samme, hvis valutakurserne fastsættes på perfekte markeder. Det skal bemærkes, at allokering af valutaomregningsreserven vil være forskellig, afhængig af om der foretages en direkte eller trin for trinomregning.

Det skal bemærkes, at der altid sker omregning til præsentationsvalutaen – der skal derfor ikke omregnes til en fælles "koncernfunktionel valuta".

Valutakursregulering af forudbetaling

Ifølge IFRIC 22 skal en modtaget eller afgiven forudbetaling anses som en ikke-monetær post og derfor omregnes til transaktionsdagens valutakurs. Forudbetalinger i fremmed valuta valutaomregnes derfor ikke pr. balancedagen. En deponering af et beløb til sikkerhed for betalingen er ikke en forudbetaling, men et monetært aktiv og skal derfor valutakursreguleres pr. balancedagen. Hvis der betales eller modtages flere forudbetalinger i fremmed valuta, skal der fastsættes en transaktionsdato for hver betaling, eller modtagelse og forudbetalingerne skal kursomregnes pr. denne dato.

Det følger ikke direkte af fortolkningsbidraget, hvornår en forudbetaling skal indregnes i balancen. Af IFRS 15 følger, at en forudbetaling på en salgskontrakt er en kontraktforpligtelse fra det tidspunkt, hvor kunden enten har eller er forpligtet til at betale beløbet. Det betyder, at der før dette tidspunkt ikke indregnes et tilgodehavende hhv. modtagen forudbetaling. En valutakursændring fra tidspunktet for perioden fra udstedelse af faktura til betalingstidspunktet/tidspunktet, hvor kunden i henhold til aftalen er forpligtet til at betale forudbetalingsbeløbet, vil således ikke medføre, at der indregnes en valutakursregulering på tilgodehavendet. Dette skyldes, at tilgodehavendet, regnskabsmæssigt, først opstår i det øjeblik, hvor kunden er forpligtet til at betale, dvs. betalingsdatoen, som fremgår af fakturaen. Er der tale om en afgiven forudbetaling, synes samme model at kunne anvendes.

Hyperinflation

Der gælder særlige regler, hvis enhedens funktionelle valuta er en hyperinflationsvaluta, dvs. at inflationen over de sidste tre år nærmer sig eller overstiger 100 %. Forud for omregningen til præsentationsvalutaen skal regnskabet inflationskorrigeres i overensstemmelse med bestemmelserne i IAS 29.

De inflationskorrigerede tal justeres herefter således:

- Alle regnskabets tal – dvs. såvel resultatopgørelse som balance – omregnes til balancedagens kurs.
- Sammenligningstal omregnes til balancedagens kurs i det eller de pågældende år.

Hvis præsentationsvalutaen også er en hyperinflationsvaluta, skal den aktuelle balancedagskurs også anvendes på sammenligningstallene. Der opgøres løbende lister med lande, som er i hyperinflation. Pr. 30. november 2021 anses følgende lande for at være i hyperinflation:

Lande i hyperinflation	Lande med risiko for at komme i hyperinflation
• Argentina • Iran • Libanon • Sudan • Surinam • Sydsudan • Venezuela • Yemen • Zimbabwe	• Afghanistan • Angola • Etiopien • Haiti • Syrien

Omregning af regnskaber for udenlandske virksomheder

Der er ikke selvstændige omregningsregler for udenlandske virksomheders regnskaber, da hver enkelt enhed skal fastlægge sin funktionelle valuta. Selvstændige udenlandske enheder vil sædvanligvis have den lokale valuta som funktionel valuta. Udenlandske enheder, der fungerer som en støttefunktion for koncernen, vil typisk have samme funktionelle valuta som den enhed, den er tilknyttet – typisk modervirksomheden.

Koncernens præsentationsvaluta vil ofte være lig modervirksomhedens funktionelle valuta. Derfor følger omregningen blot de almindelige regler for omregning fra funktionel valuta til præsentationsvaluta. Det betyder, at regnskaber for virksomheder, som har en anden funktionel valuta end koncernens præsentationsvaluta, omregnes til koncernens præsentationsvaluta efter de ovenfor anførte regler. Den kursdifference, der opstår ved omregningen, indregnes i anden totalindkomst. Den akkumulerede kursregulering skal klassificeres som en særskilt reserve under egenkapitalen. Når den pågældende enhed bliver solgt, skal kursreguleringen tilbageføres og indregnes i resultatopgørelsen. Se særskilt omtale heraf nedenfor.

Goodwill og merværdier opstået ved en overtagelse af en enhed med en anden funktionel valuta end modervirksomhedens, skal altid behandles, som var de en del af den pågældende enhed, der er blevet overtaget. Merværdier er forskelsværdien mellem de bogførte værdier og dagsværdien af identificerbare aktiver/forpligtelser efter overtagelsesmetoden ifølge IFRS 3, se afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.* Det betyder, at goodwill og merværdier løbende omregnes til balancedagens kurs, og at kursreguleringerne indregnes i anden totalindkomst. Ovenstående skal alene foretages ved valutakursregulering og påvirker ikke i allokering af goodwill, nedskrivningstest mv.

Benyttes modervirksomhedens funktionelle valuta som præsentationsvaluta, skal regnskaber for virksomheder, der har samme funktionelle valuta som modervirksomheden, ikke omregnes, eftersom deres regnskab allerede aflægges i den af koncernen valgte præsentationsvaluta.

Det forekommer i praksis, at bogføringen for enheder med samme funktionelle valuta som modervirksomheden – fx på grund af lokale krav – foretages i lokal valuta. Enhedens regnskab skal omregnes til den funktionelle valuta, så det – i det mindste tilnærmelsesvist – afspejler, hvorledes regnskabstallene ville have set ud, hvis bogføringen havde været foretaget i den funktionelle valuta. Dette opnås ved denne omregningsmetode:

- Transaktioner omregnes til transaktionsdagens kurs eller en tilnærmet gennemsnitskurs.
- Monetære poster omregnes til balancedagens kurs. Kursreguleringer indregnes i resultatopgørelsen.
- Ikke-monetære aktiver, der omvurderes – fx en beholdning af aktier, klassificeret til dagsværdi over anden totalindkomst (FVOCI), jf. IFRS 9 – omregnes til kursen på omvurderingstidspunktet. Kursreguleringer følger værdireguleringerne på det underliggende aktiv.
- Ikke-monetære aktiver og forpligtelser, der ikke omvurderes, bevares til historisk kurs i balancen. Omkostninger og indtægter afledt heraf (afskrivninger, vareforbrug, resultatposter afledt af hensatte forpligtelser) indregnes ligeledes i resultatopgørelsen til historisk kurs.

Bemærk, at der kan opstå kursreguleringer på koncernmellemværender, som er elimineret i koncernregnskabet. Det er fx tilfældet, når der er forskel på moderselskabets og datterselskabets funktionelle valuta. Hvis en dansk modervirksomhed (funktionel valuta DKK) har et tilgodehavende i USD hos et amerikansk datterselskab (funktionel valuta USD), opstår der en valutakursdifference i koncernregnskabet, som præsenteres i resultatopgørelsen under finansielle indtægter eller omkostninger. Valutakursdifferencen afspejler risikoen for, at moderselskabet har tilgodehavendet i USD, eftersom det danske moderselskab er en DKK-virksomhed. Det skyldes, at når dattervirksomheden tilbagebetaler tilgodehavendet, skal det danske selskab omveksle det til DKK for at kunne bruge det i sin forretning, og denne risiko afspejles i koncernregnskabet.

Salg af en udenlandsk enhed – recirkulering af valutareserve

Ved salg af en udenlandsk datter-, associeret- eller fælleskontrolleret virksomhed med en anden funktionel valuta end modervirksomhedens, recirkulerer modervirksomheden de akkumulerede valutakursreguleringer, der er ført via anden totalindkomst på en særskilt reserve under egenkapitalen. Reserven recirkuleres til resultatopgørelsen sammen med eventuelt gevinst/tab på investeringen.

Hvis der er minoritetsinteresser i den solgte enhed, er det alene den del, som er henført til moderselskabets aktionærer, der recirkuleres til resultatopgørelsen.

Delafståelser kan resultere i, at klassifikationen af investeringen ændres. Dette har betydning for regnskabsmæssig behandling af den akkumulerede kursregulering, som er indregnet i valutareserven under egenkapitalen.

Udlodning af udbytte, som overstiger den akkumulerede indtjening i ejerperioden, anses ikke som en delafståelse. Den regnskabsmæssige behandling ved hel- eller delafståelse, fremgår af nedenstående skema:

Begivenhed	Recirkulering fra valutareserven til resultatopgørlsen	Omallokering af valutareserven under egenkapitalen
Salg af ejerandele i datterselskab – kontrol opgives	Ja	I/A
Salg af ejerandele i datterselskab – kontrol opgives ikke	Nej	Ja, mellem moderselskabet og minoritetsinteresser
Salg af ejerandele i associeret virksomhed – betydelig indflydelse opgives	Ja	I/A
Salg af ejerandele i associeret virksomhed – betydelig indflydelse opgives ikke	Ja, forholdsmæssigt	I/A
Salg af ejerandele i fælleskontrolleret virksomhed – fælles kontrol opgives	Ja	I/A
Salg af ejerandele i fælleskontrolleret virksomhed – fælles kontrol opgives ikke	Ja, forholdsmæssigt	I/A

Ved kapitalnedsættelser og tilbagebetaling af udlån, der udgør et tillæg til nettoinvesteringen, kan virksomheden vælge mellem følgende to metoder:

- Behandling som en delvis afhændelse – omregningsreserven påvirkes ikke.
- Behandling som en afhændelse – omregningsreserven påvirkes med den del, som kan henføres til kapitalnedsættelsen eller tilbagebetaling på det pågældende udlån. Beløbet recirkuleres til resultatopgørelsen.

Valg af metode skal benyttes konsistent, da der er tale om et valg af anvendt regnskabspraksis.

Ved frasalg af enheder længere nede i koncernen kan virksomheden vælge mellem følgende to metoder:

- Den direkte metode – alle datterselskaber omregnes alene på moderselskabsniveau.
- Trin for trin konsolidering – hvert selskab valutaomregnes et niveau op, hvorved der ikke vil ske recirkulering ved salg af et datter-datterselskab.

Valg af metode skal benyttes konsistent, da der er tale om et valg af anvendt regnskabspraksis.

Ændring af en enheds funktionelle valuta

Ændrede forhold i en virksomhed kan gøre, at dens funktionelle valuta ændrer sig. En sådan ændring af den funktionelle valuta skal indarbejdes fremadrettet. På ændringstidspunktet omregnes balancen til kursen på dette tidspunkt, hvorefter transaktioner fra og med denne dato registreres i den nye funktionelle valuta.

3.6.2.1 Oplysninger og præsentation

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af ”Summary of significant accounting policies”, note 25 (d), i IFRS-modelregnskabet.

Efter IAS 21 skal virksomheden *blandt andet* oplyse:

- Den beløbsmæssige størrelse af valutakursdifferencer, som er indregnet i årets resultat – bortset fra dem, som kan henføres til omregning af finansielle instrumenter, der måles til dagsværdi med indregning af dagsværdireguleringer i resultatopgørelsen (fx værdipapirer i fremmed valuta)
- Nettovalutakursdifferencer, der er indregnet direkte i anden totalindkomst som en særskilt post. Der skal ligeledes vises en afstemning af den beløbsmæssige størrelse af sådanne valutakursdifferencer ved begyndelsen og slutningen af regnskabsåret.

Er præsentationsvalutaen forskellig fra den funktionelle valuta, skal årsagen til, at en anden valuta benyttes, oplyses. Årsagen til eventuelle ændringer i den funktionelle valuta skal oplyses.

3.7 Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri

Bestemmelser om anvendt regnskabspraksis og ændringer heri findes i ÅRL §§ 13, 17, 18, 21, 22, 22 b, 51, 53-55, 78, 87, 102, 119 og 125 samt IAS 1 og IAS 8.

3.7.1 ÅRL

Den regnskabsaflæggende virksomhed skal anvende de regnskabsregler, der er gældende for den enkelte virksomhed. Typisk forekommer det, at virksomheder inden for rammerne for disse regler kan vælge mellem forskellige målegrundlag og indregningsmetoder. Af hensyn til regnskabslæser skal virksomhedens årsregnskab derfor indeholde en redegørelse for anvendt regnskabspraksis, hvor der redegøres for de indregningsmetoder og det målegrundlag, som er anvendt for alle elementer i årsrapporten, der er væsentlige for virksomheden.

Beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis er et af de mest centrale områder i et årsregnskab – ikke mindst for forståelsen af de valg, regnskabsaflæggeren har foretaget i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Oplysningerne i redegørelsen skal derfor give et retvisende billede af den anvendte regnskabspraksis. Det vil sige, at de skal være korrekte, dækkende og beskrevet med fornøden præcision, så de uden videre kan forstås af eksterne regnskabsbrugere. Beskrivelsen skal tilpasses den enkelte virksomhed og dennes transaktioner i året, hvorfor standardafsnit ikke nødvendigvis er dækkende for den enkelte virksomhed, om end det generelt set kan være teknisk korrekt.

Væsentlighedsbegrebet er her identisk med definitionen på væsentlige fejl, som er beskrevet i afsnit 3.8.2.2 *Regnskabsmæssig behandling af rettelser af fejl*. Herefter vil udeladelser eller fejlinformationer af forhold være væsentlige, såfremt de individuelt eller samlet for en regnskabslæser med al rimelighed kan forventes at påvirke beslutningen, som udarbejdes på baggrund af regnskabet. Væsentlighed afhænger af størrelsen og arten af udeladelsen eller fejlinformationen – og vurderingen af væsentlighed må basere sig konkret på virksomhedens aktiviteter.

Præsentationsvaluta

I afsnittet anvendt regnskabspraksis skal oplyses, hvilken præsentationsvaluta der anvendes.

Såfremt årsregnskabet aflægges i en anden valuta end DKK eller EUR, skal det begrundes og anføres, hvilken kurs der er anvendt på balancedagen og i forudgående regnskabsårs balancedag. Se afsnit 3.6 *Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning* for yderligere oplysninger herom.

Krav til indhold i anvendt regnskabspraksis pr. regnskabsklasse

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis kan enten placeres samlet i et særskilt afsnit eller fordeles til de relevante noter på en systematisk og konsekvent måde.

Det skal angives i anvendt regnskabspraksis, hvilken regnskabsklasse virksomheden aflægger årsrapport efter samt eventuelle tilvalg fra en højere regnskabsklasse, som virksomheden har anvendt. Virksomhedens regnskabsklasse er styrende for, hvilket indhold virksomhedens anvendte regnskabspraksis som minimum skal indeholde. En virksomhed kan dog frivilligt vælge at anvende regler fra en overliggende regnskabsklasse, såfremt det gøres systematisk og konsekvent. Frivilligt tilvalg af regler i klasse C og D forudsætter, at de tilhørende regler om beskrivelse af regnskabspraksis også følges. En virksomhed i regnskabsklasse B kan fx tilvælge udarbejdelse af en anlægsnote for anlægsaktiver eller fem års hoved- og nøgletalsoversigt fra regnskabsklasse C. I sådanne tilfælde skal virksomheden anføre, at den har tilvalgt disse regler. Det vil eksempelvis være tilstrækkeligt at anføre følgende, at: ”Virksomheden aflægger årsrapport efter regnskabsklasse B med tilvalg af enkelte regler i regnskabsklasse C”.

Det er ikke krævet at omtale, hvilke enkeltbestemmelser, der er tilvalgt. Dette fremgår implicit af anvendt regnskabspraksis og af noterne inkluderet fra den højereliggende regnskabsklasse.

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal som minimum indeholde følgende for regnskabsklasse B, C og D samt i koncernregnskabet:

	Regnskabsklasse B	Regnskabsklasse C og D	Koncernregnskab
Indregningsmetoder og målegrundlag for aktiver og forpligtelser, herunder om hvorvidt renter indregnes i kostprisen	X	X	X
Værdiansættelsesmodeller og teknikker for aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi, hvor dagsværdien ikke opgøres på basis af observationer på et aktivt marked (fx investeringsejendomme)	X	X	X
Metoder samt efter hvilket grundlag der foretages op-, ned- og afskrivninger samt op- og nedreguleringer. Herunder skal nævnes: • Forudsætningerne for den valgte beregningsmetode for finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til kapitalværdi eller amortiseret kostpris • Afskrivningsmetode • Skøn over restværdi og brugstid i forbindelse med afskrivning af anlægsaktiver • Afskrivningsperioden for eventuel goodwill skal begrundes	X	X	X

	Regn-skabs-klasse B	Regn-skabs-klasse C og D	Koncern-regnskab
Metoder for indregning og måling af nettoomsætningen. For klasse B skal oplysningen gives, uanset om virksomheden undlader at vise nettoomsætningen jf. § 32	X	X	X
Metoder for omregning fra fremmed valuta til den valgte monetære enhed	X	X	X
Metoder for sikring af værdien af aktiver og forpligtelser indregnet i balancen samt metoder for sikring af fremtidige pengestrømme	X	X	X
Indregningsmetoderne og målegrundlag anvendt ved virksomhedssammenslutninger	X	X	X
Andelsvirksomheders behandling af efterbetaling fra og tilbagebetaling til andelshavere	X	X	X
Indregningsmetoder og målegrundlag i relation til pengestrøms-opgørelsens poster. Herunder skal det oplyses, hvad virksom-heden henregner til likvider. Hvis virksomheden har undladt at udarbejde en pengestrøms-opgørelse jf. § 86, stk. 4, skal dette særskilt oplyses		X	X
I ledelsesberetningen skal oplyses om de anvendte metoder til opgørelse af nøgletal, der indgår i ledelsesberetningen. I praksis indføres oftest en henvisning til anvendt regnskabspraksis, hvor metoderne medtages i stedet		X	X
Udeladelsen af en koncernvirksomhed fra konsolideringen begrundelsen herfor skal være konkret og fyldestgørende			X
Hvis der ved konsolideringen af en dattervirksomhed anvendes en anden balancedag end modervirksomhedens Er der mellem de to balancedatoer indtruffet betydningsfulde hæn-delser, som har haft indflydelse på dattervirksomhedens aktiver og passiver, dens finansielle stilling eller resultat, skal dette forklares			X
Hvis der i koncernregnskabet anvendes andre metoder til indreg-ning og måling end dem, der er anvendt i modervirksomhedens årsrapport, skal dette oplyses samt en konkret og fyldestgørende begrundelse for at anvende andre metoder			X
Hvis virksomheden har benyttet undtagelsen om at holde en erhvervsdrivende moderfond ude af konsolideringen, skal der gives oplysninger om dette samt koncernens resultat og egen-kapital, som hvis fonden var indregnet			X
Hvis koncernregnskabet indeholder goodwill (positivt forskels-beløb) eller badwill (negativt forskelsbeløb), skal de resterende positive og negative forskelsbeløb samt metoder, der er anvendt ved opgørelsen, oplyses			X

I ÅRL-modelregnskabet, som er tilgængelig på *www.pwc.dk/tm*, er der givet eksempler på anvendt regnskabspraksis.

Særligt vedrørende koncerner

Anvendt regnskabspraksis skal gives for koncerner som helhed, som om de konsoliderede virksomheder tilsammen er én virksomhed. I koncernregnskabet anvendes så vidt muligt de samme metoder for indregning og måling som i modervirksomheden. Det er dog muligt, at en dattervirksomhed har en anden regnskabspraksis i sit eget årsregnskab. I så fald skal der ske tilpasning af posternes indregning og måling inden indregningen i koncernregnskabet. I særlige tilfælde vil det være muligt at fravige omarbejdning, hvis metoderne er forskellige. Det må dog på grund af formuleringen om særlige tilfælde – og forventningen om, at bestemmelsen kun meget sjældent vil blive anvendt – forventes, at virksomheden udarbejder en begrundet dokumentation i forbindelse med anvendelsen af bestemmelsen. Samtidig må det forventes, at revisor forholder sig kritisk til dokumentationen og efterprøver, om der rent faktisk er tale om et særligt tilfælde med uforholdsmæssigt store omkostninger til følge for virksomheden.

Det er de i forhold til koncernen eksterne forhold, der skal anføres og oplyses. Det betyder eksempelvis, at hvis der udelukkende er koncerninterne leasingaftaler – men ingen koncerneksterne leasingaftaler – beskrives regnskabspraksis for leasing ikke i koncernens redegørelse for anvendt regnskabspraksis, ligesom der heller ikke gives oplysninger om leasing i koncernen i en sådan situation.

Kravene til indholdet i anvendt regnskabspraksis for koncerner fremgår af skemaet ovenfor.

Eksempel: Forskellig praksis i koncernselskaber

Et datterselskab i en koncern har en udlejningsejendom, der udlejes til koncernselskaber.

Hvilke muligheder er der i datterselskabet for at bruge reglerne om investeringsejendomme?

Løsning

Ejendommen i datterselskabet er at anse som en investeringsejendom, der kan måles til dagsværdi efter ÅRL § 38. Dvs. de årlige reguleringer til dagsværdi føres over resultatopgørelsen, og der afskrives ikke.

I koncernregnskabet er ejendommen at anse for en domicilejendom, som ikke kan indregnes efter § 38. Ejendommen skal derfor indregnes efter de almindelige regler for materielle anlægsaktiver §§ 40-43. Dvs. udgangspunktet er indregning til kostpris, og der skal foretages afskrivning på ejendommen over den forventede brugstid under hensyn til forventet restværdi. Ejendommen kan alternativt årligt reguleres til dagsværdi efter § 41.

Anvendes indre værdis metode i moderselskabets regnskab på kapitalandelene, skal der ske samme reguleringer af værdien af ejendommen som i koncernregnskabet. Anvendes derimod kostpris i moderselskabets regnskab på kapitalandelene, opstår en forskel mellem egenkapitalen i moderselskabsregnskabet og egenkapitalen i koncernregnskabet.

Særligt vedrørende mikrovirksomheder i regnskabsklasse B

Virksomheder, der opfylder betingelserne for at være mikrovirksomheder (B-mikro), kan undlade at medtage en redegørelse for anvendt regnskabspraksis.

Særligt vedrørende anvendelse af IFRS 15 og IFRS 16 under ÅRL

Det er muligt for virksomheder, der aflægger regnskab efter ÅRL, at anvende reglerne for indregning og måling i IFRS 15 om indregning af indtægter og IFRS 16 om leasing. Anvendelsen omfatter udelukkende indregning og måling og derfor ikke oplysningskravene i standarderne. Vælger en virksomhed at anvende IFRS-standarderne, skal anvendt regnskabspraksis tilpasses til reglerne i de pågældende standarder. Loven indeholder ikke et udtrykkeligt krav om positivt at beskrive, at IFRS 15 hhv. IFRS 16 er tilvalgt, men det anbefales at nævne det positivt. Hvis det ikke direkte oplyses, skal det sikres, at den anvendte regnskabspraksis er tilstrækkeligt detaljeret beskrevet, så regnskabsbruger kan forstå, at IFRS anvendes i stedet for lovens regler. Hvis det omvendt positivt angives, at IFRS 15 hhv. IFRS 16 er tilvalgt, vil kravet til omfanget af den anvendte regnskabspraksis være mere overordnet.

IFRS 16 om leasing kan kun implementeres, hvis IFRS 15 om indregning af indtægter også implementeres. IFRS 15 kan imidlertid godt implementeres, uden at IFRS 16 implementeres.

Første gang IFRS-standarderne anvendes, er det en ændring af anvendt regnskabspraksis, som skal beskrives i overensstemmelse med ÅRL's regler. Se nærmere nedenfor om de specifikke regler ved ændringer i anvendt regnskabspraksis. Når IFRS 15 og IFRS 16 implementeres første gang, kan overgangsreglerne og lempelserne i disse standarder også benyttes.

IFRS 15 kan enten implementeres med fuld tilbagevirkende kraft, hvor alle kontrakter opgøres efter IFRS 15 med dertilhørende tilpasning af sammenligningstal, eller med modificeret tilbagevirkende kraft, hvor igangværende kontrakter indregnes efter IFRS 15 fra ikrafttrædelsestidspunktet og dermed uden tilpasning af sammenligningstal. For leasing efter IFRS 16 kan der ligeledes vælges mellem at implementere standarden med fuld tilbagevirkende kraft og tilpasning af sammenligningstal eller en simplificeret metode uden tilpasning af sammenligningstal. De to metoder og lempelser fra begge standarder er opsummeret i nedenstående skema:

IFRS 15		
	Tilbagevirkende kraft	**Modificeret tilbagevirkende kraft**
Indregning	Alle kontrakter opgøres og indregnes efter IFRS 15.	Nye og igangværende kontrakter indregnes i overensstemmelse med IFRS 15 fra ikrafttrædelsestidspunktet. Virksomheden kan vælge at anvende IFRS 15 med tilbagevirkende kraft på alle igangværende kontrakter på ikrafttrædelsestidspunktet.
Akkumuleret effekt	Primo sammenligningsåret – dvs. tilpasning af sammenligningstal.	Primo implementeringsåret i overført resultat på egenkapitalen.

IFRS 15		
	Tilbagevirkende kraft	**Modificeret tilbagevirkende kraft**
Lempelser	Ingen tilpasning af kontrakter, der er påbegyndt og afsluttet i samme regnskabsår, eller kontrakter, der er afsluttet før den tidligste periode, som præsenteres i årsrapporten. For afsluttede kontrakter der indeholder variable vederlag, kan det vælges at anvende den endelige transaktionspris. Ingen tilpasning af kontrakter, der er ændret før den tidligste periode, som præsenteres i årsrapporten.	Ingen tilpasning af kontrakter, der er ændret før den tidligste periode, som præsenteres i årsrapporten.

IFRS 16		
	Tilbagevirkende kraft	**Modificeret tilbagevirkende kraft**
Indregning	Alle leasingaftaler opgøres og indregnes efter IFRS 16.	Leasingaftaler indregnes efter IFRS 16 fra ikrafttrædelsestidspunktet. Brugsretten til aktivet måles til enten den regnskabsmæssige værdi, som om IFRS 16 altid har været anvendt, eller en værdi svarende til leasingforpligtelsen.
Akkumuleret effekt	Primo sammenligningsåret – dvs. tilpasning af sammenligningstal.	Primo implementeringsåret i overført resultat på egenkapitalen.
Lempelser	Vurderingen af hvorvidt en aftale indeholder et leasingelement efter IAS 17 og IFRIC 4 kan fastholdes.	Vurderingen af hvorvidt en aftale indeholder et leasingelement efter IAS 17 og IFRIC 4 kan fastholdes. Anvendelse af én diskonteringsfaktor til en portefølje af ensartede leasingaktiver. Basere vurderingen af, hvorvidt en aftale er tabsgivende ved anvendelse af IAS 37 fremfor at foretage en nedskrivningstest. Undlade at indregne leasingaftaler, der udløber indenfor 12 måneder. Undlade at indregne oprindelige direkte omkostninger i kostprisen. Anvende bagklogskab ved vurderingen af optioner.

Eksempel: Anvendt regnskabspraksis ved implementering af IFRS 15 som fortolkningsgrundlag

Med virkning for regnskabsåret 20x0 har selskabet valgt at anvende ÅRL's mulighed for at anvende IFRS 15, Omsætning fra kontrakter med kunder, og IFRS 16, Leasing, indenfor lovens rammer. Selskabet har således ændret sin regnskabspraksis, jf. nedenfor.

Selskabets regnskabspraksis er ændret, da det er ledelsens vurdering, at den ændrede regnskabspraksis bedre fører til et retvisende billede af selskabets aktiver, forpligtelser, den finansielle stilling samt resultatet. Ændringen indebærer samtidig, at selskabet har samme regnskabspraksis som den øvrige koncern, som selskabet er en del af.

IFRS 15, Omsætning fra kontrakter med kunder

Selskabet har ændret regnskabspraksis for indregning af omsætning fra kontrakter med kunder, så IFRS 15 nu benyttes som grundlag for indregning og måling af omsætning.

Ændringen af regnskabspraksis er gennemført baseret på overgangsreglerne i IFRS 15:

- *sammenligningstal er ikke tilpasset, hvormed effekten ved ændring af regnskabspraksis er indregnet som en primoregulering i overført resultat pr. 1. januar 20x0*
- *kontrakter, der er afsluttet før 1. januar 20x0 i henhold til hidtidig regnskabspraksis revurderes ikke*

De nye regler benyttes således på transaktioner, der har fundet sted 1. januar 20x0 eller senere, eller som var igangværende transaktioner primo regnskabsåret. Sammenligningstal er ikke tilpasset den nye regnskabspraksis. Ændringen i regnskabspraksis har haft følgende effekt på nettoomsætningen, årets resultat, aktiver og egenkapital:

20x0	**TDKK**
Nettoomsætning	XXX
Årets resultat	XXX
Aktiver	XXX
Egenkapital	XXX

Ændringen indebærer, at selskabets igangværende arbejder for fremmed regning fremadrettet anses som kontraktaktiver. Kontraktaktiver kan også bestå af visse andre poster. En eventuel forudbetaling vil fremadrettet blive præsenteret som en kontraktforpligtelse.

Ny anvendt regnskabspraksis for omsætning

Omsætning fra kontrakter med kunder indregnes baseret på overgang af kontrol, som efter IFRS 15 sker på det tidspunkt, hvor kontrollen over det leverede produkt/den leverede service overføres til kunden (eller over tid, når kontrollen overgår til kunden over tid). Kontrollen anses for overført, når:

- *der foreligger en forpligtende salgsaftale,*
- *levering har fundet sted inden regnskabsårets udløb,*
- *salgsprisen er fastlagt, og*
- *indbetalingen er modtaget eller med rimelig sikkerhed kan forventes modtaget.*

... For det resterende eksempel på anvendt regnskabspraksis på omsætning indregnet efter IFRS 15 samt anvendt regnskabspraksis ved implementering af IFRS 16 som fortolkningsgrundlag henvises til bilag i vores ÅRL-modelregnskab.

Særligt om anvendelse af IFRS 9 om finansielle instrumenter

IFRS 9 om finansielle instrumenter kan kun anvendes i den udstrækning, den ikke er i konflikt med ordlyden i ÅRL. Det betyder, at reglerne om hensættelse til tab på tilgodehavender efter ”expected credit loss”-modellen kan anvendes, men øvrige dele af standarden kan ikke tilvælges. Alternativt skal man tilvælge samtlige IFRS-standarder om finansielle instrumenter til erstatning for indregnings-, målings- og oplysningsbestemmelserne i ÅRL efter en særlig bestemmelse i ÅRL. Det omfatter IFRS 7, IFRS 9, IFRS 13 og IAS 32.

3.7.1.1 Ændringer i anvendt regnskabspraksis

En af de grundlæggende forudsætninger for udarbejdelse af årsregnskabet er kontinuitet i anvendt regnskabspraksis fra år til år, hvorfor anvendt regnskabspraksis som udgangspunkt skal være den samme fra regnskabsår til regnskabsår. Anvendt regnskabspraksis må kun ændres, når:

- der herved bedre opnås et retvisende billede, eller
- ændringen er nødvendig for at overholde nye regler ved:
  - overgang til ny regnskabsklasse
  - lovændring i henhold til nye standarder, som ERST kræver opfyldt i forbindelse med aflæggelse af årsrapporten eller
  - nye standarder.

I praksis kan ændring af koncernforhold samt ændring af ledelse også begrunde, at der foretages en ændring af anvendt regnskabspraksis.

Som eksempler på ændringer af anvendt regnskabspraksis kan nævnes:

- Ændring i måling af kapitalandele fra kostpris til indre værdi eller dagsværdi
- Ændring i måling af investeringsejendomme fra kostpris til dagsværdi
- Ændring i måling af materielle anlægsaktiver fra kostpris til omvurderet værdi
- Ændring i regnskabsmæssig behandling af udviklingsprojekter fra indregning i resultatopgørelsen til indregning i balancen med afskrivninger over resultatopgørelsen (gælder kun klasse B- og mellemstore C-virksomheder).

Ændring af regnskabspraksis dækker både ændring af principper i indregning, måling og præsentation.

Ændrer virksomheden regnskabspraksis, skal de poster i årsregnskabet, der berøres heraf, ændres i overensstemmelse med den nye praksis for indregning og måling. Effekten af ændringen indregnes direkte på egenkapitalen primo regnskabsåret. Sammenligningstal skal ligeledes ændres i overensstemmelse med den nye praksis. Årsregnskabet skal med andre ord udarbejdes, så det fremstår, som om den nye regnskabspraksis altid har været anvendt. Et skift i regnskabsklasse er ikke nødvendigvis ensbetydende med en ændring i anvendt regnskabspraksis, hvis ikke praksisændringen fører til ændringer i indregning, måling eller præsentation. Det kunne være tilfældet for en virksomhed i regnskabsklasse B, der har foretaget tilvalg fra regnskabsklasse C, hvorfor der ikke kommer nogen ændringer i regnskabspraksis, hvis virksomheden vokser ind i regnskabsklasse C. Det er vores vurdering, at der i en sådan situation derfor ikke er behov for en omtale af praksisændring i forbindelse med et skift i regnskabsklasse. Det skal dog nævnes, at selskabet har skiftet regnskabsklasse.

Ændring af præsentationsvaluta

Ændring af årsregnskabets præsentationsvaluta fra DKK eller EUR til en anden relevant fremmed valuta betragtes på samme måde som en ændring i anvendt regnskabspraksis. For yderligere omtale henvises til afsnit 3.6 *Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning.*

Opskrivning af materielle anlægsaktiver til dagsværdi

Ændrer virksomheden indregningsmetoder for at kunne opskrive materielle anlægsaktiver til dagsværdi, indregnes den heraf følgende opskrivning primo ændringsåret direkte på egenkapitalen i posten ”Reserver for opskrivning”. Sammenligningstal skal ikke tilpasses. Virkningen på udskudt skat af praksisændringen behandles i overensstemmelse med reglerne herom. Der henvises til afsnit 5.4 *Skat i årsregnskabet.*

Nye regnskabsposter

Nye regnskabsposter, der er opstået i løbet af regnskabsåret, skal i årsregnskabet ikke betragtes som en ændring i regnskabspraksis. Der er således tale om en ny regnskabspost, hvor anvendt regnskabspraksis skal fastlægges. Der er ligeledes heller ikke tale om ændringer af anvendt regnskabspraksis ved anvendelse af ny regnskabspraksis på transaktioner, som ikke tidligere har forekommet eller var væsentligt.

Ændring af afskrivningsmetode

Ændring af metode for afskrivning af anlægsaktiver anses derimod ikke for en praksisændring, men for en ændring i et regnskabsmæssigt skøn. For den regnskabsmæssige behandling af ændring i regnskabsmæssige skøn henvises til afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl.*

Ændring af beregningsmetode til opgørelse af kostpris på varebeholdninger

Ændring af beregningsmetode til opgørelse af kostpris på varebeholdninger, fx fra FIFO til vejede gennemsnitspriser eller omvendt, anses ikke for en praksisændring, men for en ændring i et regnskabsmæssigt skøn. Dette skyldes, at kostpris som målemetode ikke ændres. For den regnskabsmæssige behandling af ændring i regnskabsmæssige skøn henvises til afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl.*

Eksempel: Ændring af regnskabspraksis eller skønsmæssig ændring

En vognmandsvirksomhed har i årets løb fået nye ejere. Virksomheden har ikke hidtil haft restværdier på vognparken, da man forventede, at den økonomiske levetid svarede til den forventede anvendelsesperiode (brugstiden). De nye ejere vurderer, at bilernes brugstid er kortere end den økonomiske brugstid og opgør derfor en restværdi.

Er det en ændring af regnskabspraksis?

Løsning

Der er ikke tale om ændring af praksis, men ændring af et regnskabsmæssigt skøn. Allerede foretagne afskrivninger kan ikke tilbageføres, men afskrivningerne bliver mindre fremadrettet.

3.7.1.2 Ændringer i anvendt regnskabspraksis ved ændret regnskabsklasse

Ved ændring i anvendt regnskabspraksis som følge af ændret regnskabsklasse kan virksomheden benytte sig af en række undtagelser, afhængig af regnskabsklasse.

Fra regnskabsklasse A til B

Ved ændring af regnskabsklasse fra A til B kan virksomheden benytte sig af følgende to lempelser:

- Ved indregning af aktiver, der efter reglerne i regnskabsklasse A ikke skulle indregnes eller skulle indregnes til et andet målegrundlag end i regnskabsklasse B, kan aktivets værdi på det forrige års balancedag anses for kostpris. Forrige års indregningsmetode og målegrundlag for aktivet skal oplyses i noterne.
- For de poster i årsregnskabet, som påvirkes af ændringer i indregningsmetoder og målegrundlag, kræves sammenligningstal ikke ændret.

Fra regnskabsklasse A eller B til C

Ved ændring af regnskabsklasse fra A eller B til C kan virksomheden benytte sig af følgende fem lempelser:

- Regnskabsklasse C-virksomheder skal indregne indirekte produktionsomkostninger på bl.a. varelageret, men virksomheden kan nøjes med at gøre dette fra og med det regnskabsår, hvor virksomheden overgår til regnskabsklasse C.
- En tilsvarende lempelse gælder for indregning af udviklingsomkostninger. Det kan således vælges, at disse først indregnes fra og med det regnskabsår, hvor virksomheden overgår til regnskabsklassen for store C-virksomheder.
- Finansielt leasede aktiver indregnes på aftaler, indgået fra og med det regnskabsår, hvor virksomheden overgår til regnskabsklasse C.
- Ligeledes er der alene krav om indregning af igangværende arbejder for fremmed regning efter produktionsmetoden, som er påbegyndt fra og med overgangen til regnskabsklasse C.
- I forlængelse af dette kan man undlade at tilpasse sammenligningstal.

Fra regnskabsklasse B til D

Ved ændring af regnskabsklasse fra B til D kan undtagelserne ikke benyttes.

Fra en højere regnskabsklasse til en lavere regnskabsklasse, fx klasse C til B

Der findes ingen specifikke bestemmelser i ÅRL om, hvordan en virksomhed skal forholde sig, når den rykker fra en højere regnskabsklasse til en lavere. Det er muligt at bibeholde den hidtil anvendte regnskabspraksis efter reglerne om tilvalg af indregningskriterier og målemetoder fra en højere regnskabsklasse. Såfremt denne metode anvendes, skal dette beskrives i afsnittet om anvendt regnskabspraksis. Ændres praksis, fx til undladelse af at aktivere udviklingsprojekter, skal dette ske med tilbagevirkende kraft efter de almindelige regler om ændring af anvendt regnskabspraksis.

Fra IFRS til ÅRL

For virksomheder, der overgår til ÅRL fra en anden regnskabspraksis, fx IFRS, findes regler herom i bekendtgørelse om overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL.

Tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL er begyndelsen på den første periode, for hvilken virksomheden præsenterer sammenligningstal i henhold til ÅRL. Det betyder, at overgangstidspunktet er primo sammenligningsåret. Overgår en virksomhed fra IFRS til ÅRL for årsrapporten for 1. januar-31. december 20x2 betyder det, at regnskabspraksis på en række områder blot skal justeres fra og med den 1. januar 20x1 (starten af sammenligningsåret).

Hovedreglen ved overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL er tilretning med fuldt tilbagevirkende kraft, men med mulighed for at benytte nedenstående undtagelser. Hvis én eller flere af bestemmelserne anvendes, skal der i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis oplyses om, hvilke undtagelser der har været anvendt samt gives en overordnet omtale af, hvordan anvendelsen af disse bestemmelser har påvirket virksomhedens finansielle stilling, indtjening og pengestrømme. Såfremt én eller flere af bestemmelserne anvendes, skal ensartede transaktioner indregnes og måles ensartet.

	Krav jf. ÅRL	Undtagelse jf. bekendtgørelse	PwC's kommentar
Virksomheds-sammen-slutninger	ÅRL tillader ikke indregning af visse aktiver, som kræves indregnet efter IFRS, herunder igangværende forskningsprojekter, eventualaktiver og forpligtelser fra en virksomhedsovertagelse.	Virksomheden kan undlade at anvende ÅRL's bestemmelser om virksomhedssammenslutninger for de virksomhedssammenslutninger, der er gennemført forud for tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL. Hvis denne undtagelse anvendes, skal aktiver og forpligtelser, der hidrører fra en virksomhedssammenslutning, men som i henhold til ÅRL's bestemmelser ikke kan indregnes i balancen på tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL, indregnes som en del af goodwill fra virksomhedssammenslutningen.	På tidspunktet for overgang til ÅRL bliver det således muligt at omklassificere de aktiver og forpligtelser, der ikke kan indregnes i balancen efter ÅRL til goodwill.
Valutaomregning af balanceposter fra fremmed valuta til årsrapportens monetære enhed	Under ÅRL anses præsentationsvalutaen for at være den funktionelle valuta/målevaluta. Under IFRS kan vælges en præsentationsvaluta uafhængigt af den funktionelle valuta.	Ved omregning af balanceposter fra fremmed valuta til årsrapportens monetære enhed, kan valutakursen på tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL anses for den historiske kostpris. Denne undtagelse finder alene anvendelse for balanceposter, der tidligere blev omregnet til balancedagens kurs, men som efter ÅRL's bestemmelser skal omregnes til transaktionsdagens kurs.	Undtagelsen er relevant, hvis der efter IFRS har været anvendt en anden præsentationsvaluta end den funktionelle valuta, hvorved eksempelvis materielle anlægsaktiver erhvervet i den funktionelle valuta omregnes til balancedagens kurs. Hvis man efter ÅRL fastholder IFRS præsentationsvalutaen, vil anlægsaktivet være erhvervet i en fremmed valuta og skal dermed efter lovens almindelige bestemmelser omregnes til transaktionsdagens kurs. Ved tilvalg af undtagelsen anvendes den bogførte værdi af aktivet og dermed valutakursen på overgangsdatoen som indgangsværdi.
Fastlæggelse af kostpris for immaterielle og materielle anlægsaktiver – efter IFRS er der ikke afskrevet på aktiverne	Anlægsaktiver skal afskrives, herunder også goodwill.	Hvis ÅRL's regler om virksomhedssammenslutninger undlades anvendt med tilbagevirkende kraft, skal aktiver og forpligtelser, der hidrører fra en virksomhedssammenslutning – men som i henhold til ÅRL's bestemmelser ikke kan indregnes i balancen på tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL – indregnes som en del af goodwill fra virksomhedssammenslutningen.	Det er muligt at undlade at regulere tilbage i tid vedrørende anlægsaktiver, der ikke under IFRS blev afskrevet, således at disse poster blot afskrives fremadrettet.

	Krav jf. ÅRL	Undtagelse jf. bekendtgørelse	PwC's kommentar
Fastlæggelse af kostpris for immaterielle og materielle anlægsaktiver – efter IFRS er aktiverne målt til dagsværdi	Immaterielle anlægsaktiver skal indregnes til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger.	Virksomheden kan på tidspunktet for overgang til regnskabsaflæggelse efter ÅRL fastlægge kostprisen for immaterielle og materielle anlægsaktiver, der i henhold til virksomhedens hidtidige regnskabspraksis blev målt til dagsværdi, som dagsværdien opgjort efter virksomhedens hidtidige regnskabspraksis. Uanset undtagelsen skal kostprisen opgjort efter den hidtidige regnskabspraksis danne grundlag for opgørelsen af binding af reserver under egenkapitalen (Reserve for opskrivning).	IFRS giver mulighed for at indregne visse immaterielle aktiver til omvurderet værdi. Det er nu også muligt, at opskrive immaterielle anlægsaktiver efter ÅRL. Immaterielle anlægsaktiver kan dog alene opskrives, hvis de handles på et aktivt marked.

3.7.1.3 Oplysningskrav ved ændringer i anvendt regnskabspraksis

Ændres den anvendte regnskabspraksis, skal ændringen begrundes konkret og fyldestgørende i anvendt regnskabspraksis med oplysning om:

- En beskrivelse af ændringen i anvendt regnskabspraksis og beskrivelse af såvel den tidligere gældende som den nye praksis.
- Hvilken indvirkning – herunder så vidt muligt den beløbsmæssige indvirkning, ændringen har på virksomhedens henholdsvis koncernens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat. Både for indeværende års tal og sammenligningstal.
- Skatteeffekten på årets skat og udskudt skat.

Det anbefales at omtale af ændringer i anvendt regnskabspraksis beskrives indledningsvist i afsnittet for anvendt regnskabspraksis, fx i et særskilt underafsnit, der tydeliggør over for regnskabslæser, at virksomheden har foretaget ændringer i regnskabspraksis. Foretages der flere ændringer samtidigt kræver bruttoprincippet, at hver ændring beskrives særskilt.

Endvidere skal sammenligningstal tilpasses i resultatopgørelse, balance samt noter. Ved ændring af anvendt regnskabspraksis kan en virksomhed undlade at tilpasse sammenligningstal for andet til fjerde foregående regnskabsår i hoved- og nøgletalsoversigten. Undlades tilpasning, skal der gives oplysning om manglende tilpasning i tilknytning til oversigten med en overordnet omtale af, hvilken indvirkning den ændrede regnskabspraksis har på virksomhedens sammenligningstal. For mere information om tilpasning af sammenligningstal i forbindelse med ændring i anvendt regnskabspraksis henvises til afsnit 3.4.1 *ÅRL* under overskriften *Ændring i anvendt regnskabspraksis og regnskabsklasse.*

Er det undtagelsesvist ikke muligt at opgøre effekten af ændringen af anvendt regnskabspraksis fuldt ud med tilbagevirkende kraft, indarbejdes effekten fra og med det tidligste tidspunkt, hvor dette er muligt. Det kan fx være tilfældet, hvis en ny lovgivning/standard kræver dagsværdimåling af et aktiv, der hidtil har været målt til kostpris, og virksomheden ikke har dagsværdiopgørelser tilbage i tid.

Effekten af udskudt skat

Ved opgørelsen og præsentationen af en ændring af anvendt regnskabspraksis skal der tages hensyn til ændringens indvirkning på udskudt skat. Skatteeffekten skal måles og behandles i overensstemmelse med virksomheden oprindelige anvendte regnskabspraksis for skat. I lighed med den regnskabsmæssige behandling af ændring af regnskabspraksis, skal skatteeffekten af ændringen ligeledes indregnes i egenkapitalen primo.

Indvirkning på det kommende år

Såfremt ændringen udelukkende vurderes at have indvirkning på det kommende regnskabsår, skal dette forklares. Gennemføres flere ændringer af praksis samtidigt, kræver bruttoprincippet, at ændringerne beskrives hver for sig med angivelse af indvirkningen på aktiver, passiver, den finansielle stilling og resultatet samlet set.

3.7.2 Internationale regnskabsstandarder

Beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis er efter IFRS en del af noterne. Anvendt regnskabspraksis kan præsenteres enten som et samlet afsnit eller adskilt som en del af de noter, hvor der i øvrigt gives oplysninger om de pågældende regnskabsposter. Sidstnævnte praksis har vundet indpas hos flere børsnoterede virksomheder de seneste år for at forbedre læsevenligheden og forståelsen af årsrapporten.

Oplysning om anvendt regnskabspraksis er særlig relevant for regnskabsbrugere, hvor der er flere tilladte alternativer. Nogle standarder, der tillader flere mulige valg, kræver eksplicit, at der oplyses om ledelsens valg af praksis. Det er eksempelvis tilfældet i IAS 16, der kræver oplysning om, hvilket målegrundlag (historisk kostpris eller dagsværdi), som er anvendt for hver kategori af anlægsaktiver.

I anvendt regnskabspraksis skal der redegøres for væsentlig regnskabspraksis. Se mere om væsentlighed i anvendt regnskabspraksis i afsnit 3.7.3 *Nye og ændrede IFRS-standarder* nedenfor. Redegørelsen skal omfatte beskrivelse af anvendte målemetoder samt andre oplysninger, der er relevante for at forstå regnskabet, herunder de valg og vurderinger, der påvirker det aflagte regnskab væsentligt, som virksomheden har foretaget ved implementeringen af regnskabspraksis. Som eksempler på denne type af valg/vurderinger kan nævnes:

- Valg i forbindelse med afgrænsning af omkostningsbase for IPO
- Kriterier, efter hvilke virksomheden afgør, om en ejendom er en investeringsejendom, en domicilejendom eller et varelager
- Kriterier, efter hvilke virksomheden afgør, om udviklingsomkostninger kvalificerer sig til aktivering.

3.7.2.1 Ændringer i anvendt regnskabspraksis

Anvendt regnskabspraksis må under IFRS kun ændres i følgende tilfælde:

- Ændringen er krævet af en ny IFRS-standard eller et IFRIC-fortolkningsbidrag, eller
- Ændringen medfører, at regnskabsinformationen derved bliver mere relevant, samtidig med at den er lige så pålidelig som hidtil.

Ændring af regnskabspraksis som konsekvens af implementering af ny standard eller et nyt fortolkningsbidrag indarbejdes i overensstemmelse med ikrafttrædelsesbestemmelserne i den konkrete standard eller fortolkning. Anføres der intet i en standard, skal den implementeres med tilbagevirkende kraft.

Ændring med tilbagevirkende kraft

Implementering med tilbagevirkende kraft indebærer, at åbningsbalancen for det tidligste år, der indgår med sammenligningstal, reguleres og præsenteres, som om den nye praksis altid havde været anvendt. Samtidig præsenteres både det aktuelle regnskabsår og alle sammenligningstal efter den nye praksis.

I IFRS-regi anses femårsoversigten, jf. ÅRL §§ 100-101 ikke for at være en del af IFRS-regnskabet, hvorfor en praksisændring ikke skal implementeres fem år tilbage, selv om regnskabet indeholder en femårsoversigt. IFRS-bekendtgørelsen indeholder tillige en undtagelse herfor.

Frivillige ændringer af regnskabspraksis

Frivillige ændringer af regnskabspraksis kan som anført alene gennemføres, hvis informationen i regnskabet dermed bliver mere relevant, uden at regnskabet bliver mindre pålideligt. Grundet kravet om, at informationen skal være mere relevant, angiver IAS 40, at det vil være meget vanskeligt at opfylde IAS 8's krav til ændring af regnskabspraksis for måling af investeringsejendomme fra dagsværdi til kostpris.

Ændring af præsentationsvaluta

En ændring af præsentationsvaluta anses efter IFRS ikke som en praksisændring, men som et præstationsmæssigt forhold. Se mere om præsentationsvaluta under IFRS i afsnit 3.6.2 *Internationale regnskabsstandarder.*

Præsentation af ændring af anvendt regnskabspraksis

Når virksomheden foretager ændring af regnskabspraksis, retter fejl eller ændrer klassifikation, kræver IAS 1, at balancen ud over tal for regnskabsåret også indeholder to års sammenligningstal (sammenligningsåret samt primo sammenligningsåret). For mere om dette, se afsnit 3.4.2 *Internationale regnskabsstandarder* under overskriften *Ændring i præsentation eller klassifikation.*

IFRS regulerer ikke ledelsesberetningen og dermed ikke den femårs hoved- og nøgletalsoversigt. Ud over tilpasning det første sammenligningsår er der derfor ikke krav om tilretning af hoved- og nøgletal i overensstemmelse med den nye regnskabspraksis. Når regnskabspraksis ændres, skal der gives en redegørelse for ændringerne. Redegørelsen skal også gives, hvis ændringen vurderes alene at få væsentlig virkning på virksomhedens aktiver og forpligtelser, egenkapital, finansielle stilling, resultat eller pengestrømme i efterfølgende år.

Redegørelsen skal oplyse om ændringer i anvendt regnskabspraksis i forhold til forrige regnskabsår og skal som minimum omfatte disse punkter pr. praksisændring:

- Angivelse af standard eller fortolkning, hvis ændringen er foranlediget af en ny eller ændret standard eller et fortolkningsbidrag hertil og angivelse af de specifikke implementeringsbestemmelser.
- En begrundelse for ændringen, hvis der er tale om en frivillig ændring.

- En beskrivelse af praksisændringen
- En begrundelse for årsagen til, at den nye anvendte regnskabspraksis giver pålidelig og mere relevant information
- Den beløbsmæssige indvirkning, som ændringen har på virksomhedens aktiver, forpligtelser, dens finansielle stilling, resultat og pengestrømme, angivet pr. regnskabspost
- Den beløbsmæssige indvirkning på indtjening og udvandet indtjening pr. aktie, hvis oplysningen i øvrigt er krævet
- Den beløbsmæssige indvirkning på regnskabsperioder forud for de, som præsenteres

Hvis en ny praksis er rettet med tilbagevirkende kraft, skal indvirkningen på resultatopgørelsen (og andre poster) oplyses for såvel indeværende år som for sammenligningsåret. Har det derimod ikke været muligt at indarbejde en praksisændring med tilbagevirkende kraft, skal dette begrundes.

Ovennævnte krav kan som udgangspunkt kun fraviges, når de er umulige at opfylde, fordi de nødvendige informationer ikke er til stede. Der skal i så fald oplyses omstændighederne for, hvorfor dette ikke er muligt. Der skal gives en beskrivelse af, hvordan og hvornår ændringen i anvendt regnskabspraksis er gennemført.

Der henvises til vores IFRS-modelregnskab, note 26 for yderligere om ændringer i anvendt regnskabspraksis.

For ændringer i regnskabspraksis vedrørende de nye regnskabsstander IFRS 9, IFRS 15 og IFRS 16, henvises der til hhv. afsnit 4.6 *Finansielle aktiver og forpligtelser,* 5.3 *Indregning af indtægter efter IFRS* og 10.7 *Leasing.*

Oplysning om udstedte, ikke-ikrafttrådte IFRS-standarder
Der skal oplyses om vedtagne, men endnu ikke ikrafttrådte standarder og fortolkningsbidrag, som er relevante for virksomheden. Herunder skal kendte eller rimeligt sandsynlige effekter på virksomhedens regnskab angives.

3.7.3 Nye og ændrede IFRS-standarder

Væsentlighed i oplysning om anvendt regnskabspraksis – IAS 1 og Practice Statement 2
Der er kommet en ændring af IAS 1 og Practice Statement 2, som fastslår, at oplysninger om anvendt regnskabspraksis skal baseres på væsentlighed. Ændringerne træder i kraft for regnskabsår, som begynder den 1. januar 2023 eller senere.

Ændringen præciserer, at information vedrørende regnskabspraksis betragtes som væsentlig, hvis den sammen med yderligere information i regnskabet med rimelighed kan forventes at påvirke beslutninger, der træffes af de primære regnskabsbrugere på baggrund af virksomhedens regnskab.

Anvendt regnskabspraksis skal ikke beskrives for uvæsentlige transaktioner, begivenheder og forhold, medmindre beskrivelserne som følge af arten af de pågældende transaktioner, begivenheder og forhold, er væsentlige, også selvom de beløbsmæssigt er uvæsentlige.

Standardiseret information eller information, som kun gentager ordlyden i andre IFRS-standarder, er mindre relevant for regnskabsbrugeren, og er således ikke nødvendigvis væsentlig, selvom den vedrører væsentlige transaktioner, begivenheder eller forhold.

Ændringsforslaget indeholder yderligere vejledning og eksempler om, hvordan væsentlighed skal forstås og forklares i forhold til oplysning af anvendt regnskabspraksis. Virksomhederne tillades fortsat at oplyse anvendt regnskabspraksis, der er uvæsentlig, men må ikke forringe information i regnskabet.

Definition af regnskabsmæssige skøn – IAS 8

Ændringsforslag til IAS 8 definerer regnskabsmæssige skøn og præciserer sondring af ændring i regnskabsmæssige skøn i forhold til ændring af anvendt regnskabspraksis. Ændringsforslaget træder i kraft for regnskabsår, som begynder den 1. januar 2023, dog under forudsætning af, at ændringsforslaget godkendes af EU.

Ændringsforslaget definerer regnskabsmæssige skøn i et regnskab som monetære beløb, der er genstand for usikkerhed ved måling.

Den gældende IAS 8 indeholder vejledning til sondring mellem ændring i anvendt regnskabspraksis og ændring i regnskabsmæssige skøn. Ændringsforslaget præciserer denne sondring ved at tilføje, at følgerne af ændringer i input og måleteknikker betragtes som ændring af regnskabsmæssige skøn, medmindre følgerne er en konsekvens af berigtigelse af fejl i tidligere regnskabsperioder.

3.8 Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl

Bestemmelser om ændring i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl findes i ÅRL §§ 49, 52, 54 og 95 samt IAS 1 og IAS 8.

3.8.1 Definition

3.8.1.1 Regnskabsmæssige skøn

ÅRL indeholder ingen definition af regnskabsmæssige skøn. Derimod definerer IAS 8 regnskabsmæssige skøn som vurderinger og antagelser, der foretages ud fra den viden, som ledelsen har tilgængelig på tidspunktet for udarbejdelsen af regnskabet, for at kunne anvende den valgte regnskabspraksis, når en post ikke kan måles præcist.

Eksempelvis kan følgende regnskabsmæssige forhold kræve anvendelse af skøn:

- Størrelsen af forventede tab på tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser
- Størrelsen af forventede tab ved nedskrivning af varebeholdninger til nettorealisationsværdi
- Den forventede brugstid og dermed afskrivningsperioden for materielle og immaterielle anlægsaktiver
- Valg af afskrivningsmetode for materielle og immaterielle anlægsaktiver
- Størrelsen af garantiforpligtelser
- Kunders udnyttelse af returneringsrettigheder

- Størrelsen af en aktuarmæssigt opgjort pensionsforpligtelse
- Leasingperioden på lejemål.

I efterfølgende perioder kan det blive nødvendigt at revurdere tidligere foretagne regnskabsmæssige skøn, hvis de underliggende forhold, hvorpå det regnskabsmæssige skøn er baseret, har ændret sig. De underliggende forhold kan antages at have ændret sig, hvis virksomheden fx har indvundet nye erfaringer, yderligere information omkring forholdet er fremkommet, eller hvis der er indtruffet begivenheder, som har påvirket det underliggende forhold. Disse ændringer skal behandles efter de beskrevne regler i afsnit 3.8.2.1 *Regnskabsmæssig behandling af ændringer af skøn.*

Nedenstående eksempel illustrerer ændringen af et regnskabsmæssigt skøn:

Eksempel: Ændring af skøn

En virksomhed har i år 20x1 købt en maskine, som vurderes at kunne producere 100.000 enheder i brugstiden, og man forventer at producere 20.000 enheder pr. år.

I år 20x2 øges produktionen ved at gå i toholdsdrift – og man forventer nu at producere 40.000 enheder i 20x2, og afskrivningsperioden ændres som følge heraf.

Hvordan påvirker det regnskabet?

Løsning

Som følge af den øgede produktionsbelastning afkortes afskrivningsperioden fra fem år til tre år. Afskrivningerne i år 20x1 er uændrede, men fra tidspunktet i 20x2, hvor toholdsdrift iværksættes, afkortes afskrivningsperioden, og afskrivningerne forøges.

I regnskabet forklares, at brugsperioden er reduceret fra fem til tre år som følge af den øgede produktion, og man anfører indvirkningen af det ændrede skøn på regnskabet.

Regnskabsmæssige skøn vs. ændring i anvendt regnskabspraksis

Vurderingen af, om der er tale om ændring af et regnskabsmæssigt skøn eller ændring i anvendt regnskabspraksis, kan være vanskelig. Sondringen er imidlertid vigtig, idet de behandles forskelligt. I lovforarbejderne anføres, at ændring i regnskabsmæssige skøn adskiller sig fra ændring i anvendt regnskabspraksis ved, at ændring af skøn foretages indenfor rammerne af den anvendte regnskabspraksis. Såfremt virksomheden i enkeltstående tilfælde er i tvivl, skal forholdet behandles som en skønsændring. Se endvidere afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og rettelser heri.*

3.8.1.2 Regnskabsmæssige fejl

Regnskabsmæssige fejl hidrører fra misforståelser, regnefejl, misfortolkning af det faktiske forhold, besvigelser, misfortolkning af regelsættet eller lignende forhold.

Som eksempler på fejl kan nævnes:

- Over- eller undervurdering af regnskabsposter, fx nettoomsætning som følge af en systematisk fejl i virksomhedens it-systemer eller som følge af besvigelser
- Afskrivning af materielle anlægsaktiver med en ukorrekt afskrivningsprocent i forhold til fastlagte skøn over brugstiden
- Manglende indregning af en værdipapirbeholdning som følge af en forglemmelse
- Fejl i matematiske modeller ved opgørelse af fx pensions- eller garantiforpligtelser
- Anvendelse af forkerte månedsdata (fx markedsdata fra november fremfor december i forbindelse med årsafslutningen) ved beregningen af markedsværdier pr. ultimo december.

I praksis vil man typisk opdage fejl, der vedrører en eller flere tidligere perioder, i allerede godkendte regnskaber. Den regnskabsmæssige behandling af identificerede fejl fremgår af afsnit 3.8.2.2 *Regnskabsmæssig behandling af rettelser af fejl.*

PwC's opfattelse

Afsløring af besvigelser vil ofte have en negativ indvirkning på vurdering af en virksomheds finansielle stilling og dermed en negativ effekt på aktiekursen for en børsnoteret virksomhed. Afsløres en sådan besvigelse efter balancedagen, er spørgsmålet, hvorledes dette skal behandles hos en virksomhed, der har købt aktier i den pågældende virksomhed og dermed kan siges at have opgjort dagsværdien for højt på balancedagen. Det er PwC's opfattelse, at afsløring af besvigelser skal behandles som en efterfølgende begivenhed. På balancedagen har handelskursen været udtryk for det bedste bud på værdien af virksomheden, idet der i markedet må antages at være handlet på grundlag af offentliggjort information.

Regnskabsmæssige skøn vs. rettelse af fejl

Sondringen mellem et regnskabsmæssigt skøn og en regnskabsmæssig fejl kan i praksis ofte være vanskelig. Regnskabsmæssige skøn er dog ofte karakteriseret ved at være ændringer i forudsætninger som følge af flere erfaringer eller nye oplysninger – fx ved, at udfaldet af en retssag bliver anderledes end forventet. Fejl opstår som følge af regnefejl, forglemmelser og misforståelse af fakta eller regelsættet – fx ved, at virksomheden ikke indregner en restværdi i afskrivningsberegningen, dvs. at fejl opstår som følge af, at viden, der eksisterede på tidspunktet for forholdets opståen, ikke er blevet anvendt korrekt. Vurderingen af, om information og forudsætninger var fejlagtige, skal sættes i forhold til, om de anvendte forudsætninger og informationer på tidspunktet for anvendelsen gav en troværdig repræsentation af det underliggende forhold. Vurderes det, at informationerne på anvendelsestidspunktet ikke gav en troværdig repræsentation, skal forholdet betragtes som en fejl, da der på det tidspunkt, hvor forholdet opstod, forelå informationer, der gav en mere troværdig repræsentation af forholdet, som virksomheden kunne have anvendt. Fejl skal rettes efter reglerne om fejlrettelser, jf. afsnit 3.8.2.2 *Regnskabsmæssig behandling af rettelser af fejl.*

Nedenstående eksempel afspejler forskellen på et regnskabsmæssigt skøn og en fejl:

Eksempel: Er en manglende indregning af earn-out en fejl eller et skøn?
I forbindelse med et virksomhedskøb indgås en earn-out, som giver sælger en yderligere betaling, hvis givne omsætningsvækstmål opnås. Earn-outen er ikke indarbejdet i købesumsallokeringen. I år 20x2 konstateres, at der skal betales 1 mio. DKK til sælger.

Er der tale om en fejl eller et skøn?

Løsning
Det afhænger af de helt konkrete forhold. Hvis ledelsen ud fra forventningerne og deres bedste skøn på købstidspunktet vurderer, at de ikke forventer, at earn-outen udløses, har ledelsen foretaget det bedst mulige skøn og derfor vurderet, at værdien er nul.

Hvis ledelsen ikke har udøvet skønnet og dermed ikke har vurderet forholdet, er der tale om en fejl. Er forventningerne i 20x1 og 20x2 ens og beløbet væsentligt, korrigeres sammenligningstallene i 20x2 regnskabet. Er grundlaget for earn-out beregningen i 20x2 derimod anderledes end de forventninger, ledelsen havde på købstidspunktet, må det konkret vurderes, hvor stor en del af earn-outen, som er en fejl, der skal henføres til købesumsallokeringen, og hvor meget der vedrører ændrede skøn.

3.8.2 Regnskabsmæssig behandling

3.8.2.1 Regnskabsmæssig behandling af ændringer af skøn

Effekten af en ændring i et regnskabsmæssigt skøn skal indregnes fremadrettet – dvs. fra datoen for ændringen. Ændringer i et regnskabsmæssigt skøn skal behandles på samme måde som indregningen af det oprindelige skøn. Det betyder, at virksomheden justerer den regnskabsmæssige værdi af posterne med skønnet i ændringsperioden.

Ændring af et skøn, der oprindeligt påvirkede resultatopgørelsen, skal derfor indgå i resultatopgørelsen. Er der fx i et tidligere regnskabsår foretaget en nedskrivning, som i indeværende regnskabsperioden viser sig at være ubegrundet, skal nedskrivningen tilbageføres over resultatopgørelsen i indeværende regnskabsperiode. Samme tilgang gælder for ændringer af tidligere skøn, der har haft betydning for egenkapitalen, aktiver eller forpligtelser. Her skal reguleringen tilsvarende indgå i disse poster. Ændringen skal klassificeres under den/de poster og funktioner, som den vedrører. Ændringen skal altså ikke vises som særskilte poster, men indgå under den post og funktion, som det oprindelige skøn vedrørte. Sammenligningstal skal derfor ikke tilpasses.

Særligt vedrørende afskrivninger
Afskrivninger, der er foretaget i tidligere år, må ikke tilbageføres. Afskrivningerne i indeværende og fremtidige regnskabsår skal i stedet tilpasses med det ændrede skøn. Vurderes det fx, at brugstiden for et materielt anlægsaktiv er mindre end oprindeligt skønnet, skal afskrivningerne i indeværende og fremtidige perioder baseres på den ændrede forventede brugstid, så den regnskabsmæssige værdi ved brugstidens ophør svarer til den forventede restværdi. I det angivne eksempel vil de fremtidige afskrivninger af det pågældende aktiv dermed blive forøget.

En forkortelse af afskrivningsperioden kan dog i sig selv være en indikator for, at der er indtruffet et nedskrivningsbehov, og aktivet dermed skal nedskrives. Se endvidere afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test").*

Nedenstående eksempel illustrerer en ændring i afskrivningsperiode for et materielt aktiv:

Eksempel: Ændret skøn over brugstid?

En virksomhed køber 1. januar 20x1 en maskine med en samlede kostpris på 10 mio. DKK. På anskaffelsestidspunktet forventer ledelsen, at maskinen vil have en brugstid på fem år, dvs. at maskinen vil være udtjent 31. december 20x5. På dette tidspunkt kan maskinen sælges som skrot til en estimeret værdi på 1 mio. DKK. Der afskrives lineært over den forventede brugstid.

I forbindelse med aflæggelsen af årsrapporten for 20x3 vurderer ledelsen, at maskinens samlede brugstid vil være seks år, dvs. at maskinen først forventes at være udtjent 31. december 20x6. Scrapværdien forventes at være uændret.

Hvad bliver afskrivninger for 20x3 og de efterfølgende år?

Løsning

Afskrivningerne for 20x3 skal genberegnes på baggrund af den nye brugstid og under hensyntagen til de allerede foretagne afskrivninger. Dette betyder, at afskrivningerne for 20x3 skal opgøres på baggrund af det tilbageværende afskrivningsberettigede beløb, der kan opgøres som forskellen mellem den bogførte værdi primo 20x3 og scrapværdien. Afskrivningerne for 20x3 kan på denne baggrund opgøres til 1.350 TDKK. Opgørelsen af maskinens afskrivninger og den bogførte værdi fremgår nedenfor:

År	Bogført værdi – primo	Afskrivninger	Akkumulerede afskrivninger – ultimo	Bogført værdi – ultimo
20x1	10.000	1.800[1]	1.800	8.200
20x2	8.200	1.800[1]	3.600	6.400
20x3	6.400	1.350[2]	4.950	5.050
20x4	5.050	1.350[2]	6.300	3.700
20x5	3.700	1.350[2]	7.650	2.350
20x6	2.350	1.350[2]	9.000	1.000

1) Afskrivningerne er i år 20x1 og 20x2 beregnet med en brugstid på fem år.
2) Afskrivningerne er i år 20x3 til 20x6 beregnet med en brugstid på seks år og tager udgangspunkt i den bogførte værdi primo 20x3 med fradrag af maskinens scrapværdi.

3.8.2.2 Regnskabsmæssig behandling af rettelser af fejl

Den regnskabsmæssige behandling af rettelse af fejl afhænger af, om fejlen er væsentlig eller uvæsentlig. Væsentlige fejl, der vedrører en eller flere tidligere regnskabsperioder, skal behandles på samme måde som en ændring af anvendt regnskabspraksis, jf. afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri.* Det vil sige, at den beløbsmæssige nettoeffekt af alle væsentlige fejl skal indregnes direkte i egenkapitalen primo – og sammenligningstallene for tidligere år skal tilpasses. Rettelse af væsentlige fejl skal derfor korrigeres bagudrettet.

Virksomhederne kan dog vælge at rette uvæsentlige fejl på samme måde som et ændret regnskabsmæssigt skøn. Det vil sige, at fejlen kun rettes i det år, hvor den opdages, og effekten af fejlen påvirker årsregnskabet i opdagelsesåret og eventuelt efterfølgende regnskabsperioder. Alternativt rettes de på tilsvarende vis som væsentlige fejl.

En fejl vurderes som væsentlig, hvis den kan påvirke regnskabsbrugernes beslutningstagen. Fejlens størrelse og karakteristika eller en kombination heraf er afgørende ved vurderingen af, om en fejl er væsentlig. Uvæsentlige fejl er negativt afgrænset fra væsentlige fejl ved, at disse ikke påvirker regnskabsbrugernes beslutningstagen. Vurderingen af en fejls væsentlighed følger således de almindelige principper omkring væsentlighedsvurdering, se afsnit 3.8.3.3 *Vurdering af væsentlighed.*

Der er ikke længere krav om medtagelse af en egenkapitalopgørelse for klasse B-virksomheder under ÅRL. Lovens krav om oplysning af effekten af rettelse af væsentlige fejl kan imidlertid med fordel medtages i afsnittet om anvendt regnskabspraksis, se afsnit 3.8.3.2 *Rettelse af væsentlige fejl.*

I praksis kan det forekomme, at det ikke er muligt at opgøre effekten ved begyndelsen af sammenligningsåret. I disse tilfælde må tilpasningen foretages så langt tilbage i tid, som det er muligt.

3.8.3 Præsentation

3.8.3.1 Ændring af regnskabsmæssige skøn

Ændringer i regnskabsmæssige skøn skal forklares, ligesom den beløbsmæssige indvirkning på aktiver, passiver, den finansielle stilling og resultatet så vidt muligt skal oplyses. Disse oplysninger kan mest hensigtsmæssigt gives i afsnittet om anvendt regnskabspraksis eller i noterne til de af ændringen berørte poster.

Herudover skal virksomheder i regnskabsklasse C og D forklare indtægter og omkostninger, der hidrører fra ændring af regnskabsmæssige skøn.

3.8.3.2 Rettelse af væsentlige fejl

Ligesom for ændring af regnskabsmæssige skøn kræves det, at væsentlige fejl forklares, og at der gives oplysning om beløbsmæssig indvirkning af fejlen. Ved opgørelsen og præsentationen skal der tages hensyn til skatteeffekt af korrektionen.

Oplysningerne skal omfatte:

- En beskrivelse af arten af de rettede fejl
- Den beløbsmæssige indvirkning specificeret pr. regnskabspost for alle de regnskabsår, der er medtaget i årsregnskabet
- Indvirkningen på indtjening pr. aktie, hvis virksomheden oplyser dette nøgletal (kun IFRS)
- Den beløbsmæssige andel af korrektionen, som vedrører regnskabsår, der ligger forud for de regnskabsår, sammenligningstallene omfatter
- At der er foretaget tilpasning af sammenligningstallene for tidligere år eller oplysning om årsagen til begrænsninger i muligheden for at rette fejl fuldt ud med tilbagevirkende kraft.

Oplysningerne kan placeres i anvendt regnskabspraksis eller i noterne.

3.8.3.3 Vurdering af væsentlighed

Vurderingen af væsentlighed fremgår af IAS 1 og IAS 8. IASB vedtog i 2018 en ændring af definitionen på væsentlighed, som træder i kraft for regnskabsår, der begyndte den 1. januar 2020 eller senere. Den ændrede definition lyder:

"Oplysninger er væsentlige, hvis udeladelse, fejlagtig angivelse eller tilsløring, med rimelighed kan forventes at påvirke beslutninger, som de primære regnskabsbrugere af en bestemt virksomheds årsrapporter foretager på grundlag af disse årsrapporter".

De vigtigste nye forhold ved definitionen:

- *"Tilsløring"* er en ny tilføjelse til definitionen, da tilsløring har samme effekt for regnskabsbrugers beslutningsgrundlag som udeladelse og fejlagtig angivelse. Information er tilsløret, hvis informationen om den væsentlige transaktion er vag eller uklar, information er spredt over hele årsregnskabet, forståeligheden af den væsentlige information er reduceret som følge af en stor mængde uvæsentlige informationer.
- *"Med rimelighed kan forventes at påvirke"* er en stramning i forhold til den tidligere definition "kan påvirke", som IASB vurderede var for bred. Informationen skal således vurderes, ikke kun i forhold til den beslutning regnskabsbrugerne forventes at træffe på baggrund af den given information, men også i forhold til virksomhedens specifikke forhold.

IASB har ved ændringen fremhævet, at væsentlighedsvurderingen skal omfatte en vurdering af informationens kvantitative og kvalitative egenskaber. Væsentlighed er således ikke alene gældende for poster med indregnede beløb, men omfatter også oplysninger i noterne. Som eksempel kan nævnes forekomsten af usædvanlige forhold, hvor den blotte tilstedeværelse af posten er relevant – uanset beløbenes størrelse. I andre tilfælde kan information være væsentlig alene som følge af beløbets størrelse. Yderligere skal informationen vurderes både individuelt og samlet i forhold til hele årsregnskab.

3.9 Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporter og delårsrapporter

De tidsmæssige rammer for aflæggelse, indsendelse og offentliggørelse af årsrapporten er behandlet i ÅRL §§ 138-158 samt i indsendelsesbekendtgørelsen.

Selskaber og erhvervsdrivende fonde samt virksomheder omfattet af lov om visse erhvervsdrivende virksomheder (fx visse interessentskaber og kommanditselskaber) og virksomheder, som frivilligt aflægger årsrapport efter ÅRL, skal indberette deres årsrapport digitalt.

Endvidere skal følgende indberette årsrapporter:

- Filialer skal indberette årsrapporten for den ejervirksomhed, de indgår i
- Underkoncerner, som undlader at udarbejde koncernregnskab, skal indberette egen årsrapport og det overliggende koncernregnskab – uanset om det er et dansk eller et udenlandsk koncernregnskab
- Fonde, der benytter muligheden for at udarbejde koncernregnskab i et datterselskab, skal indberette koncernregnskabet for datterselskabet.

ERST offentliggør årsrapporten og andre digitalt indberettede dokumenter straks efter, indberetningen er foretaget.

3.9.1 De tidsmæssige rammer for udarbejdelse af årsrapporten

I Danmark skal alle årsrapporter med undtagelse af likvidationsregnskaber indberettes digitalt til ERST, som herefter offentliggør årsrapporten.

Årsrapporten skal indberettes digitalt uden ugrundet ophold efter godkendelse og senest, så den er modtaget fem måneder efter udløbet af regnskabsåret. For børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber (regnskabsklasse D) er indberetningsfristen imidlertid kun fire måneder efter udløb af regnskabsåret. Ved ugrundet ophold forstås alene de ekspeditionsdage, der er nødvendige efter årsrapportens godkendelse til at foretage den digitale indberetning. Under Corona-pandemiens første bølge blev indberetningsfristen forlænget. Indberetningsfristen blev forlænget med tre måneder og var gældende for alle virksomheder, hvis regnskabsår sluttede mellem den 31. oktober 2019 til og med den 30. april 2020.

For virksomheder omfattet af regnskabsklasse B og C, hvis regnskabsår sluttede den 31. december 2020, blev Indberetningsfristen forlænget med en måned og skulle indberettes senest den 30. juni 2021.

Visse virksomheder, hvis regnskabsår sluttede den 31. december 2020, kunne benytte sig af en tre måneders fristforlængelse med indberetning senest den 31. august 2021. Benyttelsen af tre måneders fristforlængelsen krævede opfyldelse af en række betingelser samt at der blevet givet meddelelse herom til ERST med en erklæring fra ledelsen. Det er PwC's opfattelse, at lempelsesreglerne derfor kun er benyttet i et begrænset omfang. Den gældende bekendtgørelse ophæves den 31. december 2021.

Samtidig er der indgået en politisk aftale om ændring af ÅRL, således indberetningsfristen generelt forlænges med en måned for virksomheder i regnskabsklasse B og C. Det betyder fx at en virksomhed med kalenderåret som regnskabsår fremover skal indberette årsrapporten senest den 30. juni, såfremt den politiske aftale resulterer i en lovændring, hvilket forventes at ske i indeværende folketingssamling.

Fristerne for indberetning for forskellige udvalgte regnskabsår i 2021/2022 fremgår af tabellen nedenfor. Der skal tages højde for, om fristerne udløber i en weekend eller på en helligdag og derved udskydes til den næstkommende hverdag. Der er i skemaet ikke taget hensyn til en evt. fristforlængelse for regnskabsklasse B og C, jf. ovenfor.

Frist for modtagelse af årsrapport i ERST		
Regnskabsår	Regnskabsklasse B og C	Regnskabsklasse D
01.10.20-30.09.21	28.02.22	31.01.22
01.01.21-31.12.21	31.05.22	02.05.22
01.04.21-31.03.22	31.08.22	01.08.22
01.07.21-30.06.22	30.11.22	31.10.22

Virksomheder med begrænset ansvar, der er omfattet af lov om visse erhvervsdrivende virksomheder og aflægger årsrapport efter regnskabsklasse A og frivilligt vælger at udarbejde og indberette en årsrapport, er tillige underlagt en indsendelsesfrist på fem måneder.

Inden årsrapporten kan indberettes, skal den for selskaber godkendes på generalforsamlingen. For erhvervsdrivende fonde skal årsrapporten være godkendt på et bestyrelsesmøde. Godkendelser skal ske i så god tid, at tidsfristen for indberetning til ERST kan opfyldes. Efter selskabsloven skal årsrapporten for børsnoterede virksomheder være tilgængelig senest tre uger inden generalforsamlingen. I kapitalselskaber skal årsrapporten være tilgængelig senest to uger før generalforsamlingens afholdelse. I ikke-børsnoterede kapitalselskaber (aktie-, anparts- og partnerselskaber) kan kapitalejerne imidlertid i enighed træffe beslutning om fravigelse af 2-ugers reglen.

Det er virksomhedens ledelse, der er ansvarlig for, at årsrapporter indberettes og modtages i ERST. Dette gælder også, selvom opgaven uddelegeres. I kapitalselskaber skal dirigenten underskrive årsrapporten og derved sikre sig, at årsrapporten er godkendt af virksomhedens ledelsesorganer i overensstemmelse med lovgivningen og vedtægterne. Revisor skal tillige have underskrevet årsrapporten, såfremt årsrapporten er forsynet med en erklæring fra revisor. Virksomheden skal altid opbevare et fuldt underskrevet eksemplar af årsrapporten.

Der er tillige indført regler, hvorefter virksomhederne kan afholde generalforsamlingen helt eller delvist elektronisk. En fuldstændig elektronisk generalforsamling er karakteriseret ved, at der ikke afholdes en fysisk generalforsamling, og ejerne eller andre berettigede kan deltage, ytre sig og stemme elektronisk.

En generalforsamling afholdt med fysisk tilstedeværelse på forskellige lokationer, forbundet fx via storskærme, er ikke omfattet af at være en elektronisk generalforsamling. I modsætning til en fuldstændig elektronisk generalforsamling er en delvis elektronisk generalforsamling karakteriseret ved, at der afholdes en fysisk generalforsamling, men hvor ejere eller andre berettigede kan deltage, ytre sig og stemme elektronisk, uden at være fysisk til stede til forsamlingen.

Afholdes generalforsamlingen elektronisk, skal selskabslovens § 77, stk. 3 og 4, om elektronisk afholdelse iagttages. Det omfatter bl.a., at ledelsen skal fastsætte de nærmere krav for den elektroniske afholdelse, hvilket skal oplyses i indkaldelsen til generalforsamlingen. Herudover skal systemet, der anvendes til generalforsamlingen, bl.a. pålideligt kunne fastslå, hvilke ejere der deltager, hvilken kapital og stemmeret de repræsenterer samt resultatet af afstemningerne.

For krav til underskrifter af digitale årsrapporter se afsnit 3.9.4 *Underskriftsforhold.*

Overskridelse af indberetningsfristen

Overskrides fristerne for indberetning, sender ERST et påkrav til virksomheden, hvori der rykkes for indberetning af årsrapporten. Dette påkrav fremsendes digitalt til virksomhedens digitale postkasse. Virksomheden får i påkravsbrevet en frist på otte hverdage fra påkravets datering til at indberette årsrapporten. Indberettes årsrapporten inden for denne frist, undgår virksomhedens ledelse at blive pålagt afgift ved for sen indberetning. Indberettes årsrapporten ikke inden for fire uger fra påkravets datering, kan ERST oversende selskaber til skifteretten med henblik på tvangsopløsning. For regnskabspligtige interessentskaber, kommanditselskaber og filialer kan ERST slette den pågældende virksomhed i styrelsens register uden yderligere varsel. ERST oplyser i påkravsbrevet datoen for, hvornår virksomheden oversendes til tvangsopløsning eller bliver slettet i registret.

Overskrides fristen på otte hverdage fra datering af ERST's påkrav, ifalder de enkelte medlemmer af virksomhedens øverste ledelse (typisk bestyrelsen) en afgift. Afgiftens størrelse afhænger af fristoverskridelsens omfang.

Afgiften beregnes fra udløbet af indsendelsesfristen, dvs. fra fem måneder efter regnskabsårets afslutning (fire måneder for børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber). Afgiften pålægges hvert medlem af virksomhedens øverste ledelse (henholdsvis hver filialbestyrer i filialer).

Afgiften udgør pr. ledelsesmedlem:

- 500 DKK for 1. påbegyndte måned
- 2.000 DKK i alt for 2. påbegyndte måned
- 3.000 DKK i alt for 3. påbegyndte måned.

Afgiften kan højst udgøre 3.000 DKK pr. ledelsesmedlem.

Afgiftssatserne skal forstås, så den maksimale sats udgør 3.000 DKK pr. ledelsesmedlem pr. selskab. Det betyder, at i en større koncern, hvor mange selskaber indberetter årsrapport for sent til ERST, risikeres det, at ledelsesmedlemmerne påføres store omkostninger, såfremt ledelsesmedlemmerne fx er bestyrelsesmedlemmer i mange selskaber.

Virksomheder i likvidation, rekonstruktion eller under konkurs

Virksomheder, som er under solvent likvidation, skal fortsætte med at indsende årsrapporten efter ovennævnte retningslinjer, indtil likvidationen er afsluttet ved opløsning af virksomheden. Virksomheden har dog mulighed for at forlænge likvidationsperioden, jf. nedenfor.

For virksomheder, der er under rekonstruktionsbehandling efter konkursloven, gælder ovennævnte bestemmelser som udgangspunkt også. ERST kan dog tillade, at årsrapporten først indsendes, så den modtages hos ERST senest en måned efter rekonstruktionsbehandlingens ophør. På den måde undgår en virksomhed i rekonstruktion at skulle indsende en årsrapport i selve rekonstruktionsperioden.

Virksomheder, som er under konkursbehandling, skal ikke indsende en årsrapport til ERST. Genoptages virksomheden, skal den indsende årsrapporter for den manglende periode eller indsende en revideret åbningsbalance pr. datoen for konkursbehandlingens ophør, så årsrapporterne eller åbningsbalancen er modtaget senest en måned efter konkursbehandlingens ophør.

Er en virksomhed opløst i årets løb, fx ved solvent likvidation eller ved betalingserklæring, jf. SEL § 216, skal der ikke udarbejdes en almindelig årsrapport for den del af regnskabsåret, hvor virksomheden var i aktivitet. Er virksomheden opløst ved betalingserklæring efter udløbet af et regnskabsår, fritages virksomheden også for at indlevere årsrapporten for det regnskabsår, der er udløbet.

Hvis opløsningen er sket ved en solvent likvidation efter selskabsloven, skal likvidator udarbejde og indsende et likvidationsregnskab, der skal udarbejdes i overensstemmelse med ÅRL's regler. I tilfælde, hvor virksomheden er opløst ved likvidation efter udløbet af et regnskabsår – men inden udløb af indberetningsfristen for årsrapporten – kan virksomheden undlade at indsende årsrapport for det senest afsluttede år, forudsat likvidationsregnskabet er indsendt inden udløbet af indberetningsfristen for årsrapporten. I en sådan situation omfatter likvidationsperioden tiden fra den seneste årsrapport, indtil likvidationsregnskabet afsluttes.

Er likvidationen ikke afsluttet inden indberetningsfristens udløb, er selskabet ikke undtaget fra at udarbejde og indberette en almindelig årsrapport for det senest afsluttede regnskabsår.

Likvidationsregnskaber er ikke omfattet af indsendelsesbekendtgørelsen. De skal indsendes som bilag til anmeldelsen om likvidationens afslutning og kan indberettes digitalt via *www.virk.dk* eller *indberet@erst.dk* eller indsendes på papir til ERST's adresse.

Foruden ovennævnte tilfælde med virksomheder under likvidation eller frivillig opløsning, rekonstruktionsbehandling eller konkurs kan der som udgangspunkt ikke indhentes dispensation i forhold til angivne tidsfrister.

Henvisning til andre årsrapporter og andre dokumenter

Såfremt et dansk mellemholdingselskab undlader at indsende koncernregnskab under henvisning til ÅRL § 112, skal selskabet sammen med sin egen årsrapport også indberette koncernregnskabet for den modervirksomhed, hvori mellemholdingselskabet indgår.

Når koncernregnskabet er udarbejdet for et dansk moderselskab, kan henvisningen til koncernregnskabet ske ved i indberetningen at henvise til XBRL-indberetningen for moderselskabet, hvori koncernregnskabet findes. Hvis koncernregnskabet er udarbejdet af et udenlandsk selskab, skal indberetningen ske digitalt ved at uploade en PDF-fil for det udenlandske koncernregnskab samtidig med den digitale indberetning af virksomhedens årsrapport.

For at kunne henvise til det overliggende koncernregnskab, jf. ÅRL § 112, er det et krav, at koncernregnskabet er revideret. Der er ikke længere krav om, at regnskabet indeholder en konsolideret ledelsesberetning, hvis der i det pågældende land ikke er krav herom. Hvis der derimod er krav herom i det pågældende land, skal regnskabet indeholde en konsolideret ledelsesberetning. Det er ligeledes et krav, at det koncernregnskab, der henvises til, er offentliggjort senest samtidig med, at virksomhedens egen årsrapport indberettes.

Erhvervsdrivende fonde, der undlader at udarbejde koncernregnskab under henvisning til ÅRL § 111, stk. 3, skal uploade koncernregnskabet, der udarbejdes i det underliggende datterselskab.

Når loven tillader, at informationer, der som udgangspunkt skal gives i årsrapporten, som alternativ er placeret i andre dokumenter end årsrapporten eller på virksomhedens hjemmeside, skal disse oplysninger eller redegørelser være tilgængelige for regnskabsbrugerne senest på det tidspunkt, hvor årsrapporten indberettes og offentliggøres. Dette gælder fx redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a, redegørelse for det underrepræsenterede køn, jf. ÅRL § 99 b, redegørelse for betalte skatter, jf. ÅRL § 99 c, redegørelse for dataetik, jf. ÅRL § 99 d og redegørelse for virksomhedsledelse, jf. ÅRL § 107 b og c, redegørelse for mangfoldighed, jf. ÅRL § 107 d, Redegørelse for god Fondsledelse, jf. ÅRL § 77 a samt redegørelse for en fonds uddelingspolitik, jf. ÅRL § 77 b.

Delårsrapporter

Virksomheder, som er omfattet af krav om udarbejdelse og indsendelse af delårsrapporter til ERST, er også omfattet af krav om digital indberetning af delårsrapporter og skal derfor indberette halvårsrapporter og eventuelle udarbejdede kvartalsrapporter til ERST.

Virksomheder under likvidation

Virksomheder, som er under likvidation, skal indsende det afsluttende likvidationsregnskab til ERST som bilag til likvidators anmeldelse om likvidationens afslutning. Dette bilag indberettes ikke i XBRL, men som PDF-fil sammen med likvidators anmeldelse.

Filialer

Filialbestyrerne for en filial, der er registreret hos ERST som filial af en udenlandsk virksomhed, skal indberette den udenlandske virksomheds reviderede årsrapport, jf. ÅRL § 143, så den er modtaget hos ERST senest fem måneder efter regnskabsårets afslutning – ligesom for alle øvrige danske virksomheder. Der kan ikke dispenseres fra fristen. Filialens eget regnskab kan ikke indsendes i stedet for regnskabet for den udenlandske virksomhed. Det indberettede årsregnskab skal i det mindste foreligge således, som det er udarbejdet og offentliggjort efter reglerne i den stat, som virksomheden henhører under.

Årsrapporten for en udenlandsk virksomhed, der henhører under lovgivningen i et EU-/EØS-land, kan indberettes i urevideret stand, hvis revision er undladt i overensstemmelse med den lovgivning, der gælder for virksomheden i det pågældende EU-/EØS-land. Det betyder samtidig, at hvis man indberetter årsrapporten for et land uden for EU/EØS som eksempelvis et amerikansk hovedselskab for filialen, skal en sådan årsrapport altid være revideret af personer, som er autoriseret til at foretage revision i det pågældende land. Indberetningen skal foretages digitalt. Hvis årsrapporten for det amerikanske selskab derimod ikke er revideret, overholdes kravene ikke, og filialbestyrerne bør overveje omdannelse af filialen til et selskab, da der ellers er risiko for, at filialen vil blive opløst af ERST, fordi der ikke indberettes en revideret årsrapport for den amerikanske virksomhed.

Filialens egen årsrapport hverken kan eller skal indsendes til ERST.

Afgiftsbestemmelserne gældende for danske selskaber finder ligeledes anvendelse ved for sen indberetning af udenlandske virksomheders regnskaber.

I praksis kan der opstå vanskeligheder i forbindelse med indberetning af årsregnskabet for hovedvirksomheden. Det skyldes, at indsendelsesfristerne for det pågældende årsregnskab i hjemlandet ofte er længere end de fem måneder, som er fristen for indsendelse af årsregnskabet til ERST. ÅRL indeholder ingen dispensationsmuligheder, så hvis dette krav er vanskeligt at opfylde, bør det overvejes, om filialen skal omdannes til et selskab. I så fald er den danske ledelse selv herre over færdiggørelsen af selskabets årsrapport.

Sprogkrav

Årsrapporter, der skal indberettes til ERST, skal som udgangspunkt udarbejdes på dansk. Det er imidlertid muligt for danske selskaber at aflægge årsrapporten på engelsk, hvis det vel at mærke besluttes af generalforsamlingen og indarbejdes i vedtægterne. Sker det ikke, er sprogkravet fortsat dansk.

Virksomhederne kan altid udarbejde en tosproget årsrapport, hvor det af generalforsamlingen valgte sprog – dansk eller engelsk – altid skal være det ene sprog. Det valgte sprog vil i tvivlstilfælde altid være den gældende version.

Årsrapporter og undtagelseserklæringer skal udarbejdes og indsendes på dansk eller engelsk eller som et kombinationsregnskab med et af disse to sprog og et tredje sprog fx dansk og tysk. Kravet om dansk (eller engelsk) sprogbrug gælder dog ikke for følgende dokumenter, som kan indsendes på et hvilket som helst sprog:

- Udenlandske modervirksomheders koncernregnskaber, som indberettes til ERST i henhold til ÅRL's § 112 (udenlandske moderkoncerner)
- Udenlandske virksomheders årsrapporter, som indberettes til ERST i henhold til ÅRL's § 143 (filialer)
- Udenlandske årsrapporter mv., som indberettes til ERST sammen med undtagelseserklæringer i henhold til ÅRL § 146

- Udenlandske årsrapporter mv., der indberettes til ERST som bilag til undtagelseserklæringer i henhold til ÅRL § 29 (undtagelse fra udarbejdelse af årsrapport)
- Udenlandske årsrapporter mv., der indberettes til ERST som bilag til modervirksomhedens henholdsvis dattervirksomhedens årsrapport (en fond, der undlader at udarbejde koncernregnskab med henvisning til en dattervirksomhed, en IFRS-aflæggende modervirksomhed, som undlader koncernregnskab, en klasse C-dattervirksomhed, der aflægger som årsrapport efter regnskabsklasse B).

Uanset ovenstående undtagelser kan ERST altid efterfølgende forlange en bekræftet oversættelse (typisk til engelsk, dansk eller et nordisk sprog).

For børsnoterede virksomheder afhænger sprogkravene af de krav, som gælder i det land, hvor den pågældende virksomhed har noteret aktier eller gældsinstrumenter.

Virksomheder, som både har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked her i landet og i et eller flere andre EU-/EØS-lande, skal indberette årsrapporter og andre dokumenter på dansk eller engelsk, hvis det er valgt som sprog. Endvidere skal disse virksomheder indberette årsrapporter og andre dokumenter på et sprog, som accepteres af den kompetente myndighed i det eller de pågældende lande.

Virksomheder, som alene har værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et eller flere andre EU-/EØS-lande, skal indberette årsrapporter mv. på dansk eller engelsk eller på et sprog, der accepteres af den kompetente myndighed i det eller de pågældende lande. Indberettes årsrapporter mv. på et andet sprog end dansk eller engelsk, skal disse virksomheder endvidere indberette årsrapporter mv. på dansk eller engelsk.

Virksomheder, som har gældsinstrumenter optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land med en pålydende værdi, der udgør mindst 100.000 EUR pr. enhed (obligation), skal indberette årsrapporter mv. på dansk eller engelsk, hvis dansk accepteres af den kompetente myndighed i det eller de pågældende lande.

3.9.2 To indberetningsløsninger – Regnskab Basis og Regnskab Special

ERST stiller via det såkaldte Regnskab 2.0 to løsninger til rådighed for digital indberetning af årsrapporter via *www.indberet.virk.dk*: Regnskab Basis og Regnskab Special. Regnskab Basis kan anvendes af virksomheder i regnskabsklasse B og er en simpel indtastningsløsning, hvor man på *www.indberet.virk.dk* indtaster tal og tekst til årsrapporten. Virksomheder i regnskabsklasse C kan ikke længere bruge Regnskab Basis, men er henvist til Regnskab Special.

Virksomheder, som ikke bruger Regnskab Basis, skal i stedet bruge Regnskab Special. Sidstnævnte kræver, at man har et system, som kan generere årsrapporten i XBRL-format. Hvis man anvender denne løsning, skal der afleveres en PDF-fil med årsrapporten i læsbart format samt en XBRL-fil, hvor årsrapporten udtrykkes i XBRL-sprog.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at Regnskab Basis ikke kan anvendes, hvis virksomheden selv ønsker at udarbejde sit regnskab i Excel eller Word. Dette skyldes, at Regnskab Basis ikke giver mulighed for at indberette en PDF-fil særskilt, idet PDF-fil og XBRL-fil genereres automatisk ud fra de indtastede regnskabsoplysninger. Hensigten med Regnskab Basis er derfor, at årsrapporten udarbejdes, indtastes og opstilles i det format, som ERST stiller til rådighed for virksomheden og ikke i virksomhedens egen struktur.

Ud over disse systemer findes en tredje løsning "System til system"-løsningen. Dette system tilgår Regnskab Speciel uden om *www.indberet.virk.dk* og anvendes primært af virksomheder, som indberetter mange årsrapporter, fx revisionsfirmaer.

Taksonomien for regnskaber aflagt efter ÅRL

ERST har udviklet og vedligeholder en taksonomi for årsrapporter, som udarbejdes efter ÅRL.

Taksonomien er selve rapporteringsstrukturen. Den indeholder de dataelementer, der indgår i en indberetning, og er altså en slags indholdsfortegnelse eller skabelon til finansiel rapportering. Taksonomien angiver de oplysninger, som kan medtages i en digital årsrapport.

Taksonomien følger lovens bestemmelser, herunder skemakravene i ÅRL, og det er principielt alle oplysninger i årsrapporten, som skal opmærkes til de enkelte elementer i taksonomien.

Taksonomi for regnskaber aflagt efter IFRS

ERST har ligeledes udviklet en taksonomi til IFRS-årsrapporter. IFRS-taksonomien er baseret på IFRS Taxonomy og Common Practice Concept udgivet af IFRS Foundation suppleret med yderligere danske krav. IFRS-taksonomien er væsentligt mere kompleks end ÅRL-taksonomien bl.a. som følge af, at IFRS ikke har skemakrav.

Det er derfor muligt at udvide IFRS-taksonomien med virksomhedsspecifikke taksonomielementer.

Det skal bemærkes, at ERST ikke stiller en indtastningsløsning til rådighed ved indberetning af IFRS-regnskaber som tilfældet er ved klasse B-regnskaber.

Clob-opmærkninger

ERST har stillet krav om, at en række oplysninger skal opmærkes særskilt, herunder oplysninger i hovedopgørelserne. På noteoplysningerne i regnskaber, som følger ÅRL, vil man som hovedregel kunne anvende såkaldt clob-opmærkning. Det betyder, at hele noten kan opmærkes samlet i stedet for enkelte elementer.

Derudover gælder særlige krav for IFRS-aflæggere og erhvervsdrivende fonde.

Der gælder følgende clob-opmærkningskrav i indsendelsesbekendtgørelsen:

	I Regnskab Basis/Special	Efter IFRS*	Særligt for erhvervs-drivende fonde
Generelt	Generelt skal alle oplysninger opmærkes direkte, men der gælder dog enkelte muligheder for clob-opmærkning, som omtales nedenfor.	Følgende opgørelser skal opmærkes direkte (ikke-clob-opmærkninger): • En eventuel erklæring fra revisor • Totalindkomstopgørelse, (resultatopgørelse og opgørelse af anden totalindkomst) • Balance • Pengestrømsopgørelse.	Fonde er omfattet af de samme grundprincipper som andre virksomheder.
Ledelses-påtegning	Ledelsespåtegning i Regnskab Basis • Ledelsespåtegningens tekstafsnit • Ledelsesmedlemmernes underskrifter, herunder om eventuel uenighed.		
Oplysning om fravalg af revision	Oplysning om, at årsrapporten for det kommende år ikke skal revideres (det er underordnet, om oplysningen gives i forbindelse med ledelsespåtegningen eller ledelsesberetningen).		
Ledelses-beretning	Ledelsesberetninger med redegørelse for samfundsansvar, redegørelse for virksomhedsledelse, redegørelse for måltal og politikker for det underrepræsenterede køn, redegørelse for betalinger til myndigheder og redegørelse for politik for dataetik, skal opmærkes direkte. Også hvis redegørelserne er placeret på virksomhedens hjemmeside, skal den direkte URL-adressen til redegørelserne opmærkes.		Ledelsesberetninger eller noter med redegørelse for god fondsledelse skal opmærkes direkte. Også hvis redegørelsen er på fondens hjemmeside, skal URL-adressen direkte til redegørelsen opmærkes direkte. Ledelsesberetninger eller noter med redegørelse for fondens uddelingspolitik skal opmærkes direkte. Også hvis redegørelsen er på fondens hjemmeside, skal den direkte URL-adressen direkte til redegørelsen opmærkes direkte.

	I Regnskab Basis/Special	Efter IFRS*	Særligt for erhvervs-drivende fonde
Noter	Clob-opmærkninger af noteoplysninger kan foretages på noteniveau – dog skal følgende særskilt opmærkes: • Regnskabsklassen, som årsrapporten er aflagt efter • Oplysning om tilvalg af elementer fra regnskabsklasse C eller D • Oplysning om der er foretaget ændring af regnskabspraksis • Oplysning om udeladt pengestrømsopgørelse • Oplysning om antal medarbejdere, hvis noter indeholder oplysning om antal medarbejdere • Oplysning om ledelsens forslag til beslutning om anvendelse af virksomhedens overskud eller dækning af underskud, hvis oplysningerne herom er givet i noterne.	Der er ikke krav om opmærkning af noter og regnskabspraksis, men det kan frivilligt tilvælges. Årsrapporten skal fremgå i sin helhed i PDF-filen, der skal uploades samtidigt med XBRL-filen.	

*) For årsrapporten for 2021 gælder nye krav til opmærkning af børsnoterede virksomheders årsrapport. Kravene gælder alene virksomheder, der er børsnoteret med aktier eller gældsinstrumenter, hvor styk-størrelsen på gældsinstrumenterne er under 100.000 EUR. Reglerne er nærmere beskrevet nedenfor i afsnit 3.9.7 *Nyt rapporteringsformat for årsrapporter for børsnoterede virksomheder (ESEF).* Kravene beskrevet ovenfor gælder fortsat for indberetning af delårsrapporter for de børsnoterede virksomheder og for de børsnoterede virksomheder, der ikke omfattes af det nye indberetningsformat.

Aflægger virksomheden koncernregnskabet efter IFRS og moderselskabsregnskabet efter ÅRL, er der kun krav om at opmærke koncernregnskabet i XBRL-filen.

3.9.3 Omgørelse

En årsrapport, som er offentliggjort, kan omgøres, hvis offentliggørelsen af den nye årsrapport er i regnskabsbrugernes interesse som en nødvendig rettelse af væsentlige eller åbenbare fejl eller som berigtigelse af ulovlige forhold.

I en omgørelsessituation skal den nye årsrapport indberettes i Regnskab Basis eller Regnskab Special sammen med en redegørelse for, hvorfor den tidligere indberettede årsrapport skal omgøres. Redegørelsen offentliggøres sammen med den nye årsrapport.

Omgørelse er ikke tilladt, hvis den nye årsrapport indeholder nye oplysninger om, at årsregnskabet for det kommende regnskabsår ikke skal revideres, jf. ÅRL'S § 10 a. Det er således ikke muligt at fravælge revisionen i et omgjort regnskab – det skal være foretaget i den oprindeligt indberettede årsrapport.

En omgjort årsrapport offentliggøres som udgangspunkt af ERST uden yderligere kontrol, idet det antages, at virksomheden og evt. revisor er opmærksom på reglerne herfor. Såfremt betingelserne for omgørelse ikke er opfyldt, kan ERST senere i særlige situationer fjerne en tidligere offentliggjort omgjort årsrapport. Det er samtidig vigtigt at være opmærksom på, at en omgjort årsrapport offentliggøres sammen med den tidligere offentliggjorte årsrapport og redegørelsen, som skal indberettes sammen med den omgjorte årsrapport. Den først offentliggjorte årsrapport fjernes derfor ikke fra ERST's hjemmeside.

Reglerne finder tilsvarende anvendelse for halvårsrapporter for statslige aktieselskaber og delårsrapporter for børsnoterede virksomheder.

Endvidere kan ERST tillade, at en offentliggjort undtagelseserklæring omgøres som berigtigelse af ulovlige forhold.

3.9.4 Underskriftsforhold

Der stilles ikke krav om gengivelse af fysiske underskrifter på den til ERST digitalt indberettede årsrapport. Den, der indberetter årsrapporten, indestår overfor ERST for, at årsrapporten er underskrevet af dirigenten og en eventuel revisor, og at det er den endelige godkendte version af årsrapporten, som indberettes til ERST.

ERST kan indtil fem år fra modtagelsen af årsrapporten kræve, at virksomheden indsender et eksemplar af årsrapporten i læsbar skrift, som er underskrevet af dirigenten for generalforsamlingen, en eventuel revisor, og som er underskrevet af alle ledelsesmedlemmer af de ledelsesorganer, der er ansvarlige for at aflægge årsrapporten efter ÅRL.

Underskrifter på regnskabsdokumenter skal fremgå således, at der sikres en entydig identifikation af underskriver – dvs. det skal være personens personlige underskrift. Alternativt kan dokumentet underskrives med digitalsignatur eller NemId. Anvendes digitalsignatur, skal det, jf. indberetningsbekendtgørelsens § 3, stk. 2, være med et sikkerhedsniveau svarende til OCES-standarden, kvalificerede certifikater eller højere – og den unikke reference til den digitale dokumentsignatur skal fremgå af dokumentet, således det er muligt at validere den digitale signatur.

3.9.5 Ansvarsforhold i forhold til udarbejdelse og indsendelse af en årsrapport

Med indsendelsesbekendtgørelsen er ansvaret mellem ledelse, revisor, dirigent, indberetter og ERST fordelt som beskrevet i tabellen på næste side.

	...har følgende ansvar:
Ledelsen	• Virksomhedens ledelse, typisk bestyrelse og direktion, er ansvarlig for årsrapporter, som indberettes til ERST. Dette gælder, uanset om indberetningsopgaven er overdraget til andre. • Hvert medlem af bestyrelsen og direktionen har ansvaret for, at årsrapporten er udarbejdet i overensstemmelse med de regler, som gælder for virksomheden, og at årsrapporten kan revideres (hvis underlagt revisionspligt) og godkendes i tide. • Hvert medlem af bestyrelsen har ansvaret for at indsende årsrapporten rettidigt (dvs. fem måneder efter balancedagen, medmindre virksomheden har værdipapirer (aktier/gæld) optaget til handel på en børs, hvorved tidsfristen afkortes til fire måneder) – og uden ugrundet ophold, efter godkendelsen af årsrapporten er sket.
Revisor	• Revisor er ansvarlig for den erklæring, som revisor afgiver på årsregnskabet. Ledelsen skal underskrive ledelsespåtegningen i årsrapporten, inden revisor kan afslutte sin revision og underskrive sin erklæring til årsregnskabet.
Dirigenten	• Dirigenten bekræfter med sin underskrift på forsiden af årsrapporten med digitalsignatur eller NemId, at årsrapporten er godkendt af ledelsen, har været fremlagt og er godkendt af generalforsamlingen eller et tilsvarende godkendelsesorgan.
Indberetter	• Indberetter har et selvstændigt ansvar over for ERST for at sikre, at det er den godkendte og dermed endelige version af årsrapporten (og andre dokumenter), som indberettes. Det vil sige, at indberetteren skal iagttage, at årsrapporten er godkendt af ledelsen, og at dirigenten har godkendt på forsiden samt at en evt. revisorerklæring er underskrevet af revisor. • Endvidere skal indberetter påse, at der ikke er sket fejl ved indberetningen.
ERST	• Straks efter ERST modtager årsrapporten, bliver den offentliggjort i Det Centrale Virksomhedsregister (CVR), hvor offentligheden har adgang til årsrapporten. • ERST sender en mail til indberetteren eller til den mail, som indberetteren har anført i forbindelse med indberetningen. Mailen indeholder en digitalt genereret kvittering for modtagelsen samt årsrapporten i de formater, som årsrapporten er uploadet i. • Hvis ERST konstaterer, at de indberettede oplysninger ikke opfylder de grundlæggende krav til årsrapporter eller undtagelseserklæring mv., får virksomheden hhv. filialen af en udenlandsk virksomhed en frist til berigtigelse. • Hvis ERST konstaterer, at en årsrapport indeholder så alvorlige fejl eller mangler, at dokumentet er groft misvisende, og årsrapporter, som ikke er behørigt godkendt og revideret, har ERST bemyndigelse til at tilbagetrække årsrapporten.

Det sker, at et selskabs generalforsamling vedtager et andet udbytte end foreslået af ledelsen i årsrapporten. Hvis der udloddes et højere udbytte end foreslået i årsrapporten, skal ledelsen tiltræde dette senest på generalforsamlingen. Når der udbetales et andet udbytte end foreslået i årsrapporten, kan selskabet vælge at rette årsrapporten eller at vedhæfte generalforsamlingsprotokollatet i indberetningen. XBRL-filen skal dog være tilrettet de konkrete udbyttebeløb. Det er derfor vigtigt, at dirigenten kommunikerer ændringerne til den person, der indberetter årsrapporten.

3.9.6 Mulighed for dispensation fra digital indberetning

I visse tilfælde kan virksomheder, som aflægger regnskab efter ÅRL, ikke anvende taksonomien. Dette gælder, når regnskabet indeholder meget specielle poster, som ikke kan rummes inden for ÅRL-taksonomien, hvilket i praksis vil sige inden for ÅRL's skemakrav.

Det kan eksempelvis være i de sjældne tilfælde, hvor virksomheden har været nødt til at afvige fra skemaerne for at opnå et retvisende billede, og at man derfor ikke vil kunne anvende ÅRL-taksonomien i den nuværende form. I sådanne tilfælde kan der søges om dispensation fra digital indberetning.

Ansøgning om dispensation sker ved brug af en formular på *www.indberet.virk.dk*. Udgangspunktet er, at der hvert år skal søges på baggrund af den generalforsamlingsgodkendte årsrapport. Hvis ERST finder, at virksomheden ikke opfylder betingelserne for fritagelse for digital indberetning, vil virksomheden blive anmodet om at indberette årsrapporten digitalt.

Indsendelse af ansøgning om fritagelse for digital indberetning udskyder ikke indsendelsesfristen i ÅRL. Imødekommes ansøgningen ikke, kan der derfor pålægges afgift, hvis fristen for indberetning af årsrapporten er udløbet, når den digitale indberetning modtages. Det anbefales derfor at indsende ansøgningen i god tid inden virksomhedens indberetningsfrist.

Der kan på nuværende tidspunkt ikke søges om dispensation for digital indberetning af årsrapporter baseret på IFRS, idet virksomheden selv har mulighed for at udvide taksonomien, hvis der er behov herfor.

3.9.7 Nyt rapporteringsformat for årsrapporter for børsnoterede virksomheder (ESEF)

Børsnoterede virksomheder kunne i 2020 frivilligt vælge at udarbejde årsrapporten i et nyt filformat, fastsat af EU-Kommissionens delegerede forordning. Fra og med årsrapporten for 2021 er det nu et krav, at børsnoterede virksomheder i EU skal udarbejde årsrapporten i XHTML-format, som kan åbnes i alle standardbrowsere. XHTML-dokumentet erstatter således PDF-filen.

Det nye krav gælder børsnoterede virksomheder med aktier og børsnoterede virksomheder med gældsinstrumenter, som har en styk-størrelse på under 100.000 EUR. Børsnoterede virksomheder med gældsinstrumenter med en styk-størrelse på mere end 100.000 EUR kan indberette efter de gældende regler for IFRS-aflæggere.

EU-Kommissionen ønsker med de nye krav at harmonisere regnskabsaflæggelse på tværs af Europa for børsnoterede virksomheder ved at øge sammenligneligheden og brugbarheden for alle regnskabsbrugere.

Hvis virksomheden aflægger et koncernregnskab, skal den som minimum opmærke de primære opgørelser, dvs. resultat- og totalindkomstopgørelse, balance, pengestrømsopgørelse og egenkapitalopgørelse til InlineXBRL (iXBRL). Fra 2022-årsrapporten skal noteoplysninger også opmærkes til iXBRL. Der er dog ikke krav om, at dette skal ske på detaljeret niveau. Opmærkningen af noterne kan derfor foretages som clob-opmærkning, hvor hver note opmærkes som en helhed. Dette er en udvidelse af kravet i forhold til i dag, hvor der ikke er krav om opmærkning af noter i IFRS-regnskaber.

Kombinationen af XHTML-formatet og iXBRL-opmærkningen gør årsrapporten både menneskelig læsbar og maskinlæsbar. For virksomheder, der aflægger koncernregnskab, vil årsrapporten for 2021 og fremover blive offentliggjort i én zip-fil, der indeholder XHTML-formatet og digitale filer med opmærkningen til iXBRL. Flere virksomheder vælger dog også at offentliggøre årsrapporten i de hidtidigt anvendte PDF-formater.

Børsnoterede virksomheder, som ikke aflægger koncernregnskab, skal også anvende XHTML-formatet, men skal ikke opmærke regnskabet.

Finanstilsynet er den myndighed, der har implementeret European Single Electronic Format (ESEF) i Danmark og som skal føre tilsynes med, om virksomhederne overholder reglerne om det nye ESEF-format.

Væsentlige forskelle til nuværende danske regler for digitale regnskaber

I Danmark har digital indberetning i XBRL-format været gældende fra 2012 og for børsnoterede virksomheder omfattet af ÅRL's regnskabsklasse D fra 2014. ESEF medfører dog en række forskelle i forhold til de gældende regler, jf. nedenfor.

- ESEF omfatter alle børsnoterede virksomheder, dvs. også finansielle virksomheder, som ikke er omfattet af ÅRL's regnskabsklasse D.
- ESEF gælder ikke virksomheder, som er børsnoteret med gældsinstrumenter med en stykstørrelse på over 100.000 EUR.
- XHTML-formatet er et nyt format for den "trykte" årsrapport og erstatter PDF-formatet. Under de tidligere regler indberettes det "trykte" regnskab i PDF-format og XBRL-opmærkningen i en særskilt XBRL-fil.
- Indberetningen til Finanstilsynet skal ske allerede i forbindelse med offentliggørelsen af årsrapporten og ikke først efter generalforsamlingens godkendelse.
- Revisor skal i henhold til EU-retten afgive en konklusion om, hvorvidt årsrapporten i alle væsentlige henseender er udarbejdet i overensstemmelse med ESEF-forordningen. Under de hidtidige regler var XBRL-opmærkningen ikke omfattet af revisionspåtegningen.
- Opmærkningen til iXBRL tillader ligesom den danske IFRS-taksonomi oprettelse af udvidelser til taksonomien (extensions) for poster, som ikke findes i taksonomien. Som noget nyt skal sådanne elementer linkes til en overliggende regnskabspost (anchoring).
- Delårsrapporter er ikke omfattet af ESEF-reglerne, men er derimod stadig omfattet af de gældende danske regler beskrevet ovenfor. Det er dog muligt at anvende årsrapportens opmærkning til ESEF-taksonomien ved udarbejdelse af virksomhedens delårsrapporter.

Hvad skal børsnoterede virksomheder fokusere på?

ESEF kommer til at stille store krav til regnskabsaflæggerne. Årsrapporten skal udarbejdes i et helt nyt format, XHTML, og koncernregnskabet skal opmærkes til den nye ESEF-taksonomi.

Dette kræver bl.a. nye værktøjer og helt nye processer. Det er derfor vigtigt, at implementeringen af ESEF forankres i organisationen, og at der udpeges en projektleder. Der er i dag mange involverede og mange afhængigheder i processen med at udarbejde en årsrapport. Implementeringen af ESEF komplicerer processen yderligere og kræver derfor god planlægning og projektstyring.

ESMA har oprettet en hjemmeside om ESEF. Et andet godt sted at finde relevant information om ESEF er XBRL Europe's ESEF-hub, som bl.a. indeholder to ESMA-webinarer med hjælp til planlægningen af implementeringen af ESEF.

4. Aktiver og forpligtelser med tilhørende noteoplysninger

ÅRL og de internationale regnskabsstandarder har en balanceorienteret tilgangsvinkel, så derfor tager både ÅRL og de internationale regnskabsstandarder udgangspunkt i indregning og måling af balancens poster.

Balancen er behandlet i ÅRL §§ 18-27, 33-47, 51-55, 58-67, 73, 78, 80, 82-83 a, 86 a, 87 a-93 a, 98 d, 102, 115, 118-120, 122 og lovens bilag 1 og 2 samt begresbrammen til de internationale standarder, IFRS 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17 og IAS 1, 2, 12, 16, 19, 20, 21, 23, 26, 27, 28, 29, 32, 36, 37, 38, 40 og 41.

4.1 Generelle bestemmelser om balancen

4.1.1 ÅRL

En virksomhed skal udarbejde en balance indeholdende indregnede aktiver og passiver, uanset om den er omfattet af regnskabsklasse A, B, C eller D. Passiverne består af indregnede forpligtelser og egenkapital.

Aktiver og passiver skal præsenteres hver for sig i balancen og må ikke modregnes, medmindre der undtagelsesvist er særskilt hjemmel til modregning. Stigninger i aktiver eller fald i forpligtelser indregnes normalt som indtægter i resultatopgørelsen, mens fald i aktiver og stigninger i forpligtelser normalt indregnes som omkostninger i resultatopgørelsen. I nogle tilfælde er det et krav at indregne bevægelser i balancens poster direkte i egenkapitalen (se eksemplerne i fortolkninger og løsninger nedenfor).

Balancen skal præsenteres i overensstemmelse med skemakravene i ÅRL's bilag 2, hvor aktiverne er fordelt på hovedgrupperne anlægsaktiver og omsætningsaktiver, mens passiverne er fordelt på hovedgrupperne kort- og langfristede forpligtelser, hensatte forpligtelser samt egenkapital. Det er tillige muligt at anvende et balanceskema, hvor aktiver opdeles i kort- og langfristede aktiver, og forpligtelserne ligeledes opdeles i kort- og langfristede forpligtelser. Efter dette skema er hensatte forpligtelser en del af kort- og langfristede forpligtelser svarende til reglerne i IFRS.

Balancens elementer
Balancens elementer defineres i ÅRL, bilag 1.

	Definitioner
Aktiver	Ressourcer, der er under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden.
Anlægsaktiver	Aktiver, der er bestemt til vedvarende eje eller brug for virksomheden.
Omsætnings-aktiver	Aktiver, der ikke er anlægsaktiver.
Kortfristede aktiver	Et aktiv er kortfristet, hvis det opfylder et af følgende kriterier: • Det forventes realiseret eller det besiddes med salg eller forbrug for øje som led i virksomhedens normale driftscyklus • Det besiddes primært med handel for øje • Det forventes realiseret inden for 12 måneder efter balancedagen • Det er i form af likvider, medmindre det er underlagt en begrænsning, som gør, at det ikke kan omsættes eller anvendes til at indfri en forpligtelse i mindst 12 måneder efter balancedagen.
Langfristede aktiver	Aktiver, som ikke er kortfristede aktiver jf. ovenfor, er langfristede aktiver.
Finansielle aktiver	Finansielle aktiver er aktiver i form af: • Likvider • Aftalt ret til at modtage likvider eller andre finansielle aktiver fra tredjemand • Aftalt ret til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være gunstige • Ret over egenkapital i en anden virksomhed.
Forpligtelser	Eksisterende pligter for virksomheden, opstået som resultat af tidligere begivenheder, og hvis indfrielse forventes at medføre afståelse af fremtidige økonomiske fordele.
Finansielle forpligtelser	Forpligtelser i form af: • Aftalt pligt til at afgive likvider eller andre finansielle aktiver til tredjemand eller • Aftalt pligt til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være ugunstige.
Hensatte forpligtelser	Forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller forfaldstid, og som vedrører regnskabsåret eller tidligere regnskabsår.
Egenkapital	Forskellen mellem indregnede aktiver og forpligtelser – nettoaktiver.

Reglerne i ÅRL om indregning og måling tager normalt udgangspunkt i, hvilken type aktiv eller forpligtelse der er tale om.

Minoritetsinteresser fremgår i koncernbalancen som en del af egenkapitalen. Tilsvarende er minoritetsinteressernes andel af årets resultat en del af resultatdisponeringen.

Målegrundlag

Der er fastsat forskellige metoder til måling af balancens elementer, alt efter hvilken type af aktiver eller forpligtelser, der er tale om. Målemetoderne fremgår nedenfor:

Metode for måling	Forklaring på målemetode
Amortiseret kostpris	Den værdi, som et finansielt aktiv eller en finansiel forpligtelse blev målt til ved første indregning med: • Fradrag af afdrag • Tillæg eller fradrag af den samlede afskrivning på forskellen mellem det oprindeligt indregnede beløb og det beløb, der forfalder ved udløb • Fradrag af nedskrivninger.
Dagsværdi	Er det beløb, hvormed et aktiv kan udveksles, eller en forpligtelse kan udlignes ved transaktioner mellem to eller flere af hinanden uafhængige parter.
Genanskaffelsesværdi	Er den pris, der på balancedagen skal betales for at erhverve et tilsvarende aktiv.
Genindvindingsværdi	Genindvindingsværdien er den højeste værdi af: • kapitalværdien og • nettosalgsprisen.
Kapitalværdi	Kapitalværdien for et aktiv er den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdi) af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventes at indbringe ved fortsat benyttelse i den nuværende funktion. Kapitalværdien for en forpligtelse er den tilbagediskonterede værdi (nutidsværdien) af de fremtidige nettoudbetalinger, der skal ydes i forpligtelsens levetid.
Kostpris	Kostprisen for et aktiv er det beløb, der er ydet som vederlag for aktivet, uanset om det er anskaffet fra en ekstern part eller internt fremstillet. Kostprisen for en forpligtelse er det beløb, der er modtaget som vederlag for forpligtelsen.
Nettorealisationsværdi	Nettorealisationsværdien for et aktiv er summen af de fremtidige nettoindbetalinger, som aktivet på balancedagen forventes at indbringe som led i normal drift. Nettorealisationsværdien for en forpligtelse er summen af de fremtidige nettoudbetalinger, der skal ydes i forpligtelsens levetid.
Nettosalgspris	Nettosalgsprisen er den pris, aktivet kan sælges til på balancedagen med fradrag af forventede salgsomkostninger.

Klassifikation af kort- og langfristede aktiver og forpligtelser

Idet virksomhederne kan vælge at opdele balancen i kort- og langfristede aktiver i stedet for omsætnings- og anlægsaktiver, er der indsat en definition på kortfristede aktiver til brug for det skema, som opdeler både aktiver og forpligtelser i kort- og langfristede (samme opstilling som en IFRS-balance). Definitionen er baseret på IAS 1.66, og der er ingen forskelle mellem IFRS og ÅRL på dette punkt. Definitionen fremgår af afsnittet *Balancens elementer* ovenfor.

Vælger en virksomhed at anvende det tilpassede skema (IFRS-balancen), medfører dette, at der ikke er en hovedpost benævnt "Hensatte forpligtelser". De hensatte forpligtelser skal i stedet præsenteres under langfristede forpligtelser og/eller kortfristede forpligtelser afhængig af, hvornår de forventes betalt.

Selvom skemaet er tilpasset IFRS, skal langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg, forblive klassificeret som langfristede aktiver efter ÅRL, indtil de er solgt, eller indtil brugen af aktiverne ophører, og de sættes til salg/udrangeres. Knytter aktiverne sig imidlertid til ophørende aktiviteter, kræver ÅRL, at aktiverne klassificeres som omsætningsaktiver/kortfristede aktiver under regnskabsposter "Aktiver vedrørende ophørende aktiviteter" og tilsvarende under "Forpligtelser vedrørende ophørende aktiviteter".

Klassifikation af låneforpligtelser

Det er ikke usædvanligt, at låneaftaler indeholder en klausul om, at långiver kan opsige et langfristet lån med kort varsel. Det fremgår ikke af ÅRL, hvilken indvirkning långivers adgang til at opsige lånet med et varsel på mindre end et år skal have på klassifikationen af lån, der har en kontraktlig løbetid på over et år.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at klassifikationen efter ÅRL skal afgøres ud fra långivers hensigt med udgangspunkt i substansen i aftalen. For virksomheder, der har en stabil og god indtjening, må hensigten antages at være, at lånet afvikles i overensstemmelse med den i låneaftalen aftalte afvikling. Derfor klassificeres et sådant lån som langfristet. Kun hvis der er specifikke forhold, der tilsiger, at långiver vil udnytte sin ret til at opsige lånet, vil klassifikation som kortfristet gæld være relevant.

Er virksomhedens indtjening og likviditet under pres, er der større risiko for, at långiver vil benytte sin kontraktlige ret til at kræve lånet indfriet. Har virksomheden ikke fået indikationer fra långiver om, at denne vil overveje at kræve lånet indfriet, vil lånet fortsat kunne klassificeres som langfristet, forudsat at det vurderes, at der ikke er væsentlig usikkerhed om virksomhedens fortsatte drift.

Er der væsentlig tvivl om virksomhedens fortsatte drift, må det – afhængig af de drøftelser, der har været med långiver – konkret vurderes, om der er grundlag for at opretholde klassifikationen af lånet som langfristet.

Tilstedeværelsen af en sådan opsigelsesklausul vil efter omstændighederne udgøre en særlig finansiel risiko, som skal beskrives i årsrapporten.

Lån med specifikke lånebetingelser, der ikke er brudt på balancedagen, klassificeres som langfristede lån. Et brud efter balancedagen er en efterfølgende begivenhed, som ikke i selv har betydning for klassifikationen, men naturligvis vil give anledning til going concern-overvejelser og evt. oplysninger i årsrapporten herom.

Lån, hvor betingelserne er brudt på balancedagen på en sådan måde, at långiver har ret til at opsige lånet, skal klassificeres som kortfristede. Har en forhandling med långiver efter balancedagen, men før tidspunktet for godkendelse af årsrapporten, resulteret i, at långiver har accepteret, at lånet fortsætter på de oprindelige vilkår, vil dette ikke få betydning for klassifikationen, da det afgørende er, at lånebetingelserne på balancedagen ikke har været overholdt. Dette er i fuld overensstemmelse med IFRS. Virksomheden kan dog overveje at oplyse om forhandlingerne med banken som efterfølgende begivenhed.

Præsentation af balancen

I ÅRL er der et krav om, at noter skal præsenteres i samme rækkefølge, som de poster i resultatopgørelsen og balancen, noterne refererer til. Kravet gælder for regnskabsklasse B, C og D.

Bestemmelsen af noterækkefølgen hindrer ikke, at én note dækker flere poster i resultatopgørelse og balance, som eksempelvis skattenoten. Skattenoten vil i mange tilfælde relatere sig til både resultatopgørelse og balance. I et sådant tilfælde vil notens nummer afgøres af, hvor den første gang er relevant, hvilket ofte vil være resultatopgørelsens post "Skat af årets resultat". Der er heller ikke noget til hinder for, at noteoplysninger om anvendt regnskabspraksis placeres før noterne om resultatopgørelse og balance.

4.1.2 Internationale regnskabsstandarder

Kort-/langfristet sondring

Efter IAS 1 skal aktiver og forpligtelser klassificeres i balancen ud fra en kort-/langfristet sondring, medmindre en præsentation efter likviditetsorden må anses for at give mere relevant information. Likviditetsorden antages først og fremmest at være aktuelt for finansielle virksomheder. Brug af likviditetsorden ses stort set også kun anvendt af sådanne virksomheder. Opstillingen ved brug af likviditetsorden har været noget omdiskuteret, eftersom man i praksis har vanskeligt ved præcist at rangordne de enkelte poster på en entydig måde. Mange poster – fx materielle anlægsaktiver – rummer jo aktiver med vidt forskellig brugstid, mens der i posten med værdipapirer tilsvarende kan være aktiver, som først udløber om længere tid.

Nogle af problemerne med den entydige klassifikation rettes op via IAS 1, der kræver, at balanceposter, som indeholder såvel kort- som langfristede elementer, skal opdeles i noterne. Endvidere kræver IFRS 7 en forfaldsanalyse for de finansielle forpligtelser og visse finansielle aktiver. Forfaldsanalysen skal udarbejdes på baggrund af de kontraktuelle betalinger, dvs. udiskonterede og inklusive evt. renter.

Aktiver

Et aktiv skal efter IAS 1 klassificeres som et kortfristet aktiv (current asset), når:

- aktivet forventes realiseret, solgt eller forbrugt i virksomhedens normale forretningscyklus
- aktivet besiddes primært med henblik på handel (trading)
- aktivet forventes afhændet inden for 12 måneder efter regnskabsårets udløb, og
- aktivet er likvider, jf. IAS 7, medmindre aktivet er undergivet restriktioner eller er øremærket til at indfri en bestemt forpligtelse senere end 12 måneder efter regnskabsårets udløb.

Alle andre aktiver er langfristede aktiver (non-current assets).

Det har i praksis været diskuteret, hvad der forstås ved ”virksomhedens normale forretningscyklus”. Det fremgår ikke nærmere af IAS 1, hvad der menes hermed. Ved forretningscyklus forstås overordnet den ”normalperiode”, som løber fra tidspunktet, hvor der indkøbes råvarer og frem til tidspunktet for kundens betaling. I mange tilfælde er denne periode under 12 måneder, hvorfor det er unødvendigt at tage hensyn til den ved klassificeringen, eftersom aktiver, som ligger inden for 12 måneder, i alle tilfælde er kortfristede aktiver. Alene i de tilfælde, hvor den normale forretningscyklus overstiger 12 måneder, er fastlæggelsen af betydning for klassifikationen af virksomhedens aktiver.

Som kortfristede aktiver anses bl.a. varebeholdninger og den kortfristede del af finansielle aktiver (dvs. den del, man forventer at realisere inden for 12 måneder eller normalt virksomhedens forretningscyklus), herunder fx tilgodehavender fra salg.

Materielle og immaterielle aktiver vil normalt være langfristede aktiver, og der foretages ikke nogen opdeling af disse poster i en kort- og langfristet del.

Forpligtelser

Forpligtelser skal efter IAS 1 klassificeres som en kortfristet forpligtelse (current liability), når:

- forpligtelsen forventes indfriet i virksomhedens normale forretningscyklus
- forpligtelsen besiddes primært med henblik på handel (trading)
- forpligtelsen forventes indfriet inden for 12 måneder efter regnskabsårets udløb, og
- virksomheden ikke har en ubetinget ret til at udskyde indfrielse til senere end 12 måneder efter regnskabsårets udløb.

Alle andre forpligtelser klassificeres som langfristede forpligtelser (non-current liabilities).

Der er vedtaget et ændringsforslag til IAS 1, som medfører mere specifik vejledning omkring klassifikationen af låneaftaler som kort- hhv. langfristede. Læs mere herom nedenfor i afsnit 4.1.3 *Nye og ændrede IFRS-standarder.*

Klassifikation af låneforpligtelser

Begrebet ”ubetinget ret til at udskyde indfrielse til senere end 12 måneder” i sidste punkt medfører, at virksomheden – uden at långiver skal kunne modsætte sig det – skal kunne vælge at udskyde indfrielsen. En kassekredit indeholder eksempelvis normalt en frist, hvorefter banken kan opsige aftalen, medmindre der på dette senere tidspunkt aftales en forlængelse. Derfor vil en kassekredit normalt være klassificeret som en kortfristet forpligtelse.

Retten til senere at aftale en forlængelse kan ikke anses som en ubetinget ret for virksomheden til at udskyde indfrielsen, eftersom långiver har ret til at lade gældsforholdet ophøre. Det samme gælder, hvis långiver har en ubetinget ret til at kræve indfrielse af et lån, der i henhold til aftalen er langfristet. Omvendt medfører det, at hvis virksomheden på balancedagen har en forpligtelse til at indfri et lån inden for de næste 12 måneder, anses det alligevel for langfristet, hvis virksomheden ubetinget kan vælge at forlænge det.

Denne ret skal være gældende på balancedagen, hvorfor en udskydelse af indfrielsen, der er aftalt med långiver efter balancedagen, ikke skal tages med i betragtning. En virksomheds ret til at konvertere et lån til et nyt lån i henhold til et på balancedagen modtaget lånetilbud, er heller ikke en ubetinget ret til at udskyde betaling, eftersom der er tale om et nyt lån. Yderligere vil udbetalingen af lånet afhænge af de betingelser, der er opstillet i lånetilbuddet. Har virksomheden før balancedagen aftalt med långiver at udskyde indfrielse, ud over de næste 12 måneder, anses lånet derimod for langfristet.

En ret hos modparten til at ophæve en låneaftale, hvis virksomheden misligholder lånebetingelserne, lægges alene til grund ved klassifikationen, hvis virksomheden på balancedagen har misligholdt låneaftalen. Forventer virksomheden, at den bryder lånebetingelserne inden for de næste 12 måneder fra balancedagen, har dette ikke betydning for klassifikationen på balancedagen, men det kan imidlertid være et forhold, der skal beskrives i årsregnskabet og i yderste konsekvens medfører, at virksomheden ikke kan anses for at være en going concern.

De såkaldte flexlån – dvs. lån, hvor der flere gange over et låns løbetid udstedes nye obligationer af kreditforeningen til finansieringen af lånet – er ikke kortfristede lån. Det skyldes, at låntager – bortset fra ved misligholdelse – har en ubetinget ret til at opretholde lånet over 10, 20 eller 30 år. Det er således alene den bagvedliggende finansiering, der omlægges årligt.

For konvertible obligationer er det afgørende for klassifikationen, hvorvidt virksomheden har en ubetinget ret til at udskyde indfrielsen af betaling af likvider i mere end 12 måneder. En indehavers ret til at kræve konvertering til egenkapital inden for 12 måneder medfører derimod ikke klassifikation som kortfristet gæld.

Hvis der før balancedagen sker et sådant brud på lånebetingelserne, at lånet forfalder til betaling, skal lånet klassificeres som kortfristet, uanset at betingelserne genforhandles efter balancedagen, hvilket medfører, at lånebetingelserne ikke længere er brudt. Endvidere skal der oplyses herom i noterne. Brydes lånebetingelserne på et langfristet lån efter balancedagen, således at det forfalder til betaling, skal der oplyses herom i noterne som en efterfølgende begivenhed, men klassifikationen som langfristet gæld bevares.

Afgørende for, om lånebetingelserne anses for at være brudt på balancedagen, er, om opgørelsesdatoen for lånebetingelserne ligger inden balancedagen. Det forhold, at opgørelsen først skal rapporteres til långiver efter balancedagen, er uden betydning.

Reglerne om kort- og langfristede forpligtelser indebærer, at hensatte forpligtelser på lige fod med finansielle forpligtelser skal opdeles i en kort- og en langfristet del. Forpligtelser, som efter IFRS 5 er forpligtelser knyttet til aktiver bestemt til salg, anses altid som kortfristede, eftersom det er en forudsætning i IFRS 5, at ledelsen forventer at afhænde aktivgruppen/aktiviteten inden for 12 måneder og dermed også overføre forpligtelserne. Tilsvarende skal poster som udskudte indtægter, periodeafgrænsningsposter og anden gæld være opdelt på kort- og langfristede forpligtelser.

Balancepræsentation efter IAS 1

(a) Materielle anlægsaktiver
(b) Investeringsejendomme

(c) Immaterielle aktiver
(d) Finansielle aktiver (med undtagelse af beløb, vist under (e), (h) og (i))
(e) Investeringer, behandlet regnskabsmæssigt efter den indre værdis metode
(f) Biologiske aktiver
(g) Varebeholdninger
(h) Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser og andre tilgodehavender
(i) Likvider
(j) Aktiver i midlertidig besiddelse
(k) Leverandørforpligtelser og andre forpligtelser
(l) Hensatte forpligtelser
(m) Finansielle forpligtelser (med undtagelse af beløb, vist under (k) og (l))
(n) Aktuelle skatteaktiver og skatteforpligtelser, som defineret i IAS 12
(o) Udskudte skatteaktiver og udskudte skatteforpligtelser, som defineret i IAS 12
(p) Forpligtelser vedr. aktiver i midlertidig besiddelse
(q) Minoritetsinteresser, præsenteret som en del af egenkapitalen
(r) Udstedt selskabskapital og reserver, der kan henføres til ejerne.

Ud over ovenstående kræves visse poster præsenteret særskilt i henhold til specifikke standarder, fx kontraktaktiver og kontraktforpligtelser, jf. IFRS 15.

4.1.3 Nye og ændrede IFRS-standarder

IASB har vedtaget en ændring af IAS 1, som præciserer sondringen mellem kort- og langfristede forpligtelser. Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2023, men kan førtidsimplementeres.

Det præciseres med ændringen, at vurderingen af klassifikationen af et lån som enten kort- eller langfristet gæld skal baseres på de rettigheder, der eksisterer på balancedagen, hvorfor kriteriet "ubetinget" fjernes som et krav for en klassifikation som langfristet gæld. Dermed skal et lån klassificeres som langfristet, hvis virksomheden har en ret til mindst at udskyde betalingen i 12 måneder, afhængig af virksomhedens rettigheder som låntager på balancedagen.

Retten til at udskyde betalingen i mindst 12 måneder vurderes på balancedagen, også selvom kravet i det pågældende lånecovenant ikke testes på denne dag. Forholdet har været diskuteret af IFRIC, og følgende eksempel illustrerer problemstillingen.

Eksempel:
En virksomhed har aftalt med sin långiver, at den skal rapportere "covenants" pr. 30. juni og ikke pr. 31. december, fordi dens nøgletal notorisk vil være dårlige pr. 31. december pga. sæsonudsving. Pr. 31. december 2020 ville virksomheden ikke overholde nøgletallene, men det er overvejende sandsynligt, at virksomheden vil overholde dem på målingsdatoen den 30. juni 2021. Gælden skal i dette tilfælde klassificeres som kortfristet, fordi det ville være udfaldet af en test pr. 31. december 2020. IASB har anerkendt, at det ikke var hensigten med ændringen og arbejder på at ændre standarden, inden den træder i kraft.

Det præciseres endvidere, at klassifikationen ikke påvirkes af sandsynligheden for, at retten til at udskyde betalingen udnyttes. Hvis et lån opfylder definitionen på en langfristet forpligtelse, skal det klassificeres som sådan, uanset om virksomheden har intentioner om at indfri forpligtelsen indenfor 12 måneder eller endog har gjort det i perioden mellem balancedagen og aflæggelse af regnskabet.

Derudover fastlægges det, at indfrielse af en forpligtelse medfører en overførsel til modparten af likvider eller andre finansielle ressourcer, som fx andre aktiver eller serviceydelser, eller virksomhedens egenkapitalinstrumenter.

4.2 Immaterielle anlægsaktiver

Bestemmelser om immaterielle anlægsaktiver findes i ÅRL §§ 33, 36, 40-43, 49, 53, 58, 59, 83, 88 og 88 a og IAS 38, IFRIC 12, SIC 29 samt SIC 32.

I de nedenstående afsnit gennemgås den regnskabsmæssige behandling af immaterielle anlægsaktiver. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 38 regulerer den regnskabsmæssige behandling af immaterielle anlægsaktiver. Der er dog visse immaterielle aktiver, som ikke er omfattet af IAS 38. Det gælder blandt andet:

- Immaterielle aktiver, der besiddes med henblik på salg som led i virksomhedens normale aktivitet. Disse klassificeres som varebeholdninger, jf. IAS 2 (læs mere i afsnit 4.9 *Varebeholdninger*)
- Rettigheder til mineraler, olie, naturgas og tilsvarende ressourcer, der ikke gendannes, og omkostninger i forbindelse hermed, jf. IFRS 6
- Akkvisitionsomkostninger og de immaterielle aktiver, der opstår i forsikringsvirksomheder fra de kontrakter, som indgås med forsikringstagerne. Disse er omfattet af IFRS 4
- Immaterielle aktiver, der stammer fra en finansiel leasingkontrakt, omfattet af IAS 17 om leasing
- Immaterielle aktiver, der besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5 (læs mere i afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg*)
- Aktiver vedrørende kontrakter fra kunder, som indregnes i overensstemmelse med IFRS 15
- Goodwill (læs mere i afsnit 9 *Koncernregnskab*).

4.2.1 Definition

ÅRL definerer ikke immaterielle aktiver, hvorfor definitionen i IAS 38 udfylder loven.

IAS 38 definerer immaterielle aktiver som identificerbare ikke-monetære aktiver uden fysisk substans. Sådanne aktiver vil typisk blive benyttet af virksomheden i forbindelse med produktion eller levering af varer eller tjenesteydelser, til udlejning til tredjepart eller til administrative formål.

Et immaterielt aktiv er identificerbart, hvis det enten er separerbart – dvs. at det kan sælges uafhængigt af andre aktiver i virksomheden – eller hvis det stammer fra kontraktmæssige eller juridiske rettigheder, uanset om aktivet kan sælges separat. At aktivet er ikke-monetært medfører samtidig, at aktivet ikke er omfattet af andre regnskabsstandarder, som fx finansielle instrumenter, og derfor skal behandles som immaterielle aktiver.

Følgende er eksempler på immaterielle aktiver, der opfylder definitionen:

- Patenter og rettigheder, fx distributions- eller broadcastrettigheder
- Licenser, fx spiritusbevilling
- Software
- Varemærker og kundelister
- Internetdomænenavne.

Nogle immaterielle aktiver kan være indeholdt i en fysisk form. Det gælder fx computersoftware. Ved bedømmelse af, om aktivet samlet skal behandles som et materielt aktiv efter IAS 16 eller et immaterielt aktiv efter IAS 38, skal det vurderes, om det er det materielle eller immaterielle element, der er det væsentligste.

Når software ikke er en integreret del af den tilhørende hardware, skal denne betragtes som et immaterielt aktiv. Derimod skal software i en computer, der ikke kan fungere uden den givne software, indgå som en del af det samlede materielle aktiv. Det gælder fx for en computers operativsystem.

Koncessionsrettigheder er beskrevet nærmere i IFRIC 12 og SIC 29. Efter IFRIC 12 skal det således vurderes nøje, hvorvidt en koncessionsrettighed udgør et immaterielt aktiv, omfattet af IAS 38, eller et finansielt aktiv/tilgodehavende, omfattet af IFRS 9.

SIC 32 regulerer den regnskabsmæssige behandling af websiteomkostninger. Efter SIC 32 skal sådanne omkostninger indregnes som aktiver, hvis de opfylder kriterierne for at være udviklingsprojekter samt de generelle kriterier, jf. nedenfor. Hvis ikke betingelserne er opfyldt – fx fordi websitet er et rent reklamesite, eller fordi der er tale om omkostninger afholdt i forbindelse med indledende kravspecifikationer – skal de afholdte omkostninger indregnes i resultatopgørelsen. I praksis vil det ofte være afgørende, om hjemmesiden udelukkende fungerer som et markedsføringsværktøj, eller om hjemmesiden fungerer som en distributionskanal, der kan skabe fremtidige økonomiske fordele for virksomheden, som fx en webshop.

SIC 32 omhandler endvidere en vurdering af den regnskabsmæssige behandling af omkostninger i de forskellige faser i udviklingen af en hjemmeside. Disse vurderinger kan også anvendes på udvikling af anden software til internt brug.

SIC 32 skelner mellem følgende forskellige faser:

- Planlægningsfasen, hvor omkostninger indregnes i resultatopgørelsen, når de er afholdt. Fasen består typisk af omkostninger til rentabilitetsanalyser, evaluering af alternative produkter, leverandører mv. samt valg af løsning.

- Udvikling af applikationer og infrastruktur, hvor IAS 16 og IAS 38 anvendes. Omkostninger indregnes i resultatopgørelsen, når de er afholdt, medmindre kriterierne for indregning som et materielt eller immaterielt aktiv er opfyldt. Fasen består typisk af omkostninger til køb eller udvikling af hardware, udvikling af operativsystem, installation af applikationer mv.
- Grafisk design og udvikling af indhold. Hvis et separat aktiv ikke kan identificeres, indregnes omkostningerne i resultatopgørelsen, når de er afholdt, medmindre kriterierne for indregning som et aktiv er opfyldt. Fasen består typisk af omkostninger til design af hjemmesidens skærmbilleder (layout, farver mv.).
- Drift, hvor omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen, når de er afholdt, medmindre kriterierne for indregning som et aktiv er opfyldt. Dette er dog sjældent opfyldt i praksis. Fasen består typisk af omkostninger til opdatering af grafik og indhold, backup af data mv.

Øvrige omkostninger som led i udviklingen af en hjemmeside indregnes i resultatopgørelsen. Disse består typisk af salgs-, administrations- og andre generelle omkostninger, før hjemmesiden har opnået sin planlagte performance og uddannelse af personale til drift af hjemmesiden.

Eksempel: Immaterielt aktiv baseret på juridisk beskyttelse

En virksomhed i telekommunikationsbranchen har et betydeligt kabelnetværk, som kræver vedligeholdelse. Ledelsen har et kort over distributionsnetværket i hard copy, som gør, at virksomheden kan identificere aktivet, som former systemet. Virksomheden har afholdt betydelige omkostninger til udvikling af disse kort. De kan i praksis ikke sælges, da de alene har værdi for virksomheden.

Virksomheden ønsker at indregne et aktiv som følge af den forventede fremtidige indtjening fra kortene. Hvordan skal kortene behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Selvom kortene ikke er separerbare, har ledelsen kontrol over den immaterielle rettighed, som kortene repræsenterer. Hvis en tredjepart anvender kortene uden tilladelse fra ledelsen, vil tredjeparten overtræde ophavsretten. Den immaterielle ret er dermed baseret på en juridisk ret. Økonomiske fordele skabes som følge af besparelser i den vedligeholdelse, som virksomheden vil have som følge af adgangen til kortene. De omkostninger, som virksomheden har til udvikling af kortene, skal således aktiveres som et internt oparbejdet immaterielt aktiv.

4.2.2 Indregning

Et immaterielt aktiv indregnes kun, når det er sandsynligt, at aktivet vil tilføre fremtidige økonomiske fordele til virksomheden, og hvis kostprisen kan opgøres pålideligt. Alle erhvervede immaterielle anlægsaktiver skal derfor indregnes i balancen i modsætning til egen oparbejdede immaterielle aktiver. I forbindelse med virksomhedssammenslutninger findes dog særlige regler. Disse fremgår af afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

Eksempel: Tilbagekøb af distributionsrettigheder

En producent har givet en forhandler eksklusivret til at sælge producentens varer på et specifikt marked. Producenten ønsker nu selv at overtage salget på det pågældende marked og kan i henhold til aftalen med forhandleren opsige eksklusivretten med 24 måneders varsel. I stedet for at vente herpå ønsker producenten selv at overtage markedet ved at tilbagekøbe rettighederne nu. Man forventer en øget indtjening ved at have distributionen til markedet. Forhandleren accepterer tilbuddet fra producenten. Hvorledes skal tilbagekøbet af distributionsretten behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Producentens tilbagekøb af rettighederne skal aktiveres som et immaterielt aktiv og afskrives over levetiden, da der er økonomiske fordele ved at overtage markedet nu frem for at opsige kontrakten og overtage markedet om 24 måneder. Det er dog altid vigtigt at være kritisk i forhold til, om aftalen hænger sammen med en kompensation til forhandleren i forbindelse med opsigelsen af aftalen. En sådan kompensation for opsigelse af distributionsaftalen kan ikke aktiveres.

Aktivet skal afskrives over den forventede brugstid. Denne forventes at være 24 måneder, fordi man herefter ville have overtaget distributionsretten automatisk ved, at aftalen var blevet opsagt. Derfor vil producenten naturligvis ikke vil betale for den del, der ligger ud over 24 måneder.

Eksempel: Sign-on bonus

En virksomhed tilbyder sign-on bonus for at tiltrække højt specialiserede medarbejdere på femårige kontrakter. Hvis medarbejderne ophæver aftalen før tid, har medarbejderen ret til at beholde sign-on bonussen. Hvordan skal sign-on bonussen behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Eftersom medarbejderen beholder sign-on bonussen ved førtidig ophævelse af aftalen, kan omkostningen ikke indregnes som et immaterielt aktiv. Det skyldes, at omkostningen ikke giver virksomheden ret til fremtidige økonomiske fordele, fordi medarbejderen kan forlade virksomheden på ethvert tidspunkt. Betalingen skal i stedet omkostningsføres i resultatopgørelsen som en personaleomkostning.

Eksempel: Betaling i forbindelse med overtagelse af et lejemål

En detailvirksomhed ønsker at åbne en butik på Strøget i København. Virksomheden har undersøgt mulighederne og har fundet et egnet lejemål. For at virksomheden kan overtage lejemålet, er den nuværende lejer berettiget til at kræve en betaling, såkaldte "key money", på 1 mio. DKK. Herefter kan lejemålet overdrages til virksomheden. Virksomheden har iflg. lejekontrakten mulighed for at forlænge lejemålet, og udlejer kan kun opsige lejekontrakten ved lejers misligholdelse. Ved en eventuel fraflytning af butikken er lejer berettiget til at kræve tilsvarende betaling hos en ny lejer.

Hvordan skal betalingen på 1 mio. DKK til den nuværende lejer af lejemålet behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Betaling af key money udgør et immaterielt aktiv. Virksomheden aktiverer derfor de betalte key money som et immaterielt aktiv og afskriver aktivet over den forventede brugstid under hensyntagen til muligheden for at forlænge lejemålet.

I helt særlige tilfælde vil det kunne lægges til grund, at den forventede brugstid er ubestemmelig, således at der ikke skal foretages afskrivning på aktivet.

Eksempel: Ansættelsesklausuler

En virksomhed ansætter en medarbejder. Kontrakten indeholder en konkurrenceklausul på 1 mio. DKK, som virksomheden kan lade træde i kraft, hvis medarbejderen opsiger aftalen. Klausulen skal forhindre medarbejderen i at søge job hos virksomhedens konkurrenter i tre år. Hvordan skal klausulen behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

På det tidspunkt, hvor medarbejderen opsiger aftalen, og virksomheden vælger at lade klausulen træde i kraft, indregner virksomheden en forpligtelse, der svarer til beløbet i konkurrenceklausulen.

Samtidig indregner virksomheden et immaterielt aktiv i form af en ret til at begrænse medarbejderen i sin adgang til at søge job hos konkurrenterne. Dette aktiv afskrives over den periode, hvor konkurrenceklausulen har virkning.

Internt oparbejdet goodwill, varemærker, titler og kundelister må aldrig indregnes som immaterielle aktiver. Årsagen hertil er, at omkostningerne i praksis ikke kan opgøres pålideligt, ligesom udviklingen af sådanne aktiver vanskeligt kan adskilles fra udviklingen af virksomheden som helhed.

Det er endvidere ikke tilladt at indregne omkostninger forbundet med fx:

- Opstart af en virksomhed
- Uddannelse af medarbejdere
- Reklame og salgsfremmende aktiviteter
- Flytning og reorganisering af hele eller dele af virksomheden.

Sådanne omkostninger kan ikke indregnes som et immaterielt aktiv, da de ikke repræsenterer et aktiv, som virksomheden har kontrol over. Omkostningerne hertil skal derfor indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes. Reklameomkostninger skal omkostningsføres i takt med, at ydelsen modtages fra leverandøren. Det er altså ikke muligt at udskyde omkostningsføring af fx reklamekataloger til et senere udsendelsestidspunkt, selvom man først opnår nytte af reklamekataloget på dette tidspunkt.

Eksempel: Ikke-forbrugte reklameomkostninger
Skal ikke-forbrugte reklame- og markedsføringsmaterier indregnes som et immaterielt aktiv?

Løsning
Efter IFRS skal omkostningen løbende indregnes i takt med, at ydelsen modtages fra leverandøren.

Efter ÅRL er det tilladt at aktivere reklameomkostninger, når køber har adgang til reklameartiklen. Derved omkostningsføres beløbet først i takt med, at reklameomkostningerne udsendes/forbruges. Reklameomkostningerne anses for en periodeafgrænsningspost.

Eksempel: Kundeloyalitetsprogram
En stor supermarkedskæde er udsat for betydeligt øget konkurrence på markedet. Som følge af den skærpede konkurrence udbyder supermarkedskæden et loyalitetsprogram for at fastholde deres markedsandel. Kunder, som tilmelder sig kundeloyalitetsprogrammet, modtager loyalitetskort, som de kan bruge til at optjene bonuspoint til fremtidige køb etc.

Supermarkedskæden ønsker at aktivere omkostningerne forbundet med etableringen af loyalitetsprogrammet som et immaterielt aktiv.

Løsning
Kundeloyalitetsprogrammet er internt oparbejdet og kan ikke aktiveres som et immaterielt aktiv, idet omkostninger til loyalitetsprogrammet ikke kan udskilles fra omkostninger relateret til markedsføring af supermarkedskæden som helhed.

Udviklingsprojekter

Der skal sondres mellem forskningsomkostninger og udviklingsprojekter, hvor kun sidstnævnte må indregnes i balancen. Forskning er grundlæggende og planlagte aktiviteter, som er foretaget for at opnå ny teknologisk eller videnskabelig viden. Udvikling er, når en virksomhed anvender forskningsresultater eller viden i en plan til fremstilling af nye eller forbedrede produkter, processer eller systemer, forud for begyndelsen af erhvervsmæssig brug.

Eksempler på henholdsvis forskningsaktiviteter og udviklingsaktiviteter:

Eksempler på forskningsaktiviteter	Eksempler på udviklingsaktiviteter
Aktiviteter, som har til formål at indhente ny viden.	Design, opførelse og testning af prototyper og modeller før produktion og anvendelse.
Søgen efter og evaluering samt endelig udvælgelse af forskningsresultaters og anden videns anvendelsesmuligheder.	Design af værktøj, opspændingsværktøj, støbeforme og stempler, der indebærer ny teknologi.
Søgen efter alternative materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.	Design, opførelse og drift af et forsøgsproduktionsanlæg, hvis størrelsesorden ikke er økonomisk rentabel for erhvervsmæssig produktion.
Udformning, design, evaluering og endelig udvælgelse af mulige alternativer til nye eller forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.	Design, opførelse og testning af et valgt alternativ til nye eller forbedrede materialer, anordninger, produkter, processer, systemer eller tjenesteydelser.

Det afgørende for, om en virksomheds aktiviteter er forskning eller udvikling, er dermed, om aktiviteterne befinder sig inden for et teknisk kendt område, eller om der er tale om et nyt ukendt område. En helt central forudsætning for indregning af et udviklingsprojekt er, at der foreligger en projektbeskrivelse med en tilhørende økonomisk vurdering (”business case”). Denne skal dokumentere, at nutidsværdien af de forventede fremtidige pengestrømme som minimum svarer til de aktiverede omkostninger med tillæg af de forventede yderligere omkostninger til at færdiggøre projektet. I praksis kan dette være vanskeligt at opfylde, hvis der er tale om produkter med helt ny funktionalitet i forhold til det, der kendes i dag.

Virksomhedens egne udviklingsprojekter skal indregnes, hvis virksomheden kan dokumentere, at følgende kriterier er opfyldt:

- at det er teknisk muligt at færdiggøre aktivet, så de processer, produkter eller ydelser, som er et resultat af udviklingsprojektet, kan benyttes eller sælges
- at det er intentionen at færdiggøre aktivet og benytte eller sælge det eller de processer, produkter eller ydelser, som er et resultat af udviklingsprojektet
- hvorledes aktivet forventes at frembringe fremtidige økonomiske fordele. Virksomheden skal blandt andet påvise, at der findes et marked for det immaterielle aktiv eller for de produkter, der er et resultat af aktivet
- at der er tilstrækkelige finansielle, tekniske og andre ressourcer til rådighed til at færdiggøre projektet og til at benytte eller sælge det
- at de omkostninger, som kan henføres til projektet, kan identificeres særskilt.

De opstillede kriterier er restriktive og sigter mod at forhindre, at der indregnes aktiver på et for spinkelt grundlag. På den anden side må kriterierne heller ikke overfortolkes. Har virksomheden tidligere gennemført stort set alle igangsatte udviklingsprojekter med succes, vil der naturligt være en formodning om, at også efterfølgende projekter sandsynligvis gennemføres (hvis de altså ligger inden for samme tekniske område).

Nogle af kriterierne kan være vanskelige at dokumentere for en række relativt unge virksomheder, hvis forskning og udvikling er karakteriseret ved, at der ikke forventes indtægter af betydning inden for de nærmeste år. Dette betyder i praksis, at adgang til kapital til finansiering af projekterne er en knap faktor.

I praksis vil intern udvikling af software anses som et udviklingsprojekt og vil sædvanligvis opfylde indregningskriterierne, hvis der fx er tale om udvikling af produktionsstyrings- og administrative systemer. Endvidere vil udvikling af intra- og internetsites opfylde kriterierne, hvis de rent faktisk indgår i virksomhedens drift, og der sælges varer eller produkter fra hjemmesiderne.

Modsat kan virksomheden ikke indregne udviklingsomkostninger til internetsites, der alene er præsentations-/reklamesites.

Efter færdiggørelsen af et udviklingsprojekt opstår der ofte behov for udbedring af fejl og mangler mv. i de tilfælde, hvor projektet ikke fungerer helt efter hensigten. Disse omkostninger skal indregnes i resultatopgørelsen i det omfang, at de ikke relaterer sig til projektets ydeevne og kvalitet mv.

For udviklingsprojekter skal der etableres registreringssystemer mv., så der kan ske en korrekt allokering af omkostninger til projektet. Der skal også udarbejdes opgørelser af de forventede fremtidige indtægter, som understøtter målingen af de indregnede omkostninger i balancen.

Virksomhedens procedurer, forretningsgange og registreringssystemer kan omfatte:

- Etablering af grundlag for indregning af udviklingsprojekter, fx forretningsplan og budgetter samt pålidelige processer til at understøtte identifikation af, hvilke projekter der kan indregnes som aktiver
- Systemer til registrering af omkostninger på det enkelte projekt, fx timeregistreringssystem
- Etablering af processer, der sikrer, at de akkumulerede omkostninger på de enkelte projekter er valide, nøjagtige og fuldstændige
- Fastlæggelse af afskrivningsperiode og metode for hvert aktiv
- Etablering af retningslinjer for vurdering af genindvindingsværdi.

Udviklingsprojekter, der udføres på vegne af kunder, skal enten aktiveres som udviklingsprojekter i virksomheden selv eller indregnes som fx en entreprisekontrakt afhængig af aftalens indhold og omfang. Det afgørende er, hvem der efterfølgende har rettighederne til udviklingsprojektet.

Særligt om udviklingsprojekter – gælder kun under ÅRL

Virksomheder i regnskabsklasse B og mellem C har mulighed for – som et valg af regnskabspraksis – at indregne udviklingsprojekter og dertil knyttede internt skabte rettigheder, såfremt betingelserne herfor er opfyldt. Store virksomheder i regnskabsklasse C skal derimod indregne udviklingsprojekter i balancen, hvis indregningskriterierne ovenfor er opfyldt.

Når virksomheden indregner udviklingsprojekter i balancen, skal virksomheden samtidig indregne et beløb svarende til de aktiverede udviklingsomkostninger direkte i posten "Reserve for udviklingsomkostninger" under egenkapitalen. Det betyder, at virksomhedens frie reserver reduceres med et beløb, der svarer til de aktiverede udviklingsomkostninger fratrukket udskudt skat. Dette gælder også for virksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS, jf. IFRS-bekendtgørelsen.

Ved et skift i regnskabsklasse fra klasse B eller mellem C til stor C kan virksomheden vælge alene at indregne immaterielle aktiver i form af udviklingsprojekter, der opstår fra og med det første regnskabsår, hvor virksomheden aflægger årsrapport efter regnskabsklasse stor C.

Det vil sige, hvis en virksomhed skifter regnskabsklasse til stor C, kan virksomheden vælge at aktivere tidligere ikke-indregnede udviklingsprojekter. Det kræver dog, at de almindelige indregningskriterier er opfyldt tilbage i tid med hensyn til registrering og dokumentation. Dette krav kan ofte ikke opfyldes i praksis.

Efterfølgende omkostninger

Efterfølgende omkostninger skal indregnes som omkostninger i resultatopgørelsen, medmindre der er tale om forbedringer af det oprindelige immaterielle aktiv. Definition af en forbedring kræver, at virksomhedens økonomiske fordele fra aktivet bliver forøget, som fx udviklingsprojektets ydeevne, kvalitet mv. Det gælder fx forøgelse af funktionaliteten i eksisterende software.

4.2.3 Måling

4.2.3.1 Måling ved første indregning

Immaterielle aktiver måles til kostprisen på erhvervelsestidspunktet.

I kostprisen indgår selve købsprisen, afgifter, ikke-refunderbare skatter samt alle omkostninger, der kan henføres direkte til at forberede aktivet til dets planlagte brug. De direkte omkostninger inkluderer fx omkostninger til juridisk bistand.

Rabatter skal fratrækkes ved beregningen af omkostningerne. Omkostninger, der påløber, hvis betalingen for immaterielle aktiver udskydes ud over normale kreditvilkår, må ikke medregnes – de skal behandles som renteomkostninger. Med andre ord skal det immaterielle aktiv indregnes til kontantprisen.

Hvis det immaterielle aktiv erhverves for et symbolsk beløb eller helt gratis gennem et offentligt tilskud, kan virksomheden vælge enten:

- at måle det immaterielle aktiv til dagsværdi og samtidig indregne tilskuddet til dagsværdi som en periodeafgrænsningspost, jf. IAS 20 (denne metode skal anvendes under ÅRL), eller
- at måle det immaterielle aktiv til det beløb, der faktisk betales, plus omkostninger forbundet med at forberede aktivet til dets planlagte brug, hvor et tilskud modregnes i kostprisen (denne metode må ikke anvendes under ÅRL).

Hvis aftalen om erhvervelse af det immaterielle aktiv indeholder et variabelt vederlag, fx en earn-out, hvor den endelige værdi først kan fastlægges på et senere tidspunkt, har virksomhedens ledelse et valg af anvendt regnskabspraksis for behandlingen af det variable vederlag. IFRIC har drøftet forholdet, men er ikke kommet til en konklusion. Generelt anses følgende modeller anvendt i praksis:

- Anvendelse af bestemmelserne i IFRS 3 om betinget vederlag med indregning til dagsværdi ved første indregning og efterfølgende dagsværdiregulering via resultatopgørelsen
- Akkumuleret kostprismodel, hvor aktivet ved første indregning måles til det beløb, der betales på købstidspunktet. Efterfølgende betalinger kapitaliseres.

Der vil være tale om et regnskabspraksisvalg, som skal følges konsekvent.

Internt oparbejdede immaterielle aktiver

Kostprisen for internt oparbejdede immaterielle aktiver udgør summen af de omkostninger, der er afholdt fra og med det tidspunkt, hvor det immaterielle aktiv opfyldte indregningskriterierne. Omkostninger, der er indregnet i resultatopgørelsen på et tidspunkt, hvor indregningskriterierne ikke er opfyldt, kan ikke efterfølgende aktiveres.

Omkostningerne for internt oparbejdede immaterielle aktiver – hvilket i praksis vil være udviklingsprojekter – skal indeholde alle de omkostninger, der kan henføres direkte til fremstillingen eller forberedelse af aktivet til dets planmæssige anvendelse, eller som kan henføres hertil på et rimeligt og konsistent grundlag.

Omkostningerne inkluderer typisk:

- Omkostninger til materialer og serviceydelser, benyttet eller brugt i fremstillingen af det immaterielle aktiv
- Løn og andre personalerelaterede omkostninger for medarbejdere, der er direkte involveret i fremstillingen af aktivet
- Omkostninger, der er direkte forbundet med at sikre aktivets eksistens, såsom omkostninger i forbindelse med at få registreret en juridisk beskyttet rettighed.

Renteomkostninger skal medregnes, når opførelsen af aktivet løber over en længere periode (”kvalificerende aktiv”), og de øvrige betingelser for indregning af renteomkostninger i IAS 23 er opfyldt. For en nærmere beskrivelse af disse regler henvises til afsnit 4.5 *Låneomkostninger.* ÅRL stiller ikke krav til indregning af låneomkostninger, men disse kan frivilligt indregnes i kostprisen.

Indregning af omkostninger, der ikke kan henføres direkte til det enkelte udviklingsprojekt, forudsætter, at der er etableret en egentlig udviklingsafdeling. Det indebærer, at der i realiteten alene kan indregnes omkostninger, der må anses som direkte henførbare omkostninger i forhold til udviklingsprojekterne.

Salgs-, administrations- og andre faste omkostninger må ikke indregnes som en del af kostprisen på det immaterielle aktiv.

Eksempel: Eksternt udviklet it-system

En produktionsvirksomhed anmoder en it-virksomhed om assistance med udvikling af nyt it-system for virksomheden. Virksomheden og it-leverandøren holder løbende møder, hvor virksomheden fremlægger sine behov og krav til systemet. Systemet er specialudviklet til virksomheden og skal tilegnes deres daglige behov. Så it-systemet er købt eksternt og udviklet specielt til brug for virksomheden. Hvordan skal virksomheden indregne dette projekt?

Løsning

Virksomheden skal aktivere de løbende afholdte omkostninger til ekstern udvikling som immaterielt aktiv. Selvom it-systemet udvikles eksternt, er der tale om et internt udarbejdet it-system, da det udvikles specifikt til virksomheden og for virksomhedens risiko.

Der skal derfor også bindes et tilsvarende beløb, reduceret med skat, på reserven for udviklingsomkostninger på egenkapitalen.

Særligt om indirekte omkostninger – gælder kun under ÅRL

Virksomheder kan efter ÅRL frivilligt vælge at indregne indirekte omkostninger i kostprisen på internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver. Det omfatter fx fællesomkostninger i en udviklingsfunktion, såfremt disse kan opgøres og måles pålideligt.

Virksomheden kan under ÅRL ligeledes vælge, om finansieringsomkostninger vedrørende udviklingsprojekterne skal indregnes som en del af aktivets kostpris. Under IFRS er dette derimod et krav, såfremt der er tale om et kvalificerende aktiv. Et kvalificerende aktiv defineres som et aktiv, der færdiggøres til dets planlagte brug over en længere periode. I praksis anvendes en grænse på et år.

4.2.3.2 Efterfølgende måling

Aktiver med bestemmelig brugstid

IAS 38 skelner mellem immaterielle aktiver med bestemmelig brugstid henholdsvis ubestemmelig brugstid. ÅRL foretager ikke denne differentiering. Under ÅRL skal et immaterielt aktiv derfor altid afskrives, da det antages, at der er en bestemmelig brugstid.

Efter første indregning skal aktiver med en bestemmelig brugstid som hovedregel måles til kostpris med fradrag af af- og nedskrivninger. I særlige tilfælde er det tilladt at måle immaterielle aktiver til dagsværdi, se nærmere herom efterfølgende. Immaterielle aktiver med bestemmelig brugstid skal afskrives over brugstiden, og afskrivningen skal påbegyndes, når aktivet er klar til brug.

Ved opgørelse af brugstiden skal en række forhold tages i betragtning, herunder:

- Virksomhedens forventede anvendelse af aktivet, og hvorvidt aktivet kan anvendes effektivt af en anden ledelse
- Aktivets typiske produktlivscyklus og offentligt tilgængelige oplysninger om skøn over brugstiden for tilsvarende typer aktiver, der anvendes på tilsvarende måde

- Teknisk, teknologisk, handelsmæssig eller anden form for forældelse
- Stabiliteten i den branche, hvor aktivet anvendes, og ændringer i efterspørgslen efter producerede enheder eller tjenesteydelser fra aktivet
- Konkurrenters eller potentielle konkurrenters forventede handlinger
- Niveauet af vedligeholdelsesomkostninger, der er nødvendige for at opnå de forventede fremtidige økonomiske fordele fra aktivet, og virksomhedens evne og hensigt med hensyn til at nå et sådant niveau
- Perioden, hvor virksomheden har kontrol over aktivet, og juridiske og lignende begrænsninger af aktivets anvendelse, eksempelvis udløbsdatoen på tilknyttede leasingkontrakter
- Hvorvidt aktivets brugstid er afhængig af brugstiden for andre aktiver i virksomheden. Hvis virksomheden senere konstaterer, at den skønnede brugstid ikke længere er rimelig, skal afskrivningsperioden ændres. Ændringen er en ændring af et regnskabsmæssigt skøn. Det vil sige, at afskrivningerne alene skal ændres fremadrettet.

Den valgte afskrivningsmetode skal afspejle det mønster, hvorefter aktivets økonomiske fordele forbruges. Fx hvis en virksomhed har rettigheder til at transmittere OL hvert fjerde år de kommende fire OL, så skal der afskrives en fjerdedel hvert fjerde år i forbindelse med afholdelsen af OL. Hvis dette mønster ikke kan fastlægges pålideligt, skal aktivet afskrives lineært. Det er ikke tilladt at anvende en afskrivningsmetode baseret på forventet omsætning.

Er et immaterielt aktiv knyttet til en juridisk beskyttet rettighed, må aktivet ikke afskrives over en længere periode end beskyttelsesperioden – medmindre denne uden videre kan forlænges ved udløb, og det er så godt som sikkert, at perioden rent faktisk forlænges.

Restværdien (scrapværdien) for et immaterielt aktiv skal fastsættes til 0 DKK, medmindre:

- en tredjepart har forpligtet sig til at købe aktivet, når brugstiden er udløbet, eller
- der findes et aktivt marked for den pågældende type aktiv, og det er sandsynligt, at et sådant marked også vil eksistere, når brugstiden for aktivet er udløbet.

Der henvises til afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver* for en nærmere beskrivelse af restværdien.

Særligt om afskrivninger – gælder kun under ÅRL

Under ÅRL skal immaterielle anlægsaktiver altid afskrives over brugstiden. I de særlige tilfælde, hvor virksomheden ikke er i stand til at foretage et pålideligt skøn over brugstiden på aktiverede udviklingsomkostninger eller goodwill, skal denne antages at udgøre ti år. Det betyder samtidig, at der altid skal fastlægges en brugstid for andre immaterielle aktiver end udviklingsprojekter og goodwill.

Immaterielle aktiver med ubestemmelig brugstid – gælder kun under IFRS

Hvis virksomheden ud fra den nuværende viden ikke kan forudse nogen tidsbegrænsning i nytten af de immaterielle aktiver, udgør aktivet et ”immaterielt aktiv med ubestemmelig brugstid”. Det indebærer, at aktivet alene skal undergå en årlig nedskrivningstest, jf. nedenfor – derfor sker der ingen løbende afskrivning af aktivet.

Det er undtagelsen, at et aktiv ikke har en bestemmelig brugstid. I praksis forekommer det primært ved overtagne navne- og varemærkerettigheder.

Måling af immaterielle aktiver til dagsværdi – tilladt alternativ i særlige tilfælde

Er der undtagelsesvist tale om et immaterielt aktiv, hvor dagsværdien fastsættes på et aktivt marked, er det som en alternativ regnskabspraksis tilladt at måle dette aktiv til dagsværdi, fratrukket efterfølgende akkumulerede af- og nedskrivninger. Hvis den regnskabsmæssige værdi forøges efter omvurderingsmodellen, skal forøgelsen indregnes direkte i anden totalindkomst, hvis omvurderingen er foretaget under IFRS. Hvis omvurderingen foretages under ÅRL, skal forøgelsen indregnes direkte på egenkapitalen – se nærmere i nedenstående afsnit. Den praktiske betydning af muligheden for at måle immaterielle aktiver til dagsværdi er begrænset, da der stort set ikke eksisterer immaterielle aktiver, hvis dagsværdi fastsættes i et aktivt marked. Der vil typisk være tale om kvoter af forskellig art, fx CO_2-kvoter, afhængig af det pågældende markeds likviditet. Om immaterielle aktiver, der er erhvervet som led i en virksomhedssammenslutning, henvises til afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

Opskriver virksomheden sine immaterielle anlægsaktiver til dagsværdi enten via anden totalindkomst (IFRS) eller egenkapitalen (ÅRL), skal et beløb svarende til opskrivningen fratrukket eventuel udskudt skat indregnes direkte i posten "Reserve for opskrivning" under egenkapitalen. Reserven opløses i takt med afskrivning af aktivet eller i tilfælde af salg af aktivet. Reserven skal reduceres med udskudt skat som følge af opskrivningen.

Udledningskvoter (CO_2-kvoter) – særligt under IFRS

I december 2004 udsendte IFRIC et fortolkningsbidrag om udledningskvoter (fx CO_2-kvoter), IFRIC 3, Emission Rights. Fortolkningsbidraget blev efter massiv kritik, blandt andet fra EU, trukket tilbage i juni 2005. Det er dog stadig IASB's opfattelse, at anvendelse af de i fortolkningsbidraget foreskrevne regler er i overensstemmelse med de relevante standarder, og at virksomhederne derfor kan vælge frivilligt at benytte reglerne.

Fortolkningsbidraget foreskriver følgende regnskabsmæssige behandling:

- Modtagelse af en udledningskvote behandles som modtagelse af et immaterielt aktiv ved statstilskud.
- Udledningskvoten og statstilskuddet måles ved første indregning til dagsværdi.
- Restværdien antages indledningsvist at være lig dagsværdien, idet kvoten enten vil blive tilbageleveret som følge af udledning eller solgt i markedet, hvorfor aktivet anses at blive handlet i et marked, der er aktivt.
- Statstilskuddet indtægtsføres over løbetiden for kvoten. I dag har kvoterne ubestemmelig levetid, eftersom ikke-forbrugte kvoter kan overføres til senere kvoteperioder. Derfor indtægtsføres kvoterne i overensstemmelse med det faktiske forbrug.
- Der indregnes en hensat forpligtelse i takt med udledningen. Forpligtelsen måles til det beløb, som skal betales for det antal kvoter, det er nødvendigt at erhverve for at indfri forpligtelsen.
- Tilbagelevering af kvoten som følge af udledningen anses som en indfrielse af den hensatte forpligtelse, der er opbygget.

Andre modeller vil også være mulige at anvende, herunder indregning af kvoterne til 0 DKK ved tildeling, jf. IAS 20's mulighed for at indregne aktiver erhvervet fra en offentlig myndighed til under markedspris til den faktiske købspris. Anvendes denne model, indregnes der ingen hensat forpligtelse, før virksomheden har udledt en større mængde, end de tildelte kvoter giver ret til.

Omvendt indregnes den gevinst, som en virksomhed opnår, når der udledes mindre end de tildelte kvoter først, når de overskydende kvoter sælges på markedet.

Nedskrivning af immaterielle aktiver

Immaterielle anlægsaktiver skal nedskrives efter bestemmelserne i IAS 36. Det indebærer, at aktivet skal nedskrives til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Genindvindingsværdien er den højeste værdi af salgspris med fradrag af afhændelsesomkostninger (nettosalgsværdi) og nutidsværdien af de forventede fremtidige nettobetalingsstrømme – kapitalværdien – relateret til det pågældende aktiv. Nedskrivningen indregnes i resultatopgørelsen på samme vis som afskrivninger.

I mange tilfælde vil det ikke være muligt at fastlægge genindvindingsværdien for et enkelt immaterielt aktiv grundet manglende pålidelig måling af salgsprisen. Under sådanne forhold skal virksomheden opgøre genindvindingsværdien for den mindste pengestrømsfrembringende enhed "Cash Generating Unit" (CGU), som aktivet tilhører. Genindvindingsværdien for et enkelt aktiv kan ikke findes, hvis aktivet ikke genererer indbetalinger ved fortsat anvendelse, der er uafhængige af pengestrømme, som stammer fra andre aktiver.

For en yderligere gennemgang af nedskrivningsprocessen henvises til afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test").*

Aktiver med ubestemmelig brugstid eller ej klar til brug – gælder kun under IFRS

For immaterielle aktiver, der endnu ikke er klar til brug (udviklingsprojekter) eller har en ubestemmelig brugstid (varemærker etc.), skal nedskrivningstesten gennemføres årligt, uanset om der er indikationer på en værdiforringelse. Dette gælder også for goodwill.

Eksempel: Fastsættelse af levetid

En virksomhed har en koncession til at drive en lufthavn. Aftalen udløber om ti år. Koncessionen kan forlænges for et ubetydeligt beløb. Rettigheden har to gange tidligere været forlænget, og der er ikke noget, der tyder på, at dette ikke skulle ske igen. Koncessionen er vurderet til at kunne bidrage til positive pengestrømme for virksomheden på ubestemmelig tid.

Hvorledes skal virksomheden indregne og måle koncessionen?

Løsning

Licensrettigheden skal behandles som et immaterielt aktiv med ubestemmelig levetid. Et immaterielt aktiv under en begrænset tidsmæssig aftale kan anses som et aktiv med ubestemmelig levetid, såfremt aftalen kan forlænges uden væsentlige omkostninger. En betingelse for dette er, at der fortsat genereres positive pengestrømme.

Særligt om reserve for udviklingsprojekter – gælder kun under ÅRL

Reserve for udviklingsomkostninger, som etableres i året, hvor udviklingsomkostningerne etableres, skal løbende reduceres i takt med, at aktivet af- eller nedskrives. Det gøres i praksis ved på egenkapitalen at overføre et beløb svarende til afskrivningen fra udviklingsreserven direkte til overført resultat. Afskrivningen reduceres med udskudt skat.

Eksempel: Afskrivningsmetode på udviklingsprojekter

En virksomhed er begyndt at producere og markedsføre et produkt, som netop er blevet godkendt. Udviklingsomkostningerne for produktet er aktiveret. Patentet for produktet løber i ti år, og ledelsen budgetterer ikke noget væsentligt salg efter tidspunktet for patentets udløb.

Hvordan skal virksomheden afskrive udviklingsomkostningerne?

Løsning

Virksomheden skal afskrive de aktiverede udviklingsomkostninger lineært over patentets løbetid, medmindre forretningsplanen for produktet indikerer en kortere periode. Forventes produktet at leve over en kortere periode, skal aktivet afskrives over denne kortere periode. Såfremt perioden, for hvilket patentet vurderes at generere økonomiske fordele, formindskes, skal virksomheden foretage nedskrivningstest og klarlægge en praksis for systematisk afskrivning over den resterende forventede levetid.

Særligt om kryptovalutaer

Kryptovalutaer, fx bitcoins bliver mere og mere udbredt. Hverken ÅRL eller IFRS tager specifikt stilling til, hvordan en kryptovaluta skal behandles rent regnskabsmæssigt, da der ikke findes nogen standarder eller bestemmelser på området. IFRIC er blevet forespurgt om den regnskabsmæssige behandling af kryptovalutaer, herunder hvilken standard erhvervede kryptovalutaer er omfattet af.

For virksomheder, der fx har investeret i kryptovalutaer til anvendelse som betalingsmiddel eller som en investering, har IFRIC vurderet, at der hverken er tale om likvider eller et finansielt aktiv, fordi kryptovaluta ikke har de karakteristika, som likvider har, og samtidig ikke overholder definitionen på et finansielt aktiv. Kryptovaluta opfylder ikke definitionen på likvider, da der ikke er tale om et generelt accepteret betalingsmiddel, og det er heller ikke udstedt af en centralbank. En kryptovaluta er desuden behæftet med væsentlig risiko for værdiændringer. Det opfylder heller ikke definitionen på finansielle instrumenter, da kryptovaluta typisk ikke er en aftalemæssig ret til at udveksle likvider eller finansielle aktiver eller forpligtelser.

IFRIC har vurderet, at en virksomhed, der handler med kryptovalutaer som en del af virksomhedens ordinære aktiviteter, skal behandle kryptovalutaer som varelager på samme måde som en virksomhed, der har salg af varer som sin ordinære aktivitet. Her kan virksomheden også være dealer i kryptovalutaer, hvilket åbner muligheden for at måle et varelager til dagsværdi.

En kryptovaluta skal altså besiddes med henblik på videresalg som led i et normalt forretningsforløb, såfremt det skal kunne indregnes som varebeholdninger.

Andre virksomheder skal behandle kryptovalutaer som immaterielle aktiver. Kryptovaluta opfylder definitionen på immaterielle aktiver, fordi der er tale om et identificerbart, ikke-monetært aktiv uden fysisk substans.

Hvis kryptovaluta anses som et *immaterielt aktiv*, gælder følgende:

- Måles til kostpris.
- Markedet for kryptovaluta er næppe så aktivt på nuværende tidspunkt, at det er muligt at måle det immaterielle aktiv til dagsværdi efter ÅRL § 41.
- Et langfristet aktiv, der værdiforringes over tid, skal afskrives over brugstiden. Det er imidlertid ikke muligt pålideligt at skønne over en fremtidig værdiforringelse af kryptovaluta, og det er formentlig heller ikke muligt at fastsætte en brugstid. Der kan derfor argumenteres for at fastsætte en restværdi på aktivet svarende til kostprisen, hvorved aktivet i realiteten ikke afskrives.
- Kryptovaluta skal nedskrives til en lavere genindvindingsværdi. Det betyder, at hvis kursen (dagsværdien) bliver lavere end kostprisen, skal der nedskrives til den lavere værdi i resultatopgørelsen.
- Hvis kursen (dagsværdien) stiger igen efterfølgende, skal nedskrivningen helt eller delvist tilbageføres i resultatopgørelsen.
- Gevinst eller tab ved salg af kryptovaluta (forskellen mellem salgsværdi og regnskabsmæssig værdi) indregnes i resultatopgørelsen, sædvanligvis under andre driftsindtægter eller andre driftsomkostninger.

Hvis kryptovaluta anses som *varebeholdninger,* gælder følgende:

- Måles til kostpris.
- Ikke muligt at opskrive til dagsværdi eller genanskaffelsesværdi, medmindre virksomheden er commodity broker, og der aflægges regnskab efter IFRS. Begrebet commodity broker eksisterer ikke under ÅRL, hvorfor samme mulighed ikke findes her.
- Aktivet skal nedskrives til en lavere nettorealisationsværdi. Det betyder for kryptovaluta, at hvis kursen (dagsværdien) bliver lavere end kostprisen, skal der nedskrives til den lavere værdi i resultatopgørelsen.
- Hvis kursen (dagsværdien) efterfølgende stiger igen, skal nedskrivningen helt eller delvist tilbageføres i resultatopgørelsen.
- Hvis handel med kryptovaluta er virksomhedens hovedaktivitet, skal salget indregnes brutto som nettoomsætning og med tilhørende ”vareforbrug” i resultatopgørelsen.
- Hvis det ikke er virksomhedens hovedaktivitet, bør salget indregnes netto under andre driftsindtægter, og ”vareforbruget” indregnes under andre driftsomkostninger.

IFRIC gør endvidere opmærksom på, at virksomheden skal oplyse om de vurderinger, den har foretaget ved fastlæggelsen af anvendt regnskabspraksis efter IAS 1.122 – den regnskabsmæssige behandling af kryptovaluter kan, hvis det er væsentligt, udgøre et sådant valg. Virksomhedens valg af regnskabsmæssig behandling skal derfor omtales under anvendt regnskabspraksis, og der kan også efter omstændighederne være tale om en særlig post, såfremt nedskrivninger på omsætningsaktiver overstiger de normale nedskrivninger. I så fald skal dette oplyses i en note.

Særligt om konfigurerings- og tilpasningsomkostninger i cloud computing-ordninger

IFRIC har taget særlig stilling til den regnskabsmæssige behandling af konfigurerings- og tilpasningsomkostninger i cloud computing/software as a service ("SaaS") løsninger. I sådanne tilfælde har kunden ikke nogen softwarelicens, men alene adgang til leverandørens applikation over internettet.

De punkter, som IFRIC har taget særlig stilling til, er som følger:

- Skal omkostninger forbundet med konfigurering og tilpasning af en cloud computing-ordning aktiveres som et immaterielt anlægsaktiv?
- Skal omkostninger forbundet med konfigurering og tilpasning af en cloud computing-ordning aktiveres som en forudbetaling, eller skal betalingerne omkostningsføres i resultatopgørelsen, når de afholdes?

IFRIC har vurderet, at en kunde i en cloud computing-ordning ofte ikke vil kunne indregne et immaterielt anlægsaktiv. Dette skyldes, at virksomheden ikke kontrollerer softwaren, der konfigureres eller tilpasses, og aktiviteterne ikke skaber et aktiv, der kan adskilles fra softwaren. Under visse omstændigheder kan der dog tilvejebringes ekstra programkode til virksomheden, hvorfra virksomheden kan opnå fremtidige økonomiske fordele og samtidig begrænse andres adgang til disse fordele. I så fald skal virksomheden vurdere, om den pågældende programkode er identificerbar og samtidig opfylder indregningskriterierne i IAS 38 for at kunne blive indregnet som et immaterielt anlægsaktiv.

Hvis der ikke kan indregnes et immaterielt anlægsaktiv, skal virksomheden vurdere, hvornår omkostningerne skal indregnes. I praksis skal det altså afgøres, om der er tale om omkostninger vedr. en specifik service eller en forudbetaling for fremtidige ydelser. Til denne vurdering henviser IFRIC til bestemmelserne for indregning af omsætning i IFRS 15. Virksomheden skal således indregne omkostningerne på en måde, der afspejler leverandørens indregning af omsætning efter IFRS 15. Det indebærer også, at den "modtagende" virksomhed skal forholde sig til IFRS 15's regler for identifikation af separate leveringsforpligtelser. Der er to generelle scenarier:

- Hvis de konfigurerings- og tilpasningsydelser, kunden modtager, kan adskilles fra softwareydelsen i kontrakten, skal kunden indregne omkostningerne i takt med, at leverandøren leverer ydelsen.
- Hvis de konfigurerings- og tilpasningsydelser, kunden modtager, ikke kan adskilles fra softwareydelsen i kontrakten, skal kunden indregne omkostningerne over kontraktens levetid.

IFRIC har konkluderet, at omkostningerne typisk vil blive indregnet, når de afholdes, hvis det er tilfældet, at en tredjepartsleverandør udfører konfigurerings- og tilpasningsydelserne. Dette skyldes, at det efter IFRS 15 vurderes sandsynligt, at en serviceydelse leveret af en tredjepart vil blive betragtet som fuldbyrdet, når tredjeparten har udført serviceydelsen under kontrakten. Det skal dog overvejes, om tredjeparten er en underleverandør for cloud computing-udbyderen. I så fald skal serviceydelserne betragtes som være leveret af en enkelt part efter reglerne i IFRS 15.

4.2.4 Oplysninger og præsentation

4.2.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Immaterielle anlægsaktiver præsenteres i balancen under romertalspost I, som vist i ÅRL's modelregnskab. De specificeres herunder i:

- Færdiggjorte udviklingsprojekter, herunder patenter og lignende rettigheder, der stammer fra udviklingsprojekter
- Erhvervede koncessioner, patenter, licenser, varemærker og lignende rettigheder
- Goodwill
- Udviklingsprojekter under udførelse og forudbetalinger for immaterielle anlægsaktiver.

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal omtalen af immaterielle anlægsaktiver som minimum indeholde:

- Indregningsmetoder og målegrundlag for de enkelte kategorier af immaterielle anlægsaktiver, herunder hvorvidt renter og indirekte omkostninger er indregnet i kostprisen.
- Efter hvilke metoder, der af- og nedskrives. Herunder skal skøn over brugstid og eventuel restværdi angives.
- Begrundelse for afskrivningsperioden på goodwill, uanset længden på afskrivningsperioden. Hvis afskrivningsperioden er meget kort eller meget lang i forhold til virksomheder i samme branche, stilles skærpede krav til beskrivelse og begrundelse af afskrivningsperioden.

For virksomheder i regnskabsklasse C og D er der krav om en anlægsnote på immaterielle anlægsaktiver. Anlægsnoten i årsrapporten skal oplyse følgende om hver regnskabspost (se i øvrigt ÅRL's modelregnskab, note 10):

- Kostpris, af- og nedskrivninger:
  1. Kostpris:
     - Kostprisen ved det foregående regnskabsårs slutning
     - Tilgang i årets løb
     - Afgang i årets løb
     - Overførsler i årets løb til andre poster
     - Den samlede kostpris på balancetidspunktet.
  2. Opskrivninger
     - Opskrivninger ved foregående regnskabsårs slutning
     - Årets opskrivning
     - Årets tilbageførsler af tidligere årsopskrivninger og
     - De samlede opskrivninger på balancetidspunktet.
  3. Af- og nedskrivninger:
     - Af- og nedskrivninger ved det foregående regnskabsårs slutning
     - Årets afskrivninger
     - Årets nedskrivninger
     - Årets af- og nedskrivninger på afhændede og udrangerede aktiver
     - Årets tilbageførsler af tidligere års nedskrivninger samt tilbageførsel af de samlede af- og nedskrivninger på aktiver, der i året er afhændet eller udgået af driften
     - De samlede af- og nedskrivninger på balancetidspunktet.

Når et immaterielt aktiv er opskrevet til dagsværdi, skal virksomheden – både i regnskabsklasse B, C og D – oplyse den regnskabsmæssige værdi, som det ville have været indregnet til, hvis opskrivningen ikke var foretaget, dvs. værdien af aktivet uden opskrivning og uden den akkumulerede afskrivning af den foretagne opskrivning.

Uanset regnskabsklasse skal alle virksomheder oplyse om eventuelle finansieringsomkostninger, der er indregnet i kostprisen i årets løb. Det er derfor ikke et krav at oplyse om de akkumulerede kapitaliserede finansieringsomkostninger. Nedskrivninger på kostprisen skal ikke fragå i oplysningerne om det rentebeløb, der er indregnet.

Der gælder desuden et særligt oplysningskrav for aktiverede udviklingsprojekter. Virksomheden skal oplyse om de særlige forudsætninger, der ligger til grund for indregning og måling af udviklingsprojekter. Det kan eksempelvis omfatte den forventede fremdrift i projekterne og det forventede marked for det udviklede projekt mv.

I ledelsesberetningen skal virksomheder i regnskabsklasse C og D oplyse om forsknings- og udviklingsaktiviteter i eller for virksomheden. Endvidere skal oplyses om virksomhedens videnressourcer, i det omfang disse har særlig betydning for den fremtidige indtjening. Der henvises til afsnit 8 *Ledelsesberetningen.*

4.2.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Der kan henvises til IFRS-modelregnskabets note 25(t) og note 8(d) for henholdsvis anvendt regnskabspraksis og anlægsnote for immaterielle anlægsaktiver.

Immaterielle aktiver præsenteres under langfristede aktiver i balancen, men ellers er der ikke specifikke krav til detaljeringsgraden af præsentationen af immaterielle aktiver. Det er derfor muligt at præsentere dem på en enkelt linje i balancen og opdelingen i undergrupper i noten. Som eksempler på grupper af immaterielle aktiver nævner IAS 38 varemærker, software, licenser, franchiserettigheder og udviklingsprojekter.

For hver gruppe af immaterielle aktiver skal der gives følgende oplysninger:

I afsnittet om anvendt regnskabspraksis	Brugstiden eller afskrivningsprocenten.
	Begrundelse for, hvorfor immaterielle anlægsaktivers brugstid er ubestemmelig og med angivelse af de faktorer, der har størst betydning ved vurdering heraf.
	Den anvendte afskrivningsmetode for immaterielle aktiver med bestemmelig brugstid.
	Angivelse af i hvilken eller hvilke poster i resultatopgørelsen afskrivningerne er indeholdt.
I øvrige noter	Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle anlægsaktiver med en ubestemmelig brugstid.
	Bruttoværdien og akkumulerede afskrivninger (inklusive nedskrivninger) ved periodens begyndelse og slutning.

I øvrige noter (fortsat)	En afstemning af den regnskabsmæssige værdi fra primo til ultimo perioden (anlægsnote). Tilgange, hidrørende fra internt oparbejdede immaterielle aktiver og fra virksomhedssammenslutninger samt afgange ved salg af virksomheder og ved overførsel til kategorien anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, skal præsenteres særskilt. Endvidere skal valutakursomregning fremgå af anlægsnoten. I modsætning til ÅRL's krav skal anlægsnoten være forsynet med sammenligningstal.
	Størrelsen af de i året omkostningsførte forsknings- og udviklingsomkostninger.
	En beskrivelse af immaterielle aktiver, der individuelt er væsentlige for virksomheden som helhed. Beskrivelsen skal indeholde angivelse af det pågældende aktivs regnskabsmæssige værdi samt den tilbageværende afskrivningsperiode.
	For immaterielle aktiver, der er erhvervet med offentligt tilskud og indregnet første gang til dagsværdi, skal oplyses om: Dagsværdien ved den første indregning af aktivet, den regnskabsmæssige værdi, og om de efter den første indregning fortsat måles til en omvurderet værdi.
	Om der foreligger begrænsninger i ejendomsretten for nogle af de immaterielle aktiver og den regnskabsmæssige værdi af immaterielle aktiver stillet til sikkerhed for gæld.
	Forpligtelser til at erhverve immaterielle aktiver.
	For aktiver, der måles til omvurderet værdi, skal der for hver kategori af disse oplyses om: Tidspunktet for omvurderingen, den regnskabsmæssige værdi af aktiverne og den regnskabsmæssige værdi, såfremt aktiverne i stedet blev målt til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger. Herudover skal opskrivningshenlæggelser ved årets begyndelse og slutning oplyses, ligesom ændringer i løbet af regnskabsåret skal oplyses. Endvidere skal eventuelle udbytteudlodningsrestriktioner, relateret til denne reserve, oplyses.

4.3 Materielle anlægsaktiver

Bestemmelser om materielle anlægsaktiver findes i ÅRL §§ 33, 36, 40-43 a, 49, 58-60, 83 a, 88, 90 a samt IAS 16.

I de nedenstående afsnit gennemgås den regnskabsmæssige behandling af materielle anlægsaktiver. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 16 regulerer den regnskabsmæssige behandling af materielle anlægsaktiver. Standarden omfatter ikke følgende aktiver, som derfor ikke behandles i kapitlet:

- Investeringsejendomme, der måles til dagsværdi i henhold til IAS 40.
- Aktiver, der udgør varebeholdninger, som fx handelsejendomme. Disse er omfattet af IAS 2.
- Langfristede aktiver, der udelukkende besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5.
- Biologiske aktiver relateret til landbrugsaktiviteter. Disse er omfattet af IAS 41.
- Forekomster, efterforskning og udvinding af mineraler, olie, naturgas og andre tilsvarende naturressourcer, der ikke gendannes. Disse er omfattet af IFRS 6.

Se her de særskilte afsnit 4.4 *Investeringsejendomme*, afsnit 4.9 *Varebeholdninger,* afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg* for at læse mere om disse områder.

4.3.1 Definition

Både ÅRL og IFRS definerer aktiver som *"Ressourcer, der er under virksomhedens kontrol som et resultat af tidligere begivenheder, og hvorfra fremtidige økonomiske fordele forventes at tilflyde virksomheden".*

Det er kontrollen snarere end det formelle ejerskab, der er afgørende for, om der foreligger et aktiv for virksomheden. Dette indebærer, at materielle anlægsaktiver som hovedregel indregnes i balancen, hvis virksomheden råder over aktivet i medfør af leasingkontrakter (finansielle leasingaftaler indregnes efter ÅRL, mens alle leasingaftaler indregnes efter IFRS 16, se afsnit 10.7 *Leasing*).

Materielle anlægsaktiver anskaffes typisk af virksomheden med henblik på direkte eller indirekte at opnå fremtidige økonomiske fordele ved anvendelse af aktivet i flere regnskabsår. Normalt omfatter materielle anlægsaktiver flere kategorier af aktiver, som er af ensartet karakter, og som virksomheden normalt anvender til ensartede formål som led i virksomhedens drift.

Materielle anlægsaktiver defineres ikke fuldstændig ens under ÅRL og IFRS, jf. nedenfor.

4.3.1.1 Definition – gælder kun under ÅRL

Definitioner	
Anlægs-aktiver	Aktiver, der er bestemt til vedvarende eje eller brug for virksomheden.
Materielle anlægs-aktiver	Loven definerer ikke materielle anlægsaktiver direkte. Af balanceskemaerne fremgår, at materielle anlægsaktiver omfatter fysiske aktiver som grunde, bygninger, produktionsanlæg, maskiner, andre anlæg, driftsmateriel, inventar og lignende aktiver.

Der er under ÅRL mulighed for at anvende et alternativt skema for balancen, som i lighed med IFRS opdeler aktiverne i henholdsvis langfristede og kortfristede aktiver i stedet for opdelingen i anlægsaktiver og omsætningsaktiver. Ved brug af dette balanceskema anvendes følgende definitioner i ÅRL:

Definitioner	
Lang-fristede aktiver	Aktiver, som ikke opfylder definitionen på kortfristede aktiver, er langfristede aktiver. Materielle anlægsaktiver er langfristede aktiver.
Kort-fristede aktiver	Et aktiv skal i bilag 2, skema 2, klassificeres som kortfristet, hvis det opfylder et af følgende kriterier: a) Det forventes realiseret eller det besiddes med salg eller forbrug for øje som led i virksomhedens normale driftscyklus. b) Det besiddes primært med handel for øje. c) Det forventes realiseret inden for 12 måneder efter balancedagen. d) Det er i form af likvider, medmindre det er underlagt en begrænsning, som gør, at det ikke kan omsættes eller anvendes til at indfri en forpligtelse i mindst 12 måneder efter balancedagen.
Materielle anlægs-aktiver	Loven definerer heller ikke i dette skema materielle anlægsaktiver. Af balance-skemaerne fremgår, at materielle anlægsaktiver omfatter fysiske aktiver som grunde, bygninger, produktionsanlæg, maskiner, andre anlæg, driftsmateriel, inventar og lignende aktiver.

4.3.1.2 Definition – gælder kun under IFRS

Definitioner	
Materielle anlægs-aktiver	Virksomhedens fysiske aktiver, der forventes anvendt i mere end ét regnskabsår, og som er anskaffet til brug af virksomheden til handel med varer og tjenesteydelser, produktion, udlejning eller administrative formål.

4.3.2 Indregning

Materielle anlægsaktiver skal indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilfalde virksomheden, og kostprisen på aktivet kan måles pålideligt. I praksis vil det normalt være sammenfaldende med leveringstidspunktet for aktivet. Det skal tillige vurderes, hvorvidt virksomheden har fået overdraget de fordele og risici, der er forbundet med ejerskabet af aktivet.

Opfyldelsen af kravet om sandsynlige fremtidige økonomiske fordele nødvendiggør normalt, at selskabet erhverver aktivet, jf. dog IFRS 16 Leasing.

Ved erhvervelse af visse aktiver – fx fast ejendom – påtager køber sig nogle risici allerede på tidspunktet for indgåelse af en bindende købsaftale. Der er imidlertid ikke tale om, at køber i al væsentlighed har de fordele, der er knyttet til at besidde det pågældende aktiv, og aktivet skal derfor først indregnes i balancen fra og med overtagelsesdagen. De økonomiske fordele opnås normalt først, når køber har adgang til at bruge aktivet. Indtil da vil der være tale om en gensidigt bebyrdende, uopfyldt kontrakt, der ikke skal indregnes i årsregnskabet, medmindre kontrakten er tabsgivende, jf. IAS 37.

PwC's opfattelse

IAS 16.74c foreskriver, at beløbet for kontraktlige forpligtelser for fremtidige anlægsinvesteringer oplyses. ÅRL indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, men det er PwC's opfattelse, at købsaftalen ligeledes bør noteoplyses som en kontraktlig forpligtelse ved brug af ÅRL, såfremt købet er væsentligt i forhold til vurderingen af virksomhedens finansielle stilling.

Dekomponering

IAS 16 fastslår, at det i visse tilfælde kan være påkrævet at opdele kostprisen for et aktiv i flere enkeltkomponenter og afskrive disse komponenter hver for sig (component approach).

Dette er tilfældet, når levetiden for de enkelte komponenter må formodes at være forskellig, og opdelingen i de enkelte bestanddele fører til en væsentlig forskellig indregning af afskrivninger i resultatopgørelsen. Som eksempler herpå kan nævnes fly og flymotorer, mure, tag og vinduer i en bygning samt skibe og skibsmotorer. I disse tilfælde er der tale om, at aktivernes brugstid afviger væsentligt fra hinanden.

Der kan også være tale om store produktionsanlæg, robotter mv., hvor hver enkelt bestanddel tildeles en andel af kostprisen og en fastsat brugstid.

Dekomponering har således betydning for indregning og måling, men ikke for oplysningskravene i årsregnskabet.

Eksempel: Fordeling af kostpris på grund og bygning, der er købt med henblik på nedrivning

En virksomhed køber en grund med en bygning, som virksomheden vil nedrive for at opføre en ny bygning. Det må lægges til grund, at andre købere ligeledes ville have gjort dette.

Hvordan skal købsprisen fordeles mellem grund og bygning?

Løsning

Eftersom bygningen skal nedrives, må værdien af bygningen antages af udgøre nul, og hele købsprisen allokeres i givet fald til grunden.

Det kan forekomme, at købsprisen ifølge købsaftalen er fordelt på grund og bygninger i forhold til den offentlige ejendomsvurdering eller på anden vis fordelt ud fra skattemæssige forhold. En sådan fordeling kan ikke ukritisk lægges til grund regnskabsmæssigt.

Eksempel: Dekomponering af indkøbt ejendom

En virksomhed har købt en ejendom. Købesummen beløber sig samlet til 50 mio. DKK og udgøres af væsentlige bestanddele med forskellig brugstid. Skal der foretages dekomponering, og hvordan kan en sådan foretages?

Løsning

Der skal foretages dekomponering af ejendommen, medmindre effekten heraf på de årlige afskrivninger og ejendommens regnskabsmæssige værdi kan anses for uvæsentlig for regnskabet.

Købesummen kan for den del, der kan henføres til bygningen, fx opgøres i følgende bestanddele med hver sin brugstid:

- *Bygning*
- *Tag*
- *Vinduer og døre*
- *Installationer.*

Installationer kan underopdeles i elevatorer, ventilationsanlæg mv. Dekomponeringen og afskrivningshorisonten fastsættes på ibrugtagningstidspunktet på baggrund af de oplysninger, der på dette tidspunkt er tilgængelige.

Nødvendige investeringer uden selvstændige fremtidige økonomiske fordele

Anskaffelse af materielle anlægsaktiver eller ombygning af eksisterende materielle anlægsaktiver af sikkerhedsmæssige eller miljømæssige årsager forøger muligvis ikke direkte de fremtidige økonomiske fordele af eksisterende anlægsaktiver. Disse materielle anlægsaktiver skal imidlertid indregnes i balancen, hvis de er nødvendige for, at virksomheden kan opnå fremtidige økonomiske fordele fra de tilhørende aktiver.

Dette vil fx være tilfældet, hvis konsekvensen ved ikke at investere er, at virksomheden ikke længere må producere på de hidtidige aktiver. Det kunne fx være en situation, hvor en virksomhed af miljømæssige årsager er forpligtet til at forbedre udsugningen i en produktionshal. Selve udsugningen medfører ikke yderligere økonomiske fordele, men virksomheden får tilladelse til at fortsætte med at producere, når udsugningen er installeret, hvilket forbedrer de fremtidige økonomiske fordele.

Indregning er dog betinget af, at den samlede regnskabsmæssige værdi for det oprindelige aktiv samt det aktiv, der er påkrævet som følge af sikkerhedsmæssige eller miljømæssige årsager, ikke overstiger den samlede genindvindingsværdi.

Eksempel: Aktivering af aktiver uden fremtidig økonomisk indtjening

En virksomhed har som et krav fra de offentlige myndigheder investeret i aktiver, der bekæmper forurening, for at virksomheden kan opfylde landets miljølovgivning. Det pågældende aktiv genererer ikke i sig selv fremtidige økonomiske fordele.

Skal der foretages aktivering af disse miljøinvesteringer?

Løsning

Virksomhedens øvrige aktiver, som genererer fremtidige økonomisk fordele, vil ikke kunne anvendes uden disse miljømæssige aktiver. Derfor skal miljøinvesteringen aktiveres som en del af kostprisen på de oprindelige aktiver, da aktiverne skal ses i sammenhæng med de øvrige aktiver.

Retableringsforpligter

Forventede retableringsomkostninger eller omkostninger til fjernelse af et aktiv ved ophøret af dets brugsperiode skal indregnes som en del af aktivets kostpris, i det omfang retableringsforpligtelsen indregnes som en hensat forpligtelse efter IAS 37. Det vil fx være tilfældet, når virksomheden ved indflytning har ombygget lejede lokaler og har en pligt til at retablere disse, så de ved fraflytning fremstår i deres oprindelige form.

Hvis en retableringsforpligtelse ikke opfylder kriterierne for indregning som en hensat forpligtelse, fordi den ikke kan måles pålideligt, skal den i stedet oplyses som en eventualforpligtelse, da der er tale om en faktisk forpligtelse i henhold til lejeaftalen, som sandsynligvis vil medføre et træk på de økonomiske ressourcer. Det må dog antages yderst sjældent at være situationen i praksis.

I det omfang, der blot er tale om en pligt til at vedligeholde lejede lokaler, så det ved lejemålets udløb fremstår i dets oprindelige stand, vil omkostningerne til vedligeholdelse ikke opfylde definitionen på et aktiv og derfor ikke kunne indregnes som en del af kostprisen af lejede lokaler. I stedet indregnes løbende en vedligeholdelsesomkostning og en tilsvarende forpligtelse, som afspejler årets slid på de lejede lokaler, hvis der ikke løbende foretages tilstrækkelig vedligeholdelse af de lejede lokaler.

Hvis en virksomhed efter lejeperiodens udløb forventer at flytte aktiver og anvende dem på en anden lokation, vil der normalt blive afholdt flytteomkostninger. Flytteomkostninger kan ikke indgå i kostprisen på et anlægsaktiv, og de skal derfor indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at omkostningerne afholdes. Der kan derfor heller ikke indregnes en hensat forpligtelse hertil. Det skyldes, at flytteomkostningerne ikke forøger aktivets værdi og ydeevne.

Forventede omkostninger til nedtagning, bortskaffelse og retablering af særlige indretninger af et lejemål skal indregnes som en forpligtelse samtidig med indregning af det erhvervede aktiv, der knytter sig til forpligtelsen. Denne forpligtelse vil være et tillæg til kostprisen for det pågældende aktiv, og den vil blive afskrevet over aktivets levetid.

Reservedele mv.

Reservedele, standby- og serviceudstyr skal indregnes efter samme regler som øvrige materielle anlægsaktiver, hvis de falder ind under definitionen på materielle anlægsaktiver. Såfremt virksomheden har anskaffet disse med henblik på vedvarende eje eller brug (ÅRL) eller til brug i mere end én regnskabsperiode (IFRS), skal de således klassificeres som anlægsaktiver henholdsvis langfristede aktiver. Såfremt dette ikke er tilfældet, skal reservedele, standby- og serviceudstyr klassificeres som varebeholdninger.

Beholdninger af mindre reservedele indregnes normalt som varebeholdninger og omkostningsføres i takt med forbruget. Der kan fx være tale om skruer, pakninger, tændrør og lignende. Større reservedele, standby- og serviceudstyr som fx motorer, gearkasser, måleapparater og lignende indregnes derimod normalt som materielle anlægsaktiver.

Småanskaffelser

Det ses til tider, at virksomheder i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis angiver en beløbsgrænse for aktivering af materielle anlægsaktiver. Hverken IFRS eller ÅRL opererer med en sådan grænse, og derfor skal alle aktiver, der opfylder definitionen på et materielt aktiv, som udgangspunkt indregnes i balancen. Når virksomhederne alligevel vælger at omkostningsføre visse småaktiver, er det ud fra en betragtning om væsentlighed, og at omkostningsførsel af småaktiverne ikke påvirker årsregnskabet væsentligt. Det er dog PwC's opfattelse, at en sådan oplysning om en grænse for aktivering af småaktiver ikke er af regnskabsmæssig karakter, men en udøvelse af en væsentlighedsvurdering, hvorfor denne specifikke oplysning ikke skal fremgå af anvendt regnskabspraksis og derfor bør udelades af årsregnskabet.

Virksomhedens vurdering af væsentlighed må ikke medføre, at et større antal småanskaffelser bliver omkostningsført i resultatopgørelsen, fx i forbindelse med nyindretning af virksomhedens kontorfaciliteter, hvor den samlede anskaffelsessum af småaktiver udgør et væsentligt beløb.

4.3.3 Måling

IAS 16 indeholder de samme målingsbestemmelser som ÅRL. IAS 16 indeholder dog mere detaljerede bestemmelser for, hvorledes kostprisen skal opgøres:

Kostpris på materielle anlægsaktiver	
Købspris	Købsprisen inklusive ikke-refunderbare skatter og afgifter samt med fradrag af rabatter.
Direkte omkostninger (indtil aktivet er klar til brug)	• Omkostninger til at klargøre stedet, hvor aktivet skal installeres • Leveringsomkostninger • Installationsomkostninger • Honorarer til arkitekter, ingeniører, rådgivere mv. • Personaleomkostninger, som direkte kan henføres til anskaffelsen eller opførelsen af det materielle aktiv • Estimerede retableringsomkostninger, jf. afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser.* Hvis betaling for aktivet udskydes længere end normale kreditvilkår, skal aktivets kostpris svare til en kontantpris. Forskellen mellem kontantprisen og den samlede betaling indregnes som en renteomkostning over kreditperioden (dvs. ved amortisering af forpligtelsen, medmindre den for kvalificerende aktiver skal aktiveres i overensstemmelse med reglerne i IAS 23). Et kvalificerende aktiv defineres som et aktiv, der færdiggøres til dets planlagte brug over en længere periode, fx produktionsanlæg, elværker og investeringsejendomme. Se endvidere afsnit 4.5 *Låneomkostninger.* Endvidere fremgår, at indtægter, der opnås, inden aktivet tages endeligt i brug – fx ved en prøveproduktion – skal modregnes i kostprisen (dette ændres i 2022, da IASB har vedtaget en ændring af IAS 16). Se yderligere omtale jf. afsnit 4.3.5 *Nye og ændrede IFRS-standarder.*
Indirekte produktionsomkostninger	Hvis virksomheden helt eller delvist selv fremstiller et materielt anlægsaktiv, omfatter kostprisen under IFRS også de indirekte produktionsomkostninger, der er medgået i fremstillingsperioden, og som direkte kan henføres til det pågældende aktiv. Under ÅRL er indregning af indirekte produktionsomkostninger ikke et krav, men en regnskabspraksis, som virksomheden kan vælge at anvende. Det skal i så fald anvendes konsekvent for alle virksomhedens aktiver. Bestemmelsen om indregning af indirekte produktionsomkostninger skal som udgangspunkt forstås restriktivt. Udgangspunktet er derfor, at omkostningerne kun kan indregnes, når virksomheden producerer tilsvarende aktiver, eller der er tale om ”falde bort” omkostninger, fx etablering af en særskilt proces udelukkende til fremstilling af det pågældende aktiv. Det vil være tilfældet, hvis aktivet fremstilles ved processer, der i forvejen findes i virksomheden til produktion af varer til videresalg.
Låneomkostninger	Under IFRS er indregning af finansieringsomkostninger i kostprisen på kvalificerende aktiver et krav, jf. reglerne i IAS 23 om låneomkostninger. Under ÅRL er indregning af finansieringsomkostninger i kostprisen på egenfremstillede aktiver ikke et krav, men en regnskabspraksis, som virksomheden kan vælge at anvende. Det er vigtigt at være opmærksom på, at såfremt et aktiv leveres på kredit, og betalingsbetingelserne går ud over de normale kreditbetingelser, indeholder vederlaget i realiteten et renteelement, som skal udskilles fra kostprisen. For en nærmere beskrivelse af disse regler henvises til afsnit 4.5 *Låneomkostninger.*

IAS 16 omtaler en række omkostninger, der ikke må henføres som en del af kostprisen. Det er omkostninger til:

1. at starte en ny fabrik eller afdeling
2. at markedsføre nye produkter og serviceydelser
3. at drive virksomhed på en helt ny lokation eller med nye kunder, herunder træning og oplæring af personale
4. administrations- og generelle faste omkostninger.

IAS 16 anfører endvidere, at når et anlægsaktiv er installeret og fungerer som forudsat (dvs. at alle nødvendige tilpasninger og indstillinger er foretaget), er kostprisen fastlagt. Efterfølgende ændringer i installation, placering mv. må derfor ikke uden videre indregnes som en del af kostprisen. Det gælder fx:

1. omkostninger, der påløber, indtil anlægsaktivet når op på fuld kapacitet
2. driftstab, som opstår, fordi efterspørgslen efter produktet endnu ikke er på det forventede niveau
3. omkostninger, der er forbundet med at flytte anlægsaktivet til en ny placering, fx som led i en reorganisering eller omstrukturering.

Det kan i praksis være vanskeligt at afgøre, hvornår driftsomkostninger er omfattet af pkt. 1. Er der fx tale om etablering af en ny produktionslinje, kan det være vanskeligt præcist at angive, hvornår aktivet er klar til ledelsens fastlagte brug, således at den efterfølgende periode må anses som en indkøringsperiode, hvor omkostningerne ikke kan aktiveres.

Hvis aktivet er i en testfase, hvor der produceres varer, skal indtægterne fra disse varer fragå i kostprisen. IASB har vedtaget, at dette fremover bliver ændret. Se omtale af denne ændring i afsnit 4.3.5 *Nye og ændrede IFRS-standarder.*

Er der tale om indtægter, der opnås som led i en proces, der ikke er nødvendig for at bringe aktivet i produktionsklar stand, indregnes indtægterne efter de sædvanlige indregningskriterier i resultatopgørelsen. Som et eksempel nævnes udlejning af en grund til parkeringspladser under opførelse af et byggeri på grunden. Ved "indtægter" ovenfor, som fragår i kostprisen, må antageligt forstås dækningsbidraget, således at direkte henførbare omkostninger til fx råvarer fragår i den indtægt, der ellers fradrages i anlægsaktivets værdi. Disse regler ændres dog i 2023, jf. afsnit 4.3.5 *Nye og ændrede IFRS-standarder.*

Flytning af et anlægsaktiv fra én fabrik til en anden, hvorefter aktivet muligvis bliver i stand til at producere mere som følge af et bedre produktionsmiljø, må ikke påvirke aktivets kostpris. Omkostninger til nedpakning, transport, ny-installation af aktivet mv. skal således indregnes i resultatopgørelsen. Derved udelukker IAS 16, at et aktivs kostpris kan påvirkes af fx installationsomkostninger flere gange i aktivets levetid.

Spild og svind, som skyldes mindre erfaring i fremstillingen eller forlænget fremstillingstid for det pågældende aktiv, må ikke indregnes i kostprisen. Det samme gælder indkøringsomkostninger med undtagelse af den del heraf, der eventuelt er nødvendig for at bringe aktivet i produktionsklar stand.

Bytte

Er et aktiv erhvervet helt eller delvist ved bytte med et andet aktiv, hvor vederlaget ikke er en kontant betaling, anses det som udgangspunkt også som en transaktion, jf. IAS 16.24. Det betyder, at kostprisen for det erhvervede aktiv måles til dagsværdien for det bortbyttede aktiv med tillæg eller fradrag af betalte eller modtagne likvider. En eventuel gevinst eller tab på det bortbyttede aktiv skal indregnes i resultatopgørelsen.

Forudsætningen for, at byttetransaktionen kan indregnes, er, at transaktionen har et forretningsmæssigt indhold, og hvor transaktionen kan forventes at påvirke virksomhedens pengestrømme – dvs. hvor der ikke i realiteten byttes helt identiske aktiver med identisk placering. Dagsværdien af det modtagne eller afgivne aktiv (det byttede aktiv) skal desuden kunne måles pålideligt.

Offentlige tilskud

Det forekommer, at en virksomhed modtager et tilskud fra det offentlige til køb eller opførelse af et anlægsaktiv. IAS 20 omhandler den regnskabsmæssige behandling af offentlige tilskud. IAS 20 kan også anvendes til fortolkning under ÅRL med den undtagelse, at et tilskud ikke under ÅRL må modregnes i aktivets kostpris.

Eksempel: Klassifikation af modtaget tilskud til køb eller opførelse af anlægsaktiv

I forbindelse med køb af en maskine til mere miljøvenlig produktion modtager virksomheden et tilskud fra det offentlige.

Hvordan skal dette tilskud klassificeres?

Løsning

Tilskuddet skal efter ÅRL indregnes som en periodeafgræsningspost under gældsforpligtelserne. Beløbet indtægtsføres i takt med afskrivninger på maskinen, fx lineært. Kostpris for maskinen og dermed også afskrivningsgrundlaget er således upåvirket af det modtagne tilskud.

Efter IAS 20 er det som alternativ muligt at fratrække tilskuddet i maskinens kostpris (nettometoden), hvilket dermed reducerer afskrivningsgrundlaget. Dette er ikke tilladt ifølge ÅRL på grund af det generelle modregningsforbud jf. § 13, stk. 1, nr. 8.

Der henvises til afsnit 10.8 *Offentlig støtte.*

Variable vederlag

Når en virksomhed køber et materielt anlægsaktiv, forekommer det, at en del af kostprisen er variabel og afhænger af en fremtidig begivenhed, fx aktivets fremtidige udnyttelse (effektivitet) eller en fremtidig omsætning fra aktivet. Fx kan købsprisen for en vindmølle bestå af et fast beløb med tillæg af et variabelt beløb svarende til en andel af el-indtægterne for de kommende år.

Variable betalinger forekommer ofte i medicinalindustrien i forbindelse med overtagelse af udviklingsprojekter. I forbindelse med en variabel betaling for et materielt aktiv opstår to spørgsmål:

- Skal der ved første indregning af aktivet indregnes en finansiel forpligtelse vedrørende den variable betaling?
- Hvor skal en efterfølgende regulering af værdien af den finansielle forpligtelse indregnes? I aktivets kostpris eller i resultatopgørelsen?

Der er hverken under ÅRL eller IFRS taget stilling til disse spørgsmål. IASB's fortolkningsorgan har drøftet forholdet. På grundlag heraf ses følgende metoder anvendt baseret på fortolkninger af henholdsvis IFRS 3 og IAS 16:

- IFRS 3: Ved første indregning af aktivet til kostpris indregnes en finansiel forpligtelse til dagsværdi til at dække den variable betaling. Efterfølgende reguleringer af den finansielle forpligtelse indregnes i resultatopgørelsen.
- IAS 16: Ved første indregning af aktivet estimeres en finansiel forpligtelse vedrørende den variable betaling ved anvendelse af ledelsens bedste skøn, hvis det er sandsynligt, at der skal betales et beløb. Efterfølgende reguleringer til estimatet af den finansielle forpligtelse indregnes i aktivets kostpris.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at såvel IFRS 3 som IAS 16 modellen kan anvendes på variabelt vederlag ved køb af materielle anlægsaktiver, og at valget mellem metoderne er et valg af anvendt regnskabspraksis. Dette betyder, at den valgte praksis skal anvendes på alle tilsvarende transaktioner, og at et skift af metode er udtryk for en ændring af anvendt regnskabspraksis. Begge metoder kan ligeledes anvendes under ÅRL.

IAS 16.74c foreskriver, at beløbet for kontraktlige forpligtelser for fremtidige anlægsinvesteringer oplyses. ÅRL indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, men det er PwC's opfattelse, at det variable vederlag ligeledes bør noteoplyses som en kontraktlig forpligtelse ved brug af ÅRL, såfremt købet er væsentligt i forhold til vurderingen af virksomhedens finansielle stilling.

Forbedringer, reparation og vedligeholdelse

Omkostninger til reparation og vedligeholdelse af et materielt anlægsaktiv skal omkostningsføres i resultatopgørelsen. Forbedringer skal derimod indregnes som en del af aktivets værdi. Reparations- og vedligeholdelsesomkostninger afholdes fx for at forhindre, at et aktivs nytteværdi falder hurtigere end nødvendigt.

Periodisk vedligeholdelse af produktionsanlæg, fx fly, skibe, bygninger mv. kan ikke indregnes som en hensat forpligtelse. Disse omkostninger skal omkostningsføres i resultatopgørelsen i det regnskabsår, hvor arbejdet udføres, medmindre der er tale om et krav for at holde aktivet i drift, fx på fly og skibe, eller vedligeholdelsen har en levetid på mere end et år. I denne situation vil omkostningerne til vedligeholdelsen blive anset som en bestanddel af aktivet, som selvstændigt skal afskrives over brugstiden, jf. ovenfor.

Der er tale om forbedringer, når der tilføres nye eller forbedrede egenskaber til et eksisterende aktiv, eller aktivets nytteværdi på anden måde forøges. Typiske eksempler på forbedringer er afholdelse af omkostninger, som forlænger aktivets brugstid og/eller produktionsvolumen, forbedrer produktionskvaliteten eller reducerer produktionsomkostningerne.

Effekten af en forbedring er derfor, at det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele fra det pågældende materielle anlægsaktivs anvendelse vil forøges ud over det oprindeligt vurderede. Derfor er det ikke arten af de afholdte omkostninger, der afgør den regnskabsmæssige behandling, men derimod at enten brugen af aktivet forbedres, eller at aktivets levetid forlænges som følge af forbedringen. Som et eksempel nævner IAS 16, at en (indkalkuleret) renovering af en nyerhvervet ejendom med henblik på at få den i en for virksomheden nødvendig stand, er en forbedring.

IAS 16 angiver, hvornår omkostninger til hovedreparationer skal indregnes som et aktiv. I den forbindelse skal følgende forhold alle være opfyldt:

- Virksomheden har identificeret et beløb til større eftersyn eller hovedreparation som en separat del af aktivet og har allerede foretaget afskrivninger på denne del for at afspejle forbruget af fordele, som erstattes eller genoprettes ved det efterfølgende større eftersyn eller hovedreparation (components approach).
- Det er sandsynligt, at de fremtidige økonomiske fordele forbundet med aktivet vil tilgå virksomheden.
- Virksomhedens omkostninger til det større eftersyn eller hovedreparation kan måles pålideligt.

Når alle forhold er opfyldt, skal reparationsomkostningen indregnes som en del af det/de relaterede aktiv(er) og afskrives som en separat del af aktivet/aktiverne, så den er fuldt afskrevet på det forventede tidspunkt for næste hovedreparation.

Er betingelserne ikke opfyldt, skal omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes.

Efterfølgende måling

Efterfølgende måling af materielle anlægsaktiver	
Kostpris	Ved første indregning måles anlægsaktiver til kostpris, jf. ovenfor.
Afskrivning	Anlægsaktiver skal afskrives på en systematisk måde over aktivets forventede brugstid. Afskrivningsgrundlaget udgør kostprisen og skal reduceres med en forventet restværdi ved udløbet af brugstiden. Både den forventede restværdi og brugstiden skal revurderes løbende.
Opskrivning	Det er muligt som et valg af anvendt regnskabspraksis at opskrive materielle anlægsaktiver til en højere dagsværdi. Opskrivningen foretages direkte over egenkapitalen (under IFRS via anden totalindkomst) og påvirker derfor ikke resultatopgørelsen. Opskrivning skal anvendes for samtlige aktiver inden for samme kategori, fx kan produktionsbygninger opskrives til dagsværdi, mens kontorbygninger og driftsmidler måles til kostpris.
Nedskrivning	Der er nedskrivningspligt på materielle anlægsaktiver, jf. ÅRL § 42 og IAS 16.30, hvis aktivets genindvindingsværdi er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Afskrivning

Kostprisen for materielle anlægsaktiver med begrænset brugstid skal formindskes med afskrivninger, der tilsigter en systematisk afskrivning af aktiverne over brugstiden. Afskrivninger er en fordeling af kostprisen på det materielle anlægsaktiv, som er udtryk for forbruget af aktivet.

Afskrivningsmetoden skal fastlægges, så den bedst muligt afspejler det mønster, hvorefter virksomheden forbruger det materielle anlægsaktiv. Nedenstående metoder kan avendes:

- Lineær afskrivning
- Degressiv afskrivning
- Produktionsintensitetsmetode.

Er det mønster, hvorefter et materielt anlægsaktiv forbruges, ændret væsentligt i forhold til tidligere, kan det medføre, at den valgte afskrivningsmetode skal ændres. En ændring af afskrivningsmetode er en ændring af et regnskabsmæssigt skøn, der alene har fremadrettet indvirkning. Se nærmere herom i afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl.*

Afskrivningsgrundlaget udgør kostprisen fratrukket restværdien. Afskrivningsgrundlaget skal tillægges forbedringer og reguleres for op- eller nedskrivninger, tilbageførsler af sådanne og for ændringer i restværdien. Afskrivninger skal påbegyndes, når aktivet er klar til at blive taget i brug, uanset om det rent faktisk er taget i brug. Der skal således ikke afskrives på materielle anlægsaktiver under udførelse. Afskrivningerne skal indregnes i resultatopgørelsen, medmindre de indgår i kostprisen for et andet aktiv, fx som indirekte produktionsomkostninger på varebeholdninger.

Eksempel: Påbegyndelse af afskrivninger

En virksomhed opfører en maskine til eget brug. Maskinen er færdig den 1. november 20x1, men virksomheden tager først maskinen i brug den 1. marts 20x2. Hvornår skal afskrivningerne påbegyndes?

Løsning

Afskrivningerne skal påbegyndes den dag, hvor maskinen er klar til brug, dvs. den 1. november 20x1. Det forhold, at maskinen ikke blev anvendt i en periode efter, den var klar til brug, er uden betydning.

For bygninger gælder, at de altid anses for at have en begrænset brugstid og derfor skal afskrives over brugstiden – uanset om bygningerne anvendes til produktion, administration, handel med varer og serviceydelser eller til udlejning til privat beboelse. Der skal således afskrives over brugstiden for at afspejle virksomhedens brug af den pågældende bygning, uanset om det vurderes, at bygningen ved løbende vedligeholdelse – og forventede prisstigninger – kan opretholde sin værdi.

Eksempel

En virksomhed køber en nyopført kontorejendom på en god adresse i København for 100 mio. DKK. Virksomhedens ledelse hævder, at det er helt oplagt, at den pågældende ejendom holder prisen, eller at den endda stiger – det viser alle historiske erfaringer.

Virksomheden kan imidlertid ikke undlade at afskrive på bygningen med henvisning til, at restværdien må forventes mindst at svare til den bogførte værdi. Det skyldes, at restværdien ikke må indeholde forventede prisstigninger på ejendommen henover brugstiden.

Hvis man tager udgangspunkt i, at ejendommens brugstid er 100 år, skal ledelsen i forbindelse med fastsættelse af restværdien vurdere, hvad den tilsvarende kontorejendom i København ville koste, hvis kontorejendommen var 100 år gammel på købstidspunktet. Denne pris er udtryk for restværdien.

Kravet om afskrivninger gælder ikke direkte for ÅRL regnskabsklasse A. ERST har imidlertid præciseret, at en virksomhed i regnskabsklasse A ikke ukritisk kan undlade at foretage afskrivninger på bygninger, hvorefter der realiseres et betydeligt tab i forbindelse med et salg eller nedrivning af bygningen. Hvis ejendommen løbende falder i værdi, vil det også i regnskabsklasse A være nødvendigt at foretage afskrivninger, og dette kan ikke erstattes af, at der fx hvert tredje år foretages nedskrivninger. Kravet om afskrivninger i denne situation skyldes det grundlæggende princip om, at værditab skal indregnes i den periode, værditabet vedrører og derfor som en periodisering af omkostningen.

Hvis der derimod fx er tale om en forældrekøbslejlighed, som efter virksomhedens skøn ikke falder i værdi, vil der efter ERST's opfattelse ikke være krav om at foretage afskrivninger i regnskabsklasse A, men de manglende afskrivninger vil øge behovet for at tage stilling til et eventuelt nedskrivningsbehov.

Materielle anlægsaktiver, der ikke undergår en egentlig værdiforringelse, og derfor normalt anses for at have en ubegrænset brugstid, er fx grunde og kunstværker. Der afskrives derfor normalt ikke på denne type aktiver. Grunde udskilles fra bygningsdelen på fast ejendom, således at der afskrives på bygningen, men ikke på grunden.

Se yderligere under afsnit 4.3.2 *Indregning* om dekomponering vedrørende køb af en grund med tilhørende bygning, som er købt med henblik på nedrivning.

Brugstiden	
Definition	Brugstiden defineres på en af disse to måder: • Den periode, hvori et materielt anlægsaktiv forventes anvendt i virksomheden, eller • det samlede produktionsvolumen, som et materielt anlægsaktiv forventes at producere for virksomheden. Brugstiden skal fastsættes på ibrugtagningstidspunktet på baggrund af de informationer, som er tilgængelige på dette tidspunkt. IAS 16 anfører, at følgende forhold blandt andet skal tages i betragtning: • Aktivets kapacitet og den forventede produktion • Forventet slitage under hensyntagen til brugen (antal skift mv.) og virksomhedens reparations- og vedligeholdelsesprogram • Teknisk forældelse • Begrænsninger i aktivets anvendelse, foranlediget af fx juridiske forhold eller myndighedsforskrifter • Tidspunkt for ophør af indtjening ved brug af aktivet • Erfaringer fra tilsvarende anlæg.
Revurdering	Brugstiden skal løbende revurderes. I henhold til IAS 16 vil ændringer i brugstiden kunne forekomme ved: • Forbedring af et aktiv ud over dets oprindelige standard • Udvikling af nye substituerende aktiver, baseret på ny teknologi • Ændring i afsætningsmulighederne for de produkter, aktivet producerer • Ændring i virksomhedens reparations- og vedligeholdelsesprogram.

Ofte kan virksomheden ikke fastsætte det forventede afhændelsestidspunkt for et aktiv med rimelig sikkerhed, hvorfor brugstiden i stedet sættes til aktivets økonomiske levetid. På baggrund heraf udgør restværdien for et materielt aktiv ofte et uvæsentligt beløb. IAS 16 præciserer, at brugstiden ikke nødvendigvis er sammenfaldende med aktivets økonomiske levetid, fx hvis det er virksomhedens praksis at udskifte aktivet på et tidligere tidspunkt end ved udløbet af den økonomiske levetid. I så fald vil afskrivningsperioden udgøre denne kortere brugstid, og det vil også være nødvendigt at fastsætte aktivets restværdi.

Ændres skønnet over den forventede brugstid, skal det ændrede skøn danne grundlag for de fremtidige afskrivninger, så aktivets regnskabsmæssige værdi afskrives over den revurderede resterende brugstid. Ændringen har således kun fremadrettet virkning. Der kan aldrig ændres afskrivninger bagud i tid, medmindre virksomheden har lavet en væsentlig fejl, jf. afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl.*

Reservedele, der anses for at være materielle anlægsaktiver, jf. ovenfor, skal som hovedregel først afskrives, når de tages i brug. Der skal imidlertid foretages en konkret vurdering af, hvorvidt reservedelene forringes i takt med, at tiden går, og ikke først fra det tidspunkt, hvor reservedelen tages i brug. Der kan fx være tale om reservedele til fly, som har en sidste anvendelsesdato. I så fald afskrives reservedelene sammen med det anlægsaktiv, som reservedelene er indkøbt til. Det skyldes, at reservedele, der knytter sig til et materielt aktiv, ofte vil have begrænset økonomisk værdi, når hovedaktivet er fuldt afskrevet.

Afskrivninger skal beregnes under hensyntagen til aktivets forventede restværdi (scrapværdi) på tidspunktet, hvor aktivet ikke længere ønskes anvendt. Restværdien for materielle anlægsaktiver skal fastsættes på ibrugtagningstidspunktet til det beløb, som virksomheden på det aktuelle tidspunkt kan få for et tilsvarende aktiv, der har den alder, som det erhvervede aktiv har ved afslutningen af brugstiden.

Der skal foretages en årlig revurdering af restværdien, så den til stadighed afspejler værdien af et tilsvarende aktiv med den alder, aktivet har ved slutningen af brugstiden. Dette er både relevant, hvis der er sket en prisudvikling i markedet, og hvis de oprindelige forudsætninger for skønnet ændres, fx med hensyn til:

- Vedligeholdelsesprogram
- Teknologisk holdbarhed
- Fysisk forringelse
- Ændring af brugstid.

I praksis vil revurderingen alene være relevant for aktiver, hvor der på grund af udsving i konjunkturer og inflation kan indtræffe betydelige ændringer i den forventede restværdi, fx skibe, fly, vindmøller og bygninger. En revurdering af restværdien kan være væsentlig, hvis virksomhedens ledelse ændrer hensigt med aktivet. Fx hvis en virksomhed har erhvervet en ejendom med en økonomisk levetid på 30 år, og man ikke havde planer om at afhænde ejendommen på anskaffelsestidspunktet, nu forventer at sælge ejendommen om fem år, så vil denne ændring i ledelsens hensigt medføre, at restværdien på tidspunktet for ledelsens beslutning skal revurderes, ligesom brugstiden skal ændres.

Overstiger den revurderede restværdi den regnskabsmæssige værdi, ophører virksomheden med afskrivning af det pågældende aktiv.

En løbende ændring af restværdien indebærer dermed, at inflationen får betydning for de fremtidige afskrivninger. Dette skyldes, at en værdiregulering af restværdien med inflationstakten – og andre faktorer – kan reducere (eller forøge) de fremtidige afskrivninger. Allerede foretagne afskrivninger skal ikke korrigeres, dvs. at en ændring af restværdien kun har fremadrettet betydning, da der er tale om en ændring af et regnskabsmæssigt skøn.

Eksempel

Kostprisen for en produktionsejendom (ekskl. grund) udgør 50 mio. DKK, og ved første indregning er restværdien opgjort til 20 mio. DKK Brugstiden er vurderet til at være 30 år. Efter 20 år revurderes restværdien til at udgøre 25 mio. DKK Der ses i eksemplet bort fra dekomponering af ejendommen i bestanddele.

De første 20 år udgør afskrivningsgrundlaget 30 mio. DKK (50 mio. DKK – 20 mio. DKK), og der er således årligt afskrevet 1 mio. DKK (30 mio. DKK/30 år), dvs. i alt 20 mio. DKK Den regnskabsmæssige værdi udgør herefter på revurderingstidspunktet 30 mio. DKK (50 mio. DKK – 20 mio. DKK).

Efter revurderingen udgør restafskrivningsgrundlaget 5 mio. DKK (30 mio. DKK – 25 mio. DKK), som skal afskrives over de resterende 10 år af den forventede brugstid. De fremtidige, årlige afskrivninger udgør dermed 0,5 mio. DKK (5 mio. DKK/10 år).

Hvis restværdien på et tidspunkt overstiger den regnskabsmæssige værdi af bygningen, ophører afskrivningen.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at en regulering af restværdien alene kan foretages på baggrund af allerede realiserede værdistigninger dvs. den inflation, der på balancedagen har fundet sted. Det vil ikke være tilladt at tage hensyn til fremtidige prisstigninger, fx i form af fremtidig forventning til inflation. Det vil derfor næppe nogensinde være muligt ved første indregning at fastsætte en restværdi, som er lig kostprisen.

Virksomheden skal være opmærksom på, at forhøjelse af restværdien på ejendomme i visse tilfælde i væsentligt omfang skal henføres til grunden, som ikke skal afskrives.

Væsentlige efterfølgende ændringer til restværdien skal behandles som en ændring af regnskabsmæssige skøn, hvorved en ændring i skønnet over restværdien alene har fremadrettet virkning. Dette gælder både ændringer som følge af prisudvikling i markedet og ændringer som følge af en ændring i de oprindelige forudsætninger. Dette betyder, at afskrivningerne alene tilpasses fremadrettet som følge af ændringen i skønnet over restværdien. De historiske afskrivninger må derfor ikke ændres. Der henvises til afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl*.

Opskrivning

Materielle anlægsaktiver kan frivilligt opskrives til dagsværdi. Brugen af opskrivningsmodellen (omvurderingsmodellen) indebærer, at aktiverne skal måles til dagsværdi fratrukket akkumulerede af- og nedskrivninger. Den løbende opskrivning fritager således ikke fra kravet om at afskrive aktivet. På samme måde skal opskrivningen også afskrives.

Opskrivning er en del af den anvendte regnskabspraksis, og metoden skal derfor benyttes konsekvent og kontinuerligt. IAS 16 præciserer, at hvis et aktiv opskrives, skal samtlige aktiver inden for samme kategori af materielle anlægsaktiver opskrives. Engangsopskrivninger er således ikke tilladte. Det er dog muligt på et systematisk grundlag at vælge opskrivning alene for en enkelt eller enkelte kategorier af materielle anlægsaktiver, fx kontorejendomme.

Eksempel: Adskillelse af produktionsfaciliteter og forretninger som særskilte kategorier

En virksomhed ejer en række ejendomme, hvor virksomhedens produktion foregår. Virksomheden ejer samtidig en række forretninger, hvorfra virksomhedens varer sælges. Herudover ejes en række administrationsejendomme. Virksomheden ønsker at foretage løbende måling af ejendommene til henholdsvis kostpris og dagsværdi.

Løsning

Såfremt hver af de enkelte kategorier af ejendomme kan adskilles fra de øvrige på baggrund af funktion, deres anvendelse og fysiske placering, er det tilladt at anvende forskellige målemetoder.

Efter første indregning er det inden for samme kategori ikke tilladt at anvende forskellige målemetoder.

Ved præsentation af ejendommene i balancen og noterne skal hver kategori præsenteres særskilt, og det skal tydeligt fremgå af anvendt regnskabspraksis, hvordan hver kategori af ejendomme måles.

Der skal foretages en regelmæssig værdiregulering, så den regnskabsmæssige værdi ikke afviger væsentligt fra dagsværdien på balancedagen. Principielt skal aktiverne inden for hver enkelt kategori vurderes på samme tidspunkt. IAS 16 anfører dog, at en regelmæssig vurdering af de forskellige aktiver – dvs. hvor alle aktiver fx omvurderes inden for en treårig periode – kan accepteres, hvis det sikres, at den samlede dagsværdi dermed ikke kommer til at afvige væsentligt fra den regnskabsmæssige værdi. Som udgangspunkt forventes dagsværdien dog opgjort ved hver balancedag.

Opskrivninger øger aktivets afskrivningsgrundlag, og de fremtidige afskrivninger skal baseres på den opskrevne værdi. En opskrivning medfører derfor – alt andet lige – at afskrivningerne over den resterende brugstid forøges og dermed, at resultatopgørelsen over en periode belastes af den foretagne opskrivning.

En opskrivning er en ikke-realiseret værdiforøgelse og må derfor ikke indregnes i resultatopgørelsen hverken i selve opskrivningsåret eller i det år, hvori opskrivningen realiseres i form af et salg af det materielle anlægsaktiv. Opskrivninger skal derfor indregnes direkte på egenkapitalen (ÅRL) eller i anden totalindkomst (IFRS). Opskrivningen med fradrag af udskudt skat indregnes i posten "Reserve for opskrivning" under egenkapitalen.

Efterfølgende fald i dagsværdien, som medfører, at opskrivningen ikke kan opretholdes, tilbageføres tilsvarende direkte via egenkapitalen/i anden totalindkomst. Tilbageførsler kan ikke overstige beløbet under reserver for opskrivning af samme aktiv (dvs. den ikke-afskrevne del af opskrivningen af det pågældende aktiv).

Reserven opløses i takt med de foretagne merafskrivninger på opskrivningen, eller når aktivet sælges. Ved en opløsning af reserven overføres beløbet direkte fra reserven for opskrivninger til egenkapitalens frie reserver.

Begrundelsen for ikke at tillade indregning af reserven for opskrivninger i resultatopgørelsen er, at realiseringen ikke i sig selv skaber nogen indtægt i salgsøjeblikket. Indtægten opstår i perioden, inden opskrivningen bliver foretaget – den må dog ikke indregnes i resultatopgørelsen. En opskrivning får således den betydning, at værdiforøgelsen aldrig indregnes i resultatopgørelsen.

I henhold til reglerne i selskabsloven kan opskrivningsreserven benyttes til udstedelse af fondsaktier og -anparter, men ikke til fx dækning af underskud.

Hvis materielle aktiver opskrives, skal dagsværdien fastlægges ud fra følgende prioriterede rækkefølge:

1. Udgangspunktet er den pris, aktivet på balancedagen kan sælges til på et velfungerende marked (salgsværdien).
2. Kan salgsværdien ikke konstateres på et velfungerende marked, måles dagsværdien ud fra salgsværdien af aktivets enkelte bestanddele.
3. Er dette heller ikke muligt, kan en tilnærmet salgsværdi i form af aktivets kapitalværdi benyttes – dog kun i det omfang, der findes almindeligt accepterede værdiansættelsesmodeller og -teknikker herfor.
4. Er det ikke muligt at opgøre en tilnærmet salgsværdi, kan genanskaffelsesværdien eller nettorealisationsværdien anvendes.

Se mere om dagsværdimåling i afsnit 10.9 *Dagsværdimåling.*

Ønsker en virksomhed at overgå til at opskrive materielle anlægsaktiver, skal dette behandles som en ændring i anvendt regnskabspraksis. Der henvises til afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri* for en beskrivelse af betydningen heraf. Der gælder dog den undtagelse for netop denne ændring af regnskabspraksis, at der ikke skal ske tilpasning af sammenligningstal.

Nedskrivning

Er der indikationer på, at genindvindingsværdien af materielle anlægsaktiver er lavere end den regnskabsmæssige værdi, skal der foretages en beregning af genindvindingsværdien. Genindvindingsværdien er den højeste værdi af kapitalværdien henholdsvis salgsværdien fratrukket forventede omkostninger ved et salg. Er den beregnede genindvindingsværdi lavere end den regnskabsmæssige værdi, skal der nedskrives til denne lavere værdi.

En nedskrivning skal indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen, medmindre der er tale om en tilbageførsel af en tidligere opskrivning, jf. ovenfor. En nedskrivning eller tilbageførsel af en tidligere nedskrivning anses for et regnskabsmæssigt skøn, og det vil i sagens natur påvirke de fremtidige afskrivninger. En tidligere foretaget nedskrivning skal tilbageføres, når begrundelsen for nedskrivningen ikke længere er tilstede. En tilbageførsel af en nedskrivning på et materielt aktiv kan dog ikke medføre, at den regnskabsmæssige værdi overstiger den værdi, som aktivet ville have haft (efter fradrag af afskrivninger), hvis der ikke havde været indregnet en nedskrivning.

En nedskrivning skal indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen, medmindre der er tale om en tilbageførsel af en tidligere opskrivning, jf. ovenfor. En nedskrivning eller tilbageførsel af en tidligere nedskrivning vil i sagens natur påvirke de fremtidige afskrivninger.

Reglerne om nedskrivninger fremgår af IAS 36. For en yderligere gennemgang af dette regelsæt henvises til afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test").*

Afhændelse

Et materielt anlægsaktiv skal udgå af balancen ved afhændelse. Afhændelsen indregnes den dag, hvor betingelserne for et varesalg i henhold til indregningskriterierne i IAS 18 (ÅRL uden tilvalg af IFRS 15) eller IFRS 15 (IFRS og ÅRL ved tilvalg af IFRS 15) er opfyldt. Dette er sædvanligvis overdragelsesdatoen, dvs. den dag, hvor virksomheden ikke længere råder over aktivet. Ved salg af ejendomme er det derfor ikke tilstrækkeligt, at salgsaftalen er underskrevet. I de fleste tilfælde har virksomheden ikke afgivet råderetten over ejendommen på tidspunktet for underskrift af salgsaftalen, ligesom sælger ofte bevarer de væsentligste økonomiske fordele og risici frem til overtagelsesdatoen.

Aktivet udgår endvidere fra balancen på det tidspunkt, hvor det ikke længere benyttes og ikke har nogen salgsværdi, uanset om det er fuldt afskrevet (udrangering).

Fortjeneste eller tab ved afhændelse eller udrangering skal opgøres som forskellen mellem salgspris, reduceret med salgsomkostninger, og den regnskabsmæssige værdi på afhændelsestidspunktet. Gevinst og tab skal opgøres aktiv for aktiv.

Indtægter fra salg af et anlægsaktiv må som udgangspunkt ikke klassificeres som nettoomsætning, og hverken fortjeneste eller tab må modregnes i afskrivninger. Derimod skal fortjeneste indregnes under andre driftsindtægter, og tab indregnes under andre driftsomkostninger. Hvis virksomhedens forretningsmodel er at skabe indtægter ved dels løbende udlejning af materielle anlægsaktiver, dels at opnå gevinster ved efterfølgende salg, skal den opnåede salgspris dog klassificeres som nettoomsætning, ligesom den regnskabsmæssige værdi af aktivet på salgstidspunktet klassificeres som vareforbrug.

Når virksomheden har planer om at afhænde et aktiv eller allerede har indgået en salgsaftale om en fremtidig overdragelse, vil det i mange tilfælde under IFRS være relevant at iagttage bestemmelserne i IFRS 5 om langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg. Dette er nærmere beskrevet i afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg.* Disse bestemmelser finder ikke anvendelse under ÅRL, hvor der alene finder omklassifikation sted, hvis der er tale om aktiver, som tillige vedrører en ophørende aktivitet.

Eksempel: Klassifikation af ejendom, der er sat til salg
En virksomhed er flyttet i nye lokaler. Den gamle ejendom anvendes ikke længere og er sat til salg.

Hvordan skal den gamle ejendom klassificeres i årsrapporten, når ejendommen ikke længere er til vedvarende eje eller brug for virksomheden?

Løsning
ÅRL: *I den situation, hvor ejendommen fortsat anvendes af virksomheden frem til salgstidspunktet, skal ejendommen forblive klassificeret som et materielt anlægsaktiv, og afskrivningerne fortsættes frem til den endelige afhændelse. Restværdien skal revurderes.*

Hvis der er tale om væsentlige anlægsaktiver, kan der oprettes en ny arabertalspost inden for de materielle anlægsaktiver, som fx benævnes "Ejendomme bestemt for salg".

Beslutningen om at sætte ejendommen til salg er en indikation på værdiforringelse, og ejendommen skal derfor vurderes for et nedskrivningsbehov.

IFRS: *Ejendommen skal behandles efter bestemmelserne i IFRS 5 (se afsnit 10.3.2.1* Indregning og måling – gælder kun under ÅRL*).*

Erstatninger

IAS 16 tager stilling til den situation, hvor en virksomhed modtager en godtgørelse fra en tredjepart for værdiforringelse eller ved tab af materielle anlægsaktiver, fx en forsikringserstatning. Sådanne transaktioner skal behandles som tre særskilte transaktioner:

- Værdiforringelse af eller tab på det materielle anlægsaktiv
- Krav på betaling af forsikringsgodtgørelse
- Et eventuelt efterfølgende køb eller opførelse af et erstatningsaktiv.

Værdiforringelsen eller udrangeringen/afhændelsen skal behandles efter bestemmelserne om nedskrivning (se afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test"*), henholdsvis bestemmelserne om udrangering/afhændelse. Godtgørelsen fra tredjeparten skal indregnes som en salgssum, når der erhverves ret hertil, og beløbet kan måles pålideligt. Det skal samtidig være højst sandsynligt, at godtgørelsen modtages.

Kostprisen for efterfølgende køb eller opførelse af erstatningsaktiver skal indregnes som erhvervelse af materielle anlægsaktiver i overensstemmelse med bestemmelserne om køb af aktiver, jf. ovenfor. Det betyder i praksis, at effekten af, at en fabrik brænder – og virksomheden modtager en nyværdierstatning herfor – er, at der indregnes en nettogevinst lig forskellen mellem erstatningssummen og den regnskabsmæssige værdi af fabrikken umiddelbart forud for branden. Virksomheden bliver imidlertid efterfølgende belastet af merafskrivninger på de nye bygninger.

Eksempel

En ejendom har en regnskabsmæssig værdi på 100 mio. DKK. Ejendommen brænder ned til grunden, og forsikringsselskabet udbetaler en forsikringssum på 150 mio. DKK svarende til kostprisen for at opføre en ny ejendom. Der ses i eksemplet bort fra værdien af selve grunden.

	Balance				Resultatopgørelse			
	Bygning		Bank		Ned-skrivninger		Andre drifts-indtægter	
20x1:								
Primo:	*100*							
1. Bygningen brænder		100			100			
2. Forsikringssum udbetales			150					150
3. Ny bygning opføres	150			150				
Ultimo 20x1	150		0		100			150

Nettoeffekten bliver en regnskabsmæssig gevinst på 50 mio. DKK og – alt andet lige – en forøgelse af det fremtidige afskrivningsgrundlag med et tilsvarende beløb.

Regulering af retableringsforpligtelser

Efterfølgende ændringer af værdien af retableringsforpligtelser har forskellig indvirkning og kan få betydning for værdien af materielle anlægsaktiver afhængig af typen af regulering. Se nedenstående, der bl.a. baserer sig på IFRIC 1.

Eksempler på ændringer i retableringsforpligtelsen	Regnskabsmæssig behandling
Virksomheden er et år efter tættere på, at retableringsforpligtelsen skal indfries. Forpligtelsen var tilbagediskonteret til nutidsværdi, og forpligtelsen vokser derfor i værdi som følge af en diskonteringseffekt (diskonteringsfaktor er uændret).	Den hensatte forpligtelse til retablering forøges. Ændringen indregnes i resultatopgørelsen som finansiel omkostning.

Eksempler på ændringer i retableringsforpligtelsen	Regnskabsmæssig behandling
Virksomheden konstaterer to år efter første indregning, at hensættelsen til retableringsforpligtelsen er for lav. Omkostningerne til retableringen forventes nu at blive cirka det dobbelte.	Ændringen indregnes som en justering af kostprisen på anlægsaktivet og dermed også i afskrivningsgrundlaget og som en justering af den hensatte forpligtelse. Afskrivningerne på aktivet vil derfor fremadrettet blive højere. Man skal være opmærksom på, at en forøgelse af aktivets kostpris kan medføre, at der samtidig opstår et nedskrivningsbehov.
Virksomheden konstaterer tre år efter første indregning, at den hensatte forpligtelse bliver større som følge af, at diskonteringsfaktoren falder (hvorved effekten af diskonteringen reduceres).	Ændringen indregnes som en justering af kostprisen på anlægsaktivet og dermed også i afskrivningsgrundlaget og som en justering af den hensatte forpligtelse. Afskrivningerne korrigeres også fremadrettet.

4.3.4 Oplysninger og præsentation

4.3.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempel på oplysninger og præsentation fremgår af note 11 i ÅRL's modelregnskab.

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal oplyses om:

- Indregningsmetoder og målegrundlag for materielle anlægsaktiver, herunder hvorvidt indirekte produktionsomkostninger og renter indregnes i kostprisen.
- Afskrivningsmetode, brugstid i forbindelse med afskrivninger samt oplysninger om restværdier.

Materielle anlægsaktiver skal i balancen præsenteres i disse poster:

- Grunde og bygninger
- Produktionsanlæg og maskiner
- Andre anlæg, driftsmateriel og inventar
- Materielle anlægsaktiver under udførelse og forudbetalinger for materielle anlægsaktiver.

Benævnelse af de anførte poster skal tilpasses, hvis virksomhedens særlige karakter gør det påkrævet. Eksempler på andre kategorier af materielle anlægsaktiver er skibe, fly, vindmøller og indretning af lejede lokaler.

Notekravene fremgår af følgende oversigt. Efter ÅRL er der ikke krav om sammenligningstal.

Krav til noteoplysninger	Omfattet regnskabs-klasse
• Renter, indregnet i året for hver enkelt aktivpost, hvis virksomheden indregner låneomkostninger som en del af kostprisen for aktiver. Det er således ikke et krav at oplyse de akkumulerede indregnede finansieringsomkostninger. • Hvilke indregnede aktiver, der ikke ejes af virksomheden, og med hvilken værdi de er indregnet (finansielt leasede aktiver). • Stillet pant eller anden sikkerhed i aktiver, herunder det samlede omfang af pantsætningerne samt de pantsatte aktivers samlede regnskabsmæssige værdi. • Såfremt opskrivningsmodellen anvendes, skal der, jf. ÅRL § 58, i noterne oplyses om den regnskabsmæssige værdi, som aktiverne ville have haft, hvis ikke der havde været foretaget en opskrivning. • For virksomheder i regnskabsklasse B, som ikke tilvælger at medtage en egenkapitalopgørelse, skal årets bevægelser i "Reserve for opskrivning" specificeres således: – Størrelsen primo regnskabsåret – Tilgang i løbet af regnskabsåret – Årets tilbageførsler af tidligere års opskrivninger – Årets afskrivninger – Afgang i løbet af regnskabsåret – Størrelsen ultimo regnskabsåret.	Alle
Anlægsnote • Kostpris, opskrivninger samt af- og nedskrivninger oplyses således: – Kostpris: ▸ Kostprisen ved det foregående regnskabsårs slutning uden ned- og afskrivninger ▸ Tilgang i årets løb ▸ Afgang i årets løb ▸ Overførsler i årets løb til andre poster ▸ Den samlede kostpris på balancetidspunktet. – Opskrivninger: ▸ Opskrivninger ved det foregående regnskabsårs slutning ▸ Årets opskrivninger ▸ Årets tilbageførsler af tidligere års opskrivninger ▸ De samlede opskrivninger på balancetidspunktet. – Af- og nedskrivninger: ▸ Af- og nedskrivninger ved det foregående regnskabsårs slutning ▸ Årets nedskrivninger ▸ Årets afskrivninger ▸ Årets af- og nedskrivninger på afhændede og udrangerede aktiver ▸ Årets tilbageførsler af tidligere års nedskrivninger samt tilbageførsel af de samlede af- og nedskrivninger på aktiver, der i året er afhændet eller udgået ▸ af driften ▸ De samlede af- og nedskrivninger på balancetidspunktet.	C + D
• Pantsætninger og de pantsatte aktivers regnskabsmæssige værdi specificeret for de enkelte poster.	C + D

4.3.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Bestemmelserne om præsentationen af materielle anlægsaktiver i balancen svarer i stort omfang til bestemmelserne i ÅRL. Fx på præsentation og oplysning henvises til note 8(a) i IFRS-modelregnskabet.

Placering i årsrapporten	Krav til indhold
Regnskabs-praksis	• Hvorledes afskrivningsgrundlaget er opgjort • Den anvendte afskrivningsmetode og brugstiden • Regnskabspraksis for indregning af retableringsomkostninger i kostprisen.
Noter **– anlægsnote**	• Oplysning om den akkumulerede kostpris og de akkumulerede af- og nedskrivninger primo og ultimo året • En afstemning mellem den regnskabsmæssige værdi primo og ultimo, omfattende: – Tilgange – Afgange – Tilgang ved virksomhedssammenslutninger – Afgang ved salg af virksomheder – Overførsel til kategorien anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5 – Omvurderinger – Nedskrivninger og tilbageførsler heraf – Afskrivninger – Valutakursdifferencer. I modsætning til ÅRL skal anlægsnoten i lighed med andre noter indeholde sammenligningstal.
– øvrige oplysninger	Begrænsninger i ejendomsretten, omfanget af pantsætninger eller andre sikkerhedsstillelser samt den regnskabsmæssige værdi af de aktiver, der er stillet til sikkerhed. Oplysningerne skal gives for hver post under materielle anlægsaktiver: • Kontraktlige forpligtelser til at erhverve materielle anlægsaktiver • Udgifter afholdt på anlægsaktiver under udførelse. For opskrevne materielle anlægsaktiver skal tillige oplyses: • Grundlaget for opskrivningen • Tidspunktet for opskrivningen • Om der ved vurderingen er anvendt ekstern vurderingsmand • Forskelsbeløbet mellem den foretagne måling og det beløb, som aktivet ville være målt til, hvis opskrivning ikke var foretaget. Oplysning om størrelsen af opskrivningshenlæggelser og årets bevægelser herpå. Størrelsen af finansieringsomkostninger, der er indregnet som en del af kostprisen for kvalificerende aktiver i årets løb. Oplysning om restriktioner for udlodning af udbytte af opskrivningshenlæggelser.

4.3.5 Nye og ændrede IFRS-standarder

IASB har i maj 2020 vedtaget en ændring til IAS 16 om den regnskabsmæssige behandling af indtægter fra et materielt anlægsaktiv under opførsel, før aktivet er klar til ibrugtagning efter ledelsens påtænkte anvendelse. Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2022, men kan førtidsimplementeres, såfremt standarden bliver EU-godkendt.

Det præciseres, at:

- Indtægter fra salg af producerede varer/ydelser i en testperiode skal indregnes i resultatopgørelsen.
- Omkostninger ved at producere varerne/ydelserne i testperioden skal tillige indregnes i resultatopgørelsen.
- Disse indtægter og omkostninger skal oplyses separat i noterne sammen med oplysning om i hvilken regnskabspost, de er indregnet.

Efter de nugældende regler skal indtægterne modregnes i kostprisen på aktivet. Endvidere præciseres det, at testperioden omfatter den periode, hvor virksomheden tester aktivets tekniske og fysiske funktioner. Ændringen skal implementeres med tilbagevirkende kraft, men kun for aktiver, der bliver klar til ibrugtagning i løbet af sammenligningsåret eller senere.

4.4 Investeringsejendomme

Bestemmelser om investeringsejendomme findes i ÅRL §§ 33, 36, 38, 49, 53, 58 a og 88 samt i IAS 40. Bestemmelser om opgørelse af dagsværdi findes i ÅRL § 37 og IFRS 13.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af investeringsejendomme. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Både under ÅRL og IFRS kan investeringsejendomme behandles efter de generelle regler om materielle anlægsaktiver, dvs. til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Der henvises til afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver.* Alternativt kan virksomheden vælge at måle investeringsejendomme til dagsværdi.

Den valgte metode skal anvendes på alle virksomhedens investeringsejendomme – og den må kun ændres, hvis ændringen vil resultere i, at årsregnskabet fører til et mere retvisende billede.

IAS 40 angiver, at det må anses som sjældent, at en ændring fra at måle investeringsejendomme til dagsværdi til at måle investeringsejendomme til kostpris vil give et mere retvisende billede. ERST har desuden generelt udtalt, at en ændring af regnskabspraksis fra dagsværdi til kostprisprincippet normalt ikke kan anses for at give et mere retvisende billede. Det vil derfor som hovedregel ikke være muligt at skifte til kostprisprincippet hverken under ÅRL eller IFRS, hvis først virksomheden frivilligt har valgt at måle investeringsejendomme til dagsværdi. Det vil kun være muligt, hvis ledelsen konkret kan påvise forhold, der gør, at anvendelse af kostprismodellen bedre fører til et retvisende billede.

4.4.1 Definition og klassifikation

Investeringsejendomme defineres som grunde og/eller bygninger eller en del af en bygning, som besiddes (enten i form af ejerskab eller som leasingaktiv) for at opnå lejeindtægter, kapitalgevinst eller begge dele. IAS 40 giver følgende eksempler på investeringsejendomme:

- Grunde, der besiddes med langsigtet kapitalgevinst for øje snarere end for salg som led i virksomhedens normale drift.
- Grunde, der besiddes til en endnu ikke bestemt fremtidig anvendelse. Har virksomheden ikke bestemt, at den vil benytte grunden i sin egen drift eller umiddelbart videresalg som led i virksomhedens normale forretning, anses grunden som erhvervet med langsigtet kapitalgevinst for øje og dermed som en investeringsejendom.
- Bygninger, der lejes ud under aftaler, der klassificeres som operationel leasing.
- Bygninger, der står tomme, men som besiddes med udlejningsformål for øje.

Investeringsejendomme under opførelse behandles også efter reglerne om investeringsejendomme. Klassifikationen af en ejendom under opførelse fastlægges på købstidspunktet for grunden og afhænger af hensigterne, når ejendommen er færdigopført. Hvis den færdigopførte ejendom vil blive anset som en investeringsejendom, skal den pågældende ejendom under opførelse også behandles som en investeringsejendom.

Eksempel: Klassifikation, hvor hensigten med ejendommen ikke er fastlagt

En virksomhed er involveret i udvikling af fast ejendom og har primo regnskabsåret købt en grund. Virksomheden er uafklaret med, om grunden skal udvikles til salg, men vil fastlægge anvendelsen inden for den næste regnskabsperiode.

Hvordan skal virksomheden klassificere grunden, når den fremtidige anvendelse aktuelt ikke er fastlagt?

Løsning

Grunden skal klassificeres som en investeringsejendom, da anvendelsen endnu ikke er fastlagt. Dette skyldes, at ejendomme, hvor virksomheden ikke har besluttet, om de skal indgå i egen drift eller sælges videre som led i virksomhedens normale forretning, anses for at være investeringsejendomme.

Ejendomme, der benyttes af virksomheden selv, anses ikke som investeringsejendomme, men som domicilejendomme, der skal behandles efter de generelle regler for materielle anlægsaktiver. Ejendomme, der besiddes med salg for øje som led i virksomhedens normale aktivitet ("handelsejendomme"), behandles heller ikke som investeringsejendomme, men som varebeholdninger.

Eksempel: Koncernintern anvendelse af en ejendom

Virksomhed A ejer et hotel. Virksomhed B, en søstervirksomhed til virksomhed A, forvalter en kæde af hoteller og modtager management fees for at drive kæden.

Virksomhed A's hotel er udlejet til virksomhed B for 2 mio. DKK om måneden for en periode på fem år. Fortjeneste eller tab fra driften i virksomhed A's hotel ligger hos virksomhed B. Hotellet, som virksomhed A ejer, har en anslået resterende brugstid på 40 år.

Hvorledes skal hotellet klassificeres i koncernregnskabet?

Løsning

I koncernregnskabet skal hotellet behandles som en domicilejendom, da det både er ejet og anvendt af koncernen som led i dens levering af varer eller tjenesteydelser.

I de enkelte virksomheders regnskaber er der tale om en operationel leasingkontrakt (lejeaftale).

- *Virksomhed A skal i regnskabet behandle ejendommen som en investeringsejendom.*
- *Virksomhed B skal behandle aftalen som en operationel leasingaftale i sit regnskab og dermed indregne lejeomkostningerne i resultatopgørelsen over lejeperioden.*

Hvis situationen i stedet er, at virksomhed B er en associeret virksomhed, skal ejendommen indregnes som en investeringsejendom i koncernregnskabet. Dette skyldes, at da den associerede virksomhed ikke konsolideres ind i koncernregnskabet, betragtes hoteldriften som værende koncernekstern.

Nedenstående beslutningstræ kan anvendes til vurdering af klassifikation og princip for måling.

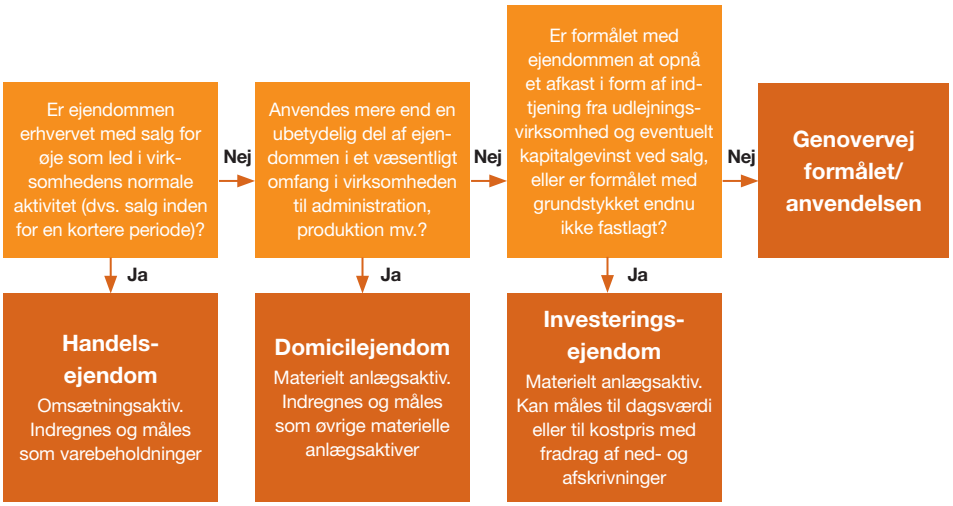

Nogle bygninger benyttes både til udlejning og af virksomheden selv. Hvis de to dele af ejendommen kan sælges separat eller hver især udlejes på en finansiel leasingaftale, skal virksomheden behandle den del af bygningen, der lejes ud, som en investeringsejendom, mens den resterende del skal behandles som en domicilejendom. Når det ikke er muligt at sælge de forskellige dele af bygningen separat eller leje dem ud på en finansiel leasingaftale, klassificeres ejendommen kun som en investeringsejendom, hvis det er en uvæsentlig del af ejendommen, der benyttes af virksomheden selv. Ellers skal ejendommen klassificeres som domicilejendom.

Virksomheder, der besidder ejendomme, som på den ene eller anden måde udlejes, kan i større eller mindre omfang tilbyde ydelser til lejerne. Når ydelsesdelen udgør en væsentlig del af udlejningsaftalen, vil ejendommen ikke regnskabsmæssigt kunne behandles som en investeringsejendom. Et eksempel herpå er en virksomhed, der ejer og driver et hotel. Udlejer kan dog godt tilbyde mindre væsentlige ydelser som eksempelvis viceværtydelser og samtidig behandle bygningen som en investeringsejendom.

En ejendom ophører med at være klassificeret som en investeringsejendom, når:

- virksomheden selv begynder at anvende bygningen (i mere end uvæsentlig grad). Ejendommen overgår her til at blive en domicilejendom, der skal behandles efter reglerne for øvrige materielle anlægsaktiver
- virksomheden begynder at træffe foranstaltninger med henblik på at gøre ejendommen salgsklar. Ejendommen overgår her til at være en handelsejendom, der skal behandles efter reglerne om varebeholdninger. Der skal være tale om egentlige konstruktive ændringer, før ejendommen overgår til at være en handelsejendom. En ændring af ledelsens intentioner med ejendommen medfører således ikke i sig selv, at en ejendom ophører med at være en investeringsejendom.

En oversigt over den regnskabsmæssige behandling af ændret brug af en investeringsejendom fremgår af afsnit 4.4.2 *Indregning* under overskriften *Ændret anvendelse eller regnskabspraksis.*

4.4.2 Indregning

Investeringsejendomme indregnes i balancen efter de almindelige bestemmelser for indregning af aktiver. Ejede investeringsejendomme skal indregnes, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, og aktivets værdi kan måles pålideligt. I praksis er dette normalt sammenfaldende med overtagelsestidspunktet – og ikke datoen for underskrivelse af købsaftalen, eftersom de væsentligste økonomiske fordele og risici sædvanligvis først overgår til køber på overtagelsestidspunktet.

Hvis investeringsejendomme besiddes i henhold til en leasingaftale, som behandles i overensstemmelse med IFRS 16, skal der på tidspunktet for leasingsaftalens ikrafttræden, indregnes et leasingaktiv. Ved første indregning måles leasingaktivet til kostpris.

Kostprisen i relation til et leasingaktiv omfatter følgende:

- Leasingforpligtelsen opgjort i overensstemmelse med IFRS 16 Leasing.
- Leasingydelser betalt før eller på dagen for ikrafttræden af leasingaftalen.
- Estimeret forpligtelse til nedrivning eller retablering af aktivet efter brug.
- Direkte omkostninger forbundet med leasingaftalen.

Der henvises til afsnit 10.7 *Leasing,* hvor reglerne for indregning og måling samt opgørelse af kostprisen er nærmere beskrevet.

Efter første indregning kan leasingaktivet – brugsretten til investeringsejendommen – måles til dagsværdi af leasingaftalen. Ejer virksomheden egne investeringsejendomme, der måles til dagsværdi ved anvendelse af dagsværdimodellen, skal leasede investeringsejendomme måles efter samme princip. Se afsnit 4.4.3 *Måling* nedenfor. Reglerne i IAS 40 finder også anvendelse for investeringsejendomme, der besiddes i henhold til leasingaftalen.

Eksempel: Tidspunkt for første indregning af en ejendom

Den 15. december 20x1 underskriver en virksomhed en endelig og ubetinget købsaftale vedrørende en ejendom. Aftalen er i forvejen underskrevet af sælger. Ifølge aftalen er overtagelsesdatoen den 1. februar 20x2.

Hvornår skal virksomheden indregne ejendommen?

Løsning

Det er en betingelse for indregning, at de væsentligste fordele og risici er overgået til virksomheden. For ejendomme vil dette sjældent være sket allerede på tidspunktet for indgåelse af købsaftalen. Det sker oftest først på overtagelsestidspunktet.

Ejendommen skal derfor først indregnes i 20x2.

IAS 40.75h kræver, at der oplyses om kontraktlige forpligtelser til at købe investeringsejendomme. ÅRL indeholder ikke en tilsvarende bestemmelse, men det er PwC's opfattelse, at købsaftalen ligeledes bør noteoplyses som en kontraktlig forpligtelse under ÅRL, såfremt købet er væsentligt i forhold til vurderingen af virksomhedens likviditet.

Eksempel: Tidspunkt for indregning af salg og avance

En virksomhed har i februar 20x2 færdigopført et ejendomsprojekt, som består af 50 lejligheder. Ejendommen er opført med henblik på at beholde denne til udlejning. Den samlede kostpris udgør 50 mio. DKK

Virksomheden modtager et godt købstilbud på to af lejligh ederne og indgår – på trods af hensigten om udlejning – i december 20x1 en bindende aftale om salg med en avance på 500 TDKK pr. stk. Overtagelsesdatoen på de solgte lejligheder er den 1. marts 20x2.

*Kan avancen på 2 * 500 TDKK indregnes i årsregnskabet for 20x1?*

Løsning

Idet overtagelsesdatoen er i 20x2, kan der ikke indregnes en realiseret avance i årsregnskabet for 20x1.

En ejendom under opførelse, hvor formålet er udlejning, er en investeringsejendom og skal derfor måles til dagsværdi, hvis øvrige investeringsejendomme måles til dagsværdi. Det betyder, at et efterfølgende salg af lejlighederne kan anvendes som udgangspunkt for værdiansættelsen. Ud fra en konkret vurdering kan salget af de to lejligheder derfor resultere i en værdiregulering af hele ejendommen i årsregnskabet for 20x1.

Der skal ved værdiansættelsen tages højde for, at ejendomsprojektet ikke er færdiggjort på balancedagen. Der skal derfor korrigeres for omkostninger til færdiggørelsen. Desuden må købere, såfremt de skulle overtage de ufærdige lejligheder pr. balancedagen, antages at kræve en "risikorabat" for den usikkerhed, der er forbundet med færdiggørelsesomkostningerne mv. Denne "risikorabat" skal også fratrækkes ved opgørelse af dagsværdien.

Såfremt hensigten fra starten havde været at opføre og derefter sælge lejlighederne, skulle ejendommen i stedet behandles som en varebeholdning med den konsekvens, at ejendommen ikke kan måles til dagsværdi.

Eksempel: Nedrivningsomkostninger

En virksomhed har hidtil udlejet en lagerbygning, men anvender nu 1 mio. DKK på at nedrive bygningen, således at grunden kan anvendes til at opføre en ny investeringsejendom på.

Hvordan skal nedrivningsomkostningerne behandles?

Løsning

Den eksisterende bygning skal afgangsføres, og den regnskabsmæssige værdi nedskrives via resultatopgørelsen. Nedrivningsomkostningerne skal indregnes i balancen som en del af kostprisen på den nye bygning, da disse omkostninger er nødvendige for at kunne opføre den nye bygning.

Hvis der derimod er tale om, at den nedrevne bygning er erhvervet sammen med grunden med henblik på nedrivning, skal hele købsprisen allokeres til grunden (se eksempel i afsnit 4.3.2 Indregning (materielle anlægsaktiver)*). I denne situation er nedrivningsomkostningerne udtryk for omkostninger, der er nødvendige for at bringe det netop erhvervede aktiv – dvs. selve grunden – i en stand, hvor den kan anvendes til det nye ejendomsprojekt. Omkostningerne på 1 mio. DKK skal derfor i denne situation indregnes som en del af kostprisen på grunden. Herved opnås det også, at kostprisen for selve grunden – alt andet lige – bliver den samme, uanset om det er køber, der afholder nedrivningsomkostningerne, eller det er sælger, som så forhøjer salgsprisen på grunden med et tilsvarende beløb.*

Omkostninger ved indgåelse og opsigelse af lejeaftaler

Omkostninger, der er direkte forbundet med udlejers indgåelse af en ny lejeaftale, skal indregnes som et aktiv sammen med ejendommen, når omkostningerne afholdes, og derefter indregnes i resultatopgørelsen over lejeaftalens løbetid efter samme princip som lejeindtægterne. Dette betyder også, at hvis lejeaftalen ophører før tid, fx fordi lejer betaler et beløb for at få lov til at opsige lejeaftalen før uopsigelighedsperiodens udløb, så indregnes både det modtagne lejebeløb og de resterende kontraktomkostninger i resultatopgørelsen på dette tidspunkt.

De kontraktomkostninger, der skal indregnes sammen med ejendommen, omfatter udelukkende de meromkostninger, som er direkte forbundet med indgåelse af lejeaftalen. Det omfatter typisk honorarer til advokat, ejendomsmægler og lignende omkostninger vedrørende den konkrete lejeaftale, men ikke virksomhedens interne salgs- og administrationsomkostninger. Kontraktomkostningerne afskrives lineært over lejeaftalens løbetid.

Hvis dagsværdimodellen anvendes, vil indregning af kontraktomkostninger sammen med ejendommen ikke påvirke den samlede regnskabsmæssige værdi. Det skyldes, at når dagsværdien er fastlagt, vil indregningen af kontraktomkostningerne i balancen blive modsvaret af en dagsværdiregulering af ejendommen, da dagsværdien af ejendommen ikke forøges, fordi kontraktomkostningerne aktiveres. Effekten i resultatopgørelsen af at indregne kontraktomkostningerne i balancen vil derfor alene blive en forskydning i klassifikationen mellem driftsomkostninger og dagsværdireguleringer.

Hvis en udlejer betaler et beløb til den hidtidige lejer for at få denne til at fraflytte lejemålet, afhænger den regnskabsmæssige behandling af denne betaling af, hvad der er årsagen til udlejers ønske om at få lejer til at fraflytte.

Hvis årsagen er, at ejendommen skal ombygges, fx fra kontor til boliger, indregnes betalingen som en del af kostprisen på ombygningen, da det af udlejer må anses for en nødvendig omkostning for ombygningen.

Hvis årsagen derimod er, at udlejer blot ønsker at genudleje lejemålet til en bedre lejer, skal betalingen til den eksisterende lejer indregnes i resultatopgørelsen, når omkostningen afholdes. Dette skyldes, at betalingen hverken kan anses for en del af ejendommens kostpris eller som en omkostning, der er direkte forbundet med at indgå en ny lejeaftale. Der er derimod tale om omkostninger, som alene kan henføres til opsigelsen af en eksisterende lejeaftale.

Eksempel: Kontraktomkostninger

Virksomhed A har i 20x1 købt en ejendom for 100 mio. DKK. Ejendommens lejer fraflytter, og virksomheden afholder derfor omkostninger til en ejendomsmægler for at finde en lejer til en tiårig lejeaftale med start den 1. juli 20x1 og til en advokat for at udfærdige lejekontrakten. Omkostningerne til ejendomsmægleren og advokaten udgør i alt 1 mio. DKK. Virksomhed A måler ejendomme til dagsværdi, og ejendommens dagsværdi vurderes fortsat at være 100 mio. DKK pr. 31. december 20x1.

Omkostningerne på 1 mio. DKK skal indregnes i balancen sammen med ejendommen og derefter driftsføres lineært over lejeaftalens løbetid på ti år. I 20x1 skal der derfor indregnes 50 TDKK som driftsomkostninger (lejeaftalen har løbet et halvt år ud af ti år), og der resterer således 950 TDKK af kontraktomkostningerne i balancen til indregning i resultatopgørelsen over de resterende 9,5 år af lejeaftalen. Den regnskabsmæssige værdi af ejendommen ultimo året og årets resultatpåvirkning kan opgøres således:

	TDKK
Købspris	100.000
+ Kontraktomkostninger indregnet i balancen	1.000
– Heraf driftsført i 20x1	-50
Regnskabsmæssig værdi før dagsværdireguleringer	100.950
Skønnet dagsværdi af ejendommen pr. 31. december 20x1	100.000
Dagsværdiregulering i 20x1	-950
Resultateffekt i 20x1 i alt (-50 + -950)	-1.000

Hvis selskabet i stedet havde anvendt kostprismodellen, ville resultateffekten (ekskl. ordinære afskrivninger) have været -50 TDKK svarende til årets forholdsmæssige andel af kontraktomkostningerne. Dette er dog under forudsætning af, at genindvendingsværdien ikke er lavere end den regnskabsmæssige værdi, da der i modsat fald vil skulle foretages nedskrivninger.

Købsoptioner

Det forekommer, at en virksomhed betaler for en ret til at erhverve en ejendom på et fremtidigt tidspunkt, fx når der er vedtaget en ny lokalplan. Eftersom udnyttelsen af en sådan købsoption vil resultere i levering af et fysisk aktiv, er der ikke tale om et finansielt instrument i henhold til IFRS 9.

Betaling for købsoptionen er udtryk for, at denne forventes at medføre fremtidige økonomiske fordele, enten ved udnyttelse af optionen eller ved videresalg af rettigheden, Eftersom beløbet kan opgøres pålideligt, skal kostprisen for købsoptionen indregnes i balancen. Dette er hverken et finansielt aktiv eller en investeringsejendom, men derimod en forudbetaling for et køb af et materielt anlægsaktiv. Hvis ejendommen efterfølgende erhverves, vil betalingen for købsoptionen indgå som en del af kostprisen for ejendommen.

Eksempel: Købsoption

Virksomhed A har foretaget en engangsbetaling til Virksomhed B for retten til at købe en grund af Virksomhed B inden for de kommende ti år, når en lokalplan er godkendt. Prisen for selve grunden er baseret på markedsprisen på tidspunktet for udnyttelsen af optionen med fradrag af det beløb, Virksomhed A har betalt for købsoptionen. Betaling for købsoptionen kan ikke refunderes.

Virksomhed A forventer at opføre en investeringsejendom på grunden, og det er overvejende sandsynligt, at Virksomhed A udnytter optionen til at købe grunden. Eftersom Virksomhed A således forventer at få fremtidige økonomiske fordele af købsoptionen, indregnes betalingen for købsoptionen i balancen som en forudbetaling for materielle anlægsaktiver.

Når grunden på et fremtidigt tidspunkt overtages og indregnes i balancen, overføres den regnskabsmæssige værdi af købsoptionen til investeringsejendomme.

Den indregnede købsoption er underlagt de generelle regler for nedskrivninger. Hvis det på et tidspunkt konstateres, at købsoptionen ikke længere har værdi, fordi det ikke længere er sandsynligt, at optionen vil blive udnyttet eller solgt – eksempelvis fordi den ikke længere er økonomisk attraktiv – skal værdien af købsoptionen nedskrives, og tabet indregnes i resultatopgørelsen.

Ændret anvendelse eller regnskabspraksis

En ejendom kan på grund af ændret anvendelse skifte karakter. Den regnskabsmæssige behandling heraf kan skitseres således:

Ejendommens karakter	Kategoriskift	Indregning i resultatopgørelse	ÅRL §	IAS-standard	Kommentar
Investeringsejendommen skal nu bruges af virksomheden selv[1]	Investeringsejendom → domicilejendom	Ingen resultateffekt	§ 38 overgår til § 40 (og evt. § 41)	IAS 16 (IAS 40.60)	Dagsværdi pr. ændringsdato = ny kostpris
Ejendommen skal nu bruges til investeringsformål	Domicilejendom → investeringsejendom	Akkumuleret opskrivning på tidspunktet for ændringen af klassifikationen indregnes via egenkapitalen (ÅRL)/i anden totalindkomst (IFRS) som opskrivningsreserve på egenkapitalen efter ÅRL § 41/ IAS 16.39. I det omfang opskrivningen er en tilbageførsel af en tidligere nedskrivning, indregnes denne del i resultatopgørelsen Nedskrivninger indregnes i resultatopgørelsen, medmindre der sker tilbageførsel af en opskrivning Efterfølgende reguleringer til dagsværdi indregnes i resultatopgørelsen Regulering af den tilhørende udskudte skat indregnes samme sted som værdireguleringerne, dvs. enten via egenkapitalen (ÅRL)/i anden totalindkomst (IFRS) eller i resultatopgørelsen Binding på egenkapitalen på baggrund af opskrivning foretaget forud for ændringen forbliver bundet, og en eventuel opskrivning i forbindelse med ændringen skal ligeledes bindes	§ 40 (og evt. § 41) overgår til § 38	IAS 40.61	Overførsel sker til dagsværdi pr. ændringsdato
Ejendommen overgår til planlagt salg i virksomhedens ordinære drift[2]	Investeringsejendom → varebeholdninger	Ingen resultateffekt	§ 38 overgår til § 45 hhv. § 46	IAS 2 (IAS 40.60)	Dagsværdi pr. ændringsdato = ny kostpris

Ejendommens karakter	Kategoriskift	Indregning i resultatopgørelse	ÅRL §	IAS-standard	Kommentar
Ønsker igen at benytte ejendommen til investeringsformål	Varebeholdninger → investeringsejendom	Forskellen mellem regnskabsmæssig værdi og dagsværdi indregnes i resultatopgørelsen Regulering af udskudt skat indregnes i resultatopgørelsen	§ 45 hhv. § 46 overgår til § 38	IAS 40.63	Regulering til dagsværdi sker pr. ændringsdato = ny dagsværdi
Kun IFRS: **For en investeringsejendom, der måles til kostpris, indgås der en salgsaftale med overtagelse om højst 12 måneder, eller betingelserne i IFRS 5 er på anden måde opfyldt**[3]	Investeringsejendom, der måles til kostpris efter IAS 16 → anlægsaktiver, der besiddes med henblik på salg	Hvis dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger er lavere end bogført værdi, nedskrives ejendommen til denne lavere værdi Regulering af udskudt skat indregnes i resultatopgørelsen	N/A	IFRS 5	Aktiver bestemt for salg skal måles til den laveste værdi af regnskabsmæssig værdi og nettorealisationsværdien Se også afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg*

1) Domicilejendomme måles efter reglerne i afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver.*
2) Handelsejendomme måles efter reglerne i afsnit 4.9 *Varebeholdninger.* Et kategoriskift kræver, at ejendommen rent fysisk udvikles for salg, fx i form af nedrivning/opsætning af vægge eller lignende. Sættes ejendommen til salg i den nuværende stand, er det stadig en investeringsejendom, som dog under IFRS (men ikke under ÅRL) kan være omfattet af IFRS 5 om langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg. Hvis salget af ejendommen eller en ejendomsportefølje er udtryk for en ophørende aktivitet, finder bestemmelserne herom i ÅRL § 80 anvendelse for ÅRL regnskabsklasse C og D.
3) Investeringsejendomme, der måles til dagsværdi efter IAS 40, er ikke omfattet af IFRS 5's målingsbestemmelser. Det betyder, at de vedbliver med at skulle måles til dagsværdi uden hensyntagen til transaktionsomkostninger indtil overtagelsesdatoen, også selv om der er indgået en salgsaftale.

I 2018 blev der foretaget en justering af IAS 40.57, som omhandler overførsel af ejendomme til og fra kategorien investeringsejendomme. Justeringen bestod i en mere principbaseret tilgang til kriteriet om, at klassifikationen af en ejendom udelukkende skal ændres, hvis der kan påvises en ændring i brugen af ejendommen, hvorimod en ændring i ledelsens intentioner med ejendommen ikke er tilstrækkeligt.

IAS 40.57 oplister nogle forhold, der er udtryk for en ændring i brugen af ejendommen. Denne oplistning er nu ændret sådan, at oplistningen fremover er eksempler frem for som hidtil at være en udtømmende liste. Herved understreges det, at der er tale om et generelt princip. En god dokumentation for, at brugen af en handelsejendom er ændret til investeringsejendom, er dog stadig, at der er indgået en lejekontrakt, og dette er fortsat det eneste konkrete eksempel, som er anført i IAS 40.57.

Eksempel: Ændring i planlagt benyttelse fra udlejning til salg

Virksomhed A beskæftiger sig både med udvikling af ejendomme med henblik på salg og med investering i ejendomme med henblik på langsigtet udlejning. Virksomheden ønsker inden for den nærmeste fremtid at sælge to af investeringsejendommene:

- *Ejendom X skal videreudvikles forud for salget, og dette vil forbedre ejendommen væsentligt.*
- *Ejendom Y skal ikke videreudvikles, men der skal foretages visse reparationer forud for salget.*

Hvordan skal de to ejendomme klassificeres?

Løsning

Ejendom X skal overføres til handelsejendomme (varebeholdninger) på det tidspunkt, hvor videreudviklingen af ejendommen påbegyndes.

Ejendom Y skal fortsat klassificeres som en investeringsejendom, eftersom en overførsel først kan ske, når ejendommen udvikles/ombygges med henblik på salg. Dette skal indebære en væsentlig ændring af ejendommen. Almindelige reparationer er normalt ikke tilstrækkeligt til at opfylde denne betingelse.

Eksempel: Ændring i planlagt benyttelse fra salg til udlejning (1)

Virksomhed A er en børsnoteret ejendomsudvikler, som udvikler ejendomme til salg.

Da ejendomspriserne er historisk lave, ønsker virksomheden ikke længere at forfølge planen om at sælge ejendom X efter færdiggørelse, men i stedet at beholde ejendommen som en udlejningsejendom.

Den påtænkte ændring i benyttelsen er kommet til udtryk ved en formel beslutning i bestyrelsen, og dette er offentliggjort som en del af en kvartalsmeddelelse til Fondsbørsen.

Virksomheden vil udleje ejendommen på langsigtede lejekontrakter, men ved regnskabsårets udløb er der endnu ikke indgået underskrevne lejekontrakter.

Hvordan skal virksomheden klassificere ejendommen?

Løsning

Ejendommen skal overføres fra handelsejendomme (varebeholdninger) til investeringsejendomme, eftersom der er sket en ændring i benyttelsen. Dette er dokumenteret ved en formel bestyrelsesbeslutning og en kommunikation heraf til markedet.

Det skal bemærkes, at blot en beslutning om at ændre brugen ikke i sig selv er tilstrækkelig til, at ejendommen skifter kategori.

Eksempel: Ændring i planlagt benyttelse fra salg til udlejning (2)

Virksomhed A har opført en boligejendom med henblik på salg og har derfor løbende fratrukket moms af byggeomkostningerne. På tidspunktet for færdiggørelsen af byggeriet er det ikke lykkedes at finde en køber til ejendommen, og ledelsen beslutter derfor at beholde ejendommen som en udlejningsejendom.

Virksomheden har påbegyndt annoncering for lejemålene. Der er ved regnskabsårets udløb ikke indgået lejekontrakter. Virksomheden har imidlertid tilbagebetalt moms af byggeomkostningerne i henhold til gældende regler som følge af beslutningen om at påbegynde momsfri udlejning.

Hvordan skal virksomheden klassificere ejendommen?

Løsning

Ejendommen skal overføres fra handelsejendomme (varebeholdninger) til investeringsejendomme, eftersom der er sket en ændring i benyttelsen, hvilket er kommet til udtryk ved en tilbagebetaling af moms som konsekvens af den ændrede hensigt.

Hvis der derimod er tale om, at udlejningen blot påbegyndes for at undgå tab, indtil der findes en køber, kan den planlagte benyttelse ikke anses for at være ændret.

Da anvendelse af dagsværdimodellen i ÅRL § 38 tidligere har krævet, at virksomheden har haft investeringsvirksomhed som hovedaktivitet, har nogle virksomheder i stedet opskrevet deres investeringsejendomme via egenkapitalen i henhold til ÅRL § 41. Denne opskrivning er modsat dagsværdiregulering efter § 38 bundet på egenkapitalen, jf. ÅRL § 49, stk. 2.

ERST har tilkendegivet, at ændres regnskabspraksis på investeringsejendomme fra at anvende kostprismodellen med opskrivninger via egenkapitalen efter ÅRL § 41 til at anvende dagsværdimodellen i ÅRL § 38, frigives den bundne reserve vedrørende opskrivning af ejendommen. Ændres anvendelsen derimod fra domicilejendom til investeringsejendom, forbliver den tidligere foretagne opskrivning fortsat bundet på egenkapitalen, da den alene frigives ved realisation.

Denne forskel skyldes, at der i sidstnævnte tilfælde er tale om et kategoriskift og ikke en ændret regnskabspraksis.

4.4.3 Måling

Ved første indregning måles investeringsejendomme til kostpris, som består af købsprisen og de omkostninger, der direkte kan henføres til erhvervelsen, fx advokatsalær, tinglysningsafgifter og lignende. Omkostninger til optagelse af lån kan ikke indregnes i ejendommens kostpris, medmindre der er tale om en egen opført ejendom, hvor finansieringsomkostninger vedrørende opførelsesperioden indregnes. Der henvises til afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver* vedrørende opgørelse af kostprisen.

Omkostninger til arbejder på en investeringsejendom skal tillægges ejendommens regnskabsmæssige værdi, når:

- de afholdte omkostninger forventes at medføre en forøgelse af investeringsejendommens dagsværdi, og
- omkostningerne kan måles pålideligt.

Såfremt disse betingelser ikke er opfyldt, skal omkostningerne indregnes som driftsomkostninger i resultatopgørelsen.

Ved anvendelse af kostprismodellen vil en skelnen mellem ovenstående få resultateffekt, idet enten afskrivningsgrundlaget eller driftsomkostningerne påvirkes.

Hvis dagsværdimodellen anvendes, vil en sådan skelnen alt andet lige ikke få resultateffekt. Dette skyldes, at når dagsværdien er fastlagt, vil tilgange på kostprisen eller mangel på samme blive modsvaret af en dagsværdiregulering af ejendommen. Effekten i resultatopgørelsen vil derfor alene blive en forskydning i klassifikationen mellem driftsomkostninger og værdireguleringer.

En særlig problemstilling opstår i koncernregnskabet, når der anskaffes en ejendom via køb af kapitalandelene i et ejendomsselskab, hvori der også overtages en udskudt skat. Se eksempel herpå i afsnit 5.4.2 *Indregning.*

Efter første indregning kan virksomheder vælge at måle investeringsejendomme:

- til kostpris med afskrivninger
- til dagsværdi, og
- for virksomheder, der aflægger årsrapport efter ÅRL, tillige opskrevet værdi med regulering over egenkapitalen.

Måling til kostpris samt opskrevet værdi er beskrevet i kapitlet om materielle aktiver under afsnit 4.3.3 *Måling.*

Benyttes dagsværdimodellen i henholdsvis ÅRL § 38 eller IAS 40, reguleres investeringsejendomme løbende til dagsværdi og værdireguleringerne indregnes i resultatopgørelsen. En eventuel nettoopskrivning er en fri reserve, der kan anvendes til udlodning af udbytte.

Ved brug af dagsværdimodellen skal der ikke foretages afskrivninger på ejendommene.

Det er uden betydning, om virksomheden har investeringsvirksomhed som hovedaktivitet. En produktions- eller handelsvirksomhed, der udlejer en enkelt investeringsejendom, kan således vælge at måle den pågældende ejendom til dagsværdi. Dette forudsætter naturligvis, at definitionen på at klassificere ejendommen som en investeringsejendom er opfyldt.

Ved måling til dagsværdi under ÅRL henviser ÅRL § 38 til, at de overordnede bestemmelser om dagsværdi i ÅRL § 37 finder anvendelse ved måling af investeringsejendomme. Det fremgår imidlertid af lovbemærkningerne til ÅRL § 38, at opgørelse af dagsværdien skal ske i overensstemmelse med de mere detaljerede bestemmelser i IFRS 13. Principperne vedrørende dagsværdi er dermed i al væsentlighed ens under ÅRL og IFRS.

De generelle regler om dagsværdimåling og de tilhørende oplysningskrav er omtalt i afsnit 10.9 *Dagsværdimåling.*

IFRS 13 kategoriserer dagsværdimåling i et hierarki fra niveau 1 til 3, hvor niveau 1 er det højeste og 3 det laveste niveau:

- Niveau 1-input – Værdiansættelse baseret på noterede priser i et aktivt marked, hvor prisen anvendes direkte – ikke relevant for ejendomme.
- Niveau 2-input – Værdiansættelse baseret på observerbare priser i et aktivt marked, hvor prisen er direkte eller indirekte observerbar – kan være relevant for ejendomme.
- Niveau 3-input – Værdiansættelse baseret på ikke-observerbare input, hvor input er baseret på antagelser, som en normal markedsdeltager vil gøre sig i forbindelse med værdiansættelse af aktivet – relevant for ejendomme.

Niveau 2 anses som et bedre udtryk for dagsværdien end niveau 3. Kan dagsværdien af en investeringsejendom opgøres ved måling på niveau 2, skal denne måling derfor lægges til grund frem for måling på niveau 3. Hvor der kan observeres priser på sammenlignelige ejendomme, kan denne dermed lægges til grund. Normalt er erhvervsejendomme ikke sammenlignelige, da de adskiller sig i indretning og størrelse; boligejendomme med tilsvarende beliggenhed, udformning og stand kan være sammenlignelige. Findes der ikke observerbare priser for sammenlignelige ejendomme, opgøres dagsværdien ved måling på niveau 3. Normalt opgøres værdien på niveau 3 ved brug af en værdiansættelsesmodel, hvor der anvendes ikke-observerbare data som forventede fremtidige pengestrømme og forventede udlejningsrater. Relevante modeller er beskrevet nedenfor under overskriften “Værdiansættelsesmodeller”.

Ved måling til dagsværdi skal reglerne om opgørelse af dagsværdi i IFRS 13 følges. IAS 40 præciserer, at dagsværdien af investeringsejendomme skal afspejle den aktuelle markedssituation og forholdene på balancedagen. Dette betyder, at ejendommen skal værdiansættes inklusive nuværende lejekontrakter og forventninger til fremtidige lejekontrakter.

IFRS 13 fokuserer på de input, der anvendes til opgørelsen af dagsværdien. Der skal således gøres maksimal brug af observerbare data samt minimal anvendelse af ikke-observerbare data. IFRS 13 foreskriver generelt tre tilgange til opgørelse af dagsværdi:

- Markedstilgang
- Afkastbaseret tilgang
- Omkostningsbaseret tilgang.

Ledelsen skal anvende den eller de valgte værdiansættelsestilgange konsistent for alle investeringsejendomme, der måles til dagsværdi. IFRS 13 anbefaler, om muligt, anvendelse af flere tilgange til dagsværdiansættelsen.

Dagsværdien for en investeringsejendom skal baseres på en "stand alone"-værdi. Synergieffekter kan kun inddrages indirekte ved fastsættelse af omkostningsniveauet, idet der tages hensyn til størrelsen af omkostningerne, som den typiske markedsdeltager vil skulle afholde. Er den typiske markedsdeltager en stor aktør, vil det alt andet lige give mulighed for at reducere driftsomkostningerne på grund af synergier mellem den eksisterende portefølje og tilkøbte ejendomme.

Dagsværdien skal opgøres ud fra "highest and best use", dvs. at der skal tages højde for en alternativ anvendelse af ejendommen, såfremt markedet må antages at tage denne alternative anvendelsesmulighed i betragtning ved prisfastsættelsen.

Eksempel: Merværdier ved alternativ anvendelse

En virksomhed ejer et stykke jord. Jorden er beliggende i et industriområde og tiltænkt som en grund, hvorpå der skal opføres en fabrik. Denne anvendelse er udgangspunkt for værdiansættelsen, medmindre markedsforholdene indikerer noget andet. På nogle nabogrunde er påbegyndt opførelse af boligblokke på baggrund af en nylig ændring i områdets zonestatus. Det vurderes, at værdien er væsentligt højere ved opførelse af en boligblok, og at markedsdeltagerne værdiansætter grunden på grundlag af denne anvendelse.

På hvilket grundlag skal dagsværdien opgøres?

Løsning

Da dagsværdien skal opgøres ud fra "highest and best use", skal dagsværdien af grunden opgøres som værdien ved opførelse af en boligblok. Ved den alternative anvendelse til boligformål skal fragå omkostninger til fjernelse af eventuelle eksisterende bygninger og andre nødvendige omkostninger for at ændre anvendelsen. Dette værdiansættelsesgrundlag er dog alene relevant, i det omfang markedsdeltagerne i almindelighed vil se denne alternative anvendelsesmulighed som realistisk, ligesom værdiansættelsen skal afspejle, hvad markedsdeltagere i almindelighed vil betale for denne værdi.
Den risiko, der er forbundet med at realisere den alternative anvendelse, skal således afspejles i værdiansættelsen. Hvis opførelse af boliger først kan påbegyndes ved en ændring af den gældende lokalplan, skal dagsværdien reduceres med den "risikorabat", som en markedsdeltager vil kræve for at afspejle risikoen for, at der ikke bliver godkendt en lokalplan, som tillader boliger.

Endvidere skal der under IFRS oplyses om hvilke aktiver, der ikke udnyttes bedst muligt ("highest and best use"), når der henses til, hvad der er fysisk, juridisk og finansielt muligt.

Værdiansættelsesmodeller

Hverken ÅRL eller IFRS 13 indeholder en specifik angivelse af værdiansættelsesmodeller, men fokuserer primært på anvendelsen af observerbare data til brug for opgørelsen af dagsværdien. Foreligger der imidlertid ikke salgspriser på et aktivt marked, kan værdiansættelsen foretages ud fra anerkendte værdiansættelsesmodeller på baggrund af tilbagediskonterede pengestrømme. Disse er karakteriseret ved, at de fremtidige pengestrømme fra driften af en investeringsejendom kapitaliseres ved anvendelse af en diskonteringsfaktor/afkastkrav.

Diskonteringsfaktoren fastsættes baseret på et markedsbaseret forrentningskrav for den enkelte investeringsejendom.

Ved fastsættelse af de fremtidige pengestrømme foretages et skøn over størrelsen af og tidspunktet for de forventede fremtidige ind- og udbetalinger, herunder skøn over størrelsen og tidspunktet for lejeindbetalinger, genudlejning af ikke-udlejede arealer, afholdelse af reparations- og vedligeholdelsesarbejder samt afholdelse af andre omkostninger forbundet med at besidde investeringsejendomme. I nogle tilfælde vil forskellige værdiansættelsesmetoder nå frem til forskellige dagsværdier af investeringsejendommen. IFRS 13 fastslår, at disse forskelle skal undersøges med henblik på at nå frem til det mest pålidelige skøn over dagsværdien.

En anden værdiansættelsesmodel er multipler, hvor dagsværdien fastlægges som antallet af kvadratmeter gange med kvadratmeterprisen for lignende (dvs. sammenlignelige) ejendomme, der er handlet mellem uafhængige parter. Dette er eksempelvis tilfældet for grunde, som ofte værdiansættes på baggrund af prisen pr. byggeretsmeter, dvs. hvor mange kvadratmeter, der kan og må bygges på en grund.

Normalindtjeningsmodellen (den afkastbaserede model)

I praksis ses det ofte, at dagsværdien af investeringsejendomme opgøres på baggrund af den såkaldte normalindtjeningsmodel eller afkastbaserede model, da denne er forholdsvis let at anvende samtidig med, at den på mange ejendomme vil give et resultat, der er lige så præcist som ved brug af mere avancerede værdiansættelsesmodeller som fx DCF-modellen. Ofte danner normalindtjeningsmodellen derfor også grundlag for prisfastsættelsen i forbindelse med handel med investeringsejendomme.

Normalindtjeningsmodellen forudsætter, at de fremtidige pengestrømme fra ejendommen forventes at være nogenlunde stabile, fx i form af en tiårig erhvervslejekontrakt, hvor lejer afholder størstedelen af driftsomkostningerne. Jo større udsving i de fremtidige pengestrømme, desto større unøjagtighed vil der være forbundet med den beregnede værdi.

Usikkerhed vedrørende udsving taler således for at bruge DCF-modellen, da denne model baseres på en konkret vurdering af pengestrømmene fra ejendommen i hvert enkelt af de kommende eksempelvis fem år.

Normalindtjeningsmodellen tager udgangspunkt i de nuværende lejemuligheder og de normaliserede driftsomkostninger for ejendommen. Dvs. at der skal korrigeres for eksempelvis midlertidige lejereduktioner og ekstraordinære vedligeholdelsesomkostninger.

Efterfølgende skal fastsættes et forrentningskrav, der afhænger af en lang række faktorer som eksempelvis ejendommens beliggenhed, stand, type, lejernes bonitet, det generelle renteniveau mv.

Efter beregning af den kapitaliserede værdi skal der korrigeres for en række særlige forhold. Det kan eksempelvis være i form af udskudt vedligeholdelse på ejendommen eller midlertidig tomgang. Se nedenfor, hvor der gives et eksempel på anvendelse af normalindtjeningsmodellen.

Eksempel: Normalindtjeningsmodellen

	TDKK
Lejeindtægter ved fuld udlejning og uden midlertidige rabatter	17.000
Driftsomkostninger	
Ejendomsskat	1.000
Forsikring	250
Administration	1.000
Reparation og vedligeholdelse	3.000
Øvrige driftsomkostninger	1.750
Driftsomkostninger i alt	7.000
Driftsafkast	**10.000**
Forrentningskrav	6,00%
Beregnet dagsværdi før tillæg og fradrag	167.000
Tillæg og fradrag for særlige forhold	
Fradrag for udskudt vedligeholdelse	-15.000
Tomgangsleje frem til forventet udlejningstidspunkt	-2.500
Midlertidige lejerabatter frem til tidspunkt for fuld leje	-500
Deposita og forudbetalt leje[1]	1.000
Beregnet dagsværdi	**150.000**

1) En køber af ejendommen overtager deposita og forudbetalt leje. Disse gældsforpligtelser har karakter af en gratis finansiering af købet. Det forudsættes, at disse beløb først skal tilbagebetales så langt ude i fremtiden, at nutidsværdien er nul. En køber vil derfor ofte tage højde for dette i forbindelse med prisfastsættelse af selve ejendommen.

Eksempel: Opgørelse af dagsværdi på fremtidig til- eller ombygning

En investeringsejendom er ved at få ombygget tagetagen til bolig. Ombygningen er påbegyndt primo 20x2 og forventes afsluttet den 1. april 20x2.

Værdien af ejendommen forventes at stige med 1 mio. DKK, da lejeindtægten stiger som følge af ombygningen.

Kan/skal ejendommen værdireguleres i årsregnskabet for 20x1 som følge af de forøgede lejeindtægter?

Løsning

Dagsværdien skal opgøres ud fra de forudsætninger, som en potentiel markedsdeltager vil anvende ved værdiansættelse af ejendommen. Hvis der er indgået lejeaftaler, vil en potentiel markedsdeltager i praksis tillægge den igangværende ombygning en væsentlig værdi. Er der omvendt endnu ikke indgået lejeaftaler, må en potentiel markedsdeltager forventes at inkorporere et nedslag sammenlignet med situationen, hvor der er indgået lejeaftaler.

Uanset om der er indgået lejeaftaler, kan hele værdistigningen ved ombygningen på 1 mio. DKK imidlertid ikke indgå i opgørelsen af dagsværdien i 20x1. Dette skyldes, at en potentiel køber vil fratrække et beløb til bl.a. dækning af risiko på færdiggørelsesomkostningerne og egne ressourcer ved selv at skulle gennemføre ombygningen.

Eksempel: Behandling af købsomkostninger i forbindelse med opgørelse af dagsværdi

Virksomhed A har erhvervet en investeringsejendom den 1. december 20x1 for 100 mio. DKK. Der blev afholdt en række købsomkostninger i form af omkostninger til advokat, ejendomsmægler og tinglysning af skødet. Disse omkostninger udgør i alt 1 mio. DKK. Dvs. at ejendommens kostpris ultimo 20x1 udgør 101 mio. DKK.

Hvad er dagsværdien ultimo 20x1?

Løsning

Ejendommen er handlet mellem uafhængige parter for 100 mio. DKK en måned før regnskabsårets udløb, og det må derfor antages, at dagsværdien ultimo 20x1 udgør 100 mio. DKK, uagtet at kostprisen udgør 101 mio. DKK. Dette betyder, at ejendommen skal nedskrives med 1 mio. DKK svarende til købsomkostningerne.

Eksempel: Opgørelse af dagsværdi ved brug af salgsopstilling eller vurdering fra en ejendomsmægler

Virksomhed A forventer at sætte en investeringsejendom til salg og har derfor indhentet en salgsopstilling fra en ejendomsmægler.

Kan prisen ifølge salgsopstillingen anvendes til fastsættelse af dagsværdien?

Løsning

En salgsopstilling eller vurdering fra en ejendomsmægler vil ofte være et godt udgangspunkt for fastsættelse af dagsværdien.

Imidlertid vil prisen ifølge en salgsopstilling sædvanligvis ikke være baseret på de regnskabsmæssige kriterier for opgørelse af dagsværdien. I salgsopstillingen kan der eksempelvis være indbygget en forventning om et vist prisnedslag i forhold til udbudsprisen.

Tilsvarende kan en egentlig vurdering fra en ejendomsmægler eller valuar være baseret på kriterier, der ikke er i overensstemmelse med de regnskabsmæssige kriterier pga. et særligt opdrag, fx salg inden for maks. seks måneder. Et sådant vurderingstema vil ofte medføre en vurdering, der er lavere end den regnskabsmæssige dagsværdi.

En salgsopstilling eller vurdering fra en ejendomsmægler kan således ikke anvendes ukritisk ved fastlæggelsen af dagsværdien uden stillingtagen til de bagvedliggende forudsætninger.

Brug af ekstern ekspertise til vurderingen

For de virksomheder, der har som regnskabspraksis at måle investeringsejendomme til dagsværdi, anbefaler IAS 40, men kræver ikke, at virksomheden benytter ekstern ekspertise til vurderingen. Under IFRS skal det oplyses, i hvilket omfang dagsværdien er baseret på en vurdering fra en uafhængig valuar. Det skal i den sammenhæng bemærkes, at dette ikke er en værdiansættelsesmetode i sig selv, men blot et bidrag til at fastsætte forudsætningerne for opgørelse af dagsværdien. Valuaren vil normalt også have baseret sig på en værdiansættelsesmodel og fungerer derfor alene som rådgiver for ledelsen ved fastlæggelsen af dagsværdien.

Hvis dagsværdien ikke kan måles pålideligt

I visse tilfælde vil virksomheden ikke være i stand til løbende at måle en investeringsejendom til dagsværdi på en pålidelig måde. En sådan situation opstår ifølge IAS 40 kun, når markedstransaktioner – på et for bygningen tilsvarende marked – er sjældne, og alternative opgørelsesmetoder ikke er mulige. I så fald skal ejendommen under ÅRL måles til kostpris med fradrag af eventuelle nedskrivninger og under IFRS måles i overensstemmelse med IAS 16 (se afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver*). Under IFRS gælder dette dog kun, såfremt investeringsejendommen er nyerhvervet eller for første gang er klassificeret som en investeringsejendom. Hvis virksomheden tidligere har været i stand til at opgøre ejendommens dagsværdi pålideligt, må dette ifølge IAS 40 også anses for muligt fremover.

Eksempel: Dagsværdien af en ejendom under opførelse kan ikke måles pålideligt
Virksomhed A har påbegyndt opførelsen af en investeringsejendom på en grund, som virksomheden har besiddet med henblik på at opnå en langsigtet gevinst.

På grund af væsentlig usikkerhed om det fremtidige driftsafkast kan dagsværdien af bygningen ikke opgøres pålideligt, men dagsværdien af selve grunden kan opgøres pålideligt på baggrund af sammenlignelige handler.

Hvordan skal grunden og bygningen måles?

Løsning
Virksomheden kan vælge mellem følgende muligheder:

- *Grunden måles til dagsværdi (fx baseret på tilsvarende byggeretspriser i området), og bygningen måles til kostpris indtil det tidspunkt, hvor bygningens dagsværdi kan opgøres pålideligt*
- *Både grunden og bygningen måles til kostpris, indtil dagsværdien af investeringsejendommen som helhed kan opgøres pålideligt.*

Der er tale om er et valg af regnskabspraksis, som skal følges systematisk.

Denne undtagelse til dagsværdimåling af enkelte ejendomme er særlig relevant for investeringsejendomme under opførelse, da det kan være vanskeligt at foretage en pålidelig opgørelse af dagsværdien for en ejendom, der er langt fra at være færdigopført. Dette skyldes dels, at der som oftest ikke vil være et aktivt marked for sammenlignelige handler med ejendomme under opførelse og dels, at der kan være betydelig usikkerhed om ejendommens fremtidige driftsafkast pga. manglende lejekontrakter. Desuden kan der være usikkerhed om færdiggørelsesomkostningerne, hvis der ikke er indgået en fastprisaftale for entreprisen.

Pålideligheden af en opgørelse af dagsværdien vil stige i takt med, at usikkerheden om færdiggørelsesomkostningerne og de fremtidige lejeforhold falder. På det tidspunkt, hvor dagsværdien for en investeringsejendom under opførelse kan måles pålideligt, skal ejendommen reguleres til dagsværdi, hvis virksomheden har valgt denne regnskabspraksis for investeringsejendomme.

Selvom virksomheden er nødsaget til at måle en enkelt investeringsejendom til kostpris, når der ikke kan findes en pålidelig dagsværdi herfor, skal virksomhedens øvrige investeringsejendomme stadigvæk måles til dagsværdi, hvis dette er virksomhedens regnskabspraksis.

Ved første indregning af investeringsejendommen indregnes ikke udskudt skat på grund af en undtagelse herfor i IAS 12 kaldet “initial recognition exemption”. Undtagelsen medfører, at der ikke må indregnes udskudt skat af midlertidige forskelle, som opstår på tidspunktet for indretning af et aktiv som led i en transaktion, der ikke er en virksomhedsovertagelse.

Se afsnit 5.4.2 *Indregning* under overskriften *Fastlæggelse af den skattemæssige værdi* for beskrivelse af reglerne for indregning af udskudt skat på investeringsejendomme efter første indregning.

4.4.4 Oplysninger og præsentation

4.4.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Reglerne for oplysninger og præsentation, der gælder for øvrige materielle anlægsaktiver, gælder også for investeringsejendomme. Disse bestemmelser er behandlet i afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver.* Det kan dog være nødvendigt at foretage visse justeringer, der tager højde for, at investeringsejendomme behandles anderledes end øvrige materielle anlægsaktiver. Eksempelvis kan det være nødvendigt at ændre eller tilføje en særlig post under hovedgruppen materielle anlægsaktiver i balancen i form af investeringsejendomme.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal udarbejde en anlægsnote over anlægsaktiver, herunder investeringsejendomme.

I resultatopgørelsen vises dagsværdireguleringerne af ejendomme ofte i en særskilt linje, fx i forlængelse af opgørelsen af ejendommens realiserede bruttofortjeneste, men ÅRL indeholder ikke bestemmelser om klassifikationen af dagsværdireguleringer.

Der skal gives oplysninger om de værdiansættelsesmodeller og -teknikker, som er anvendt ved opgørelsen af dagsværdien. Såfremt der er anvendt en DCF-model eller en afkastbaseret model, skal dette fremgå entydigt af anvendt regnskabspraksis. Her skal oplysning om budgetperiode mv. også fremgå.

Der skal desuden oplyses om de centrale forudsætninger, som er anvendt ved beregningen af dagsværdien. Ifølge lovbemærkningerne betyder dette, at der skal gives oplysninger om alle de forudsætninger, der er nødvendige for, at en regnskabslæser kan vurdere de dagsværdiberegninger, som virksomheden har foretaget.

Eksempler på centrale forudsætninger er:

- Afkastmultipel/diskonteringssats
- Tomgang
- Forventede ændringer i lejeniveau
- Vedligeholdelsesomkostninger.

Det beror på en konkret vurdering, hvad der for den enkelte ejendom må anses for at være "centrale forudsætninger". Det afgørende er, at oplysningerne skal sætte regnskabslæser i stand til at vurdere virksomhedens dagsværdiberegninger.

ÅRL kræver ikke, at de centrale forudsætninger oplyses som absolutte beløbsangivelser. Oplysningskravet kan således opfyldes ved fx at angive stigningstakter, tomgangsprocenter osv., da regnskabslæser herigennem bliver i stand til at forholde sig til realismen af forudsætningerne. Afkastmultiplen/diskonteringssatsen skal dog i sagens natur angives som en konkret procentsats.

Oplysningerne kan gives samlet for kategorier af ejendomme, hvis forudsætningerne ikke afviger væsentligt inden for de respektive kategorier af ejendomme. En sådan kategorisering af ejendommene vil eksempelvis kunne foretages ud fra type (bolig/kontor/logistik), geografi, længde af lejeaftaler og lignende. Antallet af kategorier vil bero på en konkret vurdering baseret på, hvor ensartede forudsætningerne er for de pågældende ejendomme. Det afgørende er, at der ikke er store forskelle på de anvendte forudsætninger for de ejendomme, der oplyses om samlet.

For investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, kan det desuden være relevant – men ikke påkrævet – at give oplysninger om usikkerhed ved målingen og følsomhed overfor ændringer i forudsætningerne.

Ud over at beskrive typen af investeringsejendomme kan det være relevant at præsentere information om porteføljen, fx som følger:

	Dagsværdi i mio. DKK	Andel af porteføljen	Ændring i værdi ved ændring i diskonteringssats på +1%
Med diskonteringssats 8%	20	10%	-2,2
Med diskonteringssats 7%	100	50%	-12,5
Med diskonteringssats 5%	80	40%	-13,3
	200	100%	-28,5

En sådan opdeling viser porteføljens sammensætning i grupper af ejendomme med forskellige afkastkrav, og regnskabsbruger har hermed mulighed for at vurdere effekten af en ændring i afkastkravet for en given type ejendom.

Alternativt kan det være relevant at oplyse fordelingen af de forskellige ejendomstyper, herunder det gennemsnitlige afkastkrav, som er anvendt på de respektive ejendomstyper. Endvidere vil en indikation på følsomhed ved ændring af afkastkravet ofte være relevant for regnskabslæsere. En sådan oversigt kunne se således ud:

	Dagsværdi i mio. DKK	Andel af porteføljen	Gennemsnitligt afkastkrav	Ændring i værdi ved ændring i afkastkrav på +1%
Boligejendomme	300	60%	5,0%	-50
Kontorejendomme	100	20%	6,0%	-14
Industri- og logistikejendomme	60	12%	10,0%	-6
Grunde	40	8%	-	-
Investeringsejendomme i alt	500	100%	5,9%	-70

En tilsvarende oversigt kan eksempelvis udarbejdes i forhold til den geografiske beliggenhed af ejendommene.

For hver kategori af aktiver, der måles til dagsværdi, skal der jf. ÅRL § 58 a gives følgende yderligere oplysninger:

1) Dagsværdien ultimo regnskabsåret
2) Ændringer af dagsværdien, der er indregnet direkte i resultatopgørelsen
3) Ændringer, der er indregnet i dagsværdireserven, jf. § 49, stk. 3, under egenkapitalen
4) En oversigt, som viser bevægelser i dagsværdireserven i løbet af regnskabsåret.

Ved "hver kategori" skal forstås samme kategorisering af ejendomme, som er omtalt ovenfor vedrørende oplysningskravet om centrale forudsætninger. Oplysningskravet gælder for regnskabsklasse B og højere.

4.4.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Investeringsejendomme skal i henhold til IAS 1 præsenteres på en særskilt linje i balancen under langfristede aktiver.

PwC's opfattelse

IAS 1 kræver som udgangspunkt ikke, at dagsværdireguleringer præsenteres på en særskilt linje i resultatopgørelsen, medmindre særskilt præsentation er væsentlig for forståelse af virksomhedens resultat. Det er PwC's opfattelse, at dagsværdireguleringer på investeringsejendomme i et ejendomsselskab bør præsenteres i en særskilt linje og indgå i virksomhedens driftsresultat, medmindre reguleringerne er ubetydelige.

IAS 40 kræver en række oplysninger bl.a.:

- Når det er vanskeligt at vurdere, om en given ejendom er en investeringsejendom. Tillige skal de retningslinjer, virksomheden anvender ved klassifikation af ejendomme, beskrives.
- Hvorvidt der ved måling til dagsværdi anvendes en ekstern vurderingsmand.
- Beløb, indregnet i resultatopgørelsen:
  - Lejeindtægter
  - Direkte omkostninger på ejendomme, der har været udlejet i regnskabsperioden
  - Direkte omkostninger på ejendomme, der ikke har været udlejet i regnskabsperioden.
- En anlægsnote, omfattende:
  - Værdien primo
  - Periodens tilgang, fordelt på egen opførte investeringsejendomme, købte investeringsejendomme, forbedringer og investeringsejendomme overtaget ved virksomhedsovertagelser
  - Afgang, herunder overførsel til kategorien aktiver, der besiddes med henblik på salg, jf. IFRS 5
  - Dagsværdireguleringer netto
  - Valutaomregningsdifferencer
  - Overførsler til og fra handelsejendomme og domicilejendomme
  - Værdien ultimo.

I modsætning til ÅRL skal anlægsnoten indeholde sammenligningstal. Endvidere skal der oplyses om:

- Begrænsninger i ejendomsretten mv.
- Kontraktlige forpligtelser til erhvervelse eller opførelse af investeringsejendomme eller til reparations-, vedligeholdelses- eller forbedringsarbejder
- Hvis investeringsejendomme og investeringsejendomme under opførelse måles til kostpris efter reglerne i IAS 16:
  - Anvendt afskrivningsmetode
  - Brugstiden eller afskrivningssatsen
  - Den akkumulerede anskaffelsessum og de akkumulerede afskrivninger
  - En afstemning af den regnskabsmæssige værdi (tilgange, afgange, afskrivninger, nedskrivninger, overførsler mv.)
  - Valutaomregningsdifferencer
  - Oplysning om dagsværdien.

I de særlige situationer, hvor dagsværdien for en investeringsejendom ikke kan findes (gælder også, når det er oplysningskravet ved måling til kostpris, der ikke kan opfyldes), skal der gives følgende oplysninger:

- En beskrivelse af investeringsejendommen
- En forklaring på, hvorfor dagsværdien ikke kan måles pålideligt
- Hvis det er muligt: Intervallet inden for hvilket dagsværdien sandsynligvis vil ligge.

Hvis det er virksomhedens praksis at måle investeringsejendomme til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger, skal dagsværdien oplyses. I tillæg hertil finder oplysningskravene i leasingstandarderne IFRS 16 anvendelse, fx ved udlejning af investeringsejendomme. Der henvises til afsnit 10.7.2.6 *Oplysninger* (leasing).

IFRS 13 kræver en række oplysninger vedrørende investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, bl.a.:

- Metoder og de væsentligste forudsætninger anvendt ved fastlæggelse af dagsværdien af investeringsejendomme, herunder angivelse af, om dagsværdierne primært er baseret på sammenlignelige markedstransaktioner eller i højere grad på basis af andre faktorer
- Information om aktiver til dagsværdi, som ikke anvendes til ”highest and best use”
- Information om, hvilket niveau i dagsværdihierarkiet investeringsejendommene indgår i (niveau 1, 2 og 3)
- Proces for opgørelse af niveau 3-dagsværdimålinger
- For tilbagevendende dagsværdimålinger på niveau 3 i dagsværdihierarkiet skal der gives oplysninger om følgende:
  - Beløb for gevinster eller tab, om de er indregnet i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst samt i hvilken post de er indregnet
  - Beløb for køb, salg, udstedelser eller indfrielser

- Beløb for de samlede og de enkelte overførsler til og fra niveau 3 samt baggrund for overførslerne og praksis for, hvornår der foretages overførsel mellem niveauerne i dagsværdihierarkiet
- Beløb for urealiserede gevinster eller tab vedrørende aktiver eller forpligtelser, der besiddes ved regnskabsårets afslutning samt i hvilke regnskabsposter de er indregnet.

For ejendomme baseret på niveau 3-input skal der gives en verbal redegørelse for dagsværdiens følsomhed over for ændringer i ikke-observerbare input, hvis sådanne ændringer kan resultere i markante ændringer i dagsværdien. Hvis der er indbyrdes sammenhæng mellem flere input til dagsværdiberegningen, skal redegørelsen omfatte en beskrivelse af disse sammenhænge, og hvorledes de kan forstærke eller udligne effekten af ændringer i de pågældende input.

Det kan være relevant at supplere redegørelsen for følsomhed med talopstillinger. Se eksempler herpå ovenfor under afsnit 4.4.4.1 *Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL.*

Hvis dagsværdien alene oplyses, men ejendommene måles efter kostprisprincippet, skal der gives enkelte oplysninger, bl.a. angivelse af niveau i dagsværdihierarkiet.

4.4.5 Indregning af lejeindtægter

Det forekommer, at en udlejer giver et økonomisk incitament til en ny lejer til at indgå en lejeaftale. Sådanne incitamenter kan have mange forskellige former, eksempelvis flyttetilskud, perioder med lejefrihed, stigende leje over lejeaftalens løbetid (såkaldt "trappeleje") og lignende.

Udlejer skal i hele lejeaftalens løbetid indregne de samlede lejebetalinger lineært over aftaleperioden. Dette skyldes, at de økonomiske realiteter af at give de anførte incitamenter til lejere er, at der tilbydes en reduceret basisleje, hvor det blot er tidspunkterne for pengestrømmene, der afviger fra de perioder, som lejen reelt vedrører. Dette gælder også, selvom lejer kan matche en betaling fra udlejer med en tilsvarende omkostning afholdt af lejer, fx flytteomkostninger, som refunderes af udlejer krone for krone.

Eksempel 1: Udlejers betaling af lejers flytteomkostninger
*Der indgås en tiårig lejeaftale med en årlig leje på 200 TDKK. Som et incitament til at få lejer til at indgå aftalen har udlejer tilbudt at betale lejers flytteomkostninger, som udgør 100 TDKK. Nettobetalingerne fra lejer til udlejer udgør således i alt 1.900 (10 * 200 – 100).*

Hvordan skal flytteomkostningerne indregnes?

Løsning
Nettobetalingerne på 1.900 TDKK skal hos udlejer (under ÅRL) indregnes lineært over lejeperioden på ti år, dvs. med 190 TDKK pr. år.

Eksempel 2: Lejefrihed
*Der indgås en 20-årig lejeaftale med en årlig leje på 500 TDKK pr. år i år 4 til 20. Som et incitament til at få lejer til at indgå aftalen, er der aftalt lejefrihed i år 1 til 3. Betalingerne fra lejer til udlejer udgør således i alt 8.500 TDKK (17 * 500).*

Hvordan skal lejefriheden indregnes?

Løsning
Den samlede leje på 8.500 TDKK skal hos udlejer (under ÅRL) indregnes lineært over lejeperioden på 20 år, dvs. med 425 TDKK pr. år.

Tilsvarende principper er gældende både for udlejer og lejer, hvis det i stedet er lejer, der har betalt et beløb til udlejer ud over den normale leje, fx som en engangsbetaling for retten til et særligt attraktivt lejemål.

Det kan også forekomme, at der sker ændringer af vilkårene i en lejekontrakt, som endnu ikke er udløbet, eksempelvis en periode med reduceret leje.

Eksempel 3: Ændring af eksisterende lejekontrakt
Virksomhed A har udlejet en ejendom på en tiårig lejekontrakt med en fast, årlig leje på 800 TDKK. Primo regnskabsåret resterede der fire år af lejeperioden.

Som følge af særlige omstændigheder beslutter udlejer at give lejer tre måneders lejefrihed, svarende til 200 TDKK.

Hvordan skal lejefriheden indregnes?

Løsning
Værdien af lejefriheden skal både hos udlejer og lejer (under ÅRL) periodiseres lineært over den resterende lejeperiode, dvs. med 50 TDKK pr. år. Den årlige leje i de resterende fire år bliver dermed 750 TDKK.

I lejeaftaler især vedrørende detailbutikker forekommer det, at lejen er aftalt til helt eller delvist at udgøre en procentdel af lejers omsætning. Hos udlejer kan den variable andel af lejeindtægten først indtægtsføres på det tidspunkt, hvor der er opnået endelig ret hertil, og beløbet kan opgøres pålideligt.

4.5 Låneomkostninger

Låneomkostninger er behandlet i ÅRL §§ 40, 44, 53 og 59 og IAS 23.

Da ÅRL er en rammelovgivning med begrænsede retningslinjer i forhold til IFRS, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL. Der er dog fortsat enkelte forskelle mellem de to regelsæt. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

4.5.1 Definitioner

Låneomkostninger er ikke defineret i ÅRL, og der henvises derfor til definitionen i IAS 23.

IAS 23 finder anvendelse på låneomkostninger, som er direkte knyttet til anskaffelsen, opførelsen eller produktionen af et kvalificerende aktiv. Sådanne omkostninger udgør en del af aktivets kostpris. Andre låneomkostninger indregnes i resultatopgørelsen.

Nedenfor forklares begreberne låneomkostninger og et kvalificerende aktiv nærmere.

Låneomkostninger
Låneomkostninger er renter og andre omkostninger, som en virksomhed afholder i forbindelse med optagelse af lån, og kan omfatte:

- Den effektive rente på lån, opgjort efter IFRS 9
- Beregnede renter på leasingforpligtelser indregnet i balancen, opgjort efter IFRS 16. Alternativt opgjort efter IAS 17, som fortsat er et muligt fortolkningsgrundlag under ÅRL
- Valutakursreguleringer på lån i fremmed valuta i det omfang, kursreguleringen er udtryk for kompensation af renteforskellen mellem virksomhedens funktionelle valuta og lånevalutaen.

Enkelte elementer af låneomkostninger, fx dagsværdireguleringer på lån, der måles til dagsværdi, er derimod ikke omfattet af ovenstående definition. Transaktionsomkostninger ved optagelse af et lån indgår i opgørelsen af den effektive rente på et lån og er dermed ikke i sig selv låneomkostninger efter IAS 23.

PwC's opfattelse
Det er PwC's opfattelse, at resultateffekten af en effektiv pengestrømssikring af et variabelt forrentet lån indgår som en del af låneomkostningerne.

Dermed indgår den faste rente, som lånet ved sikringen er omlagt til, som en renteomkostning. Tilsvarende gælder ved dagsværdisikring af et fastforrentet lån, hvor det er den variable rente, som lånet ved sikringen er omlagt til, der indgår som renteomkostning.

Henføres sikringsinstrumentet – her en renteswap – ikke til regnskabsmæssig sikring, skal hele dagsværdireguleringen af lånet holdes uden for opgørelse af låneomkostningerne.

Kvalificerende aktiv

Et kvalificerende aktiv er et aktiv, som kræver en væsentlig tidsperiode for at blive klar til planlagt anvendelse eller salg. Afhængig af de specifikke omstændigheder kan følgende aktiver bl.a. være kvalificerende:

- Varebeholdninger
- Produktionsanlæg
- Immaterielle aktiver
- Investeringsejendomme.

Finansielle aktiver og varebeholdninger, der fremstilles på kort tid, vil derimod ikke være kvalificerende aktiver. Ligeledes vil aktiver, der på anskaffelsestidspunktet er klar til brug, heller ikke være kvalificerende aktiver, idet der ikke sker en egentlig opførelse af disse aktiver i virksomheden.

Eksempel: Er der tale om et kvalificerende aktiv?

Et selskab køber en kontorejendom pr. 1. januar 20x1 for lånte midler. Selskabet tager ejendommen i brug pr. 1. april 20x2, da de først skal fraflytte den eksisterende ejendom.

Skal de påløbne låneomkostninger for perioden 1. januar 20x1 til 1. april 20x2 indregnes som en del af ejendommens kostpris?

Løsning

Nej. Aktivering af låneomkostninger omfatter ikke "færdige aktiver", der erhverves eksternt. I nærværende tilfælde er ejendommen et færdigt aktiv, der ikke skal opføres af selskabet.

Tages ejendommen ikke i brug fra det tidspunkt, hvor den forventelig var klart til brug, kan omkostningsbeløb, der knytter sig til tomgangsperioden, ikke medregnes i kostprisen, men skal omkostningsføres straks, eftersom aktivet som sådan er klar til brug og ikke skal tilpasses yderligere.

4.5.2 Indregning

Låneomkostninger, der kan henføres til opførelsen af et kvalificerende aktiv, skal indregnes som en del af aktivets kostpris. Andre låneomkostninger indregnes i resultatopgørelsen.

Det er ikke afgørende, om det kvalificerende aktiv fremstilles af virksomheden selv eller af en tredjemand for virksomhedens regning. Det betyder, at forudbetalinger til hel eller delvis betaling af et aktiv, der fremstilles af tredjemand for virksomhedens regning, også udgør en del af grundlaget for opgørelse af de låneomkostninger, der skal indregnes som en del af kostprisen.

Varer med lang produktionstid (væsentlig tidsperiode), som produceres rutinemæssigt eller serieproduceres, kan – men skal ikke – behandles som kvalificerende aktiver. Hvad der skal forstås ved en væsentlig tidsperiode, defineres ikke i IAS 23, men ofte anvendes en 12 måneders periode i praksis. Dette motiveres bl.a. med, at IFRS 15 ikke betragter en kreditperiode på under 12 måneder som væsentlig, hvorfor en tilsvarende periode ligeledes kan anvendes for låneomkostninger.

Aktivering af låneomkostninger kræves ikke anvendt på kvalificerende aktiver, der måles til dagsværdi. Det er fx tilfældet med biologiske aktiver eller investeringsejendomme, såfremt virksomheden har som regnskabspraksis at måle disse aktiver til dagsværdi. Tilvalg af kapitalisering vil i disse tilfælde alene have betydning for klassifikation af renteomkostninger vs. dagsværdireguleringen af aktiverne, da dagsværdireguleringen reduceres med de aktiverede låneomkostninger.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at indregning af låneomkostninger kun kan ske i det omfang, virksomheden har nettofinansieringsudgifter, dvs. det er et krav, at virksomheden har afholdt faktiske låneomkostninger. En virksomhed, som fx ikke har nogen rentebærende gæld, vil derfor ikke kunne indregne låneomkostninger.

Rutediagram for aktivering af låneomkostninger

Nedenstående rutediagram afspejler indregningen af låneomkostninger i aktivernes kostpris.

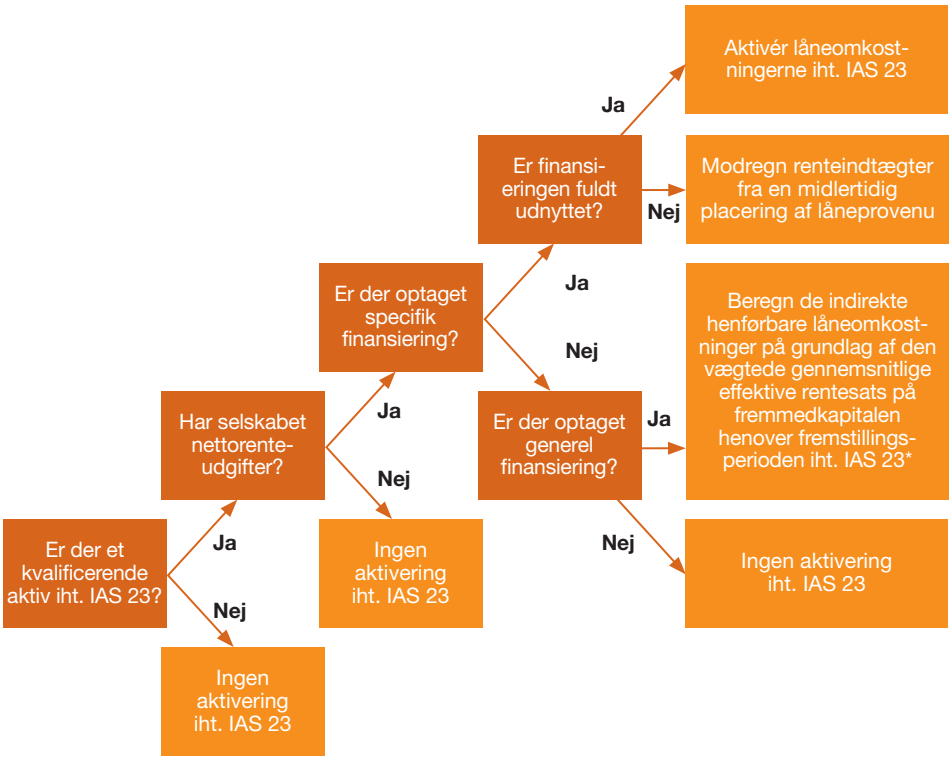

*) Det aktiverede beløb kan maksimalt udgøre periodens faktiske renteomkostninger.

Frivilligt at aktivere låneomkostninger – gælder kun under ÅRL

Ifølge ÅRL skal låneomkostninger som hovedregel indregnes i resultatopgørelsen i den periode, de vedrører, ligesom under IAS 23. Dog har virksomheder på tværs af alle regnskabsklasser mulighed for at aktivere renteomkostninger fra kapital, der er anvendt til fremstilling af anlægs- eller omsætningsaktiver. Aktiverede låneomkostninger indregnes som efter IAS 23 i kostprisen for disse aktiver. Det er således valgfrit at aktivere låneomkostninger under ÅRL, men påkrævet under IFRS.

Bemærk, at aktivering af låneomkostninger anses som et valg af anvendt regnskabspraksis og kan derfor ikke vælges fra aktiv til aktiv. Det er dog muligt at vælge forskellig regnskabspraksis pr. aktivgruppe. En virksomhed kan fx vælge at aktivere låneomkostninger på materielle anlægsaktiver, men ikke på immaterielle anlægsaktiver.

4.5.3 Låneomkostninger, som berettiger til aktivering

Specifik finansiering

I det omfang midler lånes specifikt med henblik på at anskaffe eller fremstille et kvalificerende aktiv, skal de faktiske låneomkostninger afholdt i regnskabsåret på lånet indregnes i aktivets kostpris. Omkostningerne skal beregnes med fradrag af eventuelle investeringsafkast fra midlertidige investeringer af provenuet fra det specifikke lån.

Generel finansiering

Er der optaget et eller flere lån til generelt at finansiere anskaffelse eller fremstilling af kvalificerende aktiver, skal virksomheden beregne en vejet gennemsnitsrente ud fra regnskabsårets faktiske låneomkostninger. Omkostningerne indregnes herefter i kostprisen for de enkelte kvalificerende aktiver ved at tillægge en beregnet låneomkostning til de medgåede anskaffelsesomkostninger på det pågældende aktiv.

Den opgjorte låneomkostning, der skal kapitaliseres, beregnes ud fra gennemsnitsrenten og det kvalificerende aktivs gennemsnitlige regnskabsmæssige værdi i regnskabsåret.

En virksomhed kan ikke forudsætte, at en generel lånoptagelse forlods anvendes til finansiering af arbejdskapitalen, fx varelager og debitorer. Et generelt lån skal derfor henføres til kvalificerende aktiver, inden det henføres til finansiering af arbejdskapitalen. Lånoptagelse, der entydigt finansierer arbejdskapital, fx en debitorbelåningskredit, kan omvendt ikke anses som generel lånoptagelse.

Eksempel: Opgørelse af gennemsnitsrenten

En virksomhed indgår den 1. januar 20x2 en kontrakt om opførslen af et nyt produktionsanlæg til en værdi på 30 mio. DKK. Produktionsanlægget opfylder kravene for at være et kvalificerende aktiv.

Virksomheden finansierer produktionsanlægget via generelle lån, der den 31. december 20x1 består af to lån. Det første lån er et 10-årigt stående banklån på 10 mio. DKK med en årlig effektiv rente på 5 %. Det andet lån er et 20-årigt stående banklån på 20 mio. DKK med en årlig effektiv rente på 7 %. Begge lån er fuldt udnyttet, og lånebeløbene er således uændret gennem 20x2. Virksomheden har ikke optaget andre lån.

Hvordan opgøres gennemsnitsrenten?

Løsning

Gennemsnitsrenten skal opgøres på baggrund de generelle låns relative andel af virksomhedens samlede generelle lån. Opgørelsen kommer på baggrund af disse oplysninger til at se ud som vist nedenfor:

Gennemsnitlig lånerente:
*(5 % * (10 mio. DKK/30 mio. DKK)) + (7 % * (20 mio. DKK/30 mio. DKK)) = 6,3 %.*

I praksis er der ofte problemer med afgrænsningen af, hvilke finansieringskilder der skal indgå i finansieringen som generel eller specifik lånoptagelse.

Eksempel: Hvilken kapitaliseringssats skal anvendes ved aktivering af låneomkostninger i koncernforhold?

Dattervirksomhed B finansierer sin opførsel af en ny domicilejendom ved optagelse af lån hos moderselskabet M. I henhold til IAS 23 skal låneomkostningerne på denne finansiering aktiveres.

Til brug for denne aktivering meddeler M-koncernen en koncernintern rentesats, der er beregnet for M-koncernen som helhed.

Kan datterselskabet anvende denne rentesats i sit regnskab?

Løsning

Som udgangspunkt er svaret nej, fordi rentesatsen skal afspejle den virksomhedsspecifikke risiko.

Hvis risikoprofilen for dattervirksomhed B afviger væsentligt fra M-koncernen som helhed, skal rentesatsen justeres, således den passer til B's risikoprofil og dermed også den rente, virksomhed B låner til.

Der gælder dog fortsat et "laveste værdis princip", hvorved der maksimalt kan aktiveres låneomkostninger, som modsvarer de faktiske afholdte omkostninger.

Eksempel: Overgang fra specifik til generel finansiering ved færdiggørelse af udviklingsprojekt

Et lån er optaget til finansiering af et udviklingsprojekt, som nu er færdiggjort. Forbliver lånet i dette tilfælde henført til dette projekt, eller skal lånet nu indgå som en del af den generelle finansiering i virksomheden? Det kan få betydning for, hvorvidt låneomkostningerne indregnes i resultatopgørelsen eller eventuelt aktiveres på nye kvalificerende aktiver.

Løsning

Nej, lånet skal ikke forblive henført til det færdiggjorte udviklingsprojekt. Lånet skal dermed klassificeres som en del af den generelle finansiering i virksomheden fra tidspunktet fra færdiggørelse af aktivet.

Eksempel: Overgang fra specifik til generel finansiering ved færdiggørelse af udviklingsprojekt – ejendom

Et lån optages med sikkerhed i fast ejendom til brug for finansiering af et udviklingsprojekt. Er der her tale om en specifik lånoptagelse?

Løsning

I det konkrete tilfælde vil det være op til den enkelte virksomhed at foretage et valg af regnskabspraksis. Lånet kan ikke entydigt henføres til udviklingsprojektet, men omvendt er der en klar årsagssammenhæng mellem lånoptagelsen og udviklingsprojektet. Hvis ikke det henføres til udviklingsprojektet, indgår det som en del af den generelle finansiering.

Begrænsning af aktiveret låneomkostning

De låneomkostninger, som indregnes i kostprisen, må ikke overstige de faktiske låneomkostninger for den pågældende periode. Har virksomheden midlertidigt placeret et provenu fra en generel lånoptagelse, er spørgsmålet, om sådanne renteindtægter skal fragå på samme måde som ved en specifik lånoptagelse. Hverken ÅRL eller IAS 23 regulerer behandlingen af sådanne renteindtægter fra midlertidig placering af et provenu fra en generel lånoptagelse.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at renteindtægter fra midlertidig placering af provenu fra generel lånoptagelse ikke skal modregnes i låneomkostningerne, fordi det ikke kan påvises, hvor midlerne hidrører fra.

Eksempel: Koncernintern finansiering af opførelse af kvalificerende aktiver i henhold til IAS 23

Virksomhed A, som er datterselskab til modervirksomhed M, har besluttet at opføre sin egen domicilejendom (kvalificerende aktiv i henhold til IAS 23). Virksomhed A overvejer to mulige måder, hvorpå den kan finansiere opførelsen af ejendommen:

1) Kapitaltilskud fra moderselskab
2) Lån fra moderselskab.

Skal låneomkostningerne forbundet med de to finansieringsmuligheder aktiveres i henhold til IAS 23?

Løsning

Finansiering af domicilejendommen via kapitaltilskud fra moderselskaber medfører ikke en låneomkostning, der skal aktiveres i henhold til IAS 23. Det skyldes, at virksomhed A ikke påføres en låneomkostning, og dermed er der ikke afholdt faktiske låneomkostninger, som kan aktiveres.

Finansiering af domicilejendommen ved lån fra moderselskab medfører en lånomkostning, som skal aktiveres i årsregnskabet for virksomhed A.

Hvorledes dette skal behandles i koncernregnskabet afhænger af, hvorvidt moderselskabet M har optaget ekstern finansiering til at finansiere virksomhed A's opførelse af domicilejendommen.

Nedskrivning eller afskrivning – det kvalificerende aktivs regnskabsmæssige værdi overstiger genindvindingsværdien

Overstiger den regnskabsmæssige værdi eller den forventede endelige kostpris for et kvalificerende aktiv genindvindingsværdien eller nettorealisationsværdien, skal aktivet nedskrives eller afskrives efter kravene i andre standarder. I visse tilfælde kan nedskrivningen eller afskrivningen tilføres efter disse andre standarder. Det angives i IAS 23, at indregning af låneomkostninger i kostprisen skal fortsætte under sådanne omstændigheder, men at aktivets regnskabsmæssige værdi skal nedskrives med henblik på at afspejle en værdiforringelse.

Påbegyndelse af aktivering

Aktivering af låneomkostninger skal påbegyndes, når alle følgende betingelser er opfyldt:

- afholdelse af omkostningerne på det kvalificerende aktiv påbegyndes,
- låneomkostningerne afholdes, og
- aktiviteter, som er nødvendige for at forberede det kvalificerende aktiv til dets planlagte anvendelse eller salg, er i gang. Disse aktiviteter omfatter teknisk og administrativt arbejde før påbegyndelsen af den fysiske opførelse.

Midlertidigt ophør af aktivering

Såfremt forberedende aktiviteter, som er nødvendige for at bringe et kvalificerende aktiv til dets planlagte anvendelse, bringes til midlertidigt ophør, skal aktivering af finansieringsomkostninger ligeledes bringes til midlertidigt ophør. Til midlertidigt ophør af aktiviteter henregnes ikke situationer, hvor ophøret er en nødvendig/forventet/planlagt del af klargøringsprocessen, eksempelvis planlagt ophør med et byggeri i vinterperioden. Det samme gælder, hvis der i perioden udføres væsentligt teknisk eller administrativt arbejde. Aktiveringen af finansieringsomkostningerne skal påbegyndes igen, når det midlertidige ophør ender.

Ophør af aktivering

Indregning af låneomkostninger i kostprisen for et kvalificerende aktiv skal ophøre, når praktisk talt alle aktiviteter, som er nødvendige for at forberede aktivet til dets planlagte anvendelse eller salg, er færdiggjort. Hvis aktivet kan opdeles i flere dele, og hvis disse enkelte dele kan anvendes separat, mens opførelsen fortsætter på andre dele, skal indregning af finansieringsomkostninger på de færdigopførte dele ophøre, når de er klar til planlagt anvendelse.

4.5.4 Oplysninger og præsentation

4.5.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af vores ÅRL-modelregnskab, note 11 (d).

Vælger virksomheden at aktivere låneomkostninger, skal årets indregnede beløb oplyses for hver aktivpost.

Selvom virksomheder, der aflægger regnskab efter klasse B, ikke er påkrævet at udarbejde en anlægsnote, skal oplysningen om årets indregnede låneomkostninger for hver aktivpost fortsat gives.

Herudover skal det oplyses i anvendt regnskabspraksis, hvorvidt renter er indregnet i kostprisen.

4.5.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Eksempler på oplysninger og præsentation samt anvendt regnskabspraksis fremgår af vores IFRS-modelregnskab i henholdsvis note 5(d) og 25(w).

Følgende skal oplyses:

- Årets låneomkostninger, der er indregnet som en del af kostprisen for kvalificerende aktiver, og
- den rentesats, der er anvendt ved opgørelsen af de aktiveringsberettigede låneomkostninger.

4.6 Finansielle aktiver og forpligtelser

Gældende bestemmelser om finansielle aktiver og forpligtelser findes i ÅRL §§ 26, 33, 36-37a, 49-50, 53, 58a-58b, 63, 73, 88, 88b og 92-93 samt IFRS 7, IFRS 9, IAS 32, IFRIC 2, IFRIC 12, IFRIC 16 og IFRIC 19. Bestemmelser om opgørelse af dagsværdien af finansielle instrumenter og oplysninger herom er indeholdt i IFRS 13. Der henvises i den forbindelse til afsnit 10.9 *Dagsværdimåling*.

Finansielle aktiver og forpligtelser omfatter både såkaldte primære finansielle instrumenter og afledte finansielle instrumenter. Primære finansielle instrumenter består af fx tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser, likvider, varekreditorer og lån, mens afledte finansielle instrumenter eller derivater består af fx forwards, optioner og rente- eller valutaswaps.

Primære finansielle instrumenter udgør ofte en væsentlige andel af en virksomheds årsregnskab og knytter sig typisk til virksomhedens hovedaktivitet i form af fx tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser, leverandørforpligtelser og lån hos finansielle virksomheder.

Mange virksomheder er i varierende omfang lånefinansierede, og deres årsregnskaber indeholder derfor banklån, obligationslån mv. Hertil kommer, at en række virksomheder anvender afledte finansielle instrumenter i deres risikostyring i forbindelse med sikringen af bl.a. valuta-, rente-, markedsrisici mv.

4.6.1 ÅRL

ÅRL definerer finansielle aktiver og forpligtelser således:

Finansielle aktiver	Finansielle forpligtelser
Likvider	En aftalt pligt til at afgive likvider eller andre finansielle aktiver til tredjemand
En aftalt ret til at modtage likvider eller andre finansielle aktiver fra tredjemand	En aftalt pligt til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være ugunstige
En aftalt ret til at udveksle finansielle aktiver eller forpligtelser med tredjemand på vilkår, der kan være gunstige	
En ret over egenkapital i en anden virksomhed	

Af definitionen ovenfor følger det, at fysiske aktiver såsom varebeholdninger, materielle anlægsaktiver og leasede aktiver samt immaterielle aktiver såsom patenter og varemærker ikke er finansielle aktiver. Kontrol eller ejerskab over sådanne aktiver giver mulighed for fremtidige indbetalinger, men der foreligger ikke en kontraktlig ret til at modtage likvider eller andre finansielle aktiver.

Forudbetalinger, der alene medfører rettigheden til at modtage varer eller tjenesteydelser – og ikke til at modtage likvider eller andre finansielle aktiver, er ligeledes heller ikke finansielle aktiver. Tilsvarende gælder for modtagne forudbetalinger, medmindre kunden har ret til at kræve kontant tilbagebetaling frem for levering af varerne. Garantiforpligtelser er heller ikke finansielle forpligtelser, idet de fremtidige forpligtelser er knyttet til levering eller udbedring af allerede leverede varer og tjenesteydelser. Der er i stedet tale om en hensat forpligtelse.

Aktiver og forpligtelser, som ikke er aftalemæssige, fx skatte- og afgiftsmellemværender, opfylder ligeledes heller ikke kriterierne til at være finansielle aktiver og forpligtelser.

ÅRL undtager, som følge af deres særlige karakteristika, en række finansielle aktiver og forpligtelser for de generelle kriterier for indregning og måling som finansielle instrumenter. Indregningen og målingen af disse finansielle aktiver og forpligtelser afhænger af deres særlige karakteristika og omfatter poster som bl.a.:

- Kapitalandele i dattervirksomheder
- Kapitalandele i fællesledede og associerede virksomheder
- Kapitalandele i kapitalinteresser (som i et vist omfang er undtaget fra ÅRL § 37)
- Egne kapitalandele
- Egenkapitalinstrumenter udstedt af virksomheden
- Kontrakter om betinget vederlag for erhvervelse af virksomhed i forbindelse med en virksomhedssammenslutning
- Råvarebaserede kontrakter, som giver parterne ret til at afregne kontant eller i andre finansielle instrumenter, og som derfor anses som afledte finansielle instrumenter, og som
  - er indgået for at sikre og fortsat sikrer virksomhedens forventede behov med hensyn til køb, salg eller anvendelse af råvaren
  - fra første færd blev indgået med henblik herpå, og
  - forventes at blive afregnet ved levering af råvaren.
- Andre finansielle instrumenter med sådanne særlige egenskaber, at instrumenterne i overensstemmelse med, hvad der er almindeligt accepteret, indregnes og måles anderledes end andre finansielle instrumenter.

ÅRL definerer ikke, hvornår et finansielt instrument er et gældsinstrument eller et egenkapitalinstrument. ÅRL's udgangspunkt er den juridiske aftale, fx er et konvertibelt lån et gældsinstrument, selvom låneaftalen indeholder en ret for långiver til at konvertere lånet til egenkapital. Dog er der med tiden sket et skifte i retning af en mere substansbaseret betragtning i forbindelse med klassifikationen. I praksis betyder dette, at fortolkningen af ÅRL i forhold til finansielle instrumenter i højere grad end tidligere svarer til den gældende praksis under IFRS. For et konvertibelt lån i selskabets funktionelle valuta, som kan konverteres til et fast antal aktier, vil dette fx betyde, at konverteringsretten skal udskilles og indregnes som et separat egenkapitalelement, mens selve lånet indregnes som et gældsinstrument. Tilsvarende vil en put-option vedrørende en minoritetsinteresse skulle indregnes som en finansiel forpligtelse.

4.6.1.1 Første indregning og måling

Finansielle aktiver og forpligtelser skal indregnes efter ÅRL's almindelige indregningskriterier. Det betyder, at de ved den første indregning skal måles til kostpris. Indregningen sker på det tidspunkt, hvor virksomheden opnår rettighederne (aktiver) henholdsvis påtager sig forpligtelserne. Er det finansielle aktiv/forpligtelse knyttet til en gensidigt bebyrdende uopfyldt kontrakt, fx hvor der er indgået aftale om et fremtidigt varesalg eller et varekøb, indregnes det først på tidspunktet for levering af ydelsen (varen).

For finansielle aktiver svarer kostprisen til det beløb, der er ydet som vederlag for aktivet, mens kostprisen for forpligtelser svarer til det beløb, der er modtaget som vederlag for at påtage sig forpligtelsen. Transaktionsomkostninger indgår således i kostprisen som henholdsvis et tillæg (aktiver) og et fradrag (forpligtelser). Kursgevinst og -tab i forhold til den nominelle værdi indgår ligeledes i kostprisen, fx hvis et lån udbetales til kurs 98, og der er et kurstab på 2 kurspoint.

4.6.1.2 Efterfølgende måling

Ved den efterfølgende måling klassificeres de finansielle aktiver og forpligtelser i en række forskellige kategorier afhængig af typen og anvendelsen. Placeringen i de forskellige kategorier afgør den efterfølgende indregning og måling.

ÅRL har nedenstående kategorier:

- Finansielle aktiver og forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning
- Afledte finansielle instrumenter (både aktiver og forpligtelser)
- Udlån og tilgodehavender hidrørende fra virksomhedens egne aktiviteter i det omfang de ikke indgår i en handelsbeholdning
- Øvrige finansielle aktiver, der ikke er afledte finansielle instrumenter, og som beholdes til udløb
- Finansielle forpligtelser, der ikke indgår i en handelsbeholdning.

Kategorien *"Øvrige finansielle aktiver, der ikke er afledte finansielle instrumenter, og som beholdes til udløb"* kan kun omfatte investeringer med et fast udløbstidspunkt, fx tilkøbte tilgodehavender og udlån med fast udløbstidspunkt eller obligationer med et fast udløbstidspunkt. Kategorien kan således ikke omfatte hverken aktier eller investeringsbeviser, eftersom disse ikke har noget fastsat udløbstidspunkt. ÅRL definerer ikke, hvad et afledt finansielt instrument er, men baserer sig på definitionen i IFRS 9.

Kategorien *"Udlån og tilgodehavender hidrørende fra virksomhedens egne aktiviteter, i det omfang de ikke indgår i en handelsbeholdning"* indeholder kun finansielle aktiver, virksomheden selv har udstedt, dvs. fx tilgodehavender fra salg af virksomhedens varer og serviceydelser. Tilkøber virksomheden en portefølje af udlån eller tilgodehavender fra andre virksomheder, er det efter ÅRL ikke muligt at placere dem i denne kategori. Sådanne tilgodehavender skal i stedet placeres i en af de andre kategorier, fx *"Øvrige finansielle aktiver, der ikke er afledte finansielle instrumenter, og som beholdes til udløb"*, såfremt virksomheden opfylder betingelserne herfor. Kapitalandele som aktier, anparter og investeringsforeningsbeviser kan således udelukkende kategoriseres i *"Finansielle aktiver og forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning"*, idet disse instrumenter ikke har et fastsat udløbstidspunkt.

Som hovedregel skal finansielle aktiver efterfølgende måles til dagsværdi, mens finansielle forpligtelser skal måles til amortiseret kostpris. Undtagelsen hertil er finansielle aktiver, der holdes til udløb eller udlån og tilgodehavender fra virksomhedens egne aktiviteter, idet begge disse kategorier efterfølgende skal måles til amortiseret kostpris. Tilsvarende er finansielle forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning, undtaget hovedreglen, idet disse efterfølgende skal måles til dagsværdi. Den løbende dagsværdiregulering og amortisering indregnes i resultatopgørelsen.

Nedenstående oversigt viser mulige kategorier for finansielle aktiver og forpligtelser samt kategoriernes påkrævede måleattributter ved såvel første og efterfølgende indregning og måling.

Måling	Første indregning	Efterfølgende måling		Løbende værdi-ændringer
		Aktiver	Forpligtelser	
Finansielle aktiver og forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning[1]	Kostpris	Dagsværdi		Resultatføres
Afledte finansielle instrumenter[2] **(både aktiver og forpligtelser)**	Kostpris	Dagsværdi	Dagsværdi	Resultatføres
Udlån og tilgodehavender, som stammer fra virksomhedens egne aktiviteter, i det omfang de ikke indgår i en handelsbe-holdning	Kostpris	Amortiseret kostpris		Årets amortisering resultatføres
Øvrige finansielle aktiver, der ikke er afledte finansielle instrumenter, og som holdes til udløb	Kostpris	Amortiseret kostpris		Årets amortisering resultatføres
Kapitalandele, som ikke er optaget til handel på et aktivt marked[1]	Kostpris	Valg mellem kostpris og dagsværdi		Resultatføres
Finansielle forpligtelser, der ikke indgår i en handels-beholdning	Kostpris		Amortiseret kostpris	Årets amortisering resultatføres

1) Kapitalandele, som ikke er optaget til handel på et aktivt marked, og som ikke er en kapitalandel i en datter-, associeret eller fællesledet virksomhed, kan måles til kostpris.
2) Der gælder særlige regler ved regnskabsmæssig sikring, jf. afsnit 4.6.1.3 *Regnskabsmæssig sikring* (finansielle aktiver og forpligtelser).

Dagsværdi

Dagsværdien er den salgsværdi, der kan konstateres for de pågældende aktiver eller forpligtelser på et aktivt marked, se afsnit 10.9 *Dagsværdimåling* for en uddybning. Kan salgsværdien ikke umiddelbart konstateres, skal aktiverne eller forpligtelserne måles til markedets salgsværdier på lignende aktiver eller forpligtelser.

Eksisterer der heller ikke et aktivt marked for lignende aktiver eller forpligtelser, skal dagsværdien så vidt muligt måles til en tilnærmet salgsværdi ved hjælp af den relevante kapitalværdi for aktivet eller forpligtelsen, hvis denne kan beregnes ved hjælp af almindeligt accepterede værdiansættelsesmodeller og -teknikker. Kan en tilnærmet salgsværdi ikke beregnes, skal aktivet måles til kostpris.

For unoterede kapitalandele vil det ofte være vanskeligt at opgøre en pålidelig dagsværdi, og ÅRL giver derfor mulighed for at måle disse kapitalandele til kostpris.

Målingen til dagsværdi betyder, at eventuelle transaktionsomkostninger ved førstkommende balancedag indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen. Dagsværdireguleringen af finansielle aktiver og forpligtelser anses som en indtægt, der er indtjent, og kræves derfor ikke bundet efter opskrivningsreglerne i ÅRL.

At afledte finansielle instrumenter løbende skal måles til dagsværdi, kan indebære, at instrumentet i nogle perioder skal klassificeres som et aktiv, mens det i andre perioder skal klassificeres som en forpligtelse.

Amortiseret kostpris

Finansielle aktiver, der indgår i de to kategorier *"Udlån og tilgodehavende hidrørende fra virksomhedens egne aktiviteter i det omfang de ikke indgår i en handelsbeholdning"* og *"Øvrige finansielle aktiver, der ikke er afledte finansielle instrumenter, og som holdes til udløb"* samt de finansielle forpligtelser i kategorien *"Finansielle forpligtelser, der ikke indgår i en handelsbeholdning"* skal måles til amortiseret kostpris.

ÅRL definerer amortiseret kostpris som vist nedenfor:

Definition: Amortiseret kostpris

Ifølge ÅRL er amortiseret kostpris den værdi, som det finansielle aktiv eller den finansielle forpligtelse blev målt til ved første indregning med:

- *fradrag af afdrag,*
- *tillæg eller fradrag af den samlede amortisering af forskellen mellem det oprindeligt indregnede beløb og det beløb, der forfalder ved udløb og*
- *fradrag af eventuelle nedskrivninger for aktivers vedkommende.*

Som det fremgår af definitionen, beregnes amortiseringen på grundlag af den effektive rente på erhvervelsestidspunktet. Omkostninger i forbindelse med erhvervelsen af finansielle aktiver eller påtagelsen af finansielle forpligtelser, der efterfølgende skal måles til amortiseret kostpris, indgår i kostprisen på erhvervelsestidspunktet, og fordeles via amortiseringen over aktivets henholdsvis forpligtelsens løbetid. Reguleringer i amortiseret kostpris indregnes i resultatopgørelsen under finansielle poster som renteindtægter hhv. renteomkostninger på de finansielle aktiver eller forpligtelser.

Efterfølgende vises et eksempel på anvendelse af den effektive rentes metode.

Eksempel: Anvendelse af den effektive rentes metode

En virksomhed optager et lån med en hovedstol på 100 DKK, som forrentes med 5 % p.a. og løber i fem år. Ved lånoptagelsen modtager virksomheden 90 DKK og skal betale 5 DKK i lånoptagelsesomkostninger. Pengestrømmene bliver derfor:

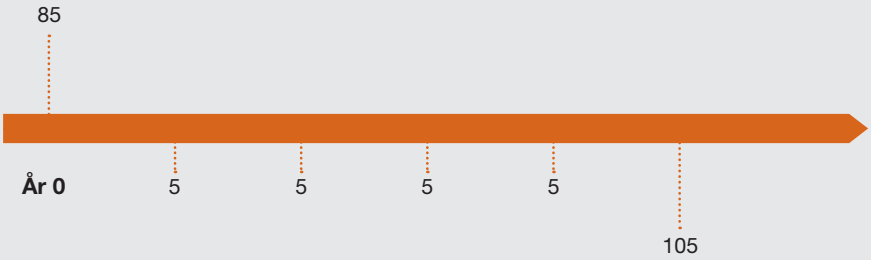

Den effektive rente findes herefter ved at bestemme, hvilken rente der tilbagediskonterer alle udbetalingerne til en værdi på 85. I dette tilfælde bliver den effektive rente 8,84 %. Årets renteomkostning beregnes herefter på baggrund af den effektive rente og den heraf følgende restgæld. Årets renteomkostning og restgæld bliver derfor i de fem år følgende:

År	Gæld primo	Rente	Betaling	Gæld ultimo
1	85,00	7,51	5,00	87,51
2	87,51	7,74	5,00	90,25
3	90,25	7,98	5,00	93,23
4	93,23	8,24	5,00	96,47
5	96,47	8,53	105,00	0,00

Finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris, skal nedskrives til en eventuelt lavere genindvindingsværdi, såfremt der foreligger objektive indikatorer for, at der er sket en værdiforringelse. Nedskrivningen opgøres som forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi og nutidsværdien af de forventede fremtidige pengestrømme tilbagediskonteret med aktivets effektive rente opgjort på tidspunktet for den første indregning.

4.6.1.3 Regnskabsmæssig sikring

Mange virksomheder søger at reducere deres eksponering mod forskellige typer af risici som fx valuta, rente og råvarepriser. For at imødegå disse risici kan virksomheden indgå forskellige former for finansielle kontrakter med en modsatrettet risikoeksponering og dermed fastlåse/sikre virksomhedens risikoeksponering (kaldet økonomisk sikring).

ÅRL og IFRS giver mulighed for under visse betingelser at afspejle denne sikring i regnskabet ved at ændre på indregningen og målingen af de berørte aktiver og forpligtelser, således den reelle risikoeksponering kommer frem i årsregnskabet (kaldet regnskabsmæssig sikring).

Udgangspunktet i ÅRL er, at årsregnskabet skal afspejle substansen i de underliggende transaktioner. Det betyder, at transaktioner, der er indgået med henblik på sikring, skal vises som sådan. Det er dog via regnskabspraksis muligt, at indregne sikringsinstrumentet via de almindelige regler og således fravige kravet om at afspejle transaktionen som en sikringstransaktion.

Ovenstående betyder, at virksomheden i realiteten kan vælge, om den vil anvende regnskabsmæssig sikring inden for forskellige typer af sikring, fx rentesikring, valutasikring, sikring af råvarepriser etc. Således er det muligt at anvende regnskabsmæssig sikring på rentesikring, men ikke på valutasikring. Valget udgør et valg af anvendt regnskabspraksis og skal dermed anvendes konsekvent inden for den enkelte type af regnskabsmæssig sikring.

PwC's opfattelse

ÅRL kræver, at den regnskabsmæssige behandling skal afspejle substansen i en transaktion. Det betyder, at en transaktion, der er indgået til sikring af en finansiel risiko, som udgangspunkt skal behandles som en regnskabsmæssig sikringstransaktion.

Det er PwC's holdning, at anvendelse af reglerne ikke er betinget af, at der foreligger en formel dokumentation i overensstemmelse med IFRS 9 (se nedenfor). Det vil dog være nødvendigt, at der foreligger dokumentation for, at sikringsinstrumenterne er erhvervet med henblik på at afdække en specifik finansiel risiko og dokumentation for, at sikringen kan forventes at være rimelig effektiv. Det kan fx være i form af politikker, der foreskriver, at der kun kan indgås afledte finansielle instrumenter af en bestemt type, hvis formålet er at afdække en specifik finansiel risiko.

ÅRL stiller ikke specifikke krav til dokumentationen og effektiviteten af sikringstransaktionen. Dog må det forventes, at dokumentationen omfatter nedenstående forhold:

- At sikringen ligger inden for virksomhedens risikostyringspolitikker.
- Identifikation af den sikrede transaktion (type af risiko, volumen, tidsmæssig placering mv.) og sikringsinstrumentet. Er det sikrede en fremtidig transaktion, kræves det yderligere, at denne højst sandsynlig vil blive realiseret.
- Vurdering af effektiviteten på sikringen og opgørelsesmetoden for effektiviteten.

Effektiviteten i et sikringsforhold skal testes gennem sikringens løbetid og som minimum ved hver regnskabsaflæggelse. Ved simple sikringer vil det sædvanligvis være tilstrækkeligt løbende at overvåge sikringsforholdet og vurdere, om der er sket begivenheder, som indikerer, at sikringen ikke længere er effektiv. For sikrede fremtidige salg i fremmed valuta vil effektivitetstesten kunne bestå i at sammenholde det afdækkede beløb med et opdateret budget.

Såfremt værdireguleringerne på sikringsinstrumentet overstiger værdiændringerne på det sikrede (oversikring), skal forskellen indregnes i resultatopgørelsen. Ved mere komplekse sikringer kan det være nødvendigt at foretage egentlige beregninger og dokumentere, at effektiviteten ligger inden for et passende spænd.

Sikring af fremtidige pengestrømme (cash flow-sikring)

ÅRL giver mulighed for at indregne værdireguleringer direkte i egenkapitalen i en særlig reserve, såfremt værdireguleringerne kan henføres til et sikringsinstrument, der sikrer en fremtidig pengestrøm, som fx et fremtidig salg, eller ved at omlægge et variabelt forrentet lån til fast rente via en renteswap. Bestemmelsen kan ikke anvendes, når værdien af et allerede indregnet aktiv eller en indregnet forpligtelse er sikret, idet reglerne om dagsværdisikring i disse tilfælde skal anvendes. Bemærk dog, at sikring af valutakursrisikoen på nettoinvesteringer i udenlandske enheder behandles som en sikring af fremtidige pengestrømme (de modtagne udbytter).

Modellen ved sikring af fremtidige pengestrømme er, at værdireguleringerne på sikringsinstrumentet midlertidigt indregnes på egenkapitalen. De akkumulerede værdireguleringer henstår på egenkapitalen frem til det tidspunkt, hvor den sikrede transaktion gennemføres, fx et varesalg i fremmed valuta. På dette tidspunkt indregnes de akkumulerede værdireguleringer, der henstår under egenkapitalen i resultatopgørelsen eller balancen sammen med det sikrede (basisjustering), fx under omsætning ved sikring af et varesalg i fremmed valuta.

Viser det sig efterfølgende, at den sikrede transaktion ikke indtræffer, skal de akkumulerede værdireguleringer indregnet på egenkapitalen overføres til resultatopgørelsen. Indregningen i resultatopgørelsen skal ske på det tidspunkt, hvor det ikke længere er sandsynligt, at den fremtidige transaktion bliver gennemført.

Sikring af dagsværdier (fair value-sikring)

Sikring af dagsværdier omfatter sikring af værdien på allerede indregnede aktiver og forpligtelser. Sikringen sker ved, at værdireguleringerne på sikringsinstrumentet indregnes i resultatopgørelsen. Ved anvendelse af dagsværdisikring ændres målingen af den sikrede risiko til dagsværdi, og værdireguleringerne herfra indregnes i resultatopgørelsen. Dette gælder, selvom aktivet eller forpligtelsen normalt måles til kostpris.

Reglen kan anvendes til fx at sikre værdien af langfristede tilgodehavender i fremmed valuta eller til at omlægge et fastforrentede lån til variabel rente via en renteswap. Dermed opnås en effektiv sikring mod værdiudsving som følge af ændringer i markedsrenten. Brugen af dagsværdisikring vil i denne situation fjerne asymmetrien i de anvendte måleattributter.

Ved sikringsforholdets ophør ændres målingen af det sikrede tilbage til den almindelige måling af aktivet. Dagsværdireguleringerne, der opstod under sikringsforholdet, indgår herefter som en del af det sikredes regnskabsmæssige værdi og indregnes i resultatopgørelsen i takt med realiseringen, nedskrivningen, afskrivningen eller amortiseringen af det sikrede.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at bestemmelserne om dagsværdisikring tilsvarende kan anvendes på sikring af risikoen for værdiudsving på bindende aftaler om køb eller salg af varer til en fast pris, fx sikring af en fastpris-råvarekontrakt.

En bindende aftale anses for at eksistere, når virksomheden har indgået en aftale, hvor mængde, pris og leveringstidspunkt alle ligger fast.

I disse tilfælde vil virksomheden indregne udsvingene i det sikrede og sikringsinstrumentet i resultatopgørelsen. Sikringen af det sikrede generer en balancepost, der indgår som en del af kostprisen, når den bindende aftale realiseres.

Virksomheden kan i disse tilfælde alternativt anvende reglerne for sikring af fremtidige pengestrømme.

4.6.1.4 Oplysninger og præsentation

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal indregningsmetoderne og målegrundlag for finansielle aktiver og forpligtelser angives. For de poster, der måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris, skal forudsætningerne for den valgte beregningsmetode oplyses.

Som følge af, at en række af de finansielle instrumenter efterfølgende skal måles til dagsværdi, skal der afgives oplysninger om, hvordan dagsværdien er opgjort, jf. afsnit 10.9 *Dagsværdimåling.* I denne forbindelse skal virksomhederne være særlig opmærksomme på, at det kan være nødvendigt at justere de af pengeinstitutterne opgjorte dagsværdier på fx renteswaps eller valutaterminsforretninger med virksomhedens eller pengeinstituttets kreditrisiko. Metoden for sådanne justeringer skal oplyses som en del af oplysningerne om dagsværdi.

Der skal endvidere redegøres for metoderne anvendt til sikring af aktiver og forpligtelser, som virksomheden har påtaget sig henholdsvis modtaget.

Indtægter og omkostninger fra finansielle aktiver og forpligtelser skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen som henholdsvis finansielle indtægter og omkostninger (se ÅRL-modelregnskabet).

Indtægter og omkostninger, der hidrører fra aktiver og forpligtelser, hvis værdi er effektivt afdækket af andre aktiver og forpligtelser, kan – uanset det generelle modregningsforbud – modregnes med indtægter og omkostninger, der hidrører fra sikringstransaktionerne. Det omfatter fx dagsværdiregulering af et fastforrentet lån og den modsatrettede kursregulering af en renteswap, der er indgået til sikringen af renterisikoen. Bestemmelsen vedrører kun præsentationen i resultatopgørelsen. I balancen kan værdien af sikringsinstrumentet således ikke modregnes i værdien af den afdækkede post.

Sikring af fremtidige pengestrømme, som indregnes på egenkapitalen, skal præsenteres i en særskilt reserve for dagsværdi. Denne reserve kan dog i stedet benævnes reserve for pengestrømssikring, såfremt virksomheden vælger at adskille valutakursreguleringer indregnet på egenkapitalen fra pengestrømssikring indregnet på egenkapitalen. For virksomheder i klasse C skal bevægelserne på reserven tillige præsenteres som en del af egenkapitalopgørelsen.

Finansielle indtægter skal specificeres på:

- Indtægter af andre kapitalandele, værdipapirer og tilgodehavender, der er anlægsaktiver
- Andre finansielle indtægter fra tilknyttede virksomheder
- Andre finansielle indtægter.

Finansielle omkostninger skal specificeres på:

- Nedskrivning af finansielle aktiver
- Andre finansielle omkostninger fra tilknyttede virksomheder
- Andre finansielle omkostninger.

PwC's opfattelse

ÅRL tager ikke stilling til, hvordan tilbageførsel af dagsværdiregulering vedrørende pengestrømssikring fra egenkapitalen skal klassificeres. Det er PwC's opfattelse, at den skal indregnes sammen med den afdækkede post, fx omsætning i fremmed valuta eller et materielt anlægsaktiv, købt i fremmed valuta.

Tilgodehavender, der forfalder til betaling mere end et år efter regnskabsårets udløb, anses som langfristede og skal klassificeres særskilt for hver arabertalspost, medmindre oplysningerne i stedet gives i noterne.

Forpligtelser, der forfalder til betaling inden for et år efter regnskabsårets udløb, er kortfristede. Andre forpligtelser er langfristede. Forpligtelserne skal klassificeres i overensstemmelse med disse kriterier for hver arabertalspost, medmindre tilsvarende oplysninger gives i noterne. Opdeles en finansiel forpligtelse i en kort- og langfristet del, skal det oplyses, at der er tale om samme forpligtelse, såfremt dette ikke fremgår af postens benævnelsen.

Virksomheder i regnskabsklasse B, C og D skal oplyse om:

- Den del af virksomhedens samlede gæld, der forfalder til betaling mere end fem år efter balancetidspunktet
- Værdiansættelsesmodeller og -teknikker for aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi (fx unoterede kapitalandele og afledte finansielle instrumenter), hvor dagsværdien ikke måles på et aktivt marked (niveau 3 i dagsværdihierarkiet)
- Centrale forudsætninger anvendt ved fastsættelsen af dagsværdi for aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi, hvor dagsværdien ikke måles på et aktivt marked (niveau 3 i dagsværdihierarkiet)
- Omfang og karakter af afledte finansielle instrumenter, der løbende måles til dagsværdi (fx renteswaps og valutaterminsforretninger, optioner, futures) herunder væsentlige aftalevilkår (fx valuta, mængde, løbetid, modpartens betalingsevne)

- Eventuelle tilgodehavender hos medlemmer af ledelsen, modervirksomhedens ledelse og nærtstående personer til denne kreds. I oplysningen skal angives summen af disse tilgodehavender, væsentlige vilkår – herunder rentefod – samt de beløb, der er tilbagebetalt i året. Oplysningerne skal fordeles på hver ledelseskategori. Er et lån optaget og indfriet i årets løb, skal det oplyses særskilt.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal endvidere oplyse om:

- For finansielle anlægsaktiver en anlægsnote svarende til den, der skal laves for materielle og immaterielle anlægsaktiver
- Har virksomheden finansielle anlægsaktiver, der måles til kostpris, amortiseret kostpris eller indre værdi, og hvis regnskabsmæssige værdier overstiger dagsværdien, skal der gives oplysninger om aktivernes dagsværdi, den indregnede værdi og årsagen til, at der ikke er foretaget nedskrivning. Kan dagsværdien ikke opgøres pålideligt, skal dette oplyses. Herudover skal der oplyses om, hvilken dokumentation der ligger til grund for, at den bogførte værdi vil blive genindvundet
- For hver post under gældsforpligtelser den del, der forfalder til betaling mere end fem år efter balancetidspunktet
- For konvertible gældsbreve, som virksomheden har udstedt:
  - Udestående beløb
  - Ombytningskursen
  - Den fastsatte frist for ombytning til kapitalandele
- For eventuelle optagne lån, hvor renten helt eller delvist er afhængig af det udbytte, som virksomheden deklarerer – eller af årets overskud:
  - Det udestående beløb
  - Den aftalte forrentning for hvert lån
- En kreditors tilkendegivelse af at ville træde tilbage til fordel for alle virksomhedens andre kreditorer med henblik på dækning af deres tilgodehavender i virksomheden. Oplysningen skal gives for hver forpligtelse, som er omfattet af tilbagetrædelsen. Der skal oplyses om det udestående beløb, tidspunktet for forfald og eventuelle særlige vilkår for tilbagetrædelsen.

4.6.1.5 Tilvalg af IFRS under ÅRL

Virksomheden kan i stedet for at følge de generelle bestemmelser om finansielle instrumenter under ÅRL vælge at anvende reglerne under IFRS, hvilket giver virksomheden mulighed for:

- At dagsværdiregulere visse investeringer uden om resultatopgørelsen
- At dagsværdiregulere gæld under visse betingelser (dagsværdioptionen)
- At måle visse råvarekontrakter med påtænkt fysisk levering til dagsværdi.

Der er tale om et "alt eller intet" koncept, således at man som regnskabsaflægger enten tilvælger IFRS fuldt ud eller også blot følger ÅRL's bestemmelser. Dette betyder, at virksomheden også skal afgive oplysninger om finansielle aktiver og forpligtelser som påkrævet af IFRS 7 og IFRS 13, der er væsentlig mere detaljeret end ÅRL og på visse områder indeholder særlig regulering.

4.6.2 Internationale regnskabsstandarder

Finansielle instrumenter behandles af IFRS 9 og IAS 32, som angiver præsentation, indregning og måling af finansielle instrumenter samt udsteders sondring mellem egenkapital og fremmedkapital på de udstedte instrumenter. IFRS 7 omhandler oplysningskravene for finansielle instrumenter, mens IFRS 13 indeholder principperne for opgørelse af dagsværdi og de hertil tilknyttede oplysningskrav. Herudover indeholder IAS 1 krav om oplysninger om kapitalforhold. Endvidere indeholder IFRIC 2, IFRIC 12, IFRIC 16 og IFRIC 19 forskellige fortolkningsbidrag til den regnskabsmæssige behandling af finansielle instrumenter.

4.6.2.1 Generelt

Definitionen af finansielle instrumenter under IFRS svarer indholdsmæssigt i al væsentlighed til definitionen under ÅRL. Til forskel fra ÅRL kræver IFRS meget tydeligt, at virksomheden klassificerer sine finansielle instrumenter i overensstemmelse med indholdet af den kontraktlige aftale. Dette krav kan medføre, at instrumenter, der juridisk klassificeres som egenkapital, regnskabsmæssigt skal klassificeres som en finansiel forpligtelse, fx hvis virksomheden er forpligtet til at tilbagekøbe instrumentet eller udlodde alt fremtidigt overskud. ÅRL fortolkes dog i stigende grad efter IFRS, også for så vidt angår klassifikationen af finansielle instrumenter, hvorfor der efterhånden er ret stor grad af overensstemmelse mellem de to regelsæt. Det gælder fx for konvertible gældsbreve, put-optioner vedrørende minoritetsinteresser og forpligtelser til at erhverve egne kapitalandele. Endvidere kræver IFRS, at finansielle instrumenter indbygget i andre aftaler i visse tilfælde skal opdeles på de respektive elementer.

I modsætning til ÅRL indeholder IFRS 9 også en definition af et afledt finansielt instrument.

Et afledt finansielt instrument er et finansielt instrument eller anden form for kontrakt, der har nedenstående tre karakteristika:

- Hvis værdi ændres som følge af ændringer i en specifik rentesats, værdipapirkurs, råvarepris, valutakurs, pris- eller renteindeks, kreditvurdering eller kreditindeks eller lign. variabler (kaldes undertiden "det underliggende"). Er det underliggende en ikke-finansiel variabel, må variablen ikke vedrøre en af parterne i kontrakten,
- som ved indgåelsen ikke kræver eller kun kræver en begrænset nettoinvestering i forhold til andre typer kontrakter, der påvirkes på tilsvarende måde af ændringer i priserne på det underliggende, og
- som afregnes på et fremtidigt tidspunkt.

Både forwardbaserede kontrakter (hvor begge parter er forpligtet til at opfylde aftalen) og optionsbaserede kontrakter (hvor en part kan vælge, om kontrakten skal opfyldes) er omfattet af definitionen på afledte finansielle instrumenter. De mest almindelige forekommende afledte finansielle instrumenter er forward, optioner og swaps.

Råvarebaserede kontrakter, hvorpå der forventes nettoafregning, skal klassificeres som et afledt finansielt aktiv og skal indregnes og måles efter de almindelige bestemmelser i IFRS 9. En forventelig nettoafregning inkluderer også de situationer, hvor der foretages levering af det underliggende, men hvor det umiddelbart efter leveringen videresælges for at opnå en spekulationsgevinst samt kontrakter på varer, der umiddelbart kan konverteres til likvider, fx råolie, guld og lign.

Råvarebaserede kontrakter, der forventes opfyldt ved levering af de underliggende varer, og hvor kontrakten er indgået med det formål at tilgodese virksomhedens behov for at anvende eller levere de fysiske varer, skal som udgangspunkt ikke behandles som et afledt finansielt instrument. Dog forventes det, at hovedparten af alle kontrakter om fremtidig levering falder indenfor reglerne, og dermed skal indregnes og måles efter de almindelige bestemmelser.

Undtagelse for eget forbrug

"Kontrakter, som indgås og fortsat besiddes med henblik på modtagelse eller overdragelse af det ikke-finansielle aktiv i overensstemmelse med virksomhedens forventede behov for køb, salg eller forbrug".

Undtagelse for eget forbrug er baseret på faktuelle forhold og forventninger. Der er ikke tale om et valg af regnskabspraksis. Det er således ikke muligt blot at sige, at virksomheder anvender henholdsvis, ikke anvender denne undtagelsesbestemmelse. Bemærk dog IFRS 9's mulighed for at vælge måling af fysiske kontrakter med et likvidt aktiv som det underliggende til dagsværdi.

I lighed med ÅRL undtager IFRS 9 en række finansielle aktiver og forpligtelser fra de generelle regler om indregning og måling som følge af deres særlige karakteristika. Disse finansielle aktiver og forpligtelser omfatter bl.a.:

- Kapitalandele i datterselskaber, associerede virksomheder og fællesledede virksomheder, se afsnit 9 *Koncernregnskab*
- Leasingtilgodehavender og -forpligtelser, se afsnit 10.7 *Leasing*
- Medarbejderforpligtelser, se afsnit 4.11 *Medarbejderforpligtelser*
- Egne kapitalandele og egenkapitalinstrumenter udstedt af virksomheden, se afsnit 6.2 *Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser*
- Forsikringskontrakter
- Gæld og aftaler vedrørende aktiebaseret vedlæggelse, se afsnit 10.4 *Aktiebaseret aflønning*
- Garantier og lånetilsagn.

Rettigheder og forpligtelser vedrørende salg af varer og tjenesteydelser, der er omfattet af IFRS 15 er ligeledes undtaget de generelle regler. Således er det reglerne i IFRS 15, der styrer indregning af tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelse, mens den efterfølgende måling styres af IFRS 9.

4.6.2.2 Første indregning og måling

Finansielle aktiver eller forpligtelser skal indregnes, når virksomheden indtræder i en kontraktuel aftale om det finansielle instrument.

Finansielle aktiver og forpligtelser bliver ved deres første indregning målt til dagsværdi med tillæg eller fradrag af direkte henførbare transaktionsomkostninger. Dagsværdien opgøres i den forbindelse efter reglerne i IFRS 13, og vil sædvanligvis svare til det beløb, der rent faktisk er betalt ved erhvervelsen af det finansielle aktiv, eller det provenu, der er modtaget ved påtagelsen af den finansielle forpligtelse.

Afviger dagsværdien fra den betalte pris, skal det indledningsvist vurderes, om transaktionen indeholder andre elementer end overdragelse af eller etablering af det finansielle instrument. Har et datterselskab fx modtaget et rentefrit lån fra dets moderselskab, kan en lavere dagsværdi henføres til, at lånet er modtaget fra et moderselskab. Forskellen mellem det modtagne provenu og dagsværdi opgjort ud fra en relevant lånerente udgør et ejerindskud og skal dermed indregnes direkte i anden totalindkomst.

Tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser måles på baggrund af transaktionsprisen efter bestemmelserne i IFRS 15, såfremt der ikke indgår væsentlige finansieringselementer. Tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser, der har en løbetid på under et år, kan indregnes og måles til deres nominelle værdi. Vælger virksomheden at gøre dette, skal den oplyse herom i årsregnskabet.

Finansielle aktiver og forpligtelser, der efterfølgende skal måles til dagsværdi via resultatopgørelsen, bliver ved den første indregning målt til dagsværdi, idet transaktionsomkostningerne indregnes i resultatopgørelsen.

Almindelige køb eller salg af finansielle aktiver – dvs. værdipapirhandler på sædvanlige markedsvilkår, hvor levering sker umiddelbart efter aftalens indgåelse – skal indregnes på aftaledatoen (datoen, hvor pris og mængde aftales og fastlåses) eller på leveringsdatoen (datoen, hvor instrumentet leveres og afregnes). Det valgte indregningstidspunkt er valg af regnskabspraksis og skal anvendes konsistent inden for den enkelte kategori af finansielle aktiver. Finansielle forpligtelser skal altid indregnes på aftaledatoen.

Indregningen efter afviklingsdato er undtagelsen til hovedreglen om, at finansielle aktiver skal indregnes på aftaledatoen. Indgår virksomheden en aftale om køb eller salg af et bestemt finansielt instrument, som ikke opfylder kravene til sædvanlige markedsvilkår, vil aftalen altid skulle indregnes på aftaletidspunktet. Tilsvarende gælder, hvis der er væsentlig tidsmæssig afstand mellem aftaledatoen og afviklingsdatoen. Aftalen skal i disse tilfælde betragtes som et afledt finansielt instrument.

Vælger en virksomhed at anvende leveringsdatoen som indregningstidspunkt, skal værdiforskydninger på det købte finansielle aktiv i perioden mellem aftaledatoen og leveringsdatoen indregnes i årsregnskabet. Indregningen af værdiforskydningen følger de almindelige regler for kategorien, hvori det købte aktiv skal klassificeres. Resultateffekt og kostpris bliver den samme efter de to metoder – uanset hvilken kategori det købte aktiv klassificeres i.

Klassifikation af finansielle aktiver

I forbindelse med den første indregning og måling skal finansielle aktiver klassificeres i en kategori. Kategorien er afgørende for, hvordan den efterfølgende indregning og måling foretages.

Finansielle aktiver kan klassificeres i en af nedenstående kategorier:

- Amortiseret kostpris
- Dagsværdi via anden totalindkomst (FVOCI)
- Dagsværdi via resultatopgørelsen (FVPL).

Klassifikationen af finansielle aktiver er under IFRS baseret på en vurdering af virksomhedens forretningsmodel og de underliggende betalingsstrømme på det finansielle aktiv. Virksomheden skal ved klassificeringen derfor vurdere følgende forhold:

1) Hvorvidt instrumentet er et egenkapital- eller gældsinstrument,
2) Den forretningsmodel, som den pågældende portefølje af finansielle aktiver indgår i, og
3) Instrumentets kontraktlige pengestrømme.

Ved fastlæggelse af, hvilken målingskategori et finansielt aktiv tilhører, bør ledelsen indledningsvist vurdere, om det finansielle aktiv er en investering i et egenkapitalinstrument, som defineret i IAS 32, eller et gældsinstrument. Ifølge IAS 32.11 er et egenkapitalinstrument en aftale, der giver indehaveren ret til en residual interesse i en anden virksomheds nettoaktiver. Disse skal altid måles til dagsværdi.

Opfylder aktivet definitionen på et egenkapitalinstrument, har virksomheden mulighed for uigenkaldeligt at klassificere det i kategorien ”Dagsværdi via anden totalindkomst (FVOCI)”. Udgangspunktet for egenkapitalinstrumenter er dog, at de skal klassificeres i kategorien ”Dagsværdi via resultatopgørelsen (FVPL)”.

Opfylder det finansielle aktiv ikke definitionen på et egenkapitalinstrument, skal det regnskabsmæssigt behandles som et gældsinstrument (fx obligationer og udlån).

Ved klassificeringen af et gældsinstrument skal det undersøges, hvad dets kontraktuelle pengestrømme består af. Består de af andet end tilbagebetalinger af aktivets hovedstol og medfølgende renter (Solely Payment of Principal and Interest – SPPI) – på fastlagte tidspunkter – skal gældsinstrumentet klassificeres i kategorien ”Dagsværdi via resultatopgørelsen”.

Består de kontraktuelle pengestrømme udelukkende af tilbagebetalinger af hovedstolen og herpå medfølgende renter – på fastlagte tidspunkter – skal den forretningsmodel, som virksomheden besidder gældsinstrumentet under, vurderes. Såfremt virksomhedens forretningsmodel er at besidde finansielle aktiver med henblik på udelukkende at modtage de kontraktuelle pengestrømme over aktivets løbetid samt de tilhørende renter, skal gældsinstrumentet klassificeres i kategorien ”Amortiseret kostpris”. Bemærk, at begge forhold (SPPI og forretningsmodellen) skal være opfyldt.

Består virksomhedens forretningsmodel i både at modtage de kontraktuelle betalingsstrømme og evt. sælge gældsinstrumentet, skal det klassificeres i kategorien ”Dagsværdi via anden totalindkomst”.

Virksomheden har i forbindelse med den første indregning altid mulighed for at klassificere et finansielt aktiv i kategorien "Dagsværdi via resultatopgørelsen". Dette kræver dog, at klassifikation fjerner eller reducerer en væsentlige målings- eller indregningsinkonsistens (accounting mismatch). Det er ikke muligt at anvende denne dagsværdioption på instrumenter, der styres og evalueres på et dagsværdigrundlag, idet disse instrumenter i forvejen måles til dagsværdi, jf. kravet om forretningsmodellen.

Klassificeringen af finansielle aktiver er summeret i nedenstående beslutningsdiagram:

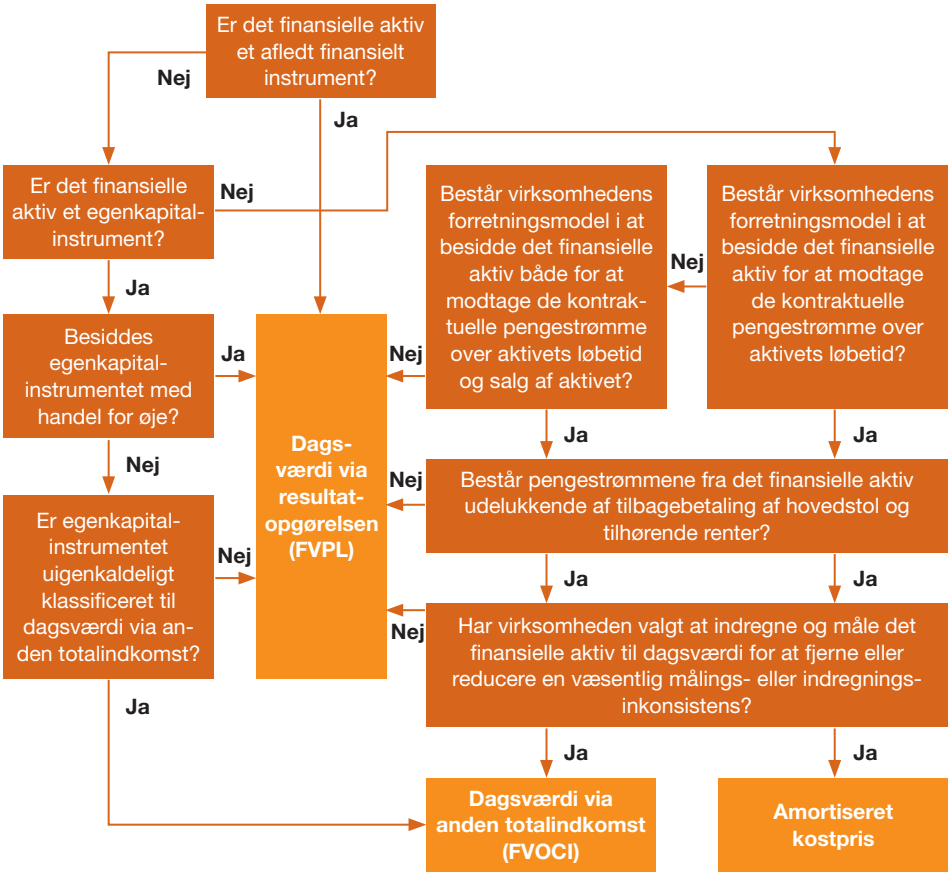

Vurdering af virksomhedens forretningsmodel

Virksomhedens ledelse skal fastlægge dens forretningsmodel. Forretningsmodellen fastlægges på baggrund af en vurdering af, hvordan virksomheden styrer og håndterer sine finansielle aktiver. Det er således ikke ledelsens hensigt med de enkelte finansielle aktiver, der afgør klassificeringen, men derimod en mere overordnet vurdering. Vurderingen kan således bl.a. tage hensyn til virksomhedens risikostyrings- og investeringspolitikker, likviditetsstyring, hvordan aktivernes resultat måles og rapporteres til ledelsen, og hvordan aktiverne indgår i ledelsens aflønning.

Forretningsmodeller skal vurderes på et passende aggregeringsniveau, idet den ikke skal foretages fra aktiv til aktiv, men tilsvarende skal den heller ikke nødvendigvis foretages samlet for hele virksomheden. Fx kan vurderingen foretages på porteføljeniveau.

En virksomhed kan derfor have mere end én forretningsmodel. Fx kan én portefølje holdes med henblik på at modtage de kontraktuelle pengestrømme over aktivets løbetid, mens en anden portefølje kan holdes med henblik på at sælge og realisere ændringer i dagsværdien.

Forretningsmodellen kan også bestå i at modtage de kontraktuelle pengestrømme over aktivets løbetid, selvom der forekommer enkeltstående salg inden for det finansielle aktivs løbetid. Såfremt salgene sker som følge af, at de finansielle aktiver ikke længere ligger inden for rammerne af virksomhedens investeringspolitik, fremskaffelse af finansiering af en investering, eller hvis salgene er af mindre og uvæsentlig karakter, vil disse ikke få betydning for klassifikationen. Foretages salgene imidlertid jævnligt, skal virksomheden revurdere klassifikationen af sine finansielle aktiver.

Eksempler: Ikke ændringer i forretningsmodel

- *Ændringer i hensigten med finansielle aktiver (selv pga. væsentlige ændringer i markedsforhold)*
- *En overførsel af finansielle aktiver mellem dele af virksomheden med forskellige forretningsmodeller*
- *Midlertidigt bortfald af et bestemt marked for et finansielt aktiv*
- *En konvertibel obligation, hvor konverteringsmuligheden udløber efter en vis periode. Udløbet er ikke en begivenhed, der medfører reklassifikation.*

Eksempel: Ændring i forretningsmodel

En virksomhed har en portefølje af kommercielle lån, den holder med henblik på at sælge på kort sigt. Virksomheden køber en anden virksomhed, der håndterer kommercielle lån og har en forretningsmodel, hvor lånene holdes med henblik på at indkassere de kontraktlige pengestrømme. Den oprindelige portefølje af lån er ikke længere til salg, da den nu holdes sammen med de tilkøbte kommercielle lån, og alle holdes med henblik på at indkassere de kontraktlige pengestrømme.

Når virksomheden foretager en sådan revurdering af sin forretningsmodel, skal den tage hensyn til tidligere foretagne salg af tilsvarende finansielle aktiver (frekvens, størrelse af salg og tidsmæssig placering), årsagen til salget (ændring i kreditrisiko eller udsving i dagsværdien) og forventede fremtidige salg (frekvens og størrelse af forventede fremtidige salg). Det er således ikke forekomsten af salg, der er afgørende, men vurderingen af den historiske salgsaktivitet sammenholdt med den forventede fremtidige salgsaktivitet og virksomhedens politikker for de relevante finansielle aktiver, der er afgørende for udfaldet af revurderingen.

Eksempel: Identifikation af forretningsmodel

En virksomhed har en forretningsmodel, hvor den besidder de finansielle aktiver udelukkende med henblik på at modtage de kontraktlige pengestrømme, men har set sig nødsaget til at sælge nogle af de finansielle aktiver pga. likviditetsbehov i driften.

Betyder det, at den i stedet skal vælge forretningsmodellen "Besiddelse både med henblik på at modtage de kontraktlige pengestrømme og med henblik på salg"?

Løsning

Nej. Selvom en virksomheds forretningsmodel er at besidde de finansielle aktiver med henblik på at modtage de kontraktlige pengestrømme, så behøver den ikke at beholde alle aktiver indtil udløb. Der er ingen klar grænse for, hvor mange salg før udløb, der skal til, før kategorien ikke længere kan anvendes, men der skal ses på, hvor ofte salg finder sted, hvilke årsager, der ligger bag ledelsens beslutning om salg og forventninger til fremtidige salg mv.

Væsentlige forhold ved vurderingen af virksomhedens forretningsmodel kan opsummeres som vist nedenfor:

	Finansielle aktiver holdes med henblik på at modtage de kontraktuelle betalingsstrømme over dets løbetid	Finansielle aktiver holdes med henblik på at modtage de kontraktuelle betalingsstrømme og sælge aktivet	Andre hensigter
Overordnede formål med det finansielle aktiv	Modtagelsen af de kontraktuelle pengestrømme er en integreret del af virksomhedens normale drift, og salg finder sted	Modtagelsen af de kontraktuelle pengestrømme og salg af aktiverne er begge en integreret del af virksomhedens normale drift	Salg af finansielle aktiver indgår som en integreret del af virksomhedens drift, og modtagelse af de kontraktuelle pengestrømme er tilfældigt
Eksempler på salg i de enkelte kategorier	Finansielle aktiver er alene solgt som følge af stigninger i aktivets kreditrisiko eller for at styre virksomhedens kreditrisiko	Salg af finansielle aktiver er en integreret del af virksomhedens likviditetsstyring, opretholdelse af afkastprofil eller matching af løbetid på finansielle aktiver og forpligtelser	De finansielle aktiver indgår i en aktiv styring, hvor virksomheden både køber og sælger finansielle aktiver på baggrund af aktivernes dagsværdi
Klassificering	Amortiseret kostpris	Dagsværdi via anden totalindkomst (FVOCI)	Dagsværdi via resultatopgørelsen (FVPL)

Vurdering af kontraktuelle pengestrømme og tilbagebetaling af hovedstolen med tilhørende renter (SPPI)

Det andet element, der skal vurderes i forbindelse med klassificeringen af finansielle aktiver, er, om de kontraktuelle pengestrømme udelukkende vedrører tilbagebetaling af det finansielle aktivs hovedstol og tilhørende renter på fastsatte tidspunkter (SPPI).

Hovedstolen er defineret som værende det finansielle aktivs dagsværdi ved første indregning. Hovedstolen kan dog ændre sig gennem aktivets løbetid som følge af fx afdrag.

Renter må udelukkende være et udtryk for tidsværdien, fordringens kreditrisiko, lånerisiko (fx likviditetsrisiko), profitmargin og omkostninger (fx kompensation for administrationsomkostninger) forbundet med at besidde det finansielle aktiv.

Således vil almindelige realkreditobligationer opfylde kravene til at være SPPI, selvom disse normalt indeholder en indfrielsesoption, idet det antages, at der ikke er knyttet en væsentlig præmie til indfrielsesoptionen. Tilsvarende gælder for variabelt forrentede obligationer, selvom disse måtte være købt til under kurs 100. Kursgevinsten betragtes her som en præmie for kredit- og likviditetsrisikoen.

Eksempel: Opfyldelse af SPPI-kriteriet

En virksomhed har et stående udlån, hvor udstederen på anfordring kan kræve hovedstol og påløbne renter indbetalt. Renten udgør markedsrenten, men betalingen af renter kan ikke foretages, medmindre udstederen forbliver solvent umiddelbart bagefter. Der beregnes ikke renters rente på udskudte rentebetalinger.

Opfylder dette lån SPPI-kriteriet?

Løsning

Udstederen kan blive nødt til at udskyde rentebetalinger, og da det ikke medfører yderligere rentebetalinger, er rentebetalingerne ikke et udtryk for tidsværdien af det resterende udestående. De kontraktlige betalinger er dermed ikke udelukkende betaling af renter og afdrag.

Aktivet opfylder derfor ikke SPPI-kriteriet. At udlånet kan kræves indfriet på anfordring, betyder ikke i sig selv, at betalingerne ikke udelukkende er SPPI-betalinger.

Indeholder det finansielle aktiv potentielt andre former for pengestrømme, eller påvirkes størrelsen af pengestrømme af andre forhold, fx udviklingen i et prisindeks, opfylder aktivet ikke kravene til at være SPPI. Således vil en konvertibel obligation, der giver mulighed for at konvertere obligationen til aktier i det udstedende selskab, ikke opfylde kravene til SPPI. Dette skyldes, at der potentielt kan komme andre former for pengestrømme end hovedstolen og renter.

Eksempel: Opfyldelse af SPPI-kriteriet
En virksomhed har en konvertibel obligation, der kan konverteres til et forud fastlagt antal aktier i udstederen.

Opfylder denne obligation SPPI-kriteriet?

Løsning
De kontraktlige pengestrømme er ikke betaling af hovedstol og renter på hovedstolen. Arrangementet er ikke et normalt lånearrangement, da afkastet er afledt af værdien af udstederens egenkapital.

Aktivet opfylder derfor ikke SPPI-kriteriet.

Klassifikation af finansielle forpligtelser

Tilsvarende finansielle aktiver skal finansielle forpligtelser ved første indregning og måling klassificeres i en kategori. Kategorien er afgørende for, hvordan den efterfølgende indregning og måling foretages.

Finansielle forpligtelser kan klassificeres i en af nedenstående kategorier:

- Amortiseret kostpris
- Dagsværdi via resultatopgørelsen.

Udgangspunktet for finansielle forpligtelser er, at disse klassificeres i kategorien *"Amortiseret kostpris".* Kategorien *"Dagsværdi via resultatopgørelsen"* anvendes kun, hvis der er krav om, at forpligtelsen skal måles til dagsværdi, eller hvis virksomheden har valgt måling til dagsværdi via resultatopgørelsen.

Finansielle forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning, og afledte finansielle instrumenter skal altid måles til dagsværdi via resultatopgørelsen.

Tilsvarende finansielle aktiver har virksomheder i forbindelse med den første indregning altid mulighed for at klassificere en finansiel forpligtelse i kategorien *"Dagsværdi via resultatopgørelsen".* Dette kræver dog, at et eller flere af nedenstående forhold er opfyldt:

- Klassificeringen eliminerer eller væsentligt reducerer en inkonsistens i målings- eller indregning (accounting mismatch).
- De finansielle forpligtelser overvåges på dagsværdibasis i overensstemmelse med en dokumenteret risikostyring eller investeringsstrategi og rapporteres til virksomhedens ledelse. Ledelsens overvågning af de finansielle forpligtelser sker på baggrund af dagsværdien.
- Den finansielle forpligtelse indeholder et indbygget afledt finansielt instrument.

Reklassifikation af finansielle aktiver og forpligtelser

Når klassifikationen af finansielle aktiver ved den første indregning er fastlagt, er det kun muligt at reklassificere dem til en anden kategori, hvis virksomheden ændrer sin forretningsmodel for styringen af finansielle aktiver. Finansielle forpligtelser kan ikke efterfølgende reklassificeres til andre kategorier.

Ændringer i en virksomheds forretningsmodel sker som udgangspunkt kun, når virksomheden begynder eller ophører med en væsentlig aktivitet. Ændringer i virksomhedens forretningsmodel forventes således kun at forekomme undtagelsesvist. Ændringer i forretningsmodellen skal være besluttet af den øverste ledelse og skal være en konsekvens af eksterne eller interne forandringer.

En reklassifikation får regnskabsmæssigt effekt fremadrettet fra dagen for reklassifikationen, dvs. at tidligere indregnede gevinster eller tab (inklusive nedskrivninger) og renter skal ikke genberegnes, og sammenligningstallene for tidligere perioder skal heller ikke tilpasses den nye klassificering.

Nedenstående tabel viser de forskellige muligheder for reklassifikation og deres regnskabsmæssige konsekvenser.

Oprindelig kategori	Ny kategori	Regnskabsmæssige konsekvenser
Amortiseret kostpris	Dagsværdi via resultatopgørelsen	Dagsværdi måles på dagen for reklassifikation. Forskel mellem tidligere amortiserede kostpris og dagsværdi ved reklassifikationen indregnes i resultatopgørelsen (IFRS 9.5.6.2).
Amortiseret kostpris	Dagsværdi via anden totalindkomst	Dagsværdi måles på dagen for reklassifikation. Forskel mellem tidligere amortiserede kostpris og dagsværdi ved reklassifikationen indregnes i anden totalindkomst. Den effektive rente justeres ikke som følge af reklassifikationen (IFRS 9.5.6.4).
Dagsværdi via resultatopgørelsen	Amortiseret kostpris	Dagsværdi på dagen for reklassifikation betragtes som det nye bruttotilgodehavende. Den effektive rente beregnes på baggrund af dagsværdi på datoen for reklassifikationen (IFRS 9.5.6.3).
Dagsværdi via resultatopgørelsen	Dagsværdi via anden totalindkomst	Dagsværdien på dagen for reklassifikationen bliver den nye indregnede værdi. Den effektive rente beregnes på baggrund af dagsværdi på datoen for reklassifikationen (IFRS 9.5.6.6).
Dagsværdi via anden totalindkomst	Amortiseret kostpris	Dagsværdien på dagen for reklassifikationen bliver den nye amortiserede kostpris. Akkumulerede gevinster eller tab i anden totalindkomst fjernes fra egenkapitalen og justeres mod dagsværdien af det finansielle aktiv på datoen for reklassifikationen. Den effektive rente justeres ikke som følge af reklassifikationen (IFRS 9.5.6.5).
Dagsværdi via anden totalindkomst	Dagsværdi via resultatopgørelsen	Dagsværdien på dagen for reklassifikationen bliver den nye indregnede værdi. Akkumuleret gevinst eller tab i anden totalindkomst reklassificeres til resultatopgørelsen på datoen for reklassifikationen (IFRS 9.5.6.7).

4.6.2.3 Efterfølgende indregning og måling

Som nævnt ovenfor styres den efterfølgende indregning og måling af, hvilken kategori det finansielle aktiv er klassificeret i.

Efterfølgende indregning og måling af finansielle aktiver

Kategorierne, som de finansielle instrumenter klassificeres i, kræver, at de måles efter forskellige principper. Herudover kan indregningen af værdireguleringen variere fra kategori til kategori. Kravene for de enkelte kategorier er derfor gennemgået nedenfor.

Efterfølgende indregning og måling af finansielle aktiver i kategorien "Amortiseret kostpris"

Finansielle aktiver i denne kategori skal måles til amortiseret kostpris på baggrund af den effektive rente i forhold til aktivets nominelle værdier og svarer til princippet under ÅRL, jf. afsnittet Amortiseret kostpris. Finansielle aktiver, der er nødlidende ved udstedelse eller køb (fx køb af en portefølje af nødlidende udlån), skal måles på baggrund af en kreditjusteret effektiv rente. Fastlæggelsen af den kreditjusterede effektive rente følger samme principper som den almindelige effektive rente, men tager blot hensyn til det forventede tab på aktivet.

Finansielle aktiver i kategorien skal undergå en vurdering af forventede tab. Vurderingen foretages i forbindelse med opgørelsen af den amortiseret kostpris og betyder, at tabet indregnes på tidspunktet for den første efterfølgende måling, dvs. dag 1. Vurderingen af det forventede tab er gennemgået i afsnittet *Værdiforringelse af finansielle aktiver for forventede kredittab*. Periodens amortisering og forventede tab indregnes i resultatopgørelsen.

Efterfølgende indregning og måling af finansielle aktiver i kategorien "Dagsværdi via anden totalindkomst (FVOCI)"

Finansielle aktiver i denne kategori måles til dagsværdien på balancedagen. Dagsværdien opgøres efter reglerne i IFRS 13, jf. afsnit 10.9 *Dagsværdimåling*. Værdireguleringerne fra ændringerne i dagsværdien indregnes under anden totalindkomst, hvor de henstår frem til det tidspunkt, hvor det finansielle aktiv afhændes eller på anden vis fjernes fra kategorien. På dette tidspunkt overføres de akkumulerede værdiændringer til resultatopgørelsen, hvis instrumentet er et gældsinstrument (dette gælder dog ikke egenkapitalinstrumenter, jf. nedenfor).

Værdireguleringer, der kan henføres til ændringer i valutakurser, det forventede kredittab og renterne, skal indregnes i resultatopgørelsen. Renterne skal opgøres på baggrund af den effektive rente og vil således svare til renten, som hvis den havde været opgjort efter amortiseret kostpris. De forventede tab på det finansielle aktiv skal ikke indregnes som en reduktion af aktivets værdi, men indregnes som en negativ værdiregulering under anden totalindkomst.

Egenkapitalinstrumenter, der er klassificeret i denne kategori, følger som udgangspunkt ovenstående regelsæt. Dog kan virksomheden i sjældne tilfælde være udfordret med at estimere dagsværdien på instrumenterne, fx hvis der ikke er tilstrækkelig nyere information tilgængelig til måling af dagsværdi, eller hvis der er et stort udfaldsrum af mulige målinger af dagsværdien. I disse sjældne tilfælde kan kostprisen anvendes som et passende estimat for dagsværdien, såfremt den ligger inden for de estimerede udfaldsrum for dagsværdien. Indre værdi må ikke anvendes som substitut for dagsværdi.

Modtagne udbyttebetalinger skal indtægtsføres via resultatopgørelsen, såfremt udbyttebetalingen i realiteten ikke er en nedbringelse af den investerede kapital. Fx vil en aconto udbytteudlodning i forbindelse med en igangværende likvidation som udgangspunkt være at anse som en tilbagebetaling af den investerede kapital og ikke som en udbytteindtægt. Tab og gevinster fra dagsværdireguleringerne fra egenkapitalinstrumenter indregnes under anden totalindkomst, og bliver i modsætning til tab og gevinster på gældsinstrumenter ikke overført til resultatopgørelsen, når de realiseres.

Efterfølgende indregning og måling af finansielle aktiver i kategorien "Dagsværdi via resultatopgørelsen (FVPL)"
Finansielle aktiver i denne kategori måles til dagsværdien på balancedagen. Dagsværdien opgøres efter reglerne i IFRS 13, jf. afsnit 10.9 *Dagsværdimåling* og alle ændringer i dagsværdien indregnes løbende i resultatopgørelsen.

Udbytte og rentebetalinger fra henholdsvis egenkapitalinstrumenter og gældsinstrumenter indregnes som indtægter i resultatopgørelsen.

Efterfølgende indregning og måling af finansielle forpligtelser

Kategorierne, som de finansielle forpligtelser klassificeres i, kræver, at de måles til amortiseret kostpris eller dagsværdi. Kravene til de to kategorier er gennemgået nedenfor.

Efterfølgende indregning og måling af finansielle forpligtelser i kategorien "Amortiseret kostpris"
Finansielle forpligtelser i denne kategori skal måles til amortiseret kostpris på baggrund af den effektive rente i forhold til forpligtelsens nominelle værdier. Metoden er således tilsvarende den, der er gældende for finansielle aktiver.

Efterfølgende indregning og måling af finansielle forpligtelser i kategorien "Dagsværdi via resultatopgørelsen"
Finansielle forpligtelser i denne kategori måles til dagsværdien på balancedagen. Dagsværdien opgøres efter reglerne i IFRS 13, jf. afsnit 10.9 *Dagsværdimåling.* Værdireguleringerne i dagsværdien skal som udgangspunkt opdeles i to elementer, nemlig dem, der kan henføres til ændringer i virksomhedens egen kreditrisiko, og alle andre forhold. Dette gælder dog ikke, hvis opdelingen medfører "accounting mismatch", idet alle værdireguleringer i disse tilfælde tillades indregnet i resultatopgørelsen.

Værdireguleringer, der kan henføres til ændringer i virksomhedens egen kreditrisiko, skal indregnes i anden totalindkomst og skal ved forpligtelsens indfrielse eller afhændelse overføres til poster under anden totalindkomst (fx overført resultat). Værdireguleringen fra virksomhedens egen kreditrisiko må således ikke overføres til resultatopgørelsen, og det er således ikke muligt at indregne en gevinst i resultatopgørelsen som følge af, at virksomhedens egen kreditvurdering forværres.

Værdireguleringer, der kan henføres til alle andre forhold end ændringer i virksomhedens egen kreditvurdering, indregnes løbende i resultatopgørelsen.

Nedenstående oversigt viser de forskellige kategorier og kategoriernes påkrævede måleattributter ved såvel første og efterfølgende indregning og måling.

Måling	Første indregning	Efterfølgende måling		Løbende værdiændringer
		Aktiver	Forpligtelser	
Amortiseret kostpris – finansielle aktiver	Dagsværdi[1]	Amortiseret kostpris		Årets amortisering og forventede tab resultatføres
Dagsværdi via anden total indkomst (FVOCI) – finansielle aktiver	Dagsværdi[1]	Dagsværdi		Værdireguleringer indregnes i anden totalindkomst. Forventede tab, valutakursreguleringer og renter resultatføres
Dagsværdi via resultatopgørelsen (FVPL) – finansielle aktiver	Dagsværdi	Dagsværdi		Resultatføres
Amortiseret kostpris – finansielle forpligtelser	Dagsværdi[1]		Amortiseret kostpris	Årets amortisering resultatføres
Dagsværdi via resultatopgørelsen (FVPL) – finansielle forpligtelser	Dagsværdi		Dagsværdi	Resultatføres

1) Dagsværdien er inklusive tillæg eller fradrag af direkte henførbare transaktionsomkostninger.

Værdiforringelse af finansielle aktiver for forventede kredittab

Nedskrivningsmodellerne i IFRS 9 kræver, at finansielle aktiver nedskrives for forventede kredittab og ikke blot indtrufne kredittab. Opgørelsen af det forventede kredittab skal enten følge den simplificerede model, den generelle model eller den kreditjusteret model. Det forventede kredittab indregnes umiddelbart efter indregningen af det finansielle aktiv, dvs. der bliver tale om et tab dag 1.

Den simplificerede model skal anvendes for tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser samt kontraktaktiver vedrørende salg af varer og tjenesteydelser, der ikke indeholder væsentlige finansieringselementer. Nedskrivningsmodellen kan tilvælges for tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser samt kontraktaktiver vedrørende salg af varer og tjenesteydelser med væsentlige finansieringselementer og for leasingtilgodehavender. Et tilvalg er valg af regnskabspraksis. Væsentlige finansieringselementer foreligger kun, hvis kredittiden overstiger et år.

Den kreditjusterede model skal anvendes ved opgørelsen af det forventede kredittab på finansielle aktiver, der på indregningstidspunktet allerede er nødlidende (fx købet af en portefølje af nødlidende udlån).

Den generelle model anvendes på finansielle aktiver, der ikke skal indgå i en af de to andre modeller, som fx udlån til koncernforbundne virksomheder

Den generelle model – vurdering af det forventede kredittab
Under den generelle model følger vurderingen af det forventede kredittab en tretrins model. Modellen kan overordnet illustreres således:

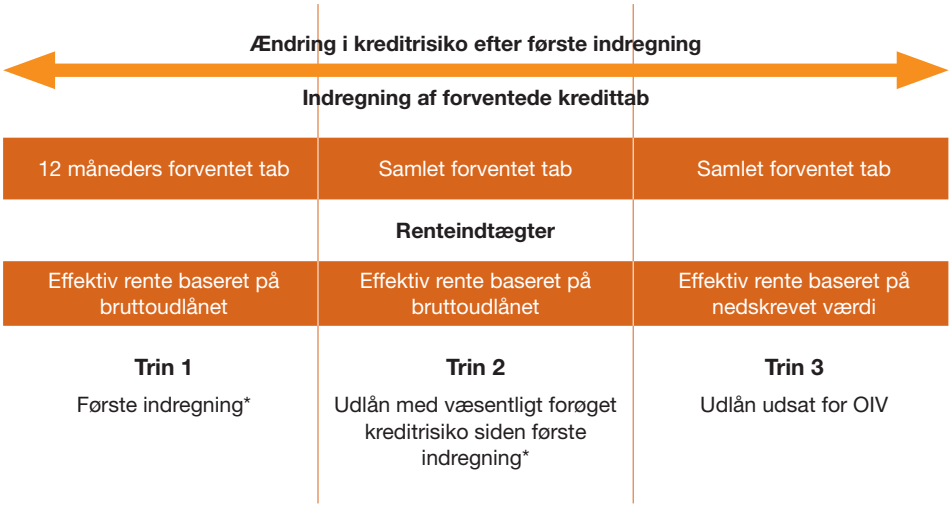

*) Bortset fra lån, der var udsat for objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) allerede ved første indregning.

Ifølge den generelle model skal virksomheden i forbindelse med indregningen af det finansielle aktiv indregne et forventet kredittab på baggrund af tabsbegivenheder, som forventes at indtræffe over de næste 12 måneder (modellens trin 1).

Virksomheden skal ved hver balancedag genmåle det forventede tab over de næste 12 måneder på de aktiver, hvor der ikke er indtruffet en væsentlig stigning i kreditrisikoen (sandsynligheden for, at debitor misligholder aftalen) siden første indregning.

Såfremt kreditrisikoen på det finansielle aktiv er lav, kan virksomheden dog umiddelbart antage, at der ikke er sket en væsentlig ændring i kreditrisikoen. Kreditrisikoen kan betragtes som lav, hvis kreditvurderingen er på "investment grade" niveau. Vurderingen af kreditrisikoen kan udarbejdes internt i virksomheden eller købes hos eksterne leverandører (kreditvurderingsbureauer). Den underliggende model skal være en generel anerkendt model for opgørelsen af kreditrisiko.

Vurderingen er absolut, og der må ikke tages hensyn til modtaget pant eller sikkerhedsstillelse. Yderligere må vurderingen ikke være relativ, dvs. opgjort i forhold til kreditrisikoen på virksomhedens øvrige finansielle aktiver.

Det forventede kredittab opgøres således som et vægtet gennemsnitligt kredittab på baggrund af de respektive sandsynligheder for misligholdelse (kreditrisiko) inden for de kommende 12 måneder. Kredittabet opgøres som forskellen i de kontraktlige pengestrømme, virksomheden har til gode i henhold til kontrakten, og de pengestrømme, som virksomheden forventer at modtage, tilbagediskonteret med den oprindelige effektive rente. Ved opgørelsen af tabet skal virksomheden tage hensyn til alle estimerede pengestrømme i aktivets forventede levetid og inkludere pengestrømme fra modtaget pant eller sikkerhedsstillelse.

Renteindtægter beregnes fortsat på baggrund af bruttoværdien af det indregnede aktiv, dvs. før nedskrivninger for forventet tab.

Er kreditrisikoen på tidspunktet for genmålingen steget væsentligt siden den første indregning, og uden at der er objektive indikatorer på værditab, skal det forventede kredittab opgøres på baggrund af det forventede tab, der forventes at indtræffe over udlånets samlede løbetid (trin 2). Renteindtægter skal fortsat beregnes på bruttoværdien af det indregnede aktiv.

Vurderingen af kreditrisikoen i trin 2 skal, hvis kreditrisikoen ikke er lav, baseres på sandsynligheden for, at debitor forsømmer sine betalinger til virksomheden, og må ikke ske på baggrund af ændringen i det forventede kredittab som under trin 1. Det er således udviklingen i sandsynligheden for forsømmelse mellem den første indregning og genmålingstidspunktet, der sammenlignes. Vurderingen af forsømmelsesrisikoen skal tage højde for alle dokumenterede oplysninger, som virksomheden med rimelighed har adgang til, herunder fremadskuende oplysninger.

Er det forventede kredittab i den foregående regnskabsperiode opgjort efter trin 2, men har virksomheden i indeværende regnskabsperiode vurderet, at der ikke er sket en væsentlig ændring i kreditrisikoen for aktivet, skal det forventede tab opgøres på baggrund af reglerne i trin 1, dvs. det forventede kredittab går fra at være opgjort på baggrund af aktivets levetid til en 12 måneders periode.

Såfremt der på tidspunktet for genmålingen eksisterer objektive indikationer på værdiforringelse, skal kredittabet – der forventes i hele aktivets levetid – indregnes (trin 3). Renteindtægterne skal i dette tilfælde genberegnes på baggrund af nettobeløbet af aktivet, dvs. efter nedskrivningen.

Den simplificerede model – vurdering af det forventede kredittab
For finansielle aktiver, hvor det forventede kredittab opgøres efter den simplificerede model, bliver det forventede kredittab opgjort med udgangspunkt i kredittabet, der forventes i hele aktivets levetid. Modellen starter således direkte i trin 2 i ovenstående figur.

I praksis vil langt de fleste ikke-finansielle virksomheder skulle anvende denne model, idet modellen skal anvendes på tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser uden et væsentligt finansieringselement.

Opgørelsen af det forventede kredittab i den simplificerede model kan foretages på baggrund en hensættelsesmatrix opgjort med udgangspunkt i virksomhedens historiske observerede misligholdelser. Hensættelsesmatrixen skal dog justeres for rimelig relevant og fremadskuende information, i det omfang det kan ske uden unødige omkostninger. Anvendelse af en sådan hensættelsesmatrix letter arbejdet med overvågningen af nedskrivningsbehovet på tilgodehavenderne.

Nedskrivningerne i henhold til en nedskrivningsmatrix kan fx baseres på, hvor længe tilgodehavenderne har været forfaldne. Tab må forventes at være større på ældre tilgodehavender end på nyere tilgodehavender. Nedenstående eksempel illustrerer, hvorledes der kan arbejdes med en sådan hensættelsesmatrice:

	Samlet salg	Udestående betalinger efter 30 dage	Udestående betalinger efter 60 dage	Udestående betalinger efter 90 dage
Forfaldsfordeling af salg [1]	10.000	8.000	4.500	1.500
Konstateret tab [2]	300	300	300	300
Tabsprocent: [2]/[1]	3%	3,75%	6,67%	20%

I dette trin analyseres den historiske tidsmæssige afvikling af en samlet fakturering på 10.000 og det hertil knyttede tab. Det vil i praksis svare til den samlede realiserede tabsprocent, hvis der ikke er en væsentlig udvikling i omsætningen (positiv eller negativ). Som følge af, at debitorer, der betaler, i sagens natur ikke længere medfører en risiko for kredittab, vil det samlede estimerede kredittab vedrørende denne fakturering være uændret efter betaling af de første 2.000 og dermed blive "skubbet videre" til næste tidsbånd. Det samme gælder i de følgende tidsbånd. Porteføljens samlede estimerede tab i forhold til bruttoudeståendet vil derfor udtrykke det forventede tab for hver af de respektive tidsbånd.

I praksis vil det næppe være nødvendigt at etablere denne fulde historik. Hvis virksomheden har pålidelige tabsdata pr. forfaldsperiode, må det være tilstrækkeligt som grundlag, uanset at det ikke giver en mulighed for at afstemme til porteføljens samlede forventede tabsprocent, altså de tre i ovenstående figur.

Næste trin i modellen kan illustreres således:

Forudsætninger

- Økonomisk lavkonjunktur/højere prognosticeret arbejdsløshedsprocent end anvendt i den historiske vurdering.
- Samme betalingsprofil og salg som i eksemplet ovenfor.
- Som følge af forventninger om dårligere konjunkturer er det forventede tab tilpasset fra 300 (historisk tab, jf. eksemplet ovenfor) til 400.
- De forudsætninger, der skal vurderes ved fastlæggelse af det forventede tab, omfatter bl.a. økonomisk udvikling, teknologiske forhold, fx industrispecifikke fremtidsudsigter, BNP-udvikling, beskæftigelsen og politiske faktorer. I forhold til den enkelte virksomhed overvejes også, hvorledes markedsudsigterne og udviklingen i kundekredsen ser ud.

	Samlet salg	Udestående betalinger efter 30 dage	Udestående betalinger efter 60 dage	Udestående betalinger efter 90 dage
Forfaldsfordeling af salg [1]	10.000	8.000	4.500	1.500
Konstateret tab [2]	400	400	400	400
Tabsprocent: [2]/[1]	4%	5%	8,9%	27%

I dette trin vurderes, om de historiske tabsprocenter er repræsentative. En situation, hvor de historiske tabsprocenter næppe er repræsentative, er fx ved Corona-krisen i foråret 2020, hvor udbruddet af COVID-19 har medført en økonomisk udvikling, som ikke er indeholdt i virksomhedernes historiske tabsprocenter. Her må det antages at være nødvendigt at justere tabsprocenterne.

Hvis virksomheden alene har anvendt de direkte observerbare tabsprocenter i de respektive tidsbånd, vil en sådan justering i sagens natur være en smule mere kompliceret – dog vil man kunne beregne ud fra formlen "anvendt nedskrivningsprocent * nyt estimeret tabsprocent" på den samlede portefølje (4 %) divideret med den oprindeligt estimerede tabsprocent på den samlede portefølje (3 %).

Den kreditjusterede model – vurdering af det forventede kredittab
Den kreditjusterede model vil som udgangspunkt ikke blive anvendt af almindelige virksomheder, idet de finansielle aktiver efter denne model skal være nødlidende på tidspunktet for første indregning. Renteindtægterne skal beregnes under hensyn til den nedskrevne værdi.

Forskelle og ligheder mellem nedskrivningsmodellerne er opsummeret i nedenstående skema:

	Den generelle model	Den simplificerede model	Den kreditjusterede model
Kategorien gælder for	Alle andre udlån og tilgodehavender, der ikke dækkes af de andre kategorier	Kvalificerende tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser, kontraktaktiver og leasingtilgodehavender	Finansielle aktiver, der er nødlidende på tidspunktet for indregning
Tidspunkt for indregning af forventet kredittab	Tidspunktet, hvor aktivet erhverves	Tidspunktet, hvor aktivet erhverves og indregnes	Akkumulerede ændring i kredittabet over aktivets levetid siden dets indregning
Basis for opgørelsen af kredittab	12 måneders forventet kredittab (eller kredittab i hele aktivets levetid, hvis denne er kortere) medmindre der er sket en væsentlig forværring i aktivets kreditrisiko, i hvilket tilfælde det er kredittab for hele aktivets levetid	Forventet kredittab i hele aktivets levetid	

4.6.2.4 Sammensatte finansielle instrumenter

Virksomheder indgår i visse tilfælde kontrakter vedrørende finansielle instrumenter, der består af flere elementer, som fx et konvertibelt lån, der sammensætter sig af et gældsinstrument (selve lånet) og en option (konverteringen af lånet til egenkapitalinstrumenter). I disse tilfælde skal det indbyggede, afledte finansielle instrument udskilles fra "hovedkontrakten", når følgende forhold alle er opfyldt:

- Det afledte finansielle instruments økonomiske karakteristika og risici er ikke nært forbundet med de økonomiske karakteristika og risici i "hovedkontrakten"
- Et instrument svarende til det instrument, der eventuelt skal udskilles fra den øvrige aftale, vil opfylde definitionen på et afledt finansielt instrument
- Den samlede kontrakt måles ikke i forvejen til dagsværdi med indregning af værdireguleringer i resultatopgørelsen.

Indbyggede afledte finansielle instrumenter i finansielle forpligtelser, der ikke er nært forbundne med hovedkontrakten, skal regnskabsmæssigt udskilles og dagsværdireguleres via resultatopgørelsen. Virksomheden kan dog vælge at måle hele den finansielle forpligtelse til dagsværdi via resultatopgørelsen, medmindre det indbyggede afledte finansielle instrument ikke væsentligt påvirker pengestrømmene fra kontrakten, eller det er klart, at det afledte finansielle instrument ikke skal udskilles.

En aftale om køb af varer fra en anden virksomhed, hvor betalingen skal erlægges i en valuta, *som ikke er en af parternes funktionelle valuta,* anses i visse tilfælde som et indbygget afledt finansielt instrument (en valutaterminskontrakt) i en kommerciel aftale. Valutaelementet behandles dermed som en valutaterminskontrakt, der skal udskilles og indregnes som en valutaterminskontrakt. Det betyder, at den underliggende købs- eller salgsaftale anses for indgået i lokal valuta. I en salgsaftale betyder det, at kontrakten dekomponeres til en aftale om levering i lokal valuta med beløbet divideret med terminskursen mellem de to valutaer, og en terminskontrakt om køb af den fremmede valuta til terminskursen. Valutaelementet skal dog ikke udskilles, hvis der er tale om en valuta, der sædvanligvis benyttes ved handel med de pågældende varer (fx USD ved råolie), eller når den pågældende valuta sædvanligvis benyttes til at indgå aftaler i den pågældende økonomi (fx en "hård valuta" i et højinflationsland eller en "stor" valuta i et lille land).

En "gearet" prisreguleringsklausul i en købs- eller salgsaftale – fx en aftale om, at hvis prisen på en komponent, der indgår i en vare, stiger med 10 %, stiger prisen på varen med 20 % – anses altid for ikke at være nært knyttet til hovedkontrakten og dermed et element, som skal udskilles.

Hvis en låneaftale giver mulighed for førtidig indfrielse, skal optionen til førtidsindfrielse udskilles, medmindre udnyttelse af den på ethvert tidspunkt, hvor den kan udnyttes, kun vil resultere i en uvæsentlig fortjeneste eller et uvæsentligt tab i forhold til den regnskabsmæssige værdi.

4.6.2.5 Ophør af indregning af finansielle aktiver og forpligtelser

Indregningen af et finansielt aktiv eller forpligtelse skal fortsætte, så længe fordele og risici tilknyttet aktivet eller forpligtelsen tilfalder virksomheden.

Ophør af indregning af finansielle aktiver

Vurderingen af, om et finansielt aktiv skal ophøre med at blive indregnet, foretages på konsolideret niveau. Finansielle aktiver skal fjernes fra balancen, når:

- De kontraktlige rettigheder til pengestrømmene ophører, eller
- Når virksomheden overdrager aktivet.

For almindelige virksomheder kommer denne vurdering på tale, når virksomheden indgår en factoringaftale om overdragelsen af tilgodehavender fra salg af varer og tjenesteydelser til et factoringselskab eller en finansiel virksomhed. Vurderingen af, om et aktiv er overdraget, er baseret på et todelt koncept, hvor det først skal afgøres, om selskabet ved transaktionen har overdraget de kontraktlige rettigheder knyttet til de finansielle aktiv. Vurderes det, at overdragelse har fundet sted, skal det afgøres, om selskabet i al væsentlighed har overført alle risici og fordele knyttet til det finansielle aktiv til erhververen. Er begge forhold opfyldt, anses det finansielle aktiv for at være overdraget.

Ved vurderingen af, om det finansielle aktiv anses for overdraget, skal det vurderes, om virksomheden har bibeholdt en væsentlig eksponering mod risici og fordele tilknyttet det finansielle aktiv. Overdragelsen er således ikke sket regnskabsmæssigt, hvis:

- Virksomheden bevarer kreditrisikoen
- Virksomheden bevarer risikoen for forsinket betaling af uforrentede fordringer, eller
- Erhverver har en ret til at tilbagesælge aktivet til en værdi, der overstiger markedsprisen, eller virksomheden har en ret til at tilbagekøbe aktivet til en værdi, der er lavere end markedsprisen.

Ved vurdering af, om der er sket en overdragelse, skal man være opmærksom på, at det finansielle aktiv kan være overdraget, selvom virksomheden bevarer de kontraktlige rettigheder til at modtage pengestrømmene fra aktivet, men kan være forpligtet til straks at sende dem videre til modparten (pass through arrangementer). Detaljerne i aftalen kan således have afgørende betydning for vurderingen.

Yderligere kan der være tilfælde, hvor overdrageren fastholder nogle af fordelene og risiciene ved det finansielle aktiv. I disse tilfælde skal det vurderes, om virksomheden har opgivet kontrollen med aktivet. Indregningen skal i disse tilfælde ophøre, hvis overdrageren har opgivet kontrollen med aktivet. Dette antages normalt at være sket, hvis erhververen har ret til at sælge aktivet til tredjemand, og hvis det er praktisk muligt at gøre, fordi der er et marked for aktivet.

En delvis overdragelse kan også opstå ved, at virksomheden bevarer en væsentlig risiko, men overdrager en anden risiko, eller ved at begge parter tager en del af fx kreditrisikoen. I disse tilfælde vil overdrageren ligeledes ophøre med at indregne aktivet.

Er kontrollen med det finansielle aktiv ikke fuldt overført, opretholdes indregningen af det finansielle aktiv i den overdragende virksomhed med, hvad der svarer til virksomhedens fortsatte interesse i aktivet, fx den beløbsmæssige størrelse af en afgiven begrænset garanti.

Rutediagrammet nedenfor viser de forhold, der skal vurderes (inklusive referencer til IFRS 9) ved vurderingen af, om et finansielt aktiv skal ophøre med at være indregnet.

Når et finansielt aktiv ophører med at være indregnet i balancen, skal et eventuelt tab eller en eventuel gevinst ved afhændelsen indregnes i resultatopgørelsen. Herunder tilbageføres den akkumulerede dagsværdiregulering på gældsinstrumenter i kategorien *"Dagsværdi over anden totalindkomst"*, der er indregnet i anden totalindkomst.

Tilbageførslen sker over resultatopgørelsen, således at de akkumulerede tab og gevinster på aktivet indregnes i resultatopgørelsen ved afhændelsen. Gevinster og tab fra egenkapitalinstrumenter overføres internt under anden totalindkomst.

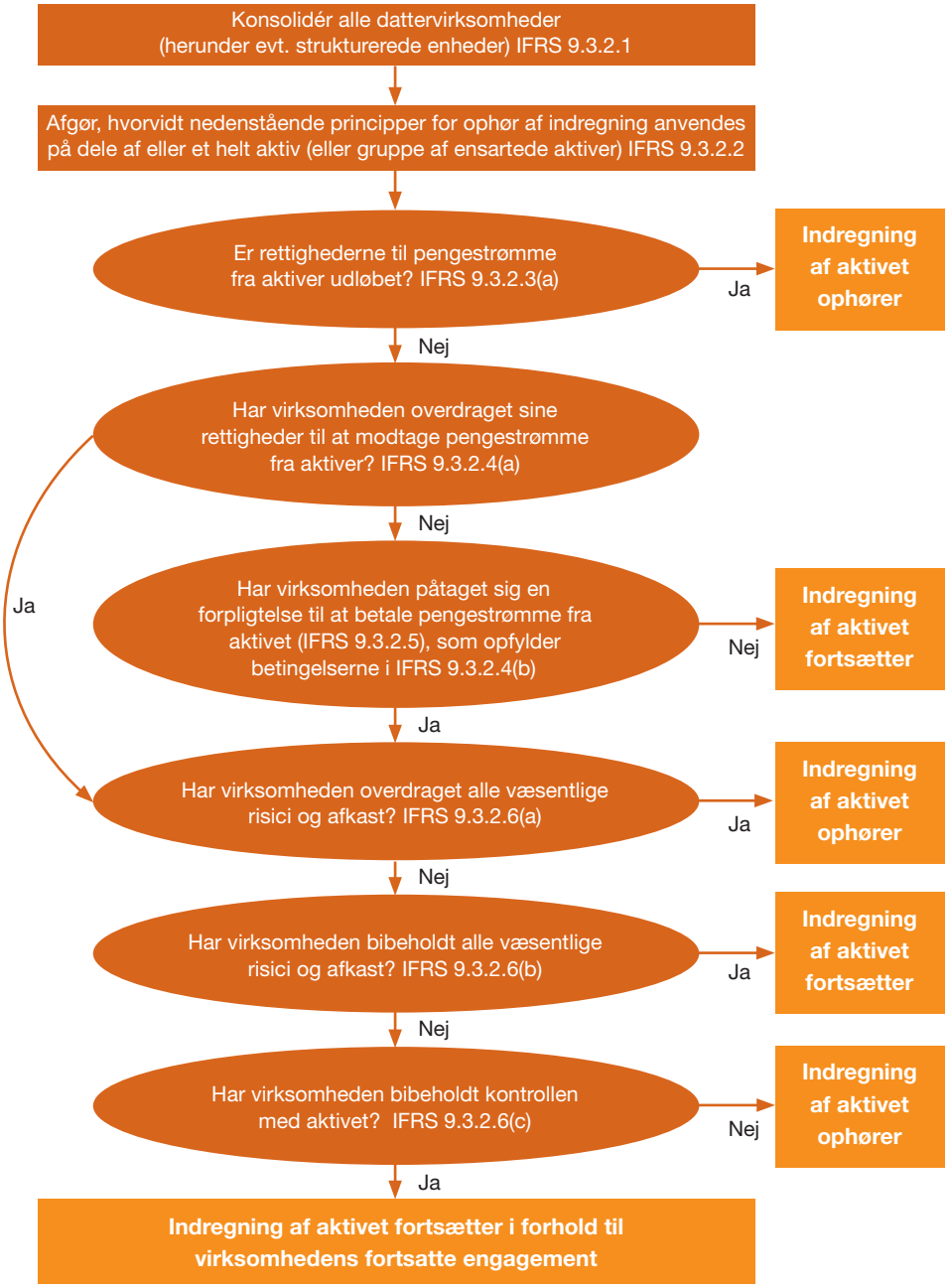

Ophør af indregning af finansielle forpligtelser

En finansiel forpligtelse skal indregnes, indtil den er betalt, eller indtil virksomheden som følge af lovgivningen eller aftale med kreditor er blevet frigjort for forpligtelsen. Gevinst eller tab i forhold til den regnskabsmæssige værdi indregnes i resultatopgørelsen.

Vurderingen af, om en finansiel forpligtelse skal ophøre med at være indregnet, kan komme på tale, når en virksomhed omlægger/genforhandler et lån med samme kreditor, eller hvis den indgår i en aftale om supply chain financing (reverse factoring).

Genforhandles en låneaftale med den samme kreditor, skal der sondres mellem, om der foreligger:

- En afvikling af den gamle gæld og optagelse af ny, eller
- Omlægning af en eksisterende gæld.

En omlægning af en eksisterende gæld antages at foreligge, såfremt det nye lån i det væsentligste er identisk med det gamle. Dette er tilfældet, hvis nutidsværdien af fremtidige pengestrømme på det nye lån – inklusive eventuelle omkostninger ved omlægningen – ikke afviger med mere end +/- 10 % af nutidsværdien af fremtidige pengestrømme på det gamle lån. Nutidsværdien skal beregnes på grundlag af den effektive rente på det oprindelige lån. Omkostninger til tredjemand i forbindelse med låneomlægningen må ikke medregnes i 10 %-testen – kun betalinger til långivere må indgå, selvom den efterfølgende regnskabsmæssige behandling til amortiseret kostpris forudsætter, at også andre omkostninger indgår i grundlaget for opgørelsen af den effektive rente.

Afviger nutidsværdierne på det nye og gamle lån med mere end 10 %, skal omlægningen regnskabsmæssigt behandles som afvikling af den gamle gæld og optagelse af en ny. Princippet er illustreret i nedenstående figur.

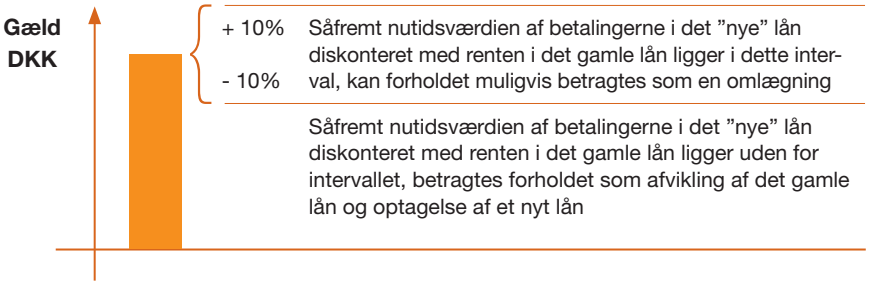

PwC's opfattelse

Hvis nutidsværdien af den ændrede låneaftale ligger uden for +/- 10 %-grænsen, skal forholdet betragtes som en afvikling af det eksisterende lån og optagelse af et nyt. Det er PwC's opfattelse, at man som et valg af regnskabspraksis kan vælge også at inddrage de kvalitative forhold ved vurderingen, selvom nutidsværdien af de nye betalingsstrømme ligger inden for +/- 10 %-grænsen.

Hvis de kvalitative forhold i den ændrede aftale afviger væsentligt fra forholdene i den oprindelige aftale, kan det altså betragtes som en indfrielse af den oprindelige låneaftale og optagelse af et nyt lån. De forhold, som skal tages i betragtning, er bl.a.:

- *Valutaen, lånene er optaget i*
- *Fast vs. variabel rente*
- *Konverteringsmuligheder*
- *Lånebetingelser i øvrigt, fx sikkerhedsstillelser.*

Er ændringen i nutidsværdien mindre end 10 %, anses låneomlægningen ikke som en indfrielse af lånet, jf. dog nedenfor omkring muligheden for også at inddrage en kvalitativ vurdering af forholdene. Efter IFRS 9 skal man i disse tilfælde alligevel ændre den effektive rente, så den afspejler de ændrede pengestrømme inklusive relaterede transaktionsomkostninger. IFRIC har her udtalt, at bestemmelsen i IFRS 9 AG.5.4.6. om omberegning af den amortiserede kostpris ved ændringer i pengestrømme, finder anvendelse. Det betyder, at der indregnes en gevinst eller et tab lig forskellen mellem nutidsværdien af de kontraktlige betalinger umiddelbart før og efter ændringen opgjort med lånets oprindelige effektive rente. Transaktionsomkostninger indregnes derimod som en regulering til den amortiserede kostpris og behandles dermed som en korrektion af den oprindelige effektive rente og indregnes derved efterfølgende i resultatopgørelsen ved amortisering af lånet.

Følgende eksempel illustrerer principperne:

Eksempel

Oprindeligt lån	**År**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
Låneydelser		2.250	2.250	52.250					
Hovedstol	50.000								
Kuponrente	4,5%								
Effektiv rente	4,91%								
Bogført værdi/nutidsværdi af betalinger ved låneomlægning	49.441								
Indfrielsesbeløb, kurs 115	57.500								
Nyt lån	**År**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**
Udbetaling/ydelser	57.500	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	1.150	58.650
Hovedstol	57.500								
Kuponrente	2,00%								
Nutidsværdi af ændrede betalinger ved oprindelig effektiv rente	46.646								
Ændring i nutidsværdi i procent af oprindeligt låns bogførte værdi	6,0%								

Er det nye lån et variabelt forrentet lån, kendes den fremtidige rente i sagens natur ikke. Her giver det ikke mening blot at antage, at den fremtidige rente er lig den aktuelle rente. Ved i stedet at basere den på en forudsætning om, at den fremtidige rente afgøres af den aktuelle rentekurve sikres, at der er sammenhæng mellem den faste og den variable rente. Med andre ord benyttes den relevante forwardrente for perioden (fx en CIBOR-rente).

Kvalificerer transaktionen til at være en ikke væsentlig ændring af betingelserne – dvs. en låneomlægning – skal den regnskabsmæssige værdi justeres til det beløb, der fremkommer ved tilbagediskontering af de nye ydelser tilbagediskonteret med det oprindelige låns effektive rente. Forskelsbeløbet (modifikationseffekten) indregnes i resultatopgørelsen.

Er betingelserne for, at der er tale om en låneomlægning, ikke opfyldt, skal der beregnes tab/gevinst ved indfrielse af den oprindelige forpligtelse. Denne udgøres af forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi af forpligtelsen, dvs. efter fradrag af uamortiserede låneomkostninger og det beløb, der betales ved indfrielsen plus eventuelle indfrielsesomkostninger. Tabet/gevinsten indregnes i resultatopgørelsen. Det nye lån behandles efter de almindelige bestemmelser for finansielle forpligtelser. Herunder amortiseres eventuelle transaktionsomkostninger og kurstab på det nye lån som en del af renteomkostningerne over lånets løbetid.

Vurdering af, om der er tale om en væsentlig ændring af det oprindelige lån, kan foretages med udgangspunkt i nedenstående rutediagram.

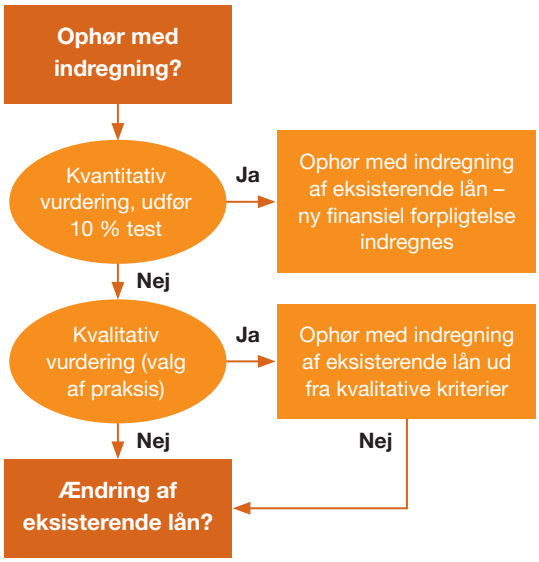

Som det fremgår af ovenstående figur, har virksomheden mulighed for at vælge via regnskabspraksis at lægge en kvalitativ test af omlægningen ovenpå den kvantitative test. Den kvalitative test indebærer således, at selvom man fx ligger inden for de 10 % – og dermed efter den kvantitative test – kan lave en kvalitativ vurdering af, om lånet i realiteten er det samme. Her kan følgende forhold inddrages:

- Ændring i valuta
- Ændring i rentebase (fx fast til variabel)
- Ændring i covenants
- Ændring i hovedstol
- Ændring i sikkerhedsstillelse.

En omlægning, der kvantitativt anses som væsentlig/uvæsentlig, kan således på baggrund af en kvalitativ vurdering blive uvæsentlig/væsentlig.

En nødlidende virksomhed, der gennemfører en låneomlægning, som udgør en væsentlig ændring af lånebetingelserne, vil ofte indregne en gevinst ved en sådan omlægning, da dagsværdien af lånet alt andet lige vil være lavere end kurs 100. Omvendt kan en virksomhed med en høj kreditrating risikere at indregne et tab, fordi lånets kursværdi er over 100. Forholdet kan illustreres ved, at det antages, at en virksomhed har optaget et lån til en nominel rente på 4 % p.a., og som følge af en forbedring af sin økonomiske stilling og kreditrating nu kan optage et tilsvarende lån til 3 % p.a. Indleder virksomheden en genforhandling, hvor eneste ændring i låneaftalen er den nominelle rente, vil det sandsynligvis medføre, at nutidsværdien af pengestrømmene ændrer sig med mere end 10 %, idet et lån med en nominel rente på 4 % p.a., alt andet lige, vil have en dagsværdi, der er højere end 100. Virksomheden vil i dette tilfælde realisere et tab, der skal indregnes i resultatopgørelsen.

Nedenstående beslutningsdiagram viser, hvorledes ændringer i pengestrømme skal håndteres.

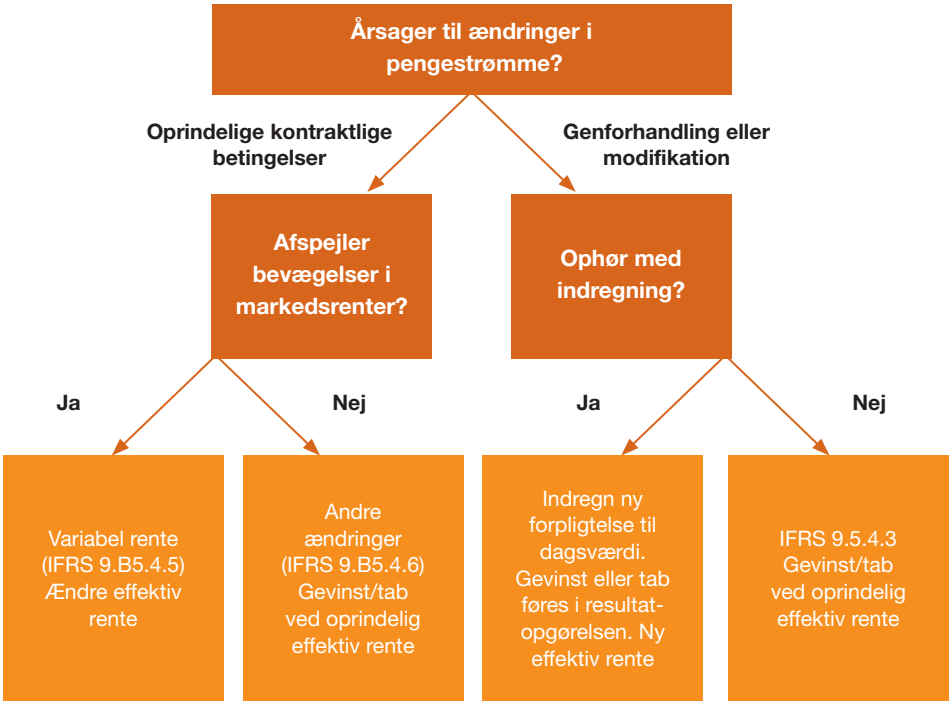

Særligt om supply chain financing (reverse factoring)

Mange virksomheder arbejder i dag med såkaldte reverse factoring- eller supply chain financing arrangementer. Disse arrangementer har til formål at forbedre såvel købers som sælgers arbejdskapital ved, at sælger har mulighed for at få sit tilgodehavende betalt hurtigere, mens køber har fordelen af en lang kredittid. Der er i realiteten tale om et trepartsforhold, hvor køber faciliterer, at sælger kan overdrage sit tilgodehavende med en lang kredittid til en bank, som er villig til at tage en kreditrisiko på køber.

Ved et supply chain financing arrangement vil en bank betale virksomhedens varekreditorer, så leverandøren opnår tidligere betaling, og virksomheden samtidig ikke har anvendt likviditet hertil. Virksomheden venter derfor med at betale banken herfor. Et typisk forløb ved reverse factoring er:

1) Leverandøren leverer varer til virksomheden, og der opstår et debitor-/kreditorforhold mellem leverandøren og virksomheden.
2) Virksomheden bekræfter købet, og at den vil betale mellemværendet.
3) Leverandørens tilgodehavende sælges til banken.
4) Leverandøren modtager betaling fra banken enten på forfaldsdatoen eller tidligere.
5) Virksomheden betaler banken på forfaldsdatoen eller senere.

Forholdet kan illustreres således:

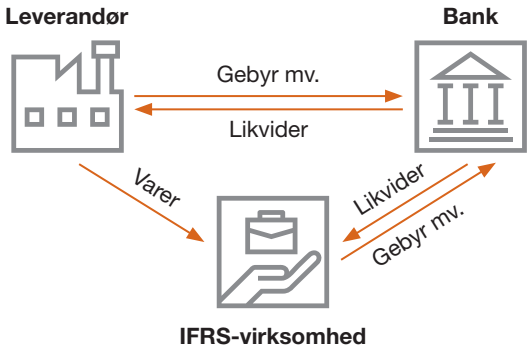

Spørgsmålet er, om en sådan overdragelse af fordringen medfører, at gælden ændrer karakter til at være bankfinansiering og ikke længere leverandørgæld.

Besvarelsen af dette spørgsmål afhænger af en helhedsvurdering, hvor det generelt gælder, at jo tættere knyttet virksomheden er til aftalen med banken, jo mere indikerer det, at der nu er tale om bankfinansiering. Er det fx virksomheden, der 1:1 skal betale sælgers omkostninger ved at overdrage fordringen til banken, indikerer det, at der er tale om bankfinansiering. Ligeledes indikerer det, at det er bankfinansiering, hvis sælger er tvunget til at overdrage alle fordringer over for virksomheden til banken, eller at betalingsbetingelserne ændres til en kortere kredittid, hvis banken trækker sin kreditfacilitet.

Aftaler virksomheden og kreditor, at en finansiel forpligtelse indfries ved, at virksomheden udsteder egne egenkapitalinstrumenter, skal debitor efter IFRIC 19 anse gælden for indfriet til dagsværdien af de egenkapitalinstrumenter, der udstedes. Gevinst eller tab i forhold til gældens bogførte værdi indregnes i resultatopgørelsen. Hvis dagsværdien af egenkapitalinstrumenterne ikke kan opgøres pålideligt, anvendes dagsværdien af gælden som grundlag for beregning af indfrielsesbeløbet. Behandlingen er anderledes end ved konvertible obligationer, hvor konverteringen ikke medfører regnskabsmæssig gevinst eller tab.

Det væsentligste regnskabsmæssige spørgsmål i sådan et arrangement set fra virksomhedens synsvinkel er, om virksomheden skal ophøre med at indregne en gæld til leverandøren og i stedet indregne en gæld til banken. Hvorvidt gælden skal præsenteres som bankgæld eller leverandørgæld (en del af arbejdskapitalen), kan få betydning for virksomhedens hoved- og nøgletal, herunder arbejdskapitalen, nøgletal til bankcovenants, rapporteret nettogæld, pengestrømme mv.

Udgangspunktet er, at der skal ske ophør med indregning af gælden til leverandøren, hvis gældsforpligtelsen er ophørt, eller betingelserne er væsentligt modificerede, jf. IFRS 9.3.3.1. IFRS 9 beskriver ikke på samme måde som ved finansielle aktiver, hvilke forhold der gør sig gældende ved ophør med indregning af finansielle forpligtelser. Efter PwC's vurdering bør virksomheden overveje en række forskellige indikatorer ved vurderingen af, om betingelserne er væsentligt modificerede:

Indikator	Indikation på klassifikation som bankgæld	Indikation på klassifikation som varekreditor
Er faktura transporteret til banken?	Transaktionen medfører, at der er opstået en ny finansiel forpligtelse, der erstatter den oprindelige faktura. Der skal ske ophør med indregning af den oprindelige leverandørgæld, og en bankgæld skal indregnes i stedet.	Fakturaen er ikke transporteret til banken, men banken sørger blot for betalingen af leverandøren.
Hvad er formålet med arrangementet?	At forbedre købers arbejdskapital.	At hjælpe leverandøren med at opnå billig kredit.
Er der samtidig med arrangementet foretaget ændringer i betalingsvilkårene?	Der er foretaget ændringer i betalingsvilkår, eller vilkårene ændres ikke for leverandører, der ikke er omfattet af arrangementet eller ændres igen, hvis leverandørerne træder ud af arrangementet. Virksomheden betaler banken senere end datoen for den oprindelige faktura, eller hvis de nye betalingsvilkår ikke er normen i branchen.	Der foretages ikke ændringer i betalingsvilkårene, eller ændringerne var allerede til forhandling. De nye vilkår ligger indenfor normen i branchen, og/eller vilkårene ændres for leverandører, uanset om supply chain financing anvendes.

Indikator	Indikation på klassifikation som bankgæld	Indikation på klassifikation som varekreditor
Hvem forhandler betingelserne for arrangementet?	Virksomheden vælger, hvilke leverandører, der skal omfattes af arrangementet, og forhandler priser og vilkår på deres vegne.	Banken og leverandøren forhandler direkte. Virksomheden er blot agent, der introducerer leverandører baseret på kriterier fastlagt af banken. Vilkår forhandles mellem leverandøren og banken.
Modtager køber fees eller andre betalinger fra banken, eller betales der beløb til banken udover, hvad der var omfattet af den oprindelige faktura?	Virksomheden betaler eller modtager betaling forbundet med beløbet på fakturaen.	Alle fees og renter bæres af leverandørerne. Der kan dog accepteres betaling for fakturahåndtering på bankens platform.
Har et moderselskab eller en anden koncernforbundet virksomhed garanteret for virksomhedens betaling overfor banken?	Sådanne garantier indgås normalt ikke i almindelige leverandørtransaktioner. Introduceres de i forbindelse med etableringen af supply chain financing, er det en indikation på, at der er tale om bankfinansiering.	Hvis garantier eksisterede allerede overfor leverandører inden indgåelse af supply chain financing arrangementet, er det en indikation på, at der er tale om leverandørfinansiering.
Er der reelt tale om en trepartsaftale mellem leverandør, køber og bank?	Er det krævet, at leverandøren skal indgå factoring med banken og overføre eller sælge alle fakturaer inden forfald, er der tale om bankfinansiering.	Hvis leverandøren har mulighed for, men ikke pligt til, at overføre eller sælge tilgodehavender før forfald, er det en indikation på leverandørgæld.
Vil arrangementet påvirke købers pengestrømme, herunder den tidsmæssige placering af betalingen, indregning af kontantrabatter, håndtering af kreditnotaer eller betaling af strafrenter?	Hvis betalingsmønstret ændres væsentligt som følge af arrangementet, eller det er væsentligt anderledes end for leverandørforhold, der ikke er omfattet af supply chain financing arrangementet, indikerer det, at der er tale om bankfinansiering.	Hvis pengestrømmene ikke ændres væsentligt, indikerer det, at der er tale om leverandørgæld.
Har køber mulighed for at fastlægge betalingstidspunktet?	Nej.	Ja, selvom det kan medføre strafrenter.

Ovenstående indikatorer skal overvejes i sin helhed for at opnå en forståelse for arrangementets substans, og hvorvidt der skal ske ophør med indregning af den oprindelige gæld til leverandør og i stedet foretages indregning af en gæld til banken.

Virksomheden vil normalt ikke kunne præsentere en gæld til en bank som leverandørgæld i balancen, da sådan en gæld generelt opfattes som en del af den almindelige forretning med leverandørerne. Klassificeres mellemværendet i arrangementet som en gæld til banken, skal den derfor også benævnes som sådan i balancen.

Er det derimod konklusionen, at forpligtelsen fortsat skal klassificeres som leverandørgæld, vil det være hensigtsmæssigt at oplyse i noterne, at der er tale om et reverse factoring arrangement. Det skyldes bl.a., at der kan være tale om en væsentlig regnskabsmæssig vurdering ved fastlæggelse af regnskabspraksis for virksomheden, jf. IAS 1.122. Dette stemmer også overens med IFRIC's seneste udtalelser på området.

4.6.2.6 Regnskabsmæssig sikring

IFRS 9 giver mulighed for at benytte reglerne for regnskabsmæssig sikring, der har til formål at afspejle evt. dispositioner, virksomheden har iværksat for at afdække uønskede risici i henhold til dens risikostyring regnskabsmæssigt. Sædvanligvis afdækker virksomheder risici knyttet til finansielle instrumenter eller forventede pengestrømme, men det er også muligt at anvende regnskabsmæssig sikring på risici, relateret til ikke-finansielle aktiver, fx risikoen for værdiudsving på en varebeholdning.

IFRS 9 oplister tre former for regnskabsmæssig sikring:

- Sikring af dagsværdi (fair value hedge), hvor den risiko, der afdækkes, er risikoen for ændringer i dagsværdien af et indregnet aktiv, en indregnet forpligtelse eller en bindende aftale til fast pris, som vil påvirke resultatet. Det er underordnet, om virkningen på resultatet efter de almindelige regler indregnes med det samme eller i senere perioder.
- Sikring af pengestrømme (cash flow hedge), hvor den risiko, der afdækkes, er risikoen for ændringer i fremtidige pengestrømme, som vil påvirke resultatet.
- Sikring af nettoinvesteringer i en udenlandsk enhed. IFRS 9 anser en sådan investering som et enkeltaktiv og ikke som de respektive aktiver og forpligtelser, der indgår i den udenlandske virksomheds balance.

En række betingelser skal være opfyldt for, at poster i balancen og fremtidige transaktioner regnskabsmæssigt kan behandles som sikrede positioner. Det er først fra det tidspunkt, hvor alle betingelser er opfyldt, at en position regnskabsmæssigt behandles som en afdækket position. Finansielle instrumenter, der allerede er indregnet i balancen, kan i den forbindelse indgå i en position, der regnskabsmæssigt behandles som en afdækket position.

Der er tre kriterier, der skal være opfyldt for, at en sikringsrelation kvalificerer sig som regnskabsmæssig sikring:

1) Bestemmelserne kan kun anvendes på kvalificerende sikringsinstrumenter og kvalificerende sikrede regnskabsposter.
2) Der skal være en formel designering og dokumentation.
3) Kravene til sikringseffektivitet (økonomisk sammenhæng og kreditrisikoen i sikringsinstrumentet må ikke dominere) skal opfyldes.

Kvalificerende sikringsinstrumenter og regnskabsposter

Kvalificerende sikringsinstrumenter

Sikringsinstrumentet kan være et derivat, der måles til dagsværdi via resultatopgørelsen eller ikke-finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi via resultatopgørelsen.

Ikke-finansielle forpligtelser, hvor ændringer i egen kreditrisiko indregnes i anden totalindkomst, kan dog ikke anvendes som sikringsinstrument. Solgte optioner kan kun anvendes som sikringsinstrument, hvis de afdækker risikoen på en tilsvarende købt option.

Sikringsinstrumentet skal som udgangspunkt henføres til sikringsforholdet i sin helhed. Det er dog muligt udelukkende at henføre den indre værdi af en option eller forward til sikringsforholdet. Tidsværdien i optionen (time value), forward (forward element) eller valuta forward (currency basis spread) indregnes som en omkostning. Valutaelementet i ikke-finansielle aktiver og forpligtelser kan udskilles og anvendes ved valutasikring, såfremt sikringsinstrumentet ikke er et egenkapitalinstrument, der indregnes til dagsværdi via anden totalindkomst.

Yderligere er det muligt kun at henføre en del af sikringsinstrumentets nominelle værdi, fx 50 % til sikringsforholdet. Det er dog ikke muligt kun at anvende sikringsinstrument i en del af dets levetid, fx de næste to år af en swap, med en resterende levetid på fem år.

Kvalificerende sikrede regnskabsposter

Den sikrede regnskabspost kan bestå af en enkelt post, en gruppe af poster (herunder en nettoposition) eller en del af en post. Udover indregnede aktiver og forpligtelser kan den sikrede post også være forventede fremtidige transaktioner eller en bindende aftale (firm commitments), såfremt realisationen af disse transaktioner vurderes som værende højst sandsynlig.

Endelig kan en nettoinvestering i en udenlandsk enhed sikres. Uanset, hvad det sikrede er, skal det sikrede forhold kunne måles pålideligt.

Som nævnt overfor er det muligt at afdække en gruppe af nettopositioner i fremmed valuta i en pengestrømssikring, fx nettokøb eller -salg i en fremmed valuta. Effekten af en sådan nettosikring skal reklassificeres til en særskilt linje i resultatopgørelsen ved realisation, idet det ikke er tilladt at justere alle regnskabslinjer, fx omsætning og vareforbrug, som om der havde været indgået en sikring af bruttopositionerne. En gruppe af poster, der udgør en nettoposition, kan alene afdækkes i forhold til risici fra valutaforhold.

Som udgangspunkt er det kun koncerneksterne transaktioner, der kan sikres. Koncerninterne transaktioner kan dog sikres i det omfang, transaktionen som helhed udsætter koncernen for en valutarisiko. Det vil fx være tilfældet, hvis en koncerns danske produktionsvirksomhed har DKK som funktionel valuta og sælger varer til en amerikansk salgsdattervirksomhed, og denne dattervirksomhed sælger varerne videre til koncerneksterne parter i USD. En ændret valutakurs vil i dette tilfælde påvirke koncernresultatet, eftersom produktionsomkostningerne er i DKK og salgsindtægterne i USD.

Eksempel: Koncernintern sikring

En modervirksomhed med funktionel valuta i DKK og produktionsomkostninger i DKK foretager et koncerninternt salg af varer på 100 USD til dattervirksomhed med USD som funktionel valuta. Dattervirksomheden foretager dernæst et koncernekstern salg af varerne på 120 USD. Koncernen ønsker at anse salget på 100 USD fra modervirksomheden til dattervirksomheden som værende en sikringskontrakt. Er dette muligt?

Betingelserne for koncerninterne sikringer er:

- *De afdækkede transaktioner skal udsætte koncernen som helhed for en valutarisiko (koncernresultatet), og*
- *der skal være en direkte sammenhæng til en ekstern transaktion.*

Løsning

I dette tilfælde er det muligt at klassificere salget fra modervirksomheden til dattervirksomheden som en koncernintern sikring, da begge betingelser er opfyldt.

Der er derimod ikke tale om nogen reel valutaeksponering ved en koncernintern udbytteudlodning. Det samme gør sig sædvanligvis gældende ved koncerninterne royaltytransaktioner, medmindre de knytter sig til betalinger til en ekstern part. Dette skyldes, at eftersom hverken koncernresultatet eller de enkelte transaktioner vil blive påvirket af valutakursudsving, er det ikke muligt at afdække disse.

I relation til sikringsreglerne er valutarisiko en risiko, der opstår som følge af positioner eller transaktioner i en valuta, der er forskellig fra den pågældende enheds funktionelle valuta. En udenlandsk dattervirksomheds positioner eller transaktioner i egen funktionel valuta er derimod ikke en valutarisiko, der kan afdækkes. Her er der alene tale om en såkaldt omregningsrisiko. Se nærmere om omregning af regnskaber for koncernselskaber med en anden funktionel valuta end koncernens præsentationsvaluta i afsnit 3.6 *Målevaluta, præsentationsvaluta og valutaomregning*. På trods heraf er det dog muligt at afdække omregningsrisikoen efter bestemmelserne om sikring af nettoinvesteringer i udenlandske enheder.

Elementer af risici i ikke-finansielle instrumenter kan ligeledes afdækkes, fx råolieelementet i et raffineret olieprodukt. Sikring af elementer af såvel finansielle som ikke-finansielle poster kræver, at risiciene er identificerbare og kan måles pålideligt. Det omfatter ikke alene kontraktligt specificerede komponenter – dvs. en råvareprisreguleringsmekanisme indbygget i prissætningen af varen – men også ikke kontraktligt specificerede komponenter.

Risikoelementer skal vurderes i lyset af den specifikke markedsstruktur, som risikoen vedrører, og hvor sikringen finder sted. Sikring af råoliekomponenten i et raffineret olieprodukt vil sædvanligvis kunne opfylde kriterierne. Udgør det afdækkede element en væsentlig del af den samlede værdi af den pågældende vare, kan det være enklere blot at designere sikringen som en proxy-sikring, idet kravet om, at der er en økonomisk sammenhæng mellem det afdækkede og sikringsinstrumentet umiddelbart vil være opfyldt.

Dokumentation

Brugen af regnskabsmæssig sikring forudsætter, at sikringsforholdet er dokumenteret på tidspunktet for dets etablering, idet den regnskabsmæssige sikring kun gælder fremadrettet. Dokumentationen skal identificere alle nedenstående forhold:

- Ledelsens risikostyringsstrategi og målsætninger
- Sikringsinstrumentet
- Den sikrede regnskabspost
- Arten af risiko, som søges afdækket
- Beskrivelse af, hvorledes ledelsens vil vurdere sikringseffektiviteten og den økonomiske sammenhæng i sikringsforholdet.

Krav til sikringseffektivitet

En sikringsrelation kvalificerer til behandling som regnskabsmæssig sikring, hvis der er en økonomisk sammenhæng mellem det afdækkede og sikringsinstrumentet. Dvs. at et værdiudsving på det afdækkede i rimeligt omfang skal udlignes af en værdistigning på sikringsinstrumentet og omvendt uden, at dette er et udtryk for tilfældige udsving. Endvidere må kreditrisikoen ikke være dominerende i sikringsinstrumentet.

Ved påbegyndelsen af en regnskabsmæssig sikring udarbejdes der en fremadrettet effektivitetsvurdering. Effektiviteten kan dokumenteres enten kvalitativt eller kvantitativt. For en simpel sikring, hvor alle kritiske betingelser i sikringsforholdet stemmer overens, vil en kvalitativ vurdering være tilstrækkelig. Anvendes et sikringsinstrument, der ikke matcher det sikrede 1:1 (proxy-sikring), vil der være behov for at foretage kvantitative tests.

En dokumentation, der alene baserer sig på en statistisk korrelation, er ikke tilstrækkelig, idet denne kan være tilfældig, og derfor ikke dokumenterer en økonomisk sammenhæng mellem sikringsinstrumentet og det sikrede. Eventuel ineffektivitet i sikringen skal måles og indregnes i resultatopgørelsen.

Effektiviteten ved pengestrømssikringer beregnes normalt på baggrund af en hypotetisk derivatmetode, hvor ændringer i dagsværdien af de afdækkede pengestrømme opgøres som dagsværdiændringen på en perfekt sikring. ”Lower of”-reglen betyder, at det ved ikke-perfekte sikringer er nødvendigt at beregne en værdi af en sådan hypotetisk finansiel kontrakt. Er den akkumulerede ændring i sikringsinstrumentet i absolutte beløb højere end ændringen i det afdækkede, indregnes et overskydende beløb i resultatopgørelsen. Er den akkumulerede ændring i sikringsinstrumentet i absolutte beløb lavere end ændringen i det afdækkede, indregnes hele dagsværdireguleringen af sikringsinstrumentet i anden totalindkomst.

I en dagsværdisikring dagsværdireguleres det afdækkede vedrørende den afdækkede risiko – fx et risikofrit renteelement i et fastforrentet lån – og indregnes i resultatopgørelsen, ligesom dagsværdiændringer af sikringsinstrumentet indregnes i resultatopgørelsen.

En sikring af en nettoinvestering behandles på samme måde som en pengestrømssikring.

Eksempel

En virksomhed kan have en eksponering over for en valutakursrisiko i en valuta, der er knyttet til en anden valuta. Hvis virksomheden anvender en sikringskontrakt i denne anden valuta, fx fordi der er større likviditet i den valuta, skal sikringsdokumentationen indeholde en kvalitativ vurdering, der forklarer, hvordan de to valutaer er knyttet til hinanden, og hvorfor dette udgør en økonomisk sammenhæng. Afhængigt af, hvor tæt de to valutaer er knyttet til hinanden, kan det være nødvendigt at supplere sikringsdokumentationen med en kvantitativ analyse af de to valutaers historiske kurser for at understøtte antagelsen om en økonomisk sammenhæng.

En del virksomheder har eksempelvis historisk anvendt USD som proxy for CNY. De har afdækket fremtidige pengestrømme i CNY med terminskontrakter i USD med begrundelse om, at de to valutaer korrelerer, og at markedet for terminskontrakter i USD er væsentligt mere aktivt.

På balancetidspunktet skal det vurderes, om sikringen lever op til effektivitetskriterierne, herunder om sikringsratioen – altså forholdet mellem volumen på det afdækkede og sikringsinstrumentet – er inden for det acceptable, hvis der benyttes proxy-sikring. Er der således blot tale om et tilfældigt udsving, vil sikringsratioen ikke umiddelbart blive påvirket, hvorfor ineffektiviteten ingen betydning får for sikringsforholdet.

Er der derimod tale om en permanent ændring – fx en devaluering – vil en virksomhed i praksis ændre sikringsratioen tilsvarende. Såfremt ledelsen stadig ønsker at anvende fx terminskontrakter i USD til sikring af valutarisici i forventede fremtidige pengestrømme i CNY, skal der foretages en rebalancering, hvor der foretages en justering af forholdet mellem omfanget af det afdækkede (CNY) og sikringsinstrumentet (USD) for at undgå ubalancen. Regnskabsmæssigt behandles en sådan rebalancering som en fortsættelse af sikringen, såfremt den er fastlagt i virksomhedens risikostyringspolitikker.

Ophør med regnskabsmæssig sikring kan kun ske, når sikringsforholdet helt eller delvist ophører med at leve op til kriterierne for regnskabsmæssig sikring. Det er således ikke muligt for virksomheden frivilligt at ophøre med brugen af regnskabsmæssig sikring, når sikringsforholdet er etableret og igangsat.

Eksempel

En virksomhed har en strategi for styring af risici, der siger, at 60 % til 90 % af gælden skal være til fast rente, men at det faktiske niveau afhænger af markedsbetingelserne. Det nuværende risikostyringsmål er at have 80 % af gælden til fast rente. Den aktuelle sikring ligger på 80 %. På grund af ændringer i markedet beslutter virksomheden at ændre sit risikostyringsmål, så andelen af fastforrentet gæld nedsættes fra 80 % til 70 %.

Målet er således fortsat inden for den gældende risikostyringsstrategi, men som følge af ændringen i risikostyringsmålene kræver IFRS 9, at sikringsforholdet regnskabsmæssigt ophører for den del af sikringen, der ikke længere opfylder risikostyringsmålet, dvs. de 10 % fra 80 % til 70 % sikring.

IFRS 9 indeholder et krav om anvendelse af basisjustering for tab eller gevinster fra sikringsinstrumenter, når sikringen vedrører sikring af fremtidige pengestrømme af et ikke-finansielt aktiv eller forpligtelse, og hvor tab eller gevinster er udskudt via anden totalindkomst. Konsekvensen heraf er, at kostprisen på det ikke-finansielle aktiv eller forpligtelse ved anskaffelsen skal justeres med den akkumulerede værdiregulering af sikringsinstrumentet.

Den afdækkede transaktion skal måles til nutidsværdi. Dette skal sikre, at målingen af sikringens effektivitet reflekterer tidsværdien af penge, og at eventuelle misforhold i den tidsmæssige placering af sikringsinstrumentet og det afdækkede bliver indregnet som ineffektivitet. Tidsværdien af penge har næppe stor betydning for sikringer med kort tidshorisont under stabile rente- og valutaforhold, men den kan blive væsentlig for sikringer med lang tidshorisont.

Virksomheden kan vælge at klassificere tidsværdien af optioner som en ”cost of hedge” og derved udskyde indregningen af tidsværdien via anden totalindkomst. Den udskudte tidsværdi indregnes, når den afdækkede transaktion bliver gennemført.

Princippet kan illustreres ved følgende eksempel på en pengestrømssikring.

Eksempel

Forskel på indregning af pengestrømssikring med optioner efter IFRS 9 og IAS 39. En virksomhed afdækker risikoen for en prisstigning på køb af en råvare, der leveres om seks måneder. Nuværende pris: 100. Sikret pris: 110. Betalt optionspræmie: 30.

Dagsværdi af option	30	32	31	20	12	12	15
Markedspris for varen	100	110	120	110	105	115	125
Indre værdi af option	0	0	0	0	0	5	15
Tidsværdi af option	30	32	21	20	12	7	0
Indregning efter IFRS 9							
Anden totalindkomst		2	-1	-11	-8	0	3
Recirkulering							15
Varelager/vareforbrug							-15
Indregning efter IAS 39							
Anden totalindkomst			10	-10		5	10
Recirkulering							-15
Resultatopgørelse		2	11	-1	-8	-5	-7
Varelager/vareforbrug							15

Endvidere kan virksomheden vælge, at termintillæg/fradrag henholdsvis basisrisikoen i terminskontrakter og valutaswaps udskilles og indregnes i anden totalindkomst efter "cost of hedge" metoden. De opførte beløb under anden totalindkomst amortiseres i takt med, at det afdækkede påvirker resultatopgørelsen. Basisrisikoen kan ikke indgå ved opgørelse af dagsværdiændringen af det afdækkede, dog kan den ovenfor beskrevne udskydelsesmodel anvendes, hvilket i al væsentlighed vil føre til samme resultat. Bemærk, at modellen kan anvendes på såvel dagsværdisikringer som pengestrømssikringer.

Den akkumulerede dagsværdiregulering indregnet i sikringsreserven i anden totalindkomst indregnes på det tidspunkt, hvor den afdækkede transaktion indtræffer, og afhænger af typen af det afdækkede.

Nedenstående figur illustrerer reglerne:

	Indregning som en del af kostprisen på aktivet eller forpligtelsen	Indregning i resultat-opgørelsen, i takt med at det afdækkede påvirker resultatet	Eksempler
Det afdækkede er et ikke-finansielt aktiv eller en ikke-finansiel forpligtelse	X		Køb af et varelager Forud modtaget indtægt
Det afdækkede er en post, der ikke resulterer i indregning af et aktiv eller en forpligtelse		X	Omsætning i fremmed valuta
Det afdækkede er et finansielt aktiv eller en finansiel forpligtelse		X	Fastforrentet lån, hvor udbetalingskursen afhænger af renten

Eksempel

En virksomhed har afdækket købet af et nyt produktionsanlæg i fremmed valuta ved indgåelse af en terminskontrakt i denne fremmede valuta. Kursen på den fremmede valuta er steget i løbet af året, og terminskontrakten har derfor en positiv værdi på 10, som er indregnet direkte i anden totalindkomst.

Kostprisen for produktionsanlægget er på købstidspunktet opgjort til 210.

Der er tale om sikring af et ikke-finansielt aktiv. Virksomheden skal derfor modregne dagsværdiændringerne i kostprisen for aktivet. Derved bliver kostprisen for aktivet 210-10 = 200.

Sikring af en bindende, dvs. en aftale om køb eller salg af et aktiv til en fast pris, fast mængde og specificerede fremtidig fastlagt leveringsdato, klassificeres som en dagsværdisikring. Det kan fx være sikring af et køb af varer, der handles i et aktivt marked med fremtidig levering til en fast pris ved indgåelse af en swap, hvor der modtages en fast pris, og betales en variabel pris.

Som udgangspunkt skal dagsværdiændringer af den bindende aftale, som kan henføres til sikringen, indregnes i resultatopgørelsen og balancen. Alternativt er det muligt at klassificere valutaelementet i en bindende aftale som pengestrømssikring.

Valutakurssikring af nettoinvesteringer i selvstændige udenlandske enheder følger ovennævnte indregningsbestemmelser for sikring af pengestrømme. Den akkumulerede dagsværdiregulering tilbageføres fra anden totalindkomst og indregnes i resultatopgørelsen, når investeringen afhændes. Det er udelukkende risikoen mellem den udenlandske enheds funktionelle valuta og modervirksomhedens funktionelle valuta, og det er således ikke muligt at afdække risikoen i forhold til en eventuel anden præsentationsvaluta, jf. IFRIC 16.

Behandling som pengestrømssikring ophører, når den ikke længere lever op til risikostyringsformålet, eller de kvalificerende kriterier ikke længere er opfyldt, fx at der ikke længere er økonomisk sammenhæng mellem det afdækkede og sikringsinstrumentet.

Grundlag for ophør af en regnskabsmæssig sikring	Betingelserne for sikring er ikke længere til stede, men den afdækkede transaktion forventes gennemført	Afdækket transaktion forventes ikke længere at finde sted	Sikringsinstrumentet indfries eller overgår til at afdække en anden position
Regnskabsmæssig behandling	Fremadrettet ophør med behandling som regnskabsmæssig sikring. Dagsværdireguleringer, der er indregnet i anden totalindkomst på ændringstidspunktet, tilbageføres på tidspunktet for gennemførelse af den afdækkede transaktion.	Ophør med behandling som regnskabsmæssig sikring. Akkumulerede dagsværdireguleringer, som er indregnet i anden totalindkomst, tilbageføres straks til resultatopgørelsen.	Ophør med behandling som regnskabsmæssig sikring. Akkumulerede dagsværdireguleringer, som er indregnet i anden totalindkomst, tilbageføres på tidspunktet for gennemførelse af den afdækkede transaktion.

Eksempler på ophør med regnskabsmæssig sikring:

- Sikringsinstrumentet udløber, sælges, lukkes eller indfries. I denne forbindelse betragtes erstatning eller rulning af et sikringsinstrument til at dække en anden transaktion ikke som udløb eller lukning, hvis denne rulning er omfattet af virksomhedens risikostyringsmål og sikringspolitikken.
- Den sikrede transaktion eller regnskabspost sælges, udløber eller forventes ikke længere at finde sted.
- Sikringsrelationen mellem sikringsinstrumentet og det sikrede opfylder ikke længere ledelsens mål, fx hvis sikringsmål er blevet ændret.
- Sikringseffektiviteten opfylder ikke længere ledelsens mål herfor, fx hvis den økonomiske sammenhæng bortfalder.

4.6.2.7 Præsentation af finansielle instrumenter

Hverken IAS 32 eller IFRS 9 indeholder specifikke bestemmelser for præsentation af finansielle instrumenter. Af IFRS 7 fremgår det, at den regnskabsmæssige værdi af de forskellige kategorier af finansielle instrumenter skal oplyses enten direkte i balancen eller i noterne.

Af de generelle krav for præsentation i IAS 1 fremgår det, at finansielle aktiver og langfristede, rentebærende gældsforpligtelser skal præsenteres særskilt i balancen. Endvidere finder IAS 1's sædvanlige klassifikationsbestemmelser anvendelse i relation til, om en post er kort- eller langfristet.

Yderligere fremgår det af IAS 32, at finansielle aktiver må præsenteres modregnet i finansielle forpligtelser, når:

- Der er legal modregningsadgang, og
- virksomheden har til hensigt enten at afregne netto eller afregne aktivet og forpligtelsen samtidig.

Juridisk modregningsadgang skal være gældende i enhver situation, dvs. såvel under fortsat drift som under egen eller modpartens konkurs. Det er således ikke tilstrækkeligt, at den alene gælder ved konkurs, eller at den gælder ved fortsat drift, men ikke i konkurs. Samtidig afregning skal foregå på en sådan måde, at likviditets- og kreditrisikoen er minimal. Dette vil i praksis kun kunne opfyldes, når afregningen mellem parterne foregår via et clearinghouse.

Ovenstående medfører, at modregning af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser kun er muligt i begrænset meget omfang. Fx kan et indestående i og en forpligtelse til samme pengeinstitut ikke præsenteres modregnet, medmindre virksomheden har til hensigt – og mulighed for – at afregne forpligtelser og indestående samtidigt. Det samme gælder ved indgåelse af en række afledte finansielle instrumenter med forskellige afregningsdatoer.

Deponeringer eller modtagne beløb på marginkonti vil sædvanligvis heller ikke kunne præsenteres modregnet. Det forekommer, at der sker daglige marginafregninger af den fulde værdiændring på futures, der handles på en børs. Sådanne marginafregninger vil sædvanligvis opfylde betingelserne for modregnet præsentation.

IFRIC har i marts 2016 taget stilling til, om indestående og gæld i en koncerns cash pool-ordning opfyldte kriterierne for modregning. Det fremgår, at en forudsætning for at kunne præsentere sådanne konti modregnet er, at der sker en daglig "cash sweep", hvor de respektive konti balanceres ud. I visse tilfælde er cash pool'en reelt kun én bankkonto, mens de konti, som datterselskaberne har, reelt alene er en form for separat bogføringskredsløb. I sådanne tilfælde er der kun tale om ét aktiv eller én forpligtelse, hvorfor modregning ikke er relevant.

4.6.2.8 Oplysninger om finansielle instrumenter

Oplysningskravene om finansielle instrumenter findes primært i IFRS 7. Finansielle instrumenter, der ikke er omfattet af IFRS 7, skal betragtes som en separat gruppe af finansielle instrumenter og omfatter fx finansielle leasingaftaler, tilgodehavende beløb fra en entreprisekontrakt (omkostninger plus avancetillæg, fratrukket acontobetalinger), herunder acontofaktureringer til kunder. Egentlige forudbetalinger fra kunder (forpligtelse for virksomheden til at udføre arbejde) er ikke-finansielle forpligtelser, og således ikke omfattet af IFRS 7.

IFRS 7 kræver, at virksomheden afgiver en række oplysninger om de enkelte klasser af finansielle instrumenter. Det er virksomheden, som ud fra oplysningskravene fastlægger, hvorledes opdelingen på klasser skal foretages, idet standarden dog som minimum kræver nedenstående oplyst:

- Separere de finansielle instrumenter, som måles til amortiseret kostpris fra dem, som måles til dagsværdi
- Behandle de finansielle instrumenter, som ikke falder ind under IFRS 7 – fx kapitalandele i associerede virksomheder – som separate klasser.

Virksomheden skal lave en afstemning – eller give tilstrækkelige informationer, så regnskabsbrugeren kan lave en afstemning – mellem disse klasser og beløbene i balancen.

Foruden begrebet "klasser" opererer IFRS 7 med betegnelsen "kategorier". Disse kategorier svarer til IFRS 9's målemæssige kategorier. IFRS 7 kræver således, at der enten i noterne eller i selve balancen gives oplysninger om den regnskabsmæssige værdi for kategorierne (se IFRS-modelregnskabet, note 7):

- Finansielle aktiver til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (krævet af IFRS)
- Finansielle aktiver til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (henført til kategorien ved første indregning)
- Finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris
- Finansielle aktiver til dagsværdi med værdiændringer i anden totalindkomst
- Finansielle forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen
- Finansielle forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen (henført til kategorien ved første indregning)
- Finansielle forpligtelser, der måles til amortiseret kostpris.

I resultatopgørelsen eller i noterne skal virksomheden oplyse om:

- Nettogevinster eller nettotab hidrørende fra:
  - Finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen med separat præsentation af gevinster eller tab, hidrørende fra finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser, der er henført til denne kategori ved første indregning, og gevinster eller tab, hidrørende fra finansielle aktiver og finansielle forpligtelser fra en handelsbeholdning. For finansielle forpligtelser, der er henført til dagsværdi via resultatopgørelsen, skal indtægter og omkostninger indregnet i anden totalindkomst og indtægter og omkostninger præsenteret i resultatopgørelsen præsenteres særskilt
  - Finansielle forpligtelser, målt til amortiseret kostpris (realisationsgevinst/tab omvurdering som følge af ændringer i estimerede pengestrømme)
  - Finansielle aktiver målt til amortiseret kostpris
  - Investeringer i egenkapitalinstrumenter designeret til dagsværdi via anden totalindkomst.
- Samlede renteindtægter og samlede renteomkostninger (beregnet ved anvendelse af den effektive rentemetode) for finansielle aktiver og finansielle forpligtelser, som ikke tilhører kategorien dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen
- Indtægter fra og omkostninger ved provisioner og gebyrer (bortset fra de beløb, der indgår i opgørelsen af den effektive rente), hidrørende fra:
  - Finansielle aktiver og finansielle forpligtelser, som ikke tilhører kategorien dagsværdi med værdiændringer i resultatopgørelsen
  - Forvaltningsaktiviteter og andre betroede aktiviteter, som indebærer forvaltning eller investering af aktiver på vegne af andre.

Renteindtægter og -omkostninger samt udbytte fra finansielle instrumenter, som måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, kan enten indgå som en del af det samlede afkast eller som henholdsvis renteindtægter og -omkostninger samt udbytte. Den valgte regnskabspraksis skal dog anvendes konsekvent. Det vil være muligt at anvende én regnskabspraksis for renteindtægter og -omkostninger og en anden for udbytte.

Hvis udbytte præsenteres som en del af nettogevinst/-tab, skal beløbet dog oplyses særskilt i noterne – hvis beløbet er væsentligt. Hvis renteindtægter og -omkostninger fra instrumenter, som måles til dagsværdi gennem resultatopgørelsen, præsenteres som renteindtægter og -omkostninger, skal beløbet opgøres ved anvendelse af den effektive rentemetode.

Har virksomheden valgt at henføre finansielle aktiver, der ellers ville blive målt til amortiseret kostpris eller dagsværdi via anden totalindkomst, eller finansielle forpligtelser til kategorien finansielle aktiver henholdsvis forpligtelser til dagsværdi med værdiændringer gennem resultatopgørelsen, skal den give oplysninger om den beløbsmæssige ændring i dagsværdien i løbet af regnskabsåret og den akkumulerede dagsværdiændring, som kan henføres til ændringer i kreditrisikoen, opgjort enten:

- Som den beløbsmæssige størrelse af den ændring i dagsværdien, som ikke kan henføres til ændringer i markedsforhold, der giver anledning til markedsrisiko.
- Ved brug af en anden metode, som efter virksomhedens opfattelse giver et mere korrekt billede af den beløbsmæssige størrelse af den ændring i dagsværdien, som kan henføres til ændringer i den kreditrisiko, der er forbundet med tilgodehavendet/forpligtelsen.

Ændringer i markedsforhold, som giver anledning til markedsrisiko, omfatter først og fremmest ændringer i en toneangivende rente og valutakurser, men kan også omfatte andre finansielle risici, fx aktiekurs- eller råvarerisici (fx olie, gas, el mv.). Beskrivelsen af markedsrisici skal suppleres med en følsomhedsanalyse, der viser – i en rimelig ændring i markedsrisiciene – effekten vil have på resultatopgørelsen og egenkapitalen, se yderligere herom nedenfor.

Metoderne, der anvendes til at opgøre ovennævnte, skal beskrives detaljeret. Hvis virksomheden mener, at de oplysninger, der er givet for at opfylde oplysningskravet, ikke giver et troværdigt billede af ændringerne i dagsværdien, som skyldes ændringer i kreditrisikoen, skal årsagen hertil angives tillige med de faktorer, virksomheden finder relevant.

For finansielle forpligtelser henført til kategorien *"Dagsværdi med ændringer via resultatopgørelsen"* skal tillige oplyses om forskellen mellem det finansielle instruments regnskabsmæssige værdi og det beløb, virksomheden i henhold til kontrakten ville skulle betale ved kontraktens udløb til kreditor.

For finansielle aktiver, der er henført til kategorien, skal tillige oplyses om:

- Den maksimale kreditrisiko for udlånet eller tilgodehavendet/gruppe af udlån og tilgodehavender pr. balancedagen
- Det beløb, hvormed et afledt finansielt instrument eller tilsvarende instrument (kreditderivat) nedsætter den maksimale kreditrisiko

- Den beløbsmæssige størrelse af ændringen i dagsværdien for alle tilknyttede kreditderivater eller lignende instrumenter i løbet af regnskabsåret og akkumuleret siden lånets eller tilgodehavendets indgåelse.

Hvis en virksomhed har designeret investeringer i egenkapitalinstrumenter til dagsværdimåling via anden totalindkomst, skal den oplyse:

- Hvilke investeringer, der er designeret til måling til dagsværdi via anden totalindkomst
- Årsagerne for at anvende denne alternative præsentation
- Dagsværdi af hver af disse investeringer på balancedagen
- Indregning af udbytte på disse investeringer i perioden. Udbytter relateret til afhændede investeringer oplyses særskilt fra udbytter fra investeringer, der fortsat er indregnede
- Overførsler af akkumulerede gevinster eller tab inden for egenkapitalen i løbet af perioden samt forklaringer på disse overførsler.

Hvis en virksomhed afhænder et egenkapitalinstrument målt til dagsværdi via anden totalindkomst i løbet af regnskabsperioden, skal den oplyse:

- Årsager til afhændelse af investeringen
- Dagsværdi af investeringen på datoen for ophør med indregning
- Akkumuleret gevinst eller tab på afhændelsen.

Omklassificerer virksomheden et finansielt aktiv på grund af ændringer i forretningsmodellen, skal der gives en række oplysninger, som bl.a. omfatter:

- Dato for omklassificeringen
- En detaljeret begrundelse for ændringerne i forretningsmodellen og kvalitativ beskrivelse af dens regnskabsmæssige effekt
- Akkumulerede beløb omklassficeret ind i eller ud af hver kategori.

I hver regnskabsperiode, efter der er sket en omklassificering ud af kategorien *"Dagsværdi via resultatopgørelsen"*, skal der indtil indregningens ophør oplyses om den effektive rente på datoen for omklassificeringen og den indregnede renteindtægt. For omklassificeringer ud af kategorierne *"Dagsværdi via resultatopgørelsen"* eller fra *"Dagsværdi via anden totalindkomst"* skal der for perioden oplyses om dagsværdien af det finansielle aktiv ved udgangen af perioden og dagsværdiændringer, der ville have været indregnet i resultatopgørelsen eller anden totalindkomst, hvis omklassificeringen ikke havde fundet sted.

Modregningsadgang

Der skal i henhold til IFRS 7 gives visse oplysninger vedrørende modregning mellem finansielle aktiver og forpligtelser. Dette omfatter for modregnede beløb (se IFRS-modelregnskabet, note 23):

- Bruttobeløb før modregning
- Størrelsen af modregnede beløb
- Nettobeløb efter modregning.

For beløb, der kan modregnes i visse tilfælde, men som ikke opfylder betingelserne for modregnet præsentation, skal oplyses følgende:

- Beløb indregnet i balancen
- Effekten af aftaler, der medfører modregning, herunder finansielle instrumenter og sikkerheder i visse tilfælde
- Nettobeløb.

Der kan fx være tale om beløb, der vil kunne modregnes i henhold til en "master netting agreement" omfattende afledte finansielle instrumenter (fx i en konkurssituation), men som ikke opfylder modregningsbetingelserne som følge af, at der ikke er aktuel modregningsadgang. Disse aftaler skal beskrives.

Overdragelse af finansielle aktiver

Har virksomheden overdraget finansielle aktiver på en sådan måde, at de ikke eller kun delvist opfylder kriterierne for ophør af indregning, skal for hver klasse af sådanne finansielle aktiver oplyses om:

- Arten af de risici og fordele, knyttet til ejerskab, som virksomheden stadig er eksponeret for
- Den regnskabsmæssige værdi af aktiverne og de dermed forbundne forpligtelser, hvis de fortsat indregnes fuldt ud
- Hvis den fortsætter med at indregne aktiverne, i det omfang den fortsat har et engagement:
  - De oprindelige aktivers samlede regnskabsmæssige værdi
  - Værdien af de aktiver, virksomheden fortsætter med at indregne
  - Den regnskabsmæssige værdi af de dertil knyttede forpligtelser.

Ud over ovenstående oplysninger skal der for hver klasse af finansielle aktiver, som er overdraget – men fortsat indregnes helt eller delvist – gives en beskrivelse af sammenhængen mellem det overdragne aktiv og tilhørende forpligtelser, herunder restriktioner opstået ved overdragelse af den rapporterende virksomheds anvendelse af aktivet.

For finansielle aktiver, som er overdraget, og som ikke længere indregnes, skal for hver klasse af sådanne finansielle aktiver oplyses:

- Det beløb, som bedst repræsenterer virksomhedens maksimale tabsrisiko samt, hvorledes beløbet er opgjort
- De udiskonterede pengestrømme, som er eller vil være nødvendige for at tilbagekøbe det finansielle aktiv eller andre beløb, som skal betales til erhververen i forbindelse med det overdragne aktiv. Ved variable pengestrømme opgøres beløbene med udgangspunkt i forholdene på balancedagen
- En forfaldsanalyse af de udiskonterede pengestrømme eller andre beløb med angivelse af de resterende kontraktfastsatte løbetider for virksomhedens fortsatte engagement
- Kvalitativ information til understøttelse og forklaring af de angivne beløb.

For alle overdragne finansielle aktiver oplyses endvidere om:

- Tab eller gevinst indregnet på tidspunktet for overdragelse af aktivet
- Indregnede indtægter og omkostninger, både periodens og akkumuleret, i relation til virksomhedens fortsatte engagement i det overdragne aktiv
- Hvis det samlede provenu som følge af overdragelsesaktivitet (som opfylder betingelserne for ophør af indregning) ikke er jævnt fordelt over regnskabsperioden.

Oplysninger om sikkerhedsstillelser

Har virksomheden stillet aktiver til sikkerhed, skal den oplyse nedenstående (se IFRS-modelregnskabet, note 24):

- Den regnskabsmæssige værdi af finansielle aktiver, der er stillet som sikkerhed for forpligtelser eller betingede forpligtelser, herunder beløb, som er præsenteret separat som følge af, at erhverver har retten til at sælge eller genpantsætte den modtagne sikkerhedsstillelse
- Vilkår, der er knyttet til sikkerhedsstillelsen.

Har virksomheden modtaget sikkerhedsstillelser for tilgodehavender, skal den modtagne sikkerhedsstillelse oplyses pr. klasse af tilgodehavender. Har virksomheden modtaget pant i form af finansielle eller ikke-finansielle aktiver, som den kan sælge eller genpantsætte, uanset misligholdelse fra pantets indehaver, skal virksomheden oplyse:

- Dagsværdien af det modtagne pant
- Dagsværdien af pant, som virksomheden på denne måde har solgt eller genpantsat, og hvorvidt virksomheden er forpligtet til at levere det tilbage
- Vilkår, der er knyttet til anvendelse af pantet.

Afstemning af konto for hensættelser til nedskrivninger på tilgodehavender

Hvis virksomheden nedskriver tilgodehavender mv. på en separat konto (fx en hensættelseskonto til registrering af individuelle værdiforringelser) frem for direkte at reducere tilgodehavendets regnskabsmæssige værdi, skal virksomheden præsentere en afstemning af ændringer i løbet af regnskabsåret på den pågældende konto for hver klasse af finansielle aktiver (se IFRS-modelregnskabet, note 12(c)(iii)).

Oplysning om visse indbyggede afledte finansielle instrumenter

Hvis en virksomhed har udstedt et instrument, som både indeholder et forpligtelses- og et egenkapitalelement, og instrumentet omfatter flere indbyggede afledte finansielle instrumenter med indbyrdes afhængige værdier (fx et konvertibelt gældsinstrument, som kan førtidsindfries), skal virksomheden oplyse om tilstedeværelsen af disse elementer.

Oplysninger om misligholdelser af låneaftaler

Mange virksomheder har indgået bankaftaler om lån, som indeholder specifikke kriterier, virksomheden skal overholde (covenants). IFRS kræver ikke specifikt oplysning om covenants, men kræver, at virksomheden oplyser, hvad der er nødvendigt for at forstå virksomhedens finansielle forpligtelser. I denne forbindelse skal man være opmærksom på, at virksomheden efter IAS 1 er påkrævet at afgive oplysninger om den mål, politikker og processer for styringen af dens kapital, jf. yderligere herom nedenfor.

Hvis der er tale om et brud på covenants, hvor virksomheden ikke på balancedagen har modtaget en waiver (en udskydelse af opsigelsen af lånet) fra banken, vil det medføre følgende, at lånet skal præsenteres som kortfristet i balancen. Dette gælder uanset, om der efter balancedagen indgås en aftale med banken om, at låneaftalen fortsætter på trods af brud på covenants. Hvis virksomheden derimod opnår en waiver inden balancedagen, skal lånet fortsat præsenteres som langfristet.

Har virksomheden misligholdt lån, der er indregnet på balancedagen, i form af manglende betaling, skal virksomheden give følgende oplysninger:

- Detaljer vedrørende eventuel misligholdelse i regnskabsåret af hovedstol, renter, indløsningsbestemmelser mv.
- Den regnskabsmæssige værdi på balancedagen af misligholdte lån
- Hvorvidt misligholdelsen er udbedret, eller lånebetingelserne er genforhandlet forud for tidspunktet for årsregnskabets godkendelse til offentliggørelse.

Har der i regnskabsåret fundet anden misligholdelse af låneaftaler sted end de ovennævnte – fx manglende opfyldelse af lånebetingelser (covenants) – skal virksomheden give de tilsvarende oplysninger for disse, hvis misligholdelsen gjorde det muligt for långiver at kræve tilbagebetaling af lånet. Dette gælder dog ikke, hvis misligholdelsen blev udbedret, eller lånebetingelserne genforhandlet på eller forud for balancedagen. Hvis virksomheden forventer et brud på covenants inden for det næste år, er der ikke krav om oplysning herom. Det er således alene aktuelle brud på covenants på balancedagen, der skal oplyses i årsregnskabet.

Oplysninger om anvendt regnskabspraksis

Virksomheden skal i afsnittet om anvendt regnskabspraksis i oversigten over væsentlig anvendt regnskabspraksis oplyse de anvendte målingsgrundlag og anden anvendt regnskabspraksis, som er relevant for forståelsen af årsregnskabet i relation til de anvendte finansielle instrumenter.

Oplysningerne omfatter bl.a.:

- Grundlag for at henføre finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser til kategorien dagsværdi over resultatopgørelsen og arten af aktiver/forpligtelser, der er henført til kategorien
- Indregningstidspunkt for finansielle aktiver (handelsdag eller afviklingsdag).

Oplysninger om regnskabsmæssig sikring

Virksomheden skal for hver type af risikoeksponering, hvor regnskabsmæssig sikring anvendes (dvs. regnskabsmæssig sikring af dagsværdi, sikring af pengestrømme og sikring af nettoinvesteringer i udenlandske virksomheder), give oplysninger om:

- Politik for risikostyring, herunder hvordan den er implementeret, og hvordan hver risiko opstår, hvorvidt den er fuldt eller delvist afdækket, og hvorfor
- Hvordan sikringsaktiviteter kan påvirke timing og usikkerhed vedrørende fremtidige pengestrømme
- En beskrivelse af sikringsinstrumenter, og hvordan de anvendes
- Økonomisk sammenhæng mellem sikringsinstrumenter og det afdækkede
- Hvordan hedgingratio er fastlagt ved proxy hedging

- Kilder til ineffektivitet
- Forventede transaktioner fra tidligere perioder, som ikke længere forventes at finde sted, hvor regnskabsmæssig sikring har været anvendt.

Ved sikring af pengestrømme skal virksomheden desuden for hver risikokategori i skemaform oplyse om:

- Tidsmæssig profil af sikringsinstrumenternes nominelle beløb
- Gennemsnitlige renter eller priser på sikringsinstrumenter
- Indregnede værdier på sikringsinstrumenter
- I hvilke balanceposter sikringsinstrumenterne er indregnet
- Ændringer i dagsværdi af sikringsinstrumenter anvendt som grundlag for indregning af ineffektivitet i regnskabsperioden
- Ændringer i værdien af det afdækkede anvendt som grundlag for indregning af ineffektivitet i regnskabsperioden
- Beløb indregnet i reserve for pengestrømssikring for fortsættende sikringsforhold
- Beløb indregnet i reserve for pengestrømssikring for ophørte sikringsforhold
- Gevinster eller tab på sikringer indregnet i anden totalindkomst
- Ineffektivitet, som indregnes i resultatet samt hvilken linje, det er indregnet i
- Beløb, som er fjernet fra anden totalindkomst og medtaget i årets resultat med angivelse af det beløb, der er medtaget i hver enkelt post i resultatopgørelsen
- En afstemning af hver klasse af sikringsreserve.

Se IFRS modelregnskabet, note 12(a) for eksempler på oplysningerne.

PwC's opfattelse
Det er PwC's opfattelse, at hvis en virksomhed vælger at behandle sikringspositioner, der indgås og realiseres i samme regnskabsperiode, som regnskabsmæssig sikring, skal disse medtages ved angivelsen af det beløb, som er indregnet på anden totalindkomst og fjernet igen i løbet af perioden.

Ved sikring af dagsværdier skal virksomheden oplyse om:

- Gevinster eller tab på sikringsinstrumentet
- De gevinster eller tab på den afdækkede post, som kan henføres til den afdækkede risiko.

PwC's opfattelse
Det er PwC's opfattelse, at de gevinster og tab på sikringsinstrumentet i en dagsværdisikring, der skal oplyses, er periodens gevinster og tab og ikke-akkumulerede gevinster og tab siden indgåelse af sikringen.

Ved sikring af en nettoinvestering i en udenlandsk virksomhed skal virksomheden afgive oplysninger svarende til oplysninger om pengestrømssikringer bortset fra oplysninger om de forventede fremtidige pengestrømme.

Oplysninger om dagsværdi

Ifølge IFRS 7 skal dagsværdien for finansielle aktiver og forpligtelser oplyses, medmindre der er tale om kortfristede tilgodehavender og gæld, hvor det med rimelighed kan antages, at dagsværdien stort set svarer til den bogførte værdi. IFRS 13 angiver, hvilke oplysninger der skal gives for aktiver og forpligtelser, som måles til dagsværdi, henholdsvis hvis dagsværdi oplyses. De centrale oplysningskrav vedrørende finansielle aktiver og forpligtelser er beskrevet i det følgende.

Virksomheden skal for hver klasse af finansielle aktiver og finansielle forpligtelser oplyse dagsværdien af den pågældende klasse af aktiver og forpligtelser på en måde, som gør det muligt at sammenligne den med den regnskabsmæssige værdi (se IFRS-modelregnskabet, note 7(h)).

Oplysninger om dagsværdi skal dog ikke gives:

- Hvis den regnskabsmæssige værdi udgør en rimelig tilnærmelse af dagsværdien, fx for finansielle instrumenter, såsom kortfristede tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser og leverandørforpligtelser
- For kontrakter med diskretionær deltagelse (som beskrevet i IFRS 4), hvis dagsværdien af dette element ikke kan måles pålideligt.

Endvidere skal de anvendte metoder beskrives, og hvis der er anvendt en værdiansættelsesmodel, skal de forudsætninger, der er lagt til grund ved opgørelsen af dagsværdien af hver klasse af finansielle aktiver eller finansielle forpligtelser, angives. Fx skal en virksomhed oplyse om de forudsætninger, der knytter sig til førtidige indfrielser, skønnede kredittab samt rente- og diskonteringssatser.

Finansielle instrumenter, der måles til dagsværdi, enten gennem resultatet eller anden totalindkomst, eller hvis dagsværdi oplyses, opdeles efter følgende hierarki for måling af dagsværdien:

1) Noterede priser for identiske instrumenter
2) Værdiansættelse baseret på observerbare priser, enten direkte (et sammenligneligt instrument) eller indirekte (observerbare priser, fx valutakurser og rentesatser)
3) Værdiansættelse primært baseret på ikke-observerbare input.

Endvidere skal der for finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi, oplyses om:

- Overførsler mellem kategorier
- For niveau 3 (ikke-observerbart input) skal der oplyses om følgende:
  - Indregnede gevinster og tab i regnskabsperioden, herunder indregnede gevinster og tab på instrumenter i behold på balancedagen
  - Periodens køb og salg

- Angivelse af, om en rimelig sandsynlig alternativ forudsætning ville føre til en væsentlig anden værdi og en kvantificering heraf for niveau 3-instrumenter. Denne oplysning skal ligeledes gives for finansielle aktiver og forpligtelser, der ikke måles til dagsværdi, men hvis dagsværdi oplyses
- Proces for opgørelse af dagsværdi for niveau 3-målinger.

Eksempler på kategorisering i dagsværdihierarkiet

Instrumentets karakteristika	Niveau	Kommentar
Børsnoteret aktie, der handles i et aktivt marked	1	Er handlen med instrumentet tynd, må det konkret vurderes, om de noterede priser giver et rimeligt udtryk for dagsværdien på balancedagen. Er handlerne sjældne, eller varierer priserne væsentligt, tilhører instrumentet niveau 2 eller 3.
En tiårig renteswap. Værdiansættelsen baseres på offentliggjorte swaprenter	2 eller 3	Er løbetiden længere end den periode, for hvilken der offentliggøres renter, vil instrumentet tilhøre niveau 3, hvis anvendelsen af de ikke offentliggjorte renter har væsentlig betydning for værdiansættelsen.
En obligation med en debitor, som har en officiel credit rating	2	Det er muligt at observere såvel den risikofri rente som credit spreads på de officielle ratingklasser.
Et pantebrev	2 eller 3	I visse tilfælde vil det være muligt at observere salgspriser for sammenlignelige pantebreve. I andre tilfælde vil der være et så væsentligt element af kreditrisiko tilknyttet værdiansættelsen, at instrumentet vil tilhøre niveau 3.

Hvis markedet for et finansielt instrument ikke er aktivt, fastsætter virksomheden dagsværdien ved anvendelse af en værdiansættelsesmetode.

Den bedste indikation af dagsværdien ved første indregning er transaktionsprisen (dvs. dagsværdien af det betalte eller modtagne vederlag), medmindre instrumentet handles i et aktivt marked eller værdiansættes i henhold til en værdiansættelsesmodel, der udelukkende er baseret på observerbare markedsdata. Det betyder, at der kan være en forskel mellem det beløb, som er betalt, og den opgjorte dagsværdi pr. samme dag ved anvendelse af værdiansættelsesmetoden. Sådanne forskelle, som ikke kan indregnes straks som følge af, at dagsværdien ikke udelukkende kan opgøres med baggrund i observerbare markedsdata, skal virksomheden for hver kategori af finansielle instrumenter oplyse om:

- Regnskabspraksis for indregning af denne forskel i resultatet for at afspejle en ændring i faktorer (herunder tid), som markedsdeltagere ville tage i betragtning ved prisfastsættelsen
- Den samlede forskel, der i fremtiden skal indregnes i resultatet ved regnskabsårets begyndelse og slutning, og en afstemning af ændringer i denne forskel.

I de tilfælde, hvor virksomheden kan undlade at oplyse om dagsværdien, fordi denne ikke har kunnet måles pålideligt, eller fordi der er tale om en forsikringskontrakt med en diskretionær deltagelsesmulighed, skal virksomheden give oplysninger, som skal gøre det muligt for brugere af årsregnskabet selv at bedømme, om der er forskel på den regnskabsmæssige værdi og dagsværdien af de finansielle aktiver og de finansielle forpligtelser, herunder:

- Det forhold, at dagsværdien ikke er oplyst for disse instrumenter, fordi den ikke kan måles pålideligt
- En beskrivelse af de finansielle instrumenter, deres regnskabsmæssige værdi og en redegørelse for, hvorfor deres dagsværdi ikke kan måles pålideligt
- Oplysning om markedet for de pågældende instrumenter
- Oplysning om, hvorvidt og hvordan virksomheden påtænker at afhænde de finansielle instrumenter
- Det forhold, at indregning af finansielle instrumenter, hvis dagsværdi tidligere ikke kunne måles pålideligt, men nu kan måles pålideligt, dagsværdien på dette tidspunkt, og den beløbsmæssige størrelse af den indregnede gevinst eller det indregnede tab.

For konvertible gældsbreve indeholdende et egenkapitalinstrument vil kravet om oplysning af dagsværdi kun gælde for gældselementet, idet egenkapitalinstrumentet ikke er omfattet af oplysningskravet.

Oplysninger om risici knyttet til finansielle instrumenter

Virksomheden skal give oplysninger, som gør det muligt for brugere af virksomhedens årsregnskab at bedømme arten og omfanget af virksomhedens risici, hidrørende fra finansielle instrumenter på balancedagen.

Disse risici omfatter kreditrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko:

Kreditrisiko	Likviditetsrisiko	Markedsrisiko
Kreditrisikoen er risikoen for, at modparten ikke er i stand til at opfylde sine forpligtelser.	Likviditetsrisiko er risikoen for, at virksomheden ikke kan indfri sine finansielle forpligtelser.	Markedsrisiko er risikoen for, at dagsværdien eller de fremtidige pengestrømme for et finansielt instrument ændres som følge af ændringer i markedskurser. Markedsrisiko omfatter tre typer af risici: valutarisiko, renterisiko og anden prisrisiko.

Virksomheden skal for hver type risiko give følgende kvalitative oplysninger:

- De risici, virksomheden er udsat for, og hvordan de opstår
- Virksomhedens målsætninger, strategier og procedurer for styring af risikoen og de metoder, der anvendes til at måle risikoen
- Ændringer i ovenstående forhold siden sidste regnskabsperiode.

Virksomheden skal for hver type risiko, hidrørende fra finansielle instrumenter, give sammenfattende kvantitative oplysninger om den pågældende risiko for virksomheden på balancedagen. Disse oplysninger skal være baseret på den information, der rapporteres internt til virksomhedens ledelse.

Der skal dog altid som minimum gives:

- De oplysninger, der kræves i henhold til nedenstående oplysningskrav om risici, hvis de ikke er givet i medfør af ovennævnte, medmindre risikoen ikke er væsentlig (vedrørende begrebet "væsentlighed" henvises til IAS 1)
- Oplysninger om koncentrationer af risici, hvis de ikke fremgår af ovennævnte.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at væsentligheden af en risiko skal vurderes selvstændigt for hver type af finansielt instrument. Har en virksomhed fx investeret i udenlandske obligationer – og samtidig afdækket valutakursrisikoen ved indgåelse af en terminskontrakt – skal valutakursrisikoen på obligationerne vurderes uden hensyntagen til terminskontrakten.

Hvis de kvantitative data, der er oplyst på balancedagen, ikke giver et repræsentativt billede af virksomhedens risici i regnskabsåret, skal virksomheden give yderligere oplysninger, som giver et repræsentativt billede.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en virksomhed skal give de kvalitative oplysninger (se ovenfor) for hvert forretningsområde, hvis den styrer risiciene forskelligt i disse forretningsområder. Dette kan også gøres for de specifikke kvantitative oplysninger, der skal gives.

Specifikt krævede oplysninger om kreditrisici

Virksomheden skal oplyse om kreditrisici for hver klasse af finansielle instrumenter, hvortil der er knyttet kreditrisici, dvs. tilgodehavender, lånetilsagn og afgivne finansielle garantier.

Virksomhedens politik for nedskrivninger skal beskrives, herunder:

- Det beløb, der bedst udtrykker virksomhedens maksimale kreditrisiko på balancedagen uden hensyntagen til eventuel sikkerhedsstillelse eller andre udvidelser af kreditværdigheden (fx modregningsaftaler, der ikke opfylder kriterierne for modregning i henhold til IAS 32) (se IFRS-modelregnskabet, note 12(c)). Beløbet kræves ikke oplyst, hvis den maksimale kreditrisiko svarer til den bogførte værdi

- I forbindelse med det ovennævnte oplyste beløb skal der gives en beskrivelse af sikkerhedsstillelser og andre udvidelser af kreditværdigheden (modtagne garantier mv.) og den finansielle effekt heraf
- Oplysning om kreditkvaliteten af finansielle aktiver
- Beskrivelse af grupperingen, hvis kreditvurderingen er foretaget på kollektiv basis
- Hvordan en vurdering af reduceret kreditkvalitet er foretaget
- Indikatorer af, at udeståender forventes endeligt tabt
- Politik for finansielle aktiver, der er afskrevet, men stadigt søges indkrævet
- Hvordan fremadskuende information er indarbejdet i estimatet af kredittab, inklusive brug af makroøkonomisk information
- Ændringer i estimeringsteknikker eller væsentlige forudsætninger i regnskabsperioden og årsager til disse ændringer
- En beskrivelse af hvordan væsentlige ændringer i finansielle instrumenter i perioden bidrog til ændringer i hensættelsen til nedskrivninger (fx nye tilgodehavender, køb af aktiver eller afskrevne tilgodehavender).

Eksempel

En virksomhed producerer såsæd til landbruget. Såsæden anvendes primært i foråret. 75 % af virksomhedens kunder er placeret på den nordlige halvkugle og 25 % på den sydlige. Virksomhedens tilgodehavender fra salg er ca. 4 mia. DKK i juni og 1 mia. DKK i december. Virksomheden har balancedag den 31. december. Virksomheden skal derfor give yderligere oplysninger om dens eksponering for kreditrisici, som er repræsentativ for dens eksponering for denne risiko gennem året. Oplysningen kan gives som beløbsangivelse af, hvorledes virksomhedens eksponering svinger i løbet af året eller en angivelse af den gennemsnitlige eller højeste eksponering i løbet af året.

Hvis virksomheden kommer i besiddelse af finansielle eller ikke-finansielle aktiver i regnskabsåret ved at gøre udlæg i modtaget sikkerhed eller gøre brug af andre udvidelser af kreditværdigheden (fx garantier), og disse aktiver opfylder kriterierne i andre standarder for indregning, skal virksomheden give følgende oplysninger:

- Arten og den regnskabsmæssige værdi af de modtagne aktiver
- Hvis aktiverne ikke umiddelbart kan konverteres til likvide beholdninger, virksomhedens strategi for afhændelse af sådanne aktiver eller anvendelse af dem i forbindelse med sine aktiviteter.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at en bindende aftale, som indregnes, fordi dagsværdirisikoen afdækkes (se ovenfor under afsnit 4.6.2.6 Regnskabsmæssig sikring*), ikke udsætter virksomheden for en kreditrisiko, der skal oplyses efter ovennævnte bestemmelser.*

Oplysninger om kreditrisici omfatter også kreditrisici relateret til afgivne finansielle garantier.

Specifikt krævede oplysninger om likviditetsrisici

Der skal gives følgende oplysninger om likviditetsrisici:

- En forfaldsanalyse af ikke-afledte finansielle forpligtelser, baseret på de kontraktlige restløbetider (se IFRS-modelregnskabet, note 12(d)).
- En forfaldsanalyse af afledte finansielle instrumenter, baseret på kontraktlige restløbetider, i det omfang de styres på dette grundlag. Styres de på basis af de forventede forfaldstidspunkter, anvendes disse i stedet.
- En beskrivelse af, hvordan virksomheden styrer den likviditetsrisiko, der er forbundet med de i ovennævnte oplyste løbetider. Det omfatter bl.a. en forfaldsanalyse af finansielle aktiver, der indgår i likviditetsstyringen, i det omfang det er nødvendigt for at forstå likviditetsrisikoen.

Forfaldsanalysen skal indeholde de udiskonterede beløb, dvs. beløb inklusive fremtidige rentebetalinger, og de hverken kan eller skal afstemmes til posterne i balancen. Oplysningskravet betyder samtidig, at instrumenter, hvor de relaterede pengestrømme falder på forskellige tidspunkter, opdeles, hvis pengestrømmene relateret til instrumentet forfalder på forskellige tidspunkter. Oplysningskravet gælder kun for afledte finansielle instrumenter, hvis de har en negativ dagsværdi eller er bruttoafregnede kontrakter for køb af finansielle aktiver for likvider.

Oplysningen gælder også for forpligtelser relateret til finansielle leasingaftaler. Her vil kravet i praksis ofte være opfyldt ved angivelse af minimumsleasingydelserne efter IFRS 16.

Sædvanlige valutaterminskontrakter vil normalt være bruttoafregnede. Afledte finansielle instrumenter med en positiv dagsværdi vil dog ofte indgå i likviditetsstyringen, hvorfor der i praksis ofte skal oplyses herom alligevel.

I de tilfælde, hvor kreditor selv kan vælge tidspunktet for virksomhedens betaling, skal betalingen præsenteres i forfaldsanalysen på det tidligste tidspunkt, hvor virksomheden vil kunne blive afkrævet betaling. Afgivne finansielle garantier eller kredittilsagn indgår med det maksimale beløb i den tidligste periode, hvor de kan kræves betalt – uanset sandsynligheden for træk.

PwC's opfattelse

Ved angivelse af ikke-diskonterede beløb i forfaldsanalysen for variabelt forrentede forpligtelser samt forpligtelser i udenlandsk valuta er det PwC's opfattelse, at dette bedst gøres ved anvendelse af terminsrenten (forwardrente) henholdsvis terminskursen på balancedagen. Det vil dog også være acceptabelt at anvende den aktuelle rente henholdsvis valutakurs på balancedagen.

Specifikt krævede oplysninger om markedsrisici

Markedsrisici omfatter renterisiko, valutarisiko og andre prisrisici.

Renterisici omfatter såvel risikoen for ændringer i dagsværdien på fastforrentede finansielle instrumenter som følge af renteændringer som risikoen for ændring i rentebetalingerne på variabelt forrentede instrumenter som følge af renteændringer.

Valutarisiko omfatter den risiko, der opstår som følge af, at virksomheden har en monetær post i en anden valuta end sin funktionelle valuta. En international koncern vil således ofte have en række forskellige valutaeksponeringer som følge af, at de enkelte enheder har forskellig funktionel valuta.

Prisrisikoen omfatter aktiekursrisiko, råvareprisrisiko (olie, el, gas mv.) mv. knyttet til finansielle instrumenter. Virksomheden skal:

- Præsentere en følsomhedsanalyse for hver type markedsrisiko, virksomheden er udsat for på balancedagen, med angivelse af, hvordan resultatet og egenkapitalen ville være blevet påvirket af ændringer i den relevante risikovariabel, som var rimeligt sandsynlige på det tidspunkt
- Beskrive de metoder og forudsætninger, der er lagt til grund for følsomhedsanalysen
- Beskrive ændringer i disse metoder og forudsætninger i forhold til det foregående regnskabsår og årsagerne til sådanne ændringer.

Uafdækkede positioner, fx en valutaposition, vil påvirke resultat og egenkapital med samme beløb. Positioner, der er regnskabsmæssigt afdækket, vil derimod ikke påvirke resultatet. I stedet vil egenkapitalen/anden totalindkomst blive påvirket ved pengestrømssikring som følge af, at værdien af sikringsinstrumentet ændrer sig.

Nedenstående figur viser effekten af ovenstående på udvalgte positioner i fremmed valuta i et koncernregnskab.

	Resultat	Resultat og egenkapital	Egenkapital
Effektiv sikring af forventet transaktion i fremmed valuta			X
Mellemværende med datterselskab med anden funktionel valuta end moderselskabets	X*		
Uafdækket mellemværende i fremmed valuta med ekstern part		X	

*) Der er ingen egenkapitalpåvirkning, idet mellemværendet elimineres i balancen og dermed modsvares af en valutakursomregning af denne post som en del af valutaomregning af nettoinvesteringen i den udenlandske enhed.

Hvis virksomheden anvender en analysemetode, fx value-at-risk, der afspejler den indbyrdes afhængighed mellem risikovariabler (fx rentesatser og valutakurser), kan denne følsomhedsanalyse dog i stedet anvendes og præsenteres. Virksomheden skal i så fald desuden give følgende oplysninger:

- En redegørelse for den anvendte metode og de vigtigste parametre og forudsætninger, der er lagt til grund for de oplyste data.
- En redegørelse for formålet med den anvendte metode og for begrænsninger ved metoden, der kan betyde, at oplysningerne ikke fuldt ud afspejler dagsværdien af de pågældende aktiver og forpligtelser.

Udarbejder virksomheden en value-at-risk eller anden følsomhedsanalyse, som afspejler den indbyrdes afhængighed mellem risikovariable for nogle finansielle instrumenter, men ikke for alle, kan den udarbejdede følsomhedsanalyse anvendes for de omfattede finansielle instrumenter, mens de almindelige oplysninger gives for de øvrige finansielle instrumenter.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at udlån, der er et tillæg til en nettoinvestering i en udenlandsk enhed, ikke skal medtages ved udarbejdelse af følsomhedsanalyser for valutakursudsving. Risikoen forbundet med omregning af dattervirksomheders årsregnskaber til præsentationsvalutaen skal heller ikke medtages i følsomhedsanalysen, da omregningsrisikoen ikke er en valutarisiko i henhold til IFRS 7.

Som det angives ovenfor, skal følsomhedsanalysen udarbejdes med udgangspunkt i ændringer, der er rimeligt sandsynlige. Den skal således ikke udarbejdes som en "worst case scenario".

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at de sammenligningstal, som skal gives i relation til de følsomhedsanalyser, der gives for markedsrisici, skal baseres på de relevante forhold på de tidligere balancedatoer. En virksomhed skal fx ikke angive effekten af, hvad en pr. balancedagen sandsynlig ændring i en relevant risikovariabel vil have på tidligere perioders resultat og egenkapital. Derimod skal det angives, hvilken effekt en rimelig sandsynlig ændring pr. sammenligningsbalancedagen ville have haft.

Hvis den følsomhedsanalyse, virksomheden kan præsentere efter ovenstående bestemmelser, ikke er repræsentativ for den risiko, der er forbundet med et finansielt instrument (fx fordi eksponeringen på balancedagen er væsentligt anderledes end i løbet af året), skal virksomheden oplyse herom og begrunde, hvorfor den mener, følsomhedsanalysen ikke er repræsentativ.

I sådanne situationer bør der medtages en angivelse af, hvad følsomheden typisk vil være, fx i form af angivelse af den gennemsnitlige følsomhed.

Oplysninger om kapitalforhold

Virksomheden skal efter IAS 1 give oplysninger, der gør det muligt for regnskabsbrugeren at vurdere mål, praksis og processer for kapitalstyringen. Det kræver, at virksomheden giver følgende oplysninger:

- Kvalitative oplysninger om virksomhedens mål, praksis og processer for kapitalstyringen, herunder (men ikke begrænset til):
  - En beskrivelse af, hvad den styrer som kapital, dvs. hvordan definerer virksomheden kapital
  - Hvis en virksomhed er underlagt eksternt pålagte kapitalkrav, karakteren af disse krav, og hvordan disse krav er inkorporeret i styringen af kapitalen
  - Hvordan den opfylder målene for kapitalstyringen.
- Sammenfattende kvantitative data om, hvad virksomheden anser som kapital. Nogle virksomheder betragter visse finansielle forpligtelser (fx visse former for efterstillet gæld) som en del af kapitalen. Andre virksomheder betragter ikke visse egenkapitalkomponenter (fx pengestrømssikringsreserven) som kapital.
- Ændringer til ovenstående to punkter i forhold til den foregående periode.
- Om virksomheden i perioden opfyldte de eksternt pålagte kapitalkrav, den er underlagt.
- Hvis virksomheden ikke har overholdt sådanne eksternt pålagte kapitalkrav, skal der oplyses om konsekvenserne af en sådan manglende overholdelse.

Eksternt pålagte kapitalkrav omfatter ikke kapitalbetingelser fastsat i låneaftaler, da der her er tale om forhandlede og ikke-pålagte betingelser. Det vil dog efter omstændighederne være nødvendigt at oplyse herom under likviditetsrisici.

Ovennævnte oplysninger skal baseres på de oplysninger, der gives internt til virksomhedens ledelse.

En virksomhed kan styre kapitalen på en række måder og være underlagt en række forskellige kapitalkrav. Fx kan et konglomerat omfatte virksomheder, der udøver forsikrings- og bankaktiviteter, og disse virksomheder kan også operere inden for flere jurisdiktioner. Hvis de aggregerede oplysninger om kapitalkrav og om, hvordan kapitalen styres, ikke indeholder nyttige informationer – eller medfører, at en bruger af årsregnskabet risikerer at få et fejlagtigt billede af en virksomheds kapitalressourcer – skal virksomheden give særskilte oplysninger om hvert enkelt kapitalkrav, som virksomheden er underlagt.

IAS 1 indeholder særlige oplysningskrav vedrørende indløselige aktier, der er klassificeret som egenkapital. De omfatter ud over de generelle oplysninger, jf. ovenfor, krav om oplysning om forventede pengestrømme, knyttet til indløsningerne, og oplysninger om, hvorledes disse er fastlagt.

4.6.3 Nye og ændrede IFRS-standarder

IASB har vedtaget ændringer til en række standarder (IFRS 9, IAS 39, IFRS 7, IFRS 4 og IFRS 16) for at løse de udfordringer, IBOR-reformen kan medføre. Ændringerne trådte i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2021 eller senere, men kan fortidsimplementeres.

IBOR-reformen får bl.a. betydning for alle sikringstransaktioner, baseret på en referencerente som fx LIBOR eller EURIBOR, som måtte blive påvirket af IBOR-reformen. Projektet er delt i to faser, hvoraf den første fase – som vedrører de regnskabsmæssige udfordringer, IBOR-reformen, medfører før en implementering – blev vedtaget i efteråret 2019.

Den anden fase vedrører de ændringer, IBOR-reformen medfører ved implementering af IBOR-reformen. Ændringerne vedrører:

- Modifikationer af finansielle instrumenter på grund af IBOR-reformen skal ikke nødvendigvis behandles som indfrielse eller modifikation, hvilket de normale modifikationsregler kunne føre til. I stedet skal den effektive rente opdateres, så den svarer til den nye referencerente. Dette omfatter også sikringsinstrumenter, der modificeres på grund af IBOR-reformen. En tilsvarende undtagelse er indarbejdet i IFRS 16 om leasing, hvilket betyder, at ændringer til en leasingkontrakt, hvis ydelser er baseret en IBOR-rente, ikke anses for modificeret, hvis ændringen alene knytter sig til dette forhold.
- Regnskabsmæssig sikring: Regnskabsmæssige sikringsrelationer, der påvirkes af IBOR-reformen, fortsætter som udgangspunkt. Virksomheden skal opdatere sikringsdokumentationen, så den afspejler den nye referencerente.
- Der foretages følgende beløbsmæssige justeringer af regnskabsmæssigt indregnede beløb vedrørende pengestrømssikring: Juster den regnskabsmæssige værdi af sikringsinstrumentet og dagsværdien af den sikrede risiko baseret på den nye referencerente og juster beløb indregnet i egenkapitalen til det laveste af de to justerede beløb ("Lower of" testen). Et overskydende beløb indregnes i resultatopgørelsen.
- Der foretages følgende beløbsmæssige justeringer af regnskabsmæssigt indregnede beløb vedrørende dagsværdisikring: Juster den regnskabsmæssige værdi af sikringsinstrumentet og det sikrede baseret på den nye referencerente og indregn begge ændringer i resultatopgørelsen.
- Der indføres nye oplysningskrav om finansielle risici, som er opstået ved implementering af IBOR-reformen. Det omfatter bl.a., hvorledes virksomheden styrer disse risici samt en status på virksomhedens overgang til en alternativ referencerente, og hvordan virksomheden styrer overgangen. Endvidere kræves beløbsmæssige oplysninger om de aktiver og forpligtelser, hvis regnskabsmæssige værdi påvirkes af IBOR-reformen.

Endvidere har IASB vedtaget en ændring til finansielle forpligtelser under IFRS 9 som en del af Annual Improvements. Ændringerne træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2022, men kan førtidsimplementeres.

Ved ændringer til finansielle forpligtelser er det præciseret, hvilke omkostninger, der skal medtages ved "+/-10%-testen" til fastlæggelse af, om de kontraktlige betingelser er ændret så meget, at den finansielle forpligtelse skal ophøre med at være indregnet. Det præciseres, at de omfattede omkostninger alene inkluderer fee's betalt mellem låntager og långiver og ikke fee's betalt til tredjemand, fx rådgiveromkostninger etc.

IASB påbegyndte i juni 2021 arbejdet med udarbejdelsen af et exposure draft til en begrænset ændring til IAS 7 Statement of Cash Flows og IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures omhandlende oplysningskrav ved brugen af supply chain financing (reverse factoring). IASB forventer, at udsende exposure draftet til kommentering i slutningen af 2021.

På baggrund af de foreløbige arbejdspapirer skal oplysningerne sikre, at regnskabsbrugerne får klarhed om, hvordan pengestrømmene påvirkes (omfang, tidsmæssige effekt af og usikkerhed på pengestrømmene) ved brug af reverse factoring. Dette søges opnået ved at kræve oplysninger om væsentlige betingelser og krav i arrangementet om reverse factoring. Yderligere skal der gives oplysninger om den akkumulerede leverandørgæld, der er omfattet arrangementet ved periodens begyndelse og slutning; omfanget af disse beløb, hvor leverandørerne har modtaget betaling fra banken; intervallet i betalingsbetingelserne (tidsmæssigt interval) på beløbene omfattet af arrangementet samt betalingsbetingelserne (tidsmæssigt interval) på leverandørgæld, der ikke er omfattet af arrangementet.

4.7 Kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer

Kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer behandles i ÅRL §§ 36, 37, 41, 43 a, 58, 58 c, 97 a og definitionerne. Under IFRS behandles kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer i IAS 27 Separate regnskaber, IAS 28 Investeringer i associerede virksomheder, IFRS 11 Fællesledede arrangementer og IFRS 12 Oplysninger om involvering i andre virksomheder. IFRS opererer ikke med begrebet kapitalinteresser, som derfor ikke behandles under IFRS. Der henvises i øvrigt til ERST's udtalelse om forholdet mellem bestemmelserne om virksomhedssammenslutninger i ÅRL og IFRS samt IFRS 3 og PwC's publikation "Virksomhedssammenslutninger efter årsregnskabsloven"[1].

IAS 27 regulerer den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer i moderselskabsregnskabet. Derimod findes definitionerne på dattervirksomheder, associerede virksomheder og joint ventures i henholdsvis IFRS 10, IAS 28 og IFRS 11, ligesom disse foreskriver den regnskabsmæssige behandling i koncernregnskabet. IFRS 11 angiver den regnskabsmæssige behandling af joint operations i såvel moderselskabsregnskabet som koncernregnskabet.

Nedenfor gennemgås den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og fællesledede arrangementer i moderselskabsregnskabet. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, i det omfang IFRS kan rummes inden for rammerne af ÅRL. Der er dog en række forskelle mellem de to regelsæt, og det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er behandlet separat for ÅRL og IFRS.

Dette afsnit omhandler alene moderselskabets regnskabsmæssige behandling af kapitalandele. Den regnskabsmæssige behandling i koncernregnskabet fremgår særskilt af afsnit 9 *Koncernregnskab.* De omtalte bestemmelser gælder ligeledes for virksomheder, der ikke er koncerner, men som har investeringer i associerede virksomheder, kapitalinteresser og/eller fælleskontrollerede virksomheder.

1) Læs mere: www.pwc.dk/da/nyt/2018/virksomhedssammenslutninger-dec-2018.pdf

For en behandling af andre finansielle aktiver henvises til afsnit 4.6 *Finansielle aktiver og forpligtelser.*

4.7.1 Definition

Skemaet nedenfor er en oversigt over de enkelte typer af kapitalandele og deres karakteristika. Definitionerne af de enkelte typer findes i forlængelse af skemaet.

Gældende for moderselskabet	Definition (se uddybende kommentarer nedenfor)	Grad af indflydelse	Stemmeandel (vejledende grænse)
Dattervirksomheder	En virksomhed, der er underlagt en modervirksomheds (ÅRL)/investors (IFRS) bestemmende indflydelse	Bestemmende indflydelse	Mere end 50 %
Kapitalinteresser (kun ÅRL[1])	En virksomheds eller en virksomhed og dennes dattervirksomheders ret over egenkapital i en anden virksomhed, når formålet med besiddelsen er at fremme virksomhedens egne aktiviteter gennem en varig tilknytning til den anden virksomhed. Ret over egenkapital i en anden virksomhed formodes at være en kapitalinteresse, når rettigheden udgør mindst 20 % af egenkapitalen i den anden virksomhed	Ingen betydelig indflydelse	Mellem 20-50 % (ejerandel, da kapitalinteresser ikke defineres baseret på stemmer)
Associerede virksomheder	En virksomhed, som ikke er en dattervirksomhed, men i hvilken en anden virksomhed og dennes dattervirksomheder besidder kapitalinteresser og udøver betydelig indflydelse på virksomhedens driftsmæssige og finansielle ledelse (ÅRL). En virksomhed, som er underlagt investors betydelige indflydelse (IFRS)	Betydelig indflydelse	Mellem 20-50 %
Fællesledede arrangementer	En virksomhed, som virksomheden leder sammen med en eller flere andre virksomheder	Fælles kontrol	Ingen bestemt ejerandel

1) Begrebet kapitalinteresser anvendes alene under ÅRL. Under IFRS sondres der således alene mellem dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer.

Bemærk, at ÅRL har indført begrebet kapitalinteresser, som er en bredere definition end associerede virksomheder. En tilsvarende opdeling findes ikke under IFRS, hvor der alene sondres mellem dattervirksomheder, associerede virksomheder og fælles ledede arrangementer. Kapitalinteresser er beskrevet nærmere nedenfor.

Dattervirksomhed

En dattervirksomhed defineres i ÅRL som *en virksomhed, der er underlagt bestemmende indflydelse* af en modervirksomhed.

Bestemmende indflydelse er beføjelsen til at styre en dattervirksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger. En sådan indflydelse foreligger, når modervirksomheden direkte eller indirekte ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i en anden virksomhed, medmindre det undtagelsesvist klart kan påvises, at et sådant ejerforhold ikke udgør bestemmende indflydelse.

- Ejer en modervirksomhed ikke mere end halvdelen af stemmerettighederne i en virksomhed, foreligger der bestemmende indflydelse, hvis modervirksomheden har:
  - råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer
  - beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i en virksomhed i henhold til vedtægter eller en aftale
  - beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse i virksomheden, eller
  - råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over virksomheden.

Bemærk, at eksistensen og virkningen af potentielle stemmerettigheder, fx købsoptioner og tegningsrettigheder skal medtages ved vurdering af, om der foreligger bestemmende indflydelse, hvis disse aktuelt kan udnyttes eller konverteres til kapitalandele. Alene eksistensen af de potentielle stemmerettigheder er tilstrækkeligt til, at de skal medtages i vurderingen af, om der foreligger indflydelse under ÅRL. Virksomhedens forventninger til, om rettighederne bliver udnyttet eller ej, er således uden betydning.

IFRS 10 opridser følgende tre forhold, som skal være til stede, førend der er tale om kontrol og dermed et moder-/datterselskabsforhold:

1. Investor har *bestemmende indflydelse* over virksomheden. Dvs. at investor har mulighed for at styre de aktiviteter, som har størst indvirkning på de økonomiske resultater i virksomheden. Denne vurdering skal tage hensyn til investors mulighed for at påvirke virksomheden som følge af spredningen af stemmerettigheder (de facto-kontrol), potentielle stemmerettigheder og samarbejdsaftaler mv.
2. Eksponering over for eller ret til et variabelt afkast hidrørende fra investors involvering i virksomheden. Dette betyder, at investors afkast i et ikke ubetydeligt omfang kan variere som følge af virksomhedens finansielle præstationer.
3. Muligheden for direkte at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke størrelsen af investors afkast.

Forhold, der skal lægges til grund ved vurderingen af, om der er bestemmende indflydelse, er yderligere beskrevet i afsnit 9.1.1 *Pligt til at aflægge koncernregnskab* for ÅRL og afsnit 9.2.2 *Konsolideringsomfang* for IFRS.

Der er nogle små sproglige forskelle mellem ÅRL og IFRS's definition, som i de fleste tilfælde er uden betydning. Der vil dog være enkelte tilfælde, som fx ved visse strukturerede enheder og potentielle stemmerettigheder, hvor der kan være forskel mellem definitionen af dattervirksomheder i ÅRL og IFRS.

For at der skal tages hensyn til potentielle stemmerettigheder under IFRS, skal der være tale om en substantiel ret, dvs. der skal være en betydelig økonomisk gevinst ved udnyttelse af den potentielle stemmerettighed. Læs mere om potentielle stemmerettigheder under IFRS i afsnit 9.1.1 *Pligt til at aflægge koncernregnskab.*

Kapitalinteresser - særligt under ÅRL

Kapitalinteresser er en klasse af kapitalandele særlig for ÅRL, og som ikke anvendes under IFRS. Kapitalinteresser defineres som en virksomheds eller en virksomhed og dennes dattervirksomheders ret over egenkapital i en anden virksomhed, når formålet med besiddelsen er at fremme virksomhedens egne aktiviteter gennem en varig tilknytning til en anden virksomhed.

Ret over egenkapital i en anden virksomhed formodes at være en kapitalinteresse, når rettigheden udgør mindst 20 % af egenkapitalen i den anden virksomhed. Ret over egenkapital skal forstås bredt, idet kapitalinteresser ud over aktier eller anparter i et kapitalselskab også kan omfatte rettigheder baseret på aftaler eller kontrakter som fx andele i et interessentskab. Ret over egenkapital kræver kun besiddelse af ejerandelene og ikke stemmerettigheder.

Graden af indflydelse er derfor ikke relevant for kapitalinteresser, og det er derfor alene faktiske ejerandele og ikke stemmerettigheder, som lægges til grund ved opgørelse af andelen af rettighederne. Grænsen på 20 % er en formodningsregel for, hvornår formålskravet anses som opfyldt, men denne formodning kan både be- og afkræftes. Er ejerandelen større end 20 %, er der tale om en kapitalinteresse, medmindre det kan dokumenteres, at formålskravet ikke er opfyldt. Omvendt, er ejerandelen mindre end 20 %, så vil der kun være tale om kapitalinteresse, såfremt det kan dokumenteres, at formålskravet er opfyldt. Vurderingen skal foretages på baggrund af en konkret vurdering af de faktiske forhold, herunder ledelsens hensigter. Jo mindre ejerandelen er, desto klarere skal formålskravet og tilknytningen være.

Formålskravet, der betinger, at formålet med besiddelsen er at fremme virksomhedens egne aktiviteter, anses som opfyldt, når investeringen af virksomheden er foretaget af strategiske årsager. Forhold, der taler for, at formålskravet er opfyldt, er:

- Ejerskabet er et strategisk valg
- Virksomheden har en klar fordel af ejerskabet i forhold til den omsætning og de indkøb, virksomheden i øvrigt har
- Virksomheden er afhængig af ejerskabet på en sådan måde, at virksomhedens aktivitet vil blive væsentligt negativt påvirket, hvis den opgav ejerskabet.

I holdingvirksomheder, hvis eneste aktivitet består i at eje (og ikke drive) kapitalandele i andre virksomheder, vil alle kapitalandele i princippet medvirke til at fremme holdingvirksomhedens egen aktivitet, hvormed formålskravet anses som opfyldt. Her er det dog relevant at overveje, om alle investeringer i kapitalinteresser er strategiske for holdingvirksomheden.

Det sidstnævnte krav i definitionen af kapitalinteresser om varig tilknytning svarer til kravet om vedvarende eje og brug i definitionen af anlægsaktiver. Midlertidig tilknytning anses derfor normalt som opfyldt efter minimum et til to år, men anses også som opfyldt, hvis:

- Ledelsen har truffet beslutnig om længere varighed af ejerskabet
- Virksomheden er bundet af en aftale over en længere årrække.

En investering i egenkapital, der ikke opfylder formålskravet, og/eller hvor kravet om varig tilknytning er opfyldt, skal klassificeres som porteføljeinvestering. Hvis både formålskravet og kravet om varig tilknytning er opfyldt, er der tale om en kapitalinteresse.

Lovens definitioner på kapitalinteresser og associerede virksomheder medfører, at associerede virksomheder er en positivt afgrænset delmængde af kapitalinteresser, som illustreret her:

Denne afgrænsning betyder, at en investering i kapitalandele skal klassificeres som en associeret virksomhed, hvis ejervirksomheden har betydelig indflydelse, og investeringen dermed opfylder definitionen på en associeret virksomhed. Har ejervirksomheden ikke betydelig indflydelse, klassificeres investeringen i regnskabet som en kapitalinteresse. Se mere om definitionen på en associeret virksomhed nedenfor under overskriften *Associeret virksomhed.*

Sondring mellem klassifikation af kapitalandele, associerede virksomheder og porteføljeinvesteringer er illustreret i nedenstående figur.

Ejerandel (formodning)	Besiddes ikke mhp. fremmelse af egne aktiviteter gennem varig tilknytning (formodning ved ejerandel <20%)	Besiddes mhp. fremmelse af egne aktiviteter gennem varig tilknytning (formodes ved ejerandel ≥20%)
Ingen betydelig indflydelse (formodes ved <20% af stemmerettighederne)	• Porteføljeinvestering – Hvis formålskravet er opfyldt → kapitalinteresse.	• Kapitalinteresse – Hvis formålskravet ikke er opfyldt → porteføljeinvestering.
Betydelig indflydelse (formodes ved ≥20% af stemmerettighederne)	• Porteføljeinvestering – Hvis formålskravet er opfyldt → kapitalinteresse – Hvis formålskravet er opfyldt og betydelig indflydelse → associeret virksomhed.	• Associeret virksomhed og kapitalinteresse – Hvis formålskravet ikke er opfyldt → porteføljeinvestering (uanset betydelig indflydelse).

Associeret virksomhed

En associeret virksomhed defineres under ÅRL som en virksomhed, der ikke er en datterviksomhed, men i hvilken en anden virksomhed og dennes datterviksomheder besidder kapitalinteresser og udøver betydelig indflydelse på virksomhedens driftsmæssige og finansielle ledelse.

Definitionen svarer substantielt til IFRS' definition på en associeret virksomhed, der er en virksomhed, som investor har betydelig indflydelse over. Dette forstås som muligheden for at deltage i de økonomiske og driftsmæssige beslutninger med henblik på at opnå økonomiske fordele herfra. Til forskel fra IFRS kræver ÅRL dog, at virksomheden besidder kapitalandele i en associeret virksomhed. Dette er strengt taget ikke krævet under IAS 28, men situationen anses for at forekomme yderst sjældent i praksis. Derfor er der ofte sammenhæng mellem definitionerne under IFRS og ÅRL.

En virksomhed formodes at udøve betydelig indflydelse, hvis virksomheden og dens datterviksomheder tilsammen besidder mindst 20 % af stemmerettighederne. Besiddes mindre end 20 % af stemmerettighederne, anses ejervirksomheden ikke for at have betydelig indflydelse, medmindre en sådan indflydelse udøves, og udøvelsen kan dokumenteres. En ejervirksomhed kan normalt udøve betydelig indflydelse på en eller flere af følgende måder:

- Udpege bestyrelsesmedlemmer
- Ansætte medarbejdere i ledende stillinger
- Deltage i ledelsesbeslutninger, herunder beslutninger om udlodninger
- Deltage i væsentlige transaktioner med den associerede virksomhed
- Dele central teknologisk information med den associerede virksomhed.

Fællesledede arrangementer

Fællesledede arrangementer (joint arrangements) er ikke direkte defineret under ÅRL. Under IFRS er fællesledede arrangementer opdelt i driftsfællesskaber (joint operations) og fællesledede virksomheder (joint ventures).

Fællesledede arrangementer er et kontraktligt samarbejde, hvorved to eller flere parter i fællesskab har kontrol over en aktivitet eller en virksomhed. Der henvises i denne forbindelse til de tre betingelser under datterviksomheder for definition af "kontrol over". Fælles kontrol kan implicit foreligge, når to parter hver besidder 50 % af stemmerettighederne, og alle beslutninger tages ved simpelt flertal. Beslutninger kan derved kun tages, når parterne er enige. I andre situationer kræves det, at beslutningerne skal tages i enighed, før der er tale om fælles ledelse.

Klassifikationen af et fællesledet arrangement afhænger af, hvorvidt parterne har direkte adgang til aktiverne i arrangementet og er forpligtede i forhold til den gæld, der er i arrangementet, eller om de blot har adgang til nettoaktiverne og nettoresultatet af arrangementet.

Fællesledede virksomheder (joint ventures) giver parterne adgang til nettoaktiverne, mens driftsfællesskaber (joint operations) giver parterne adgang til de enkelte aktiver og forpligtelser. Arrangementer, der ikke er struktureret som en separat juridisk, enhed anses pr. definition for at være et driftsfællesskab.

Fællesledede virksomheder (joint ventures) indregnes og måles efter de almindelige bestemmelser for associerede virksomheder. Derimod er der særlige regler for driftsfællesskaber i relation til indregning og måling, som er beskrevet i afsnit 4.7.3.4 *Driftsfællesskaber (joint operations)* nedenfor.

4.7.2 Indregning

For kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og fællesledede arrangementer gælder de generelle krav om indregning. Det vil sige, at kapitalandelene skal indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, og værdien af andelene kan måles pålideligt.

Indregningstidspunktet vil normalt være sammenfaldende med overtagelsesdagen.

4.7.3 Måling

Ved første indregning måles kapitalandele til kostpris. Kostprisen skal indeholde alle omkostninger, der er foranlediget af anskaffelsen, fx omkostninger til rådgivere. Det er ikke tilladt at indregne interne omkostninger, som fx løn til medarbejdere mv., der har deltaget i købsprocessen. Bemærk, at opgørelsen af kostprisen er anderledes, hvis virksomheden vælger at anvende den indre værdis metode som konsolideringsmetode under ÅRL. Indre værdis metode anvendes under IFRS som en hybrid mellem en konsolideringsmetode og målemetode. Se nærmere herom i afsnit 4.7.3.2 *Indre værdis metode – særligt under ÅRL.*

Under ÅRL er der for hver type af kapitalandel en række valgmuligheder for efterfølgende måling af kapitalandele som vist i nedenstående tabel:

	Kostpris (nedskrives til eventuel lavere genindvindingsværdi) (se afsnit 4.7.3.1)	Indre værdi (se afsnit 4.7.3.2)	Dagsværdi over egenkapitalen (opskrevet værdi) (se afsnit 4.7.3.3)	Dagsværdi over resultatopgørelsen (se afsnit 4.6.1)
Bestemmelser i ÅRL	**§§ 36 og 42**	**§ 43 a**	**§ 41**	**§ 37, stk. 1**
Datter-virksomhed	Ja	Ja	Ja	Nej
Kapital-interesse	Ja	Ja	Nej	Ja[1]
Associeret virksomhed	Ja	Ja	Ja	Nej

	Kostpris (nedskrives til eventuel lavere genindvindings-værdi) (se afsnit 4.7.3.1)	Indre værdi (se afsnit 4.7.3.2)	Dagsværdi over egenkapitalen (opskrevet værdi) (se afsnit 4.7.3.3)	Dagsværdi over resultat-opgørelsen (se afsnit 4.6.1)
Bestemmelser i ÅRL	**§§ 36 og 42**	**§ 43 a**	**§ 41**	**§ 37, stk. 1**
Fællesledet virksomhed (joint ventures)	Ja	Ja	Ja	Nej
Portefølje-investering, noteret[2]	Nej	Nej	Nej	Ja
Portefølje-investering, unoteret[2]	Ja	Nej	Nej	Ja

1) Måling af kapitalinteresser til dagsværdi efter § 37, stk. 1, følger lovens almindelige regler for måling af finansielle aktiver, der er beskrevet i afsnit 4.6.1 *ÅRL* under afsnittet om finansielle aktiver og forpligtelser, hvortil der henvises.
2) Porteføljeinvesteringer er ikke yderligere behandlet i dette afsnit, og der henvises derfor til afsnit 4.6.1 *ÅRL* under afsnittet om finansielle aktiver og forpligtelser.

Ud over de ovenfor illustrerede målemetoder kan en virksomhed tilvælge at indregne, måle og præsentere finansielle aktiver og forpligtelser - og dermed også kapitalandele - efter reglerne i IFRS jf. § 37, stk 5. Der er tale om et alt eller intet-koncept, hvormed enten alle eller ingen finansielle aktiver og forpligtelse behandles efter reglerne under IFRS. Tilvalget medfører, at det er definitionerne under IFRS, der anvendes til klassifikation af kapitalandele, hvormed en kapitalandel ikke kan klassificeres som en kapitalinteresse, idet IFRS ikke opererer med dette begreb. Det skal bemærkes, tilvalget også medfører, at præsentationskravene under IFRS skal opfyldes herunder IFRS 7 Oplysninger om Finansielle instrumenter og IFRS 13 Måling til dagsværdi. Se mere om tilvalget i afsnit 4.6.1.5 *Tilvalg af IFRS under ÅRL.*

Valg af målemetode gælder for samtlige kapitalandele i den konkrete kategori, dvs. henholdsvis dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og fællesledede virksomheder. En modervirksomheden kan således vælge at måle fx kapitalandele i datterselskaber til kostpris og kapitalandele i associerede virksomheder til indre værdi.

Samme begrænsning gælder ikke under IFRS, idet kategorierne her ikke er begrænset til enten alle dattervirksomheder eller alle associerede virksomheder. Under IFRS er det i stedet muligt at klassificere enkelte kapitalandele som en kategori og måle disse efter én metode, mens andre kapitalandele i samme kategori måles efter en anden metode.

Mulige valg af målemetoder under IFRS vises i nedenstående tabel:

		Kostpris (se afsnit 4.7.3.1)	Indre værdi (se afsnit 4.7.3.2)	Dagsværdi (se afsnit 4.7.3.3)
	IFRS-standarder	**IAS 27**	**IAS 28**	**IFRS 9**
Datter-virksomheder	**IFRS 10**	Ja	Ja	Ja (som hoved-regel reguleret i resultatopgørel-sen. Regulering over totalind-komsten kan vælges som et alternativt permanent valg af regnskabs-praksis)
Associerede virksomheder	**IAS 28**	Ja	Ja	
Fællesledede virksomheder (joint ventures)	**IFRS 11**	Ja	Ja	
Andre kapital-andele	**IFRS 9**	Nej[1]	Nej[1]	

1) Andre kapitalandele er ikke yderligere behandlet i dette kapitel, og der henvises derfor til afsnit 4.6.2 *Internationale regnskabsstandarder* under kapitlet om finansielle aktiver og forpligtelser.

Reglerne for den efterfølgende måling af driftsfællesskaber (joint operations) følger særskilt nedenfor i afsnit 4.7.3.4 *Driftsfællesskaber (joint operations).*

4.7.3.1 Kostpris

En virksomhed kan vælge at måle kapitalandele til den historiske kostpris med fradrag af nedskrivninger. Konsekvenserne af, at modervirksomheden efter første indregning vælger at måle kapitalandele til kostpris, er:

- at der ikke sker en kontinuerlig værdiregulering af kapitalandelene. De fastholdes til den oprindelige kostpris, medmindre kapitalandelene har været udsat for værdifald og er eller skal nedskrives
- at modervirksomheden som udgangspunkt skal indregne modtagne udbytter fra dattervirksomheder, associerede virksomheder og kapitalinteresser i resultatopgørelsen. Udbytterne indregnes på det tidspunkt, hvor de deklareres i den udlodende virksomhed.

Nedskrivning

Kapitalandele målt til kostpris skal nedskrives efter reglerne for nedskrivning af anlægsaktiver, som er behandlet i afsnit 4.8 *Nedskrivning af aktiver ("impairment test").* Det skal bemærkes, at nedskrivning af en kapitalandel er en klar indikator på, at eventuelle tilgodehavender hos kapitalandelen også er udsat for værdiforringelse, og at tilgodehavendet dermed tillige skal nedskrives.

Udbytte

Udbytte fra en kapitalandel, der måles til kostpris, indregnes – som udgangspunkt – som en indtægt på deklareringstidspunktet. Udbytte, der overstiger investors akkumulerede resultatandel i virksomheden, udgør ikke nødvendigvis en reduktion af kostprisen.

Overstiger udbyttet årets indtjening, skal der foretages nedskrivningstest efter IAS 36 Værdiforringelse af aktiver. Det samme gælder, hvis den bogførte værdi af nettoaktiverne i den pågældende virksomhed efter udbytteudlodningen er lavere i koncernregnskabet end den bogførte værdi af kapitalandelen i moderselskabet.

Udbytte – særligt under ÅRL

Udloddet udbytte fra kapitalandelen til ejervirksomheden indregnes som udgangspunkt i resultatopgørelsen hos ejervirksomheden, hvis udlodningen hidrører fra indtjening, der er opnået, efter at ejervirksomheden købte kapitalandelen. Er dette ikke tilfældet, reduceres kostprisen på kapitalandelen med den del af udbyttet, der stammer fra indtjening, før ejervirksomheden købte kapitalandelen. Det skyldes, at udlodningen reelt er udtryk for en hel eller delvis tilbagebetaling af investeringen (kostprisen). Alternativt vælges IFRS-metoden beskrevet ovenfor som anvendt regnskabspraksis, hvorved udbyttet indregnes i resultatopgørelsen, og der foretages en nedskrivningstest på kapitalandelen.

Det har stor betydning, om det modtagne udbytte indtægtsføres hos ejervirksomheden, eller om det i stedet reducerer kostprisen på investeringen. I førstnævnte tilfælde forøges de frie reserver i ejervirksomheden, mens de forbliver uændrede, hvis kostprisen blot reduceres.

4.7.3.2 Indre værdis metode

Ved anvendelse af indre værdis metode indregnes en forholdsmæssig andel af kapitalandelens nettoaktiver, reguleret for købsprisallokeringsreguleringer (goodwill mv.) og urealiserede interne avancer.

Ved beregning af den indre værdi finder de fleste materielle bestemmelser vedrørende udarbejdelse af koncernregnskab tilsvarende anvendelse. Det indebærer, at:

- regnskaber fra dattervirksomheder og associerede virksomheder, der ligger til grund for beregningen af indre værdi, skal opgøres efter de samme metoder, som anvendes af investor
- reglerne om virksomhedsovertagelser finder tilsvarende anvendelse på opgørelse af indgangsværdierne og dermed også goodwill, jf. afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*
- koncerninterne gevinster og tab skal elimineres forholdsmæssigt ud fra ejerandelen (under ÅRL skal elimineres 100 % for dattervirksomheder uanset ejerandelen)
- det regnskab, der ligger til grund for indregningen, må ikke have en balancedag, der ligger mere end tre måneder forud for eller efter modervirksomhedens balancedag
- ved opgørelse af den indre værdi kan en associeret virksomheds og kapitalinteresses seneste årsrapport benyttes, uanset om balancedagen ligger mere end tre måneder forud for balancedagen i modervirksomheden (gælder alene ÅRL).

Anvendelsen af indre værdis metode medfører, at værdien af kapitalandele op- og nedskrives via resultatopgørelsen med den forholdsmæssige andel af kapitalandelenes resultat efter skat. Endvidere reguleres værdien af kapitalandelene med bevægelser i den regnskabsmæssige indre værdi, der ikke indgår i deres resultat. Det resultat, der skal anvendes ved op- og nedskrivningen, er resultatet efter eventuelle elimineringer af koncerninterne avancer og tab på immaterielle og materielle anlægsaktiver og varebeholdninger samt eventuel afskrivning på koncerngoodwill og merværdier knyttet til kapitalandelene.

Modtages der udbytte i året fra en kapitalandel målt til indre værdi, skal dette ligeledes fragå den regnskabsmæssige værdi af kapitalandelen.

Eksempel: Virksomhedskøb af dattervirksomhed til indre værdi

Virksomhed M har pr. 1. januar 20x1 købt 100 % af D1. Kostprisen er 1.000 TDKK.

Den tilkøbte dattervirksomhed D1 har bogførte nettoaktiver for 500 TDKK.

I forbindelse med virksomhedsovertagelsen er udarbejdet en købsprisallokering, der viser, at nettoaktiverne i datterselskabet har en samlet dagsværdi på 800 TDKK. Der er således betalt en merpris på 200 TDKK. Dattervirksomheden indregnes til indre værdi.

Skal M tage højde for merværdierne, som er konstateret i forbindelse med købet?

Løsning

Ja, M skal tage højde for forskellen mellem bogført værdi og dagsværdi, 300 TDKK samt merværdien på 200 TDKK.

M skal derfor indregne D1's resultat efter skat i 20x1 korrigeret for afskrivninger på goodwill (merbetalingen på 200 TDKK) og de merværdier på 300 TDKK, som er opstået i forbindelse med virksomhedsovertagelsen.

Det betyder fx, at hvis et materielt anlæg er omvurderet i forbindelse med virksomhedsovertagelsen, skal der korrigeres for eventuelle mer- eller mindreafskrivninger i overensstemmelse med virksomhedens regnskabspraksis. Korrektionen sker direkte i posten "Indtægter af kapitalandele i tilknyttede virksomheder".

Det skal bemærkes, at merbetalingen på 200 TDKK ikke indgår som goodwill i M's moderselskabsregnskab, eftersom det præsenteres som en del af indre værdi på kapitalandelene i D1. Det skal dog fortsat behandles som goodwill og derfor afskrives over levetiden.

Målemetode eller konsolideringsmetode – særligt under ÅRL

Efter udsendelse af ERST's udtalelse om virksomhedssammenslutninger er der kommet yderligere fokus på anvendelse af indre værdis metode, og hvorvidt denne anvendes som en målemetode eller som en konsolideringsmetode under ÅRL. Da der er flere forskelle mellem de to metoder, skal virksomhederne vælge, hvilken metode de vil anvende. Valget vil være et valg af regnskabspraksis – dog kan virksomheden vælge, at indre værdis metode anvendes som målemetode for dattervirksomheder og som konsolideringsmetode for associerede virksomheder. Dette skal dog klart anføres i regnskabspraksis.

Samme problemstilling findes ikke under IFRS, hvor indre værdi efter IAS 27/28 anvendes som en hybrid mellem konsolideringsmetoden og målemetoden.

Den hidtidige anvendelse af indre værdis metode har som udgangspunkt medført beløbsmæssig overensstemmelse mellem modervirksomhedens resultat og resultatet i koncernregnskabet, ligesom egenkapitalen i både moderselskabsregnskabet og koncernregnskabet beløbsmæssigt har været den samme. Dette gør sig imidlertid kun gældende, hvis metoden anvendes som en konsolideringsmetode. Anvendes metoden i stedet som målemetode, vil der ikke sjældent være beløbsmæssig overensstemmelse mellem moderselskabsregnskabet og koncernregnskabet.

Virksomhedens valg af, om indre værdis metode anvendes som måle- eller konsolideringsmetode, har en række konsekvenser for den regnskabsmæssige behandling. Konsolideringsmetoden, hvor man i moderselskabsregnskabet ønsker at afspejle resultat og egenkapital ligesom i koncernregnskabet, er i dag den mest udbredte af de to metoder. Nedenfor er oplistet en række situationer, hvor metoderne er forskellige. Det skal bemærkes, at uanset hvilken metode virksomheden vælger at anvende, vil der ikke være tale om en "ren" metode/model.

	Konsolideringsmetode	Målemetode
Transaktionsomkostninger	Skal omkostningsføres på samme måde som i koncernregnskabet, jf. § 122.	Indregnes som en del af kostprisen.
Betingede købsvederlag	Måles til dagsværdi ved første indregning. Efterfølgende reguleringer indregnes i resultatopgørelsen.	Måles til dagsværdi ved første indregning. Efterfølgende reguleringer indregnes enten i resultatopgørelsen eller som en del af kostprisen, jf. diskussioner om betingede vederlag i § 40. Der er tale om et valg af regnskabspraksis.
Negativ egenkapital hos kapitalandelen	Som udgangspunkt stopper indregning af resultat for kapitalandelen, når værdien af kapitalandelen når nul. Hvis ejervirksomheden har en retslig eller faktisk forpligtelse til at dække kapitalandelens underbalance, nedskrives eventuelle tilgodehavender hos virksomheden med et beløb svarende til det konkrete opgjorte nedskrivningsbehov. En eventuel overskydende del indregnes som en hensat forpligtelse. Hvis virksomheden ikke hæfter, indregnes der ikke yderligere negative resultater.	Samme regler som under "Konsolideringsmetoden".
Omvendte virksomhedsovertagelser (se nærmere jf. afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*)	Indregnes baseret på den reelt overtagende part. Købsprisallokering foretages på aktiver og forpligtelser hos den overtagne part.	Antages, at den juridiske ejer i årsregnskabet er den overtagende part. Købsprisallokering foretages derfor i forhold til den juridisk overtagne part.

	Konsolideringsmetode	Målemetode
Trinvise virksomheds-overtagelser (se nærmere jf. afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*)	Der indregnes i forbindelse med overtagelse af kontrollen gevinst/tab på den eksisterende kapitalandel i resultatopgørelsen.	Der indregnes ingen gevinst/tab i resultatopgørelsen, når der opnås kontrol. Kostprisen udgør den samlede kostpris på de forskellige køb. Som alternativ indregnes en justering af eksisterende aktiver og forpligtelser på egenkapitalen, hvor der foretages binding af denne justering på egenkapitalen.
Køb/salg af minoritets-interesser (se nærmere jf. afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger*)	Forskel mellem regnskabsmæssig værdi og købs-/salgspris indregnes på egenkapitalen.	Køb indregnes som en yderligere erhvervelse af kapitalandele. Merværdien indregnes som goodwill. Salg indregnes med gevinst/tab i resultatopgørelsen i forhold til den solgte andel.

Som det fremgår ovenfor, får valget af metode en række konsekvenser. Umiddelbart kan det være vanskeligt at overskue konsekvenserne på det tidspunkt, hvor virksomheden skal vælge regnskabspraksis, og samtidig vil en fremtidig ændring af anvendt regnskabspraksis ligeledes medføre store overvejelser, da ændringen vil medføre en lang række ændringer, også vedrørende tidligere regnskabsår.

Særligt i relation til transaktionsomkostninger vil ovenstående få væsentlig betydning. Hidtil har sådanne omkostninger været indregnet som en del af kostprisen. Denne behandling fortsætter imidlertid kun, hvis virksomheden vælger at anvende indre værdis metode som målemetode. Vælges metoden som konsolideringsmetode, skal transaktionsomkostninger driftsføres løbende.

Eksempel: Regnskabsmæssig behandling af transaktionsomkostninger
En virksomhed erhverver en ny dattervirksomhed for en købspris på 5.000. I forbindelse med erhvervelsen er anvendt 200 i transaktionsomkostninger til rådgivere.

Hvordan indregnes transaktionsomkostningerne?

Løsning – konsolideringsmetode
Transaktionsomkostningerne indregnes i resultatopgørelsen som administrationsomkostninger, andre eksterne omkostninger eller andre driftsomkostninger.

Løsning – målemetode
Transaktionsomkostningerne indregnes som en del af kostprisen på dattervirksomheden. De indgår derfor i købsprisallokeringen og ender i sidste ende med at påvirke goodwill vedrørende dattervirksomheden.

Også den regnskabsmæssige behandling af betingede købsvederlag afhænger af den valgte metode. Hidtil har reguleringer til betingede købsvederlag været indregnet som en regulering til kostprisen – denne behandling fortsætter imidlertid kun, hvis virksomheden vælger at anvende indre værdis metode som målemetode. Vælges metoden som konsolideringsmetode, skal reguleringer som udgangspunkt indregnes i resultatopgørelsen, medmindre det er reguleringer til den oprindelige købsprisallokering, og foretages inden for reguleringsperioden på 12 måneder efter overtagelsesdatoen.

Eksempel: Regulering af betingede vederlag

En virksomhed har indgået aftale om køb af en dattervirksomhed for 100. Samtidig skal betales et betinget købsvederlag svarende til 3 gennemsnitligt EBITDA målt over de næste tre år. Virksomheden har opgjort dagsværdien af det betingede vederlag til 25. Efter de tre år er gået, viser det sig, at virksomheden skal betale et betinget købsvederlag til sælger på 35. Der ses i eksemplet bort fra renteeffekten på det betingede købsvederlag.*

Hvordan indregnes værdireguleringen på 10?

Løsning – konsolideringsmetode

Reguleringen på 10 skal omkostningsføres i resultatopgørelsen.

Løsning – målemetode

Reguleringen på 10 skal indregnes som en del af kostprisen på kapitalandelen. Købsprisallokeringen justeres, og de yderligere 10 indregnes som goodwill, der afskrives fremadrettet over brugstiden.

Eliminering af interne avancer – særligt under ÅRL

For dattervirksomheder, der indregnes til indre værdi under ÅRL, skal der ske fuld eliminering af interne fortjenester og tab, selvom ejerandelen kan være mindre end 100 %. Dette skyldes, at der i ÅRL § 43 a, stk. 3, henvises til anvendelse af koncernreglerne, hvor der altid skal foretage 100 % eliminering af interne fortjenester og tab vedrørende dattervirksomheder. Dette synes ulogisk, men er desværre en konsekvens af den måde, ÅRL er bygget op på i bestemmelserne om indre værdis metode.

Der stilles ikke krav om oplysning af de eliminerede beløb, disse modregnes blot i aktivposten kapitalandele i dattervirksomheder.

Tilsvarende regler gælder for kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede virksomheder, dog så der kun skal elimineres forholdsmæssigt efter kapitalandelens størrelse. Muligheden for at fremskaffe de nødvendige oplysninger for at kunne foretage korrekte elimineringer kan imidlertid være begrænset som følge af den manglende bestemmende indflydelse.

Ifølge ÅRL er det muligt at undlade at foretage elimineringer af de interne avancer, såfremt de nødvendige oplysninger ikke kan fremskaffes. Elimineringer skal dog fortsat foretages for de kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede virksomheder, hvor oplysningerne kan fremskaffes. Det antages i praksis at være meget sjældent, at ovenstående undtagelse om undladelse af eliminering kan anvendes. En tilsvarende undtagelse findes ikke efter IFRS.

Eksempel: Salg af varer til associeret virksomhed

Virksomhed M har en 20 %-ejet associeret virksomhed A1, som indregnes til indre værdi. M sælger en række råvarer til A1. I forbindelse med salget realiseres en avance på 50 TDKK.

Hvordan skal avancen behandles i M's selskabsregnskab?

Løsning

*I M's selskabsregnskab skal avancen elimineres forholdsmæssigt. Der foretages således ikke fuld eliminering af avancen, hvis der er samhandel med en associeret virksomhed. Det betyder, at avancen på 20 % * 50 = 10 TDKK elimineres direkte i posten "Indtægter fra kapitalandele i associerede virksomheder". Modposten er "Kapitalandele i associerede virksomheder".*

Binding af reserve efter indre værdis metode på egenkapitalen

Et beløb svarende til regnskabsårets nettoopskrivning skal indregnes i posten "Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode" under egenkapitalen. Nettonedskrivninger skal fragå heri, så længe værdien af reserven er positiv. Reserven må således ikke blive negativ. Et eventuelt overskydende beløb, der ikke kan indeholdes i reserven, skal indregnes i de frie reserver, som dermed reduceres.

Den indre værdis reserve er en nettoreserve. Det betyder, at løbende over- eller underskud fra såvel dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder som fællesledede virksomheder påvirker reservens størrelse. I den henseende vil det være muligt at lade underskud fra en dattervirksomhed "tømme" reserven, selvom den opsparede reserve hidrører fra andre dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder eller fællesledede virksomheder.

Reserven kan elimineres med virksomhedens eller andre kapitalandeles underskud, men kan ikke formindskes på anden måde end i det omfang, de opskrevne kapitalandele realiseres, ved udbytteudlodning eller opskrivningen tilbageføres på grund af et ændret regnskabsmæssigt skøn. Der er tale om en bunden reserve, som efter selskabsloven ikke kan anvendes til udbytte.

Frasælges en datter- eller associeret virksomhed, kapitalinteresse eller en fællesledet virksomhed, skal den del af reserven, som hidrører fra den pågældende kapitalandel, opløses. Da der er tale om en nettoreserve i regnskabet, er det nødvendigt, at oplysninger om de enkelte kapitalandeles andel af reserven fremgår af virksomhedens bogføring.

Eksempel: Frasalg af dattervirksomhed, som måles til indre værdi
Virksomhed M ejer 100 % af virksomhed D1, D2 og D3, som indregnes til indre værdi.

M har i 20x1 frasolgt D1. Hvilken effekt har det på reserven for indre værdi?

Løsning
Indre værdis reserve er en nettoreserve. Derfor afhænger det af, hvorvidt D1 har bidraget med akkumulerede over- eller underskud.

Har D1 samlet bidraget til en negativ påvirkning af nettoreserven, skal reserven ikke genetableres.

Har D1 derimod bidraget positivt til nettoreserven, skal reserven reduceres med den del, som kan henføres til den solgte virksomhed. Fx: D1, D2 og D3 har samlet bidraget med følgende beløb til indre værdis reserve:

- *D1 -50*
- *D2 +125*
- *D3 +75.*

Indre værdis reserve er således 150. Ved frasalg af D1 vil reserven forsat være 150, eftersom der ikke sker genetablering af reserven.

Hvis D2 derimod sælges, vil reserven udgøre 25. Ved salg af D3 udgør reserven herefter 75.

Eksempel: Negative resultater i en dattervirksomhed, som måles til indre værdi
Virksomhed M ejer 100 % af virksomhed D1, som indregnes efter indre værdis metode.

Virksomhed D1 realiserer negative resultater, hvorfor indre værdis reserve bliver negativ. Hvordan skal det vises i M's regnskab?

M har et stort tilgodehavende hos D1. Skal den negative nettoreserve modregnes i M's tilgodehavende?

Løsning

Indre værdis reserve er en nettoreserve og kan dermed ikke indgå med en negativ værdi under egenkapitalen.

Det betyder, at reserven indgår til 0 DKK. Det er dog nødvendigt, at der holdes styr på størrelsen af den negative reserve, eftersom der først foretages binding, når reserven igen er positiv. Det følger direkte af, at der er tale om en nettoreserve.

En negativ reserve må ikke direkte modregnes i M's tilgodehavender hos D1. Tilgodehavendet skal derimod nedskrivningstestes, hvis der er indikationer på værdiforringelse.

Har M imidlertid stillet garanti for at dække alle realiserede underskud i D1, skal der indregnes en hensættelse på denne garanti, hvis den forventes aktualiseret. Det vil i praksis ofte betyde, at det negative resultat indregnes i M, og de negative kapitalandele indregnes som en hensat forpligtelse.

Hvorvidt reglerne for binding af nettoopskrivninger på egenkapitalen også gælder, når et interessentskab er involveret, kan illustreres med følgende eksempler.

Eksempel: Binding på egenkapitalen, når datter er et I/S

Et aktieselskab A ejer en 40 % kapitalandel i et interessentskab. A måler kapitalandele i den associerede virksomhed efter indre værdis metode. A's andel af interessentskabets overskud udgør 100, der i A indregnes som resultat af kapitalandele i associerede virksomheder.

Skal resultatet fra interessentskabet bindes på nettoopskrivning efter indre værdis metode?

Løsning

Ja, der skal foretages binding, fordi indtjeningen i interessentskabet endnu ikke er "udloddet" til moderselskabet. Det skyldes, at aktieselskabet endnu ikke har realiseret resultatet i dattervirksomheden, fordi interessenterne ikke på balancedagen har taget beslutning om at udbetale overskuddet. Denne beslutning tages først i forbindelse med aflæggelsen af årsrapporten for interessentskabet.

Eksempel: Binding på egenkapitalen, når moder er et I/S

Et interessentskab A ejer 100 % af anparterne i et anpartsselskab B. Interessentskabet indregner kapitalandele i dattervirksomheder efter indre værdis metode. B har realiseret et resultat på 50, der er indregnet som resultat af kapitalandele i dattervirksomheder i A. Skal der foretages binding i A af overskuddet fra B på de 50?

Løsning

Efter § 43 a, stk. 5 skal der altid foretages binding på nettoopskrivning efter indre værdis metode, når § 43 a anvendes til måling af kapitalandele. Eftersom formålet med bindingen er at forhindre udbytteudlodning, kan en binding i et interessentskab dog synes lidt "meningsløs", da interessentskabet alligevel kan "udlodde" det indtjente overskud til kapitalejerne, da der ikke gælder regler om, hvilke midler et interessentskab kan udbetale til interessenterne. Bindingen på en reserve tjener dog tillige et specifikationskrav på egenkapitalen, hvorfor bindingen, uanset at der er tale om et interessentskab, skal foretages. Præsentationen har dog næppe den helt store informationsværdi for regnskabsbruger.

Samtidighedsprincippet for udbytteudlodninger fra dattervirksomheder

I udgangspunktet vil udbytte fra dattervirksomheden til modervirksomheden ikke kunne indregnes i moderselskabets regnskab på balancedagen, eftersom udbyttet på dette tidspunkt ikke er vedtaget, og dermed eksisterer der ikke et tilgodehavende. Tilsvarende gælder i dattervirksomheden, hvor der på balancedagen ikke eksisterer en forpligtelse overfor modervirksomheden. Ligeledes kan værdien af kapitalandele, der indregnes efter indre værdis metode, heller ikke kunne reduceres med værdien af udbyttet.

ERST har imidlertid accepteret et princip kendt som "Samtidighedsprincippet", når indre værdis metode anvendes til måling af kapitalandele i dattervirksomheder. Princippet giver virksomheder mulighed for at indregne effekten af udbytter i hhv. moder- og dattervirksomheder samtidigt. ERST har således anerkendt, at såfremt en modervirksomhed forventer at modtage et ordinært udbytte fra en dattervirksomhed, er det tilladt i modervirksomhedens årsregnskab allerede på balancedagen at reducere nettoopskrivningen efter indre værdis metode med det beløb, der forventes modtaget i udbytte fra dattervirksomheden og overføre dette til frie reserver.

Derved kan modervirksomheden også benytte dette forventede udbytte til at udlodde udbytte til sine aktionærer, eftersom modervirksomhedens frie reserver forøges tilsvarende. Anvendelse heraf kræver dog, at modervirksomheden har kontrol over udbytteudlodningen fra dattervirksomheden, og at dattervirksomheden afholder generalforsamling før modervirksomheden. Skulle dattervirksomhedens generalforsamling derfor ikke vedtage det udbytte, som modervirksomheden har indarbejdet i egenkapitalens reserver i sin egen årsrapport, må modervirksomhedens generalforsamling undlade at godkende årsrapporten og afvente udarbejdelse af en ny, hvor udbyttet fra dattervirksomheden er indregnet korrekt på reserverne under egenkapitalen.

Som følge af kravet om, at modervirksomheden skal besidde kontrollen over udbytteudlodningen, kan "Samtidighedsprincippet" ikke anvendes på kapitalandele i kapitalinteresser, associerede virksomheder eller fællesledede virksomheder, idet modervirksomheden i disse situationer ikke kontrollerer udbytteudlodningen.

4.7.3.3 Dagsværdi

Opskrivninger – særligt under ÅRL

Dagsværdi med regulering over egenkapitalen (Opskrevet værdi) – særligt under ÅRL

Modervirksomheden kan som et valg af regnskabspraksis vælge at opskrive kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fællesledede virksomheder til dagsværdi efter de almindelige opskrivningsbestemmelser i § 41. Metoden fremgår af følgende skema:

Modervirksomheden	
Dagsværdien stiger (opskrivning)	Direkte på egenkapitalen efter fradrag af eventuel udskudt skat herpå.
Dagsværdien falder (nedskrivning)	Tilbageførsel af tidligere opskrivning direkte på egenkapitalen. Nedskrivning af en kapitalandel kan ikke modregnes i opskrivning af en anden kapitalandel. Hvis en nedskrivning er større end tidligere foretagne opskrivninger af samme kapitalandel, føres den yderligere nedskrivning direkte i resultatopgørelsen. Det skal bemærkes, at nedskrivning er en klar indikator på, at eventuelle lån til kapitalandelen også er udsat for værdiforringelse, og at lånet dermed tillige skal nedskrives.
Krav om binding på egenkapitalen som særskilt reserve	Ja – reserve for opskrivning af anlægsaktiver jf. § 41.
Måling af finansielle forpligtelser, der finansierer investeringen	Måles efter de almindelige regler.

Dagsværdireguleringer – særligt under IFRS

Ved måling til dagsværdi finder de almindelige bestemmelser i IFRS 9 anvendelse. Det betyder, at dagsværdireguleringer som hovedregel skal indregnes i resultatopgørelsen (klassifikation som "dagsværdi over resultatopgørelsen"). Alternativt kan kapitalandelene ved første indregning klassificeres som dagsværdi over anden totalindkomst. Dette valg er uigenkaldeligt, dvs. at det ikke på et senere tidspunkt kan ændres, hvormed fx opskrivninger indregnes i resultatopgørelsen. Såfremt kapitalandele måles til dagsværdi under IFRS, og dette fører til en værdi, som ikke kunne indregnes under ÅRL uden en reserve for opskrivning, skal der tilsvarende foretages en binding på egenkapitalen for en IFRS-aflægger. Det skyldes, at reserverne, som anvendes under ÅRL via IFRS-bekendtgørelsen, er videreført under IFRS og tillige, at evt. værdistigninger, som ville være bundet under ÅRL, ligeledes skal bindes under IFRS.

For yderligere oplysninger og overvejelser om opgørelse af dagsværdi henvises til afsnit 10.9 *Dagsværdimåling.*

4.7.3.4 Driftsfællesskaber (joint operations)

En deltager i et driftsfællesskab skal indregne sin andel af aktiver og forpligtelser henholdsvis sin andel af indtægter og omkostninger fra aktiviteten linje for linje i koncernregnskabet. Det svarer i al væsentlighed til en pro rata-konsolidering i årsregnskabet.

Driftsfællesskaber, der opfylder definitionen på en joint operation i overensstemmelse med IFRS 11, kan efter ÅRL indregnes ved linje for linje, der i praksis svarer til pro rata-konsolidering. Hvis en virksomhed vælger at anvende pro rata-konsolidering, skal virksomheden måle posterne i driftsfællesskabet efter sin egen regnskabspraksis. Det anføres i bemærkningerne til lovforslaget, at det er væsentligt, at aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger i driftsfællesskabet indregnes og måles i forhold til den rapporterende virksomheds regnskabspraksis, således som det også gælder ved almindelig konsolidering i et koncernregnskab. Er dette i væsentligt omfang ikke muligt, må pro rata-konsolidering, ifølge bemærkningerne til lovforslaget, ikke benyttes.

4.7.3.5 Omstrukturering

Til forskel fra IFRS kan der under ÅRL godt foretages en koncernintern virksomhedssammenslutning. Dette er tilfældet, når der efter transaktionen ikke er sket ændringer i den bestemmende indflydelse. Sådanne transaktioner er nærmere beskrevet i afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

Under IFRS omtales koncerninterne virksomhedssammenslutninger som ”omstruktureringer”. IAS 27 har specifikke regler omkring denne type omstruktureringer, hvor en modervirksomhed etablerer en ny overliggende modervirksomhed. Såfremt omstruktureringen i øvrigt ikke medfører ændringer i værdierne i koncernen, og ejerstrukturen forbliver uændret, skal den nye modervirksomhed indregne kapitalandelen i den ”gamle” modervirksomhed til den regnskabsmæssige værdi af dette selskabs nettoaktiver på tidspunktet for omstruktureringen. Der henvises i øvrigt til afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

4.7.4 Oplysninger og præsentation

4.7.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal indeholde en beskrivelse af, hvilke metoder og grundlag der benyttes til at foretage op- og nedskrivninger på kapitalandele.

Klassifikation af indtægter fra kapitalandele	
Kapitalandelene er indregnet til kostpris	Indtægter i form af udbytte fra kapitalandelene i dattervirksomheder og kapitalinteresser skal indregnes som to særskilte poster i resultatopgørelsen, hvor kapitalinteresser her omfatter associerede virksomheder. Indtægt i form af udbytte fra fællesledede virksomheder skal indregnes som indtægter fra andre kapitalandele. Eventuelle nedskrivninger klassificeres som en særskilt post i resultatopgørelsen benævnt "Nedskrivning af finansielle aktiver". Ved afhændelse af kapitalandelene vil et tab eller en gevinst almindeligvis klassificeres som omkostninger hhv. indtægter fra kapitalandele i tilknyttede virksomheder, kapitalinteresser eller andre kapitalandele. I koncernregnskabet vil et eventuelt tab eller en gevinst normalt indregnes under andre driftsindtægter eller andre driftsomkostninger, jf. afsnit 9 *Koncernregnskab.*
Kapitalandelene er indregnet til indre værdi	Resultatandele fra dattervirksomheder henholdsvis kapitalinteresser skal klassificeres som to særskilte poster i resultatopgørelsen, henholdsvis "Indtægter af kapitalandele i tilknyttede virksomheder" og "Indtægter af kapitalandele i kapitalinteresser", hvor kapitalinteresser her omfatter associerede virksomheder. Ved afhændelse af kapitalandelene vil et tab eller en gevinst almindeligvis klassificeres som omkostning hhv. indtægt fra kapitalandele i tilknyttede virksomheder, kapitalinteresser eller andre kapitalandele.

Kapitalandele i dattervirksomheder af fællesledede virksomheder klassificeres som udgangspunkt som anlægsaktiver. ÅRL har dog forudsat, at kapitalandele i dattervirksomheder og tilknyttede virksomheder også kan være omsætningsaktiver, hvilket vil være relevant, hvis kapitalandelene er erhvervet udelukkende med henblik på videresalg. Dette gør sig ikke gældende for kapitalinteresser og dermed heller ikke associerede virksomheder, idet definitionen af kapitalinteresser kræver varig tilknytning. Se mere herom under *Kapitalinteresser* i afsnit 4.7.1 *Definition* ovenfor.

I henhold til ÅRL skal kapitalinteresser i tilknyttede virksomheder præsenteres som en særskilt post i balancen. Tilknyttede virksomheder omfatter ud over dattervirksomheder også kapitalandele i modervirksomheder og søstervirksomheder.

Kapitalandele i associerede virksomheder og kapitalinteresser skal ligeledes præsenteres som en særskilt post i balancen.

Virksomheder i regnskabsklasse C skal oplyse om navn, hjemsted og retsform (fx ApS eller A/S) for hver dattervirksomhed, associeret virksomhed, kapitalinteresser og for hvert interessent- eller kommanditselskab, i hvilken virksomheden er interessent eller komplementar. Oplysningerne kan udelades, såfremt de kan volde betydelig skade for virksomheden, eksempelvis af konkurrencemæssige hensyn. Udeladelsen af disse oplysninger skal nævnes i noten.

For hver dattervirksomhed, associeret virksomhed og kapitalinteresse suppleres oplysningerne endvidere med ejerandel samt egenkapital og resultat i henhold til sidste godkendte årsrapport.

Oplysningerne om egenkapital og resultat kan udelades, såfremt datter- eller associerede virksomheder samt kapitalinteresser:

- ikke har pligt til at aflægge årsrapport, og virksomheden ejer mindre end 50 % af egenkapitalen,
- indgår ved konsolidering i virksomhedens koncernregnskab, eller
- er indregnet ved brug af indre værdis metode.

Det betyder fx, at mellemholdingselskaber, der ikke udarbejder koncernregnskab og måler deres kapitalandele til kostpris, ikke kan undlade oplysninger om egenkapital og resultat af virksomhedens datterselskaber og associerede virksomheder.

Virksomheder, der aflægger årsregnskab efter klasse C og D, skal medtage en anlægsnote med oplysning om kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser samt interessent- og kommanditselskaber.

Oplysningskravene fremgår af nedenstående oversigt:

Krav om oplysning for kapitalandelene i datter- og associerede virksomheder?	Regnskabsklasse B	Regnskabsklasse C og D
Særskilt post i balancen for kapitalandelene	Ja	Ja
Navn, hjemsted og retsform	Nej	Ja
Ejerandel, egenkapital og resultat, dog med mulighed for undtagelse	Nej	Ja
Anlægsnote om kapitalandelene	Nej	Ja

4.7.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS samt ÅRL ved tilvalg af § 37, stk. 5

Ifølge IAS 1 er kapitalandele i datter- og associerede virksomheder som udgangspunkt langfristede aktiver. Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der besiddes med henblik på salg, skal dog præsenteres som separate kortfristede aktiver i balancen. Gevinst/tab ved værdiregulering/salg skal vises som en særskilt post i resultatopgørelsen.

IFRS 12 kræver en række oplysninger i modervirksomhedens årsregnskab for datter-og associerede virksomheder såvel som fællesledede arrangementer, herunder:

- Anvendt regnskabspraksis i form af anvendt metode til måling af kapitalandelene
- Oversigt over væsentlige investeringer i datter- og associerede virksomheder, herunder:
  - navn
  - karakteren af relationen til kapitalandelen
  - hjemsted
  - ejerandel og stemmeandel (hvis forskellig fra ejerandel).

Herudover skal der for kapitalandele, som måles til dagsværdi, gives oplysninger efter IFRS 7 Oplysninger om Finansielle instrumenter og IFRS 13 Måling til dagsværdi.

Endelig skal man være opmærksom på oplysningskravene om transaktioner med nærtstående parter i henhold til IAS 24, hvor transaktioner med datter- og associerede selskaber kan være relevant. Der henvises til afsnit 10.5 *Nærtstående parter.*

For et detaljeret overblik over præsentationskravene til kapitalandele henvises til vores publikation Manual of Accounting.

4.8 Nedskrivning af anlægsaktiver (”impairment test”)

Nedskrivning af anlægsaktiver er behandlet i ÅRL §§ 29, 42, 49, 53, 67 a, 88 og 88b samt IAS 36 og IFRIC 10.

Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS stort set også er gældende under ÅRL. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

De overordnede bestemmelser i IAS 36 svarer til ÅRL. IAS 36 er dog langt mere detaljeret og mere restriktiv for så vidt angår goodwill. ÅRL indeholder ingen detailbestemmelser om gennemførelse af nedskrivningstests. Reglerne udfyldes derfor af de detaljerede bestemmelser i IAS 36.

4.8.1 Nedskrivning af anlægsaktiver til genindvindingsværdi

Et anlægsaktiv, der ikke måles til dagsværdi, skal nedskrives til genindvindingsværdien, hvis denne er lavere end dets regnskabsmæssige værdi. Genindvindingsværdien for et aktiv er den højeste værdi af kapitalværdien (“Value in use”) og salgsværdien med fradrag af omkostninger ved et salg (nettosalgsprisen). Det er ikke i sig selv afgørende, at værdifaldet anses som vedvarende – det ligger dog implicit i bestemmelserne, eftersom grundlaget for nedskrivningen sædvanligvis er aktivets kapitalværdi.

Vurderingen af nedskrivningsbehovet kan illustreres således:

4.8.2 Aktiver omfattet af kravet om udarbejdelse af en nedskrivningstest

IAS 36 skelner mellem to aktivgrupper i relation til kravet om udarbejdelse af en nedskrivningstest. Grupperingen relaterer til de krav, der stilles til nedskrivningstest – hhv. nedskrivningstest, der skal udføres årligt (gruppe 1 i tabel nedenfor), og nedskrivningstest, der kun skal udføres ved indikationer på nedskrivningsbehov (gruppe 2 i tabel nedenfor). ÅRL indeholder derimod alene aktiver i gruppe 2.

Krav til nedskrivningstest	IFRS	ÅRL
Gruppe 1: Krav om gennemførelse af en årlig nedskrivningstest, uanset om der er indikationer på nedskrivninger	• Goodwill • Immaterielle aktiver med ubestemmelig brugstid • Immaterielle aktiver, der ikke er færdige til brug (udviklingsprojekter)	• Ingen
Gruppe 2: Krav om årlig vurdering af, om der er indikationer på nedskrivning eller behov for tilbageførsel af en tidligere nedskrivning	• Alle øvrige poster under "Immaterielle anlægsaktiver" • Poster under "Materielle anlægsaktiver", der ikke måles til dagsværdi • Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der måles til kostpris eller indre værdi	• Alle poster under "Immaterielle anlægsaktiver", inklusive goodwill • Poster under "Materielle anlægsaktiver", der ikke måles til dagsværdi • Finansielle anlægsaktiver, som måles til amortiseret kostpris • Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder, der måles til kostpris eller indre værdi

Forskellen mellem aktiverne i gruppe 1 og 2 er, at der for aktiverne i gruppe 1 skal udarbejdes en nedskrivningstest hvert år, uanset om der foreligger indikationer på et nedskrivningsbehov. Omvendt skal der for aktiverne i gruppe 2 alene udarbejdes en nedskrivningstest, såfremt der er indikationer på et nedskrivningsbehov.

4.8.3 Identifikation af nedskrivningsbehov

Eksterne og interne indikationer

Ved den årlige vurdering af nedskrivningsbehov skal virksomheden som minimum overveje følgende eksterne og interne indikationer.

Eksterne indikationer:

- Væsentlige fald i det pågældende aktivs (eller gruppe af aktivers) markedsværdi ud over den planlagte afskrivning ved brug af aktivet.
- Væsentlige ændringer, der har en negativ effekt på virksomheden, inden for teknologi, markedsforhold samt det økonomiske og lovgivningsmæssige område, i hvilket virksomheden opererer, eller som aktivet tilhører.

- En stigning i det generelle renteniveau eller andre markedsafkast, som formodes at have en væsentlig afsmittende virkning på virksomhedens diskonteringsfaktor og dermed aktivets beregnede kapitalværdi. Omvendt vil et fald i den risikofrie rente baseret på statsobligationsrenterne ikke ukritisk forventes at føre til en tilsvarende reduktion af WACC'en. Det skyldes, at en stigning i afkastkravet vil kunne eliminere effekten af faldet i den risikofrie rente.
- En virksomheds regnskabsmæssige indre værdi overstiger dens markedsværdi.

Interne indikationer:

- Aktivet er fysisk beskadiget eller forældet.
- Anvendelsen af aktivet ændres eller vil blive ændret væsentligt med negativ økonomisk betydning for virksomheden. Disse ændringer kan fx være forårsaget af planer om at afvikle eller omstrukturere et forretningsområde, hvortil aktivet kan henføres.
- Det fremgår af den interne regnskabsrapportering, at et aktiv har eller vil få en lavere ydeevne end forventet.

Såfremt der eksisterer indikatorer på nedskrivning, skal der udføres en nedskrivningstest, hvor det fastlægges, hvorvidt der er behov for at foretage nedskrivninger eller ej. Testen af indikatorer er derfor et væsentligt element i nedskrivningsmodellen, herunder også dokumentationen af, om virksomheden har foretaget denne test og derfor har vurderet, hvorvidt der er behov for at gennemføre selve nedskrivningstesten.

Øvrige forhold, der kan give anledning til nedskrivning

Selvom der ved vurderingen af, om der skal foretages nedskrivning, principielt også skal tages hensyn til midlertidige udsving i salgsværdien, vil sådanne udsving normalt ikke få væsentlig betydning for målingen. Det skyldes, at mindre udsving ikke nødvendigvis er et udtryk for, at kapitalværdien er ændret. Mere varige fald i aktivets salgsværdi vil imidlertid normalt føre til, at virksomheden før eller siden skal nedskrive aktivet, da der ofte er en sammenhæng mellem salgsværdien og kapitalværdien.

Udlodning af udbytte fra dattervirksomheder, associerede virksomheder eller joint ventures, der overstiger årets resultat, er yderligere en indikation på, at der i en modervirksomheds regnskab kan være et nedskrivningsbehov på værdien af kapitalandelene i sådanne virksomheder. Tilsvarende gælder, hvis den regnskabsmæssige værdi af den pågældende virksomheds nettoaktiver er lavere i koncernregnskabet end den bogførte værdi af datterselskabets aktiver i datterselskabets eget regnskab.

Ved vurderingen af eventuelle indikationer på nedskrivningsbehov skal der tages højde for væsentlighed, idet tilstedeværelsen af indikationer på værdifald i sig selv ikke nødvendigvis medfører en nedskrivning. Dette kan fx være tilfældet, hvor tidligere nedskrivningstest har vist en væsentlig merværdi i forhold til den bogførte værdi, eller i tilfælde hvor tidligere test har vist, at værdien på aktivet ikke er påvirket af den pågældende indikation på værdifald.

4.8.4 Måling af genindvindingsværdien

Idet genindvindingsværdien i IAS 36 er defineret som den højeste af nettosalgsprisen og kapitalværdien, er det ikke altid nødvendigt at opgøre begge værdier. Hvis blot én af værdierne overstiger den bogførte værdi af aktivet, eksisterer der ikke nedskrivningsbehov.

Nettosalgspris (salgsværdien med fradrag af salgsomkostninger)
Salgsværdien af et aktiv opgøres i overensstemmelse med IFRS 13 om måling af dagsværdi. Der henvises til afsnit 10.9 *Dagsværdimåling.* Meget få aktiver, som testes for nedskrivningsbehov, bliver handlet i et aktivt marked og vil derfor falde udenfor niveau 1 i dagsværdihierarkiet efter IFRS 13. Det vil derfor ofte være nødvendigt at opgøre aktivets dagsværdi ved anvendelse af en eller flere anerkendte værdiansættelsesmetoder.

Salgsværdien skal fratrækkes forventede eksterne salgsomkostninger. Omkostninger, der ikke er nødvendige for at sælge aktivet, fx fratrædelsesgodtgørelser som følge af, at medarbejdere skal afskediges, er ikke salgsomkostninger jf. IAS 36. Følgende omkostninger kan bl.a. være salgsomkostninger:

- Omkostninger til juridisk bistand mv.
- Stempelomkostninger
- Omkostninger til at nedtage aktivet og sætte det i salgbar tilstand.

Kapitalværdien
Kapitalværdien skal efter IAS 36 beregnes ved at:

1. Estimere de fremtidige pengestrømme ved fortsat brug af aktivet og efterfølgende afhændelse, og
2. Tilbagediskontere disse pengestrømme med den relevante diskonteringsfaktor.

Estimationen af de fremtidige pengestrømme skal tage udgangspunkt i virksomhedens budgetter og prognoser over de forventede ind- og udbetalinger fra de pågældende aktiver. Pengestrømmene skal opgøres før afdrag på gæld, finansieringsomkostninger og skat. Leasingydelser vedr. operationel og finansiel leasing, der tidligere blev indregnet som en omkostning, skal ikke længere fratrækkes, men derimod medtages som afskrivning på aktivet. Samtidig skal værdien af leasingaktiverne også medtages i vurderingen. Der henvises i øvrigt til afsnit 10.7 *Leasing.*

Opgørelsen skal omfatte brugsperioden på aktivet, jf. dog mere herom nedenfor om test af pengestrømsgenererende enheder. Endvidere indgår aktivernes eventuelle residualværdier i opgørelsen ved udløbet af de fastlagte brugsperioder.

Anvendelse af budgetter og prognoser
De anvendte budgetter og prognoser skal være udarbejdet på baggrund af realistiske og veldokumenterede forudsætninger og skal repræsentere ledelsens bedste skøn over den fremtidige udvikling og anvendelse af aktivet. Budgettet skal være godkendt af den øverste ledelse. I denne forbindelse er det væsentligt at være opmærksom på, at budgetterne udelukkende skal omfatte pengestrømme af de af nedskrivningstesten omfattede aktiver. Derfor kan det være nødvendigt at foretage tilpasning af allerede udarbejdet budgetter.

De anvendte prognoser og budgetter må ikke overstige fem år, medmindre en længere periode kan forsvares. Det skyldes, at der ofte vil være knyttet for stor usikkerhed til de skøn, der ligger ud over fem år.

Prognoser for pengestrømme ud over de fem år – dvs. for den resterende del af brugsperioden – skal derfor normalt estimeres ved at ekstrapolere det seneste prognoseår med en fastsat vækstfaktor. Ved fastlæggelsen af denne vækstfaktor skal der tages hensyn til væksten inden for den pågældende branche og det marked, hvor aktivet anvendes. Der må kun benyttes en konstant eller faldende vækstrate, medmindre det konkret kan påvises, at vækstraterne i den pågældende branche må forventes at stige.

Reguleringer til budgetter og prognoser

Budgettet og prognoserne over de fremtidige pengestrømme skal udtrykke virksomhedens fortsatte brug af aktivet i dets nuværende stand. Dette indebærer, hvis der efter erhvervelsen af aktivet er sket væsentlige forbedringer, og disse forbedringer udmønter sig i forøgede pengestrømme, skal pengestrømmene fra disse forbedringer inkluderes i beregningen af kapitalværdien af aktivet. Ligeledes skal de forventede pengestrømme inkludere vedligeholdsomkostninger, der er nødvendige for at holde aktivet i en sådan stand, at det kan bibringe de forventede pengestrømme. Derimod må effekten af planlagte forbedringer ikke indgå i budgetterne. Det er heller ikke tilladt at indregne effekten af pengestrømme af fremtidige forventede investeringer, som virksomheden endnu ikke er forpligtet til at gennemføre.

Opgørelsen af de forventede pengestrømmene må heller ikke tage hensyn til virkningen af fremtidige forventede omstruktureringer, medmindre virksomheden har forpligtet sig til at foretage omstruktureringen regnskabsmæssigt. Her henvises der til afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser,* som angiver, hvornår en virksomhed, regnskabsmæssigt, anses for at have forpligtet sig til at foretage en omstrukturering.

Afhændelse af aktivet og omkostninger forbundet hermed

Det beløb, virksomheden forventer at modtage, når den afhænder aktivet ved brugstidens ophør, skal ligeledes indgå i de forventede fremtidige pengestrømme, mens omkostninger forbundet med afhændelsen skal fratrækkes. Ved fastlæggelsen af det forventede afhændelsesbeløb skal virksomheden tage udgangspunkt i den aktuelle pris for tilsvarende aktiver med ”opbrugt” brugstid, der har været benyttet under de samme forhold, som det pågældende aktiv forventes at skulle være underlagt.

De aktuelle priser skal justeres for effekten af fremtidige prisstigninger som følge af inflation og evt. for mere specifikke prisstigninger som følge af den branche eller det marked, hvor aktivet skal sælges. Tages der ved fastlæggelse af diskonteringsfaktoren højde for denne prisudvikling, skal de dog ikke indregnes i pengestrømmene, da man i så fald vil indregne dem dobbelt.

Eksempel: Hvordan forholder man sig til nettosalgsprisen henholdsvis kapitalværdien?

En virksomhed har et større produktionsanlæg, som planlægges skrottet/afhændet, men anlægget skal sandsynligvis anvendes i en kortere periode, inden det gennemføres. Skal ledelsen opgøre en anden værdi end hidtil?

Løsning

En påtænkt skrotning/afhændelse er en indikation af, at der kan være et behov for nedskrivning.

Genindvindingsværdien skal derfor opgøres som den højeste værdi af nettosalgspris og kapitalværdi. Når blot én af de nævnte værdier er højere end den bogførte værdi, skal der ikke nedskrives.

I mange situationer vil genindvindingsværdien svare til nettosalgsprisen.

Det betyder, at hvis pengestrømmene fra aktivet – herunder diskonteringsfaktoren – er inflationsreguleret (dvs. at diskonteringsfaktoren er højere), skal aktivets salgsværdi ved brugstidens ophør ligeledes inflationsreguleres. Er pengestrømmene fra aktivet derimod ikke inflationsreguleret (dvs. at realrenten anvendes), er diskonteringsfaktoren tilsvarende lavere. I så fald skal pengestrømme ved salg af aktivet ved brugstidens ophør tilsvarende indgå eksklusive inflation. Er de forventede pengestrømme opgjort i en fremmed valuta, skal disse omregnes ved anvendelse af spotkursen på tidspunktet for udførelsen af nedskrivningstesten.

Diskonteringsfaktoren

Diskonteringsfaktoren skal tage hensyn til de specifikke risici, som markedet må antage at tillægge en investering i det pågældende aktiv. Diskonteringsfaktoren skal ikke afspejle risici, der er indarbejdet i opgørelsen af de fremtidige pengestrømme. Når en aktivspecifik diskonteringsfaktor ikke kan aflæses ud fra et marked, skal virksomheden anvende en tilnærmet metode til bestemmelse heraf. Virksomheden vil typisk anvende en beregnet WACC som diskonteringsfaktorrente. Nedenfor vises en oversigt over de forskellige elementer, der indgår i opgørelsen af WACC'en.

WACC	Vægtet afkastkrav til egenkapital + vægtet afkastkrav til fremmedkapital.
Vægtet afkastkrav til egenkapitalen	Egenkapitalandel * (risikofri rente + (markedsrisikopræmie * gearet beta)).
Vægtet afkastkrav til fremmedkapitalen	Fremmedkapitalandel * (fremmedkapitalens afkastkrav * (1 – effektiv skattesats))#.
Risikofri rente	Den risikofrie rente afspejler afkastet for en langsigtet risikofri investering. Denne antages ofte at svare til den effektive rente på en 10-årig eller 20-årig statsobligation.

Markedsrisiko-præmie	Markedsrisikopræmien afspejler det merafkast, som investorerne kræver for at påtage sig en risiko svarende til markedsporteføljen (fx indeks over OMX Copenhagen).
Ugearet beta	Den ugearede beta er et udtryk for en virksomheds driftsmæssige risiko og bør estimeres ud fra sammenlignelige børsnoterede virksomheder. En virksomhed med driftsmæssig risiko svarende til aktiemarkedets gennemsnitlige risiko vil have en ugearet beta på omkring 0,85-0,90.
Gearet beta	Ugearet beta er udtryk for fuld egenkapitalfinansiering. Investor kan geare investeringen ved finansiering med gæld, hvilket forøger den finansielle risiko. Fx medfører 50 % gældsfinansiering, at gearet beta udgør 2 * ugearet beta.

#) Ved beregningen af kapitalværdien skal der fastlægges en diskonteringsfaktor, som ifølge IAS 36 skal opgøres før skat. Dette har været omdiskuteret, idet diskonteringsfaktoren før skat vanskeligt lader sig fastsætte. Der kan findes vejledning i IAS 36.BCZ85, som indeholder et eksempel, der viser beregningen af før skat diskonteringsfaktoren baseret på en efter skat-diskonteringsfaktor.

Som det fremgår af dette eksempel, foretages der en efter skat-beregning af kapitalværdien, hvor de faktiske skatteudbetalinger indgår i pengestrømmene, og diskonteringsfaktoren er efter skat. Herefter findes den diskonteringsfaktor, som – anvendt på pengestrømmene før skat – giver samme kapitalværdi. Ved beregning af nettosalgsprisen til brug for en discounted cash flow-model skal diskonteringsfaktoren derimod være efter skat.

Eksempel: Opgørelse af diskonteringsrenten ved opgørelse af kapitalværdi

Virksomhed A har en kapitalstruktur med 25 % egenkapital og 75 % gæld. Den gennemsnitlige lånerente efter skat udgør 3 %. De fleste af virksomhedens konkurrenter har en kapitalstruktur med 40 % egenkapital og 60 % gæld samt en vægtet gennemsnitlig lånerente efter skat på 4 %. Virksomhed A's ledelse foreslår som udgangspunkt at anvende virksomhedens egen kapitalstruktur og gennemsnitlige låne rente på 3 %.

Løsning

Det er i IAS 36.565-57 krævet, at det er den rente, som gælder for aktuelle markedstransaktioner med tilsvarende aktiver eller fra de vejede gennemsnitlige kapitalomkostninger for en børsnoteret virksomhed, som har et aktiv eller en portefølje af aktiver, der svarer til det pågældende aktiv, der anvendes.

Virksomheden kan derfor ikke uden videre benytte sin egen kapitalstruktur og gennemsnitlige kapitalomkostning. Hvis denne skal benyttes – eventuelt i tilpasset form – skal det således vurderes, at denne rente svarer til det afkast, som skulle have været krævet, hvis gearingen havde svaret til den kapitalstruktur, som konkurrenterne har.

4.8.5 Pengestrømsfrembringende enheder (CGU)

Udgangspunktet er ifølge IAS 36, at nedskrivningsbehovet vurderes pr. enkelte aktiv, hvis det er muligt, og dermed opgøres genindvindingsværdien for det enkelte aktiv. I mange tilfælde vil det dog ikke være muligt hverken at bestemme salgsværdi eller kapitalværdi for et enkelt aktiv. Dette er tilfældet i de situationer, hvor aktivet ikke genererer indbetalinger, der i al væsentlighed er uafhængige af de pengestrømme, der stammer fra andre aktiver, eller virksomheden i sin helhed. Under sådanne forhold skal virksomheden bestemme genindvindingsværdien (den højeste af salgsværdi og kapitalværdi) for den pengestrømsfrembringende enhed, CGU (cash-generating-unit), som aktivet tilhører.

Fastlæggelsen af en virksomheds CGU involverer en betydelig grad af regnskabsmæssig vurdering, og CGU'en skal opgøres som den mindste gruppe af aktiver, hvori det pågældende aktiv indgår, og som i det væsentligste genererer indgående pengestrømme, der er uafhængige af andre aktiver eller grupper af aktiver.

Fastlæggelsen af CGU'erne er baseret på de indgående eksterne pengestrømme. Vurderingen af pengestrømmenes uafhængighed og dermed afgrænsningen på CGU'en, vil være baseret på en række forskellige indikatorer, fx hvordan ledelsen overvåger virksomhedens aktiviteter (pr. produktlinje, forretningsområde, geografiske lokation mv.), eller hvordan ledelsen vurderer, om aktiver og aktiviteter skal frasælges eller fastholdes. Eksisterer der et aktivt marked for de produkter, der produceres af et aktiv eller en gruppe af aktiver, skal disse aktiver identificeres som en CGU. Dette er tilfældet, selvom produktionen helt eller delvist måtte blive benyttet internt i virksomheden. Er den interne handel sket til andre priser, end hvad der ville kunne opnås i markedet, anvendes markedsprisen.

CGU'er skal opgøres konsistent fra periode til periode. Dette betyder, at ændringer til CGU'en skal vurderes meget nøje. Således vil udviklingen af et fx eksisterende produkt til et helt nyt produkt kunne medføre, at dette nye produkt skal betragtes som en separat CGU, og pengestrømmene til udviklingen af det nye produkt vil derfor ikke kunne indgå som en del af nedskrivningstesten af "den gamle" CGU, men skal testes som en separat CGU.

Ovenstående betyder, at fx indkøbsfunktioner, interne it-funktioner og andre interne servicefunktioner ikke kan være CGU'ere. Sådanne funktioner vil til gengæld ofte være virksomhedsaktiver, som skal testes sammen med de CGU'ere, de betjener. Se nærmere herom jf. afsnit 4.8.8 *Virksomhedsaktiver ("Corporate assets")* nedenfor.

I forlængelse af ovenstående er det væsentligt at bemærke, at enkeltaktiver, hvor det er muligt at opgøre en selvstændig genindvindingsværdi, skal altid nedskrives hertil, hvis genindvindingsværdien er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Denne nedskrivning skal altid foretages, inden aktivet indgår i en eventuel nedskrivningsvurdering af en CGU. Dette betyder således, at disse aktiver kan indgå i flere nedskrivningstests.

Når en virksomhed én gang har fastlagt en CGU, må denne alene ændres, hvis brugen af aktiverne ændres væsentligt, fx som led i en omstrukturering.

Værdierne på CGU-niveau

Idet nedskrivningsbehovet opgøres som forskellen mellem CGU'ens regnskabsmæssige værdi og genindvindingsværdien, er det væsentligt at være opmærksom på, hvordan disse værdier opgøres.

Den regnskabsmæssige værdi af en CGU består af den regnskabsmæssige værdi af de aktiver, der direkte eller ved anvendelse af en rimelig fordeling, kan henføres til den pågældende CGU. Indregnede forpligtelser skal ikke medregnes i den regnskabsmæssige værdi af CGU'en, medmindre genindvindingsværdien af den pågældende CGU ikke kan bestemmes uden hensyntagen hertil. Det kan fx omfatte retableringsforpligtelser mv., eftersom sådanne forpligtelser hænger uløseligt sammen med aktivet, jf. afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver.*

Kapitalværdien af CGU'en beregnes på de tilbagediskonterede forventede fremtidige pengestrømme, der kan henføres til aktiver inkluderet i den bogførte værdi af CGU'en. Her er det væsentligt at være opmærksom på, at fremtidige pengestrømme, der hidrører fra finansielle aktiver, herunder tilgodehavender, ikke må inkluderes, eftersom indbetalinger herfra er uafhængige af de pengestrømme, som det pågældende anlægsaktiv eller CGU fremover genererer. Tilsvarende må der heller ikke tages hensyn til udbetalinger, der vedrører forpligtelser, som allerede er indregnet i balancen. Der ligger således en væsentlig øvelse i at sikre, at alle pengestrømme fra de bogført aktiver i CGU'en er inkluderet i opgørelsen af kapitalværdien, og at der ikke indgår pengestrømme i opgørelsen af kapitalværdien, der kan henføres til aktiver, som ikke indgår i CGU'en.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at det dog er muligt i beregningsgrundlaget at medtage pengestrømme fra ind- og udbetalinger, der vedrører tilgodehavender og forpligtelser, som allerede er indregnet i balancen, hvis den regnskabsmæssige værdi også inkluderer disse tilgodehavender og forpligtelser, da der i så fald stadig er konsistens i beregningen. Det gælder fx arbejdskapital i form af tilgodehavender fra salg og leverandørgæld.

Nedskrivningsmetodik

Konstateres et nedskrivningsbehov på en CGU, skal der altid først nedskrives på den goodwill, som indgår i den pågældende CGU, jf. afsnit 4.8.7 *Goodwill mv.* nedenfor. Herefter fordeles en eventuel resterende nedskrivning forholdsmæssigt på de øvrige aktiver i den pågældende CGU i forhold til deres regnskabsmæssige værdi.

Hvor det er muligt at opgøre en genindvindingsværdi for et enkelt aktiv i en CGU, som er højere eller lig aktivets regnskabsmæssige værdi, skal der ikke allokeres nogen nedskrivning til dette aktiv.

4.8.6 Skat

Aktiver, der er erhvervet som en del af en virksomhedsovertagelse, vil ofte medføre indregning af udskudt skat, idet de regnskabsmæssige værdier, inklusive købesumsallokering, ikke svarer til den skattemæssige værdi af aktiverne. For så vidt angår immaterielle aktiver, fører dette til væsentlige udskudte skatter, hvis den skattemæssige værdi er nul.

Skattemæssig afskrivning ved enkeltaktiver

Bliver immaterielle aktiver handlet som enkeltaktiver, vil det ofte føre til, at aktivet er skattemæssigt afskrivningsberettiget for køber, såfremt aktivet blev anskaffet uden for en virksomhedssammenslutning. Ved værdiansættelse af det immaterielle aktiv ved en virksomhedsovertagelse skal køber – medmindre værdiansættelsesmetoden er markedsbaseret – tage højde for, at handelsværdien af det immaterielle aktiv vil være påvirket af, at køber kan opnå skattemæssigt fradragsberettigede afskrivninger. Dette forhold betegnes som Tax Amortisation Benefit (TAB). Målet med værdiansættelsen er således at fastlægge en værdi af aktivet, som en uafhængig tredjemand ville betale under hensyntagen til, at aktivet er skattemæssigt afskrivningsberettiget. Et aktivs dagsværdi er derfor ikke påvirket af, om en handel sker som en aktivhandel med deraf følgende skattemæssig afskrivningsret eller en aktiehandel med deraf følgende manglende afskrivningsret.

En efterfølgende nedskrivningstest og beregning af kapitalværdien af et aktiv, der er værdiansat inklusive TAB, kan medføre en målemæssig inkonsistens. Den opstår ved, at kapitalværdien er en før skat-beregning, og skattefradraget ikke kan medtages som en del af aktivet, der testes. Afhængig af, hvordan det skattemæssige fradrag er placeret i forhold til indtægterne, kan det derfor forekomme, at genindvindingsværdien er lavere end den opgjorte dagsværdi. Såfremt en kapitalværdiberegning medfører nedskrivning, skal virksomheden beregne nettosalgsværdien. Nettosalgsværdien er en efter skat-beregning, som ligeledes inkluderer den bogførte udskudte skat i beregningen.

Såfremt beregningen af nettosalgsprisen også medfører nedskrivning, skal virksomheden indregne den mindste nedskrivning, som de to beregninger medfører, da IAS 36 angiver, at genindvindingsværdien er den højeste af kapitalværdien og nettosalgsprisen.

Eksempel

En virksomhed har udarbejdet en nedskrivningstest på en CGU. Den bogførte værdi af CGU'en, eksklusive skat, er 1.000 TDKK. Til CGU'en hører en udskudt skatteforpligtelse på 200 TDKK.

Virksomheden har beregnet en kapitalværdi på 900 TDKK (før skat-beregning) og en nettosalgsværdi på 750 TDKK (efter skat-beregning). Den bogførte værdi, som disse beløb skal sammenholdes med, er henholdsvis 1.000 TDKK og 800 TDKK, da den udskudte skatteforpligtelse skal medtages, for så vidt angår nettosalgsværdien.

Kapitalværdien viser derfor et nedskrivningsbehov på 100 TDKK (1.000-900), mens nettosalgsværdien viser et nedskrivningsbehov på 50 TDKK (800-750).

På trods af, at kapitalværdien er højere end nettosalgsprisen, er det PwC's holdning, at nedskrivningen skal være 50 TDKK svarende til den mindste af de to opgjorte beløb.

4.8.7 Goodwill mv.

Da goodwill ikke frembringer selvstændige pengestrømme uafhængigt af andre aktiver, skal goodwill i forbindelse med vurdering af nedskrivningsbehov fordeles på de pågældende CGU'er eller grupper af CGU'er, der har gavn heraf, enten direkte eller i form af synergier. Dog kan en CGU i denne forbindelse ikke være større end:

- det mindste niveau, hvor goodwill overvåges i den interne økonomistyring
- et operationelt segment, som er fastlagt i IFRS 8, jf. afsnit 10.2 *Segmentoplysninger.*

Allokeringen af goodwill til CGU'er kan ofte være kritisk i forhold til opgørelse af et senere nedskrivningsbehov. IAS 36 accepterer, at allokeringen først er afsluttet ved udgangen af året efter overtagelsesåret. Herved giver IAS 36 en længere frist end fristen for gennemførelse af købesumsallokeringen i henhold til IFRS 3 Virksomhedssammenslutninger, der er ét år fra overtagelsesdagen.

Allokeringen af goodwill kan ske til CGU'er, som eksisterede i virksomheden, inden opkøbet fandt sted, og som vil opnå økonomiske fordele ved sammenslutningen. Allokeringen behøver således ikke i alle tilfælde at skulle ske til enheder i den virksomhed, der er blevet opkøbt. Det skal imidlertid understreges, at hvis der er konstateret goodwill i forbindelse med købet, vil det være vanskeligt at afvente en allokering af goodwill til den rette CGU, eftersom goodwill skal testes for nedskrivning mindst én gang om året – og typisk første gang, når der skal aflægges årsrapport første gang efter købet.

Eksempel: Allokering af goodwill

En virksomhed opkøber 15 butikker, som tidligere har været ejet af 15 forskellige ejere. Formålet med opkøbet er at etablere en landsdækkende kæde og derved opnå indkøbssynergier og kundefordele via landsdækkende bytteservice mv. Nettoaktiverne i de 15 butikker udgør 30 mio. DKK, og virksomheden har samlet betalt 45 mio. DKK til de 15 ejere (på baggrund af særskilte forhandlinger, som alle er lukket i løbet af en periode på to måneder). Goodwill udgør derfor 15 mio. DKK. Skal goodwill allokeres til de enkelte butikker?

Løsning

Svaret afhænger af de forudsætninger, som lægges til grund. Det fremgår, at den overpris, som er betalt til sælgerne, skal indtjenes via de fordele, som skabes ved at være en landsdækkende kæde. Alle butikkerne drager derfor fordel af den købte goodwill. Det må derfor antages, at ledelsen ikke overvåger goodwillen på butiksniveau, da dette ikke nødvendigvis er meningsfuldt i dette tilfælde. På den baggrund må butikkerne samlet set anses for én CGU med henblik på allokering af goodwill.

Er der knyttet minoritetsinteresser til en CGU eller en gruppe af CGU'er, hvortil goodwill er henført, skal der ved nedskrivningstesten justeres for eventuel ikke-indregnet goodwill vedrørende minoritetsinteressen. Eftersom pengestrømmene omfatter den samlede CGU eller gruppe af CGU'er, uanset om de er delvist ejet af minoritetsinteresser – skal genindvindingsværdien sammenlignes med den regnskabsmæssige værdi med tillæg af den ikke-indregnede goodwill vedrørende minoritetsinteresserne. En eventuel nedskrivning udgør herefter den forholdsmæssige del af den samlede nedskrivning.

Eksempel: Salg af aktivitet, der indeholder goodwill

En modervirksomhed, M1, har et datterselskab D1, hvortil der er allokeret goodwill.

Datterselskabet frasælger nu en del af sin aktivitet. Hvordan påvirker det goodwill i koncernregnskabet?

Løsning

Er der tale om salg af enkeltaktiver, påvirkes goodwill ikke i koncernregnskabet.

Er der derimod tale om salg af aktiver, der opfylder definitionen på en virksomhed, skal der opgøres en andel af goodwill, som skal afgangsføres sammen med de bogførte værdier af den frasolgte aktivitet. Goodwill skal efter IAS 36 følge de aktiver, som goodwill vedrører.

Som udgangspunkt opgøres goodwill forholdsmæssigt ud fra bogførte værdier, mellem den frasolgte og tilbageværende aktivitet, medmindre en anden allokeringsmetode er mere meningsfuld.

4.8.8 Virksomhedsaktiver ("Corporate assets")

Et virksomhedsaktiv er et aktiv, som ikke selvstændigt frembringer pengestrømme uafhængigt af andre aktiver eller grupper af aktiver. Derfor kan den bogførte værdi af et virksomhedsaktiv ikke direkte henføres til én enkelt CGU. Det kan eksempelvis være et hovedkontor, it-systemer eller et brand, der understøtter hele virksomheden.

Et virksomhedsaktiv skal nedskrivningstestes, hvis der er indikationer på nedskrivninger, medmindre aktivet har ubestemmelig levetid, og dermed er underlagt en årlig nedskrivningstest.

Da virksomhedsaktiver ikke genererer selvstændige pengestrømme, skal de testes sammen med de CGU'er, aktiverne vedrører. Kan dele af virksomhedsaktivets bogførte værdi allokeres til bestemte CGU'ere (der selvstændigt nedskrivningstestes), skal CGU'ens bogførte værdi tillægges en andel af virksomhedsaktivet. På den måde indgår dele af virksomhedsaktivet i CGU'ens bogførte værdi, hvilket øger risikoen for, at der skal foretages en nedskrivning, hvis den pågældende CGU ikke klarer sig godt.

Hvis virksomhedsaktivet derimod ikke med rimelighed kan allokeres ud til den CGU, som nedskrivningstestes, testes CGU'en først uden virksomhedsaktivet. Dernæst identificeres den mindste gruppe af CGU'er, som virksomhedsaktivet – eller dele heraf – meningsfyldt kan henføres til. Til sidst sammenholdes den bogførte værdi af CGU'erne, hvor en del af virksomhedsaktivet er allokeret til, med genindvindingsværdien af CGU'erne.

Det er vigtigt, at der så vidt muligt sker en allokering af virksomhedsaktiverne til de lavest mulige CGU'er. Det skyldes, at jo højere oppe i koncernstrukturen, virksomhedsaktiverne testes, des større risiko er der for, at der overses et manglende nedskrivningsbehov på dele af virksomhedsaktiverne.

4.8.9 Nedskrivninger på enkelt aktiver eller på CGU-niveau

Diagrammet nedenfor viser den normale nedskrivningsproces, herunder om nedskrivningstest skal udføres på det enkelte aktiv, eller om det skal udføres på CGU-niveau.

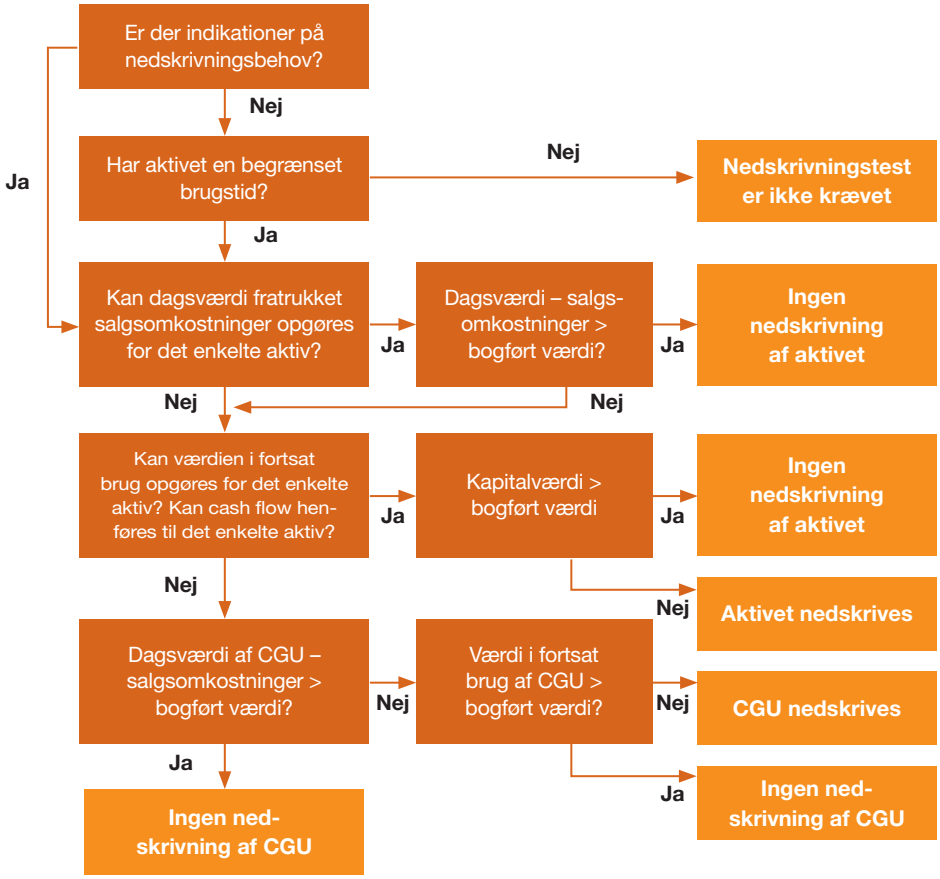

4.8.10 Tilbageførsel af nedskrivninger

Virksomhederne skal ved hver balancedag vurdere, om der er indikatorer for, at forudsætningerne for en tidligere foretagen nedskrivning er bortfaldet, hvorved disse tilbageføres. Det gælder dog ikke nedskrivninger på goodwill, som aldrig må tilbageføres, selv ikke hvis nedskrivninger på goodwill er foretaget i årets løb – eksempelvis ved aflæggelse af delårsregnskaber, jf. IFRIC 10.

Idet nedskrivningerne på visse typer af aktiver kan tilbageføres, hvis udviklingen bliver mere positiv end forventet, kan det få stor betydning, hvordan en nedskrivning af en CGU er blevet fordelt på CGU'ens forskellige aktiver. Tilbageførslen gælder således bl.a. materielle anlægsaktiver, hvor et væsentligt ændret skøn over mulighederne for indtjening kan være ændret fra én periode til en anden.

Vurderingen af, om der er forhold, som indikerer, at nedskrivningsbehovet ikke længere er til stede, baseres på de samme indikatorer, som anvendes ved vurdering af, om der er et nedskrivningsbehov. En nedskrivning må kun tilbageføres, hvis der er sket ændringer i de skøn, hvorpå genindvindingsværdien er baseret, sammenholdt med skønnene for opgørelsen af den tidligere opgjorte genindvindingsværdi, der dannede grundlag for nedskrivningen. Der må således ikke ske tilbageførsel udelukkende som følge af, at man er kommet tættere på realisation af pengestrømmene (diskonteringseffekten).

Tilbageførslen af en tidligere nedskrivning må ikke medføre, at et aktiv måles til en højere regnskabsmæssig værdi, end det ville have haft, hvis nedskrivningen ikke var foretaget. Det betyder, at man ved tilbageførsel skal afskrive aktivet med tilbagevirkende kraft, så det ikke overstiger den værdi, det ville have haft, hvis nedskrivningen aldrig var forekommet.

Tilbageførslen skal indregnes i resultatopgørelsen, medmindre nedskrivningen oprindeligt var indregnet i anden totalindkomst.

Efter tilbageførslen skal der afskrives ud fra den nye regnskabsmæssige værdi. I den forbindelse kan det være nødvendigt at revurdere såvel den forventede restværdi som den resterende brugstid.

4.8.11 Oplysninger og præsentation

Oplysninger og præsentation – gælder kun for ÅRL

Der skal gives oplysninger om særlige poster, jf. ÅRL § 67 a, som efter deres størrelse eller art ikke er sædvanlige. Det omfatter bl.a. væsentlige nedskrivninger på anlægsaktiver, herunder også eventuelle tilbageførsler af sådanne. Der henvises til afsnit 5.1 *Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen.*

Oplysninger og præsentation – gælder kun for IFRS

IAS 36 indeholder en række oplysningskrav vedrørende nedskrivningstest. Nogle af oplysningskravene er medtaget nedenfor.

I IFRS-modelregnskabets note 25(j) er et givet eksempel på omtale i anvendt regnskabspraksis, og der kan i note 8(d) hentes inspiration til opbygning af en note om forudsætninger for gennemførelse af en nedskrivningstest.

Hvis de foretagne nedskrivninger (eller tilbageførsler heraf) enkeltvist er væsentlige, skal der for hver kategori af aktiver gives følgende oplysninger:

- Beløbsmæssige oplysninger om nedskrivninger, der indregnes i resultatopgørelsen, og hvilke poster i resultatopgørelsen de indgår i.
- Beløbsmæssige oplysninger om periodens tilbageførte nedskrivninger, og hvilke poster i resultatopgørelsen de indgår i.
- Beløbsmæssige oplysninger om de nedskrivninger, der er indregnet i anden totalindkomst i løbet af perioden (tilbageførsel af opskrivninger).

Hvis foretagne nedskrivninger (eller tilbageførsler af sådanne) ikke enkeltvist er væsentlige, men sammenlagt har væsentlig betydning for årsregnskabet, skal der gives en kort beskrivelse af:

- De hovedgrupper af aktiver, der er påvirket af værdifaldet (eller tilbageførslerne).
- De væsentligste begivenheder og omstændigheder, der førte til nedskrivningen (tilbageførslen).

Vises der segmentoplysninger efter IFRS 8, skal der for hvert rapporterbart segment:

- Gives beløbsmæssige oplysninger om nedskrivninger, der er indregnet i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst i perioden.
- Gives beløbsmæssige oplysninger om tilbageførsler af nedskrivninger, der er indregnet i resultatopgørelsen eller i anden totalindkomst i perioden.

Er der i regnskabsperioden indregnet en nedskrivning eller en tilbageførsel heraf, som har væsentlig indvirkning på virksomhedens årsregnskab, skal der oplyses om:

- Arten af aktivet.
- Det rapporterbare segment eller den forretningsenhed, som aktivet tilhører.

Der skal endvidere gives detaljerede oplysninger om CGU'er, hvortil der er henført goodwill eller immaterielle anlægsaktiver med en ubestemmelig levetid.

Disse oplysningskrav omfatter blandt andet den regnskabsmæssige værdi af goodwill og immaterielle aktiver med en ubestemmelig levetid. Hvis genindvindingsværdien er baseret på kapitalværdien, skal der desuden oplyses følgende:

- Identifikation af de centrale driftsmæssige forudsætninger ved opgørelse af fremtidige pengestrømme.
- Værdien tillagt de enkelte forudsætninger kræves ikke oplyst.
- Budgetperiode.
- Vækstrater, benyttet efter udløbet af budgetperioden.
- Den anvendte diskonteringsfaktor.
- Følsomhedsberegninger vedrørende driftsmæssige forudsætninger for opgørelse af kapitalværdien, hvis en rimelig sandsynlig ændring i den eller de primære driftsmæssige forudsætninger ville få den samlede regnskabsmæssige værdi til at overstige kapitalværdien. I disse tilfælde skal værdien tillagt den eller de pågældende driftsmæssige forudsætninger angives.
- Hvis genindvindingsværdien er baseret på dagsværdi med fradrag af afhændelsesomkostninger, skal forudsætningerne for opgørelse af dagsværdien anføres, jf. IFRS 13.

For eksempel kan påvirkningen af kapitalværdien præsenteres således:

Eksempel

I eksemplet er beregningen af værdien af hver CGU følsom over for ændringer i omsætning og forudsætninger om vækst samt vækstrater i terminalperioden samt i diskonteringsfaktoren før skat. Oversigten viser, hvor meget nogle forudsætninger skal ændres for, at der opstår et nedskrivningsbehov.

Faktorer, som ændres	Basis		
CGU'er:	Kapitalværdien overstiger bogført værdi	Reduktion i omsætnings-vækst	Omkost-nings-stigning
Land 1			
Beløb i parentes angiver den anvendte forudsætning	0,1	-1% (3%)	1% (1%)
Land 2			
Beløb i parentes angiver den anvendte forudsætning	30,2	-5% (4%)	3% (1%)

Eksemplet viser, at forholdsvis små ændringer i forudsætningerne medfører betydelige ændringer i værdien, og at især CGU'en vedrørende fx land 1 kan være i en situation, hvor der reelt er et nedskrivningsbehov. Denne type følsomhedsanalyser er vigtige for regnskabsbrugerne.

Eksempel: Følsomhedsoplysninger i år med nedskrivninger
Skal der afgives følsomhedsoplysninger alene i de år, hvor selskabet ikke nedskriver, eller skal der også oplyses herom i de år, hvor der aktuelt nedskrives?

Løsning
Der skal ikke gives oplysninger i det år, hvor man nedskriver. Argumentet baserer sig på ordlyden i bestemmelsen – særligt IAS 36.134(f)(iii). Af denne bestemmelse fremgår, hvor meget den enkelte variabel – fx EBIT-vækst – skal ændre sig for, at genindvindingsværdien præcist svarer til den bogførte værdi. En sådan oplysning vil ikke tilføre nogen informationsmæssig værdi, hvis man i forvejen lige har nedskrevet, og de to størrelser allerede er lig hinanden.

Bestemmelsen kræver ikke en normal følsomhedsanalyse – men derimod oplysning om, hvor meget nøgleforudsætningerne skal ændre sig for, at genindvindingsværdien udgør præcist den bogførte værdi.

4.9 Varebeholdninger

Varebeholdninger er behandlet i ÅRL §§ 33, 36, 44-46, 53, 59, 67 a, 78, 82 og 89 samt IAS 2. Varebeholdninger, som består af biologiske aktiver, kan desuden være omfattet af ÅRL § 38 og IAS 41. Disse behandles ikke nærmere i dette afsnit eller regnskabshåndbogen i øvrigt.

Da ÅRL er en rammelovgivning med begrænsede retningslinjer i forhold til IAS 2, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 2 omhandler den regnskabsmæssige behandling af varebeholdninger. Standarden beskriver, hvilke omkostninger der skal indgå ved målingen af kostprisen på varebeholdninger, valg af metoden til at opgøre kostprisen og bestemmelser for nedskrivning.

Standarden gælder ikke for:

- Finansielle instrumenter, der behandles i IAS 32 og IFRS 9
- Biologiske aktiver, der vedrører landbrugsmæssig aktivitet og landbrugsprodukter på høsttidspunkter, der behandles i IAS 41.

Standardens bestemmelser om måling gælder ikke for:

- Landbrugsvarer, der måles til nettorealisationsværdi i overensstemmelse med en etableret branchepraksis
- Varemæglere, som måler deres lagre til dagsværdi med fradrag af salgsomkostninger. Regulering af denne estimerede nettosalgspris indregnes løbende i resultatopgørelsen.

4.9.1 Definition

Varebeholdninger er:

- aktiver, som besiddes til videresalg som led i det normale forretningsforløb,
- aktiver under fremstilling med henblik på et sådant salg, eller
- aktiver i form af råvarer og hjælpematerialer til brug i produktionsprocessen eller levering af tjenesteydelser.

Varebeholdninger omfatter således:

- købte varer til videresalg eller forarbejdning, herunder handelsvarer, råvarer og hjælpematerialer
- helt eller delvist egenproducerede varer, produceret med henblik på videresalg.

Ejendomme, der er erhvervet med salg for øje som led i virksomhedens normale aktivitet (dvs. salg inden for få år), er handelsejendomme, der skal behandles som varebeholdninger. Dette omfatter eksempelvis også grunde, der er indkøbt med henblik på at opføre ejendomme herpå, der skal sælges sammen med grunden. For så vidt angår klassifikation af ejendomme henvises til afsnit 4.4 *Investeringsejendomme.*

4.9.2 Indregning

Efter de generelle bestemmelser skal varebeholdninger indregnes som et aktiv i balancen, når:

- det er sandsynligt, at aktivet vil tilføre virksomheden fremtidige økonomiske fordele, og
- aktivets værdi kan måles pålideligt.

Varebeholdninger skal derfor indregnes i balancen på det tidspunkt, hvor kontrollen med varerne overgår til virksomheden. I praksis vil det for rå- og handelsvarer sige leveringstidspunktet.

Eksempel: Varelager opbevaret uden ejendomsret hertil (konsignationslager)
En distributør køber tøj fra en producent på forlænget kredit og opbevarer varerne på sit eget lager, indtil de er solgt til en forhandler. Ejendomsretten til varerne er producentens. Distributøren skal ikke betale for varerne, før forhandleren betaler. Hvis tøjet ikke bliver solgt inden for tre måneder, kan distributøren enten returnere det til producenten eller betale for det. Producenten kan kræve varerne retur og omdirigere dem til andre distributører eller forhandlere.

Skal varelageret indregnes hos distributøren?

Løsning

Distributøren er agent, jf. kriterierne herfor omtalt i afsnit 5.2.1.2 Måling (Indregning af indtægter)*. Indtil varerne er solgt (enten til en tredjepart eller til distributøren efter tre måneder), skal varerne behandles som producentens konsignationslager og dermed ikke indgå i distributørens varelager.*

Ved erhvervelse af visse aktiver – eksempelvis handelsejendomme – påtager køber sig nogle risici allerede på tidspunktet for indgåelse af en bindende købsaftale. Der er imidlertid ikke tale om, at køber i al væsentlighed har de fordele, der er knyttet til at besidde det pågældende aktiv, og aktivet skal derfor først indregnes i balancen fra og med overtagelsesdagen. De økonomiske fordele opnås normalt først, når køber har adgang til at bruge aktivet. Indtil da vil der være tale om en gensidigt bebyrdende, uopfyldt kontrakt, der ikke skal indregnes i årsregnskabet, medmindre kontrakten er tabsgivende, jf. IAS 37.

4.9.3 Måling

Varebeholdninger skal måles til kostpris. Der skal anvendes samme metode for beregning af kostpris for varebeholdninger af ensartet natur og ensartet brug for virksomheden. Er dele af varebeholdningerne af forskellig natur, kan der ved måling af disse anvendes forskellige metoder.

Omkostningselementer i kostprisen	
Handelsvarer og råvarer	• Købspris for varen med fradrag af rabatter (herunder mængderabatter og kontantrabatter), bonusser og lignende • Omkostninger direkte tilknyttet anskaffelsen, eksempelvis told, afgifter, fragt og andre transportomkostninger. I visse brancher opnår køber et generelt afslag i prisen på varer, såfremt de fx aftager en bestemt mængde varer i løbet af et år (årsbonus og lignende). Sådanne bonusser skal generelt henføres til det år, de vedrører, uanset at den nøjagtige størrelse heraf først er kendt på balancedagen og dermed skal estimeres.
Færdigvarer og varer under fremstilling	• Kostpris for råvarer og hjælpematerialer • Forarbejdningsomkostninger, herunder direkte produktionsløn samt andre direkte og eventuelt også indirekte produktionsomkostninger, jf. nedenfor • Andre omkostninger end forarbejdningsomkostninger, der i fremstillingsperioden er medgået ved produktionen og kan henføres til den pågældende vare. Eksempelvis omkostninger til design af varer til bestemte kunder.

Omkostningselementer i kostprisen	
Indirekte produktionsomkostninger (IPO)	Krav om indregning for virksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS. Under ÅRL er der krav om indregning i regnskabsklasse C og D, mens det under ÅRL er frivilligt for virksomheder i regnskabsklasse A og B. IPO omfatter eksempelvis: • Indirekte materialer, løn, pension og feriepenge • Vedligeholdelse af samt afskrivninger på maskiner, fabriksbygninger og udstyr • Omkostninger til fabriksadministration og ledelse • Omkostninger til uddannelse, arbejdstøj, sikkerhedsudstyr og arbejdsskadeforsikring • Intern transport og lageromkostninger, der er et led i produktionsprocessen • Administrationsomkostninger, som kan anses for medgået til produktionen. IPO i form af omkostninger til drift af en indkøbsfunktion kan kun indgå som del af varernes kostpris, hvis der er tale om en indkøbsfunktion, der fungerer som en integreret del af produktionsplanlægningen.
Finansieringsomkostninger	Finansieringsomkostninger, som kan henføres til fremstilling af varer med en længerevarende fremstillingsperiode, skal under IFRS indregnes i kostprisen i henhold til IAS 23. Der henvises til afsnit 4.5 *Låneomkostninger.* Produceres der lagervarer på seriebasis, kan kapitalisering af låneomkostninger under IFRS dog undlades, selvom produktionen er længerevarende. Under ÅRL er indregning af finansieringsomkostninger ikke et krav, men en regnskabspraksis, som virksomheden kan vælge at anvende. Den skal i så fald anvendes konsekvent.
Kostpris omfatter ikke	• Afgifter, som virksomheden kan få refunderet fra myndighederne • Spild og svind, foranlediget af mindre erfaring i fremstillingen • Unormalt højt spild af materialer, lønomkostninger eller andre produktionsomkostninger • Lageromkostninger, medmindre de er en del af produktionsprocessen • Administrationsomkostninger • Salgs- og distributionsomkostninger • Intern transport, der ikke er et led i produktionsprocessen, eksempelvis flytning af lageret til en ny lokation.

Følgende illustrerer den regnskabsmæssige behandling af en række omkostninger:

Eksempel: Opbevaringsomkostninger som en del af kostprisen

En virksomhed producerer whisky. I forbindelse med produktionen skal whiskyen lagres i tønder, inden den tappes på flasker og sælges.

Kan omkostningen til lagring af whisky på tønder indregnes i kostprisen?

Løsning

Opbevaringsomkostninger er en del af kostprisen, såfremt omkostningerne er nødvendige for den videre bearbejdning af produktet.

I denne situation skal de opbevaringsomkostninger, som virksomheden har i forbindelse med fremstillingsprocessen, indregnes, idet lagringen er en nødvendig del af processen med at gøre produktet salgsbart.

Eksempel: Bonus relateret til salg af specifikke varer, der først optjenes ved endeligt salg

En virksomhed opnår ret til bonus, når denne opfylder leverandørens bonusbetingelser. Retten til den salgsafhængige bonus opnås først i det øjeblik, hvor varen er solgt og således ikke længere er på lageret.

Hvornår kan virksomheden indregne bonussen?

Løsning

Bonussen fra leverandøren er et eventualaktiv og kan først indregnes, når denne er så godt som sikker. Da der er tale om en salgsrelateret bonus, skal bonusværdien fragå kostprisen på vareforbruget i resultatopgørelsen.

Eksempel: Bonus relateret til salg af ikke-specifikke varer

En virksomhed opnår ved årsafslutningen ret til bonus baseret på årets indkøbte mængder. Der er tale om en generel bonus, baseret på det samlede beløb og mængder indkøbt i året. Rabatten udbetales en gang om året i forbindelse med årsafslutningen.

Skal rabatten fuldt ud indregnes i resultatopgørelsen som en reduktion af vareforbruget, eller skal en andel allokeres til reduktion af kostpriserne på varelageret?

Løsning

Den samlede rabat skal fordeles proportionelt mellem vareforbruget og varelageret. Hvis der fx samlet er indkøbt 100 enheder i året, og der på balancedagen stadig forefindes ti enheder på varelageret, skal 10 % af rabatten fratrækkes kostprisen for enhederne på varelageret, mens de 90 % skal indregnes som en reduktion af vareforbruget i resultatopgørelsen.

Eksempel: Direkte omkostninger ved udarbejdelse af rejseguide

Et forlag lever af at forfatte og sælge rejseguides. Til udarbejdelse af disse guides afholdes omkostninger til redigering, oversættelse, sammenholdelse og validering af informationer.

Kan omkostninger afholdt af forlaget til redigering og oversættelse indgå som en del af kostprisen på varelageret?

Løsning

Da der er tale om direkte omkostninger, som afholdes til udarbejdelse af rejseguiden, skal disse omkostninger pålægges varelageret og indgå som en del af kostprisen.

Metoder til opgørelse af kostpris

Nedenfor gennemgås forskellige metoder til at opgøre kostprisen. Valget af metode(r) afhænger af, hvilke varer og varekategorier virksomheden sælger.

Speciesvarer

Fysisk varestrøm

Kostprisen for varer, der ikke kan erstattes eller ombyttes med andre varer, skal opgøres specifikt. I praksis benyttes denne metode på lagre af individuelt kostbare varer.

Det betyder, at når kostprisen af varebeholdningerne skal opgøres, skal en specifik identifikation af til- og afgange på lageret anvendes, da den helt nøjagtigt afspejler den fysiske varestrøm og de faktisk afholdte kostpriser.

Genusvarer

FIFO eller vejede gennemsnitspriser

Ved måling af kostpriser for øvrige varer er det under IFRS kun ”først ind – først ud” (FIFO)-metoden eller vejede gennemsnitspriser, der kan anvendes. Under ÅRL kan en anden lignende metode, som bedre afspejler værdien af den fysiske varebeholdning på balancedagen, dog også anvendes, jf. lovens forarbejder. ”Sidst ind – først ud” (LIFO)-metoden kan derfor stadigvæk anvendes under ÅRL i de særlige tilfælde, hvor denne metode afspejler den fysiske varestrøm.

Selvom det ikke fremgår klart af hverken ÅRL, IAS 2 eller forarbejderne til ÅRL, må det antages, at der frit kan vælges mellem FIFO og vejet gennemsnit uden hensyntagen til den fysiske varestrøm.

Standardomkostninger

Visse virksomheder ønsker af praktiske årsager at anvende standardomkostninger til opgørelse af kostprisen. Standardomkostninger omfatter typisk standardmængder og/eller standardpriser for det medgåede forbrug af råvarer, hjælpematerialer, herunder for IPO, og arbejdskraft, ligesom der kan anvendes standardomregningskurser for omkostninger afholdt i fremmed valuta.

I henhold til IAS 2.21 kan denne standardkostmetode anvendes som hjælpemiddel til måling af varebeholdningens kostpris, hvis resultatet heraf tilnærmelsesvist svarer til de faktiske kostpriser.

Det er PwC's opfattelse, at standardkostmetoden også kan anvendes som hjælpemiddel til måling af kostpriser under ÅRL, da det som anført er en forudsætning, at metoden ikke resulterer i væsentlige afvigelser fra de faktiske kostpriser.

Ved brug af standardkostmetoden skal det dog jævnligt kontrolleres, at de anvendte standardsatser svarer til de aktuelle forhold, og standardomkostningerne skal derfor løbende revurderes i takt med udviklingen i prisniveau, forbrug og effektivitet. Anvendelse af standardkostpriser vedrører udelukkende målingen af den enkelte vare. Metoden skal således ledsages af antagelser om varestrømmen (FIFO, vejet gennemsnit eller specifik identifikation).

Salgsprismetode
Visse detailvirksomheder ønsker at anvende den såkaldte "salgsprismetode", hvorved kostprisen opgøres som salgsprisen reduceret med en standard bruttoavanceprocent. Anvendelse af denne metode som hjælpemiddel til måling af varebeholdningens kostpris forudsætter, ligesom for standardkostmetoden, at resultatet heraf tilnærmelsesvist svarer til de faktiske kostpriser. Dette vil kræve, at virksomheden er i stand til at dokumentere, at salgspriserne fastsættes med samme bruttoavanceprocent for alle varer i en given kategori. Ved brug af denne metode er det vigtigt at være opmærksom på eventuelle varer, der måtte have en afvigende bruttoavanceprocent, fx pga. udsalg, kampagner, ukurans eller lignende.

Det må i dag antages at være undtagelsen, at salgsprismetoden anvendes, da de fleste itsystemer understøtter en mere præcis opgørelse af kostprisen.

Valg af metode
Såfremt det afspejler værdien af den fysiske varebeholdning, er det tilladt at anvende forskellige opgørelsesmetoder på forskellige varekategorier. Værdien af varer af samme art og med samme anvendelse skal opgøres efter samme metode. I praksis anvendes forskellige opgørelsesmetoder dog sjældent. Kravene til konsistens og kontinuitet skal stadig opfyldes, hvorfor der ikke løbende kan skiftes princip.

Behandling af ændret metode
Internationalt diskuteres det, om ændring af princip fra fx FIFO til vejet gennemsnit er en ændring af et regnskabsmæssigt skøn eller en ændring af anvendt regnskabspraksis. IASB har udsendt et forslag til ændring af IAS 8, hvor der lægges op til, der er tale om en ændring af anvendt regnskabspraksis. Hidtil har ændringen efter ÅRL været anset for en ændring af et regnskabsmæssigt skøn. IASB's forslag er endnu ikke godkendt. Sidste nyt lægger dog op til en forventning om, at ændringen til IAS 8 vil blive godkendt og træde i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2023 eller senere.

Indirekte produktionsomkostninger
Indirekte produktionsomkostninger er de omkostninger, der er medgået til produktionen af en given vare, men som ikke direkte kan henføres hertil. Som eksempel kan nævnes afskrivninger på produktionsbygninger. Samtidig skal det være omkostninger, der er afholdt i fremstillingsperioden.

Opgørelsen af indirekte produktionsomkostninger stiller sædvanligvis store krav til virksomhedens omkostningsregistrering.

Ved beregning af IPO-tillægget (kostpristillæg) pr. vareenhed opgøres først de samlede indirekte produktionsomkostninger til den medgåede produktion, hvorefter de indirekte produktionsomkostninger henføres til kostprisen ud fra den beregnede produktionskapacitet eller den faktiske produktion, hvis denne er større.

I kostprisen må indirekte produktionsomkostninger for uudnyttet kapacitet ikke medregnes. Den beregnede produktionskapacitet er den forventede gennemsnitsproduktion over flere perioder under hensyntagen til planlagt vedligeholdelse. IAS 2 tillader, at det faktiske produktionsniveau kan anvendes, hvis det omtrentligt svarer til den beregnede kapacitet. Beregningen af produktionskapaciteten skal foretages forud og anvendes kontinuerligt, selvom der opstår midlertidige ændringer i produktionskapaciteten. Ved væsentlige og permanente ændringer i produktionen, efterspørgsel mv. skal det vurderes, om der skal foretages tilpasning af gennemsnitsproduktionen.

I praksis vil det ofte være nødvendigt at opgøre kapacitetsomkostningerne og produktionskapaciteten for alle væsentlige processer og henføre de indirekte produktionsomkostninger ud fra kapacitetstrækket på de respektive processer, således at de enkelte varer tillægges den forholdsmæssige andel af det kapacitetstræk, som den har forårsaget.

Resulterer produktionsprocessen i mere end én vare, og kan kostprisen ikke opgøres separat, fordeles indirekte produktionsomkostninger efter en hensigtsmæssig og ensartet metode.

Ved beregning af IPO-tillæg skal der tages højde for varer under fremstilling, således at der for disse kun tillægges den forholdsmæssige andel af IPO-tillægget i forhold til varens færdiggørelsesgrad, da disse ellers vil blive tillagt en for høj værdi.

Eksempel: Opgørelse af IPO-tillæg

Budgetteret normal produktion	150.000
Faktisk produktion	120.000
Samlede indirekte produktionsomkostninger	3.000.000
IPO-tillæg pr. enhed (3.000.000/150.000)	20
Antal færdigvarer	10.000
Værdi af færdigvarelager før IPO-tillæg	5.650.000
IPO-tillæg (10.000 * 20)	200.000
Værdi inkl. IPO-tillæg	5.850.000
Antal varer under fremstilling (50% færdige)	4.000
Værdi af varer under fremstilling	1.130.000
IPO-tillæg (4.000 * 20 * 50%)	40.000
Værdi inkl. IPO-tillæg	1.170.000
IPO indregnet på varelageret i alt	**240.000**

Opskrivning

Hverken ÅRL eller IAS 2 giver mulighed for at opskrive varebeholdninger.

Nedskrivning til nettorealisationsværdi

Overstiger kostprisen for varebeholdninger nettorealisationsværdien, skal disse nedskrives til denne lavere værdi. Nedskrivningen skal indregnes i resultatopgørelsen.

Nettorealisationsværdien er den forventede salgspris med fradrag af færdiggørelsesomkostninger og omkostninger, der skal afholdes for at gennemføre salget. Der skal ikke foretages tilbagediskontering af de fremtidige nettoindbetalinger ved opgørelsen af nettorealisationsværdien.

Som udgangspunkt skal nedskrivning til nettorealisationsværdi foretages særskilt vare for vare. Hvis dette ikke er muligt, kan der foretages gruppevis nedskrivning i en gruppe af ensartede varer, der har samme karakteristika og markedsføres på samme marked. Det er ikke tilladt at sammenligne kostprisen med nettorealisationsværdien for varebeholdningerne under ét.

Råvarer til videre forarbejdning

Råvarer mv., der besiddes med henblik på videre forarbejdning til færdigvarer, skal ikke nedskrives, hvis prisfald på råvarerne ikke har indflydelse på den færdige vares pris. I så fald kan råvarernes øjeblikkelige værdi holdes ude af beregningerne, og i stedet anvendes råvarens kostpris.

IPO og/eller finansieringsomkostninger

Hvis IPO og/eller finansieringsomkostninger indgår som en del af kostprisen, skal disse omkostninger også indeholdes i kostprisen, når behovet for nedskrivning skal vurderes. Dermed nedskrives forskellen mellem ”kostprisen (inklusive IPO og finansieringsomkostninger)” og ”den forventede salgspris, fratrukket forventede færdiggørelsesomkostninger og salgsomkostninger”.

Må der nedskrives til en normalavance?

Det er ikke tilladt at nedskrive vareholdninger for at opretholde en fremtidig normalavance på salget af varerne. Varebeholdninger må således ikke nedskrives til en lavere værdi end nettorealisationsværdien, idet en yderligere nedskrivning vil medføre, at der nedskrives med mere end det forventede tab.

4.9.4 Oplysninger og præsentation

4.9.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempler på præsentation og oplysninger fremgår af vores ÅRL-modelregnskab.

Kategorier af varebeholdninger

Virksomheden skal oplyse om den totale regnskabsmæssige værdi og regnskabsmæssige værdi pr. kategori af varebeholdninger. De enkelte grupper af varebeholdninger skal som minimum klassificeres under:

- Råvarer og hjælpematerialer
- Varer under fremstilling
- Fremstillede varer og handelsvarer
- Forudbetalinger for varer.

De enkelte kategorier kan enten fremgå direkte i balancen, eller hvis sammendraget til én post (varebeholdninger), da skal kategorierne specificeres i en note. Modtagne forudbetalinger for varer må ikke modregnes i varebeholdninger og skal derfor indregnes som kort- eller langfristede forpligtelser.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal for hver post oplyse forskelsbeløbet mellem genanskaffelsesværdien og kostprisen, hvis disse værdier afviger fra hinanden.

Klassifikation af årets vareforbrug

Omkostninger for solgte varer skal indregnes under "Produktionsomkostninger" i den funktionsopdelte resultatopgørelse. I den artsopdelte resultatopgørelse skal afgang fra lageret af solgte varer indregnes i posten "Ændring i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling". I det omfang egenfremstillede varer indeholder lønomkostninger, vil posten "Ændringer i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling" også indeholde personaleomkostninger.

Klassifikation af nedskrivninger

Nedskrivninger skal indregnes under "Produktionsomkostninger" i den funktionsopdelte resultatopgørelse. I den artsopdelte resultatopgørelse skal normale nedskrivninger klassificeres som "Ændring i lagre af færdigvarer, varer under fremstilling og handelsvarer" eller "Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer". Unormale nedskrivninger, fx nedskrivninger i forbindelse med ophør af et produkt, klassificeres under posten "Nedskrivninger af omsætningsaktiver, bortset fra finansielle omsætningsaktiver". For unormale nedskrivninger skal det tillige overvejes, om det er nødvendigt at oplyse herom i noterne som en særlig post.

Anvendt regnskabspraksis

Under anvendt regnskabspraksis skal virksomheden oplyse om det anvendte målegrundlag for varelagre, herunder:

- hvorvidt renter indregnes i kostprisen
- indregningsmetoder og målegrundlag for indirekte produktionsomkostninger
- efter hvilke metoder og grundlag, der nedskrives.

For hver post under varebeholdninger skal størrelsen af et eventuelt indregnet rentebeløb oplyses i noterne. Efter de generelle oplysningskrav skal pantsætninger og anden sikkerhed i virksomhedens varebeholdninger tillige oplyses. For virksomheder i regnskabsklasse B kan oplysning om pantsætninger og sikkerhedsstillelser gives sammen med pantsætninger og sikkerhedsstillelser i andre af virksomhedens aktiver.

Særlige poster

Der skal oplyses om størrelsen og arten af indtægts- og omkostningsposter, der er særlige som følge af deres størrelse eller art. Dette omfatter blandt andet tilbageførsler af nedskrivninger samt unormalt store nedskrivninger.

4.9.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Eksempler på præsentation og oplysninger i IFRS-modelregnskabet fremgår af note 8(f) og regnskabspraksis af note 25(m).

Regnskabet skal indeholde følgende oplysninger:

- Anvendt regnskabspraksis
- Den totale regnskabsmæssige værdi af varebeholdninger og den regnskabsmæssige værdi pr. kategori af varebeholdninger
- Den regnskabsmæssige værdi af varebeholdninger, der måles til dagsværdi fratrukket salgsomkostninger (varemæglere)
- Størrelsen af årets vareforbrug
- Størrelsen af årets nedskrivninger
- Størrelsen af tilbageførte nedskrivninger og en beskrivelse af de forhold, der er årsag til tilbageførslen af nedskrivningerne
- Oplysning om begrænsninger i ejendomsretten, omfanget af pantsætninger mv. af varebeholdninger og regnskabsmæssig værdi af pantsatte varebeholdninger.

Redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal indeholde oplysninger om, hvorledes de enkelte poster under varebeholdninger er målt, ligesom metoden for opgørelse af kostprisen (FIFO, vejet gennemsnit mv.) skal oplyses.

4.10 Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter er behandlet i ÅRL §§ 27, 89 og 91 samt IFRS 15, IAS 17 (gælder fortsat som mulig fortolkning under ÅRL), IAS 20 og IAS 38.

Periodeafgrænsningsposter eksisterer ikke under IFRS som en selvstændig defineret regnskabspost. Dette på trods af, at man i flere tilfælde sagtens kan være i en situation, hvor man har en periodeafgrænsningspost under IFRS. Eksempler på dette er givet under afsnit 4.10.1.1 *Definition.*

Grundet den manglende definition under IFRS tager kapitlet udgangspunkt i ÅRL's bestemmelser.

4.10.1 Definition og afgrænsning

4.10.1.1 Definition

Periodeafgrænsningsposter under omsætningsaktiver skal indeholde omkostninger, der er afholdt senest på balancedagen, men som vedrører de efterfølgende år. Det gælder eksempelvis husleje- og forsikringsbetalinger, som vedrører perioder efter balancedagen. Et andet eksempel er en engangsydelse betalt ved indgåelsen af en leasingkontrakt, hvor IAS 17 anvendes som fortolkning under ÅRL. Forudbetalinger for materielle og immaterielle anlægsaktiver samt varebeholdninger skal præsenteres som særskilte poster under de respektive aktiver i henhold til skemakravene.

Periodeafgrænsningsposter under forpligtelser skal indeholde betalinger, der er indgået senest på balancedagen, men som vedrører indtægter i de efterfølgende år. Det gælder eksempelvis en modtaget indbetaling på forudfaktureret husleje.

Definition via andre standarder – gælder kun under IFRS

IFRS indeholder ikke særskilt definition og specifikke bestemmelser om periodeafgrænsningsposter. Periodeafgrænsningsposter kan dog forekomme i forskellige afskygninger i enkelte standarder.

Omsætning fra kontrakter med kunder	*Bestemmelserne i IFRS 15 omkring indregning af omsætning fra kontrakter med kunder kan i nogle situationer medføre, at virksomheden har modtaget betalinger fra kunder, hvor indtægten endnu ikke kan indregnes. Sådanne poster skal under IFRS 15 klassificeres som en del af kontraktforpligtelser og vil derfor ikke blive klassificeret under en regnskabspost benævnt periodeafgrænsningsposter.* *Reglerne om omsætning er nærmere beskrevet i afsnit 5.3* Indregning af indtægter efter IFRS.
Offentlig støtte	*Efter IAS 20 om offentlig støtte vil der kunne være behov for at indregne et modtaget, men endnu ikke indtægtsført tilskud til et aktiv som en periodeafgrænsningspost. Periodeafgrænsningsposten skal efter IAS 20 indregnes som en indtægt på et systematisk grundlag over aktivets brugstid, når der ikke foretages modregning i aktivets kostpris.* *Reglerne om offentlig støtte er nærmere beskrevet i afsnit 10.8* Offentlig støtte.
Reklame og marketing	*Af IAS 38 om immaterielle anlægsaktiver fremgår, at omkostninger til reklame og marketing skal omkostningsføres på det tidspunkt, hvor ydelsen leveres af leverandøren. Det er derfor ikke muligt at udskyde omkostningsførelse til det tidspunkt, hvor virksomheden udnytter reklamen over for kunden. Disse regler er anderledes under ÅRL, hvor der accepteres en periodisering af fx markedsføringsmaterialer, indtil de anvendes.* *Reglerne om reklame og marketing er nærmere beskrevet i afsnit 4.2* Immaterielle anlægsaktiver.

4.10.2 Indregning

For at indregning af en periodeafgrænsningspost kan finde sted, skal de generelle betingelser for indregning være opfyldt, herunder definitionen på et aktiv eller en forpligtelse.

ÅRL tager ikke stilling til de tilfælde, hvor der alene er modtaget (fremtidig omkostning) eller udstedt (fremtidig indtægt) en faktura, og der endnu ikke er foretaget betaling. I den forbindelse antages reglerne i IFRS at kunne anvendes som fortolkning. Det betyder, at i eksemplet, hvor en faktura på en endnu ikke leveret ydelse (forudfakturering), og hvor der endnu ikke er modtaget betaling, ikke skal medtages som en periodeafgrænsningspost. Derimod skal periodeafgrænsningsposten (forpligtelse) modregnes i den tilsvarende debitorpost, således at hverken aktivet eller forpligtelsen fremgår af balancen. Det skyldes, at der på dette tidspunkt foreligger en gensidige uopfyldt aftale, der ikke berettiger til indregning af hverken aktivet eller forpligtelsen.

4.10.3 Oplysninger og præsentation

4.10.3.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Ifølge ÅRL § 27 og skemakravene skal periodeafgrænsningsposter klassificeres som henholdsvis periodeafgrænsningsposter under omsætningsaktiver og periodeafgrænsningsposter under forpligtelser.

Ifølge ÅRL §§ 89 og 91 skal virksomheder i regnskabsklasse C og D forklare periodeafgrænsningsposterne i noterne. Periodeafgrænsningsposter, der efter lovens skemakrav skal vises særskilt, fx modtagne forudbetalinger fra kunder, antages at være forklaret tilstrækkeligt. Er periodeafgrænsningsposterne uvæsentlige for regnskabet, er der ikke krav om forklaring.

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af vores ÅRL-modelregnskab.

4.10.3.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Da IFRS ikke definerer periodeafgrænsningsposter særskilt, henvises der til IFRS 15, IAS 20 og IAS 38 jf. også ovenfor vedrørende definition.

4.11 Medarbejderforpligtelser

Medarbejderforpligtelser er behandlet i ÅRL §§ 33, 36, 47, 53, 98a, 98b, IAS 19 samt IFRIC 14.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af medarbejderforpligtelser. Da ÅRL er en rammelov, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Medarbejderforpligtelser udgør en væsentlig forpligtelse i mange virksomheder. Selvom opgørelse af feriepenge og lignende sædvanligvis virker ligetil, kan der i praksis være knyttet en række problemstillinger hertil. Langfristede ydelser, såsom pensionsforpligtelser og jubilæumsgratialer, giver også anledning til en række problemstillinger.

Pensionsforpligtelser har der traditionelt ikke været større fokus på i Danmark. Det skyldes, at de fleste danske pensionsordninger er etableret, så arbejdsgiveren ingen risiko har. I udlandet ses derimod en del ordninger, hvor arbejdsgiveren har en risiko for at skulle betale yderligere bidrag til en pensionsordning, hvis givne omstændigheder indtræffer. Den regnskabsmæssige behandling af pensionsordninger er derfor af særlig betydning for virksomheder med udenlandske dattervirksomheder.

ÅRL indeholder ikke specifikke regler for opgørelse af medarbejderforpligtelser, herunder pensionsforpligtelser, hvorfor behandlingen følger ÅRL's definition på forpligtelser og de generelle indregningskriterier. IFRS, herunder IAS 19, indeholder derimod en række specifikke og detaljerede regler om medarbejderforpligtelser, hvorfor man under ÅRL ofte vil søge vejledning i IAS 19.

PwC's opfattelse
Det er PwC's opfattelse, at de detaljerede regler i IAS 19 om personaleydelser i det væsentligste kan anses som udfyldende for indregning og måling af forpligtelser til pension og jubilæumsgratialer. Se nærmere herom nedenfor.

4.11.1 Definition

IAS 19 indeholder detaljerede bestemmelser om medarbejderforpligtelser. IAS 19 omfatter disse typer af medarbejderforpligtelser:

Ydelser under ansættelsen	Ydelser ved fratræden	Ydelser efter fratræden
• Løn • Bonus • Jubilæumsgratiale • Feriepenge • Sygedagpenge • Betalt orlov	• Fratrædelsesgodtgørelse	• Pensionsforpligtelser

Som det fremgår af ovenstående skema, er aktiebaseret aflønning ikke omfattet af IAS 19. For gennemgang af reglerne om aktiebaseret aflønning henvises til afsnit 10.4 *Aktiebaseret aflønning.*

4.11.2 Indregning

Indregning – ydelser under ansættelsen
Kortsigtede ydelser i form af løn, kortfristet bonus, feriepenge mv. indregnes i takt med, at de indtjenes. Ydelser, der kun skal udbetales, når en bestemt begivenhed indtræffer, indregnes derimod først, når begivenheden indtræffer. Almindelig løn, bonus etc. giver derfor normalt ikke anledning til de store regnskabsmæssige overvejelser. Her er det reglerne om periodisering, der er gældende, således omkostningen til ydelsen indregnes i den periode, hvor virksomheden har modtaget arbejdsindsatsen fra medarbejdere.

Særligt om bonusordninger og jubilæumsgratiale
I forbindelse med bonusordninger kan der være tale om optjening over en længere periode. Dette kan give anledning til overvejelser om, over hvilken periode bonus optjenes og derfor skal omkostningsføres.

For bonusordninger, hvis størrelse afhænger af årets resultat eller præstationer udført i året, gælder følgende:

- Har medarbejderne opnået endelig ret til udbetaling på balancedagen, indregnes den fulde forpligtelse
- Udbetales der alene bonus til de medarbejdere, som er ansat på et bestemt tidspunkt efter regnskabsperiodens udløb, indregnes der på balancedagen en bonus på grundlag af det antal medarbejdere, der forventes at opnå endelig ret
- Falder balancedagen midt i en bonusoptjeningsperiode, indregnes en forholdsmæssig bonus i det omfang, det skønnes, at betingelserne for udbetaling vil blive opfyldt.

Er virksomheden i henhold til lov eller aftale forpligtet til at udbetale jubilæumsgratiale, skal der indregnes en forpligtelse hertil. Baseres udbetaling af jubilæumsgratiale alene på virksomhedens praksis, må det konkret vurderes, om virksomheden reelt har forpligtet sig overfor medarbejderne, så der er tale om en faktisk forpligtelse, der skal indregnes.

Størrelsen af jubilæumsgratialer skal opgøres på grundlag af aktuarmæssige teknikker, fordi der oftest er tale om en langfristet ydelse, som forfalder til betaling mere end 12 måneder efter regnskabsårets udløb. Se nærmere herom under afsnit 4.11.3 *Måling.*

Særligt om betalt fravær

Betalt fravær fx ferie, sygdom, barsel, orlov eller lignende udgør en medarbejders ret til i fremtiden under givne omstændigheder at holde fri og samtidig have ret til at modtage løn. Betalt fravær optjenes ofte over en periode, forud for medarbejderen afholder fraværet fx ferie og orlov, men i givne situationer opnår medarbejderen først retten til fraværet, når en begivenhed opstår, fx at en medarbejder er syg.

Den regnskabsmæssige behandling er forskellig i de to situationer, hvor medarbejderen skal optjene fraværet over en periode og situationen, hvor medarbejderen opnår fraværet, når en bestemt begivenhed opstår. I den første situation indregnes retten over den periode, hvor medarbejderen optjener retten, mens det i den anden situation først indregnes, når fraværet opstår. Ydermere opdeles betalt fravær i akkumulerende – dvs. hvor medarbejderen kan overføre fraværet til senere periode og ikke-akkumulerende, hvor medarbejderen ikke kan overføre fraværet til senere perioder.

Nedenstående figur viser IAS 19's metodik vedrørende akkumulerende og ikke-akkumulerende betalt fravær, herunder bl.a. medarbejderes ret til ferie:

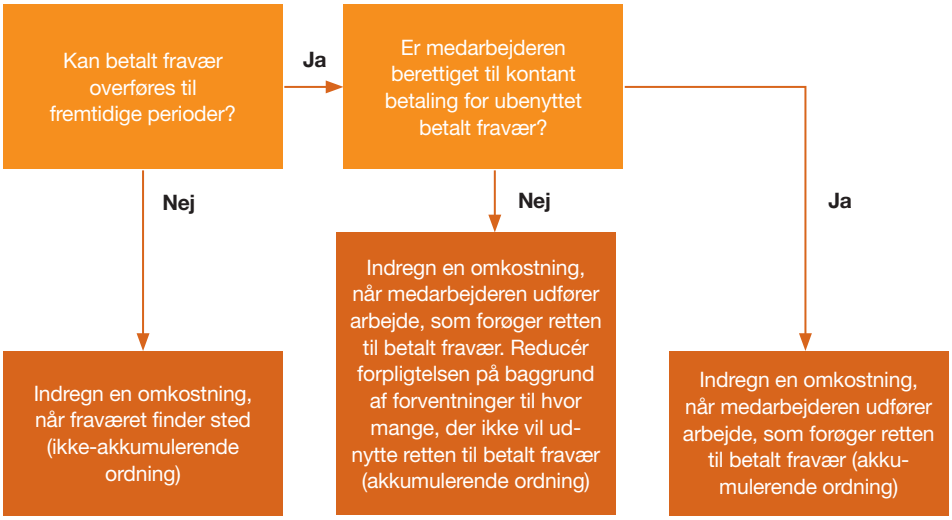

PwC's opfattelse

Feriepenge, som tilbydes direktører mv., der ikke er omfattet af hverken den gamle eller nye ferielovs bestemmelser, optjenes i visse tilfælde ikke i takt med, at direktørerne udfører deres arbejde (ikke-akkumulerende). Det er PwC's opfattelse, at der for disse ordninger ikke indregnes en forpligtelse i balancen, før direktøren meddeler, at ferie ønskes afholdt. Andre ordninger vedrørende direktørers feriepenge, hvor der henvises til ferielovens bestemmelser, indregnes derimod efter de beskrevne regler for feriepenge.

Særligt om den nye ferielov

Den nuværende ferielov også kaldet "den nye ferielov" trådte i kraft den 1. september 2020 og indførte begrebet "samtidighedsferie", hvilket betyder, at ferie afholdes i takt med, den optjenes. Det medførte, at feriepengeforpligtelser blev reduceret hos virksomhederne i forhold til tidligere, fordi medarbejdere nu løbende har færre optjente, ikke afholdte feriedage end tidligere.

Optjeningsperiode

Efter den nye ferielov optjenes ferie i perioden fra den 1. september til den 31. august i det efterfølgende år, mens ferie kan afholdes fra 1. september og 16 måneder frem, til den 31. december i det efterfølgende år. Samtidighedsferie optjent i ferieåret den 1. september 2021 til den 31. august 2022, kan således afholdes både i løbet af ferieåret og efterfølgende frem til den 31. december 2022. Nedenstående figur afspejler perioderne for optjening og afholdelse af ferie.

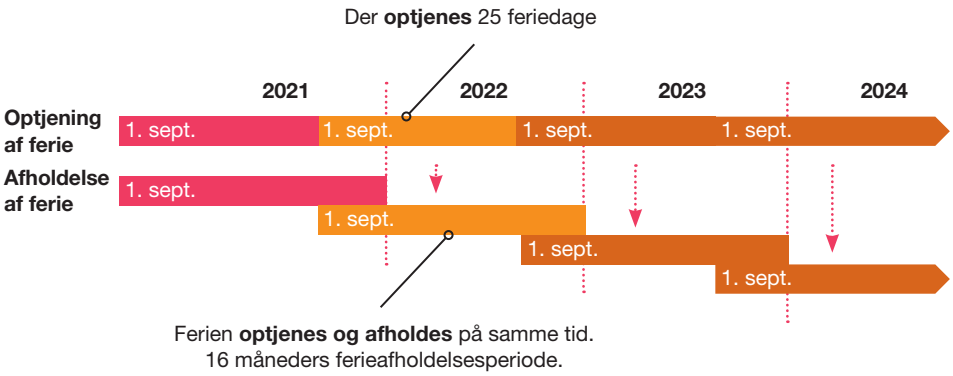

Indefrosne feriepenge

I forbindelse med indførsel af den nye ferielov blev der introduceret en overgangsordning for at undgå, at medarbejdere i ferieåret 2020/2021 i princippet ville kunne afholde ti ugers ferie. Dette skyldes, at medarbejderne både havde optjent fem ugers ferie under den gamle ferielov, mens de fra den 1. september 2020 kunne afholde yderligere fem ugers samtidighedsferie under den nye ferielov.

Overgangsordningen medførte, at feriepenge opsparet i perioden fra den 1. september 2019 til den 31. august 2020 ikke kunne afholdes af medarbejderne selv, men i stedet skulle "indefryses" og indberettes til Fonden Lønmodtagernes Feriemidler. Fristen for endelig indberetning var den 31. december 2020. Indefrysningen er afspejlet i nedenstående figur.

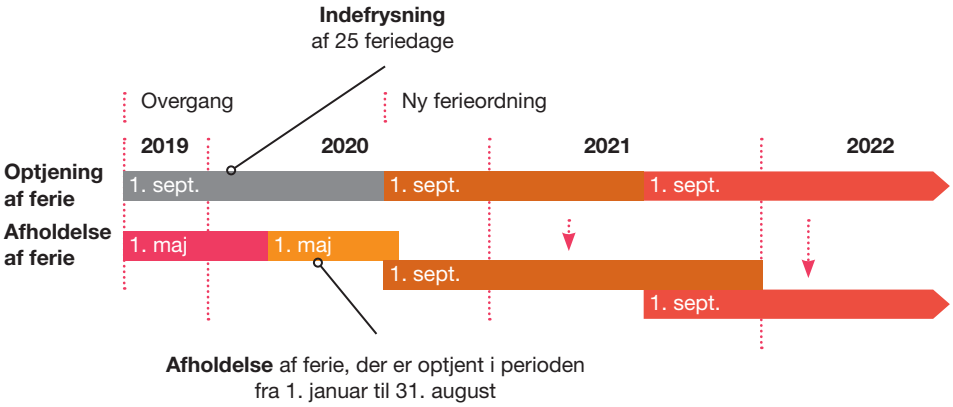

Samtidig med indberetning af "indefrysningsbeløbet" har virksomheden skullet tage stilling til, hvorvidt den ønskede at afregne beløbet til Fonden eller beholde beløbet som en forpligtelse i balancen til senere afregning.

Fremadrettet har virksomhedens beslutning om enten at beholde eller indbetale de indefrosne feriepenge indflydelse på, hvorvidt forpligtelsen i virksomhedens balance skal præsenteres som enten kort- eller langfristet, fordi virksomheden en gang årligt skal beslutte, om den vil indbetale beløbet til Fonden eller ej.

Indefrysningsbeløbet opgøres som 12,5 % af ferieberettiget løn, hvori ferietillægget på 1 % er inkluderet. Det grundlag, som indefrysningsbeløbet er opgjort på baggrund af, svarer til det grundlag, der anvendes ved opgørelse af feriegodtgørelse. Det betyder, at ethvert skattepligtigt lønbeløb samt værdien af personalegoder skal indgå. Grundlaget omfatter fx løn, optjent bonus, værdi af fri bil mv. Ved opgørelse af grundlaget er det værd at være opmærksom på, at fx arbejdsgivers pensionsbidrag ikke skal indgå i grundlaget, hvilket det normalt skal, når den almindelige feriepengehensættelse opgøres.

Afregning til Fonden

Det er valgfrit, om indefrysningsbeløbet afregnes til Fonden, eller om beløbet beholdes i virksomheden som en forpligtelse overfor medarbejderne. Alle virksomheder har kunnet foretage frivillige indbetalinger af indefrosne feriepenge siden den 1. februar 2021. Virksomheder, der har valgt at beholde forpligtelsen i balancen, skal årligt genbekræfte overfor Fonden, om de fortsat ønsker at beholde indefrysningsbeløbet, eller om de ønsker at indbetale dette til Fonden. Hvis det ikke i rette tid genbekræftes, at indefrysningsbeløbet beholdes i virksomheden, vil virksomheden modtage en rykkerskrivelse fra Fonden vedrørende indbetaling af indefrysningsbeløbet. Fra modtagelse af rykkerskrivelsen har virksomheden fire uger til at tilkendegive, om indefrysningsbeløbet ønskes beholdt i virksomheden. Overholdes denne deadline ikke, forfalder hele indefrysningsbeløbet til betaling.

Indefrysningsbeløb, der beholdes i virksomheden, skal årligt indekseres. Fonden meddeler størrelsen på indekseringen senest den 31. maj. For perioden den 1. september 2020 til den 31. maj 2021 udgør indekseringen 1,5 %. Indeksering for perioden den 1. juni 2021 til den 31. maj 2022 meddeles af Fonden senest den 31. maj 2022, hvorfor virksomhederne i nogle situationer kommer til at skønne herover ved aflæggelse af årsrapporten. Såfremt dette skøn er væsentligt, skal forholdet omtales i noterne til årsrapporten.

Hvis det vælges at beholde indefrysningsbeløbet, kan hele eller dele af beløbet til enhver tid frivilligt afregnes til Fonden. Afregning til Fonden skal altid ske pr. medarbejder. Sker afregning i løbet af året, tillægges en forholdsmæssig indeksering – denne opgøres af Fonden hvert år i juli og opkræves til betaling den 1. september samme år. Afregning til Fonden sker med frigørende virkning, hvorfor virksomheden ikke efterfølgende vil have nogen form for forpligtelser i relation til den afregnede del af indefrysningsbeløbet. Når virksomheden har valgt at indbetale indefrysningsbeløbet til Fonden, kan beløbet ikke efterfølgende kræves udbetalt igen.

Skyldige feriepenge og skyldig ferietillæg forpligtelse efter den nye ferielov (funktionærer)

Den regnskabsmæssige feriepengeforpligtelse udgør den forventede fremtidige lønomkostning til medarbejdere, når medarbejderen afholder ferie med løn. Det er ikke længere muligt at anvende den forsimplede summariske metode til opgørelse af feriepengeforpligtelsen, hvorfor den konkrete metode fremadrettet skal anvendes ved opgørelse af feriepengeforpligtelsen. Det skyldes, at det ikke længere er oplyst, med hvilken procent den summariske feriepengeforpligtelse skal beregnes.

Den konkrete metode

Den konkrete metode tager udgangspunkt i den enkelte medarbejders faktiske feriesaldo på balancetidspunktet samt de direkte relaterede lønomkostninger dvs. løn før skat samt evt. arbejdsgiverbetalt pension, arbejdsgiver andel af ATP, medarbejdergoder som fri telefon, fri avis, fri bil samt evt. forventet lønstigning, som virksomheden er forpligtet til at afholde i forbindelse med ferie.

Nedenfor er vist et eksempel på opgørelse af en feriepengeforpligtelse efter IAS 19 vedrørende årsrapporten 2021. Indefrysningsbeløbet udgør en separat forpligtelse, hvorfor den ikke er indeholdt i den opgjorte forpligtelse nedenfor.

Selvom den konkrete metode anbefales til opgørelse af den regnskabsmæssige feriepengeforpligtelse, så er der fortsat tale om et regnskabsmæssigt skøn, hvor medarbejderens løn på ferieafholdelsestidspunktet estimeres. Ferietillægget på 1 % indgår ikke i opgørelsen efter den konkrete metode. Det skal derfor beregnes særskilt.

Eksempel: Opgørelse af feriepengeforpligtelsen pr. 31. december 20x0

		Lønseddel december 20x0	Opgørelse af ferie-forpligtelse
Løn		40.000	40.000
Fri bil		5.000	5.000
Ferieberettiget løn		45.000	45.000
Ferietillæg, 1%		450	450
Firmapension		3.000	3.000
Samlet pension		(4.500)	
ATP		(94)	188
Arbejdsmarkedsbidragsgrundlag		**43.856**	
Beregningsgrundlag for ferieforpligtelse i henhold til IAS 19			**48.638**
Omkostning for perioden 1. jan. – 30. juni 20x1			291.828
Forventet lønstigning pr. 1. juli 20x1	4%		
Forventet omkostning for perioden 1. juli – 31. dec. 20x1			303.501
Forventet ferie i 1. kvartal 20x1	15%		87.548
Forventet ferie i 2. kvartal 20x1	5%		29.183
Forventet ferie i 3. kvartal 20x1	60%		364.201
Forventet ferie i 4. kvartal 20x1	20%		121.400
Ialt	**100%**		
Gennemsnitlig årlig løn vægtet på baggrund af forventet ferietidspunkt			**602.333**

	Lønseddel december 20x0	Opgørelse af ferie-forpligtelse
Antal feriedage optjent for perioden 1. jan. – 31. aug. 20x0	17	
Antal feriedage optjent for perioden 1. sept. – 31. dec. 20x0	8	
Antal feriedage fra tidligere ferieår	17	
Antal feriedage afholdt i 20x0	(20)	
Antal feriedage der skal opgøres særskilt (indefrysningsbeløb)	(17)	
Maksimalt antal dage, som forpligtelsen skal baseres på	**5**	
Antal weekender og helligdage	117	
Antal arbejdsdage inklusive feriedage	248	
Forventet regnskabsmæssig værdi af feriepengeforpligtelse		**12.047**

Ovenstående beregning omfatter alene én medarbejder. Der skal ved opgørelsen af virksomhedens samlede ferieforpligtelse tages højde for det antal medarbejdere, der på balancedagen forventes at fratræde inden afholdelsen af ferie.

Medarbejders lønomkostning pr. dag	
AM-grundlag(lønseddel for december)	40.000
ATP-bidrag, medarbejder og arbejdsgiver	284
Pensionsbidrag, medarbejdere og arbejdsgiver (5% og 10%)	(6.000)
Lønomkostning pr. måned	34.284
Forventet lønomkosting pr. dag*	1.633
Antal feriedage	5
Feriepengeforpligtelse i alt	**8.163**

*) Lønomkostninger pr. dag beregnes ud fra gennemsnitligt 21 arbejdsdage pr. måned set på årsbasis.

Ferietillæg

Medarbejdere med ret til løn under ferie har ret til et ferietillæg på 1 % af lønnen, der optjenes hen over ferieåret. Derfor skal ferietillægget tillægges den samlede feriepengeforpligtelse i årsregnskabet, dvs. i tillæg til opgørelse af feriepengeforpligtelse efter den konkrete metode. Ferietillægget beregnes ud fra den faktiske afholdte løn, og ikke den forventede løn på ferieafholdelsestidspunktet som ved feriedage i eksemplet ovenfor.

Ferietillægget udbetales enten samtidig med, at den tilsvarende ferie begynder, eller ferietillægget for perioden fra den 1. september til den 31. maj udbetales sammen med lønnen for maj måned, mens ferietillægget for den resterende del af ferieåret udbetales sammen med lønnen for august måned.

Det samme gælder forpligtelsen vedrørende feriefridage (6. ferieuge), der også skal opgøres særskilt og tillægges den samlede feriepengeforpligtelse, fordi ferieloven kun regulerer de første fem ugers ferie. Den 6. ferieuge eller særlige feriedage er enten individuelt aftalt mellem virksomheden og medarbejderen eller en ret via en overenskomst. For at vurdere de regnskabsmæssige konsekvenser heraf er det derfor nødvendigt at gennemgå aftalegrundlaget herfor.

Effekt i årsrapporten 2021

Såfremt virksomheden har valgt at beholde indefrysningsbeløbet i balancen, skal virksomheden træffe en årlig beslutning om, hvorvidt forpligtelsen fortsat ønskes beholdt i virksomheden, eller om denne skal indbetales til Fonden i 2022. Som udgangspunkt er indefrysningsbeløbet langfristet, fordi ledelsen har retten til at udskyde betalingen i mere end 12 måneder fra balancedagen. En beslutning om indbetaling kan ændres helt frem til indbetalingstidspunktet, hvorfor en sådan beslutning ikke vil være endelig på balancedagen, og forpligtelsen fortsat vil være langfristet.

Det samlede indefrysningsbeløb pr. 31. december 2021 består af de oprindelig opgjorte indefrosne feriepenge med tillæg af indeksering for 2020 og 2021.

Virksomheden skal dog som minimum løbende indbetale de feriepenge, som Fonden opkræver i takt med, at virksomhedens medarbejdere forlader arbejdsmarkedet. Her skal der tages stilling til fordelingen af kort- og langfristet gæld og opgørelse af forpligtelsen efter fem år baseret på en vurdering om, hvornår medarbejderne forlader arbejdsmarkedet, når folkepensionsalderen nås.

Samtidighedsferie betyder, at medarbejderne optjener ret til ferie inden afholdelse, men optjening og afholdelse sker inden for samme periode. Den nye ferielov giver samtidig medarbejderne lov til, efter tilladelse fra deres arbejdsgiver, at afholde ferie forud for optjeningen. Hvis det er tilfældet, kan feriepengehensættelsen udgøre et midlertidigt aktiv over for visse medarbejdere i stedet for en forpligtelse.

PwC's opfattelse

Det er ikke muligt at modregne eventuel forskudsferie i feriepengeforpligtelsen, da der er tale om forskellige modparter, eftersom den samme medarbejder ikke både kan have afholdt ferie på forskud samt have ferie sparet op, og feriepengeforpligtelsen hhv. aktivet skal opgøres pr. medarbejder. Tilgodehavende feriepenge opgøres efter samme principper som feriepengeforpligtelsen.

Fratræder medarbejderen, før medarbejderen har udlignet saldoen for "forskudsferien", så kan dette fratrækkes i medarbejderens afsluttende løn.

Hvis en medarbejder fratræder

Hvis en funktionær fratræder og har ferie med løn, så skal der opgøres eller afregnes den optjente ferie samt ferietillæg senest ved fratrædelsen. Det betyder samtidig, at opsagte medarbejdere på balancedagen ikke indgår i opgørelsen af den regnskabsmæssige feriepengeforpligtelse. Arbejdsgivers pensions- og ATP-bidrag indgår ikke i opgørelsen af feriepengegrundlaget ved fratrædelsen.

Med den nye ferielov er der to måder, arbejdsgiveren kan vælge at udbetale ferietillæg på. Det kan enten være to gange årligt i maj og august måned. Alternativt kan det være i takt med, at medarbejderen afholder sin ferie. Valg af udbetalingsvilkår har konsekvenser for opgørelse af ferietillæg ved fratrædelse. Hvis virksomheden udbetaler ferietillæg i takt med, at medarbejderen holder ferie, så skal der ikke tages højde for ferietillæg ved fratrædelse. Hvis virksomheden udbetaler ferietillæg to gange årligt, så kan man enten have udbetalt for lidt eller for meget ferietillæg. Se eksempel nedenfor.

Eksempel: Ved udbetaling af ferietillæg i maj og august

Hvis en medarbejder har holdt fx ti dages ferie og fratræder i april, så er der formentlig ferietillæg, som virksomheden mangler at afregne, da virksomheden endnu ikke har udbetalt ferietillæg til medarbejderen. Medarbejderen har ret til ferietillæg, der svarer til ti dage. Virksomheden skal derfor udbetale ferietillæg for de feriedage, medarbejderen har optjent, inden han eller hun fratræder.

Hvis medarbejderen fratræder i juni, hvor virksomheden lige har udbetalt ferietillæg i maj, men medarbejderen ikke har holdt noget af sin opsparede ferie, så kan virksomheden ikke kræve at få for meget udbetalt ferietillæg tilbagebetalt. Medmindre dette er reguleret i overenskomst eller lignende.

Forpligtelsen skal i praksis indregnes på samme måde som en feriepengeforpligtelse efter ferieloven. Dette skyldes, at virksomheden i alle tilfælde er forpligtet over for medarbejdere til at afregne ferietillægget.

Feriefridage

Feriefridage og andre særlige feriedage er ikke omfattet af ferieloven. Håndteringen, herunder den regnskabsmæssige håndtering, af feriefridage er afhængig af individuelle aftaler og overenskomster, herunder kan retten hertil bortfalde i forbindelse med fratræden. Tildeles de ekstra feriedage eksempelvis den 1. maj, mens betingelsen for at opnå retten til feriefridagene er, at medarbejderen har været ansat i året før, er substansen den samme som for feriepengene – der er etableret en faktisk og juridisk forpligtelse allerede på balancedagen. Dette er uanset, om medarbejderen mister retten til afholdelse af feriefridagene ved fratrædelse.

Eksempel: Feriefridage – medarbejderen kan vælge mellem at afholde ferie eller få beløbet udbetalt

Virksomhedens medarbejdere får i årets løb tildelt feriefridage og er berettiget til enten at afholde ferie eller få beløbet udbetalt. Endvidere kan medarbejderne under de overenskomstfastsatte aftaler være berettigede til at afholde feriefridagene hos en ny arbejdsgiver. Den nye arbejdsgiver har herefter ret til at få refusion fra den gamle arbejdsgiver.

Hvorledes skal denne forpligtelse behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Forpligtelsen skal i praksis indregnes på samme måde som en feriepengeforpligtelse efter ferieloven. Dette skyldes, at virksomheden i alle tilfælde er forpligtet over for medarbejderen (eller den nye arbejdsgiver) til at afregne feriefridagene.

Det afgørende for, om forpligtelsen til feriefridage opstår på tildelingstidspunktet, eller den opbygges hen over året, er således, om der er et optjeningskrav tilknyttet feriefridagene, fx at medarbejderen har været ansat i det foregående år.

Eksempel: Feriefridage tildeling uden anciennitetskrav

Virksomheden tildeler alle ansatte fem feriefridage hvert år den 1. maj til afholdelse i det følgende år uden yderligere krav.

Hvordan skal forpligtelsen indregnes?

Løsning

Der er ingen anciennitetskrav ved tildelingstidspunktet, hensættelsen til de tildelte feriefridage skal derfor indregnes på tildelingstidspunktet den 1. maj.

Eksempel: Feriefridage tildeling med anciennitetskrav

Virksomheden tildeler alle medarbejdere, der har været ansat i seks måneder, fem feriefridage den 1. maj til afholdelse i det følgende år.

Hvordan skal forpligtelsen indregnes?

Løsning

Da virksomheden kræver, at medarbejdere har været ansat i seks måneder på tildelingstidspunktet for at opnå ret til de fem feriefridage, skal forpligtelsen opbygges over optjeningsperioden på seks måneder forud for den 1. maj (1. november til 30. april).

Indregning – ydelser ved fratræden

IAS 19 indeholder detaljerede regler for, hvorledes fratrædelsesgodtgørelser skal indregnes. Den omhandler følgende situationer:

- virksomheden afskediger en medarbejder eller en gruppe af medarbejdere med en deraf følgende pligt til at betale fratrædelsesgodtgørelse
- virksomheden giver en gruppe af medarbejdere et uigenkaldeligt tilbud om fratræden mod at modtage fratrædelsesgodtgørelse.

En forpligtelse til at betale fratrædelsesgodtgørelse indregnes på det tidligste tidspunkt af henholdsvis det tidspunkt, hvor virksomheden ikke længere har en mulighed for at trække sit tilbud om at betale fratrædelsesgodtgørelse tilbage og det tidspunkt, hvor afskedigelsen er gennemført. Er fratrædelsen et led i en omstrukturering, indregnes forpligtelsen dog på det tidligere tidspunkt, hvor betingelserne for indregning af en omstruktureringsforpligtelse i henhold til IAS 37 er opfyldt, jf. afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser.* Der kan indregnes en omstruktureringsforpligtelse, når følgende er fastlagt:

- Sted, funktion og omtrentligt antal ansatte, som skal afskediges
- Størrelsen af fratrædelsesgodtgørelsen for hver gruppe af medarbejdere
- Tidspunktet for planens gennemførsel. Planen skal påbegyndes hurtigst muligt og færdiggøres inden for en periode, der sikrer, at væsentlige ændringer til planen ikke er sandsynlige.

PwC's opfattelse

Kunde- og konkurrenceklausuler, der er indgået efter den 1. januar 2016, forpligter virksomhederne til at betale kompensationsbeløbet vedrørende disse klausuler den dag, ansættelsesforholdet ophører. Tidligere har arbejdsgiveren efter endt ansættelse kunnet vælge, om klausulerne skulle gøres gældende – og dermed vælge, om man som arbejdsgiver skulle betale for klausulen.

Det er PwC's opfattelse, at arbejdsgiveren – på trods af at være forpligtet på tidspunktet for starten af ansættelsesforholdet – ikke skal indregne en hensat forpligtelse til klausulerne. Det vil således være mest korrekt at anse denne aftale som en gensidig bebyrdende aftale, hvor arbejdsgiveren på tidspunktet for ophøret af ansættelsesforholdet skal betale for klausulen, men samtidig får "leveret" et immaterielt aktiv i form af en beskyttelse mod, at den tidligere medarbejder tager ansættelse hos en konkurrent. Dette aktiv afskrives hen over den periode, klausulen dækker.

Eksempel: Omstrukturering – løn i opsigelsesperioden

En virksomhed afskediger en række medarbejdere. De får løn i opsigelsesperioden og en særlig fratrædelsesgodtgørelse. De skal være til rådighed på tilkaldebasis i opsigelsesperioden, men vil selv kunne sige op i opsigelsesperioden uden at miste retten til fratrædelsesgodtgørelsen. Hvilken forpligtelse skal indregnes på opsigelsestidspunktet?

Løsning

Fratrædelsesgodtgørelsen er udtryk for betaling uden fremtidig modydelse og skal derfor indregnes straks. Lønnen i opsigelsesperioden skal derimod indregnes hen over opsigelsesperioden, uanset at det arbejde medarbejderne rent faktisk leverer, er betydeligt mindre, end de ville have leveret, hvis ikke de var blevet afskediget. Hvis det er åbenbart, at de reelt ikke vil komme til at levere en arbejdsindsats, skal det fulde beløb hensættes.

Eksempel: Førtidigt ophør af en pensionsforpligtelse som følge af afskedigelser

Virksomhed A meddeler i december 20x0 afskedigelse af 100 medarbejdere med opsigelse i februar 20x1 som led i en omstrukturering, som virksomheden har forpligtet sig til.

Virksomheden har givet de involverede medarbejdere en mulighed for at få udbetalt deres pension som ét fast beløb på 75 TDKK ved afskedigelsen i februar 20x1. 90 medarbejdere har accepteret denne uigenkaldelige mulighed i december 20x0. Virksomhed A forventer ikke, at de resterende 10 medarbejdere vil acceptere tilbuddet.

Virksomhed A havde en pensionsforpligtelse over for de 90 medarbejdere på 7.000 TDKK pr. 31. december 20x0 før overvejelserne om tilbuddet om én fast udbetaling. Pensionsaftalen er 100 % ufinansieret.

Hvad skal indregnes 31. december 20x0?

Løsning

En nedskæring af pensionsaftalen medfører en negativ "past service cost" i december 20x0 som følge af omstruktureringen. Den fremtidige arbejdsindsats fra de 90 medarbejdere, der accepterede tilbuddet, vil ikke give dem yderligere fordele, hvorfor pensionsaftalen er nedskåret.

*Virksomheden indgik en aftale med 90 medarbejdere, hvilket samtidig ændrede pensionsforpligtelsen. Virksomhed A skal pr. 31. december 20x0 indregne en pensionsforpligtelse på 6.750 TDKK (90 * 75 TDKK) vedrørende de 90 medarbejdere. Dette vil medføre indregning af en indtægt på 250 TDKK (6.750 TDKK - 7.000 TDKK). Denne forpligtelse skal om nødvendigt reguleres, når den endelige udbetaling gennemføres i februar 20x1.*

Indregning – ydelser efter fratræden

IAS 19 indeholder ligeledes bestemmelser om forpligtelser efter medarbejderens fratræden, herunder ydelsesbaserede pensionsordninger. Ydelsesbaserede pensionsordninger er karakteriseret ved, at medarbejderen efter sin fratræden er berettiget til en bestemt pension fra virksomheden, fx et engangsbeløb eller en livslang pension, opgjort som en procentdel af slutlønnen. Dette er modsat bidragsbaserede ordninger, hvor risikoen helt overføres til medarbejderen og/eller forsikringsselskabet/pensionskassen ved indbetaling af bidraget.

En ydelsesbaseret pensionsordning vil normalt være en retlig forpligtelse for virksomheden, eftersom ordningen typisk er en del af ansættelsesaftalen eller krævet af lokal lovgivning eller overenskomster.

Projected unit credit method

Princippet i IAS 19 er, at der indregnes en omkostning i resultatopgørelsen i takt med, at medarbejderne udfører arbejdsydelserne for virksomheden (Projected Unit Credit Method).

Eksempel: "Projected Unit Credit Method"

En virksomhed har aftalt med en medarbejder, at medarbejderen ved fratrædelse modtager 1 % af slutlønnen pr. år, medarbejderen har været ansat. Udbetalingen er uafhængig af fratrædelsesårsagen. Lønnen i år 1 er 340.000 DKK pr. år, og lønnen forventes at stige med 3 % p.a. Det forventes, at medarbejderen bliver i fem år. Efter fem år estimeres lønnen til at udgøre 382.673 DKK pr. år, og fratrædelsesbeløbet udgør derfor 5 % heraf svarende til 19.134 DKK.

I de fem år udgør det nominelle beløb, som udbetales efter de fem år, 1 %. Dvs. 1 % af 382.673 DKK = 3.827 DKK. Da beløbet først skal erlægges efter udgangen af år 5 – dvs. fire år efter "optjeningen" – skal denne omkostning imidlertid tilbagediskonteres. Antages det, at renten er 5 %, bliver 3.827 DKK tilbagediskonteret til 3.148 DKK. Forpligtelsen efter år 1 bliver derfor 3.148 DKK. I år 2 består forpligtelsen af tre elementer:

1) *Årets omkostning (serviceomkostning) beregnet som 1 % af slutlønnen og tilbagediskonteret i tre perioder*
2) *Forpligtelsen fra år 1*
3) *Forrentning af forpligtelsen fra år 1 (som følge af, at denne forpligtelse nu kun skal tilbagediskonteres i tre år – og ikke fire år).*

Udbetales der eksempelvis en livslang pension ved ansættelsens ophør svarende til 50 % af slutlønnen på dette tidspunkt, skal der til hvert af de år, hvor medarbejderen er ansat, henføres en andel af den estimerede slutløn ganget med estimeret antal levetid efter pensionering. Derved har virksomheden en omkostning pr. periode svarende til en andel af den samlede omkostning, der forventes ved fratræden og fremadrettet. Indregningen indebærer således, at virksomheden skal gøre sig nogle forudsætninger om den fremtidige løn på pensionstidspunktet, dødsfaldsrisiko, inflation mv. Se mere herom nedenfor i afsnit 4.11.3 *Måling.*

Forpligtelsen i år 1 til 5 kan derfor beregnes:

År	1	2	3	4	5
Periodens serviceomkostning: 1% af slutløn	3.827	3.827	3.827	3.827	3.827
Tilbagediskonteret	3.148	3.306	3.471	3.645	3.827
Forpligtelse primo	0	3.148	6.611	10.413	14.578
Rente 5%	0	157	331	521	729
Serviceomkostning	3.148	3.306	3.471	3.645	3.827
Forpligtelse ultimo	3.148	6.611	10.413	14.578	19.134

Der indregnes ligeledes en forpligtelse, hvis medarbejderen ikke på balancedagen har opnået endelig ret til pensionsudbetalingen. Giver en ordning således medarbejderen ret til at modtage et beløb, opgjort på grundlag af lønnen i hele ansættelsesperioden – men med den betingelse, at pensionen bortfalder, hvis medarbejderen vælger at fratræde inden et bestemt tidspunkt, fx fem år efter ansættelsen – påbegyndes indregning allerede fra år ét. Dog tages der ved målingen hensyn til, at nogle medarbejdere vil forlade virksomheden, inden de opnår endelig ret.

Pensionsaktiver og -forpligtelser

Der er ofte knyttet en pensionsfond til ydelsesbaserede pensionsordninger. Aktiverne i disse pensionsfonde indregnes ligeledes i balancen og præsenteres modregnet i pensionsforpligtelsen, hvis de alene kan anvendes til at indfri pensionsforpligtelserne.

Overstiger værdien af pensionsaktiverne pensionsforpligtelserne, indregnes som udgangspunkt et nettoaktiv. Der findes nogle begrænsningsregler, som gør, at aktivet i visse tilfælde ikke indregnes fuldt ud.

En afdækning af forpligtelsen vil ofte være lov- eller aftalebestemt og etableres med henblik på at give sikkerhed for, at der vil være midler til rådighed til at dække forpligtelserne til at betale pension. De lokale regler om afdækning vil imidlertid ofte afvige fra de beregningsregler, der er opstillet i IAS 19. Det betyder, at det kan forekomme, at der på trods af, at ordningen på papiret er fuldt afdækket, alligevel skal indregnes en (netto)pensionsforpligtelse eller et (netto)pensionsaktiv i henhold til IAS 19.

Når en pensionsordning ændres

Ændres en pensionsordning, fx ved at den årlige pensionsudbetaling øges fra 20 % til 30 % af slutlønnen, indregnes effekten på den indregnede pensionsforpligtelse straks i resultatopgørelsen. Det gælder, uanset om ændringen er positiv eller negativ, eksempelvis ved at der ikke optjenes ydelser fremadrettet. Indfries en pensionsforpligtelse, indregnes gevinst eller tab ligeledes i resultatopgørelsen. Forud for indregning af effekten af ændringer eller indfrielser, omregnes pensionsforpligtelsen med henblik på at sikre, at aktuarmæssige gevinster og tab indregnes i anden totalindkomst.

Delte ordninger

Der findes samtidig særlige regler for den situation, hvor en pensionsordning fungerer som pensionsordning for flere forskellige virksomheder. Disse pensionsordninger skal klassificeres som bidragsbaserede eller ydelsesbaserede afhængig af pensionsordningens vilkår (herunder faktiske forpligtelser, som ligger uden for de formelle vilkår).

Er der tale om en ydelsesbaseret pensionsordning, skal virksomheden regnskabsmæssigt behandle sin forholdsmæssige andel af den ydelsesbaserede pensionsforpligtelse, ordningens aktiver og omkostninger til pensionsydelser på samme måde som for alle andre ydelsesbaserede pensionsordninger.

I nogle tilfælde er virksomheden imidlertid ikke i stand til at identificere sin andel af pensionsordningens underliggende finansielle stilling og indtjening tilstrækkelig pålideligt. Når der ikke er tilstrækkelige oplysninger til rådighed til regnskabsmæssigt at behandle en ydelsesbaseret pensionsordning med flere virksomheder som en ydelsesbaseret pensionsordning, skal virksomheden regnskabsmæssigt behandle pensionsordningen, som om det var en bidragsbaseret pensionsordning – og give visse oplysninger om ordningen.

Ydelsesbaseret pensionsordning efter korridormetoden – gælder kun under ÅRL

Den tidligere mulighed for at anvende korridormetoden under ÅRL er udfaset. Det betyder, at hele pensionsforpligtelsen fremover skal indregnes i balancen. Reglerne var gældende for regnskabsår, der begyndte før den 1. januar 2021.

4.11.3 Måling

Måling – ydelser under ansættelsesforholdet

Forpligtelser vedrørende ydelser givet under ansættelsesforholdet skal som hovedregel måles til det beløb, som virksomheden forventer at skulle betale (nettorealisationsværdi).

Jubilæumsgratialer og andre langfristede ydelser skal dog måles til en tilbagediskonteret værdi. De forventede udbetalinger opgøres på grundlag af aktuarmæssige beregninger lig de metoder, der benyttes for opgørelse af pensionsforpligtelser. Som tilbagediskonteringsfaktor benyttes renten på virksomhedsobligationer af høj kvalitet med samme løbetid som forpligtelsen.

I det beløb, der skal beregnes som omkostning ved ferie med løn, skal indgå samtlige lønelementer, som vil blive betalt under fraværet. Ud over den kontante løn vil det også omfatte pensionsbidrag, som arbejdsgiveren skal betale under ferien, og medarbejdergoder (som fri telefon, værdi af aktieoptionsordninger og fri avis). Endvidere tages hensyn til forventet lønstigning. Beløbet skal således afspejle den omkostning, arbejdsgiver har, når medarbejderen holder ferie.

Det antal dage, hvor virksomheden forventer at afholde omkostninger til ferie, omfatter både resterende feriedage fra tidligere perioder og optjente feriedage til fremtidig afholdelse.

Det skal estimeres, hvor mange medarbejdere, der forlader virksomheden, eftersom disse får konverteret deres ret til ferie med løn, til udbetaling ved fratræden, der afregnes til FerieKonto.

Det anbefales, at opgørelsen sker pr. medarbejder – eller pr. kategori af medarbejdere, afhængig af de konkrete forhold i virksomheden.

Ved måling af det særlige 1 %-ferietillæg til funktionærer skal der tages hensyn til, at tillægget bortfalder, hvis medarbejderen forlader virksomheden inden udbetalingstidspunktet. I en sådan situation vil ferietillægget være indeholdt i det beløb, der afregnes til FerieKonto.

Måling – ydelser ved fratræden

Fratrædelsesgodtgørelser skal som hovedregel måles til nettorealisationsværdi. Det indebærer, for så vidt angår frivillige fratrædelsesordninger tilbudt på balancedagen, at forpligtelsen reduceres forholdsmæssigt ud fra det antal medarbejdere, der forventes ikke at acceptere fratrædelsesordningen. Forfalder ydelserne senere end et år fra balancedagen, skal de tilbagediskonteres.

En ekstra betaling, der gives i forbindelse med en nedlukning eller virksomhedsovertagelse, hvor medarbejderne af hensyn til afviklingen eller overtagelsen får en ekstra betaling for at vente med at fratræde indtil et vist tidspunkt, er ikke en fratrædelsesgodtgørelse. I stedet er betalingen udtryk for bonus for at udføre arbejde i perioden. Dette beløb skal derfor fordeles hen over den resterende arbejdsperiode, hvor den pågældende bonus optjenes.

Der kan i nogle kontrakter være indført bestemmelser, som indebærer, at en medarbejder – typisk en ledende medarbejder eller direktør – skal have udbetalt en fratrædelsesgodtgørelse ved medarbejderens egen opsigelse, svarende til en vis procentdel af den fratrædelsesgodtgørelse, vedkommende er berettiget til ved afskedigelse.

En sådan aftale, hvor beløbet udbetales ubetinget, er efter IAS 19 at betragte som en ydelsesbaseret pensionsforpligtelse. Eventuelle yderligere godtgørelser, som måtte blive udløst som følge af afskedigelse, skal imidlertid først indregnes på det tidspunkt, hvor direktøren måtte blive afskediget.

Måling – ydelser efter fratræden

Forpligtelser vedrørende ydelsesbaserede pensionsordninger opgøres til den aktuarmæssigt beregnede nutidsværdi af ordningens forventede fremtidige ydelser, som kan henføres til regnskabsåret eller tidligere regnskabsår. Derved opbygges forpligtelsen hen over den periode, hvor medarbejderne erlægger deres arbejdsydelser. Dette blev illustreret i ovenstående eksempel på "Projected Unit Credit Method". I eksemplet fremgår, der pr. balancedagen kun er indregnet den del af den samlede pensionsforpligtelse, som anses for optjent.

Aktuarmæssige tab og gevinster

Aktuarmæssige tab og gevinster opstår, da det ved opgørelse af forpligtelsen er nødvendigt at gøre en række antagelser/forudsætninger. Disse kan være:

- Demografiske forudsætninger om fremtidige karakteristika for nuværende og tidligere ansatte samt eventuelle pårørende, som er berettiget til ydelser. Demografiske forudsætninger omfatter blandt andet:
  - Dødelighed, både under og efter ansættelsen
  - Niveauet af personaleomsætningshastighed, invaliditet og førtidspension
  - Andelen af deltagere i pensionsordningen med pårørende, som vil være berettiget til ydelser.

- Økonomiske forudsætninger, som blandt andet omfatter:
  - Diskonteringssatsen
  - Fremtidige løn- og ydelsesniveauer.

De aktuarmæssige forudsætninger har stor betydning for opgørelsen af værdien af pensionsforpligtelsen. Forpligtelsen skal opgøres under hensyntagen til, hvor mange personer, der forventes at skulle modtage pension. Derfor er de faktorer, som gør, at arbejdstagerne ikke opnår ret til – eller kun opnår delvis ret til pensionsydelsen – ligeledes af betydning for størrelsen heraf.

Fremtidige lønniveauer skal inddrages i det omfang, disse har indvirkning på størrelsen af pensionsydelserne. Det er eksempelvis tilfældet, hvis størrelsen af pensionsudbetalingen afhænger af arbejdstagers slutløn. På samme måde indregnes forventede ydelsesstigninger, fx pristalsregulering af pensionsudbetalingen. Baggrunden for at indregne sådanne fremtidige omkostninger er, at den samlede pensionsomkostning skal indregnes hen over den periode, hvor medarbejderne leverer deres arbejdsydelser.

Diskonteringssats ved opgørelse af forpligtelse

Diskonteringssatsen opgøres med udgangspunkt i markedsafkastet på balancedagen af meget sikre virksomhedsobligationer med samme løbetid som forpligtelsen. I lande, hvor der ikke er et effektivt marked for sådanne virksomhedsobligationer, skal den effektive rente på statsobligationer anvendes. Statsobligationer har normalt et lavere afkast end virksomhedsobligationer. Det er derfor af stor betydning for værdien af pensionsforpligtelsen, om der i det pågældende land findes et velfungerende marked for virksomhedsobligationer. Med virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2016 eller senere, er det præciseret, at afgørelsen af, om der foreligger et velfungerende marked for virksomhedsobligationer, foretages på tværs af lande, der har samme valuta, fx EUR. Dette vil i praksis betyde, at der for en ydelsesbaseret pensionsordning i et euroland altid kan anvendes en rente for virksomhedsobligationer.

Diskonteringssatsen skal fastsættes individuelt, så der tages hensyn til afviklingsprofilen af pensionsforpligtelsen. Det skal så vidt muligt tilstræbes, at obligationens løbetid svarer til den løbetid, som pensionsydelsen dækker.

Ændringer i aktuarmæssige forudsætninger

Ændringer i de aktuarmæssige forudsætninger kan have en betydelig indvirkning på størrelsen af pensionsforpligtelsens såkaldte aktuarmæssige udsving. Disse omfatter fx:

- Ændringer i den forventede dødelighed henholdsvis omfanget af førtidspensioner
- Ændringer i den forventede løn
- Ændringer i den forventede personaleomsætningshastighed
- Ændringer af diskonteringssatsen vedrørende pensionsforpligtelsen.

Effekten af ændringer i aktuarmæssige forudsætninger skal indregnes fuldt ud i anden totalindkomst (svarende til egenkapitalen, hvis virksomheden aflægger regnskab efter ÅRL) (se omtale af opgørelsen af anden totalindkomst i afsnit 5.1 *Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen).*

Ved indregning fuldt ud i anden totalindkomst opnås den fordel, at dele af pensionsforpligtelsen ikke kan ”skjules” i noterne, samtidig med at virksomheden undgår stor volatilitet i resultatopgørelsen,fx ved pludselige stigninger eller fald i aktiekurserne og dermed i afkastet på pensionsaktiverne. Til gengæld undgås ikke volatilitet i opgørelsen af totalindkomsten og i egenkapitalen.

Modsat, hvad der sædvanligvis gælder ved indregning af indtægter og omkostninger i opgørelsen af anden totalindkomst, må der aldrig ske tilbageførsel (recycling) af de indregnede tab og gevinster til resultatopgørelsen ved realisation af en ydelsesbaseret pensionsordning, fx indfrielse af ordningen eller salg af den dattervirksomhed, i hvilken ordningen er placeret. Aktuarmæssige gevinster og tab, indregnet i opgørelsen af anden totalindkomst, kommer således aldrig til at passere resultatopgørelsen. Dermed får fastlæggelsen af de aktuarmæssige forudsætninger i praksis endnu større betydning, end de har haft hidtil.

Eksempel: Ydelsesbaseret pensionsordning – ydelse stiger ved et bestemt antal års ansættelse

En ydelsesbaseret pensionsordning giver medarbejderne ret til en årlig livsvarig pension på 1/50 af slutlønnen for hvert års ansættelse. Hvis medarbejderen har været ansat i over 20 år, stiger ydelsen til 1/40 af slutlønnen. Hvorledes skal pensionsforpligtelsen måles?

Løsning

Der skal ved måling tages hensyn til sandsynligheden for, at medarbejderne opnår ret til den forøgede ydelse. Der skal således ”opbygges” til den yderligere ydelse over medarbejdernes samlede serviceperiode, uanset at de først vil være berettigede hertil efter 20 års ansættelse.

Eksempel: Ydelsesbaseret pensionsordning – sociale bidrag

I henhold til gældende skattelovgivning skal der tilbageholdes sociale bidrag på 10 % af indbetalingerne til ydelsesbaserede pensionsordninger. Hvorledes skal der tages hensyn til denne forpligtelse ved opgørelse af pensionsforpligtelsen?

Løsning

De sociale bidrag skal inkluderes i målingen af pensionsforpligtelsen. En forenklet måde at inkludere disse vil være at forøge underdækningen med 11,1 % (100/90), da det vil kræve indbetaling af 111,11 for at reducere underdækningen med 100.

Pensionsaktiver

Ofte søges en ordning helt eller delvist afdækket, eksempelvis i de tilfælde, hvor dette er lovkrævet. Dette sker gennem investering i aktiver. For at kunne anse disse aktiver som pensionsaktiver efter IAS 19, skal de være effektivt afskåret fra virksomhedens disposition og fra kreditorforfølgelse, fx ved deponering i en fond, på en spærret konto eller lignende. De pågældende aktiver skal være øremærket dækningen af pensionsforpligtelsen og må ikke kunne tilbageføres til virksomheden bortset fra ved ordningens ophør.

Pensionsaktiver skal måles til dagsværdien på balancedagen. Disse regler går forud for reglerne i IAS 39, og måling til amortiseret kostpris er således ikke tilladt.

Til ordningens aktiver hører også en anden parts godtgørelser af omkostninger i forbindelse med indfrielse af en ydelsesbaseret forpligtelse. Det kan eksempelvis være en forsikringspolice, der matcher forpligtelsen. Godtgørelsen anses som et aktiv og skal indregnes til dagsværdi. Som en praktisk regel angiver IAS 19, at dagsværdien kan sættes lig pensionsforpligtelsen, hvis forsikringspolicen er et ”spejl” af selskabets forpligtelse over for medarbejderne.

I balancen præsenteres værdien af pensionsaktiver og pensionsforpligtelsen som et nettobeløb.

Forrentningselementet beregnes ud fra nettoaktivet eller -forpligtelsen. Forskellen mellem den beregnede forrentning af pensionsaktiverne og det faktiske afkast er en aktuarmæssig gevinst/tab.

Skatter og omkostninger, der vedrører pensionsaktiverne, fragår i opgørelsen af afkastet af aktiverne. Det betyder i praksis, at pensionsafkastskat indregnes i anden totalindkomst som følge af, at alene forrentningselementet indgår i resultatopgørelsen.

Ændringer i pensionsordningen

Ændringer i en pensionsordning kan forekomme, når virksomheden introducerer en ny ydelsesbaseret ordning eller ændrer ydelserne i henhold til en allerede eksisterende ydelsesbaseret ordning. Ændringerne kan være både negative og positive for værdien af virksomhedens pensionsforpligtelse.

En ændring af en ordning kan eksempelvis indebære, at virksomheden som led i lønforhandlinger aftaler en forøgelse af den årlige udbetalingsprocent i forhold til slutlønnen eller tilbyder medarbejderne yderligere sygesikringsdækning. Ændring i pensionsordningen er således en ændring af den underliggende aftale og pensionsydelse modsat ændringer i aktuarmæssige forudsætninger, der alene påvirker værdien af den foreliggende pensionsordning.

Regnskabsmæssigt skal ændringer i størrelsen af pensionsordningen straksindregnes i resultatopgørelsen og samtidig have effekt på forpligtelsen relateret til pensionsordningen.

Ændringer i pensionsordninger kan også have mere grundlæggende karakter og medføre enten en nedskæring eller fuldstændig indfrielse af pensionsordningen.

En nedskæring er, når virksomheden i væsentligt omfang reducerer antallet af berettigede i ordningen, fx som følge af lukning af en fabrik.

Effekten af en nedskæring indregnes, når den indtræffer, eller når det sker som led i en omstrukturering på det tidspunkt, hvor de tilknyttede fratrædelsesgodtgørelser indregnes.

En indfrielse er, når virksomheden foretager en transaktion, der fjerner enhver yderligere juridisk eller faktisk forpligtelse vedrørende en del af eller alle ydelser i en ydelsesbaseret pensionsordning. Dette kan eksempelvis ske ved en engangsudbetaling. En sådan ændring indregnes på indfrielsestidspunktet.

4.11.4 Oplysninger og præsentation

4.11.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Pensionsforpligtelser, jubilæumsgratialeforpligtelser mv. behandles som hensatte forpligtelser. Disse skal præsenteres som særskilte poster i balancen. Den del, der forventes at forfalde senere end et år fra balancedagen, skal oplyses i noterne. Nogle kortfristede personaleydelser såsom feriepengeforpligtelser er forbundet med så lille en usikkerhed med hensyn til størrelse og udbetalingstidspunkt, at de i praksis præsenteres som gældsforpligtelser.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal forklare posten ”Hensatte forpligtelser”. Endvidere skal virksomheder i klasse C og D specificere personaleomkostninger i lønninger, forpligtelser til at yde pension og andre omkostninger til social sikring, medmindre dette fremgår af resultatopgørelsen. De tilsvarende oplysninger og beløb for det foregående regnskabsår skal angives.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal ligeledes oplyse det samlede vederlag mv. for regnskabsåret til nuværende og forhenværende medlemmer af ledelsen samt angive de samlede forpligtelser til at yde pension til de nævnte.

4.11.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Medarbejderforpligtelser skal som hovedregel klassificeres som langfristede forpligtelser. En pensionsforpligtelse skal præsenteres modregnet i de til forpligtelsen hørende pensionsaktiver, hvis der er tale om aktiver, der besiddes af en uafhængig pensionsfond, som virksomhedens kreditorer ikke kan gøre udlæg i, og som alene kan benyttes til at indfri pensionsforpligtelserne med.

Omfanget af oplysninger afhænger af, hvilken type ordning der anvendes. For ydelsesbaserede ordninger gælder en lang række oplysningskrav. De omfatter følgende områder:

1. Beskrivelse af ordninger
2. Beløbsmæssige specifikationer (afstemning til balancen, bevægelser i året)
3. Risikooplysninger (følsomhedsanalyse, placering af pengestrømme mv.).

Se IFRS-modelregnskabet, note 8 (h) (ii).

IAS 19 har ikke specifikke bestemmelser for, hvorledes omkostninger vedrørende ydelsesbaserede pensionsordninger præsenteres i resultatopgørelsen.

Den fastlægger således ikke på hvilken linje i resultatopgørelsen, serviceomkostninger skal indregnes. Dog er det krævet, at disse indregnes som en del af den ordinære drift. Under hensyntagen til, at der er tale om en personaleomkostning, vil det være naturligt at indregne disse omkostninger i posten "personaleomkostninger" i den artsopdelte resultatopgørelse og fordele omkostningerne på de relevante funktioner i den funktionsopdelte resultatopgørelse.

4.12 Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser er behandlet i ÅRL §§ 25, 47 og 91 samt IAS 37. Eventualforpligtelser omtales ikke i nedenstående afsnit, men i stedet i afsnit 4.13 *Eventualforpligtelser og eventualaktiver.*

Hensatte forpligtelser til udskudt skat (IAS 12) og medarbejderforpligtelser (IAS 19) omtales i henholdsvis afsnit 5.4 *Skat i årsregnskabet* og afsnit 4.11 *Medarbejderforpligtelser*.

Herudover indeholder IFRIC 5, IFRIC 6 og IFRIC 21 bestemmelser om indregning af hensatte forpligtelser i nogle specielle tilfælde. IFRIC 5 omhandler en situation, hvor virksomheden indbetaler til en fond, der er stiftet til at varetage retablering som følge af virksomhedens aktiviteter. IFRIC 6 omhandler indregning af forpligtelser til bortskaffelse af elektronikaffald, jf. kravene i EU's WEEE-direktiv. IFRIC 21 vedrører indregningstidspunktet for offentlige afgifter, som påhviler virksomheden.

I nedenstående afsnit gennemgås den regnskabsmæssige behandling af hensatte forpligtelser. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

4.12.1 Definition

Hensatte forpligtelser omfatter forpligtelser, der er uvisse med hensyn til størrelse eller forfaldstidspunkt, og som vedrører regnskabsåret eller tidligere regnskabsår. Finansielle forpligtelser kan aldrig blive omfattet af definitionen, jf. IAS 37, ligesom følgende poster ikke er omfattet af definitionen:

- Hensatte forpligtelser relateret til finansielle instrumenter, som måles til dagsværdi
- Gensidigt bebyrdende uopfyldte kontrakter, medmindre de er tabsgivende
- Forsikringsgiveres policer med forsikringstagerne
- Forhold, som er dækket af andre regnskabsstandarder.

Det er kun forhold, som opfylder definitionen på en forpligtelse, der kan og skal indregnes i årsregnskabet jf. afsnit 4.12.2 *Indregning.*

Retlige og faktiske hensatte forpligtelser

I IAS 37 opdeles hensatte forpligtelser i retlige (juridiske) og faktiske forpligtelser. En retlig forpligtelse er en forpligtelse, der opstår som følge af:

- en aftale, uanset om forpligtelsen fremgår direkte eller indirekte af kontrakten, eller
- lovgivning eller retspraksis.

Eksempler på retlige forpligtelser:

- Garantiforpligtelser på solgte varer
- Retableringsforpligtelse på lejede og leasede lokaler
- Vedligeholdelsesforpligtelser
- Oprensningsforpligtelse på forurening af grund.

En faktisk hensat forpligtelse er en forpligtelse, der opstår:

- når virksomheden gennem sin handlemåde har givet udtryk for, at den vil påtage sig bestemte forpligtelser, og
- virksomheden herved har skabt en berettiget forventning hos tredjemand om at ville afvikle disse forpligtelser.

Eksempler på, hvordan faktiske forpligtelser opstår:

- Når der udføres reparationer pr. kulance, grundet klart udmeldt politik herom og hidtidig praksis for at påtage sig sådanne reparationsforpligtelser.
- Når en forurenet grund oprenses uden lovmæssigt krav, men grundet klart udmeldt politik herom.
- Når en virksomhed omstrukturerer ved fx at nedskære aktiviteter eller frasælge dele af virksomheden.

Eksempelsamling

IAS 37 indeholder i appendiks C en række eksempler, der viser, hvornår der foreligger en hensat forpligtelse. Eksemplerne i appendiks C berører bl.a. følgende: garantistillelser ved salg, mulighed for refundering ved salg, nedlukning af divisioner – herunder både ved kommunikation før og efter balancedagen, krav til efteruddannelse af medarbejdere grundet lovændringer, lovpligtig vedligeholdelse og eftersyn af fx fly.

Hensatte forpligtelser til omstrukturering og tabsgivende aftaler

IAS 37 indeholder en definition af tabsgivende aftaler og omstruktureringer, der også finder anvendelse under ÅRL.

En tabsgivende aftale defineres som en gensidigt bebyrdende uopfyldt kontrakt, hvor de uundgåelige omkostninger forbundet med at opfylde aftalen overstiger indtægterne.

Hvorimod en omstrukturering defineres som en planlagt proces, der er under ledelsens kontrol, og som på væsentlige punkter ændrer ved omfanget af et af virksomhedens forretningsområder eller den måde, hvorpå et forretnings- eller aktivitetsområde drives.

Sandsynlighed

En hensat forpligtelse skal indregnes, når det er sandsynligt, at den vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer. I relation til indregning defineres "en sandsynlig begivenhed" efter ÅRL som en begivenhed, hvor det vurderes, at der er mere end 50 % sandsynlighed for, at begivenheden indtræffer. I IAS 37 anvendes til gengæld betegnelsen "more likely than not". Der er ikke tiltænkt forskelle med den forskellige ordlyd, og definitionerne vil kun i meget sjældne tilfælde give anledning til en forskellig vurdering efter IAS 37 og ÅRL.

I praksis kan det være vanskeligt at vurdere, hvor stor en sandsynlighed der foreligger. Virksomhedens ledelse skal ud fra de konkrete omstændigheder og oplysninger tage stilling til, hvorvidt sandsynlighedskriteriet er opfyldt.

Hvorvidt sandsynligheden for en begivenhed er over eller under 50 %, har betydning for sondringen mellem hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser. Nedenstående beslutningsdiagram kan anvendes til fastlæggelse af, om der er tale om en hensat forpligtelse eller en eventualforpligtelse.

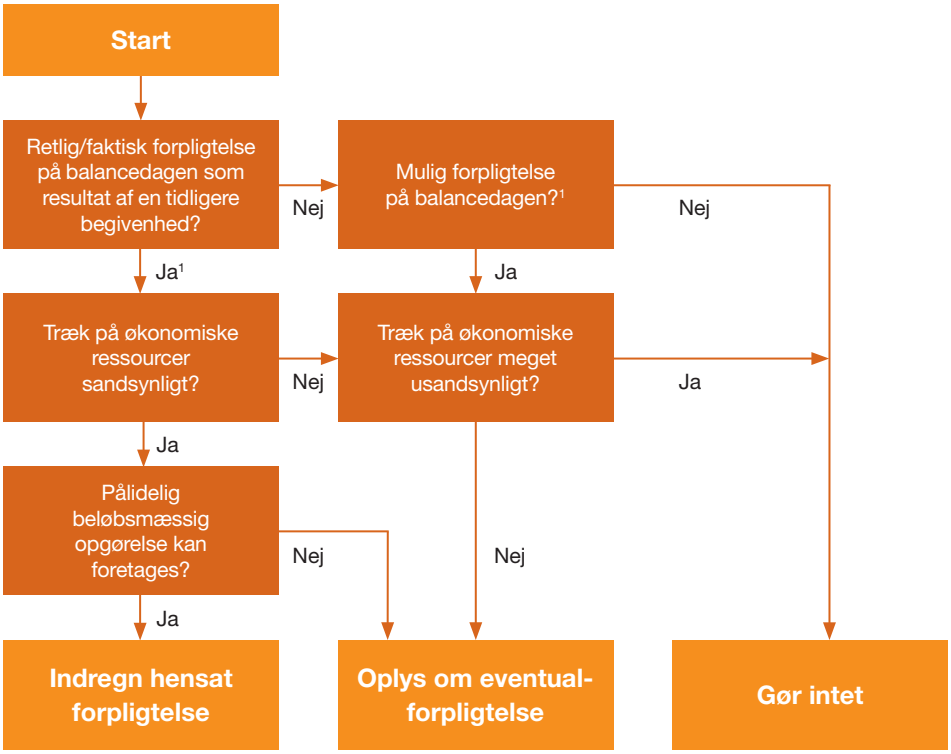

1) Hvis tvivl, da "ja", såfremt > 50% sandsynlighed for, at der foreligger en forpligtelse. Er forpligtelsen baseret på vedtagelse af lovgivning, eksisterer der dog kun en forpligtelse, hvis lovgivningen er vedtaget eller det er så godt som sikkert, at den vedtages.

Hensat forpligtelse kontra eventualforpligtelse

Mens hensatte forpligtelser skal indregnes i balancen, indregnes eventualforpligtelser ikke, men de skal derimod oplyses i noterne, medmindre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer vurderes meget usandsynligt.

Nedenstående eksempel afspejler definitionen af en hensat forpligtelse, herunder om der på balancedagen eksisterer en hensat forpligtelse.

Eksempel: Retssag

Efter et bryllup i 20x0 afgår ti mennesker ved døden, muligvis som følge af madforgiftning fra produkter solgt af virksomheden. En retssag rejses, idet sagsøgeren kræver erstatning af virksomheden. Virksomheden nægter sig ansvarlig.

I forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet for 20x0 oplyser virksomhedens advokater, at det er sandsynligt, at virksomheden ikke vil blive kendt erstatningsansvarlig.

Da virksomheden i det efterfølgende år udarbejder årsregnskabet for 20x1, oplyser advokaterne, at det er sandsynligt, at virksomheden vil blive kendt erstatningsansvarlig som et resultat af sagens udvikling.

Skal der indregnes en hensat forpligtelse i årsregnskabet for henholdsvis 20x0 og 20x1?

Løsning

Uanset sandsynligheden for et fremtidigt økonomisk træk på virksomhedens ressourcer, er der her tale om en begivenhed, der kan resultere i en forpligtelse. Det er således alene sandsynligheden af det fremtidige træk på virksomhedens ressourcer, der er afgørende for regnskabsaflæggelsen.

Årsregnskabet 20x0

Da det vurderes mest sandsynligt, at virksomheden ikke skal betale erstatning, er der ikke tale om en hensat forpligtelse. Forholdet oplyses som en eventualforpligtelse, medmindre det anses for meget usandsynligt, at virksomheden vil tabe sagen.

Årsregnskabet 20x1

Det forventes, at der vil være et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer. Det antages, at den tidsmæssige horisont kan fastsættes. Der skal på baggrund heraf indregnes en hensat forpligtelse med det bedste skøn over de omkostninger, som er nødvendige for at indfri forpligtelsen.

4.12.2 Indregning

En hensat forpligtelse indregnes når, og kun når:

- virksomheden på balancedagen har en retlig eller en faktisk forpligtelse som resultat af en tidligere begivenhed,
- det er sandsynligt, at afviklingen heraf vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer, og
- der kan foretages en pålidelig beløbsmæssig opgørelse af forpligtelsen.

En virksomhed har pligt til at indregne en hensat forpligtelse, når alle ovenstående kriterier er opfyldt. Med "træk på virksomhedens økonomiske ressourcer" menes et nettotræk, der reducerer virksomhedens egenkapital. Indgåelse af en aftale om levering af et aktiv udgør ikke et nettotræk på virksomhedens økonomiske ressourcer, da indregningen af det modtagne aktiv opvejer den tilhørende forpligtelse, medmindre aftalen er tabsgivende.

Det præciseres i IAS 37, at der kun må indregnes hensatte forpligtelser til dækning af de forpligtelser, som er resultatet af tidligere begivenheder, og som er uafhængige af virksomhedens fremtidige handlemåde.

Lovgivning kan medføre, at virksomheden på et fremtidigt tidspunkt vil blive mødt med krav om at afholde omkostninger, fx krav om yderligere miljømæssige foranstaltninger. Der indregnes ikke en hensat forpligtelse til dækning af sådanne omkostninger, hvis virksomheden vil kunne undgå at afholde disse omkostninger, fx gennem en omlægning eller en nedlægning af den berørte produktion.

Der må således heller ikke indregnes hensatte forpligtelser til dækning af fremtidige driftstab fx i forbindelse med omstruktureringer, jf. afsnittet Tabsgivende kontrakter, medmindre virksomheden er bundet af en for virksomheden tabsgivende aftale, jf. afsnit 4.7.3.5 *Omstrukturering,* eller er forpligtet til at fortsætte en tabsgivende aktivitet i henhold til en koncession.

I de sjældne tilfælde, hvor der ikke kan foretages en pålidelig måling af en hensat forpligtelse, må virksomheden ikke indregne denne, men skal i stedet oplyse om forpligtelsen som en eventualforpligtelse (se afsnit 4.13 *Eventualforpligtelser og eventualaktiver*). Der henvises til beslutningsdiagrammet under overskriften Sandsynlighed i afsnit 4.12.1 *Definition* ovenfor.

Hensatte forpligtelser må ikke benyttes til at regulere værdien af et aktiv, der er indregnet. Fx må reservationer til forventede tab på tilgodehavender ikke indregnes som en hensat forpligtelse. Disse skal i stedet reducere værdien af de pågældende tilgodehavender.

Hensat forpligtelse som resultat af lovforslag

Hvis et lovforslag, der endnu ikke er færdigbehandlet, medfører, at virksomheden i fremtiden uundgåeligt kommer til at afholde omkostninger som følge af tidligere handlinger, må der først indregnes en forpligtelse på det tidspunkt, hvor det vurderes som næsten sikkert, at lovforslaget vedtages. Det vil i Danmark sædvanligvis være, når lovforslaget er andenbehandlet i Folketinget.

Ensartede forpligtelser

Foreligger der en gruppe af ensartede forpligtelser (fx produktgarantier), vurderes sandsynligheden for et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer under hensyntagen til alle forpligtelser i denne gruppe. Det medfører, at selvom sandsynligheden for et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer i relation til den enkelte forpligtelse kan være lille, så vil et træk på virksomhedens ressourcer ofte være sandsynligt i relation til den samlede gruppe af forpligtelser. En sådan vurdering i relation til indregning kan fx være relevant for garantiforpligtelser.

Eksempel: Produktgarantier

En producent udsteder produktgarantier på salgstidspunktet. I henhold til købsaftalen er producenten forpligtet til at udbedre fejl ved produktet, som opdages inden for tre år, enten ved levering af et nyt produkt eller ved reparation.

På basis af producentens erfaringer er det sandsynligt, at der vil komme nogle krav. Skal der indregnes en hensat forpligtelse?

Løsning

På baggrund af oplysningerne indregnes en hensat forpligtelse med det bedste skøn over de omkostninger, som skal afholdes til udbedring af de produkter, der er solgt før balancedagen.

Eksisterer der en aktuel forpligtelse som et resultat af en tidligere begivenhed? Ja, den forpligtende begivenhed er salget af produktet, hvilket medfører en retlig forpligtelse til at afholde omkostningerne.

Er der et forventet træk på økonomiske ressourcer? Ja, det er sandsynligt for produktgarantierne som helhed, at der kommer et træk på de økonomiske ressourcer.

Anvendelse og tilbageførsel af hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser må kun anvendes til de formål, som de ved indregningen var tiltænkt at skulle dække. Har virksomheden flere hensatte forpligtelser, er det derfor nødvendigt at oprette registreringer over de forskellige hensatte forpligtelser.

Er det ikke længere sandsynligt, at det vil kræve et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer at afvikle en forpligtelse, skal den hensatte forpligtelse tilbageføres. Hvis hensættelsen er omkostningsført over resultatopgørelsen, foretages tilbageførslen ligeledes over resultatopgørelsen. Tilbageførslen foretages i samme regnskabspost, som den hensatte forpligtelse oprindeligt blev indregnet i.

Omstrukturering

IAS 37 indeholder en række betingelser, som skal være opfyldt, før der kan indregnes en hensat forpligtelse i forbindelse med en omstrukturering. For, at en omstruktureringshensættelse kan indregnes, kræves det, at virksomheden senest på balancedagen:

- har en detaljeret plan for omstruktureringen, der som minimum identificerer:
  - det forretningsområde eller den del af virksomheden, som er omfattet
  - de væsentligste berørte forretningssteder
  - det omtrentlige antal medarbejdere, virksomheden skal godtgøre i forbindelse med eventuel fratrædelse samt deres funktion og arbejdssted
  - de omkostninger, virksomheden skal afholde
  - tidspunktet for planens gennemførelse.
- har skabt en berettiget forventning hos de berørte parter om at ville gennemføre omstruktureringen ved at påbegynde gennemførelsen af planen eller ved at kommunikere planen til dem, som berøres heraf. Det anses som tilfældet, når den planlagte omstrukturering er påbegyndt, eller direktions- eller bestyrelsesbeslutningen er offentliggjort i hovedpunkter over for dem, som berøres heraf. Det skal ske på en så tilstrækkelig specifik måde, at der herved er skabt en berettiget forventning hos de berørte parter om, at virksomheden vil gennemføre omstruktureringen.

En bestyrelsesbeslutning alene er derfor ikke tilstrækkelig til, at der kan indregnes en omstruktureringshensættelse. Det er efter omstændighederne ikke nødvendigt, at planen er blevet offentliggjort over for alle medarbejdere på tidspunktet for regnskabsafslutningen. Det kan efter omstændighederne være tilstrækkeligt, at medarbejderrepræsentanter er orienteret om planen. For at der kan være tale om en hensat forpligtelse pr. balancedagen, skal gennemførelse af planen påbegyndes kort tid efter offentliggørelsen.

Hvis det forventes, at en omstrukturering tager flere år at gennemføre, vil det normalt ikke være sandsynligt, at hele omstruktureringen vil udgøre en forpligtelse ved den første årsafslutning efter beslutningen er taget. Det skyldes, at planen sandsynligvis vil kunne blive tilpasset senere.

Den hensatte forpligtelse må kun omfatte de omkostninger, der direkte kan henføres til omstruktureringen, og som ikke har fremtidig værdi. Omkostninger, der ikke har en fremtidig værdi, er kendetegnet ved, at de:

- er en direkte konsekvens af omstruktureringen, og
- ikke bidrager til virksomhedens fortsatte drift.

Omkostninger, som ikke har fremtidig værdi, kan eksempelvis være:

- Fratrædelsesgodtgørelse til medarbejdere
- Kompensation betalt til udlejer for at træde førtidigt ud af lejekontrakt
- Retableringsomkostninger ved fraflytning af lejemål
- Tabsgivende aftaler, der bliver tabsgivende som konsekvens af omstruktureringen.

Omkostninger, der bidrager til den fortsatte drift af virksomheden, kan ikke indregnes i omstruktureringshensættelsen, uanset om de er en direkte konsekvens af omstruktureringen. En sådan omkostning indregnes derimod efter de sædvanlige regler for den pågældende omkostning. Eksempler på disse omkostninger er:

- Løn til opsagte medarbejdere i opsigelsesperioden, når virksomheden modtager arbejdsydelser
- Oplæring af medarbejder til udførelse af andre aktiviteter
- Nedskrivning af anlægsaktiver, der beholdes af virksomheden efter omstruktureringen
- Implementering af nye processer og systemer, herunder it-systemer som fx ERP-systemer
- Udvikling og implementering af strategi og forretningsplaner for den fortsættende virksomhed.

En omstruktureringshensættelse dækker altid over en form for nedskalering af virksomheden. Hvis omstruktureringen indebærer elementer af udvidelser eller investeringer, må der ikke indregnes hensatte forpligtelser, som knytter sig til udvidelsen.

Det er samtidig vigtigt at være opmærksom på, at der ikke opstår en forpligtelse til at sælge et forretningsområde, før virksomheden er forpligtet ved en bindende salgsaftale. Hvis ledelsens beslutning om en omstrukturering træffes efter balancedagen, er der tale om en ikke-regulerende begivenhed efter balancedagen, som skal omtales i noterne og eventuelt ledelsesberetningen.

Tabsgivende kontrakter

Hvis virksomheden på balancedagen er part i en kontrakt, som er tabsgivende for virksomheden, skal der indregnes en hensat forpligtelse hertil. Enhver aftale, som er tabsgivende, skal behandles efter reglerne i IAS 37, medmindre aftalen dækker et område, der er behandlet i en anden regnskabsstandard, fx IFRS 15 om indregning af indtægter. Hvis det pr. balancedagen er sandsynligt, at de fremtidige omkostninger ved en entreprisekontrakt vil overstige de fremtidige indtægter ved kontrakten, skal hele det forventede tab indregnes som en hensat forpligtelse. Er der indgået en kontrakt, hvor arbejdet endnu ikke er påbegyndt, men hvor det pr. balancedagen er sandsynligt, at kontrakten samlet set ender med at være tabsgivende, fx på grund af en fejl i kalkulationen af tilbuddet, skal hele tabet indregnes som en hensat forpligtelse. For yderligere omtale henvises til afsnit 5.2.2 *Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning.*

IAS 37 definerer en tabsgivende aftale som en gensidigt uopfyldt kontrakt, hvor de uundgåelige omkostninger forbundet med at opfylde aftalen, overstiger indtægterne. Det forventede tab på en sådan kontrakt skal indregnes som en hensat forpligtelse. Vederlag, som betales for, at en virksomhed kan frigøres fra en allerede indgået aftale, skal indregnes som en hensat forpligtelse på det tidspunkt, hvor opsigelsen forhandles på plads, og frigørelsesomkostningerne forbundet hermed kan opgøres pålideligt.

Der må ikke indregnes en hensat forpligtelse til en tabsgivende kontrakt som et alternativ til nedskrivning af de aktiver, der har relation til aftalen. Før der indregnes en hensat forpligtelse til en tabsgivende aftale, skal eventuelle nødvendige nedskrivninger af de pågældende aktiver derfor indregnes.

Eksempel: Tabsgivende aftale om salg af varer?

En virksomhed indgår aftale om levering af nyudviklede varer til en anden virksomhed til en pris, der er lavere end kostprisen. Formålet er at kunne sætte en betydningsfuld køber på referencelisten med henblik på at øge salget fremadrettet. Skal der indregnes en hensat forpligtelse til denne tabsgivende kontrakt?

Løsning

Det er PwC's opfattelse, at også indirekte indtægter kan indgå ved opgørelsen af tabsgivende aftaler, idet virksomheder ikke driver forretning for at tabe penge. I den konkrete situation må det anses som et grundlag for at skabe fremtidige indtægter – en form for reklameomkostninger – hvorfor det vil være korrekt ikke at indregne et tab. IAASB har vedtaget en ændring af IAS 37, som er omtalt i afsnit 4.12.5 Nye og ændrede IFRS-standarder, *som præciserer hvilke omkostninger, der skal medtages ved opgørelsen af uundgåelige omkostninger.*

Eksempel – særligt under ÅRL uden tilvalg af IFRS 16: Tabsgivende aftale om lejemål?

En virksomhed har indgået en lejeaftale vedrørende et butikslejemål, men som følge af eksterne omstændigheder uden for virksomhedens kontrol, er virksomheden tvunget til at lukke sin butik i en længere periode. Pr. balancedagen anvender virksomheden ikke længere lejemålet, men virksomheden har ikke opsagt sin lejekontrakt med udlejer. Skal der indregnes en hensat forpligtelse til denne tabsgivende kontrakt?

Løsning

Hensættelse til tabsgivende aftaler må alene omfatte de uundgåelige omkostninger. Under ÅRL betyder det fx, at en hensættelse til tab på et lejemål, som virksomheden ikke længere anvender, men hvor virksomheden modtager kompensation for faste omkostninger fra den danske stat med 75 %, alene må hensættes som en tabsgivende aftale med 25 % af huslejen i den periode, kompensation modtages, fordi de resterende 75 % dækkes af staten. For perioden, hvor der ikke modtages kompensation, skal der hensættes 100 % af lejen.

Eksempel: Tabsgivende aftale?

En virksomhed har indgået en aftale om køb af 10.000 kg kaffe om et år. Prisen aftales til 5 DKK pr. kg. Virksomheden ville på aftaletidspunktet kunne forarbejde kaffen og sælge den videre med en fortjeneste på 4 DKK pr. kg. Pr. balancedagen er kaffeprisen imidlertid faldet til 4 DKK pr. kg, og grundet øget konkurrence vil virksomheden kun kunne sælge kaffen efter bearbejdning med en fortjeneste på 2 DKK pr. kg.

Løsning

Der er ikke tale om en tabsgivende aftale, fordi virksomheden fortsat forventer at tjene penge herpå.

Det skal bemærkes, at virksomheden i eksemplet forudsættes at skulle anvende den bestilte kaffe som led i egen produktion. Var aftalen indgået alene i spekulationshenseende, så virksomheden fx ikke selv skulle bruge kaffen, men blot ville betale eller modtage forskellen i aftaleprisen på den bestilte kaffe og prisen om et år, ville aftalen skulle behandles som et afledt finansielt instrument, som skulle behandles efter IFRS 9, Finansielle aktiver og forpligtelser. Det ville betyde, at enhver ændring i kaffeprisen – positiv som negativ – skulle indregnes løbende i resultatopgørelsen.

Eksempel: Tabsgivende aftale om levering?

En virksomhed, der producerer biler, har i en længere periode været tvunget til at nedlukke sin produktion i Kina som følge af restriktioner fra myndighederne. Pr. balancedagen er virksomheden derfor ikke i stand til at levere det bestilte antal biler til deres danske kunder i henhold til de indgåede leveringsaftaler. Skal der indregnes en hensat forpligtelse til denne tabsgivende kontrakt?

Løsning

Der er tale om en tabsgivende aftale, fordi virksomheden stadig afholder omkostningerne til produktion af bilerne, selvom de ikke kan producere i samme hastighed som tidligere.

Det skal dog bemærkes, at kontraktbetingelserne kan fastsætte restriktioner vedrørende force majeure, som virksomheden skal tage hensyn til. Disse betingelser kan medføre, at der ikke eksisterer nogen erstatningspligt, og at der dermed ikke skal indregnes nogen hensat forpligtelse.

4.12.3 Måling

Hensatte forpligtelser skal måles til det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen på balancedagen. Det bedste skøn udgør det beløb, virksomheden ud fra en rationel betragtning skal betale for at afvikle forpligtelsen eller overføre den til tredjemand på balancedagen.

Ved målingen skal der tages hensyn til:

- yderligere oplysninger, som er fremkommet efter balancedagen
- fremtidige begivenheder i det omfang det er sandsynligt, at de vil indtræffe
- alle relevante risici og usikkerheder.

At der skal tages hensyn til alle relevante usikkerheder, må imidlertid ikke føre til dannelsen af for store hensatte forpligtelser. Hvis fx de forventede omkostninger vedrørende en ugunstig hændelse er skønnet forsigtigt, må denne hændelse ikke behandles som mere sandsynlig, end hvad der er realistisk, idet der i så fald vil forekomme dobbelt indregning af risikoen. Dette vil medføre en overvurdering af den hensatte forpligtelse.

Valgfrihed – gælder kun under ÅRL

ÅRL er blevet tilnærmet IAS 37 for så vidt angår hensatte forpligtelser til omstrukturering, og der eksisterer derfor alene enkelte forskelle mellem IAS 37 og ÅRL vedrørende måling af hensatte forpligtelser, hvor tilbagediskontering af den hensatte forpligtelse er muligt efter ÅRL, men kræ-vet efter IAS 37, når tilbagediskonteringen er væsentlig.

Ensartede forpligtelser

IAS 37 anfører, at hvis en hensat forpligtelse dækker flere ensartede forhold, skal størrelsen af disse måles som et vejet gennemsnit af de mulige udfald og deres sandsynligheder. Ligger de mulige udfald inden for et interval, og er alle beløb i intervallet lige sandsynlige, vælges intervalgennemsnittet. Hvor den hensatte forpligtelse dækker et enkelt forhold, skal målingen tage udgangspunkt i det mest sandsynlige udfald eller den værdi, virksomheden skal betale for at afvikle forpligtelsen eller overføre den til tredjemand på balancedagen. Det betyder i praksis, at der er valgfrihed med hensyn til at opgøre værdien af hensættelsen til forventet udfald eller dagsværdi, hvor sidstnævnte ofte baserer sig på et vægtet gennemsnit af de forskellige udfaldsmuligheder.

Eksempel: Opgørelse af den forventede værdi

En virksomhed sælger varer med garanti, hvor kunder er dækket i relation til reparationer mv. opstået inden for de første seks måneder efter købet. Hvorledes skal en forventet værdi af denne garantiforpligtelse måles?

Løsning

Virksomheden ved, at hvis mindre defekter blev konstateret på samtlige varer, ville reparationsudgiften være 1 mio. DKK. Hvis store defekter blev konstateret på samtlige varer, ville reparationsudgiften være 4 mio. DKK. Virksomhedens historik og fremtidige forventninger til reparationer indikerer, at der for det kommende år vil være 75 % varer uden defekter, 20 % med mindre defekter og 5 % med store defekter. Efter IAS 37 skal virksomheden måle forpligtelsen til en sandsynlighedsvægtet værdi.

Den forventede værdi af garantiforpligtelsen kan opgøres som:
*(75 % * 0) + (20 % * 1 mio. DKK) + (5 % * 4 mio. DKK) = 0,4 mio. DKK.*

Diskontering af hensatte forpligtelser

I modsætning til ÅRL kræver IAS 37, at de omkostninger, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen, skal tilbagediskonteres, hvis dette har en væsentlig effekt på målingen. Tilbagediskontering er efter ÅRL valgfrit for hensatte forpligtelser.

Diskonteringsrenten skal opgøres før skat og afspejle såvel det generelle renteniveau som de konkrete risici – dog ikke risici, som allerede er korrigeret i skønnene over de beløb, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen. Virksomhedens egen kreditrisiko må ikke indgå i fastlæggelse af diskonteringsrenten. Udgangspunktet er derfor en anvendelse af en risikofri rente. Ofte vil det være praktisk at indarbejde usikkerhederne i pengestrømmene i stedet for i diskonteringsrenten. Tages der ikke højde for spredningen i de mulige udfald ved skønnet over de beløb, der er nødvendige for at afvikle forpligtelsen – dvs. hvor hensættelsen opgøres til det forventede beløb – skal diskonteringsrenten sættes lavere, jo større spredningen er i de mulige udfald. Diskonteringen betyder, at en hensat forpligtelse vil stige i takt med tiden. Denne stigning skal indregnes som en renteomkostning i resultatopgørelsen.

IAS 37 kræver, at den hensatte forpligtelse revurderes på balancedagen – herunder pengestrømme og diskonteringsrente – for herved at sikre, at den hensatte forpligtelse måles til det bedste skøn over de omkostninger, der er nødvendige for på balancedagen at afvikle forpligtelsen. Såfremt diskonteringsfaktoren ændres, påvirker det målingen af den hensatte forpligtelse. Ændringen indregnes i resultatopgørelsen i den regnskabspost, hvor hensættelsen oprindeligt blev indregnet. Er der tale om en retableringsforpligtelse vedrørende et langfristet aktiv, skal det dog korrigeres imod værdien af aktivet, se afsnit 4.3 *Materielle anlægsaktiver.*

Eksempel: Fastlæggelse af diskonteringsrente ved langfristede hensatte forpligtelser

En virksomhed har nedtagningsforpligtelser, der forventes afholdt i 2030. Hvilken diskonteringsrente skal virksomheden anvende?

Løsning

IAS 37 anfører, at diskonteringen skal afspejle tidsværdien af penge. Dette anses for at være den risikofrie rente, dvs. en rente, der ikke afspejler virksomhedens egen kreditrisiko. Typisk anvendes renten på en statsobligation, idet denne afspejler en risikofri før-skat rente. Der vælges en løbetid, som matcher forfaldstidspunktet for den hensatte forpligtelse. Endvidere skal nedtagningsforpligtelsen inflationsreguleres til det beløb, der forventes betalt i 2030, når den anvendte diskonteringsrente tilsvarende er en nominel rente.

Reducering af hensatte forpligtelser

Der må ved målingen af hensatte forpligtelser ikke tages hensyn til gevinster ved forventet salg af aktiver relateret hertil. Indregning af fx en omstruktureringshensættelse kan således ikke undlades eller reduceres i størrelse med henvisning til salg af aktiver relateret hertil, selvom salget af aktiverne må forventes at medføre en gevinst. Det samme gælder en garantiforpligtelse, hvor der er en back-to-back garanti med leverandøren, såfremt virksomheden er primær aftalepart overfor kunden og fungerer som principal i transaktionen, jf. afsnit 5.2 *Indregning af indtægter efter ÅRL.*

IAS 37 behandler også de situationer, hvor en del af eller samtlige omkostninger, der er nødvendige for at afvikle en hensat forpligtelse, helt eller delvist refunderes af andre, fx gennem forsikringsafdækning, leverandørgarantier mv. Kun, hvis det er så godt som sikkert, at refusionen vil tilfalde virksomheden, når den afregner forpligtelsen, skal refusionen indregnes som et særskilt aktiv. Endvidere må aktivet ikke overstige den hensatte forpligtelse. Hvis det ikke er så godt som sikkert, skal refusionen oplyses som et eventualaktiv.

Bestemmelserne om refusioner må ikke forveksles med tilsagn om dækning af hensatte forpligtelser, som afgives af en modervirksomhed i dennes egenskab af ejer. Sådanne dækninger anses altid som ejerindskud, der skal indregnes direkte på egenkapitalen som tilskud, jf. afsnit 6.1 *Egenkapitalopgørelsen efter ÅRL.*

Eksempel: Advokatomkostninger

En virksomhed forventer at kunne reducere et økonomisk krav, der foreligger på balancedagen, ved at købe advokatbistand. Skal hensættelsen vedr. det økonomiske krav, der er rejst mod virksomheden, indeholde forventede advokatomkostninger?

Løsning

Som udgangspunkt kan der ikke indregnes hensættelser af advokatomkostninger, da virksomheden ikke har en pligt til at afholde advokatomkostningerne på balancedagen.

I det omfang det med rimelighed kan antages, at afholdelse af advokatomkostninger kan reducere det samlede krav mod virksomheden, kan disse indregnes, således at der indregnes det laveste beløb af det økonomiske krav, som vil opstå, hvis ikke der anvendes advokatbistand og det lavere økonomiske krav, der vil opstå ved anvendelse af advokatbistand med tillæg af advokatomkostningerne.

Omstrukturering

I forbindelse med omstruktureringer præciseres det, at en hensat forpligtelse kun må inkludere de omkostninger, der direkte er forbundet hermed. Dvs. omkostninger, der er en uundgåelig konsekvens af omstruktureringen, og ikke relaterer sig til virksomhedens fortsatte aktiviteter.

Omkostninger til omstrukturering, der skal hensættes, omfatter fx:

- Fratrædelsesgodtgørelser
- Løn i opsigelsesperioden til medarbejdere, der er fritstillet
- Interne og eksterne omkostninger til fraflytning af lokaler
- Retableringsomkostninger ved fraflytning af lejemål.

Omkostningerne skal have karakter af endelige tab for virksomheden. Derfor skal der ikke hensættes løn i opsigelsesperioden, hvis medarbejderen fortsat leverer arbejdskraft, medmindre det er åbenlyst, at der ikke leveres værdi. En fratrædelsesbonus indregnes løbende hen over perioden frem til fratrædelsen i henhold til IAS 19, da den er betinget af, at medarbejderne leverer arbejde indtil det fastlagte tidspunkt.

En hensat forpligtelse til omstrukturering må ikke omfatte omkostninger, der har en fremadrettet effekt, fx:

- Omskoling eller omplacering af medarbejdere, der forbliver i virksomheden
- Markedsføring
- Nye systemer og distributionskanaler
- Strategiplanlægning og forretningsudvikling
- Nedskrivning af aktiver.

Endvidere må den hensatte forpligtelse ikke indeholde fremtidige driftstab, medmindre de relaterer sig til kontrakter, der er blevet tabsgivende som følge af omstruktureringen.

Eksempel: Kontraopsigelse fra medarbejder

En virksomhed har inden balancedagen vedtaget en omstruktureringsplan og kommunikereret denne til de berørte medarbejdere. Medarbejderne fritstilles i opsigelsesperioden. Efter balancedagen kontraopsiger en medarbejder sin stilling. Den pågældende medarbejder har en opsigelsesperiode på seks måneder baseret på vedkommendes anciennitet, men opsiger sin stilling med effekt fra et tidligere tidspunkt end udløbet af opsigelsesperioden. Skal virksomheden indregne en hensat forpligtelse til fratrædelsesgodtgørelse vedrørende denne medarbejder?

Løsning

Ja. Pr. balancedagen har virksomheden fritstillet den pågældende medarbejder og har derfor haft en forventning om at skulle betale løn til medarbejderen i hele opsigelsesperioden, da der ikke længere leveres en modydelse til virksomheden. Det har derfor ingen betydning for opgørelsen af hensættelsen pr. balancedagen, at medarbejderen efterfølgende selv opsiger sin stilling, da dette forhold er uden for virksomhedens kontrol. Den fulde løn baseret på opsigelsesperioden for medarbejderen skal derfor indregnes som en hensat forpligtelse. Dog skal virksomheden ved opgørelse af hensættelsen lave et skøn over, hvor mange kontraopsigelser, virksomheden forventer, såfremt der er tale om en vis gruppe medarbejdere, og der er et erfaringsgrundlag herfor.

Tabsgivende kontrakter

Hensættelser til tabsgivende aftaler skal ifølge IAS 37 måles til aftalens uundgåelige omkostninger, som er det mindste nettobeløb, der skal erlægges enten ved at opfylde aftalen eller i form af den eventuelle kompensation eller bøde, som vil blive udløst ved ikke at opfylde aftalen. Dette er uagtet, hvad virksomheden rent faktisk vælger at gøre.

Uundgåelige omkostninger er ikke defineret i IAS 37, og der fremgår ingen yderligere vejledning om de kapacitetsomkostninger, der relaterer sig til kontrakten. Der er i maj 2020 vedtaget en ændring af IAS 37, som præciserer, hvilke omkostninger der skal indgå. Se yderligere omtale heraf i afsnit 4.12.5 *Nye og ændrede IFRS-standarder.*

For nuværende accepteres det, at uundgåelige omkostninger jf. IAS 37 kan defineres på to forskellige måder. Da der er tale om valg af regnskabspraksis, skal virksomheden vælge én metode og anvende denne på alle tabsgivende kontrakter. De acceptable definitioner er gengivet nedenfor:

- Uundgåelige omkostninger omfatter udelukkende variable omkostninger – med dette udgangspunkt skal kapacitetsomkostninger ikke tages i betragtning ved afgørelse af, om en kontrakt er tabsgivende.
- Uundgåelige omkostninger omfatter både variable omkostninger og kapacitetsomkostninger, som kan henføres direkte til aktiviteter, der relaterer sig til kontrakten.

Eksempel: Kun ÅRL, hvis IFRS 16 ikke er tilvalgt

En virksomhed har for nogle år siden indgået en operationel lejeaftale på nogle kontorlokaler. Virksomheden er fraflyttet lokalerne. Lejeaftalen udløber imidlertid først om fem år. Virksomheden kan betale en kompensation på 200 TDKK og komme ud af aftalen. Alternativt kan virksomheden vælge at videreudleje lejemålet. Tabet herved bliver i de fem år 300 TDKK. Virksomheden har drøftet fremlejemuligheden med en potentiel lejer og synes derfor ikke, den kan løbe fra at videreudleje kontorlokalerne til den pris, som parterne har forhandlet. Den kan imidlertid kun indregne en hensat forpligtelse på 200 TDKK ved fraflytning af lokalerne, eftersom kun det mindste beløb af de to alternativer kan indregnes. Indgår virksomheden alligevel lejeaftalen, skal der hensættes 300 TDKK.

4.12.4 Oplysninger og præsentation

4.12.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Eksempler på oplysninger og præsentation fremgår af ÅRL-modelregnskabet, note 22.

Hensatte forpligtelser skal i henhold til balanceskemaerne præsenteres i en særskilt passivgruppe mellem egenkapital og gældsforpligtelser (medmindre skemaet med kort- og langfristede forpligtelser anvendes).

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal samtidig forklare indholdet og karakteren af de indregnede hensatte forpligtelser.

I henhold til § 67 a skal virksomheden noteoplyse om indtægts- og udgiftsposter, som er særlige grundet deres størrelse eller art. Det omfatter også omstruktureringsomkostninger, og hvis det er relevant, skal virksomheden derfor oplyse dette i en note for særlige poster i regnskabet.

Beløbet skal være udtryk for den meromkostning, som rammer resultatopgørelsen, og som ikke kommer igen i de efterfølgende regnskabsår. Det er derfor ikke alene det hensatte beløb pr. balancedagen, der skal oplyses i noten, men derimod den samlede omstruktureringsomkostning vedrørende regnskabsåret.

4.12.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

IAS 37 indeholder en række bestemmelser om oplysninger og præsentation af hensatte forpligtelser.

I modsætning til ÅRL præsenteres hensatte forpligtelser ikke som en særskilt hovedpost i balancen. Hensatte forpligtelser skal klassificeres i balancen i henhold til IAS 1's generelle regler herom. Opstiller virksomheden således balancen efter en "current/non-current"-sondring, klassificeres forpligtelser som "current", når de enten:

- forventes at blive afviklet inden for virksomhedens normale driftscyklus, eller
- forventes at forfalde inden for et år fra balancedagen.

Hensatte forpligtelser kan således – afhængig af indholdet heraf – tilhøre såvel kategorien "current" som "non-current".

Skal virksomheden indregne et "refusionsaktiv", er det i resultatopgørelsen tilladt at modregne den relaterede indtægt med omkostningen fra den hensatte forpligtelse. I balancen må refusionsaktivet imidlertid ikke modregnes i den tilhørende hensatte forpligtelse.

For hver gruppe af hensatte forpligtelser skal noterne indeholde disse oplysninger (se IFRS-modelregnskabet, note 8 (i)):

- Oplysninger om hensatte forpligtelser, herunder forøgelsen af eksisterende hensatte forpligtelser samt regnskabsårets forbrug af hensatte forpligtelser
- Oplysninger om ubenyttede hensatte forpligtelser, der er tilbageført i regnskabsåret
- Oplysninger om regnskabsårets forskydning i nutidsværdier som følge af tidsforløbet og effekten af ændringer i diskonteringsfaktoren
- En beskrivelse af forpligtelsen og angivelse af tidspunktet for det forventede træk på virksomhedens økonomiske ressourcer
- En omtale af eventuelle usikkerheder ved opgørelsen af omkostninger eller det forventede afholdelsestidspunkt samt oplysninger om de væsentligste forudsætninger vedrørende fremtidige begivenheder
- Størrelsen af en eventuel forventet refusion.

Udspringer en hensat forpligtelse og en eventualforpligtelse fra samme begivenhed, skal oplysningerne gives på en sådan måde, at sammenhængen mellem den hensatte forpligtelse og eventualforpligtelsen fremgår.

Det angives i IAS 37, at hvis afgivelse af en række af de krævede oplysninger i helt særlige tilfælde kan medføre en væsentlig svækkelse af virksomhedens position i relation til det forhold, som den hensatte forpligtelse vedrører, kan de pågældende oplysninger undlades.

Virksomheden skal i en sådan situation i stedet give generelle oplysninger om den hensatte forpligtelse samt oplyse og begrunde, hvorfor de specifikke oplysninger ikke er medtaget. Dette kan for eksempel være aktuelt ved igangværende retssager.

4.12.5 Nye og ændrede IFRS-standarder

IAASB har i maj 2020 vedtaget en ændring af IAS 37, som vedrører målingen af tabsgivende kontrakter. Ændringen træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2022 eller senere, men den kan førtidsimplementeres, såfremt standarden bliver EU-godkendt. Det er i ændringen præciseret, hvad uundgåelige omkostninger til overholdelse af en aftale omfatter. Det omfatter både:

- direkte afledte omkostninger, som fx direkte lønomkostninger og direkte materialeomkostninger, og
- en allokering af andre omkostninger, der direkte kan henføres til kontraktsaktiviteten, fx afskrivninger på et aktiv anvendt til opfyldelse af aftalen.

Endvidere præciseres, at det skal være de aktiver, der anvendes til opfyldelse af den tabsgivende kontrakt og ikke blot er dedikeret til den, som eventuelt nedskrives, før der kan indregnes en hensættelse til den tabsgivende kontrakt.

Ændringen skal implementeres for alle aftaler, der er tabsgivende ved begyndelsen af det regnskabsår, hvor ændringen implementeres. Sammenligningstal skal ikke tilpasses. Den akkumulerede effekt skal i stedet indregnes i primobalancen på egenkapitalen.

4.13 Eventualforpligtelser og eventualaktiver

Eventualforpligtelser og eventualaktiver er behandlet i ÅRL §§ 33, 64, 90 b, 94, 94 a, 94 b og 126 samt IAS 37.

I nedenstående afsnit gennemgås den regnskabsmæssige behandling af eventualforpligtelser og eventualaktiver. Da ÅRL er en rammelov, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL.

Præsentation og oplysningskrav er dog beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

4.13.1 Definition

Eventualforpligtelser

Eventualforpligtelser defineres i IAS 37 som enten:

En mulig forpligtelse, der eksisterer på balancedagen som resultat af tidligere begivenheder, hvis eksistens kun kan bekræftes ved, at der indtræffer eller ikke indtræffer en eller flere usikre fremtidige begivenheder, som ikke er under virksomhedens kontrol.	Denne kategori omfatter fx erstatningskrav som følge af en forurening, hvor der er usikkerhed om, hvorvidt virksomheden har en oprensningsforpligtelse.
En aktuel forpligtelse, der eksisterer på balancedagen som resultat af tidligere begivenheder, men som ikke er indregnet, idet: **i) det ikke er sandsynligt, at indfrielse af forpligtelsen vil kræve et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer, eller** **ii) forpligtelsens størrelse ikke kan måles med tilstrækkelig pålidelighed.**	Denne kategori omfatter fx bindende støtteerklæringer, hvor det på balancedagen anses som mest sandsynligt, at forpligtelsen ikke bliver aktualiseret. Denne kategori kan fx omfatte en forpligtelse til oprensning af en grund, hvor det ikke er praktisk muligt at opgøre forpligtelsen fx som følge af, at det nøjagtige omfang af forureningen ikke kendes, eller det er uklart, hvilken teknologi det vil være nødvendigt at anvende.

Eventualaktiver

Eventualaktiver defineres i IAS 37 som:

Et muligt aktiv, der eksisterer på balancedagen som et resultat af tidligere begivenheder, og som kan medføre fremtidige økonomiske fordele, men hvor aktivernes eksistens først kan be- eller afkræftes af en eller flere usikre fremtidige begivenheder, som er uden for virksomhedens kontrol.	Det kan fx omfatte en anlagt retssag, hvor det er muligt, virksomheden vil blive tilkendt en erstatning, men hvor udfaldet endnu er ukendt.

4.13.2 Indregning

Eventualforpligtelser og eventualaktiver indregnes ikke i balancen, men oplyses alene i noterne.

I nedenstående skema illustreres den regnskabsmæssige behandling af eventualforpligtelser og eventualaktiver i henhold til IAS 37:

Sandsynlighed for udfald	Regnskabsmæssig behandling: Forpligtelse	Regnskabsmæssig behandling: Aktiv
Overvejende sandsynligt/ "virtually certain" (>95% sandsynlighed)	Indregnes som en hensat forpligtelse	Indregnes som et aktiv

Sandsynlighed for udfald	Regnskabsmæssig behandling: Forpligtelse	Regnskabsmæssig behandling: Aktiv
Sandsynligt/ ”probable” (50-95% sandsynlighed)	Indregnes som en hensat forpligtelse	Et eventualaktiv, hvor en noteoplysning er krævet
Mulig, men ikke andsynlig/ ”possible but not probable” (5-50% sandsynlighed)	En eventualforpligtelse, hvor en noteoplysning er krævet	Ingen noteoplysning er krævet
Fjern/”remote” (<5% sandsynlighed)	Ingen noteoplysning er krævet	Ingen noteoplysning er krævet

Eventualforpligtelser

I praksis kan det være vanskeligt at sondre mellem eventualforpligtelser og hensatte forpligtelser. I den forbindelse er der god hjælp at hente i beslutningsdiagrammet i afsnit 4.12.1 *Definition* under overskriften *Sandsynlighed.*

For en række eventualforpligtelser kan det være svært at vurdere, om der sker et træk på virksomhedens ressourcer, eller foretage en pålidelig opgørelse af forpligtelsens størrelse. I disse tilfælde er vurderingen ofte afhængig af virksomhedens egen historik eller fremtidig økonomisk performance, men det kan også påvirkes af øvrige parters performance og udvikling.

I de meget sjældne tilfælde, hvor der ikke kan foretages en pålidelig måling af en hensat forpligtelse, må virksomheden ikke indregne denne, men skal i stedet oplyse om forpligtelsen som en eventualforpligtelse. Som det fremgår af IAS 37 og afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser,* må disse situationer i praksis antages at være meget sjældne.

I forbindelse med virksomhedssammenslutninger skal en overtagen virksomheds eventualforpligtelser indregnes i koncernregnskabet. Dette behandles nærmere i afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

Det skal vurderes ved hver regnskabsafslutning, om et træk på virksomhedens ressourcer bliver mere sandsynligt end ikke, da en eventualforpligtelse kan udvikle sig hen over året. Hvis det økonomiske træk bliver sandsynligt, og hvis beløbet kan måles pålideligt, skal der indregnes en hensat forpligtelse i det regnskabsår, hvor ændringen i trækket indtræffer. En eventualforpligtelse, som tidligere har været oplyst, kan dermed også blive så usandsynlig på et senere tidspunkt, at noteoplysning ikke længere er nødvendigt.

Eventualaktiver

Sondringen mellem eventualaktiver og aktiver, der indregnes i balancen, baseres på sandsynligheden for, at der sker en forøgelse af virksomhedens økonomiske ressourcer. Kun hvis det er overvejende sandsynligt (*”virtually certain”* efter IFRS), at aktivet aktualiseres, må det indregnes i balancen. Der er derfor forskel på, hvornår en eventualforpligtelse og et eventualaktiv skal indregnes i balancen.

Et eksempel på et eventualaktiv er en mulig modtagelse af en erstatning fra tredjemand ved et gunstigt udfald af en igangværende retssag, og hvor sandsynligheden for det gunstige udfald ikke er overvejende sandsynligt (*"virtually certain"*). Generelt gælder, at forudsætningen for indregning af et muligt erstatningskrav som et aktiv er, at der ikke længere skal være ankemuligheder for modparten.

Den del af en solidarisk hæftelse, der som udgangspunkt dækkes af andre, skal samtidig efter IAS 37 behandles som et eventualaktiv og derfor først indregnes i balancen, hvis det er overvejende sandsynligt, at den kommer til betaling.

Eksempel: Miljøforurening – en hensat forpligtelse og eventualforpligtelse er opstået på baggrund af det samme forhold

En virksomhed har sandsynligvis været årsag til miljøforurening. Virksomheden har identificeret det geografiske område, der sandsynligvis er forurenet. Hvorledes skal virksomheden forholde sig regnskabsmæssigt til dette forhold?

Løsning

Virksomheden indregner en hensat forpligtelse på baggrund af "best estimate" ud fra de krav, som forventes at blive rettet mod selskabet.

Herudover er der en risiko for, at forureningen kan strække sig ud over det af selskabet identificerede geografiske område. Denne risiko vurderes til at være "possible but not probable", hvorfor virksomheden skal oplyse om denne eventualforpligtelse.

Eksempel: Forsikringserstatning

En virksomhed har været nødt til at nedlukke sin produktion i en periode som følge af forhold, der er uden for virksomhedens kontrol. Virksomheden forventer at modtage erstatning fra sit forsikringsselskab som kompensation for, at virksomheden ikke har kunnet udøve sin aktivitet i perioden. Hvorledes skal virksomheden forholde sig regnskabsmæssigt til dette forhold?

Løsning

Indregning af forsikringserstatninger vil variere baseret på en række forskellige faktorer, herunder arten af kravet, den forventede størrelse og tidspunktet for tabet. Derudover påvirkes det af vurderingen af muligheden for at opnå betaling for tab og i sidste ende af forsikringsselskabets evne til at betale.

Der tillades først indregning af et eventualaktiv, når det er overvejende sandsynligt, at virksomheden modtager betaling. Dette er typisk, når forsikringsselskabet har accepteret, at der eksisterer et gyldigt krav, og ledelsen er overbevist om, at forsikringsselskabet kan opfylde sine forpligtelser. Kravet på forsikringsselskabet indregnes derfor ofte senere end de omkostninger, der kompenseres for.

4.13.3 Måling

Eftersom eventualforpligtelser og eventualaktiver ikke indregnes i regnskabet, gælder der ikke særlige regler for måling heraf. Der skal imidlertid oplyses et beløb i noterne, hvorfor der med fordel kan søges inspiration i reglerne for måling af fx hensatte forpligtelser ved fastlæggelsen af de beløbsmæssige oplysninger.

4.13.4 Oplysninger og præsentation

4.13.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Vores ÅRL-modelregnskab giver i note 28 et eksempel på, hvordan oplysningskravene opfyldes.

Eventualforpligtelser

Regnskabsklasse B

Virksomheder i regnskabsklasse B skal oplyse om:

- den samlede størrelse af sine eventualforpligtelser, herunder leasing-, kautions- og garantiforpligtelser samt andre eventualforpligtelser, og
- det samlede omfang af pantsætninger og sikkerhedsstillelser og angive den samlede regnskabsmæssige værdi af henholdsvis de pantsatte aktiver og de aktiver, der er stillet sikkerhed i.

Oplysningerne om eventualforpligtelser samt pant og sikkerhedsstillelser skal oplyses særskilt over for henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder. Virksomheder i regnskabsklasse B kan derfor nøjes med at oplyse eventualforpligtelser samlet, og det er dermed ikke et krav at specificere oplysningerne på hver kategori.

Regnskabsklasse C og D

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal derimod særskilt oplyse om størrelsen af sine eventualforpligtelser specificeret på følgende kategorier:

- Kautions- og garantiforpligtelser
- Forpligtelser i henhold til leasingaftaler, når disse ikke er indregnet i balancen
- Andre eventualforpligtelser.

Herudover skal en virksomhed, som har stillet pant eller anden sikkerhed i aktiver, angive omfanget af pantsætningerne og de pantsatte aktivers regnskabsmæssige værdi, specificeret for de enkelte poster. Oplysningskravet gælder også aktiver købt med ejendomsforbehold, indtil hele købesummen er betalt, eller likvide beholdninger, der er spærret eller deponeret til sikkerhed.

Oplysningerne om eventualforpligtelser samt pant og sikkerhedsstillelser skal oplyses særskilt over for henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder.

Det er krævet, at oplysningen gives samlet for henholdsvis eventualforpligtelser samt pant og sikkerhedsstillelser. Der opfordres dog til, at oplysningen om eventualforpligtelser overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder specificeres på de ovenfor angivne kategorier.

Eksempel: Sikkerhed i løsøre
En virksomhed har stillet sikkerhed i en produktionsmaskine i form af et løsørepantebrev. Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning
Ja. Der er tale om en pantsætning over for tredjemand, hvilket skal oplyses.

Eksempel: Skadesløsbrev i fast ejendom
En virksomhed har stillet sikkerhed i form af et skadesløsbrev i en fast ejendom. Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning
Sikkerhed ved skadesløsbrev kan gives, fx når der stilles sikkerhed for en kassekredit.

Der er tale om en sikkerhedsstillelse over for tredjemand, hvilket skal oplyses i regnskabet. Den maksimale hæftelse i skadesløsbrevet skal oplyses ligesom den regnskabsmæssige værdi af det sikrede, hvilket her er størrelsen på kassekreditten.

Eksempel: Bankgaranti
En bank har givet en garanti for, at virksomheden kan opfylde sin entreprise. Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning
Nej, det er ikke et krav, at der gives oplysninger om bankgarantien i virksomhedens regnskab.

Det er banken, der mod betaling påtager sig en risiko. Det er derfor banken, der skal oplyse om bankgarantien, eftersom banken har en risiko for at skulle dække virksomhedens forpligtelser. Hvis virksomheden ønsker at oplyse om bankgarantien, kan det dog frivilligt gøres.

Eksempel: Virksomhedspant

En dattervirksomhed har stillet virksomhedspant til sikkerhed for et mellemværende med banken. Skal der oplyses herom i selskabsregnskabet og koncernregnskabet?

Løsning

Virksomhedspant er sikkerhed i visse af virksomhedens aktiver. Pantet er flydende, hvorfor "værdien" af sikkerhedsstillelsen kan variere. Der skal oplyses herom i både selskabsregnskabet og i koncernregnskabet, hvis sikkerhedsstillelsen er væsentlig for koncernen. Der skal oplyses den maksimale hæftelse, som virksomhedspantet omfatter, herunder hvilke aktiver der er omfattet af pantet.

Eksempel: Pantsætning af datterselskabsaktier

Et moderselskab pantsætter aktier i et datterselskab til sikkerhed for en bankgæld. Skal der oplyses herom i modervirksomhedens regnskab?

Løsning

Ja, da der er tale om en pantsætning over for tredjemand.

Eksempel: Selvskyldnerkaution

Et datterselskab har afgivet selvskyldnerkaution over for et søsterselskab.

Skal der oplyses herom i datterselskabsregnskabet og koncernregnskabet?

Løsning

I datterselskabet stilles kautionen over for et søsterselskab. Dermed anses kautionen for at være afgivet over for tredjemand, hvorfor der skal oplyses herom i datterselskabsregnskabet.

I koncernregnskabet er gælden, hvor der er givet selvskyldnerkaution, derimod indregnet. Selvskyldnerkautionen skal derfor ikke oplyses, da koncernen ikke kan komme til at hæfte for mere end den indregnede gæld.

Eksempel: Negativ pledge

En virksomhed har garanteret, at de ikke pantsætter eller på andre måder anvender et aktiv som sikkerhedsstillelse (en såkaldt negativ pledge). Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Nej. Der er ikke tale om en faktisk sikkerhedsstillelse, som skal respekteres af andre kreditorer. Hvis virksomheden ønsker at oplyse om den negative pledge, kan det gøres frivilligt. Fx hvis virksomheden vil signalere til omverden, at der ikke pantsættes eksisterede aktiver på et senere tidspunkt.

Eksempel: Pantebreve i eget behold

En virksomhed har et tinglyst pantebrev i en fast ejendom. Pantebrevet er i virksomhedens eget behold. Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Nej. Et ejerpantebrev er et redskab til at reservere pant i en ejendom. Er pantebrevet i virksomhedens egen besiddelse, er der ikke sket en pantsætning over for tredjemand. Derfor skal der ikke oplyses herom i regnskabet.

Eksempel: Udbyttebegrænsningserklæring

En modervirksomhed har afgivet en udbyttebegrænsningserklæring over for banken. Skal der oplyses herom i virksomhedens regnskab?

Løsning

Nej. Der er ikke tale om en sikkerhedsstillelse eller pantsætning over for banken. Hvis virksomheden ønsker at oplyse om begrænsningen i fremtidige udbytter pga. erklæringen, kan det gøres frivilligt.

Eksempel: Hæftelser i sambeskatningsforhold

Et moderselskab er sambeskattet med en række datterselskaber, hvor der hæftes solidarisk for eventuelle forpligtelser over for skattemyndighederne, da moderselskabet er administrationsselskab. Skal der oplyses herom i modervirksomhedens regnskab og koncernregnskabet?

Løsning

Ja. Selskaber, der deltager i en sambeskatning, hæfter for kildeskatter (fx på udbytter og renter), og eventuelle hæftelser vedrørende de øvrige selskaber i sambeskatningen skal derfor oplyses i regnskabet. Selskaber hæfter desuden for skyldige selskabsskatter, som er opstået inden for sambeskatningskredsen. Derfor skal der også oplyses herom i regnskabet under eventualforpligtelser.

ÅRL stiller som udgangspunkt krav om beløbsmæssig oplysning om sambeskatningshæftelsen, hvilket i praksis kan være en udfordring, da de enkelte virksomheder ikke nødvendigvis har indsigt i øvrige koncernvirksomheders skatteforhold. Det er derfor PwC's opfattelse, at det vil være tilstrækkeligt at noteoplyse om eksistensen af sambeskatningshæftelsen uden angivelse af beløb.

I koncernregnskabet skal der ikke oplyses om hæftelser i sambeskatningsforhold, da hæftelser mellem koncernselskaber elimineres.

Eksempel: Hensigts- og støtteerklæringer

Et moderselskab har afgivet en støtteerklæring over for et datterselskab. Skal der oplyses herom i modervirksomhedens regnskab?

Løsning

Hensigts- og støtteerklæringer er typisk formuleret således, at modervirksomheden ikke er juridisk forpligtet over for datterselskabet. Der skal derfor normalt ikke oplyses en eventualforpligtelse i modervirksomhedens regnskab.

Hensigts- og støtteerklæringer kan dog være juridisk bindende for modervirksomheden alt afhængig af formuleringen på samme vilkår som øvrige garantiforpligtelser. I så fald skal de oplyses som en eventualforpligtelse. En støtteerklæring er juridisk bindende, når den er udstedt til en begrænset personkreds (fx en kreditor), og når erklæringen er formuleret således, at ledelsen i datterselskabet på anfordring kan udnytte tilsagnet, hvis der er behov for dette.

Efter IFRS kan det være en finansiel garanti, hvis der er tale om en specifik hæftelse.

Eventualaktiver

Regnskabsklasse C stor og D

Der skal oplyses om karakteren og værdien af virksomhedens eventualaktiver. Oplysninger om eventualaktiver gælder således ikke for virksomheder i regnskabsklasse B eller mellemstor C.

Ikke-balanceførte arrangementer

Som et supplement til lovens krav om oplysning af eventualforpligtelser er der i ÅRL § 94 a for virksomheder i regnskabsklasse C og D et oplysningskrav om ikke-balanceførte arrangementer. Kravet gælder således ikke for virksomheder i regnskabsklasse B. Der er tale om en opsamlingsbestemmelse, som har til hensigt at sikre, at virksomhederne ikke kan undlade at oplyse om risici og fordele ved at konstruere et arrangement, hvor væsentlige aktiver og forpligtelser ikke indregnes i balancen.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal således oplyse om ikke-balanceførte arrangementer, hvad angår karakteren af og det forretningsmæssige formål med de ikke-balanceførte arrangementer. Oplysningerne er imidlertid kun påkrævede, såfremt de er nødvendige for vurderingen af virksomhedens finansielle stilling. Virksomhederne skal også oplyse om arrangementernes finansielle indvirkning på virksomheden, herunder de risici og fordele, som opstår i forbindelse med arrangementet, hvis det er nødvendigt for at bedømme virksomhedens finansielle stilling.

Denne opsamlingsbestemmelse skal sikre, at virksomhederne ikke kan aftale konstruktioner, som har stor betydning for vurderingen af virksomhedens finansielle stilling, uden at det bliver oplyst til regnskabsbrugerne. Eksempler på ikke-balanceførte arrangementer er fx hæftelse på grundlag af factoring af tilgodehavender, kombinerede salgs- og tilbagekøbskontrakter eller konsignationslageraftaler etc.

4.13.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Eventualforpligtelser

I noterne skal følgende oplysninger gives om eventualforpligtelser:

- For hver gruppe af eventualforpligtelser skal der – medmindre det vurderes meget usandsynligt, at afklaringen af en eventualforpligtelse vil medføre et træk på virksomhedens økonomiske ressourcer – oplyses en beskrivelse af eventualforpligtelsen. Der skal om muligt:
  - angives et skøn over den beløbsmæssige effekt, opgjort i overensstemmelse med principperne for hensatte forpligtelser
  - omtales usikkerheder vedrørende beløbet og/eller tidspunktet for trækket på virksomhedens økonomiske ressourcer og
  - oplyses om eventuelle refusionsmuligheder.
- Finansielle garantier oplyses i forfaldsanalysen for finansielle forpligtelser.

Udspringer en hensat forpligtelse og en eventualforpligtelse af den samme begivenhed, skal oplysningerne gives på en sådan måde, at sammenhængen mellem den hensatte forpligtelse og eventualforpligtelsen fremgår.

I vores IFRS-modelregnskab, note 17 er givet et eksempel på oplysningerne om eventualforpligtelser efter IFRS.

Eventualaktiver

I noterne skal følgende oplysninger gives om eventualaktiver:

- For hver gruppe af eventualaktiver skal der – medmindre det vurderes meget usandsynligt, at eventualaktivet vil medføre en forøgelse af virksomhedens økonomiske ressourcer – foretages en beskrivelse af eventualaktivet. Der skal om muligt:
  - angives et skøn over den beløbsmæssige effekt, opgjort i overensstemmelse med principperne for hensatte forpligtelser og
  - foretages en omtale af usikkerheder vedrørende beløbet og/eller tidspunktet for forøgelsen af virksomhedens økonomiske ressourcer.

I sjældne tilfælde kan specifikke oplysninger om eventualaktiver medføre en svækkelse af virksomhedens position som følge af det forhold, som eventualaktivet vedrører. I så fald kan de pågældende oplysninger undlades, men virksomheden skal i stedet give generelle oplysninger om eventualaktivet samt oplyse og begrunde, hvorfor de specifikke oplysninger ikke er medtaget.

Vores IFRS-modelregnskab giver i note 17 et eksempel på oplysninger om eventualaktiver efter IFRS.

Gælder både for eventualforpligtelser og eventualaktiver

Hvis det ikke er praktisk muligt at medtage oplysninger om eventualforpligtelser eller eventualaktiver, skal dette forhold oplyses.

Hvis angivelse af en række af de krævede oplysninger for både eventualforpligtelser og eventualaktiver – i meget sjældne tilfælde – kan medføre en væsentlig svækkelse af virksomhedens position i relation til det forhold, som eventualforpligtelsen eller eventualaktivet vedrører, kan de pågældende oplysninger undlades. Virksomheden skal i en sådan situation i stedet give generelle oplysninger om eventualforpligtelsen eller eventualaktivet samt oplyse og begrunde, hvorfor de specifikke oplysninger ikke er medtaget.

Eksempel: Potentiel retssag mod konkurrent

En konkurrent til virksomheden har anlagt en retssag vedr. krænkelse af konkurrentens patentrettigheder. Ledelsen har vurderet, at sagen sandsynligvis vil koste selskabet 100 mio. DKK. Kan virksomheden undlade at give detaljerede oplysninger om forpligtelsen som krævet efter IAS 37, afsnit 84 og 85?

Løsning

Ja, i særtilfælde. En specifik indikation af, hvem modparten er, i kombination med angivelse af det tab, som ledelsen forventer, sagen vil medføre, må antages at svække selskabets forhandlingsposition væsentligt.

Virksomheden skal imidlertid oplyse om retstvistens art og baggrunden for, at yderligere information ikke oplyses (IAS 37, afsnit 92).

En sådan undtagelse antages ikke at være mulig under ÅRL, som ikke har en skadesklausul på hensatte forpligtelser og eventualforpligtelser.

5. Resultatopgørelsen med tilhørende noteoplysninger

ÅRL og de internationale regnskabsstandarder har en balanceorienteret tilgangsvinkel. Det betyder, at resultatopgørelsen i princippet er en specifikation af ændringerne i egenkapitalen. Heri ligger dog ikke, at balancen er vigtigere end resultatopgørelsen. Resultatopgørelsen specificerer resultatet for en bestemt periode, så regnskabsbrugeren har mulighed for at vurdere virksomhedens indtjeningsevne.

Resultatopgørelsen er behandlet i ÅRL §§ 18, 19, 22-24, 28-29, 31-32, 49-50, 78, 81, 83 b, 95, 96, 98 a, 98 b, 102, 103, 118, 120, 126 og i lovens bilag 2 samt i IAS 1 og IAS 33.

5.1 Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen

5.1.1 ÅRL

Alle virksomheder skal udarbejde en resultatopgørelse, uanset om de skal følge regnskabsbestemmelserne for virksomheder i regnskabsklasse A, B, C eller D.

Resultatopgørelsen består af indregnede indtægter og omkostninger.

Indtægter defineres i ÅRL's bilag 1 som *"stigninger i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigninger i egenkapitalen".*

Omkostninger defineres som *"fald i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af afgang eller værdiforringelse af aktiver eller stigning i forpligtelser, som medfører fald i egenkapitalen".*

I princippet skal alle indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Følgende beløb må dog ikke indregnes i resultatopgørelsen, men skal indregnes direkte i egenkapitalen:

- Opskrivninger af materielle anlægsaktiver og immaterielle anlægsaktiver, der handles på et aktivt marked, kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder
- Indtægter og omkostninger ved køb og salg af egne kapitalandele
- Indtægter og omkostninger, der hidrører fra aktiver og forpligtelser, som virksomheden udelukkende benytter til at sikre værdien af fremtidige pengestrømme (regnskabsmæssig afdækning)
- Forskelsbeløb, der er opstået ved valutakursomregning af nettoaktiverne i selvstændige udenlandske enheder
- Ændringer i anvendt regnskabspraksis
- Rettelse af væsentlige fejl
- Aktuarmæssige gevinster og tab vedrørende pensionsforpligtelser.

Indskud fra ejere betragtes heller ikke som en indtægt, der indregnes i resultatopgørelsen, ligesom udlodninger ikke betragtes som en omkostning. Indskud, udlodning og uddeling, der gennemføres som led i kapitalfremskaffelse, og tilbageførsel af indskudt kapital, henholdsvis fordeling af overskud til virksomhedsdeltagerne, må derfor ikke indregnes i resultatopgørelsen, men skal indregnes direkte i egenkapitalen.

Virksomheder i regnskabsklasse B, C og D skal opstille resultatopgørelsen i overensstemmelse med skemaerne i bilag 2 i ÅRL. Virksomhederne kan her vælge mellem enten den artsopdelte eller den funktionsopdelte resultatopgørelse i beretningsform.

I den artsopdelte resultatopgørelse opgøres omkostninger efter deres art – eksempelvis afskrivninger, personaleomkostninger og reklameomkostninger. Fordelen ved denne metode er, at den ofte er simpel for virksomheden at anvende.

I den funktionsopdelte resultatopgørelse opgøres omkostninger efter funktion. Dette vurderes ud fra, hvilken funktion omkostningen har i forhold til varesalget (omkostningstype), herunder i produktionsomkostninger, distributionsomkostninger og administrationsomkostninger. Især for større virksomheder vil denne metode ofte kunne give en mere relevant information for regnskabsbrugerne. Til gengæld kan metoden kræve komplicerede beregninger til allokeringen, ligesom der kan være større behov for skøn ved allokering af omkostninger mellem funktioner.

Om opstillingen af resultatopgørelsen generelt, kan det tilføjes:

- Poster, som i ÅRL's skemaer er betegnet med arabertal (1, 2, 3...), kan opdeles.
- Det er tilladt at tilføje yderligere subtotaler i resultatopgørelsen, hvis det fremmer overskueligheden, og hvis posternes indbyrdes rækkefølge ikke ændres.
- Det er tilladt at sammendrage arabertalsposter, hvis det fremmer overskueligheden. De sammendragne poster skal specificeres i noterne.
- Nye arabertalsposter kan tilføjes, hvis deres indhold ikke er dækket af en eksisterende post samt er med til at fremme regnskabets overskuelighed og derved det retvisende billede.

Benævnelsen af arabertalsposterne skal tilpasses, hvis virksomhedens særlige forhold kræver det.

Særlige poster

Det er ikke tilladt at samle væsentlige eller specielle poster i en særskilt linje, som er benævnt "Særlige poster", hvilket ellers er muligt under IFRS. Usædvanlige forhold – fx hensættelser til omstrukturering og nedskrivninger på anlægsaktiver – skal indarbejdes under de arter og funktioner, de vedrører. Benyttes den artsopdelte resultatopgørelse, skal disse forhold normalt indarbejdes under henholdsvis "Andre eksterne omkostninger" og "Nedskrivninger af anlægsaktiver". Hvis der i regnskabsåret har været indtægts- eller omkostningsposter, som er særlige på grund af deres størrelse eller art, skal der gives noteoplysninger herom, jf. ÅRL § 67 a, ligesom forholdet normalt kræves omtalt i en eventuel ledelsesberetning.

Særlige bestemmelser for poster og transaktioner i resultatopgørelsen

Virksomheder i regnskabsklasse B-D skal give sammenligningstal for resultatopgørelsens poster. Der henvises til afsnit 3.4 *Sammenligningstal.*

ÅRL indeholder særlige bestemmelser for enkelte af posterne i resultatopgørelsen.

Post i resultat-opgørelsen	Særlige bestemmelser
Produktions-omkostninger (funktions-opdelt resultat-opgørelse)	Produktionsomkostninger i den funktionsopdelte resultatopgørelse skal indeholde de omkostninger, der i produktionen er medgået for at opnå nettoomsætningen. Kun omkostninger, som er afholdt for at opnå årets indregnede omsætning, må således medtages, mens omkostninger til produktion af varer, som ikke indregnes i den aktuelle periodes netto-omsætning, ikke må indregnes.
Ændring i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling (artsopdelt resultatopgørelse)	Posten viser formindskelse eller forøgelse i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling. Lagerændringen udgøres i almindelighed af omkostninger til råvarer og hjælpemidler samt personaleomkostninger. Som følge af modregningsforbuddet i § 13, stk. 1, nr. 8, må størrelsen af disse omkostninger dog hverken formindskes eller forøges som følge af ændring i varelageret. Heri skal indgå hele årets afholdte omkostning til fx personale. Derfor vil modposten til varelageret netop være ændring i lagre af varer og varer under fremstilling. Der er således tale om en form for bruttoopgørelse i den artsopdelte resultatopgørelse, hvor omkostninger og lagerreguleringer opdeles for færdigvarer og varer under fremstilling. Bruttoficeringen af færdigvarer og varer under fremstilling giver regnskabsbrugeren mulighed for at vurdere aktiviteten i virksomheden ved at lægge nettoomsætningen og posten "Ændringer i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling" sammen. Samtidig præsenteres de fulde personaleomkostninger, andre eksterne omkostninger og omkostninger til råvarer og hjælpematerialer, som er afholdt i regnskabsåret, uanset om nogle af disse er lagt på lager.
Arbejder udført for egen regning og opført under aktiver (artsopdelt resultatopgørelse)	Posten skal vises særskilt i resultatopgørelsen og er en modpost til de aktiverede omkostninger som følge af modregningsforbuddet i § 13, stk. 1, nr. 8. Størrelsen af personaleomkostninger og øvrige omkostnings-poster forbliver derfor uændret, jf. også ovenfor under ændring i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling.
Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer (artsopdelt resul-tatopgørelse)	I modsætning til posten "Produktionsomkostninger" skal posten "Om-kostninger til råvarer og hjælpematerialer" i den artsopdelte resultat-opgørelse indeholde alle periodens omkostninger til råvarer og hjælpe-materialer – også de omkostninger, som går til at forøge lagre af færdigvarer og varer under fremstilling.

Post i resultat-opgørelsen	Særlige bestemmelser
Andre drifts-omkostninger og andre drifts-indtægter	Andre driftsomkostninger og driftsindtægter omfatter sekundære aktiviteter og vil derfor normalt ikke kunne rumme usædvanlige poster, der hidrører fra den primære drift. Gevinster ved salg af anlægsaktiver klassificeres fx som ”Andre driftsindtægter”. Herunder klassificeres også offentlige tilskud fra fx COVID-19 hjælpepakkerne. Avance ved salg af kapitalandele i associerede virksomheder klassificeres normalt under ”Andre driftsindtægter” i koncernregnskabet.
Bruttofortjeneste eller bruttotab	Små og mellemstore virksomheder kan vælge at sammendrage visse poster i resultatopgørelsen til ”Bruttofortjeneste” eller ”Bruttotab”. Posterne er for den *funktionsopdelte* resultatopgørelse ”Nettoomsætning”, ”Produktionsomkostninger” og ”Andre driftsindtægter”. For den *artsopdelte* resultatopgørelse gælder det posterne ”Nettoomsætning”, ”Ændringer i lagre af færdigvarer og varer under fremstilling”, ”Arbejde udført for egen regning og opført under aktiver”, ”Andre driftsindtægter” samt ”Eksterne omkostninger”, herunder ”Omkostninger til råvarer og hjælpematerialer” og ”Andre eksterne omkostninger”.
Personale-omkostninger	Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal specificere personaleomkostninger i lønninger, pensioner og andre omkostninger til social sikring. Hvis denne specifikation ikke fremgår af resultatopgørelsen, skal oplysningen gives i noterne. Virksomheder i regnskabsklasse B, der udarbejder en artsopdelt resultatopgørelse, skal specificere ovenstående poster, når disse ikke direkte kan læses af resultatopgørelsen. Disse kan derfor ikke gøre brug af undtagelsen fra at vise disse oplysninger.
Indtægter af kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder	Indtægter fra kapitalandele i dattervirksomheder og kapitalinteresser, herunder associerede virksomheder skal præsenteres som særskilte poster i resultatopgørelsen, uanset om kapitalandelene måles til kostpris eller indre værdi. Foruden resultatandele, udbytte og lignende kan indtægter af kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder samt kapitalinteresser også indeholde gevinster og tab ved afståelse af kapitalandele, hvis det samtidig specificeres i en note. Alternativt skal gevinst og tab ved afståelse af kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder samt kapitalinteresser, medtages som ”Andre driftsindtægter” henholdsvis ”Andre driftsomkostninger”.

Post i resultat-opgørelsen	Særlige bestemmelser
Særlige poster	Det er ikke tilladt at klassificere poster som ekstraordinære indtægter eller omkostninger i regnskabet. Virksomheden skal derimod i noterne oplyse om indtægts- og udgifts-poster, som er særlige grundet deres størrelse eller art. Det omfatter bl.a. oplysninger om: • Tilbageførsler af nedskrivninger på omsætningsaktiver • Nedskrivninger på omsætningsaktiver, som overstiger normale nedskrivninger • Nedskrivninger på anlægsaktiver • Tilbageførsler af nedskrivninger på anlægsaktiver • Omstruktureringsomkostninger • Afhændelse af investeringer eller anlægsaktiver • Afgørelse af retssager. Det er forhold, der af ledelsen anses for usædvanlige af deres karakter. I det omfang størrelse og art af en særlig post – eksempelvis et tab eller gevinst ved afhændelse af et materielt aktiv – er præsenteret på en særskilt linje i resultatopgørelsen, og størrelsen og arten af posten dermed kan ses direkte af resultatopgørelsen, er det ikke et krav også at noteoplyse det.

Nedenstående tabel viser klassifikationen af en række udvalgte transaktioner i resultatop-gørelsen:

Transaktion	Særlige bestemmelser
Nedskrivninger af varebeholdninger vedrørende den ordinære drift	Nedskrivningerne skal klassificeres som ”Produktionsomkostninger” i den funktionsopdelte resultatopgørelse og som ”Ændringer i varelager” i den artsopdelte resultatopgørelse. Hvis nedskrivningerne er af en sådan størrelse, eller efter andre af virk-somhedens forhold er ud over det normale, skal de oplyses separat, jf. ÅRL § 67 a. Det kan enten gøres i noterne eller i en særskilt post inden for linjen.
Nedskrivninger af tilgodehaven-der fra salg vedrørende den ordinære drift	Nedskrivningerne skal klassificeres som ”Administrationsomkostninger” el-ler ”Distributionsomkostninger” i den funktionsopdelte resultatopgørelse og som ”Andre eksterne omkostninger” i den artsopdelte resultatopgørelse. Hvis nedskrivningerne er af en sådan størrelse, eller efter virksomhedens forhold er ud over det normale, skal de oplyses separat. Det kan enten gø-res i noterne eller i en særskilt post inden for linjen.

Transaktion	Særlige bestemmelser
Af- og nedskrivninger samt personaleomkostninger (funktionsopdelt resultatopgørelse)	Ud fra tilknytning skal både af- og nedskrivninger samt personaleomkostninger medregnes under posterne "Produktionsomkostninger", "Distributionsomkostninger" og "Administrationsomkostninger" i den funktionsopdelte resultatopgørelse.
Ledelsesudlån	Lovgrundlaget (ÅRL § 73) angiver de særlige oplysningskrav ved udlån til ledelsen. Ved udlån til ledelsen skal der sammen med oplysning om tilgodehavendet anføres årets tilbagebetaling og den tilskrevne rente. Der er ikke krav om sammenligningstal. Disse noteoplysninger gælder ikke ved udlån til kapitalejere, som ikke samtidig udgør en del af ledelsen, uanset om udlånene er lovlige eller ulovlige.

Entydig henførsel ikke mulig

Det forekommer, at fx nedskrivning på goodwill ikke kan henføres entydigt til en funktion, eftersom nedskrivningen kan vedrøre flere aktiviteter i en virksomhed eller i en koncern (fx hvis goodwill omfatter flere virksomheder). I de tilfælde, hvor virksomheden benytter den funktionsopdelte resultatopgørelse, har ERST anerkendt, at nedskrivningen af goodwill kan vises i umiddelbar forlængelse af funktionerne med behørig noteoplysning om forholdet. I disse særlige tilfælde vil det være muligt at indsætte en mellemtotal mellem funktionerne og den særlige post, der viser resultat af primær drift før nedskrivning på goodwill, og herefter vise nedskrivningen i en linje i forlængelse af mellemtotalen.

Resultatdisponering

Ledelsens forslag til beslutning om anvendelse af virksomhedens overskud eller dækning af underskud skal for virksomheder i klasse B placeres i tilknytning til resultatopgørelsen og fremgå som en særskilt post i egenkapitalen under "Overført overskud eller underskud". For virksomheder i klasse C og D skal resultatdisponeringen præsenteres i en note.

Hvis der er udbetalt ekstraordinært udbytte i løbet af året, skal det ligeledes fremgå af resultatdisponeringen. Eventuelt ekstraordinært udbytte efter regnskabsårets udløb, men før godkendelsen af årsrapporten for det netop afsluttede regnskabsår skal fremgå i tilknytning til resultatdisponeringen.

Det er ikke et krav, at virksomheder i regnskabsklasse B skal udarbejde en egenkapitalopgørelse. Det betyder, at forslag til udlodning af udbytte skal vises som en særskilt post i balancen, såfremt der ikke frivilligt udarbejdes en egenkapitalopgørelse. Det er ikke tilladt at præsentere forslag til udlodning af udbytte som en forpligtelse, før de deklareres på generalforsamlingen.

I koncernregnskabet skal minoritetens forholdsmæssige andel af resultatet opføres som en særskilt post i resultatdisponeringen og som en særskilt post under egenkapitalen. Minoriteternes andel af datterselskabernes resultat er således ikke længere en linje i resultatopgørelsen. Se nærmere herom i afsnit 9 *Koncernregnskab.*

Eksempel: Præsentation af resultatdisponeringen

Et moderselskab ejer en række datter- eller associerede virksomheder. De er indregnet efter indre værdis metode. Det er krævet, at værdireguleringerne bindes under egenkapitalreserven "Reserve for nettoopskrivninger efter indre værdis metode".

Skal værdireguleringerne af nettoopskrivning efter indre værdis metode fremgå af resultatdisponeringen?

Løsning

Det er alene krævet, at forslag til udbytte og ekstraordinært udbytte udloddet i regnskabsåret skal fremgå særskilt af resultatdisponeringen.

I regnskabsklasse C og D vil opgørelsen af indre værdis reserve fremgå i egenkapitalopgørelsen. En egenkapitalopgørelse er ikke et krav i regnskabsklasse B, derfor skal ændringen af nettoopskrivningen vises i en resultatdisponering i en klasse B-virksomhed, der ikke præsenterer en egenkapitalopgørelse.

Segmentoplysninger – fordeling af nettoomsætning

Store klasse C-virksomheder og virksomheder i regnskabsklasse D skal angive nettoomsætningens fordeling på aktiviteter og på geografiske markeder, hvis aktiviteterne henholdsvis markederne afviger indbyrdes. Der henvises til det særskilte afsnit 10.2 *Segmentoplysninger* – herunder lempelsesmuligheder vedrørende afgivelse af segmentoplysninger.

Ophørende aktiviteter

For virksomheder i regnskabsklasse C og D skal ophørende aktiviteter – i lighed med IFRS – præsenteres særskilt på en post i resultatopgørelsen (og balancen) benævnt "Årets resultat af ophørte aktiviteter". Beløbene skal ligeledes specificeres i noterne. Se nærmere herom i afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg.*

5.1.2 Internationale regnskabsstandarder

I modsætning til ÅRL anvender IAS 1 begrebet totalindkomst. Totalindkomstopgørelsen består af en resultatopgørelse, svarende til resultatopgørelsen efter ÅRL, og en efterfølgende opgørelse af anden totalindkomst. Anden totalindkomst indeholder samtlige af de i regnskabsåret indregnede indtægter og omkostninger, der ikke indgår i resultatopgørelsen. Anden totalindkomst er dog eksklusive transaktioner med ejerne, herunder eksempelvis kapitalforhøjelse/-nedsættelse og udbytte. Det betyder, at totalindkomsten sammen med transaktioner med virksomhedens ejere vil udgøre årets samlede ændring i egenkapitalen.

Resultatopgørelsen

I lighed med ÅRL kan der vælges mellem den artsopdelte eller den funktionsopdelte resultatopgørelse. Det angives i IAS 1, at en opdeling efter funktion ofte vil give regnskabsbrugere mere relevante oplysninger end en opdeling efter art. Dette må imidlertid bedømmes konkret.

IAS 1 indeholder dog ikke krav om, at bestemte skemaer anvendes ved opstillingen af resultatopgørelsen. Oplysning om arts- eller funktionsopdeling kan også oplyses i noterne.

Vælger virksomheden at klassificere omkostningerne efter funktion i resultatopgørelsen, skal den give yderligere oplysninger om omkostningernes art i noterne. Standarden nævner ikke specifikt, hvilke oplysninger der skal gives, men angiver eksempler på omkostningsarter:

- Afskrivninger
- Amortiseringer
- Personaleomkostninger, herunder aktiebaseret vederlæggelse
- Eksterne omkostninger.

Resultatopgørelsen skal som minimum indeholde følgende regnskabsposter:

- Nettoomsætning
- Renteindtægter på finansielle aktiver, der måles til amortiseret kostpris og indgår i virksomhedens driftsaktivitet
- Gevinster og tab ved ophør med indregning af finansielle aktiver målt til amortiseret kostpris
- Finansielle omkostninger
- Nedskrivninger (inkl. tilbageførsler heraf) på finansielle aktiver
- Andel af resultat i associerede virksomheder og joint ventures opgjort efter den indre værdis metode efter skat
- Gevinster og tab som følge af, at finansielle aktiver reklassificeres til dagsværdi via resultatopgørelsen
- Gevinster og tab tidligere ført i anden totalindkomst, der recirkuleres til resultatopgørelsen som følge af, at et finansielt aktiv reklassificeres fra dagsværdi via anden totalindkomst til dagsværdi via resultatopgørelsen
- Indkomstskatter
- Et samlet resultat af ophørte aktiviteter og værdiregulering ved omklassifikation til ophørt aktivitet eller ved endelig afhændelse af sådanne aktiver
- Årets resultat
- En fordeling af årets resultat på henholdsvis modervirksomhedens aktionærer og minoritetsinteresserne
- Indtjening pr. aktie og udvandet indtjening pr. aktie (hvis virksomheden er omfattet af IAS 33, jf. senere i dette afsnit).

Virksomheder skal tilføje yderligere regnskabsposter, overskrifter og mellemtotaler, hvis det er relevant for forståelse af virksomhedens finansielle resultater. Når der tilføjes mellemtotaler, skal de:

- Bestå af regnskabsposter, som indregnes og måles i overensstemmelse med IFRS
- Præsenteres og navngives tydeligt og let forståeligt
- Være konsistente på tværs af perioder
- Ikke præsenteres mere iøjnefaldende end mellemtotaler og totaler krævet af IFRS
- Afstemmes til mellemtotaler i overensstemmelse med IFRS.

Særlige bestemmelser for resultatopgørelsen

I lighed med ÅRL indeholder IAS 1 også nogle særlige bestemmelser for resultatopgørelsen.

Post i resultat-opgørelsen	Særlige bestemmelser
Modregning	Indtægter og omkostninger må ikke præsenteres modregnet, medmindre det kræves eller tillades i henhold til en anden standard eller ensartede gevinster/tab, og de hermed forbundne omkostninger ikke er væsentlige. Posterne skal i så fald sammendrages med poster af samme art eller funktion.
Væsentlige indtægter/omkostninger	Hvis der i det ordinære resultat indgår indtægter eller omkostninger, der isoleret set er af en sådan størrelse, art eller hyppighed, at oplysningen herom er væsentlig for forståelsen af årsregnskabet, skal der gives oplysninger om arten og den beløbsmæssige størrelse heraf. Disse oplysninger kan gives via en særskilt specifikation i resultatopgørelsen eller som en noteoplysning. Standarden giver bl.a. følgende ikke-udtømmende eksempler: • Nedskrivninger af varebeholdninger og anlægsaktiver samt tilbageførsel heraf • Omstruktureringer af virksomhedens aktiviteter samt tilbageførsler heraf • Afhændelse af anlægsaktiver • Afhændelse af investeringsaktiver (IAS 39) • Retssager • Tilbageførsler af hensatte forpligtelser. Bemærk, at kun væsentlige poster skal forklares/udskilles – væsentlighed må afgøres ud fra størrelse og karakter (sædvanlig/usædvanlig, tilbagevendende/engangskarakter). Det fremgår ikke af IAS 1, hvorledes posterne skal benævnes i resultatopgørelsen. Ofte ses benævnelsen "Særlige poster".
Ophørende aktivitet	Hvis der har været ophørende aktivitet, kræver IFRS 5, at resultat af fortsættende aktivitet henholdsvis ophørende aktivitet, som tilfalder modervirksomhedens aktionærer henholdsvis den ikke-kontrollerende interesse, præsenteres separat. Se afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg.*
Minoritetens andel af koncernresultatet	I koncernregnskabets resultatopgørelse må minoritetsinteressens andel ikke fremstå som en omkostning. Der skal i tilknytning til resultatopgørelsen angives en fordeling af årets resultat til henholdsvis minoritetsaktionærerne og modervirksomhedens aktionærer.

Herudover kræver IAS 1, at udbytteforslag og udbytte pr. aktie angives i tilknytning til egenkapitalopgørelsen eller i en note.

IAS 33 kræver, at børsnoterede virksomheder i tilknytning til resultatopgørelsen oplyser indtjening pr. aktie og udvandet indtjening pr. aktie, jf. nedenfor.

Opgørelse over anden totalindkomst

Resultatopgørelsen skal suppleres med en særskilt opgørelse over anden totalindkomst, som består af indtægter og omkostninger indregnet uden om resultatopgørelsen.

De indtægter og omkostninger, som indregnes i anden totalindkomst, er:

- Ændringer i opskrivninger på immaterielle og materielle aktiver
- Valutakursregulering ved omregning af regnskaber fra udenlandske enheder
- Værdireguleringer på finansielle aktiver
- Sikring af fremtidige pengestrømme
- Aktuarmæssige tab og gevinster vedrørende ydelsesbaserede pensionsordninger
- Anden totalindkomst i associerede virksomheder og joint ventures
- Skat vedrørende poster indregnet i anden totalindkomst.

Præsentation af totalindkomstopgørelsen

Indtægter og omkostninger indregnet i anden totalindkomst skal opdeles på poster, der senere recirkuleres til resultatopgørelsen (fx regnskabsmæssig sikring og valutakursreguleringer), og dem som ikke gør (fx aktuarmæssige gevinster og tab på ydelsesbaserede pensionsordninger og opskrivning af im- og materielle aktiver). Dette gælder ligeledes anden totalindkomst vedrørende associerede virksomheder og joint ventures.

Virksomhedens totalindkomst (resultatopgørelsen og anden totalindkomst) skal vises enten som:

1. To adskilte opgørelser – en traditionel resultatopgørelse (”income statement”) suppleret med en opgørelse af anden totalindkomst (”other comprehensive income”)
2. Én sammenhængende opgørelse – totalindkomstopgørelse over alle indtægter og omkostninger (”statement of comprehensive income”). Reelt en resultatopgørelse, der er direkte sammenhængende med opgørelsen af anden totalindkomst.

Det er valgfrit, om virksomheden vil anvende model 1 eller model 2.

Totalindkomstopgørelsen skal ud over posterne, som er nævnt ovenfor, under resultatopgørelsen som minimum indeholde:

- Regnskabsårets resultat
- Indtægter og omkostninger, indregnet under anden totalindkomst, præsenteret efter art
- Andel af anden totalindkomst vedrørende associerede virksomheder og joint ventures
- Samlet totalindkomst
- En fordeling af samlet totalindkomst på henholdsvis modervirksomhedens aktionærer og minoritetsinteresserne.

Hvis model 1 anvendes, skal opgørelsen af anden totalindkomst vises umiddelbart efter resultatopgørelsen. Det er ikke muligt at præsentere opgørelsen af anden totalindkomst sammen med egenkapitalopgørelsen.

Indtjening pr. aktie

Følgende virksomheder skal oplyse om indtjening pr. aktie:

- Virksomheder, hvis egenkapitalinstrumenter handles på et aktivt marked
- Virksomheder, som er undervejs til at handle deres egenkapitalinstrumenter på et aktivt marked.

Kravet er gældende, uanset om der er tale om et reguleret marked eller ej.

Der skal oplyses om såvel aktuel som udvandet indtjening pr. aktie. Oplysninger om indtjening pr. aktie skal gives i tilknytning til resultatopgørelsen i virksomhedens årsregnskab. Dvs. at hvor der vises en samlet opgørelse over indregnede indtægter og omkostninger (jf. model 2 ovenfor), oplyses indtjening pr. aktie i tilknytning hertil.

I de tilfælde, hvor der præsenteres en sædvanlig resultatopgørelse (jf. model 1 ovenfor), oplyses indtjening pr. aktie i tilknytning hertil. Angives resultatet for den ophørende aktivitet i resultatopgørelsen, jf. IFRS 5 om ophørende aktiviteter, skal aktuel og udvandet indtjening pr. aktie tillige gives for denne del af resultatet.

Indtjeningen skal opgøres som den del, der kan henføres til modervirksomhedens aktionærer. Har virksomheden flere aktieklasser og er nogle af disse berettiget til forlods udbytte, anses de som præferenceaktier. Udbyttet på disse præferenceaktier skal ved beregningen fragå i indtjeningen, der henføres til moderselskabets aktionærer.

Ved opgørelse af aktuel indtjening pr. aktie opgøres antal aktier som det gennemsnitlige antal udestående, ordinære aktier.

Ved opgørelse af udvandet indtjening indregnes effekten af potentielle aktier, som vil udvande de eksisterende aktionærers indtjening. Potentielle aktier foreligger, når indehaveren af rettigheden enten nu eller på et senere tidspunkt vil være berettiget til at erhverve eller tegne aktier i virksomheden.

Ved opgørelse af udvandet indtjening pr. aktie justeres indtjening med en eventuel effekt ved konvertering af konvertible obligationer mv. (renter), i det omfang en konvertering vil have en udvandende effekt. Endvidere justeres for forøgelsen af antallet af potentielle aktier, i det omfang dette vil have en udvandende effekt. En udvandende effekt foreligger, hvis konvertering til aktier vil medføre et fald i et overskud pr. aktie eller en stigning i et underskud pr. aktie. Oplyst udvandet indtjening pr. aktie må således ikke være bedre end aktuel indtjening pr. aktie.

I forbindelse med aktiebaseret aflønning gælder særlige bestemmelser, hvorved der tages hensyn til, at rettighederne måske ikke er fuldt optjente.

IFRS-modelregnskabet indeholder på side 9 samt i note 22 et eksempel på oplysninger om indtjening pr. aktie.

5.2 Indregning af indtægter efter ÅRL

Indregning af indtægter fra salg af varer og serviceydelser er behandlet i ÅRL § 49, IAS 18, IFRS 15, IFRIC 13, IFRIC 15, SIC 31 samt begrebsrammen for IFRS. Indregning af entreprisekontrakter er herudover behandlet i ÅRL §§ 26, 49 og 83 b samt IAS 11 og IFRIC 15 og IFRS 15. IAS 18 og IAS 11 samt IFRIC 15 er trukket tilbage af IASB i forbindelse med udsendelse af IFRS !5, men anvendes fortsat til fortolkning af ÅRL. Entreprisekontrakter behandles nærmere nedenfor i afsnit 5.2.2 *Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning*. Dette afsnit behandler indregning af alle andre indtægter end indtægter fra entreprisekontrakter.

I nedenstående afsnit gennemgås den regnskabsmæssige behandling af indregning af omsætning. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til loven. Eftersom ÅRL er baseret på de gamle IFRS-standarder IAS 18/11 herunder fortolkningsbidrag, anses disse regler stadig for at være gældende under ÅRL. Selvom IASB har trukket IAS 18/11 og de tilhørende fortolkningsbidrag tilbage, vil de fortsat kunne anvendes til fortolkning af ÅRL. I kapitlet beskrives derfor de nuværende regler fra IAS 18/11 under afsnittet om ÅRL, mens IFRS 15 er beskrevet i afsnittet om IFRS.

Det er dog også muligt for virksomheder at anvende reglerne om indregning af omsætning efter IFRS 15 som udfyldende fortolkning af reglerne i ÅRL. Det betyder, at virksomheder frit kan vælge at anvende de nuværende regler i IAS 18/11 eller alternativt IFRS 15 som fortolkning af ÅRL's rammebestemmelser om indregning af indtægter. Der vil dog være tale om et valg af anvendt regnskabspraksis, hvorfor det ikke er muligt at tilvælge de mest favorable elementer fra de forskellige standarder. Virksomheden må enten vælge at fortolke ÅRL efter IAS 18/11 eller IFRS 15 med de fordele og ulemper, som standarderne hver især indeholder.

Indregning af omsætning efter IFRS 15 er nærmere beskrevet i afsnit 5.3 *Indregning af indtægter efter IFRS.*

5.2.1 ÅRL

Definitioner	
Indtægter	Stigninger i økonomiske fordele i regnskabsperioden i form af tilgang eller værdistigning af aktiver eller fald i forpligtelser, som medfører stigninger i egenkapitalen. I indtægter indgår dog ikke indskud fra ejere.
Netto-omsætning	Salgsværdien af produkter og tjenesteydelser mv., der henhører under virksomhedens ordinære aktiviteter med fradrag af prisnedslag, merværdiafgift og anden skat, der er direkte forbundet med salgsbeløbet.

I forhold til den regnskabsmæssige behandling af indtægter er det centralt, hvornår en indtægt skal indregnes i resultatopgørelsen, og hvordan den måles. Virksomhedens ledelse skal for hver indtægtstype vælge den metode, som giver det mest retvisende billede.

I handels- og produktionsvirksomheder er det normalt ikke svært at definere virksomhedens nettoomsætning. Et holdingselskabs primære aktivitet omfatter derimod normalt investering i datter-, associerede og fællesledede virksomheder. Afkastet fra disse investeringer (udbytte ved anvendelse af kostprismetoden) eller resultatandele (ved anvendelse af indre værdis metode) udgør holdingselskabets primære indtægter. Selvom afkastet fra disse investeringer ikke er omfattet af lovens definition på nettoomsætning, kan holdingselskaber præsentere afkastet i starten af resultatopgørelsen svarende til nettoomsætning. I praksis omdøbes posten "nettoomsætning" til "indtægter fra kapitalandele" i årsrapporten, og herved afspejles indtjeningen af virksomhedens primære indtægtsskabende aktivitet i den øverste linje i resultatopgørelsen.

Til forskel fra IAS 18 er der efter ÅRL mulighed for, at visse ikke-prisafhængige afgifter præsenteres som en del af nettoomsætningen (fx punktafgifter). ÅRL har tidligere været fortolket således, at virksomheden havde pligt til at lade ikke-prisafhængige afgifter indgå i omsætningen. ERST har imidlertid tilpasset fortolkningen, så det er muligt at følge regler, der svarer til IAS 18, og reducere omsætningen med disse afgifter.

Eksempler på stigning i økonomiske fordele i perioden og deres klassifikation som enten indtægter, der indregnes i resultatopgørelsen eller forhold, der skal indregnes direkte på egenkapitalen, er illustreret i nedenstående figur.

Indtægt

Resultatopgørelsen (§ 49, 1)

- Salg af varer
- Salg af tjenesteydelser
- Entreprisekontrakter
- Renteindtægter, royalties og udbytte
- Indtægter fra finansielle aktiver, investeringsaktiver og forpligtelser
- Indtægter via indre værdis metode
- Ændring af regnskabsmæssige skøn

Egenkapitalen (§ 49, 2)

- Opskrivninger og tilbageførsel heraf
- Køb og salg af egne kapitalandele
- Regnskabsmæssig afdækning
- Valutakursregulering for udenlandske dattervirksomheder
- Ændring af regnskabspraksis
- Væsentlige fejl
- Aktuarmæssige gevinster og tab, som indgår i opgørelsen af pensionsforpligtelse

Efter ÅRL skal indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Formuleringen "indtjenes" indebærer, at indregningskriterierne i IAS 18 alle skal være opfyldt, før indtægten kan indregnes. Disse regler er beskrevet nedenfor i afsnit 5.2.1.1 *Indregning.*

Formuleringen "indtjenes" betyder også, at produktionsmetoden som udgangspunkt skal anvendes ved indregning og måling af entreprisekontrakter og serviceydelser. Virksomheder i regnskabsklasse B er undtaget herfra ved indregning af entreprisekontrakter og visse serviceydelser. Undtagelsen vedrørende brug af produktionsmetoden gælder dog ikke i forhold til serviceydelser, som leveres løbende til kunden, fx rengøringsydelser, vagttjenester, kørsel og visse konsulentydelser. Der henvises i øvrigt til afsnit 5.2.2 *Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning.*

Der er dog visse forhold, der ikke kan indregnes som indtægter – uanset at definitionen på indtægter og kravet om "indtjent" anses for opfyldt. Eksempler herpå er:

- Indtægter, der opstår ved opskrivning af materielle og immaterielle anlægsaktiver.
- Indtægter fra salg af egne kapitalandele.
- Indtægter, der hidrører fra reguleringer af finansielle instrumenter, der er klassificeret som og opfylder betingelserne for sikring af fremtidige pengestrømme.
- Indtægter, der hidrører fra valutaomregning af balanceposter vedrørende selvstændige, udenlandske enheder.
- Ændringer i aktiver og forpligtelser som følge af rettelse af væsentlige fejl.
- Ændringer i aktiver og forpligtelser som følge af ændring i regnskabspraksis.
- Aktuarmæssige gevinster og tab, som indgår i opgørelsen af pensionsforpligtelsen.

5.2.1.1 Indregning

De samme to overordnede indregningskriterier anvendes under ÅRL og IAS 18/11. Anvendelse af disse kan illustreres således:

	Leveringskriteriet	Produktionskriteriet
Salgstyper	Indtægter fra varesalg	Indtægter fra levering af serviceydelser
Indregning	Indtægter indregnes i takt med levering af de aftalte ydelser	Indtægter indregnes i takt med arbejdets udførelse ud fra opgørelse af færdiggørelsesgrad og samlet avance på ydelsen

Indtægter fra salg af varer

Efter IAS 18 skal indtægter fra varesalg indregnes, når alle følgende betingelser er opfyldt:

Indregningskriterier ved salg af varer
1. Virksomheden har overført alle væsentlige risici og afkast, som knytter sig til ejendomsretten til varerne, til køber.
2. Virksomheden bibeholder ikke det fortsatte ledelsesmæssige engagement, som normalt er forbundet med ejendomsret, eller kontrollen over de solgte varer.
3. Indtægten kan måles pålideligt.
4. Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden.
5. Omkostninger, som er afholdt eller vil blive afholdt i forbindelse med transaktionen, kan måles pålideligt.

Der skal foretages en vurdering af, hvornår de væsentligste risici og fordele overgår til køber. Normalt sker dette ofte i forbindelse med den fysiske levering af varer, fx ved detailsalg. I praksis sker vurdering af risikoovergang ved salg af varer normalt ud fra de aftalte leveringsbetingelser i aftalen. De fleste salgsaftaler tager udgangspunkt i standardiserede leveringsbetingelser, som fx Incoterms® 2020 til at fastlægge, hvornår der sker risikoovergang, hvem der betaler transporten, og hvem der tegner forsikring mv. i salgstransaktionen.

Se afsnittet *Salg af varer, hvor risici og fordele løbende overgår til køber* nedenfor, som omtaler tilfælde, hvor risikoen på varerne ikke overgår på et bestemt tidspunkt, men kontinuerligt.

Når varer ombyttes med identiske varer, anses dette ikke som en salgstransaktion, da bytteaftalen ikke har kommerciel substans. Bytte af identiske varer må derfor ikke indregnes som omsætning. Se særskilt omtale i afsnit 5.2.1.2 *Måling* under overskriften *Særligt om byttetransaktioner.*

Efter IAS 18 anses virksomheden for at bibeholde væsentlige risici og fordele tilknyttet ejendomsretten til varerne, når:

- Virksomheden har en forpligtelse for utilfredsstillende opfyldelse, som ikke er dækket af almindelige garantibestemmelser.
- Modtagelsen af omsætning fra et bestemt salg er betinget af købers omsætning ved salg af varerne (fx konsignationssalg).
- Transaktionen omfatter installation af varen, og installationen udgør en væsentlig uopfyldt del af kontrakten og har dermed betydning for kundens accept af varen.
- Køber har ret til at ophæve købet af en årsag specificeret i salgskontrakten, og virksomheden er usikker på sandsynligheden for ophævelse.

Eksempel: Bill-and-hold salg

Et olieraffinaderi sælger olie. I forbindelse med salget "opsamles" en række ordrer til at kunne fylde et helt skib ad gangen. Betaling modtages samtidig med salget, og i overensstemmelse med købers instruks venter raffinaderiet med at tappe olien fra sin olietank. Der oprettes et detaljeret register over den solgte, men endnu ikke leverede olie.

Kan raffinaderiet indregne indtægten på tidspunktet for modtagelse af betalingen?

Løsning

Under særlige omstændigheder kan en virksomhed indregne omsætningen på trods af, at fysisk levering ikke er sket. Det kræver dog bl.a. en klar identifikation og udskilning af den solgte vare ("bill-and-hold"). I dette tilfælde er olien ikke tilstrækkelig udskilt fra anden olie på betalingstidspunktet, hvorfor omsætningen først kan indregnes, når olien tappes og dermed kan adskilles fra anden olie.

Hvis virksomheden udelukkende beholder ejendomsretten til varerne for at bevare muligheden for at inddrive et forfaldent tilgodehavende, anses virksomheden alene for at beholde uvæsentlige risici tilknyttet ejendomsretten. Indtægten fra salget skal derfor indregnes på leveringstidspunktet. Det gælder som udgangspunkt også i situationer, hvor kunden tilbydes at kunne returnere en vare, hvis kunden ikke er tilfreds. I sådanne situationer indregnes indtægten på leveringstidspunktet, hvis sælger pålideligt kan skønne over fremtidige returneringer og indregner en returneringsforpligtelse baseret på tidligere erfaringer. En forudsætning for at kunne indregne indtægten er herudover, at omfanget af returneringer anses for ikke at være væsentligt.

En indtægt må først indregnes, når det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen vil tilgå virksomheden. Er dette uklart på salgstidspunktet, må indtægten først indregnes, når det er sandsynligt, at virksomheden vil modtage økonomiske fordele (vederlag) for de solgte varer. En sådan usikkerhed kan fx skyldes købers manglende betalingsevne eller usikkerhed om aftalens indhold. Opstår der efterfølgende usikkerhed om, hvorvidt en salgsindtægt, som allerede er indregnet, vil blive modtaget på grund af en manglede betalingsevne hos køber, skal en eventuel nedskrivning af tilgodehavendet indregnes som en omkostning (nedskrivning af et tilgodehavende). Der skal således ikke foretages en tilbageførsel af den indregnede indtægt.

Når indtægten indregnes, skal de tilhørende omkostninger samtidig indregnes i resultatopgørelsen. Omkostninger til garantier mv., som forventes afholdt efter levering af varerne, skal således indregnes allerede på dette tidspunkt som en hensat forpligtelse. Er det ikke muligt at måle disse omkostninger pålideligt, kan indtægten ikke indregnes. Eventuelle allerede modtagne vederlag for salget af varerne indregnes under sådanne omstændigheder som en forpligtelse. Indregning udskydes således til det tidspunkt, hvor omkostningerne kan måles pålideligt.

Eksempel

Hvis virksomheden historisk har realiseret omkostninger til garantireparationer svarende til 1 % af nettoomsætningen, skal der indregnes en hensat forpligtelse hertil på tidspunktet for indregning af nettoomsætningen. Der er tale om en produktionsomkostning og dermed ikke en reduktion af nettoomsætningen.

Salg af flere ydelser i én transaktion

En transaktion kan bestå af salg af flere varer eller ydelser. Det skal i sådanne situationer vurderes, om transaktionen skal ses som én samlet transaktion, eller om hver enkelt vare eller ydelse skal behandles som en separat transaktion.

Ydelser, der er individuelt identificerbare og kan forhandles enkeltvist, skal anses som separate transaktioner, hvis salgsværdien af de enkelte ydelser kan opgøres pålideligt, og omkostningerne kan opgøres særskilt pr. transaktion. Ydelserne skal dermed have en selvstændig værdi for køber, og levering af endnu ikke leverede ydelser skal også være sandsynlig og under sælgers kontrol.

Køber skal også kunne opnå fuld nytte af den enkelte ydelse uafhængig af de øvrige ydelser i salgsaftalen, og køber skal desuden kunne videresælge de enkelte ydelser separat. Hvis disse betingelser er opfyldt, er der som nævnt tale om flere separate ydelser i en salgsaftale.

En transaktion kan bestå af salg af flere varer eller ydelser. Når et produkts salgspris omfatter en identificerbar efterfølgende ydelse (fx en serviceydelse), skal beløbet for denne særskilte ydelse indregnes som en indtægt over den periode, hvor den efterfølgende service leveres. Det forhold, at en virksomhed giver en lovpligtig garanti, anses ikke som en særskilt ydelse, og derfor er det som nævnt tilstrækkeligt at hensætte de forventede omkostninger til garantien frem for at udskyde indregning af en del af indtægten.

Såfremt transaktionerne ikke er indgået særskilt, ydelserne ikke kan forhandles enkeltvis, og køber ikke har fuld nytte af ydelserne, før alle transaktioner har fundet sted, skal transaktionerne anses som én samlet transaktion. Til vurdering af, hvorvidt der er tale om én eller flere leveringsforpligtelser, er det derfor nødvendigt at se på transaktionen ud fra kundens perspektiv og ikke fra virksomhedens.

Eksempel: Salg af flere ydelser

En virksomhed sælger komplekse produktionsmaskiner, hvor korrekt vedligeholdelse er afgørende for maskinernes produktionskvalitet. Som en integreret del af en salgstransaktion medfølger derfor en femårig vedligeholdelsesaftale. Vedligeholdelsesaftalen er ikke specificeret særskilt på fakturaen, og virksomheden sælger aldrig vedligeholdelsesaftaler separat.

Hvordan skal virksomheden indregne omsætningen fra salg af disse ydelser regnskabsmæssigt?

Løsning

Salgstransaktionen omfatter to ydelser. Dels sælger virksomheden en produktionsmaskine, som skal indregnes ved levering (risikoovergang), og dels sælger virksomheden en serviceydelse. Omsætningen fra vedligeholdelsesaftalen skal indregnes i takt med færdiggørelse af serviceydelsen, hvilket i praksis svarer til en lineær indregning over kontraktens løbetid på fem år. Det samlede vederlag skal fordeles på produktionsmaskinen og vedligeholdelseskontrakten på en måde, der medfører en rimelig avance på begge delelementer.

Salgs- og tilbagekøbsaftaler

Ved salgs- og tilbagekøbsaftaler (bortset fra byttetransaktioner) er der tale om aftaler, hvor:

- sælger samtidig indvilger i at tilbagekøbe de samme varer på et senere tidspunkt
- hvor sælger har en option til at tilbagekøbe aktivet
- køber har option til at kræve sælgers tilbagekøb af varerne.

I disse tilfælde skal aftalens vilkår analyseres for at fastslå, om sælger i realiteten har overført alle væsentlige risici og fordele tilknyttet ejendomsretten til køber, og om indtægten derfor kan indregnes. Når sælger har bibeholdt væsentlige risici og fordele, selv om ejendomsretten er overgået, udgør transaktionen i realiteten en finansieringstransaktion, altså en form for operationel leasingaftale. Det medfører, at der ikke indregnes en indtægt på salgstidspunktet, men derimod over perioden, hvor kunden har råderet over aktivet, indtil sælger køber aktivet retur. Hvis sælger har en pligt til at tilbagekøbe varen til en fast pris, er realiteten, at varen ikke er solgt, fordi sælger fortsat har risici på tilbagekøbsværdien. En sådan transaktion indregnes derfor som en operationel leasingaftale, jf. afsnit 10.7 *Leasing.*

Forhold, som det i denne situation kan være relevant at vurdere, omfatter:

- Om nutidsværdien af salgsbeløbet med fradrag af tilbagekøbsværdi dækker den væsentligste del af aktivets dagsværdi
- Om tiden mellem salg og tilbagekøb dækker den væsentligste del af aktivets økonomiske levetid
- Om tilbagekøbsværdien vurderes at være fordelagtig for enten sælger eller køber.

Indtægter fra levering af serviceydelser

Levering af serviceydelser omfatter virksomhedens udførelse af en aftalt opgave, som leveres inden for en eller flere regnskabsperioder. Det omfatter fx kontrakter om rengøring, transport eller advokat-, revisions- og rådgivningsopgaver samt andre serviceydelser. Indtægter fra levering af serviceydelser skal indregnes, når alle nedenstående betingelser er opfyldt:

Indregningskriterier ved salg af serviceydelser
1. Indtægten kan måles pålideligt.
2. Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden.
3. Transaktionens færdiggørelsesgrad på balancedagen kan måles pålideligt.
4. Omkostninger, som er afholdt i forbindelse med transaktionen, og omkostninger forbundet med at fuldføre transaktionen, kan måles pålideligt.

Indtægten skal indregnes med udgangspunkt i transaktionens færdiggørelsesgrad (produktionsmetoden). Virksomheder i regnskabsklasse B kan undlade at indregne omsætning fra salg af visse serviceydelser efter produktionsmetoden og kan i stedet anvende salgsmetoden (leveringskriteriet). I de tilfælde, hvor brug af salgsmetoden vil medføre, at årsregnskabet ikke bliver retvisende, vil en virksomhed i regnskabsklasse B dog alligevel være forpligtet til at anvende produktionsmetoden.

Virksomheden kan normalt måle indtægten pålideligt, når følgende er aftalt med køber:

- Parternes rettigheder
- Vederlaget
- Betalingsbetingelser.

For at kunne opfylde indregningskriterierne er det nødvendigt, at virksomheden har et effektivt internt registrerings-, budgetterings- og rapporteringssystem samt gennemgår og om nødvendigt ajourfører sine skøn over indtægten i takt med, at serviceydelsen leveres.

Opgørelsen af færdiggørelsesgraden gennemgås i afsnit 5.2.2 *Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning*, hvortil der henvises. De anvendte metoder er de samme for indregning af serviceydelser.

Kravet om pålidelig måling af både indtægten og omkostningerne er som følge af indregningskriterierne afgørende for den regnskabsmæssige behandling. Ved vurderingen af, hvordan indregning af en serviceydelse skal behandles, kan dette diagram anvendes.

Når udfaldet af en transaktion, som omfatter levering af en tjenesteydelse, ikke kan skønnes pålideligt, må der alene indregnes indtægter svarende til de medgåede omkostninger. Hvis det imidlertid samtidig ikke er sandsynligt, at afholdte omkostninger vil blive dækket, indregnes kun disse omkostninger og dermed ingen indtægter. Når den usikkerhed, som har medført, at kontraktens udfald ikke har kunnet skønnes pålideligt, bortfalder, indregnes indtægten efter de almindelige betingelser.

Kravet om, at indtægten kun kan indregnes, når det er sandsynligt, at de økonomiske fordele forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden, er gennemgået i ovenstående afsnit *Indtægter fra salg af varer.* Disse finder tilsvarende anvendelse for serviceydelser.

Indtægter fra andres anvendelse af virksomhedens aktiver

Indtægter fra andres anvendelse af virksomhedens aktiver mod vederlag i form af renter, royalties eller licenser og udbytte skal indregnes, når:

- det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, forbundet med transaktionen, vil tilgå virksomheden, og
- indtægten kan måles pålideligt.

Det betyder, at renter, royalties og udbytter indregnes som følger:

- Renter indregnes i takt med, de indtjenes på grundlag af det effektive renteafkast af aktivet (se endvidere afsnit 4.6 *Finansielle aktiver og forpligtelser*).
- Royalties eller licenser indregnes i overensstemmelse med indholdet i den underliggende aftale.
- Udbytte indregnes, når kapitalejeren opnår ret til at modtage udbyttet.

Det effektive afkast af et finansielt aktiv er den rentesats, der kræves for at diskontere de forventede fremtidige betalingsstrømme i aktivets levetid, så disse svarer til aktivets kostpris (den interne rente). Renteindtægter indregnes efter periodiseringsprincippet under hensyntagen til den effektive rente af aktivet.

Royalties og licenser fra andres anvendelse af fx virksomhedens varemærker, patenter, software mv., og hvorvidt disse skal indregnes som salg af varer, eller om der alene overdrages en tidsbegrænset brugsret til et aktiv, afhænger af den konkrete aftale, og hvilke forpligtelser sælger påtager sig. Indregning af royalties og licenser giver derfor fra tid til anden anledning til diskussioner. Det skyldes, at der ikke er klare regler for, hvorvidt fx en engangsbetaling for en rettighed skal indregnes på én gang eller hen over den periode, hvor aftalen løber. Der henvises til afsnit 5.3 *Indregning af indtægter efter IFRS,* hvor det fremgår, at der efter IFRS 15 om indtægtsindregning er fastlagt mere præcise regler om indregningen af sådanne indtægter.

Udbytteindtægter skal som udgangspunkt indtægtsføres, når udbyttet deklareres i det udbyttegivende selskab (dvs. ved vedtagelse på generalforsamlingen eller ved bestyrelsens beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte). Hvis et moderselskab imidlertid anvender kostprismetoden til måling af kapitalandele og modtager udbytte, som overstiger den akkumulerede indtjening i en dattervirksomhed i den periode, hvor udbyttet deklareres, kan udbytteudlodning regnskabsmæssigt behandles på følgende to måder:

1) Indregning af indtægter fra udbytte fra dattervirksomheder, der måles til kostpris, kan alene indregnes i resultatopgørelsen, når udbyttet kan indeholdes i indtjening fra dattervirksomheden, der er indtjent efter overtagelsen af dattervirksomheden. Udlodning, der overstiger den akkumulerede indtjening i dattervirksomheden, bogføres som en reduktion af kostprisen på kapitalandelene.
2) Alternativt kan den fulde udbytteudlodning indregnes som resultat af kapitalandele i dattervirksomheder. Anvendes denne mulighed, vil det imidlertid være en indikation på værdiforringelse af kapitalandelene, og virksomheden skal udføre en værdiforringelsestest, såfremt udlodning overstiger årets resultat i dattervirksomheden.

Der er tale om et valg af regnskabspraksis, som skal beskrives i årsrapporten.

5.2.1.2 Måling

Indtægter skal måles til dagsværdien af det modtagne eller tilgodehavende vederlag under hensyntagen til eventuelle forhandler- og mængderabatter ydet af virksomheden. Endvidere fragår estimerede kontantrabatter, bonus mv. Er der tale om mængderabatter, skal disse fordeles på varerne/ydelserne forholdsmæssigt og indregnes (periodiseres) i takt med, at de enkelte varer eller serviceydelser indregnes. Dagsværdien af det aftalte vederlag kan være lavere end det nominelle vederlag, når der sælges på kredit.

Eksempel: Måling af en serviceaftale

En servicevirksomhed indgår en femårig uopsigelig rengøringskontrakt med en ny kunde. Som en del af kontrakten foretager servicevirksomheden en incitamentsbetaling på 100 TDKK til kunden på dagen for kontraktens indgåelse. Betalingen gives for at bidrage til, at kunden kan udskifte nogle tæpper, som er vanskelige at rengøre. Betalingen kan ikke refunderes. Den årlige betaling for rengøring svarer til markedsprisen herfor.

Hvordan skal virksomheden indregne incitamentsbetalingen?

Løsning

Incitamentsbetalingen er foretaget for at opnå en uopsigelig femårig kontrakt, og der er en klar sammenhæng mellem incitamentsbetalingen og de fremtidige økonomiske fordele, som kontrakten skal give kunden. Incitamentsbetalingen opfylder derfor definitionen på et aktiv, og betalingen skal derfor aktiveres og indregnes over aftaleperioden som en reduktion om omsætningen fra kontrakten.

Hvis transaktionen i realiteten indeholder en finansieringstransaktion, beregnes dagsværdien af vederlaget ved diskontering af alle fremtidige indbetalinger med en opgjort rente, der afspejler kreditrisikoen på den pågældende kunde. Forskellen mellem dagsværdien og det aftalte vederlag indregnes som en renteindtægt over kredittens løbetid, og tilgodehavendet fra salg i balancen måles til amortiseret kostpris. Der er alene pligt til at adskille et finansieringselement af sædvanlige varetransaktioner, når finansieringselementet er væsentligt.

Agent eller principal

Beløb, som opkræves på vegne af tredjepart, er ikke økonomiske fordele, der tilgår virksomheden, og medfører ikke en stigning i virksomhedens egenkapital. Sådanne beløb må derfor ikke indregnes som indtægter. Beløb vedrørende levering af fx varer, som inddrives på vegne af en agenturgiver, må således ikke medtages som en del af omsætningen. En agents omsætning består i stedet af den modtagne provision. Tilsvarende er moms og afgifter heller ikke fordele, som tilgår virksomheden.

Når virksomheden skal fastlægge, hvorvidt den fungerer som agent eller principal, skal en række forhold overvejes. Nedenstående er indikatorer på, at virksomheden agerer som principal (omsætningen skal indregnes brutto):

- Virksomheden har det primære ansvar for at levere varen eller serviceydelsen, herunder at varer eller ydelser leveret til kunden er acceptable.
- Virksomheden bærer lagerrisici før eller efter, kunden placerer sin ordre, under transport eller ved returnering.
- Virksomheden har direkte eller indirekte væsentlig indflydelse på fastlæggelse af prisen.
- Virksomheden bærer kreditrisiciene fra kunden.

En agent får derimod et fast vederlag (beløb eller procent) pr. transaktion, hvorfor indtægter i sådanne transaktioner indregnes netto.

Princippet om nettoindregning af agenttransaktioner i IAS 18 er et udtryk for realiteten i transaktionen. Såfremt den pågældende virksomhed i realiteten ikke gør andet end at formidle salget – og derved ikke har sædvanlig risiko vedrørende den underliggende vare – skal alene salgsprovisionen indregnes som nettoomsætning, fordi virksomhedens indtægtsskabende leverance i realiteten er salgsydelsen. Denne betragtning medvirker til, at der opnås en rimelig sammenhæng mellem investerede aktiver, antal ansatte og omsætning.

Ved fastlæggelse af, om omsætning skal indregnes brutto eller netto, skal der altid foretages en helhedsvurdering af transaktionen ved hjælp af bl.a. ovennævnte indikatorer.

Salg af varer, hvor risici og fordele løbende overgår til køber

IFRIC 15 præciserer, at det er muligt efter IAS 18 at have transaktioner, hvor risici og fordele i forbindelse med levering af varer overgår til køber løbende i stedet for på et fast tidspunkt. IFRIC 15 vedrører opførelse af ejendomme, som ikke er entreprisekontrakter, men vil også være et relevant fortolkningsbidrag i andre transaktioner.

Hvis de væsentligste risici og fordele knyttet til ejerskabet af ejendommen løbende overgår til køber, samtidig med at sælger hverken beholder det ledelsesmæssige engagement, der er forbundet med ejendomsretten, eller kontrollen over ejendommen, indregnes indtægterne løbende (i praksis baseret på en færdiggørelsesgrad).

Som et eksempel på en sådan transaktion nævner IFRIC 15 en aftale, hvor kunden besidder grunden, hvorpå en bygning opføres, og ikke har mulighed for at kræve, at entreprenøren tager den ufærdige bygning tilbage. Som et andet eksempel nævnes en aftale, hvor kunden – omend mod kompensation – er berettiget til at indtræde i byggeriet og engagere en anden entreprenør.

Med IFRIC 15 er det dermed præciseret, at produktionsmetoden også kan anvendes ved salg af varer, fx en ejendom, der ikke opfylder kravene til at være entreprisekontrakter efter IAS 11. Det er imidlertid afgørende, at alle indregningskriterier i IAS 18 løbende opfyldes. Fortolkningen kræver, at der i sådanne tilfælde gives oplysninger ud over det, der kræves af IAS 18, herunder begrundelse for, hvorfor betingelserne for indtægtsindregning anses for opfyldt kontinuerligt.

Særligt om byttetransaktioner

Ombyttes varer eller tjenesteydelser med ikke-tilsvarende varer eller tjenesteydelser, skal indtægten som udgangspunkt måles til dagsværdien af de modtagne varer eller tjenesteydelser. Beløbet skal reguleres med eventuelle modtagne eller betalte kontante beløb. Kan dagsværdien af de modtagne varer eller tjenesteydelser ikke måles pålideligt, måles indtægten i stedet for til dagsværdien af de afgivne varer eller tjenesteydelser. Dette beløb skal også reguleres med eventuelle modtagne eller betalte likvider. Kan hverken dagsværdien af den modtagne eller leverede vare eller tjenesteydelse måles pålideligt, skal virksomheden indregne en indtægt svarende til den regnskabsmæssige bogførte værdi af de overdragne aktiver.

Indtægtsskabende transaktioner omfatter også situationer, hvor byttehandlen ikke nødvendigvis er tydelig, fx i tilfælde, hvor et aktiv sælges til en mindre pris, mod en ydelse modtaget gratis eller til en værdi, der afviger fra normal dagsværdi.

SIC 31 angiver, hvorledes indtægter skal måles ved byttehandler vedrørende reklameydelser.

Særligt om kundeloyalitetsprogrammer

IFRIC 13, som er et fortolkningsbidrag til IAS 18, omhandler den regnskabsmæssige behandling af de elementer, der knytter sig til kundeloyalitetsprogrammer. Fortolkningen vedrører de situationer, hvor en virksomhed giver sine kunder bonuspoint, når de køber virksomhedens produkter eller ydelser. Disse programmer giver kunden fordele ved fx at give ret til en gratis ydelse eller nedsat pris, når der er optjent et vist antal point. Et eksempel fra praksis kan være, at man får et rabatkort til en kaffebar, hvor der fx gives en gratis kop kaffe, når kunden har købt et vist antal kopper kaffe til fuld pris.

Efter fortolkningen anses den samlede omsætning for at vedrøre to ydelser:

1. Det primære salg.
2. Den ydelse, kunden kan få for optjente bonuspoint.

Virksomheden skal derfor opdele omsætningen i en hovedydelse og en bonusydelse. Bonusydelsens del af salget og en hertil knyttet avance kan først indregnes, når virksomheden har leveret ydelsen, som relaterer sig til de optjente bonuspoint.

Der eksisterer to modeller til fordelingen af omsætningen mellem hovedydelsen og bonusydelsen:

- På baggrund af forholdet mellem dagsværdien af ydelserne, hvis de blev solgt særskilt
- Fastlægge dagsværdien af bonusydelsen og så betragte den resterende omsætning som hidrørende fra hovedydelsen.

Den sidste metode kan være lettest at anvende, hvis virksomheden giver bonuspoint ved køb af mange forskellige varer. Ved vurdering af bonusydelsens dagsværdi skal der tages højde for:

- Det, som tilbydes til de kunder, der ikke har optjent bonuspoint. Hvis kunder, der ikke har optjent bonuspoint, vil kunne opnå de samme fordele som kunder, der har optjent bonuspoint, har bonuspoint reelt ingen værdi.
- Andelen af kunder, som ikke vil udnytte deres bonuspoint.

Kan kunden vælge mellem forskellige bonusydelser, fastlægges dagsværdien heraf på baggrund af en vægtet fordeling af disse. Vægtningen foretages på baggrund af forventninger om, hvilke pointydelser kunden vil vælge.

Er programmet etableret, så en tredjepart leverer bonusydelsen, skal virksomheden vurdere, om den indtjener beløbet relateret til bonusydelsen som agent for denne tredjepart. Er dette tilfældet, skal indtægten og omkostningen knyttet til bonusydelsen indregnes som et nettobeløb i virksomhedens resultatopgørelse. Nettobeløbet, der svarer til en sædvanlig provision, indregnes på det tidspunkt, hvor tredjeparten bliver forpligtet til at levere en ydelse til kunden. Dette vil ofte ske på tidspunktet, hvor kunden optjener bonuspointene. I det tilfælde, hvor kunden kan vælge mellem, om det er virksomheden eller tredjeparten, der skal levere bonusydelsen, vil beløbet imidlertid først kunne indregnes, når kunden har besluttet sig for, at det er tredjeparten, der skal levere bonusydelsen.

Kan bonuspointene derimod omveksles til kontanter, er der imidlertid tale om en kunderabat, som skal fragå i nettoomsætningen. Her skal reglerne om kundeloyalitetsprogrammer derfor ikke anvendes.

Er virksomheden ikke agent i relation til bonusydelsen, indregnes indtægter herfra og omkostninger hertil brutto. Indtægten indregnes, når kunden indløser sine bonuspoint, og virksomheden har udført sin forpligtelse i relation hertil. Den del af indtægten, der kan indregnes, fastlægges på baggrund af de bonuspoint, der indløses, i forhold til det totale antal bonuspoint, der forventes indløst. Indtil indtægten kan indregnes, betragtes den del af kundens betaling, der vedrører bonusydelsen, som en modtaget forudbetaling.

5.2.1.3 Oplysninger og præsentation

Under anvendt regnskabspraksis skal virksomheden redegøre for indregningsmetoder og målegrundlag for indtægter, og omtalen skal være specificeret på typer af indtægter. Kravet gælder uanset, om virksomheden har valgt at sammendrage resultatopgørelsen jf. ÅRL § 32.

Virksomheden skal oplyse om:

- Anvendt regnskabspraksis for indregning af indtægter, herunder redegørelse for hver væsentlig type af indtægtsskabende transaktion.
- Hvilken metode, der er anvendt til at opgøre færdiggørelsesgraden af transaktioner, som vedrører levering af serviceydelser.

Herudover skal virksomheden bl.a. oplyse følgende:

- Består en kontrakt vedrørende levering af serviceydelser af flere elementer (fx salg af varer og efterfølgende serviceydelser), skal der redegøres for den regnskabsmæssige behandling af hvert element.
- Anvendt regnskabspraksis for måling af returneringer.
- Anvendt regnskabspraksis for kundeloyalitetsprogrammer.

I ÅRL's skemakrav for resultatopgørelsen indgår følgende poster i relation til indtægter:

- Nettoomsætning
- Andre driftsindtægter
- Finansielle indtægter.

Posterne kan opdeles, eller nye poster kan tilføjes, hvis indholdet ikke er dækket af de eksisterende poster. Det kan fx være relevant, hvis virksomheden har både salg af varer og salg af tjenesteydelser, hvor indtægtsmetoden kan være forskellig. Alternativt kan virksomheden medtage en specifikation af nettoomsætningen i noterne.

Virksomheder i regnskabsklasse C (stor) og D skal angive nettoomsætningens fordeling på aktiviteter og geografiske markeder, hvis disse afviger indbyrdes, jf. § 96, stk. 1. Se afsnit 10.2 *Segmentoplysninger* for yderligere omtale heraf.

Udover ovenstående oplysningskrav vil ledelsesberetningen som regel også indeholde en omtale af virksomhedens indtægtstyper, fx i forbindelse med redegørelsen for udviklingen i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold, men også hvis der har været usikkerhed eller usædvanlige forhold ved indregning og måling af indtægter.

Særligt om primære og sekundære aktiviteter

Transaktionerne i virksomhedens drift kan vedrøre både de primære og sekundære aktiviteter. Primære aktiviteter er virksomhedens kerneaktiviteter, som danner grundlag for virksomhedens eksistens, og bl.a. dækker virksomhedens formål i henhold til vedtægterne. Indtægter fra virksomhedens primære aktiviteter indregnes som nettoomsætning i årsregnskabet.

Sekundære aktiviteter er virksomhedens øvrige aktiviteter, der ofte fungerer som hjælpeaktiviteter for de primære aktiviteter. Fx vil sekundære aktiviteter i en produktionsvirksomhed være salg af langfristede aktiver, kantinedrift og HR-funktioner. Indtægter fra sekundære aktiviteter klassificeres normalt som andre driftsindtægter i årsrapporten.

5.2.2 Entreprisekontrakter/igangværende arbejder for fremmed regning

Bestemmelserne om den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter og dermed igangværende arbejder for fremmed regning findes i ÅRL §§ 26, 49 og 83 b samt IAS 11 og IFRIC 15.

I nedenstående afsnit gennemgås den regnskabsmæssige behandling af entreprisekontrakter. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til loven. Eftersom ÅRL er baseret på de gamle IFRS-standarder IAS 18/11 herunder fortolkningsbidrag, er disse regler stadig gældende under ÅRL, selvom standarderne er trukket tilbage af IASB.

ÅRL blev ændret, således det nu er muligt at anvende IFRS 15 som fortolkningsgrundlag for indtægtsindregning efter ÅRL som et alternativ til IAS 18/IAS 11. IFRS 15 har grundlæggende andre kriterier for fastlæggelse af, om en indtægt skal indregnes over tid eller på et bestemt tidspunkt. IFRS 15 er nærmere gennemgået i afsnit 5.3 *Indregning af indtægter efter IFRS.*

Det har stor betydning for en virksomheds resultatindregning, om dens salgskontrakter klassificeres som entreprisekontrakter eller salg af varer. Hvis de klassificeres som entreprisekontrakter, skal virksomheder i regnskabsklasse C og D indregne omsætning – og dermed avancen på kontrakterne – i resultatopgørelsen i takt med den løbende produktion af entreprisen. Er det derimod ikke en entreprisekontrakt, behandles den igangværende produktion som en varebeholdning, og omsætningen (og avancen) indregnes først, når alle væsentlige fordele og risici overgår til kunden (ofte på leveringstidspunktet).

Igangværende arbejder for fremmed regning kan ud over egentlige entreprisekontrakter også omfatte serviceydelser for fremmed regning. Serviceydelser må ikke forveksles med entreprisekontrakter. Serviceydelser leveres løbende, og derfor skal indtægten ofte indregnes løbende for disse ydelser på samme måde som for entrepriseaftaler. Det skal dog bemærkes, at virksomheder omfattet af regnskabsklasse B kan undlade at indregne indtægten løbende for visse serviceydelser, hvor ydelsen ikke leveres løbende, men på et tidspunkt.

Undtagelsen for klasse B-virksomheder har i praksis betydning for entreprisekontrakter og visse servicekontrakter, der ikke leveres løbende. Undtagelsen kan således anvendes på fx konsulentopgaver, som udgør en samlet ydelse, fx et softwareimplementeringsprojekt.

ÅRL indeholder ikke en egentlig definition af regnskabsposten igangværende arbejder for fremmed regning. ÅRL's § 49 kræver, at indtægter skal indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Derimod indeholder bilagene til ÅRL en definition af produktionsmetoden, som anvendes ved indregning af entreprisekontrakter og serviceydelser.

Definition

Produktionsmetoden er en indtægtsmetode, hvor indtægter og omkostninger indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at arbejdet bliver udført. Når produktionsmetoden anvendes, måles det igangværende arbejde i balancen til den opgjorte salgsværdi af den udførte del af arbejdet.

Salgsværdien for et igangværende arbejde udgør den forholdsmæssige andel af den kontraktfastsatte pris henholdsvis kalkulerede salgspris, der er indtjent for den udførte andel af det samlede entreprisearbejde på balancedagen.

Igangværende arbejder for fremmed regning er typisk karakteriseret ved at være langvarige entreprisekontrakter, der strækker sig over flere regnskabsperioder. Det er imidlertid ikke et krav, at kontrakten skal være langvarig.

Ejendomsretten til igangværende arbejder for fremmed regning er som regel købers – enten fordi anlægget opføres på købers (bygherrens) ejendom, eller fordi køber har betinget sig ejendomsretten til det udførte arbejde i entreprisekontrakten. Det er ikke et krav, at ejendomsretten løbende overgår til køber, for at kontrakten kan overholde definitionen på en entreprisekontrakt.

Entreprisekontrakter kan enten være fastpriskontrakter eller kostpris-plus-kontrakter, hvor entreprenøren modtager godtgørelse for medgåede omkostninger (kostprisen) med tillæg af enten en procentvis avance eller et fast honorar.

Principperne i IAS 11 bruges som fortolkningsbidrag til ÅRL, hvor definitionen på en entreprisekontrakt fastlægges:

Definition

IAS 11 definerer en entreprisekontrakt som en individuelt forhandlet kontrakt om anlæg, opførelse eller bygning af et aktiv eller flere aktiver, der er nært forbundne eller indbyrdes afhængige med hensyn til deres design, teknologi og funktion eller deres endelige formål eller anvendelse.

Udtrykket ”individuelt forhandlet” skal i realiteten forstås som et ”individuelt aktiv”, hvor kunden har mulighed for i væsentlig grad at påvirke aktivets design og konstruktion, jf. nedenfor.

Som eksempler på sådanne entrepriser nævner IAS 11 blandt andet aftaler om opførelse, anlæg eller bygning af et enkelt aktiv, fx:

- En bro
- En bygning
- En dæmning
- En rørledning
- En vej
- Et skib
- En tunnel.

Udtrykket ”individuelt forhandlet” har givet anledning til diskussioner i praksis – for betyder det, at aktivet skal være specifikt forhandlet, eller skal selve aktivet være specifikt? Den generelle opfattelse er, at selve aktivet skal være et specifikt aktiv, dvs. at aktivet skal være tilpasset efter kundens ønsker – eller kunden skal have haft muligheden for tilpasning – i så tilstrækkelig grad, at det ikke længere kan siges at være en standardvare.

Endvidere er serviceydelser, som er direkte relateret til opførelsen af et aktiv – fx projektledelse og arkitektydelser – samt kontrakter om nedtagning eller genoprettelse af aktiver og genoprettelse af miljøet efter nedtagning af aktiver, omfattet.

Det forhold, at kontrakten er individuelt forhandlet, er afgørende for klassifikationen som entreprisekontrakt. Et varesalg kan ikke betragtes som en entreprisekontrakt, blot fordi kunden har mulighed for at foretage mindre ændringer til et "standardprodukt". Der skal således være tale om, at kunden har haft muligheden for at tilpasse design og funktion af de aktiver, som opføres.

IFRIC 15 fastslår, at en aftale om opførelse af fast ejendom er individuelt forhandlet, når kunden har mulighed for at fastlægge væsentlige konstruktionsmæssige forhold vedrørende designet af ejendommen og/eller har mulighed for at foretage væsentlige konstruktionsmæssige ændringer, mens opførelsen af ejendommen er i gang. Aftaler om opførelsen af ejendomme, hvor kunden kun har begrænset mulighed for at påvirke konstruktionen, er således ikke entreprisekontrakter. Kunden har ikke mulighed for at påvirke konstruktionen væsentligt, når kunden fx kun har mulighed for at vælge mellem forskellige konstruktioner, som er fastlagt af virksomheden, eller kun har mulighed for at bestemme mindre ændringer til konstruktionen (fx typehuse). Her må det således fastlægges konkret, hvad kunden kan ændre på design og funktion af husene.

Aftaler, der udelukkende omfatter levering af serviceydelser og altså ingen materialer, er ikke entreprisekontrakter. Det kan fx omfatte ingeniør-, arkitekt- og lignende ydelser, hvor der ikke som en del af kontrakten opføres et aktiv. Sådanne ydelser er omfattet af IAS 18, og indregnes som hovedregel som serviceydelser i takt med, at de leveres.

Aftaler, der omfatter opførelse af fast ejendom, som ikke er individuelt forhandlet og dermed ikke entreprisekontrakter, kan efter IFRIC 15 i særlige tilfælde indregnes efter produktionsmetoden. Der henvises til afsnit 5.2.1.1 *Indregning* under overskriften *Salg af varer, hvor risici og fordele løbende overgår til kunden*. Det kræver bl.a. løbende risikoovergang, hvilket fx vil være gældende, når entreprenøren opfører en ejendom på ejerens grund for ejerens regning.

På baggrund af ovenstående kan man således for opførelse af ejendomme have tre forskellige udfald:

- Opførelse af en ejendom, som er individuelt forhandlet og designet, er omfattet af IAS 11 og udgør en entreprisekontrakt.
- Opførelse af en ejendom, som kunden ikke i væsentligt omfang kan påvirke designet af (typisk typehuse og ejerlejlighedskomplekser), og er ikke omfattet af IAS 11, fordi de ikke er individuelt forhandlet. Sådanne ejendomme vil være omfattet af IAS 2's regler om varebeholdninger og IAS 18's almindelige regler om indregning af indtægter.
- Opførelse af en ikke individuelt forhandlet ejendom, som opføres af entreprenøren på ejers grund for ejers regning (hvorved der sker en løbende risikoovergang), skal efter omstændighederne behandles efter produktionskriteriet, jf. IFRIC 15.

Sammensatte kontrakter

Omhandler en entreprisekontrakt flere aktiver, skal virksomheden vurdere, om disse skal behandles samlet eller separat. Det er substansen i virksomhedens transaktioner, der skal afspejles i årsrapporten. Ved måling af salgsværdien på entreprisekontrakter i balancen måles hver kontrakt som udgangspunkt for sig.

Ved vurderingen kan nedenstående skema anvendes:

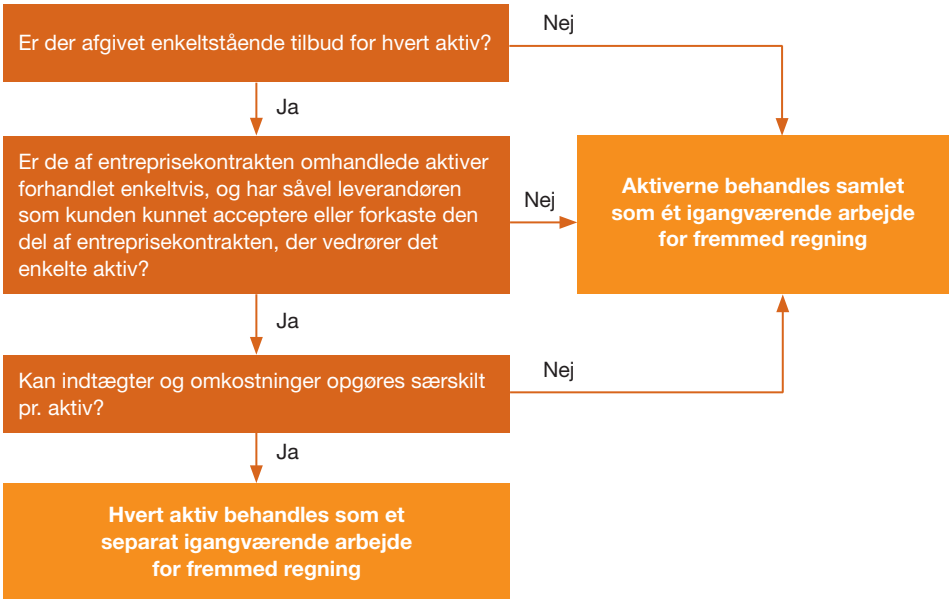

Tilsvarende kan det være nødvendigt at vurdere, om flere entreprisekontrakter skal behandles som et igangværende arbejde for fremmed regning eller flere separate igangværende arbejder for fremmed regning. Ved den vurdering anvendes følgende skema:

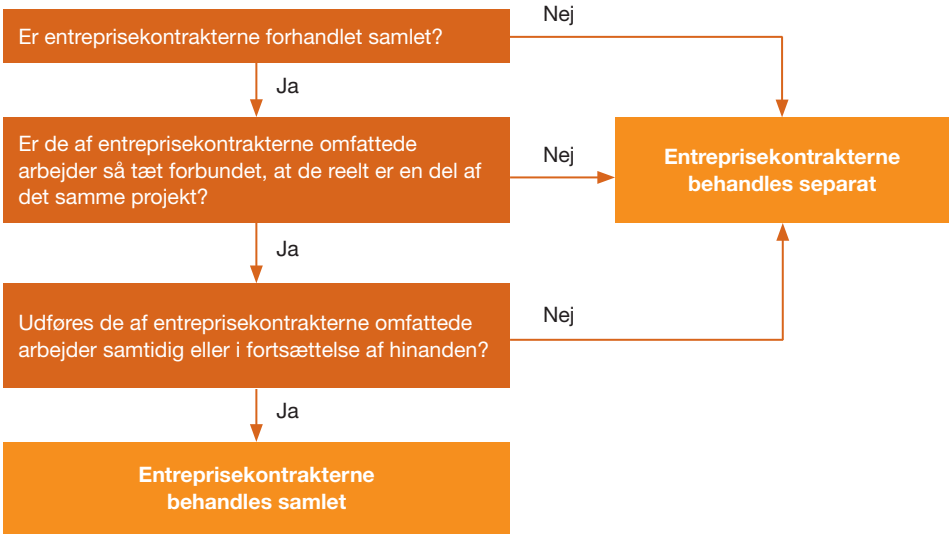

Derudover angiver IAS 11, at anlæg, opførelse og bygning af yderligere aktiver på baggrund af udnyttelse af en ret i den oprindelige entreprisekontrakt eller som en udvidelse af denne, skal behandles som særskilte igangværende arbejder for fremmed regning, når:

- aktivets design, teknologi eller funktion afviger væsentligt fra de aktiver, som entreprisekontrakten oprindeligt omhandlede, eller
- prisen for aktivet forhandles uden hensyn til den oprindelige kontraktpris.

Eksempel: Sammensatte kontrakter

En leverandør indgår to kontrakter med en kunde. Kunden skal enten acceptere eller forkaste begge kontrakter. Den første kontrakt vedrører design af en kemikaliefabrik, og den anden vedrører opførelse af fabrikken. Den forventede profitmargin på designkontrakten er 20 %, og den forventede profit på opførelsen af fabrikken er 10 %.

Hvordan skal kontrakterne behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

De to kontrakter skal behandles som én samlet kontrakt. Kontrakterne er forhandlet som en samlet pakke – kunden skal acceptere eller forkaste begge samlet. Kontrakterne er tæt forbundet og vil blive udført i en fortløbende sekvens. En samlet profitmargin skal indregnes i takt med, at arbejdet udføres på begge kontrakter. Det er således ikke tilladt at operere med to forskellige profitmarginer, når det først er afgjort, at der er tale om én kontrakt.

5.2.2.1 Indregning og måling

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal, når de i henhold til en aftale udfører entrepriseopgaver for fremmed regning, indregne indtægter i takt med arbejdets udførelse ved anvendelse af produktionsmetoden. Virksomheder i regnskabsklasse B kan frivilligt vælge, om indtægter fra en entreprisekontrakt skal indregnes ved anvendelse af produktionsmetoden. Dog skal det grundlæggende krav om et retvisende billede opretholdes. Det kan derfor godt være nødvendigt for virksomheder i regnskabsklasse B at indregne entreprisekontrakter efter produktionsmetoden.

Såfremt en virksomhed i regnskabsklasse B vælger at overgå fra salgsmetoden til produktionsmetoden på entreprisekontrakter, vil der være tale om ændring i anvendt regnskabspraksis. For yderligere omtale henvises der til afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændring heri.*

Ved overgang fra regnskabsklasse B til C er der mulighed for kun at indregne nye entreprisekontrakter indgået i indeværende regnskabsår efter produktionsmetoden, således at eksisterende kontrakter fra tidligere regnskabsår behandles efter salgsmetoden. Det vil også ofte være vanskeligt at anvende produktionsmetoden med tilbagevirkende kraft, da virksomheden typisk ikke har de fornødne registreringer til at gøre dette.

Som nævnt ovenfor, er produktionsmetoden en indregningsmetode, der medfører, at indtægter på igangværende arbejder for fremmed regning indregnes i takt med, at arbejdet udføres.

Det udførte arbejde opgøres med udgangspunkt i færdiggørelsesgraden ved udgangen af hvert regnskabsår eller regnskabsperiode. Vælger en virksomhed i regnskabsklasse B ikke at benytte produktionsmetoden, må avancen for entrepriseopgaven først indregnes, når kriterierne for indregning af varesalg er opfyldt. Se indregningskriterierne i afsnit 5.2.1.1 *Indregning* ovenfor.

Anvendelse af produktionsmetoden betyder, at igangværende arbejder for fremmed regning efter ÅRL betragtes som et tilgodehavende. Dette understøtter udgangspunktet om, at regnskabsposten skal måles til salgsværdi. De igangværende arbejder for fremmed regning måles derfor i balancen til salgsværdien af det udførte arbejde.

Ændring af skøn over færdiggørelsesgraden, fx omkostninger til færdiggørelse af de igangværende arbejder mv. behandles efter reglerne for ændring af skøn, som er beskrevet i afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl.*

Når udfaldet af en entreprisekontrakt kan skønnes pålideligt, indregnes det igangværende arbejde for fremmed regning i balancen til salgsværdien af det udførte arbejde.

Eksempel: Pålidelig fastlæggelse af færdiggørelsesgraden

Virksomhed A er for nylig begyndt at designe og konstruere websites til kunderne. Dette er en ny aktivitet i virksomhed A, og det står ikke klart, hvor lang tid et sådant stykke arbejde typisk vil tage. Aktiviteterne vil sandsynligvis begynde i én regnskabsperiode og slutte i den efterfølgende periode.

Skal virksomhed A indregne salgsværdien af igangværende arbejder på balancedagen?

Løsning

Virksomhed A kan ikke indregne salgsværdien for websites som igangværende arbejder.

Det skyldes, at virksomheden ikke har noget pålideligt skøn over de omkostninger, som sandsynligvis vil påløbe ved udviklingen af hvert website. Salgsværdien kan derfor ikke indregnes. Der indregnes alene en værdi og en omsætning svarende til de afholdte omkostninger i det omfang, det er sandsynligt, at omkostningerne vil blive godtgjort af kunderne.

Virksomheden skal følge de normale principper for indregning af indtægter fra serviceydelser/entreprisekontrakter, når den er i stand til på pålidelig vis at estimere omkostningerne til de enkelte udviklingsarbejder.

Eksempel: Meromkostninger ved en entreprisekontrakt

På grund af uforudsete forhold har virksomhed A måttet afholde yderligere omkostninger på entreprisekontrakten i år. Forhandlinger for at opnå kundens accept af disse krav er stadig på et indledende stadie. Forhandlingerne har ikke nået et fremskredet stadie, hvor det er sandsynligt, at kunden vil acceptere kravet.

Hvordan skal virksomhed A behandle disse uforudsete omkostninger regnskabsmæssigt?

Løsning

Virksomhed A skal medtage de yderligere omkostninger som entrepriseomkostninger og indregne en lavere forventet avance på grund af de yderligere påløbne omkostninger.

Såfremt kunden efterfølgende, men forud for tidspunkt for aflæggelse af årsrapporten, accepterer kravet helt eller delvist, må det vurderes, om denne viden bekræfter et forhold på statusdagen, eller om der er tale om nye begivenheder. Forhold, som forefindes på balancedagen, hvor viden bekræfter en given færdiggørelsesgrad, indarbejdes, men hvis de egentlige kontraktforhandlinger reelt først påbegyndes efter balancedagen, er dette som udgangspunkt ny viden, som ikke berettiger til indregning på balancedagen.

Eksemplet viser bl.a., at brug af en beregnet færdiggørelsesgrad – i dette tilfælde de afholdte, direkte omkostninger i forhold til budgettet – ikke kan stå alene som grundlag for indregning af indtægter. Opgørelsen af færdiggørelsesgraden skal i det hele taget undergives en kritisk gennemgang, så det sikres, at alene forhold, som har medvirket til en fremdrift i projektet, påvirker færdiggørelsesgraden. Afholdelse af omkostninger, som først får værdi for projektet i en fremtidig periode – eksempelvis køb af varer, der i første omgang lægges på lager – må således ikke påvirke færdiggørelsesgraden.

IAS 11 skelner mellem to typer af entreprisekontrakter: Fastpriskontrakter og kostpris-plus-kontrakter. I den efterfølgende tabel er angivet indregningskriterierne for, hvornår udfaldet af en fastpriskontrakt henholdsvis en kostpris-plus-kontrakt kan måles pålideligt.

Fastpris-kontrakt	• Den samlede entrepriseindtægt kan opgøres pålideligt. • Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele ved entreprisekontrakten tilgår virksomheden. • Omkostninger til færdiggørelse af entreprisekontrakten og færdiggørelsesgraden kan måles pålideligt. • Omkostninger i henhold til entreprisekontrakten kan identificeres og måles pålideligt.
Kostpris-plus-kontrakt	• Det er sandsynligt, at de økonomiske fordele ved entreprisekontrakten tilgår virksomheden. • Omkostninger i henhold til entreprisekontrakten kan identificeres og måles pålideligt.

I praksis betyder det, at følgende forhold skal være opfyldt:

- Parternes rettigheder i forbindelse med det aktiv, som skal anlægges, bygges eller opføres, er fastlagt.
- Den samlede entrepriseindtægt henholdsvis færdiggørelsesgrad kan opgøres pålideligt.
- Betalingsmetode og -betingelser er kendt.

Endvidere er det en forudsætning, at modparten må anses for at være i stand til at betale for ydelserne, eftersom det er den afgørende forudsætning for, at virksomheden opnår de økonomiske fordele forbundet med entreprisen.

Opgørelse af færdiggørelsesgraden

Indtægten fra entreprisekontrakten består af salgsværdien af det i året udførte arbejde. Denne bestemmes med udgangspunkt i færdiggørelsesgraden på den enkelte kontrakt ved udgangen af regnskabsåret.

Færdiggørelsesgraden opgøres efter den metode, som bedst afspejler aktiviteten og dermed værditilvæksten af det udførte arbejde i den pågældende kontrakt. Færdiggørelsesgraden kan fastlægges ud fra en eller flere af følgende metoder:

- Ved en vurdering af stadiet for det udførte arbejde
- Som forholdet mellem omkostninger afholdt til dato, og de totale kalkulerede omkostninger (opdaterede budgetter) for entreprisekontrakten
- Den fysisk færdiggjorte del af entreprisen – også kaldet ”enheder af udført arbejde”, dvs. anvendte ressourcer til dato (fx arbejdstimer i forhold til det totale antal kalkulerede arbejdstimer).

Acontofaktureringer eller milestones i kontrakten afspejler ikke nødvendigvis færdiggørelsesgraden og kan derfor ikke uden videre anvendes ved fastsættelsen af denne.

Ved opgørelse af færdiggørelsesgraden skal der ses bort fra materialer, som endnu ikke er anvendt, ligesom der skal ses bort fra betalinger til underleverandører i det omfang, der ikke er udført arbejde af disse. Færdiggørelsesgraden skal opgøres særskilt for hver entreprisekontrakt eller aktiv, som indregnes selvstændigt. Indkøbte varer til brug for en konkret entreprisekontrakt, som endnu ikke er anvendt, indregnes og måles i balancen til kostpris. Varerne kan præsenteres enten under varebeholdninger eller som en del af den enkelte entreprisekontrakt uden tillæg af avance.

Opgørelse af færdiggørelsesgrad i overensstemmelse med produktionsmetoden forudsætter normalt, at virksomheden har effektive budget-, registrerings- og rapporteringssystemer. En virksomhed vil typisk først kunne udarbejde en pålidelig opgørelse, når den med de øvrige parter i aftalen har indgået en aftale om:

- De involverede parters rettigheder i relation til den service, som skal henholdsvis leveres og modtages
- Vederlaget
- Øvrige betingelser og vilkår.

Indtægter og yderligere ydelser

Den samlede indtægt vedrørende en entreprisekontrakt skal omfatte:

- Den kontraktfastsatte pris (ved fastpriskontrakter) og den oprindeligt kalkulerede salgspris (ved kostpris-plus-kontrakter)
- Ændringer til det kontraktfastsatte arbejde, krav vedrørende flere eller færre ydelser samt bonusbetalinger i det omfang, det er sandsynligt, at de vil medføre ændringer i indtægten, og ændringen kan opgøres pålideligt.

Fastlæggelsen af indtægtens størrelse kan være påvirket af usikkerhed om udfaldet af et eller flere forhold. Opgørelsen ændres derfor i takt med, at begivenhederne indtræder, og usikkerheder afklares.

Ændringer til det kontraktfastsatte arbejde efter aftale med kunden skal påvirke den samlede indtægt for arbejdet, når:

- det er sandsynligt, at kunden godkender ændringen og den heraf følgende ændring i pris, og
- ændringen i prisen kan opgøres pålideligt.

Bonusbetalinger for opfyldelse af fastsatte mål for arbejdet indregnes som en indtægt, når:

- arbejdet i henhold til entreprisekontrakten er så fremskredent, at det er sandsynligt, at de aftalte bonusmål vil blive opnået, og
- størrelsen af bonusbetalingen kan opgøres pålideligt.

Entrepriseomkostninger

Entrepriseomkostninger er omkostninger, som er afholdt i perioden fra kontraktopnåelsen til leveringen i henhold til entreprisekontrakten.

Herunder er angivet, hvilke omkostninger der skal henholdsvis ikke må henregnes til entreprisen.

Tilbuds-omkostninger	Omkostninger til opnåelse af en entreprisekontrakt må som udgangspunkt ikke indregnes (henregnes til entreprisen). Specifikke omkostninger, som direkte vedrører en kontrakt, skal dog indregnes, når de kan identificeres og måles pålideligt samt når det på tidspunktet for afholdelse af omkostningerne er sandsynligt, at entreprisekontrakten vil blive indgået. Disse omkostninger kan fx omfatte design, tekniske tegninger, rejseomkostninger og løn. Omkostninger til opnåelse af en entreprisekontrakt, som ikke på afholdelses-tidspunktet kunne indregnes i entreprisens kostpris, må ikke – selvom kontrakten senere indgås – efterfølgende indregnes heri.
Direkte omkostninger	Omkostninger, der direkte vedrører den pågældende entreprisekontrakt, skal indregnes i entreprisen og omfatter fx: • Løn til ansatte på opførelsesstedet, herunder løn til tilsyn • Materialer, der er anvendt ved opførelsen • Afskrivning på produktionsudstyr mv., der er anvendt ved opførelsen • Vedligeholdelse af produktionsudstyr mv., der er anvendt ved opførelsen • Omkostninger til transport af produktionsudstyr mv., der er anvendt på entreprisekontrakten • Leje af produktionsudstyr og driftsmidler • Skønnede mangel- og garantiarbejder samt krav fra tredjepart.
Indirekte omkostninger	Indirekte produktionsomkostninger vedrørende entrepriseaktiviteten kan efter ÅRL frivilligt indregnes i entreprisen og omfatter: • Forsikring • Design og teknisk assistance, der ikke kan henføres til en specifik entre-prisekontrakt • Afskrivning på generelt anvendt produktionsudstyr mv. • Ledelses- og administrationsomkostninger vedrørende selve entreprise-aktiviteten • Indirekte forbrug af materialer, driftsmidler og lønomkostninger. Indirekte produktionsomkostninger henføres til de enkelte entrepriser efter systematiske, konsistente og logiske fordelingsnøgler, der tager udgangs-punkt i en normal produktionssituation.
Finansierings-omkostninger	Finansieringsomkostninger, der direkte vedrører finansiering af opførelsen af entreprisen, skal indregnes i entreprisen enten ud fra specifik opgørelse af omkostninger til entreprisen, baseret på konkrete lån til projektet eller ud fra en vejet gennemsnitsrente ud fra regnskabsårets finansieringsomkostning. Se desuden afsnit 4.5 *Låneomkostninger.*
Omkostninger, som ikke har med entre-priseaktivitet at gøre	Omkostninger, der ikke vedrører en enkelt entrepriseopgave eller entreprise-aktiviteten, må ikke indregnes i kostprisen. Fx må følgende ikke indregnes: • Administrationsomkostninger, medmindre de i henhold til den indgåede kontrakt godtgøres af kunden • Forskning og udvikling, der ikke godtgøres af kunden • Afskrivninger på produktionsanlæg og driftsmidler, som ikke anvendes til en konkret entreprisekontrakt.

Kan udfaldet af en entreprisekontrakt ikke måles pålideligt, indregnes den del af salgsværdien, der svarer til de afholdte omkostninger, i det omfang disse forventes dækket af kunden.

Udfaldet af en entreprisekontrakt kan ikke opgøres pålideligt, når:

- entreprisekontraktens gyldighed kan drages i tvivl
- omfanget og udførelsen af resterende arbejder afhænger af pågående tvister og retssager, eller
- kunden eller leverandøren ikke forventes at overholde entreprisekontrakten.

Når usikkerhederne bortfalder, skal den avance, der ellers ville have været indregnet, indregnes, og produktionskriteriet anvendes igen på sædvanlig vis.

Tab på entreprisekontrakter

Når det er sandsynligt, at de samlede fremtidige omkostninger forbundet med opfyldelse af en entreprisekontrakt vil overstige de samlede fremtidige indtægter på samme kontrakt, skal det samlede forventede tab indregnes som en hensat forpligtelse. Tabet opgøres på grundlag af de samlede entrepriseomkostninger, dvs. inklusive indirekte omkostninger, jf. ovenfor. Tabet indregnes uafhængigt af færdiggørelsesgraden. Se eksempel herpå i afsnit 5.2.2.2 *Oplysninger og præsentation.*

Er der indgået en kontrakt, hvor arbejdet endnu ikke er påbegyndt, men hvor det på balancetidspunktet er sandsynligt, at kontrakten samlet set ender med at være tabsgivende, fx på grund af et fejlkalkuleret tilbud, skal hele tabet straks indregnes som en hensat forpligtelse. I modsætning til avancer indregnes tab således ikke i takt med arbejdets udførelse.

Indregningen af indtægter og omkostninger sker akkumuleret for hver regnskabsperiode baseret på skønnet over færdiggørelsesgraden. Ændrede forventninger til en entreprisekontrakts samlede indtægter og omkostninger samt ændringer i den anvendte metode til at fastlægge færdiggørelsesgraden skal behandles som ændringer i regnskabsmæssige skøn. Heraf følger, at konsekvensen af ændringerne skal indregnes i den indeværende regnskabsperiode.

En bod, der skal betales i henhold til en entreprisekontrakt, fx ved forsinket levering, skal indregnes som en omkostning. Der kan ikke foretages modregning i nettoomsætningen.

Indregning af en entreprisekontrakt som igangværende arbejder for fremmed regning skal ophøre, når de udførte arbejder er klar til aflevering til kunden. Eventuelle resterende forpligtelser til udførelse af arbejde i henhold til entreprisekontrakten, herunder retlige eller faktiske forpligtelser, indregnes som forpligtelser.

5.2.2.2 Oplysninger og præsentation

For et eksempel på oplysninger og præsentation af indregning af igangværende arbejder for fremmed regning henvises til ÅRL-modelregnskabet.

Igangværende arbejder for fremmed regning præsenteres i balancen under ”Tilgodehavender”. Beløbet opgøres med fradrag af acontofaktureringer vedrørende allerede udført arbejde, kontrakt for kontrakt. Vær opmærksom på, at eventuelle nedskrivninger af salgsværdien på det igangværende arbejde skal fragå salgsværdien pr. kontrakt før modregning af acontofaktureringer.

Eksempel: Indregning af igangværende entreprisekontrakter

	Oprindeligt budget	Revurderet budget	Afholdt år til dato	Indregnet i resultat-opgørelsen
Kontraktsum	1.500	1.500		972
Direkte omkostninger	925	1.150	745	745
Indirekte produktions-omkostninger	296	368	238	238
Øvrige omkostninger	61	61		40
Garanti	23	23		15
Hensættelse til resterende tab				37
	1.305	**1.602**		**1.074**
Avance/tab	195	-102		-102

Beregnet færdiggørelsesgrad (745/1.150)	64,8%	
Acontofakturering		950
Værdien af igangværende arbejde for fremmed regning i balancen		
Salgsværdi i henhold til færdiggørelsesgrad (1.500 * 64,8%)		972
Realiseret tab i henhold til færdiggørelsesgrad (-102 * 64,8%)		-66
Hensættelse til urealiseret tab (-102 + 66)		-36
Salgsværdi efter modregning af såvel realiseret som urealiseret tab		870
Acontofakturering år til dato		-950
Modtagne forudbetalinger fra kunder (indregnes som kortfristet gældsforpligtelse)		**-80**

Forudbetalinger for arbejde, som endnu ikke er udført, må ikke modregnes i regnskabsposten. Er sådanne forudbetalinger modtaget, præsenteres de som forudbetalinger under passiverne. Hvis der alene er sket fakturering, men ikke betaling, skal de først indregnes i balancen, når kunden har betalt eller er forpligtet til at betale.

I redegørelsen for anvendt regnskabspraksis skal virksomheden beskrive, hvilke indregningsmetoder og målegrundlag, der er anvendt på igangværende arbejder for fremmed regning.

Redegørelsen skal beskrive metoder anvendt til at opgøre entrepriseindtægten og metoder for opgørelse af færdiggørelsesgraden.

Følgende oplysninger om sammensætningen af entreprisekontrakter skal i øvrigt fremgå af årsregnskabet:

- Årets indregnede entrepriseindtægter
- Akkumulerede entrepriseindtægter på igangværende entrepriser på balancedagen
- Modtagne forudbetalinger fra kunder
- Betalinger, der tilbageholdes, indtil visse kontraktbetingelser er opfyldt.

Endvidere skal det bemærkes, at oplysninger om eventualforpligtelser, eventualaktiver og eventuelle hensatte forpligtelser skal gives i henhold til IAS 37. I relation til entreprisekontrakter kan det fx være garantiforpligtelser, krav, bod eller mulige tab.

5.3 Indregning af indtægter efter IFRS

5.3.1 Nye og ændrede IFRS-standarder

IFRS omhandler indregning af indtægter fra kontrakter med kunder. Formålet med standarden var at øge ensartetheden i indtægtsindregningen for sammenlignelige kontrakter på tværs af brancher samt opnå en model for indregning af omsætning, som omfatter alle kontrakter med kunder, uanset om den ydelse, der leveres, er salg af varer, serviceydelser eller indtægter fra entreprisekontrakter. Herudover gives i standarden guidance på en række områder, fx transaktioner med flere forskellige ydelser, fordeling af vederlag på flere forskellige ydelser, variable vederlag, indregning af licensindtægter, indregning af up-front indtægter og transaktioner med returneringsrettigheder.

Indregning af omsætning efter IFRS 15 baseres på overgang af kontrol med de varer eller serviceydelser, som overdrages til kunden. Det er dermed afgørende for indregning af omsætning, at køber har opnået kontrol med de overdragne varer eller serviceydelser. Det medfører, at indtægtsindregningen er bedre i overensstemmelse med definitionerne på aktiver og forpligtelser, da kontrollen over aktivet eller forpligtelsen ligeledes er afgørende for, hvornår indregning skal foretages.

Princippet bag modellen er, at indregning af omsætning skal afspejle overførsel af kontrol med varer eller serviceydelser, der sker fra en virksomhed til en kunde i forbindelse med et salg. Omsætning måles herefter til det beløb, som virksomheden forventes at være berettiget til at modtage for de overdragne varer eller serviceydelser.

De fem trin i omsætningsmodellen

IFRS 15 omfatter indregning af omsætning fra alle typer af kontrakter med kunder, medmindre der er tale om leasingkontrakter (IFRS 16), forsikringskontrakter (IFRS 4/IFRS 17) og kontrakter om visse finansielle instrumenter (IFRS 9). De skal fortsat indregnes efter de særskilte standarder herom.

IFRS 15 er opbygget efter en systematisk model, som anvendes, når det skal fastlægges, om omsætning kan og skal indregnes, hvad omsætningen udgør beløbsmæssigt, og hvornår omsætningen skal indregnes. Det grundlæggende princip er, at omsætning indregnes i takt med overførsel af kontrollen med varer eller serviceydelser. Modellen finder anvendelse på kontrakter med kunder, og omfatter følgende fem trin:

Trin 1: Identifikation af kontrakten (indregningsgrundlaget)

Trin 2: Identifikation af separate leveringsforpligtelser (performance obligations)

Trin 3: Opgørelse af kontraktens samlede transaktionspris

Trin 4: Allokering af transaktionsprisen til de identificerede leveringsforpligtelser

Trin 5: Indregning af omsætning når (eller i takt med at) leveringsforpligtelser opfyldes

Trin 1: Identifikation af kontrakten

Første trin fastlægger, hvorvidt der eksisterer en kontrakt med en kunde. En kontrakt er en aftale mellem to eller flere parter, som skaber juridiske rettigheder og forpligtelser for parterne. Kontrakten kan være indgået skriftligt, mundtligt eller være en følge af virksomhedens normale forretningspraksis. Før en kontrakt skal indregnes, skal følgende kriterier være opfyldt:

- Parterne har godkendt kontrakten og er gensidigt forpligtet til at opfylde aftalen.
- Parternes rettigheder til levering af varer eller serviceydelser kan identificeres.
- Betalingsbetingelserne kan identificeres.
- Kontrakten har forretningsmæssigt indhold.
- Det er sandsynligt, at virksomheden vil modtage betaling for sine ydelser.

Om kunden er i stand til og har intention om at betale for de modtagne ydelser, når de forfalder til betaling, skal vurderes på tidspunktet for kontraktens indgåelse. Der skal således ikke ved fastlæggelse af, om der eksisterer en kontrakt, foretages en vurdering af, om der efterfølgende kan opstå forhold, som gør, at kunden ikke er i stand til at betale for ydelserne. Konstateres der et efterfølgende tab på tilgodehavendet eller kontraktaktivet, skal tabet indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen, fx en administrationsomkostning, og oplyses i noterne i lighed med de nuværende krav i IFRS 9.

I de fleste tilfælde er det ligetil at vurdere, hvorvidt der foreligger en kontrakt, men hvis virksomheden fx indgår et partnerskab med en anden virksomhed, hvor de deler fordele og risici ved aktiviteten, vil der normalt ikke være tale om en kunde, idet der ikke er etableret et køber- og sælgerforhold. Her kan IFRS 11, Fællesledede arrangementer ofte være relevant at anvende i stedet for.

Identifikation af kontrakten er meget vigtig for det videre forløb i indregningsmodellen. Dels skal det afgøres, om kontrakten er gensidigt bindende, eller om den bare udtrykker intention om samhandel og betingelserne herfor, som ikke i sig selv er bindende for et efterfølgende salg. Dels skal kontraktens løbetid bestemmes, hvilket kan være relevant for en fordeling af transaktionsprisen og fastlæggelse af afskrivningsperioden for eventuelle aktiverede kontraktomkostninger.

Kontraktens løbetid
I forbindelse med indgåelse af kontrakten skal løbetiden fastlægges. Nogle kontrakter har fast løbetid, mens andre løber, indtil kontrakten opsiges. Da en virksomhed ikke kan håndhæve ret til at levere ydelser ud over opsigelsesperioden, anses opsigelsesperioden for at være den periode, hvori standarden skal anvendes, medmindre førtidig opsigelse fra kunden medfører en væsentlig kompensation til virksomheden. I så fald kan der argumenteres for, at virksomhedens aktuelle ret til salg eksisterer indtil opsigelse. Kompensationen ved førtidig opsigelse vil da blive anset som et betinget vederlag, som det er vanskeligt at forestille sig vil blive indregnet, før kunden opsiger kontrakten.

Har kunden derimod ret til at opsige kontrakten med et varsel, men virksomheden ikke kan opsige aftalen uden at skulle betale en substantiel kompensation til kunden, svarer kontraktens løbetid til kundens varsel.

Ændringer til kontrakter
Der foretages ofte ændringer til en eksisterende kontrakt. Det kan være i form af tillægsordrer eller ændringer til de ydelser, kontrakten omfatter. Når en ændring af en kontrakt er godkendt af parterne, skal den indregnes enten som en ny kontrakt, en ændring til den eksisterende kontrakt eller en fortsættelse af den eksisterende kontrakt. En ændring skal behandles som enten:

1) Etablering af en ny kontrakt
2) Modifikation af den eksisterende aftale
3) Fortsættelse af den eksisterende aftale.

Indregning som en ny kontrakt foretages, når ændringen kan adskilles fra den eksisterende kontrakt og udgør en særskilt leveringsforpligtelse, jf. trin 2 nedenfor. Det kræver samtidig, at den er indgået til en stand-alone salgspris for en tilsvarende ydelse. Den økonomiske realitet i en sådan situation er, at der ikke er forskel på, hvorvidt virksomheden ændrer den eksisterende aftale eller indgår en ny aftale med kunden. Derfor anses ændringen som en indgåelse af en ny kontrakt, der regnskabsmæssigt skal behandles adskilt fra den oprindelige aftale, hvilket også følger af substansprincippet i begrebsrammen.

Eksempel: Ændring af en kontrakt – ny kontrakt

En bilproducent indgår en kontrakt om salg af 100 varebiler til 350 TDKK pr. stk., som skal leveres over en periode på 12 måneder. Efter 6 måneder aftaler parterne, at producenten skal levere yderligere 20 varebiler til 410 TDKK pr. stk., der repræsenterer varebilernes aktuelle dagspris ved et enkeltstående salg på tidspunktet for ændring af kontrakten.

Hvordan skal denne ændring behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Ændringen skal behandles som indgåelse af en ny aftale, eftersom varebilerne kan adskilles fra de allerede leverede biler, og samtidig sælges til bilernes enkeltstående salgspris på tidspunktet for indgåelse af kontrakten.

Sælges tillægsydelserne derimod ikke til den enkeltstående salgspris, anses den eksisterende aftale for at være ophævet samtidig med, at en ny kontrakt etableres. Tillægsydelsen indregnes derved fremadrettet sammen med den resterende del af den oprindelige kontrakt. Det betyder, at vederlaget på den "nye kontrakt" indregnes sammen med den resterende del af vederlaget i den tidligere kontrakt, som virksomheden ikke allerede har indregnet på tidspunktet for kontraktændringen. Kontraktændringen får dermed alene regnskabsmæssig virkning fremadrettet.

Hvis de resterende varer og serviceydelser, der aftales i tillægsordren, derimod ikke kan adskilles fra den oprindelige kontrakt, anses ændringen for at være en del af den oprindelige kontrakt. Det kan fx forekomme ved løbende justeringer til entrepriseaftaler. I de tilfælde skal virksomhed opdatere estimatet for projektomkostningerne og dermed færdiggørelsesgraden. Da færdiggørelsesgraden påvirkes af det nye estimat, får det den virkning, at virksomheden skal foretage en korrektion – et catch up – til den allerede indregnede omsætning, uanset om denne korrektion til omsætningen er positiv eller negativ.

Eksempel: Ændring af en kontrakt – ny kontrakt

De ekstra 20 varebiler, jf. eksemplet ovenfor, sælges nu i stedet til 280 TDKK pr. stk. Dermed repræsenterer prisen ikke bilernes enkeltstående salgspris.

Hvordan skal ændringen af kontrakten behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Den oprindelige aftale (levering af 100 varebiler) anses for at være ophævet samtidig med, at en ny kontrakt er indgået for levering af de resterende biler. Har producenten allerede leveret 40 varebiler, bliver konsekvensen, at de resterende 80 (60 + 20) biler fremadrettet indregnes til:

*(350 TDKK * 60 + 280 TDKK * 20) / 80 biler = 332,5 TDKK pr. bil.*

Derved opgøres en ny gennemsnitlig stykpris på bilerne baseret på de nye priser på de resterende ikke leverede biler fra første salg og de nye priser på de sidste biler. Det samlede resterende vederlag fordeles således på de resterende leveringsforpligtelser.

Eksempel: Ændring af en kontrakt – fortsættelse af eksisterende kontrakt

En entreprenørvirksomhed indgår en aftale om at opføre en fabrikshal over en toårig periode for 1.000 TDKK. Opførsel af fabrikshallen udgør én leveringsforpligtelse og indregnes over tid. De estimerede omkostninger til at opføre fabrikshallen forventes at udgøre i alt 700 TDKK.

I slutningen af år 1 har selskabet opfyldt 60 % af sin leveringsforpligtelse baseret på en opgørelse af færdiggørelsesgraden (afholdte omkostninger i forhold til estimerede totale omkostninger).

I starten af første kvartal i år 2 aftaler parterne, at der skal foretages en justering af tegninger og materialer, hvor der ændres på den oprindelige fabrikshal. Der skal dog fortsat leveres en fabrikshal blot i en ændret udgave. Det aftalte vederlag udgør 160 TDKK, og entreprenørvirksomheden forventer, at projektets samlede omkostninger forøges med 140 TDKK. Virksomheden accepterer en lavere avance på tillægget, da en del af det udførte arbejde og de indkøbte materialer kan genbruges.

Hvad udgør omsætningen i år 1 og år 2 umiddelbart efter kontraktændringen?

Løsning

*I år 1 udgør omsætningen 600 TDKK (60 % * 1.000) samt omkostninger på i alt 420 TDKK (forholdet mellem afholdte omkostninger og estimerede totale omkostninger benyttes til at opgøre færdiggørelsesgraden).*

Eftersom såvel pris som opfyldelse af den oprindelige kontrakt og tillægget afhænger af hinanden, skal kontraktændringen anses som en del af den oprindelige kontrakt. Det betyder, at virksomheden skal opdatere estimatet for projektets omkostninger og dermed den nye, samlede færdiggørelsesgrad. Konsekvensen bliver, at virksomheden skal foretage en korrektion til den allerede indregnede omsætning på tidspunktet for ændringen af kontrakten, jf. nedenfor.

Ved indgåelse af kontrakten	TDKK	Resultatopgørelse
Kontraktpris	1.000	
Estimerede totale omkostninger	700	
Færdiggørelsesgrad	60%	
År 1		
Omsætning	(1.000 * 60%)	600
Omkostninger		-420
Årets resultat		180
Efter kontraktændring		
Kontraktpris	1.160	
Estimerede totale omkostninger	840	
Ny færdiggørelsesgrad (baseret på afholdte omkostninger – 420/840)	50%	
Q1 år 2		
Omsætning justeret	(1.160 * 50%)	580
Omkostninger		-420
Akkumuleret resultat		160

Bestemmelserne om ændring af en kontrakt kan få betydning for flere virksomheder, fordi de hidtidige standarder kun i begrænset omfang har indeholdt regler herom. De nye bestemmelser kan derfor få betydning i brancher, hvor ændringer til eksisterende kontrakter ofte forekommer, fx entreprenørbranchen eller it-branchen.

Sammenlægning af kontrakter

En virksomhed skal sammenlægge to eller flere kontrakter, som er indgået med den samme kunde, og regnskabsmæssigt behandle kontrakterne som en enkelt kundekontrakt, hvis en eller flere af følgende betingelser er opfyldt:

1) Kontrakterne er forhandlet samlet med samme forretningsmæssige mål for øje.
2) Det vederlag, der skal betales i henhold til den ene kontrakt, afhænger af prisen på eller gennemførslen af den anden kontrakt.
3) De varer eller tjenesteydelser, som er aftalt i kontrakterne, udgør en enkelt leveringsforpligtelse.

Kontrakterne kan ikke sammenlægges, blot fordi de er forhandlet på samme tidspunkt. I nogle tilfælde kan virksomheden vælge at sammenlægge flere salgskontrakter, fx i den situation, hvor virksomheden forventer, at virkningen heraf ikke vil afvige væsentligt fra at behandle hver salgskontrakt for sig. I denne vurdering behøver virksomheden ikke foretage en kvantitativ vurdering af alle mulige udfald.

En væsentlig forskel mellem IFRS 15 og IAS 11 er kriteriet om at vurdere leveringsforpligtelser på tværs af kontrakter, hvor IAS 11 vurderede kontrakter, som blev opfyldt samtidig eller i forlængelse af hinanden. Det vil derfor ikke være utænkeligt, at virksomheder, som efter IAS 18/11 ikke lagde kontrakter sammen, skal gøre det efter IFRS 15.

Aftaler, som ikke opfylder definitionen på en kundekontrakt
Når en kontrakt med en kunde ikke opfylder definitionen på en kundekontrakt, men aftalen medfører, at virksomheden modtager et vederlag fra kunden, skal virksomheden kun indregne vederlaget i omsætningen, hvis en af følgende betingelser er opfyldt:

1) Virksomheden har ingen resterende forpligtelser til at overdrage varer eller tjenesteydelser til kunden, og størstedelen af det aftalte vederlag er modtaget af virksomheden, og vederlaget er ikke refunderbart.
2) Kontrakten er opsagt, og det modtagne vederlag fra kunden er ikke refunderbart.

Indtil en af disse betingelser opfyldes, eller definitionen på en kundekontrakt kan opfyldes, skal virksomheden indregne eventuelle modtagne vederlag som en kontraktforpligtelse. Afhængig af omstændighederne udgør dette beløb en forpligtelse til at overdrage varer eller tjenesteydelser eller til at tilbagebetale det modtagne vederlag. I begge tilfælde måles forpligtelsen til størrelsen af det vederlag, der er modtaget fra kunden.

Trin 2: Identifikation af separate leveringsforpligtelser

Ved indgåelse af kontrakten skal virksomheden identificere kontraktens separate leveringsforpligtelser. En leveringsforpligtelse er et tilsagn om, at virksomheden vil levere en særskilt vare eller serviceydelse til en kunde. En kontrakt kan indeholde flere leveringsforpligtelser, fx salget af en telefon, telefoni, bredbånd, tv-pakke samt opsætning og installation. Adskillelse af sådanne forskellige leveringsforpligtelser i en kontrakt kan vise sig at være et af de vanskeligste trin i indregningsmodellen, fordi der skal foretages en vurdering af graden af sammenhæng mellem de enkelte varer og serviceydelser, som skal leveres for at opfylde kontrakten.

Hver leveringsforpligtelse skal indregnes særskilt, når den kan adskilles fra andre leveringsforpligtelser. En leveringsforpligtelse kan adskilles fra andre leveringsforpligtelser, når:

- kunden kan opnå fordele fra varen eller serviceydelsen enten alene eller sammen med andre tilgængelige ressourcer, som er let tilgængelige, og
- virksomhedens tilsagn om at levere en vare eller serviceydelse kan adskilles fra andre tilsagn i kontrakten.

En kunde kan opnå fordele fra en vare eller serviceydelse, hvis denne isoleret eller i kombination med andre tilgængelige ressourcer kan anvendes, forbruges eller sælges, og dermed kan generere økonomiske pengestrømme til virksomheden. Det er således ikke afgørende, at varen eller serviceydelsen i sig selv kan benyttes, hvis den pågældende vare eller serviceydelse kan anvendes sammen med andre lettilgængelige ressourcer, som kunden har til rådighed hos sig selv, kan købe fra sælger eller fra andre leverandører. IFRS 15 indeholder følgende indikatorer på, at et tilsagn binder varer eller serviceydelser sammen, men listen er ikke udtømmende:

- Virksomheden leverer en serviceydelse ved at integrere varer eller serviceydelser i henhold til kontrakten til en sammensat leverance, som er bestilt af kunden.
- En eller flere af varerne eller serviceydelserne bliver væsentligt ændret eller tilpasset som følge af en eller flere af de andre varer eller serviceydelser, som er aftalt i kontrakten.
- Varerne eller serviceydelserne er i væsentlig grad indbyrdes afhængige af eller indbyrdes forbundne med hinanden.

En serie af ensartede varer eller serviceydelser, der overføres til kunden på samme måde over tid, kan ligeledes udgøre én leveringsforpligtelse. Fx den daglige rengøring af en kontorbygning. Kontrakten skal dermed ikke opdeles i 365 leveringsforpligtelser, men kan i stedet indregnes over tid, jf. også trin 5.

Opdeling i separate leveringsforpligtelser er et andet område, hvor standarden kan få betydning for flere virksomheder. Det skyldes, at de nuværende standarder kun indeholder sparsom vejledning om adskillelse af flere ydelser i samme kontrakt (multielement transactions) og efterfølgende særskilt indregning af de forskellige ydelser.

Eksempel: Flere leveringsforpligtelser i én kontrakt

En virksomhed har indgået en kontrakt om installation af et ventilationsanlæg til en produktionshal med hertil hørende udtræk igennem loftet. Installationen vil kunne udføres af andre virksomheder i branchen. Såvel anlæg som udtræk er standard og etableres hver for sig, men anlægget fungerer ikke uden udtrækket. Sammenføjning af anlæg og udtræk er simpel.

Hvilke separate leveringsforpligtelser kan identificeres?

Løsning

Ved kontraktens gennemgang findes tilsagn om følgende varer og serviceydelser: ventilationsanlæg, installation af anlæg, udtræksmaterialer og opbygning af udtræk samt sammenføjning. Det vurderes, at kunden kan opnå fordel af alle elementerne i kombination med let tilgængelige ressourcer. Alle ressourcer er let tilgængelige, fordi det er standardelementer, som kan leveres umiddelbart af virksomheden eller andre leverandører.

Via kriterierne i IFRS 15 vurderes graden af integration, modifikation og indbyrdes afhængighed eller forbindelse, og følgende tilsagn vurderes at være separate leveringsforpligtelser:

1) *Ventilationsanlægget, da det kan installeres af andre, og installationen ændrer ikke på anlægget.*
2) *Installation af ventilationsanlægget. Kunden kan forventes at acceptere levering af anlægget uden installation, hvis virksomheden af en grund ikke kan gennemføre installationen, da andre kan gøre det.*
3) *Etablering af udtræk, da materialerne ved opbygning og rørføring gennem loftet overføres til kunden som et andet produkt ("færdigvaren") end de enkelte elementer i leverancen.*
4) *Sammenføjningsservice, idet sammenføjning af ventilationsanlæg og udtræk er simpel, og dermed yder virksomheden ikke en væsentlig integrationsservice. Desuden er den indbyrdes afhængighed funktionel snarere end transformerede.*

Eksempel: Flere leveringsforpligtelser i én kontrakt

Samme situation som i ovenstående eksempel med den tilføjelse, at virksomheden lover, at ventilationsanlægget kan nedbringe nogle forureningstal til et aftalt niveau. Virksomheden foretager tests og finindstillinger af anlægget i tre måneder efter installation for at påvise dets virkning. Opnås det aftalte niveau i luftmålinger ikke, accepterer kunden ikke anlægget, og virksomheden er forpligtet til at nedtage det. Efter aftale beholder kunden udtrækket, hvilket der skal betales for i alle tilfælde.

Hvilke separate leveringsforpligtelser kan identificeres?

Løsning

I denne situation er karakteren af tilsagnet et ventilationsanlæg med et bestemt udbytte, som virksomheden har lovet at levere, og virksomheden udfører en række aktiviteter for at opnå og sikre det aftalte niveau i de efterfølgende luftmålinger. Der vurderes nu at være en høj grad af indbyrdes afhængighed mellem ventilationsanlægget og dets installation, inklusive sammenføjning med udtrækket, da kunden ingen værdi opnår heraf, hvis anlægget skal nedtages ved de ikke opnåede resultater. Herefter består kontrakten af to leveringsforpligtelser: Etablering af udtræk og installation af ventilationsanlæg med en aftalt virkning.

Der er ikke tale om et salg med returret, da tilsagnet ikke kan opfyldes, og kunden vil ikke acceptere levering før afslutning af alle tests.

Kundeloyalitetsprogrammer
Kundeloyalitetsprogrammer anvendes ofte til at opbygge virksomhedens brand og øge salgsvolumen ved at tildele kunderne bonuspoint ved køb af virksomhedens varer og serviceydelser.

Når et flyselskab fx tilbyder bonuspoint, som kan veksles til en gratis rejse eller hotelophold, eller den lokale kaffebar tilbyder den tiende kop kaffe gratis, er der tale om et kundeloyalitetsprogram.

Et kundeloyalitetsprogram giver kunden fordele ved, at denne kan modtage en ydelse til nedsat pris eller helt gratis, når der er optjent et vist antal point. Programmerne repræsenterer derfor en rabat, som kunden kan vælge at gøre brug af i fremtiden i forbindelse med køb af yderligere varer eller serviceydelser. Derfor anses den samlede omsætning at vedrøre to ydelser, dvs. det primære salg samt den ydelse, som kunden kan modtage for de optjente point. Derfor skal den del af transaktionsprisen, som vedrører bonuspointene, allokeres til den sekundære ydelse.

Hvis kundens bonuspoint derimod kan omveksles til kontanter, er der ikke tale om et kundeloyalitetsprogram, men derimod blot en refusionsret for kunden, dvs. en rabat, som skal fragå i nettoomsætningen. Her må det estimeres, hvor stor en rabat kunden vil modtage.

Er bonusprogrammet etableret således, at der er en tredjepart, der leverer bonusydelsen, skal virksomheden vurdere, om den modtager beløbet relateret til bonusydelsen som agent for denne tredjepart. Det kan fx være tilfældet, hvis man opnår ret til at spise billigt på en restaurant, hvis man flyver med et bestemt luftfartsselskab. Her har luftfartsselskabet ikke en selvstændig leveringsforpligtelse til kunden i forbindelse med udnyttelsen af bonuspointene. Er der tale om et agentforhold, skal omsætningen og omkostningen knyttet til bonusydelsen, her restaurantbesøget, derfor indregnes som et nettobeløb i virksomhedens resultatopgørelse, jf. afsnittet *Principal eller agent* nedenfor.

Er virksomheden ikke agent i relation til bonusydelsen, indregnes omsætning og omkostninger, når varen eller ydelsen leveres eller ved pointenes udløbsdato. I disse tilfælde har virksomheden således det fulde ansvar for at levere bonusydelsen til kunden på et senere tidspunkt.

Salg med tilbagekøbsforpligtelse
En særlig problemstilling vedrører de situationer, hvor virksomheden sælger varer med en tilbagekøbsforpligtelse. En typisk situation er, når en virksomhed producerer aktiver, fx maskiner, som sælges til et leasingselskab, der herefter videreleaser de pågældende aktiver til kunden. Leasingselskaberne vil normalt betinge sig en tilbagesalgsmulighed til producenten, medmindre leasingaftalerne indrettes, så leasingtageren bærer hele eller stort set hele den økonomiske risiko ved aktivet. Det forholder sig dog ofte anderledes med biler, eftersom leasingselskaberne her kan påregne at kunne sælge aktiverne på markedet efter udløbet af leasingaftalen. Generelt gælder reglerne, uanset om virksomheden køber et aktiv tilbage i uændret form, eller det solgte aktiv indgår i det tilbagekøbte som en komponent.

En virksomheds tilsagn om tilbagekøb kan identificeres i selve salgsaftalen eller i en anden aftale, og kan antage tre former, hvor den sælgende virksomhed har en:

- Pligt til at tilbagekøbe aktivet (en forward)
- Ret til at tilbagekøbe aktivet (en call-option)
- Pligt til at tilbagekøbe aktivet på kundens foranledning (en put-option).

Ved en forward-aftale eller call-option er kontrollen over aktivet reelt ikke overført til kunden, selvom kunden har aktivet fysisk i sin besiddelse. Ved en put-option kan kontrollen være overført afhængig af omstændighederne. De nærmere regler er beskrevet i IFRS 15.B64-B76:

- Er tilbagekøbsprisen under en forward- eller call-option lavere end den oprindelige salgspris, behandles aftalen som en leasingaftale efter reglerne i IFRS 16, medmindre kontrakten udgør en del af en transaktion for salg og tilbageleasing. Udgør kontrakten en del af en transaktion for salg og tilbageleasing, fortsætter virksomheden med at indregne aktivet og indregner en finansiel forpligtelse for ethvert vederlag modtaget af kunden. Virksomheden skal behandle den finansielle forpligtelse i overensstemmelse med IFRS 9. Er tilbagekøbsprisen derimod højere end den oprindelige salgspris, behandles aftalen som en finansieringstransaktion.
- Er tilbagekøbsprisen ved en put-option højere end den oprindelige salgspris, behandles aftalen som en finansieringstransaktion, forudsat tilbagekøbsprisen er højere end den forventede markedsværdi af aktivet. Er tilbagekøbsprisen derimod lavere end den forventede markedsværdi af aktivet, ses der på, hvorvidt kunden har et væsentligt økonomisk incitament til at udnytte optionen. I så fald foretages samme vurdering som nedenfor i næste punkt.
- Er tilbagekøbsprisen ved en put-option derimod lavere end den oprindelige salgspris, afhænger den regnskabsmæssige behandling af, hvorvidt kunden har et væsentligt økonomisk incitament til at udnytte optionen. Er det tilfældet, behandles transaktionen som en leasingaftale efter reglerne i IFRS 16, eftersom det må forventes, at kunden udnytter optionen. Har kunden derimod ikke et væsentligt økonomisk incitament til at udnytte optionen, anses aftalen for at være et salg med returret, som behandles efter reglerne i IFRS 15.

Eksempel: En salgsaftale med en indbygget call-option

En producent, Maskine A/S, sælger produktionsmaskiner til en virksomhed for i alt 200 TDKK. Aftalen indeholder en call-option, der giver Maskine A/S mulighed for at købe aktiverne tilbage efter fem år for 150 TDKK.

Hvorledes skal aftalen behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Aftalen skal behandles som en leasingaftale efter IFRS 16. Det skyldes, at Maskine A/S har mulighed for at tilbagekøbe maskinerne efter fem år til en lavere værdi end salgsprisen. Dermed er kunden begrænset i de økonomiske fordele fra aktivet, og Maskine A/S besidder alle væsentlige resterende økonomiske fordele ved aktiverne.

Trin 3: Opgørelse af kontraktens samlede transaktionspris

Transaktionsprisen udgør det beløb, som virksomheden forventer at opnå ret til ved overdragelse af varer og serviceydelser omfattet af kontrakten. Der er tale om det samlede vederlag fra hele kontrakten dog fratrukket beløb, som virksomheden betaler til kunden for varer eller serviceydelser, der overføres fra kunden til virksomheden. Sådanne betalinger til kunden anses for særskilte køb på lige fod med køb fra andre leverandører. Vederlaget omfatter desuden ikke beløb, som opkræves på vegne af tredjemand, som fx moms og afgifter, der opkræves på vegne af myndighederne.

Fastlæggelsen af transaktionsprisen vil ofte være ligetil, da der er aftalt et fast beløb i kontrakten. Der kan dog være situationer, hvor det ikke er tilfældet, fx når kontrakter indeholder et væsentligt finansieringselement eller variable vederlag.

Variable vederlag

Indeholder kontrakten variable vederlag, fx i form af rabatter, bonus, returret, forventede prisafslag mv., skal virksomheden tage hensyn hertil ved fastlæggelse af den samlede transaktionspris.

Et betinget vederlag kan fx være kompensation ved opsigelse eller annullering af kontrakten, eller det kan være erstatning for forsinkelse. Vederlaget kan også være betinget af en overført mængde af en enhed, som ikke kendes på forhånd, fx antal styk af en vare overført, antal km kørt, antal transaktioner håndteret, antal materialer forbrugt, antal timer anvendt, antal dage forløbet osv.

Formålet med at estimere det variable vederlag er at opgøre det beløb, som virksomheden forventer at være berettiget til at modtage for levering af samtlige varer og serviceydelser i kontrakten. Virksomheden skal derfor anvende den metode, som bedst afspejler det vederlag, virksomheden forventer at opnå ret til, når det variable vederlag skal opgøres. Dertil kan en af følgende metoder anvendes:

- Den forventede værdi (”the expected value”).
- Den mest sandsynlige værdi (”the most likely amount”).

Den forventede værdi udgør summen af de sandsynlighedsvægtede mulige udfald, hvorimod den mest sandsynlige værdi er det enkeltstående mest sandsynlige udfald af en række forskellige mulige udfald. Det skal præciseres, at der ikke er tale om et valg af regnskabspraksis, hvorfor virksomheden skal vælge den metode, der bedst afspejler det forventede vederlag i den enkelte transaktion.

I de tilfælde, hvor virksomheden har et erfaringsgrundlag fra mange kontrakter med ensartede karakteristika, vil den sandsynlighedsvægtede forventede værdi almindeligvis være den bedste metode. Her kan historik og erfaringer med lignende transaktioner anvendes til at foretage og understøtte vurderingen. Er der derimod kun få mulige udfald, er den mest sandsynlige værdi typisk bedre til at forudsige, hvilket beløb virksomheden forventer at opnå ret til.

Eksempel: Variable vederlag – sandsynlighedsvægtet udfald

En virksomhed indgår en kontrakt den 1. januar 20x1 om at sælge virksomhedens varer til 100 DKK stykket. I aftalen er der indbygget en trappebonus. Jo flere varer kunden aftager, des større rabat udløses. Aftalevilkårene for trappebonussen er:

Antal solgte varer	Rabat
1.000 – 2.000 enheder	2%
2.001 – 3.000 enheder	3%
3.001 eller flere enheder	4%

Hvordan skal denne kontrakt behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Der eksisterer ikke en kontrakt med en kunde, da kunden ikke er forpligtet til at købe varer. Aftalen klassificeres derfor som et tilbud. Da hvert salg behandles særskilt, er det ikke nødvendigt at estimere en samlet transaktionspris ved aftalens indgåelse.

Da rabatten gives med bagudrettet virkning, gælder reglerne om refusionsforpligtelser. Når et salg effektueres, skal der reserveres et beløb svarende til den rabat, der forventes at blive refunderet ved udgangen af året.

Frem til juni måned er der solgt 1.100 enheder. Virksomheden forventer, at der vil blive solgt mellem 2.001 og 3.000 enheder i kalenderåret, eftersom salgshistorikken med kunden viser, at der altid sælges lidt flere enheder i andet halvår. Virksomheden har historisk set være god til at estimere salget, hvorfor den mest sandsynlige metode anvendes.

*Derfor udgør det samlede vederlag pr. 30. juni 106.700 DKK (1.100 enheder * 100 DKK fratrukket 3 % mængderabat). Forskellen til det fakturerede beløb på 110.000 DKK, i alt 3.300 DKK, indregnes som en kontraktforpligtelse. Havde rabatten været fremadrettet, hvorved kunden kan købe varerne billigere, jo flere varer kunden aftager, vil der være tale om en kundeoption, som skal behandles efter reglerne i IFRS 15.B42. Her skal virksomheden lave en sandsynlighedsvægtning af de rabatter, som kunden forventes at opnå ved yderligere køb.*

Eksempel: Variable vederlag – mest sandsynlige udfald

En producent indgår en aftale om at bygge et skib. Prisen er aftalt til 200 mio. DKK plus 20 mio. DKK i bonus, hvis skibet leveres senest den 30. juni 20x1. Virksomheden har tidligere erfaring med produktion af tilsvarende skibe og forventer, at produktionstiden er tre år. Leveres skibet først efter deadline, vil hele bonussen være tabt, hvorfor der kun er to mulige udfald af det variable vederlag på 20 mio. DKK. På baggrund af tidligere erfaringer forventer producenten, at der er ca. 75 % sandsynlighed for, at skibet leveres før den aftalte deadline.

Hvad udgør det samlede vederlag?

Løsning

Her er kun to mulige udfald. Derfor afspejler "den mest sandsynlige værdi" bedst det beløb, som virksomheden forventer at være berettiget til. Når omsætning indregnes over konstruktionsperioden, anvendes derfor den estimerede samlede transaktionspris på 200 mio. DKK, indtil det er højst sandsynligt, at virksomheden ikke i fremtiden kommer til at tilbageføre omsætning. Usikkerheden anses derfor for at være for stor i denne kontrakt til, at det variable vederlag kan indregnes ved kontraktindgåelsen.

Der gælder en begrænsning ved indregning af variable vederlag. Virksomheden skal alene indregne variable vederlag, hvis det er højst sandsynligt, at en efterfølgende ændring i estimatet af det variable vederlag ikke vil medføre en væsentlig tilbageførsel af den indregnede omsætning. Ved fastlæggelsen af, om det er højst sandsynligt, at en efterfølgende ændring i det variable vederlag ikke tilbagefører den indregnede omsætning væsentligt, kan følgende indikatorer anvendes:

- Det variable vederlag er i høj grad afhængig af faktorer, der ligger uden for virksomhedens kontrol.
- Usikkerheden forventes ikke at blive afklaret inden for en længere tidsperiode.
- Virksomheden har begrænset erfaring med tilsvarende kontrakter.
- Virksomheden har praksis for at tilbyde forskellige betalingsbetingelser og vederlagstyper i tilsvarende transaktioner.
- Der er mange forskellige udfald for de variable vederlag i kontrakten.

Er det højst sandsynligt, at en efterfølgende ændring i det variable vederlag ikke vil reducere den indregnede omsætning væsentligt, skal det variable vederlag medregnes til den samlede transaktionspris. Når et variabelt vederlag er meget usikkert, skal virksomheden indregne omsætning efter det mest sikre beløb, hvilket kan være et minimumsbeløb. Fx når virksomhedens erfaring med en kundes køb er lille, og der kan opnås en rabat på 2-4 %, skal omsætning indregnes med 96 %, indtil den højst sandsynlige rabat kan verificeres.

Ledelsen skal derfor vurdere, om der er en del af det variable vederlag, der ikke er knyttet den samme usikkerhed til, og om den del i så fald kan indregnes.

Virksomheden skal revurdere de estimerede variable vederlag ved hver regnskabsaflæggelse, medmindre forholdene må anses som uvæsentlige. Herunder skal forudsætninger for begrænsning af vederlag på grund af usikkerhed løbende revurderes. Ændringer til transaktionsprisen allokeres ud på de identificerede leveringsforpligtelser med samme relative fordeling, som blev anvendt ved kontraktens indgåelse, medmindre det betingede vederlag direkte kan henføres til en eller flere specifikke leveringsforpligtelser. En ændring i det variable vederlag behandles efter reglerne for ændringer i regnskabsmæssige skøn.

Eksempel: Variable vederlag – milestone-betalinger

Biotek A/S licenserer et lægemiddel til en farmaceutisk virksomhed. Lægemidlet er i øjeblikket i anden fase af dets udviklingsproces. Biotek A/S udfører også kliniske forsøg som en del af leverancen til den farmaceutiske virksomhed. Virksomheden er berettiget til at modtage følgende milestone-betalinger:

Milestone A: 25 mio. DKK ved færdiggørelsen af de kliniske forsøg under anden fase; og
Milestone B: 50 mio. DKK ved regulatorisk godkendelse af lægemidlet.

Biotek A/S har konkluderet, at det er sandsynligt, de vil nå milestone A, eftersom virksomheden har særdeles omfattende erfaring med at udføre kliniske forsøg i lignende arrangementer. Lægemidlet har tilmed allerede bestået de kliniske forsøg i første fase med succes. Der er dog betydelige usikkerheder forbundet med opnåelsen af den regulatoriske godkendelse af lægemidlet, da denne arbejdsproces udføres af en tredjepart.

Biotek A/S har konkluderet, at milestone-betalingerne ikke er omfattet af reglerne for finansielle instrumenter under IFRS 9.

Hvordan skal virksomheden fastlægge transaktionsprisen?

Løsning

Begge milestone-betalinger er former for variabelt vederlag. De 25 mio. DKK, der forfalder ved opnåelse af milestone A, bør inkluderes i transaktionsprisen, da det er højst sandsynligt, at en væsentlig tilbageførsel af den indregnede omsætning ikke vil forekomme, når usikkerheden vedrørende opnåelsen af milestone A er afklaret.

Virksomheden vil formentligt konkludere, at de 50 mio. DKK, der forfalder ved opnåelse af milestone B, skal begrænses. Særligt det forhold, at opnåelsen af milestone B, er afhængig af faktorer, der ligger uden for virksomhedens kontrol, bør tillægges særlig betydning.

Virksomheden skal derfor ved indgåelsen af kontrakten undlade at inkludere de 50 mio. DKK, der betales ved opnåelse af milestone B, i transaktionsprisen.

Virksomheden skal fremadrettet revurdere sine estimater for begge milestones på hver balancedag, indtil usikkerheden forbundet med hver milestone er afklaret.

Salg med returret
Virksomheder giver ofte deres kunder ret til at returnere varer i en periode, efter salget har fundet sted. Når virksomheden har givet kunden ret til at returnere varer, skal virksomheden indregne omsætning baseret på det vederlag, virksomheden forventer at opnå ret til. Virksomheden skal således estimere, hvor mange varer, der forventes returneret.

En returret er ikke en selvstændig leveringsforpligtelse, men anses for at være et variabelt vederlag, og virksomheden skal overholde bestemmelserne i IFRS 15 for indregning af variable vederlag.

Hvis virksomheden kan overholde bestemmelserne for indregning af variable vederlag, skal virksomheden indregne omsætning på de varer, virksomheden forventer, kunden ikke returnerer. Samtidig skal virksomheden indregne en returneringsforpligtelse svarende til omsætningen på de varer, som forventes returneret. Det kan fx være relevant omkring juletid, hvor der er forøget risiko for, at varerne modtages retur efter nytår. Her skal virksomheden vurdere, i hvilken udstrækning returretten forventes at blive udnyttet.

Når kunden har forhandlet sig til en specifik mulighed for at returnere varerne, fx betinget af, at kunden kan få aktivet til at passe sammen med andre aktiver, betyder det, at der er usikkerhed om, hvorvidt køber vil benytte tilbageleveringsmuligheden. I så fald indregnes omsætningen først, når tidsfristen for returnering af varerne er udløbet.

Kostprisen på de varer, som forventes returneret, indregnes som et aktiv (fiktivt varelager) på en særskilt linje under varebeholdninger i balancen. Aktivet værdiansættes ved første indregning til kostprisen for de varer, som forventes returneret, fratrukket eventuelt forventede omkostninger ved returneringen. Såfremt virksomheden forventer, at nettorealisationsværdien på varer, som forventes returneret, er lavere end varernes kostpris, skal varerne nedskrives til den lavere nettorealisationsværdi.

Både returneringsforpligtelsen og aktivet (det fiktive varelager) skal revurderes ved hver balancedag. Præsentationsmæssigt må der ikke foretages modregning af returneringsforpligtelsen og det fiktive varelager.

Eksempel: Returret
En virksomhed har solgt 100 varer med returret til en kunde for 1.000 DKK pr. stk. Virksomheden anses for at have tilstrækkelig historik til at kunne opgøre den forventede andel af returnerede varer. Erfaringsmæssigt leveres 20 % af varerne retur. Vareforbruget for de solgte varer udgør 40 % af salgsprisen. En vare, som sælges for 1.000 DKK, koster derfor 400 DKK i vareforbrug. Ved fastlæggelse af vederlaget, som virksomheden forventer at opnå endelig ret til, anvendes "den forventede værdi". Det skyldes, at virksomheden indgår en lang række homogene salgstransaktioner, hvor erfaringerne fra lignende transaktioner og tidligere historik kan anvendes til at skønne over, hvor mange varer, virksomheden forventer at modtage retur.

Hvorledes skal omsætning og returret indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

*Virksomheden skal udskyde den andel af omsætningen, som svarer til den forventede tilbagebetaling ved returnering af varerne. Desuden omkostningsføres alene vareforbrug svarende til de varer, der ikke returneres. Det indebærer, at der indregnes en kontraktforpligtelse for den udskudte omsætning, og samtidig overføres det udskudte vareforbrug til et varelager på aktivsiden, så bruttofortjenesten i resultatopgørelsen bliver opgjort korrekt. I eksemplet betyder det, at der ved salget indregnes en omsætning på 800 TDKK. De resterende 200 TDKK indregnes som en kontraktforpligtelse for returvarer under passiverne. Der skal gives beløbsmæssige oplysninger om kontraktforpligtelser i henhold til IFRS 15.119 (d). Tilsvarende reduceres vareforbruget med 80 TDKK (400 * 20 %), der modposteres på "Ret til varer ved returnering". Sidstnævnte post måles efter IFRS 15.BC25 til det tidligere bogførte beløb fratrukket eventuelle omkostninger til at modtage varerne retur, dog højst returvarernes nettorealisationsværdi. Nedenstående oversigt viser bogføringen af transaktionen.*

Regnskabspost	Beløb	Korrektion for forventede returvarer	I alt
Resultatopgørelse			
Nettoomsætning	K 1.000 (a)	D 200 (1)	K 800
Vareforbug	D 400 (b)	K 80 (2)	D 320
Balance			
Tilgodehavende hos kunder	D 1.000 (a)		D 1.000
Varebeholdninger	K 400 (b)		K 400
"Ret til varer ved returnering"		D 80 (2)	D 80
Kontraktforpligtelse for returvarer		K 200 (1)	K 200

Væsentligt finansieringselement

Når en virksomhed modtager et forskud, eller når den har ydet kunden kredit, indeholder transaktionen et finansieringselement. I henhold til IFRS 15 skal der justeres for eventuelle væsentlige finansieringselementer ved fastlæggelsen af transaktionsprisen. Ved vurderingen af, om kontrakten indeholder et væsentligt finansieringselement, skal virksomheden overveje følgende:

- Forskellen mellem den kontante salgspris for varen eller serviceydelsen ved levering og det aftalte vederlag i kontrakten
- Den kombinerede effekt af:
  - perioden mellem leveringstidspunktet og betalingstidspunktet og
  - rentesatsen i forhold til en relevante markedsrente.

Virksomheden kan se bort fra finansieringselementet, hvis perioden mellem leveringstidspunktet og betalingstidspunktet er mindre end et år. Tilsvarende gælder, hvis en forudbetaling ligger inden for et år, før ydelsen leveres.

Betaler en kunde forud for levering af varer eller serviceydelser, kan virksomheden ligeledes undlade at tage hensyn til et eventuelt finansieringselement, hvis det er kunden, der bestemmer leveringstidspunktet.

Hvis kontrakten indeholder et væsentligt finansieringselement, skal vederlaget opgøres til dagsværdi ved at tilbagediskontere de fremtidige betalinger. Forskellen mellem dagsværdien og vederlaget fastsat i kontrakten skal indregnes som en renteindtægt over perioden, hvor kunden har fået kredit.

Indeholder kontrakten derimod et væsentligt finansieringselement, kan virksomheden anvende den rente, som tilbagediskonterer det aftalte vederlag til kontantsalgsprisen (eller omvendt), hvis det reflekterer den rente, som parterne ville anvende i en særskilt finansieringstransaktion under hensyntagen til kreditværdighed og sikkerhedsstillelse. Den fastlagte diskonteringsrente skal ikke efterfølgende justeres.

Eksempel: Finansieringselement

En virksomhed sælger en maskine til en kunde for 10 TDKK, som forfalder til betaling to år efter, maskinen er overdraget til kunden. Virksomhedens normale kontantsalgspris for maskinen er 9 TDKK.

Hvilken omsætning og renteindtægt skal indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

Ved tilbagediskontering af det aftalte vederlag om to år til maskinens kontantsalgspris opnås en intern rente på 5,4 %. Virksomheden vurderer, at diskonteringsrenten svarer til, hvad kunden skulle betale virksomheden, hvis der i stedet var indgået en særskilt finansieringsaftale med maskinen som sikkerhed. Når virksomheden overdrager maskinen til kunden, indregnes en omsætning samt et tilsvarende rentebærende tilgodehavende på 9.000 DKK (10.000 DKK / 1,054^2). De resterende 1.000 DKK indregnes som en finansiel indtægt over betalingsperioden på to år. Den finansielle indtægt i hvert regnskabsår opgøres som ændringen i tilgodehavendets nutidsværdi som følge af, at man kommer et år tættere på betalingstidspunktet. Resultatopgørelsen bliver derfor påvirket som følger af finansieringstransaktionen:

- *År 1: Renteindtægt 487 DKK (9.000 DKK * 5,4 %)*
- *År 2: Renteindtægt 513 DKK (9.487 DKK * 5,4 %).*

Virksomheden opgør således tilgodehavendet – og dermed renteindtægterne – til amortiseret kostpris, jf. IFRS 9.

Salg med garanti og udvidet forsikring
I Danmark er der ved forbrugersalg regler om garantier, som virksomhederne ikke kan tilsidesætte. I samhandel mellem virksomheder kan sådanne forhold derimod aftales individuelt. Det kan også forekomme, at virksomheden giver en garanti ud over varens funktionalitet, fx for reparationer eller justeringer, som ikke skyldes fejl og mangler ved varen.

I de tilfælde, hvor virksomheden er forpligtet til at give en garanti på fx 12 måneder, er spørgsmålet, om det medfører, at salget helt eller delvist ikke er gennemført, når varen leveres til kunden.

Salget af varen anses imidlertid som gennemført, når kunden kontrollerer varen. Når en produktgaranti ikke kan købes særskilt og dermed ikke udgør en særskilt leveringsforpligtelse, skal der indregnes en hensat forpligtelse til at dække omkostningen til enten returneringen eller til udbedringen af varen, afhængigt af hvad virksomheden skønner, er det realistiske scenarie, jf. reglerne om hensatte forpligtelser i IAS 37.

Det skal understreges, at en sædvanlig garantiforpligtelse for varens funktionalitet ikke anses som en særskilt leveringsforpligtelse, og der sker derfor ikke udskydelse af en del af omsætningen – der sker blot indregning af en hensat forpligtelse til at dække de forventede omkostninger til udbedring af varen, hvis garantien anvendes. I de situationer, hvor kunden har mulighed for at købe en udvidet garanti for varens funktionalitet eller en forsikring ud over funktionalitet, fx skade, anses en sådan garanti derimod for at være en særskilt leveringsforpligtelse, jf. afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser*. Det betyder, at den del af omsætningen, der henføres til garantien, skal indtægtsføres over den periode, hvor garantien løber.

Her udskydes altså en del af omsætningen, og der foretages således ikke blot en hensættelse til den fremtidige garantiomkostning efter IAS 37. Det betyder samtidig, at den udvidede garanti også trækker sin del af avancen på den samlede transaktion.

Hvis virksomhedens varer er af en sådan karakter, at de ofte returneres som defekte, og kunden kan vælge refusion af transaktionsprisen frem for bytte til en ny vare, skal virksomheden før indregning af omsætning vurdere, om kontrakten har substans. Har virksomheden en praksis med efterfølgende prisnedslag som følge af kunders klage over en vares kvalitet, skal dette indregnes som et variabelt vederlag. Den reserverede indtægt, der skal indregnes som en kontraktforpligtelse, kan opgøres for en portefølje af ensartede kontrakter.

Til at vurdere, hvorvidt garantien er en integreret del af vareleverancen – og således ikke en særskilt leveringsforpligtelse – skal virksomheden blandt andet tage stilling til:

- om garantien er lovbestemt,
- garantiperiodens længde, og
- omfanget af garantien.

Er virksomheden gennem lovgivning forpligtet til at yde en garanti, vil garantien normalt ikke være en separat leveringsforpligtelse, idet lovgivningen har til formål at beskytte forbrugerne mod køb af defekte varer.

Har garantiperioden derimod en lang løbetid, eller yder virksomheden en service ud over kontrol af, at produktets kvalitet og mængde er i overensstemmelse med kontraktens indhold på salgstidspunktet, indikerer det, at der er tale om en separat leveringsforpligtelse (såkaldte "agreed upon procedures").

Principal eller agent
Når der anvendes underleverandører, vil virksomheden optræde som mellemmand ved levering af varer eller serviceydelser til kunden. Her er det nødvendigt at tage stilling til, hvorvidt virksomheden har en leveringsforpligtelse over for kunden (principal) eller alene optræder på vegne af underleverandøren (agent).

Optræder virksomheden som principal, skal det fulde beløb, som virksomheden forventer at modtage fra kunden, indregnes som omsætning. En agent skal derimod alene indregne den kommission eller agentbetaling, som modtages for at facilitere salget. I praksis omtales indtægter i sådanne transaktioner ofte som "Bruttoindtægter" (principal) eller "Nettoindtægter" (agent).

Det kan have væsentlig betydning for resultatopgørelsen, herunder for hoved- og nøgletal, om virksomheden optræder som principal eller agent over for kunden.

Virksomheden anses som principal, hvis den opnår kontrol over de varer eller serviceydelser, der efterfølgende videreleveres til kunden. Kontrolkriteriet er dermed det afgørende princip. Derfor er det vigtigt at identificere hver enkelt leveringsforpligtelse og i forlængelse heraf undersøge, hvorvidt virksomheden har kontrol over en given vare eller serviceydelse, inden denne overføres til kunden. Kontrollen skal dog være reel, hvilket betyder, at selvom virksomheden opnår en midlertidig juridisk ret til en vare før overførslen til kunden, er det ikke nødvendigvis tilstrækkeligt til at konkludere, at virksomheden er principal.

IFRS 15 uddyber, at når en tredjepart er involveret i at levere varer og serviceydelser til kunden, er virksomheden principal, når den opnår kontrol over enten:

- den vare eller det aktiv, som overføres til kunden
- retten til den serviceydelse, som ydes af en tredjepart direkte til kunden på vegne af virksomheden, eller
- den vare eller serviceydelse, som ydes af en tredjepart til virksomheden, og som virksomheden kombinerer med andre varer eller serviceydelser for at opfylde sin leveringsforpligtelse over for kunden. Det kan være tilfældet, når virksomheden yder en væsentlig service i relation til at integrere tredjepartens varer eller serviceydelser ind i et færdigt produkt til kunden, hvor virksomheden kontrollerer disse inputs under transformationen til et output.

Ved gennemgang af kontrakten skal vurdering af kontrol foretages for hver enkelt leveringsforpligtelse. Virksomheden kan optræde som principal for nogle og agent for andre leveringsforpligtelser i den samme kontrakt.

Det kan være tilfældet, hvor en bilhandler formidler et bilsalg på vegne af en producent, og alene modtager en fast kommission for salget, og dermed hverken bærer risikoen for defekter eller mangler på bilen. Samtidig aftales det, at bilhandlerens værksted skal stå for periodiske serviceeftersyn de første to år efter bilsalget. Her vil bilforhandleren som udgangspunkt optræde som agent i relation til selve bilsalget, eftersom forhandleren ikke opnår kontrol over bilen, inden den leveres til kunden, men som principal i relation til serviceydelsen.

IFRS 15 oplister en række forhold, der indikerer, at virksomheden kontrollerer den pågældende vare eller serviceydelse:

- Virksomheden er den primære ansvarlige for at levere de solgte varer eller serviceydelser. Herunder er virksomheden ansvarlig for, at kunden accepterer de leverede varer eller serviceydelser og dermed også ansvarlig for at leve op til de krav, som kunden stiller. Er dette tilfældet, indikerer det, at den anden part i transaktionen handler på vegne af virksomheden.
- Virksomheden har lagerrisikoen, før varen eller serviceydelsen overføres til kunden, eller efter kontrollen er overført til kunden, hvilket fx er tilfældet, når aftalen indeholder en returret. Hvis virksomheden derimod forpligter sig til at købe en vare eller serviceydelse fra en underleverandør, før der er indgået en endelig aftale med en kunde, nævner standarden, at det kan indikere, at virksomheden selv kan bestemme over brugen af varen eller serviceydelsen og dermed optræder som principal.
- Virksomheden har mulighed for at fastsætte prisen på varen eller serviceydelsen. I nogle tilfælde kan en agent dog have mulighed for at fastsætte priserne uden at være principal, fx inden for visse spænd.

Hvorvidt virksomheden agerer som principal eller agent, er altid en helhedsvurdering, og kan ikke fastlægges ud fra én indikator alene. Bemærk, at kreditrisiko ikke nævnes som indikator for kontrol i IFRS 15. Det er heller ikke en faktor, om virksomheden tager sig en profit (eller tab), når den optræder som mellemmand, så længe underleverandøren ikke begrænser virksomheden i at gøre det.

I praksis ses ofte, at den sælgende virksomhed som udgangspunkt bærer alle eller nogle af ovennævnte risici, men via en særskilt aftale søger at afdække en del af risikoen. Sådanne særskilte aftaler om afdækning af risici fratager som udgangspunkt ikke den sælgende virksomhed dens status som primær part, dvs. principal.

Vurderingen af, om virksomheden er principal eller agent, kan i praksis være vanskelig, men synes dog at være blevet lettere med den yderligere guidance i IFRS 15. Det kan således ofte afgøres éntydigt, om den ene eller den anden part kontrollerer varerne i forløbet. Endvidere kan det ofte konstateres, hvem der fastsætter prisen, og hvem der er ansvarlig for at levere ydelsen til kunden. Er vurderingen vanskelig, kan der være behov for at beskrive det regnskabsmæssige skøn som led i brug af virksomhedens regnskabspraksis, jf. IAS 1.122.

Eksempel: Principal eller agent

En virksomhed Boghandel A/S, som forhandler bøger online, indgår en aftale med et forlag om at sælge deres bøger. Virksomheden indgår aftale mellem kunderne og forlaget og modtager betaling fra kunderne, som videresendes til forlaget. Kommissionsvederlaget, som virksomheden modtager, udgør 5 % af salgsprisen. Når der foretages et salg, sendes bøgerne direkte fra forlaget til kunden. Hvis kunden er utilfreds med bogen, returneres denne imidlertid til Boghandel A/S. Boghandel A/S sender derefter bogen videre til forlaget, og forlaget betaler denne omkostning.

Er Boghandel A/S at anse som agent eller principal?

Løsning

Boghandel A/S optræder som agent. Det skyldes, at Boghandel A/S ikke er ansvarlig for levering af bøgerne, da aftalerne indgås mellem forlaget og kunden, ligesom Boghandel A/S heller ikke fastsætter priserne og har ret til kommissionen, uanset om kunderne returnerer bøgerne. Derfor er Boghandel A/S agent og skal alene indregne den modtagne kommission som nettoomsætning, når virksomheden har opfyldt sin leveringsforpligtelse, dvs. på tidspunktet for salget til kunden.

Konsignationsaftaler

Når en virksomhed leverer et produkt til en anden part (fx en forhandler eller en distributør) med henblik på salg til slutkunder, skal virksomheden vurdere, hvorvidt den anden part har opnået kontrol over produktet på det pågældende tidspunkt. Et produkt, der er blevet leveret til en anden part, kan være omfattet af en konsignationsaftale, hvis den anden part ikke har opnået kontrol over produktet. En virksomhed skal således ikke indregne omsætning efter levering af et produkt til en anden part, hvis det leverede produkt er omfattet af en konsignationsaftale.

Følgende forhold anses som indikatorer for, at der er tale om en konsignationsaftale:

1) Virksomheden har kontrol over produktet, indtil en bestemt begivenhed indtræffer, fx salget af produktet til en af forhandlerens kunder, eller indtil en bestemt periode udløber.
2) Virksomheden kan kræve produktet returneret eller overdrage produktet til tredjepart (fx en anden forhandler).
3) Forhandleren har ikke en ubetinget pligt til at betale for produktet (selv om det kan kræves, at der betales et depositum).

Listen over indikatorer er ikke udtømmende. Den endelige vurdering skal foretages på baggrund af, hvorvidt virksomheden ved leveringen af et produkt har afgivet kontrollen over varen.

Trin 4: Allokering af transaktionsprisen til de identificerede leveringsforpligtelser

En virksomheds leveringsforpligtelser anses for opfyldt, når virksomheden overdrager varer og tjenesteydelser til kunden. Hvis alle leveringsforpligtelser overdrages samtidigt til kunden, opstår der ingen praktiske udfordringer med periodisering af omsætning.

Værdien af leveringsforpligtelserne vil i så fald være nul efter overdragelsen, og ændringen, som vil være identisk med den samlede transaktionspris, skal indtægtsføres. I de fleste tilfælde overdrager virksomheden dog varer og tjenesteydelser på forskellige tidspunkter, så nogle af leveringsforpligtelserne kan opfyldes, mens andre udestår ved udløbet af regnskabsåret.

Efter fastlæggelsen af kontraktens samlede transaktionspris skal transaktionsprisen dermed fordeles til de forskellige leveringsforpligtelser, som virksomheden har påtaget sig at opfylde over for kunden.

Fordelingen af transaktionsprisen foretages som udgangspunkt på baggrund af stand-alone-salgspriser for de enkelte varer og serviceydelser. Fordelingen foretages på kontraktindgåelsestidspunktet og opdateres ikke efterfølgende, selvom stand-alone-salgspriserne eventuelt ændres.

Ifølge IFRS 15 skal der henføres et beløb til hver leveringsforpligtelse, som virksomheden forventer at være berettiget til mod opfyldelse af den pågældende leveringsforpligtelse ved overførslen af kontrollen med varer eller serviceydelser.

Fordelingen af transaktionsprisen skal foretages på baggrund af enkeltstående salgspriser for de enkelte varer og serviceydelser og skal foretages på tidspunktet for indgåelse af kontrakten. Fordelingen opdateres ikke efterfølgende, selvom de enkeltstående salgspriser eventuelt ændres. En enkeltstående salgspris er den pris, til hvilken virksomheden ville sælge en vare eller serviceydelse separat til kunden. Det kan være den aftalte pris eller en listepris. Derimod er en observerbar salgspris et bevis på en enkeltstående salgspris for en vare eller serviceydelse, når denne sælges separat til lignende kunder og i lignende omstændigheder. Findes en sådan salgspris ikke – fx hvis varen eller serviceydelsen ikke sælges separat – skal virksomheden estimere denne.

Det er et krav, at den metode, som anvendes til at estimere den enkeltstående salgspris, giver et reelt billede af den pris, som virksomheden ville kræve, såfremt varen eller serviceydelsen blev solgt separat. Vurderingen kan fx tage afsæt i en af følgende metoder, jf. IFRS 15:

- Justeret markedsværdi (adjusted market assessment approach)
- Kostpris plus avance (expected cost plus a margin approach)
- Residualmetoden (residual approach).

Det skal således bemærkes, at den tidligere praksis efter IAS 18, hvorefter det uden videre var muligt at operere med, at hver vare eller serviceydelse skulle have sin andel af avancen, ikke længere kan benyttes. Kun i de særlige tilfælde, hvor det må anses for umuligt at fastsætte selv en enkeltstående salgspris, kan en sådan metode komme på tale.

Den justerede markedsprismetode tager afsæt i markedet, hvor varen eller serviceydelsen sælges, med det formål at vurdere, hvad en kunde er villig til at betale. Derfor vil virksomheden almindeligvis skele til konkurrenternes priser for tilsvarende varer eller serviceydelser i markedet og korrigere for eventuelle virksomhedsspecifikke faktorer. Dermed er denne metode bedst, når virksomheden har solgt en vare eller tjenesteydelse i en vis periode, så der foreligger oplysninger om markedsmæssige forhold.

Kostpris plus avancemetoden søger at fastlægge en enkeltstående salgspris baseret på de forventede omkostninger til at opfylde leveringsforpligtelsen tillagt en passende avance, som svarer til kundegruppen og omstændighederne om salget. Metoden egner sig ikke, hvis der ikke kan fremskaffes evidens for, at avancen er passende. Er der et lille erfaringsgrundlag, eller er der stor fluktuation i avancen, skal en af de to andre metoder overvejes.

Residualmetoden søger at fastlægge den enkeltstående salgspris på en given leveringsforpligtelse ved at referere til den samlede transaktionspris minus summen af observerbare enkeltstående salgspriser for alle øvrige leveringsforpligtelser i kontrakten.

Det skal bemærkes, at residualmetoden alene kan anvendes i meget begrænsede situationer, hvor virksomheden, jf. IFRS 15.79:

- sælger en række identiske varer eller serviceydelser inden for et kort tidsrum til meget forskellige priser. Det kan fx være tilfældet, når prisen er meget variabel, fordi en repræsentativ enkeltstående salgspris ikke kan udledes af foregående transaktioner.
- når virksomheden endnu ikke har fastlagt en enkeltstående salgspris, fordi de ikke tidligere har forhandlet denne vare eller serviceydelse.

I mange tilfælde skal virksomheden anvende en kombination af disse tre metoder (eller andre metoder) for at kunne foretage et skøn over en isoleret salgspris i overensstemmelse med IFRS 15. Uanset hvilken metode, der benyttes, skal virksomheden foretage en overordnet vurdering af, hvorvidt den endelige allokering af transaktionsprisen er i overensstemmelse med målsætningen om at allokere på baggrund af isolerede salgspriser.

IFRS 15 omtaler ikke specifikt, hvor ofte skøn over de isolerede salgspriser skal opdateres. Der skal dog foretages et skøn for hver enkelt transaktion, hvilket i praksis medfører, at virksomhederne er tvunget til at opdatere deres skøn løbende (dvs. med jævne mellemrum, fx månedligt, kvartalsvist eller halvårligt). Hyppigheden heraf bør være baseret på forhold og omstændighederne for den leveringsforpligtelse, som skønnet dækker. Selvom skønnet opdateres, skal metoden, der ligger til grund for skønnet, være den samme.

Allokering af beregnet rabat
I de situationer, hvor forskellen (den beregnede rabat) viser, at kunden har opnået en rabat ved køb af flere varer eller serviceydelser, skal rabatten som udgangspunkt fordeles forholdsmæssigt på de identificerede leveringsforpligtelser i kontrakten på basis af de respektive enkeltstående salgspriser. Derved understreges det igen, at der ikke er frit valg med hensyn til at fordele rabatten, og konsekvensen kan være, at nogle af varerne eller serviceydelserne i den samlede kontrakt indregnes med tab ved levering til kunden.

Kan den beregnede rabat imidlertid henføres direkte til en eller flere specifikke leveringsforpligtelser, skal den henføres hertil. Det er dog en forudsætning herfor, at alle nedenstående betingelser er opfyldt:

1) Virksomheden sælger regelmæssigt den enkelte særskilte vare eller tjenesteydelse (eller den enkelte gruppe af særskilte varer eller tjenesteydelser) i kontrakten på baggrund af en isoleret salgspris.
2) Virksomheden sælger regelmæssigt på baggrund af en isoleret salgspris en eller flere grupper af nogle af disse særskilte varer eller tjenesteydelser med en rabat knyttet til den isolerede salgspris.
3) Den rabat, som er knyttet til den enkelte gruppe af varer eller tjenesteydelser, jf. ovenfor, er i al væsentlighed den samme som rabatten i kontrakten, og en analyse af varerne eller tjenesteydelserne i den enkelte gruppe gør det muligt at identificere den eller de leveringsforpligtelser, som rabatten i kontrakten i sin helhed vedrører.

Samlet set kan en rabat dermed allokeres til specifikke leveringsforpligtelser, når virksomheden kan dokumentere, at rabatten kun dækker enkelte varer eller tjenesteydelser, og prissætningen af disse er uafhængig af kontraktens øvrige varer og tjenesteydelser.

Eksempel: Fordeling af en rabat på leveringsforpligtelser

En virksomhed indgår en kontrakt med en kunde om salg af produkterne A, B og C til en samlet transaktionspris på 36 DKK. Virksomheden sælger jævnligt A, B og C på enkeltstående basis til henholdsvis 8 DKK, 12 DKK og 20 DKK. Virksomheden sælger ligeledes jævnligt A og B som en gruppe på enkeltstående basis til en samlet transaktionspris på 16 DKK. Virksomheden har identificeret overførsel af hvert produkt som en separat leveringsforpligtelse, altså er der i alt tre leveringsforpligtelser i kontrakten.

Hvordan skal denne rabat fordeles på produkterne?

Løsning

Der kan beregnes en rabat på hele kontrakten på 4 DKK, der fremkommer som forskellen mellem summen af de enkeltstående salgspriser for A, B og C på 40 DKK og den samlede transaktionspris på 36 DKK. Derefter undersøges det, om den beregnede rabat for kontrakten vedrører en eller flere, men ikke alle leveringsforpligtelser. Det kan konstateres, at:

a) Virksomheden jævnligt sælger alle tre produkter som enkeltstående salg, og jævnligt også sælger gruppen af A og B som enkeltstående salg.
b) Gruppen A og B jævnligt sælges til en rabat på 4 DKK, nemlig summen af de enkeltstående salgspriser for A og B på 20 DKK (8 + 12) og gruppens enkeltstående salgspris på 16 DKK.
c) Rabatten udledt under punkt b) på 4 DKK svarer til rabatten for hele kontrakten, med andre ord: Den resterende del af transaktionsprisen, som kan henføres til produkt C på 20 DKK (36 – 16), svarer til produkt C's enkeltstående salgspris, hvilket virksomheden har evidens for.

Hvis A og B ikke jævnligt sælges sammen, skal rabatten fordeles relativt efter disse produkters enkeltstående salgspriser. Transaktionsprisen på 36 DKK allokeres dermed således:

- *Produkt A: 6,4 DKK (8 * 16/20)*
- *Produkt B: 9,6 DKK (12 * 16/20)*
- *Produkt C: 20 DKK.*

Ændringer i transaktionsprisen
Virksomheden skal allokere enhver efterfølgende ændring i transaktionsprisen til leveringsforpligtelserne i kontrakten på samme basis som ved kontraktindgåelsen. Virksomheden skal ikke reallokere transaktionsprisen med henblik på at afspejle ændringer i de isolerede salgspriser efter kontraktindgåelsen. Beløb allokeret til en opfyldt leveringsforpligtelse skal indregnes som omsætning eller reduktion af omsætningen i det regnskabsår, hvor transaktionsprisen ændres.

Ved en ændring i transaktionsprisen, som indtræffer efter en kontraktændring, skal virksomheden allokere ændringen i transaktionsprisen på en af følgende måder, hvis ændringen ikke er vurderet som en særskilt kontrakt:

1) Virksomheden skal allokere ændringen i transaktionsprisen til leveringsforpligtelserne, som identificeret i kontrakten før ændringen, hvis ændringen i transaktionsprisen kan henføres til et variabelt vederlag, som er aftalt inden ændringen, og ændringen anses for at være en opsigelse af den gældende kontrakt og indgåelse af en ny.
2) I alle andre tilfælde skal virksomheden allokere ændringen i transaktionsprisen til leveringsforpligtelserne i den ændrede kontrakt (dvs. de leveringsforpligtelser, som var uopfyldte eller delvis uopfyldte umiddelbart efter kontraktændringen).

Trin 5: Indregning af omsætning, når (eller i takt med at) leveringsforpligtelser opfyldes

Når virksomheden overfører kontrollen med varer og serviceydelser til kunden og har opfyldt de identificerede leveringsforpligtelser, skal omsætningen på de enkelte leveringsforpligtelser indregnes. Det er derfor ikke længere alene overførslen af fordele og risici til kunden, som afgør, om omsætningen skal indregnes. Selvom overførsel af fordele og risici forbundet med ejendomsretten fortsat er en indikation på, at kontrollen er overgået til kunden.

Virksomheden skal ved kontraktindgåelsen fastlægge, om kontrollen med varer eller serviceydelser overgår til kunden på et bestemt tidspunkt eller over en tidsperiode. Vurderingen foretages fra kundens perspektiv.

Indregning af leveringsforpligtelser over tid
Af nedenstående beslutningstræ fremgår betingelserne for, om kontrollen overgår over tid. Hvis ét af kriterierne for overgang over tid er opfyldt, skal omsætningen indregnes over tid. Er det ikke tilfældet, indregnes omsætningen på det bestemte tidspunkt, hvor kontrollen overgår til kunden.

Den første betingelse omfatter serviceydelser, hvor der ikke opføres et egentligt aktiv, fordi kunden forbruger serviceydelsen i takt med, at den leveres. Samtidig er det en betingelse, at en anden leverandør ikke skal udføre arbejdet igen for at opfylde en eventuelt resterende leverings-forpligtelse over for kunden. Det kunne fx være den daglige rengøring af en kontorbygning eller løbende assistance med lønbogholderiet.

Den anden betingelse omfatter situationer, hvor der opføres et egentligt aktiv, men hvor kunden kontrollerer aktivet under opførelsen. Det kunne fx være opførelse af et hus på en grund, som kunden ejer.

Eksempel: Virksomheden opfører et aktiv, som kunden kontrollerer

En entreprenør indgår en kontrakt om opførsel af et olieraffinaderi på en grund, som raffinaderiet ejer. I kontrakten oplyses:

- *Olieraffinaderiet bygges på baggrund af kundens specifikationer, og kunden kan kræve ændringer til byggeriet over kontraktperioden*
- *Kunden betaler løbende til entreprenøren i takt med arbejdets udførsel*
- *Kunden kan til enhver tid opsige aftale mod betaling af en bod. Opsiges aftalen, tilhører det igangværende arbejde olieraffinaderiet.*

Hvornår skal omsætningen indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

Entreprenøren indregner indtægter i forbindelse med byggeriets fremdrift, da leverings-forpligtelse opfyldes over tid. Kunden kontrollerer arbejdet, fordi raffinaderiet kan foretage ændringer til byggeriet over kontraktperioden og ejer det allerede udførte udarbejde i tilfælde af, at samarbejdet ophæves.

Den tredje betingelse omfatter transaktioner, hvor kunden enten ikke kontrollerer det aktiv, der opføres, eller hvor der ikke opføres et egentligt aktiv i takt med, at virksomheden opfylder sine leveringsforpligtelser. Det kan fx være opførelse af en bygning på en grund, som ligeledes overdrages til kunden i kontrakten. I en sådan situation må virksomheden vurdere, om aktivet har et alternativt brug, og om virksomheden har ret til løbende betaling for allerede udført arbejde. Hvis aktivet ikke har et alternativt brug, og virksomheden har ret til løbende betaling for udført arbejde, skal omsætningen indregnes over tid.

Særligt den sidste betingelse vil kræve ledelsens skønsmæssige vurdering, idet det ofte ikke vil være fastlagt i kontrakten, om aktivet kan have et alternativt brug, fordi aktivet fx kan videresælges til en anden kunde. På den anden side kan en kontraktbestemmelse om, at aktivet ikke må videresælges, være en indikator på, at aktivet ikke har en alternativ brugsmulighed.

Eksempel: Aktiv med alternativt brug

En flyproducent indgår en aftale om at levere et fly til persontransport til et rejseselskab. Flyet indrettes og males i overensstemmelse med kundens specifikationer, men flyproducenten er ikke kontraktligt begrænset af at anvende flyet til andet formål, hvis rejseselskabet af en eller anden årsag afbryder kontrakten. Det anses desuden praktisk muligt for flyselskabet at sælge flyet til en tredjepart, men det kræver omkostninger til forandringer, som er væsentlige for flyproducentens økonomiske situation. Ved en førtidig annullering af kontrakten vil rejseselskabet blive pålagt en bod, der svarer til de afholdte omkostninger tillagt den normale avance for tilsvarende fly.

Hvornår skal omsætningen indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

Flyproducenten undersøger, om omkostningerne ved ændring til andet formål vil resultere i et væsentligt tab. Da producenten har ret til en bod og en passende avance for udført arbejde til dato, som delvis medgår til dækning af meromkostninger ved de nødvendige forandringer, og de anvendte materialer tillige har en væsentlig scrapværdi, vurderes det ved kontraktens begyndelse, at flyproducenten vil kunne genbruge flyet til andet formål uden et væsentligt tab og muligvis også med en gevinst.

Da flyet har et alternativt brug for producenten såvel kontraktligt som praktisk uden væsentligt tab til følge, er kriteriet for indregning over tid ikke opfyldt på trods af, at flyet i nogen grad er specialfremstillet til kunden.

Eksempel: Specialfremstillet aktiv uden alternativt brug

Et skibsværft indgår en aftale om at bygge et krydstogtsskib. Skibet er designet og bygget i overensstemmelse med kundens specifikationer. Skibsværftet kan sælge skibet til en anden kunde, men det vil kræve væsentlige omkonfigureringsomkostninger til skibet.

- *Kunden har ikke fysisk besiddelse af skibet i forbindelse med, at byggeriet udføres*
- *Kunden er forpligtet til at betale alle afholdte omkostninger til byggeriet inklusive en aftalt margin, hvis kontrakten annulleres.*

Hvornår skal omsætningen indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

Skibsværftet skal indregne omsætning over tid, eftersom aktivet opføres på baggrund af kundens specifikationer, og det vil kræve væsentligt arbejde at ombygge skibet til brug for en anden kunde. Skibsværftet kan derfor ikke sælge skibet til en anden kunde uden afholdelse af væsentlige omkostninger, hvorfor skibet ikke har et alternativt brugt. Da skibsværftet ligeledes har ret til betaling for udført arbejde, er betingelserne for at indregne omsætning over tid opfyldt.

Indregning af leveringsforpligtelser på ét bestemt tidspunkt

Kan en leveringsforpligtelse ikke overholde én af de tre betingelser for at skulle indregnes over tid, skal den indregnes på det bestemte tidspunkt, hvor kontrollen med varen eller serviceydelsen overgår til kunden.

Ved fastlæggelse af, hvornår kontrollen overgår til kunden, skal følgende indikatorer overvejes:

- Virksomheden har ret til betaling for varen eller serviceydelsen.
- Ejendomsretten til varen eller serviceydelsen er overført til kunden.
- Virksomheden har overført den fysiske besiddelse af varen eller serviceydelsen til kunden.
- Virksomheden har overført de væsentlige fordele og risici ved ejerskabet af varen eller serviceydelsen til kunden.
- Kunden har accepteret modtagelse af varen eller serviceydelsen.

Det er ikke alle indikatorer, som skal være opfyldt, før kontrollen er overgået til kunden, og standarden forholder sig ikke til, hvor mange indikatorer, der skal være opfyldt. Det må vurderes ved hvert salg. Virksomheden skal dog overveje alle indikatorer, og det er i den forbindelse ikke nok alene at overveje, om alle væsentlige fordele og risici er overgået til kunden.

Eksempel: Indregning af omsætning på ét bestemt tidspunkt

En flyproducent har solgt et fly, som skal bygges på foranledning af et rejseselskab og indrettes og males efter kundens specifikationer. Producenten har imidlertid vurderet, at kriterierne for indregning over tid ikke er opfyldt. Når flyet forlader fabrikken, skal det igennem en myndighedsgodkendelse for at få flyvetilladelse. Herefter foretager flyproducenten yderligere et par testflyvninger og gennemgår flyet minutiøst for at sikre, at alle rejseselskabets specifikationer er efterlevet. Derefter meldes flyet klart til kunden. Herefter foretages i samarbejde med kunden et eftersyn og godkendelse af kundens forsikringsselskab og en finansiel investor. Dette eftersyn kan medføre nogle ekstraarbejder, hvor betaling herfor vil afhænge af årsagen til ekstraarbejderne. Hvis der ikke kan opnås enighed herom mellem parterne i forbindelse med eftersynet, er der aftalt en mæglingsprocedure.

Kunden meddeler flyproducenten en dato for, hvornår besøget af forsikringsselskabet og investoren skal foregå, og forinden foretages en gennemgang af flyet med producenten for eventuelle fejl og mangler i henhold til specifikationerne. Kunden har løbende overført milestone-betalinger og har i den forbindelse besigtiget det igangværende arbejde. Den resterende betaling forfalder ved kundens accept af den sidste gennemgang, eller når eventuelle fejl og mangler er udbedret. Her overgår den juridiske ejendomsret til flyet tillige. Rejseselskabets kaptajn og pilot kan overtage flyet efter gennemgang af fejl og mangler, eller efter disses udbedring, hvis der er sådanne fejl og mangler.

Hvornår overgår kontrollen til kunden?

Løsning

Flyproducenten gennemgår indikatorerne for overførsel af kontrol og konkluderer følgende:

a) Ret til betaling og ingen alternativ anvendelse. Ifølge aftale har flyproducenten ret til betaling ved forskellige milestones, og producenten har tillige til enhver tid ret til betaling for udført arbejde med tillæg af normal avance, hvis kunden ophæver kontrakten. Kunden har imidlertid ikke kontraktligt forhindret flyproducenten i at anvende dette fly til andet formål, og flyproducenten vil kontraktligt kunne anvende flyet til andet formål, selvom det vil betyde brud på kontrakten eller forsinket levering af et tilsvarende fly til kunden mod en bodsbetaling. Flyproducentens ret til betalinger vurderes derfor at være sikkerheds- og finansieringsbetinget og ikke udtryk for, hvornår kontrollen overgår til kunden.

b) Ejendomsretten overgår, når kunden tager levering efter udbedring af fejl og mangler, og kunden har accepteret levering. Det er en indikator for kontrol, selvom flyet først er i kundens besiddelse, når kaptajn eller pilot overtager flyet.

c) Den fysiske besiddelse vurderes ikke at være afgørende for, hvem der har rådighedsretten og de økonomiske fordele i denne kontrakt. Det er til gengæld afgørende, at kunden i umiddelbar forlængelse af accepten har muligheden for at overtage aktivet fysisk.

d) Flyet er forsikret af producenten, indtil det forlader fabrikken. Det er ikke afgørende, hvem der har den juridiske ejendomsret. Herefter er forsikring kundens ansvar. Den økonomiske risiko vurderes at overgå samtidig med overgang af ejendomsretten, fra hvilken dato kunden også har ret til alle økonomiske fordele.

e) Selvom kundens endelige accept ved gennemgang af fejl og mangler synes at være en formalitet, fordi kunden løbende har besigtiget flyet ved milestone-betalinger, dog uden accept, har kunden dog betinget sig, at flyet først overtages, når gennemgangen er afsluttet. Dette gælder også, selvom flyproducenten ved sin egen gennemgang af kundens specifikationer med rimelig objektivitet kan konkludere, at de er opfyldt.

Det konkluderes, at kontrollen i denne situation overgår til kunden på tidspunktet for overgang af ejendomsretten, som er sammenfaldende med tidspunktet for kundens accept af flyet.

Licenser

Ved indgåelse af en licensaftale opnår kunden ret til at anvende en anden virksomheds immaterielle rettigheder. Licensaftaler kan fx omfatte rettigheder til software, teknologi, patenter, varemærker mv.

Når virksomheden indgår en licensaftale, skal det først fastlægges, om licensen udgør en selvstændig leveringsforpligtelse, eller om licensen ikke kan adskilles fra andre varer og serviceydelser i kontrakten, jf. trin 2 ovenfor. En licens, som ikke kan adskilles, er fx en licens til software, der sælges sammen med en maskine, hvor maskinen ikke kan anvendes uden softwaren.

Hvis licensen udgør en selvstændig leveringsforpligtelse, der kan adskilles fra andre varer og serviceydelser, skal det fastlægges, hvilke rettigheder licensaftalen giver kunden. Her skelnes mellem:

- Licenser, der giver kunden ret til at anvende det immaterielle aktiv, som aktivet eksisterer gennem hele licensperioden (”right to access”)
- Brug af det immaterielle aktiv, som rettigheden vedrører, med de egenskaber som det immaterielle aktiv har på det tidspunkt, hvor kunden opnår ret til at anvende aktivet (”right to use”).

Licenser, der giver ret til adgang til den immaterielle rettighed, som den eksisterer gennem hele licensperioden, indregnes over tid (over licensperioden). Licenser, der giver ret til brug af den immaterielle rettighed, som den eksisterede på tidspunktet, hvor licensen blev udstedt, indregnes derimod på et bestemt tidspunkt (ved overgangen af kontrol med licensen).

Til at foretage denne vurdering skal virksomheden undersøge, hvorvidt kunden kontrollerer brugen af det immaterielle aktiv, som rettigheden vedrører, herunder opnår alle væsentlige fordele ved anvendelse af rettigheden på det tidspunkt, hvor licensen træder i kraft.

Licenser, som opfylder alle nedenstående kriterier, giver adgang til de immaterielle rettigheder gennem licensperioden, og skal derfor indregnes over tid:

- Er det et krav – eller hvis kunden med rimelighed kan forvente – at virksomheden vil udføre aktiviteter, som væsentligt påvirker egenskaben af det immaterielle aktiv, fx opgraderinger af software, som kunden har ret til at modtage
- Rettighederne fra licensen medfører, at kunden udsættes for både en positiv og en negativ effekt af de udførte aktiviteter
- Aktiviteterne udgør ikke en særskilt vare eller serviceydelser, som overføres til kunden, i takt med de udføres.

Om virksomhedens aktiviteter i væsentlig grad påvirker aktivet afhænger af:

- om kunden med rette kan forvente, at aktiviteterne i væsentlig grad ændrer det immaterielle aktivs form, dvs. designet, indholdet eller aktivets funktionalitet,
- kundens mulighed til at opnå fordele fra det immaterielle aktiv afhænger af de aktiviteter, som virksomheden udfører.

Fastlæggelsen af, om licensen giver ret til adgang til den immaterielle rettighed eller ret til brug af den immaterielle rettighed, som den eksisterede på tidspunktet, hvor licensen blev udstedt, kan være vanskelig og vil involvere skøn. Særligt ved fastlæggelsen af, om de aktiviteter, som virksomheden udfører, er selvstændige leveringsforpligtelser, der skal indregnes særskilt.

Eksempel: Adgang til software-løsning

En it-virksomhed har etableret en cloudløsning, hvor kunderne får mulighed for at anvende virksomhedens softwareløsning, som den til enhver tid forefindes, i stedet for at softwaren sælges og installeres på kundernes egne computere. Kunderne betaler i den forbindelse et månedligt beløb for adgang til virksomhedens softwareløsning.

Hvordan skal omsætningen indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

Der er tale om, at kunden får adgang til virksomhedens softwareløsning i den aftalte periode. Det skyldes, at virksomheden kontrollerer aktivet ved løbende at udvikle og modificere den softwareløsning, som kunden har adgang til. I dette tilfælde er der tale om en aftale, hvor kunden betaler et månedligt beløb for brugen af softwaren, som derfor skal indregnes over tid – sandsynligvis lineært. Denne type salg benævnes ofte "software as a service".

Eksempel: Ret til brug af immateriel rettighed

En it-virksomhed leverer en tidsbegrænset softwarelicens til en kunde. Kunden downloader softwaren via en digital nøgle. Kunden kan anvende softwaren på sine egne servere.

Softwaren er funktionsdygtig, når den er downloadet og installeret på kundens computer. Kunden køber i den forbindelse også kundesupport og opgraderinger i en periode på fire år. Der er ingen forventninger til, at it-virksomheden leverer andre ydelser ud over kundesupporten.

Hvordan skal omsætningen indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

Kundesupporten og opgraderingerne anses ikke for at være en "aktivitet", som påvirker licensen, fordi supporten og opgraderingerne er separate leveringsforpligtelser. Det forventes ikke, at it-virksomheden udfører aktiviteter, som ændrer licensens funktionalitet ud over det, der er omfattet af opgraderingerne.

Derfor er licensen en ret til brug af it-virksomhedens immaterielle rettigheder og skal indregnes på ét bestemt tidspunkt, dvs. når kunden har downloaded og kan bruge licensen. Kundesupporten anses derimod for at være en separat leveringsforpligtelse og påvirker dermed ikke vurderingen af licensaftalen.

Omkostninger ved indgåelse af en kontrakt

Marginalomkostninger ved indgåelse af en kontrakt skal indregnes som et aktiv, hvis ledelsen forventer, at kontrakten vil dække omkostningen. Marginalomkostninger ved at indgå en kontrakt er de omkostninger, der kunne have været undgået, hvis kontrakten ikke var blevet indgået, fx salgskommissioner.

Omkostninger, som virksomheden ville have afholdt, selvom kontrakten ikke var indgået, skal omkostningsføres. Fx almindelige lønninger til salgspersonale i virksomheden eller udarbejdelse af tilbudsmateriale.

Aktiverede marginalomkostninger skal afskrives over den periode, hvor kontrollen med varen eller serviceydelsen overføres til køber (kontraktperioden). Hvis afskrivningsperioden på marginalomkostningen er mindre end et år, kan virksomheden vælge at omkostningsføre marginalomkostningerne, når de afholdes.

Eksempel: Salgskommission ved indgåelse af aftale

En sælger i en servicevirksomhed modtager 5 % i kommission i forbindelse med indgåelse af en kundekontrakt, som blev underskrevet i januar, og løber to år. Virksomheden forventer at levere servicen til kunden lineært over kontraktperioden. Kontrakten forventes ikke at blive fornyet efterfølgende.

Hvordan skal kommissionen indregnes regnskabsmæssigt?

Løsning

Kommissionen er en omkostning til at opnå kontrakten, som ellers ikke ville have været afholdt, hvis kontrakten ikke blev vundet.

Virksomheden forventer at genindvinde omkostningerne og skal derfor indregne kommissionsbetalingen som et immaterielt anlægsaktiv og afskrives over kontraktperioden.

Oplysningskrav

Virksomhederne skal efter IFRS 15 i højere grad end tidligere specificere og forklare deres omsætning, herunder fra hvilke kontrakter omsætningen stammer, og hvorledes omsætningen fra de forskellige kontrakter indregnes og måles. Det er derfor vigtigt at sikre, at virksomheden har indsamlet data til at overholde de omfattende oplysningskrav.

Publikation om indregning af omsætning efter IFRS 15

PwC har udgivet en publikation "Indregning af omsætning efter IFRS 15", der går i dybden med reglerne i standarden. Publikationen gennemgår 5-trins modellen i IFRS 15, og giver praktiske eksempler på anvendelse af reglerne i standarden. Du kan downloade publikationen her: *www.pwc.dk/ifrs15.*

5.4 Skat i årsregnskabet

Skat i årsregnskabet er behandlet i ÅRL §§ 47, 88 a, 93 a og 94 a, IAS 12, IFRIC 23 samt SIC-25.

Reglerne i ÅRL er forholdsvis begrænsede set i forhold til omfanget af IAS 12, IFRIC 23 og SIC-25. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS derfor som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 12 omhandler den regnskabsmæssige behandling af indkomstafhængige skatter. Endvidere regulerer SIC-25 visse forhold omkring indkomstskat. Skatter, der ikke opgøres på baggrund af indkomstgrundlaget, er derimod ikke omfattet af IAS 12. Det gælder fx ejendomsskatter, moms og afgifter mv. og skatter opgjort på baggrund af fx en formue.

Skattepligtig indkomst opgøres baseret på reglerne i skattelovgivningen. Begrebet ”skattepligtig indkomst” indikerer, at der anvendes et netto- og ikke et bruttobeskatningsgrundlag. Der skal være tale om et nettobeløb, der dog ikke nødvendigvis skal omfatte samtlige indtægter og omkostninger, som indgår i resultatopgørelsen. I nogle tilfælde er beregningen af skat ikke direkte forbundet med det regnskabsmæssige resultat. Eksempelvis kan skatten være baseret på en ”skattepligtig margin”, der beregnes som en skattesats gange omsætningen fratrukket visse omkostninger. En sådan skat vil være omfattet af reglerne i IAS 12, da skatten i sin natur er en indkomstskat. Skatter og afgifter, der beregnes på baggrund af omsætning eller lignende bruttobeløb, anses ikke for indkomstskatter og klassificeres derfor ikke som indkomstskatter efter IAS 12.

For en gennemgang af udvalgte skattemæssige områder, se kapitlet *Selskabsskat.*

5.4.1 Definition

IAS 12 indeholder blandt andet følgende definitioner:

- Årets aktuelle skat er skatten af årets skattepligtige indkomst samt regulering af tidligere års aktuelle skat
- Udskudt skat er skatten af midlertidige forskelle, opgjort med den skatteprocent, som den udskudte skat forventes afregnet med ved fremtidig udligning af de midlertidige forskelle
- En udskudt skatteforpligtelse er udskudt skat af en skattepligtig midlertidig forskel
- Et udskudt skatteaktiv er udskudt skat af en fradragsberettiget midlertidig forskel.

5.4.2 Indregning

Indregning af udskudt skat

Som følge af de forskellige regelsæt i regnskabslovgivningen og skattelovgivningen er der ofte forskel mellem virksomhedens regnskabsmæssige og skattemæssige værdier af aktiver henholdsvis forpligtelser. Derved opstår udskudte skatteforpligtelser eller udskudte skatteaktiver.

Udgangspunktet er, at en virksomhed i dens balance skal indregne udskudt skat af alle midlertidige forskelle mellem den regnskabsmæssige værdi og den skattemæssige værdi af virksomhedens aktiver og forpligtelser. Metoden beskrives som den balanceorienterede gældsmetode.

Nedenstående figur viser processen for beregning og indregning af udskudt skat:

Midlertidige forskelle

En midlertidig forskel er forskellen mellem den regnskabsmæssige og skattemæssige værdi af et aktiv eller en forpligtelse. Der skelnes ikke til årsagen til den midlertidige forskel. Det har derfor ingen betydning, om den er tidsbestemt eller skyldes forskellig behandling af fx opskrivning af et materielt anlægsaktiv. Det afgørende er, at der er en forskel mellem den regnskabsmæssige og skattemæssige værdi af aktivet eller forpligtelsen.

Fastlæggelse af den regnskabsmæssige værdi

Den regnskabsmæssige værdi – den bogførte værdi – vil i langt de fleste tilfælde kunne opgøres umiddelbart, idet oplysningerne kan hentes direkte i regnskabet. Det er derfor sjældent vanskeligt at fastlægge denne. I nogle tilfælde er det også umiddelbart klart, hvad den skattemæssige værdi er. Det gælder fx driftsmidler, hvor der opnås skattemæssigt fradrag for den skattemæssige afskrivningssaldo, uanset om aktivet beholdes eller sælges.

Fastlæggelse af den skattemæssige værdi

I nogle tilfælde er det også umiddelbart klart, hvad den skattemæssige værdi udgør. Det gælder fx driftsmidler, hvor der opnås skattemæssigt fradrag for den skattemæssige afskrivningssaldo, uanset om aktivet beholdes eller sælges.

I andre tilfælde er det mere kompliceret at opgøre den skattemæssige værdi. Det er tilfældet, hvis skattereglerne er forskellige fx ved forskellig anvendelse af et aktiv eller ved forskellige måder for afvikling af en forpligtelse. Et eksempel herpå er bygninger, hvor der gælder særlige skatteregler ved afhændelse. Den skattemæssige værdi skal her opgøres under hensyn til virksomhedens planlagte anvendelse af aktivet henholdsvis afvikling af forpligtelsen og de hertil knyttede skatteregler. Den skattemæssige værdi af et afskrivningsberettiget aktiv, der er planlagt brugt i virksomhedens drift, udgør derfor de resterende skattemæssige afskrivninger, idet disse kan fratrækkes i fremtidig skattepligtig indkomst.

Hvis virksomheden alternativt har planlagt at afhænde aktivet, udgør den skattemæssige værdi det beløb, der vil kunne fratrækkes i den skattepligtige indkomst eller den skattemæssige avanceopgørelse efter beskatningsreglerne på det planlagte realisationstidspunkt.

Er virksomhedens planer at beholde aktivet i en periode og derefter afhænde det, lægges det ved opgørelsen af udskudt skat til grund, at aktivet benyttes i den resterende brugstid og sælges til restværdien. Den udskudte skat på aktivet opdeles derved i to, der opgøres efter hvert sit regelsæt. Den skattemæssige effekt af den fortsatte brug er genindvinding af den del af aktivets værdi, der svarer til de akkumulerede regnskabsmæssige afskrivninger minus de akkumulerede skattemæssige afskrivninger.

IAS 12 indeholder en formodningsregel om, at investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, genindvindes ved salg til den regnskabsmæssige værdi. Denne formodningsregel kan dog afkræftes, hvis forretningsmodellen er at genindvinde aktivets værdi ved fortsat brug. Brydes formodningsreglen ikke, skal udskudt skat opgøres ud fra et forventet salgstidspunkt, hvis dette har betydning for størrelsen af den skattepligtige indkomst, fx som følge af ejertidsfradrag eller som følge af (vedtagne) fremtidige ændringer i skatteprocenten.

Eksempel: Erhvervelse af ejendom ved køb af aktier

En virksomhed erhverver en ejendom beliggende i et selskab. Den udgør regnskabsmæssigt et enkelt aktiv.

Der opstår en midlertidig forskel i koncernregnskabet som følge af, at den regnskabsmæssige anskaffelsespris på ejendommen svarer til købsprisen på aktierne, mens det skattemæssige afskrivningsgrundlag ikke påvirkes af transaktionen (skatteværdien er uændret i den virksomhed, som er overdraget).

Skal der indregnes udskudt skat ved første indregning?

Løsning

IAS 12 indeholder en undtagelse for indregning af udskudt skat ved første indregning af et aktiv. Der må ikke indregnes udskudt skat af midlertidige forskelle, som er opstået på tidspunktet for første indregning af et aktiv, som et led i en transaktion, der ikke er en virksomhedsovertagelse, og som på transaktionstidspunktet ikke har effekt på hverken det regnskabsmæssige resultat før skat eller den skattepligtige indkomst.

Efter IAS 12's undtagelsesregel må der derfor ikke indregnes udskudt skat af denne midlertidige forskel. Det skyldes, at modposteringen til den udskudte skat ikke vil kunne foretages andre steder end på den regnskabsmæssige værdi af bygningen, hvorved den regnskabsmæssige værdi forøges i forhold til den faktiske anskaffelsesværdi.

Eksempel: Udskudt skat på investeringsejendomme

Et ejendomsselskab besidder en række investeringsejendomme. Det er virksomhedens forretningsmodel løbende at sælge investeringsejendomme, afhængig af markedssituationen.

Hvorledes skal den udskudte skat opgøres?

Løsning

Formodningen om, at udskudt skat på en investeringsejendom, der måles til dagsværdi, genindvindes ved salg, er ikke brudt, og grundlaget for opgørelse af udskudt skat er derfor avancebeskatning. Der skal imidlertid foretages en konkret vurdering af, hvornår ejendommene forventes solgt, hvis dette har effekt for opgørelse af den udskudte skat, fx hvis der er ejertidsfradrag. Herefter opgøres den udskudte skat som den skattemæssige effekt af salg af ejendommen til den regnskabsmæssige værdi på det forventede salgstidspunkt.

Eksempel: Opskrivninger af bygninger

Hvis virksomheden har en regnskabspraksis for opskrivning af bygninger uden om resultatopgørelsen (anden totalindkomst efter IFRS og egenkapitalen efter ÅRL), hvordan behandles skatten heraf?

Løsning

Har virksomheden foretaget en regnskabsmæssig opskrivning af bygningerne, skal der indregnes udskudt skat heraf, idet der ikke foretages en tilsvarende regulering af den skattemæssige værdi.

Den udskudte skat af opskrivningen skal på tidspunktet for opskrivningen indregnes direkte i anden totalindkomst hhv. egenkapitalen, idet opskrivningen er indregnet direkte i anden totalindkomst hhv. egenkapitalen.

Efterhånden, som bygningen afskrives, og den udskudte skat, der knytter sig til opskrivningen, reduceres, indregnes den udskudte skat i resultatopgørelsen. Det medfører en reduktion af skatteomkostningen, så denne bliver identisk med skatteomkostningen, hvis opskrivningen havde været skattemæssigt afskrivningsberettiget.

Der skal ligeledes indregnes udskudt skat ved opskrivning af ikke-afskrivningsberettigede aktiver, såsom grunde. Den udskudte skat opgøres på baggrund af, at aktivet forventes solgt.

Eksempel: Afledte finansielle instrumenter

Værdireguleringer på afledte finansielle instrumenter, der klassificeres som pengestrømssikring, indregnes uden om resultatopgørelsen (i anden totalindkomst efter IFRS, i egenkapitalen efter ÅRL).

Hvordan behandles skatten relateret hertil?

Løsning

Skatteeffekten skal følge værdireguleringen, dvs. indregnes uden om resultatopgørelsen.

Løsningen er den samme under ÅRL som under IFRS, bortset fra at præsentationen under IFRS foregår via anden totalindkomst.

Skattepligtig kontra fradragsberettiget midlertidig forskel

Skattepligtig midlertidig forskel

En skattepligtig midlertidig forskel er en forskel, der vil forøge den skattepligtige indkomst, når den udlignes, fordi det vil udløse en skat, hvis fx et aktiv sælges til den regnskabsmæssige værdi. Når den regnskabsmæssige værdi af et aktiv er højere end den skattemæssige værdi, eksisterer derfor en skattepligtig midlertidig forskel.

Tilsvarende er der en skattepligtig midlertidig forskel, når den skattemæssige værdi af en forpligtelse er højere end den regnskabsmæssige værdi.

Skattepligtige midlertidige forskelle er udtryk for udskudte skatter på balancetidspunktet, idet den fremtidige skattepligtige indkomst vil være højere end den regnskabsmæssige resultatpåvirkning.

Fradragsberettiget midlertidig forskel

En fradragsberettiget midlertidig forskel er en midlertidig forskel, der vil formindske den skattepligtige indkomst, når den udlignes. Når den regnskabsmæssige værdi af et aktiv er lavere end den skattemæssige værdi, er der tale om en fradragsberettiget midlertidig forskel.

Tilsvarende er der tale om en fradragsberettiget midlertidig forskel, når den skattemæssige værdi af en forpligtelse er lavere end den regnskabsmæssige værdi.

Fradragsberettigede midlertidige forskelle er udtryk for udskudte skatteaktiver på balancetidspunktet, idet den fremtidige skattepligtige indkomst vil være lavere end den regnskabsmæssige resultatpåvirkning.

I overbliksform kan fastlæggelse af den skattemæssige værdi vises således:

Aktiver	Skatteværdien svarer til det beløb, som kan fratrækkes i skattepligtige fremtidige indbetalinger. Hvis fremtidige indbetalinger ikke er skattepligtige, svarer skatteværdien til den bogførte værdi. Eksempler: • Den skattemæssige værdi af driftsmidler er den værdi, hvormed disse kan afskrives skattemæssigt (jf. dog senere om planlagt realisering). • Den skattemæssige værdi af et tilgodehavende fra salg er sædvanligvis fordringens regnskabsmæssige værdi, idet de fremtidige pengestrømme vedrørende tilgodehavendet ikke er skattepligtige (er allerede beskattet). Er tilgodehavendet reduceret med en regnskabsmæssig nedskrivning til forventede tab, er den skattemæssige værdi højere end den bogførte værdi, eftersom nedskrivningen kan fratrækkes i den fremtidige skattepligtige indkomst, når den realiseres. • Den skattemæssige værdi af et tilgodehavende skattefrit udbytte er den regnskabsmæssige værdi, idet denne værdi kan realiseres uden at påvirke fremtidig skattepligtig indkomst.

Forpligtelser	Skatteværdien svarer til den regnskabsmæssige værdi, fratrukket beløbet, som kan fratrækkes skattemæssigt i den efterfølgende periode. Skatteværdien af udskudt omsætning svarer til den bogførte værdi, fratrukket den andel af den udskudte omsætning, som ikke skal beskattes i den efterfølgende periode. Eksempler: • Den skattemæssige værdi af en hensat forpligtelse er nul, hvis den underliggende omkostning først er skattemæssigt fradragsberettiget på betalingstidspunktet, idet der ved indfrielsen af forpligtelsen opnås et skattefradrag. • Den skattemæssige værdi af en hensat forpligtelse svarer til den regnskabsmæssige værdi af den hensatte forpligtelse, hvis der er skattemæssig fradragsret på tidspunktet, hvor hensættelsen indregnes. • Den skattemæssige værdi af periodiseret omsætning er nul, hvis omsætningen er skattepligtig på faktureringstidspunktet, idet den periodiserede omsætning ikke er skattepligtig i den efterfølgende periode. • Den skattemæssige værdi af periodiseret omsætning svarer til den regnskabsmæssige værdi, hvis omsætningen først er skattepligtig i den efterfølgende periode.
Skattemæssige dispositioner	Den skattemæssige værdi svarer til beløbet, som vil indgå i den fremtidige skattepligtige indkomst. Eksempel: • Den skattemæssige værdi af et uudnyttet skattemæssigt underskud er det beløb, der er fremførbart efter gældende skatteregler, idet det vil kunne fratrækkes i fremtidige skattepligtige indkomster.

Indregning af udskudte skatteforpligtelser og udskudte skatteaktiver

Udskudt skat indregnes i årsregnskabet af alle midlertidige forskelle med undtagelse af disse:

- Midlertidige skattepligtige forskelle ved første indregning af goodwill.
- Midlertidige forskelle, der er opstået på tidspunktet for første indregning af et aktiv, henholdsvis en forpligtelse i balancen som en del af en transaktion, der ikke er led i en virksomhedsovertagelse, og som ikke på transaktionstidspunktet har effekt på det regnskabsmæssige eller det skattemæssige resultat.
- Midlertidige skattepligtige forskelle på kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og joint ventures, i det omfang investor kan kontrollere udligningen af den midlertidige forskel, og det er sandsynligt, at den ikke vil blive udlignet i en overskuelig fremtid.

Koncerngoodwill

Goodwill kan være koncerngoodwill opstået i forbindelse med en virksomhedsovertagelse eller goodwill opstået i forbindelse med en virksomhedsomdannelse. Der kan også være tale om andre former for goodwill, hvor der på indregningstidspunktet er midlertidige forskelle. Indregning af udskudt skat i sådanne situationer ville i sig selv blot forøge koncerngoodwill, idet modposten til udskudt skat ikke ville kunne indregnes andre steder end på koncerngoodwill. Dette er årsagen til, at IAS 12 ikke tillader, at der indregnes udskudt skat på goodwill opstået ved første indregning.

Aktivitetsgoodwill (virksomhedsovertagelse)

En virksomhedsovertagelse kan blive gennemført ved køb af aktiviteter frem for køb af aktier. Køb af aktiviteter medfører ofte, at der aftales en pris for goodwill. Denne goodwill er skattemæssigt afskrivningsberettiget for køber. Det medfører, at der – hvis der ikke foretages nogen regnskabsmæssig omfordeling ved udarbejdelse af købesumsallokeringen – ikke eksisterer en midlertidig forskel ved første indregning.

Foretages en regnskabsmæssig omfordeling ved udarbejdelse af købesumsallokeringen, fx ved identificering af immaterielle aktiver som kundekontrakter eller varemærker, vil der opstå en forskel mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige værdi af goodwill. Udgør forskellen en midlertidig fradragsberettiget forskel – fx fordi en del af den skattemæssige goodwill regnskabsmæssigt er henført til andre aktiver som fx eksempelvis kundekontrakter eller varemærker – gælder undtagelsen ikke.

Eksempel

En virksomhed køber aktiverne ud af en anden virksomhed. Købesummen er aftalt til 1.000, hvoraf goodwill udgør 500 (skattemæssigt), og øvrige aktiver også udgør 500.

Regnskabsmæssigt henføres yderligere 200 til andre immaterielle anlægsaktiver, således øvrige aktiver i alt udgør 700 (regnskabsmæssigt).

Da der ved købesumsallokeringen opstår forskelsværdier, både på goodwill og på andre immaterielle anlægsaktiver, skal der opgøres og indregnes udskudt skat.

Værdi af goodwill (skattemæssigt)	500
Værdi af øvrige aktiver	500
Allokeret fra goodwill til øvrige immaterielle anlægsaktiver	
Goodwill	- 200
Øvrige immaterielle anlægsaktiver	+ 200

Grundet ovenstående allokering er der opstået nedenstående forskelsværdier, hvoraf der skal beregnes udskudt skat.

Det fremgår nedenfor, at allokeringen resulterer i en udskudt skat (af goodwill) samt et udskudt skatteaktiv (af øvrige immaterielle anlægsaktiver). Det betyder i praksis, at udskudt skat netto vil udgøre nul. Idet udskudt skat, både aktiv og passiv, normalt modposteres på goodwill, vil der således ikke skulle foretages en ændring af værdien af goodwill.

	Regnskabs-mæssig værdi	Skatte-mæssig værdi	Forskels-værdi
Goodwill	300	500	200
Øvrige immaterielle anlægsaktiver	200	0	-200
Udskudt skat i alt (22% af forskelsværdier)			**0**

Midlertidige forskelle, der opstår allerede på transaktionstidspunktet og som ikke er et led i en virksomhedssammenslutning, kan fx hidrøre helt eller delvist fra bygninger, der ikke er skattemæssigt afskrivningsberettigede, hvor den skattemæssige værdi som følge heraf er mindre end den regnskabsmæssige værdi. Den skattemæssige værdi kan også være højere på anskaffelsestidspunktet, hvilket fx er tilfældet, når et aktiv er undergivet særlige skatteincitamenter, fx et større skattemæssigt afskrivningsgrundlag end den faktiske anskaffelsessum, sådanne ordninger har gennem tiden eksisteret på forskellige typer af aktiver i Danmark.

IAS 12 indeholder specifik vejledning i, hvorvidt der eksisterer en midlertidig forskel i en situation, hvor en virksomhed har erhvervet et gældsinstrument, der måles til dagsværdi over anden totalindkomst. Hvis dagsværdien på tilgodehavendet efterfølgende falder, opstår en forskel mellem regnskabsmæssig og skattemæssig værdi, som udgør en fradragsberettiget midlertidig forskel, såfremt der forventes tilstrækkelige fremtidige skattemæssige overskud, hvori de fradragsberettigede midlertidige forskelle kan modregnes.

Indregning af aktuelle skatteaktiver og -forpligtelser

Årets og tidligere års aktuelle skat skal indregnes som en forpligtelse i årsregnskabet i det omfang, der ikke er foretaget betaling heraf. Er betalte skatter højere end årets og tidligere års aktuelle skat, indregnes det for meget betalte beløb i årsregnskabet som et aktiv med det beløb, der forventes tilbagebetalt.

Hvis tidligere års skatter vil blive tilbagebetalt som følge af skattemæssigt underskud (carry back), indregnes det forventede tilbagebetalingsbeløb i årsregnskabet som et aktiv. Sådanne carry back-regler findes ikke i dansk skattelovgivning, men kan fx være relevant for en udenlandsk dattervirksomhed. Indgår virksomheden i en tvungen dansk sambeskatning, er der tale om en form for carry back, idet de øvrige koncernvirksomheder refunderer virksomheden for eventuelt brug af virksomhedens skattemæssige underskud.

Indregning af årets skat i henholdsvis resultatopgørelsen, anden totalindkomst og direkte i egenkapitalen

Årets skat (årets aktuelle skat og årets udskudte skat) skal indregnes i resultatopgørelsen for perioden, medmindre skatten vedrører en transaktion eller begivenhed, som indregnes i anden totalindkomst eller direkte i egenkapitalen.

Den del af årets aktuelle skat og årets udskudte skat, som kan henføres til en transaktion eller begivenhed, der er indregnet direkte i anden totalindkomst henholdsvis egenkapitalen, skal ligeledes indregnes direkte i anden totalindkomst henholdsvis egenkapitalen. Som eksempler på beløb, der er indregnet i anden totalindkomst, kan nævnes:

- Omvurdering af materielle anlægsaktiver samt tilbageførsel heraf.
- Pengestrømssikring.
- Aktuarmæssige gevinster og tab på ydelsesbaserede pensionsordninger.
- Valutakursændringer på lån og finansielle instrumenter anvendt til finansiering eller valutakurssikring af kapitalandele i udenlandske enheder med en anden funktionel valuta.

Som eksempler på beløb indregnet i egenkapitalen kan nævnes:

- Regulering af egenkapitalen ved årets begyndelse som følge af ændring i anvendt regnskabspraksis.
- Overskydende skattefradrag på egenkapitalafregnet aktiebaseret vederlæggelse (se afsnit 10.4 *Aktiebaseret aflønning*).

Udskudt skat hidrørende fra en virksomhedsovertagelse

Ved en virksomhedsovertagelse kan der ved fordeling af anskaffelsessummen for den overtagne virksomhed på identificerbare aktiver og forpligtelser opstå midlertidige forskelle som følge af, at aktivernes henholdsvis forpligtelsernes skattemæssige værdi ikke ændres tilsvarende. Der skal indregnes udskudt skat af sådanne midlertidige forskelle. Der må, som beskrevet ovenfor, ikke indregnes udskudt skat af en skattepligtig midlertidig forskel på goodwill.

Endvidere kan der opstå udskudte skatteaktiver som følge af, at et skattemæssigt underskud nu kan forventes udnyttet. Det er fx tilfældet, hvor den fremtidige indtjening forventes væsentligt forbedret som følge af overtagelsen. Skatteaktivet skal i sådanne situationer revurderes i forbindelse med fordelingen af anskaffelsessummen for den overtagne virksomhed. Revurderingen medfører ikke nødvendigvis fuld indregning af skatteaktivet. En eventuel revurdering af skatteaktivet følger de almindelige bestemmelser for opgørelse af overtagelsesbalancen i en virksomhedssammenslutning. Det betyder, at ændringer, der identificeres inden for et år efter overtagelsen, og som kan henføres til forhold, der eksisterede på overtagelsestidspunktet, behandles som regulering af overtagelsesbalancen. Alle andre forhold indregnes i resultatopgørelsen som en sædvanlig revurdering af et udskudt skatteaktiv.

Udskudt skat hidrørende fra aktiebaseret vederlæggelse

I nogle skattejurisdiktioner kan virksomheden få et skattefradrag knyttet til det vederlag, der er betalt med aktier, optioner eller andre egenkapitalinstrumenter. Størrelsen og den tidsmæssige placering af skattefradraget kan afvige fra de regnskabsmæssige omkostninger. Et eksempel kan være en situation, hvor en virksomhed har betalt sine medarbejdere med aktieoptioner. I visse jurisdiktioner opnås skattefradraget knyttet til omkostningerne først, når optionerne udnyttes. Skattefradraget måles baseret på kursen på virksomhedens aktier på tidspunktet for udnyttelse. Der indregnes i sådanne tilfælde et udskudt skatteaktiv lig det skattefradrag, der ville være opnået med balancedagens aktiekurs * skatteprocenten * den procent af de samlede IFRS 2 omkostninger, der er indregnet på balancedagen.

I en situation, hvor det opnåede skattefradrag overstiger de tilknyttede akkumulerede regnskabsmæssige omkostninger i relation til aktiebaseret vederlæggelse, skal den del af skattefradraget, der reelt knytter sig til en egenkapitalpost, ikke indregnes i resultatopgørelsen, men direkte på egenkapitalen.

Skatteeffekt af udlodninger

Skatteeffekten af udlodninger på egenkapitalinstrumenter, som udgør udlodning af overskud, skal indregnes i resultatopgørelsen – og ikke på egenkapitalen. Bestemmelsen er relevant i de tilfælde, hvor skatten ved udlodning afviger fra skatten ved opsparing. For danske selskaber har bestemmelsen ingen praktisk betydning for udlodning af udbytte, da det ingen skattemæssige konsekvenser har for selskabet selv.

Forholdet får derimod betydning for kuponbetalinger på hybrid kapital klassificeret som egenkapital, hvis sådanne kuponbetalinger giver skattemæssig fradragsret. Skattebesparelsen skal således indgå i skat af årets resultat, hvis udlodningen er at anse som udlodning af et overskud, uanset at selve udlodningen indregnes i egenkapitalen. Hvorvidt en udlodning er at anse som udlodning af overskud, må vurderes konkret. Er der således tale om betaling af en i kontrakten specificeret kuponrente, som virksomheden kan vælge at udbetale, har det lighed med en udbytteudlodning, hvilket indikerer, at det er udlodning af overskud. Er det omvendt tilbagekøb af et sådant instrument, der har en skattemæssig konsekvens, kan det ikke anses som en udlodning af overskud. Dermed skal skatteeffekten indregnes i egenkapitalen.

Udskudt skat på aktiver og forpligtelser, som opstår i samme transaktion (afventer EU-godkendelse)

I tilfælde, hvor der regnskabsmæssigt ved første indregning sker indregning af både et aktiv og en forpligtelse med samme beløb, og den skattemæssige værdi er 0, skal der på nuværende tidspunkt ikke foretages indregning af et skatteaktiv og en skatteforpligtelse. Praksis har hidtil været uensartet, og en del har fortolket undtagelsen til ikke at være gældende i den situation.

En ændring af IAS 12, der forventes godkendt af EU, medfører med virkning for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2023 eller senere, at der skal ske indregning af skatteaktiver og skatteforpligtelser i de tilfælde, hvor der indregnes både et aktiv og en forpligtelse med samme beløb, og den skattemæssige værdi er 0.

Dette får betydning ved eksempelvis indregning af leasing efter IFRS 16 eller ved indregning af en nedtagningsforpligtelse for et aktiv, hvis der ikke hidtil har været indregnet udskudt skat. Så snart tillægget til IAS 12 er godkendt af EU, vil det være muligt at førtidsimplementere dette.

Eksempel: Udskudt skat ved indregning af leasing iht. IFRS med IAS 12 tillæg

En virksomhed lejer et kontor på en femårig uopsigelig lejeaftale, med en årlig leje på 100, den interne rente til diskontering udgør 5 %, og skatteprocenten er 22 %.

Hvordan skal udskudt skat indregnes i regnskabet i henhold til det nye IAS 12 tillæg?

Løsning

Ved første indregning skal der som hidtil indregnes både et leasingaktiv og en leasingforpligtelse til en diskonteret værdi.

Den diskonterede værdi, hvormed både leasingaktiv og leasingforpligtelse skal indregnes, udgør 435, og den udskudte skat ved første indregning udgør 0.

Der betales årligt en ydelse på 100, som henføres med 5 % til rente og resten til nedbringelse af skatteværdien af leasingaktivet, der regnskabmæssigt afskrives lineært over løbetiden for lejeaftalen.

Det medfører følgende værdier for udskudte skatteaktiv til indregning i hvert af de fem år:

	Bogført værdi	Rente	Skattemæs-sig værdi	Midlertidig forskel	Udskudt skatteaktiv
Første indregning	435	22	435	0	0,0
År 1	348	17	357	9	1,9
År 2	261	13	274	13	2,9
År 3	174	9	187	13	2,9
År 4	87	4	96	9	2,0
År 5	0	0	0	0	0,1

For leasingforpligtelsen er der ingen midlertidig forskel, hvoraf der skal indregnes udskudt skat, da skatteværdien af denne i alle år svarer til den regnskabsmæssige værdi, da virksomheden ikke opnår skattefradrag ved betalinger af leasingforpligtelsen.

5.4.3 Måling af udskudt skat

Hvilken skatteprocent skal anvendes?

Ved opgørelsen af udskudte skatteforpligtelser og udskudte skatteaktiver anvendes den skatteprocent, som forventes at være gældende for de skattepligtige henholdsvis de fradragsberettigede midlertidige forskelle i de regnskabsår, hvori de forventes udlignet – baseret på de skatteregler og de skatteprocenter, der er vedtaget, eller i realiteten vedtaget, inden regnskabsårets udløb.

Den skatteprocent, der anvendes ved opgørelsen af den udskudte skat, er derfor normalt den for regnskabsåret gældende skatteprocent. Er der inden regnskabsårets udløb vedtaget ændringer til skatteprocenten for fremtidige regnskabsår, skal denne skatteprocent anvendes på de midlertidige forskelle, som forventes udlignet i de regnskabsår, hvor den nye skatteprocent vil være gældende.

I nogle lande vedtages skatteprocenter og skatteregler i realiteten ved fastlæggelse og offentliggørelse forud for den formelle lovmæssige vedtagelse. Dette kan være tilfældet i lande med 2-kammersystemer, idet vedtagelsen i 2. kammeret ofte blot er en formalitet. Derfor anvendes i sådanne tilfælde de i realiteten vedtagne skatteprocenter og skatteregler ved opgørelse af udskudt skat.

Skatteprocenten afhænger i nogle lande af, hvilke aktiviteter og indkomstarter, der er tale om. Udskudt skat skal i sådanne tilfælde måles på basis af skatteprocenten, hvormed den midlertidige forskel forventes udlignet.

Særligt om, hvilken skatteprocent der skal anvendes på koncerninterne elimineringer
Når der i koncernregnskabet foretages elimineringer af urealiserede interne fortjenester og tab, opstår der ofte midlertidige fradragsberettigede forskelle, fordi det interne salg har medført en skattepligtig fortjeneste hos den sælgende virksomhed – og en tilsvarende højere skattebase hos den købende virksomhed.

Den udskudte skat på disse midlertidige forskelle skal beregnes med købers skatteprocent, eftersom det er købervirksomheden, der "genindvinder" skatten i form af skattefradrag. Derved vil et salg af aktiver inden for en koncern medføre skatteindtægter eller -omkostninger i koncernregnskabet, hvis den købende virksomhed er underlagt en højere eller lavere skatteprocent end den sælgende virksomhed til trods for, at den koncerninterne transaktion er elimineret.

Tilbagediskontering
Udskudte skatteforpligtelser og udskudte skatteaktiver må ikke tilbagediskonteres, hverken efter IAS 12 eller under ÅRL.

Vurdering af udskudte skatteaktiver
Udskudte skatteaktiver skal indregnes med den værdi, de forventes at kunne realiseres til enten ved modregning i udskudte skatteforpligtelser eller ved udligning i skat af fremtidig indtjening.

Modregning af udskudte skatteaktiver i udskudte skatteforpligtelser kræver, at det er – eller gennem skattemæssige dispositioner kan blive – muligt at rumme skatteaktivet i skatteforpligtelserne i det år, hvor de udskudte skatteforpligtelser forventes realiseret. Se mere om modregning afsnit 5.4.4 *Oplysninger og præsentation.*

Vurdering af sandsynlighed for realisation gennem fremtidig indtjening
Kan udskudte skatter alene realiseres gennem fremtidig indtjening, tillægges den fremtidige indtjening alene vægt ved vurderingen af skatteaktivet i det omfang, det er sandsynligt, at denne indtjening vil kunne opnås.

Sandsynligheden for realisation af et skatteaktiv må blandt andet bedømmes ud fra, om:

- de fremførbare skattemæssige underskud stammer fra identificerbare begivenheder, som ikke forventes at indtræffe igen
- virksomheden har muligheder for skatteplanlægning, som kan generere skattepligtig indkomst, hvori de fremførbare skattemæssige underskud kan modregnes, inden de bliver forældede. Genererer skatteplanlægningen blot et nyt skatteaktiv – fx ved en fremskyndet beskatning, der genererer tidsbestemte afvigelser – kan skatteplanlægningen ikke i sig selv anses for at have nogen indvirkning på muligheden for at udnytte underskuddet.

Ved vurderingen af, om der vil være tilstrækkelig indtjening i fremtiden, skal alle relevante forhold inddrages. Herunder skal især robustheden af virksomhedens fremtidige indtjeningsmodel tages i betragtning.

Opererer en virksomhed fx i en branche, baseret på flerårige leveringsaftaler med kunder, er det rimeligt at antage, at der sandsynligvis vil være indtjening til stede, hvis virksomheden netop har indgået et antal profitable aftaler, som er tilstrækkelige til at sikre overskud. Er der omvendt tale om en virksomhed i en branche, der er afhængig af indgåelse af enkeltstående store ordrer, vil det være nødvendigt med en stærk dokumentation for, at virksomheden har en evne til at opnå profitable ordrer.

Fremførbare skattemæssige underskud kræver overbevisende dokumentation
Skatteaktiver baseret på fremførbare skattemæssige underskud vurderes principielt på samme måde som andre skatteaktiver. Anvendelse heraf skal derfor være sandsynlig, før indregning foretages. Det anføres imidlertid også i IAS 12, at eksistensen af skattemæssige underskud er en klar indikation af, at der muligvis ikke vil være tilstrækkeligt overskud i fremtiden til at udnytte dem. Der skal derfor foreligge overbevisende dokumentation for, at virksomheden i disse tilfælde i fremtiden vil være profitabel, når virksomheden har en historik med skattemæssige underskud. Der skal i årsregnskabet gives oplysninger om, hvornår de aktiverede underskud forventes at kunne anvendes til at reducere fremtidig positiv skattepligtig indkomst. Tidshorisonten bør som udgangspunkt ikke overstige tre til fem år.

Overbevisende dokumentation kan fx være følgende:

- At underskuddet er baseret på enkeltstående begivenheder og transaktioner, som ikke forventes at genopstå, fx enkeltstående store tab
- At virksomheden har foretaget en omstrukturering, og der forventes/er realiseret en bedre indtjening efterfølgende
- At virksomheden har indgået nye ordrer eller kontrakter med kunder, som forventes at forbedre den fremtidige indtjening.

Begrænsning i anvendelse
Vurderingen af udskudte skatteaktiver foretages under hensyntagen til, at visse skatteaktiver kan være underkastet begrænsninger i anvendelsesmulighederne. Sådanne begrænsninger kan være:

- muligheden for fremførsel af skattemæssigt underskud, eksempelvis 60 %-reglen i den danske skattelovgivning
- at særlige arter af skattemæssige underskud – fx ejendomstab – kun kan modregnes i tilsvarende arter af skattemæssig indkomst
- at fradragsberettigede midlertidige forskelle kun kan realiseres ved modregning eller udligning inden for samme juridiske skatteenhed og jurisdiktion.

Udskudt skatteaktiv kan ikke realiseres fuldt ud - nedskrivning af udskudt skatteaktiv
Er det ikke sandsynligt, at skatteaktivet kan realiseres fuldt ud, skal der foretages en nedskrivning af det udskudte skatteaktiv til den værdi, som det er sandsynligt, at det udskudte skatteaktiv kan realiseres til. ”Mekaniske” metoder må ikke anvendes. Det omfatter fx metoder, hvor indregning af skatteaktiver baseres på fx næste års indtjening eller indtjeningen i perioden, hvor virksomheden har været overskudsgivende.

Vurderingen skal i stedet baseres på hele fremskrivningsperioden. Det er heller ikke tilladt at udarbejde en fremskrivning, som viser, at der er dækning for et skatteaktiv af en bestemt størrelse – og så eksempelvis halvere dette under henvisning til forsigtighed.

Usikre skattepositioner

I nogle tilfælde kan der være usikkerhed om indregning og måling af udskudte og aktuelle skatteaktiver og -forpligtelser fx på grund af tvivl om, hvorledes skattereglerne skal fortolkes, eller tvivl om den værdi en transaktion er gennemført til.

IFRIC 23 Uncertainty over Income Tax Treatments, klarlægger, hvordan udskudte og aktuelle skatteaktiver og -forpligtelser skal indregnes og måles regnskabsmæssigt, når der er usikkerhed om, hvorvidt skattemyndighederne vil være enige i den skattemæssige behandling.

IFRIC 23 opererer med en totrinsmodel, hvor det:

- først vurderes, om skattemyndighederne vil være enige i behandlingen, og
- derefter, hvis der må antages at være uenighed, om der skal indregnes en yderligere skatteforpligtelse eller -aktiv i årsregnskabet.

Ved vurderingen af, om skattemyndighederne vil være enige eller uenige med virksomhedens regnskabsmæssige behandling, skal det forudsættes, at de har fuld viden om transaktionen. Der må ikke tages hensyn til sandsynligheden for, at skattemyndighederne opdager forholdet.

Virksomheden og skattemyndighederne er enige om den skattemæssige behandling
Hvis virksomheden vurderer, at det er sandsynligt, at skattemyndighederne vil acceptere dens skattemæssige behandling af et forhold, skal den afspejles i den regnskabsmæssige behandling af skatten.

Virksomheden og skattemyndighederne er uenige om den skattemæssige behandling
Er der derimod usikkerhed om, skattemyndighederne vil acceptere dens skattemæssige behandling, skal virksomheden tage højde herfor ved at anvende den metode, der bedst forudsiger udfaldet. Det kan enten være det mest sandsynlige udfald eller den forventede værdi. Det mest sandsynlige udfald er bedst anvendeligt, hvis der kun er to mulige udfald, hvor den forventede værdis metode er bedst anvendelig, hvis der er flere mulige udfald, som ikke er koncentreret om en værdi.

Revurdering af det udskudte skatteaktiv ved ændring i forudsætninger
Vurdering og estimater anvendt ved indregning og måling af usikre skattepositioner skal revurderes, når der er ændringer i forudsætningerne, eller ny information med indflydelse på dem bliver tilgængelig. Det kan fx være udtalelser fra skattemyndighederne, hvor de tager stilling til sager lig den, der har givet anledning til den usikre skatteposition. Det kan også være udløb af den periode, hvori skattemyndighederne kan genoptage en selvangivelse. Fravær af en udtalelse fra skattemyndighederne kan ikke i sig selv være en ændring i forudsætningerne eller ny information, der ville medføre ændringer i skøn.

5.4.4 Oplysninger og præsentation

5.4.4.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

For et eksempel på anvendt regnskabspraksis henvises til ÅRL-modelregnskabet og afsnittet om anvendt regnskabspraksis. I modelregnskabet er der i note 8 et eksempel på en note, der dækker skat i resultatopgørelsen, og i note 21 et eksempel, der viser udskudt skat.

Balancen

I balancen klassificeres den udskudte skat under posten "Hensættelser til udskudt skat" under hensatte forpligtelser eller posten "Udskudt skat" under langfristede forpligtelser, alt efter hvilket skema balancen præsenteres efter.

Det er ikke i ÅRL angivet, hvorledes negativ udskudt skat (et skatteaktiv) skal præsenteres og benævnes.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at et udskudt skatteaktiv efter ÅRL skal klassificeres som en særskilt post, under omsætningsaktiver, under eller i tilknytning til periodeafgrænsningsposter, hvis aktiverne opdeles på omsætnings- og anlægsaktiver. Det skyldes, at aktivet ikke opfylder ÅRL's definition på et anlægsaktiv.

Alternativt klassificeres udskudte skatteaktiver som langfristede aktiver, hvis skemaet for at præsentere balancen som kortfristede og langfristede aktiver og forpligtelser, er valgt. Denne præsentation svarer til den krævede præsentation efter IFRS.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at skyldig eller tilgodehavende selskabsskat efter ÅRL skal klassificeres som en særskilt posten, enten som:

- *en kort- og/eller langfristet gældsforpligtelse, og et omsætnings- og/eller anlægsaktiv eller*
- *kortfristede og/eller langfristede aktiver og/eller forpligtelser.*

ÅRL angiver heller ikke, hvorledes skyldig eller tilgodehavende selskabsskat skal præsenteres og benævnes.

Modregning

Aktuelle og udskudte skatteforpligtelser eller skatteaktiver skal kun præsenteres modregnet, hvis de tilhører den samme jurisdiktion.

Resultatopgørelsen

I resultatopgørelsen indregnes årets skat, herunder aktuel og udskudt skat samt regulering af aktuel og udskudt skat mv., under posten "Skat af årets resultat". Der er i modsætning til IFRS ikke et krav om at specificere den indregnede skat i en note.

Yderligere oplysningskrav – særligt for regnskabsklasse C og D

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal desuden forklare hensatte forpligtelser, herunder udskudt skat. Hensættelsen til udskudt skat og/eller et udskudt skatteaktiv kan forklares ved at vise den udskudte skat – fordelt på de elementer, der medfører udskudt skat – fx materielle anlægsaktiver, skattemæssigt fremførbare underskud mv.

I øvrigt skal i det mindste oplyses om beløbet:

- ved foregående regnskabsårs slutning,
- indregnet i resultatopgørelsen i regnskabsåret,
- indregnet direkte på egenkapitalen i regnskabsåret og
- på balancetidspunktet.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal også give oplysninger om de særlige forudsætninger, der ligger til grund for indregning af skatteaktiver.

Yderligere oplysningskrav – særligt for store virksomheder

Ikke-aktiverede skatteaktiver skal forklares af virksomheder i regnskabsklasse C-stor og D, som følge af kravet om oplysning om eventualaktiver, medmindre realisation af aktivet er helt usandsynligt.

5.4.4.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Der henvises til vores IFRS-modelregnskab note 25(g) for afsnit om anvendt regnskabspraksis samt note 6 og 8(e) for henholdsvis skat i resultatopgørelsen og udskudt skat.

Balancen

I noterne (se IFRS-modelregnskabets note 6 og 8 (e)) skal dette blandt andet oplyses vedrørende udskudt skat:

- Forklaring på eventuelle ændringer i anvendt skatteprocent ved opgørelse af udskudt skat i forhold til tidligere år.
- Specifikation af udskudt skat i hovedposter, herunder vedrørende fremført skattemæssigt underskud.
- Beløbsangivelse af ikke-indregnet udskudt skat på kapitalandele i dattervirksomheder, associerede virksomheder og joint ventures.
- Oplysning om art, størrelse og begrænsninger i anvendelsesmulighederne for ikke-indregnede skatteaktiver, fx et ekstraordinært skattemæssigt afskrivningsgrundlag, der ikke må indregnes på erhvervelsestidspunktet.

- Oplysninger om arten, størrelsen og vurderingsgrundlaget for indregnede skatteaktiver, hvis værdi er baseret på fremtidig indtjening i virksomheden, og virksomheden har lidt tab enten i det aktuelle eller det foregående regnskabsår i den skattejurisdiktion, hvorunder det udskudte skatteaktiv henhører.
- Skattemæssige konsekvenser for virksomheden ved udlodning af det udbytte, som foreslås uddelt for regnskabsåret.

Modregning
Aktuelle skatteforpligtelser og aktuelle skatteaktiver skal præsenteres i balancen som særskilte poster. Posterne skal dog præsenteres modregnet, når, og kun når, virksomheden:

- har en legal modregningsadgang
- har til hensigt at afregne på nettobasis eller at afregne beløbene samtidig.

Det betyder fx, at en virksomhed i koncernregnskabet ikke kan modregne et skattetilgodehavende i en udenlandsk dattervirksomhed med en aktuel skatteforpligtelse over for de danske skattemyndigheder.

Udskudte skatteaktiver og -forpligtelser skal præsenteres modregnet, når, og kun når:

- virksomheden har en legal modregningsadgang for aktuelle skatteaktiver og -forpligtelser
- aktiverne og forpligtelserne vedrører samme skattemyndighed for enten:
  - den samme skattepligtige enhed
  - forskellige skattepligtige enheder, der har til hensigt enten at indfri på nettobasis eller samtidig i hvert fremtidigt regnskabsår, hvor væsentlige beløb for udskudte skatteforpligtelser eller -aktiver forventes indfriet eller genindvundet.

Modregning inden for koncernforhold vil således primært være relevant for sambeskattede virksomheder.

Resultatopgørelsen

I noterne (se IFRS-modelregnskabets note 6) skal følgende oplyses vedrørende årets skat:

- Specifikation af årets skatteomkostning (indtægt) omfattende blandt andet:
  - Aktuel skatteomkostning
  - Ændring i udskudt skat, opdelt i henholdsvis udligning af midlertidige forskelle og indførelse af nye skatter/ændringer i skatteprocenter
  - Effekten af ændrede skattesatser
  - Effekten af tidligere ikke-indregnede skatteaktiver
  - Reguleringer til tidligere års skatteomkostninger, fordelt på henholdsvis aktuel og udskudt skat
  - Skat, indregnet direkte i anden totalindkomst og på egenkapitalen.

Herudover skal der oplyses om sammenhængen mellem årets resultat før skat og skat af årets resultat.

Forklaringen skal gives med udgangspunkt i den for regnskabsåret gældende skatteprocent og udformes som en afstemning af enten skattebeløbet eller beregnet skatteprocent.

Den ovenfor anførte sammenhæng mellem det regnskabsmæssige resultat og skat af årets resultat vil ofte være påvirket af:

- Permanente afvigelser, eksempelvis ikke-fradragsberettigede udgifter, regnskabsmæssige afskrivninger på ikke-skattemæssigt afskrivningsberettigede aktiver samt ikke-skattepligtige indtægter.
- Særlige skatteregler, der bevirker, at den effektive skatteprocent afviger fra den i Danmark for regnskabsåret gældende skatteprocent – eksempelvis i forbindelse med sambeskatning eller ved beskatning af realisationsgevinster og i de tilfælde, hvor indkomst beskattes i udlandet.
- Revurdering af udskudte skatteaktiver.
- Reguleringer af skat vedrørende tidligere år – fx som følge af ændring i anvendt skatteprocent ved opgørelse af den udskudte skat og af ændringer i den skattepligtige indkomst.

6. Egenkapital

Bestemmelser om egenkapitalen og egenkapitalopgørelsen findes i ÅRL §§ 17, 21, 22, 25, 31, 35 a-b, 39, 41, 43 a, 49, 55 a, 58, 78, 83, 86 a, 87 a, 102, 118, 126 og IAS 1.

Egenkapitalen defineres som et residual mellem indregnede aktiver og forpligtelser. Hovedparten af alle transaktioner indregnes via resultatopgørelsen, mens visse (egenkapital) transaktioner skal indregnes direkte på egenkapitalen, fx:

- ikke-realiserede tab og gevinster i forbindelse med omregning af regnskaber i fremmed valuta,
- opskrivning af materielle anlægsaktiver til dagsværdi eller tilbageførsel af denne,
- provenu ved køb og salg af egne kapitalandele,
- indtægter og omkostninger fra visse sikringstransaktioner,
- bevægelser på grund af ændring af regnskabspraksis,
- rettelse af væsentlige fejl i tidligere års regnskaber,
- beløb vedrørende forhøjelse eller nedsættelse af virksomhedskapitalen, og
- kapitalbevægelser i forbindelse med fusion.

IFRS anvender begrebet totalindkomst. En virksomheds totalindkomst er stigningen i dens nettoaktiver i løbet af regnskabsåret. Bortset fra ændringer, der kan henføres til transaktioner med ejere, fx i forhold til kapitalindskud og udbytte, er den samlede ændring i egenkapitalen udtryk for periodens samlede indtægter og omkostninger (totalindkomst).

En række af disse ændringer i virksomhedens nettoaktiver må ikke indregnes i resultatopgørelsen, men skal i stedet indregnes direkte i egenkapitalopgørelsen (ÅRL), henholdsvis i opgørelsen over anden totalindkomst (IFRS).

6.1 Egenkapitalopgørelsen efter ÅRL

6.1.1 ÅRL

Det er alene virksomheder omfattet af regnskabsklasse C og D, der skal medtage en egenkapitalopgørelse i deres årsregnskab. Egenkapitalopgørelsen skal medtages som en separat bestanddel af årsregnskabet på niveau med resultatopgørelsen og balancen og placeres typisk i forlængelse af pengestrømsopgørelsen. Det er frivilligt for virksomheder i regnskabsklasse B, om de medtager en egenkapitalopgørelse.

ÅRL stiller, afhængig af regnskabsklasse, følgende overordnede krav til opstilling af egenkapitalopgørelsen:

Regnskabsklasse	Krav til egenkapitalopgørelse
Regnskabsklasse B	Det er frivilligt for virksomheder i regnskabsklasse B, om de medtager en egenkapitalopgørelse. Hvis egenkapitalopgørelsen medtages, skal alle kravene til egenkapitalopgørelsen overholdes. Det er dog, uanset om egenkapitalopgørelsen medtages, et krav, at de enkelte reserver fremgår af hver deres linje i balancen, jf. skemakravene til ÅRL. Medtages egenkapitalopgørelsen ikke, skal udviklingen i reserverne ”Reserve for opskrivninger” og ”Reserve for dagsværdi” oplyses i noterne. Herudover skal ledelsens forslag til udbytte fremgå som en særlig post i egenkapitalen under overført overskud eller underskud. I praksis gives denne oplysning som regel i en særskilt linje under egenkapitalen i balancen, benævnt ”Foreslået udbytte for regnskabsåret”.
Regnskabsklasse C og D samt koncernregnskab	• Specifikation af de enkelte reserver under egenkapitalen på: – Størrelsen primo regnskabsåret – Tilgang i løbet af regnskabsåret – Afgang i løbet af regnskabsåret – Størrelsen ultimo regnskabsåret. • Angivelse af de enkelte bevægelser skal fremgå af benævnelsen eller af noterne. • Særlige specificeringskrav, herunder oplysning om til- og afgange i posterne ”Reserve for opskrivninger”, ”Reserve for udviklingsomkostninger” og ”Dagsværdireserve” samt beløb, som indregnes direkte på egenkapitalen. • Ledelsens forslag til beslutning om anvendelse af overskud eller dækning af underskud skal fremgå af egenkapitalopgørelsen.

I vores ÅRL-modelregnskab findes et eksempel på egenkapitalopgørelse for en regnskabsklasse C-virksomhed.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at virksomheder i regnskabsklasse B bør medtage en egenkapitalopgørelse iht. kravene for regnskabsklasse C for at give regnskabsbruger fuldstændige oplysninger om transaktioner på egenkapitalen.

6.1.2 Egenkapitalens reserver og deres anvendelsesmuligheder

Egenkapitalen består af virksomhedskapitalen og en række reserver, som kan være frie eller bundne. Bindingen af reserverne følger enten af ÅRL, SEL eller interne forhold som fx virksomhedens vedtægter mv.

De frie reserver i den enkelte virksomhedens årsregnskab er disponible for kapitalejerne til udlodning, og det er derfor relevant at vurdere, hvilke restriktioner ÅRL og SEL pålægger. I et koncernregnskab kan egenkapitalen præsenteres således, at det kun er de reserver, der er nødvendige for at opnå et retvisende billede, som præsenteres. Det betyder, at reserver i den enkelte virksomheds årsregnskab, der har til formål at blokere for udbytteudlodning, kan udelades i koncernregnskabet, da det alene er reserverne i moderselskabsregnskabet, som danner grundlag for udbytteudlodning.

Nedenfor er egenkapitalens reserver oplistet i skemaform med angivelse af, hvilke restriktioner de er underlagt efter ÅRL og SEL samt hvorvidt de er relevante og dermed skal præsenteres i henholdsvis den enkelte virksomheds årsregnskab og i koncernregnskabet.

Afsnit	Egen-kapitalens reserver	Anvendes til selskabs-kapital	Anvendes til udbytte	Anvendes til dækning af under-skud	Krævet i virksom-hedens årsregn-skab	Krævet/ relevant i koncern-regn-skabet[3]
6.1.2.1	Virksomheds-kapital	–	Nej/Ja	Ja	Ja	Ja
6.1.2.2	Overkurs ved emission	Ja	Ja	Ja	Ja/Nej	Nej/Ja
6.1.2.3	Reserve for udlån og sikker-hedsstillelse, jf. ÅRL § 35 a	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej
6.1.2.4	Reserve for ikke-indbetalt virk-somhedskapital, jf. ÅRL § 35 b	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej

Afsnit	Egen-kapitalens reserver	Anvendes til selskabs-kapital	Anvendes til udbytte	Anvendes til dækning af under-skud	Krævet i virksom-hedens årsregn-skab	Krævet/ relevant i koncern-regn-skabet[3]
6.1.2.5	Reserve for opskrivninger, jf. ÅRL § 41	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej/Ja
6.1.2.6	Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode, jf. ÅRL § 43 a	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej
6.1.2.7	Reserve for dagsværdi, jf. ÅRL § 49, stk. (valutakurs-reguleringer og sikringstrans-aktioner	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej/Ja
6.1.2.8	Reserve for indregnede udviklings-omkostninger, jf. ÅRL § 83	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej
6.1.2.9	Øvrige reserver	Afhænger af, hvad der henlægges i reserven				
6.1.2.10	Overført over-skud eller underskud	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
6.1.2.11	Foreslået udbytte for regnskabsåret[1]	–	–	–	–	–
6.1.2.12	Minoritets-interesser[2]	–	–	–	–	Ja

1) Er ikke en reserve, men en specifikation i forlængelse af overført overskud eller underskud som følge af ledelsens resultatdisponering.
2) Er ikke en reserve, men en krævet specifikation.
3) Egenkapitalen kan opstilles således, at kun de poster vises, der er nødvendige for at opnå et retvisende billede.

Andre reserver efter ÅRL's skemakrav er "Øvrige lovpligtige reserver" og "Vedtægtsmæssige reserver".

6.1.2.1 Virksomhedskapital

”Virksomhedskapital” er den ”stamkapital”, virksomhedsdeltagerne har indskudt i virksomheden og vil svare til kapitalen registreret hos ERST.

Virksomhedskapitalen kan som udgangspunkt ikke anvendes til udlodning af udbytte, medmindre udbetalingen finder sted som en del af en kapitalnedsættelse. Virksomhedskapitalen kan i forbindelse med en kapitalnedsættelse også anvendes til dækning af underskud eller henlæggelse til en særlig reserve. For mere om kapitalnedsættelser efter SEL § 188 henvises til afsnit 2.4 *Nedsættelse af selskabets kapital* under kapitlet *Selskabsret.*

For mere om behandling af omkostninger ved kapitalforhøjelser henvises til afsnit 6.2 *Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser.*

6.1.2.2 Overkurs ved emission

Under reserven ”Overkurs ved emission” skal der som udgangspunkt indregnes et beløb svarende til den overkurs, som er indbetalt ved tegning af aktier, og vil ligesom for virksomhedskapitalen svare til overkursen registreret i forbindelse med tegningen hos ERST.

Overkursen er ikke en bunden reserve og kan dermed anvendes til udbytteudlodning. Det betyder, at overkursen, som et alternativ til reserven for overkurs ved emission, kan indregnes direkte under reserven for overført overskud eller underskud.

Det er altså frivilligt at vælge, om overkursen vises i en særskilt reserve eller som en del af overført resultat. I moderselskabets regnskab taler det for at præsentere overkursen som en del af overført resultat – på den måde afspejles, hvad der er til rådighed for udlodning. Til gengæld taler det for at præsentere overkursen i koncernregnskabet som en særskilt reserve – på den måde afspejles det i egenkapitalopgørelsen, at overkursen ikke er et resultat, der er tjent.

Uanset om overkursen indregnes under den særskilte reserve eller direkte under reserven for overført overskud eller underskud:

- skal tilgangen specificeres særskilt i egenkapitalopgørelsen, ligesom
- der er tale om et beløb, der kan anvendes til dækning af underskud og udlodning af udbytte.

Har virksomheden til gengæld vedtaget, at overkursen skal bindes, skal den særskilte reserve for overkurs ved emission anvendes.

6.1.2.3 Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse

”Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse” er en reserve i ÅRL’s skemaer, der kræver, at aktie- og anpartsselskaber samt partnerselskaber, der yder lån, sikkerhedsstillelse eller anden økonomisk bistand i henhold til § 206, stk. 2, § 210 og § 214 i selskabsloven – det omfatter lovlig selvfinansiering og lån til kapitalejere og ledelsesmedlemmer – skal binde et beløb under reserven svarende til størrelsen af lånet, sikkerhedsstillelsen eller anden økonomisk bistand.

Virksomheden skal ligeledes binde et beløb under reserven for lån ydet til øvrige medarbejdere i selskabet, hvor formålet er at erhverve kapitalandele i selskabet eller i et af dets datterselskaber.

Reserven skal formindskes eller opløses, i det omfang lånet, sikkerhedsstillelsen eller den økonomiske bistand nedbringes eller bringes til ophør.

Ulovlige lån, sikkerhedsstillelser eller anden økonomisk bistand skal som udgangspunkt ikke bindes på egenkapitalen, da disse straks skal tilbagebetales til selskabet, og sikkerhedsstillelser straks skal bringes til ophør. En ulovlig sikkerhedsstillelse skal dog bindes, hvis den er foretaget i strid med selskabsloven, og sikkerhedsstillelsen er bindende for selskabet i henhold til selskabsloven.

6.1.2.4 Reserve for ikke indbetalt virksomhedskapital og overkurs

Mulighederne for at præsentere "Reserve for ikke indbetalt virksomhedskapital og overkurs" blev indskrænket med den seneste ændring af ÅRL i 2018. Ændringen af ÅRL medførte, at reserven udelukkende kan præsenteres efter bruttometoden, hvor der tidligere var valgfrihed mellem bruttometoden og nettometoden.

Bruttometoden kræver, at der indregnes et tilgodehavende i balancen svarende til den ikke-indbetalte virksomhedskapital – modposten hertil er virksomhedskapital. Samtidig etableres reserven via en ompostering fra de frie reserver (eksempelvis fra posten "Overført overskud") til "Reserve for ikke indbetalt virksomhedskapital og overkurs" svarende til beløbet, der endnu ikke er indbetalt.

Er der ikke frie reserver nok til at dække denne ompostering, vil de frie reserver blive negative, som det fx vil være tilfældet i forbindelse med stiftelse af en ny virksomhed. Dette får den konsekvens, at der ikke kan udloddes udbytte, før de frie reserver bliver positive – enten ved oparbejdet overskud eller ved indbetaling af den udestående selskabskapital. Bemærk, at selskabskapitalen er uændret og altid skal vises med den fulde nominelle værdi.

Nettometoden medfører, at der ikke indregnes et tilgodehavende på aktivsiden. Derimod præsenteres den ikke-indbetalte virksomhedskapital som en debetpost i egenkapitalen. Dette medfører, at egenkapitalen under nettometoden bliver lavere end under bruttometoden. Som anført blev nettometoden ophævet ved den seneste ændring af ÅRL i 2018 og kan derfor ikke længere anvendes.

6.1.2.5 Reserve for opskrivninger

Ifølge ÅRL er det muligt at opskrive immaterielle og materielle anlægsaktiver samt kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder til dagsværdi. Dog kan immaterielle anlægsaktiver kun opskrives, hvis de handles på et aktivt marked.

Opskriver virksomheden disse aktiver til dagsværdi, skal opskrivningen indregnes på en reserve for opskrivninger og specificeres på:

- Størrelsen primo regnskabsåret,
- Tilgang i løbet af regnskabsåret,
- Årets tilbageførsler af tidligere års opskrivninger,
- Årets afskrivninger
- Afgang i løbet af regnskabsåret, og
- Størrelsen ultimo regnskabsåret.

Herudover skal der oplyses om indregning og måling af den skattemæssige effekt af bevægelserne i opskrivningsreserven. Det betyder, at der skal oplyses (uden beløb), hvorvidt en eventuel udskudt skat indregnes ved at fratrække beløbet i det bundne beløb på egenkapitalen.

Reserven er bunden og kan ikke anvendes til udlodning eller dækning af underskud og skal præsenteres særskilt i egenkapitalopgørelsen i moderselskabets regnskab. I et koncernregnskab er der ikke krav om, at vise reserven særskilt. Det taler dog for at præsentere reserven særskilt i koncernregnskabet – på den måde afspejles det i egenkapitalopgørelsen, at opskrivningen endnu ikke er et resultat, der er tjent, da opskrivningen indregnes direkte i egenkapitalen frem til aktivet realiseres.

Reserven opløses i takt med, at de opskrevne aktiver realiseres enten via afhændelse, forbrug eller nedskrivninger. Reserven opløses løbende via overførsler til de frie reserver. Opskrivninger på reserven reklassificeres således ikke til resultatopgørelsen og påvirker derfor heller ikke opgørelsen af tab og gevinster ved en evt. realisation af aktivet.

Princippet af reservens løbende overførsel til de frie reserver er illustreret i nedenstående eksempel.

Eksempel: Opløsning af binding på reserven for opskrivninger

En virksomhed anskaffer i 20x1 en produktionsmaskine for 10 mio DKK. Maskinen afskrives lineært over fem år og forventes at have en scrapværdi på 0 DKK. Virksomheden anvender muligheden for at opskrive sine materielle anlægsaktiver til dagsværdi.

Den 1. januar 20x3 estimeres dagsværdien på maskinen til 6,6 mio. DKK, og maskinen opskrives til dagsværdi.

Hvor meget skal bindes på reserven for opskrivninger, og hvordan vil afløbet på reserven se ud?

Løsning

De første to år opgøres afskrivningerne på baggrund af den oprindelige anskaffelsespris, dvs. 2 mio. DKK pr. år. I 20x3 opskriver virksomheden maskinen med 600.000 DKK så den kommer på niveau med dagsværdien. Opskrivningen medfører, en regulering af afskrivningerne på 200.000 DKK, således disse samlet bliver 2,2 mio. DKK pr. år. Reserven øges med 600.000 DKK og vil have et afløb på 200.000 DKK pr. år, svarende til afskrivningerne på opskrivningen over de sidste tre år.

TDKK/ år	Kostpris	Afskrivninger i resultat-opgørelse	Opskriv-ninger	Bogført værdi, ultimo	Reserve for op-skrivning	Overført til frie reserver
20x1	10.000	2.000		8.000		
20x2		2.000		6.000		
20x3		2.200	600	4.400	400	200
20x4		2.200		2.200	200	200
20x5		2.200		0	0	200
Total	10.000	10.600	600	0	600	600

Som det fremgår ovenfor, påvirker opskrivningen størrelsen af afskrivningerne. Opskrivningen får dermed en negativ indvirkning på resultatopgørelsen. Reduktionen af periodens resultat fra de øgede afskrivninger får dog ikke nogen konsekvens for virksomhedens udlodningsmuligheder, idet et beløb svarende til de øgede afskrivninger overføres fra reserve for opskrivning til de frie reserver under egenkapitalen.

Ovenstående eksempel er simplificeret og udarbejdet med henblik på at illustrere afløbet fra reserve for opskrivninger. Illustrationen tager således ikke højde for udskudt skat mv.

6.1.2.6 Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode

Hvis virksomheden indregner kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede eller fællesledede arrangementer til indre værdi, skal der fremgå en post under egenkapitalen i ejervirksomhedens årsregnskab benævnt "Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode". Reserven omfatter netto positive værdireguleringer af alle de nævnte kapitalandele, der indregnes efter indre værdis metode. Som udgangspunkt svarende til det beløb, der er blevet indregnet i resultatopgørelsen og eventuelle egenkapitalreguleringer minus uddelt udbytte. Reserven kan ikke være negativ.

Efter indre værdis metode skal modervirksomheden bl.a. værdiregulere, herunder op- eller nedskrive værdien af kapitalandelene med virksomhedernes resultat tillagt eventuelle bevægelser i egenkapitalen i de pågældende virksomheder. For mere om, hvilke reguleringer der skal indregnes og generelt om indregning efter indre værdis metode, henvises til afsnit 4.7 *Kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer.*

Reserven for nettoopskrivning efter indre værdis metode svarer ikke nødvendigvis til de samlede værdireguleringer af kapitalandelene efter indre værdis metode. Det skyldes, at der fx i tilfælde af negative værdireguleringer ikke skal "fyldes op" i reserven ved et salg af kapitalandelen. Se eksemplet nedenfor.

Et andet eksempel er, hvor en kapitalandel er indregnet til 0 DKK som følge af en negativ indre værdi. I dette eksempel vil reserven for nettoopskrivninger til indre værdi først begynde at blive positiv på det tidspunkt, virksomheden over tid netto har genereret overskud og ikke på det tidspunkt, hvor værdireguleringerne går fra negativ til positiv. Dette illustreres ligeledes i eksemplet nedenfor.

I praksis ses det ofte, at reserven og værdireguleringerne er lig hinanden, og at reserven i disse situationer er opgjort forkert. Det betyder, at reserven ofte er for høj, og der er mindre at udlodde udbytte fra. Det kræver derfor, at der særskilt fra værdireguleringerne på kapitalandelene holdes styr på reserven i egenkapitalen.

Eksempel: Binding på reserven for nettoopskrivninger

Holding har to dattervirksomheder – D1 og D2. I eksemplet har dattervirksomhederne en virksomhedskapital på 0 DKK. Herudover antages det, at Holding ikke hæfter for fx underbalancen i dattervirksomhederne. I tilfælde af, at en dattervirksomhed har negativ indre værdi, indregnes kapitalandelen til 0 DKK.

Hvor meget skal der for hvert år bindes på reserven for nettoopskrivning efter indre værdis metode?

År 1: D1 har et overskud på 100, og D2 har et underskud på 200.
År 2: D1 har et overskud på 400, og D2 har et underskud på 200.
År 3.1: D1 sælges for 500 pr. 1. januar 20x3, og D2 har et overskud på 100.

TDKK/ år	Kost-pris D1	Afskrivninger i resultat-opgørelse D2[2]	Årets resultat i alt	Nettoopskrivning efter indre værdis metode (akkumuleret)	Værdireguleringer, jf. noten for kapitalandele (akkumuleret)
1	100	-200	-100	0	100
2	400	-200	200	100[1]	500
3.1	Solgt	100	100	4.000[3]	0[2]
Total	500	-300			

1) Årets nettoresultat i år 1 på -100 DKK + årets nettoresultat i år 3 på +200 DKK = +100 DKK i nettoopskrivning.
2) Årets resultat indregnes ikke, da D2 har en negativ indre værdi. Kapitalandelen indregnes til 0 DKK.
3) Reserven er 0 DKK, da D2 set over den treårige periode har genereret et underskud på 300 DKK, og resultaterne ikke er indregnet i resultatopgørelsen. Først på det tidspunkt, at D2 netto har genereret et overskud, vil resultatet skulle bindes på reserven. Se mere nedenfor under afsnittet Salg af virksomhed med negative værdireguleringer.

År 3.2: Ville det gøre en forskel, hvis det var D2, som blev solgt i stedet pr. 1 januar 20x3, og D1 lavede et resultat på 100?

TDKK/ år	Kost-pris D1	Afskrivninger i resultatop-gørelse D2[2]	Årets resultat i alt	Nettoopskrivning efter indre værdis metode	Værdireguleringer, jf. noten for kapitalandele
1	100	-200	-100	0	100
2	400	-200	200	100[1]	500
3.1	100	Solgt	100	200[3]	600
Total	500	-400			

1) Årets nettoresultat i år 1 på -100 DKK + årets nettoresultat i år 3 på +200 DKK = +100 DKK i netto-opskrivning.
2) Årets resultat indregnes ikke, da D2 har en negativ indre værdi. Kapitalandelen indregnes til 0 DKK.
3) Reserven er 0 DKK, da D1 set over den treårige periode har genereret et overskud på 600 DKK, mens D2 set over den treårige periode har genereret et underskud på 400 DKK. På tidspunktet for salget skal reserven altså ikke "fyldes op", svarende til underskuddene i D2. Se mere nedenfor under afsnittet Salg af virksomhed med negative værdireguleringer.

Udbytte

Når ejervirksomheden modtager udbytte fra en virksomhed, der indregnes efter indre værdis metode, reduceres værdien af kapitalandelene. Det er et udtryk for, at værdien af investeringen er blevet mindre værd som følge af udbyttebetalingen. Samtidig vil et beløb svarende til det modtagne udbytte reducere reserven for nettoopskrivning efter indre værdis metode og samtidig blive overført direkte til ejervirksomhedens frie reserver.

Herudover er der en særlig mulighed i tilfælde, hvor der er tale om en dattervirksomhed.

ERST har imidlertid anerkendt, at reserven også må reduceres med et beløb svarende til modervirksomhedens forventning til at modtage udbytte fra en kapitalandel og dermed kunne anvende det forventede udbytte til udlodning i modervirksomheden. Det vil medføre en forskel på, hvornår udbyttet indregnes som en værdiregulering under kapitalandelen, og hvornår reserven reduceres. Det skyldes, at reserven reduceres i regnskabsåret før, modervirksomheden modtager og må indregne udbyttet på kapitalandelen. For at bruge denne model, kendt som "samtidighedsprincippet", kræves det dog, at:

- modervirksomheden har kontrol over udbytteudlodningen fra dattervirksomheden, og at
- dattervirksomheden afholder generalforsamling før modervirksomheden.

Med kontrol menes, at modervirksomheden ud over at have bestemmende indflydelse også har kontrollen over udlodningen af udbytte. Dvs. at modervirksomheden ikke er begrænset, fx via en ejeraftale i forhold til at bestemme, hvad der skal udloddes i udbytte.

Se mere om dette under afsnit 4.7 *Kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer.*

Goodwill

Hvis en virksomhed er tilkøbt, skal der foretages en købsprisallokering, jf. afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.* Afskrivninger på konstaterede merværdier og en eventuel merbetaling (goodwill) skal sammen med ejervirksomhedens andel af årets resultat indgå i resultatopgørelsen under posten "Indtægter fra kapitalandele i tilknyttede/associerede virksomheder". De påvirker dermed indre værdis reserve. Derfor er det vigtigt, at ejervirksomheden holder styr på disse merværdier.

Kapitalandele med negativ indre værdi

Hæftelse

Der er tale om en nettoreserve, hvorfor reserven ikke kan blive negativ. Såfremt ejervirksomheden har en retlig eller faktisk forpligtelse til at dække en underbalance i virksomheden, skal der i stedet indregnes en hensat forpligtelse til dækning af det forventede tab. Denne forpligtelse kan også dække over andre forhold end virksomhedens underbalance. I den forbindelse svarer forpligtelsen ikke nødvendigvis til virksomhedens negative indre værdi. Det er derfor vigtigt, at det gøres klart, hvad ejervirksomhedens forpligtelse er, og at værdien af den hensatte forpligtelse opgøres på den baggrund.

Tilgodehavender

Der vil i praksis ofte være tilfælde, hvor ejervirksomheden har et tilgodehavende hos virksomheden, der ejes kapitalandele i. I tilfælde af, at virksomheden har en negativ indre værdi, er det vigtigt at være opmærksom på, det ikke er givet, at denne negative værdi kan nedskrives i et tilgodehavende hos virksomheden, der ejes kapitalandele i. Tilgodehavendet og kapitalandelen med negativ indre værdi skal behandles hver for sig. Dvs. tilgodehavendet alene kan nedskrives i det omfang det vurderes, at tilgodehavendet ikke vil blive tilbagebetalt. Nedskrivningen skal indregnes i resultatopgørelsen som et tab – ikke via kapitalandelen – og særskilt, at kapitalandelen indregnes til nul, eller der indregnes en hensættelse, i det omfang ejervirksomheden hæfter for hele eller dele af den negative indre værdi.

Salg af virksomhed med negative værdireguleringer

Når en dattervirksomhed, associeret virksomhed eller kapitalinteresse afhændes, frigøres en positiv værdiregulering indregnet i reserven for den pågældende virksomhed, hvormed virksomheden indgår i reserven. Har den frasolgte virksomhed i stedet akkumuleret set bidraget med en negativ værdiregulering til reserven, stilles der imidlertid ikke krav til retablering af reserven svarende til den negative værdiregulering for den pågældende virksomhed. Det negative resultat anses for at være endeligt tabt ved modregning i den positive reserve for nettoopskrivning. Se foregående eksempel om binding på reserven for nettoopskrivninger.

6.1.2.7 Reserve for dagsværdi

Denne reserve er ny fra den 1. januar 2020 og indført i forbindelse med ændringerne til ÅRL i 2018. Formålet med reserven er at tydeliggøre ikke-realiserede beløb indregnet under egenkapitalen. Reserven omfatter:

- Valutakursregulering af nettoinvestering i udenlandske enheder,
- Valutakursregulering af monetære poster, der klassificeres som en del af nettoinvesteringen i udenlandske enheder, og
- Sikringstransaktioner, der vedrører sikring af fremtidige pengestrømme.

Kravet er som udgangspunkt, at der alene skal vises en samlet reserve. Det er dog også tilladt at vise dagsværdireserven i to separate reserver, én for valutakursreguleringer og én for sikringstransaktioner. Hvorvidt der vises to separate reserver, skal vurderes ud fra reservernes væsentlighed.

Ifølge overgangsreglerne skal reserven alene indeholde reguleringer opstået efter den 1. januar 2020. Virksomhederne har dog frem til den 1. januar 2020 at skulle specificere de akkumulerede valutakursreguleringer pr. enhed indregnet under egenkapitalen, da disse skal reklassificeres til resultatopgørelsen ved en hel eller delvis afhændelse af enheden. Herudover har virksomhederne efter de tidligere regler skullet specificere beløbene fra regnskabsmæssig sikring, da sikringstransaktionerne ligeledes skal reklassificeres til enten resultatopgørelsen eller balancen i takt med, at de realiseres eller tilbageføres.

Reserven er ikke bunden og kan være både positiv og negativ og skal præsenteres særskilt i egenkapitalopgørelsen i moderselskabets regnskab. I et koncernregnskab er der ikke krav om, at vise reserven særskilt. Det taler dog for at præsentere reserven særskilt i koncernregnskabet for på den måde at afspejle i egenkapitalopgørelsen, at dagsværdireguleringerne endnu ikke er et resultat, der er tjent, da dagsværdireguleringerne indregnes direkte i egenkapitalen, frem til aktivet eller forpligtelsen realiseres.

Der er ikke taget stilling til, hvorvidt dagsværdireserven skal opgøres før eller efter skat. Det må dog antages, at det følger de samme regler som for de øvrige reserver. Dette betyder, at reserven skal være efter skat.

Reserve for valutakursreguleringer

Reserven skal indeholde effekten af valutaomregning af nettoinvesteringer i udenlandske enheder og aktiviteter, for hvilke der udarbejdes regnskab i fremmed valuta, og som ikke løbende er indregnet i virksomhedens pengestrømme, dvs. enheder med en anden valuta end moderselskabets valuta. Dvs. en udenlandsk virksomhed, der anses for at være en selvstændig enhed, der omregnes til koncernens regnskabsvaluta forud for indarbejdelsen i koncernregnskabet.

Herudover skal reserven omfatte valutakursregulering af en monetær post, fx et tilgodehavende i en udenlandsk enhed, som virksomheden har klassificeret som en del af nettoinvesteringen.

I moderselskabets årsregnskab vil reserven dermed ikke omfatte valutakursreguleringer ved omregning af kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser og associerede virksomheder, der måles til indre værdi. Det skyldes, at valutakursreguleringer i den situation skal indregnes som en del af reserven for nettoopskrivninger efter indre værdis metode. Reserven vil derfor alene være relevant i forhold til udarbejdelsen af koncernregnskab.

Reserve for sikringstransaktioner

Reserven skal indeholde gevinster og tab på finansielle instrumenter, der anvendes til sikring af fremtidige pengestrømme. Reserven skal specificere bevægelserne, således tilgang og afgang fremgår tydeligt.

Reserven skal opløses i takt med, at sikringstransaktionerne realiseres eller tilbageføres. Det betyder, at hvis det sikrede er omsætning i fremmed valuta, tilbageføres det beløb, der indgår i reserven vedrørende denne transaktion og indregnes som en del af omsætningen på den sikrede transaktion. Hvis det sikrede er et anlægsaktiv, kan beløbet enten tilbageføres straks og indgå i kostprisen på aktivet eller tilbageføres til resultatopgørelsen i takt med, at der afskrives på aktivet.

6.1.2.8 Reserve for indregnede udviklingsomkostninger

Med virkning fra den 1. januar 2016 skal et beløb svarende til de aktiverede udviklingsomkostninger fra denne dato bindes på en særlig reserve under egenkapitalen. Reserven kan ikke benyttes til udbytte, udlodning eller dækning af underskud.

Det er alene virksomheder i regnskabsklasse stor C og D, der er forpligtet til at aktivere udviklingsprojekter, men andre virksomheder, der frivilligt vælger at aktivere udviklingsprojekter, skal ligeledes følge bindingsreglerne. Reserven skal opløses, hvis de indregnede udviklingsprojekter sælges eller på anden måde udgår af virksomhedens drift. I sådanne tilfælde skal reserven overføres direkte til egenkapitalens frie reserver. Foretages der nedskrivning på udviklingsomkostninger, skal en del af reserven tilbageføres, svarende til nedskrivningen af udviklingsomkostningerne. Tilbageføres nedskrivningen af udviklingsomkostningerne efterfølgende, skal reserven tilsvarende retableres. Reserven skal løbende reduceres med et beløb svarende til afskrivningerne på de indregnede udviklingsomkostninger. Således tilsikres det, at reserven ikke kommer til at overstige beløbet, der er indregnet i balancen som udviklingsomkostninger. Pligten til binding omfatter alene udviklingsprojekter, som udføres i virksomheden eller på vegne af virksomheden. Bindingen skal opgøres under hensyntagen til udskudt skat.

Eksempel: Binding på egenkapitalen af udviklingsomkostninger

En virksomhed har en tilgang på aktiverede udviklingsprojekter i år 20x1 på 100 TDKK. Udviklingsprojektet er under udførelse og forventes færdigt om tre år, hvorefter udviklingsprojektet forventes afskrevet over fem år. Skattesatsen er 22 %. De har ikke tidligere aktiveret udviklingsomkostninger og er derfor i tvivl om den regnskabsmæssige behandling.

Løsning

Udviklingsomkostningerne skal aktiveres under immaterielle anlægsaktiver under opførsel (100 TDKK), og et beløb svarende til de aktiverede omkostninger fratrukket den udskudte skat (78 TDKK) skal bindes på egenkapitalen. Når udviklingsprojektet er klar til at tage i brug, bliver reserven opløst i takt med afskrivningerne. Det sker ved en overførsel fra reserven til de frie reserver.

Bindingen overføres ikke til koncernregnskabet og er således alene gældende i årsregnskabet for selskabet, der forestår udviklingen. En modervirksomhed, der lader en dattervirksomhed forestå et udviklingsprojekt, skal således som udgangspunkt ikke binde de midler, der indskydes i dattervirksomheden for at finansiere udviklingsprojektet. Til gengæld skal dattervirksomheden binde et beløb svarende til udviklingsomkostningerne, hvis udviklingsprojektet aktiveres i dattervirksomhedens balance. Rettigheder, forpligtelser og risici vedrørende udviklingsprojektet knytter sig til dattervirksomheden og ikke modervirksomheden.

6.1.2.9 Øvrige reserver

Sondring mellem egenkapital og gældsforpligtelse

Konvertible obligationer og lignende med en option til at konvertere gæld til egenkapital skal efter IFRS (IAS 32) opdeles i et gælds- og egenkapitalelement. En tilsvarende klassifikation er ikke udtrykkelig krævet efter ÅRL, der ikke indeholder bestemmelser på området. Der lægges dog i lovbemærkningerne fra ændringen af ÅRL i 2015 op til, at IAS 32 anvendes som fortolkningsgrundlag.

IAS 32 kræver, at finansielle instrumenter, der:

- har karakter af egenkapital, klassificeres som egenkapital uanset deres benævnelse, og
- består af både en gældsforpligtelse og egenkapitaldel, skal opdeles i de to bestanddele ved første indregning.

Et eksempel er en konvertibel obligation, hvor indehaveren kan vælge at konvertere sit tilgodehavende til et fast eller bestemmeligt antal aktier i virksomheden. Efter IAS 32 har den udstedende virksomhed påtaget sig en gældsforpligtelse i form af et lån, der er kombineret med en ret for långiver til at tegne kapital i den udstedende virksomhed ved konvertering af gæld på et givet fremtidigt tidspunkt og til en given kurs. Den sidste del, tegningsretten, skal klassificeres og indregnes under egenkapitalen allerede ved udstedelsen af den konvertible obligation.

Værdien af konverteringselementet skal indgå som frie reserver og må derfor ikke påvirke selskabskapitalen, før der konverteres til aktier. Optionselementet kan præsenteres som en særskilt reserve, men er udbytteudlodningsmæssigt en fri reserve.

6.1.2.10 Overført overskud eller underskud

Koncerninterne tilskud

Koncerner har ret til at fordele kapitalen mellem de enkelte virksomheder. Dette kan ske gennem kapitalforhøjelser og nedsættelser, udbytter samt tilskud.

Regnskabsmæssigt er de pågældende transaktioner at anse som transaktioner med virksomhedens ejere. Transaktionerne udgør derfor ikke en indtægt eller omkostning. Det afgørende for, om der er tale om ejertransaktioner, er, hvorvidt der modtages en ydelse eller vare til gengæld for det vederlag, der afgives.

Modtagelse af et tilskud fra en eneejer skal indregnes direkte i egenkapitalen i de frie reserver. I den tilskudsgivende modervirksomhed indregnes tilskuddet som en tilgang på kapitalandelen. I de – formentlig sjældne – tilfælde, hvor et datterselskab modtager et tilskud fra et moderselskab, som ikke er eneejer, må det konkret vurderes, hvad det reelle indhold af transaktionen er.

I det følgende refereres til transaktioner med selskaber uden minoritetsejere, dvs. moderselskabet ejer datterselskaber 100 %.

Det forekommer, at en dattervirksomhed afholder omkostninger, som modervirksomheden skal dække som følge af en gensidig aftale eller for at sikre overholdelse af transfer pricing-regler. I de tilfælde, hvor en dattervirksomhed afholder en omkostning på vegne af modervirksomheden og samtidig modtager refusion heraf, er der ikke tale om en omkostning hos dattervirksomheden – omkostningen er en modervirksomhedsomkostning, som dattervirksomheden af praktiske grunde betaler. En sådan transaktion vil ikke optræde i dattervirksomhedens regnskab, eftersom refusionen fra modervirksomheden blot modregnes i den afholdte udgift.

Er der tale om en omkostning, som rettelig påhviler dattervirksomheden, vil det være misvisende at eliminere omkostningen ved at modregne et tilskud (eller en kapitalforhøjelse) heri. Det gælder fx, hvis en dattervirksomhed fraflytter sine lejede lokaler og derved skal afholde en omkostning til istandsættelse. Sådan en omkostning vil til enhver tid være en omkostning for dattervirksomheden. Selvom modervirksomheden har påvirket beslutningen om at flytte, ændrer det altså ikke ved, hvem der må anses som rette omkostningsbærer. Det afgørende for sondringen er en vurdering af, hvilken virksomhed som er rette omkostningsbærer, og er det datterselskabet, er moderselskabets betaling af en omkostning et tilskud.

Eksempel: Tilskud til dækning af underskud

En koncern starter nye aktiviteter i Danmark og har oprettet en dansk dattervirksomhed, der skal varetage de nye aktiviteter. Dattervirksomheden skal afholde væsentlige forskningsomkostninger, som forventes at medføre et negativt resultat. Koncernledelsen ønsker at støtte dattervirksomheden og giver derfor tilsagn om at dække underskuddet.

Hvordan skal dattervirksomheden præsentere modtagne beløb under dette tilsagn i sit årsregnskab?

Løsning

Det afgørende for, om modtagne beløb skal indregnes i resultatopgørelsen eller egenkapitalen, er, hvilken virksomhed der er rette omkostningsbærer. Hvis dattervirksomheden afholder omkostningerne på vegne af modervirksomheden, vil det være korrekt at indregne modtagne beløb i resultatopgørelsen som en indtægt. Hvis dattervirksomheden selv er rette omkostningsbærer, skal modtagne beløb indregnes i egenkapitalen som et tilskud.

Dattervirksomheden skal derfor præsentere det modtagne beløb som et tilskud og dermed indregne det i egenkapitalen, mens omkostningerne indregnes i resultatopgørelsen.

6.1.2.11 Foreslået udbytte for regnskabsåret

Forslag til udbytte skal fremgå som en særlig post under egenkapitalen. I praksis gives denne oplysning som regel i en særskilt linje under egenkapitalen i balancen, benævnt "Foreslået udbytte for regnskabsåret".

6.1.2.12 Minoritetsinteresser

Minoritetsinteressernes andel af dattervirksomhedens egenkapital skal præsenteres i en særskilt linje i egenkapitalen. Se i øvrigt mere om indregning og måling samt præsentation og oplysning af minoritetsinteresser i afsnit 9 *Koncernregnskab.*

6.1.3 Internationale regnskabsstandarder

IAS 1 kræver, at virksomheden præsenterer en egenkapitalopgørelse omfattende:

- totalindkomsten for perioden, herunder særskilt vise totalindkomsten, som kan henføres til:
  - majoritetsejeren, og
  - eventuelle minoritetsejere.
- for hver reserve i egenkapitalopgørelsen, den beløbsmæssige virkning af:
  - ændringer i anvendt regnskabspraksis
  - af væsentlige fejl.
- for hver reserve i egenkapitalopgørelsen, afstemning fra primo til ultimo, der som minimum skal vise særskilte ændringer fra:
  - årets resultat
  - anden totalindkomst
  - transaktioner med ejerne, herunder særskilt vise:
    - bidrag fra og udlodninger til ejerne
    - ændringer i ejerandele i dattervirksomheder, der ikke medfører tab af kontrol (bestemmende indflydelse).

Endvidere skal bevægelserne relateret til anden totalindkomst specificeres enten i egenkapitalopgørelsen eller i noterne. Bevægelserne skal specificeres brutto for hver enkelt transaktion, som er indregnet. I praksis vil det være en gentagelse af dele af opgørelsen over anden totalindkomst oplyst som en del af eller i forlængelse af resultatopgørelsen.

Herudover skal der enten i egenkapitalopgørelsen eller i noterne oplyses om udbytte udloddet til ejerne i regnskabsåret og udbytte pr. aktie.

Aflægges et årsregnskab efter IFRS, skal det både omfatte reserverne krævet efter IFRS og ÅRL. Dette omfatter efter IFRS bl.a. følgende reserver og følger samme regnskabsmæssige behandling for de tilsvarende reserver under ÅRL. For reserverne krævet efter ÅRL henvises til afsnit 6.1.2 *Egenkapitalens reserver og deres anvendelsesmuligheder.*

- Reserve for materielle anlægsaktiver, der måles til dagsværdi
- Reserve for immaterielle anlægsaktiver, der måles til dagsværdi
- Reserve for finansielle aktiver målt til dagsværdi via anden totalindkomst
- Reserve i forbindelse med afdækning af fremtidige pengestrømme
- Reserve for valutakursomregning
- Reserve for egenkapitalafregnet aktiebaseret vederlæggelse
- Overkurs (overkurs ved emission).

Arten af og formålet med hver reserve skal beskrives enten i balancen, egenkapitalopgørelsen eller noterne.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at man bør vise samtlige ovenstående reserver særskilt, enten i egenkapitalopgørelsen eller i en note, men det er ikke et udtrykkeligt krav for alle de nævnte reserver.

Præsentationen af en reserve skal altid vurderes i forhold til reservens væsentlighed for det samlede regnskab. I selskabsretlig henseende er det fuldt ud ÅRL's regler, der gælder.

Bevægelserne skal specificeres på den andel, der tilfalder modervirksomhedens aktionærer, og den andel, der tilfalder minoritetsaktionærerne.

I relation til virksomhedskapitalen skal der enten i balancen, egenkapitalopgørelsen eller noterne gives en række oplysninger for hver kapitalklasse. Dette omfatter bl.a. antallet af godkendte aktier, antallet af udstedte, fuldt betalte aktier samt udstedte, ikke fuldt betalte aktier, pålydende værdi pr. aktie, eller at aktierne ikke har en pålydende værdi og afstemning af antallet af aktier i omløb ved regnskabsårets begyndelse og slutning.

Der skal endvidere gives visse oplysninger om køb og salg af egne aktier, jf. afsnit 6.2 *Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser.*

6.2 Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser

Egne aktier og anparter er behandlet i ÅRL §§ 49, 77, 98, 122, 126 og IAS 32, mens omkostninger ved forhøjelse eller nedsættelse af aktiekapitalen er behandlet i ÅRL § 49 og IAS 32.

En virksomhed kan af forskellige årsager vælge at ændre i virksomhedskapitalen. Det kan være i form af kapitalnedsættelser eller -forhøjelser eller i forbindelse med tilbagekøb eller salg af egne aktier – som i realiteten svarer til en henholdsvis kapitalforhøjelse og -nedsættelse, omend selskabsloven ikke anser det som en selskabsretlig kapitalforhøjelse og -nedsættelse.

6.2.1 Egne aktier

En virksomhed kan købe egne aktier, hvis generalforsamlingen bemyndiger bestyrelsen hertil, hvis der på opkøbstidspunktet er frie reserver, og købet i øvrigt er forsvarligt. Der må dog aldrig købes egne kapitalandele, hvis virksomheden kun har en minimumskapital på 400 TDKK (A/S) eller 40 TDKK (ApS). Tilsvarende er det et krav, at kapitalandelene er fuldt ud indbetalt. For en nærmere beskrivelse af disse regler henvises til afsnit 2.5 *Egne kapitalandele.*

IAS 32 definerer egenkapitalinstrumenter som en aftale, der giver indehaveren ret til en residuel interesse i en anden virksomheds nettoaktiver. Egenkapitalinstrumenter omfatter såvel kapitalandele som potentielle kapitalandele i form af tegningsrettigheder til kapitalandele. Sidstnævnte gælder dog kun, hvis aftalen omfatter et fast antal aktier til en fast pris. I alle andre tilfælde klassificeres aftalen som et afledt finansielt instrument.

I koncernregnskabet behandles kapitalandele i modervirksomheden, der besiddes af en konsolideret dattervirksomhed, som egne aktier.

6.2.1.1 Indregning og måling

Er der indgået en aftale, som forpligter virksomheden til købe egne kapitalandele tilbage fra en minoritetsejer, skal denne indregnes som en gældsforpligtelse i regnskabet med modpost på egenkapitalen. Det kan fx være i tilfælde, hvor virksomheden har erhvervet aktiemajoriteten i et andet selskab, og minoritetsaktionæren ønsker en "exit"-mulighed. Forpligtelsen til at tilbagekøbe egne kapitalandele er reelt et afledt finansielt instrument (en put-option), hvor det underliggende aktiv er egne kapitalandele, som ved første indregning skal indregnes til amortiseret kostpris og efterfølgende reguleres til dagsværdi, hvis værdien ændres. Regnskabsmæssigt skal det imidlertid behandles som en bruttoforpligtelse.

I henhold til ÅRL er det afgørende, om værdien af put-optionen er fast, eller om den er variabel på baggrund af udsving i værdien af kapitalandelene samt om minoritetsinteressen har en aktionærs rettigheder og forpligtelser, fx ret til at modtage udbytte. Såfremt dette er tilfældet, skal modposten på egenkapitalen reguleres via moderselskabets andel af egenkapitalen, både ved første indregning og efterfølgende værdireguleringer.

Hvis værdien af put-optionen ikke er variabel, og minoritetsinteressen ikke har en aktionærs rettigheder og forpligtelser, skal reguleringen på egenkapitalen ved første indregning foretages via minoritetsinteressens andel af egenkapitalen. Efterfølgende værdireguleringer skal foretages via resultatopgørelsen, da der i dette tilfælde ikke er en minoritetsinteresse at foretage reguleringer i.

Ifølge IFRS kan værdireguleringer af forpligtelsen indregnes både i resultatopgørelsen og i egenkapitalen, hvis der er indregnet en minoritetsinteresse. Hvis der ikke er indregnet en minoritetsinteresse, fordi risici og fordele anses for overført til moderselskabet, skal værdireguleringen indregnes i resultatopgørelsen. Der er i IFRS ikke krav om, at minoritetsinteressen skal have en aktionærs stemmerettigheder.

6.2.1.2 Oplysninger og præsentation – ÅRL

Regnskabsklasse B, C og D samt koncernregnskabet

Oplysninger om egne kapitalandele skal fremgå af ledelsesberetningen. Det er imidlertid ERST's praksis, at oplysningskrav, der er krævet i ledelsesberetningen, vil kunne opfyldes i noterne i stedet, fordi noterne er underlagt strengere krav end ledelsesberetningen med hensyn til revision.

Ejer en virksomhed egne kapitalandele, skal den oplyse:

- antal og pålydende værdi eller ved kapitalandele uden pålydende værdi den bogførte pariværdi med angivelse af, hvilken procentdel virksomhedens beholdning af egne kapitalandele udgør af virksomhedskapitalen,
- antal og pålydende værdi eller ved kapitalandele uden pålydende værdi den bogførte pariværdi med angivelse af, hvilken procentdel virksomhedens beholdning af egne kapitalandele udgør af virksomhedskapitalen, der er henholdsvis erhvervet og afhændet i regnskabsåret, og størrelsen af den samlede henholdsvis købesum og salgssum og
- årsager til erhvervelser af egne kapitalandele i regnskabsåret.

Tilsvarende oplysninger skal gives om egne kapitalandele erhvervet til sikkerhed. Oplysningerne skal gives særskilt fra oplysningerne om de egne kapitalandele, der erhverves til eje.

Der er ikke krav om sammenligningstal.

Årsager til erhvervelser skal specificeres efter formål med det samlede beløb for hvert formål. Årsagerne kan fx være opkøb for at bruge kapitalandelene i et aktieoptionsprogram for selskabets ledelse eller som følge af ejerskifte, hvor selskabet medvirker til at finansiere ejerskiftet. Salg af egne kapitalandele skal ikke begrundes tilsvarende.

Regnskabsklasse C og D
Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal give de ovennævnte oplysninger om kapitalandele i virksomheden, der besiddes af dattervirksomhederne til eje eller sikkerhed, eller som er erhvervet eller afhændet af dattervirksomhederne i regnskabsåret. Oplysningerne skal gives i noterne.

6.2.1.3 Oplysninger og præsentation – IFRS

Ifølge IFRS skal virksomheden oplyse – enten separat i balancen eller i noterne – om antallet af egne aktier, virksomheden er i besiddelse af. Der skal oplyses om reduktion af egenkapitalen ved køb af egne aktier, og oplysningen kan gives under egenkapitalopgørelsen eller i noterne.

Hvis en virksomhed eller en af dens dattervirksomheder sælger eller tilbagekøber egne aktier fra nærtstående parter, eksempelvis en kontrollerende aktionær, skal der oplyses herom i henhold til reglerne om oplysninger om transaktioner med nærtstående parter jf. IAS 24.

Virksomhedens omkostninger ved tilbagekøb af egne egenkapitalinstrumenter skal indregnes i virksomhedens egenkapital og ikke en omkostning, der kan indregnes i resultatopgørelsen.

6.2.2 Omkostninger ved kapitalforhøjelser

Virksomheder kan efter godkendelse fra generalforsamlingen træffe beslutning om at foretage en kapitalforhøjelse eller -nedsættelse og kan være forårsaget af forskellige årsager, fx børsnotering med udvidelse af aktiekapitalen, køb af virksomheder eller blot løbende kapitaltilpasning.

Se afsnit 2.3 *Forhøjelse af selskabets kapital* for mere om kapitalforhøjelser.

6.2.2.1 Indregning og måling

Omkostninger forbundet med en gennemført eller igangværende kapitalændring (kapitalforhøjelser og -nedsættelser) skal indregnes direkte i egenkapitalen, hvis det vurderes som sandsynligt, at den gennemføres. Gennemføres en igangværende kapitalændring ikke, skal de omkostninger, som tidligere er indregnet direkte i egenkapitalen, mens virksomheden forventede en kapitalændring, tilbageføres og indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen.

Omkostninger ved kapitalændringen skal udelukkende omfatte de til transaktionen direkte knyttede omkostninger, som virksomheden ellers kunne have undgået at afholde. Omkostningerne reduceres med eventuel tilhørende skattebesparelse.

Transaktionsomkostninger består eksempelvis af:

- Gebyrer
- Rådgiverhonorarer
- Prospektomkostninger
- Assistance, købt af ekstern part
- Trykomkostninger.

Udgangspunktet for ovenstående vurdering er en marginalbetragtning af, hvilke omkostninger der er direkte tilknyttede kapitalændringen, og hvorvidt de kunne undgås afholdt. Fx vil en IPO-bonus til medarbejdere kvalificere som transaktionsomkostninger og kunne fragå i egenkapitalen, hvorimod en procentandel af de faste ledelseslønninger ikke kan indgå, eftersom disse omkostninger stadig ville være afholdt, selvom der ikke blev udarbejdet et prospekt.

Transaktionsomkostninger, der vedrører mere end én transaktion, eksempelvis omkostninger ved en samtidig udstedelse af nye aktier og børsnotering af de eksisterende eller ved en fusion mellem uafhængige parter, skal fordeles til de forskellige transaktioner på et rimeligt grundlag.

Omkostninger, der kan henføres til børsnotering af eksisterende aktier, indregnes i resultatopgørelsen. Tilsvarende gælder omkostninger, der afholdes i forbindelse med fusioner. Disse skal i praksis omkostningsføres, da det må anses som transaktionsomkostninger ved køb af en virksomhed.

Omfatter transaktionen et sammensat instrument bestående af både en forpligtelse og et egenkapitalelement – fx en konvertibel obligation – skal omkostningerne fordeles til instrumentets enkelte dele svarende til allokeringen af provenuet på de enkelte dele.

Afholder virksomheden omkostninger til rådgivere mv. for arbejdet med forventet kapitalændring forud for dens gennemførelse, kan omkostningerne behandles på en af to måder:

- Ifølge den første metode indregnes forudbetalingen som en omkostning direkte på egenkapitalen.
- Efter den anden metode aktiveres betalingen som en forudbetaling i balancen frem til det tidspunkt, hvor kapitalændringen gennemføres. Ved kapitalændringer gennemført indregnes de aktiverede forudbetalinger egenkapitalen.

Viser det sig efterfølgende, at kapitalforhøjelsen alligevel ikke gennemføres, skal omkostningerne tilbageføres og indregnes i resultatopgørelsen. Den valgte metode er valg af regnskabspraksis.

Eksempel: Omkostninger i forbindelse med børsnotering

En virksomhed er ved at blive noteret på NASDAQ OMX i København, hvilket vil gennemføres ved en notering af eksisterende aktier og en samtidig kapitalforhøjelse. Virksomheden har afholdt omkostninger til bl.a. juridisk rådgivning, noteringsafgift og tryk.

Hvordan skal virksomheden præsentere transaktionsomkostningerne i årsregnskabet?

Løsning

Transaktionsomkostningerne vedrører to separate transaktioner (notering af eksisterende aktier og kapitalforhøjelse). Virksomheden skal identificere, hvilke specifikke omkostninger, der vedrører udbuddet af eksisterende aktier, henholdsvis kapitalforhøjelsen. Omkostninger vedrørende udbuddet af eksisterende aktier skal indregnes i resultatopgørelsen, mens omkostninger vedrørende kapitalforhøjelsen skal indregnes på egenkapitalen. Alle tilbageværende omkostninger, som relaterer sig til begge transaktioner, skal opdeles og allokeres mellem nye og eksisterende aktier.

Juridisk rådgivning består typisk af hjælp med opdatering af vedtægter og rådgivning vedrørende pligter som børsnoteret virksomhed. Opdatering af vedtægter vedrører typisk kapitalforhøjelsen, mens rådgivningen typisk vedrører både kapitalforhøjelsen og noteringen af de eksisterende aktier. Noteringsafgiften vedrørende en førstegangsnotering skal indregnes i resultatopgørelsen, selvom der samtidig foretages en kapitalforhøjelse. Trykomkostningerne og revisorhonoraret vedrører begge prospektet, der er en forudsætning for såvel notering som kapitalforhøjelsen, hvorfor omkostningerne skal opdeles.

6.2.2.2 Oplysninger og præsentation – ÅRL

Der er ingen oplysnings- eller præsentationskrav.

6.2.2.3 Oplysninger og præsentation – IFRS

Der skal oplyses separat om transaktionsomkostninger, der indregnes direkte i egenkapitalen. Tilknyttede indkomstskatter, som er indregnet direkte i egenkapitalen, skal samtidig indgå i den samlede aktuelle og udskudte indkomstskat, der indregnes i egenkapitalen.

7. Pengestrømsopgørelse

Pengestrømsopgørelsen er behandlet i ÅRL §§ 78, 86, 87, 102 og 118 samt IAS 7.

I det nedenstående gennemgås kravene til udarbejdelse og præsentation af pengestrømsopgørelser. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

Oplysninger om virksomhedens pengestrømme for en regnskabsperiode er ofte væsentlige når regnskabsbrugerne skal vurdere virksomhedens evne til at frembringe likviditet, betale forpligtelser og udbetale udbytte til aktionærer. Yderligere er oplysningerne af væsentlig betydning ved vurdering af virksomhedens behov for ekstern finansiering.

Resultatopgørelsen viser årets resultat som mål for virksomhedens indtjeningsevne, mens balancen viser et øjebliksbillede af virksomhedens aktiver og forpligtelser. Pengestrømsopgørelsen viser, hvor pengene kommer fra, og hvordan de anvendes, opdelt på aktiviteterne drift, investering og finansiering. Pengestrømmen danner således broen mellem resultatopgørelsen og balancen.

7.1 Grundlæggende krav

IAS 7 angiver, at formålet med pengestrømsopgørelsen er at give regnskabsbruger et grundlag for vurdering af virksomhedens evne til at frembringe likvider samt virksomhedens anvendelse heraf.

Udarbejder en virksomhed både årsregnskab og koncernregnskab efter de internationale regnskabsstandarder, skal den medtage en pengestrømsopgørelse i begge regnskaber. Det er ikke muligt at nøjes med en pengestrømsopgørelse for koncernen. Tilsvarende skal underkoncerner eller datterselskaber, der aflægger årsregnskab efter IFRS, udarbejde en pengestrømsopgørelse. Der er således ingen mulighed for at undgå en pengestrømsopgørelse i et IFRS-regnskab.

Undtagelse for pengestrømsopgørelsen – gælder kun under ÅRL

Efter ÅRL skal virksomheder i regnskabsklasse C og D udarbejde en pengestrømsopgørelse, medmindre:

- Der er tale om en dattervirksomhed, hvor der på et højere koncernniveau udarbejdes en pengestrømsopgørelse, som dattervirksomheden indgår i. Der skal være tale om et offentligt tilgængeligt koncernregnskab, der er tilgængeligt senest på det tidspunkt, hvor årsrapporten for dattervirksomheden offentliggøres. Hvis koncernregnskabet ikke er offentliggjort på dette tidspunkt, kan undtagelsen ikke anvendes.
- Virksomheden udarbejder selv et koncernregnskab. I denne situation kan virksomheden nøjes med at udarbejde en pengestrømsopgørelse for koncernen og undlade pengestrømsopgørelsen for modervirksomheden.

Undlader en virksomhed på baggrund af ovenstående at udarbejde en pengestrømsopgørelse, skal der særskilt oplyses herom i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis.

Aflægger virksomheden koncernregnskab, er der altid pligt til at udarbejde en pengestrøms-opgørelse for koncernen. Dette gælder også for virksomheder, der frivilligt aflægger koncern-regnskab. Det er ikke muligt for en koncern at anvende undtagelsesbestemmelsen med hen-visning til en pengestrømsopgørelse for et højereliggende koncernselskab. Grunden hertil er, at undtagelsen i ÅRL § 86, stk. 4, giver en virksomhed mulighed for at undlade at udarbejde en pengestrømsopgørelse. En koncern anses ikke som en virksomhed, men derimod som en række virksomheder. Konsekvensen af dette er, at en frivillig aflæggelse af et koncernregnskab kræver udarbejdelse af en pengestrømsopgørelse.

Likvider

I modsætning til ÅRL indeholder IAS 7 en definition på likvide beholdninger. IAS 7 definerer likvide beholdninger som:

- Virksomhedens kontantbeholdning og indskud i pengeinstitutter, som kan hæves på anfor-dring
- Kortfristede højlikvide investeringer, der let kan konverteres til et kendt kontantbeløb, og som kun er udsat for en ubetydelig risiko med hensyn til værdiændringer.

Likvider omfatter således likvide beholdninger, anfordringsindskud samt kortfristede højlikvide værdipapirer, som eksempelvis kortfristede børsnoterede obligationer, der umiddelbart kan konverteres til likvider. De angivne værdipapirer kan dog kun medregnes til likvider, hvis de indgår i virksomhedens likviditetsstyring og er udsat for en ubetydelig risiko for væsentlige værdiændringer.

Værdipapirer kan kun omfatte obligationer eller værdipapirer med obligationer som det under-liggende aktiv, da aktier som hovedregel er udsat for en betydelig risiko for væsentlige værdi-ændringer. Værdipapirer kan samtidig normalt kun anses for at være udsat for en ubetydelig risiko for væsentlige værdiændringer, når restløbetiden opgjort på erhvervelsestidspunktet er meget kort, eksempelvis tre måneder eller mindre.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at tidsindskud kan anses som likvider i pengestrømsopgørel-sen, hvis virksomheden har en kontraktlig ret til at hæve beløbet mod betaling af en dekort, der alene afspejler renteforskellen som følge af den kortere løbetid, og dekorten ikke er væsentlig. Det er dog et krav, at virksomheden anser tidsindskuddet som en del af virksomhedens likviditetsberedskab frem for en investering af overskudslikviditet.

ESMA har offentliggjort en afgørelse, hvoraf det fremgår, at et tidsindskud på tre måneders løbetid kan klassificeres som likvider, uanset at indskyder ikke har en kontraktlig ret til at hæve midlerne inden udløb.

Kortfristede kassekreditter bliver som udgangspunkt betragtet som henhørende under finansieringsaktivitet i pengestrømsopgørelsen, men kan i visse situationer medtages som "negative" likvider. Derfor kan det forekomme, at en virksomheds nettolikvider er negative. Trækningsrettigheder kan dog ikke indgå som likvider. Kassekreditter kan udelukkende klassificeres som likvider, hvis de indgår i virksomhedens løbende likviditetsstyring, og de løbende har haft både positive og negative saldi. Yderligere kræves det, at kassekreditten er underlagt betingelser, som gør, at banken kan kræve kassekreditten indfriet straks (on demand). Særligt den sidste bestemmelse har givet anledning til overvejelser, og IFRIC og ERST har senest udtalt, at det efter deres opfattelse er afgørende, at en kassekredit af banken kan kræves indfriet straks. Hvis ikke dette er tilfældet, kan kassekreditten ikke anses for likvider. Betingelsen "on demand" skal fortolkes meget restriktivt og anses i praksis som værende 1-2 dage. En kassekredit, hvor banken kan kræve kassekreditten indfriet med 14 dages varsel, opfylder således ikke kravet for at være "on demand" og vil således ikke kunne klassificeres som likvider. Tilsvarende vil en kassekredit, som altid har en negativ saldo, heller ikke kunne klassificeres som likvider, idet kassekreditten ikke opfylder kravet om at svinge mellem positive og negative saldi. I begge situationer skal kassekreditterne præsenteres som en del af pengestrømme fra finansiering. Trækningsrettigheder kan dog ikke indgå som likvider. I praksis betyder det, at de fleste kassekreditter i Danmark ikke kan overholde betingelserne for at være likvider.

Definitionen af likvider i pengestrømsopgørelsen må ikke sammenblandes med definitionen af likvide beholdninger i balancen. Grunden herfor er, at likvider i pengestrømsopgørelsen kan være klassificeret i forskellige poster i balancen, fx likvider, kortfristede finansielle aktiver eller bankgæld, mens likviderne i pengestrømsopgørelsen præsenteres som ét beløb (netto). Som en konsekvens heraf skal der udarbejdes en afstemning af likviderne i pengestrømsopgørelsen, der viser, hvorledes likviderne i pengestrømsopgørelsen sammensætter sig, og hvilke balanceposter beløbene kan henføres til.

Eksempel: Cash pool

En koncern opererer med en intern koncernbank i forbindelse med en cash pool-ordning.

Vil de enkelte selskaber i deres årsregnskaber kunne klassificere indeståendet i en koncernbank som likvider i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Kriterierne for klassifikation af likvider skal fortolkes restriktivt. Det betyder, at det vil være en absolut undtagelse, at alle kriterierne er opfyldt ved en cash pool-ordning, og mellemværenderne med koncernbanken kan anses som likvider. Konsekvensen heraf er, at mellemværendet med koncernbanken skal opføres under posten "Tilgodehavender/gæld hos tilknyttede virksomheder" i selskabets årsrapport.

Imidlertid vil det være hensigtsmæssigt at forsyne den pågældende post med en note om, at tilgodehavendet/gælden knytter sig til en cash pool-ordning, herunder beskrivelse de særlige vilkår, som gælder for tilgodehavendet.

Eksempel: Bundne likvider (”restricted cash”)

Et ejendomsselskab har et indestående i en bank på 10 mio. DKK, der er klart adskilt fra virksomhedens øvrige likvider. Samtidig er det pågældende beløb reserveret specifikt til betalinger på et projekt vedrørende udvikling på en ejendom. De 10 mio. DKK vedrører restbetalingen, som forfalder i det kommende år, hvor projektet færdiggøres.

Hvordan skal de 10 mio. DKK klassificeres i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Ledelsen skal vurdere, hvorvidt der er tale om likvider, eller om midlerne er så ”låst”, at de ikke opfylder definitionen på likvider, jf. IAS 7. Ifølge definitionen af likvider skal de indgå virksomhedens likviditetsstyring, være til fri disposition og ikke være udsat for væsentlige ændringer i værdien.

Udgangspunktet i ovenstående situation er, at pengene ikke opfylder kravene til at blive klassificeres som likvider, idet midlerne ikke er til fri disposition. Konsekvensen heraf er, at de ikke kan klassificeres som likvider, og i stedet for bør klassificeres under investeringsaktiviteter

Såfremt det antages, at midlerne kan kræves udbetalt alene på baggrund af relevant dokumentation for afholdelse af omkostningerne, og hvis godkendelsesprocessen for udbetalingen blot er en mindre formalitet, vil det formentlig være korrekt at klassificere pengene som likvider i pengestrømsopgørelsen, dog med en tilhørende klar beskrivelse af de hermed forbundne restriktioner. Dokumentationen for, at pengene er til fri disposition vil dog, i dette tilfælde, være særdeles vanskelig at løfte.

Eksempel: Aftaleindskud

En virksomhed har et aftaleindskud i en bank. Aftaleindskuddet er bundet i to år.

Aftaleindskuddet kan i henhold til den indgåede aftale ikke hæves.

Hvordan klassificeres aftaleindskuddet i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Aftaleindskuddet opfylder ikke definitionen på likvider, da pengene ikke kan hæves før bindingsperiodens udløb. Derfor kan aftaleindskuddet ikke medtages som en del af likvidbeholdningen i pengestrømsopgørelsen.

Skulle banken i praksis acceptere, at der foretages træk på aftaleindskuddet mod betaling af dekort, ændrer det ikke ved konklusionen, fordi virksomheden ikke har en kontraktlig ret til at disponere over pengene.

Eksempel: Indskud på "Money Market Funds"

En virksomhed har investeret i såkaldte "Money Market Funds", dvs. en form for investeringsforeningsbeviser, hvor der investeres i helt korte obligationer, og hvor indehaveren til enhver tid kan kræve sig indløst. I den pågældende fond er den gennemsnitlige løbetid for obligationerne to måneder, og fonden har fået en AAA-rating af to ratingbureauer.

Kan virksomheden klassificere denne investering som likvider?

Løsning

Investeringen opfylder definitionen på likvider, da investeringen umiddelbart kan konverteres til likvider i form af indløsning, ligesom risikoen for væsentlige værdiudsving må anses for helt ubetydelig. Kreditrisikoen er meget lav, ligesom den gennemsnitlige løbetid på to måneder sikrer, at renterisikoen er helt ubetydelig.

7.2 Pengestrømme

Pengestrømme skal som hovedregel præsenteres brutto. IAS 7 anfører dog, at følgende pengestrømme kan præsenteres som nettobeløb:

Ind- og udbetalinger vedrørende kunder, når pengestrømmene hører under kundernes aktiviteter	Ind- og udbetalinger vedrørende poster, der er let omsættelige, omfatter store beløb og har en kort løbetid
Eksempler herpå er: • Pengeinstitutters modtagelse af tilbagebetaling af anfordringsindskud. • En investeringsvirksomheds kundekonti. • En administrators opkrævning og overførsel af lejeindtægter til ejerne.	Eksempler herpå er: • Træk og tilbagebetaling på kreditkort. • Anskaffelse og afhændelse af værdipapirer. • Kortfristede lån, eksempelvis med en løbetid på mindre end tre måneder.

Undtagelserne medfører bl.a., at moms og afgifter kan holdes ude af pengestrømmene, i det omfang disse refunderes, da disse opkræves på vegne af skattemyndighederne, og dermed afspejler skattemyndighedernes aktiviteter mere end virksomhedens aktiviteter. Det gælder både ved den direkte og den indirekte opgørelsesmetode. Hvis virksomheden vælger at præsentere pengestrømmene brutto (inklusive refunderbar moms og afgifter), skal det gøres konsistent for både drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet.

Pengestrømsopgørelsen må alene afspejle effekten af transaktioner med likviditetseffekt. Den må ikke indeholde investerings- og finansieringstransaktioner uden likviditetstræk, uanset om transaktionerne påvirker virksomhedens aktiver eller kapitalstruktur.

Eksempler på transaktioner uden likviditetseffekt:

- Køb af aktiver med påtagelse af direkte forbundne forpligtelser (kreditkøb)
- Indgåelse af en leasingkontrakt
- Overtagelse af en virksomhed ved udstedelse af egne aktier
- Konvertering af gæld til egenkapital.

IAS 7 anfører, at oplysninger om sådanne transaktioner i stedet skal gives i noterne.

Eksempelvis vil et aktiv, der er købt med et års kredit hos sælger, ikke have likviditetseffekt hos køber det første regnskabsår, til trods for at virksomhedens balancesum er forøget. Ligeledes vil kapitaliserede leasingaktiver ikke påvirke pengestrømmene med den fulde kostpris i anskaffelsesåret, men kun med årets betalte ydelse. En earn-out i forbindelse med en virksomhedsovertagelse vil ofte afhænge af fremtidige forhold og forfalder derfor typisk til betaling på et senere tidspunkt. Det er først på betalingstidspunktet, at earn-out'en indgår i pengestrømsopgørelsen. Omvendt vil forudbetalinger på aktiver, der først leveres det efterfølgende år, indgå i årets pengestrømme, mens selve aktivet vil indgå i balancen i det efterfølgende år.

IAS 7 indeholder ikke specifikke krav til, hvordan transaktioner uden likviditetseffekt skal oplyses. En noteoplysning kan fx se ud som følgende:

Eksempel på noteoplysning af transaktioner uden likviditetseffekt

TDKK	20x7	20x6
Tilgang af materielle anlægsaktiver, jf. anlægsnoten	56.350	73.720
Heraf leasede aktiver	-20.500	-23.500
Heraf leverandørgæld, der først betales i efterfølgende regnskabsår	-1.800	368
Kontante betalinger vedr. køb af materielle anlægsaktiver	**34.050**	**50.220**
Tilgang af finansielle gældsforpligtelser	60.855	85.235
Hera leasede aktiver	-20.500	-23.500
Stigning i finansielle gældsforpligtelser	**40.355**	**61.735**

Af andre ikke-kontante transaktioner i 20x7 er der en earn-out på 50 mio. DKK indregnet i købesummen for Drift A/S, som først falder til betaling i 20x9, jf. note xx. Herudover har der i året været urealiserede kursgevinster for 76 TDKK.

Pengestrømme i fremmed valuta skal omregnes til kursen på transaktionstidspunktet. Valutakursomregningen følger principperne i IAS 21 Transaktioner i fremmed valuta, der tillader anvendelsen af tilnærmede valutakurser, eksempelvis vægtede gennemsnit. Urealiserede kursgevinster og -tab medtages ikke i pengestrømmene. Det betyder, at der skal reguleres for valutakurseffekten af beholdningsforskydninger i fremmed valuta. Eksempelvis vil et aktiv købt i fremmed valuta, som ikke er betalt på balancedagen, påvirke resultatet i form af kursreguleringen, men vil skulle tilbageføres i pengestrømsopgørelsen. Dette skal ske enten direkte, så bevægelsen i kreditorer er lig forpligtelsen omregnet til kursen på købstidspunktet, eller som en del af bevægelsen så kreditorer er lig forpligtelsen omregnet til kursen på balancedagen.

Besidder virksomheden likvide beholdninger i fremmed valuta, valutareguleres denne beholdning direkte i tilknytning til likviderne, så der kan foretages en afstemning mellem primo- og ultimobeholdningen af likvider.

Det er betalingstidspunktet, der er afgørende for, hvornår en transaktion indregnes. Pengestrømsopgørelsen skal vise periodens pengestrømme, fordelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktiviteterne. ÅRL indeholder ingen bestemmelser om, hvilke poster der skal medtages under de respektive aktiviteter, hvorfor der henvises til IAS 7 vedr. præsentation af de respektive pengestrømme i de forskellige aktiviteter.

Eksempel: Byttehandel

En virksomhed har byttet et anlægsaktiv til et andet. Da aktiverne ikke havde samme værdi, betalte virksomheden et forskelsbeløb på 75 TDKK til modparten i byttetransaktionen. Det byttede anlægsaktiv havde en bogført værdi på 300 TDKK og en dagsværdi på 400 TDKK.

Hvad skal indregnes i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Byttehandler er ikke-pengestrømsskabende transaktioner. Det betyder, at der i pengestrømsopgørelsen skal præsenteres en investering i anlægsaktiver på 75 TDKK. Den gevinst, som opstår i resultatopgørelsen i forbindelse med byttehandlen, skal således tilbageføres ved udarbejdelse af pengestrømsopgørelsen. Hvis transaktionen er væsentlig, skal transaktionen oplyses som en væsentlig ikke-pengestrømsskabende transaktion.

Eksempel: Pengestrømme fra ophørende aktiviteter

En virksomhed har ophørende aktiviteter omfattet af IFRS 5.

Kan virksomheden præsentere de samlede pengestrømme fra denne ophørende aktivitet som én linje i pengestrømsopgørelsen (netto)?

Løsning

Nej. Virksomheden må ikke præsentere dette samlet i pengestrømsopgørelsen. Virksomheden skal derfor dele pengestrømme fra den ophørende aktivitet op i henholdsvis drifts-, finansierings- og investeringsaktiviteter og enten vise dem i pengestrømsopgørelsen særskilt inden for de respektive kategorier eller sammen med de øvrige pengestrømme. Pengestrømmene fra ophørende aktivitet skal, hvis de ikke vises særskilt i pengestrømsopgørelsen, specificeres i noterne.

Eksempel: Rentetilskrivning på en kassekredit

En virksomhed har en kassekredit, som indgår i virksomhedens definition af likvider. Der tilskrives løbende renter på kassekreditten.

Anses renterne for at være betalt på tidspunktet for tilskrivningen?

Løsning

Betalingen af renter på kassekreditten anses for at være sket på tidspunktet for rentetilskrivningen, dvs. det tidspunkt, hvor banken tilskriver renterne på kassekreditten, og rentetilskrivningen skal på dette tidspunkt indgå som en renteudbetaling i pengestrømsopgørelsen. Det er i denne forbindelse uden betydning, om kassekreditten indgår i virksomhedens definition af likvider.

Periodiserede renter anses hverken for at være tilskrevet eller betalt, dvs. de er en ikkekontant transaktion.

Eksempel: Salg og tilbageleasing – ÅRL

Hvordan skal pengestrømme, der opstår i forbindelse med en sale and leaseback-transaktion, klassificeres i pengestrømsopgørelsen?

Løsning

Er der tale om en operationel leasingaftale, skal salgsprovenuet klassificeres som pengestrømme fra investeringsaktivitet (salg af et aktiv), hvor de fremtidige leasingbetalinger vedrører driftsaktiviteten (leasingydelserne).

Er der derimod tale om en finansiel leasingaftale (aktivet anses ikke for at være solgt), vil leasinggiver yde finansiering til leasingtager (sælger). Derfor skal pengestrømmene fra transaktionen klassificeres som finansieringsaktivitet. Dvs. både pengestrømmene fra salget samt pengestrømmene i forbindelse med betaling af afdrag og renter på leasinggælden.

7.2.1 Driftsaktivitet

IAS 7 indeholder i modsætning til ÅRL en overordnet beskrivelse af, hvilke pengestrømme der hidrører fra drifts-, investerings- samt finansieringsaktivitet.

Pengestrømme fra driftsaktivitet omfatter betalinger, som er afledt af virksomhedens hovedaktivitet og af andre aktiviteter, der ikke henføres til investerings- eller finansieringsaktivitet.

Eksempler på pengestrømme fra driftsaktiviteten

- *Indbetalinger fra salg af varer og tjenesteydelser*
- *Indbetalinger af royalties, honorarer, provisioner og andre indtægter*
- *Udbetalinger til leverandører af varer og tjenesteydelser*
- *Udbetalinger vedrørende personale*
- *Udbetalinger og indbetalinger vedrørende skat, som ikke er henført til investerings- og finansieringsaktivitet*
- *Udbetalinger og indbetalinger vedrørende renter, som ikke er henført til investerings- og finansieringsaktivitet.*

Pengestrømmene fra driftsaktiviteten vil for hovedpartens vedkommende være afledt af nettoomsætning og driftsomkostninger i resultatopgørelsen samt forskydninger i arbejdskapitalen i balancen.

Virksomheder, der som led i deres almindelige aktivitet først udlejer aktiver, som derefter sælges, skal klassificere pengestrømmene fra henholdsvis køb og salg af disse aktiver som driftsaktivitet – og ikke investeringsaktivitet. Det svarer til præsentationen i resultatopgørelsen, hvor der er tale om varesalg henholdsvis vareforbrug.

En del af en virksomheds aktivitet kan bestå af køb og salg af værdipapirer. Er dette tilfældet, kan beholdningen af værdipapirer og lån med handel for øje, sidestilles med varebeholdninger. Standarden angiver, at pengestrømme fra salg af sådanne værdipapirer skal klassificeres som driftsaktivitet. Dette vil eksempelvis være relevant for et pengeinstitut.

Pengestrømmene fra driftsaktiviteten kan præsenteres enten ved den indirekte eller den direkte metode. IAS 7 anbefaler den direkte metode. Den direkte metode viser indbetalinger fra kunder og udbetalinger til leverandører, personale mv. Ind- og udbetalinger kan efter den direkte metode enten opgøres direkte, hvis virksomhedens registreringer muliggør dette, eller efter den indirekte metode ved regulering af nettoomsætning og driftsomkostninger for periodens forskydning i henholdsvis tilgodehavender, varebeholdninger og leverandørgæld mv.

Den indirekte præsentation tager udgangspunkt i et af følgende mellemtotaler (IAS 7 resultat før skat):

- En af resultatopgørelsens mellemresultater
- Årets resultat.

Der korrigeres for resultatførte beløb, som ikke har medført pengestrømme, eksempelvis afskrivninger samt for periodens forskydning i driftskapital.

7.2.2 Investeringsaktivitet

Pengestrømme fra investeringsaktivitet skal omfatte betalinger, afledt af køb og salg af anlægsaktiver og finansielle investeringer, der ikke indgår som likvider. Som beskrevet ovenfor, kan visse højlikvide værdipapirer medtages under likvider. Pengestrømme vedrørende køb og salg af sådanne værdipapirer skal – i sagens natur – ikke medtages som pengestrømme, hvis værdipapirerne indgår i likviderne.

Eksempler på pengestrømme fra investeringsaktiviteten

- *Udbetalinger til anskaffelse af materielle og immaterielle anlægsaktiver*
- *Indbetalinger fra salg af materielle og immaterielle anlægsaktiver*
- *Udbetalinger til køb eller indbetalinger fra salg af kapitalandele og lignende i andre virksomheder samt interesser i joint ventures*
- *Udbetalinger til køb eller indbetalinger fra salg af andre værdipapirer, der ikke er henført under likvider.*

Indbetalingerne vil ofte være knyttet til en transaktion, som medfører en gevinst eller et tab, der er indregnet i årets resultat. Denne gevinst eller tab skal tilbageføres som en regulering under driftsaktivitet vedrørende resultatposter uden likviditetseffekt.

Pengestrømmene fra investeringsaktivitet skal vises som særskilte poster, i det omfang de har væsentlig indvirkning på de samlede pengestrømme fra investeringsaktivitet.

Årsregnskabsloven kræver ikke særlige oplysninger i tilknytning til pengestrømsopgørelsen, når der købes og sælges virksomheder, men hvis sammenligningstal ikke er direkte sammenlignelige, kræves det enten, at tallene tilpasses eller forklares.

Pengestrømme fra det samlede køb – henholdsvis det samlede salg – af virksomheder, skal efter IAS 7 vises som særskilte poster under pengestrømme fra investeringsaktivitet.

Endvidere skal der for køb og salg af virksomheder i noterne oplyses:

- Samlet anskaffelses- henholdsvis afhændelsessum
- Anskaffelses- henholdsvis afhændelsessum betalt i form af likvider
- Likvider i de købte henholdsvis solgte virksomheder
- Andre aktiver og forpligtelser i de købte henholdsvis solgte virksomheder specificeret i hovedgrupper.

Likvider i de købte eller solgte virksomheder indgår ikke i købs- og salgssummerne for virksomhederne, eftersom de blot forøger eller formindsker likviderne, der er betalt for virksomheden. Købs- og salgssummerne præsenteres derfor netto, fratrukket likviderne.

I pengestrømsopgørelsen kan forskydninger i arbejdskapitalen ikke beregnes som forskellen mellem primo og ultimo fx på tilgodehavender, når der i regnskabsåret er købt eller solgt dattervirksomheder eller aktiviteter. Årsagen er, at en del af forskydningen skyldes køb og salg af dattervirksomheder eller aktiviteter. I sådanne beregninger skal primobalancen korrigeres for effekten af køb og salg af dattervirksomheder eller aktiviteter.

Størrelsen af disse arbejdskapitalposter vil typisk fremgå af enten den særskilte note eller noten om virksomhedssammenslutninger efter IFRS 3. Alternativt fremgår det af den overtagelsesbalance, der er udarbejdet i forbindelse med virksomhedsovertagelsen.

Pengestrømme vedrørende investeringer i langfristede aktiver vil som oftest være forskellige fra de beløb, som fremgår af anskaffelsessummen i anlægsnoten. Det skyldes, at alene de faktiske pengestrømme skal indgå i pengestrømsopgørelsen. I anlægsnoten indgår aktivet til anskaffelsespris. Forskelle opstår, hvis anlægsaktivet endnu ikke er (fuldt) betalt, er erhvervet via en leasingkontrakt (finansiel efter ÅRL og alle typer leasingkontrakter efter IFRS), eller hvis anskaffelsessummen indeholder aktiverede finansieringsomkostninger.

De løbende ydelser ved finansiel leasing skal i pengestrømsopgørelsen præsenteres som afdrag på gæld (finansieringsaktivitet) og rentedelen som renter (sædvanligvis driftsaktivitet). Aktiverede finansieringsomkostninger skal præsenteres som rentebetalinger. Det samme gør sig gældende for leasingbetalinger vedrørende kapitaliserede leasingaftaler efter IFRS 16. Her vil pengestrømmene indgå i pengestrømsopgørelsen på samme måde som for finansielle leasingaftaler. Det betyder, at afdrag på leasinggælden præsenteres som finansieringsaktivitet, mens renterne på gælden præsenteres enten som drifts- eller finansieringsaktivitet, afhængig af ledelsens valg af præsentation af renteomkostninger.

7.2.3 Finansieringsaktivitet

Pengestrømme fra finansieringsaktivitet skal omfatte betalinger afledt af ændringer i størrelsen og sammensætningen af virksomhedens egenkapital og lån. Pengestrømmene fra finansieringsaktivitet skal vises i særskilte poster, i det omfang de har væsentlig indvirkning på de samlede pengestrømme fra finansieringsaktivitet. Betalinger på lån (ydelser) skal opdeles, så afdrag på gælden klassificeres under finansieringsaktivitet, mens renter klassificeres som enten driftsaktivitet eller finansieringsaktivitet afhængig af virksomhedens praksis for klassifikation heraf.

Hvis der i forbindelse med et køb af en virksomhed sker indfrielse af et eller flere lån som led i transaktionen, skal låneindfrielsen umiddelbart klassificeres under finansieringsaktivitet. Hvis køber derimod er forpligtet til at indfri lånet, anses det imidlertid som en del af købesummen, hvor pengestrømmene til låneindfrielsen i stedet klassificeres under investeringsaktivitet.

Eksempel: Indfrielse af lån i forbindelse med en virksomhedsovertagelse

En virksomhed køber en dattervirksomhed, som er delvist fremmedfinansieret.

Da fremmedfinansieringen forfalder ved "change of control", indfrier virksomheden lånene umiddelbart efter overtagelsen.

Skal betalingen til banken ved indfrielse af lånene i pengestrømsopgørelsen klassificeres som tilbagebetaling af gæld under finansieringsaktiviteten eller som en del af købesummen ved køb af dattervirksomheden under investeringsaktiviteten?

Løsning

Substansen i transaktionen synes at være, at virksomheden har købt en gældfri virksomhed, da fremmedfinansieringen forfalder, samtidig med at handlen gennemføres. Derfor taler det for, at indfrielse af lånene skal klassificeres som en del af købesummen for dattervirksomheden under investeringsaktiviteten. IAS 7 indeholder dog ikke specifikke krav til klassifikation af transaktionen under investeringsaktivitet, hvorfor der muligvis kan argumenteres for at indregne transaktionen som finansieringsaktivitet.

Hvis lånene ikke forfalder ved overtagelsen, men den overtagende virksomhed blot ønsker at omstrukturere koncernens fremmedfinansiering, skal indfrielsen klassificeres som tilbagebetaling af gæld under finansieringsaktiviteten.

Eksempler på pengestrømme fra finansieringsaktiviteten

- *Indbetalinger ved udstedelse og salg af egne aktier*
- *Udbetalinger til aktionærer i form af udbytte, køb af egne aktier eller kapitalnedsættelse*
- *Indbetalinger ved optagelse af lån eller udstedelse af obligationer*
- *Udbetalinger ved tilbagebetaling af lån*
- *Leasingtagers tilbagebetaling af en balanceført leasingforpligtelse*
- *Køb og salg af minoritetsinteresser.*

7.3 Oplysninger og præsentation

7.3.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Likvider ved periodens begyndelse og slutning samt forskydningerne i løbet af regnskabsåret skal vises særskilt. Dette kan gøres ved nederst i pengestrømsopgørelsen at angive den samlede ændring i likvider efterfulgt af likvider primo perioden. Likvider ultimo perioden kan herefter præsenteres som en sum af disse beløb.

ÅRL indeholder ikke bestemmelser om, hvorledes pengestrømmene fra driftsaktiviteterne skal opstilles. Derfor kan både den direkte og indirekte metode anvendes inden for lovens rammer. Langt de fleste virksomheder anvender dog den indirekte metode.

Indregningsmetoder og målegrundlag for pengestrømsopgørelsen skal oplyses i redegørelsen for anvendt regnskabspraksis. Ifølge lovbemærkningerne til ÅRL kan dette krav opfyldes ved at beskrive, hvad posterne under henholdsvis drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet omfatter.

Er der forskel på afgrænsningen mellem likvider i pengestrømsopgørelsen og i balancen, skal afgrænsningen i pengestrømsopgørelsen specificeres.

Der skal gives sammenligningstal for alle posterne i pengestrømsopgørelsen.

Et eksempel på en pengestrømsopgørelse fremgår af ÅRL-modelregnskabet.

7.3.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

IFRS-modelregnskabet indeholder på side 25 et eksempel på en pengestrømsopgørelse.

Ligesom ÅRL kræver IAS 7, at pengestrømsopgørelsen viser periodens forskydning i likvider samt likvider ved regnskabsårets begyndelse og afslutning.

Der gælder derudover en række krav til præsentationen af pengestrømsopgørelsen:

- Pengestrømsopgørelsen skal indeholde sammenligningstal for det foregående regnskabsår.
- Pengestrømme vedrørende renter og udbytter skal fremgå som særskilte poster og klassificeres på en ensartet måde fra regnskabsår til regnskabsår som enten drifts-, investerings- eller finansieringsaktivitet. De samlede betalte og modtagne renter skal præsenteres i pengestrømsopgørelsen, uanset om de er omkostningsført i resultatopgørelsen eller indregnet i balancen. Modtagne renter skal enten præsenteres pengestrømme fra drift eller investering, mens betalte renter enten skal klassificeres som pengestrømme fra drift eller finansiering. Betalte og modtagne renter må ikke opdeles i flere poster.
- Pengestrømme vedrørende indkomstskatter skal fremgå som en særskilt post i pengestrømsopgørelsen. Betalinger vedrørende indkomstskat klassificeres som hovedregel som driftsaktivitet.
- Hvis virksomheden skal aflægge et inflationskorrigeret årsregnskab efter bestemmelserne i IAS 29, skal pengestrømsopgørelsen angives i den på balancedagen gældende måleenhed.

Såfremt der er pengestrømme i fremmed valuta, er der herudover følgende krav til præsentationen i pengestrømsopgørelsen:

- Pengestrømme i fremmed valuta skal i pengestrømsopgørelsen omregnes til betalingsdagens kurs. Der kan af praktiske årsager anvendes en tilnærmet kurs, hvis resultatet heraf ikke bliver væsentligt forskelligt.
- Pengestrømme for en udenlandsk virksomhed kan omregnes ved anvendelse af de samme kurser, som er anvendt ved omregning af den udenlandske virksomhed i øvrigt, hvis det giver et resultat, der ikke afviger væsentligt fra anvendelse af betalingsdagens kurs.
- Urealiserede kursreguleringer på poster, som indgår i likvider, skal fremgå særskilt af pengestrømsopgørelsen eller i en note hertil. Disse kursreguleringer er ikke pengestrømme, men medtages ved opgørelsen, så der kan foretages en afstemning af likvider primo plus årets samlede pengestrømme og likvider ultimo. Øvrige urealiserede kursreguleringer indgår ikke i pengestrømsopgørelsen, da de ikke præsenterer betalte pengestrømme.

I forhold til likvider er der endvidere følgende krav til præsentationen i pengestrømsopgørelsen:

- Det skal i en note til pengestrømsopgørelsen oplyses, hvilke poster der indgår under likvider i pengestrømsopgørelsen. Der skal foretages en afstemning heraf til posterne i balancen.
- I de tilfælde, hvor der er begrænsninger på væsentlige pengestrømme mellem koncernvirksomheder, skal der gives oplysninger om begrænsningernes betydning for mulig overførsel af likvider mellem koncernvirksomhederne. Sådanne tilfælde kan eksempelvis være, hvor der er lovmæssige restriktioner på udlodning af udbytte fra dattervirksomheder, eller hvor der er forbud mod udlån fra dattervirksomheder til modervirksomheden. Det omfatter endvidere valutarestriktioner.

IAS 7 stiller desuden krav til yderligere oplysninger i forbindelse med pengestrømsopgørelsen. Der skal i noterne gives oplysninger, der sætter regnskabsbruger i stand til at forstå sammenhængen mellem pengestrømmene fra finansieringsaktiviteten og udviklingen i forpligtelserne i balancen. Forklaringen kan gives som en afstemning mellem forpligtelser primo og ultimo, der i det omfang, det er nødvendigt for at forstå udviklingen særskilt, viser ændringer fra:

- Pengestrømme fra finansieringsaktiviteter
- Ændringer fra køb eller salg af virksomheder
- Effekt af ændringer i valutakurser
- Ændringer i dagsværdier
- Øvrige ændringer.

Derudover opfordrer IAS 7 til, at der gives yderligere information i form af blandt andet (ej krav):

- Uudnyttede trækningsrettigheder (se også IFRS 7 vedrørende likviditetsrisici)
- Pengestrømme fra drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet på operativt segmentniveau.

8. Ledelsesberetningen

De lovpligtige oplysningskrav til ledelsesberetningen afhænger af virksomhedens regnskabsklasse. Kravene til ledelsesberetningen er forskellige alt efter, hvilken regnskabsklasse virksomheden er omfattet af. Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal i forbindelse med udarbejdelsen af årsrapporten udarbejde en ledelsesberetning. Virksomheder i regnskabsklasse B skal som udgangspunkt også udarbejde en ledelsesberetning, men der gælder visse undtagelser.

For koncerner skal der udarbejdes en ledelsesberetning for koncernen som helhed, hvor modervirksomhed samt øvrige koncernselskaber beskrives samlet. Ledelsesberetningen indgår i den lovpligtige del af årsrapporten. Der er ikke krav om revision af ledelsesberetningen, men alene krav om et såkaldt konsistenstjek.

Formålet med ledelsesberetningen er at supplere de øvrige oplysninger i årsrapporten med en retvisende redegørelse for virksomhedens, og – hvis der er udarbejdet koncernregnskab – koncernens aktiviteter og økonomiske forhold, årets resultat og virksomhedens og eventuelt koncernens finansielle stilling for hermed at medvirke til at give en bedre forståelse for og vurdering af virksomheden.

Ledelsesberetningen må ikke indeholde oplysninger, som er i strid med koncern- eller årsregnskabet. Oplysningerne i ledelsesberetningen må heller ikke give en ensidig positiv og fordrejet fremstilling af virksomheden, men skal afspejle virksomhedens reelle situation. Oplysningerne skal således være neutrale, og vurderes et forhold som relevant for regnskabsbruger, skal såvel positive som negative aspekter beskrives.

8.1 ÅRL

8.1.1 Generelt

Ledelsesberetningen er behandlet i ÅRL §§ 11, 14, 17, 22, 76 a, 77, 77 a-b, 78, 99, 99 a-d, 100-102, 107, 107 a-d, 128, 128 a og 135.

Virksomheder i regnskabsklasse B skal supplere årsrapporten med en ledelsesberetning, som skal indeholde:

- En beskrivelse af virksomhedens væsentligste aktiviteter
- En redegørelse for eventuelle væsentlige ændringer i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold
- Oplysninger om egne kapitalandele (tidligere notekrav).

Alle oplysningskrav til ledelsesberetningen kan ifølge lovbemærkningerne alternativt præsenteres i noterne – herved kan man slippe for at udarbejde en særskilt ledelsesberetning for en virksomhed i regnskabsklasse B. Det betyder imidlertid, at oplysningerne omfattes af revision, såfremt der er tilvalgt revision, fordi oplysningerne i stedet fremgår af noterne.

Er der usikkerhed vedrørende fortsat drift ("going concern"), skal dette forhold omtales som en noteoplysning, eftersom årsregnskabet efter ÅRL § 11 skal give et retvisende billede. Ledelsesberetningen er ikke en del af dette retvisende billede, men skal i stedet indeholde en retvisende redegørelse for de forhold, som beretningen omhandler. Efter ÅRL § 99 skal der i ledelsesberetningen beskrives usikkerheder i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Det indebærer, at der også i ledelsesberetningen skal fortælles om usikkerheder vedrørende fortsat drift. Omtalen i ledelsesberetningen kan ske ved en henvisning til noterne – eller omvendt med en omtale i ledelsesberetningen og henvisning hertil fra noterne. Aflægges årsregnskabet efter IFRS, skal omtalen altid ske i noterne, og der kan henvises hertil fra ledelsesberetningen. Den omvendte model er ikke tilladt efter IFRS, fordi oplysning om going concern er en krævet noteoplysning.

For mange virksomheder har COVID-19 i større eller mindre omfang givet anledning til yderligere beskrivelser i ledelsesberetningen om eksempelvis ændringer i driften, forøget usikkerhed, ændrede risici, ændrede forventninger til fremtiden og lignende. For information om oplysninger herom henvises til afsnit 1.3 *Regnskabsaflæggelse i en krisetid.*

8.1.2 Overblik over kravene til ledelsesberetningen i de enkelte regnskabsklasser

Ledelsesberetningen skal indeholde følgende oplysninger fordelt på de forskellige regnskabsklasser (se mere nedenfor, hvor mange af punkterne er nærmere beskrevet):

			Klasse				
	Krav til ledelsesberetning/regnskabsklasse	**ÅRL**	**A**	**B**	**C-** ml.	**C-** stor	**D**
1	Beskrive virksomhedens væsentligste aktiviteter	§ 76 a § 99		X	X	X	X
2	Redegørelse for eventuelle væsentlige ændringer i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold	§ 76 a		X	X	X	X
3	Oplysning om egne kapitalandele	§ 77		X	X	X	X
4	Oplysninger om god fondsledelse	§ 77 a		X	X	X	X
5	Redegørelse for fondens uddelingspolitik	§ 77 b		X	X	X	X
6	Beskrive eventuel usikkerhed ved indregning og måling, så vidt muligt med angivelse af beløb	§ 99			X	X	X
7	Beskrivelse af usædvanlige forhold, der kan have påvirket indregningen eller målingen – så vidt muligt med angivelse af beløb	§ 99			X	X	X
8	Redegørelse for udviklingen i virksomhedens aktiviteter og økonomiske forhold	§ 99			X	X	X

	Krav til ledelsesberetning/regnskabsklasse	ÅRL	Klasse A	B	C-ml.	C-stor	D
9	Beskrivelse af virksomhedens forventede udvikling, herunder særlige forudsætninger og usikre faktorer, som ledelsen har lagt til grund for beskrivelsen	§ 99			X	X	X
10	Beskrivelse af virksomhedens videnressourcer, hvis de er af særlig betydning for den fremtidige indtjening	§ 99			X	X	X
11	Beskrivelse af virksomhedens påvirkning af det eksterne miljø samt foranstaltninger til forebyggelse, reduktion eller afhjælpning af skader herpå	§ 99			X	X[1]	X[1]
12	Beskrivelse af forsknings- og udviklingsaktiviteter i eller for virksomheden	§ 99			X	X	X
13	Omtale af filialer i udlandet	§ 99			X	X	X
14	Er det væsentligt for at vurdere virksomhedens aktiver, forpligtelser, finansielle stilling og resultat, skal ledelsesberetningen i forhold til virksomhedens anvendelse af finansielle instrumenter beskrive: 1) virksomhedens mål og politikker for styring af finansielle risici, herunder virksomhedens politik for sikring for alle større grupper af forventede fremtidige transaktioner, for hvilke der anvendes sikring, og 2) virksomhedens risikoeksponering i forbindelse med mulige ændringer i priser, kreditværdighed, likviditet og pengestrømme	§ 99			X	X	X
15	Oversigt over fem års hoved- og nøgletal	§ 101			X	X	X
16	Beskrivelse af årets resultat sammenholdt med den forventede udvikling ifølge: • den seneste offentliggjorte årsrapport for regnskabsklasse C- og D-virksomheder • den seneste offentliggjorte udmelding og begrunde eventuelle afvigelser for regnskabsklasse D-virksomheder	§ 100 § 107			X	X	X
17	Redegørelse for samfundsansvar. Se afsnit 8.2.1 *Redegørelse for samfundsansvar*	§ 99 a				X	X
18	Redegørelse for andelen af det underrepræsenterede køn. Se afsnit 8.2.4 *Rapportering om virksomhedens mangfoldighedspolitik*	§ 99 b				X	X
19	Oplysning om betalinger til offentlige myndigheder (kun virksomheder inden for primært skovbrug og udvinding). Se afsnit 8.1.3 *Betalinger til offentlige myndigheder*	§ 99 c				X	X

	Krav til ledelsesberetning/regnskabsklasse	ÅRL	Klasse A	B	C-ml.	C-stor	D
20	Redegørelse for dataetik. Se afsnit 8.2.3 *Redegørelse for dataetik*	§ 99 d				X	X
21	Oplysning om de ledelseshverv, som virksomhedens bestyrelses- og direktionsmedlemmer bestrider i andre erhvervsdrivende virksomheder, bortset fra ledelseshverv i virksomhedens egne 100 %-ejede dattervirksomheder. Er den pågældende medlem af ledelsen i et andet moderselskab samt en eller flere af dennes 100 %-ejede datterselskaber, er det muligt at nøjes med at oplyse navnet på moderselskabet og antallet af datterselskaber, hvori den pågældende er ledelsesmedlem	§ 107					X
22	Oplysninger, som skaber gennemsigtighed omkring selskabets forhold med det formål at fremme den frie omsætning af selskabets aktier. Oplysningerne skal omfatte følgende (se mere nedenfor i afsnit 8.1.4 *Særligt om beskrivelse af forhold vedrørende overtagelsesværn mv.):* • Forhold vedrørende selskabets kapitalstruktur og ejerforhold • Oplysninger om rettigheder og forpligtelser, der knytter sig til hver aktieklasse • Regler for udpegning og udskiftning af medlemmer af selskabets øverste ledelsesorgan og for ændring af selskabets vedtægter • Ledelsens beføjelser, især hvad angår muligheden for at udstede aktier eller for at erhverve egne aktier • Væsentlige aftaler, som får virkning, ændres eller udløber ved ændring af kontrol • Aftaler mellem selskabet og dets ledelse eller medarbejdere, hvorefter disse modtager kompensation, hvis de fratræder eller afskediges	§ 107 a					X[2]
23	Oplysning om virksomhedsledelse mv. (se mere nedenfor i afsnit 8.1.5 *Særligt om oplysning om virksomhedsledelse mv*.): • Kodeks for virksomhedsledelse • Risikostyring og intern kontrol vedrørende regnskabsaflæggelse • Sammensætning af ledelsesorganer, udvalg mv.	§ 107 b-c					X
24	Redegørelse om virksomhedens mangfoldighedspolitik. Se afsnit 8.2.4 *Rapportering om virksomhedens mangfoldighedspolitik*	§ 107 d					X[3]

1) Virksomheder omfattet af ÅRL § 99 a kan med fordel inddrage oplysninger om miljøforhold i henhold til ÅRL § 99 i den samlede redegørelse for miljøforhold jf. ÅRL § 99 a.
2) Omfatter kun selskaber, der har aktier noteret på et reguleret marked.
3) Gældende for virksomheder i regnskabsklasse D, der i to på hinanden følgende regnskabsår ikke overskrider mindst to af størrelserne
   a) En balancesum på mindst 156 mio. DKK
   b) En nettoomsætning på 313 mio. DKK
   c) Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 250.

Det fremgår af ÅRL's forarbejder, at der i beskrivelsen af virksomhedens forventede udvikling ikke stilles krav om budgettal. Oplysningerne skal dog som minimum gives for det kommende regnskabsår og så vidt muligt angive det forventede niveau for væsentlige hovedtal som resultat, omsætning mv. Det er ERST's opfattelse, at forventningerne ikke kan gives som såkaldte "åbne" forventninger. Der skal derfor gives et niveau eller et interval, fx "på samme niveau som sidste år", eller "i niveauet 1-3 mio. DKK" el.lign. Det vil således ikke være tilladt at oplyse, at man blot forventer, at det går bedre end sidste år. Der henvises her til en afgørelse omtalt i ERST's julebrev til børsnoterede virksomheder fra 2013 samt redegørelse for ERST's kontrol af ledelsesberetningen i klasse C-virksomheder fra foråret 2021.

De særlige forudsætninger, der skal oplyses om, er forudsætninger, som regnskabsbrugere normalt ikke inddrager i deres vurderinger – enten fordi de ikke har kendskab til disse eller ikke er klar over betydningen for virksomheden. Det kan for eksempel være forudsætninger om valutakursudviklingen, som lægges til grund for forventningerne til den fremtidige udvikling. Oplysningerne skal være konkrete i forhold til den enkelte virksomheds situation.

Oplysninger om videnressourcer skal begrænses til kun at vedrøre dem, som er væsentlige og har betydning for virksomhedens fremtidige indtjening og dermed også kun i virksomheder, hvor videnressourcer er væsentlige for virksomheden.

Kravet om miljøoplysninger i ledelsesberetningen er relevant for virksomheder, hvor miljøpåvirkningen er en væsentlig faktor ved driften af virksomheden. Oplysningerne bidrager til at øge gennemsigtigheden i forhold til, hvorledes miljøforhold håndteres, og hvorledes virksomhedens ledelse forvalter sit miljøansvar. Ledelsen skal derfor tage stilling til sammenhængen mellem virksomhedens miljøforhold, økonomi og drift. Såfremt virksomheden er omfattet af § 99 a og har en politik for miljøforhold, kan oplysninger om miljø i henhold til § 99 med fordel integreres i afsnittet om samfundsansvar, så gentagelser undgås.

Såfremt virksomheden anvender finansielle instrumenter, og disse er væsentlige for vurderingen af virksomhedens aktiver, forpligtelser, finansielle stilling eller resultat, skal ledelsesberetningen indeholde følgende:

- En beskrivelse af virksomhedens mål og politikker for styring af finansielle risici
- Oplysning om for hvilke transaktioner, der anvendes regnskabsmæssig sikring
- En beskrivelse af virksomhedens risikoeksponering over for ændringer i priser, kreditværdighed, likviditet og pengestrømme.

Virksomheden kan frivilligt vælge at medtage beskrivelsen i en note.

Som det gælder for andre oplysninger, kan virksomheder i en lavere regnskabsklasse frivilligt vælge at give oplysninger fra et højere niveau i byggeklodsmodellen, såfremt det sker systematisk og konsekvent. Vælger en virksomhed i klasse B at give oplysninger efter § 99, er det ikke nødvendigt at tilvælge samtlige oplysningskrav i § 99. Tilvalg kan ske for de enkelte punkter isoleret, såfremt det i øvrigt gøres systematisk og konsekvent. Eksempelvis vil tilvalg af ledelsesberetningens krav om omtale af forventninger til fremtiden også betyde, at det tilknyttede krav om beskrivelse af væsentlige forudsætninger for forventningerne samtidigt skal iagttages.

Ledelsesberetningen er en del af årsrapporten, hvorfor de grundlæggende kvalitetskrav til årsrapporten i princippet også gælder for ledelsesberetningen med de tilpasninger, der følger af beretningens natur.

Det betyder, at også andre faktorer skal omtales i ledelsesberetningen eller i noterne, hvis ledelsen skønner, at oplysningerne er nødvendige for at give et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat til støtte for regnskabsbrugerne i deres økonomiske beslutninger.

Kravet betyder samtidig, at målegrundlag mv. for elementerne i ledelsesberetningen skal beskrives på en forståelig måde og anvendes konsistent fra år til år.

Ledelsesberetningen for modervirksomheden og koncernen kan sammendrages, hvis de oplysninger, der er forskellige for modervirksomheden og koncernen, fremgår hver for sig i den samlede beretning.

Ledelsesberetningen for en koncern skal – som koncernregnskabet – give oplysninger om koncernvirksomhederne, som om de var én virksomhed.

8.1.3 Betalinger til offentlige myndigheder

Store virksomheder med aktivitet inden for efterforskning, prospektering, opdagelse, udvikling og udvinding af mineral-, olie- og naturgasforekomster mv. eller skovning af primærskove skal supplere ledelsesberetningen med en beretning om betalinger til myndigheder. Redegørelsen kan imidlertid også udarbejdes særskilt og offentliggøres på selskabets hjemmeside.

Ved myndigheder forstås i denne forbindelse enhver national, regional eller lokal myndighed i Danmark eller i udlandet, herunder en tjenestegren, et organ eller en virksomhed, der er kontrolleret af den pågældende myndighed på samme måde, som en dattervirksomhed er kontrolleret af en modervirksomhed.

Beretningen skal indeholde følgende oplysninger vedrørende betalinger, som er foretaget i regnskabsåret:

1) De samlede betalinger foretaget til hver myndighed.
2) De samlede beløb pr. type af betaling til hver myndighed vedrørende:
   a. produktionsrettigheder
   b. skatter og afgifter på virksomhedens indtægt, produktion eller overskud, bortset fra skatter og afgifter på forbrug
   c. royalties
   d. udbytte
   e. underskrifts-, opdagelses- og produktionsbonusser
   f. licensafgifter, lejeafgifter, adgangsgebyrer og andre vederlag for licenser eller koncessioner og
   g. betalinger for forbedringer af infrastruktur.

Virksomheden kan undlade at medtage betalinger på under 750 TDKK. Det gælder, uanset om betalingen er foretaget som en enkeltstående betaling eller som en række med hinanden forbundne betalinger, når den samlede række af betalinger ikke udgør over 750 TDKK i regnskabsåret.

For virksomheder, som udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at oplysningerne ovenfor gives for koncernen som helhed. En dattervirksomhed kan undlade selv at udarbejde en beretning om betalinger til myndigheder, i det omfang de krævede oplysninger indgår i modervirksomhedens beretning om betalinger til myndigheder, og modervirksomheden befinder sig inden for EU/EØS.

8.1.4 Særligt om beskrivelse af forhold vedrørende overtagelsesværn mv.

Virksomheder, der har aktier optaget til handel på et reguleret marked, skal give en række yderligere oplysninger i ledelsesberetningen:

- Oplysninger vedrørende selskabets kapitalstruktur og ejerforhold, herunder:
  - antallet af aktier med tilknyttede stemmerettigheder og deres pålydende værdi
  - andelen af aktier med tilknyttede stemmerettigheder, der ikke er optaget til notering eller handel på en fondsbørs, en autoriseret markedsplads eller et tilsvarende reguleret marked i et EU-/EØS-land
  - specifikation af eventuelle forskellige aktieklasser ved, at antallet og pålydende værdi for hver aktieklasse angives
  - fulde navn og bopæl – for virksomheders vedkommende hjemstedet – samt den nøjagtige ejer- og stemmeandel for enhver, der besidder aktier i virksomheden, når aktiernes stemmeret udgør mindst 5 % af aktiekapitalens stemmerettigheder, eller hvis deres pålydende værdi udgør mindst 5 % af aktiekapitalen uden justering for virksomhedens beholdning af egne aktier, dog mindst 100 TDKK.
- Oplysninger, som er kendt af selskabet, om:
  - rettigheder og forpligtelser, der knytter sig til hver aktieklasse
  - begrænsninger i aktiernes omsættelighed, fx ejerloft eller samtykkeklausuler
  - stemmeretsbegrænsninger, fx et stemmeloft. Oplysningskravet vedrørende disse begrænsninger omfatter både vedtægtsbestemmelser såvel som aktionæraftaler, der er kendt af virksomheden. For så vidt angår aktionæraftaler følger det af lovbemærkningerne til bestemmelsen, at der skal oplyses om aftalte begrænsninger i retten til at overdrage aktier og/eller stemmerettigheder.
- Regler for udpegning og udskiftning af medlemmer af virksomhedens øverste ledelsesorgan samt for ændring af virksomhedens vedtægter.
  - Medmindre der er særlige vedtægtsbestemmelser herom, fremgår disse regler af selskabslovens §§ 120 og 121 for valg af bestyrelsesmedlemmer og medlemmer af tilsynsrådet samt §§ 104-107 for ændring af vedtægterne.
- Bestyrelsens og et eventuelt tilsynsråds beføjelser, især hvad angår muligheden for at udstede aktier eller for at erhverve egne aktier.
  - Både beføjelsen til at udstede aktier og til at erhverve egne aktier skal følge af en bemyndigelse fra generalforsamlingen, som kan gengives i ledelsesberetningen, jf. selskabslovens § 198. Set i lyset af formålet med EU-direktivet om overtagelsestilbud kan oplysningskravet eksempelvis også tænkes at omfatte generalforsamlingsbeslutninger, hvorved ledelsen specifikt tildeles beføjelser til at modarbejde potentielle overtagelsesforsøg.

- Væsentlige aftaler, som virksomheden har indgået, og som får virkning, ændres eller udløber, hvis kontrollen med virksomheden ændres som følge af et gennemført overtagelsestilbud – samt de økonomiske konsekvenser heraf.
  - Sådanne aftaler betegnes ofte under ét som "change of control-klausuler". Oplysningerne kan dog undlades, hvis oplysningernes offentliggørelse vil være til alvorlig skade for virksomheden, medmindre virksomheden udtrykkeligt er forpligtet til at videregive sådanne oplysninger i henhold til anden lovgivning. En eventuel udeladelse skal oplyses i ledelsesberetningen, hvilket i sig selv kan give anledning til spekulationer om virksomhedens sårbarhed i tilfælde af en eventuel overtagelse.
  - Det må antages, at kompensationernes beløbsmæssige eller relative størrelse skal angives.
- Aftaler mellem selskabet og dets ledelse eller medarbejdere, hvorefter disse modtager kompensation, hvis de fratræder eller afskediges uden gyldig grund eller deres stilling nedlægges som følge af et overtagelsestilbud
  - Som eksempler på aftaler, som er omfattet af pligten til at oplyse herom i ledelsesberetningen, kan nævnes særligt favorable fratrædelsesordninger med hensyn til opsigelsesvarsel og godtgørelser i forbindelse med selskabets overtagelse, herunder særligt favorable pensionsordninger
  - Det må antages, at kompensationernes beløbsmæssige eller relative størrelse skal angives.

8.1.5 Særligt om oplysning om virksomhedsledelse mv.

Virksomheder i regnskabsklasse D skal medtage en redegørelse for virksomhedsledelse mv. Der er tale om følgende krav:

		Gælder for	Moder/koncern
1	Oplysning om kodeks for virksomhedsledelse	Aktieudstedere og statslige aktieselskaber	Modervirksomheden
2	Oplysninger om risikostyring og intern kontrol vedrørende regnskabsaflæggelse	Alle børsnoterede selskaber (noteret med enten aktier eller obligationer) og statslige aktieselskaber	Modervirksomheden og koncernen
3	Oplysninger om sammensætning af ledelsesorganer, udvalg mv.	Aktieudstedere og statslige aktieselskaber	Modervirksomheden

8.1.5.1 Oplysning om kodeks for virksomhedsledelse

Der skal oplyses om det kodeks for virksomhedsledelse, som virksomheden er omfattet af ud fra et "følg eller forklar"-princip. Virksomheder, der er noteret på Nasdaq OMX Copenhagen, er omfattet af "Anbefalinger for god Selskabsledelse", som senest er revideret i 2020 og træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. januar 2021 eller senere. For disse virksomheder indebærer ÅRL's oplysningskrav om kodeks for virksomhedsledelse ikke yderligere krav. Ved den seneste revidering er antallet af corporate governance anbefalinger reduceret fra 47 til 40, og der er tilføjet enkelte nye anbefalinger særligt vedrørende ledelsens variable vederlag og evt. regler for tilbagebetaling heraf.

Er en virksomhed omfattet af flere kodekser som følge af, at virksomhedens aktier er noteret på flere regulerede markeder inden for EU/EØS, skal oplysningerne gives for hvert kodeks, virksomheden er omfattet af.

Nogle regulerede markeder stiller ikke krav om, at virksomheden skal forholde sig til et bestemt kodeks for virksomhedsledelse. I sådanne tilfælde skal virksomheden blot oplyse, at den ikke er omfattet af noget kodeks for virksomhedsledelse. Vælger virksomheden frivilligt at anvende et kodeks for virksomhedsledelse, skal det oplyses, hvor kodekset er offentligt tilgængeligt samt hvilke dele af kodekset, virksomheden fraviger herunder begrundelsen for fravigelsen.

Følger virksomheden det pågældende kodeks, er det tilstrækkeligt, at virksomheden henviser til kodekset med angivelse af, hvor kodekset er offentligt tilgængeligt. Det er ikke nødvendigt, at virksomheden redegør for indholdet af kodekset. Praksis i dag er, at man oplyser om, hvor man ikke følger praksis og samtidig beskriver, hvad det indebærer.

8.1.5.2 Oplysninger om risikostyring og intern kontrol vedrørende regnskabsaflæggelse

Redegørelsen om virksomhedsledelse skal desuden indeholde en beskrivelse af hovedelementerne i virksomhedens interne kontrol- og risikostyringssystemer i forbindelse med virksomhedens regnskabsaflæggelse. Virksomheden skal derfor ikke give oplysninger om dens risikostyringssystemer og interne kontroller, som ikke knytter sig til regnskabsaflæggelsen. Beskrivelsen skal afspejle de aktuelle forhold og skal derfor være tilpasset den enkelte virksomheds karakteristika, fx størrelse, kompleksitet og struktur. Beskrivelsen bør indeholde en omtale af følgende:

- de procedurer eller systemer, som virksomheden har indført i forbindelse med risikostyringen, herunder hvorledes ledelsen løbende identificerer og styrer risici for væsentlige fejl i regnskabsaflæggelsen
- de interne kontrolsystemer, som er indført i virksomheden til sikring af, at væsentlige fejl i regnskabsaflæggelsen bliver imødegået, opdaget og korrigeret.

8.1.5.3 Oplysninger om sammensætningen af ledelsesorganer, udvalg mv.

Redegørelsen for virksomhedsledelse skal desuden indeholde en beskrivelse af sammensætningen af virksomhedens ledelsesorganer og deres udvalg samt disses funktion.

Virksomheden skal således beskrive, hvorledes ledelsen er sammensat og ledelsesmedlemmernes funktion. Virksomheden kan fx foretage en opdeling af ledelsen i henholdsvis direktion, bestyrelse eller tilsynsråd med angivelse af det enkelte ledelsesmedlems ansvarsområder i virksomheden. Har virksomheden fx nedsat et revisionsudvalg, vederlagsudvalg eller andre bestyrelsesudvalg, skal virksomheden beskrive dets medlemmer og deres funktion.

8.1.5.4 Hvor skal oplysningerne om virksomhedsledelse mv. gives?

Redegørelsen om virksomhedsledelse mv. kan gives på én af følgende måder:

- Ledelsesberetningen
- Et bilag til ledelsesberetningen
- En henvisning til virksomhedens hjemmeside, hvor oplysningerne er tilgængelige (se særskilt afsnit nedenfor, hvor kravene hertil er forklaret nærmere).

8.1.5.5 Krav til offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside

Vælger ledelsen at offentliggøre den lovpligtige redegørelse på virksomhedens hjemmeside, skal følgende krav opfyldes, jf. bekendtgørelse om offentliggørelse af redegørelse for virksomhedsledelse og redegørelse for samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside mv.:

- Ledelsesberetningen skal indeholde oplysning om, at virksomheden har valgt at offentliggøre redegørelsen eller redegørelserne på virksomhedens hjemmeside. URL-adressen, som skal benyttes for at komme direkte til redegørelsen, skal være angivet i tilknytning hertil.
- Redegørelser udarbejdet under bekendtgørelsens krav omfatter redegørelser om samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a, redegørelser for det underrepræsenterede køn, jf. ÅRL § 99 b, redegørelser for betalinger til myndigheder, jf. ÅRL § 99 c, redegørelse for dataetik, jf. § 99 d, redegørelser for virksomhedsledelse, jf. ÅRL § 107 b og c samt redegørelse for mangfoldighedspolitik, jf. ÅRL § 107 d. Disse redegørelser skal offentliggøres under betegnelserne ”Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a”, ”Lovpligtig redegørelse for det underrepræsenterede køn, jf. ÅRL § 99 b”, ”Lovpligtig redegørelse for betalinger til myndigheder, jf. ÅRL § 99 c”, Lovpligtig redegørelse for politik for dataetik, jf. ÅRL § 99 d”, ”Lovpligtig redegørelse for virksomhedsledelse, jf. ÅRL § 107 b og c” samt ”Lovpligtig redegørelse for mangfoldighedspolitik, jf. ÅRL § 107 d”.
- Det skal oplyses i redegørelsen, at den udgør en del af ledelsesberetningen i virksomhedens årsrapport.
- Det skal oplyses i redegørelsen, hvilken periode den dækker. Redegørelsen skal dække samme periode som årsrapportens regnskabsperiode.
- En lovpligtig redegørelse skal offentliggøres som en samlet redegørelse.
- En lovpligtig redegørelse skal holdes tydeligt adskilt fra eventuelle frivillige supplerende oplysninger på virksomhedens hjemmeside. Det skal således fremstå klart for læserne af virksomhedens hjemmeside, hvilke oplysninger på hjemmesiden, der udgør den lovpligtige redegørelse.
- En lovpligtig redegørelse skal være tilgængelig for virksomhedens kapitalejere fra det tidspunkt, hvor årsrapporten er tilgængelig for aktionærerne mv. forud for den generalforsamling, hvor årsrapporten skal godkendes. Den lovpligtige redegørelse skal være tilgængelig for offentligheden på virksomhedens hjemmeside fra det tidspunkt, hvor årsrapporten er tilgængelig for offentligheden.
- En offentliggjort lovpligtig redegørelse skal være tilgængelig på virksomhedens hjemmeside i sin helhed i uændret form i mindst fem år på den URL-adresse, som er anført i ledelsesberetningen i den årsrapport, redegørelsen knytter sig til. Der må således ikke ændres i redegørelsen på noget tidspunkt. Denne skal være låst fast, ligesom det er tilfældet med den øvrige del af ledelsesberetningen, der er offentliggjort i virksomhedens årsrapport.

- Hvis URL-adressen ændres i løbet af femårsperioden, skal der være direkte viderestilling fra den oprindelige URL-adresse til den nye URL-adresse.
- Redegørelsen skal være affattet på det sprog, som er valgt vedrørende årsrapporten. Det er som hovedregel dansk, men hvis selskabets generalforsamling har besluttet at ændre selskabets vedtægter, så det gyldige årsrapportsprog er engelsk, skal redegørelsen foreligge på engelsk.

Tilsvarende regler om offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside gælder vedrørende redegørelse om samfundsansvar, jf. § 99 a, og redegørelser for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen, jf. § 99 b. Der henvises til afsnit 8.2 *Redegørelser i ledelsesberetningen* herom.

8.1.6 Alternative Performance Measures (APM)

European Securities and Markets Authority (ESMA) har udstedt retningslinjer for anvendelse af såkaldte alternative performance measures (APM) i ledelsesberetningen og andre dokumenter, der ikke er en del af selve årsregnskabet. Formålet med retningslinjerne er at forbedre transparens, sammenlignelighed og forståelighed ved anvendelse af alternative resultatmål. ESMA's retningslinjer har betydning for indholdet af ledelsesberetningen (samt prospekter og øvrig finansiel information). Reglerne har ikke betydning for indholdet i selve regnskabet, men blot for den verbale del af årsrapporten.

Bestemmelserne binder ikke medlemsstaterne, men er derimod en henstilling til medlemsstaterne om at implementere bestemmelserne i lovgivningen. Danmark har valgt ikke at implementere reglerne i ÅRL, men det er PwC's holdning, at virksomheden bør vurdere, om retningslinjerne alligevel skal efterleves, fx fordi udenlandske investorer har en forventning herom.

Ved APM forstås finansielle mål af historiske eller fremtidige resultater, finansiel stilling eller pengestrømme udover, hvad der er defineret af eller måske i direkte konflikt med reglerne i IFRS eller lignende regelsæt.

APM er normalt afledt af eller baseret på de finansielle rapporter udarbejdet i overensstemmelse med regnskabsreglerne, almindeligvis ved at tillægge eller fratrække beløb fra regnskabsposterne eller mellemtotalerne.

Eksempler på APM'er er: Operationelt resultat, kontantbaserede resultatmål, resultater før engangsposter, EBITDA (i den funktionsopdelte resultatopgørelse), nettogæld, organisk vækst eller lignende betegnelser, der beskriver justeringer til poster og mellemtotaler i typisk resultatopgørelsen, balancen eller pengestrømsopgørelsen. Som nævnt finder reglerne imidlertid ikke anvendelse på mellemtotaler i selve regnskabsopstillingerne eller noterne, fordi der her er tale om tal, som kan udledes direkte af IFRS-regnskabet. Reglerne finder derfor anvendelse i ledelsesberetningen, hvis ledelsen kommenterer på andre tal end IFRS-tal.

Anvendte APM'er skal defineres. Herunder skal komponenter, beregningsmetoder og væsentlige antagelser beskrives. Selskabet skal også oplyse, om APM'er relaterer sig til selskabets historiske eller forventede præstationer. Beskrivelsen skal give læseren en forståelse for deres relevans og pålidelighed.

Informationen skal være relevant og virksomhedsspecifik, og derfor skal almindelige væsentlighedsbetragtninger også iagttages ved brug af APM'er, og standardformuleringer bør undgås, hvis de ikke er virksomhedsspecifikke.

Anvendte APM'er må ikke have vildledende betegnelser, men skal betegnes efter indhold eller beregningsmetode.

Der skal udarbejdes en afstemning af APM til en regnskabspost eller mellemtotal i regnskabet for den tilsvarende periode. Væsentlige afstemningsposter skal præsenteres og forklares særskilt og kan placeres i ledelsesberetningen eller måske i noterne. Hvis en afstemningspost ikke direkte kan udledes af regnskabet, skal det forklares, hvordan den er beregnet.

Ved anvendelse af APM'er skal også gives sammenligningstal. Hvis de vedrører forecasts eller estimater, skal der i stedet gives senest tilgængelige historiske data til sammenligning.

APM'er skal beregnes og anvendes konsistent på tværs af regnskabsperioder. Ændringer i beregning eller anvendelse skal forklares.

ESMA's retningslinjer er ikke implementeret i dansk lovgivning, og retningslinjerne er derfor foreløbigt alene gældende for prospekter og lignende information.

IASB har udstedt et udkast til en ny standard for præsentation af årsregnskabet, der omfatter lignende regler for Management Performance Measures (MPM). Virksomhederne skal give yderligere oplysninger om præstationsmål – dvs. mellemtotaler af indtægter og omkostninger – ledelsen anvender, som ikke er specificeret i IFRS. MPM er præstationsmål, der:

- Anvendes i ekstern kommunikation udover i regnskaber
- Komplementerer totaler og mellemtotaler som specificeret i IFRS
- Viderebringer ledelsens syn på områder af virksomhedens finansielle præstationer til brugerne.

Det er foreslået, at der i én samlet skal note oplyses:

- Beskrivelse af, hvorfor MPM viderebringer ledelsens syn på præstationer
- Hvordan MPM beregnes
- Hvordan MPM giver brugbar information
- Afstemninger mellem MPM og mellemtotaler efter IFRS
- Effekt på skat og minoritetsinteresser, herunder hvordan skatteeffekten er fastsat.

Det er desuden foreslået, at en række mellemtotaler i resultatopgørelsen ikke bliver omfattet af oplysningskravet, selvom de ikke defineres i IAS 1. Det gælder fx bruttoavance, EBITDA, gevinst/tab fra fortsættende aktiviteter og resultat før skat.

8.2 Redegørelser i ledelsesberetningen

8.2.1 Redegørelse for samfundsansvar

Store virksomheder i regnskabsklasse C samt virksomheder i regnskabsklasse D skal supplere ledelsesberetningen med en redegørelse for samfundsansvar. I dette afsnit beskrives de regler samt de principper og standarder, der refereres til i ÅRL § 99 a, rapportering om CSR og bæredygtighed.

Definition

Ved virksomheders samfundsansvar forstås, at virksomheder integrerer og rapporterer om tiltag gjort af hensyn til bl.a. menneskerettigheder, sociale og personaleforhold, miljø og klimamæssige forhold samt bekæmpelse af korruption i deres forretningsstrategi og aktiviteter.

Redegørelsen for samfundsansvar indeholder en række delkrav til rapportering, hvor det er hensigtsmæssigt at anvende følgende rækkefølge for at sikre rød tråd i den samlede redegørelse.

Redegørelsen skal indeholde en beskrivelse af virksomhedens forretningsmodel, der viser, hvordan virksomheden skaber værdi, og gerne med fremhævelse af aspekter i forhold til samfundsansvar og de delområder, det omfatter, jf. ovenstående definition. Bemærk, at der skal medtages en beskrivelse af virksomhedens forretningsmodel, uanset om virksomheden har politikker for samfundsansvar eller ej. Bemærk endvidere, at såfremt redegørelsen for samfundsansvar gives i virksomhedens årsrapport, skal der medtages en beskrivelse af virksomhedens forretningsmodel direkte i redegørelsen eller som minimum en henvisning til, hvor denne allerede står beskrevet andetsteds i ledelsesberetningen.

Redegørelsen skal dernæst omfatte en beskrivelse af de risici, virksomheden ser i relation til samfundsansvar anført område for område, jf. definitionen af samfundsansvar. I den forbindelse bør miljø og klima betragtes som to selvstændige områder. Såfremt virksomheden vurderer, at der ikke er væsentlige risici inden for et eller flere områder, skal dette oplyses og begrundes i redegørelsen.

Vurderingen af hvilke risici, der er væsentlige, skal ske ud fra et princip om dobbelt væsentlighed, hvilket betyder, at summen af risici skal omfatte forhold, der er væsentlige for virksomheden, såvel som forhold, hvor virksomheden og dens aktiviteter udgør en væsentlig risiko for det omkringliggende samfund.

Såvel beskrivelsen af forretningsmodel som beskrivelsen af risici område for område er obligatorisk, uanset om det fører til en ledelsesbeslutning om at formalisere indsatsen til imødegåelse af risici i konkrete politikker område for område. Hvis virksomheden på basis af forretningsmodel, risikovurdering og øvrige overvejelser beslutter sig for at etablere politikker, skal virksomheden i sin redegørelse for samfundsansvar beskrive indholdet af politikkerne, område for område. Har virksomheden besluttet ikke at etablere politikker for samfundsansvar, skal virksomheden redegøre for årsagerne hertil, område for område. Ovenstående er den metode, som loven beskriver som "følg eller forklar"-princippet. Begrundelsen kan med fordel tage udgangspunkt i den risikoanalyse, der er en del af den obligatoriske redegørelse for samfundsansvar – se herunder, men kan også indeholde andre argumenter.

For alle de obligatoriske områder af samfundsansvar, som virksomheden måtte have politikker for, gælder, at redegørelsen skal indeholde oplysninger, område for område, på følgende tre dimensioner:

1. Redegørelse for indholdet af den konkrete politik for samfundsansvar, herunder eventuelle standarder, retningslinjer eller principper for samfundsansvar, som virksomheden anvender.
2. Hvordan virksomheden omsætter sine politikker for samfundsansvar til handling, herunder eventuelle systemer eller procedurer herfor.
3. Virksomhedens vurdering af, hvad der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret samt virksomhedens forventninger til arbejdet fremover.

Hertil kommer en redegørelse for virksomhedens brug af due diligence processer i relation til samfundsansvar samt brug af KPI'er til at beskrive og understøtte regnskabsperiodens udvikling indenfor delområderne af samfundsansvar. Bemærk, at det kun er obligatorisk at medtage oplysninger om ikke-finansielle KPI'er, såfremt virksomheden anvender sådanne.

Endvidere opfordres der til, at der "hvor det er relevant" medtages referencer til beløb i den finansielle del af årsrapporten, der har en direkte kobling til bæredygtighed. Et eksempel fremhævet af ERST kunne fx være, hvis der er hensat væsentlige beløb til oprensning af forurening, og et andet eksempel baseret på praksis kunne være væsentlige udgifter i forbindelse med bekæmpelse af udbrud af svinepest.

Virksomheder, der skal udarbejde en redegørelse for samfundsansvar, skal sikre, der er rød tråd i rapporteringen fra et år til det næste, herunder anføre, om man i det konkrete år har ændret i sine politikker for samfundsansvar, ligesom redegørelsen skal omfatte beskrivelse af såvel positive som negative udviklinger og resultater samt hvilke forventninger, man som virksomhed har til arbejdet med samfundsansvar i årene, der kommer.

Redegørelsen skal gives i tilknytning til ledelsesberetningen. Virksomheden kan dog i stedet vælge at give redegørelsen i en supplerende beretning til årsrapporten eller på virksomhedens hjemmeside. Vælger virksomheden en af disse muligheder, skal der henvises hertil i ledelsesberetningen, og redegørelsen skal betegnes "Lovpligtig redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a". Se afsnit 8.1.5.5 *Krav til offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside.*

For virksomheder, der udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at oplysningerne gives for koncernen som helhed. Har koncernen datterselskaber, der selvstændigt er i regnskabsklasse C (stor) og dermed er omfattet af § 99 a rapporteringskravene, kan disse henvise til moderselskabets koncernledelsesberetning for så vidt angår redegørelsen for samfundsansvar. Bemærk dog, at det omvendt ikke er tilladt for et moderselskab at henvise nedad til et datterselskabs redegørelse.

Erfaringer med kravene til redegørelsen for samfundsansvar

ERST har i 2018 fået udarbejdet en kortlægning af en række virksomheders erfaringer med at redegøre for samfundsansvar efter de nuværende regler. Disse erfaringer har styrelsen indsamlet hos en række af landets største virksomheder i regnskabsklasse D med over 500 medarbejdere, da disse virksomheder allerede siden den 1. januar 2016 har skullet leve op til de nuværende krav.

Undersøgelsen viser, at alle ud af 24 undersøgte virksomheder redegør for deres politikker på de fire områder: miljø og klima, menneskerettigheder, sociale forhold og medarbejderforhold samt antikorruption og bestikkelse. 23 af virksomhederne oplyser, hvorledes de omsætter deres politikker til handling. Derudover redegør 22 af virksomhederne for deres forretningsmodel, men det er ERST's vurdering, at kun 14 af disse lykkedes med at bidrage til forståelsen af koblingen mellem kerneforretning og samfundsansvar.

Med sine cases præsenterer ERST en række eksempler på god praksis, der kan sammenfattes som:

- Forretningsmodellen kan i vid udstrækning bruges til at sætte rammerne for redegørelsen for samfundsansvar,
- Ledelsesmæssig forankring af indsatsen for samfundsansvar er vigtig for at kunne omsætte politik og strategi til handling,
- KPI'er kan med fordel bruges til at fokusere og styre indsatsen for samfundsansvar,
- Interessentinddragelse skaber værdi, når virksomheden skal kortlægge risici og identificere muligheder,
- Risikovurderingen i forhold til samfundsansvar kan med fordel kædes sammen med virksomhedens øvrige risikohåndtering og lovefterlevelse.

Den foreliggende undersøgelse omfattede udelukkende de større selskaber, for hvem rapporteringsforpligtelsen blev pålagt to år før, den trådte i kraft for alle øvrige virksomheder i regnskabsklasse D og C (stor). Der foreligger endnu ingen analyse af efterlevelse af rapporteringsforpligtelsen for samfundsansvar for de mindre virksomheder i regnskabsklasse D og virksomhederne i regnskabsklasse C (stor). Det må forventes, at ambitionsniveau, anvendte ressourcer og rapporteringsomfang er mindre i de lavere regnskabsklasser, hvorfor det må forventes, at der blandt disse også er en mere selektiv tilgang til, hvilke delområder af samfundsansvar, man finder relevant. Dermed må der forventes flere redegørelser for, hvorfor man på basis af forretningsmodel og gennemført risikovurdering ikke har set relevans eller behov for at etablere politikker på alle delområder af samfundsansvar.

I oktober 2019 lancerede ERST en offentlig høring blandt store og børsnoterede virksomheder samt statsejede aktieselskaber om, hvordan redegørelsen for samfundsansvar kan skabe mere værdi for virksomhederne såvel som deres interessenter. Det forventes, at resultaterne af høringen vil bidrage til konkrete anbefalinger om, hvordan omfattede virksomheder kan få mere værdi ud af rapporteringen og dermed bidrage til en mere transparent rapportering omkring bæredygtighed. Mens anbefalingerne lader vente på sig, er høringssvarene fra virksomhederne, der deltog, offentligt tilgængelige. Resultaterne af undersøgelsen har alene udmøntet sig i konkretiseringer i ERST's vejledning til virksomhederne om redegørelsen for samfundsansvar. Egentlige lovændringer er ikke foretaget, sikkert i erkendelse af, at EU's arbejde med opdatering af regnskabsdirektivet pågår og vil afføde væsentlige ændringer til alle virksomheder i regnskabsklasserne D og C-stor i form af mere konkrete krav til datapunkter og nøgletal samt krav om, at de konkrete data skal omfattes af en revisorerklæring med begrænset sikkerhed (ISAE 3000, review) i ledelsesberetningen.

Indhold af redegørelsen

ERST har i 2021 opdateret vejledninger om virksomhedernes redegørelse for samfundsansvar fra 2016. Heraf fremgår bl.a.:

Emne	Indhold
Oplysninger om virksomhedens forretningsmodel	• Skal bidrage til at forstå koblingen mellem strategi, kerneforretning og tilgang til samfundsansvar. Bør inkludere emner som forretningsområder, produkter og tjenesteydelser. • Virksomheden bestemmer selv indhold og detaljeringsgrad i ledelsesberetningen. Det er imidlertid vigtigt, at beskrivelsen omfatter de dele af forretningen, der er relevante i forhold til samfundsansvar. • Hvis en beskrivelse af forretningsmodel allerede forefindes, skal den ikke gentages. Man skal blot henvise til konkret, hvor i årsrapporten beskrivelsen findes.
Oplysninger om væsentligste risici	• Der skal oplyses om de væsentligste risici i relation til virksomhedens forretningsaktiviteter, herunder hvor det er relevant og proportionalt, i relation til virksomhedens forretningsforbindelser, produkter og tjenesteydelser, hvor de indebærer en særlig risiko for negativ påvirkning af miljø, klima, sociale forhold og medarbejderforhold, menneskerettighederne, antikorruption og bestikkelse. • Definitionen af de væsentligste risici må altid bero på en konkret væsentlighedsvurdering, hvor virksomheden selv fastlægger detaljeringsgraden af de fremlagte oplysninger. • Sigtet med reglerne er ikke en komplet beskrivelse af virksomhedens risici, men af de væsentligste risici for negativ påvirkning af de områder, der er omfattet af loven. • Risici skal identificeres og medtages under hensyntagen til princippet om dobbelt væsentlighed.

Emne	Indhold
Oplysninger om eventuelle politikker	For hvert af områderne 1) miljø, 2) klima, 3) menneskerettigheder, 4) sociale forhold og medarbejderforhold samt 5) antikorruption – skal der redegøres for, om virksomheden har en politik, og hvad den går ud på. • Det er således ikke tilstrækkeligt alene at oplyse, at virksomheden har en politik for fx menneskerettigheder. Virksomheden skal også redegøre for indholdet af sin menneskerettighedspolitik. • Har man ikke politikker på de enkelte områder, skal man forklare hvorfor (”følg eller forklar”-princip). ERST giver i sin vejledning blandt andet oplysning om, at ringe størrelse af ens virksomhed ikke alene er tilstrækkeligt grundlag for at kunne fastslå, at politikker for samfundsansvar ikke er relevant. Begrundelse for ikke at have en politik bør således lede læseren gennem de overvejelser, man som virksomhed har gjort sig forud for en beslutning om ikke at anvende politikker. • Har man ikke politikker på et konkret område, bør man afholde sig fra at redegøre for en række initiativer, man har foretaget, upåagtet det ikke er med udgangspunkt i en politik. Det kan skabe forvirring om, hvorvidt man som virksomhed har en politik eller ej, og der er endda eksempler på, at ERST har fortolket beskrivelser af sådanne ad hoc initiativer, sammenholdt med ledelsens redegørelse for egne værdier som udtryk for en politik. Man skal derfor undgå at beskrive, hvad der gøres på en række områder, hvis ikke man ønsker at leve op til lovens krav til at redegøre for politikker mv.
Beskrivelse af politikkernes indhold	• Hovedindholdet af hver af politikkerne skal gengives for, at regnskabsbruger kan vurdere sammenhængen mellem politikker, handlinger og resultater.
Rapportering på alle tre dimensioner i lovkravet – politikker, handlinger og resultater	• For hvert politikområde skal oplyses, hvordan virksomheden omsætter sin politik for samfundsansvar til handling, og der skal oplyses om eventuelle systemer eller procedurer herfor. • Der skal være konsistens mellem virksomhedens enkelte politikker for samfundsansvar og oplysninger om, hvordan hver af disse politikker er implementeret. • Der skal oplyses om virksomhedens vurdering af hvilke resultater, der er opnået som følge af virksomhedens arbejde med samfundsansvar i regnskabsåret samt virksomhedens forventninger til arbejdet fremover. Oplysningerne skal gives for hvert enkelt politikområde. • Det er ikke et krav, at virksomheden skal vurdere, hvilke målbare økonomiske resultater, som arbejdet med samfundsansvar har medført. Det betyder, at der ikke er krav om at kvantificere indvirkningen af de enkelte politikker inden for samfundsansvar. • Det er ikke tilstrækkeligt alene at oplyse om værdiskabende resultater for virksomheden selv – betydningen for samfundet, medarbejdere mv. er også af betydning. • Resultater bør omfatte både ”positive” og ”negative” resultater for de enkelte (politik)områder. Oplysningerne skal have relation til virksomhedens kerneforretning og bør gives i det omfang, de er relevante for forståelsen af udviklingen i og påvirkningen af kerneforretningens aktiviteter. • Oplysningerne kan eksempelvis omfatte positive eller negative påvirkninger af medarbejderes trivsel, berørte personers menneskerettigheder blandt eksempelvis leverandører eller miljø- og klimamæssige påvirkninger, som vil påvirke virksomhedens drift eller værdiskabelse på kort eller lang sigt. Der kan således både være negative og positive resultater.

Emne	Indhold
Konsistens i rapporteringen	• Der skal være konsistens mellem indholdet i de tre dimensioner – politikker, handlinger og resultater. Man skal altså for hver politik nævne politikken og redegøre for dens hovedindhold, beskrive aktiviteter/indsatser for implementering samt resultater og forventninger til fremtiden. • Der skal være rød tråd i virksomhedernes rapportering fra år til år, herunder angivelse af hvis man har indføjet eller ophævet politikker, ligesom man bør anføre forventninger til det fremtidige arbejde med samfundsansvar.
Særligt om beskrivelse af due diligence processer (oversat til nødvendig omhu)	• Nødvendig omhu (due diligence) er de processer, som virksomheden anvender for dels at kunne identificere de områder, hvor den kan have en negativ påvirkning på samfundet, dels at kunne forebygge og afbøde eventuel negativ påvirkning – og endeligt at kunne redegøre for virksomhedens indsats for at håndtere negativ påvirkning. • ÅRL pålægger ikke virksomheden en pligt til at foretage ikke-finansiel due diligence, men hvis virksomheden anvender sådanne processer, har den pligt til at oplyse om dem i sin redegørelse. Det gælder for hvert område, hvor virksomheden har en politik for samfundsansvar.
Brug af KPI'er	• Virksomheden skal oplyse om eventuel anvendelse af ikke-finansielle KPI'er (nøglepræstationsindikatorer), som er relevante for specifikke forretningsaktiviteter. • På linje med "due diligence processer" har den enkelte virksomheden ikke pligt til at anvende KPI'er og skal alene oplyse om de indikatorer, som virksomheden faktisk anvender. • Det er op til den enkelte virksomhed at bestemme detaljeringsgraden af oplysningerne. • Hvis man anvender ikke-finansielle KPI'er i sin redegørelse for samfundsansvar, skal man huske at redegøre for den regnskabspraksis, der er blevet anvendt, jf. reglerne for anvendelse af finansielle hoved- og nøgletal i ledelsesberetningen.

Af ERST's vejledninger fremgår alene, hvilke elementer der skal indgå i redegørelsen for samfundsansvar, men der indgår ingen krav til, hvordan redegørelsen skal opbygges. Det er PwC's anbefaling, at efterlevelse af rapporteringskravene skal ske i en struktureret og logisk rækkefølge, der understøtter "den røde tråd". Det kunne fx ske ved at indlede med beskrivelsen af forretningsmodellen, der naturligt giver mulighed for en efterfølgende identifikation og opgørelse af samfundsansvarsrelaterede risici. For de væsentligste risici vil det være naturligt at imødegå disse gennem opstilling af politikker, der følges op med handlinger i regnskabsperioden (herunder due diligence processer), hvor man så redegør for opnåede resultater og forventninger til fremtiden under anvendelse af anvendte og relevante KPI'er i ledelsesberetningen.

EU har i 2017 udgivet en vejledning for, hvordan man fortolker kravene i EU's regnskabsdirektiv vedrørende samfundsansvar. Vejledningen giver input på alle de områder af information, som EU's regnskabsdirektiv kræver, herunder forslag til indikatorer og målepunkter, og uddyber således kravene, som de er udmøntet i dansk lovgivning. EU's vejledning er således et fint supplement til den danske vejledning fra ERST. Det er i øvrigt værd at bemærke, at EU's tilgang til diversitet er langt bredere og ses som et element i forhold til menneskerettigheder end den danske tilgang, der alene beskæftiger sig med den kønsmæssige diversitet i formuleringen af rapporteringskrav i henhold til ÅRL's § 99 b om rapportering for det underrepræsenterede køn.

Denne udvidelse er i stedet medtaget i en ændring af ÅRL fra 2018, der introducerede § 107 d, hvor virksomheder med over 500 medarbejdere på koncernniveau og med værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked, dog forudsat sådanne værdipapirer er aktier (regnskabsklasse D), og forudsat de størrelsesmæssigt svarer til regnskabsklasse C (stor), ud fra følg-eller-forklar-princippet, skal redegøre for deres politik for mangfoldighed samt afledte aktiviteter og resultater.

Dertil er alle statsejede aktieselskaber omfattet uanset størrelse. Se mere i afsnit 8.2.4 *Rapportering om virksomhedens mangfoldighedspolitik.*

Hvad handler samfundsansvar om?

Samfundsansvar er som fagområde under fortsat ombrydning og udvikling. Der er løbende nye temaer, som får opmærksomhed, og andre temaer, som glider i baggrunden. Hertil kommer, at der er stor forskel på, hvordan virksomheder påvirker det omgivende samfund, og dermed også hvilke temaer der er relevante for den enkelte virksomhed at redegøre for.

ÅRL's § 99 a peger på fire hovedområder, som tager udgangspunkt i FN's Global Compacts (UNGC) ti principper. Disse fire hovedområder bygger på de globale problemstillinger, som FN via konventioner har mandat til at arbejde med. De vedrører menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og antikorruption. Det betyder, at politikker, som relaterer sig til disse temaer, falder inden for lovens afgrænsning af politikker for samfundsansvar. Dertil har ERST i sine vejledninger præciseret, at miljø og klima bør ses som to selvstændige politikområder.

Område	Eksempler på politikker (ikke udtømmende)
Menneske-rettigheder[1]	• Politikker for ansvarlig leverandørstyring, som henviser til menneskerettigheder • Politikker, som vedrører grundlæggende arbejdstagerrettigheder (retten til foreningsfrihed, modarbejdelse af tvangsarbejde, børnearbejde og diskrimination). Redegørelsen kan indeholde oplysninger om fx forebyggelse af negative påvirkninger af menneskerettighederne. Der kan her med fordel skeles til de internationale retningslinjer og konventioner, herunder både menneskerettighedskonventionerne og ILO's kernekonventioner samt FN's Retningslinjer for Menneskerettigheder og Erhvervsliv (UN Guiding Principles on Business and Human Rights).
Sociale og medarbej-derforhold[1]	• Politikker for påvirkning og engagement i lokalsamfundet • Politikker for arbejdstagerforhold, mangfoldighed og ligestilling, trivsel, sundhed mv., fx personalepolitik[2]. Redegørelsen kan indeholde oplysninger om tiltag i forhold til ligestilling, gennemførelsen af ILO's kernekonventioner, arbejdsvilkår, dialogen mellem arbejdsmarkedets parter, respekten for arbejdstagernes ret til at blive informeret og hørt, respekten for fagforeningsrettigheder, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og dialogen med lokalsamfundet og/eller tiltag, der er truffet for at sikre beskyttelsen og udviklingen af disse samfund. Det er værd at bemærke, at der kan være overlap mellem virksomhedens politikker for mangfoldighed og ligestilling i en § 99 a kontekst og med rapporteringskravene i henholdsvis § 99 b og § 107 d om det underrepræsenterede køn og mangfoldighed i ledelsen. Hvis dette er tilfældet, anbefaler vi tydeligt at anføre, at oplysningerne om det underrepræsenterede køn og/eller mangfoldighed også er et udtryk for virksomhedens politikker for personaleforhold.

Område	Eksempler på politikker (ikke udtømmende)
Miljø og klima	• Miljøpolitik[1] • Klimapolitik[1]. Redegørelsen kan omfatte oplysninger om aktuelle og forudsigelige påvirkninger af miljøet fra en virksomheds aktiviteter, herunder forurening af luft, vand og jord, forbrug af materialer, vand, energi og dannelse af affald, og hvor det er relevant, påvirkninger af sundheden og sikkerheden. Virksomheden skal også give oplysninger om sine politikker om reduktion af klimapåvirkningen, herunder eksempelvis om brugen af vedvarende og/eller ikke-vedvarende energikilder samt virksomhedens drivhusgasemissioner. Det er ERST's forventning, at klima specifikt fremhæves, hvad angår risici, politik, indsats og resultater, både hvad angår virksomhedernes egen påvirkning, men også i relation til at sikre, at interessenters forventninger til ens forebyggende indsats imødekommes.
Bekæmpelse af korruption	• Antikorruptionspolitik[1] • Business integrity politik • Business ethics politik. Redegørelsen skal indeholde oplysninger om de instrumenter, der er indført til bekæmpelse af korruption og bestikkelse. Oplysningerne kan også sættes i relation til virksomhedens politikker for beløbsgrænser i forbindelse med gaver og gæstfrihed, herunder i særdeleshed begrænsninger i forhold til offentlige ansatte og embedsmænd.

1) Det skal specifikt oplyses, hvis virksomheden ikke har politikker herfor og hvorfor.
2) Se afsnit 8.2.2 *Redegørelse for det underrepræsenterede køn.*

Områderne, der er skitseret ovenfor, og som definerer ÅRL's afgrænsning af virksomheders samfundsansvar, bygger på UNGC (se mere nedenfor), der igen bygger på eksisterende FN-konventioner.

Det betyder, at samfundsansvar i ÅRL er inspireret af, men ikke nødvendigvis begrænset til de forhold, for hvilke der findes FN-konventioner. Bruger virksomheden disse overskrifter til at definere samfundsansvar i en rapporteringsmæssig sammenhæng, vil man derfor leve op til lovens krav, så længe redegørelsen er suppleret med oplysninger om virksomhedens forretningsmodel og risici område for område.

PwC's anbefaling

PwC anbefaler, at virksomhederne grundigt overvejer, hvilke temaer der er væsentlige samt om der er temaer, som falder uden for de områder, der er nævnt i loven. Eksempelvis er skat et tema, som i stigende grad er på vej ind i debatten om samfundsansvar samt i rapporterne herom. Der er stadig flere virksomheder, som rapporterer om deres skattepolitik og deres skattebetalinger i deres redegørelser for samfundsansvar. Med andre ord – dagsordenen inden for samfundsansvar skifter til stadighed.

Derfor er det vigtigt at have en præcis forståelse af, hvilke temaer inden for samfundsansvar, som er væsentlige for forretningen, og hvilke der ikke er. Dette er vigtigt både af rent ledelsesmæssige årsager, så man bruger sine ressourcer på de rigtige områder, og af rapporteringsmæssige årsager, så man rapporterer det, der er væsentligt og relevant.

Væsentlighed – hvad handler samfundsansvar om for vores virksomhed?

ERST henviser i sine vejledninger til lovens generelle væsentlighedskrav i ÅRL's § 13, stk. 1, nr. 3, som kræver, at alle relevante forhold indgår, medmindre de er ubetydelige. Man kan således med henvisning til en konkret væsentlighedsvurdering undlade at oplyse om politikker for samfundsansvar, som er ubetydelige, når man blot redegør og argumenterer herfor.

I denne sammenhæng defineres en oplysning som væsentlig og betydelig "hvis udeladelsen af oplysningen har indflydelse på regnskabsbrugerens økonomiske beslutningstagen". Selvom flere oplysninger hver for sig er uvæsentlige, kan de godt tilsammen være væsentlige. Der er dog som noget nyt indført en undtagelsesbestemmelse i ÅRL § 99 a, stk. 4, der giver en virksomhed lov til at undlade visse oplysninger, såfremt "offentliggørelse af de pågældende oplysninger kan forventes at volde betydelig skade for virksomheden i forbindelse med igangværende forhandlinger eller retstvister". Denne bestemmelse træder i kraft for regnskabsår påbegyndt den 1. januar 2020 eller senere.

Inden for rapportering om samfundsansvar kan det imidlertid være vanskeligt at afgøre, om en given oplysning relateret til en virksomheds politik for menneskerettigheder eller klima har betydning for regnskabsbrugers beslutninger. Den traditionelle definition af væsentlighed opfattes derfor ofte som utilstrækkelig i relation til samfundsansvar.

Der findes to internationalt anerkendte standarder, som man med fordel kan skele til, når man skal vurdere væsentlighed for temaer relateret til samfundsansvar. Disse to standarder er relevante at benytte både i en ledelsesmæssig sammenhæng og i en rapporteringsmæssig sammenhæng. De to standarder er AA1000 Stakeholder Engagement Series og GRI Core Standards (Global Reporting Initiative). De to standarder anvender nært beslægtede definitioner af væsentlighed.

Begge standarder anvender et mere nuanceret væsentlighedsbegreb, som omfatter forholdets betydning for virksomhedens interessenter (ikke kun økonomiske interessenter) og forholdets betydning for virksomheden selv (virksomheden og dens økonomiske interessenter), hvilket svarer til ERST's vejledning af virksomhederne om brug af dobbelt væsentlighed.

Best practice er, at virksomheder arbejder struktureret med vurdering af væsentlighed i relation til både interessentpåvirkning og betydning for virksomheden selv og de økonomiske interessenter, så man over for regnskabsbruger illustrerer både de forhold, man har vurderet, er væsentlige, og de forhold, der vurderes uvæsentlige. Ofte benytter virksomheder et diagram, som sammenstiller de to dimensioner (se diagrammet nedenfor).

Klima er en af det globale samfunds største udfordringer, og for virksomhederne bør opmærksomheden rettes både den påvirkning, man selv giver anledning til, og den risiko, der kan være, hvis man ikke i interessenters øjne i tilstrækkeligt omfang tager problemstillingen alvorligt. Anbefalinger fra Taskforce for Climate related Financial Disclosures (TCFD) peger på virksomhedernes behov for sikring af transparent governance, indarbejdelse af risici, både fysiske og transitionelle samt løbende stillingtagen til betydning for virksomhedernes strategi gennem opstilling af scenarier baseret på 1,5 og 2 graders scenarier.

På samme måde er arbejdstagerrettigheder hos leverandører i lavindkomstlande ofte et tema, som vurderes at være væsentligt i en samfundsansvarssammenhæng, selvom effekten på virksomhedens økonomiske resultater ikke kan måles direkte. Virksomheder kan dog være eksponeret over for kritik fra interessenter, hvis arbejdstagerrettigheder overtrædes i leverandørkæden, og dermed kan identificerede forhold få væsentlig økonomisk betydning for virksomheden i form af forværret omdømme.

Væsentlighedsdiagram

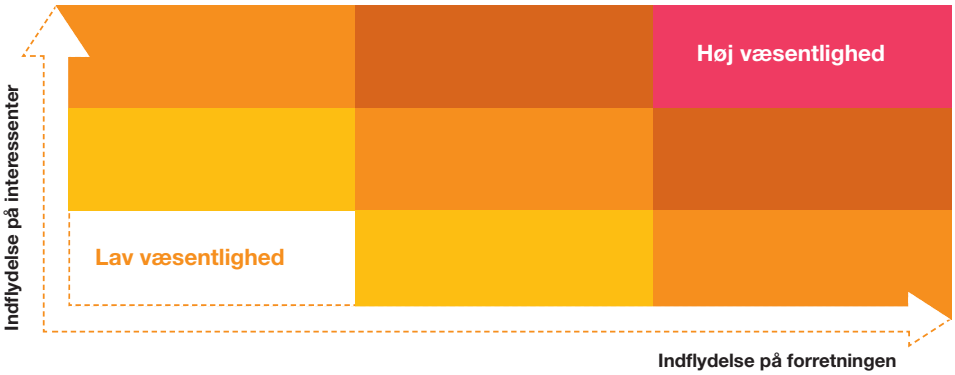

Særligt om FN's verdensmål, SDG'erne

Siden vedtagelsen på FN's generalforsamling i 2015 har mange virksomheder anvendt FN's verdensmål, SDG'erne, i deres rapportering om samfundsansvar. Der er i alt 17 verdensmål, som breder sig over alle de områder, man i ÅRL § 99 a og i FN's Global Compact bruger som referenceramme for, hvad samfundsansvar omfatter. De 17 verdensmål understøttes af 169 delmål, som over for nationalstater, der har tilsluttet sig verdensmålene, specificerer, hvordan målene er defineret og giver vejledning i forhold til, hvilke delområder og delmål man bør fokusere på. Selvom verdensmålene ikke er skrevet til virksomhederne, er der mange virksomheder, der redegør for deres indsats i forhold til at begrænse deres negative effekt eller øge deres positive effekt på samfundet gennem anvendelse af SDG'erne som fælles sprog og referenceramme.

Selvom der ikke er en direkte sammenhæng mellem ÅRL's emner i form af miljø/klima, menneskerettigheder, sociale og medarbejderforhold og antikorruption samt de 17 verdensmål, så kan en virksomhed finde god inspiration til områder, hvor man qua sine aktiviteter udøver en effekt på det omkringliggende samfund. En nøje gennemgang af de 169 delmål kan således give input til hvilke effekter, der er væsentlige for netop ens egen virksomhed.

Blot skal man i henhold til ERST's vejledning om redegørelsen for samfundsansvar huske, at redegørelsen skal være balanceret og inddrage såvel positive som negative påvirkninger. Brugen af verdensmålene i rapporteringen om samfundsansvar giver redegørelsen et fælles sprog i forhold til den løbende debat om, hvordan verdensmålene nås, og kan således gøre redegørelsen for samfundsansvar relevant for såvel finansielle beslutningstagere som virksomhedens øvrige interessenter.

FN's 17 verdensmål som vedtaget af FN's generalforsamling i 2015

Særligt om Environment, Social and Governance (ESG)

ESG-begrebet har sit udspring blandt institutionelle investorer og investeringsforvaltere. Her er det blevet brugt til at identificere de udfordringer og muligheder, som knytter sig til investeringer. Derfor bruges begrebet også i såvel screening af mulige investeringer som i due diligence fasen. Derudover er det et vigtigt begreb i forhold til aktivt ejerskab. Når virksomheder, kapitalforvaltere, fonde eller institutionelle investorer forholder sig til ESG-risici, er det ikke mindst som et resultat af en øget opmærksomhed fra kunder, presse, beslutningstagere samt den bredere offentlighed i forhold til, hvorledes investeringer påvirker omverdenen, udover gennem det afkast, der skabes. Nogle af de samme bevæggrunde vil formentlig kunne findes hos de erhvervsdrivende fonde.

I takt med, at flere aktører, eksempelvis investorer, begynder at orientere sig om miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige udfordringer og muligheder, sker der ofte en konsolidering af de begreber og fortolkninger, der anvendes. Dette er også tilfældet for ESG. ESG dækker i dag således delvis over risici, retningslinjer og handlinger, der tidligere er beskrevet under overskrifter som sustainability, samfundsansvar, responsible investing (RI), socially responsible investing (SRI), corporate social responsibility (CSR) og responsible business.

Et af de tydelige tegn på, at investorer og virksomheder arbejder på at nærme sig en fælles fortolkning af ESG-begrebet og dets anvendelighed, er den række af guidelines, som publiceres med ESG-nøgletalsindikatorer – "Key Performance Indicators" (KPI'er). Blandt disse guidelines findes fra maj 2019 en publikation fra Nasdaq Nordic med titlen "ESG Reporting Guide 2.0 – A support Ressource for Companies". Guiden fokuserer på nordiske og baltiske børsnoterede virksomheder og kommer med anbefalinger til 15 KPI'er fordelt på miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige områder.

I forhold til hidtidigt anvendte begreber som CSR eller sustainability har ESG som disciplin sat fokus på "G'et", nemlig den governance, som en virksomhed må have etableret for at holde sig opdateret, have ansvar klart defineret og sikret inddragelse af CSR-emner i den generelle risikovurdering, -håndtering og -imødegåelse. Nogle virksomheder har i den forbindelse etableret interne ESG komitéer, der har til opgave at sikre fokus og indsats på ESG-området, herunder risikovurdering, ansvarsfordeling og såvel intern som ekstern rapportering og kommunikation.

Struktur – sådan sikres efterlevelse af lovkravet

ÅRL's § 99 a fastlægger detaljerede krav til, hvilke informationer den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar skal indeholde. Det skyldes, at virksomheder skal redegøre for alle væsentlige politikker for samfundsansvar, dvs. miljø og klima, menneskerettigheder, sociale og personaleforhold samt antikorruption, kombineret med kravet om, at der for hvert område skal rapporteres på de tre dimensioner (politikker, aktiviteter/indsatser samt resultater/forventninger). Hvis en virksomhed har fire politikker om samfundsansvar (se afgrænsning ovenfor), skal redegørelsen indeholde mindst 12 afsnit, idet virksomheden for hver politik skal sikre, at der er konsistens mellem informationer om politikker, aktiviteter/indsatser samt resultater og forventninger. Dette illustreres i tabellen nedenfor.

Selvom der ikke er noget krav om, hvordan redegørelsen skal struktureres, kan det være en god idé at udarbejde et struktureret overblik som illustreret i tabellen nedenfor. PwC's årlige gennemgang af årsrapporter i forbindelse med revisors afgivelse af udtalelse om ledelsesberetningen viser, at mange rapporter fortsat ikke har en tydelig konsistens mellem rapporteringen på de tre dimensioner, herunder ofte manglende konkrete resultater for regnskabsåret.

	Miljø og klima	Sociale- og personaleforhold, herunder arbejdsmiljø	Anti-korruption	Menneske-rettigheder
Hovedindhold af politik	✓	✓	✓	✓
Indsatser/aktiviteter	✓	✓	✓	✓
Resultater og forventninger til fremtiden	✓	✓	✓	✓

Dertil skal risici i relation til samfundsansvar beskrives, område for område, så der reelt er endnu fire obligatoriske afsnit til ovenstående oversigt.

Undtagelsesbestemmelser

Virksomheder er fritaget den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar i følgende tilfælde:

UNGC/ United Nations Principles for Responsible Investment (UNPRI)	Virksomheder, som har udarbejdet en fremskridtsrapport ("Communication on Progress", COP-rapport) i forbindelse med tilslutning til UNGC eller UNPRI, kan undlade at udarbejde den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar og i stedet i ledelsesberetningen oplyse, at de anvender denne undtagelse samt angive, hvor rapporten er offentligt tilgængelig. Virksomheder, som benytter denne mulighed, skal sikre, at der henvises til seneste offentliggjorte COP-rapport, og at den er tilgængelig samtidig med den finansielle årsrapport. Med "seneste offentliggjorte COP-rapport" tillades en vis fleksibilitet i de tilfælde, hvor en dattervirksomhed ønsker at henvise til en COP-rapport udarbejdet af modervirksomheden. I sådanne tilfælde er det tilladt at henvise til en COP-rapport, der offentliggøres op til tre måneder før dattervirksomhedens årsrapport. Bemærk dog, at det ikke er tilladt at henvise til en COP-rapport, der endnu ikke er tilgængelig. Til forskel fra de tidligere regler er det nu et krav, at COP-rapporten også afrapporterer, så alle de detaljerede krav i ÅRL's § 99 a er opfyldt. Det betyder eksempelvis, det skal sikres, at bl.a. kravene om beskrivelse af forretningsmodel, risici, due diligence og anvendelse af KPI'er også skal overholdes.
Dattervirksomheder	En dattervirksomhed, som indgår i en koncern, kan undlade at medtage oplysningerne i egen ledelsesberetning, hvis modervirksomheden opfylder oplysningskravene for den samlede koncern, eller modervirksomheden har udarbejdet en COP-rapport i forbindelse med tilslutning til UNGC eller UNPRI, og hvis den pågældende rapportering efterlever de specifikke krav fremhævet i ÅRL § 99 a. Virksomheder, som benytter denne undtagelse, skal oplyse herom i ledelsesberetningen. Virksomheder, der ønsker at gøre brug af denne bestemmelse, skal være opmærksomme på, at modervirksomhedens rapportering skal være tilgængelig, samtidig med at dattervirksomhedens årsrapport offentliggøres, idet det ikke er tilladt at henvise til en rapport, som endnu ikke er offentliggjort. Vi anbefaler i denne forbindelse, at dattervirksomheden henviser direkte til det sted, hvor læseren kan finde modervirksomhedens COP-rapport og ikke via en henvisning til modervirksomhedens årsrapport. Datterselskaber må gerne henvise til et moderselskabs rapportering, uanset at rapporten, der henvises til, er på et andet sprog end datterselskabets egen årsrapport. Endvidere skal et moderselskabs rapportering, der henvises til fra et datterselskab, omfatte den samme regnskabsperiode som datterselskabets rapportering. Endelig skal datterselskabet anføre med angivelse af URL-adresse (direkte link), hvor man henviser til, og dette link skal være entydigt og virksomt i fem år for omfattede virksomheder, dog ti år, hvis der er tale om et børsnoteret selskab.

Undlad gentagelse af oplysninger

Oplysningerne om samfundsansvar kan opfylde nogle af de øvrige oplysningskrav til ledelsesberetningen for virksomheder i regnskabsklasse C (stor) og D, som således ikke behøver at blive afgivet to gange. Dette gælder fx oplysninger om videnressourcer og virksomhedens påvirkning af det eksterne miljø, jf. ÅRL § 99.

Offentliggørelse på hjemmeside

Vælger man at offentliggøre redegørelsen om samfundsansvar på virksomhedens hjemmeside, skal en række krav opfyldes. Der henvises til afsnit 8.1.5.5 *Krav om offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside*.

UN Global Compact

Både ERST i deres vejledning og Europa-Kommissionens retningslinjer refererer som anført ovenfor til UNGC og de ti principper, som UNGC bygger på. Virksomheder, der er tilsluttet UNGC, og som offentliggør en COP-rapport, kan som anført benytte undtagelsesbestemmelsen i ÅRL § 99 a, som fritager virksomheden fra at udarbejde den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar. Dog skal COP-rapporten indeholde alle de krav til rapportering om samfundsansvar som anført i ÅRL's § 99 a.

Virksomheder, som er tilsluttet UNGC, forpligter sig i et brev til FN's generalsekretær til at arbejde med UNGC's ti principper og rapportere om deres tilslutning samt om fremdriften i arbejdet med principperne til deres interessenter.

De ti UNGC-principper:

1. Virksomheden bør støtte og respektere beskyttelsen af internationalt erklærede menneskerettigheder.
2. Virksomheden bør sikre, at den ikke medvirker til krænkelser af menneskerettighederne.
3. Virksomheden bør opretholde foreningsfriheden og effektivt anerkende retten til kollektiv forhandling.
4. Virksomheden bør støtte udryddelsen af alle former for tvangsarbejde.
5. Virksomheden bør støtte effektiv afskaffelse af børnearbejde.
6. Virksomheden bør afskaffe diskrimination i relation til arbejds- og ansættelsesforhold.
7. Virksomheden bør støtte en forsigtighedstilgang til miljømæssige udfordringer.
8. Virksomheden bør tage initiativ til at fremme større miljømæssig ansvarlighed.
9. Virksomheden bør opfordre til udvikling og spredning af miljøvenlige teknologier.
10. Virksomheden bør modarbejde alle former for korruption, herunder afpresning og bestikkelse.

UNPRI – Den finansielle sektor

Virksomheder, som er tilsluttet PRI (UN Principles for Responsible Investments), er også fritaget fra kravet om lovpligtig redegørelse for samfundsansvar. Ligeledes her er det dog et krav, at PRI-rapporten indeholder alle de af Finanstilsynet fastsatte, indholdsmæssige krav til rapporteringen (i al væsentlighed ÅRL's § 99 a).

PRI består af seks generelle principper for investorers arbejde med samfundsansvar. Principperne er blevet til i et samarbejde mellem UNGC, United Nations Environment Programme – Finance Initiative (UNEP FI) og en række af verdens største investeringsselskaber. PRI er relevant for virksomheder med omfattende investeringsaktiviteter. Medlemmer af UNPRI omfatter institutionelle investorer, investeringsbanker og investeringsrådgivere. Investorer, der har underskrevet UNPRI, er forpligtet til at følge de seks principper og rapportere om deres arbejde.

De seks principper er:

1. Investoren vil indarbejde miljø-, sociale forhold samt aktivt ejerskab i investeringsanalysen og beslutningsprocessen.
2. Investoren vil være aktiv ejer og indarbejde miljø- og sociale forhold i sine politikker vedrørende ejerskab og i den praktiske håndtering af investeringerne.
3. Investoren vil søge at opnå åbenhed om miljø-, sociale forhold og aktivt ejerskab fra de enheder, der investeres i.
4. Investoren vil fremme accept og implementering af principperne inden for den finansielle industri.
5. Investoren vil samarbejde med henblik på at øge effektiviteten i implementeringen af principperne.
6. Investoren vil rapportere om sine aktiviteter og fremskridt i forbindelse med implementeringen af principperne.

8.2.2 Redegørelse for det underrepræsenterede køn

Statslige aktieselskaber, selskaber med kapitalandele, gældsinstrumenter eller andre værdipapirer, optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land samt store klasse C-virksomheder skal – såfremt man ikke allerede har opnået ligelig kønsfordeling i det øverste ledelsesorgan – opstille måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i det øverste ledelsesorgan. Samtidig skal der udarbejdes en nedskreven politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i virksomhedens øvrige ledelsesniveauer. Sidstnævnte gælder dog ikke, hvis virksomheden isoleret set har under 50 ansatte, eller hvis man har en kønsfordeling på 40/60 eller bedre.

Det er ERST's opfattelse, at når der er tale om en stor koncern, hvor der udarbejdes koncernregnskab, skal moderselskabet i denne koncern opstille måltal og politikker, uanset at det pågældende selskab isoleret set er et lille selskab. Det er imidlertid samtidig styrelsens opfattelse, at det er muligt at undlade udarbejdelse af politikker, såfremt moderselskabet isoleret set har under 50 ansatte. Denne sammenblanding af koncernens størrelse (der afgør, om moderselskabet er omfattet af reglerne) og moderselskabets størrelse (der afgør, om undtagelsen vedrørende politikker kan benyttes) forekommer ulogisk. Det har dog den konsekvens, at store koncerner i alle tilfælde skal opstille måltal for det underrepræsenterede køn i koncernbestyrelsen, men i mange tilfælde kan undlade at redegøre yderligere for kønssammensætningen i øvrige ledelsesniveauer.

Særligt om måltal

Det øverste ledelsesorgan (som oftest bestyrelsen) skal fastsætte et måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i det øverste ledelsesorgan, hvis det underrepræsenterede køn udgør mindre end 40 % af de generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer. Bemærk, at medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer ikke medregnes. Tidshorisonten bør efter lovforarbejderne som udgangspunkt højst fastsættes til fire år og kan frit vælges af ledelsen under hensyntagen til, om tidshorisonten er ambitiøs og realistisk for opnåelse af målsætningen. Spørgsmålet om "ligeværdighed" har været drøftet indgående, og det er nu ERST's opfattelse, at man har ligeværdighed ved følgende fordeling mellem kønnene, jf. styrelsens vejledning herom:

Generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer	Ligelig kønsfordeling			
Antal	**Personfordeling**		**Procentvis fordeling**	
1 person	n/a	n/a	Ligelig fordeling pr. definition	
2 personer	n/a	n/a	Ligelig fordeling pr. definition	
3 personer	1	2	33,33%	66,67%
4 personer	1	3	25,00%	75,00%
5 personer	2	3	40,00%	60,00%
6 personer	2	4	33,33%	66,67%
7 personer	2	5	28,57%	71,43%
8 personer	3	5	37,50%	62,50%
9 personer	3	6	33,33%	66,67%
10 personer	4	6	40,00%	60,00%
11 personer	4	7	36,36%	63,64%
12 personer	4	8	33,33%	66,67%
13 personer	5	8	38,46%	61,54%
14 personer	5	9	35,71%	64,29%
15 personer	6	9	40,00%	60,00%

Som det fremgår ovenfor, anses kønsfordelingen i en bestyrelse for ligelig, hvis fordelingen er så tæt på 40/60 som mulig uden at overskride. Det betyder, at en m/k fordeling på 1 og 3 er at betragte som ligelig fordeling i en bestyrelse på 4, ligesom en 2 og 5 fordeling også anses som ligelig i en bestyrelse på 7. Samme fordelingsprincip gælder for anpartsselskaber, hvor øverste ledelsesorgan er en direktion.

Hvis der er en fordeling på 40/60 mellem køn i en bestyrelse, anses det for at være en ligelig fordeling, og der skal ikke opstilles mål, men alene rapporteres om, at fordelingen er ligelig. Forpligtelsen til at opstille måltal indebærer fastsættelse af en andel herunder også antallet af det underrepræsenterede køn og angivelse af inden for hvilken tidshorisont, virksomheden påregner at opnå den pågældende andel.

Der skal i ledelsesberetningen rapporteres om opstillede mål og status for opfyldelse heraf herunder redegørelse for, hvorfor virksomheden i givet fald ikke har nået den opstillede målsætning i den konkrete regnskabsperiode, også selvom den forventede tidshorisont endnu ikke er nået.

Det bemærkes, at måltallet kun omfatter de generalforsamlingsvalgte medlemmer af bestyrelsen, og det betyder, at medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer samt politisk udpegede medlemmer ikke tæller med (for finansielle virksomheder, der rapporterer efter § 79 i lov om finansiel virksomhed, tæller medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer med i beregningen af kønsfordeling). Måltallet skal være ambitiøst og realistisk for den enkelte virksomhed, og måltallet bør være opnået inden fire år efter, at det er opstillet, dog under hensyntagen til om det er realistisk.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget består et måltal af to dele: Fastsættelse af en andel for det underrepræsenterede køn og angivelse af en tidshorisont inden for hvilken man tilstræber at opnå den pågældende andel, herunder en begrundelse for hvorfor måltallet i givet fald ikke er nået.

Det er nu accepteret, at en virksomhed kan opstille et måltal, der ikke fører til en ligelig repræsentation, jf. tabellen ovenfor. Tidligere har opfattelsen været, at såfremt dette måltal blev nået, var der en forpligtelse til at opstille et nyt måltal, som ville føre til en højere grad af lighed – og denne forpligtelse vedblev med at være der, indtil lige repræsentation var opnået.

Det er ikke længere et krav at blive ved med at opstille nye måltal – det er således nu muligt at opstille et måltal og blot fastholde det, selvom man ikke har opnået ligeværdighed. Dette forhold er beskrevet i ERST's vejledning. Virksomheden skal dog fortsat oplyse, at det fastsatte måltal er nået.

Særligt om politikker

De berørte virksomheder er forpligtet til at udarbejde en politik, der skal medvirke til at øge andelen af det underrepræsenterede køn i virksomhedernes øvrige ledelsesniveauer – dvs. niveauerne under bestyrelsen (eller direktionen, når der er tale om et anpartsselskab). Ved ledelsesniveauer forstås de ledende stillinger, der ikke relaterer sig til det øverste ledelsesorgan. Det er alle former for direktører, og det kan være afdelingsledere, teamledere og lignende. Der kan både være tale om stillinger, hvortil der er knyttet et personaleansvar, og stillinger hvor der blot er tilknyttet et særligt fagligt ansvar. Det afgørende for, hvornår der er tale om ledende stillinger, vil bero på den enkelte virksomheds ledelsesstruktur.

I lighed med pligten til at redegøre for samfundsansvar efter ÅRL § 99 a skal virksomheder medtage en redegørelse for deres politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i selskabets øvrige ledelsesniveauer, en beskrivelse af hvorledes politikken gennemføres i praksis, og hvad der er opnået i årets løb af resultater i årets ledelsesberetning. Denne redegørelse kan også udarbejdes alene som en koncernredegørelse.

Som eksempler på, hvorledes politikker kan gennemføres, kan nævnes muligheden for at skabe rammer for den enkeltes karriereudvikling gennem netværk, stille krav til ansættelses- og rekrutteringsprocessen, etablere før-lederkurser, oprette mentorordninger, fastsætte interne måltal for antallet af det underrepræsenterede køn eller i øvrigt gøre virksomheden mere attraktiv for ledere af begge køn. Det sidste kan fx gøres ved at sikre en personalepolitik, som fremmer kvinders og mænds lige karrieremuligheder. Det er tanken, at politikkerne bør være med til at styrke rekrutteringsgrundlaget til bestyrelserne ved intern såvel som ekstern rekruttering.

Særligt om rapportering i koncernforhold

Moderselskaber, der udarbejder koncernregnskab efter regnskabsklasserne store C og D, kan vælge at opstille koncernmåltal og koncernpolitikker, der vil omfatte alle selskaber i koncernen, dvs. både store og små og både danske og udenlandske. Det er også en mulighed at lave måltal og politikker for de danske koncernvirksomheder alene. Og endeligt er det muligt at lade de enkelte selskaber i koncernen lave hver deres måltal og politikker. Vi anbefaler den sidste model, hvor udelukkende danske selskaber i regnskabsklasse store C udarbejder og redegør for måltal og politik for det underrepræsenterede køn i deres respektive ledelsesberetning.

I forhold til rapporteringen i årsrapporten har der hidtil været krav om rapportering på såvel moderselskabsniveau som i koncernregnskabet, uanset om man vælger at fastsætte koncernmåltal og -politikker. En ændring af loven i 2018 betyder dog, at det ikke længere er krævet at rapportere på koncernniveau. Det hidtidige krav om konsolidering iht. ÅRL § 128 af oplysninger vedrørende det underrepræsenterede køn er således bortfaldet med den seneste opdatering af loven. Lovændringen træder i kraft fra og med regnskabsåret 2020, men det er muligt at førtidsimplementere denne del af lovændringen.

Afrapportering

Virksomheden kan med fordel vælge at afrapportere om den kønsmæssige sammensætning i forlængelse af sin redegørelse for samfundsansvar. Der er ikke nogen formkrav til, hvordan afrapporteringen skal ske, men det skal klart fremgå, hvordan udviklingen går. Virksomhederne kan hermed vælge at foretage afrapporteringen på virksomhedens hjemmeside eller i en supplerende beretning til ledelsesberetningen, hvortil der henvises fra ledelsesberetningen. Desuden er det muligt at henvise til virksomhedens Global Compact-rapportering (COP). Placeres redegørelsen på hjemmesiden, skal den have overskriften ”Redegørelse for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen, jf. ÅRL’s § 99 b”. Der henvises i øvrigt til reglerne i afsnit 8.1.5.5 *Krav til offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside*, som gælder tilsvarende for redegørelsen vedrørende den kønsmæssige sammensætning af ledelsen.

8.2.3 Redegørelse for dataetik

I sommeren 2020 blev der i ÅRL indført et krav om, at store virksomheder i regnskabsklasse D og C-stor fra regnskabsår påbegyndt den 1. januar 2021 eller senere, skal medtage en redegørelse om virksomhedens politik for dataetik. Der er alene tale om en rapporteringspligt, hvilket vil sige, at virksomhederne ikke er pålagt at udarbejde en politik for dataetik. Har virksomheden ikke en politik på området, skal dette oplyses og begrundes i ledelsesberetningen.

Kravet er indført i ÅRL § 99 d, hvorefter virksomheder, der har en politik for dataetik, skal supplere ledelsesberetningen med en redegørelse om virksomhedens politik for dataetik, herunder oplysninger om, hvordan virksomheden konkret arbejder med dataetiske spørgsmål. Omfattede virksomheder, dvs. alle virksomheder i regnskabsklasse D (statsejede aktieselskaber samt børsnoterede virksomheder med minimum 250 medarbejdere) og C-stor skal redegøre for virksomhedens politik for dataetik fra og med årsrapporten for 2021.

I lighed med ÅRL §§ 99 a, b og 107 d, skal "politik" forstås bredt og kan dække over virksomhedens interne retningslinjer, strategier eller andre interne dokumenter, der beskriver, hvordan virksomheden konkret arbejder med dataetik. Derudover er det værd at bemærke, at dataetik går videre end data- og privatlivsbeskyttelse, dvs. dataetik bør ikke sidestilles med GDPR.

Endelig fremhæves det af lovmærkningerne, at formålet med bestemmelsen er at skabe gennemsigtighed med virksomhedernes arbejde med dataetik og dermed bestræbes det, at dataetik kan blive en konkurrenceparameter for virksomhederne.

Kommissoriet for Dataetisk Råd definerer dataetik som *"den etiske dimension af forholdet mellem på den ene side teknologi og på den anden side borgernes grundlæggende rettigheder, retssikkerhed og grundlæggende samfundsmæssige værdier, som den teknologiske udvikling giver anledning til at overveje…".* Herved er der lagt op til en relativ åben tolkning af dataetik, og vi opfordrer derfor omfattede virksomheder til nøje at overveje, hvorvidt en politik for dataetik er relevant for dem. Det bemærkes endvidere af lovmærkningerne, at det forventes, at indførelsen af § 99 d vil sætte dataetik på dagsordenen i topledelsen, og at dataetik med tiden vil blive en integreret del af virksomhedens styresystemer.

Af kommentarerne til lovforslaget fremgår bl.a., at virksomhederne bør berøre et eller flere af nedenstående forhold i redegørelsen:

- Hvilke typer af data, virksomheden anvender, og hvordan disse data tilvejebringes. Herunder om de indsamles af virksomheden selv eller erhverves eksternt. Hvis de erhverves eksternt, kan den eksterne parts forhold til dataetik med fordel beskrives.
- Beskrive virksomhedens dataetiske overvejelser i relation til, hvordan og til hvilke formål virksomheden anvender nye teknologier, herunder kunstig intelligens eller maskinlæring i udviklingen og udbuddet af produkter og tjenester.
- Redegøre for dataetiske overvejelser, herunder parametre for segmentering og personalisering, hvis virksomheden anvender både egne data og data fra eksterne parter til segmentering og personalisering af produkter og services.

- Beskrive, om medarbejdere bliver trænet, testet og evalueret i dataetik, og om dataetiske dilemmaer løbende bliver diskuteret i virksomheden.
- Beskrive på hvilket ledelsesmæssigt niveau beslutninger om anvendelse af data og ny teknologi er forankret, og om der foretages løbende evaluering af indsatser og/eller politikker for dataetik.

For dattervirksomheder, der indgår i en koncern, gælder samme undtagelsesbestemmelser som for § 99 a. Dvs. for virksomheder, der udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at redegørelsen om virksomhedens politik for dataetik gives konsolideret for koncernen. Herved kan en dattervirksomhed, som indgår i en koncern, undlade at medtage redegørelsen i sin egen ledelsesberetning, såfremt modervirksomheden medtager en konsolideret redegørelse. Dattervirksomheden skal dog oplyse i sin egen ledelsesberetning, hvilken modervirksomhed, der medtager redegørelsen, og hvor denne kan tilgås – enten med anførelse af CVR-nummer eller direkte link, såfremt redegørelsen offentliggøres online.

8.2.4 Rapportering om virksomhedens mangfoldighedspolitik

I 2018 er ÅRL ændret med virkning for regnskabsåret 2020. Med lovændringen er indført en ny § 107 d, der udstikker reglerne om rapportering for mangfoldighed i ledelsens sammensætning, herunder alder, uddannelse, erfaring, køn mv.

Redegørelsen efter § 107 d i ÅRL skal omfatte en beskrivelse af virksomhedens mangfoldighedspolitik, der anvendes i forbindelse med sammensætningen af virksomhedens ledelse, for så vidt angår fx alder, køn eller uddannelses- og erhvervsmæssig baggrund. Redegørelsen skal indeholde oplysning om:

1) målene for mangfoldighedspolitikken,
2) hvordan mangfoldighedspolitikken er blevet gennemført, og
3) resultaterne af mangfoldighedspolitikken i rapporteringsperioden.

Omfattet er virksomheder, der har aktier optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land, når disse virksomheder overskrider minimum to af størrelsesgrænserne, som normalt definerer regnskabsklasse C (stor), dvs. balancesum over 156 mio. DKK, en nettoomsætning over 313 mio. DKK eller over 250 ansatte målt som gennemsnitligt antal fuldtidsbeskæftigede på årsplan. Hvis virksomheden udelukkende har obligationer noteret, kan virksomheden undlade af rapportere i henhold til ÅRL § 107 d. I praksis er der således alene tale om de større børsnoterede selskaber og i øvrigt også alle statslige aktieselskaber uanset størrelse.

Redegørelsen for virksomhedens mangfoldighedspolitik skal gives i henhold til ”følg eller forklar”-princippet, dvs. virksomheden skal enten beskrive sin mangfoldighedspolitik eller begrunde, hvorfor en sådan politik ikke er relevant. § 107 d kræver således ikke, at en virksomhed skal udarbejde en mangfoldighedspolitik, men såfremt virksomhedens ledelse ikke finder det relevant at udarbejde en sådan politik, er virksomheden forpligtet til at oplyse om og begrunde fravalget.

For virksomheder, der har udarbejdet en politik for mangfoldighed, skal det fremgå af redegørelsen, hvordan politikken anvendes i forbindelse med sammensætningen af virksomhedens ledelse for så vidt angår alder, køn, uddannelses- eller erhvervsmæssig baggrund mv. Dette indebærer, at redegørelsen skal indeholde oplysninger om, hvordan virksomhedens ledelse *"udvælges, udnævnes og evalueres"* på baggrund af opsatte målsætninger. Af lovbemærkningerne understreges det, at målsætningerne for virksomhedens mangfoldighed i ledelsen skal være målbare, om end det ikke er et lovkrav at fastsætte konkrete måltal.

Ved ledelsen forstås bestyrelse og direktion, og for de virksomheder, som har et tilsynsråd, skal redegørelsen også omfatte en beskrivelse af mangfoldighedspolitikken, der anvendes ved sammensætningen heraf. Redegørelsen skal endvidere suppleres med oplysninger om, hvordan politikken er blevet ført ud i livet, herunder oplysninger om opnåede resultater i regnskabsperioden. Såfremt der ændres i politikken, skal virksomheden oplyse om resultaterne af den politik, som var meldt ud i tidligere år, inklusive oplysninger om betydningen af den ændrede politik, jf. ÅRL's krav om, at årsrapporten skal udarbejdes efter kontinuitetsprincippet, § 13, stk. 2.

En virksomhed, der opfylder kravene efter § 99 b i sin redegørelse for mangfoldighed, kan undlade at rapportere særskilt herfor, så længe oplysningskravene i begge bestemmelser er opfyldt og ikke i strid med hinanden. Såfremt redegørelserne for kønsmæssig sammensætning og mangfoldighed i virksomhedens ledelse gives samlet, anbefales det, at dette tydeligt anføres med en passende overskrift. For virksomheder, som udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at de krævede oplysninger gives for koncernen som helhed, dog skal oplysninger om måltal, jf. ÅRL § 99 b, gives på selskabsniveau.

Som udgangspunkt skal redegørelsen for mangfoldighed i virksomhedens ledelse fremgå af ledelsesberetningen i årsrapporten. Som alternativ kan virksomheden vælge at nøjes med at medtage en henvisning til nøjagtigt, hvor på virksomhedens hjemmeside redegørelsen er offentligt tilgængelig. Der henvises i øvrigt til reglerne i afsnit 8.1.5.5 *Krav til offentliggørelse på virksomhedens hjemmeside.*

8.2.5 EU's taksonomiforordning, der stiller krav til virksomheder med over 500 medarbejdere og med værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked (EU/EØS PIE 500+)

Ud over årsregnskabslovens krav til rapportering om samfundsansvar og bæredygtighed omfattes danske EU PIE virksomheder med over 500 medarbejdere i 2021 af rapporteringskrav i henhold til EU's Taksonomiforordning.

Rapporteringskravene for de omfattede virksomheder fremgår alene af forordningens artikel 8, da Taksonomiforordningen sammen med Disclosureforordningen primært er målrettet den finansielle sektor og et formål om at sikre, at investeringer og finansielle produkter som lån og forsikringer betinges af, hvor grønne virksomheder er.

Konkret skal omfattede virksomheder opgøre, hvor stor en del af deres omsætning, omkostninger (OpEx) og årets investeringer (CapEx), der kan henføres til aktiviteter i to offentliggjorte annekser over aktiviteter, hvor EU skønner, der er potentiale for klimatilpasning og klimaforbedring. Yderligere fire annekser er under udarbejdelse i relation til beskyttelse af vandressourcer, cirkulær økonomi, forureningsforebyggelse og beskyttelse af biodiversitet. Disse forventes færdige i foråret 2022. Ikke alle brancher og virksomheder kan finde sine aktiviteter i de to eksisterende annekser, men vil i noget omfang kunne forventes omfattet med færdiggørelsen af de fire resterende.

Når virksomhederne har identificeret, hvilke aktiviteter, der er relevante for dem at gøre brug af til opdeling af omsætning, OpEx og CapEx, skal de anføre i ledelsesberetningen, hvor store procentdele af de tre KPI'er, der så er relevante i en taksonomisammenhæng, og hvilke der ikke er.

For at kunne beskrive den taksonomirelevante del som grøn, er der for hver aktivitet særlige kriterier i annekserne, der skal være opfyldt, ligesom man skal vurdere, at opfyldelse af et mål ikke forværrer status på de øvrige fem EU-mål for bæredygtighed (princip om Do No Significant Harm, DNSH). Dertil skal virksomheden redegøre for efterlevelse af FN's Guiding Principles for menneskerettigheder, efterlevelse af et antal ILO-konventioner (International Labor Organisation) og OECD's retningslinjer for ansvarlig virksomhedsdrift. Når alle disse mange krav er opfyldt, kan virksomheden sige, at den taksonomirelevante del af omsætning, OpEx og CapEx er grøn.

Det er således EU's ambition entydigt at definere, hvad "grøn" betyder for ca. 70 % af EU PIE 500+ virksomhederne, så kapitalen kan bruge denne benchmark som vejledning til at finde de investeringsmål med størst bæredygtighedspotentiale.

Forordningen trådte i kraft den 6. juli 2021 og gælder således for årsrapporter for 2021. Dog er kravene for 2021 rapporteringen lempet, så virksomhederne i 2021 alene skal redegøre for procentandele af de tre KPI'er, der er taksonomirelevante, og hvilke der ikke er. Den fulde screening mod status som grøn skal først gennemføres for 2022 og fremadrettet.

EU PIE 500+ virksomheder, der ikke kan finde relevante aktiviteter i de foreliggende tekniske annekser, er fortsat forpligtede til at rapportere i henhold til Taksonomiforordningens artikel 8, men må redegøre for deres status som ikke omfattede, hvorfor anførte procentdele af omsætning, OpEx og CapEx er nul, ligesom deres potentielt grønne andel vil være det i 2022. Det er derfor vigtigt at bemærke, at ikke omfattede virksomheder alene ikke omfattes af forordningen, men at dette forhold ikke betyder, deres indsats for bæredygtighed er ligegyldig.

8.3 Ledelsesberetning efter de internationale regnskabsstandarder

De internationale regnskabsstandarder stiller i dag ikke krav om en ledelsesberetning som en særskilt bestanddel af årsrapporten. Derfor finder ÅRL krav til ledelsesberetningen, som beskrevet i afsnit 8.1 *ÅRL*, også anvendelse for en IFRS-aflægger via IFRS-bekendtgørelsen.

IASB har i 2010 udgivet en ikke-bindende guideline "IFRS Practice Statement 1: Management commentary" om præsentation af ledelsesberetningen. Der er således ikke tale om en egentlig IFRS-standard, men alene en anbefaling. Senest har IASB i 2021 udsendt et diskussionspapir, hvor der foreslås ændringer til IFRS Practice Statement 1.

I ledelsesberetningen angives information, der ledsager det finansielle regnskab som en del af virksomhedens finansielle rapportering. Ledelsesberetningen forklarer hovedtendenserne og de underliggende forhold for udviklingen, resultatet samt virksomhedens forretningsmæssige stilling pr. balancedagen. Ledelsesberetningen skal også forklare de forhold, som forventes at påvirke virksomhedens fremtidige udvikling, resultat og stilling.

Practice Statement giver ikke en detaljeret regulering af indholdet i ledelsesberetningen, men angiver i stedet formål og overordnede principper for udarbejdelsen af beretningen. Det er samtidig frivilligt for virksomhederne, om de vil anvende anbefalingen. Hvis virksomheden imidlertid anvender anbefalingen, kan virksomheden kun anføre, at den opfylder bestemmelserne, hvis alle bestemmelserne anvendes, og virksomheden på denne måde følger IFRS Practice Statement.

Formålet med ledelsesberetningen er:

- at give brugere af årsrapporten en kontekst for årsrapporten og at forklare ledelsens syn på, hvad der er sket, herunder både positive og negative forhold samt hvorfor det skete, og hvordan det påvirker virksomhedens fremtid
- at understøtte og supplere årsrapporten med kommunikation af information om virksomhedens ressourcer, krav mod virksomheden samt transaktioner og andre begivenheder, som påvirker årsrapporten
- at forklare hovedtendenser og faktorer, som sandsynligvis påvirker virksomhedens fremtidige præstationer, position og vækst. På denne baggrund skal både fortid, nutid og fremtid behandles.

Ledelsesberetningen skal indeholde information, som brugerne af årsrapporten kan benytte til at vurdere virksomhedens præstationer og ledelsens handlinger med henblik på at leve op til de besluttede strategier og planer for fremdrift.

Ledelsesberetningen omfatter typisk:

- Virksomhedens risici, strategier til at styre risiciene samt effektiviteten af disse strategier
- Hvordan ressourcer, som ikke fremgår af årsrapporten, kan påvirke virksomhedens forretning
- Hvordan ikke-finansielle faktorer har påvirket den præsenterede information i årsrapporten.

I den fremadrettede del af ledelsesberetningen skal ledelsen kommunikere, i hvilken retning den forventer, virksomheden bevæger sig. Denne information forudsiger ikke fremtiden. Derimod præsenteres ledelsens mål og strategier til opnåelse heraf. Fremtidig information bliver vigtig, når ledelsen er bevidst om trends, usikkerheder og andre faktorer, som kan påvirke virksomhedens likviditet, kapitalressourcer, indtægter og resultatet af virksomhedens forretning. Informationen skal fokusere på, hvordan disse forhold ændres i fremtiden, og hvorfor de ændres, set i lyset af tidligere og nuværende perioders resultat. Endvidere skal ledelsens vurdering af fremtiden inkluderes. Derudover bør ledelsen følge op på tidligere udtalelser om fremtiden i tidligere årsrapporter og forklare realiserede afvigelser i forhold til disse forventninger.

Der er kun få krav til præsentationen af ledelsesberetningen, da den i høj grad vil være afhængig af virksomhedens art og forretning samt af den lovgivning, som virksomheden er underlagt. Ledelsesberetningen skal præsenteres med fokus på de vigtigste informationer og i overensstemmelse med årsrapporten. Det skal sikres, at den er klar og ligefrem samt ikke indeholder for store mængder opremsninger af regnskabsdata.

Indeholder regnskabet segmentoplysninger, skal ledelsesberetningen segmenteres på tilsvarende vis. Kopiering af informationer fra noterne og generisk information, der ikke relaterer sig til den enkelte virksomheds praksis og forhold, bør undgås, ligesom ikke-væsentlig information skal udelades, da denne gør det vanskeligt at finde frem til den betydningsfulde information.

I Practice Statement angives, at ledelsesberetningen – for at kunne opfylde formålet – skal indeholde følgende elementer:

- Virksomhedens art, herunder
  - hvilken branche virksomheden opererer i
  - væsentlige markeder og konkurrencesituation
  - væsentlige eksterne faktorer, der kan påvirke virksomheden
  - væsentlige produkter, services, processer og distributionsmetoder
  - virksomhedens struktur og forretningsmodel.
- En beskrivelse af ledelsens mål og de strategier, der er implementeret for at nå målene
- En beskrivelse af de væsentligste ressourcer, risici og relationer
- En beskrivelse af de opnåede finansielle og ikke-finansielle resultater, hvor gode disse kan forventes at afspejle fremtidige resultater samt ledelsens vurdering af fremtidsudsigterne
- En beskrivelse af de vigtigste mål og de indikatorer, som virksomhedens ledelse bruger til at vurdere og styre opnåelsen af disse mål.

I modsætning til de danske regler tages ikke afsæt i det samme sæt af kvalitative karakteristika ved udarbejdelse af ledelsesberetningen som ved udarbejdelse af det finansielle regnskab. Principperne og de kvalitative karakteristika i relation til ledelsesberetningen er i henhold til IASB's begrebsramme:

- Ledelsesberetningen skal uddybe og supplere det finansielle regnskab.
- Ledelsesberetningen skal angive ledelsens vurderinger.
- Ledelsesberetningen skal være fremadrettet.
- Ledelsesberetningen skal være forståelig, relevant og støtte investorerne i deres beslutningstagen, neutral og sammenlignelig over tid.

En central del af en ledelsesberetning – også efter ovenstående guideline – er at kommentere på de KPI'er, der opstilles i virksomheden. Det er således ikke tilstrækkeligt blot at kommentere på resultatopgørelsens tal. I praksis kommenteres ofte på segmentoplysningerne, eftersom de i høj grad udtrykker en del af den virkelighed, som virksomheden styres efter.

9. Koncernregnskab

Bestemmelserne om koncernregnskab findes i ÅRL §§ 5, 7, 17, 18, 22, 53-55, 78, 78 a, 87, 102 og 109-128 a (kapitel 13) samt IAS 28, IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12.

Dette afsnit omhandler alene den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i koncernregnskabet, herunder konsolidering. Den regnskabsmæssige behandling af kapitalandele i modervirksomhedens årsregnskab fremgår særskilt af afsnit 4.7 *Kapitalandele i dattervirksomheder, kapitalinteresser, associerede virksomheder og fællesledede arrangementer.*

Ved en koncern forstås en sammenslutning af en gruppe af virksomheder, der juridisk set er selvstændige enheder, men som økonomisk set udgør en enhed.

Brugere af årsrapporten for modervirksomheden i en koncern har sædvanligvis behov for information om aktiver og forpligtelser, den finansielle stilling samt resultatet for koncernen som helhed. Dette behov opfylder koncernregnskabet. Det giver samme økonomiske oplysninger for koncernen, som årsregnskabet giver for en enkelt virksomhed, uden hensyntagen til de retlige grænser mellem de enkelte juridiske enheder.

9.1 Koncernregnskab efter ÅRL

ÅRL's kapitel 13 og 14 omhandler reglerne for udarbejdelse af koncernregnskaber. Derudover finder ÅRL's bestemmelser om enkelte poster i resultatopgørelsen og balancen samt de almindelige bestemmelser om opstilling af årsregnskaber tilsvarende anvendelse i koncernregnskaber.

9.1.1 Pligt til at aflægge koncernregnskab

Det er en modervirksomheds pligt at udarbejde et koncernregnskab, hvis denne er omfattet af ÅRL, medmindre en af undtagelsesbetingelserne er opfyldt.

En koncern, en modervirksomhed og bestemmende indflydelse defineres efter ÅRL, jf nedenstående tabel. Sidstnævnte er relevant for at vurdere, hvorvidt der er tale om en dattervirksomhed og dermed, hvorvidt der er tale om en virksomhed, der skal konsolideres i koncernregnskabet.

Definition på en koncern

En modervirksomhed og alle dens dattervirksomheder.

Definition på en modervirksomhed

En virksomhed, som har bestemmende indflydelse over en eller flere dattervirksomheder.

En dattervirksomhed kan kun have én direkte modervirksomhed. Hvis flere virksomheder opfylder et eller flere af kriterierne for at have bestemmende indflydelse, er det alene den virksomhed, som faktisk kan udøve den bestemmende indflydelse til at styre virksomhedens økonomiske og driftsmæssige beslutninger, der anses for at være modervirksomhed.

Definition på bestemmende indflydelse

Bestemmende indflydelse er beføjelsen til at styre en dattervirksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger.

Bestemmende indflydelse i forhold til en dattervirksomhed foreligger, når modervirksomheden direkte eller indirekte gennem en dattervirksomhed ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i en virksomhed, medmindre det i særlige tilfælde klart kan påvises, at et sådant ejerforhold ikke udgør bestemmende indflydelse.

Ejer en modervirksomhed ikke mere end halvdelen af stemmerettighederne i en virksomhed, foreligger der bestemmende indflydelse, hvis modervirksomheden har:

- råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer,
- beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i en virksomhed i henhold til en vedtægt eller aftale,
- beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og
- dette organ besidder den bestemmende indflydelse på virksomheden, eller
- råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ
- og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over virksomheden.

Eksistensen og virkningen af potentielle stemmerettigheder, herunder tegningsretter og købsoptioner af kapitalandele, som aktuelt kan udnyttes eller konverteres, skal tages i betragtning ved vurderingen af, om en virksomhed har beføjelse til at styre en anden virksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger.

Ved opgørelsen af stemmerettigheder i en dattervirksomhed ses der bort fra stemmerettigheder, som knytter sig til kapitalandele, der besiddes af dattervirksomheden selv (egne aktier) eller dens dattervirksomheder.

Koncernen skal eksistere på balancedagen

Hvorvidt der eksisterede en koncern på balancedagen, er afgørende for, om der skal aflægges et koncernregnskab. Er koncernen ophørt i året, fx fordi den sidste dattervirksomhed er solgt fra, skal der ikke aflægges et koncernregnskab. Det skyldes, at der ikke på balancedagen eksisterer en koncern, og at der dermed ikke fremadrettet er et behov for tilsvarende overblik.

Eksempel: Afhændelse af dattervirksomheder

En modervirksomhed, som har kalenderårsregnskab, har i december 20x0 afhændet alle dens dattervirksomheder.

Er modervirksomheden koncernregnskabspligtig?

Løsning

Koncernregnskabspligten, herunder definitionen på en modervirksomhed, afgøres på baggrund af forholdene på balancedagen. En virksomhed, der i årets løb har afhændet alle sine dattervirksomheder, er derfor ikke længere en modervirksomhed. Det betyder, at virksomheden ikke skal aflægge et koncernregnskab for 20x0.

Hvis dattervirksomhederne i stedet var afhændet i januar 20x1, men før tidspunktet for aflæggelsen af regnskabet for 20x0, skal der fortsat udarbejdes et koncernregnskab for 20x0.

Regnskabsklasse – modervirksomheden er pligtig til at aflægge koncernregnskab

Koncernregnskaber skal følge reglerne for regnskabsklasse C, medmindre modervirksomheden skal følge reglerne for regnskabsklasse D. I disse tilfælde skal koncernregnskabet ligeledes aflægges efter regnskabsklasse D. Efter hvilken regnskabsklasse, modervirksomhedsregnskabet skal aflægges, afhænger ikke af koncernens størrelse, men af modervirksomhedens størrelse, isoleret. Uanset størrelse skal moderselskabsregnskabet dog altid i det mindste følge reglerne i regnskabsklasse C.

Er det en virksomhed, der selv er i regnskabsklasse B eller mellemstor C, men er modervirksomhed for en stor koncern, skal koncernregnskabet aflægges efter reglerne for store virksomheder i regnskabsklasse C. Modervirksomhedens eget årsrregnskab kan dog i dette tilfælde aflægges efter reglerne i regnskabsklasse mellemstor C.

Regnskabsklasse – modervirksomheden er ikke pligtig til at aflægge koncernregnskab

Er en modervirksomhed ikke pligtig til at aflægge et koncernregnskab, fordi det fx indgår i et højereliggende koncernregnskab, jf. ÅRL § 112, skal modervirksomhedens regnskabsklasse vurderes ud fra modervirksomhedens egne forhold.

Regnskabsklasse – modervirksomheden aflægger frivilligt koncernregnskab

En modervirksomhed, der aflægger et frivilligt koncernregnskab, kan aflægge koncernregnskabet efter reglerne for regnskabsklasse B. Undtagelsen gælder kun, hvis koncernen er undtaget fra at aflægge koncernregnskab, jf. ÅRL § 110, og dermed ikke overskrider størrelsesgrænserne for regnskabsklasse B.

Overblik over, hvordan regnskabsklasser afgøres i en koncern

Efter hvilken regnskabsklasse modervirksomheds- og koncernregnskabet skal aflægges, kan illustreres på følgende måde:

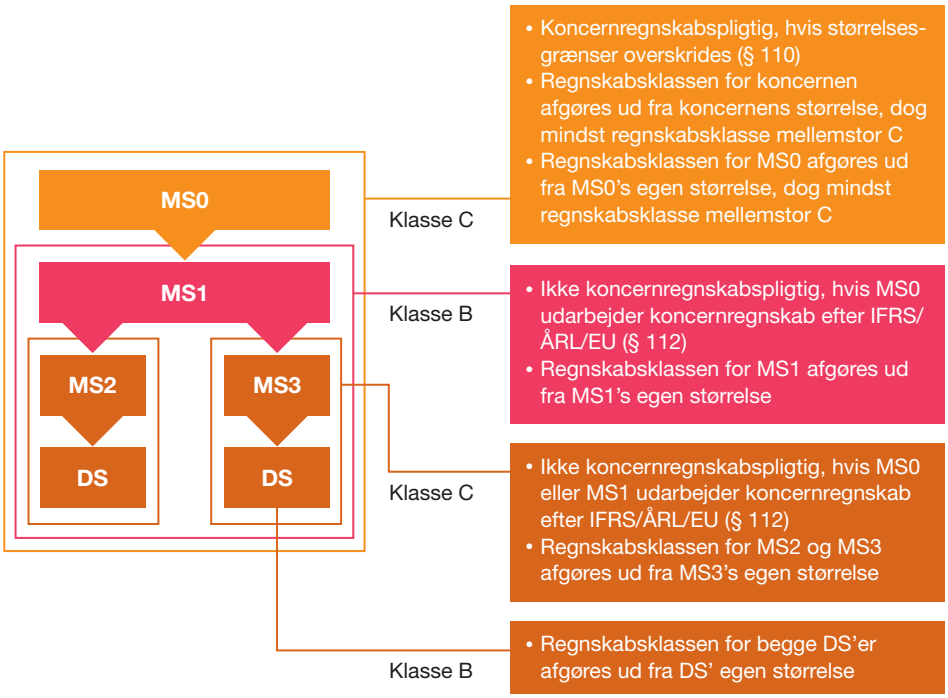

Størrelsesgrænser – to metoder til at afgøre, hvorvidt der skal udarbejdes et koncernregnskab

Når det skal afgøres, hvorvidt der skal aflægges et koncernregnskab og hvilken regnskabsklasse, der i givet fald skal aflægges koncernregnskab efter, skal de almindelige regler for fastlæggelse af størrelsesgrænserne følges. I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at finansielle indtægter og indtægter fra investeringsvirksomhed skal medregnes i opgørelsen af nettoomsætningen, hvis indtægterne mindst svarer til nettoomsætningen. Der henvises til afsnit 3.2 *ÅRL's anvendelsesområde, regnskabsklasser og årsrapportens bestanddele,* hvor dette er nærmere beskrevet.

Inden størrelsesgrænserne opgøres, skal det besluttes, om størrelsesgrænserne opgøres før eller efter elimineringer. Det skyldes, at der frit kan vælges mellem en af følgende to metoder som et valg af anvendt regnskabspraksis:

- Metode 1: Summen af alle koncernvirksomhederne efter eliminering af koncerninterne transaktioner, mellemværender og udligning af kapitalandele i dattervirksomheder mv., eller
- Metode 2: Summen af alle koncernvirksomhederne før elimering af koncerninterne transaktioner, mellemværender og udligning af kapitalandele i dattervirksomheder mv. – størrelsesgrænserne for nettoomsætning og balancesum øges til gengæld med 20 %.

Vælges metode 2, skal man være opmærksom på, at hverken koncerninterne transaktioner som fx omsætning, mellemværender, kapitalandele i dattervirksomheder mv. må elimineres. Det betyder i praksis, at der er risiko for, at nettoomsætningen og balancesummen kan blive langt højere, end hvis der anvendes konsoliderede tal efter eliminering.

Den valgte metode til at opgøre størrelsesgrænserne udgør et valg af anvendt regnskabspraksis og skal derfor anvendes konsekvent.

Undtagelser fra at aflægge koncernregnskab

Der eksisterer følgende muligheder for at undlade at udarbejde og offentliggøre et koncernregnskab:

Koncernens størrelse (kan ikke anvendes af børsnoterede virksomheder)	**Underkoncern** (kan ikke anvendes af børsnoterede virksomheder)	**Moderselskabet er en erhvervsdrivende fond**
Må ikke overskride to af størrelsesgrænserne for klasse B i to på hinanden følgende år (§ 110)	Modervirksomheden er selv dattervirksomhed, og modervirksomhed aflægger koncernregnskab (§ 112)	En af dattervirksomhederne udarbejder koncernregnskab, og en række andre betingelser er opfyldt (§ 111)

De ovennævnte undtagelsesmuligheder gennemgås nedenfor.

Koncernens størrelse ***(kan ikke anvendes af børsnoterede virksom-heder)*** **ÅRL § 110**	Modervirksomheder kan undlade at udarbejde koncernregnskab, hvis hverken modervirksomheden eller ingen af modervirksomhedens dattervirksomheder er omfattet af regnskabsklasse D, og koncernvirksomhederne på balancetids-punktet tilsammen ikke overskrider to af følgende størrelser: • En balancesum på 44 mio. DKK • En nettoomsætning på 89 mio. DKK • Et gennemsnitligt antal heltidsbeskæftigede i løbet af regnskabsåret på 50. Muligheden for at anvende – eller til at udtræde af – denne undtagelses-bestemmelse ændres først, når koncernen i to på hinanden følgende år har overskredet – eller ikke længere overskrider – to af de tre størrelsesgrænser. Til at afgøre, hvorvidt der skal udarbejdes et koncernregnskab, kan der frit vælges mellem en af følgende to metoder. Det forudsættes, at den valgte metode skal anvendes konsekvent og ikke ændres fra år til år. • Metode 1: Summen af alle koncernvirksomhederne efter eliminering af koncerninterne transaktioner, mellemværender og udligning af kapitalandele i dattervirksomheder mv., eller • Metode 2: Summen af alle koncernvirksomhederne før elimering af koncern-interne transaktioner, mellemværender og udligning af kapitalandele i datter-virksomheder mv. - størrelsesgrænserne for nettoomsætning og balancesum øges til gengæld med 20 %. Nyetablerede koncerner kan ikke anvende undtagelsen om, at størrelses-grænserne skal være overskredet i to på hinanden følgende år. Overskrides størrelsesgrænserne allerede i første år, skal der udarbejdes et koncernregn-skab for en nyetableret koncern. Vær opmærksom på, at det første år, hvor modervirksomheden bliver pligtig til at aflægge koncernregnskab, er der krav om, at koncernregnskabet indeholder sammenligningstal. Der gælder dog undtagelser for fx hoved- og nøgletals-oversigten.

Under-koncern *(kan ikke anvendes af børsnoterede virksom-heder)*

Den højere modervirk-somhed er beliggende inden for EU-/EØS-land

ÅRL § 112, stk. 1 og 3

Hvis modervirksomheden selv er en dattervirksomhed af en modervirksomhed, der henhører under lovgivningen i et EU-land eller i et andet land, hvormed EU har indgået aftale (EØS-landene), og den højere modervirksomhed lever op til nedenstående krav, kan modervirksomheden i underkoncernen undlade at udarbejde et koncernregnskab.

1) Den højere modervirksomhed:
   - besidder mindst 90 % af kapitalandelene i den lavere modervirksomhed, og minoritetsdeltagerne over for denne modervirksomheds øverste ledelse har godkendt, at den ikke aflægger koncernregnskab, eller
   - besidder mindre end 90 % af kapitalandelene i den lavere modervirksom-hed, og dennes øverste ledelse ikke senest seks måneder før regnskabs-årets udløb fra minoritetsdeltagere, der ejer mindst 10 % af virksomheds-kapitalen, har modtaget krav om aflæggelse af koncernregnskab, og

2) Den højere modervirksomhed udarbejder koncernregnskab og konsolideret ledelsesberetning i overensstemmelse med lovgivningen i den medlems-stat, hvortil den højere modervirksomhed henhører. Koncernregnskabet er revideret af personer, der er autoriseret i medfør af denne medlemsstats lov-givning.

   Anvendelse af denne undtagelse kræver, at den lavere modervirksomheds eget regnskab og dens dattervirksomheders regnskaber ved fuld konsoli-dering indgår i koncernregnskabet for den højere modervirksomhed. Herud-over kræves det, at den lavere modervirksomhed i sit årsregnskab oplyser, at den i medfør af ÅRL § 112 har undladt at udarbejde koncernregnskab samt oplyser navn, hjemsted og CVR-nummer eller registreringsnummer for den højere modervirksomhed.

   Endelig skal den lavere modervirksomhed indsende en kopi af den højere modervirksomheds koncernregnskab sammen med sin egen årsrapport til ERST. Dermed kan der ikke udarbejdes og indsendes regnskab for den lavereliggende modervirksomhed, før den overliggende modervirksomhed har offentliggjort sit regnskab. Det er dog PwC's vurdering, at årsrappor-ten for den lavereliggende modervirksomhed kan godkendes af ledelsen, før årsrapporten for den overliggende modervirksomhed er offentliggjort. Forudsætningen herfor er, at årsrapporten for den højereliggende moder-virksomhed foreligger godkendt og underskrevet af den højereliggende modervirksomheds ledelse.

Under-koncern ***(kan ikke anvendes af børsnotere-de virksom-heder)*** **Den højere modervirk-somhed er beliggende uden for EU-/EØS-land** **ÅRL § 112, stk. 2 og 3**	Selvom den højere modervirksomhed ikke henhører under lovgivningen i et EU-land eller i et andet land, hvormed EU har indgået aftale (EØS-landene), kan den underliggende modervirksomhed alligevel i visse tilfælde undlade at udarbejde koncernregnskab. Det forudsætter, at: 1) den lavere modervirksomheds øverste ledelse ikke senest seks måneder før regnskabsårets udløb fra minoritetsdeltagere har modtaget krav om aflæggelse af koncernregnskab, og 2) den højere modervirksomhed udarbejder koncernregnskab, og hvor relevant konsolideret ledelsesberetning i overensstemmelse med EU's regnskabs-direktiv (for konsoliderede årsregnskaber) eller efter regler, der i det mindste er ligeværdige med reglerne for konsoliderede regnskaber i det nævnte direktiv med senere ændringer, og 3) koncernregnskabet er revideret af personer, der er autoriseret i medfør af den nationale lovgivning, hvorunder den højere modervirksomhed henhører. Koncernregnskaber, udarbejdet efter de internationale regnskabsstandarder (IFRS) eller efter reglerne i landene USA, Kina, Sydkorea, Canada og Japan anses for at opfylde kravet om ligeværdighed med reglerne for konsoliderede årsregnskaber i EU's regnskabsdirektiv. Anvendelse af denne undtagelse kræver, at den lavere modervirksomheds eget regnskab og dens dattervirksomheders regnskaber ved fuld konsolidering indgår i koncernregnskabet for den højere modervirksomhed. Herudover kræves det, at den lavere modervirksomhed i sit årsregnskab oplyser, at den i medfør af ÅRL § 112 har undladt at udarbejde koncernregnskab samt oplyser navn, hjemsted og CVR-nummer eller registreringsnummer for den højere moder-virksomhed. Endelig skal den lavere modervirksomhed indsende en kopi af den højere modervirksomheds koncernregnskab sammen med sin egen årsrapport til ERST. Dermed kan der ikke udarbejdes og indsendes regnskab for den la-vereliggende modervirksomhed, før den overliggende modervirksomhed har offentliggjort sit regnskab. Det er dog PwC's vurdering, at årsrapporten for den lavereliggende modervirksomhed kan godkendes af ledelsen, før årsrappor-ten for den overliggende modervirksomhed er offentliggjort. Forudsætningen herfor er, at årsrapporten for den højereliggende modervirksomhed foreligger godkendt og underskrevet af den højereliggende modervirksomheds ledelse.

Modervirksomhed er en erhvervsdrivende fond **ÅRL §111**	En modervirksomhed, der er en erhvervsdrivende fond, kan undlade at udarbejde koncernregnskab, hvis: • fonden kun har én dattervirksomhed, og • fonden selv kun i begrænset omfang udøver erhvervsaktiviteter, og • fonden, bortset fra konvertible gældsbreve og ikke-betalt udbytte eller udlodning, har tilgodehavender hos eller har stillet sikkerhed for dattervirksomheden. Alternativt kan en modervirksomhed, der er en erhvervsdrivende fond, undlade at udarbejde koncernregnskab, hvis: • fonden har flere dattervirksomheder, og en af disse udarbejder et koncernregnskab, hvori den erhvervsdrivende moderfond er udeladt, og • koncernregnskabet er udarbejdet efter ÅRL, regnskabsdirektivet eller regler, der i det mindste er ligeværdige med reglerne for konsoliderede årsregnskaber i det nævnte direktiv, og det er revideret af personer, der er autoriseret hertil i medfør af den nationale lovgivning, hvorunder dattervirksomheden, der har udarbejdet koncernregnskabet, henhører, og • fonden selv kun i begrænset omfang udøver erhvervsaktiviteter, og • fonden bortset fra konvertible gældsbreve og ikke-udbetalt udbytte eller udlodning, ikke har tilgodehavender hos eller har stillet sikkerhed for en af dattervirksomhederne, • det oplyses i fondens årsrapport, at fonden i medfør af denne undtagelse har undladt at udarbejde koncernregnskab, og • fonden til ERST indsender det ovenfor nævnte reviderede koncernregnskab sammen med sin egen årsrapport. Koncernregnskaber, udarbejdet efter de internationale regnskabsstandarder (IFRS) eller efter reglerne i landene USA, Kina, Sydkorea, Canada og Japan, anses for at opfylde kravet om ligeværdighed med reglerne for konsoliderede årsregnskaber i EU's regnskabsdirektiv.

Frivillig aflæggelse af et koncernregnskab

Udarbejdes og offentliggøres et koncernregnskab, til trods for at det kan undlades, og anvendes det ikke udelukkende til virksomhedens eget brug, skal koncernregnskabet udarbejdes i henhold til ÅRL's regler. Det er her bl.a. en forudsætning, at kapitalandele i associerede virksomheder i koncernregnskabet indregnes og måles efter indre værdis metode.

Til gengæld må koncernregnskabet udarbejdes efter regnskabsklasse B, hvis modervirksomheden kan undlade at udarbejde koncernregnskabet på grund af koncernens størrelse, jf ÅRL § 110.

Kravet om et IFRS-koncernregnskab afhænger af reglerne i ÅRL

For virksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS, gælder det, at det skal afgøres efter ÅRL, hvorvidt der skal aflægges koncernregnskab. Det betyder, at hvis virksomheden efter reglerne i ÅRL, fx grundet størrelse, er undtaget fra at aflægge koncernregnskab, kan virksomheden nøjes med at aflægge en IFRS-årsrapport, kun bestående af moderselskabsregnskabet, uanset at IFRS' betingelser for at undlade udarbejdelse af koncernregnskab ikke er opfyldt.

9.1.2 Omfattet af konsolideringen

Som udgangspunkt skal alle dattervirksomheder konsolideres i koncernregnskabet. Der eksisterer dog en række undtagelser for at holde én eller flere dattervirksomheder ude af konsolideringen og dermed koncernregnskabet. Undtagelserne kan illustreres således:

Likvidation/ andre hindringer	Manglende oplysninger	Datter-virksomhed skal sælges	Erhvervs-drivende moderfond med begrænset erhvervs-aktivitet	Uvæsent-lighed
Væsentlige restriktioner (§ 114, stk. 2, nr. 1)	Nødvendige oplysninger utilgængelige mv. (§ 114, stk. 2, nr. 2)	Hvis ikke tidligere indgået i kon-solidering og besiddes med henblik på salg (§ 114, stk. 2, nr. 3)	Hvis moder-fonden ud over udbytte mv. ikke har tilgodehavende eller stillet sikkerhed for døtre (§ 114, stk. 2, nr. 4)	Der vil typisk være tale om ”hvilende selskaber” (§ 13)

I det følgende skema har vi beskrevet disse undtagelsesmuligheder mere detaljeret.

Likvidation/ andre hindringer **ÅRL § 114, stk. 1, nr. 1**	En dattervirksomhed kan udeholdes, hvis betydelige og vedvarende hindringer i væsentlig grad begrænser modervirksomhedens udøvelse af sine rettigheder over dattervirksomhedens aktiver eller ledelse. Vær opmærksom på, at der skal være tale om udefrakommende hindringer som fx konkursbehandling eller hindringer af politisk eller finansiel art, hvorimod selvskabte hindringer eller passivitet ikke berettiger til anvendelse af bestemmelsen. En sådan hindring vil i sig selv ofte medføre, at modervirksomheden ikke længere kan siges at kontrollere virksomheden. Dermed er virksomheden ikke længere en dattervirksomhed. Eksempelvis gennemføres en rekonstruktion på vegne af kreditorerne. En solvent likvidation vil ikke være omfattet, da likvidator udfører sit hverv på vegne af ejerne.

Manglende oplysninger **ÅRL § 114, stk. 2, nr. 2**	Dattervirksomheden kan også udeholdes, hvis nødvendige oplysninger om dattervirksomheden ikke kan indhentes inden for en rimelig frist eller uden uforholdsmæssigt store omkostninger. Anvendelse af denne undtagelsesbestemmelse bør begrænses mest muligt. Det bør så vidt muligt overvejes i stedet at basere koncernregnskabet på skønnede tal for den pågældende dattervirksomhed.
Dattervirksomhed skal sælges **ÅRL§ 114, stk. 2, nr. 3**	En dattervirksomhed, som skal sælges, kan udeholdes af konsolideringen, hvis: • dattervirksomheden alene er erhvervet med salg for øje, og • ikke tidligere har indgået i konsolideringen. Af lovens forarbejder fremgår det, at undtagelsen med at udeholde en dattervirksomhed fra konsolideringen, under henvisning til en hensigt om videresalg, alene kan benyttes, hvis det på erhvervelsestidspunktet er klart, at besiddelsen er kortvarig, dvs. i hvert fald ikke længere tid end et til to år.
Erhvervsdrivende moderfond med begrænset erhvervsaktivitet **ÅRL § 114, stk. 2, nr. 4**	Denne regel omfatter en erhvervsdrivende moderfond, der selv kun i begrænset omfang udøver erhvervsaktiviteter og ikke, bortset fra konvertible gældsbreve og ikke-udbetalt udbytte, har tilgodehavender hos eller har stillet sikkerhed for nogen af sine dattervirksomheder. En moderfond, som fx driver almennyttige aktiviteter (fx museumsdrift) og samtidig udlejer tilstødende lokaler til museumsbygningerne, vil betragtes at have begrænset erhvervsaktivitet og kan derfor udeholdes af konsolideringen. Reglen i § 114, stk. 2, nr. 4, tilgodeser de tilfælde, hvor erhvervsaktiviteterne drives i dattervirksomheder ejet af moderfonden. I disse tilfælde kan moderfonden holdes ude af konsolideringen, hvis moderfonden hverken direkte eller indirekte deltager i dattervirksomhedernes erhvervsaktiviteter. Det betyder også, at moderfonden ikke: • må låne penge ud til dattervirksomhederne ud over ved konvertible gældsbreve og tilgodehavende udbytte eller • må stille sikkerhed for dattervirksomhederne.
Uvæsentlighed **ÅRL § 13**	Muligheden for at udeholde uvæsentlige dattervirksomheder fra konsolidering fremgår ikke direkte af ÅRL's tekst. Det følger af det generelle væsentlighedsprincip i § 13, stk. 1, nr. 3, hvorefter alle forhold, der ikke er ubetydelige, skal indgå i årsrapporten. Vurdering af, om den eller de udeholdte dattervirksomheder er uvæsentlige, skal ses i forhold til det konsoliderede koncernregnskab eksklusive øvrige udeholdte virksomheder. Denne bestemmelse er primært relevant for hvilende virksomheder.

Hvis alle dattervirksomheder kan udeholdes af konsolideringen som følge af en af undtagelserne ovenfor, vil modervirksomheden være undtaget fra pligten til at aflægge koncernregnskab.

Eksempel: Midlertidig besiddelse

En virksomhed besidder 30 % af en anden virksomhed. Den pågældende virksomhed anses som en associeret virksomhed, og virksomheden besidder ikke (andre) dattervirksomheder. Inden balancedagen erhverver virksomheden yderligere 25 %. Virksomheden overgår i den forbindelse fra at være en associeret virksomhed til at være en dattervirksomhed. Denne yderligere aktiepost har virksomheden dog til hensigt at sælge igen. Formålet med besiddelsen er derfor midlertidigt.

Er det muligt at undlade konsolidering af den pågældende dattervirksomhed, når det kun er de yderligere 25 %, som er en midlertidig besiddelse?

Løsning

En formålsfortolkning af ÅRL § 114, stk. 2, nr. 3, fører til, at virksomheden kan udeholdes fra konsolideringen, og virksomheden er dermed ikke koncernregnskabspligtig. Det betyder, at bestemmelsen finder anvendelse, selvom virksomheden ikke har til hensigt at sælge hele dattervirksomheden, men alene så stor en portion, at virksomheden ikke længere kan anses som en dattervirksomhed.

Undtagelsen er imidlertid kun gældende under ÅRL. Efter IFRS skal dattervirksomheden konsolideres. Opfyldes betingelserne i IFRS 5 om aktiver i midlertidig besiddelse, præsenteres aktiverne henholdsvis forpligtelserne i én linje under henholdsvis aktiver og forpligtelser, men her vil der dog være tale om hele aktieposten og ikke kun en andel heraf.

Eksempel: Dattervirksomhed er gået konkurs

En dattervirksomhed er gået konkurs i perioden mellem koncernens balancedag og datoen for regnskabsaflæggelsen. I de sidste måneder af regnskabsåret blev der forhandlet med kreditorerne om en samlet løsning. Kontrollen med dattervirksomheden er ved konkursens indtræden overgået til kuratoren, som har givet udtryk for, at modervirksomheden ikke kan forvente at modtage en rapportering fra dattervirksomheden.

Skal dattervirksomheden under konkurs medtages i modervirksomhedens konsolidering?

Løsning

Kontrollen med dattervirksomheden er først overgået til kuratoren efter balancedagen. Det betyder, at dattervirksomheden som udgangspunkt skal medtages i konsolideringen. ÅRL indeholder dog en række undtagelsesmuligheder. ÅRL § 114, stk. 2, nr. 1, giver mulighed for at undlade konsolidering, hvis betydelige og vedvarende hindringer i væsentlig grad begrænser modervirksomhedens udøvelse af sine rettigheder over dattervirksomhedens aktiver eller ledelse. Disse hindringer er dog først opstået efter balancedagen, da modervirksomheden stadig havde kontrollen under rekonstruktionsbehandlingen.

ÅRL § 114, stk. 2, nr. 2, giver mulighed for at undlade konsolidering, hvis de nødvendige oplysninger ikke kan indhentes inden for en rimelig frist eller uden uforholdsmæssigt store omkostninger. Denne bestemmelse kan medføre, at dattervirksomheden kan udeholdes af konsolideringen, hvis det ikke på et tilstrækkeligt pålideligt grundlag er muligt at estimere tallene fra dattervirksomheden, som skal indgå i konsolideringen.

Undtagelsen er kun gældende under ÅRL. Efter IFRS skal dattervirksomheden konsolideres.

Eksempel: Struktureret enhed – ejendomsselskab, der besiddes med henblik på salg

En ejendomsudvikler indgår en aftale med en bank om at købe et selskab, som besidder en større investeringsejendom for 500 TDKK. Ejendommen er finansieret af banken med et lån på 80 mio DKK. Ejendomsudvikleren skal udvikle ejendommen med henblik på salg. Ejendomsudvikleren får en procentdel af salgssummen ved et salg, og bankens forrentning på udlånet er afhængig af salgssummen. Banken skal godkende indgåelse af lejeaftaler og salgsaftalen.

Kontrollerer ejendomsudvikleren dette selskab?

Løsning

Der er tale om en struktureret enhed, da de beslutninger, som ejendomsudvikleren kan tage i egenskab af ejer af selskabet, ikke har særlig stor betydning for afkastet af investeringen. Det har derimod indgåelse af lejeaftaler og salgsaftalen, som banken ultimativt kontrollerer. Samtidig er det reelt banken, der er eksponeret for variabilitet i salgsprisen i form af udlånet. Ejendomsudvikleren kontrollerer derfor ikke selskabet, og det skal ikke konsolideres.

9.1.3 Koncernregnskabets indhold

Generelle krav til koncernregnskabet

Koncernregnskabet skal vise de konsoliderede virksomheders aktiver og passiver, deres finansielle stilling samt deres resultat, som om de tilsammen var en enkelt virksomhed.

Sammendrag

Overordnet foregår konsolidering ved at sammendrage regnskaberne for modervirksomheden og de underliggende dattervirksomheder, så ensartede indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser lægges sammen. Selvom en modervirksomhed ikke besidder 100 % af kapitalandelene i en underliggende dattervirksomhed, skal alle indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser fra dattervirksomheden medtages i koncernregnskabet. Derefter reguleres for andel af resultat og egenkapital til minoritetsinteresser.

Selvom princippet ved konsolideringen består i at lægge ensartede indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser sammen, skal der foretages de tilpasninger, der er nødvendige på grund af de særlige forhold, som gælder for koncernregnskaber til forskel fra årsregnskaber.

Eksempel: Klassifikation og præsentation af ejendom
En ejendom ejes af en dattervirksomhed og lejes ud internt i koncernen. Ejendommen opfylder i dattervirksomheden definitionen på en investeringsejendom. I koncernregnskabet opfylder ejendommen imidlertid ikke definitionen på en investeringsejendom, da den anvendes som domicilejendom i et andet selskab i koncernen. Ejendommen skal i stedet klassificeres og præsenteres som en domicilejendom.

Etableres eller ophører et koncernforhold i løbet af regnskabsåret, må indtægter og omkostninger kun medtages for den periode, hvor koncernforholdet har eksisteret, dvs. fra det tidspunkt, koncernforholdet er etableret eller til og med det tidspunkt, koncernforholdet er ophørt. Det er ikke muligt at etablere et koncernforhold med tilbagevirkende kraft, bortset fra ved anvendelse af sammenlægningsmetoden, jf. afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger* og ved selskabsretlige fusioner, hvor SEL giver en specifik hjemmel til at udarbejde fusionsregnskabet med tilbagevirkende kraft.

Klassifikation

I koncernregnskabet forekommer poster, som ikke findes i årsregnskabet, fx minoritetsinteresser.

ÅRL anfører specifikt, at der i koncernegenkapitalen kun skal medtages de poster, der er nødvendige af hensyn til det retvisende billede. Der vil således ikke være krav om at vise modervirksomhedens lovpligtige reserver under egenkapitalen, fx reserve for udviklingsomkostninger. Det skyldes, at det alene er modervirksomhedens regnskab, der bestemmer, hvor stort et udbytte, der kan udloddes. For mere om de enkelte reserver henvises til afsnit 6.1 *Egenkapitalopgørelsen efter ÅRL.*

Balancedag i koncernregnskabet

Koncernregnskabet skal have samme balancedag som modervirksomhedens årsregnskab. Ligeledes skal en dattervirksomhed have samme regnskabsår som modervirksomheden, medmindre det ikke er muligt på grund af forhold, som er ude af moder- og dattervirksomhedens kontrol. Skattemæssige fordele ved opretholdelse af forskellige regnskabsår kan således ikke begrunde anvendelsen af forskellige regnskabsår i en modervirksomhed og en dattervirksomhed. I de særlige tilfælde, hvor en dattervirksomhed har hjemsted i et land, der fastsætter restriktioner i adgangen til at vælge regnskabsperiode, vil forholdet være uden for moder- og dattervirksomhedens kontrol. Det gælder fx i nogle situationer for indiske datterselskaber.

Vedrørende omlægning af en dansk modervirksomheds eller en dansk dattervirksomheds regnskabsår henvises til afsnit 3.3 *Regnskabsåret.*

I de tilfælde, hvor det ikke er muligt for en dattervirksomhed at have samme balancedag som modervirksomheden, accepteres det, at dattervirksomheden indgår i konsolideringen på grundlag af sit seneste årsregnskab. Dog er det et krav, at den pågældende dattervirksomheds balancedag maksimalt ligger tre måneder før eller efter modervirksomhedens balancedag. Såfremt dattervirksomhedens balancedag ikke ligger inden for dette spænd på seks måneder, skal der i stedet udarbejdes et perioderegnskab, som anvendes ved konsolideringen.

Krav om ensartet regnskabspraksis

De regnskaber, der anvendes til konsolideringen, skal være opgjort efter ensartede metoder for indregning og måling. Metoderne, som anvendes i koncernregnskabet, skal så vidt muligt være de samme som dem, der anvendes i modervirksomhedens årsregnskab.

Anvender konsoliderede dattervirksomheder metoder, som afviger fra modervirksomhedens, skal der korrigeres herfor, så metoderne og grundlaget bliver i overensstemmelse med de metoder og grundlag, der anvendes i modervirksomhedens regnskab. Et eksempel herpå er, hvis en dattervirksomhed ikke aktiverer renter fra finansiering af opførelsen af anlægsaktiver, mens modervirksomheden gør.

Eliminering

Da koncernregnskabet skal opstilles, som om de konsoliderede virksomheder er én virksomhed, skal følgende poster elimineres:

- Tilgodehavender og gæld mellem de konsoliderede virksomheder.
- Indtægter og omkostninger som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder.
- Gevinster og tab som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder, som indgår i posternes regnskabsmæssige værdi (fx intern avance på handel med anlægsaktiver eller varebeholdninger mellem koncernens virksomheder).

Transaktionerne skal i koncernregnskabet elimineres fuldt ud, uanset hvor stor en ejerandel modervirksomheden har i dattervirksomheden.

Særligt om udligning af kapitalandele

Ud over de ovennævnte elimineringer skal koncerninterne kapitalandele udlignes. Udligningen sker under hensyntagen til, om en eventuel virksomhedsovertagelse er indregnet efter overtagelsesmetoden eller sammenlægningsmetoden. Der henvises til afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger,* hvori ÅRL's bestemmelser om virksomhedsovertagelser er behandlet.

De konsoliderede virksomheders kapitalandele i en konsolideret dattervirksomhed – målt til kostpris – udlignes med de konsoliderede virksomheders forholdsmæssige andel af dattervirksomhedens nettoaktiver, målt til dagsværdi i henhold til overtagelsesmetoden.

Er kostprisen for kapitalandelene højere end den forholdsmæssige andel af dattervirksomhedens nettoaktiver, opstår et positivt forskelsbeløb – koncerngoodwill. Er kostprisen for kapitalandele lavere end den forholdsmæssige andel, opstår et negativt forskelsbeløb – negativ goodwill (badwill). Opgørelse af goodwill behandles nærmere i afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

Efter sammenlægningsmetoden udlignes de konsoliderede virksomheders forholdsmæssige andel af dattervirksomhedernes nettoaktiver, opgjort til kostpris.

Kapitalandele i en modervirksomhed, der besiddes af modervirksomheden selv eller af en konsolideret virksomhed, udlignes ikke, men behandles som egne kapitalandele. For mere om egne kapitalandele henvises til afsnit 6.2 *Egne aktier og omkostninger ved kapitalforhøjelser.*

9.1.4 Associerede virksomheder og fællesledede virksomheder i koncernregnskabet

Associerede virksomheder indregnes og måles efter indre værdis metode

Associerede virksomheder skal indregnes i koncernregnskabet efter den indre værdis metode. Ved opgørelse af indre værdi benyttes samme regnskabspraksis som i koncernregnskabet. Kravet om indregning af associerede virksomheder efter indre værdis metode omfatter ikke kapitalinteresser. Kapitalinteresser er i koncernregnskabet således omfattet af de almindelige regler for indregning og måling af kapitalandele.

Fællesledede virksomheder kan pro rata-konsolideres

Fællesledede virksomheder i form af joint ventures kan behandles på en af to måder – der er tale om et valg af praksis, der skal anvendes på alle fællesledede virksomheder. Et joint venture kan enten:

- behandles som en associeret virksomhed, hvis definitionen af en associeret virksomhed samtidigt er opfyldt, eller
- pro rata-konsolideres.

ÅRL tillader, at virksomheder, der er ledet af den regnskabsaflæggende virksomhed, sammen med en eller flere andre virksomheder (joint ventures) kan indgå i koncernregnskabet ved pro rata-konsolidering.

Anses virksomheden samtidig for at være en associeret virksomhed, hvilket ofte i praksis er tilfældet for fællesledede virksomheder, kan bestemmelserne om måling for denne type kapitalandele derfor tillige anvendes. Det skal derfor bemærkes, at muligheden for at pro rata-konsolidere fællesledede virksomheder er frivillig. Alle fællesledede virksomheder skal dog behandles på samme måde.

Kun virksomheder, der aftalemæssigt ledes i samarbejde med en eller flere andre virksomheder (joint ventures), kan indgå ved pro rata-konsolidering. Efter ÅRL's forarbejder kan de pågældende virksomheder ikke være dattervirksomheder, men vil typisk være associerede virksomheder, hvor der er etableret fælles ledelse.

Anvendelse af pro-rata konsolidering

Ved pro rata-konsolidering medtages den rapporterende virksomheds andel af den fælleskontrollerede virksomhed i forhold til virksomhedens andel af egenkapital og resultat. Reglerne for konsolidering finder tilsvarende anvendelse i disse situationer.

Indregner en virksomhed kapitalandele i et joint venture ved pro rata-konsolidering, skal virksomheden måle posterne i den fælleskontrollerede virksomhed efter sin egen regnskabspraksis. Det anføres i bemærkningerne til ÅRL, at det er væsentligt, at aktiver, forpligtelser, indtægter og omkostninger i den fælleskontrollerede virksomhed indregnes og måles i forhold til den rapporterende virksomheds regnskabspraksis, således som det også gælder ved almindelig konsolidering i et koncernregnskab. Er dette i væsentligt omfang ikke muligt, må pro rata-konsolidering ifølge bemærkningerne ikke benyttes.

9.1.5 Særligt om minoritetsinteresser

Minoritetsinteresser defineres som kapitalandele i konsoliderede virksomheder, der ejes af andre end koncernvirksomhederne. Dvs. hvor modervirksomheden ikke ejer 100 % af kapitalandelene i dattervirksomheden.

Ved opgørelse af minoritetsinteressernes størrelse tages normalt udgangspunkt i en fordeling baseret på virksomhedernes ejerandele i dattervirksomheden (andel af den regnskabsmæssige værdi af dattervirksomhedens nettoaktiver). Men en anden fordeling, hvorved der tages højde for eventuelle vedtægtsmæssige eller aftaleretlige bestemmelser om mulig skævdeling af reserver mv., vil også kunne forekomme.

Har en dattervirksomhed tab, som overstiger dattervirksomhedens egenkapital, der således udgør et negativt beløb, vil det overskydende negative beløb, som udgør minoritetsinteressens andel af tabet, ikke skulle indregnes som et aktiv. Derimod skal minoritetsinteressen indregnes med en negativ værdi, eftersom minoritetsinteresser derved blot optræder som en negativ egenkapitalpost.

Putoptioner – finansiel forpligtelse til at købe minoriteters andel i dattervirksomheder
Er der indgået en aftale, som forpligter modervirksomheden til at købe kapitalandele i dattervirksomheder tilbage fra en minoritetsejer, skal der i koncernregnskabet indregnes en finansiel forpligtelse hertil. Det kan fx være, hvor den eksisterende modervirksomhed har købt en kontrollerende aktiepost fra minoritetsejer og for en periode ønsker, at minoritetsejer fortsat har en ejerandel i dattervirksomheden for i en periode at overdrage viden, kunderelationer osv., men både minoritetsejer og modervirksomheden ønsker at kunne erhverve/sælge de resterende kapitalandele på et senere tidspunkt.

Ud over den finansielle forpligtelse vil der som udgangspunkt også skulle indregnes en minoritetsinteresse. Den finansielle forpligtelse er dog, alt efter aftalens indhold, helt eller delvist at sidestille med minoritetsinteresserne, og derfor er det relevant at vurdere, hvorvidt der både skal indregnes en finansiel forpligtelse og en minoritetsinteresse eller alene den finansielle forpligtelse. ÅRL regulerer ikke denne regnskabsmæssige behandling.

Det er PwC's vurdering, at det kan vælges, hvorvidt modposten til den finansielle forpligtelse skal indregnes på minoritetsinteressen eller på moderselskabets andel af de frie reserver i koncernen. Ledelsen kan derfor som et valg af anvendt regnskabspraksis vælge at anvende en af følgende to muligheder for indregning af den finansielle forpligtelse og minoritetsinteresser:

- En finansiel forpligtelse indregnes med modpost på minoritetsinteresser. Overstiger værdien af den finansielle forpligtelse minoritetsinteresserne, indregnes forskellen i modervirksomhedens andel af egenkapitalen. Efterfølgende regulering af den finansielle forpligtelse indregnes i resultatopgørelsen som en finansiel post.
- Både minoritetsinteressen og en finansiel forpligtelse indregnes – modposten til den finansielle forpligtelse indregnes på modervirksomhedens andel af egenkapitalen. Efterfølgende regulering af den finansielle forpligtelse indregnes i modervirksomhedens andel af egenkapitalen.

9.1.6 Oplysninger og præsentation

Eksempler på oplysning og præsentation fremgår i ÅRL modelregnskabet. Herudover henvises til ÅRL §§ 125-128 a, der angiver kravene til anvendt regnskabspraksis og noteoplysninger i koncernregnskabet.

Medmindre modervirksomheden er omfattet af regnskabsklasse D, skal koncernregnskaber som minimum altid præsenteres og opfylde oplysningskrav i henhold til reglerne for regnskabsklasse C. Koncernregnskaber, som aflægges frivilligt, kan dog følge kravene for regnskabsklasse B, hvis størrelsesgrænserne herfor ikke er overskredet.

Det gælder generelt for oplysninger i noter, redegørelse for anvendt regnskabspraksis og i ledelsesberetningen, at hvis en modervirksomheds oplysninger er de samme som koncernens oplysninger, kan modervirksomheden undlade at give oplysningerne i sit eget årsregnskab og ledelsesberetning.

Bestanddel i årsrapporten	Krav
Resultat-opgørelse, balance og penge-strøms-opgørelse	Koncernresultatopgørelse, balance og pengestrømsopgørelse skal som hovedregel opfylde de almindelige oplysnings- og præsentationskrav, som er gældende for regnskabsklasse C (eller regnskabsklasse D, hvis koncernen er omfattet heraf). Virksomheden skal være opmærksom på, at kapitalandele, tilgodehavender hos eller gæld til ikke-konsoliderede dattervirksomheder, henholdsvis associerede virksomheder, skal præsenteres som særskilte poster i koncernregnskabets balance. Disse elimineres ikke, da de ikke er en del af konsolideringen. Ved aflæggelse af et frivilligt koncernregnskab efter regnskabsklasse C er det ikke muligt at undlade en pengestrømsopgørelse efter § 86 stk. 4. Det skyldes, at undtagelsen i § 86, stk. 4, ikke kan anvendes, da undtagelsen ikke giver en virksomhed adgang til at undlade pengestrømsopgørelsen, hvis den er indeholdt i en pengestrømsopgørelse for koncernen. En koncern er ikke at betragte som en virksomhed efter lovens bestemmelser, men i stedet som en række af virksomheder. Et frivilligt tilvalg af koncernregnskab får derfor den betydning, at koncernen skal udarbejde et fuldt koncernregnskab og dermed ikke kan anvende de undtagelsesmuligheder, som er tiltænkt virksomhedsregnskaber.

Bestanddel i årsrapporten	Krav
Anvendt regnskabspraksis	Anvendt regnskabspraksis skal indeholde særlige forhold som følge af koncernregnskabet: • Konkret og fyldestgørende begrundelse for eventuelt at udeholde en eller flere koncernvirksomheder fra konsolideringen. • Omtale af forholdet, hvis en konsolideret dattervirksomhed anvender en anden balancedag end modervirksomheden. Er der indtruffet betydningsfulde hændelser mellem de to balancedatoer, som har haft indflydelse på dattervirksomhedens aktiver og forpligtelser, dens finansielle stilling eller resultat, skal dette oplyses. • Konkret og fyldestgørende begrundelse for eventuelt at anvende andre metoder til indregning og grundlag for måling end dem, der anvendes i modervirksomhedens årsregnskab. • Oplysning om anvendelse af undtagelsesbestemmelsen for eliminering af gevinster og tab som følge af transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder. I en særskilt del af anvendt regnskabspraksis skal endvidere fremgå: • Hvorvidt en erhvervsdrivende moderfond er udeholdt af konsolideringen i medfør af § 114, stk. 2, nr. 4. I det tilfælde skal koncernens resultat og egenkapital oplyses, som hvis fondens regnskab var indregnet. • Størrelsen af koncerngoodwill og negativ goodwill samt de metoder, der er anvendt til opgørelse af disse. Ændringer i størrelserne i forhold til forrige år skal samtidig forklares. Det accepteres, at disse oplysninger gives i en note. Opfylder en modervirksomhed betingelserne for ikke at udarbejde koncernregnskab, fordi den selv er en dattervirksomhed mv., skal dette anføres, og navn, hjemsted og eventuelt CVR-nummer eller registreringsnummer for den højere modervirksomhed skal oplyses.
Egenkapitalopgørelse og minoritetsinteresser	Koncernregnskabet skal indeholde en særskilt egenkapitalopgørelse, som ikke kan præsenteres i noterne. Den konsoliderede egenkapital skal opstilles, så det kun er de poster, der er nødvendige for at opnå et retvisende billede af koncernen, som vises. Af lovens forarbejder fremgår, at det blandt andet betyder, at reserver mv. i egenkapitalen, som selskabsretligt ikke kan udloddes, ikke behøver at fremstå særskilt, da beslutning om uddeling af udbytte ikke træffes på grundlag af koncernregnskabet. Minoritetsinteressernes forholdsmæssige andel af dattervirksomhedernes egenkapital skal præsenteres som en særskilt hovedpost under egenkapitalen og er dermed en del af koncernens samlede egenkapital. Minoritetsinteressernes forholdsmæssige andel af dattervirksomhedernes resultat skal præsenteres som en særskilt post i ledelsens forslag til beslutning om anvendelse af virksomhedens overskud eller dækning af underskud og dermed ikke præsenteres som en særskilt linje i resultatopgørelsen. Udbytte til minoritetsinteresser skal også indgå som en del af overskudsfordelingen i koncernregnskabet. Dette følger naturligt af, at minoritetsinteresser er en del af egenkapitalen. Herudover skal der gives oplysning om forskydningen i minoritetsinteressernes forholdsmæssige andel af dattervirksomhedernes egenkapital.

Bestanddel i årsrapporten	Krav
Note-oplysninger	Der henvises til ÅRL § 126 for en række krav til noteoplysninger. Der skal blandt andet gives oplysning om: • Forskydningen i minoritetsinteressernes forholdsmæssige andel af datter-virksomhedernes egenkapital. • De ændringer i reserverne som følge af anvendelsen af sammenlægnings-metoden og navn på og hjemsted for de virksomheder, der i årets løb er indregnet og målt efter sammenlægningsmetoden.
Andre note-oplysninger i koncern-regnskabet	For hver af de konsoliderede henholdsvis ikke-konsoliderede dattervirksom-heder skal oplyses: • Navn og hjemsted. • Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen. • Grundlaget for koncernforholdet, medmindre dette følger af, at modervirk-somheden besidder flertallet af stemmerettighederne, og koncernvirksom-hedernes andel af dattervirksomhedens virksomhedskapital og stemmeret-tigheder er den samme. • En konkret og fyldestgørende begrundelse, hvis virksomheden er udeladt af konsolideringen (se afsnit 9.1.2 *Omfattet af konsolideringen*). • Hvis sammenlægningsmetoden er anvendt ved kapitaludligning. For hver associeret virksomhed skal oplyses: • Navn og hjemsted. • Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen. • Om kapitalandele i virksomheden er målt efter andre metoder end den indre værdis metode. For hver pro rata-konsolideret virksomhed skal oplyses: • Navn og hjemsted. • Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen. • Grundlaget for den fælles ledelse. For hver kapitalinteresse, som ikke er en associeret virksomhed, skal oplyses: • Navn og hjemsted. • Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen. • Størrelsen af egenkapitalen og resultatet ifølge den seneste godkendte års-rapport (kan undlades, hvis den pågældende kapitalinteresse ikke har offent-liggjort en årsrapport). Der skal endvidere oplyses navn, hjemsted og retsform for hvert interessentskab og kommanditselskab, i hvilket de konsoliderede virksomheder er interessent eller komplementar. De ovennævnte oplysninger kan udelades, hvis de kan volde betydelig skade for virksomheden selv eller de virksomheder, der omtales. Udeladelse af oplysningerne af denne grund skal anføres. Gennemsnitligt antal ansatte i pro rata-konsoliderede virksomheder skal oplyses særskilt.

Bestanddel i årsrapporten	Krav
Ledelses-beretning	Der henvises til ÅRL §§ 128-128 a. Ledelsesberetningen skal oplyse om koncernen som helhed efter reglerne for regnskabsklasse C, dog regnskabsklasse D, hvis modervirksomheden er omfattet heraf. Det er tilladt at sammendrage ledelsesberetning for modervirksomheden og koncernen, hvis det uden vanskeligheder er muligt at finde de lovkrævede oplysninger, der ikke er blevet overflødige som følge af at være sammendraget. Modervirksomheden kan undlade at udarbejde en særskilt hoved- og nøgletalsoversigt, hvis denne er udarbejdet på koncernniveau og fremgår af koncernregnskabet.

9.2 Internationale regnskabsstandarder

Bestemmelserne om koncernregnskab efter internationale regnskabsstandarder findes i IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12 samt IAS 28.

IFRS 10 indeholder bestemmelser om, hvornår der er pligt til at aflægge koncernregnskab og moderselskabets udarbejdelse af koncernregnskabet. IFRS 10 omfatter endvidere bestemmelser om fastlæggelse af, hvad koncernen omfatter, og hvornår der eksisterer en koncern, herunder bestemmelser om fastlæggelse af hvilke virksomheder, der skal aflægge koncernregnskab og hvilke, der skal indgå i konsolideringen.

IFRS 11 indeholder bestemmelser om fastlæggelse af, hvornår der foreligger henholdsvis en fælleskontrolleret aktivitet (”joint operations”) eller en fælleskontrolleret virksomhed (”joint ventures”) og den regnskabsmæssige behandling af sådanne arrangementer. IFRS 12 indeholder oplysningskrav vedrørende investeringer i dattervirksomheder, associerede virksomheder samt fælleskontrollerede virksomheder mv.

IAS 27 omfatter bestemmelser for udarbejdelse af modervirksomhedsregnskaber, mens IAS 28 omfatter den regnskabsmæssige behandling af investeringer i associerede virksomheder.

IFRS 3 regulerer den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger og omhandler alene virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter. Se afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

9.2.1 Pligt til at aflægge koncernregnskab

Som udgangspunkt har en virksomhed med én eller flere dattervirksomheder pligt til at udarbejde et koncernregnskab.

Modervirksomheden er dog undtaget fra koncernregnskabspligten, hvis alle nedenstående betingelser er opfyldt:

- Modervirksomheden er selv en dattervirksomhed, og virksomhedens aktionærer, eventuelle minoritetsaktionærer har ikke krævet, at der skal aflægges koncernregnskab,
- Modervirksomhedens kapitalandele er ikke børsnoterede, og virksomheden har ikke udstedt børsnoterede gældsinstrumenter, ligesom modervirksomheden ikke er på vej mod en børsnotering, og
- Modervirksomhedens ultimative modervirksomhed eller blot en højereliggende modervirksomhed udarbejder og offentliggør et IFRS-koncernregnskab.

Kravet om et IFRS-koncernregnskab afhænger af reglerne i ÅRL
For virksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS, gælder det, at det skal afgøres efter ÅRL, hvorvidt der skal aflægges koncernregnskab. Det betyder, at hvis virksomheden efter reglerne i ÅRL, fx grundet størrelse, er undtaget fra at aflægge koncernregnskab, kan virksomheden nøjes med at aflægge en IFRS-årsrapport, kun bestående af virksomhedens regnskab.

Særligt for investeringsvirksomheder
IFRS 10 har et særligt regelsæt for virksomheder, som opfylder definitionen på en investeringsvirksomhed. Disse skal indregne alle investeringer, der indgår i investeringsaktiviteten til dagsværdi over resultatopgørelsen fremfor at udarbejde et koncernregnskab.

En investeringsvirksomhed defineres som en virksomhed, hvor følgende betingelser er opfyldt:

- Den erhverver midler fra investorer med henblik på at levere investment managementydelser
- Virksomhedens formål er at investere midler med henblik på at opnå investeringsafkast eller formueforøgelse eller begge dele
- Den styrer og evaluerer hovedparten af sine investeringer på dagsværdibasis.

Som det fremgår af ovenstående, er definitionen på en ”investeringsvirksomhed” restriktiv, og disse regler vurderes derfor alene at være relevante for kapitalfonde og lignende virksomheder.

For andre karaktertræk, der kendetegner en investeringsvirksomhed, og mere om investeringsvirksomheder, henvises til afsnit 9.2.3 *Indregning og måling*.

9.2.2 Konsolideringsomfang

IFRS 10 fastlægger, hvornår den regnskabsaflæggende virksomhed har kontrol over en anden virksomhed og dermed, om den skal konsolideres.

Standarden fastslår, at en investor kontrollerer en virksomhed, hvis alle tre nedenstående betingelser er opfyldt:

1. Investor har bestemmende indflydelse over virksomheden
2. Investor er eksponeret over for eller har ret til et variabelt afkast fra dens involvering i virksomheden
3. Investor har mulighed for at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke størrelsen af sit afkast.

Ad 1. Bestemmende indflydelse

Bestemmende indflydelse foreligger, når investor har mulighed for at styre de aktiviteter, som har størst indvirkning på de økonomiske resultater i virksomheden ("participating rights"). Investor skal altså uden hindring kunne påvirke de relevante aktiviteter. Det omfatter de centrale driftsmæssige beslutninger, såsom fastlæggelse/godkendelse af budgetter og forretningsplaner, ansættelse og afskedigelse af den daglige ledelse, beslutning om ordinær udbytteudlodning mv.

Har investor derimod alene ret til at tage beslutninger af beskyttende karakter ("protective rights"), foreligger der ikke bestemmende indflydelse. Sådanne beskyttende rettigheder omfatter bl.a. godkendelse af væsentlige ændringer i forretningsomfanget, kapitalforhøjelser mv., som ændrer rammerne for den forretningsmæssige drift snarere end at være beslutningerne inden for rammerne af den forretningsmæssige drift.

I mange tilfælde vil det være klart, at bestemmende indflydelse foreligger, fx ved besiddelse af flertallet af stemmerne. Standarden nævner dog følgende andre rettigheder, som kan medføre, at der foreligger bestemmende indflydelse, hvor det ikke er flertallet af stemmer, der er afgørende:

- Ret til at udpege eller afskedige den øverste ledelse og fastsætte aflønning til denne
- Ret til at udpege en anden virksomhed, som kan udøve en bestemmende indflydelse eller fjerne denne virksomheds rettigheder
- Ret til at få virksomheden til at indgå eller undlade at indgå transaktioner, som er til fordel for investor
- Andre rettigheder, der giver investor muligheden for at påvirke aktiviteterne.

Nedenfor i afsnittet om kontrolbegrebet i praksis er givet en uddybning af forhold, der ud over tilstedeværelsen af flertallet af stemmerettigheder kan medføre, at investor har bestemmende indflydelse.

Ad 2. Eksponering over for eller ret til et variabelt afkast fra virksomhedens involvering i dattervirksomheden

Eksponering over for eller ret til et variabelt afkast betyder, at investors afkast (positivt eller negativt) i et ikke ubetydeligt omfang kan variere som følge af den økonomiske udvikling i virksomheden. Begrebet afkast er ikke begrænset til et egenkapitalafkast, men kan også omfatte fx renteindtægter på et udlån eller et præstationsbaseret vederlag knyttet til forvaltning af virksomhedens aktiver. Hvorvidt forholdet skal indgå i vurderingen, afhænger af, i hvor høj grad investor er eksponeret i forhold til den aktivitet, der ligger i virksomheden.

Har en investor fx udlånt et beløb til en nødlidende virksomhed, er der en væsentlig risiko for, at investor ikke får sit fulde tilgodehavende tilbage. Et sådant forhold anses for at være en eksponering over for et variabelt afkast. Et andet eksempel på et forhold, der giver en sådan variabilitet, kan være tilstedeværelsen af et konvertibelt lån, hvor konverteringskursen ligger fast.

Ad 3. Muligheden for at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke størrelsen af investors afkast

Der skal være en direkte sammenhæng mellem investors beslutningskompetence og dennes afkast. Investor skal således til egen fordel kunne tage beslutninger, som i væsentligt omfang påvirker virksomhedens økonomiske præstationer. Er alle væsentlige beslutninger således givet ud fra virksomhedens set-up (autopilot), vil det ikke være relevant at inddrage, hvem der kan tage disse beslutninger. Her er det i stedet relevant at se på, hvem der ultimativt kan påvirke beslutningerne, fx i form af retten til at likvidere den pågældende virksomhed.

En tredjemands ret til uden varsel eller med kort varsel at fjerne den umiddelbare beslutningstager er ligeledes udtryk for, at den umiddelbare beslutningstager ikke har mulighed for at udnytte den bestemmende indflydelse til at påvirke afkast, men blot er agent. Med andre ord anses agenten ikke for at kunne tage beslutninger til egen fordel, men alene til fordel for den part på hvis vegne, agenten agerer.

Kan den umiddelbare beslutningstager alene fjernes ved kontraktbrud eller anden form for misligholdelse, har den anden part kun en beskyttende rettighed og dermed ikke kontrol, jf. også afsnit Ad 1. *Bestemmende indflydelse* ovenfor.

Øvrige forhold, der kan være udtryk for investors kontrol over virksomheden

Standarden indeholder en uddybende forklaring til, hvornår andre forhold end tilstedeværelsen af flertallet af stemmerettigheder medfører, at investor kontrollerer virksomheden. Forhold, der nævnes, er bl.a.:

3.1 De facto-kontrol
3.2 Potentielle stemmerettigheder
3.3 Franchiserelationer
3.4 Agentrelationer.

Ad 3.1. De facto-kontrol

De facto-kontrol skal vurderes ud fra den andel af stemmerettighederne, som investor besidder, og de individuelle størrelser og spredningen af de øvrige stemmerettigheder. Følgende antages:

- Jo større en andel af stemmerettighederne, som investor besidder, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden.
- Jo større en relativ andel af stemmerettighederne, som investor besidder i forhold til andre enkeltaktionærer, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden.
- Jo flere parter, der skal stemme sammen for at hindre investor i at gennemføre beslutninger, jo mere sandsynligt er det, at investor kontrollerer virksomheden.

Eksempler fra standarden:

De facto-kontrol	Ikke de facto-kontrol
En investor besidder 48 % af stemmerettighederne. Ingen anden enkeltaktionær besidder mere end 1 % af stemmerettighederne, og der foreligger ikke nogen aktionæraftaler eller lignende. Grundet den store spredning af de øvrige stemmerettigheder antages det, at investoren kontrollerer virksomheden.	En investor besidder 45 % af stemmerettighederne, to andre investorer besidder hver 26 %, og tre investorer besidder hver 1 %. Grundet den relativt store andel af stemmerettigheder, kontrolleret af to andre investorer, kan det ikke antages, at investoren kontrollerer virksomheden.

Det anføres, at hvis det ikke er klart, at investor har kontrol, er dette ikke tilfældet. Dette er i realiteten udtryk for, at hvis investor besidder 50 % eller mindre af stemmerettighederne, og der ikke foreligger andre arrangementer, skal der noget særligt til at påvise, at investor har kontrol. Her anfører standarden, at hvis det i praksis konstateres, at investor udøver bestemmende indflydelse, dvs. rent faktisk repræsenterer flertallet af stemmerettigheder på generalforsamlingerne, vil det have betydning ved bedømmelsen.

Ad 3.2. Potentielle stemmerettigheder

Potentielle stemmerettigheder hidrørende fra fx warrants, optioner, konvertible obligationer mv. skal tages i betragtning ved vurdering af, om der foreligger kontrol.

Der skal være tale om en reel ret for, at der skal tages hensyn hertil. Det skal eksempelvis vurderes, om der er væsentlige økonomiske barrierer for investor i forhold til at udnytte sin ret. Er optionen "in the money", eller kan investor opnå driftsmæssige synergier ved at udnytte optionen, kan dette føre til, at rettighederne skal medregnes. Er optionen omvendt "out of the money", trækker det i retning af, at den ikke skal tælle med, medmindre andre forhold kan tillægges betydning.

På grund af realitetsvurderingen er det ikke afgørende, om retten kan udnyttes på balancedagen. Hvorvidt det forhold, at der går en periode, inden fx en warrant kan udnyttes, skal således vurderes konkret. Som eksempler herpå nævner standarden, at udnyttelsestidspunktet ligger tidligere end ved udløbet af den tidsperiode, det kræver for de øvrige aktionærer at gennemføre en beslutning. Det må med andre ord vurderes konkret, om de skridt, investor skal tage for at kunne udnytte sin ret, er så væsentlige, at de i realiteten hindrer investor i at kontrollere virksomheden.

Ad 3.3. Franchiserelationer

I franchiserelationer har franchisegiver ofte en væsentlig indflydelse på, hvordan franchisetager skal drive sin forretning, ligesom franchisegiver har en væsentlig interesse i den økonomiske udvikling hos franchisetager, da dette ofte påvirker størrelsen af det vederlag, som franchisetager skal betale til franchisegiver. Forholdet skal vurderes ud fra de almindelige kriterier, dvs. om franchisegiver er i stand til at tage de relevante beslutninger, har en væsentlig eksponering over for den økonomiske udvikling hos franchisetager og kan tage beslutninger, som kan påvirke den økonomiske udvikling hos franchisetager.

Det anføres, at franchisegivers rettigheder typisk vil være af en karakter, der har til formål at beskytte brandet, snarere end at have til formål at give franchisegiver adgang til at tage driftsmæssige beslutninger hos franchisetager. Med andre ord fastlægger franchiseaftalen ofte de overordnede rammer for driften af virksomheden (fx vareudvalg, priser, indretning mv.), men franchisetager har normalt den fulde beslutningskompetence inden for disse rammer. Som følge heraf vil franchisetager sædvanligvis have kontrol.

Ad 3.4. Agentrelationer

En umiddelbar beslutningstager anses som agent og dermed for ikke at have kontrol, hvis en anden part har ret til uden eller med kort varsel at afsætte vedkommende. Er dette ikke tilfældet, kan den umiddelbare beslutningstager, afhængig af de konkrete omstændigheder, anses som den, der kontrollerer virksomheden, uanset om vedkommende ikke ejer en betydelig andel af virksomheden. Sådanne forhold er relevante at vurdere ved eksempelvis investment management-arrangementer og kapitalfonds-setup, hvor den såkaldte "general partner" tager alle driftsmæssige beslutninger.

En investment manager eller en general partner, der ikke umiddelbart kan afsættes, kontrollerer således den virksomhed, som den pågældende forvalter henholdsvis forestår de driftsmæssige beslutninger for, hvis den pågældende samtidig har en væsentlig eksponering over for variabilitet i afkastet fra virksomheden. Dette forhold skal vurderes samlet, dvs. også under hensyn til det vederlag, den pågældende får for at forvalte aktiviteterne, henholdsvis forestå de driftsmæssige beslutninger. En betingelse for, at investment manager eller general partner kan anses som agent er, at vedkommende alene får et markedsbaseret vederlag for sine ydelser. Det er dog ikke i sig selv tilstrækkeligt til at konkludere, at vedkommende er agent. Vidtrækkende beføjelser i kombination med en ikke helt ubetydelig ejerandel kan således indikere, at vedkommende handler i egenskab af principal og dermed kontrollerer virksomheden.

Standarden giver en række eksempler på, hvornår en investment manager eller en general partner kontrollerer henholdsvis ikke kontrollerer den virksomhed, hvis aktiviteter vedkommende forvalter.

Principal	Agent
En investment manager etablerer en investeringsvirksomhed. Investment manager skal handle i investorernes interesse, men har relativt vide rammer for at foretage investeringer. Investorerne kan alene afsætte investment manager som følge af kontraktbrud. Investment manager besidder selv 20 % af aktierne.	En investment manager etablerer en investeringsvirksomhed med en i vedtægterne fastsat investeringspolitik, som sætter relativt faste rammer for, hvilke investeringer der må foretages (visse børsnoterede aktier). Investment manager får et markedsbaseret forvaltningshonorar og besidder endvidere 10 % af aktierne. Investorerne har ikke en ret til umiddelbart at afsætte investment manager.
Kombinationen af den betydelige beslutningskompetence og den væsentlige eksponering over for variabiliteten i afkastet fra virksomheden gør, at vedkommende er principal og dermed kontrollerer virksomheden.	Som følge af kombinationen af den begrænsede beslutningskompetence (væsentlige beslutninger ville kræve vedtægtsændringer, som investment manager ikke kan gennemføre) og en begrænset eksponering over for variabiliteten i afkastet fra virksomheden gør, at vedkommende er agent og dermed ikke kontrollerer virksomheden.

9.2.3 Indregning og måling

Minoriteter

Både resultatet og den samlede totalindkomst skal henføres til henholdsvis minoritetsinteresser og modervirksomhedens ejere. Det er uden betydning, at der henføres et negativt beløb. Også egenkapitalen skal henføres til henholdsvis minoritetsinteresser og modervirksomhedens ejere. Minoritetsinteressernes andel af egenkapitalen skal præsenteres separat fra modervirksomhedens ejeres andel af egenkapitalen. Det betyder i praksis, at minoriteternes andel af egenkapitalen skal præsenteres på en særskilt linje som en andel af den totale egenkapital.

Ændringer i modervirksomhedens ejerandel i dattervirksomhederne, der ikke medfører et tab af den bestemmende indflydelse, anses som transaktioner med ejerne, hvilket skal indregnes direkte på egenkapitalen. Derfor skal alle køb og salg af minoritetsinteresser indregnes på egenkapitalen, så længe modervirksomheden beholder kontrol over dattervirksomheden.

Putoptioner – finansiel forpligtelse til at købe en minoritetsejers andel i dattervirksomheder

Er der indgået en aftale, som forpligter modervirksomheden til at købe kapitalandele i dattervirksomheder tilbage fra minoritetsejer, skal der i koncernregnskabet indregnes en finansiel forpligtelse. Det kan fx være, hvor den eksisterende modervirksomhed har købt dattervirksomheden fra minoritetsejer og for en periode ønsker, at minoritetsejer fortsat har en ejerandel i dattervirksomheden for i en periode at overdrage viden, kunderelationer osv.

Ud over den finansielle forpligtelse vil der normalt også skulle indregnes en minoritetsinteresse. Modposten til den finansielle forpligtelse kan derfor være både på minoritetsinteressen og modervirksomhedens kapitalejeres andel af egenkapitalen. Det afhænger af en konkret vurdering af minoritetsinteressens rettigheder, herunder om minoritetsinteressen har ret til en andel af en eventuel værdistigning i dattervirksomheden, udbyttemuligheder og om minoriteten kan deltage og stemme på generalforsamlingen. Det skal derfor vurderes, om minoritetsinteressen fortsat har andel i risici og fordele (afkast) fra dattervirksomheden, bl.a. ud fra om minoritetsejeren fortsat får andel i fremtidige overskud (den aftalte købspris er til dagsværdi). Indregningen er som følger, alt efter vurderingen af minoritetsinteresserne:

- *Minoritetsinteresser vurderes ikke at have andel i risici og fordele:* En finansiel forpligtelse indregnes med modpost på minoritetsinteresser. Overstiger værdien af den finansielle forpligtelse minoritetsinteresserne, indregnes forskellen i modervirksomhedens andel af egenkapitalen. Minoritetsinteressen fjernes således fra egenkapitalen. Efterfølgende reguleringer af gældsforpligtelsen indregnes i resultatopgørelsen som en finansiel post.
- *Minoritetsinteresser vurderes at have andel i risici og fordele:* Både minoritetsinteresser og en finansiel forpligtelse indregnes – begge har modpost på modervirksomhedens andel af egenkapitalen. Efterfølgende reguleringer indregnes i modervirksomhedens andel af egenkapitalen. Minoritetsinteressen opretholdes således under egenkapitalen.

Tab af kontrol

Hvis en modervirksomhed gennem en eller flere transaktioner mister sin bestemmende indflydelse og dermed kontrol, skal den gøre følgende fra den dato, hvor kontrollen mistes:

- Ophøre med at indregne den tidligere dattervirksomheds aktiver og passiver
- Ophøre med at indregne minoritetsinteresser i den tidligere dattervirksomhed
- Indregne en evt. tilbageværende investering i den tidligere dattervirksomhed til dagsværdi
- Indregne fortjeneste eller tab forbundet med tabet af kontrol.

Investeringsvirksomheder og koncernregnskab

IFRS 10 fritager investeringsvirksomheder fra at skulle udarbejde koncernregnskab. Modervirksomheden skal derfor afgøre, om den er en investeringsvirksomhed. En investeringsvirksomhed er en virksomhed, der:

- erhverver midler fra investorer med henblik på at levere investment management ydelser
- har til formål at investere midler med henblik på at opnå investeringsafkast eller formueforøgelse eller begge dele
- styrer og evaluerer hovedparten af sine investeringer på dagsværdibasis.

Alle forhold og omstændigheder skal tages i betragtning ved vurdering af, om en modervirksomhed er en investeringsvirksomhed. En virksomheds forretningsmæssige formål kan være med til at afgøre, om den er en investeringsvirksomhed. Formålet i en investeringsvirksomhed vil altid være at investere sin kapital med henblik på at opnå afkast som fx udbytte, rente eller lejeindtægt. Hvis virksomheden har en investeringsplan, kan dette underbygge det forretningsmæssige formål som investeringsvirksomhed. Et kendetegn ved investeringsvirksomheder er, at de ikke planlægger at beholde sine investeringer på lang sigt. En investeringsvirksomhed vil ofte have en investeringsplan, der omfatter en exit-strategi inden for en periode på fem til ti år.

Den måde, hvorpå en virksomhed præsenterer sig selv, kan også være med til at afgøre, om den er en investeringsvirksomhed. En investeringsvirksomhed vil ofte præsentere sin forretning, fx over for potentielle investorer, som en virksomhed, der foretager korte og mellemlange investeringer med henblik på at skabe afkast.

Indregning og måling til dagsværdi er afgørende i definitionen af en investeringsvirksomhed. Brugen af dagsværdi er afgørende, da evaluering og rapportering på baggrund af dagsværdier giver mere brugbar information til investorer end evaluering og rapportering på baggrund af konsoliderede værdier. Det er således afgørende i definitionen af en investeringsvirksomhed, at intern opfølgning, evaluering af resultater og rapportering sker på baggrund af dagsværdier.

Hvis ovenstående forhold gør sig gældende, skal modervirksomheden fastlægge, om den har følgende karaktertræk, der er typiske for investeringsvirksomheder:

- Den har mere end én investor
- Den har mere end én investering
- Dens investorer er ikke nærtstående parter
- Dens investeringer omfatter egenkapitalinstrumenter eller lignende kapitalandele.

Hvis modervirksomheden ikke har alle ovenstående karaktertræk, er det ikke sikkert, at den er en investeringsvirksomhed. En investeringsvirksomhed, der ikke har alle de typiske træk for en sådan type virksomhed, skal afgive yderligere oplysninger, men er dog ikke udelukket fra at være en investeringsvirksomhed.

Når en modervirksomhed er en investeringsvirksomhed, skal den ikke konsolidere sine dattervirksomheder eller anvende IFRS 3 ved virksomhedssammenslutninger. Modervirksomheden skal i stedet måle sine investeringer i dattervirksomheder til dagsværdi reguleret over resultatopgørelsen. Hvis en dattervirksomheds aktivitet består i at levere service- og tjenesteydelser relateret til investeringsvirksomheden, og den ikke selv er en investeringsvirksomhed, skal den konsolideres med modervirksomheden, uanset at investeringsvirksomheder er undtaget fra konsolidering.

9.2.4 Associerede virksomheder i koncernregnskabet

Efter IAS 28 skal associerede virksomheder i koncernregnskabet måles efter indre værdis metode. Associerede virksomheder, der besiddes udelukkende med henblik på salg, skal dog ikke måles efter indre værdis metode. Disse måles i stedet til det laveste af dagsværdi med fradrag af forventede afhændelsesomkostninger og bogført værdi på omklassifikationstidspunktet i henhold til IFRS 5 Langfristede aktiver, som besiddes med henblik på videresalg og ophørte aktiviteter.

Endvidere har investeringsvirksomheder og kapitalfonde mulighed for at vælge at måle kapitalandele i associerede virksomheder, der styres og evalueres på et dagsværdigrundlag, til dagsværdi efter bestemmelserne i IFRS 9. Det kræver dog overholdelse af særlige krav i IAS 28 som venture capital organisation.

En nedskrivning af kapitalandele i associerede virksomheder anses ikke som en nedskrivning på goodwill henholdsvis øvrige nettoaktiver. Nedskrivningen vedrører derfor investeringen som helhed, og den skal derfor tilbageføres, hvis forudsætningerne for nedskrivningen ikke længere er til stede, også selvom investeringen i den associerede virksomhed indeholder goodwill og andre merværdier.

9.2.5 Fælleskontrollerede arrangementer i koncernregnskabet

IFRS 11 indeholder bestemmelser om den regnskabsmæssige klassifikation af fælleskontrollerede arrangementer og om den regnskabsmæssige behandling af de enheder, der klassificeres som fælleskontrollerede aktiviteter (”joint operations”). Den regnskabsmæssige behandling af enheder, der klassificeres som fælleskontrollerede virksomheder (”joint ventures”), er derimod fastlagt i IAS 28 om associerede virksomheder, der som anført ovenfor foreskriver anvendelse af indre værdis metode. Det gælder dog ikke fælleskontrollerede arrangementer, der besiddes udelukkende med henblik på salg. Disse måles i stedet til den laveste dagsværdi med fradrag af forventede afhændelsesomkostninger og den bogførte værdi på omklassifikationstidspunktet i henhold til IFRS 5 Langfristede aktiver, som besiddes med henblik på videresalg, og ophørte aktiviteter. Endvidere har investeringsvirksomheder mulighed for at vælge at måle kapitalandele i joint ventures til dagsværdi efter bestemmelserne i IFRS 9 under de samme betingelser som associerede virksomheder.

Afgørende for, om der foreligger fælles kontrol, er, om to eller flere parter i fællesskab tager de relevante beslutninger som defineret i IFRS 10. Med andre ord skal parterne være enige om de beslutninger, der har størst betydning for virksomhedens performance i henhold til den foreliggende aftale.

IFRS skelner mellem to typer af samarbejder:

- Fælleskontrollerede *aktiviteter* (”joint operations”)
- Fælleskontrollerede *virksomheder* (”joint ventures”).

Det grundlæggende princip er, at de kontraktlige rettigheder og forpligtelser, som investor har, afspejles i regnskabet. Har investor direkte adgang til aktiverne og hæfter for forpligtelserne, er der tale om en fælleskontrolleret aktivitet (”joint operations”), hvor hver part indregner sin andel af indtægter og omkostninger samt aktiver og forpligtelser. Har investor derimod alene adgang til et nettoresultat og adgang til en andel af nettoaktiverne i virksomheden (egenkapitalen), er der tale om en fælleskontrolleret virksomhed (”joint ventures”), som skal indregnes efter indre værdis metode.

Nedenstående diagram viser de grundlæggende principper.

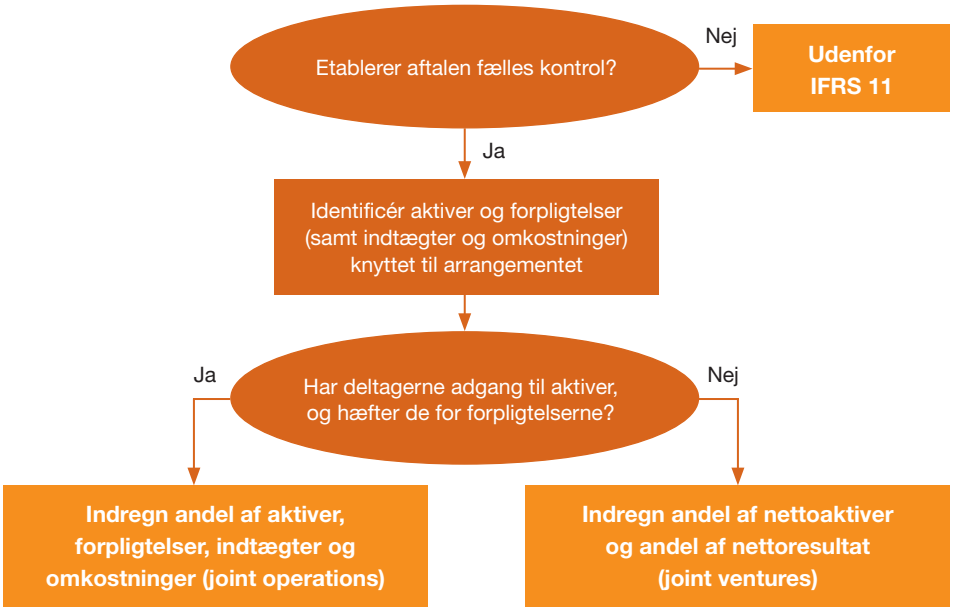

Standarden fastslår, at hvis aktiviteten ikke udøves inden for en selskabsretlig ”skal”, det vil i praksis sige et sameje, er der tale om en fælleskontrolleret aktivitet. I sådanne tilfælde skal der altså ikke foretages yderligere vurderinger af klassifikationen. Udøves aktiviteten i en selskabsretlig ”skal”, fx et interessentskab eller en virksomhed med begrænset hæftelse (aktieselskab eller anpartsselskab), er udgangspunktet, at der er tale om en fælleskontrolleret virksomhed (joint ventures).

Følgende forhold vurderes ved afgørelse af, om det reelle indhold er, at deltagerne på trods af den selskabsretlige "skal" har direkte adgang til aktiverne og hæfter for forpligtelserne.

1. Medfører selskabsformen, at der er identitet mellem ejerne og virksomheden? Hæfter ejerne fx direkte for gælden, eller er der identitet på gældssiden?
2 Hvis 1 ikke er opfyldt: Medfører aftalen mellem parterne, at de har direkte adgang til aktiverne og hæfter for gælden? Det kan fx være tilfældet på forpligtelsessiden, hvis de i henhold til en aktionæroverenskomst har en pligt til løbende at betale penge ind til den fællesejede virksomhed i takt med, at denne skal indfri sine forpligtelser ("cash calls").
3. Hvis 2 ikke er opfyldt: Er der andre forhold, som medfører, at parterne har direkte adgang til aktiverne og hæfter for forpligtelserne? Det kan fx være, at parterne har pligt til at aftage alt output fra enheden, således at salgsrisikoen er løftet væk fra virksomheden, og den er sikret løbende indbetalinger, der kan anvendes til servicering af forpligtelserne. Men alle disse indbetalinger stammer fra parterne.

Eksempel: Joint operations
En virksomhed har erhvervet ejerandele i en fælleskontrolleret aktivitet. Ledelsen i virksomheden har hørt, at man ikke længere kan pro rata-konsolidere. Er det korrekt?

Løsning
Eliminering af muligheden for at pro rata-konsolidere gælder kun for joint ventures, dvs. fællesledede virksomheder. Når der er tale om fælleskontrollerede aktiviteter, indregner hver part sin andel af indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser, hvilket i nogen grad ligner en pro rata-konsolidering. Det gælder dog alene joint operations, eftersom joint ventures skal indregnes efter indre værdis metode.

9.2.6 Oplysninger og præsentation

Oplysningsbestemmelserne for investeringer i dattervirksomheder, associerede samt fælleskontrollerede virksomheder er samlet i IFRS 12. Standarden indeholder endvidere oplysningsforpligtelser for strukturerede enheder, dvs. enheder med et snævert formål, som ikke indgår i konsolideringen. Med IFRS 12 fokuseres der i høj grad på den risiko, som er tilknyttet virksomhedens enkelte investeringer. Eksempelvis skal der gives detaljerede oplysninger om dattervirksomheder, hvor der er væsentlige minoritetsinteresser.

IFRS 12 indeholder generelt en meget detaljeret og specifik angivelse af, hvilke oplysninger som kræves. Grundlæggende skal oplysningerne være tilstrækkelige til regnskabsbrugernes vurdering af den risiko, der er tilknyttet virksomhedens involvering i den pågældende enhed samt hvorledes denne involvering påvirker den rapporterende enheds finansielle stilling, resultat og pengestrømme.

Eksempler på oplysninger kan findes i IFRS-modelregnskabet note 16.

Efterfølgende er medtaget enkelte af de oplysningskrav, der skal oplyses i henhold til IFRS 12:

Væsentlige vurderinger og forudsætninger

Noteoplysningerne skal omfatte oplysninger om, hvilke faktorer der er lagt vægt på ved vurdering af, om der foreligger kontrol, fælles kontrol eller bestemmende indflydelse. Der skal yderligere gives oplysninger om faktorer, der ligger til grund for vurderingen af, om et fælleskontrolleret arrangement er en joint operation eller et joint venture.

Følgende oplysninger skal som minimum gives:

- Grundlag for kontrol, hvis det ikke stammer fra besiddelsen af flertallet af stemmerettigheder
- Grundlag for, at der ikke er kontrol, hvis flertallet af stemmerettigheder besiddes
- Grundlag for, at virksomheden fungerer som agent (dvs. ikke har kontrol), hvis den kan tage driftsmæssige beslutninger
- Grundlag for, at virksomheden har betydelig indflydelse, selvom den ejer mindre end 20 %
- Grundlag for, at virksomheden ikke har betydelig indflydelse, selvom den ejer mere end 20 %.

Investeringsvirksomheder, der ikke udarbejder koncernregnskab

En investeringsvirksomhed, der ikke aflægger koncernregnskab, men i stedet indregner investeringer til dagsværdi over resultatopgørelsen, skal udover at give oplysninger om, at der ikke aflægges regnskab, herunder baggrunden herfor mv., give en række oplysninger, jf. nedenfor:

- Navn og geografisk placering for hver dattervirksomhed
- Navn og geografisk placering for hver dattervirksomhed, hvis investeringsvirksomheden er modervirksomhed for en anden investeringsvirksomhed
- Oplysninger om væsentlige restriktioner, fx vedr. aktiver og midler i dattervirksomhederne
- Oplysninger om særlige transaktioner mellem dattervirksomhederne, fx hvis der er ydet finansiel støtte mv.

Investeringer i dattervirksomheder, associerede virksomheder og fælleskontrollerede arrangementer

Der skal blandt andet gives følgende oplysninger pr. dattervirksomhed med væsentlige minoritetsinteresser:

- Navn på dattervirksomheden
- Andel af kapitalen og stemmerettigheder, der kan henføres til minoritetsinteresserne
- Andel af periodens resultat, der er henført til minoritetsinteresserne
- Summarisk finansiel information, fx udbytte betalt til minoriteter, aktiver og forpligtelser, resultat og pengestrømme og beskyttende rettigheder tillagt minoritetsinteresserne, der kan begrænse koncernen i at udnytte aktiver og overføre midler fra dattervirksomheden.

De summariske oplysninger skal gives før elimineringer.

Det skal også oplyses, hvis dattervirksomheder ikke har samme balancedag som modervirksomheden, hvorfor der anvendes finansiel information, der afviger fra modervirksomhedens balancedag.

Har der været transaktioner herunder køb/salg af minoritetsandele, der ikke har resulteret i tab af kontrol, skal disse også oplyses.

For investeringer i associerede virksomheder og fælleskontrollerede arrangementer skal tilsvarende oplysninger gives med følgende undtagelser:

- For joint operations (fællesledede aktiviteter) skal der ikke gives summarisk finansiel information, da en sådan investering vil være konsolideret linje for linje.
- For associerede virksomheder og joint ventures (fællesledede virksomheder) skal den summariske finansielle information gives pr. investering, hvis denne er væsentlig, og samlet for uvæsentlige investeringer. Gives samlet information, skal denne dog stadig gives samlet for henholdsvis uvæsentlige investeringer i associerede virksomheder og uvæsentlige investeringer i joint ventures.

10. Andre områder

10.1 Virksomhedssammenslutninger

Bestemmelserne om virksomhedssammenslutninger findes i ÅRL §§ 121-123, i IFRS 3 Virksomhedssammenslutninger samt i ERST's udtalelse om virksomhedssammenslutninger. Herudover henvises til PwC's artikel *"Virksomhedssammenslutninger efter årsregnskabsloven",* som blev udgivet i december 2018.

10.1.1 Virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter

En koncernetablering er en virksomhedssammenslutning, hvor en virksomhed får bestemmende indflydelse over en anden virksomhed. På trods af den juridiske selvstændighed udgør virksomhederne i den etablerede koncern én økonomisk enhed.

En fusion mellem to uafhængige virksomheder er også en virksomhedssammenslutning, hvor én eller flere virksomheder opløses uden likvidation ved, at samtlige aktiver og forpligtelser overdrages til en anden virksomhed. Reglerne om virksomhedssammenslutninger finder desuden anvendelse ved spaltning, tilførsel af aktiver og aktieombytninger, og disse selskabsretlige transaktioner er derfor omfattet af de samme regnskabsmæssige krav som andre virksomhedssammenslutninger.

I ÅRL kapitel 15 fremgår, at reglerne om koncernregnskab i det væsentligste finder anvendelse på fusionsregnskaber. Reglerne for modervirksomheden finder anvendelse på den fortsættende virksomhed, og reglerne for dattervirksomheder finder anvendelse på den ophørende virksomhed. Selskabsloven indeholder ikke krav om udarbejdelse af et fusionsregnskab. Parterne kan dog frivilligt vælge at udarbejde et fusionsregnskab, hvilket i så fald skal ske i overensstemmelse med ÅRL §§ 129 og 130. Ved fusioner accepteres indregning med tilbagevirkende kraft til den i fusionsplanen fastsatte regnskabsmæssige virkningsdato for fusionen.

En virksomhedssammenslutning mellem uafhængige virksomheder skal efter ÅRL regnskabsmæssigt behandles efter overtagelsesmetoden. Ved koncerninterne sammenslutninger er der også regnskabsmæssigt mulighed for, at to eller flere virksomheder bliver sammensluttet, som om de altid havde været én virksomhed (sammenlægningsmetoden), og dermed indregnes transaktionen til bogført værdi med tilbagevirkende kraft. Alternativt kan transaktionen indregnes til bogført værdi på overtagelsestidspunktet (”bogført værdi-metoden”) uden tilpasning af sammenligningstal. Sidstnævnte anses lovteknisk som en særlig variant af sammenlægningsmetoden.

Ved anvendelse af overtagelsesmetoden tilpasses sammenligningstal ikke. Det gælder ligeledes for den sælgende part. Salg af væsentlige aktiviteter kan dog være omfattet af de særlige oplysningskrav, der gælder for ophørte aktiviteter, jf. ÅRL § 80. I et koncernregnskab, hvor både sælger og køber indgår som led i en koncernintern virksomhedssammenslutning, vil dette dog ikke være relevant, da der i så fald ikke vil eksistere nogen ophørt aktivitet. Der henvises til afsnit 10.3 *Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg* for yderligere omtale heraf.

I dette afsnit behandles virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter, mens afsnit 10.1.2 *Virksomhedssammenslutninger mellem parter under samme bestemmende indflydelse* beskriver den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger mellem parter med samme kontrollerende part.

Oversigtsskema

Forskellene mellem den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter hhv. parter med samme kontrollerende part, er illustreret nedenfor. De alternative metoder sammenlægningsmetoden og ”bogført værdi-metoden” behandles ikke i dette afsnit, men i afsnit 10.1.2 *Virksomhedssammenslutninger mellem parter under samme bestemmende indflydelse.* Overtagelsesmetoden bliver behandlet i dette afsnit jf. nedenfor.

	Overtagelses-metoden	Sammenlægnings-metoden	Bogført værdi metoden
Virksomhedsovertagelser mellem uafhængige parter	X		
Koncerninterne virksomheds-sammenslutninger eller virksom-hedssammenslutninger mellem virksomheder underlagt samme bestemmende indflydelse (før og efter transaktionen)	X	X	X
Omvurderede værdier og goodwill/negativ goodwill	X		
Bogførte værdier		X	X

	Overtagelses-metoden	Sammenlægnings-metoden	Bogført værdi metoden
Tilbagevirkende kraft	(-)*	X (inkl. tilpasning af sammenligningstal) – dog ikke længere tilbage end til tidspunktet, hvor fælles kontrol blev etableret	(-)*
Påvirkning af egenkapitalen i den købende virksomhed på købstidspunktet		X – forskel mellem købesum og de tilkøbte bogførte værdier	X – forskel mellem købesum og de tilkøbte bogførte værdier

*) Tilbagevirkende kraft kan dog foretages til begyndelsen af indeværende regnskabsår ved fusion eller spaltning, såfremt denne dato fastsættes som regnskabsmæssig virkningsdato i fusions- eller spaltningsplanen. Dette gælder alene under ÅRL.

10.1.1.1 Udtalelse fra ERST

Det fremgår af lovbemærkningerne, at ÅRL's rammebestemmelser i stor udstrækning skal fortolkes i henhold til IFRS 3. Eftersom der fortsat vil være nogle få forskelle mellem bestemmelserne i ÅRL og IFRS, udsendte ERST i marts 2018 en udtalelse, der tydeliggør, hvordan en lang række af forhold og problemstillinger, der opstår i praksis ved virksomhedssammenslutninger, skal behandles efter ÅRL. ERST's udtalelse har virkning for virksomhedssammenslutninger, der finder sted den 1. juli 2018 eller senere.

Tabellen nedenfor viser de hovedområder, der omtales i ERST's udtalelse, som ligeledes er gennemgået i PwC's publikation *Virksomhedssammenslutninger efter Årsregnskabsloven.*

Forhold	IFRS	Ny praksis efter ÅRL/udtalelsen	Afsnit nedenfor
Efterfølgende reguleringer af betingede købsvederlag	Værdiregulering indregnes i resultatopgørelsen	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.2
Transaktionsomkostninger ved erhvervelse af dattervirksomheder	Indregnes i resultatopgørelsen	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.2
Identifikation af overtagne aktiver og forpligtelser	Fuld identifikation	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.2
Indregning af hensatte forpligtelser til planlagte omstruktureringer	Ingen hensættelser til forventede omstruktureringer, hverken hos overtager eller den overtagne virksomhed	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.2

Forhold	IFRS	Ny praksis efter ÅRL/udtalelsen	Afsnit nedenfor
Købers hensigt med erhvervelsen af aktivet	Aktiver måles til dagsværdi, og der tages ikke hensyn til købers forventede anvendelse af aktivet	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.2
Eventualforpligtelser	Indgår i købsprisallokeringen	Som under IFRS dog kun krav om indregning, hvis de kan måles pålideligt	Afsnit 10.1.1.2
Perioden for efterfølgende reguleringer af identificerbare aktiver og forpligtelser	12 måneder efter overtagelsestidspunktet	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.2
Trinvise overtagelser, hvor der opnås kontrol –> gevinster/tab ved værdiregulering af den hidtidige besiddelse	Værdiregulering til dagsværdi via resultatopgørelsen	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.3
Trinvise overtagelser, hvor der opnås kontrol -> købsprisallokering	Købsprisallokering på det tidspunkt, hvor der opnås kontrol, baseret på dagsværdien af de erhvervede kapitalandele	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.3
Indregning af goodwill på minoritetsinteresser	To muligheder: *Alt. 1:* Erhvervet andel *Alt. 2:* 100 % inkl. goodwill på minoritet Dette valg foretages pr. virksomhedsovertagelse	Som under IFRS dog således at valget udgør et valg af regnskabspraksis	Afsnit 10.1.1.4
Køb og salg af minoritetsandele uden der opnås eller mistes kontrol over dattervirksomheden	Forskel mellem bogført værdi af den overtagne/solgte minoritetsinteresse og købs-/salgspris indregnes direkte i egenkapitalen	Som under IFRS	Afsnit 10.1.1.4

IFRS 3 som fortolkning under ÅRL

Det fremgår af lovbemærkningerne til ÅRL § 122, stk. 1, at IFRS 3 på enkelte områder vil være i strid med regnskabsdirektivet og dermed også med ÅRL. Det betyder, at der fremadrettet vil være nogle forskelle i den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger. I de følgende afsnit er der taget udgangspunkt i IFRS 3, da denne som udgangspunkt gælder under ÅRL. For de områder, hvor der undtagelsesvist fortsat vil være en forskel mellem ÅRL og IFRS, er dette angivet i overskriften.

Definition af en ”virksomhed”

ÅRL indeholder ingen definition af en virksomhed, og der tages derfor udgangspunkt i definitionen efter IFRS 3. Det er derfor indledningsvist nødvendigt at vurdere, hvorvidt det overtagne opfylder kriterierne for at være en virksomhed i overensstemmelse med definitionen i IFRS 3. Det fremgår af IFRS 3, at en virksomhed mindst skal bestå af input og processer, der tilsammen bidrager til generering af output.

Input er enhver økonomisk ressource, som skaber output, når der anvendes processer på disse input. Input er fx immaterielle aktiver, produktionsudstyr og medarbejdere. Processer er systemer, standarder og regler, som fx strategiske planer og driftsmæssige procedurer i virksomheden. Output er resultatet af input og processer, som giver mulighed for at skabe udbytte, lavere omkostninger eller andre økonomiske fordele til investorer mv.

Overtagelse af aktiver, hvoraf dagsværdien af de overtagne bruttoaktiver er koncentreret i et enkelt aktiv eller en gruppe af tilsvarende aktiver, udgør dog ikke en virksomhed under IFRS. I praksis betyder det, at fx investeringsejendomme, der overtages individuelt, eller hvor flere tilsvarende investeringsejendomme ikke regnskabsmæssigt kan anses som en virksomhed. Det gælder uanset, at investeringsejendommen er fuldt udlejet, og overtagelsen derfor indeholder en række lejekontrakter. Overtages en række investeringsejendomme, der indbyrdes ikke er tilsvarende, hvor dagsværdien ikke er koncentreret på enkelte aktiver eller en gruppe af tilsvarende aktiver, og hvor der samtidig overtages processer til at varetage lejeadministrationen, så vil der være tale om overtagelse af en virksomhed. Investeringsejendomme betragtes ikke som tilsvarende, hvis der er væsentlige indbyrdes forskelle som kundesegmenter, typer af lejemål, markeder og risici.

Opfyldes definitionen på en virksomhed, således der er tale om en virksomhedssammenslutning, skal transaktionen indregnes og måles efter overtagelsesmetoden.

10.1.1.2 Overtagelsesmetoden

Overtagelsesmetoden består i udgangspunktet af fire følgende trin:

1) Fastlæggelse af overtagelsestidspunktet og den overtagende part
2) Opgørelse af købesum
3) Identifikation og opgørelse af dagsværdi af de identificerbare nettoaktiver
4) Opgørelse af goodwill.

Både IFRS og ÅRL kræver, at overtagelsesmetoden anvendes, når en virksomhed overtages af en uafhængig part. Overtagelsesmetoden indebærer bl.a., at der skal udarbejdes en købsprisallokering (Purchase Price Allocation eller PPA), hvori de overtagne aktiver og forpligtelser identificeres og værdiansættes. Metoden medfører, at den overtagne virksomhed indregnes på overtagelsestidspunktet, og virksomheden kan således ikke ”pynte” på koncernens resultat tilbage i tid.

De fire trin gennemgås yderligere i de følgende afsnit. I de situationer, hvor der nu og fremadrettet vil være en forskel mellem ÅRL og IFRS, præciseres dette nedenfor.

Overtagelsesmetodens fire trin	
1. Fastsættelse af overtagelses-tidspunkt og den overtagende part	Tidspunktet fra, når den købende (overtagende) virksomhed opnår kontrol over den overtagne virksomheds drift og nettoaktiver – sædvanligvis sammenfaldende med stemmerettens overgang.
2. Opgørelse af købesum	Købesummen udgør dagsværdien af vederlaget, herunder dagsværdien af kapitalandele i den overtagne virksomhed, som den overtagende virksomhed ejer forud for tidspunktet for opnåelse af kontrol. Omkostninger, der er afholdt til at gennemføre virksomhedsovertagelsen, må ikke medregnes i købesummen, men skal indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes. Se mere om købesummen nedenfor.
3. Identifikation og opgørelse af dagsværdi af de identificerbare nettoaktiver	Der skal foretages en identifikation af alle de overtagne aktiver og forpligtelser, uanset om de fremgår af den overtagne virksomheds balance. Se mere herom nedenfor.
4. Opgørelse af goodwill	Goodwill opgøres som forskellen mellem købesummen og dagsværdien af de overtagne nettoaktiver. Der er to muligheder for opgørelse af goodwill, når der erhverves datterselskaber med minoritetsinteresser, henholdsvis fuld goodwill eller købt goodwill. Der er enkelte forskelle vedr. disse regler mellem ÅRL og IFRS. Se mere herom jf. afsnit 10.1.1.4 *Opgørelse og regnskabsmæssig behandling af minoritetsinteresser.* **Fuld goodwill** opgøres som forskellen mellem dagsværdien for hele den overtagne virksomhed og dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver heri, uanset om der erhverves 100 % eller mindre af den overtagne virksomhed, idet der også beregnes goodwill af minoritetens ejerandel. **Købt goodwill** opgøres som forskellen mellem dagsværdien af den ejerandel, der er erhvervet, og dagsværdien af den tilsvarende andel af den overtagne virksomheds nettoaktiver. Er dagsværdien af de overtagne nettoaktiver højere end det beregnede vederlag (negativ goodwill), indtægtsføres det overskydende beløb knyttet til majoriteten. Der indregnes altså ikke en teoretisk indtægt knyttet til minoritetsinteressen. Inden det overskydende beløb indregnes i resultatopgørelsen, skal der dog foretages en revurdering af købsprisallokeringen, da tilstedeværelsen af et negativt beløb er en indikation på fejl, fx tilstedeværelsen af ikke indregnede forpligtelser.

Fastsættelse af overtagelsestidspunkt og den overtagende part

På overtagelsestidspunktet skal der udarbejdes en overtagelsesbalance for den erhvervede dattervirksomhed. Det er afgørende for brug af overtagelsesmetoden at få fastlagt det korrekte overtagelsestidspunkt i henhold til IFRS 3, da identifikation af de overtagne nettoaktiver og den tilhørende værdiansættelse til dagsværdi (herunder fastlæggelse af goodwill) skal foretages pr. overtagelsestidspunktet. Indregning af den overtagne virksomheds resultat sker også fra overtagelsestidspunktet.

IFRS 3 definerer overtagelsestidspunktet som det tidspunkt, hvor den overtagende virksomhed opnår kontrol over den overtagne virksomhed. På overtagelsestidspunktet opnår den overtagende virksomhed mulighed for at gennemtvinge finansielle og driftsmæssige beslutninger i den overtagne virksomhed, ligesom den overtagende virksomhed opnår økonomiske fordele fra den overtagne virksomheds aktiviteter. Ved overtagelse af selskaber vil overtagelsestidspunktet ofte være sammenfaldende med tidspunktet for frigivelse af købesummen og overdragelse af stemmeretten til køber. På dette tidspunkt vil køber som hovedregel få overdraget ejerandelene og kan indsætte ny ledelse og dermed ændre strategi, foretage afskedigelser mv.

Dog må andre faktorer tages i betragtning, fx særlige aftalemæssige foranstaltninger. Bestemmelser om, at sælger fx skal drive virksomheden på forsvarlig vis indtil overtagelsestidspunktet og ikke må indgå væsentlige transaktioner uden købers godkendelse, fremrykker dog ikke overtagelsestidspunktet, da der alene er tale om beskyttende rettigheder for køber.

Hvis transaktionen kræver konkurrencemyndighedernes godkendelse, vil dette normalt udskyde overtagelsestidspunktet, medmindre godkendelsen er en ren formalitet, og det vurderes som værende helt usandsynligt, at myndighederne ikke godkender transaktionen.

Regnskabsmæssigt kan erhvervelse af en anden virksomhed ikke ske med tilbagevirkende kraft. Hvis det fremgår af købsaftalen, at man overtager en virksomhed fx 1. januar i et regnskabsår og med udgangspunkt i dagsværdierne pr. denne dato, vil dette typisk have betydning for opgørelsen af købesummen. Uanset, hvad der fremgår af købsaftalen, kan køber først regnskabsmæssigt indregne overtagelsen på det tidspunkt, hvor der reelt opnås kontrol.

Det er ligeledes afgørende for den regnskabsmæssige behandling at få identificeret den overtagende part, da overtagelsesmetoden alene må anvendes på den overtagne virksomheds aktiver og forpligtelser, der som følge af overtagelsen skal indregnes i koncernregnskabet for den overtagende virksomhed.

Identifikationen af den overtagende part skal baseres på de økonomiske realiteter uden hensyntagen til den juridiske form eller struktur. Normalt er det enkelt at identificere den overtagende part. Ved tvivlstilfælde kan disse karakteristika indikere, hvem der er den overtagende part:

- Stor værdi i forhold til den/de andre virksomheder
- Den, der betaler likvider
- Den, som besætter flertallet af ledelsesposterne
- Den, der udsteder egenkapitalinstrumenter.

Et nystiftet holdingselskab, hvori der indskydes kontanter eller optages lån med henblik på at kunne overtage en anden virksomhed, kan dog godt afhængig af omstændighederne være den overtagende virksomhed.

Det er både under IFRS 3 og ÅRL fastslået, at det er den reelt overtagne virksomhed, der skal anses som den overtagne virksomhed. Det vil fx være relevant ved en aktieombytning mellem et stort og et mindre selskab, hvor det mindre selskab bliver moderselskab. Som følge af, at det er aktionærerne i det store selskab, der kontrollerer den sammensluttede koncern efter aktieombytningen, anses det mindre selskab for at være den overtagne virksomhed.

Den selskabsretlige købsstruktur har ikke betydning for koncernregnskabet for den fortsættende koncern. Koncernregnskabet kommer derfor til at afhænge af, hvilken part, der reelt er den overtagende part. I langt de fleste tilfælde er der ingen tvivl om, hvem der er den overtagende virksomhed. Der forekommer dog tilfælde, hvor det er svært at vurdere, hvem der er den overtagende virksomhed. Det kunne fx være tilfældet, hvor to håndværksmestre ved en fusion slår deres virksomheder sammen til én virksomhed, som ejes 50/50 af de to parter.

Med henblik på at undgå, at der i de tilfælde, hvor det er uklart, hvem der er den overtagende part, skal anvendes betydelige ressourcer på vurderingen, herunder fx anvendelse af eksterne rådgivere, angiver ÅRL, at den formelt overtagende virksomhed kan anses som erhverver. Herved tilstræbes det, at der på den ene side ikke kan spekuleres i, hvem der skal være den overtagende virksomhed, samtidig med at det sikres, at virksomhederne ikke påføres unødige byrder. Dette er forskelligt fra IFRS 3, som ikke indeholder en sådan lempelsesbestemmelse.

Opgørelse af købesum

Vederlaget for den overtagne virksomhed skal måles til dagsværdi på overtagelsesdatoen. Dagsværdien af den overtagne virksomhed fastlægges med udgangspunkt i de afgivne aktiver (fx kontanter), påtaget gæld (fx gældsbreve) eller udstedte egenkapitalinstrumenter (aktier/optioner mv.). Til købesummen henføres også dagsværdien af eventuelle kapitalandele i den overtagne virksomhed, som den overtagende virksomhed besad, før kontrol blev opnået.

IFRS 3 nævner følgende bestemmelser om opgørelse af den samlede dagsværdi af vederlaget:

Opgørelse af den samlede dagsværdi af vederlaget	
Vederlag i aktier	• Den officielle kurs for et noteret egenkapitalinstrument, hvor der er aktiv handel på transaktionstidspunktet (børsnoterede virksomheder) • Hvis der ikke eksisterer en officiel børskurs, eller hvis der ikke er aktiv handel i aktier, skal virksomheden skønne dagsværdien fx med henvisning til dens forholdsmæssige andel af den overtagende virksomheds dagsværdi eller med henvisning til den forholdsmæssige andel af den overtagne virksomheds dagsværdi. Virksomheden skal vælge den værdi, der kan opgøres mest pålideligt.
Øvrigt vederlag	• Det kontante vederlag, som ved en transaktion i udenlandsk valuta skal omregnes til transaktionsdagens kurs • Dagsværdien på transaktionstidspunktet af monetære aktiver.

Som det fremgår af ovenstående, er det muligt at vælge fuld goodwill-metoden. Et sådant valg medfører, at der skal opgøres et teoretisk vederlag for hele virksomheden. Som udgangspunkt vil det samlede vederlag være proportionalt med det vederlag, der er betalt for den overtagne andel. Er det imidlertid klart, at der er betalt en kontrolpræmie, skal det beregningsmæssige vederlag for den ikke-overtagne andel opgøres uden hensyntagen til denne kontrolpræmie.

Betingede vederlag

Det forekommer ofte i praksis, at købesummen – ud over det aftalte vederlag – også indeholder et såkaldt betinget vederlag.

Betingede vederlag er fx earn-out-aftaler, dvs. aftaler, hvor der betales et yderligere beløb, hvis den overtagne virksomheds finansielle præstationer efter overtagelsen overstiger et fastsat mål. Betingede vederlag medregnes i overensstemmelse med reglerne i IFRS 3 i kostprisen til dagsværdi, uanset om betalingen er sandsynlig eller ej, da sandsynligheden for betaling blot indgår i fastsættelsen af dagsværdien. IFRS 3 kræver desuden, at det betingede vederlag ved efterfølgende måling opgøres til dagsværdi med værdiændringer indregnet i resultatopgørelsen.

En del af købsprisen på en virksomhed, som afhænger af fortsat ansættelse i virksomheden – fx ansættelse af den hidtidige ejer – benævnes ofte som earn-out, men vil regnskabsmæssigt normalt anses for at være en lønaftale, hvorfor denne del af betalingen som altovervejende hovedregel skal indregnes som en lønomkostning over optjeningsperioden. Betalingen herfor skal derfor adskilles fra købesummen for virksomheden, jf. også IFRS 3.B54-B55, og udgør ikke en del af vederlaget for virksomheden. Det er således ikke muligt at konvertere en del af den fremtidige lønbetaling til goodwill ved at kalde det en del af købesummen.

Særligt under ÅRL

Det fremgår imidlertid af ÅRL's § 37, stk. 3, nr. 5, at bestemmelserne i § 37 om måling af forpligtelser til dagsværdi ikke finder anvendelse på betingede vederlag, der opstår i forbindelse med virksomhedssammenslutninger.

En umiddelbar løsning vil derfor være, at man falder tilbage på ÅRL § 36, som kræver brug af nettorealisationsværdi for denne type forpligtelser. Brug af nettorealisationsværdi har imidlertid den meget store ulempe, at der ikke foretages tilbagediskontering eller for den sags skyld vægtning af forskellige udfald. Nettorealisationsværdi synes derfor at udgøre det beløb, køber med mere end 50 % sandsynlighed skal betale – uden tilbagediskontering. Modellen med nettorealisationsværdi risikerer derfor at føre til, at der indregnes et beløb, som afviger i forhold til reglerne om opgørelsen af det samlede vederlag, der skal måles til dagsværdi, jf. ovenfor.

Denne forskel må nødvendigvis skulle resultatføres, hvilket forekommer åbenlyst forkert – enten at indregne en indtægt, fordi der ikke indregnes en earn-out, eller en omkostning, fordi earn-out'en skønnes sandsynlig og indregnes med fuld værdi uden diskontering.

Det er imidlertid PwC's opfattelse, at det vil være muligt at anse earn-out-forpligtelsen som en hensat forpligtelse. Det er således i forvejen anerkendt, at lovens regler om hensatte forpligtelser dækker flere områder end IAS 37 om hensatte forpligtelser, fx udskudt skat og personaleforpligtelser. Brug af reglerne om hensatte forpligtelser vil føre til, at reglerne om dagsværdi kan benyttes, jf. ÅRL § 47, stk. 2. Uanset, at brug af dagsværdi på hensatte forpligtelser efter loven er frivillig, vil et tilvalg af § 47 fremfor § 36 efter PwC's opfattelse betinge, at dagsværdiprincippet tilvælges – simpelthen fordi IFRS 3 er grundstammen ved forståelsen af ÅRL's regler.

Ved den efterfølgende måling af earn-out-forpligtelsen efter § 47 skal ændringerne i forventningen til de bagvedliggende pengestrømme reflekteres i værdien, ligesom ændringer i renteniveauet skal afspejles. Disse reguleringer skal indregnes i resultatopgørelsen.

Ændringer i værdien på en earn-out efter første indregning vedrører begivenheder efter købet og skal derfor ikke påvirke kostprisen på købet af virksomheden, da der er tale om en ændring i værdien af den hensatte forpligtelse.

Reguleringer af betingede vederlag

Ændringer i dagsværdien af betingede vederlag efter målingsperiodens udløb, jf. nærmere i afsnittet Reguleringer til opgørelse af aktiver og forpligtelser, eller inden for målingsperioden, som henføres til forhold, der er opstået efter overtagelsesdagen, skal indregnes i resultatopgørelsen. Det er derfor kritisk at få fastlagt et så godt skøn som muligt over størrelsen af eventuelle betingede betalinger, idet fejlskøn påvirker resultatopgørelsen direkte. Er der derimod tale om en væsentlig fejl, skal det betingede vederlag rettes tilbage i tid efter de almindelige regler i IAS 8 vedrørende rettelse af fejl. Tilsvarende gør sig gældende under ÅRL.

Konstateres det inden for de første 12 måneder efter overtagelsesdagen, at earn-out'en var opgjort på baggrund af ufuldstændige oplysninger ved første indregning, skal en sådan regulering korrigeres som en justering til kostprisen og dermed af den oprindelige købsprisallokering.

Såfremt det betingede vederlag skal afregnes i et fast antal egne aktier – typisk ved at en bestemt begivenhed indtræffer – klassificeres aftalen om det betingede vederlag som et egenkapitalinstrument, hvis værdi ikke reguleres efterfølgende. Udstedelsen af sådanne aktier vil – ud over en omklassifikation inden for egenkapitalen – derfor ikke have nogen indvirkning på regnskabet.

Transaktionsomkostninger

Transaktionsomkostninger er omkostninger, som direkte kan henføres til købet af virksomheden. Det kan fx være honorarer til advokater, revisorer og andre rådgivere, og der er tale om omkostninger, som ikke ville være afholdt, hvis virksomhedsovertagelsen ikke ville være gennemført. Det fremgår af ERST's udtalelse, at transaktionsomkostninger ikke længere kan indgå som en del af kostprisen for virksomheden, men skal i stedet indregnes af køber i resultatopgørelsen i takt med afholdelsen. Det betyder, at ÅRL er tilpasset IFRS fuldstændigt på dette område.

Omkostninger, der er direkte knyttet til udstedelse af gælds- eller egenkapitalinstrumenter og dermed direkte er opstået som led i finansieringen af virksomhedsovertagelsen, skal dog fragå i henholdsvis den regnskabsmæssige værdi af gælden og egenkapitalen i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser i henholdsvis IFRS 9 og IAS 32. Det er derfor vigtigt at skelne mellem omkostninger, der relaterer sig til selve virksomhedsovertagelsen og omkostninger, der relaterer sig til finansieringen heraf, da den regnskabsmæssige behandling er forskellig.

I resultatopgørelsen klassificeres transaktionsomkostninger normalt som en administrationsomkostning (i den funktionsopdelte resultatopgørelse) eller som andre eksterne omkostninger (i den artsopdelte resultatopgørelse). Alternativt kan der være tale om såkaldte særlige poster, der efter IAS 1 enten skal præsenteres som en særskilt post i resultatopgørelsen eller specificeres særskilt i noterne. Efter ÅRL vil sådanne særlige poster i stedet skulle noteoplyses og kan som udgangspunkt ikke præsenteres direkte i resultatopgørelsen, jf. §§ 23 og 67 a.

Identifikation og opgørelse af dagsværdi af de identificerbare nettoaktiver

ÅRL fortolkes nu i overensstemmelse med kriterierne i IFRS 3 om identifikation af aktiver og forpligtelser. Det betyder i praksis, at loven har gjort op med sandsynlighedskriteriet ved indregning af aktiver og forpligtelser, som er erhvervet ved en virksomhedssammenslutning. I lighed med IFRS 3 gælder derfor, at loven nu kræver indregning af aktiver og forpligtelser, der kan identificeres, uden hensyntagen til, om sandsynligheden for indgående eller udgående pengestrømme er over eller under 50 %. Den tidligere praksis, hvorefter en række aktiver uden videre kunne undlades identificeret, kan derfor ikke længere anvendes.

De identificerbare aktiver og forpligtelser indregnes uden hensyntagen til, om de i forvejen er indregnet i den overtagne virksomheds balance, og uden at tage hensyn til den overtagende virksomheds hensigter med de overtagne aktiver og forpligtelser. Der kan heller ikke indregnes forpligtelser i overtagelsesbalancen, som skyldes købers hensigter eller fremtidige handlinger, fx fremtidige driftstab eller andre omkostninger, der forventes afholdt som en konsekvens af virksomhedsovertagelsen. Dette gælder uanset, om omkostningen vedrører den overtagende eller den overtagne virksomhed.

Det betyder også, at et aktiv, som fx ønskes skrottet og ikke forventes anvendt af køber efter overtagelsen – fx et firmanavn eller et varemærke – stadig kan have en værdi i markedet, hvis det blev handlet mellem uafhængige parter. Derved identificeres og indregnes aktivet til dagsværdi i overtagelsesbalancen, og på det tidspunkt, hvor køber skrotter aktivet umiddelbart efter overtagelsen, indregnes en nedskrivning i resultatopgørelsen.

Eksempel: Ugunstige huslejekontrakter

En virksomhed har købt en virksomhed, som driver ti detailbutikker. Den overtagne virksomhed har indgået butikslejeaftaler. Disse er indgået til en leje, der ligger over den nuværende markedsleje. På trods af den høje husleje har alle butikkerne i de seneste år givet overskud, og den overtagne virksomhed har derfor ikke indregnet en hensat forpligtelse til dækning heraf.

Skal den overtagende virksomhed indregne en forpligtelse i relation til de ugunstige huslejekontrakter i forbindelse i købsprisallokeringen?

Løsning

En beregning af dagsværdien af huslejekontrakterne vil vise, at værdien heraf er negativ, da huslejen ifølge kontrakterne ligger over markedslejen. Det betyder, at den negative dagsværdi skal indregnes som en forpligtelse ved købsprisallokeringen. Der skal ikke ske løbende revurdering af dagsværdien i de efterfølgende perioder. Den negative dagsværdi tilbageføres (periodiseres) i stedet over kontraktperioden. Dette gælder under ÅRL.

Efter IFRS 16 indregnes leasingaftalerne i balancen, og den ugunstige værdi modregnes i aktivets værdi.

De identificerede aktiver og forpligtelser skal værdiansættes til dagsværdi, uanset om de efterfølgende skal måles på et andet grundlag. Her betragtes den opgjorte dagsværdi som den fremtidige kostpris i koncernregnskabet. De identificerbare aktiver skal desuden indregnes og opgøres til dagsværdi separat i overtagelsesbalancen. Det er derfor ikke muligt at indregne immaterielle aktiver som en del af goodwill eller eventuel negativ goodwill.

Aktiver og forpligtelser skal måles til den fulde dagsværdi, uanset om virksomheden overtager mindre end 100 %. Minoritetsinteresserne indregnes således også på grundlag af den fulde dagsværdi af de omvurderede nettoaktiver. Det er – som beskrevet ovenfor – også muligt at indregne goodwill på minoritetsinteresser, hvilket afgøres transaktion for transaktion. Dette gælder imidlertid ikke under ÅRL, hvor der er tale om valg af regnskabspraksis, og virksomheden derfor skal vælge at indregne goodwill på alle minoritetsinteresser eller ikke indregne fuld goodwill.

Ved fastlæggelse af dagsværdi finder IFRS 13 anvendelse, dog på nær ovenstående undtagelser. For aktiver og forpligtelser, der handles på et aktivt og velfungerende marked, er det normalt ikke et problem at fastsætte dagsværdien. For andre aktiver og forpligtelser må der normalt udøves et skøn i højere eller mindre grad.

IFRS 3 angiver følgende undtagelser til måling til dagsværdi:

- Udskudte skatteaktiver og -forpligtelser (opgøres efter IAS 12)
- Refusionsaktiver (indregnes til samme beløb, som forpligtelsen indregnes til i den overtagne virksomhed)
- Medarbejderforpligtelser (opgøres efter IAS 19)
- Generhvervede rettigheder (værdiansættes på grundlag af den kontraktlige restløbetid)
- Forpligtelser eller egenkapitalinstrumenter vedr. aktiebaseret vederlæggelse (måles efter IFRS 2)
- Aktiver bestemt for salg (måles efter IFRS 5).

Ved fastlæggelsen af dagsværdi af øvrige ikke-finansielle aktiver og forpligtelser kan der tages udgangspunkt i de retningslinjer, som fremgik af den tidligere IFRS 3, jf. skemaet nedenfor. IFRS 3 stiller ikke krav om, at det skal være mere end 50 % sandsynligt, at et aktiv kan indbringe fremtidige økonomiske fordele, førend der kan ske indregning heraf som led i en virksomhedssammenslutning. IFRS 3 forudsætter, at der kan eksistere en mindre sandsynlighed herfor, og denne vil i så fald blive afspejlet i en lavere dagsværdi af det pågældende aktiv.

	Målegrundlag
Færdigvarer og handelsvarer	Forventet salgspris med fradrag af salgsomkostninger og en rimelig avance for den overtagende virksomheds salgsindsats, baseret på avancen på tilsvarende færdigvarer og handelsvarer.
Varer under fremstilling	Forventet salgspris med fradrag af færdiggørelsesomkostninger, salgsomkostninger og en rimelig avance for den overtagende virksomheds færdiggørelse og salgsindsats, baseret på avancen på tilsvarende færdigvarer.

	Målegrundlag
Råvarer	Genanskaffelsesværdi.
Ordrebeholdning	Sparede salgsomkostninger.
Grunde og bygninger	Dagsværdi.
Tekniske anlæg, drifts-materiel og inventar	Udgangspunktet er det beløb, udstyret vil kunne handles til mellem indbyrdes uafhængige parter. Hvor der ikke kan opgøres en separat dagsværdi – enten på grund af anlæggets særlige beskaffenhed eller på grund af, at anlæg af denne type sjældent handles – måles anlægget til den værdi, det ville koste at genopføre anlægget med fradrag af afskrivninger under hensyntagen til anlæggets alder og stand.
Immaterielle anlægsaktiver, herunder patentrettigheder, licenser og udviklingsprojekter samt gunstige operationelle leje- og leasingaftaler	Dagsværdi, der fastlægges med udgangspunkt i et aktivt marked, eller – hvis der ikke eksisterer et aktivt marked – til en værdi, som afspejler, hvad virksomheden ville have betalt for aktivet hos en uafhængig tredjemand, baseret på den bedste til rådighed værende information.
Tabsgivende kontrakter, uafdækkede pensions-forpligtelser og andre identificerbare forpligtelser	Nutidsværdien af de beløb, der skal betales for at opfylde forpligtelsen.
Eventualforpligtelser	Det beløb, som en uafhængig tredjemand ville kræve for at overtage forpligtelsen.

Yderligere retningslinjer for måling af identificerede aktiver og forpligtelser fremgår af publikationen Årsrapporten - kommentarer til årsregnskabsloven, herunder:

- Tilgodehavender måles til nutidsværdien af de beløb, der forventes at blive indbetalt efter nedskrivning for uerholdelige beløb og inddrivelsesomkostninger. Kortfristede tilgodehavender tilbagediskonteres ikke, når forskellen mellem det nominelle og det tilbagediskonterede beløb er uvæsentlig.
- Gæld måles til nutidsværdien af de beløb, der skal betales. Kortfristet gæld kan måles til nominel værdi, når forskellen mellem det nominelle og det tilbagediskonterede beløb er uvæsentlig.

Skatteaktiver eller -forpligtelser opgøres inklusive skatteeffekten af foretagne omvurderinger af de identificerbare aktiver og forpligtelser til dagsværdier. Som følge af de foretagne omvurderinger til dagsværdi skal der derfor samtidig foretages regulering af udskudt skat. Skatteaktiver omfatter også udskudte skatteaktiver i den overtagne virksomhed, som ikke var indregnet før virksomhedssammenslutningen, men der nu som en konsekvens af sammenslutningen opfylder kriterierne for indregning.

Der kan desuden være aktiver og forpligtelser, som på overtagelsestidspunktet kun kan måles foreløbigt og derfor bliver indregnet til en skønnet dagsværdi. Det er dog muligt efterfølgende at foretage reguleringer til overtagelsesbalancen jf. nedenfor.

Eventualforpligtelser og forpligtelser til omstrukturering

Der er også krav om indregning af eventualforpligtelser, jf. IFRS 3, hvormed muligheden for indregning af badwill (negativ goodwill) efter IFRS 3 reduceres, når der i den tilkøbte virksomhed er væsentlige eventualforpligtelser. Eventualforpligtelser skal indregnes som forpligtelser, når de udgør en nuværende forpligtelse, og værdien kan opgøres pålideligt. Nuværende forpligtelser omfatter både aktuelle forpligtelser, hvor afståelse af fremtidige økonomiske fordele ikke er vurderet sandsynligt, og mulige forpligtelser, hvis eksistens først afgøres endeligt på et senere tidspunkt af begivenheder helt eller delvist uden for virksomhedens kontrol. Ved værdiansættelsen heraf skal sandsynligheden for afståelse af fremtidige økonomiske fordele – der for eventualforpligtelser altid er lavere end 50 % – afspejles i værdiansættelsen. Eventualforpligtelser skal og må kun indregnes, hvis de kan måles pålideligt.

Eksempel

Den overtagne virksomhed har en verserende retssag. Køber vurderer, at sandsynligheden for, at den skal betale en erstatning på 200 er 40 %. I overtagelsesbalancen skal køber indregne en forpligtelse på 80. Indregningen af forpligtelsen øger værdien af goodwill.

IFRS 3 forbyder indregning af omstruktureringshensættelser og lignende forpligtelser i overtagelsesbalancen både i den overtagende og den overtagne virksomhed, medmindre der allerede før overtagelsen var en forpligtelse. En sådan forpligtelse kan opstå ved en eksisterende aftale om bonus til ledelsen i den overtagne virksomhed, hvilket udløses ved salg af virksomheden. Der henvises desuden til afsnit 4.12 *Hensatte forpligtelser* for yderligere omtale af de betingelser, der skal være opfyldt, før der kan indregnes en omstruktureringshensættelse.

Særlige regler for immaterielle aktiver

Efter IFRS 3 forudsættes det, at aktiver og forpligtelser skal indregnes i overtagelsesbalancen, hvis de kan identificeres. I praksis har der været en del fokus rettet mod indregning af immaterielle aktiver, da de i sagens natur altid vil være vanskeligst at identificere. Der gælder særlige regler for immaterielle aktiver. Disse skal indregnes, når de enten:

- er separerbare – dvs. at de kan sælges adskilt fra resten af virksomheden – eller
- er kontraktligt eller juridisk baserede.

De identificerede immaterielle aktiver skal indregnes, uanset om det samlet set ikke er sandsynligt, at der vil tilflyde virksomheden fremtidige økonomiske fordele. Som ved eventualforpligtelser afspejles sandsynligheden i stedet i værdiansættelsen.

Eksempel

Immaterielle aktiver, såsom igangværende forsknings- og udviklingsaktiviteter, der er overtaget i forbindelse med en virksomhedssammenslutning, skal værdiansættes og aktiveres i den overtagende virksomheds koncernbalance. Det forhold, at der er stor usikkerhed knyttet til aktiverne, afspejler sig blot i værdiansættelsen. Efterfølgende forskning og videreudvikling af de overtagne projekter skal imidlertid omkostningsføres, hvis de generelle kriterier for aktivering af udviklingsomkostninger ikke er opfyldt, se afsnit 5.2.2.1 Indregning og måling (immaterielle anlægsaktiver)*. Denne asymmetri – mellem indregningen af aktiver i forbindelse med virksomhedssammenslutninger og efterfølgende videreforarbejdning af aktiverne – er blevet kritiseret.*

Eksempler på immaterielle aktiver, som fremgår af IFRS 3, er oplistet nedenfor. Vær opmærksom på, at der ikke er tale om en udtømmende liste. Nedenstående oplistning dækker over aktiver, der efter IFRS 3 forventes at kunne identificeres. Det er således ikke afgørende, om virksomheden har en juridisk beskyttelse over for tredjemand. Det er fx tilfældet med en kunderelation, der i sagens natur aldrig vil være beskyttet over for tredjemand.

Marketingrelaterede immaterielle aktiver
- Varemærker
- Arbejdstøj (bestemt farve, form)
- Navne på hjemmesider
- Konkurrenceklausuler

Kunderelaterede immaterielle aktiver
- Kundelister
- Indgåede ordrer
- Kundekontrakter og kunderelationer
- Ikke-kontraktbaserede kundeforhold
- Salgs- og distributionsnetværk

Kontraktbaserede immaterielle aktiver
- Royaltyaftaler
- Markedsføring, service- eller leverandørkontrakter
- Franchiseaftaler
- Rettighed til at sende radio eller tv
- Andre tilladelser

Teknologibaserede immaterielle aktiver
- Patenteret teknologi
- Upatenteret teknologi
- Computersoftware
- Databaser

Aktiver der *ikke* skal identificeres og separeres fra goodwill:
- Arbejdsstyrken
- Evnen til at servicere kunderne
- Geografisk tilstedeværelse
- Igangværende træning og rekrutteringsprogrammer
- Gode kredit ratings/adgange til kapitalmarkeder
- Gode relationer til myndigheder

IFRS 3 indeholder detaljeret vejledning i, hvorledes forhold knyttet til aflønning af medarbejdere skal behandles, herunder de tilfælde, hvor medarbejdere er omfattet af aktieaflønningsprogrammer. Det omfatter bl.a. de tilfælde, hvor medarbejdere, som er omfattet af et aktieaflønningsprogram i den overtagne virksomhed, bliver omfattet af et aktieaflønningsprogram i den overtagende virksomhed.

Er dagsværdien af de nye optioner lig med eller lavere end dagsværdien af de eksisterende optioner, anses den del af dagsværdien af de udstedte optioner, der kan henføres til en allerede ydet arbejdsindsats, som en del af købesummen. Den del, der kan henføres til fremtidig arbejdsindsats, udgør derimod lønomkostninger efter overtagelsen.

Er medarbejderne fx omfattet af et aktieoptionsprogram med en fireårig optjeningsperiode, hvoraf de to år er passeret på overtagelsesdagen, anses halvdelen af dagsværdien af optionerne på overtagelsesdagen for at være en del af vederlaget. Den anden halvdel indregnes som en omkostning i overensstemmelse med IFRS 2 over den resterende optjeningsperiode. Overstiger dagsværdien af de nye optioner dagsværdien af de gamle, skal forskellen klassificeres som en lønomkostning, der vedrører perioden efter overtagelsen, forinden der foretages den ovenfor beskrevne fordeling. Der gælder særlige regler, hvis optjeningsperioden ændres.

IFRS 3 indeholder endvidere vejledning i, hvorledes aftaler mellem den overtagende og den overtagne virksomhed, indgået før overtagelsen, skal behandles i overtagelsesbalancen.

Immaterielle rettigheder – særligt under ÅRL

ÅRL indeholder ikke detaljerede bestemmelser vedrørende omvurderingen af de identificerede aktiver og forpligtelser, men har med de nye bestemmelser gjort op med sandsynlighedskriteriet ved indregning af aktiver og forpligtelser, som er erhvervet ved en virksomhedssammenslutning. I praksis betyder det, at ÅRL nu kræver indregning af aktiver og forpligtelser, der kan identificeres uden hensyntagen til, om sandsynligheden for ind- eller udgående pengestrømme er over eller under 50 %. Dette skal ses i lyset af substansen i transaktionen. En køber vil fx være villig til at betale for en gruppe udviklingsprojekter, selv om hvert enkelt udviklingsprojekt har mindre end 50 % sandsynlighed for at blive en succes. Køber fokuserer på sandsynligheden for, at det bliver en succes sammenholdt med den gevinst, der vil komme ved en succes.

Der gælder fortsat et væsentlighedskriterium, hvilket betyder, at kravet om at identificere immaterielle – og øvrige – aktiver udelukkende skal anvendes, når identifikationen har væsentlig betydning for koncernregnskabet. De immaterielle aktiver, der forudsættes identificeret efter ÅRL, er således væsentlige immaterielle aktiver, fx de aktiver en køber må antages at vurdere som væsentlige i forhold til fastsættelsen af købsprisen på den overtagne virksomhed.

Opgørelsen af dagsværdier omfatter også aktiver, der ikke tidligere har været indregnet, typisk immaterielle aktiver, herunder fx varemærker, patentrettigheder, retten til navn og andre rettigheder, som indgår i købet. I den forbindelse kan det være nødvendigt at inddrage særlige modeller til opgørelse heraf, medmindre der findes et velfungerende marked for aktiverne:

- *Indkomstmetoden* angiver aktivets værdi som nutidsværdien af de frie cash flows (eller driftsøkonomiske fordele), som genereres over aktivets levetid. Der er her tale om Discounted Cash Flow Metoden eller særlige varianter af denne, fx Relief from Royalty Metoden, der angiver værdien af et varemærke mv. som nutidsværdien af den royalty afgift, der er sparet som følge af ejerskabet af aktivet, eller Premium Profits Metoden, der angiver værdien af aktivet, som den merværdi aktivet genererer i forhold til et tilsvarende generisk aktiv. Der eksisterer andre varianter af indkomstmetoden, som kan være relevante at anvende.

- *Markedsmetoden* angiver aktivets værdi på basis af nøgletal fra transaktioner med lignende aktiver. Eksempler på nøgletal kan være pris/omsætning, pris/indtjening eller pris/styksalg. Metoden kræver, at der identificeres et antal transaktioner med sammenlignelige aktiver, hvilket ofte er vanskeligt.
- *Omkostningsmetoden* angiver aktivets værdi som omkostningerne i forbindelse med erstatning eller etablering af et lignende aktiv. Det er ikke altid muligt at estimere disse omkostninger, og metoden er derfor ikke anvendelig i alle tilfælde.

Overtager virksomheden aktiviteter, der oprindeligt har været karakteriseret som forskning – og derved har været omkostningsført i den overtagne virksomheds resultatopgørelse – må forholdene vurderes kritisk på overtagelsestidspunktet. Er der fremkommet ny viden, der gør, at aktiviteterne nu kan betragtes som egentlige udviklingsaktiviteter, hvorved fremtidige økonomiske fordele er sandsynlige, skal disse indgå i overtagelsesbalancen som sådanne. En sådan indregning af tidligere omkostningsførte udviklingsudgifter er ikke i strid med princippet i IAS 38.71, hvorefter tidligere omkostningsførte beløb ikke må indregnes som aktiver. Det skyldes, at koncernetableringen anses som en nyanskaffelse af enkeltaktiverne.

Særlige regler for immaterielle rettigheder

Omkostninger til omstrukturering af den overtagne virksomhed, herunder fratrædelsesgodtgørelse og andre omkostninger, der ikke bidrager til den fortsatte drift, kan alene indregnes i overtagelsesbalancen såfremt:

- omstruktureringen er besluttet af ledelsen i den overtagne virksomhed og ikke besluttet som led i virksomhedsovertagelsen
- omstruktureringsomkostningerne er indregnet i balancen på den overtagne virksomhed på overtagelsestidspunktet, og
- planer for omstruktureringen er offentliggjort senest på overtagelsestidspunktet.

Såfremt ikke alle betingelser for indregning i overtagelsesbalancen er opfyldt, anses omstruktureringen som at være en konsekvens af virksomhedsovertagelsen og skal indregnes i resultatopgørelsen efter de almindelige regler for indregning af omstruktureringsomkostninger.

Eksempel på købsprisallokering

En virksomhed erhverver en mindre entreprenør, der hidtil har aflagt regnskab efter ÅRL-klasse B. Entreprenøren har ikke anvendt produktionsmetoden ved indregning af indtægter, men har indregnet indtægter ved risikoens overgang, hvilket historisk har været på tidspunktet, hvor de opførte huse endeligt blev leveret til kunden. I opførelsesperioden er husene blevet anset som varebeholdninger for egen regning.

På overtagelsestidspunktet har entreprenøren næsten færdigproduceret et hus (90 % produceret), som dog først vil blive leveret til kunden efter overtagelsen. Ved forhandlingerne om købesummen har køber bl.a. betalt en merværdi for at overtage det næsten færdigproducerede hus. Det færdigproducerede hus vil have en kostpris på 3 mio. DKK og en salgsværdi på 4 mio. DKK.

Hvordan skal virksomheden indregne det næsten færdigproducerede hus i overtagelsesbalancen?

Løsning

Ved allokeringen af købesummen skal et sådant igangværende arbejde måles til salgsværdien fratrukket de resterende produktionsomkostninger og en rimelig avance herpå. I entreprenørens eget regnskab måles huset til en kostpris på 2,7 mio. DKK (90 % færdiggjort – ud af en samlet forventet kostpris på 3 mio. DKK). Når dagsværdien opgøres, skal huset derimod i overtagelsesbalancen måles til en værdi på ca. 3,6 mio. DKK svarende til dagsværdien af det udførte arbejde på overtagelsestidspunktet (90 % færdiggjort – ud af en samlet salgsværdi på 4 mio. DKK). Konsekvensen er, at avancen på 0,9 mio. DKK, som er indtjent på overtagelsestidspunktet, ikke indregnes i koncernregnskabet, fordi den var udført før overtagelsen af entreprenøren.

Det er ikke muligt i overtagelsesbalancen at måle huset til kostprisen på overtagelsesdagen og derved indregne en højere goodwill. Det skyldes, at den købende virksomhed har betalt en højere dagsværdi for at overtage et næsten færdigproduceret hus, som derfor værdiansættes til dagsværdien af den færdigproducerede andel, fordi virksomheden fremadrettet forventer at modtage en betaling fra kunden på 4 mio. DKK. Merværdien henføres derfor ikke til goodwill, men til en højere værdi af varelageret.

Reguleringer til opgørelse af aktiver og forpligtelser

I de følgende års koncernregnskaber skal der foretages afskrivning på basis af de indregnede dagsværdier efter koncernens afskrivningsmetoder. Overtagelsesbalancen kan reguleres indtil udløbet af målingsperioden i det omfang, reguleringerne er udtryk for en bedre viden om forholdene på overtagelsestidspunktet.

Målingsperioden udløber, når den overtagende virksomhed har modtaget og analyseret den information, den har behov for. Dog udløber målingsperioden senest 12 måneder efter overtagelsesdatoen. Eventuelle reguleringer behandles, som om den korrigerede overtagelsesbalance havde været benyttet hele tiden. Sammenligningstal skal således korrigeres, og goodwill eller negativ goodwill reguleres tilsvarende med tilbagevirkende kraft. Reguleringer til overtagelsesbalancen kan ikke foretages for nye forhold, transaktioner eller begivenheder, som er opstået efter overtagelsestidspunktet.

Efter udløbet af 12-måneders perioden kan overtagelsesbalancen kun reguleres i det omfang, der konstateres væsentlige fejl heri, jf. de almindelige regler vedrørende rettelse af væsentlige fejl. Det kan fx være identifikation af et aktiv eller en forpligtelse. Der henvises desuden til afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl* for yderligere omtale heraf.

Opgørelse af goodwill

Forskellen mellem købsvederlaget og dagsværdien af de overtagne identificerbare aktiver og forpligtelser samt eventuelle minoritetsinteresser på overtagelsestidspunktet udgør goodwill eller negativ goodwill. Der må ikke indregnes udskudt skat af ikke-fradragsberettiget goodwill eller ikke-skattepligtig negativ goodwill i en virksomhedssammenslutning. IFRS 3 indeholder, jf. ovenfor, to muligheder for opgørelse af goodwill – henholdsvis fuld goodwill eller købt goodwill.

Fuld goodwill opgøres som forskellen mellem dagsværdien for hele den overtagne virksomhed og dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver heri, uanset om der erhverves 100 % eller mindre af den overtagne virksomhed, idet der også beregnes goodwill af minoritetens ejerandel.

Købt goodwill opgøres som forskellen mellem dagsværdien af den ejerandel, der er erhvervet, og dagsværdien af den tilsvarende andel af den overtagne virksomheds nettoaktiver.

IFRS 3 indeholder en særregel, som gør det muligt at vælge mellem de to metoder transaktion for transaktion. Under ÅRL er valget af metode derimod et valg af praksis, som skal anvendes konsistent.

Eksempel

Nedenfor har vi opstillet et forenklet eksempel på beregningen af goodwill ved en virksomhedssammenslutning opgjort i henhold til overtagelsesmetoden.

Fase			TDKK
2	Kontantbetaling i henhold til kontrakt		6.000
	Betinget betaling i henhold til kontrakt (60%)		600
	Kostpris		**6.600**
3	Bogført egenkapital		4.500
	Dagsværdiregulering af ejendom og værdi af royaltyaftale	650	
	Bonus til direktion	-100	
	Udskudt skat på omvurderinger (22%)	-121	429
	Dagsværdi af nettoaktiver		4.929
4	**Goodwill**		**1.671**

Hvis den overtagende virksomhed kun køber 80 % af kapitalandelene i den overtagne virksomhed, kan virksomheden vælge, om der skal indregnes goodwill på minoritetsinteresser.

Opgørelsen af henholdsvis fuld goodwill og købt goodwill er illustreret i nedenstående eksempel. Forudsætningerne antages at være følgende:

- K erhverver 80 % af S for en kostpris på 6.600 TDKK
- Dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver i S udgør 4.929 TDKK.

Eksempel

Goodwill-beregning ved henholdsvis fuld og købt goodwill:

	Fuld goodwill	Købt goodwill
Købesum for 80%	6.600	6.600
Dagsværdi af minoritetsinteressen	1.650	
Dagsværdi af identificerbare nettoaktiver	-4.929	-3.943 = (4.929 * 80%)
Goodwill	3.321	2.657
Minoritetsinteresse	1.650 = (4.929 + 3.321) * 20%	986 = 4.929 * 20%

Dagsværdien af minoritetsinteressen skal fastsættes under hensyntagen til postens størrelse. Værdien af en majoritetspost kan være større end værdien af en minoritetspost, da majoritetsposten indeholder et kontrolelement. På samme måde vil værdien af en minoritetspost på 40 % formentlig have en højere værdi pr. aktie end ved en minoritetspost på 5 %. I eksemplet er værdien af forenklingsmæssige hensyn fastsat til samme værdi pr. aktie som værdien af K's 80 %.

Særligt under ÅRL

Goodwill skal i henhold til ÅRL § 43 afskrives over den forventede levetid. Loven fastslår imidlertid, at hvis levetiden ikke kan opgøres pålideligt, skal goodwill afskrives over ti år. Denne "fall-back" på ti år medfører, at virksomhederne i praksis nok vil føle, at de kan opgøre en afskrivningsperiode på måske 20 år (som også hidtil meget ofte har været afskrivningsperioden). I den tidligere gældende IAS 22.48 nævnes en række faktorer, som indgår i vurderingen af levetiden for koncerngoodwill:

- den overtagne virksomheds art og forventelige levetid,
- stabiliteten og forventelige levetider inden for den branche, som goodwillen er tilknyttet,
- offentligt tilgængelige informationer om goodwills karakteristika i tilsvarende virksomheder eller brancher og typiske levetider for tilsvarende virksomheder,
- produktforældelse, ændringer i efterspørgsel og andre økonomiske faktorers virkning på den overtagne virksomhed,
- den forventede tjenestetid for nøglepersoner eller grupper af ansatte, og hvorvidt den overtagne virksomhed kan ledes effektivt af en anden ledelse,
- omfanget af vedligeholdelsesomkostninger eller den finansiering, der er nødvendig for at opnå de forventede fremtidige økonomiske fordele fra den overtagne virksomhed, og virksomhedens evne til og hensigt om at nå et sådant omfang,
- forventede tiltag fra konkurrenter eller potentielle konkurrenter, og
- den periode, hvor virksomheden har bestemmende indflydelse over den overtagne virksomhed samt juridiske, lovmæssige eller kontraktlige bestemmelser, der påvirker brugstiden.

Kravet i ÅRL om afskrivning af goodwill betyder, at behovet for identifikation af aktiver og forpligtelser alt andet lige må anses for at være mindre under ÅRL end under IFRS. Herunder kan der muligvis i en række tilfælde argumenteres for, at en udskillelse er uvæsentlig, da den forventede effekt på koncernregnskabet er minimal.

I ERST's udtalelse om virksomhedssammenslutninger præciseres, at kravet om særskilt udskillelse af aktiver og forpligtelse udelukkende gælder, såfremt det har væsentlig indflydelse på koncernregnskabet. Netop det forhold, at goodwill afskrives under ÅRL, kan derfor bevirke et lidt andet væsentlighedsniveau for udskillelse af immaterielle aktiver end under IFRS.

Er der ikke en positiv fremtidig effekt, som kan modsvare goodwill, kan dattervirksomheden være erhvervet for dyrt. Det viser sig måske ikke straks, men i givet fald skal der ske nedskrivning efter reglerne i § 42. Afskrivningsperioden og -metoden for goodwill skal revurderes hvert år. Hvis den forventede levetid afviger væsentligt fra tidligere estimater, skal perioden ændres. Behovet for nedskrivninger på goodwill skal vurderes, hvis der er forhold, som indikerer et værdifald, fx lavere indtjening end forventet. Nedskrivningsbehovet skal så vidt muligt vurderes på grundlag af en opdeling af virksomheden i såkaldte pengestrømsfrembringende enheder, jf. § 42, stk. 2. I IFRS 3 har årlige nedskrivningstests erstattet kravet om afskrivninger jf. nedenfor.

Koncerngoodwill er ikke – hverken i regnskabsopstillingerne eller i den regnskabsmæssige behandling i øvrigt – forskellig fra goodwill på selskabsplan. Posten skal derfor præsenteres i balancen i koncernregnskabet under immaterielle anlægsaktiver.

Af § 43, stk. 1, fremgår det forudsætningsvis, at erhvervet goodwill skal aktiveres. Der gælder altså det samme for den goodwill, virksomheden erhverver ved overtagelse af en aktivitet, som for den goodwill koncernen (modervirksomheden) erhverver ved overtagelse af kapitalandele i en virksomhed.

Særligt under IFRS

Den opgjorte og indregnede goodwill skal ikke afskrives. Derimod er der krav om en årlig nedskrivningstest efter IAS 36. Endvidere skal der foretages en nedskrivningstest, hvis der er forhold, som indikerer, at goodwill har været udsat for værdiforringelse.

IFRS 3 angiver, at den overtagende virksomhed skal vurdere, hvad den identificerede goodwill er udtryk for. IAS 36 fastslår endvidere, at goodwill på erhvervelsestidspunktet skal henføres til de pengestrømsfrembringende enheder eller grupper af pengestrømsfrembringende enheder (CGU'er = cash-generating units), som forventes at opnå fordele af den identificerede goodwill. Derved kan en del af goodwill godt henføres til virksomhedens eksisterende CGU'er.

Dog skal goodwill ikke henføres til et lavere niveau end det, hvor ledelsen vurderer afkastet af sine investeringer og ikke højere end et operativt segment som defineret i IFRS 8. Den øvre grænse er gældende, uanset om den købende virksomhed i øvrigt er omfattet af IFRS 8 om segmentoplysninger.

Baggrunden for de meget udførlige regler om identifikation af overtagne aktiver i IFRS 3 er, at goodwill ikke afskrives under IFRS, mens øvrige immaterielle og materielle aktiver som hovedregel altid afskrives over brugstiden. Det har derfor stor betydning, om en merværdi klassificeres som goodwill eller fx udgør en merværdi på varelageret, eftersom sidstnævnte ofte resultatføres inden for ganske kort tid i forbindelse med salg af varerne på lageret. Det samme gør sig gældende, hvis merværdien identificeres som et immaterielt aktiv med bestemmelig levetid, der afskrives i stedet for goodwill, som ikke afskrives.

Negativ goodwill og eventualforpligtelser

Også vedrørende negativ goodwill er ÅRL tilpasset IFRS 3, så denne skal indtægtsføres med det samme – og ikke (som hidtil) hen over en årrække. Det er PwC's opfattelse, at negativ goodwill bør præsenteres under andre driftsindtægter i resultatopgørelsen, og oplysning om indregning og præsentation heraf bør desuden omtales under anvendt regnskabspraksis.

Købsprisallokeringen skal genovervejes, hvis den resulterer i negativ goodwill. Begrundelsen for et negativt forskelsbeløb er i reglen, at den pågældende erhvervede virksomhed har en mindre lønsom periode forude. Der kan være tale om direkte tabsgivende drift, behov for omstruktureringer, nedlægning af urentable aktiviteter med deraf følgende nedskrivninger eller andre omkostninger med henblik på at få aktiviteterne op på et tilfredsstillende indtjeningsniveau. Prisnedslaget og dermed den negative goodwill kompenserer således helt eller delvist køberen for det forventede manglende afkast.

I praksis vil eventualforpligtelserne i mange virksomhedsovertagelser være uvæsentlige, hvorfor en indregning allerede af denne grund ikke er relevant. Der kan dog forekomme overtagelser, hvor der er tale om væsentlige eventualforpligtelser. I sådanne overtagelser skal eventualforpligtelser identificeres og indregnes særskilt i overtagelsesbalancen, når de har haft en væsentlig betydning for fastsættelsen af prisen på den købte virksomhed. Måling af eventualforpligtelserne skal foretages til dagsværdi. En indregning i overtagelsesbalancen af eventualforpligtelser medfører automatisk, at en eventuel negativ goodwill bliver reduceret.

Opstår der fortsat en negativ goodwill, indtægtsføres denne straks i resultatopgørelsen på samme måde som under IFRS 3.

Det må forudsættes, at værdien af en eventualforpligtelse normalt kan opgøres pålideligt, jf. IFRS 3. Det må i hvert fald forudsættes at være tilfældet, når tilstedeværelsen af eventualforpligtelsen har haft væsentlig betydning for fastsættelsen af købesummen for virksomheden, fx fordi den overtagne virksomhed er part i en retssag, hvor det er muligt at tabe eller vinde et væsentligt beløb.

Undlades indregning af visse eventualforpligtelser i virksomhedsovertagelser, hvor der opstår en goodwill, medfører undladelse af indregning blot, at goodwill bliver lavere. Det betyder imidlertid samtidig, at den senere afvikling af eventualforpligtelserne får en negativ resultatmæssig påvirkning, fordi der ikke på det tidspunkt vil være en hensættelse, som kan indtægtsføres/modregnes i den indregnede omkostning til at afvikle eventualforpligtelsen.

10.1.1.3 Trinvise overtagelser, hvor der opnås kontrol

Et særligt problem kan opstå ved såkaldte ”trinvise overtagelser”, hvor der først erhverves en mindre andel af en virksomhed og dernæst af én eller flere omgange yderligere andele, indtil der er erhvervet kontrol over virksomheden. En trinvis virksomhedsovertagelse er en situation, hvor en virksomhed hidtil har ejet en kapitalandel, fx med en ejerandel på 40 % og nu erhverver yderligere 40 %, hvorved virksomheden med 80 % ejerandel opnår kontrol over den anden virksomhed, som derfor skifter karakter fra en associeret virksomhed til en dattervirksomhed.

Det afgørende for, om transaktionen bliver omfattet af reglerne om trinvise overtagelser, er, at virksomheden før den seneste erhvervelse af kapitalandele ikke havde kontrol over den købte virksomhed. Havde køber allerede kontrol over en anden virksomhed, og der erhverves yderligere kapitalandele, er transaktionen et køb af en minoritetsandel og dermed en egenkapitaltransaktion, jf. afsnittet *Køb og salg af minoritetsinteresser.*

Ved en trinvis overtagelse skal der tages stilling til købsprisallokeringen og til en eventuel opregulering af værdien af den hidtidige besiddelse af kapitalandele. Det betyder, at man ved en trinvis overtagelse skal regulere værdien af den hidtidige besiddelse af kapitalandele i den overtagne virksomhed til dagsværdien på det tidspunkt, hvor virksomheden opnår kontrol over den anden virksomhed. Forskellen mellem den bogførte værdi af den hidtidige kapitalandel og dagsværdien skal indregnes i resultatopgørelsen, uanset om det udgør en gevinst eller et tab. Der skal kun laves én samlet købsprisallokering baseret på dagsværdien på tidspunktet for opnåelse af kontrol. Se nærmere om købsprisallokering jf. afsnittet *Opgørelse af købesum.*

Derved opnås samme regnskabsmæssige behandling af overtagelsen, uanset om kontrollen i den nye dattervirksomhed er foretaget via ét køb af en kontrollerende andel i dattervirksomheden eller via flere mindre køb af kapitalandele. Den regnskabsmæssige behandling svarer desuden til, at man i princippet sælger den første portion af ejerandelene og herefter tilkøber hele den samlede portion af kapitalandelene.

Eksempel: Trinvise virksomhedsovertagelser

En virksomhed erhverver 40 % i en associeret virksomhed for 20 mio. DKK. Den associerede virksomhed indregnes i både koncernregnskabet og moderselskabsregnskabet efter indre værdis metode. Der laves således en købsprisallokering ved erhvervelsen, hvor andel af indre værdi udgør 10 mio. DKK, merværdier på en bygning udgør 5 mio. DKK, og goodwill udgør 5 mio. DKK. Der ses i eksemplet bort fra transaktionsomkostninger.

I år 1 realiserer den associerede virksomhed et resultat på 5 mio. DKK, der indregnes således hos virksomheden:

	mio. DKK
Resultatandel i associeret virksomhed (40%)	2,0
Afskrivning på goodwill (10 år)	-0,5
Afskrivning på merværdi på ejendom (50 år)	-0,1
Resultat af kapitalandele i associeret virksomhed	**1,4**
Værdien af den associerede virksomhed udgør efter år 1:	
Andel af indre værdi (40% af 30 mio. DKK)	12,0
Resterende goodwill	4,5
Resterende merværdi ejendom	4,9
Kapitalandele i associerede virksomheder	**21,4**

I år 2 køber virksomheden de resterende 60 % i den associerede virksomhed for 40 mio. DKK. Dagsværdien af de første 40 %, virksomheden har erhvervet, kan opgøres til 26,7 mio. DKK (der vil ikke altid kunne laves en forholdsmæssig omregning fra det seneste køb til det første, da der ofte betales en præmie for at opnå kontrol – dette er der set bort fra i eksemplet).

Hvordan skal den trinvise virksomhedsovertagelse behandles i koncernregnskabet?

Løsning

I koncernregnskabet indregnes dattervirksomheden med en kostpris på 66,7 mio. DKK (de to dagsværdier sammenlagt = 26,7 + 40). Der indregnes en gevinst i resultatopgørelsen på den tidligere associerede virksomhed på 5,3 mio. DKK (26,7 – 21,4). Der foretages en almindelig købsprisallokering på den nye dattervirksomhed – på hele ejerandelen. Den tidligere købsprisallokering, der blev gennemført, da man erhvervede de 40 % ejerandel og skulle benytte indre værdis metode, har således ingen indflydelse på værdierne, når der opnås kontrol – her laves købsprisallokeringen, som om man slet ikke tidligere har besiddet ejerandele i virksomheden.

10.1.1.4 Opgørelse og regnskabsmæssig behandling af minoritetsinteresser

Minoritetsinteresser anses efter ÅRL og IFRS som en del af koncernens egenkapital. Derfor skal alle transaktioner, hvor der sker forskydninger mellem majoriteten og minoritetens ejerandel, uden at modervirksomheden mister den bestemmende indflydelse over dattervirksomheden, anses for at være transaktioner mellem ejerne. Det betyder, at der ikke indregnes gevinst eller tab i resultatopgørelsen ved sådanne transaktioner – en eventuel forskel mellem, hvad der betales/modtages og den bogførte værdi af nettoaktiverne, indregnes derfor direkte på modervirksomhedens kapitalejeres andel af egenkapitalen. Det betyder også, at der ikke sker genmåling af aktiver og forpligtelser i forbindelse med disse transaktioner, fordi modervirksomheden netop bevarer den bestemmende indflydelse over dattervirksomheden.

ÅRL indeholder ligesom IFRS 3 to metoder for måling af minoritetsinteresser, der har betydning for størrelsen af den goodwill, der eventuelt indregnes i forbindelse med virksomhedsovertagelsen. Køber skal derfor vælge en praksis og måle minoritetsinteresser:

- til dagsværdi, eller
- til minoritetens andel af de identificerbare nettoaktiver (eksklusive goodwill) i den overtagne virksomhed.

Såfremt minoritetsinteressen måles til dagsværdi, opgøres goodwill som den positive forskel mellem dagsværdien for hele den overtagne virksomhed og dagsværdien af de identificerbare nettoaktiver, uanset om der erhverves 100 % eller mindre af den overtagne virksomhed. Konsekvensen er, at der under denne metode også beregnes goodwill af minoritetens ejerandel. Under den alternative metode opgøres goodwill som den positive forskel mellem dagsværdien af den ejerandel, der er erhvervet, og dagsværdien af den tilsvarende andel af den overtagne virksomheds nettoaktiver.

Såfremt der indregnes goodwill på minoritetens andel af den tilkøbte virksomhed, vil den indregnede goodwill hhv. værdien af minoritetsinteresserne i koncernregnskabet alt andet lige være højere.

I modsætning til IFRS 3, hvorefter køber kan vælge mellem de to metoder til måling af minoritetsinteressen transaktion for transaktion, er valget mellem de to metoder efter ÅRL et valg af praksis, som skal anvendes konsistent. Beslutter ledelsen sig for at ændre den valgte regnskabspraksis efter ÅRL for den regnskabsmæssige behandling af minoritetsinteresser i koncernregnskabet, er der tale om en ændring af anvendt regnskabspraksis, der skal gennemføres efter reglerne herom i loven. Det indebærer, at man skal tilpasse sammenligningstal. En sådan tilpasning af sammenligningstal – og i øvrigt tilpasning vedrørende tidligere gennemførte virksomhedsovertagelser – vil være i strid med IFRS, der ikke anerkender valget mellem de to metoder som en del af den valgte regnskabspraksis.

Forekommer der en negativ forskel, skal der gennemføres en revurdering af købsprisallokeringen, da en negativ forskel er en indikation på fejl i købsprisallokeringen. Konstateres det fortsat efter revurderingen, at forskellen er negativ, skal denne negative goodwill indtægtsføres straks i resultatopgørelsen.

Eksempel: Goodwill vedrørende minoritetsinteresser

Virksomhed A erhverver 60 % af dattervirksomheden B for 30 mio. DKK. De resterende 40 % bibeholdes af den hidtidige ejer. Indre værdi i dattervirksomheden udgør 20 mio. DKK. Dagsværdien af minoritetsinteressen kan opgøres til 20 mio. DKK (der vil ikke altid kunne laves en forholdsmæssig beregning af dagsværdien af minoritetsinteressen, da der ofte betales en præmie for at opnå kontrol – dette er der set bort fra i eksemplet). Der ses i eksemplet bort fra transaktionsomkostninger.

Hvordan skal virksomheden indregne minoritetsinteressen i koncernregnskabet efter hver af de følgende metoder?

- *Metode 1: Måling af minoritetsinteressen til dagsværdi*
- *Metode 2: Måling af minoritetsinteressen til regnskabsmæssig værdi (dvs. dagsværdi minus goodwill).*

Løsning

Metode 1 – Minoriteter til dagsværdi	mio. DKK
Kostpris for 60% af dattervirksomheden	30
Andel af indre værdi	12
Merværdier og goodwill (moderselskabets andel)	18
Goodwill vedrørende minoritetsinteressen	
Dagsværdi af minoritetsinteresser	20
Minoritetsinteressens andel af indre værdi	8
Goodwill vedrørende minoritetsinteressen	12
Indregning i koncernregnskabet	
Nettoaktiver i dattervirksomheden (fordelt på regnskabsposter)	D20
Merværdier og goodwill (inkl. minoritetsinteressen)	D30
Betalt købesum ved erhvervelsen af dattervirksomheden	K30
Minoritetsinteresser til dagsværdi	K20

Metode 2 – Minoriteter til regnskabsmæssig værdi	
Indregning i koncernregnskabet	
Nettoaktiver i dattervirksomheden (fordelt på regnskabsposter)	D20
Merværdier og goodwill (ekskl. minoritetsinteressen)	D18
Betalt købesum ved erhvervelsen af dattervirksomheden	K30
Minoritetsinteresser til regnskabsmæssig værdi	K8

I forbindelse med virksomhedens valg af anvendt regnskabspraksis på dette område er det vigtigt at være opmærksom på den efterfølgende behandling, hvis virksomheder på et senere tidspunkt køber yderligere kapitalandele i virksomheden. Se nærmere jf. afsnittet Køb og salg af minoritetsinteresser.

Køb og salg af minoritetsinteresser

Såfremt en majoritetsaktionær køber yderligere aktier eller sælger aktier i dattervirksomheden – uden at der mistes kontrol – anses dette for at være ejertransaktioner, som skal indregnes direkte på egenkapitalen. En eventuel forskel mellem købesummen og andelen af nettoaktiverne i koncernregnskabet indregnes derfor direkte på majoritetens andel af egenkapitalen.

I tilfælde af, at majoritetsaktionæren foretager et delvist salg af aktier i dattervirksomheden og i den forbindelse mister kontrollen, vil sælger bevare en kapitalandel, der enten klassificeres som en kapitalinteresse, associeret virksomhed eller en porteføljevirksomhed. ÅRL er på dette punkt ikke blevet tilpasset IFRS, hvorfor sælger som udgangspunkt skal opgøre kapitalandelen til andelen af den indre værdi, der bibeholdes. Sælger vil som følge af salget derfor ikke indregne noget tab eller gevinst på den resterende kapitalandel. Efter IFRS skal der indregnes en gevinst ved salget også på den andel af virksomheden, som ikke er blevet overdraget.

Eksempel: Køb af minoritetsinteresser

I år 2 erhverver virksomheden de resterende 40 % af dattervirksomheden fra minoritetsaktionæren. Der betales 30 mio. DKK herfor. Dattervirksomheden har i år 1 og år 2 realiseret et resultat på 8 mio. DKK og er derfor indregnet til nedenstående værdi i koncernregnskabet på tidspunktet for købet af yderligere 40 %. Goodwill og øvrige merværdier er afskrevet over ti år, svarende til 6 mio. DKK over to år. Resultatet fra dattervirksomheden udgør derfor samlet 2 mio. DKK.

Hvordan skal virksomheden indregne købet af de resterende 40 % af dattervirksomheden?

Løsning

Metode 1 – Minoriteter til dagsværdi	mio. DKK
Indregning i koncernregnskabet	
Årets resultat	8
Afskrivning på goodwill og merværdier (30/10 år * 2)	-6
Resultat i dattervirksomheden indregnet i koncernregnskabet	2
Nettoaktiver i dattervirksomheden (fordelt på regnskabsposter) (20 + 8)	D 28
Merværdier og goodwill (2 års afskrivning) (30 - 6)	D 24
Udlignet kostpris vedrørende dattervirksomheden	K 30
Modervirksomhedens andel af resultat i dattervirksomheden (60 % af 2)	K 1,2
Minoritetsinteresser til hidtidig dagsværdi (20 + 40 % af 2)	K 20,8

Modervirksomheden køber herefter minoritetsinteressen for 30 mio. DKK, der indregnes således yderligere merværdier på 9,2 mio. DKK (30-20,8) direkte på modervirksomhedens egenkapital.

Metode 2 – Minoriteter til regnskabsmæssig værdi	mio. DKK
Indregning i koncernregnskabet	
Årets resultat	8
Afskrivning på goodwill og merværdier (18/10 år * 2)	-3,6
Resultat i dattervirksomheden indregnet i koncernregnskabet	4,4
Nettoaktiver i dattervirksomheden (fordelt på regnskabsposter) (20 + 8)	D 28
Merværdier og goodwill (2 års afskrivning) (18 - 3,6)	D 14,4
Udlignet kostpris vedrørende dattervirksomheden	K 30
Modervirksomhedens andel af resultat i dattervirksomheden (60 % af 8 - 3,6)	K 1,2
Minoritetsinteresser til regnskabsmæssig værdi (40 % af 28)	K 11,2

Modervirksomheden køber herefter minoritetsinteressen for 30 mio. DKK, hvorfor den betalte merværdi på 18,8 mio. DKK (30-11,2) fradrages direkte på modervirksomhedens egenkapital. Når der netop ikke indregnes goodwill på minoritetsinteressen, vil modervirksomhedens andel af egenkapitalen derfor blive reduceret med yderligere værdier ved købet af den resterende ejerandel i dattervirksomheden. Forskellen i eksemplet er således, at goodwill vedrørende minoritetsinteressen med en resterende værdi på 9,6 mio. DKK (12-2,4) ikke er indregnet efter metode 2. Denne goodwill må ikke indregnes ved det efterfølgende køb af minoritetsinteressen, men kan alene indregnes ved første indregning af dattervirksomheden i koncernregnskabet.

Ovenstående eksempel viser åbenlyst, at såfremt der efterfølgende købes en minoritetsinteresse, risikeres en væsentlig negativ påvirkning af koncernens egenkapital, selvom købet kan være en god investering for virksomheden. Denne påvirkning vil i sagens natur være mere negativ, hvis der ikke henføres goodwill til minoritetsinteressen allerede på tidspunktet, hvor man erhverver kontrol over dattervirksomheden. Efter IFRS 3 kan der vælges mellem at indregne goodwill på minoriteter fra transaktion til transaktion, mens det efter ÅRL er et valg af regnskabspraksis.

Det må derfor anbefales, at ledelsen grundigt overvejer, hvorvidt der skal vælges en anvendt praksis, hvor minoritetsinteresserne måles til dagsværdi eller regnskabsmæssig værdi. Det er naturligvis særligt vigtigt i virksomhedsovertagelser, hvor modervirksomheden måske forventer at erhverve den resterende minoritetsinteresser efter en årrække. Det til trods for, at det samlede goodwill-beløb (og dermed investeret kapital) i balancen og løbende afskrivninger i resultatopgørelsen forøges.

Delvist salg af en virksomhed, hvor kontrollen mistes

Ved et delvist salg af en dattervirksomhed, hvor kontrollen mistes, bibeholder sælger efter salget en kapitalandel. Denne kapitalandel kan fx udgøre en associeret virksomhed – hvis virksomheden fortsat har betydelig indflydelse – en kapitalinteresse eller en porteføljevirksomhed, hvor virksomheden hverken besidder betydelig eller bestemmende indflydelse.

Det typiske spørgsmål i den forbindelse er, om virksomheden ved salget skal opgøre denne tilbageværende kapitalandel ved første indregning til dagsværdi eller fastholde værdien til en andel af de hidtidige bogførte nettoaktiver i den tidligere dattervirksomhed.

Efter IFRS 10.25 gælder der et krav om, at den tilbageværende kapitalandel måles til dagsværdi, og at gevinsten eller tabet i forhold til andelen af den hidtidig indregnede regnskabsmæssige værdi (andel af nettoaktiverne) indregnes i resultatopgørelsen. Dette krav gælder, uanset om virksomheden efter salget af kapitalandel udgør en associeret virksomhed, et joint venture eller en porteføljeinvestering efter IFRS 9. Overgår virksomheden til at være en associeret virksomhed, gælder der efterfølgende krav om måling til indre værdi af den associerede virksomhed i koncernregnskabet, herunder et krav om, at der skal foretages en ny købsprisallokering på den tilbageværende ejerandel i den nye associerede virksomhed.

ÅRL giver ikke mulighed for at måle den bibeholdte ejerandel til dagsværdi, når den bestemmende indflydelse over en dattervirksomhed mistes, medmindre den resterende ejerandel udgør en porteføljevirksomhed, som kan måles til dagsværdi efter ÅRL § 37. Derved er lovens fortolkning, når de bibeholdte ejerandele er en associeret virksomhed, ikke blevet harmoniseret med IFRS 10 på dette område. Efter ÅRL vil en andel af den hidtidige bogførte værdi derfor skulle anvendes som kostpris. Der vil således ikke blive indregnet en gevinst eller et tab på de resterende kapitalandele i den associerede virksomhed, efter virksomheden har afgivet den bestemmende indflydelse over dattervirksomheden.

Såfremt der afstås så stor en ejerandel, at kapitalandelene omfattes af ÅRL § 37 som en porteføljevirksomhed, er der mulighed for at indregne unoterede kapitalandele til dagsværdi med værdiregulering via resultatopgørelsen – de kan dog også indregnes til kostpris efter § 37, stk. 4. Er der derimod tale om børsnoterede kapitalandele, er der pligt til at måle disse til dagsværdi. I en situation, hvor man afstår så stor en andel af den hidtidige dattervirksomhed, at virksomheden ikke opretholder betydelig indflydelse, og der heller ikke er tale om en kapitalinteresse, må det derfor antages, at der skal ske en revurdering af den hidtidige besiddelse af kapitalandelene, hvis man efterfølgende benytter dagsværdi som målemetode. Denne regulering sker via resultatopgørelsen, og derfor opnår man i denne specifikke situation samme resultat som under IFRS 3, om end værdireguleringen af de tilbageværende kapitalandele klassificeres i en anden regnskabspost end gevinsten ved salget af den bestemmende indflydelse over dattervirksomheden.

Hvis der derimod anvendes kostpris, vil det ikke være acceptabelt at lade denne kostpris udgøres af dagsværdien på det tidspunkt, hvor den bestemmende indflydelse over den nu tidligere dattervirksomhed mistes. Kostprisen kan derimod udgøre den indre værdi af de resterende kapitalandele på det tidspunkt, hvor den bestemmende indflydelse mistes. Her anses indre værdi som en "deemed cost". Herved sikres det, at der ikke opstår et tab ved transaktionen, hvis den oprindelige kostpris er lavere end den aktuelle indre værdi.

Såfremt den hidtidige majoritetsejer bibeholder betydelig indflydelse skal den tilbageværende andel af de hidtidige nettoaktiver inklusive en andel af goodwill videreføres som kapitalandele til indre værdi i associerede virksomheder.

10.1.1.5 Oplysninger og præsentation

Det fremgår af ÅRL § 58 c, at positive og negative forskelsværdier, der identificeres ved første indregning af kapitalandele jf. § 43 a, skal oplyses. Herudover gælder ingen særlige oplysningskrav for virksomhedssammenslutninger. Anderledes er det under IFRS, hvor IFRS 3 indeholder en række oplysningskrav. Disse kan imidlertid også anvendes under ÅRL.

Eksempler på oplysninger og præsentation vedrørende virksomhedssammenslutninger jf. IFRS 3 fremgår af note 14 i IFRS-modelregnskabet.

Generelt for virksomhedssammenslutninger kræver IFRS 3, at der gives en række oplysninger omfattende:

- Identifikation af den overtagne virksomhed
- Overtagelsesdag
- Overtaget ejerandel
- Købesum
- Beløbsangivelse af de afholdte transaktionsomkostninger
- Købsprisallokeringen
- Oplysning om årets resultat og omsætning, som om virksomhederne havde været sluttet sammen fra begyndelsen af regnskabsperioden
- For goodwill skal der oplyses om kostpris:
  - ved det foregående regnskabsårs slutning
  - regnskabsårets tilgang
  - regnskabsårets afgang
  - reguleringer til tidligere års kostpris som følge af indregning af skatteaktiver
  - overførsel til en gruppe af aktiver, der besiddes med henblik på salg i henhold til IFRS 5
  - ved regnskabsårets slutning
  - samt om hvorvidt fuld goodwill- eller købt goodwill-modellen er anvendt.
- Vedrørende nedskrivninger af goodwill skal oplyses om:
  - størrelsen ved foregående regnskabsårs slutning
  - periodens nedskrivninger
  - samlede nedskrivninger ved regnskabsårets slutning.

Ud over ovenstående skal der i de tilfælde, hvor der har været trinvise overtagelser, oplyses om dagsværdien af de eksisterende kapitalandele. Endvidere skal størrelsen af tab eller gevinst indregnet i resultatopgørelsen vedrørende eksisterende kapitalandele oplyses.

Det fremgår af ÅRL § 53, stk. 2, nr. 1b, at når der er indregnet goodwill i forbindelse med en virksomhedssammenslutning, skal afskrivningsperioden altid begrundes, uanset periodens længde. Begrundelsen skal være særligt fyldestgørende, hvis virksomhedens afskrivningsperiode er særlig lang eller kort sammenlignet med andre virksomheder i samme branche. Dette oplysningskrav er gældende frem til, goodwillen er fuldt afskrevet eller afstået.

Gevinst eller tab ved salg af en virksomhed, hvori der er indregnet goodwill, indregnes under andre driftsindtægter/driftsomkostninger i koncernregnskabet. I selskabsregnskabet indregnes gevinst/tab ved salg af kapitalandele under finansielle poster, og gevinst/tab ved salg af nettoaktiver præsenteres typisk under andre driftsposter.

Loven stiller kun krav om at medtage et afsnit om virksomhedssammenslutninger under anvendt regnskabspraksis, hvis der har været gennemført væsentlige virksomhedssammenslutninger i løbet af regnskabsåret eller sammenligningsåret. Det er dog PwC's opfattelse, at anvendt regnskabspraksis bør medtages i moderselskabsregnskabet og koncernregnskabet i de tilfælde, hvor overtagelsen har væsentlig regnskabsmæssig effekt på årsregnskabet.

En virksomhedssammenslutning vil normalt udgøre en væsentlig ændring i virksomhedens aktiviteter og økonomiske udvikling, som vil kræve omtale i ledelsesberetningen jf. ÅRL § 76 a for regnskabsklasse B og § 99 for regnskabsklasse C og D.

10.1.2 Virksomhedssammenslutninger mellem parter under samme bestemmende indflydelse

Koncerninterne virksomhedssammenslutninger er defineret ved, at der ikke sker ændringer i den bestemmende indflydelse før og efter transaktionen. Det er altså samme person eller interesse, der direkte eller indirekte ejer begge virksomheder både før og efter transaktionen. Der kan fx være tale om overdragelser mellem to datterselskaber i en koncern. Sådanne virksomhedssammenslutninger er ikke omfattet af IFRS 3 og er således ikke reguleret i IFRS. Efter IFRS anerkendes i praksis anvendelse af de metoder, som er beskrevet, jf. nedenfor.

Ved en koncernintern virksomhedssammenslutning er det væsentligt at være opmærksom på, at det dermed er den samme person eller interesse med bestemmende indflydelse, som fastsætter købesummen. Der er tale om en overdragelse mellem nærtstående parter, som derfor har en fælles interesse i relation til en så lav værdiansættelse som muligt (fx af skattemæssige hensyn mv.). Det skal derfor sikres, at dagsværdien er opgjort på et pålideligt grundlag.

I dette afsnit behandles udelukkende den regnskabsmæssige behandling af interne virksomhedssammenslutninger efter ÅRL behandlet efter sammenlægningsmetoden og "bogført værdi-metoden". Ønskes overtagelsesmetoden anvendt, henvises der til afsnit 10.1.1 *Virksomhedssammenslutninger mellem uafhængige parter.* Interne og eksterne virksomhedssammenslutninger kan ikke sammenlignes, bl.a. fordi der ikke altid vil ske korrekt prisfastsættelse til brug for opgørelse af goodwill eller negativ goodwill i koncerninterne virksomhedssammenslutninger.

Såfremt overtagelsesemetoden anvendes ved en intern virksomhedssammenslutning, vil det jf. ovenfor medføre, at aktiver og forpligtelser skal reguleres til dagsværdi. Så længe den overtagende virksomhed fortsat er en del af koncernen, skal der ske eliminering af de foretagne dagsværdireguleringer i koncernregnskabet, hvilket kan være en stor administrativ byrde for virksomheden.

Det gælder for virksomhedssammenslutninger mellem parter under sammen bestemmende indflydelse efter ÅRL, at det er valgfrit, hvilken metode der anvendes. Det er således tilladt at anvende overtagelsesmetoden, sammenlægningsmetoden eller bogført værdi-metoden. Valg af metode er et valg af regnskabspraksis og skal derfor anvendes konsistent.

En koncern er dermed bundet af valget og kan derfor ikke skifte metode fra år til år i de enkelte koncernvirksomheder. Det er dog muligt, at der er valgt forskellig regnskabspraksis for virksomhedssammenslutninger i de enkelte virksomheder. Det er alene et krav, at metoden anvendes konsistent.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at IFRS anerkender brugen af følgende metoder ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger:

- *Overtagelsesmetoden*
- *Sammenlægningsmetoden, inklusive tilpasning af sammenligningstal*
- *Den overtagne virksomhed indgår til bogførte værdier fra overtagelsestidspunktet, dvs. uden tilpasning af sammenligningstal.*

Det skal særligt nævnes, at i modsætning til ÅRL tillades det ikke under IFRS, at nystiftede selskaber anses som den overtagende part i transaktioner, hvor et selskab stiftes ved indskud af en bestående virksomhed. En sådan transaktion vil efter IFRS ikke være at anse som en virksomhedssammenslutning, hvorfor det efter IFRS blot vil føre til, at man fortsætter med de hidtidige bogførte værdier i den bestående virksomhed, eventuelt med tilpasning til IFRS-regnskabspraksis. Det er således ikke muligt efter IFRS at stifte et sådant selskab til omvurderede værdier.

I forbindelse med grenspaltninger til nystiftede selskaber, hvor ejerskabet forbliver uændret – og det modtagende selskab er nystiftet – vil man efter IFRS 3 ligeledes ikke kunne anvende overtagelsesmetoden, eftersom det modtagende selskab ikke kan anses som værende den overtagende part.

10.1.2.1 Sammenlægningsmetoden

Anvendelse af sammenlægningsmetoden er ikke et krav, men derimod en valgmulighed ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger og virksomhedssammenslutninger underlagt samme parts bestemmende indflydelse (fx underlagt samme modervirksomhed i en koncern). Samme parts bestemmende indflydelse kan både være selskaber og personer, der har bestemmende indflydelse over de virksomheder, der sammenlægges.

Ved sammenlægningsmetoden indregnes dattervirksomhedens aktiver og forpligtelser til den regnskabsmæssige værdi og ikke til dagsværdi som ved overtagelsesmetoden. Den regnskabsmæssige værdi skal dog være opgjort efter samme metoder, som anvendes i koncernregnskabet. Dvs., der skal foretages reguleringer således, at regnskabspraksis er den samme, og der skal desuden foretages eliminering af fx kapitalandele og mellemværender mellem de deltagende virksomheder. Derudover kan en sammenlægning medføre behov for reklassifikationer af visse aktiver og forpligtelser, fx en investeringsejendom, der måles til dagsværdi efter ÅRL § 38, og som udlejes til en af de virksomheder, der deltager i virksomhedssammenslutningen. Efter sammenlægningen vil ejendommen blive betragtet som en domicilejendom.

Hvis sammenlægningsmetoden benyttes, skal der ikke indregnes merværdier, goodwill eller negativ goodwill i balancen. I stedet tillægges eller fratrækkes forskellen mellem vederlaget og den regnskabsmæssige nettoværdi af aktiverne og forpligtelserne i den overtagne virksomhed direkte i egenkapitalen. Hvis en virksomhed overdrages til en lavere dagsværdi end de regnskabsmæssige værdier, kan dette være en indikation på værdiforringelse. I så fald skal en eventuel nedskrivning indregnes i resultatopgørelsen, før forskelsværdien indregnes i egenkapitalen.

Sker erhvervelsen ved optagelse af lån, opstår der desuden praktiske problemer. Eftersom de erhvervede aktiver og forpligtelser skal præsenteres i sammenligningstallene – som om virksomhederne altid havde været sammenlagt – taler det for, at finansieringen også præsenteres i sammenligningstallene som en pro forma post. Det indebærer, at der fx under langfristet gæld i sammenligningsåret skal præsenteres en gældsforpligtelse, selvom gælden rent faktisk først er optaget i forbindelse med selve erhvervelsen i det efterfølgende regnskabsår. Det er åbenbart, at dette forhold skal forklares i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet, fx i anvendt regnskabspraksis.

Derved kan man i høj grad tale om udarbejdelse af pro forma sammenligningstal. Som alternativ hertil vil det også være muligt at henholde sig til at indarbejde de overtagne aktiver og forpligtelser i sammenligningstallene og dermed indarbejde fremmedfinansiering som en form for udlodning på transaktionstidspunktet. Konsekvensen af at anvende den alternative metode vil være, at egenkapitalen i den modtagende virksomhed er høj i sammenligningsåret og reduceres i det år, hvor transaktionen gennemføres. Denne og lignende problemstillinger vil formentlig betyde, at mange virksomheder vælger at bruge muligheden for ikke at tilpasse sammenligningstal og i stedet anvender bogført værdi-metoden.

I den fortsættende virksomheds anlægsnoter vil brug af sammenlægningsmetoden medføre, at de oprindelige kostpriser, akkumulerede afskrivninger, nedskrivninger og opskrivninger skal anvendes i den overtagende virksomhed.

Ved udarbejdelse af koncernregnskabet skal der ikke tages hensyn til, hvornår koncernetableringen fandt sted. Den i juridisk henseende overtagne virksomheds aktiver og forpligtelser skal ikke indregnes fra overtagelsesdatoen. I stedet indregnes og måles der, som om koncernforholdet var etableret fra og med begyndelsesdatoen for den tidligste regnskabsperiode, der indgår i årsregnskabet. Er de to virksomheder kommet under samme parts bestemmende indflydelse mellem denne begyndelsesdato og balancedagen for årsregnskabet, indgår den virksomhed, som er kommet til, dog først fra det tidspunkt, hvor den kom under samme parts bestemmende indflydelse.

Efter ÅRL gælder der dog en undtagelse ved fusion som følge af, at det kan besluttes, at fusionen skal have regnskabsmæssig virkning pr. et tidligere tidspunkt, fx ved begyndelsen af regnskabsåret. Overtages en virksomhed fx af en anden virksomhed i marts måned, og besluttes det umiddelbart derefter at fusionere selskabet ind med regnskabsmæssig virkning pr. 1. januar, flyttes effekten af sammenslutningen længere tilbage i tid, end der har eksisteret kontrol. IFRS giver ikke mulighed for at anvende en sådan model.

Transaktionsomkostninger skal ligesom ved brug af overtagelsesmetoden indregnes i resultatopgørelsen i den periode, hvor omkostningerne afholdes. Der henvises desuden til afsnittet *Transaktionsomkostninger* for yderligere omtale heraf.

Der er krav om tilpasning af sammenligningstal, og der skal derfor også ske tilpasning af hoved- og nøgletalsoversigten i ledelsesberetningen, som er et krav for klasse C-virksomheder. Tallene skal tilpasses, så det fremgår som om, virksomhederne havde været sammenlagt fra den tidligste regnskabsperiode, der er omfattet af årsregnskabet, dog ikke tidligere end det tidspunkt, hvor de fusionerede virksomheder blev underlagt fælles kontrol.

ÅRL § 55, stk. 2 samt § 101, stk. 2, kræver desuden ved brug af sammenlægningsmetoden, at tilpasningen af sammenligningstal og hoved- og nøgletal skal omtales og begrundes konkret og fyldestgørende. Hvis det ikke er muligt at foretage tilpasning af sammenligningstal, fx hvis virksomheden ikke kan fremskaffe de nødvendige data med tilbagevirkende kraft, skal denne manglende tilpasning omtales og begrundes konkret og fyldestgørende under anvendt regnskabspraksis.

Hvis en virksomhed som følge af brug af sammenlægningsmetoden overgår til en højere regnskabsklasse, skal virksomheden først overgå til denne højere klasse i året efter sammenlægningen, jf. ÅRL's herom, idet størrelsesgrænserne skal overskrides i to på hinanden følgende år.

ÅRL regulerer ikke, hvorledes en virksomhedssammenslutning, der behandles efter sammenlægningsmetoden, skal behandles i den sælgende virksomheds regnskab. Da metoden som anført udgør et valg af regnskabspraksis vedrørende koncerninterne virksomhedssammenslutninger, taler det for, at den sælgende virksomhed skal behandle salget på samme måde som den købende virksomhed. Udgangspunktet vil således være, at den sælgende virksomhed betragter salget som om, det var gennemført ved begyndelsen af sammenligningsåret. Hvis "bogført værdi-metoden" benyttes, er det blot som en afgang på salgstidspunktet.

Uanset om den sælgende virksomhed har som praksis at benytte samme model som køber, skal en eventuel ophørende aktivitet nu præsenteres særskilt i resultatopgørelsen efter ÅRL § 80. Dette krav gælder såvel op til salget som i det år, hvori salget gennemføres – men kun, hvis der er tale om ophørende aktiviteter. IFRS tillader ikke, at sammenlægningsmetoden anvendes i den sælgende virksomhed. Her er det et krav, at resultatet fortsat indregnes frem til salget – blot som en ophørende aktivitet.

10.1.2.2 "Bogført værdi-metoden"

Bogført værdi-metoden er en variant af sammenlægningsmetoden, der kan anvendes ved koncerninterne virksomhedssammenslutninger. Forskellen mellem sammenlægningsmetoden og bogført værdi-metoden er, at sammenlægningen anses som sket på erhvervelsestidspunktet til de regnskabsmæssige bogførte værdier på dette tidspunkt. Som ved brug af sammenlægningsmetoden foretages der derfor ingen omvurdering af aktiver og forpligtelser samt indregning af goodwill. Hvis virksomheden overdrages til en anden værdi end de regnskabsmæssige værdier, indregnes forskellen direkte på egenkapitalen.

Idet sammenlægningen anses som sket på erhvervelsestidspunktet, sker der ikke tilpasning af sammenligningstal. Derfor skal der heller ikke ske tilpasning af femårs hoved- og nøgletalsoversigten i ledelsesberetningen, som er et krav for klasse C-virksomheder. Det skal desuden tydeligt fremgå, at anvendt regnskabspraksis, hvis virksomhedssammenslutningen anses som sket på erhvervelsestidspunktet, og sammenligningstal ikke er tilpasset. ÅRL §§ 24 og 25, stk. 2 kræver, at en virksomhed giver yderligere oplysninger, så virksomheden er sammenlignelig fra år til år. Derfor skal den manglende sammenlignelighed anføres og begrundes konkret og fyldestgørende. Dette gælder tilsvarende for hoved- og nøgletalsoversigten.

Metoden er væsentlig nemmere at anvende end sammenlægningsmetoden, da der ikke kræves tilpasning af sammenligningstal.

Da der ikke skal tilpasses sammenligningstal, vil virksomhedssammenslutningen fremgå som en tilgang i årsregnskabet fra det tidspunkt, hvor der opnås kontrol. Det skal dog bemærkes, at i de tilfælde, hvor der betales en kontant merpris i forbindelse med en koncernintern virksomhedsovertagelse, vil anvendelse af sammenlægningsmetoden og bogført værdi-metoden reducere selskabets frie reserver og dermed begrænse de fremtidige udbyttemuligheder. Dette kan være tilfældet, såfremt køber betaler dagsværdien for den overtagne virksomhed, og de regnskabsmæssige værdier er markant lavere.

For yderligere omtale af brug af bogført værdi-metoden henvises til afsnit 10.1.2.1 *Sammenlægningsmetoden,* da der ikke er andre forskelle mellem de to metoder end dem, der er nævnt ovenfor.

10.1.2.3 Lodrette fusioner

Ved en fusion mellem en modervirksomhed og dens helejede dattervirksomhed skelnes mellem almindelige lodrette og omvendt lodrette fusioner:

- En almindelig lodret fusion er en fusion, hvor en modervirksomhed fusionerer med sin helejede dattervirksomhed med modervirksomheden som den fortsættende virksomhed.
- En omvendt lodret fusion er en fusion, hvor en modervirksomhed fusionerer med sin helejede dattervirksomhed med dattervirksomheden som den fortsættende virksomhed.

Problemstillingen er her, hvilke værdier den fortsættende virksomheds årsregnskab skal fortsætte med. En lodret fusion anses ikke som værende en virksomhedssammenslutning, idet der ikke sker nogen ændringer i selve kontrollen over de pågældende virksomheder. Derfor vil det ikke være tilladt at lave en fornyet omvurdering af aktiver og forpligtelser – hverken i forhold til den ophørende eller fortsættende virksomheds aktiver og forpligtelser. Den regnskabsmæssige behandling af lodrette fusioner har derfor været meget diskuteret i praksis, men det er nu fastslået, at værdien efter ÅRL skal baseres på følgende metode:

	Lodret fusion	Omvendt lodret fusion
Metode	Værdierne i koncernregnskabet fortsætter i det fortsættende selskab (modervirksomheden) – herunder indregnes den hidtidige indregnede goodwill også (”koncernmetoden”).	Værdierne i koncernregnskabet fortsætter i det fortsættende selskab (dattervirksomheden) – herunder indregnes den hidtidige indregnede goodwill også (”koncernmetoden”).

Reglerne indebærer derfor, at uanset om moder- eller dattervirksomheden fortsætter som led i fusionen, ”overlever” koncernværdierne inklusive goodwill. Derved er der ikke forskel på, hvilken virksomhed, der er den fortsættende efter fusionen. Det skal her understreges, at det ikke er muligt at gennemføre omvurderinger på selve fusionstidspunktet. De omvurderinger, som oprindeligt blev gennemført, da modervirksomheden erhvervede kapitalandele i dattervirksomheden, er således dem, der skal anvendes (”koncernmetoden”) med efterfølgende afskrivninger herpå. Dette indebærer, at den koncerngoodwill, der oprindeligt blev konstateret i modervirksomheden, vil blive videreført i det fortsættende selskab – uanset om det er moder- eller dattervirksomheden, der fortsætter.

I årsregnskabet for det fortsættende selskab vil der heller ikke være tale om en virksomheds-sammenslutning. Her fortsætter aktiver og forpligtelser også uændret, dog således at merværdier vedrørende fx kapitalandele og nettoaktiver vedrørende det fortsættende selskab reguleres, så koncernmetoden også benyttes her. Det betyder også, at sammenligningstallene i begge situationer skal tilpasses.

Eksempel: Virksomhed eller gruppe af aktiver

I 20x1 køber virksomhed A alle aktierne i virksomhed B af en tredjemand. I virksomhed A's årsregnskab (dvs. i moderselskabsregnskabet) optages aktierne i B til kostprisen på 1.000. Såvel koncernregnskabet i A som moderselskabsregnskabet i A og B aflægges efter ÅRL. Købet fandt sted den 30. september 20x1.

Moderselskabsbalancen i A's moderselskabsregnskab (31. december 20x1) ser således ud:

Aktiver	mio. DKK	**Passiver**	mio. DKK
Kapitalandele i B (optaget til kostpris)	1.000	*Egenkapital:*	
		Aktiekapital	200
Likvider	150	Overkurs	400
		Overført resultat	150
		Gæld	400
Aktiver i alt	**1.150**	**Passiver i alt**	**1.150**

Koncernbalancen i A's koncernregnskab (31. december 20x1) ser således ud:

Aktiver	mio. DKK	**Passiver**	mio. DKK
Goodwill	650	*Egenkapital:*	
Immaterielle anlægsaktiver	250	Aktiekapital	200
Materielle anlægsaktiver	100	Overkurs	400
Varebeholdninger	50	Overført resultat	200
Likvider	350	Gæld	600
Aktiver i alt	**1.400**	**Passiver i alt**	**1.400**

Virksomhed B's balance (31. december 20x1) ser således ud:

Aktiver	mio. DKK	**Passiver**	mio. DKK
Immaterielle anlægsaktiver	200	*Egenkapital:*	
Materielle anlægsaktiver	100	Aktiekapital	300
Varebeholdninger	50	Overført resultat	50
Likvider	200	Gæld	200
Aktiver i alt	**550**	**Passiver i alt**	**550**

De to selskaber ønsker at fusionere med moderselskabet A som det fortsættende selskab. Hvilke værdier skal fusionen gennemføres til?

Løsning:
En sammenlægning af de to selskabers bogførte værdier vil føre til, at goodwill – som er repræsenteret i koncernregnskabet – forsvinder. Det vil være misvisende, ligesom det vil være udtryk for, at man anser sammenlægningen som en ny virksomhedssammenslutning.

I ovennævnte tilfælde skal tallene for koncernregnskabet være de fortsættende regnskabstal i moderselskabet. Det indebærer, at der ikke gennemføres en ny købesumsallokering, men at man benytter den, der blev lavet, da den egentlige virksomhedssammenslutning blev gennemført, nemlig da A fik kontrol over B. Denne model indebærer tillige, at der ikke vil være forskel på resultatet af fusionen, uanset om denne gennemføres med det samme eller på et senere tidspunkt.

Det er derfor ikke muligt først at erhverve en dattervirksomhed ved overtagelsesmetoden, hvorefter der sker en fusion efter sammenlægningsmetoden, hvor koncerngoodwill reelt elimineres. Sammenlægningsmetoden skal tage udgangspunkt i målingen af dattervirksomhedens aktiver og forpligtelser i koncernregnskabet og ikke målingen i datterselskabets eget årsregnskab. Der kan således heller ikke ske tilpasning af sammenligningstal tilbage til en periode før koncernetableringen. Dog vil der kunne foretages tilpasning tilbage til fusionens regnskabsmæssige virkningstidspunkt.

Det forekommer, at en virksomhed erhverver en anden virksomhed, som derved bliver dattervirksomhed til købervirksomheden. En efterfølgende fusion mellem de to selskaber i samme regnskabsår kan teknisk set godt gennemføres med tilbagevirkende kraft til starten af regnskabsåret, jf. selskabslovens fusionsregler og regler om fastsættelse af regnskabsmæssig virkningsdato. Det betyder, at købesumsallokeringen derved skal gennemføres med tilbagevirkende kraft, hvilket kan være kompliceret. Et alternativ – og betydeligt mere korrekt model – vil være at fastsætte den regnskabsmæssige virkningsdato i fusionsplanen til at være den reelle overtagelsesdato, hvor købervirksomheden etablerede kontrol over den tilkøbte dattervirksomhed.

10.1.2.4 Overtagelse af en aktivitet, der ikke er et selskab

ÅRL fastslår, at overtagelse af en bestående virksomhed, der ikke udgør en selvstændig juridisk enhed, skal ske i henhold til bestemmelserne om virksomhedsovertagelser jf. ovenfor. Den situation, hvor en koncern erhverver en dattervirksomhed, er i substansen den samme, som når en virksomhed erhverver en bestående virksomhed.

Det skal dog nævnes, at tidligere praksis før ændringen af ÅRL også i høj grad har fulgt disse regler, eftersom lovens substanskrav som oftest ville føre til samme resultat i de to situationer. For de fleste vil disse nye regler i ÅRL derfor blot være en præcisering af, hvorledes sådanne overtagelser skal behandles.

10.1.2.5 Nystiftelse af selskab

Et stort antal selskaber stiftes ved, at der indskydes en bestående virksomhed. Dette kan være en virksomhed, som tidligere er drevet i privat regi.

Til trods for, at det i en virksomhedssammenslutning skal afgøres, hvem der reelt er den overtagende part baseret på de økonomiske forhold, som nærmere beskrevet ovenfor, indeholder ÅRL imidlertid den særregel, hvorefter et nystiftet selskab kan anses som værende den overtagende part i en virksomhedssammenslutning. Konsekvensen herved er, at der altid efter ÅRL kan ske omvurdering af aktiver og forpligtelser til dagsværdi efter overtagelsesmetoden af den bestående virksomhed, der indskydes. Alternativt kan sammenlægningsmetoden eller bogført værdimetoden vælges. Selskabslovens regler indebærer tillige, at det er muligt at gennemføre stiftelsen med tilbagevirkende kraft, selvom "omdannelsen" til et selskab sker til omvurderede værdier.

10.1.2.6 Spaltning til nystiftet selskab

Spaltninger af selskaber, hvor dele af aktiviteterne i et selskab indskydes i et modtagende selskab, skal efter ÅRL § 130 indregnes og måles i det modtagende selskab efter enten sammenlægningsmetoden, bogført værdi-metoden (begge kun ved fælles kontrol) eller overtagelsesmetoden. Herved kan aktiver og forpligtelser omvurderes til dagsværdi. Dette gælder, uanset om det modtagende selskab er et nystiftet eller et eksisterende selskab. Forskydes ejerskabet i forbindelse med spaltningen, så kontrollen over aktiviteten i det modtagende selskab ændres, skal overtagelsesmetoden benyttes i det modtagende selskab, hvis det indskudte anses som en virksomhed.

Det skal nævnes, at såfremt et selskab spaltes til to forskellige ejergrupper, vil der være tale om en spaltning, hvor reglerne om koncernekstern virksomhedssammenslutninger finder anvendelse. Her er der således ikke mulighed for at bruge ovennævnte metoder baseret på bogførte værdier. Er der imidlertid tale om, at et selskab spaltes, hvor fx alene to forskellige aktieposter deles i to selskaber, der har hver sin ejer, er der slet ikke tale om en virksomhedssammenslutning, eftersom en aktiepost ikke anses som en virksomhed. Her er der derfor aftalefrihed, hvorfor en spaltning til bogførte værdier godt kan komme på tale.

Er der tale om spaltninger, hvor ejerskabet forbliver uændret – en såkaldt grenspaltning – og det modtagende selskab er nystiftet, vil spaltningen kunne gennemføres til omvurderede værdier på samme måde, som det efter ÅRL er muligt at stifte til omvurderede værdier, selvom kontrollen med virksomheden ikke skifter.

I praksis har der ofte været drøftelser om, hvorvidt det modtagende selskab er bundet af det valg af anvendt regnskabspraksis, som en spaltning er gennemført efter. Et eksempel er en spaltning, der er gennemført ved brug af bogførte værdier, hvor et modtagende selskabs ledelse efterfølgende fx hellere vil benytte dagsværdier (hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt). Her har ERST imidlertid udtalt, at man på tidspunktet for vedtagelsen af spaltningen som ledelse tager stilling til, hvilken praksis der vælges – og dette valg af praksis skal fastholdes på samme måde som ved stiftelser.

Det skal dog understreges, at valg af praksis – overtagelsesmetoden eller sammenlægningsmetoden/bogførte værdier – ikke er noget, der indarbejdes i spaltningsplanen, så det er op til selskabets ledelse at vælge metode ved stiftelsen af selskabet. Når først dette valg er truffet, kan ledelsen ændre regnskabspraksis ved hjælp af de almindelige regler om ændringer i regnskabspraksis, men de fastsatte værdier fra stiftelsen er udtryk for de kostpriser, der er gældende for selskabet. Et efterfølgende valg af dagsværdier på enkelte aktiver kan derfor kun ske inden for rammerne af lovens regler om dagsværdier og kan kun anvendes på målingen efter stiftelsen.

Den involverede modervirksomhed skal tillige behandle spaltningen af dattervirksomheden i årsregnskabet. Den regnskabsmæssige model, der forekommer ligetil, er at dele kapitalandelenes regnskabsmæssige værdi i to. Benyttes indre værdis metode, deles kapitalandelene blot baseret på de regnskabsmæssige indre værdier før spaltningen, uanset om spaltningen måtte ske til dagsværdier. Benyttes kostprisprincippet på kapitalandelene, kan opdelingen mest hensigtsmæssigt gennemføres, så den bogførte værdi opdeles baseret på de relative dagsværdier af de to enheder. Denne model vil formentlig bedst muligt sikre mod, at der umiddelbart efter spaltningen ikke skal nedskrives på den ene af de to aktieposter.

En tredje model kan formentlig også accepteres, nemlig at behandle spaltningen som en udlodning af udbytte, hvor modervirksomheden måler de nye/modtagne kapitalandele til dagsværdi og dermed indtægtsfører forskelsværdien som et udbytte i resultatopgørelsen. Denne model vil formentlig ofte føre til, at værdien af den hidtidige kapitalandel skal nedskrives, hvilket i givet fald sker efter de almindelige regler om nedskrivninger i § 42. Modellen må dog ikke anvendes til omgåelse.

10.1.2.7 Bundne reserver i forbindelse med virksomhedssammenslutninger

Nedenfor er vist et overblik over konsekvenserne af spaltninger og fusioner i forhold til de bundne reserver på egenkapitalen, og der henvises desuden til yderligere bemærkninger jf. nedenfor.

Situation	Hovedregel	Undtagelser
Fusion – koncern-eksterne parter	Opløsning af bundne reserver i det ophørende selskab.	Ved "omvendte overtagelser", jf. nedenfor, opløses reserverne i det fortsættende selskab.
Fusion – søster-virksomheder	Opløsning af bundne reserver i det ophørende selskab.	Som under IFRS.
Fusion mellem en moder-virksomhed og dennes dattervirksomhed	Bundne reserver i modervirksomheden fortsætter, uanset hvilket selskab, der er det fortsættende (bortset fra en eventuel reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode vedrørende dattervirksomheden).	Ingen.

Situation	Hovedregel	Undtagelser
Spaltning	Opløsning af bundne reserver vedrørende den indskudte aktivitet i forbindelse med indskuddet i den modtagende virksomhed.	Ingen.
Salg af aktivitet – koncern-eksternt og koncerninternt	Opløsning af bundne reserver vedrørende den solgte aktivitet.	Ingen.
Udlodning af aktivitet	Opløsning af bundne reserver vedrørende den udloddede aktivitet.	Ingen.

Særligt om fusioner

I forbindelse med fusion har praksis tidligere været fortolket sådan, at en opskrivningshenlæggelse i den ophørende virksomhed opløses. Det er fortsat hovedreglen.

Såfremt en fusion betragtes som en omvendt fusion, hvor den "lille" virksomhed bliver den fortsættende virksomhed, og den "store" virksomhed bliver den ophørende, opløses opskrivningshenlæggelser og andre bundne reserver i den fortsættende virksomhed, eftersom den juridisk fortsættende virksomhed i denne situation betragtes som den erhvervede virksomhed. Modsat bliver opskrivningshensættelser og andre bundne reserver i den ophørende virksomhed videreført – nu i den fortsættende virksomhed.

Tilsvarende gælder, at en koncernintern fusion kan føre til, at opskrivningshenlæggelser og andre bundne reserver – fx opskrivning efter indre værdis metode – som vedrører den ophørende virksomhed, opløses i den fortsættende virksomhed, såfremt denne er den reelt erhvervede virksomhed. Modsat bliver opskrivningshenlæggelser og andre bundne reserver i den ophørende virksomhed videreført – nu i den fortsættende virksomhed.

I en omvendt lodret fusion – dvs. hvor dattervirksomheden er den juridisk fortsættende virksomhed – må man hense til, hvilken af de to virksomheder, der ved den oprindelige virksomhedssammenslutning ansås som den reelt erhvervende virksomhed. Det vil i praksis ofte være modervirksomheden, og er det tilfældet, vil en omvendt lodret fusion med dattervirksomheden som den fortsættende virksomhed føre til, at de bundne opskrivningshenlæggelser i dattervirksomheden opløses. Det samme gælder i sagens natur opskrivning efter indre værdis metode, som knytter sig til den fortsættende virksomhed. Har den ophørende modervirksomhed imidlertid andre investeringer – fx i associerede virksomheder – fortsætter disse bindinger, selvom investeringerne nu flytter ned i den fortsættende dattervirksomhed. Det samme gælder opskrivninger af anlægsaktiver efter § 41 – disse bindinger opretholdes også, selvom anlægsaktiverne overflyttes til dattervirksomheden i forbindelse med fusionen.

En lodret fusion eller en omvendt lodret fusion, der sker fx fem år efter den oprindelige overtagelse – altså hvor modervirksomheden tilkøbte dattervirksomheden fem år tilbage – fører som nævnt til, at det også her må vurderes, hvem der er den reelt overtagne virksomhed (for fem år siden). Hvis modervirksomheden for fem år siden erhvervede dattervirksomheden, er det dog modervirksomheden, der anses for den overtagende virksomhed.

Ved fusioner mellem søstervirksomheder kan det i praksis være umuligt at afgøre, hvem der er en reelt erhvervende og erhvervede virksomhed. Her falder man normalt tilbage på, at eventuelle bindinger opløses i den juridisk set opløste virksomhed, medmindre transaktionen kan anses som omgåelse af reglerne om udlodning af udbytte, fordi transaktionerne udelukkende gennemføres for at skabe frie reserver til brug for en udbytteudlodning, der hidtil ikke kunne udloddes inden fusionen.

Særligt om spaltning

I forbindelse med en spaltning er praksis, at en opskrivningshenlæggelse i den ophørende virksomhed opløses i forbindelse med spaltningen, hvis det pågældende aktiv overføres til den modtagende virksomhed. Hvis aktivet derimod forbliver i den indskydende virksomhed, sker der intet med opskrivningshenlæggelsen, der blot fortsætter som hidtil. Ved en ophørsspaltning til to eller flere nye eller eksisterende selskaber, opløses alle bundne opskrivningsreserver, fordi kontrollen skifter fra ét selskab til et andet. I en sådan transaktion skal man imidlertid være opmærksom på, om der er forretningsmæssige årsager til transaktionen, da en spaltning uden forretningsmæssigt indhold risikerer at være udtryk for omgåelse af reglerne, særligt hvis der i forlængelse af spaltningen udloddes et større udbytte, end der kunne udloddes før spaltningen.

Årsagen til, at opskrivningerne ophører ved spaltning, er, at kontrollen over aktiverne reelt skifter fra én virksomhed til en anden. Derved tages konsekvensen af udtrykket ”reelle erhverver” i § 122, hvor det afgørende for den regnskabsmæssige behandling er, at der sker et skifte i kontrollen med aktiverne.

I en lodret spaltning, hvor en helejet dattervirksomhed indskyder dele af sin aktivitet i modervirksomheden, sker der ingen ændringer i kontrollen over den indskydende aktivitet. Det må betyde, at opskrivningshenlæggelser og andre bundne reserver ikke opløses ved en sådan transaktion, jf. udtrykket ”reelle erhverver” i § 122.

10.1.2.8 Særligt om fonde

I praksis har der været diskussioner, når erhvervsdrivende fonde skulle fusionere, eftersom ERST her har vurderet, at lovens regler om virksomhedsovertagelser skulle benyttes. Det har derfor været et krav, at der blandt fx to fonde skulle identificeres en ”overtagende” fond, og at man ved fusionen skulle omvurdere nettoaktiverne i den overtagne fond. Som oftest vil den overtagende fond være den fortsættende fond, men hvis fx hele eller flertallet af bestyrelsen udskiftes med bestyrelsen fra den ophørende fond, vil den ophørende fond imidlertid regnskabsmæssigt kunne anses som den overtagende fond. Tilsvarende kan det spille ind, hvilken af de to fonde, der værdimæssigt er den største. ERST har dog i alle tilfælde forudsat, at der sker en helhedsvurdering af transaktionen for at vurdere, hvilken fond der regnskabsmæssigt skal anses som den overtagende fond.

Sammenlægningsmetoden kan imidlertid aldrig benyttes ved fusion mellem to fonde, ligesom den heller ikke kan anvendes ved en fusion mellem to virksomheder, som ikke er under den samme parts bestemmende indflydelse både før og efter fusionen.

10.1.2.9 Manglende regulering – særligt under IFRS

I modsætning til ÅRL indeholder IFRS ingen specifikke bestemmelser om den regnskabsmæssige behandling af virksomhedssammenslutninger under fælles kontrol. Virksomhedssammenslutninger mellem virksomheder under fælles kontrol er heller ikke reguleret i andre standarder efter IFRS. I tilfælde, hvor der ikke specifikt findes regler i IFRS, skal man i henhold til IAS 8.10-12 søge at benytte metoder, der er relevante, pålidelige, og som fører til et retvisende billede af virksomhedens aktiver, forpligtelser, finansielle stilling og resultat.

Man skal søge en analog anvendelse af andre IFRS'er, der behandler lignende problemstillinger eller søge at finde regler hos andre standardudstedere, hvis standarder er baseret på samme begrebsramme som IFRS.

I praksis anvendes enten overtagelsesmetoden, sammenlægningsmetoden eller "bogført værdi-metoden". Bemærk, at hvis transaktionen ikke opfylder definitionen på at være en virksomhedssammenslutning, vil det ikke være muligt at omvurdere til dagsværdier.

10.1.2.10 Oplysninger og præsentation

Der henvises til afsnit 10.1.1.5 *Oplysninger og præsentation,* hvor eksempler på oplysninger og præsentation findes.

For koncerninterne virksomhedssammenslutninger kan det have afgørende betydning for forståelsen og vurderingen af regnskabet, om overtagelsesmetoden, sammenlægningsmetoden eller bogført værdi-metoden er anvendt. Derfor vurderes det særligt aktuelt at oplyse under anvendt regnskabspraksis hvilken metode, der er anvendt, fordi der kan vælges mellem flere forskellige metoder. Det er dog ikke tilstrækkeligt alene at anføre hvilken metode, der er anvendt. De øvrige oplysningskrav jf. ovenfor skal også opfyldes.

Hvis den regnskabsmæssige behandling af koncerninterne virksomhedssammenslutninger er forskellig fra eksterne virksomhedssammenslutninger, skal der redegøres særskilt for anvendt regnskabspraksis for koncerninterne virksomhedssammenslutninger.

Der skal desuden gives oplysninger i noterne om de ændringer i egenkapitalen, der følger af anvendelsen af sammenlægningsmetoden eller bogført værdi-metoden. Dette oplysningskrav gælder både for køber og sælger i en koncernintern virksomhedssammenslutning. Derudover skal der oplyses om navn og hjemsted for de virksomheder, som i årets løb har været involveret i en koncernintern virksomhedssammenslutning, hvor sammenlægningsmetoden eller bogført værdi-metoden har været anvendt.

Hvis der koncerninternt overdrages en virksomhed til en værdi, som ikke er udtryk for dagsværdien, skal virksomheden desuden være opmærksom på oplysningskravet i ÅRL § 98 c, stk. 7, der vedrører oplysning af transaktioner med nærtstående parter, som ikke er gennemført på almindelige markedsvilkår.

10.2 Segmentoplysninger

Formålet med afgivelse af segmentoplysninger er at give regnskabsbrugeren specifikke oplysninger om fordelingen af virksomhedens indtjening og pengebinding på forskellige forretningsområder eller på forskellige geografiske områder.

Segmentoplysninger er behandlet i ÅRL §§ 96, stk. 1 og 126 samt IFRS 8. ÅRL indeholder kun regler for specifikation af nettoomsætningen, mens der under IFRS 8 også skal gives oplysninger om andre regnskabsposter i relation til såvel resultat som aktiver og forpligtelser.

10.2.1 ÅRL

Efter ÅRL skal store virksomheder i regnskabsklasse C og virksomheder i regnskabsklasse D angive nettoomsætningens fordeling på forretningsområder og geografiske markeder, hvis forretningsområderne og de geografiske markeder afviger indbyrdes. Oplysningerne skal gives i en note, og det er således ikke tilstrækkeligt blot at anføre oplysningerne i ledelsesberetningen.

Fastlæggelsen af forretningsområder og geografiske markeder bør tage afsæt i virksomhedens interne rapportering, idet fastlæggelsen af forretningsområder og geografiske markeder skal vurderes i forhold til ensartetheden i risici og afkast. Afviger disse væsentligt indbyrdes, er der tale om to eller flere forskellige segmenter. Ved vurderingen af, om et forretningsområde eller geografisk marked skal rapporteres separat, vil det være acceptabelt at lave en væsentlighedsvurdering. Det vil være acceptabelt at anvende en væsentlighedsbetragtning på 10 % som under IFRS 8, se afsnit 10.2.2.2 *Præsentation.*

Forretningsområder

Forretningsområder er bestemte produkter, produktgrupper eller tjenesteydelser med samme afkast- og risikoprofil. Det kan fx være følgende opdelinger: brancher/markeder med forskellig udviklingshastighed, forskellige typer af produkter, egenfremstillede varer og handelsvarer, salgskanaler, kundetyper mv. Opdeling i forskellige forretningsområder giver dog sjældent de store udfordringer, da det baseres på den måde, ledelsen styrer virksomheden.

I de tilfælde, hvor en virksomhed kun sælger ét produkt eller én produktgruppe, vil en opdeling i forskellige forretningsområder derfor næppe være relevant, dog skal det vurderes, om en geografisk opdeling vil give mening. Har virksomheden kun ét forretningsområde, bør dette oplyses i noterne.

Geografiske markeder

Geografiske markeder kan både være regioner og enkelte lande. Regioner kan være verdensdele eller grupper af lande med samme afkast- og risikoprofil. Virksomheder, der i det væsentligste kun har danske aktiviteter, vil derfor kun have ét geografisk marked. Virksomheder med globale aktiviteter vil operere på markeder med forskellige politiske og økonomiske profiler, som påvirker afkast- og risikoprofilen.

Geografiske markeder kan fastlægges ud fra placeringen af virksomhedens produktion eller placeringen af virksomhedens kunder og markeder. Som regel fastlægges den geografiske placering ud fra virksomhedens kunder og markeder, da det er disse faktorer, der definerer risikoprofilen.

Som eksempler på forskellige geografiske opdelinger kan nævnes:

- Norden, Europa, USA, Asien og Afrika
- Danmark, Sverige, Norge, øvrige Europa og resten af verden
- Danmark og udland.

Skadesklausul

Oplysningen om fordeling af nettoomsætningen kan udelades, hvis den kan volde betydelig skade for virksomheden, herunder hvis særlige konkurrencemæssige hensyn tilsiger det. Skadesklausulen kan kun benyttes, hvis der er tale om en konkret og reel risiko for betydelig skade, som ikke kan afhjælpes ved at give oplysninger på et mere aggregeret niveau.

Vurderingen af betydelig skade må bedømmes ud fra virksomhedens afsætningsmuligheder og indtjening. Udeladelse skal begrundes konkret.

Anvendelse af skadesklausulen er en ledelsesbeslutning, som kræver, at ledelsen tager stilling til og dokumenterer, at der foreligger særlige konkurrencemæssige hensyn, som gør, at virksomheden vil lide betydelige tab ved at oplyse om fordeling af nettoomsætningen.

10.2.2 Internationale regnskabsstandarder

Grundlaget for segmentrapportering i IFRS 8 er de operationelle segmenter, der rapporteres i den ledelsesrapportering, som virksomhedens øverste operationelle ledelse bruger til ressourceallokering og resultatopfølgning.

Formålet med at vise segmentoplysninger baseret på disse oplysninger, som virksomhedens ledelse benytter i den operationelle ledelse af virksomheden, er at give regnskabslæser mulighed for at se og vurdere virksomheden på samme måde, som virksomhedens ledelse anvender til sin styring af virksomheden.

IFRS 8 gælder kun for børsnoterede virksomheder og virksomheder, der er i gang med en børsnotering. Reglerne gælder for såvel udstedere af egenkapitalinstrumenter som for udstedere af gældsinstrumenter (obligationer, hybridkapital mv.).

Ikke-børsnoterede virksomheder, som frivilligt aflægger årsregnskab efter IFRS, skal således ikke afgive segmentoplysninger efter IFRS 8. Virksomheder, som frivilligt vælger at afgive segmentoplysninger, skal følge IFRS 8 fuldt ud eller også afgive oplysningerne i en form og med en benævnelse, der ikke er ”segmentoplysninger”.

IFRS 8 indeholder en undtagelse, så en modervirksomhed, der både aflægger koncernregnskab og årsregnskab, kan begrænse segmentoplysningerne til at omfatte koncernregnskabet. Segmentoplysningerne skal udelukkende gives for det selskab, der er udsteder af de børsnoterede værdipapirer. Dette betyder, at i en koncern, hvor det er en dattervirksomhed, der er udsteder, er det udelukkende dattervirksomheden, som er omfattet af kravene for at afgive segmentoplysninger. Dattervirksomhedens moderselskab er således ikke forpligtet til at afgive segmentoplysninger.

10.2.2.1 Indregning og måling

IFRS 8 er en oplysningsstandard og indeholder derfor ikke egentlige bestemmelser for indregning og måling. Grunden hertil er, at alle segmentoplysninger skal gives efter de samme principper og med de samme beløb, som anvendes i den interne ledelsesrapportering. Det betyder, at hvis den interne ledelsesrapportering anvender en anden regnskabspraksis end den, der anvendes i det eksterne regnskab, skal regnskabsprincipperne fra ledelsesrapporteringen fastholdes ved afgivelse af segmentoplysningerne.

Regnskabspraksis i det eksterne regnskab og den interne ledelsesrapportering er dog normalt sammenfaldende. Eksisterer der forskelle i den anvendte regnskabspraksis mellem det eksterne regnskab og den interne rapportering, kan det være nødvendigt at supplere noten med en beskrivelse af den anvendte regnskabspraksis for den interne rapportering. Segmentnoten skal endvidere indeholde en afstemning af det samlede segmentresultat til koncernresultatet før skat opgjort efter IFRS.

10.2.2.2 Præsentation

Segmentoplysninger efter IFRS 8 er baseret på en "management approach". Dette betyder, at det er oplysningerne, der styres og rapporteres efter internt, som er afgørende for hvilke oplysninger, der skal gives i årsregnskabet.

Identifikation af de operative segmenter

De rapporteringspligtige segmenter fastlægges på baggrund af virksomhedens operationelle segmenter. Identifikation af de operative segmenter følger en fastlagt proces, der kan illustreres som vist nedenfor:

	Trin i processen	Hjælp undervejs i processen
1	Fastslå, hvem der er virksomhedens øverste operationelle ledelse (Chief Operating Decision Manager, CODM). Det kan være flere personer i fællesskab eller en funktion (fx ledergruppe mv.).	Fastlæggelsen kan foretages med udgangspunkt i virksomhedens organisationsplan eller ved at gennemgå distributionslisten for ledelsesrapporteringen, da modtagere af ledelsesrapporteringen kan være en indikation på, hvem der udgør den øverste operationelle ledelse i virksomheden. CODM vil oftest være den administrerende direktør eller en ledelsesgruppe indeholdende den administrerende direktør.
2	Ledelsesrapporteringen gennemgås for evt. underopdelinger/afdeling. I praksis er disse normalt henholdsvis et og to lag under totalen.	Vurderingen af, om det er det første eller andet lag af ledelsesrapporteringen, der viser undergrupperingen og opdeler virksomheden i naturlige driftsmæssige aktiviteter, afgøres lettest ved at se på, hvilket ledelsesniveau der er direkte ansvarlig for området. Dernæst skal det vurderes, på hvilket niveau af ledelsesrapporteringen virksomhedens øverste operationelle ledelse evaluerer undergrupperingens/afdelingens resultater på. Vurderingerne indeholder således et væsentligt element af skøn.

	Trin i processen	Hjælp undervejs i processen
3	De fundne underopdelinger/afdelinger testes for, om de er operationelle segmenter. De operationelle segmenter identificeres.	For at være et operationelt segment skal afdelingen udgøre en nødvendig del af virksomhedens driftsmæssige aktiviteter. Afdelingen skal udføre erhvervsmæssige aktiviteter, der potentielt kan give indtægter, og/eller som kan medføre afholdelse af omkostninger. Et operationelt segment kan derfor godt være en afdeling, der udelukkende leverer koncerninterne ydelser. Det afgørende er, at ydelsen indgår som et led i produktionen af ydelser, der sælges eksternt. Et operationelt segment vil sædvanligvis have en selvstændig ledelse.

Eksempel: Identifikation af den øverste ledelse i et konglomerat

Et konglomerat ledes af en adm. direktør og fire forretningsområdeansvarlige, der har vidtrækkende beføjelser.

Hvem er den øverste operationelle ledelse?

Løsning

Dette afhænger af de konkrete omstændigheder. Hvis ledelsesrapporteringen, der tilgår den adm. direktør, alene er konsolideret information, indikerer det, at det er gruppen af forretningsområdeansvarlige i kombination med den adm. direktør, der er den øverste operationelle ledelse. Tilgår der omvendt den adm. direktør detaljeret information pr. forretningsområde, kan det efter omstændighederne være den adm. direktør alene, der udgør den øverste operationelle ledelse.

De operationelle segmenter identificeres, som anført ovenfor, på baggrund af den ledelsesrapportering, som den øverste operationelle ledelse bruger til ressourceallokering og resultatopfølgning. Dette indebærer blandt andet, at de enkelte operationelle segmenter må kunne oppebære omsætning og omkostninger, og at der forefindes separate finansielle resultater og information, der genererer et egnet beslutningsgrundlag. Dette betyder, at finansielle oplysninger alene om omsætningen sædvanligvis ikke danner tilstrækkeligt beslutningsgrundlag til fastlæggelsen af segmenter. Det er udelukkende i virksomheder, hvor de direkte omkostninger er minimale, at omsætningen alene kan antages at danne grundlag for beslutninger og dermed udgøre grundlaget for segmentering.

Operationelle segmenter kan både omfatte segmenter, der udelukkende leverer ydelse til eksterne parter såvel som til interne parter samt aktiviteter, der endnu ikke oppebærer en selvstændig omsætning, fx opstartsaktiviteter.

Når de enkelte operationelle segmenter er identificeret, vurderes det, om nogen af dem udviser ensartede karakterer. Er dette tilfældet, er det muligt at samle dem til ét operationelt segment. Ensartede karakteristika foreligger, når to segmenter forventes at udvise samme langsigtede økonomiske niveau, fx langsigtet bruttomargin. Herudover skal alle nedenstående forhold også være opfyldt:

- Produkterne og ydelserne
- Produktionsprocessen
- Typen af kunder
- Distributionsmetoden
- Eventuel offentlig regulering, fx finansielle virksomheder, forsyningsvirksomheder mv.

Konsekvensen af, at alle ovenstående forhold inklusive ensartede økonomiske karakteristika skal være opfyldt, før to eller flere operationelle segmenter sammenlægges, betyder, at de praktiske muligheder for at sammenlægge operationelle segmenter er begrænset. Fx vil to operationelle segmenter, der leverer samme produkt, men til forskellige kundetyper (fx private og offentlige virksomheder), ikke kunne sammenlægges, selvom typen af kunder ikke har væsentlig betydning for risiko og afkast. Kravene til sammenlægning af operationelle segmenter er således særdeles restriktive.

Eksempel: Rapportering på enkeltlandsniveau
En virksomhed rapporterer operationelle segmenter baseret på geografi og ikke på produkter mv. De enkelte lande udgør operationelle segmenter.

Kan de foretage sammenlægning af operationelle segmenter?

Løsning
Ja, når hvert individuelle landesegment har ensartede økonomiske karakteristika, og de er ens i forhold til hvert af kriterierne, som defineret i IFRS 8.12.

Ovenstående aggregeringskriterier synes at være fastlagt i forhold til produktsegmenter frem for geografiske segmenter. Kriterierne kan dog anvendes analogt i forhold til geografiske segmenter, idet disse skal være underlagt ensartede fundamentale faktorer som fx valuta og inflation. Operationelle segmenter, der opererer i lande med forskellige valutaer, kan som udgangspunkt ikke aggregeres som følge af forskellige valutarisici.

Fastlæggelsen af rapporteringspligtige segmenter følger nedenstående oversigt.

Fastlæggelse af de rapporteringspligtige segmenter

Som det fremgår af figuren, bliver et operationelt segment rapporteringspligtigt, hvis:

- segmentet har omsætning, der overstiger 10 % af den samlede segmentomsætning, eller
- segmentresultat udgør mindst 10 % af det nominelt højeste af resultatet for alle segmenter med overskud eller resultatet for alle segmenter med underskud, eller
- segmentaktiver udgør mere end 10 % af de samlede segmentaktiver.

Det er væsentligt at bemærke, at kravet om 10 % af segmentresultatet opgøres på baggrund af det nominelt højeste resultat af segmenter med overskud og underskud, dvs. at segmenter med underskud her samles i en gruppe, og segmenter med overskud samles i en anden gruppe. Grænsen på 10 % beregnes herefter på baggrund af gruppen med det højeste nominelle beløb. For eksempel, hvis det antages, at segmenter med overskud samlet beløber sig til 220 mio. DKK, mens segmenter med underskud samlet beløber sig til 250 mio. DKK, beregnes grænsen på 10 % af nominelt 250 mio. DKK, dvs. grænsen bliver 25 mio. DKK.

Når alle operationelle segmenter, der opfylder 10 %-grænsen, er identificeret, må virksomheden aggregere operationelle segmenter, der ikke overstiger 10 %-grænsen. Ved denne aggregering skal de sammenlagte operationelle segmenter blot opfylde hovedparten af sammenlægningskravene (ensartede økonomiske karakteristika og produkter og ydelser mv.).

Ledelsen har dog altid mulighed for at identificere et operationelt segment som et rapporteringssegment, selvom det ikke overholder 10 %-grænsen. Dette kan være tilfældet, hvis ledelsen vurderer, at oplysningerne har nytteværdi for brugerne, fx hvis et segment forventes at overskride 10 %-grænsen og dermed blive rapporteringspligtigt inden for en overskuelig periode og således være af betydning for regnskabsbrugerne.

Virksomheden skal forsætte med at identificere rapporteringspligtige segmenter, indtil den samlede eksterne segmentomsætning udgør mindst 75 % af den samlede eksterne omsætning. Ligger den samlede segmentomsætning under dette niveau, skal der identificeres nye rapporteringssegmenter, selvom disse ikke opfylder størrelseskravet på 10 %. Nye rapporteringssegmenter skal identificeres, indtil segmentomsætningen mindst udgør 75 % af den samlede eksterne segmentomsætning.

Fastlæggelse af rapporteringspligtige segmenter er illustreret i nedenstående eksempel:

Eksempel

Virksomhed A har følgende operative segmenter A-F (se nedenfor).Omsætning (koncernintern og ekstern), resultat og aktiver fremgår nedenfor.

Virksomhed A skal afgøre, hvor mange operative segmenter, som skal indgå i den eksterne rapportering. Sidste års tal er på samme niveau.

Segment	Samlet omsætning	Resultat	Aktiver i alt
A	11.000	2.000	25.000
B	7.500	1.000	15.500
C	3.000	-1.000	10.500
D	3.500	-500	7.000
E	4.000	600	7.000
F	1.500	400	3.500
I alt	30.500	2.500	68.500

Segmenterne A, B, D og E opfylder omsætnings- og aktivtesten, jf. IFRS 8.13(a) og (c) (over 10 %-grænsen) og er dermed rapporterbare segmenter.

Segment C opfylder ikke omsætningstesten, men opfylder aktivtesten og skal derfor rapporteres.

Segment F opfylder hverken omsætningstesten eller aktivtesten, men opfylder resultattesten, da resultatet på 400 netop udgør 10 % af det nominelt højeste af resultatet for alle overskudsgivende segmenter (segment A, B, E og F giver et samlet nominelt overskud på 4.000, mens segment C og D sammen giver et underskud på 1.500). Derfor er segment F et rapporterbart segment.

Ændringer i de operative segmenter

Ændrer virksomheden sin interne rapportering, skal dette afspejles i segmentoplysningerne, hvis ændringen påvirker de rapporteringspligtige segmenter.

Nye segmentoplysninger skal vises i årsregnskabet med sammenligningstal fra tidligere år, medmindre informationen ikke er til stede, og omkostningerne til at fremskaffe dem er uforholdsmæssigt store. Dette må antages at være en sjældent forekommende situation.

Er det ikke muligt at tilpasse segmentoplysningerne med tilbagevirkende kraft, kræver IFRS 8, at virksomheden – ved siden af den nye segmentrapportering for indeværende år – præsenterer den gamle segmentrapportering i indeværende år og sammenligningsåret, således at regnskabsbruger i det mindste modtager sammenlignelige segmentoplysninger baseret på den gamle segmentopdeling.

10.2.2.3 Oplysninger

IFRS 8 kræver, at der for hvert rapporteringspligtigt segment oplyses segmentresultatet på baggrund af den interne ledelsesrapportering.

Hvis den øverste operationelle ledelse regelmæssigt modtager informationen, skal der tillige oplyses:

- Segmentaktiver
- Segmentforpligtelser.

Hvis den øverste operationelle ledelse i den ledelsesrapportering, der bruges til evaluering af resultater og allokering af ressourcer, modtager nedenstående information, skal denne information endvidere gives. Det samme gælder, hvis informationen modtages regelmæssigt på anden vis eller indgår i segmentresultatet eller segmentaktiverne. Det betyder, at en post som nettoomsætning i praksis altid skal vises, da den indgår i segmentresultatet. I praksis kræver standarden, at følgende poster skal oplyses, såfremt de indgår i segmentresultatet eller rapporteres til ledelsen:

- Ekstern omsætning
- Intern omsætning med andre segmenter
- Renteindtægter
- Renteomkostninger
- Af- og nedskrivninger
- Særlige indtægter eller omkostninger, der er præsenteret separat i enten resultatopgørelsen eller i noterne
- Resultat af associeret virksomhed eller joint ventures (som er indregnet efter den indre værdis metode)
- Indkomstskat
- Væsentlige ikke-kontante indtægter og/eller omkostninger
- Kapitalinteresser i associerede virksomheder eller joint ventures (som er indregnet efter den indre værdis metode)
- Tilgang på langfristede aktiver (bortset fra finansielle instrumenter, udskudte skatteaktiver, pensionsaktiver og aktiver knyttet til forsikringskontrakter).

Eksempel: Intern omsætning
Intern omsætning mellem segmenterne fremgår ikke af den interne ledelsesrapportering.

Skal den så fremgå af segmentoplysningerne?

Løsning
Det afhænger af omstændighederne. Hvis intern omsætning ikke fremgår af ledelsesrapporteringen, men indgår i segmentresultatet, kræver IFRS 8, at den interne omsætning mellem segmenterne oplyses, fordi segmentledelsen vurderes på baggrund af et segmentresultat, som indeholder den interne omsætning mellem segmenterne.

Eksempel: Afskrivninger
Afskrivninger fremgår ikke af ledelsesrapporteringen, men indgår i segmentresultatet.

Skal størrelsen af årets afskrivninger fremgå af segmentoplysningerne?

Løsning
Ja. Hvis segmentledelsen vurderes på baggrund af et resultat, som indeholder afskrivninger, kræver IFRS 8, at størrelsen af disse oplyses, selvom afskrivninger ikke fremgår direkte af ledelsesrapporteringen.

Derudover skal altid oplyses om:

- De forhold, der begrunder identifikation af de rapporteringspligtige segmenter, fx organisationen bag, og hvilket fokus der er anvendt ved identifikationen (produkter, geografiske markeder, art af offentlig regulering, en kombination mv.).
- Hvis operative segmenter præsenteres sammenlagt, skal der oplyses om ledelsens vurderinger ved sammenlægningen, herunder en kort beskrivelse af de sammenlagte operative segmenter og de økonomiske indikatorer, der er vurderet ved beslutningen om, at segmenterne har ensartede økonomiske karakteristika.
- Hvilke produkter eller serviceydelser, der indgår i de enkelte segmenters omsætning.
- Metode for indregning og måling af transaktioner mellem segmenterne.
- Eventuelle forskelle mellem måling af segmentresultatet, segmentaktiver og segmentforpligtelser og virksomhedens anvendte regnskabspraksis for resultat, aktiver og forpligtelser.
- Eventuelle ændringer i anvendte segmentresultat og, hvis muligt, den beløbsmæssige effekt heraf.
- Eventuelle asymmetriske allokeringer (eksempelvis medtagelse af afskrivninger uden at medtage langfristede aktiver), hvis sådanne rapporteres.
- Afstemning mellem samlet segmentresultat og segmentomsætning til resultat og omsætning ifølge resultatopgørelsen.

- Afstemning mellem samlede segmentaktiver og segmentforpligtelser til balancen, hvis segmentaktiver og segmentforpligtelser er præsenteret.
- Afstemning mellem øvrige væsentlige poster i segmentnoten til de tilsvarende regnskabsposter i årsregnskabet.

Nedenstående oplysninger skal herudover altid afgives, medmindre de ikke kan fremskaffes med rimeligt omkostningsforbrug. Det gælder også, hvis virksomheden kun har ét rapporteringspligtigt segment. Oplysningerne skal baseres på det eksterne regnskab:

- Ekstern omsætning fordelt på produkter/services eller grupper af ensartede produkter/ services.
- Ekstern omsætning fordelt på omsætning i virksomhedens hjemland og ekstern omsætning i andre lande.
- Hvis omsætning i et enkelt land er væsentlig, skal omsætningen i det pågældende land oplyses.
- Metode, efter hvilken det afgøres, fra hvilket land omsætning hidrører (salgssted, aftagested).
- Langfristede aktiver (bortset fra finansielle instrumenter, udskudte skatteaktiver, pensionsaktiver og aktiver knyttet til forsikringskontrakter) vises fordelt på virksomhedens hjemland og andre lande.
- Hvis langfristede aktiver i et bestemt land defineret som i ovenstående punkt, er væsentlige, skal værdien af disse i dette land oplyses.
- Den samlede omsætning til hver af de kunder (angivelse af navn ikke krævet), til hvilke omsætningen udgør mindst 10 % af den samlede omsætning.
- Oplysning om, i hvilke(t) segment(er) omsætningen til store kunder (mere end 10 %) er indeholdt.

IFRS 8 angiver ikke en væsentlighedsgrænse for oplysning om omsætning og langfristede aktiver pr. enkeltland. En vejledende grænse vil være ca. 10 % af koncernens eksterne omsætning, hhv. af koncernens langfristede aktiver.

Når informationerne, som rapporteres til virksomhedens øverste operationelle ledelse, er begrænsede, eller hvor informationerne ikke benyttes til beslutningstagen i den øverste operationelle ledelse, skal det overvejes, hvilke oplysninger, som skal indgå i rapporteringen i det eksterne regnskab.

Problemstillingen eksemplificeres nedenfor i et eksempel med segmentaktiver.

Scenarie	Præsentation
Information om aktiver bliver ikke rapporteret til virksomhedens øverste operationelle ledelse, men de er tilgængelige.	Der præsenteres ingen segmentaktiver. Det skal alene i noterne oplyses, at information om aktiverne ikke bliver rapporteret.
Information om aktiver rapporteres til virksomhedens øverste operationelle ledelse, men bliver ikke anvendt af virksomhedens øverste operationelle ledelse.	Information, som er indeholdt i rapportering til virksomhedens øverste operationelle ledelse, skal præsenteres, uanset at informationen ikke anvendes.

Scenarie	Præsentation
Information om aktiver, der rapporteres, er begrænset til likvider, varelager og tilgodehavender fra salg.	Summen af totalerne af de rapporterede aktiver præsenteres som segmentaktiver. Totalen af de rapporterede segmentaktiver afstemmes til de samlede konsoliderede aktiver, og der skal gives en forklaring på, hvordan aktiverne måles.
Virksomhedens øverste operationelle ledelse modtager og gennemgår nøgletal, der baseres på værdien af aktiverne, fx arbejdskapitalen. Grundlaget for nøgletallene modtager virksomhedens øverste operationelle ledelse ikke.	Specifik information om aktiverne eller arbejdskapitalen skal ikke præsenteres, da virksomhedens øverste operationelle ledelse ikke modtager dette. Det er ikke den enkelte aktivpost, som er relevant for ledelsens beslutninger. En virksomhed kan dog frivilligt rapportere den samlede arbejdskapital og derpå afstemme tallet til den samlede konsoliderede arbejdskapital.

Præsentationen af segmentoplysningerne afhænger naturligvis af, hvilke segmenter den enkelte virksomhed har, og derfor vil præsentationen variere, men følgende eksempel illustrerer relevante informationer:

Eksempel på afstemning mellem ledelsesrapportering og årsregnskab

Pr. segment i mio. DKK	Danmark	Øvrige Europa	Elimi-nering	Ufordelte	Gruppen
Omsætning i alt	240	60	-10		290
Ekstern omsætning	230	11	-1		240
Intern omsætning	10	49	-59		40
EBIT	8	-1	-1		6
Finansielle indtægter				1	1
Finansielle omkostninger				-2	-2
Resultat efter finansielle poster					5
Indkomstskat				-1	-1
Konsolideret nettoresultat					4

Aktiver	157	13	-10	10	170
Forpligtelser	63	2	-7	7	65
Investering i ejendomme, aktiver og udstyr	2	1	0	9	12
Afskrivninger	-7	-1	0	-1	-9
Nedskrivninger[1]		-10			-10

1) Nedskrivninger medtages alene, hvis de er væsentlige.

I IFRS-modelregnskabet er der i note 2 og 25(c) givet eksempel på henholdsvis regnskabspraksis for og præsentation af segmentoplysninger.

10.3 Ophørende aktiviteter og langfristede aktiver bestemt for salg

Ophørende aktiviteter er behandlet i ÅRL §§ 24, 55, 67 a og 80 samt i IFRS 5, mens bestemmelser om langfristede aktiver bestemt for salg alene er behandlet i IFRS 5. ÅRL indeholder således ikke særlige regler for langfristede aktiver bestemt for salg.

Når ledelsen i en virksomhed har besluttet at bringe en væsentlig del af virksomheden til ophør, vil denne ophørende aktivitet enten ikke – eller kun i en begrænset periode – bidrage til virksomhedens indtjening. Det er derfor væsentligt for regnskabsbrugerne at kende omfanget af ophørende aktiviteter. Derudover kan virksomheden have sat en række langfristede aktiver til salg, og disse langfristede aktiver og evt. tilhørende forpligtelser kan derfor også have betydning for vurderingen af virksomhedens finansielle stilling og den fremtidige drift.

ÅRL's regler om ophørende aktiviteter gælder i modsætning til IFRS 5 alene vedrørende præsentation, hvorimod IFRS 5 også omfatter indregning og måling. Reglerne i ÅRL gælder for virksomheder i regnskabsklasse C og D og er blevet tilpasset til IFRS, så ophørende aktiviteter skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen i overensstemmelse med IFRS 5. Det fremgår af lovbemærkningerne, at kriterierne i IFRS 5 skal anvendes som fortolkningsgrundlag for ophørende aktiviteter. Det betyder bl.a., at loven kræver, at både aktiviteter, der er ophørende på balancedagen, og aktiviteter, der er ophørt i årets løb, skal udskilles på en særskilt linje i resultatopgørelsen. Det betyder også, at definitionen på ophørende aktiviteter i IFRS 5 anvendes under ÅRL.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal i en linje i henholdsvis resultatopgørelsen og balancen særskilt præsentere de aktiviteter, der i henhold til en samlet plan skal afhændes, lukkes eller opgives, forudsat at de kan udskilles fra de øvrige aktiviteter. Det er samtidig et krav, at posterne, som indgår i de ophørende aktiviteter, både i resultatopgørelsen og balancen specificeres i noterne.

10.3.1 Definition

Ophørende aktivitet

Begrebet "aktivitet" er ikke defineret i ÅRL. Af lovforarbejderne fremgår, at aktiviteter er mere end vare- eller produktgrupper, således at aktiviteter er en mere aggregeret opdeling på forretningsområder, geografiske områder eller lignende. Kravene til segmentoplysninger på forretningsmæssige og geografiske segmenter kan indgå i vurderingen af, hvad der er en ophørende aktivitet, men er ikke afgørende for, hvorledes "aktiviteter" skal afgrænses, eftersom denne specifikation kun gælder, hvis de pågældende aktiviteter afviger betydeligt fra hinanden.

IFRS 5 definerer en ophørende aktivitet som et særskilt betydeligt forretningsområde eller et geografisk område, en del af en samlet koordineret plan for afhændelse af et betydeligt forretningsområde eller et geografisk område, eller en dattervirksomhed, som udelukkende er anskaffet med henblik på videresalg. Endvidere er det præciseret, at en ophørende aktivitet i det mindste må anses for at være en pengestrømsfrembringende enhed (CGU). Et salg af en dattervirksomhed udgør sjældent en ophørt aktivitet i sig selv. En dattervirksomhed, der udgør en væsentlig aktivitet, kan dog i visse situationer repræsentere et større enten forretningsmæssigt eller geografisk område i et koncernregnskab.

Eksempel: Væsentlig del af forretningssegment

En virksomhed udlejer lagerplads til eksterne kunder i Danmark, Norge og Sverige og har gjort dette i en årrække. Nu er der en ny aggressiv aktør på det svenske marked, og virksomheden beslutter derfor at sælge alle de svenske lagerhaller med undtagelse af et par enkelte lagerhaller i Malmø og Stockholm. Ellers er virksomheden stort set ude af det svenske marked.

Opfylder frasalget kriterierne for en ophørende aktivitet?

Løsning

Nej. Til trods for, at aktiviteten på det svenske marked er betydeligt reduceret, er den ikke ophørt. Kriterierne for en ophørende aktivitet er derfor ikke opfyldt, og frasalget af lagerhallerne skal ikke præsenteres som en ophørende aktivitet.

En ophørende aktivitet er en del af virksomheden, som ledelsen ud fra en samlet specifik plan ønsker at afhænde, lukke eller sælge, og som kan udskilles fra de øvrige aktiviteter:

Aktivitet, der **planlægges** afhændet	Aktivitet, der **planlægges** nedlukket	Aktivitet, der **er** nedlukket eller afhændet
Til salg på balancedagen	**Ej fuldt nedlukket** på balancedagen	**Eksisterer ikke** på balancedagen

Efter ÅRL omfatter ophørende aktiviteter således både de aktiviteter, som er ophørt (dvs. nedlukket, opgivet eller solgt) i løbet af året, men også dem, der er planlagt til at ophøre, men stadig eksisterer på balancedagen. Det betyder, at aktiviteter, der er solgt eller nedlukket i løbet af året, aktiviteter, der stadig er til salg på balancedagen samt aktiviteter, der endnu ikke er fuldt nedlukket på balancedagen, er omfattet af ophørende aktiviteter.

IFRS 5 omfatter i modsætning til ÅRL ikke aktiviteter, som er under nedlukning, da IFRS 5 alene omfatter aktiviteter, der er sat til salg på balancedagen eller er ophørt i løbet af året.

Mange virksomheder ændrer eller lukker løbende produktionen for at opnå forbedringer, effektiviseringer, udskifte produkter eller produktlinjer. Dette er ofte normale ændringer i driften. En ændring eller en nedlukning af et produktionsanlæg er ikke nødvendigvis en ophørende aktivitet, men vil ofte være en del af den normale drift.

En ophørende aktivitet omfatter ikke salg af enkeltaktiver. For en koncern vil salg af en dattervirksomhed kun være omfattet af definitionen på ophørende aktiviteter, såfremt dattervirksomheden i sig selv anses for at være en aktivitet, og denne udgør et væsentligt selvstændigt forretningsområde eller geografisk område. I moderselskabsregnskabet kan aktier i en dattervirksomhed aldrig være en aktivitet – det er i stedet et enkeltaktiv.

Ophør, der besluttes efter regnskabsårets udløb, er ikke omfattet af definitionen på en ophørende aktivitet. Det betyder, at der ikke er krav om særskilt præsentation i det netop afsluttede regnskabsår. Omvendt udelukker loven ikke, at der kan gives oplysninger i ledelsesberetning og noter herom, blot det klart fremgår, at der er tale om begivenheder efter balancedagen. Er der tale om væsentlige begivenheder, kræver reglerne oplysning herom. Der henvises til afsnit 10.6 *Begivenheder efter balancedagen.*

Der er som regel ikke tvivl om ophørsdatoen for en ophørt aktivitet, som er frasolgt. Den endelige afhændelsesdato fastsættes ud fra samme kriterier som ved fastlæggelse af overtagelsesdagen i forbindelse med et virksomhedskøb – der henvises til afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.* Et af de tre krav er netop, at en ophørende aktivitet skal være en del af en samlet plan. Så når ledelsen har vedtaget planen for nedlukning eller frasalg, vil aktiviteten skulle klassificeres som ophørende. Det kræver dog stadig, at aktiviteten kan udskilles fra de øvrige aktiviteter. Særligt ved nedlukning af aktiviteter kan det være vanskeligt at skelne mellem de indtægter, omkostninger, aktiver og forpligtelser, der hører til de fortsættende aktiviteter og til dem, der hører til den ophørende aktivitet.

Aktiver bestemt for salg – særligt under IFRS

IFRS 5 regulerer måling, klassifikation og præsentation af langfristede aktiver, der besiddes med henblik på salg. IFRS 5 skelner mellem aktiver og aktivgrupper, som besiddes med henblik på salg.

Eksempler – hvad er salg?

- ✓ *Kontantsalg*
- ✓ *Salg til en pris på 0 DKK*
- ✓ *Bortbytning af et aktiv for et andet aktiv*
- ✓ *Udskillelse til anden virksomhed (spaltning)*
- ✓ *Udlodning af aktivet som udbytte eller kapitalnedsættelse.*

Ovenstående er eksempler på transaktioner, der er omfattet af standarden, hvis de øvrige betingelser også er opfyldt, jf. nedenfor. Det er bl.a. et krav, at "salget" tillige skal forventes gennemført inden for 12 måneder. Skrotning af aktiver er ikke at betragte som "salg", og aktiver, der forventes skrottet, er derfor ikke omfattet af IFRS 5's bestemmelser om aktiver bestemt for salg. Men aktiverne og en eventuel nedskrivning deraf kan være omfattet af reglerne om ophørende aktiviteter, hvis de indgår i en ophørende aktivitet.

IFRS 5's klassifikations- og præsentationsbestemmelser omfatter alle langfristede aktiver. Endvidere omfattes de kortfristede aktiver og forpligtelser i det omfang, sådanne aktiver og forpligtelser indgår i aktivgrupper, der besiddes med henblik på salg.

IFRS 5's målingsbestemmelser omfatter alle langfristede aktiver med undtagelse af udskudte skatteaktiver, finansielle aktiver, investeringsejendomme, der måles til dagsværdi, pensionsaktiver og tilgodehavender ifølge leasingkontrakter. Disse undtagne aktiver måles derfor i overensstemmelse med de standarder, der normalt omfatter de pågældende aktiver, selvom aktiverne er sat til salg. Selvom de ikke måles efter IFRS 5, skal de imidlertid klassificeres efter reglerne i IFRS 5, hvis de indgår i en aktivgruppe, som er sat til salg. I praksis omfatter IFRS 5's målingsbestemmelser derfor materielle og immaterielle anlægsaktiver omfattet af IAS 16 og IAS 38 samt goodwill, som henføres til en aktivgruppe, der er sat til salg.

Klassifikation af aktiver og aktivgrupper – særligt under IFRS

Såvel enkeltaktiver som aktivgrupper omfattes af IFRS 5's regler om klassifikation og måling af langfristede aktiver, bestemt for salg.

En gruppe af aktiver, der besiddes med henblik på salg, defineres som en gruppe af aktiver og tilhørende forpligtelser, som planlægges solgt i én samlet transaktion. En sådan aktivgruppe omfatter ikke nødvendigvis en separat del af virksomheden. Aktivgruppen behøver heller ikke at være en pengestrømsfrembringende enhed, jf. IAS 36 eller et segment, jf. IFRS 8. Derfor kan gruppen være større eller mindre end en pengestrømsfrembringende enhed og et segment.

En transaktion, der medfører opgivelse af kontrollen over en dattervirksomhed er også omfattet af standarden. Det betyder, at dattervirksomhedens aktiver og forpligtelser i koncernregnskabet fuldt ud klassificeres som "bestemt for salg", uanset at kun en del af selskabet er sat til salg. I forlængelse af afhændelsen skal en eventuelt bibeholdt kapitalandel omklassificeres til at være en associeret virksomhed eller en porteføljevirksomhed, afhængig af om virksomheden bevarer en betydelig indflydelse på den tidligere dattervirksomhed.

Efter IFRS 10 er der endvidere krav om, at den tilbageværende ikke-kontrollerende kapitalandel omvurderes til dagsværdi. En afhændelse, der ikke resulterer i opgivelse af kontrollen – dvs. salg af en minoritetspost i et datterselskab – er derimod ikke omfattet af bestemmelserne. Dette kan illustreres som vist nedenfor:

	Afhændelsens karakter	Opfylder afhændelsen kriterierne for klassifikation som bestemt for salg?
1	Koncernen ejer en dattervirksomhed 100 % og forventer at sælge 55 %. De resterende 45 % behandles regnskabsmæssigt som en associeret virksomhed. **Bestemmende indflydelse** → **Betydelig indflydelse**	Ja, i henhold til IFRS 5 er kriterierne opfyldt, idet koncernen mister kontrollen. Derfor opfylder afhændelsen af kapitalandelen kriterierne for bestemt for salg, og hele investeringen klassificeres som bestemt for salg.
2	Koncernen ejer 55 % af en dattervirksomhed og forventer at sælge 6 %. De resterende 49 % behandles regnskabsmæssigt som en associeret virksomhed. **Bestemmende indflydelse** → **Betydelig indflydelse**	Ja, i henhold til IFRS 5 er kriterierne opfyldt, idet koncernen mister kontrol, og hele investeringen klassificeres som bestemt for salg.
3	Koncernen ejer en dattervirksomhed 100 % og forventer at sælge 45 %. Koncernen vil fortsat have kontrollen efter overdragelsen. **Bestemmende indflydelse** → **Betydelig indflydelse**	Nej, kriterierne i IFRS 5 er ikke opfyldt, da koncernen ikke mister kontrol.

Også kapitalandele i associerede virksomheder, der besiddes med henblik på salg, er omfattet af IFRS 5. Sådanne kapitalandele skal derfor ikke måles til indre værdi, som det ellers er krævet af IAS 28, men efter IFRS 5, jf. nedenfor. Delsalg er også omfattet af IFRS 5. Det er uden betydning, om den betydelige indflydelse opgives ved transaktionen.

Et aktiv eller en aktivgruppe anses for at være besiddet med henblik på salg, hvis følgende betingelser er opfyldt:

- Aktivet eller aktivgruppen skal umiddelbart kunne sælges i sin nuværende form og på betingelser, der er sædvanlige for salg af sådanne aktiver eller aktivgrupper
- Det skal være overvejende sandsynligt, at salget gennemføres.

Det forhold, at aktivet skal kunne sælges umiddelbart i dets nuværende form, betyder, at der kun må udestå sædvanlige praktiske foranstaltninger for, at salget kan effektueres. Fx vil det forhold, at et skib er på en rejse, der først skal afsluttes, før det kan leveres, ikke i sig selv hindre klassifikation som besiddelse med henblik på salg. Er der tale om salg af bygninger, og er disse ryddet, vil de umiddelbart kunne sælges. Er bygningerne stadig i brug, må det ud fra de konkrete omstændigheder afgøres, om bygningerne umiddelbart kan sælges.

Eksempel: Købers undersøgelser

En virksomhed har sat en ejendom til salg på markedet og forventer, at alle betingelserne i IFRS 5.7 vil blive opfyldt, herunder 1-års fristen. Enhver køber vil foretage undersøgelser og vurderinger, inden der afgives tilbud, og kontrakter indgås.

Hindrer dette klassifikation som bestemt for salg?

Løsning

Sådanne forhold er sædvanlige ved overdragelse af ejendomme og det forhold, at ejendommen i praksis ikke vil kunne sælges fra den ene dag til den anden, hindrer således ikke klassifikation som bestemt for salg.

Eksempel: Tilladelse er påkrævet før salg

Forholdene er som ovenfor, bortset fra at ejendommen markedsføres på betingelse af, at sælgeren skal opnå en byggetilladelse. Byggetilladelsen påvirker væsentligt ejendommens værdi.

Hindrer dette klassifikation som bestemt for salg?

Løsning

I et sådant tilfælde kan ejendommen ikke umiddelbart sælges i sin nuværende stand. Den ejendom, der udbydes inklusive byggetilladelse, er i en væsentlig anderledes tilstand. Først når tilladelsen er opnået, vil ejendommen blive klassificeret som bestemt for salg.

Er det fx hensigten at sælge en fabrik, inklusive ordrebeholdningen, kan fabrikken kvalificeres som et aktiv, der besiddes med henblik på salg. Er det derimod hensigten at afvikle ordrebeholdningen først, eller er det ikke i praksis muligt at sælge fabrikken, inklusive ordrebeholdningen, kvalificeres fabrikken først, når denne ordrebeholdning er afviklet.

Ved ”overvejende sandsynligt” skal forstås, at et salg skal være væsentligt mere sandsynligt end ”more likely than not” (>50 %). For et salg kan være overvejende sandsynligt, kræver IFRS 5, at:

- der foreligger en ledelsesgodkendt salgsplan, som i praksis forpligter virksomheden til at sælge aktivet, fx en beslutning om en flytning, som nu har udmøntet sig i, at nye lokaliteter er klar til at blive taget i brug
- aktiviteter, der har til formål at identificere en køber, og andre aktiviteter, der er nødvendige for at gennemføre salget, skal være påbegyndt
- aktivet eller aktivgruppen udbydes til en salgspris, som må anses som rimelig i forhold til dagsværdien

- arten og omfanget af handlinger, der er nødvendige for at gennemføre planen, indikerer, at det er usandsynligt, at væsentlige ændringer til planen vil være påkrævede
- salget skal forventes at være regnskabsmæssigt gennemført inden for et år fra beslutningstidspunktet. Den blotte indgåelse af en salgsaftale inden for et år er således ikke tilstrækkelig. Aktivet, fx en ejendom, skal således forventes overtaget af køber inden for et år.

Hvis salget er af en sådan størrelse, at det ifølge vedtægter eller lignende kræver generalforsamlingsgodkendelse, er det ikke et krav, at generalforsamlingen har godkendt dette, før aktivet eller aktivgruppen klassificeres som bestemt for salg. Dog skal der være en forventning om, at generalforsamlingen vil godkende planen på en sådan måde, at væsentlige ændringer til planen ikke vil være påkrævet.

Eksempel: Plan om at sælge et produktionsanlæg

En virksomhed har forpligtet sig til en plan om at sælge en produktionsfacilitet og har iværksat tiltag for at finde en køber. På den planlagte overtagelsesdato er der en række uafsluttede kundeordrer.

Virksomheden kan:

a) sælge produktionsfaciliteten inklusive de igangværende ordrer eller alternativt
b) producere ordrerne færdige og derefter overdrage produktionsfaciliteterne til køber.

Berettiger ovenstående til klassifikation som besiddelse med henblik på salg?

Løsning

a) Virksomheden har til hensigt at sælge produktionsfaciliteten med sine igangværende ordrer. Enhver ikke-afsluttet kundeordre på salgsdatoen vil blive overført til køberen. Overførslen af uafsluttede kundeordrer på salgsdatoen vil ikke påvirke den tidsmæssige overførsel af produktionsfaciliteterne til køber. I dette tilfælde er kriterierne i IFRS 5.7 opfyldt på den planlagte og aftalte dato.
b) Virksomheden har til hensigt at sælge produktionsfaciliteten, men med igangværende ordrer afviklet. Virksomheden har ikke til hensigt at overdrage anlægget til en køber, før virksomheden har fuldført alle opgaver på anlægget og afsluttet de eksisterende kundeordrer. Det skyldes alene forhold hos sælger, og derfor er kriteriet i IFRS 5.7 ikke opfyldt, før anlæggets drift ophører, selv om en endelig salgsaftale om anlæggets fremtidige overdragelse er indgået.

Salgsprisen skal fastsættes under hensyntagen til det marked, hvori aktivet/aktivgruppen skal sælges. Udbudsprisen kan derfor sættes til over dagsværdien, hvis dette er kutyme i markedet, og hvis virksomheden i øvrigt er villig til at give afslag i prisen for at få aktivet solgt. Det afgørende er, at prisfastsættelsen og salgsindsatsten i øvrigt svarer til det forventede under hensyntagen til aktivets art, markedet, salgskanaler mv.

Sidste kriterium vedrørende 1-års kravet giver i praksis anledning til diskussioner. IFRS 5.9 anfører således en undtagelse om, at man i særlige tilfælde accepterer en periode, der overstiger et år. Det gælder, når forhold uden for virksomhedens kontrol gør, at en længere salgsperiode er nødvendig, og virksomheden i øvrigt fortsat må anses som værende forpligtet til at gennemføre planen. IFRS angiver, at 1-års fristen kan overskrides, hvis én af følgende betingelser er opfyldt:

Betingelse	Eksempel
Virksomheden har på tidspunktet, hvor aktivet er sat til salg, en berettiget forventning om, at handlinger fra en tredjepart vil bevirke, at salget ikke kan endeligt gennemføres inden for et år.	En overdragelse, der er betinget af en myndighedsgodkendelse, fx fra konkurrencemyndighederne.
Virksomheden har opnået en bindende salgsaftale, og køberen eller andre parter bevirker, at salget ikke kan endeligt gennemføres inden for et år.	Køber bliver ved overtagelse af ejendommen opmærksom på en miljøforurening, og sælger er ifølge overdragelsesaftalen forpligtet til at rense op.
I løbet af året, hvor aktivet er sat til salg, opstår forhold, der tidligere var vurderet som usandsynlige, og virksomheden har taget de fornødne skridt til, at et salg vil kunne ske inden for de kommende 12 måneder, og de øvrige kriterier for klassifikation som "besiddet med henblik på salg" er stadig opfyldt.	Virksomheden har gennem et år aktivt forsøgt at sælge aktivet til en realistisk pris og har løbende reduceret prisen for at tilpasse sig de ændrede markedsforhold. På grund af den negative markedsudvikling er aktivet fortsat ikke solgt et år efter tidspunktet, hvor det blev sat til salg.

Langfristede aktiver, der erhverves og udelukkende besiddes med henblik på videresalg, omfattes også af regelsættet. Det gælder bl.a. for dattervirksomheder. Konsekvensen heraf er, at sådanne dattervirksomheder skal konsolideres ind på en regnskabspost som et aktiv og en forpligtelse under kortfristede aktiver hhv. kortfristede forpligtelser.

Kriterierne for, hvornår nyerhvervede langfristede aktiver eller aktivgrupper, herunder dattervirksomheder, klassificeres som besiddende udelukkende med henblik på videresalg, afviger en smule fra de generelle kriterier. Kriterierne er, at:

- Aktivet eller aktivgruppen forventes solgt inden for ét år fra balancedagen
- Det er overvejende sandsynligt, at de øvrige generelle kriterier – jf. ovenfor – vil blive opfyldt inden for tre måneder efter erhvervelsen.

Det er derfor klart, at hvis der erhverves en større koncern, hvor man allerede fra overtagelsen forventes at afhænde enkelte dattervirksomheder, og en afhændelse i øvrigt er sandsynlig, er sådanne aktiviteter omfattet af IFRS 5. Kriterierne er imidlertid lempet i forhold til de normale kriterier, således virksomheden har en kort periode på op til tre måneder til at opfylde kriterierne, herunder etablering af en salgsplan.

Når der på tidspunktet for overtagelse af en virksomhed foreligger en beslutning om at afhænde en del af denne virksomhed, skal den regnskabsmæssige behandling afgøres aktiv for aktiv. En del af en virksomhed vil normalt opfylde definitionen på en aktivgruppe.

Som anført er enkeltaktiver, der erhverves udelukkende med henblik på salg, også omfattet af IFRS 5. Det kan fx være relevant ved "tvungne" erhvervelser af aktiver, fx en panthavers køb af et pantsat aktiv for at beskytte pantets værdi. Her er det i realiteten aktivtypen, der afgør klassifikationen. Der vil nemlig sædvanligvis ikke være tale om en varebeholdning, da det forudsætter, at virksomheden har som aktivitet at handle med den pågældende aktivtype. En banks erhvervelse af en pantsat ejendom vil derfor normalt ikke kunne kategoriseres som en varebeholdning. Det betyder, at ejendommen kategoriseres som et langfristet aktiv, der besiddes med henblik på videresalg, hvis kriterierne herfor i øvrigt er opfyldt. Hvis ikke de er opfyldt, indgår ejendommen som et langfristet aktiv, sædvanligvis en investeringsejendom.

Eksempel: Efterfølgende ændringer til et planlagt salg

En virksomhed beslutter sig for at sælge et datterselskab i oktober 20x1. Ledelsen er i gang med forhandlinger med potentielle købere, og på balancedagen vurderer de det derfor overvejende sandsynligt, at datterselskabet er solgt indenfor de kommende måneder, da de blot afventer konkurrencemyndighedernes godkendelse.

Desværre beslutter konkurrencemyndighederne i februar 20x2 ikke at godkende handlen. Derfor beslutter ledelsen i stedet at beholde selskabet.

Hvordan skal datterselskabet behandles i årsrapporterne for 20x1 og 20x2?

Løsning

Datterselskabet opfylder kriterierne for aktiver bestemt for salg på balancedagen, da det var ledelsens forventning at få selskabet solgt, så den efterfølgende viden må ikke anvendes.

- *I årsrapporten for 20x1 skal datterselskabet derfor klassificeres som aktiver bestemt for salg.*
- *I februar 20x2 skal datterselskabet igen klassificeres som aktiver bestemt for vedvarende brug.*

10.3.2 Indregning og måling

10.3.2.1 Indregning og måling – gælder kun under ÅRL

Til trods for, at ÅRL i modsætning til IFRS 5 ikke decideret indeholder regler om indregning og måling af en ophørende aktivitet, så betyder det dog ikke nødvendigvis, at der vil være en forskel i praksis. En aktivitet skal tilpasses efter ÅRL, når denne afhændes eller skal afhændes. Under ÅRL vil aktiver og forpligtelser, der vedrører den ophørende del af virksomheden, måles og klassificeres under hensyntagen til, at denne del skal realiseres. Her gælder imidlertid ÅRL's bestemmelser om måling af aktiver og forpligtelser. Her er det især bestemmelserne om nedskrivning af aktiver, der skal iagttages.

10.3.2.2 Indregning og måling – gælder kun under IFRS

IFRS 5 indeholder ikke indregningsbestemmelser, da alle aktiver, omfattet af IFRS 5, er omfattet af andre "primære" standarder. Derfor er aktiverne indregnet i forvejen. IFRS 5 indeholder derimod særlige målingsbestemmelser for aktiver, som tilhører denne kategori.

Aktiverne eller aktivgruppen måles til det laveste beløb af den regnskabsmæssige værdi på tidspunktet, hvor aktivet sættes til salg, eller dagsværdien fratrukket salgsomkostninger.

En tretrinsproces

Efter IFRS 5 skal aktiver bestemt for salg måles efter denne model:

Ved aktivgrupper, der er bestemt for salg, gælder tretrinsprocessen ovenfor tilsvarende. Her er trin 1 særlig relevant, eftersom der indledningsvist skal foretages af- og nedskrivninger af de enkeltaktiver (eventuelt pengestrømsfrembringende enheder), som indgår i aktivgruppen. Først herefter skal det vurderes, om den regnskabsmæssige værdi overstiger dagsværdien med fradrag af forventede salgsomkostninger, jf. trin 3.

Er der tale om en aktivgruppe, som sættes til salg, bestemmes den laveste værdi i trin 3 ud fra den samlede værdi af aktiverne. Der er altså ingen enkeltstående aktiver i gruppen, som skal måles til den tidligere regnskabsmæssige værdi, mens andre måles til dagsværdi fratrukket salgsomkostninger.

En aktivgruppe omfatter også de forpligtelser, som vil blive overført til en køber som led i transaktionen. Her har tretrinsprocessen ikke den store betydning, eftersom mange forpligtelser, som sælges sammen med grupper af aktiver, måles til amortiseret kostpris. En beslutning om snarlig overdragelse af forpligtelsen (til den aktuelle kursværdi sammen med aktiverne) påvirker ikke opgørelsen af den amortiserede kostpris. Beslutningen om at overdrage forpligtelsen sammen med en gruppe aktiver får derfor ikke betydning for måling af forpligtelsen. Imidlertid vil en forventet gevinst på forpligtelsen, fordi den har en kursværdi, som ligger under den amortiserede kostpris, kunne betyde, at en nedskrivning af aktivgruppen efter trin 2 og 3 forhindres eller reduceres, eftersom denne opgørelse er en nettoopgørelse af dagsværdien med fradrag af forventede salgsomkostninger. Omvendt vil et kurstab medføre en forøget nedskrivning.

En eventuel nedskrivning efter tretrinsprocessen (uanset hvilket trin den sker i) skal fordeles efter principperne i IAS 36, dvs. forlods til goodwill. Principperne er som illustreret i figuren ovenfor.

Tilbageførsel af nedskrivning

En eventuel nedskrivning skal tilbageføres i en senere periode, hvis det vurderes, at dagsværdien af aktivet eller aktivgruppen er højere end oprindeligt vurderet. Det gælder nedskrivninger foretaget efter trin 1, 2 og 3 ovenfor. Det fremgår af IFRS 5, at IAS 36's regler for tilbageførsel af nedskrivninger finder anvendelse. Det betyder, at det ikke er muligt at tilbageføre nedskrivninger på goodwill, jf. IAS 36, uanset om gruppen af aktiver forventes solgt til en højere værdi end den regnskabsmæssige værdi.

Afhændelsesomkostninger

Vurderes det, at afhændelsesomkostningerne bliver anderledes end oprindeligt vurderet, reguleres de til det revurderede beløb. Det fremgår endvidere, at afhændelsesomkostninger, der forventes afholdt senere end et år fra tidspunktet for overgang til kategorien, skal måles til tilbagediskonteret værdi. Det vil være aktuelt i de særlige tilfælde, hvor det forventede afhændelsestidspunkt ligger mere end et år fra tidspunktet for beslutningen om salg.

Eksempel: Efterfølgende betaling af earn out

En virksomhed har for tre år siden solgt en dattervirksomhed, der blev præsenteret som en ophørende aktivitet. En del af vederlaget bestod af en "earn out". To år efter modtager virksomheden 1 mio. DKK som en endelig afregning på den aftalte earn out. Virksomheden har ikke tidligere forventet at modtage denne earn out.

Hvorledes skal indtægten præsenteres i resultatopgørelsen?

Løsning

Ændringen af det regnskabsmæssige skøn vedrørende earn out på 1 mio. DKK skal indregnes som ophørende aktivitet, selvom det er flere år siden, virksomheden solgte dattervirksomheden. Det skyldes, at IFRS 5 kræver, at efterfølgende afklaring af usikkerheder, som er direkte relateret til den ophørende aktivitet, også skal præsenteres som ophørende aktiviteter i efterfølgende regnskabsår. Herudover skal virksomheden oplyse om arten af en sådan indtægt i noterne.

Efterfølgende diskvalifikation som "besiddes med henblik på salg"

Opfylder et aktiv ikke længere kriterierne for at tilhøre kategorien "besiddes med henblik på salg", skal det på overgangstidspunktet måles til det laveste af genindvindingsværdien, jf. IAS 36 og den regnskabsmæssige værdi, som aktivet ville have haft, hvis det ikke havde været klassificeret ind i denne kategori.

Kriterierne for "besiddelse med henblik på salg" er opfyldt

Enkeltaktiv

Trin 1
Plan for at afhænde et aktiv eller en CGU er en indikator for behov for nedskrivningstest, jf. IAS 36.

Trin 2
Måling af langfristede aktiver i overensstemmelse med standarderne. Eksempelvis skal grunde og bygninger afskrives i overensstemmelse IAS 16, indtil datoen hvor aktivet overgår til besiddelse med henblik på salg.

Klassificér med henblik på salg.

Trin 3
Langfristede aktiver måles til den laveste værdi af bogført værdi og dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger. Aktiver, som falder uden for IFRS 5, måles i henhold til relevante IFRS-standarder.

Der er tale om følgende:
- Udskudt skatteaktiv efter IAS 12
- Pensionsaktiver mv. efter IAS 19
- Investeringsejendomme, hvor dagsværdi anvendes efter IAS 40
- Biologiske aktiver målt til dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger efter IAS 41
- Finansielle aktiver efter IAS 39
- Kontraktmæssige rettigheder i henhold til forsikringsaftaler efter IFRS 4.

Afståelsesgruppe

Trin 1
Plan for at afhænde et aktiv eller en CGU er en indikator for behov for nedskrivningstest, jf. IAS 36.

Trin 2
Aktiver og forpligtelser i gruppen, som afstås, skal måles i henhold til standarderne. Eksempelvis skal grunde og bygninger afskrives i overensstemmelse med IAS 16, indtil datoen hvor aktiver og forpligtelser overgår til ejet med henblik på salg.

Klassificér med henblik på salg.

Trin 3
Aktiver og forpligtelser i gruppen, som falder uden for IFRS 5, måles i henhold til relevante IFRS-standarder.

Det omfatter typisk:
- Udskudt skatteaktiv efter IAS 12
- Pensionsaktiver mv. efter IAS 19
- Investeringsejendomme der måles til dagsværdi efter IAS 40
- Biologiske aktiver målt til dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger efter IAS 41
- Varebeholdninger efter IAS 2
- Finansielle aktiver efter IAS 39.

Trin 4
Gruppen, som afstås, måles samlet (inklusive aktiver og gæld, som falder uden for målingen i henhold til IFRS 5) til den laveste værdi af bogført værdi og dagsværdi fratrukket afhændelsesomkostninger.

Nedskrivningsbehov er identificeret. Allokér først til goodwill og derefter pro rata på de øvrige aktiver, som er omfattet af målingsbestemmelserne i IFRS 5.

10.3.3 Præsentation

10.3.3.1 Præsentation – gælder kun under ÅRL

ÅRL angiver kun, at præsentation af ophørte aktiviteter skal ske på en særskilt linje i resultatopgørelsen og balancen for virksomheder i regnskabsklasse C og D, men der er ikke nogen nærmere anvisning i loven om, hvorledes den særskilte præsentation i resultatopgørelsen og balancen skal ske. IFRS 5 modellen med særskilt præsentation efter de fortsættende aktiviteter kan benyttes. Det er således muligt at følge kravene i IFRS 5 til præsentation i resultatopgørelsen, jf. nedenfor.

Eksempel: Salg af al aktivitet til datterselskab

Et moderselskab sælger i slutningen af regnskabsåret al sin aktivitet til sit datterselskab. Det betyder, alle indtægter eller omkostninger i resultatopgørelsen tilhører den ophørende aktivitet.

Hvordan skal det præsenteres i årsregnskabet?

Løsning

Den ophørende aktivitet skal præsenteres på en særskilt linje i resultatopgørelsen og specificeres i noterne. Det vil betyde, at såfremt sammenligningstal tilpasses, vil resultatopgørelsen kun indeholde en enkelt linje, når det er al aktivitet, der er frasolgt.

Der er ikke krav om præsentation af pengestrømme fra ophørende aktiviteter i pengestrømsopgørelsen. Oplysningerne om pengestrømme vedrørende ophørte aktiviteter kan være meget relevante for regnskabsbruger, men loven stiller dog ikke specifikt krav herom. Det er derfor frivilligt, hvorvidt virksomheden ønsker at præsentere dette særskilt i pengestrømsopgørelsen.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at eftersom der ikke er lovmæssige hindringer for en særskilt præsentation i pengestrømsopgørelsen efter ÅRL, vil der være mulighed for i pengestrømsopgørelsen at præsentere pengestrømme fra ophørende aktiviteter under henholdsvis drift, investering og finansiering i overensstemmelse med præsentationen under IFRS.

10.3.3.2 Præsentation – gælder kun under IFRS

Ophørende aktivitet

For ophørende aktiviteter gælder en del yderligere præsentationskrav under IFRS.

Resultat af ophørende aktiviteter skal præsenteres særskilt i resultatopgørelsen (se IFRS-modelregnskabets resultatopgørelse). Resultat af ophørende aktiviteter omfatter såvel periodens driftsresultat, nedskrivninger, afhændelsesgevinster som tab og skatteomkostninger. Reguleringer efter tretrinsprocessens trin 3 medregnes ligeledes i resultat for ophørende aktiviteter. Beløbet kan præsenteres som et nettobeløb og specificeres i noterne. Alternativt kan specifikationen ske i resultatopgørelsen.

IFRS 5 foreskriver ikke specifikt, hvor resultatet af ophørende aktiviteter skal placeres i resultatopgørelsen. I praksis er det vanskeligt at placere det andetsteds end i forlængelse af resultat af de fortsættende aktiviteter.

Sammenligningstal skal tilpasses, så der blandt andet gives sammenligningstal for den aktivitet, der i det aktuelle år klassificeres som ophørende aktivitet. Endvidere skal reguleringer relateret til salg af en aktivitet i en tidligere periode præsenteres som ophørende aktivitet i resultatopgørelsen. Det kan fx omfatte en regulering som følge af en prisreguleringsklausul eller reguleringer som følge af forskellige former for betingede vederlag.

Hvis planen om at afhænde aktiviteten opgives, skal tidligere perioders resultatopgørelser tilpasses, således at aktiviteten præsenteres som fortsættende.

I relation til pengestrømsopgørelsen skal pengestrømme fra drift, investering og finansiering vedrørende den ophørende aktivitet specificeres. Specifikationen kan enten præsenteres direkte i pengestrømsopgørelsen eller i noterne. Hvis de præsenteres i pengestrømsopgørelsen, skal de præsenteres på en sådan måde, at der gives totaler for hhv. pengestrømme fra drift, investering og finansiering i overensstemmelse med IAS 7's almindelige krav. I lighed med kravet for resultatopgørelsen skal sammenligningstal i pengestrømsopgørelsen tilpasses. Oplysningen kan undlades for dattervirksomheder, der er erhvervet med henblik på salg.

Eksempel

Ophørende aktiviteter	**20x2**	**20x1**
Omsætning	1.500	2.000
Omkostninger	-1.650	-1.500
Resultat før skat	-150	500
Tab ved omvurdering (til dagsværdi fratrukket salgsomkostninger) eller ophørte aktiviteter	-45	0
	-195	500
Skat af resultat	50	125
Skat af omvurderinger og ophørte aktiviteter	15	0
	65	125
Tab i alt af ophørende aktiviteter	-130	375

Aktiver bestemt for salg

Aktivgrupper, der besiddes med henblik på salg, skal præsenteres som en særskilt kategori af aktiver i balancen (se IFRS-modelregnskabets balance).

Er der tale om en aktivgruppe, som er en pengestrømsfrembringende enhed, hvortil der er henført goodwill, skal denne goodwill ligeledes indgå heri. Endvidere klassificeres forpligtelserne relateret til en sådan aktivgruppe, som særskilte kortfristede forpligtelser i forlængelse af de øvrige kortfristede forpligtelser. Indholdet af posterne skal specificeres i noterne. Sammenligningstal i balancen skal ikke tilpasses.

Af- og nedskrivninger efter tretrinsprocessens trin 1 og 2 skal omtales i noterne, og er som udgangspunkt en del af de almindelige aktiviteter efter retningslinjerne i IAS 36. Nedskrivninger efter trin 3 skal indgå i de ophørende aktiviteter, hvis aktivet/aktivgruppen er en ophørende aktivitet, og skal ligeledes omtales i noterne. Hvis aktivet/aktivgruppen ikke er en ophørende aktivitet, skal nedskrivningen efter trin 3 præsenteres på normal vis efter retningslinjerne i IAS 36 (og er som udgangspunkt en del af virksomhedens almindelige aktiviteter).

10.3.4 Oplysninger

10.3.4.1 Oplysninger og sammenligningstal – gælder kun under ÅRL

Resultatet af ophørende aktiviteter skal specificeres i noterne. Endvidere skal gevinster og tab ved værdiregulering af aktiver, der afhændes, og den hertil knyttede skatteomkostning, oplyses. I lovbemærkningerne nævnes, at særlige poster ofte vil være forhold af éngangskarakter, og da ophørende aktivitet nævnes i IAS 1.98 som et eksempel på forhold af éngangskarakter, så skal det overvejes, om en ophørende aktivitet dermed også opfylder ÅRL's definition på en særlig post jf. § 67 a, og dermed skal oplyses i noterne. Der skal derfor både oplyses om størrelsen og arten af indtægts- eller omkostningsposter, som er særlige på grund af deres størrelse eller art.

Det vil også være hensigtsmæssigt at anføre, i hvilken post i resultatopgørelsen den ophørende aktivitet indgår, idet denne yderligere oplysning kan have stor betydning for regnskabslæser, selvom dette ikke direkte er et krav under ÅRL for særlige poster.

Der er ikke krav om tilpasning af sammenligningstal i resultatopgørelse og balance. Det er dog accepteret, at man følger IFRS 5 reglerne for tilpasning af sammenligningstal i resultatopgørelse og pengestrømsopgørelse under ÅRL. Ligeledes vil det være muligt at tilpasse sammenligningstallene i balancen, hvilket ikke er tilladt efter IFRS 5.

Såfremt der ikke sker en tilpasning af sammenligningstallene, skal den manglende sammenlignelighed mellem årene anføres og begrundes fyldestgørende.

PwC's opfattelse

Loven forudsætter, at alle de poster, som er sammenlagt til et resultat af ophørende aktivitet i resultatopgørelsen, skal specificeres i noterne. Det er PwC's opfattelse, at når posterne enkeltvist er uvæsentlige, kan de uvæsentlige poster sammenlægges.

Det er endvidere PwC's opfattelse, at oplysningskravene for ophørende aktiviteter er opfyldt, når den ophørende aktivitet er specificeret i noterne, og sammenligningstallene er tilpasset.

Derudover er det vores anbefaling, at man i lighed med reglerne i IFRS 5 beskriver de forhold, der har ført til klassifikationen som ophørende aktivitet, eventuelt med henvisning til ledelsesberetningen, hvor væsentlige ændringer i aktiviteten skal beskrives.

10.3.4.2 Oplysninger – gælder kun under IFRS

Årsregnskabet skal indeholde en række oplysninger. Oplysningskravene omfatter bl.a.:

- En beskrivelse af de forhold, der har ført til den planlagte afhændelse (se IFRS-modelregnskabets note 8(f) samt 15(a))
- Nedskrivning eller tilbageførsel heraf og – hvis ikke det fremgår som en særskilt post i resultatopgørelsen – oplysning om, hvilken post i resultatopgørelsen nedskrivningen eller tilbageførslen af nedskrivningen indgår i
- Oplysning om, hvilket rapporteringspligtigt segment aktivet eller aktivgruppen bestemt for salg tilhører
- Oplysning om aktiver, der ikke længere opfylder kriterierne for at være besiddet med henblik på salg
- Oplysning om den regnskabsmæssige værdi af aktiv/aktivgruppe inden klassifikation som bestemt for salg.

En aktivgruppe, der besiddes med henblik på salg, skal specificeres på hovedgrupper af henholdsvis aktiver og forpligtelser i noterne.

Resultatet af ophørende aktiviteter skal specificeres i noterne på hovedposter (omsætning, omkostninger, resultat før skat og skat), medmindre det er specificeret i resultatopgørelsen.

10.4 Aktiebaseret aflønning

Aktiebaseret aflønning omfatter betaling i form af aktier, aktieoptioner og andre egenkapitalinstrumenter udstedt til virksomhedens ledelse, medarbejdere og leverandører som modydelse for en leveret arbejdsindsats (ledelse og medarbejdere) eller varer og serviceydelser (leverandører). Aktiebaseret aflønning klassificeres enten som en egenkapitalafregnet ordning – efterfølgende benævnt egenkapitalordninger – (afregnes ved levering af kapitalandele i virksomheden), og kontantordninger (afregnes ved kontant betaling). Klassificeringen af ordningen er afgørende for ordningens indregning og måling.

Egenkapitalordninger kan påvirke de nuværende aktionærers stilling i virksomheden, idet de udstedte egenkapitalinstrumenter kan udvande dem. Ved kontantordningen påtager virksomheden sig en forpligtelse til at afregne ordningen med kontant betaling. Indregning af og oplysninger om aktiebaseret aflønning har derfor regnskabsbrugernes interesse.

Aktiebaserede aflønningsformer er behandlet i ÅRL § 93, stk. 2, § 98 b og IFRS 2.

I det nedenstående gennemgås den regnskabsmæssige behandling af aktiebaseret aflønning. ÅRL er en rammelovgivning, hvor reglerne i IFRS på enkelte områder anvendes som fortolkningsgrundlag til ÅRL. Idet bestemmelserne i ÅRL vedrørende aktiebaseret aflønning er meget begrænsede og på visse områder væsentligt forskellige fra bestemmelserne i IFRS, er reglerne under ÅRL kort omtalt nedenfor. Herefter kan der søges uddybning af reglerne i de følgende afsnit, der beskriver regelsættet efter IFRS 2.

10.4.1 ÅRL

10.4.1.1 Indregning og måling

ÅRL indeholder ingen specifikke bestemmelser vedrørende indregning og måling af aktiebaseret aflønning, der vederlægges i aktier (egenkapitalordning). ÅRL kræver, i modsætning til IFRS, ikke, at værdien af egenkapitalordninger indregnes som en omkostning. Omvendt vil det være inden for lovens rammer at gøre det. Hvis værdien af en egenkapitalordning indregnes efter ÅRL, skal dette gøres i henhold til reglerne i IFRS 2, idet denne anvendes som fortolkningsgrundlag. Kontantordninger skal derimod altid indregnes som forpligtelser, eftersom de udgør en pligt for virksomheden til at erlægge likvider.

Som nævnt ovenfor skal aktiebaseret aflønning klassificeres som enten en egenkapitalbaseret aktievederlæggelsesordning (egenkapitalordning) eller en kontantbaseret ordning (kontantordning). Klassificeringen følger samme principper som i IFRS 2, jf. afsnit 10.4.2 *Internationale regnskabsstandarder.* Det er substansen i ordningen, der er afgørende for klassificeringen. Dette betyder, at en ordning, der fremstår som egenkapitalordning – og er klassificeret som sådan af ledelsen – men som i realiteten er en kontantordning, også skal behandles som en kontantordning.

Sådanne ordninger forekommer typisk i virksomheder med unoterede aktier, hvor virksomheden køber aktierne tilbage, hvis en medarbejder fratræder. Et eksempel herpå kunne være, hvor fx en medarbejder køber sig ind i virksomheden. Når medarbejderen senere stopper i virksomheden, har virksomheden i henhold til aktionæroverenskomsten en pligt til at købe medarbejderens aktier tilbage til den aktuelle dagsværdi eller indre værdi.

En sådan ordning anses som en gældsforpligtelse (som følge af tilbagekøbsforpligtelsen), selvom ordningen baserer sig på udstedelse af selskabets egne aktier. Bemærk, at hvis købsprisen er baseret på regnskabsmæssig indre værdi, er der ikke tale om aktiebaseret aflønning, men en bonusordning. Hvis det er moderselskabet, der har en pligt til at tilbagekøbe medarbejdernes aktier i et datterselskab ved fratræden, vil der i koncernregnskabet være tale om en kontantbaseret ordning.

Ordninger, hvor virksomheden har en option på at tilbagekøbe aktierne, og via dens tidligere handlen og ageren har skabt en forventning hos medarbejderne om, at tildelte aktier tilbagekøbes af virksomheden ved fratrædelse, skal tilsvarende behandles som en kontantordning.

Eksempel: Egenkapitalbaseret ordning, der reelt er kontantbaseret

Virksomhed A ejes 100 % af en kapitalfond. Virksomhed A tilbyder seniormedarbejdere aktiebaseret vederlæggelse. Ordningerne er karakteriseret ved følgende:

- *Hver medarbejder får 100 aktier, hvis de er ansat efter år 20x5*
- *Hvis medarbejderen fratræder efter år 20x5, har virksomheden en option på tilbagekøb til dagsværdi.*

Hvilken type aktieaflønning er der tale om?

Løsning

Tildelingen er omfattet af IFRS 2 og kan både klassificeres som en egenkapitalbaseret og en kontantordning.

Det afgørende er, om det er virksomhedens praksis, at aktierne altid tilbagekøbes. Er det tilfældet, vil der være tale om en kontantordning, da virksomheden allerede på tildelingstidspunktet forventer at skulle afregne et beløb over for medarbejderne.

Det samme gør sig gældende, hvis virksomheden igennem sin handlemåde har skabt en begrundet forventning hos medarbejderne om, at den vil købe aktierne tilbage. Det kan være vanskeligt at afgøre, hvornår der er skabt en berettiget forventning og skal derfor vurderes fra ordning til ordning.

Mange koncerner har etableret aktieaflønningsprogrammer, der omfatter medarbejdere på tværs af landegrænser og juridiske skel. I en række af disse tilfælde har koncernen etableret en kompensationsordning, hvor dattervirksomheden, hvori medarbejderen er ansat, skal kompensere modervirksomheden, såfremt medarbejderen udnytter sin ret til aktiebaseret aflønning. Kompensation til modervirksomheden består typisk i en betaling af forskellen mellem udnyttelseskursen og den aktuelle aktiekurs.

Det er PwC's opfattelse, at sådanne ordninger kan klassificeres som egenkapitalafregnede ordninger efter bestemmelserne i IFRS 2 eller som kontantafregnede ordninger. Vælges den første metode, anvendes IFRS 2's sædvanlige bestemmelser om indregning af egenkapitalafregnede ordninger. Betalinger til modervirksomheden anses i dattervirksomheden for at være udlodninger til moderselskabet og påvirker således ikke resultatet i dattervirksomheden. Vælges den anden metode, kontantafregnet ordning, opbygges løbende en forpligtelse, der afspejler pligten til at kompensere moderselskabet, således at der på udnyttelsestidspunktet er opbygget en forpligtelse svarende til det beløb, der skal betales til modervirksomheden. Opbyggelsen af forpligtelsen skal indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen og kræver også, at forpligtelsen løbende reguleres til det beløb, som forventes betalt til modervirksomheden.

ÅRL behandler ikke opgørelse af udskudt skat af aktiebaseret vederlæggelse. Dette er relevant, hvis selskabet har skattemæssig fradragsret for forskellen mellem dagsværdien og tegningskursen. Der henvises til IAS 12 og de særlige regler om udskudt skat i relation til aktiebaseret vederlæggelse, der er beskrevet nærmere i afsnit 5.4 *Skat i årsregnskabet.* Indregnes der i overensstemmelse med ÅRL ikke nogen omkostning i resultatopgørelsen ved en egenkapitalafregnet ordning, skal den udskudte skat fuldt ud indregnes i egenkapitalen.

10.4.1.2 Præsentation og oplysninger

Ifølge ÅRL § 98 b – som udelukkende er gældende for virksomheder i regnskabsklasse C og D – skal der oplyses om særlige incitamentsprogrammer for medlemmer af virksomhedens ledelse.

Oplysningerne skal mindst omfatte:

- Den kategori af ledelsesmedlemmer, programmet gælder for
- De ydelser, programmet omfatter
- Hvad der i øvrigt er nødvendigt for at kunne vurdere værdien heraf.

ÅRL angiver ikke nærmere, hvilke oplysninger der kan være relevante at oplyse om for at kunne vurdere værdien af den aktiebaserede aflønning. Oplysningerne kan dog med fordel omfatte:

- Modtagerne omfattet af vederlæggelsen (bestyrelse, direktion)
- Typer af vederlæggelse (aktier, anparter, aktieoptioner, tegningsoptioner mv.)
- Beskrivelse af generel karakter, formål, indhold og betingelser, herunder betingelser for endelig retserhvervelse
- Beløb, der er indregnet i årsregnskabet, hvis relevant
- Antal instrumenter udestående primo, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Antal tildelt i året pr. tildeling, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Antal udløbet i året og gennemsnitlig udnyttelseskurs
- Antal udnyttet i året, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Udestående ultimo året pr. tildeling, gennemsnitlig udnyttelseskurs og løbetid
- Dagsværdien af udstedte optioner pr. balancedagen, herunder beskrivelse af, hvorledes dagsværdi er opgjort, og væsentlige forudsætninger anvendt, herunder opgørelsestidspunkt, løbetid, udbytte og volatilitet
- Eventuelle lån eller garantier udstedt af selskabet i forbindelse med den aktiebaserede vederlæggelse.

Efter ÅRL § 93, stk. 2 – tilsvarende er kun gældende for virksomheder i virksomhed C og D – skal der desuden oplyses om warrants, optioner og lignende rettigheder til modtagere, både i og uden for ledelsen i virksomheden. De afgivne oplysninger skal omfatte information om beløb, kurser, frister og øvrige rettigheder, der er knyttet til instrumenterne, men der stilles ikke krav om en egentlig beskrivelse af ordningerne.

Det er dog PwC's opfattelse, at en egentlig beskrivelse giver væsentlig værdi for regnskabsbruger og bør derfor afgives. Oplysningskravene i ÅRL § 93, stk. 2, vil kunne opfyldes ved at iagttage kravene i IFRS 2 vedrørende aktiebaseret aflønning, hvis de udstedte instrumenter knytter sig hertil.

10.4.2 Internationale regnskabsstandarder

Et overblik

IFRS 2 skal benyttes på aktiebaseret aflønning, der ydes af virksomheden selv, en aktionær – herunder en modervirksomhed – eller en anden koncernforbundet virksomhed.

Deltager medarbejdere i et datterselskab i aktiebaserede aflønningsformer på koncernniveau med adgang til moderselskabets aktier, skal datterselskabet således anvende IFRS 2's regler i forbindelse med disse ordninger. Dette afspejler det grundlæggende princip, at det er den virksomhed, der modtager en arbejdsydelse fra medarbejdere eller andre i et aktiebaseret aflønningsprogram, som skal indregne omkostningerne.

Standarden omfatter ud over transaktioner med medarbejdere også transaktioner, hvor virksomheden modtager varer og serviceydelser, og modydelsen består af egenkapitalinstrumenter. Varer og serviceydelser kan eksempelvis omfatter lagervarer, bygninger, driftsmateriel mv. Standarden omfatter derimod ikke aktiebaseret vederlæggelse i forbindelse med køb af virksomheder, dvs. aktiver eller grupper af aktiver, der udgør en virksomhed. Sådanne transaktioner er omfattet af IFRS 3 om virksomhedssammenslutninger.

Eksempel: Tildeling af aktiebaseret aflønning i forbindelse med en virksomhedssammenslutning

En virksomhed har erhvervet en anden virksomhed. Som et led i købet blev det aftalt at tildele ledelsen i den overtagne dattervirksomhed optioner på at købe aktier i den overtagende virksomhed til en fast pris på 10 DKK pr. aktie. Optionen kan udnyttes et år efter købstidspunktet og kun, hvis de enkelte ledelsesmedlemmer fortsat er ansat i den overtagende virksomhed i mindst et år.

Er tildelingen omfattet af bestemmelserne i IFRS 2?

Løsning
Tildelingen er omfattet af IFRS 2.

I tilfælde af en virksomhedssammenslutning er egenkapitalinstrumenter, som tildeles til medarbejdere af den overtagne virksomhed i deres egenskab af medarbejdere (fx som betaling for fortsatte tjenesteydelser), omfattet af IFRS 2. Der eksisterer således en optjeningsbetingelse efter overtagelsestidspunktet, der skal opfyldes, inden vederlaget er endeligt.

Efter ÅRL er der ikke krav om indregning af en omkostning til aktiebaseret aflønning, idet ordningen afregnes ved levering af aktier.

IFRS 2 omfatter ikke transaktioner indgået med aktionærer i deres egenskab af aktionærer. Tildeler en virksomhed eksempelvis tegningsrettigheder til alle aktionærer i virksomheden, eksempelvis som led i en kapitalforhøjelse, er dette ikke aktiebaseret aflønning. Denne type af transaktioner er omfattet af IAS 32, jf. afsnit 4.6 *Finansielle aktiver og forpligtelser.*

Eksempel: Tildeling af aktieoptioner til ordinære aktionærer
En virksomhed har tildelt alle dens indehavere af ordinære aktier en ret til at købe aktier til en fast pris på 10 DKK om et år. Dagsværdien af aktierne på tildelingsdagen er 12 DKK pr. aktie. Der er også ansatte i virksomheden blandt indehaverne af ordinære aktier.

Er tildelingen til de aktionærer, som også er medarbejdere, omfattet af bestemmelserne i IFRS 2?

Løsning
Tildelingen til de aktionærer, som også er medarbejdere, er ikke omfattet af IFRS 2.

Transaktionen med medarbejdere (og alle andre) sker i deres egenskab af indehaver af egenkapitalinstrumenter i virksomheden. Transaktionen er derfor ikke at anse som en aktiebaseret aflønningstransaktion efter IFRS 2.

I visse tilfælde kan det være vanskeligt at afgøre, om en transaktion er omfattet af IFRS 2 eller IAS 32. Det gælder, når virksomhedens egenkapitalinstrumenter fremtræder som en del af den samlede betaling frem for vederlag for en specifik ydelse, og der i øvrigt – modsat hvad der normalt er tilfældet for aktiebaseret aflønning – ikke er nogen restriktioner knyttet til instrumenterne. Sondringen mellem gælds- og egenkapitalinstrumenter i IAS 32 er anderledes end sondringen mellem egenkapital- og kontantafregnede ordninger efter IFRS 2. Det er derfor afgørende at få klassificeret transaktionen i den korrekte standard.

Den regnskabsmæssige behandling af aktiebaseret aflønning afgøres af, om den aktiebaserede ordning klassificeres som en kontantordning eller en egenkapitalordning.

Klassifikation af aktiebaseret vederlæggelsesordninger	
Egenkapital-ordning (tegningsretter, aktieoptioner, aktietildelinger og lignende)	Virksomhedens betaling med egenkapitalinstrumenter dækker over ydelser fra medarbejdere eller leverandører til virksomheden eller virksomheder i samme koncern, hvor betalingen sker i form af aktier, optioner, tegningsretter og lignende.
Kontant-ordning (kontante betalinger)	Virksomhedens kontante betaling for ydelser fra medarbejdere eller leverandører til virksomheden, hvor beløbets størrelse bestemmes ud fra kursen eller kursudviklingen på virksomhedens aktier eller andre egenkapitalinstrumenter (benævnt fantomaktier). Kontantordninger omfatter yderligere ordninger, hvor virksomheden tildeler medarbejderne aktier i virksomheden, men hvor virksomheden har pligten til at tilbagekøbe disse, fx ved fratræden.
Ordninger med afregnings-alternativer	Ordninger, der giver den ene af parterne ret til at vælge afregningsform, dvs. at ordningen kan enten afregnes i egenkapitalinstrumenter eller i kontanter. Afregningsformen ligger derfor heller ikke fast på ordningens indgåelsestidspunkt.
Koncern-interne ordninger	Koncernordninger kan være både kontant- og egenkapitalafregnede ordninger, og ordningerne kan være tildelt af virksomheden selv eller andre koncernvirksomheder. Det tildelte er typisk et egenkapitalinstrument i en anden koncernvirksomhed (modervirksomheden). Klassifikationen af ordningen i dattervirksomhederne afhænger af, om det er moder- eller dattervirksomheden, der tildeler den aktiebaserede vederlæggelse, herunder afregningsform, tildelingskriterier og udvælgelse af medarbejdere. Se yderligere beskrivelse heraf i det følgende.

Ændres en ordning fra at være kontantafregnet til at være egenkapitalafregnet, ophører indregning af forpligtelsen på ændringstidspunktet, og et beløb svarende til den aktuelle dagsværdi af den optjente del af den ændrede ordning, opgjort på ændringstidspunktet, indregnes i egenkapitalen. En eventuel forskel mellem dagsværdien af de to ordninger indregnes i resultatopgørelsen.

IFRS 2 indeholder en undtagelse vedr. klassifikation af ordninger, hvor arbejdsgiver skal indbetale kildeskat på vegne af medarbejderen. I henhold til undtagelsen klassificeres en ordning, hvor virksomheden har aftalt med medarbejderen, at antallet af instrumenter, der tildeles til medarbejderen, ved udnyttelse reduceres med dagsværdien af det antal instrumenter, der svarer til kildeskatten, fuldt ud som en egenkapitalafregnet ordning.

Klassifikation af ordninger i en koncernintern ordning

Tildeler *dattervirksomheden* sine medarbejdere en ordning, der afregnes med egenkapitalinstrumenter i modervirksomheden, skal ordningen i dattervirksomhedens årsregnskab klassificeres som en kontantordning. Dette skyldes, at dattervirksomheden skal købe aktierne i moderselskabet for at kunne opfylde sin forpligtelse overfor medarbejderne, der er omfattet af ordningen. Ordningen klassificeres som en egenkapitalordning i koncernregnskabet.

Tildeler *modervirksomheden* medarbejderne i sine dattervirksomheden en ordning, der afregnes med egenkapitalinstrumenter i modervirksomheden, skal ordningen i dattervirksomhedens årsregnskab klassificeres som en egenkapitalafregnet ordning. Ordningen klassificeres tilsvarende som en egenkapitalafregnet ordning i modervirksomhedens årsregnskab og i koncernregnskabet. I modervirksomhedsregnskabet indregnes ingen omkostninger, da modervirksomheden ikke har modtaget nogen arbejdsydelse. I praksis behandles værdien af de udstedte egenkapitalinstrumenter som et tilskud til dattervirksomheden ved en forøgelse af kapitalandelen.

Tildeler *dattervirksomheden* sine medarbejdere en kontantafregnet ordning, hvis værdi afhænger af værdien af modervirksomhedens aktier, skal ordningen klassificeres som en kontantafregnet ordning i dattervirksomhedens årsregnskab. Ligeledes skal ordningen klassificeres som en kontantafregnet ordning i koncernregnskabet. Idet modervirksomheden ikke påvirkes af ordningen, vil modervirksomhedens årsregnskab heller ikke være påvirket af ordningen.

Tildeler *modervirksomheden* dattervirksomhedens medarbejdere en kontantordning, hvis værdi afhænger af værdien af modervirksomhedens aktier, skal ordningen klassificeres som en egenkapitalordning i dattervirksomhedens årsregnskab. Dette skyldes, at dattervirksomheden aldrig kommer til at betale kontanter til sine medarbejdere. Derimod skal ordningen klassificeres som en kontantafregnet ordning i både modervirksomhedens årsregnskab og i koncernregnskabet. Der indregnes ingen omkostninger i årsregnskabet for modervirksomheden, idet denne ikke har modtaget nogen arbejdsydelse. I stedet anses et beløb svarende til forpligtelsen for at udgøre et kapitalindskud i datterselskabet.

10.4.2.1 Indregning og måling

Den grundlæggende tanke bag IFRS 2 er, at virksomhedens resultat ikke skal afhænge af, hvilken aflønningsform virksomheden vælger overfor sine medarbejdere. Hvorvidt virksomheden vælger at give medarbejderne en kontant aflønning eller optioner med samme værdi, skal således ikke påvirke virksomhedens resultat. For aktiebaseret aflønning over for medarbejdere gælder, at værdien altid skal måles til værdien af det tildelte. Er den aktiebaserede aflønning givet til leverandører, er udgangspunktet, at værdien måles direkte til værdien af den modtagne ydelse. Er dette ikke muligt, er værdien lig værdien af det tildelte. Værdien af aktiebaseret vederlæggelse skal derfor indregnes i resultatopgørelsen, medmindre de modtagne ydelser indgår i kostprisen på et aktiv (fx varelager eller udviklingsprojekt) eller udgør indskud af et aktiv med afregning i egenkapitalinstrumenter i virksomheden.

Aktiebaseret aflønning skal indregnes over den periode, hvor modparten leverer den arbejdsindsats eller den ydelse, der giver dem ret til aflønningen. Som udgangspunkt vil denne periode gå fra tidspunktet for tildelingen og frem til det tidspunkt, hvor optjeningsbetingelserne (fx fortsat ansættelse eller specifikke præstationsmål) skal være opfyldt. De indregnede omkostninger opgøres til dagsværdien af de tildelte instrumenter (optioner, aktier eller lignende) på tildelingstidspunktet, hvis modtagerne er medarbejdere, og på de respektive tidspunkter for levering af modydelserne, hvis modtagerne er leverandører.

I visse tilfælde kan det være vanskeligt at identificere, om modydelsen er leveret. Dette er fx til tilfælde, hvor en virksomhed donerer et antal aktier eller andre egenkapitalinstrumenter til et velgørende formål. I dette tilfælde skal der indregnes en omkostning lig værdien af de tildelte egenkapitalinstrumenter, selvom værdien af det modtagne umiddelbart synes at være nul.

Baggrunden herfor er en formodning om, at der er leveret ydelser, selvom om disse ikke kan identificeres – i dette eksempel i form af PR-værdien af donationen.

Eksempel: Indregning af omkostning før tildelingsdato

Selskabet har en praksis for årligt at etablere et aktieoptionsprogram baseret på opnåelse af det budgetterede resultat i perioden 1. januar–31. december. Den endelig beslutning og optjeningsbetingelser kommunikeres til de berørte medarbejdere, efter aktieoptionsprogrammet er blevet godkendt på selskabets generalforsamling den 1. marts. Medarbejderne har dog en klar forventning til, at tildelingen vil finde sted, idet dette er sket alle foregående år.

Skal selskabet påbegynde indregning af omkostninger den 1. januar eller den 1. marts?

Løsning

Tildelingen har endnu ikke fundet sted og er heller ikke kommunikeret til de berørte medarbejdere, før tildelingen er godkendt af generalforsamlingen den 1. Som følge heraf kan indregningen af omkostningerne ikke påbegyndes tidligere, selv om det forventes, at tildelingen vil finde sted.

Målingsbestemmelserne fra egenkapitalbaserede ordninger skal også anvendes for kontantbaserede ordninger i relation til optjeningsbetingelser. Dagsværdien af en kontantordning skal dog herudover løbende genberegnes. Forpligtelsen på en given balancedag udgør derfor dagsværdien uden hensyntagen til optjeningsbetingelser (bortset fra markedsbetingelser) * procentdel af serviceperiode udført – justering for øvrige optjeningsbetingelser.

Som nævnt ovenfor sondres der mellem forskellige kategorier af aktiebaseret aflønning. Den regnskabsmæssige indregning afhænger af, hvilken kategori ordningen klassificeres i, herunder om der er tale om en ordning i et koncernforhold.

Eksempel: Indregning af omkostning før tildelingsdato

Detaljerne i et egenkapitalbaseret aktieoptionsprogram offentliggøres på et internt afdelingsmøde den 31. marts 20x1, hvor medarbejdere, som er omfattet af programmet, deltager. Aktieprogrammet skal godkendes af generalforsamlingen i henhold til virksomhedens retningslinjer for incitamentsaflønning. Der stilles forslag om godkendelse af aktieoptionsprogrammet på næstkommende generalforsamling den 30. juni 20x1.

Hvornår skal virksomheden påbegynde indregning af omkostningerne forbundet med aktieoptionsprogrammet?

På hvilket tidspunkt fastlægges værdien af aktieoptionsprogrammet?

Løsning

Indregning af omkostningerne skal påbegyndes på det tidspunkt, hvor aktieoptionsprogrammet offentliggøres for de berørte medarbejdere, idet deres modydelser for aktieoptionsprogrammet antages at begynde på dette tidspunkt. Indregningen skal derfor påbegyndes den 31. marts 20x1.

Værdien af aktieoptionsprogrammet fastlægges på tildelingstidspunktet, der defineres som:

- *det tidspunkt, hvor der er en fælles forståelse af aktieoptionsprogrammet og betingelserne herfor, og*
- *aktieoptionsprogrammet er godkendt i henhold til virksomhedens retningslinjer herfor.*

Værdien af aktieoptionsprogrammet skal derfor fastlægges den 30. juni 20x1. I perioden indtil den 30. april 20x1 baseres indregningen på et skøn.

Oversigt over indregning og måling	
Egenkapitalordning (tegningsoptioner, aktieoptioner, aktietildelinger og lignende)	• Ved tildeling af *medarbejderaktier* (uden tilknyttede optjeningsbetingelser) indregnes kursværdien med fradrag af medarbejdernes egenbetaling som en omkostning på tildelingstidspunktet. Den indregnede omkostning modposteres på egenkapitalen. • Ved tildeling af andre aktiebaserede aflønningsformer, hvortil der knytter sig optjeningsbetingelser (fx at medarbejderen skal være ansat de næste tre år, eller at virksomheden eller afdelingen skal opnå visse finansielle mål), indregnes dagsværdien af ordningen hen over den periode, hvor medarbejderen leverer den arbejdsindsats, der berettiger til den aktiebaserede aflønning. Det gælder, uanset om der er tale om optioner eller aktier. Den indregnede omkostning modposteres på egenkapitalen. • Dagsværdien opgøres på tildelingstidspunktet og reguleres ikke efterfølgende som følge af udsving i virksomhedens aktiekurs. • Som hovedregel indregnes kun den del af den samlede dagsværdi, der kan henføres til optioner eller aktier, som medarbejderne rent faktisk optjener, dvs. at dagsværdien skal reguleres for optjeningsbetingelser (gælder dog ikke såkaldte markedsbetingelser), som ikke forventes at blive opfyldt. Det kunne fx være, fordi medarbejderen fratræder inden optjeningsperiodens udløb, hvorved retten til instrumenterne bortfalder og derfor ikke skal indgå i beregningen af dagsværdien. • Når den aktiebaserede aflønning er optjent, dvs. når medarbejderen har opfyldt optjeningsbetingelserne, er det opgjorte beløb fuldt indregnet. Hvorvidt medarbejderen i sidste ende vælger at udnytte instrumentet – en aktieoption, en tegningsrettighed eller lignende – påvirker ikke den allerede foretagne indregning i resultatopgørelsen.

Oversigt over indregning og måling	
Kontant-ordning (kontante betalinger)	• Der indregnes løbende en forpligtelse i takt med, at medarbejderen optjener retten. • Den indregnede forpligtelse reguleres løbende til dagsværdi, indtil forpligtelsen er afviklet. • Den samlede omkostning svarer dermed til det beløb, der rent faktisk udbetales.
Ordninger med af-regnings-alternativer	• Kan medarbejderen vælge afregningsform, behandles ordningen som en kontantordning. Hvis egenkapitalalternativet har en højere værdi en kontant-alternativet, skal den overskydende værdi behandles som en egenkapital-afregnet ordning. • Kan virksomheden vælge afregningsform, behandles ordningen som en egen-kapitalafregnet ordning, medmindre virksomheden i praksis er tvunget til at afregne kontant eller har en praksis herfor.
Koncern-interne ordninger	*Modervirksomheden* tildeler instrumenter i modervirksomheden til ansatte i dattervirksomheden: • Dattervirksomheden behandler det som en egenkapitalordning. • Værdien af tildelingen indregnes som et tilskud fra modervirksomheden på egenkapitalen i dattervirksomheden. • Hvis den ansatte skifter mellem koncernvirksomhederne, skal omkostningen fordeles forholdsmæssigt ud fra, hvilken virksomhed der modtager arbejds-ydelser fra medarbejderen i de konkrete perioder. *Dattervirksomheden* tildeler instrumenter i modervirksomheden til ansatte i dattervirksomheden: • Dattervirksomheden skal behandle det som en kontantordning, uanset hvordan dattervirksomheden bruger egenkapitalinstrumenterne til at indfri forpligtelsen over for medarbejderne.

Eksempel: Kontant afregning eller afregning med egenkapitalinstrumenter afhængig af, om en bestemt begivenhed indtræffer

En virksomhed tildeler betingede aktier til nogle ledende medarbejdere. Aktierne tilde-les, hvis virksomheden gennemfører en børsnotering inden for tre år. Hvis den i stedet sælges, modtager medarbejderne en kontant bonus svarende til værdien af aktierne.

Hvorledes skal denne ordning klassificeres regnskabsmæssigt?

Løsning

Det er PwC's opfattelse, at en sådan ordning kan indregnes på basis af de forventede udfald. Forventes en børsnotering gennemført, indregnes ordningen som en egenka-pitalbaseret ordning. Forventes derimod et salg, opbygges en forpligtelse hen over tid efter bestemmelserne om kontantafregnede ordninger. Ændres forventningen under-vejs, tilbageføres det indregnede i henhold til det oprindeligt forventede udfald, og der foretages indregning i henhold til det nu forventede udfald.

Optjeningsbetingelser

Når en virksomhed bruger aktiebaseret aflønning, er der i de fleste tilfælde tilknyttet en række betingelser (vesting conditions), som skal være opfyldt, før modtageren kan udnytte de tildelte rettigheder. IFRS 2 sondrer i denne forbindelse mellem optjenings- og ikke-optjeningsbetingelser (henholdsvis vesting og non-vesting conditions). Optjeningsbetingelserne opdeles yderligere i servicebetingelser (service conditions) og præstationsbetingelser (performance conditions), hvor præstationsbetingelser underopdeles i market og non-market betingelser. Sondringen mellem de forskellige typer af optjeningsbetingelser er vigtig, idet det har afgørende betydning for indregning og måling af aktiebaseret aflønning.

Nedenstående oversigt viser, hvorledes forskellige optjenings- og ikke-optjeningsbetingelser indgår i målingen af aktiebaseret aflønning.

Indregning og måling af aktiebaseret vederlæggelse

Betingelser	Eksempler på betingelser	Indgår i dagsværdien på tildelingstidspunktet (og ignoreres, hvis betingelser ikke opfyldes)	Konsekvenser af en manglende opfyldelse af betingelsen
Serviceoptjeningsbetingelser	En medarbejder skal være ansat i tre år fra tildelingstidspunktet for at få endelig ret til instrumenterne	Nej	Tidligere indregnet omkostning samt posteringer på egenkapital tilbageføres
Præstationsoptjeningsbetingelser (non-market)	Indtjening pr. aktie skal stige med 10 % pr. år over en optjeningsperiode på tre år	Nej	Tidligere indregnet omkostning samt posteringer på egenkapital tilbageføres
Præstationsoptjeningsbetingelser (market).	Aktiekursen skal stige med 20 % over en optjeningsperiode på tre år	Ja	Indregning fortsætter uændret i optjeningsperioden
Ikke-optjeningsbetingelser.	En medarbejder skal besidde et fastsat antal aktier i tre år for at få tildelt gratisaktier	Ja	Indregning af omkostninger accelereres. Se forklaring herpå nedenfor. Samme effekt som ved annullering af en ordning

Effekten af brud på optjeningsbetingelser (non-market) indgår - som anført i ovenstående tabel - ikke i målingen af dagsværdien af et aktieaflønningsprogram på tildelingstidspunktet. I stedet har opfyldelsen af disse betingelser betydning for den indregnede værdi, idet en eventuel manglende opfyldelse af optjeningsbetingelser (non-market) medfører, at de allerede indregnede omkostninger ved ordningen tilbageføres.

Præstationsoptjeningsbetingelser (market) og ikke-optjeningsbetingelser indgår derimod i målingen af dagsværdien af ordningen på tildelingstidspunktet, jf. ovenfor. En efterfølgende manglende opfyldelse af præstationsoptjeningsbetingelser og ikke-optjeningsbetingelser medfører således ikke, at allerede indregnet omkostning tilbageføres. Det skyldes, at risikoen for, at instrumenterne i sidste ende ikke vil blive tildelt, indgår i værdiansættelsen af ordningerne på tildelingstidspunktet.

Såfremt en ordning annulleres, skal den endnu ikke-indregnede omkostning indregnes straks. Virksomheden stilles således, som om ordningen var fuldt optjent. En medarbejders brud på en ikke-optjeningsbetingelse – eksempelvis salg af aktier, når aktiebesiddelse er et krav – behandles som en annullering, og endnu ikke-indregnet omkostning skal derfor indregnes straks. En medarbejders brud på en ikke-optjeningsbetingelse sidestilles derfor med en annullering, som om den var foretaget af virksomheden.

Er der tale om brud på en præstationsbetingelse, som er uden for såvel virksomhedens som medarbejderens kontrol, fx udviklingen i et vareprisindeks, fortsætter virksomheden med at indregne den oprindelige omkostning, så længe medarbejderen forbliver ansat.

De overordnede principper omkring klassificering og indregning og måling er opsummeret i nedenstående beslutningstræ:

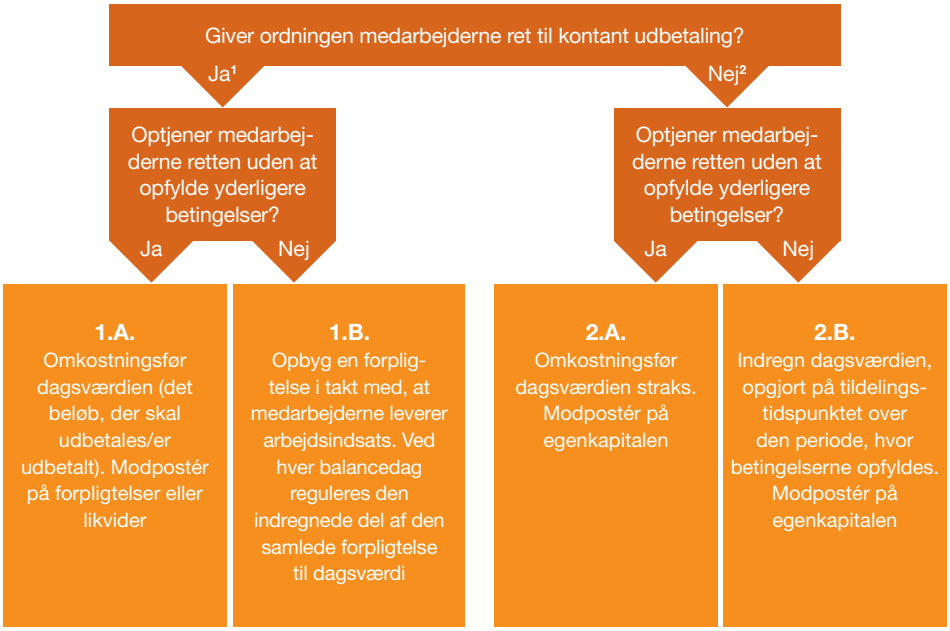

1) Har medarbejderen ret til at vælge afregningsform, klassificeres ordningen som en kontantordning. Er værdien ved afregning i egenkapital højere end ved kontant afregning, behandles forskelsværdien som en egenkapitalordning.
2) Har virksomheden mulighed for at vælge afregningsform, klassificeres ordningen som en egenkapitalordning, medmindre egenkapitalafregningsalternativet reelt ikke kan benyttes, eller virksomheden har en praksis for kontantafregning.

Principperne for indregning og måling af en egenkapitalordning og en kontantordning er illustreret i nedenstående to eksempler.

Eksempel: Egenkapitalordning

En virksomhed tildeler 1. januar 20x5 100 aktieoptioner til hver af sine 800 medarbejdere, og tildelingen er betinget af, at medarbejderne forbliver ansat i virksomheden de næste fire år. Dagsværdien pr. aktieoption er på tildelingstidspunktet estimeret til 15 DKK. De udstedte aktieoptioner kan alene indløses mod vederlæggelse i virksomhedens aktier.

Virksomheden forventer, at der hvert år er 40 medarbejder, som forlader virksomheden, dvs. samlet 160 medarbejdere (20 % af medarbejderne) over de næste fire år.

Hvad er de samlede omkostninger ved ordningen, og hvordan skal omkostningerne indregnes?

Løsning

Som følge af optjeningsbetingelse om fortsat ansættelse i virksomheden gennem hele optjeningsperioden på fire år skal antallet af forventede udnyttede aktieoptioner reguleres med antallet af medarbejder, der forventes at forlade virksomheden over optjeningsperiode. Dette betyder, at der i alt forventes at være 640 (800-160) medarbejdere, som vil kunne indløse aktieoptionerne.

*Idet hver medarbejder får tildelt 100 aktieoptioner med en værdi på 15 DKK pr. stk., kan de samlede omkostninger på ordningen opgøres til 960 TDKK (640 * 100 * 15).*

Idet virksomheden forventer, at afgangen af medarbejderne sker ligeligt (40 medarbejder hvert år) over perioden, skal omkostningerne indregnes som vist nedenfor.

	Omkostninger i perioden i resultatopgørelsen	***Akkumulerede omkostninger for ordningen***
20x5: *100 * 640 * 15 * 1/4*	*240 TDKK*	*240 TDKK*
20x6: *100 * 640 * 15 * 2/4*	*240 TDKK*	*480 TDKK*
20x7: *100 * 640 * 15 * 3/4*	*240 TDKK*	*720 TDKK*
20x8: *100 * 640 * 15 * 4/4*	*240 TDKK*	*960 TDKK*

Som det fremgår af ovenstående eksempel, svarer ordningens samlede omkostninger til de på tildelingstidspunktet estimerede. Dette er naturligvis udelukkende gældende, såfremt forudsætningerne anlagt på tildelingstidspunktet svarer til de realiserede, dvs. i dette tilfælde antallet af medarbejdere, der stopper i virksomheden.

Eksempel: Kontantordning

Samme betingelser som anført under ovenstående eksempel for egenkapitalordning, dog med den ændring, at de udstedte aktieoptioner alene kan ske mod kontant vederlæggelse. Yderligere oplyses det, at dagsværdien pr. aktieoption ultimo regnskabsårene kan opgøres til nedenstående værdier:

20x5	20x6	20x7	20x8
15,20 DKK	16,00 DKK	15,80 DKK	16,25 DKK

Hvad er de samlede omkostninger ved ordningen, og hvordan skal omkostningerne indregnes?

Løsning

Indledningsvist skal det samlede antal medarbejdere, som forventes at anvende ordningen, opgøres, dvs. 640 medarbejder, se eksempel for egenkapitalordning for opgørelsen heraf.

*Idet hver medarbejder får tildelt 100 aktieoptioner med en værdi på 15 DKK pr. stk., kan de samlede omkostninger på ordningens start opgøres til 960 TDKK (640 * 100 * 15). En kontantordning skal dog løbende regulere til dens dagsværdi, hvilket dette beløb ikke tager højde for. Beregningen af ordningens omkostninger og indregnede forpligtelse kan derfor opgøres som vist nedenfor:*

	Omkostninger i perioden i resultatopgørelsen	***Indregnede forpligtelser***
20x5: *100 * 640 * 15,20 * 1/4*	*243.200 TDKK*	*243.200 DKK*
20x6: *(100 * 640 * 16,00 * 2/4) – 243.200*	*268.800 TDKK*	*512.000 DKK*
20x7: *(100 * 640 * 15,80 * 3/4) – 512.000*	*246.400 TDKK*	*758.400 DKK*
20x8: *(100 * 640 * 16,25 * 4/4) - 758.400*	*281.600 TDKK*	*1.040.000 DKK*

Som det fremgå af ovenstående eksempel, kommer omkostningerne på ordningen til at modsvarer beløbet, der udbetales til medarbejderne på udnyttelsestidspunktet. Yderligere er det værd at bemærke, at værdien af ordningen gennem hele optjeningsperioden svarer til det beløb, som medarbejderne vil skulle modtage i kontanter, såfremt det var muligt at udnytte ordningen på det givne tidspunkt.

Ændring af betingelser i en ordning

Ændres betingelserne i en ordning, skal der opgøres en merværdi på ændringstidspunktet. I praksis betyder det, at der skal foretages en sammenligning af dagsværdien umiddelbart før og efter ændring af ordningen. Den opgjorte merværdi indregnes over den resterende tildelingsperiode. Forkortes optjeningsperioden, indregnes omkostningerne over den kortere periode.

Såfremt en ordning annulleres, og der i denne sammenhæng tildeles en ny ordning, skal dette behandles som en ændring af en ordning og skal derfor behandles som anført ovenfor. Et eksempel herpå kunne være, at en virksomhed ønsker at reducere udnyttelseskursen i en eksisterende optionsordning. Dette gøres ved at annullere den oprindelige ordning og samtidig etablere en ny ordning, på i øvrigt ens betingelser, bortset fra den reducerede udnyttelseskurs. I dette tilfælde indregnes altså alene den yderligere værdi, som den nye ordning har – ikke den samlede værdi.

Eksempel: Gradvis retserhvervelse

Et selskab har tildelt 9.000 aktieoptioner til nøglemedarbejdere den 1. januar 20x5. Optjening sker ligeligt over tre år, under forudsætning af, at medarbejderne fortsat er ansat ved udgangen af de enkelte regnskabsår.

Optionerne kan tidligst udnyttes den 1. januar 20x8, dvs. det tidspunkt, hvor alle optioner vil være retserhvervet. Ledelsen forventer, at alle medarbejderne forbliver ansat gennem optjeningsperioden på tre år. Hver option har er på tildelingstidspunktet en dagsværdi på 100 DKK, således at de samlede omkostninger for ordningen beløber sig til 900 TDKK.

Hvordan skal omkostningen fordeles?

Løsning

Da der er tale om en gradvis retserhvervelse, skal programmet opdeles i tre trancer for hver optjeningsperiode. Det forhold, at ikke alle optioner kan udnyttes på retserhvervelsestidspunktet, er uden betydning, da det afgørende er, at medarbejderen ved udgangen af hhv. 20x5 og 20x6 har opnået endelig ret til en portion af optionerne og dermed ikke skal udføre yderligere arbejde for at være berettiget til dem.

*Hver trance har en værdi på 300 TDKK (9/3 * 100).*

Værdien skal omkostningsføres over optjeningsperioden for den enkelte trance, dvs. 1. trance skal omkostningsføres 100 % i 20x5, 2. trance skal omkostningsføres i 20x5 og 20x6 med 50 % i hver periode, og 3. trance skal omkostningsføres i 20x5, 20x6 og 20x7 med 33 % i hver periode. Omkostningen for hvert år bliver dermed:

20x5: *300 DKK * 100 % + 300 DKK * 50 % + 300 DKK * 33 %*	*= 550 TDKK*
20x6: *300 DKK * 50 % + 300 DKK * 33 %*	*= 250 TDKK*
20x7: *300 DKK * 33 %*	*= 100 TDKK*
I alt:	***900 TDKK***

Resultatopgørelsen belastes dermed mest i begyndelsen af programmets løbetid.

Såfremt en ordning ændres til ugunst for medarbejderne, ses der regnskabsmæssigt bort fra ændringen, og indregningen til således fortsætte uændret.

10.4.2.2 Præsentation og oplysninger

IFRS 2 kræver en lang række oplysninger om aktiebaseret aflønning i årsrapporten – disse omfatter bl.a.:

Oplysningskrav	IFRS 2
Art og omfang af aktiebaseret aflønning	Herunder: • En beskrivelse af hver enkelt ordning, som har eksisteret i løbet af regnskabsperioden • Antallet af og gennemsnitlig udnyttelsespris for følgende grupper af optioner: – Udestående ved begyndelsen af perioden – Tildelt i løbet af perioden – Annulleret i løbet af perioden – Udnyttet i løbet af perioden – Udløbet i løbet af perioden – Udestående ved slutningen af perioden – De optioner, der kan udnyttes ved slutningen af perioden. • For optioner udnyttet i perioden, den vejede gennemsnitlige markedskurs på udnyttelsesdatoerne • For udestående optioner ved udgangen af regnskabsperioden, den laveste og højeste udnyttelseskurs og den vejede gennemsnitlige resterende løbetid.
Værdiansættelse af aktiebaseret aflønning	Herunder: • Oplysning om dagsværdien • Den anvendte optionsværdiansættelsesmodel • Forudsætninger, herunder markedskursen, udnyttelseskursen, volatilitet, optionens løbetid, udbytte og risikofri rente • Hvorledes volatiliteten er opgjort • Oplysninger om ændringer i dagsværdier ved ændring af programmer.
Indvirkningen af ordningerne på årets resultat	Herunder: • Periodens indregnede omkostninger • Indregnede forpligtelser på kontantbaserede ordninger.

Endvidere følger af de generelle regler i IAS 1, at den anvendte regnskabspraksis skal beskrives. Se IFRS-modelregnskabet, note 21, 22 (e)(ii) og 25 (y)(iv).

Herudover skal der i henhold til IAS 24 om transaktioner med nærtstående parter, oplyses særskilt om aktiebaseret aflønning over for ledelsen. Der er ikke krav om opdeling på de enkelte ledelsesorganer – bestyrelse, direktion og andre ledende medarbejdere (i det omfang sidstnævnte anses for at være en del af "Key Management") – eller på enkeltpersoner. Ifølge IFRS-bekendtgørelsen skal vederlaget fordelt på direktion og bestyrelse oplyses. IFRS-bekendtgørelsen kræver imidlertid ikke oplysninger om værdien af tildelingen, men der skal dog gives oplysninger, som gør det muligt, at vurdere værdien af tildelingen. Dette oplysningskrav anses for værende opfyldt ved at opfylde de detaljerede oplysningskrav i IFRS 2 specificeret på den del, der vedrører hhv. bestyrelse og direktion.

10.5 Nærtstående parter

En virksomheds resultat og finansielle stilling kan være påvirket af transaktioner og mellemværender med nærtstående parter. Det er derfor relevant, at virksomhederne afgiver oplysninger om nærtstående parter, således regnskabsbrugerne modtager informationer om arten og omfanget af disse.

Nærtstående parter er behandlet i ÅRL §§ 64, 69-71, 73, 97-98, 98 b-c, 104-106, 126 og 127 samt IAS 24.

Definitionen af nærtstående parter er enslydende i IAS 24 og ÅRL, men der er forskel på hvilke oplysninger, virksomheden skal afgive. Præsentation og oplysningskrav beskrives derfor separat for ÅRL og IFRS.

En transaktion mellem nærtstående parter er en overførsel af ressourcer eller forpligtelser mellem en regnskabsaflæggende virksomhed og en nærtstående part, uanset om der er fastsat en pris herfor. Det skal i øvrigt bemærkes, at transaktioner mellem et selskab og dets enekapitalejer i henhold til selskabsloven kun er gyldige, såfremt de er skriftlige.

10.5.1 Definitionen på nærtstående parter

En nærtstående part er en person eller en virksomhed, der har forbindelse med den virksomhed, som udarbejder årsregnskab (i IAS 24 benævnt ”den regnskabsaflæggende virksomhed”).

En nærtstående part er defineret på følgende vis:

a) Der består en forbindelse mellem en person eller et nært medlem af den pågældendes familie og en regnskabsaflæggende virksomhed, såfremt denne person:
   i. udøver bestemmende indflydelse eller fælles bestemmende indflydelse på den regnskabsaflæggende virksomhed.
   ii. udøver betydelig indflydelse på den regnskabsaflæggende virksomhed.
   iii. er nøgleperson (”key management personnel”) i den regnskabsaflæggende virksomheds ledelse eller i ledelsen i den regnskabsaflæggende virksomheds modervirksomhed.
b) En virksomhed og en regnskabsaflæggende virksomhed er nærtstående parter, såfremt en af følgende betingelser er opfyldt:
   i. Virksomheden og den regnskabsaflæggende virksomhed er medlem af samme koncern (hvilket vil sige, at der består en forbindelse mellem hver modervirksomhed, dattervirksomhed eller søstervirksomhed).
   ii. En virksomhed er den regnskabsaflæggende virksomheds associerede virksomhed eller venturedeltager (eller en associeret virksomhed eller venturedeltager i forhold til en koncern, som den anden virksomhed er medlem af).
   iii. Begge virksomheder er venturedeltagere i forhold til samme tredjepart.
   iv. En virksomhed er venturedeltager i forhold til en tredje virksomhed, og den anden virksomhed er en associeret virksomhed i forhold til den tredje virksomhed.

v. Virksomheden er en pensionsordning for ansatte i enten den regnskabsaflæggende virksomhed eller en virksomhed, der er en nærtstående part til den regnskabsaflæggende virksomhed. Hvis den regnskabsaflæggende virksomhed selv er en sådan ordning, er de finansierende arbejdsgivere også nærtstående parter til den regnskabsaflæggende virksomhed.
vi. En i a) identificeret person udøver bestemmende indflydelse eller fælles bestemmende indflydelse på virksomheden.
vii. En i a) (i) identificeret person udøver betydelig indflydelse på virksomheden eller er nøgleperson i virksomhedens (eller virksomhedens modervirksomheds) ledelse.
viii. En virksomhed, der leverer ledelsesydelser (key management services) til den rapporterende enhed.

Ovenstående definition kan grupperes på følgende måde:

Parter der direkte eller indirekte gennem et eller flere mellemled udøver kontrol eller er under samme kontrol som virksomheden	Modervirksomheder, dattervirksomheder og søstervirksomheder (hele vejen op og ned). Personer med kontrol over disses ”dattervirksomheder” samt disses nærtstående familiemedlemmer.
Parter der direkte eller indirekte har en andel i virksomheden, der giver betydelig indflydelse	Selskabet er associeret til en anden part. Personer med betydelig indflydelse samt deres nærtstående familiemedlemmer.
”Joint control”	Et joint venture med virksomheden som venturedeltager.
Nøglepersoner i virksomheden eller modervirksomhedens ledelse	Ledelsesmedlemmer, disses familie og parter, som disse personer har kontrol, betydelig indflydelse eller ”joint control” over.
En pensionsfond vedrørende selskabet	
En virksomhed, der yder ledelsesydelser til selskabet (et managementselskab)	

Definitionen på nærtstående parter er udtømmende. Det er derfor ikke muligt uden videre at inkludere andre parter som nærtstående. Tilsvarende kan en person, der er omfattet af definitionen, ikke ”bevises ud af” kredsen. Dette er dog ikke ensbetydende med, at det altid er klart, hvem der er omfattet af kredsen af nærtstående parter. Det er derfor ikke nødvendigt at påvise en faktisk indflydelse for at blive omfattet af kredsen af nærtstående parter.

Ifølge IAS 24 skal begreberne ”kontrol”, ”fælles kontrol” og ”betydelig indflydelse” vurderes i forhold til muligheden/evnen til at få indflydelse frem for en faktisk indflydelse. Standarden anvender således de tilsvarende bestemmelser, for så vidt angår afgørelse af, om der foreligger et moder-/dattervirksomhedsforhold henholdsvis fælles kontrol og et associeringsforhold i IFRS 10, IFRS 11 og IAS 28. Forholdet skal vurderes ud fra substansen og ikke alene ud fra de formelle forhold på balancedagen.

Definitionen kan illustreres som vist i nedenstående figur.

Oversigt over eksempler på nærtstående parter (ikke udtømmende):

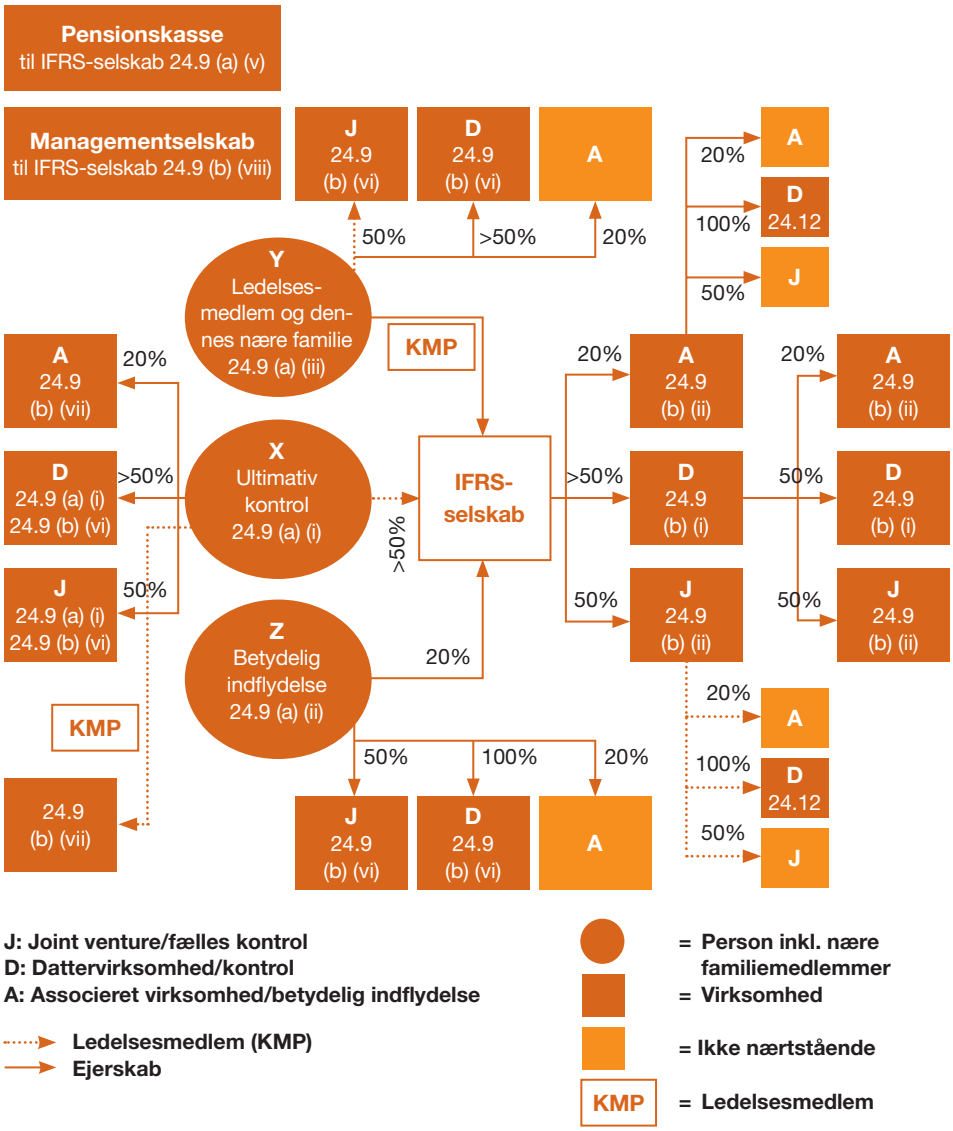

J: Joint venture/fælles kontrol
D: Dattervirksomhed/kontrol
A: Associeret virksomhed/betydelig indflydelse

Ledelsesmedlem (KMP)
Ejerskab

= Person inkl. nære familiemedlemmer
= Virksomhed
= Ikke nærtstående
KMP = Ledelsesmedlem

Generelle bemærkninger til figuren

Figuren er ikke udtømmende, eftersom der kan være parter, som ligger "længere oppe" henholdsvis "længere nede" i strukturen, der også kunne være nærtstående parter. Det afgørende i henhold til definitionen er således, om parterne direkte eller indirekte er nærtstående til den regnskabsaflæggende virksomhed (IFRS-selskab).

IAS 24 fremhæver også, at der skal henses til substans frem for form på balancedagen.

Særligt om dattervirksomheder

Har IFRS-selskabet kontrol med en dattervirksomhed, medregnes både dattervirksomheder, associerede virksomheder samt joint ventures til denne dattervirksomhed som nærtstående til IFRS-selskabet.

En struktureret enhed (”special purpose entity”), der kontrolleres af den regnskabsaflæggende enhed, vil i sagens natur være nærtstående på lige fod med almindelige dattervirksomheder.

Særligt om associerede virksomheder

Den betydelige indflydelse, som IFRS-selskabet har over en associeret virksomhed, gør den associerede virksomhed til en nærtstående part.

Såfremt den associerede virksomhed eller et joint venture ejer en associeret virksomhed eller et joint venture i ”andet led”, anses disse ikke som nærtstående til IFRS-selskabet. De medtages derfor ikke som nærtstående parter, fordi IFRS-selskabet reelt ikke har nogen indflydelse – denne bliver dermed brudt ved, at IFRS-selskabet kun har betydelig indflydelse på selskabet og derfor ikke kan gøre en reel indflydelse gældende.

Det samme er gældende, hvis IFRS-selskabet har et joint venture, som ejer henholdsvis associerede virksomheder eller joint ventures. Dattervirksomheder til associerede virksomheder og joint ventures betragtes imidlertid som nærtstående parter til IFRS-selskabet.

Særligt om joint ventures

Som nævnt er definitionen på nærtstående parter udtømmende. Et IFRS-selskabs deltagelse i et joint venture medfører, at selve joint venturet skal betragtes som en nærtstående part til IFRS-selskabet, men at de øvrige joint venture-deltagere ikke omfattes af definitionen og således ikke betragtes som nærtstående parter til IFRS-selskabet.

Særligt om nære familiemedlemmer

Nær familie til en person (”close members of the family of an individual”) er efter IAS 24 de familiemedlemmer, som må forventes at påvirke eller kunne påvirkes af personens transaktioner med virksomheden. Dette inkluderer altid:

- Ægtefælle/bofælle (partner) og børn
- Ægtefælles/bofælles (partners) børn
- Pårørende til vedkommende og ægtefælle/bofælle (partner).

Ofte vil forældre også kunne anses som en persons nærtstående, men dette skal afgøres konkret i de enkelte tilfælde.

Nære familiemedlemmer spiller en central rolle for kredsen af nærtstående. Kredsen udvides således, fordi ægtefællens indflydelse i andre virksomheder tæller på lige fod med fx et ledelsesmedlems eller en aktionærs indflydelse.

Har et nært familiemedlem til ejeren af IFRS-selskabet betydelig indflydelse, kontrol eller fælles kontrol i en anden virksomhed, er denne anden virksomhed nærtstående til IFRS-selskabet.

Sidder et nært familiemedlem til ejeren af IFRS-selskabet i ledelsen i en anden virksomhed, er denne anden virksomhed ligeledes omfattet af kredsen af nærtstående parter til IFRS-selskabet. Eftersom de pågældende ledelsesmedlemmers nære familiemedlemmer anses som nærtstående til selskabet, skal alle transaktioner med disse personer beskrives.

Det er ikke et krav, at der i årsrapporten udarbejdes en liste over de nærtstående parter, bortset fra modervirksomheder og dattervirksomheder samt væsentlige joint arrangements og associerede virksomheder. Det afgørende er at være bevidst om, hvem der er nærtstående, så transaktioner med disse parter registreres og oplyses korrekt.

Særligt om ledelsesmedlemmer ("key management personnel")

Ledelsesmedlemmer defineres som dem, der har autoriteten og ansvaret for planlægning, delegering og kontrol med aktiviteterne i virksomheden. Det understreges, at der også kan være tale om personer, der ikke formelt er registreret som ledelsesmedlemmer.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at key management personnel i et dansk aktie- eller anpartsselskab som minimum vil bestå af bestyrelse og direktion, og at disse personer således altid anses for at være nærtstående parter, jf. IAS 24.9 a (iii).

Det er derfor ikke efter dansk selskabslovgivning muligt at holde sådanne personer udenfor definitionen af key management personnel.

For så vidt angår dattervirksomhedsdirektører, må der foretages en konkret vurdering af, om de bør anses som ledelsesmedlemmer efter ovenstående definition. Dette vil fx være tilfældet, hvis de samtidig indgår som medlem af koncerndirektionen. Er de imidlertid alene medlem af en uformel ledergruppe, der mere har karakter af et informationsudvekslingsforum, kan dette forhold ikke nødvendigvis anses for at give dem ansvar for planlægning, ledelse og kontrol af virksomhedens aktiviteter.

Eksempel: Identifikation af nærtstående parter – IFRS

En virksomhed har to lige store divisioner. Hver division er ledet af en divisionschef. Ingen af de to sidder i virksomhedens direktion på trods af, at de hver især er ansvarlige for en division og rapporterer til den øverste ledelse mht. performance mv.

Er divisionscheferne nærtstående parter?

Løsning
Selvom hver divisionschef ikke sidder i selskabets direktion, vil de i henhold til IAS 24 kunne falde ind i kategorien "key management", idet de har bemyndigelse og ansvar for planlægning, styring og controlling af hver deres division svarende til hver deres halvdel af selskabets aktiviteter.

Fælles ledelse i virksomheder indebærer ikke nødvendigvis, at de to virksomheder bliver nærtstående i forhold til hinanden.

Eksempel: Direktør og bestyrelsesmedlem i flere virksomheder – ÅRL og IFRS
Direktøren i virksomhed ABC sidder også som bestyrelsesmedlem og direktør i virksomhed XYZ.

Er virksomhed ABC nærtstående med XYZ?

Løsning
Nej. To virksomheder er ikke nærtstående, blot fordi der er ledelsessammenfald.

Hvis direktøren imidlertid faktisk udøver bestemmende indflydelse over en af virksomhederne, er ABC og XYZ nærtstående. Derfor er det vigtigt, at der ses på substansen bag relationen og ikke blot den juridiske konstruktion.

Særligt om ledelsesmedlemmer under ÅRL

Ledelsesmedlemmer defineres i ÅRL på samme vis som i IFRS. Ledelsesmedlemmer omfatter således bestyrelsesmedlemmer, tilsynsråd, direktion og – ud fra en konkret vurdering af beføjelserne – øvrige ledende medarbejdere. Repræsentantskabsmedlemmer vil sædvanligvis ikke blive betragtet som nærtstående, eftersom de ikke har den nævnte indflydelse på virksomheden.

Definitionen på et ledelsesmedlem betyder, at hvis virksomheden vælger at oplyse om samtlige transaktioner med nærtstående parter, vil oplysningen også omfatte ledelsesmedlemmer, der går ud over den direktion og bestyrelse, som er registreret hos ERST.

Til gengæld er det alene vederlag til den registrerede direktion og bestyrelse, som er omfattet af oplysningskravet om ledelsens vederlag, jf. ÅRL § 98 b.

Eksempel: Oplysning om ledelsesvederlag for ledergruppe, hvor ikke alle medlemmer er anmeldte direktører – ÅRL

En virksomhed har en ledergruppe bestående af en adm. direktør (CEO), en økonomidirektør (CFO) og en direktør med ansvar for driften (COO). Kun den adm. direktør er anmeldt som direktion hos ERST.

Hvem skal indgå i oplysningerne om ledelsesvederlag?

Løsning

Oplysninger om ledelsesvederlag efter ÅRL § 98 b skal alene gives for de ledelsesmedlemmer, der er registreret hos ERST. Hvis et ledelsesmedlem kun er registreret en del af året, skal oplysning omfatte vederlaget for den del af året, som ledelsesmedlemmet har været registreret.

Til gengæld kan ledelsesmedlemmerne, som ikke er registeret hos ERST, være omfattet af definitionen på "key management personnel" efter IAS 24, der også gælder under ÅRL. Hvis det er tilfældet, vil transaktioner med disse ledelsesmedlemmer være omfattet af oplysningskravet om transaktioner med nærtstående parter efter ÅRL § 98 c, hvis selskabet har valgt at oplyse alle transaktioner med nærtstående parter.

10.5.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Dette afsnit om ÅRL er hovedsageligt relevant, hvis der er gennemført transaktioner med nærtstående parter. Afsnittet omtaler dog også andre mindre oplysningskrav, som altid skal opfyldes.

Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter

Efter ÅRL gælder det for virksomheder i regnskabsklasse C og D, at transaktioner med nærtstående parter skal beskrives efter en af to bestemmelser. Der skal derfor gives oplysninger om enten:

- Alle transaktioner med nærtstående parter, eller
- Transaktioner med nærtstående parter, som ikke er gennemført på markedsvilkår.

Oplysninger kan altså begrænses til at omfatte transaktioner, der ikke er gennemført på markedsvilkår. Virksomheden skal dog under anvendt regnskabspraksis oplyse, hvis den anvender denne mulighed, jf. nedenfor. Regnskabslæserne vil på denne baggrund kunne forstå regnskabet, selvom der ikke er oplysninger om transaktioner med nærtstående parter. Derved er ÅRL's oplysningskrav forskellige fra IAS 24, der kræver oplysninger om alle transaktioner med nærtstående parter – uanset om transaktionerne er gennemført på markedsvilkår.

Det skal oplyses i anvendt regnskabspraksis, hvis virksomheden vælger udelukkende at give oplysninger om de transaktioner, som ikke er gennemført på markedsvilkår, eller hvis der oplyses om alle transaktioner. Det første synes umiddelbart at være mere lempeligt end alternativet med oplysning om alle transaktioner med nærtstående parter.

Det stiller dog store krav til virksomhedens interne dokumentation og herunder stillingtagen til, hvorvidt transaktionerne er gennemført på markedsvilkår eller ej.

Særligt for erhvervsdrivende fonde

Erhvervsdrivende fonde skal uanset regnskabsklasse altid oplyse om alle transaktioner med nærtstående parter. De kan således ikke nøjes med at oplyse om transaktioner, der ikke er gennemført på markedsvilkår. Kravet om oplysninger om alle transaktioner med nærtstående parter i erhvervsdrivende fonde er ikke på samme måde dækket af en koncernbestemmelse ligesom for ledelsesvederlag. Det betyder fx, at transaktioner mellem fondens dattervirksomheder og fondens ledelse ikke er omfattet af oplysningskravene i ÅRL. Derudover gælder en lang række andre skærpelser vedrørende kravene til oplysning om transaktioner med nærtstående parter. Vi henviser til beskrivelsen i Fondshåndbogen 2022.

Såfremt en erhvervsdrivende fond ved en vedtægtsbestemmelse eller aftale er knyttet til en erhvervsdrivende virksomhed eller til en anden fond, skal der også redegøres herfor. I modsætning til det generelle krav om oplysning om transaktioner med nærtstående parter gælder det, at erhvervsdrivende fonde skal redegøre for deres eventuelle tilknytning til en erhvervsdrivende virksomhed eller til en anden fond. Dette er også aktuelt for små fonde, der er omfattet af regnskabsklasse B. Oplysningen har stor informationsværdi for regnskabsbrugerne, idet sådanne oplysninger kan have betydning i koncernlignende forhold, hvor der ikke efter lovens definition foreligger et formelt koncernforhold.

En fond er ”selvejende” og kan derfor ikke være dattervirksomhed. Ingen kan have ejerinteresse deri og dermed på dette grundlag have en bestemmende indflydelse over fonden. En fond vil dog vedtægtsmæssigt kunne have til formål at producere, forske mv. udelukkende til fordel for en anden bestemt virksomhed, eller den kan være i et varigt afhængighedsforhold til en virksomhed eller en anden fond. Fx forekommer tilfælde af fundatsmæssige forpligtelser til deling af afkast af visse aktiver med en anden fond. Tilknytningen kan også være baseret udelukkende på en aftale med en virksomhed. Sådanne forhold vil derfor være relevant at oplyse.

Transaktioner med nærtstående parter, der ikke skal oplyses

Oplysningerne kan undlades, hvis transaktionerne er gennemført mellem virksomheden og dennes 100 %-ejede dattervirksomhed. Undtagelsen omfatter udelukkende oplysninger om transaktioner mellem virksomheden og dens helejede dattervirksomheder ”nedad” i en koncern. Oplysningerne skal dog medtages i årsregnskabet, hvis de er af væsentlig betydning for forståelsen af regnskabet. Transaktioner med dattervirksomheder, hvor moderselskabet ikke ejer 100 %, er således fortsat omfattet af oplysningskravene om transaktioner med nærtstående parter. Transaktioner med en modervirksomhed skal oplyses i dattervirksomhedens årsregnskab, idet de går ”opad” i koncernen. Tilsvarende gælder for transaktioner med søstervirksomheder, uanset koncernens organisering og uanset søstervirksomhedernes hjemland.

Oplysning om alle transaktioner med nærtstående parter

I det omfang, der oplyses om alle transaktioner med nærtstående parter, skal der oplyses om arten af forholdet mellem virksomheden og de nærtstående parter. Der skal således afgives oplysninger om transaktioner og mellemværender, der er nødvendige for en forståelse af forholdets mulige påvirkning af årsregnskabet.

Oplysningerne skal som minimum omfatte:

- Transaktionernes art og beløbsmæssige størrelse,
- den beløbsmæssige størrelse af mellemværender og betingelser for disse,
- årets nedskrivninger af tilgodehavender fra nærtstående parter og
- den akkumulerede nedskrivning på eksisterende tilgodehavender.

Ved "arten af forholdet" forstås oplysning om årsagen til, at parterne anses for nærtstående, fx ved at den ene part kontrollerer den anden. Den pågældende part skal således ikke nødvendigvis navngives, jf. dog nedenfor, hvoraf det fremgår, at parter, der har kontrol over den regnskabsaflæggende virksomhed, altid skal navngives.

Oplysning om transaktioner, der ikke er gennemført på normale markedsvilkår

For virksomheder, der vælger alene at oplyse om transaktioner, som ikke er gennemført på normale markedsvilkår, skal det vurderes, om transaktionerne ville være blevet gennemført under de givne vilkår, hvis det var uafhængige parter, som gennemførte transaktionerne. Vurderingen skal omfatte hele transaktionsforløbet, herunder pris, betalingsterminer og sikkerhedsstillelser.

Vurderingen af, om en transaktion er gennemført på normale markedsvilkår, kan være vanskelig, men selskaberne kan i en vis udstrækning basere denne vurderingen på den transfer pricing-dokumentation, som Skattestyrelsen kræver for koncernsamhandel. Er transaktionen udført i overensstemmelse med transfer pricing-dokumentationen, taler det for, at der også i ÅRL's forstand er handlet på normale markedsvilkår. Hvis dokumentationen omvendt ikke er tilstrækkelig, eller hvis det senere viser sig ikke at afspejle markedsvilkårene (fx ved Skattestyrelsens gennemgang), er det ikke tilstrækkeligt at sammenligne med transfer pricing-dokumentationen.

Transaktioner af ensartet karakter

Både for så vidt angår oplysning om alle transaktioner med nærtstående parter og oplysning om transaktioner, der ikke er gennemført på normale markedsvilkår, gælder, at transaktioner af ensartet karakter med en eller flere nærtstående parter som udgangspunkt kan oplyses samlet. Dette forudsætter dog, at særskilte oplysninger ikke er nødvendige for forståelsen af transaktionernes virkning og virksomhedens finansielle stilling.

Oplysningskrav gældende for virksomheder i regnskabsklasse B

Virksomheder i regnskabsklasse B skal give en række oplysninger angående nærtstående parter, selvom de ikke skal oplyse om transaktioner med nærtstående parter:

- Summen af alle tilgodehavender hos medlemmer af ledelsen fordelt på hver ledelseskategori. For hver ledelseskategori skal angives de væsentligste vilkår, herunder rentefod, og de beløb, der er tilbagebetalt i året. Herudover skal for hver kategori oplyses om nedskrivninger på indregnede beløb, og om der er givet afkald, herunder delvis afkald, på indregnede beløb. Er et lån optaget og indfriet i årets løb, skal det oplyses særskilt. Tilsvarende oplysningskrav gælder for sikkerhedsstillelser for de omhandlede personer. Oplysningerne omfatter såvel lovlige som ulovlige tilgodehavender og sikkerhedsstillelser, og skal gives, uanset om de er gennemført på markedsvilkår.

- Den samlede størrelse af eventualforpligtelser, herunder leasing-, kautions- og garantiforpligtelser og andre eventualforpligtelser overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder.
- Den samlede pant og sikkerhedsstillelse overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder og angivelse af den regnskabsmæssige værdi af henholdsvis de pantsatte aktiver og de aktiver, der er stillet sikkerhed i.
- Navn og hjemsted for den modervirksomhed, herunder udenlandsk modervirksomhed, der udarbejder koncernregnskab for den mindste koncern, hvori virksomheden indgår som dattervirksomhed.

Har en virksomhed i regnskabsklasse B væsentlige transaktioner med nærtstående parter, og er oplysning herom nødvendig for, at årsregnskabet givet et retvisende billede, skal der dog alligevel gives oplysninger om disse transaktioner, selvom der ikke specifikt er krav herom i ÅRL.

Yderligere oplysningskrav for virksomheder i regnskabsklasse C

For virksomheder, der skal følge reglerne for regnskabsklasse C, skal der i tillæg til ovennævnte oplysninger afgives oplysninger om:

- Navn, hjemsted og retsform for hver dattervirksomhed, associeret virksomhed og kapitalinteresse samt for hvert interessent- eller kommanditselskab, i hvilket virksomheden er interessent eller komplementar. Oplysningerne kan udelades, hvis de kan volde betydelig skade for virksomheden selv eller de virksomheder, der skal angives oplysninger om. Udeladelse af oplysningerne skal i så fald begrundes.
- Angivelse af ejerandel og størrelsen af egenkapital og resultat ifølge den senest godkendte årsrapport for hver kapitalinteresse, dattervirksomhed og associeret virksomhed. Oplysning om størrelsen af egenkapitalen og resultatet kan dog undlades, hvis:
  - den pågældende dattervirksomhed, associerede virksomhed eller kapitalinteresse ikke er forpligtet til at offentliggøre årsrapport, og virksomheden ejer mindre end 50 % af egenkapitalen, eller
  - den pågældende dattervirksomheds eller associerede virksomheds regnskab indgår ved konsolidering i virksomhedens koncernregnskab, eller
  - virksomheden indregner kapitalandelene i den pågældende dattervirksomhed, associerede virksomhed eller kapitalinteresse til dennes regnskabsmæssige indre værdi.
- Navn og hjemsted for de modervirksomheder, herunder udenlandske modervirksomheder, der udarbejder koncernregnskab for henholdsvis den største og mindste koncern, hvori virksomheden indgår som dattervirksomhed. Det skal endvidere oplyses, hvor de udenlandske modervirksomheders koncernregnskaber kan rekvireres.
- Pant eller sikkerhedsstillelse stillet overfor henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder og de pantsatte aktivers regnskabsmæssige værdi for hver enkelt regnskabspost. Kravet er udvidet i forhold til virksomheder i regnskabsklasse B, der alene skal oplyse om de samlede pantsætninger og sikkerhedsstillelser overfor tilknyttede og associerede virksomheder.
- Kapitalandele i virksomheden (egne kapitalandele), der besiddes af dattervirksomhederne til eje eller sikkerhed, eller som er erhvervet eller afhændet af dattervirksomhederne i regnskabsåret.

- Det samlede vederlag mv. for regnskabsåret og foregående regnskabsår til nuværende og forhenværende medlemmer af ledelsen for deres funktion fordelt på hvert ledelsesorgan samt – hvor der ikke er udpeget et ledelsesorgan – for ejerne. Desuden skal virksomheden angive de samlede forpligtelser til at yde pension til de nævnte. Dvs. pensionsordninger, hvor virksomheden bærer den økonomiske risiko på pensionstilsagnet (ydelsesbaserede pensionsordninger). Hvis der er fastsat særlige incitamentsprogrammer for medlemmer af ledelsen, skal det oplyses, hvilken kategori af ledelsesmedlemmer programmet gælder for, hvilke ydelser programmet omfatter, og hvad der er nødvendigt for at kunne vurdere værdien heraf. Medfører de afgivne oplysningerne, at der vises beløb for et enkelt medlem af en ledelseskategori, kan beløbene i stedet angives samlet for to kategorier eller udelades, hvis kun én kategori modtager vederlag mv., pension eller særligt incitamentsprogram.
- Navn, bopæl, for virksomheders vedkommende hjemsted, og grundlaget for nærtstående parter med bestemmende indflydelse. Denne oplysning skal gives, uanset om der har været transaktioner mellem parterne.

I praksis vil oplysningskravet kunne opfyldes ved en opregning af dattervirksomheder, associerede virksomheder og kapitalinteresser med de krævede specifikationer. Søstervirksomheder omfattes derimod ikke af oplysningskravet. Dattervirksomheders dattervirksomheder, der også er dattervirksomheder i forhold til modervirksomheden, skal medtages. Tilsvarende skal virksomheder, der er associerede i forhold til en dattervirksomhed, medtages, da disse virksomheder samtidig er associerede i forhold til modervirksomheden (og koncernen), jf. definitionen på en associeret virksomhed i ÅRL. Associerede virksomheders associerede virksomheder skal derimod ikke oplyses. Dattervirksomheder til en associeret virksomhed skal efter ERST's praksis ikke oplyses.

Der kræves ikke præsenteret et koncerndiagram, men for koncerner med en særlig kompleks struktur kan dette være nødvendigt for at give et retvisende billede af virksomhedens og koncernens stilling. Oplysningerne skal gives i noterne, og det er således ikke tilstrækkeligt at give oplysningerne i ledelsesberetningen, uanset om der er en henvisning fra noterne til ledelsesberetningen.

Væsentlighedskriteriet bevirker, at virksomheder, som er uvæsentlige i forhold til koncernen, fx virksomheder uden aktivitet, ikke skal oplistes. At en dattervirksomhed holdes uden for konsolideringen, jf. ÅRL § 114, stk. 2, begrunder ikke, at den udelades af specifikationen. Forholdet skal omtales særskilt, medmindre det er uden betydning. Ofte vil en dattervirksomhed, der udeholdes af konsolideringen, dog være af en uvæsentlig størrelse for koncernen.

Særligt om ejerandel

I forhold til ejerandel skal der oplyses om den procentvise andel af egenkapitalen, ikke af stemmerne. Det er ikke et krav, at den pålydende værdi af kapitalandelen skal oplyses. Det er dog normal praksis også at oplyse den pålydende værdi. Hvis der er tale om en udenlandsk virksomhed, oplyses den pålydende værdi normalt i hjemlandets valuta. Dattervirksomheders besiddelser i kapitalinteresser og associerede virksomheder skal også medregnes i oplysningerne om ejerandel. Det er ejerforholdet på balancetidspunktet, der skal oplyses.

Særligt om egenkapital og resultat

Det er hele den pågældende virksomheds egenkapital og resultat, der skal oplyses, uanset størrelsen af ejerandelen. Oplysningen skal gives i forhold til dattervirksomhedens eget regnskab. Dvs. efter dattervirksomhedens regnskabspraksis og uden elimineringer. Oplysningen skal gives i henhold til den senest godkendte årsrapport, også selvom dette kan vedrøre et regnskabsår, der ligger væsentligt forud for den regnskabsaflæggende virksomheds balancetidspunkt.

Udarbejdes årsrapporterne for dattervirksomheder og associerede virksomheder forud for eller på samme tid som modervirksomhedens årsrapport, skal der medtages oplysninger fra disse årsrapporter. Det stiller krav til den tidsmæssige tilrettelæggelse af årsrapporternes færdiggørelse. Er oplysningerne ikke aktuelle, må det fremgå, hvilken periode de vedrører.

I henhold til bestemmelsen skal der oplyses om størrelsen af egenkapitalen og resultatet ifølge den senest godkendte årsrapport. Det er for det første væsentligt at notere, at der er tale om en godkendt årsrapport og ikke nødvendigvis en offentliggjort årsrapport. Oplysningerne skal således medtages, uanset at dattervirksomhedens årsrapport ikke er offentliggjort.

Hvis der ikke udarbejdes en årsrapport, herunder et driftsøkonomisk regnskab, skal oplysningerne om egenkapital og resultat ikke medtages. Årsagen er, at loven forudsætter, der er udarbejdet en årsrapport, hvor oplysningerne fremgår. Der skal derfor ikke udarbejdes en årsrapport udelukkende med det formål at opfylde oplysningskravet i ÅRL.

Særligt om eventualforpligtelser

Yderligere opfordres der til, at eventualforpligtelser til henholdsvis tilknyttede og associerede virksomheder specificeres med et beløb for hver af følgende kategorier:

- Kautions- og garantiforpligtelser
- Forpligtelser i henhold til leasingaftaler, når disse ikke er indregnet i balancen
- Andre eventualforpligtelser.

Hvis virksomheden har indgået væsentlige usædvanlige transaktioner med nærtstående parter på normale markedsvilkår, er der fortsat krav om oplysning herom i ledelsesberetningen, hvis det er usædvanlige forhold, der har påvirket årsregnskabet.

Yderligere oplysningskrav for virksomheder i regnskabsklasse D

Virksomheder i regnskabsklasse D skal, i tillæg til ovennævnte oplysninger, afgive oplysninger om:

- Direktionens og bestyrelsens ledelseshverv i andre erhvervsdrivende virksomheder, bortset fra ledelseshverv i virksomhedens egne 100 %-ejede dattervirksomheder. Er den pågældende person medlem af ledelsen i en anden modervirksomhed samt en eller flere af dennes 100 %-ejede datterselskaber, er det tilstrækkeligt at oplyse navnet på modervirksomheden og antallet af dattervirksomheder, hvori den pågældende person er ledelsesmedlem.
- Det fulde navn og bopæl, for virksomheders vedkommende hjemstedet samt den nøjagtige ejer- og stemmeandel for enhver, der besidder aktier i virksomheden, når aktiernes stemmeret udgør mindst 5 % af aktiekapitalens stemmerettigheder, eller deres pålydende værdi udgør mindst 5 % af aktiekapitalen, dog mindst 100 TDKK.

- Ledelsesvederlag som angivet under oplysningskravene for regnskabsklasse C. For virksomheder i regnskabsklasse D eksisterer der i modsætning til virksomheder i regnskabsklasse C ikke lempelsesbestemmelser med hensyn til disse oplysninger, såfremt oplysning vil føre til, at beløb vises for et enkelt ledelsesmedlem.

Oplysningskrav i koncernregnskabet

I koncernregnskabet skal oplyses om følgende:

- For hver af de konsoliderede henholdsvis ikke-konsoliderede dattervirksomheder:
  - Navn og hjemsted
  - Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen
  - Grundlaget for koncernforholdet, medmindre modervirksomheden besidder flertallet af stemmerettighederne, og koncernvirksomhedernes andel af dattervirksomhedens virksomhedskapital og stemmerettigheder er den samme
  - En konkret og fyldestgørende begrundelse for, at virksomheden er udeholdt af konsolideringen
  - Hvorvidt metoden for kapitaludligning har været anvendt.
- For hver associerede virksomhed:
  - Navn og hjemsted
  - Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen
  - Om virksomheden er indregnet og målt efter indre værdis metode.
- For hver virksomhed, hvis regnskab indgår i en pro rata-konsolidering:
  - Navn og hjemsted
  - Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af de konsoliderede virksomheder tilsammen
  - Grundlaget for den fælles ledelse.
- For hver kapitalinteresse, som ikke er en associeret virksomhed:
  - Navn og hjemsted
  - Hvor stor en andel af egenkapitalen, der besiddes af koncernvirksomhederne tilsammen
  - Størrelsen af egenkapitalen og resultatet ifølge den senest godkendte årsrapport. Oplysningerne kan undlades, hvis den pågældende kapitalinteresse ikke har offentliggjort en årsrapport.

Ovennævnte oplysninger om dattervirksomheder, associerede virksomheder, kapitalinteresser og pro rata-konsoliderede virksomheder kan udelades, hvis de kan volde betydelig skade for modervirksomheden eller de omtalte virksomheder. Udeladelse af oplysninger af denne grund skal oplyses.

Endvidere skal der i koncernregnskabet oplyses om tilgodehavender og sikkerhedsstillelser hos samt sikkerhedsstillelser for ledelsesmedlemmer på samme måde som i de enkelte virksomheders individuelle årsregnskaber. Oplysningen skal omfatte det, som koncernvirksomhederne tilsammen har ydet til hver ledelseskategori i modervirksomheden.

Ud over de specifikke oplysningskrav for koncernregnskabet angivet ovenfor gælder oplysningskravene nævnt for de enkelte regnskabsklasser også for koncernregnskabet.

10.5.3 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Standarden opdeler de krævede oplysninger i to grupper:

- Oplysning om kredsen af nærtstående parter – alene udvalgte nærtstående parter skal oplyses.
- Oplysning om transaktioner med nærtstående parter – alle transaktioner skal beskrives, herunder såkaldte commitments.

Oplysning om kredsen af nærtstående parter

Efter IAS 24 skal der oplyses om moder-/datterselskabsrelationer, uanset om der har været transaktioner med de pågældende parter. Det indebærer oplysning om:

- Navnet på den umiddelbare modervirksomhed.
- Navnet på den ultimative kontrollerende part, såfremt denne er forskellig fra det umiddelbare moderselskab. Det skal bemærkes, at standarden her benytter udtrykket "ultimate controlling party", hvorfor oplysningskravet også omfatter en person, såfremt denne er den ultimative ejer af koncernen. Er det i stedet et selskab, som er den ultimative kontrollerende part, er dette også omfattet af kravet.
- Navnet på den "tætteste" modervirksomhed over den umiddelbare modervirksomhed skal oplyses, hvis hverken den umiddelbare modervirksomhed eller den ultimative kontrollerende part aflægger et offentligt tilgængeligt koncernregnskab.
- Det skal desuden bemærkes, at der altid skal oplyses om navnet på den umiddelbare og den ultimative modervirksomhed, uanset om denne udarbejder koncernregnskab, jf. IAS 1.138.
- Navnene på og forbindelsen til alle virksomheder, som virksomheden har bestemmende indflydelse over (dattervirksomheder).

Oplysninger om moder-/datterselskabsrelationer omfatter alene selskaber og således ikke personer, der kontrollerer den regnskabsaflæggende virksomhed.

Eksempel: Identifikation af nærtstående parter – IFRS

En virksomhed har to lige store divisioner. Hver division er ledet af en divisionschef. Ingen af de to sidder i virksomhedens direktion på trods af, at de hver især er ansvarlige for en division og rapporterer til den øverste ledelse mht. performance mv.

Er divisionscheferne nærtstående parter?

Løsning

Selvom hver divisionschef ikke sidder i selskabets direktion, vil de i henhold til IAS 24 kunne falde ind i kategorien "key management", idet de har bemyndigelse og ansvar for planlægning, styring og controlling af hver deres division svarende til hver deres halvdel af selskabets aktiviteter.

Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter

Når en virksomhed i regnskabsåret har haft transaktioner med en nærtstående part, skal følgende oplyses:

- Transaktionernes beløbsmæssige størrelse
- Mellemværender på balancedagen inklusive "commitments" (se nedenfor), herunder:
  - vilkår og betingelser, herunder om de er sikret samt arten af vederlag, der skal betales ved afvikling, og
  - oplysninger om afgivne og modtagne garantier.
- Nedskrivninger på tilgodehavender på balancedagen i forhold til størrelsen af tilgodehavenderne
- Størrelsen af periodens nedskrivning på tilgodehavender, indregnet i resultatopgørelsen.

Oplysningerne om transaktioner med nærtstående parter skal fordeles på disse grupper af nærtstående parter:

- Modervirksomheder
- Virksomheder, som har fælles kontrol eller betydelig indflydelse over virksomheden
- Dattervirksomheder
- Associerede virksomheder
- Joint ventures
- Ledelsesmedlemmer i virksomheden eller i modervirksomheden
- Andre nærtstående parter.

Det skal for det første oplyses om forholdet mellem virksomheden og den nærtstående part, som virksomheden har foretaget transaktioner med. Dette kan fx være oplysning om, at den nærtstående part er en modervirksomhed eller et medlem af ledelsen.

Det skal bemærkes, at der stilles krav om en præcis beløbsangivelse, hvorfor en relativ beløbsangivelse ikke er tilstrækkelig. Det er således ikke tilstrækkeligt at oplyse om en procentandel, et niveau eller et interval. Der skal endvidere oplyses om transaktionernes art, dvs. det kan fx oplyses, at der er tale om husleje, varekøb eller varesalg, advokatydelser mv. Det er ikke nødvendigt at give oplysningerne pr. transaktion, hvis transaktionerne kan grupperes på en hensigtsmæssig måde. Eksempelvist kan alle varekøb i årets løb fra en nærtstående part vises som et samlet beløb.

Beskrivelse af transaktioner inden for ovennævnte grupper kan desuden gives samlet, fx for alle dattervirksomheder under ét, medmindre en beskrivelse af enkelttransaktioner er nødvendig for forståelsen af betydningen af transaktioner med nærtstående parter. Sidstnævnte kan fx være relevant, hvis en enkelt transaktion i sig selv er af stor betydning for virksomheden.

Det bemærkes, at transaktioner med dattervirksomheder ikke skal oplyses i koncernregnskabet. Dette er helt naturligt, eftersom disse transaktioner elimineres. Transaktionerne skal imidlertid oplyses i et eventuelt moderselskabsregnskab.

Der skal oplyses om mellemværender med nærtstående parter pr. balancedagen. Dette krav gælder uanset, om der er tale om et tilgodehavende hos eller en gæld til en nærtstående part.

Det afgørende for oplysningen inden for ovennævnte grupper er de pågældende parters status på tidspunktet for gennemførelse af transaktionen. Er en part ikke nærtstående på transaktionstidspunktet – men først bliver det senere – skal denne transaktion ikke oplyses. Tilsvarende gælder, at hvis en part var nærtstående på transaktionstidspunktet, men ikke længere er det på balancedagen, skal transaktionerne alligevel oplyses inden for den relevante gruppe. Det kan navnlig være relevant i forhold til tidligere ledelsesmedlemmer, hvis vederlag således også skal indgå i det samlede ledelsesvederlag.

IAS 24 giver følgende eksempler på de transaktioner, der skal gives oplysninger om:

- Køb, salg og overførsel af varer og andre kortfristede aktiver
- Køb, salg og overførsel af fast ejendom og andre langfristede aktiver
- Køb, salg og overførsel af serviceydelser
- Leje- og leasingaftaler
- Overførsel af forskning og udvikling
- Forhandler-, management-, royalty- og licensaftaler
- Lån, gældseftergivelse, modtagelse af tilskud og indskud af egenkapital og tilbagebetaling heraf samt udlodning eller modtagelse af udbytte
- Garantier og sikkerhedsstillelser
- Transaktioner eller forpligtelser til at udføre handlinger, som er betinget af, at en bestemt begivenhed indtræffer eller ikke indtræffer
- Indfrielse af forpligtelser på vegne af virksomheden eller af virksomheden på vegne af den nærtstående part.

Begrebet ”commitments” indgår også i transaktionsbegrebet. I praksis findes der forskellige holdninger til, hvad begrebet ”commitments” dækker over samt hvilke ”commitments”, der skal oplyses om efter IAS 24.

”Commitments” omfatter forpligtelser til at gøre noget, hvis en bestemt begivenhed indtræffer eller ikke indtræffer i fremtiden, herunder gensidigt bebyrdende aftaler. Det er blandt andet tilfældet ved aftaler mellem en virksomhed og en nærtstående part vedrørende køb eller salg af et aktiv – også selvom købet endnu ikke er gennemført. Ofte forekommende eksempler på ”commitments” over for ledelsen er ret til fratrædelsesgodtgørelse, fx som følge af overdragelse af selskabet (”change of control”-klausul). Oplysninger herom skal gives i ledelsesberetningen for børsnoterede selskaber, men skal altså også gives i noten vedrørende transaktioner med nærtstående parter. Andre eksempler på ”commitments” er licensaftaler, lejekontrakter (som også skal oplyses efter IFRS 16) og aftaler om levering af service. Er de pågældende ”commitments” af sædvanlig og begrænset omfang, kan oplysningen udelades under henvisning til, at oplysningen ikke er væsentlig.

Oplysninger om sådanne ”commitments” omfatter en beskrivelse af forholdet og størrelsen af den økonomiske forpligtelse. Det er et krav, at oplysninger om de faktiske betalinger gives i det regnskabsår, hvor betalinger faktisk finder sted. Indgås der fx i 20x0 en bindende aftale om køb af en ejendom med overtagelse i 20x1, skal der i 20x0 regnskabet oplyses om aftalen, mens der i 20x1 regnskabet oplyses om gennemførelsen af aftalen, altså køb af den faste ejendom.

For visse transaktioner med nærtstående parter, fx indgåelse af en operationel leasingaftale, skal vurderingen af, om transaktionen er gennemført på markedsvilkår, foretages med udgangspunkt i vilkårene ved aftalens indgåelse. Senere ændringer i markedsvilkårene vil ikke medføre, at transaktionen dermed ikke er indgået på markedsvilkår.

Ledelsesaflønning

I relation til ledelsesaflønning skal virksomheden præsentere et samlet beløb og et beløb for hver af nedenstående vederlagstyper:

- Kortfristede lønomkostninger, som blandt andet omfatter løn og gager, sociale bidrag, betaling for ferie og sygdom, overskudsdeling og bonus samt andre goder, fx sundhedsordninger, bolig og bil – desuden andre goder, som er givet gratis eller med tilskud
- Fordele efter ansættelsesforholdets ophør, blandt andet pensioner og sygeforsikring mv.
- Andre langfristede ydelser, fx jubilæumsordninger
- Fratrædelsesgodtgørelser
- Aktiebaseret aflønning.

Størrelsen af de pågældende poster opgøres som årets omkostningsførte beløb i overensstemmelse med de respektive standarder, dvs. hhv. IAS 19 og IFRS 2.

Oplysninger om ledelsesvederlag skal omfatte det samlede vederlag for hele ledelsen, fordelt på ovennævnte kategorier. Der er i IAS 24 således ikke krav om opdeling på direktion og bestyrelse eller på enkeltmedlemmer af ledelsen. Fordelingen af vederlaget mellem bestyrelse og direktion skal imidlertid gives i henhold til ERST's IFRS-bekendtgørelse som følge af ÅRL § 98 b.

Eksempel: Fleksible personalegoder – ÅRL og IFRS

Skal der oplyses om værdien af diverse fleksible personalegoder (fri bil, fri telefon, adgang til privathospital mv.), og hvis ja, med hvilken værdi skal de så medtages?

Løsning

ERST har tidligere udtalt, at fleksible personalegoder over for ledelsen skal medtages i de beløb, der oplyses under ledelsesvederlaget. De beløb, som skal indgå i oplysningen, er de omkostninger, der rent faktisk har været ved at stille godet til rådighed for ledelsesmedlemmet. Det er PwC's opfattelse, at de skattemæssige værdier (kan anvendes), såfremt de i al væsentlighed svarer til de faktiske omkostninger.

Oplysningerne skal omfatte vederlag, som virksomheden betaler til egen ledelse og til en eventuel modervirksomheds ledelse (dvs. i en situation, hvor en dattervirksomhed betaler ledelsesvederlag i en eventuel modervirksomhed). I den omvendte situation – en modervirksomheds betaling af ledelsesvederlag i en dattervirksomhed – skal alene oplyses i koncernregnskabet, hvis dattervirksomhedsledelsen anses som ledelsesmedlem i relation til koncernen.

Hvis virksomheden har en ledelse, som er ansat i og betales af en administrationsvirksomhed, er virksomheden ikke omfattet af at give oplysningerne om ledelsesaflønning ifølge IFRS. I stedet skal beløbet betalt til administrationsvirksomheden for den service, ledelsen har ydet, oplyses.

I disse situationer er det dog væsentligt at være opmærksom på, at kravet om oplysninger om ledelsens vederlag ifølge ÅRL fortsat er gældende. Det kan derfor være nødvendigt at foretage en fordelingen af administrationsbidraget mellem ledelsesopgaver og andre forhold, der måtte være dækket af administrationsbidraget, såfremt virksomhedens ledelse aflønnes via dette, for at opfylde dette oplysningskrav.

Eksempel: Oplysning om ledelsesvederlag for ledergruppe, hvor ikke alle medlemmer er anmeldte direktører – IFRS

En virksomhed har en ledergruppe bestående af en adm. direktør (CEO), en økonomidirektør (CFO) og en direktør med ansvar for driften (COO). Kun den adm. direktør er anmeldt som direktion hos ERST.

Hvem skal indgå i oplysningerne om ledelsesvederlag?

Løsning

Oplysninger om ledelsesvederlag skal efter IAS 24 gives samlet for de personer, der udgør "key management personnel", dvs. de personer, som har ansvar for planlægning, delegering og kontrol med aktiviteterne i virksomheden, dvs. formentlig alle tre personer. Det er dog ikke et krav, at oplysningen skal gives for hhv. direktionen og bestyrelsen som efter ÅRL.

Til gengæld er det et krav efter IFRS-bekendtgørelsen at oplyse om ledelsesvederlaget fordelt på hhv. direktionen og bestyrelsen.

Oplysning om transaktioner med nærtstående parter i modervirksomhedsregnskabet eller i en dattervirksomheds årsregnskab

IAS 24 indeholder ingen undtagelse fra oplysning om nærtstående parter i modervirksomhedsregnskabet, selvom der aflægges koncernregnskab. Det er således ikke muligt at undlade beskrivelse af transaktioner med konsoliderede dattervirksomheder i modervirksomhedsregnskabet. Det betyder, at modervirksomhedsregnskabet og dattervirksomhedsregnskaber – hvis disse aflægges efter IFRS – skal indeholde oplysninger om transaktioner med nærtstående parter, uanset om der aflægges et koncernregnskab, hvori de pågældende virksomheder indgår, og hvor transaktionerne elimineres.

Grunden til, at disse oplysninger skal afgives, er, at genstanden for et virksomhedsregnskab er virksomheden selv – koncernvirksomheder er i den henseende "fremmede" for virksomhedsregnskabet og derfor uden betydning. De er derfor almindelige nærtstående parter på lige fod med alle øvrige parter.

Eksempel: Hvilke modervirksomheder er omfattet – ÅRL og IFRS?
En virksomhed skal afgive oplysninger om de nærtstående parter, der har bestemmende indflydelse på virksomheden.

Når en virksomhed har flere modervirksomheder opad, hvilke modervirksomheder skal så nævnes efter henholdsvis ÅRL og IFRS?

Løsning
ÅRL: *Har en virksomhed flere overliggende modervirksomheder, skal noteoplysningerne om nærtstående parter med bestemmende indflydelse, indeholde navn og hjemsted for alle de overliggende modervirksomheder med bestemmende indflydelse foruden oplysning om grundlaget for den bestemmende indflydelse.*

Hvis det øverste moderselskab er kontrolleret af en person med bestemmende indflydelse, skal personens navn og bopæl samt grundlaget for den bestemmende indflydelse ligeledes oplyses i alle de underliggende selskaber, hvor personen direkte eller indirekte kan udøve sin bestemmende indflydelse.

IFRS: *Direkte modervirksomhed + den ultimative kontrollerende part (kan også være person) skal oplyses, dvs. ikke eventuelle virksomheder imellem disse.*

Nærtstående parter som er offentlige virksomheder

Ifølge IAS 24 er en virksomhed i to situationer fritaget fra at oplyse om transaktioner med nærtstående parter (se afsnittet ”Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter”). Disse situationer er, hvis:

- den nærtstående part er en offentlig virksomhed (”government”), der kontrollerer, har fælles kontrol eller betydelig indflydelse over virksomheden, og
- en anden virksomhed, som er nærtstående, fordi den samme offentlige virksomhed kontrollerer, har fælles kontrol eller betydelig indflydelse over både virksomheden og den anden virksomhed.

I stedet for at give oplysningerne i afsnittet ”Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter” skal virksomheden oplyse om:

- Navnet på og arten af forbindelsen med den offentlige virksomhed
- Følgende oplysninger i sådan en detaljeret grad, at regnskabsbruger kan forstå effekten af transaktionerne på årsregnskabet:
  - Arten og den beløbsmæssige størrelse af betydelige transaktioner og
  - En kvantitativ eller kvalitativ oplysning af omfanget af andre transaktioner, der samlet, men ikke hver for sig, er betydelige. Typerne af transaktioner omfatter eksemplerne på transaktioner under afsnittet ”Oplysninger om transaktioner med nærtstående parter”.

En offentlig virksomhed har indflydelse over den anden part, når nedenstående indikatorer er opfyldt (ikke udtømmende liste):

- Driver samhandel på ikke-markedsmæssige forhold, hvor vilkårene ikke er fastlagt af lovgivningen
- Deler ressourcer, eller
- Foretager væsentlige økonomiske transaktioner med hinanden.

Gennemtvinger det offentlige, at parterne skal agere på en bestemt måde, indikerer dette, at den ene virksomhed har indflydelse over den anden, eller at de er underlagt fælles kontrol. Det kan også være tilfældet, når medlemmer af direktion eller bestyrelse er sammenfaldende i de to virksomheder, men det vil normalt kræve særlige omstændigheder. Fx hvis direktøren eller bestyrelsen forhindrer den enkelte virksomhed i at forfølge virksomhedens egne interesser og dermed de facto har kontrol over en eller begge virksomheder.

10.6 Begivenheder efter balancedagen

Begivenheder efter balancedagen er behandlet i ÅRL §§ 13, 31, 33, 95 a, og 98 d samt IAS 10.

Retningslinjerne i ÅRL er begrænset i forhold til IAS 10. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

10.6.1 Definition

Ved begivenheder efter balancedagen forstås begivenheder – såvel positive som negative – der indtræffer i perioden mellem balancedagen og det tidspunkt, hvor årsrapporten godkendes.

Begivenheder efter balancedagen opdeles i to kategorier:

Kategorier	Definition	Regnskabsmæssig behandling
Regulerende begivenheder	Begivenheder, der yderligere bekræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.	Der tages hensyn til disse begivenheder ved indregning og måling.
Ikke-regulerende begivenheder	Begivenheder, som begrunder sig i forhold, der opstod efter regnskabsårets afslutning.	Påvirker ikke indregning og måling. Sådanne begivenheder skal oplyses i en note, hvis de har væsentlig økonomisk effekt.

Herudover kan der indtræffe begivenheder efter tidspunktet for ledelsens godkendelse af årsrapporten, men inden generalforsamlingen. Indtræffer sådanne begivenheder, og er de væsentlige for forståelsen af årsrapporten, må virksomhedens ledelse nøje overveje, om årsrapporten skal trækkes tilbage og ændres, eller om der skal offentliggøres supplerende oplysninger til generalforsamlingen og andre regnskabsbrugere.

10.6.2 Indregning og måling

10.6.2.1 Regulerende begivenheder

I tilfælde af en regulerende begivenhed skal en virksomhed regulere de beløb, der er indregnet i årsregnskabet for at afspejle disse begivenheder.

Eksempler på regulerende begivenheder

- Afgjorte retstvister og lignende, der bekræfter et forhold på balancedagen, som betyder, at:
  - virksomheden må regulere en allerede indregnet hensat forpligtelse, eller
  - der i årsregnskabet skal indregnes en hensat forpligtelse i stedet for, at der oplyses om forholdet under eventualforpligtelser.
- Oplysninger, som indikerer, at et aktiv eller en forpligtelse skal indregnes til en ændret værdi som fx:
  - en varedebitor, der går konkurs, hvis konkursen er en begivenhed, der underbygger debitors manglende betalingsevne knyttet til tilgodehavender opstået før balancedagen, eller
  - ændringer i reklamationsmønstre for varer solgt før balancedagen, der dermed bidrager til opgørelse af garantihensættelser.
- Fastlæggelse af overskudsdeling eller bonushensættelser til medarbejdere mv., hvis virksomheden på balancedagen er forpligtet til sådanne betalinger.
- Opdagelsen af bedrageri eller fejl begået før balancedagen.

Eksempel: Debitors konkurs

Virksomhed A har et tilgodehavende hos virksomhed B på 150 TDKK. Virksomhed B går konkurs december 20x1. På balancedagen har virksomhed A derfor fuldt nedskrevet tilgodehavendet, da de ikke forventer at få nogen dividende. Kurator for virksomhed B opgør dog en dividende på 30 TDKK i april 20x2. I starten af maj skal virksomhed A aflægge sin årsrapport.

Skal der ske en regulering af nedskrivningen på tilgodehavendet, når dividenden først er opgjort i april?

Løsning

Der er tale om en regulerende begivenhed, som bekræfter et forhold på balancedagen. Tilgodehavendet skal derfor reguleres til den angivne dividende. Der skal derfor tilbageføres 30 TDKK svarende til en dividende på 30 TDKK.

Eksempel: Sagsanlæg med et tilhørende erstatningskrav

En virksomhed har været nødsaget til at bortvise en medarbejder primo juni 20x1. Siden august 20x1 har der været korrespondance mellem fagforeningen og virksomheden om bortvisningen. De er ikke nået til enighed i februar 20x2, hvor virksomheden skal aflægge årsrapport. Fagforeningen har imidlertid valgt at lægge sag an mod virksomheden i januar 20x2 med et tilhørende erstatningskrav.

Hvordan skal virksomheden forholde sig til dette i årsrapporten for 20x1, når sagsanlægget først er anlagt i 20x2?

Løsning

Da der har været korrespondance med fagforeningen siden august 20x1, er sagsanlægget en bekræftelse af et potentielt erstatningskrav, der allerede eksisterer på balancedagen. Der er derfor tale om en regulerende begivenhed efter balancedagen.

Eksempel: Likvidation af datterselskab

I maj 20x2 vælger ledelsen at likvidere et datterselskab, da virksomhedens datterselskabs produkter ikke længere supplerer resten af koncernen. Datterselskabet er ellers overskudsgivende, og på balancedagen var der endnu ikke planlagt likvidation af virksomheden.

Der er endnu ikke aflagt regnskab for 20x1.

Skal dattervirksomheden aflægge regnskabet efter reglerne om fortsat drift for 20x1?

Løsning

Nej. Det fremgår specifikt af IAS 10, at regnskabet ikke skal aflægges under forudsætning om fortsat drift, når ledelsen vedtager en likvidation efter balancedagen. Dette gælder uanset, at beslutningen om likvidation er truffet efter balancedagen. Konsekvensen er, at en sådan beslutning skal have indflydelse på vurderingen af behovet for fx nedskrivninger pr. balancedagen, eftersom en sådan beslutning anses som en regulerende begivenhed.

10.6.2.2 Ikke-regulerende begivenheder

I tilfælde af en ikke-regulerende begivenhed skal en virksomhed ikke regulere de beløb, der er indregnet i årsregnskabet. Sådanne begivenheder skal oplyses i en note, hvis de har væsentlig økonomisk effekt.

Eksempler på ikke-regulerende begivenheder

- En virksomhedssammenslutning eller et salg af et datterselskab efter balancedagen
- Annoncering af planer for ophørende aktiviteter, herunder plan for eller indgåelse af bindende aftaler om salg af aktiver eller indfrielse af forpligtelser

- Køb eller salg af aktiver eller ekspropriation af aktiver
- Ødelæggelse af produktionsanlæg, fx som følge af brand efter balancedagen
- Annoncering eller iværksættelse af en omstrukturering
- Kapitalforhøjelser eller kapitalnedsættelser
- Ændringer efter balancedagen i aktivernes værdi eller i valutakurser
- Ændringer i skatteprocenter eller skattelovgivning, som har påvirkning på aktuel eller udskudt skat i fremtidige regnskabsår
- Afgivelser af garantier
- Retstvister vedrørende transaktioner foretaget efter balancedagen.

Eksempel: Debitors konkurs som følge af brand

Efter balancedagen går én af Virksomhed A's kunder konkurs. Konkursen skyldes en brand hos kunden, og kunden er desværre ikke tilstrækkeligt forsikret. Branden er opstået som følge af en nytårsraket, der ramte ned i kundens lagerhal kl. 00.15 nytårsnat.

Virksomhed A havde et tilgodehavende pr. balancedagen 31. december 20x1, hvilket må anses som tabt.

Løsning

I dette tilfælde skal tilgodehavendet ikke nedskrives, eftersom konkursen hverken be- eller afkræfter forhold, som er opstået senest på balancedagen. Pr. 31. december 20x1 var der ingen indikationer på manglende betalingsevne. Der er tale om en efterfølgende begivenhed, som ikke kan indregnes pr. 31. december 20x1.

Eksempel: Virksomhedskøb

En virksomhed planlægger at tilkøbe endnu et datterselskab. Efter lange forhandlinger bliver parterne endelig enige om en passende købesum, og salgsaftalen underskrives i marts 20x2.

Skal virksomhedskøbet have effekt i regnskabet 20x1, når forhandlingerne er startet i november?

Løsning

Nej. Aftalen er først indgået i 20x2. Der skal dog gives særlige oplysninger efter IFRS 3 om virksomhedskøb foretaget efter balancedagen. Se afsnit 10.1.1.5 *Oplysninger og præsentation.* Oplysningerne, der skal gives, er de samme for virksomhedssammenslutninger gennemført efter balancedagen, medmindre første indregning af virksomhedssammenslutningen ikke er fuldendt på tidspunktet for godkendelsen af årsrapporten. I den situation skal det i stedet beskrives, hvilke oplysninger, der ikke kunne gives og årsagen hertil.

Eksempel: Opdateret nedskrivningstest

En virksomhed opdaterer sin nedskrivningstest i løbet af foråret 20x2 som følge af en budgetjustering. Det har vist sig, at virksomhedens nye produkt ikke sælger så godt som forventet, da et konkurrerende brand har lanceret en billigere model i starten af året. Den nye nedskrivningstest viser et nedskrivningsbehov på goodwill. Regnskabet for 20x1 er endnu ikke aflagt.

Skal der korrigeres for den nye nedskrivningstest?

Løsning

Formentlig ikke, da det konkurrerende produkt, som fører til budgetjusteringerne, først lanceres i det nye regnskabsår, er der ikke tale om en regulerende begivenhed. Nedskrivningsbehovet eksisterer ikke på balancedagen, forudsat at ledelsens budget, der lå til grund for den oprindelige nedskrivningstest, er retvisende.

Konklusionen kan imidlertid være en anden, hvis virksomheden med rimelighed kunne have haft denne viden pr. 31. december 20x1.

10.6.2.3 Regulerende eller ikke-regulerende begivenhed

Trods ovenstående eksempler kan det ofte være vanskeligt at skelne mellem en regulerende begivenhed og en ikke-regulerende begivenhed. Dette illustreres med følgende eksempler.

Salg af langfristede aktiver i efterfølgende periode

Indgår et selskab efter balancedagen en bindende aftale om salg af langfristede aktiver til en lavere værdi end den regnskabsmæssige værdi, vil der kunne være tale om, at aktiverne skal nedskrives til denne lavere værdi. Hvis betingelserne for aktiver bestemt for salg jf. IFRS 5 er opfyldt, skal aktiverne klassificeres som sådan. Er betingelserne i IFRS 5 ikke opfyldt, vil aktivet også skulle nedskrives til nettosalgsprisen, men til gengæld ikke klassificeres som aktiver bestemt for salg, hvis det på balancedagen var ledelsens forventning, at aktivet ville blive afhændet. Rationalet er, at værdifaldet kan have været til stede allerede på balancedagen. Dette må afgøres konkret ved fastlæggelse af værdien pr. balancedagen i henhold til IAS 36 om nedskrivning af aktiver og IFRS 5.

Debitors konkurs

I praksis diskuteres ofte, om en debitors konkurs efter balancedagen er en regulerende eller ikke-regulerende begivenhed. Udgangspunktet er, at der er tale om en regulerende begivenhed, eftersom konkursen i praksis blot er et synligt tegn på, at debitor var betalingsudygtig allerede på balancedagen. Skyldes konkursen forhold, som utvivlsomt kan henføres til forhold opstået efter balancedagen, skal der først nedskrives i det efterfølgende år. Se også eksemplet ovenfor.

10.6.2.4 Going concern

IAS 10 kræver, at en virksomhed ikke må udarbejde årsregnskabet ud fra forudsætningen om going concern, hvis ledelsen efter balancedagen beslutter, at virksomheden skal likvideres eller ophøre med sin drift. Det samme er gældende, hvis ledelsen vurderer det som urealistisk, at virksomheden kan fortsætte driften.

10.6.3 Oplysninger og præsentation

10.6.3.1 Klassifikation af gældsforpligtelser – gælder både for ÅRL og IFRS

Klassifikationen af gældsforpligtelser i kort- og langfristet gæld skal bestemmes ud fra forholdene på balancedagen.

En række lån indeholder bestemte lånebetingelser, som virksomheden skal overholde. I visse tilfælde forfalder lånet til betaling, hvis virksomheden ikke overholder lånebetingelserne. I visse situationer kan virksomhederne dog efterfølgende forhandle sig frem til at fortsætte lånet, evt. på andre lånebetingelser.

Tilkendegiver långiver efter balancedagen, at de ikke vil opsige lånet til trods for, at lånebetingelserne har været brudt på balancedagen, anses dette for at være ikke-regulerende begivenhed. Lånet skal derfor præsenteres som kortfristet på balancedagen, fordi det var forholdene, som eksisterede på dette tidspunkt. Långivers tilkendegivelse om ikke at opsige lånet oplyses som en ikke-regulerende begivenhed, hvis den anses for væsentlig for regnskabet.

Eksempel: Klassifikation af gældsforpligtelser

Pr. 31. december 20x1 har Virksomhed A A/S en langfristet gæld på 200. Det fremgår af lånevilkårene, at egenkapitalen – opgjort pr. måned – ikke må komme under 10 % af den samlede balancesum. Gør den det, forfalder lånet til betaling. Ultimo februar 20x2 (før regnskabsaflæggelsen for 20x1) konstaterer virksomhed A, at egenkapitalen pr. februar 20x2 er nede på 9 %. Virksomheden skal derfor vurdere, om der er tale om en regulerende begivenhed, som kræver, at gælden skal klassificeres som kortfristet i stedet for langfristet pr. 31. december 20x1.

Løsning

Der er tale om en ikke-regulerende begivenhed, som først afspejler sig i årsrapporten for 20x2, medmindre forholdet medfører, at virksomheden ikke vil kunne fortsætte sin drift, jf. afsnit 10.6.2.4 Going concern.

10.6.3.2 Oplysninger – gælder kun under ÅRL

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal i en note oplyse:

- en beskrivelse arten af betydningsfulde begivenheder, som er indtruffet efter regnskabsårets afslutning, og
- den finansielle virkning af disse.

Kravet om ”den finansielle virkning” skal ikke forstås så snævert, at oplysningskravet kun gælder, hvis beløbet kan opgøres præcist. Det betyder, at oplysningen også skal gives, hvis beløbet ”udgør maksimalt”, ”i hvert fald” eller ”i intervallet”. Kendes det præcise beløb, skal det oplyses.

Af ÅRL’s forarbejder fremgår, at det her blandt andet skal omtales, hvis der efter balancedagen er indtruffet begivenheder, som medfører risiko i virksomhedens fortsatte drift.

Af ÅRL’s forarbejder fremgår også, at hvis der kan gives en beløbsmæssig indikation af den finansielle virkning, som fx købesummen ved tilkøb af en virksomhed, skal dette oplyses. Det kan omvendt være vanskeligt at give en beløbsmæssig effekt af fx brud på lånebetingelser ud over angivelse af det beløb, der reklassificeres fra langfristet til kortfristet gæld.

PwC’s opfattelse

Det er PwC’s opfattelse, at oplysninger om væsentlige begivenheder efter balancedagen også skal gives for virksomheder i regnskabsklasse B, da årsregnskabet i sig selv skal give et retvisende billede. Det kan derfor, efter omstændighederne, være nødvendigt at oplyse om begivenheder efter balancedagen i noterne.

Herudover kan ledelsen overveje at redegøre for væsentlige begivenheder efter balancedagen i ledelsesberetningen.

I praksis gives oplysningen om begivenheder efter balancedagen ofte i ledelsesberetningen. Dette fritager imidlertid ikke fra at give oplysningen i noterne, eftersom årsregnskabet eksklusive ledelsesberetningen selvstændigt skal give et retvisende billede. Det vil imidlertid være muligt at henvise fra ledelsesberetningen til omtalen i noterne.

Virksomheder i regnskabsklasse B, C og D skal i øvrigt oplyse om udlodning af ekstraordinært udbytte foretaget efter balancedagen og inden godkendelsen af årsrapporten.

10.6.3.3 Oplysninger – gælder kun under IFRS

Er en ikke-regulerende begivenhed af en sådan betydning, at manglende oplysning herom i årsregnskabet vil påvirke regnskabsbrugernes mulighed for at foretage hensigtsmæssige økonomiske beslutninger baseret herpå, skal der gives oplysning herom.

For hver kategori af disse væsentlige ikke-regulerende begivenheder skal gives oplysninger om:

- Begivenhedens art
- Et skøn over den økonomiske indvirkning eller oplysning om, at et sådant skøn ikke kan foretages.

Foruden reglerne i IAS 10 indeholder en række andre standarder også regler om oplysninger vedrørende begivenheder efter balancedagen. Det gælder oplysning om:

- Årsregnskabet aflægges ikke efter going concern (IAS 1.25)
- Foreslået eller udbetalt udbytte efter balancedagen (IAS 1.137 a og IAS 10.12)
- Virksomhedssammenslutninger efter balancedagen (IFRS 3.59 b, B64-B66)
- Genberegning af indtjening pr. aktie, hvis antallet af aktier ændrer sig som følge af et aktiesplit, fondsaktier eller lignende "papirtransaktioner" (IAS 33.64 og IAS 33.70 d)
- De skattemæssige konsekvenser af udbytteforslag eller udbetalt udbytte efter balancedagen (IAS 12.81 i).

For så vidt angår virksomhedssammenslutninger efter balancedagen, se afsnit 10.1.1.5 *Oplysninger og præsentation.* Oplysningerne, der skal gives, er de samme for virksomhedssammenslutninger gennemført efter balancedagen, medmindre indregning af virksomhedssammenslutningen ikke er afsluttet på tidspunktet for godkendelsen af årsrapporten. I den situation skal det i stedet beskrives, hvilke oplysninger, der ikke kunne gives, og årsagen hertil.

I øvrigt skal en virksomhed oplyse om tidspunktet for godkendelsen af årsregnskabets offentliggørelse samt hvilke(n) person(er), der godkendte offentliggørelsen. Har virksomhedens ejere eller andre personer bemyndigelse til at ændre årsregnskabet efter offentliggørelse, skal virksomheden oplyse dette.

Eksempler på oplysning om begivenheder efter balancedagen kan ses i vores IFRS-modelregnskab på side 6, note 13(b), note 19 og note 25(aa).

10.7 Leasing

Leasing af anlægsaktiver er ofte en hensigtsmæssig og fleksibel måde at tilvejebringe finansiering af anlægsaktiver på. For at sikre, at leasingaftalerne regnskabsmæssigt behandles i henhold til deres reelle økonomiske indhold, er der indført bestemmelser om regnskabsmæssig behandling af leasing.

Leasing er behandlet i ÅRL §§ 33, 60, 63, 64, 83 a, 92, 94 b og IFRS 16. ÅRL fortolkes efter de tidligere leasingregler i IAS 17, SIC 15, SIC 27 samt IFRIC 4, hvis ikke virksomheden vælger at implementere IFRS 16 som fortolkningsgrundlag for indregning og måling af leasing under ÅRL.

Da ÅRL i høj grad er en rammelov, anvendes de internationale regler som fortolkningsgrundlag. Dette er i særdeleshed gældende for leasing, hvor der ikke findes definition og specifikke krav til indregning og måling i ÅRL. ÅRL giver som nævnt mulighed for at anvende reglerne i enten den gamle IAS 17 eller den nye IFRS 16 som fortolkningsgrundlag ved indregning og måling af leasingaftaler.

Der er tale om et valg af regnskabspraksis, og vælger en regnskabsaflægger at anvende de nye IFRS 16 regler som fortolkningsgrundlag, vil der være tale om en ændring af regnskabspraksis, som skal behandles i overensstemmelse med reglerne beskrevet i afsnit 3.7 *Anvendt regnskabspraksis og ændringer heri.* Da IAS 17 ikke længere er gældende under de internationale regnskabsstandarder, er disse regler alene medtaget under afsnit 10.7.1 *ÅRL*, mens reglerne efter IFRS 16 er beskrevet under afsnit 10.7.2 *Internationale regnskabsstandarder.*

Hvis en regnskabsaflægger vælger at implementere reglerne efter IFRS 16 under ÅRL, er det kun reglerne omkring indregning og måling, herunder også definitioner og anvendelsesområde, der skal anvendes. Det er frivilligt, om virksomheden også vil følge IFRS 16's oplysningskrav, men der er intet krav herom. Her er det alene oplysningskravene i ÅRL, der gælder. I den forbindelse er det også muligt at bruge alle undtagelser og overgangsbestemmelser fra IFRS 16. Til gengæld er det en forudsætning for anvendelse af IFRS 16, at IFRS 15 om indregning af indtægter fra kontrakter med kunder anvendes som fortolkningsgrundlag for indtægtsindregning. Læs mere om disse i afsnit 10.7.2 *Internationale regnskabsstandarder.*

IASB vedtog den 28. maj 2020 en ændring af IFRS 16 om COVID-19 relaterede huslejenedsættelser eller -udskydelser. Grundlæggende giver ændringen leasingtager mulighed for at vælge at behandle en huslejenedsættelse eller -udskydelse forårsaget af COVID-19 som en ændring til en leasingaftale i stedet for at vurdere, om den overholder kriterierne i IFRS 16 for ændringer. Denne ændring er siden blevet forlænget. Se også afsnit 10.7.2 *Internationale regnskabsstandarder.*

Erhvervsstyrelsen tilkendegav den 2. februar 2021, at virksomheder, der anvender IFRS 16 som fortolkningsgrundlag under ÅRL, også har mulighed for at benytte IASB's ændring til IFRS 16. På tilsvarende vis har virksomheder, der har finansielle leasingaftaler indregnet i balancen i overensstemmelse med IAS 17, også mulighed for at benytte ændringen.

Virksomheder, der har operationelle leasingaftaler i overensstemmelse med reglerne i IAS 17, har derimod ikke har mulighed for at benytte ændringen. Årsagen til dette er, at det overordnede princip i IAS 17 er, at de samlede faste leasingydelser for hele kontraktperioden skal opgøres og fordeles lineært ud over leasingperioden.

10.7.1 ÅRL

10.7.1.1 Definition

ÅRL definerer ikke leasingaftaler, men henviser til definitionen i enten IAS 17 eller IFRS 16. Se derfor definitionen i de respektive afsnit.

10.7.1.2 Indregning og måling

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal i balancen indregne aktiver, der opfylder definitionen på et aktiv, men ikke ejes af virksomheden.

Selvom finansielt leasede aktiver opfylder definitionen på aktiver, der skal indregnes i leasingtagers balance, giver ÅRL virksomheder i regnskabsklasse B mulighed for at undlade indregning i balancen. Der er alene tale om en mulighed og ikke et krav. Muligheden gives kun for indregning af et leasingaktiv og er derfor kun aktuel for leasingtagers regnskab. Leasinggiver skal derfor fortsat skelne mellem finansielle og operationelle leasingaftaler og indregne alle leasingaftalerne baseret på deres klassifikation.

Leasinggiver indregner derfor et leasingtilgodehavende, når der er tale om en finansiel leasingaftale. Der er således i denne situation ikke symmetri mellem indregningen af et tilgodehavende hos leasinggiver og den undladte indregning af en leasingforpligtelse hos leasingtager.

10.7.1.3 Oplysninger

I noterne skal der oplyses om den regnskabsmæssige værdi af de leasede aktiver, som er indregnet i balancen. Der skal oplyses et beløb for hver regnskabspost, hvori finansielt leasede aktiver indgår.

Virksomheder i regnskabsklasse B skal i noterne oplyse om den samlede størrelse af eventualforpligtelser, hvori forpligtelser vedrørende operationelt leasede aktiver og ikke-indregnede finansielt leasede aktiver indgår. Hvis leasingaftalen indeholder betingede eller variable ydelser, er det alene minimumsbeløbet, der skal oplyses.

PwC's opfattelse

Eventualforpligtelser efter ÅRL indeholder lidt ulogisk også gensidigt bebyrdende aftaler i form af leje- og leasingaftaler samt "rigtige" eventualforpligtelser, som er potentielle omkostninger for virksomheden, fx en retssag, som virksomheden er en del af.

Det er PwC's opfattelse, at virksomheder i regnskabsklasse B bør overveje at oplyse om leje- og leasingforpligtelser separat, da oplysning af en samlet eventualforpligtelse kan give en ekstern regnskabsbruger, fx en bank, et forkert billede af virksomhedens eventualforpligtelser.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal særskilt oplyse om forpligtelser knyttet til leasingaftaler, der ikke er indregnet i balancen.

Virksomheder i regnskabsklasse C og D skal endvidere oplyse om den del af leasinggælden, som forfalder efter fem år, mens virksomheder i regnskabsklasse B kan nøjes med at oplyse om andelen af virksomhedens samlede gæld, der forfalder efter fem år.

I noterne skal der oplyses om den regnskabsmæssige værdi af de finansielt leasede aktiver, som er indregnet i balancen. Der skal oplyses et beløb for hver regnskabspost, hvori finansielt leasede aktiver indgår.

10.7.1.4 IAS 17

IAS 17 finder anvendelse på den regnskabsmæssige behandling af leasingkontrakter med undtagelse af:

- Leasingkontrakter om efterforskning eller anvendelse af mineraler, olie, naturgas og lignende ikke-regenererende ressourcer
- Licensaftaler vedrørende eksempelvis spillefilm, videooptagelser, skuespil, manuskripter, patenter og copyrights.

Standarden finder heller ikke anvendelse ved måling af:

- Leasingtagers investeringsejendomme, som besiddes gennem en finansiel leasingkontrakt
- Leasinggivers investeringsejendomme, som udlejes til leasingtager gennem en operationel leasingkontrakt
- Leasingtagers biologiske aktiver, som besiddes gennem en finansiel leasingkontrakt
- Leasinggivers biologiske aktiver, som udlejes til leasingtager gennem en operationel leasingkontrakt.

Definition

IAS 17 definerer en leasingkontrakt som en aftale, hvor leasinggiver for en aftalt periode overdrager brugsretten til et specifikt aktiv til leasingtager mod én eller flere betalinger.

Det præciseres i den nu ophævede IFRIC 4, at der i en række af de aftaler, virksomheden indgår, kan være "indbyggede" leasingaftaler, som skal behandles efter IAS 17. Dette vil til tider være tilfældet, når virksomheden outsourcer visse funktioner. Er det i disse situationer nødvendigt, at der anvendes et specifikt aktiv til løsning af outsourcingopgaven, skal dette aktiv ofte betragtes som et leaset aktiv.

Eksempel på outsourcing af it-funktion

En virksomhed vælger at outsource sin it-funktion og har forhandlet med to forskellige leverandører. Den ene leverandør køber virksomhedens nuværende servere og placerer dem i et særligt sikret it-rum. Det er kun virksomheden, som kan benytte disse servere. Ud over at lægge egnede lokaler til virksomhedens serverpark er det leverandørens pligt at foretage den vedligeholdelse, udskiftning og reparation af serverne, som virksomheden specifikt forlanger. Den anden leverandør køber også virksomhedens nuværende servere, men lader disse servere indgå i en samlet serverpark. Leverandøren bestemmer selv, hvor virksomhedens data skal lagres og behandles – og flytter ofte rundt herpå for at optimere udnyttelsen af den samlede serverpark.

Leverandør 1 tilbyder reelt salg og tilbageleasing af virksomhedens eksisterende serverpark plus en serviceaftale, mens leverandør 2's ydelse er levering af en service, hvorfor den vil falde uden for IAS 17. Det skyldes, at leverancen ikke kræver brug af et specifikt aktiv, men kan leveres ved hjælp af hele serverparken.

Omvendt kan der også være aftaler, der tilsyneladende ligner salgs- og tilbageleasingarrangementer, men som reelt blot er en optagelse af et lån med sikkerhed i nogle af virksomhedens aktiver. Dette vil være tilfældet, hvis sælger bevarer alle fordele og risici ved at have aktivet, fx når aktivet ved arrangementets udløb automatisk overgår til sælger igen. Sådanne aftaler falder uden for IAS 17. Arrangementet skal behandles som optagelse af et lån med en sikkerhedsstillelse i det underliggende aktiv.

Klassifikation af en leasingkontrakt

Efter IAS 17 skal alle leasingaftaler klassificeres i finansielle eller operationelle leasingaftaler.

En finansiel leasingkontrakt er en leasingaftale, hvorved alle væsentlige risici og fordele forbundet med ejendomsretten til et aktiv overdrages til leasingtager, uanset om den juridiske ejendomsret overdrages ved leasingperiodens slutning.

Alle andre kontrakter klassificeres som operationelle leasingkontrakter.

IAS 17 giver en række konkrete retningslinjer for, hvornår en aftale kan betragtes som finansiel henholdsvis operationel leasing, og hvordan kontrakterne skal behandles regnskabsmæssigt. Ved klassifikation af leasingkontrakter kan dette beslutningsdiagram, som bygger på IAS 17, anvendes:

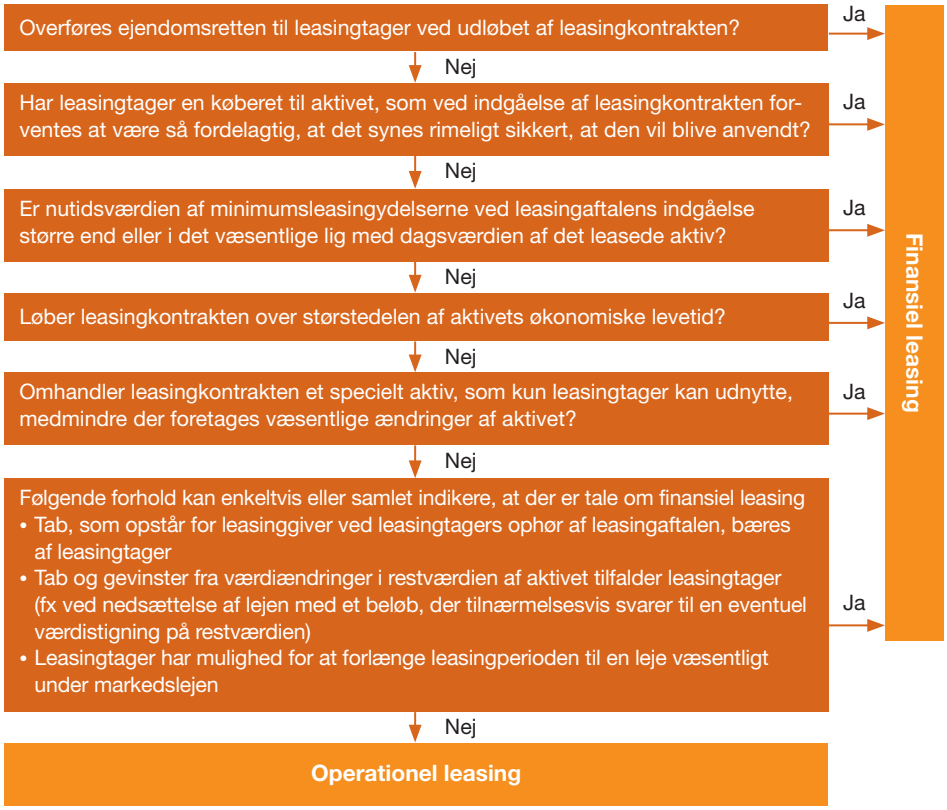

Til trods for resultatet af ovennævnte analyse er det af afgørende betydning, at aftalen klassificeres på baggrund af aftalens reelle indhold.

Klassifikation af en kontrakt – som finansiel henholdsvis operationel leasing – skal foretages på leasingaftalens indgåelsestidspunkt. Ændres leasingaftalens vilkår efterfølgende, så klassifikationen af leasingaftalen – som operationel henholdsvis finansiel leasingaftale – også ændres, anses den ændrede leasingaftale som en ny kontrakt i den resterende del af leasingperioden. Ved vurdering af klassifikationen skal de ændrede vilkår anses for at have været gældende ved leasingaftalens indgåelse.

Flere elementer indeholdt i en leasingaftale

Hvis leasinggiver tilbyder leasingtager supplerende ydelser eller goder i forbindelse med indgåelse af en leasingaftale, skal dette behandles som en særskilt aftale. Tilbyder leasinggiver fx at indrette lejede lokaler i forbindelse med indgåelse af en lejekontrakt mod ekstra betaling, skal leje af inventaret behandles som en særskilt leasingaftale. I nogle tilfælde vil det betyde, at lejen af lokalerne skal behandles som en operationel leasingaftale, mens "leasingaftalen" på inventaret skal behandles som finansiel leasing.

Eksempel: Betalinger fra leasinggiver i leasingtagers regnskab

En udlejer accepterer som en del af forhandlingerne om en lejekontrakt at betale for nogle af lejers flytteomkostninger. Leasingtager betaler 100 TDKK til lejer som kompensation for flytning til nyt lejemål. Lejekontrakten klassificeres af lejer som operationel leasing.

Hvordan skal betalingen på 100 TDKK behandles hos lejer?

Løsning

Betalingen af flytteomkostninger anses som en del af lejeaftalen og skal derfor indregnes sammen med denne. Det skyldes, at betalingen er et incitament betalt fra udlejer til lejer for at indgå lejeaftalen. Betalingen skal derfor indregnes over leasingperioden. Lejers flytteomkostninger skal samtidig indregnes i resultatopgørelsen, når de afholdes.

Leasing af både bygning og grund

Leasingaftaler, som omfatter en bygning og en grund, anses for at omfatte to aktiver – nemlig grunden og bygningen. Dette skyldes, at de to aktiver er fundamentalt forskellige. Mens bygningen løbende forringes i værdi, og leasinggiver derfor skal vederlægges herfor, forringes grunden oftest ikke i værdi. På grund af dette forhold vil en leasingaftale på en grund ofte være operationel. En meget lang leasingaftale vedrørende en grund vil dog kunne medføre klassifikation som en finansiel leasingaftale, selvom ejendomsretten ikke overgår til leasingtager ved leasingaftalens udløb, men derimod fordi nutidsværdien af minimumsleasingydelserne kan blive meget høj alene som følge af den lange løbetid.

Ved afgørelse af, om bygningen anses som en finansiel eller en operationel leasingaftale, skal den samlede leasingydelse fordeles på de to bestanddele.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at fordelingen af den samlede leasingydelse mellem grund og bygning ikke blot foretages ud fra dagsværdien af bygningen henholdsvis grunden. I stedet skal der ses på, hvor stor en del af de enkelte aktiver, som "forbruges" i løbet af leasingperioden. Det betyder, at leasingydelsen skal opdeles, så leasinggiver alene modtager en rimelig og fast forrentning af investeringen i grunden (dvs. at leasingydelsen herfor ikke skal kompensere for en forringelse af grunden, da denne ikke "forbruges"). Den resterende leasingydelse henføres til bygningen.

Er grundens andel af den samlede leasingaftale uvæsentlig, skal der ikke foretages en opdeling af leasingaftalen.

Kan grundens værdi ikke opgøres pålideligt – hvilket kan forekomme, hvis der fx slet ikke handles grunde i det pågældende område – anses hele leasingaftalen for at være en finansiel leasingaftale, medmindre det er klart, at begge bestanddele i realiteten er operationelle leasingaftaler. Er leasingperioden kort, vil hele aftalen dog være en operationel leasingaftale.

Indregning og måling af finansiel leasing i leasingtagers regnskab

På tidspunktet for indgåelse af leasingaftalen indregnes et aktiv og en forpligtelse med samme beløb.

De rettigheder og forpligtelser, der skal indregnes ved leasingperiodens begyndelse, måles til den laveste værdi af det leasede aktivs dagsværdi og nutidsværdien af minimumsleasingydelserne. Ved beregning af nutidsværdien af minimumsydelserne anvendes leasingaftalens interne rente som diskonteringsfaktor. Leasingaftalens interne rente er den rente, minimumsleasingydelserne og den ikke-garanterede restværdi skal tilbagediskonteres med for at være lig med det leasede aktivs dagsværdi ved leasingaftalens indgåelse. Den ikke-garanterede restværdi er den del af det leasede aktivs restværdi (anslået ved leasingaftalens indgåelse), der ved leasingperiodens ophør ikke er garanteret af leasingtager, og som dermed er leasinggivers risiko.

Hvis den interne rente ikke kan opgøres pålideligt, benyttes leasingtagers marginale lånerente for et tilsvarende lån med en tilsvarende sikkerhed i et tilsvarende økonomisk miljø. Omkostninger, der er direkte knyttet til indgåelsen af leasingaftalen, indregnes som en del af aktivet.

Minimumsleasingydelser

Minimumsydelserne udgør de ydelser, som leasingtager er eller kan blive forpligtet til at erlægge i løbet af leasingperioden.

Eksempel: Forlængelsesoption

En lejer har indgået en tiårig leasingaftale på fast ejendom, som kan forlænges med yderligere ti år.

Lejer har afholdt væsentlige omkostninger til indretning af lejede lokaler, og indretningen forventes at have værdi ud over minimumsleasingperioden.

Skal forlængelsesoptionen på de ti år indgå ved fastlæggelsen af leasingperioden?

Løsning

Lejer har en væsentlig økonomisk fordel i at beholde lejemålet i forlængelsesperioden, da huslejen "under hensyn til den foretagne indretning af lejede lokaler" i forlængelsesperioden bliver økonomisk fordelagtig. I en sådan situation omfatter leasingperioden både minimumsperioden og forlængelsesperioden.

Hvis det i stedet er udlejer, som har afholdt forbedringerne, uden at det har påvirket lejeaftalen, er situationen en lidt anden. Forventes lejen at være betydeligt under markedslejen, vil leasingtager sandsynligvis forlænge lejemålet. I sådanne situationer skal leasingperioden omfatte både minimumsperioden og forlængelsesperioden. Er huslejen i forlængelsesperioden baseret på markedslejen og dermed reguleret i forhold til den gennemførte forbedring, er der ikke noget kommercielt incitament for lejeren til at forlænge lejeperioden, hvorfor forlængelsesperioden normalt udeholdes.

Til beløbet skal:

- for leasingtagers vedkommende tillægges ethvert beløb, der er garanteret af leasingtager eller en nærtstående part til leasingtager
- for leasinggivers vedkommende tillægges enhver restværdi, som er garanteret leasinggiver af enten:
  - leasingtager
  - en nærtstående part til leasingtager
  - en uafhængig tredjepart, der økonomisk er i stand til at opfylde denne garanti.

Har leasinggiver retten til at kræve, at leasingtager køber aktivet (put option), udgør betalingen i henhold til denne option en del af minimumsleasingydelserne.

Eksempel: Garanteret restværdi

A låner 15 mio. DKK i banken i forbindelse med køb af en ejendom. A leaser ejendommen til C over en tiårig periode. C stiller garanti for lånet over for banken, som A har lånt penge hos. Lånebetingelserne kræver tilbagebetaling over 40 år svarende til ejendommens vurderede levetid. Ejerskabet vil blive overført til C, hvis garantien kræves opfyldt af banken.

Hvilken betydning får garantien for klassifikationen af leasingaftalen?

Løsning

Leasingaftalen vil blive klassificeret som finansiel leasing, selvom leasingperioden alene dækker ti år af levetiden på 40 år. Det skyldes, at garantien over for banken kan sidestilles med en garanti for restværdien af ejendommen, som dermed skal indgå i minimumsleasingydelser.

En leasingtager kan have en købsret til aktivet til en pris, der forventes at være så meget lavere end dagsværdien på tidspunktet for køberettens udnyttelse, at det ved leasingkontraktens indgåelse synes rimeligt sikkert, at køberetten vil blive udnyttet. Dermed har leasingtager en gunstig købsoption. I sådanne situationer omfatter minimumsleasingydelserne også det beløb, der skal erlægges for at udnytte køberetten. Forholdet skal alene vurderes på købstidspunktet og ikke efterfølgende revurderes.

Eksempel: Forpligtelser ved kontraktudløb

En leasinggiver har en ret til at sælge det leasede aktiv til leasingtager (put option) ved leasingperiodens udløb.

Indgår betaling herfor som en del af minimumsleasingydelserne?

Løsning

Put optionen medfører, at leasingtager har en pligt til at betale et beløb på tidspunktet, hvor leasingperioden udløber. Betalingen udgør derfor en del af minimumsydelserne.

Er det aftalt, at leasingtager har en pligt til at finde en køber, men ikke en pligt til selv at købe, udgør optionen ligeledes en del af minimumsleasingydelserne, da der i realiteten er tale om en put option.

Minimumsleasingydelserne skal ikke indeholde variable ydelser, når der ikke er fastsat en minimumsydelse. Er det således i leasingaftalen angivet, at leasingtager skal betale en minimumshusleje og en omsætningsbestemt husleje over et vist beløb for det lejemål, som leasingtager anvender, skal beløb til den omsætningsbestemte husleje ikke inkluderes i minimumsleasingydelserne. Det skal derimod minimumshuslejen, som lejer altid vil komme til at betale til leasingiver.

Betaler leasingtager som en del af leasingydelsen derimod for en særskilt serviceydelse, fx vedligeholdelse af samme lejemål, skal denne serviceydelse adskilles fra minimumsleasingydelsen.

Er den fremtidige leasingydelse fastsat med henvisning til eksempelvis udviklingen i renteniveauet, bestemmes minimumsleasingydelserne ved anvendelse af det aktuelle renteniveau.

Eksempel: Inflationsjustering af en leasingaftale

A og B agerer i et inflationsstyret miljø, hvor inflationen har udgjort 6 % p.a. gennem de seneste 12 måneder. A (leasinggiver) indgår en operationel leasingaftale med B (leasingtager). Leasingperioden er tre år. Månedlig leasingydelse udgør 20 TDKK det første år. Inflationsjustering vil blive foretaget efter 12 måneder.

Hvorledes skal inflationsreguleringen indregnes?

Løsning

Inflationsjusteringen skal indregnes som en betinget leasingydelse og skal derfor ikke inkluderes i selve minimumsleasingydelsen.

Operationelle leasingydelser for A og B skal indregnes således:

- *De første 12 måneder (1-12) vil hhv. A og B indregne 20 TDKK*
- *De næste 12 måneder (12-24) vil hhv. A og B indregne 20 TDKK plus faktisk inflationsjustering pr. 13. måned*
- *De sidste 12 måneder (24-36) vil hhv. A og B indregne 20 TDKK plus faktisk inflationsjustering pr. 13. måned og plus/minus inflationsjustering pr. 25. måned.*

På gældssiden skal et tilsvarende beløb indregnes. Forskellen mellem denne værdi og de samlede udiskonterede minimumsydelser repræsenterer finansieringsomkostningerne. Disse omkostninger fordeles over de enkelte regnskabsperioder, som leasingaftalen omfatter, så der i hver regnskabsperiode opnås en konstant periodevis forrentning af restgælden. Det angives dog i IAS 17, at der i praksis kan anvendes en form for tilnærmet beregningsmetode til fordeling af finansieringsomkostningerne på de respektive perioder. Dette kan ske for at simplificere beregningerne.

Afskrivninger

Et leaset aktiv skal afskrives i overensstemmelse med de almindelige bestemmelser for materielle aktiver, herunder principperne for fastlæggelse af brugstid og restværdi, som benyttes af virksomheden for tilsvarende aktiver, der ejes af virksomheden.

Fastlæggelse af en restværdi er alene relevant, hvis den i henhold til leasingaftalen overgår til leasingtager ved leasingaftalens udløb, eller den forventes at gøre det som følge af udnyttelse af en købsoption. Er det ikke sandsynligt, at leasingtager vil erhverve ejendomsretten over aktivet ved leasingperiodens udløb, skal aktivet afskrives over leasingperioden.

Følgende eksempel illustrerer indregning og måling af en finansiel leasingaftale i leasingtagers regnskab.

Eksempel

I forbindelse med et selskabs opbygning af en ny produktionslinje indgås aftale med et leasingselskab om en finansramme på 100 TDKK, som er den aftalte anskaffelsespris fra leverandøren. Leasingselskabet tilbyder en leasingaftale med en løbetid over fem år med en årlig leasingydelse på 22 TDKK. Leasingydelsen er variabel med CIBOR-renten, som ved aftalens indgåelse er fastsat til 3,5 %. Leasingselskabets finansieringstillæg er ikke oplyst. Selskabets pengeinstitut har tilbudt at finansiere anskaffelsen mod at få pant i aktivet med et lån over fem år til en rente på 7 %. Ved leasingperiodens udløb kan selskabet erhverve produktionslinjen til 10 % af anskaffelsessummen. Selskabet skal anvise en køber til 10 % af anskaffelsessummen ved leasingperiodens udløb. Der er i eksemplet anvendt en skatteprocent på 22 %.

Forudsætninger	
• **Dagsværdi/kostpris**	100.000
• **Antal ydelser i alt**	5
• **Årlig ydelse**	22.000
• **Betaling ved leasingperiodens udløb**	10.000
• **Intern rente i leasingkontrakten**	6,05%
• **Aktivets økonomiske levetid**	5 år

Amortisationstabel

År	Rente	Afdrag	Ydelse	Restgæld
0				100.000
1	6.050	15.950	22.000	84.050
2	5.085	16.915	22.000	67.135
3	4.062	17.938	22.000	49.197
4	2.977	19.023	22.000	30.174
5	1.826	30.174	32.000	0

Den regnskabsmæssige behandling kan herefter sammenfattes i følgende oversigt:

	Aktiver		Forpligtelser				
År	**Leasing-aktiver**	**Afskriv-ninger**	**Leasing-forpligtelser**	**Rente**	**Afdrag**	**Ydelse**	**Udskudt skat**
0	100.000		100.000				
1	80.000	20.000	84.050	6.050	15.950	22.000	-891
2	60.000	20.000	67.135	5.085	16.915	22.000	-1.570
3	40.000	20.000	49.197	4.062	17.938	22.000	-2.023
4	20.000	20.000	30.174	2.977	19.023	22.000	-2.238
5	0	20.000	0	1.826	30.174	32.000	0

Resultatopgørelse				
År	**Afskrivninger**	**Renteomkostninger**	**Reguleret udskudt skat**	**Resultateffekt**
0				
1	-20.000	-6.050	891	-25.159
2	-20.000	-5.085	679	-24.406
3	-20.000	-4.062	453	-23.609
4	-20.000	-2.977	215	-22.762
5	-20.000	-1.826	-2.238	-24.064

Ydelsen opdeles i et finansierings- og et afdragselement, som henholdsvis får resultateffekt og reducerer leasingforpligtelsen. Yderligere sker der afskrivning af leasingaktivet over den valgte afskrivningsperiode, hvilket ligeledes resultatføres.

Indregning og måling af operationel leasing i leasingtagers regnskab

Ved operationel leasing skal leasingomkostningerne indregnes som en omkostning i resultatopgørelsen lineært over de perioder, som leasingaftalen strækker sig, medmindre en anden systematisk metode bedre afspejler leasingtagers fordele ved udnyttelsen af aktivet. Leasingydelserne må således ikke indregnes i resultatopgørelsen alene på baggrund af de forfaldne leasingydelser.

Der skal således indregnes en omkostning i resultatopgørelsen, selvom der i den aktuelle periode ikke skal erlægges nogen ydelse (”rent holiday”). Omkring incitamentsydelser i forbindelse med indgåelse af en leasingaftale henvises til den nu ophævede SIC 15. I praksis forekommer ofte forskellige typer af incitamenter til at indgå leasingaftaler fx trappelejer, hvor lejen over en årrække reguleres til et normalt niveau eller lejefrie perioder eller leasinggivers betaling af omkostninger for leasingtager. I alle situationer skal et sådant incitament til at indgå en leasingaftale indregnes over leasingperioden, hvorved leasingtager som udgangspunkt indregner en lineær leasingomkostning over leasingperioden.

Serviceomkostninger som eksempelvis forsikring og vedligeholdelse indregnes i takt med afholdelse af omkostningerne hertil.

Følgende eksempel illustrerer effekten af indregning og måling af en operationel leasingkontrakt i leasingtagers regnskab, hvor omkostningerne fordeles lineært.

Eksempel

Ifølge leasingaftalen er leasingperioden ti år, hvor leasingydelserne forfalder på følgende måde:

- *År 1-5 er leasingydelsen 50 TDKK*
- *År 6-10 er leasingydelsen 100 TDKK.*

På baggrund af ovenstående betalingsmønstre skal regnskabsmæssigt foretages en periodisering af leasingydelsen, så der regnskabsmæssigt omkostningsføres 75 TDKK hvert år i hele leasingperioden.

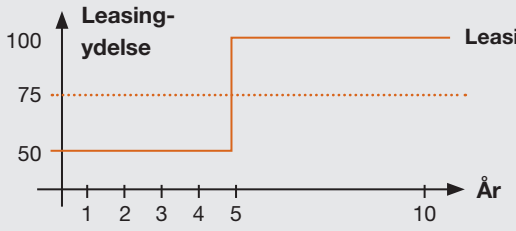

Regnskabsmæssigt periodiseres/omkostningsføres leasingydelsen med 75 TDKK hvert år i leasingperioden.

Indregning og måling af finansiel leasing i leasinggivers regnskab

Ved finansiel leasing overgår alle væsentlige risici og fordele, som er knyttet til aktivet, til leasingtager. Leasinggiver skal derfor ikke indregne aktivet i balancen, men i stedet betragte forholdet som et tilgodehavende, der svarer til nettoinvesteringen i leasingaftalen. Denne indbefatter også en eventuel ikke-garanteret restværdi.

Nettoinvesteringen er den tilbagediskonterede værdi af følgende:

1. De samlede minimumsydelser, som leasinggiver er garanteret fra leasingtager eller tredjemand
2. Eventuel ikke-garanteret restværdi.

Leasinggivers definition af minimumsydelserne afviger dermed fra leasingtagers. Som tillæg til de af leasingtager garanterede beløb indgår nemlig også en garanteret betaling fra en uafhængig tredjepart. En sådan tredjepart kan eksempelvis være leverandøren af det leasede aktiv.

Leasingydelser skal tilsvarende behandles som tilbagebetaling af hovedstol og som finansieringsindtægter. Finansieringsindtægten skal fordeles over leasingperioden, så den afspejler et konstant periodisk afkast af leasinggivers udestående nettoinvestering i leasingaftalen.

Leasinggiver skal periodisk gennemgå de foretagne skøn over ikke-garanterede restværdier, som er anvendt ved beregningen af bruttoinvesteringen i leasingkontrakten. Sker der en reduktion i den skønnede ikke-garanterede restværdi, skal allokeringen af indtægter over leasingperioden revurderes, og en eventuel reduktion af allerede periodiserede beløb skal straks indregnes. Effekten bliver således den samme som ved nedskrivning af et tilgodehavende som følge af, at en del af hovedstolen ikke forventes tilbagebetalt. Øges den skønnede ikke-garanterede restværdi, indregnes gevinsten først ved realisation af aktivet.

Direkte omkostninger, der er forbundet med indgåelse af leasingaftalen, indregnes som en del af nettoinvesteringen. Derved medgår de som en del af afkastet på investeringen over løbetiden (se dog nedenfor).

Forhandlerleasing

Hvis leasinggiver samtidig er producent eller forhandler af et givent aktiv, der tilbydes kunderne, skal leasinggiver ved indgåelse af leasingaftalen indregne en salgsindtægt på det tidspunkt, hvor transaktionen i øvrigt opfylder betingelserne for at kunne anses som et salg – se afsnit 5.2 *Indregning af indtægter efter ÅRL.* Salgsindtægten udgør den laveste værdi af aktivets dagsværdi – og summen af de på basis af markedsrenten beregnede nutidsværdier af minimumsydelserne – og den skønnede ikke-garanterede restværdi, der tilfalder leasinggiver. Forskellen mellem salgsindtægten og vareforbruget udgør avancen ved salget.

Ved opgørelse af salgsindtægten må en af leasinggiver tilbudt kunstig lav rentesats, der tilbydes for at tiltrække kunder, ikke anvendes ved beregning af nutidsværdien af minimumsydelserne. Brugen af en sådan rentesats vil resultere i, at en for stor andel af den samlede indtægt fra transaktionen bliver indtægtsført på salgstidspunktet. I stedet skal avancen begrænses til at omfatte den avance, der ville være gældende, hvis en markedsrente var blevet tilbudt kunderne.

Når leasinggiver samtidig er producent eller forhandler af et givent aktiv, indregnes transaktionsomkostninger i resultatopgørelsen ved leasingaftalens indgåelse, da de primært vedrører avancen hidrørende fra salget.

Indregning og måling af operationel leasing i leasinggivers regnskab

Under operationel leasing forbliver risici og fordele ved det leasede aktiv hos leasinggiver. Leasinggiver indregner derfor aktivet i balancen i forhold til aktivets art – og foretager afskrivninger efter normal praksis for den pågældende type aktiver. Lejeindtægter (eksklusive beløb modtaget for serviceydelser som fx forsikring og vedligeholdelse) indregnes i resultatopgørelsen, så de samlede lejeindtægter fordeles lineært over leasingperioden, medmindre en anden systematisk metode bedre afspejler det mønster, hvorefter nytten fra aktivet forbruges.

Da der ikke foreligger noget salg, medtages der ikke salgsindtægt ved leasingaftalens indgåelse.

Løbende omkostninger, herunder afskrivninger, der afholdes i forbindelse med leasingaftalen, indregnes i resultatopgørelsen. Direkte salgsomkostninger, der specifikt er afholdt for at opnå en leasingaftale, skal aktiveres og afskrives over leasingperioden i forhold til indregningen af leasingindtægterne.

Salg og tilbageleasing

Et salg og tilbageleasing er en transaktion, hvor leasingtager sælger et aktiv og herefter lejer det samme aktiv af den nye ejer. Et sådant arrangement anses regnskabsmæssigt som udgangspunkt for at være to transaktioner:

1. Salg af et aktiv og gevinst-/tab-indregning
2. Indregning af leasingkontrakt efter standardens bestemmelser.

Hvis et salg og en tilbageleasing klassificeres som operationel leasing, og det er klart, at lejen og salgsprisen er fastsat til dagsværdi, skal en eventuel fortjeneste eller tab straks medtages i resultatopgørelsen, idet der i realiteten er tale om en normal salgstransaktion. Overstiger salgsprisen derimod dagsværdien, skal det overskydende beløb (forskellen mellem salgspris og dagsværdi) amortiseres over den periode, hvor aktivet forventes anvendt.

Er salgsprisen lavere end dagsværdien, medtages en eventuel fortjeneste eller tab som udgangspunkt straks i resultatopgørelsen. Ligger den fremtidige leje imidlertid under markedslejen, skal et eventuelt tab ved salgstransaktionen indregnes som et aktiv og amortiseres i forhold til leasingydelserne over den periode, aktivet forventes at blive benyttet.

Bestemmelserne er opsummeret herunder:

Tilbageleasing som operationel leasing	Hvis der ved salget af et aktiv, som tilbageleases, konstateres:	
	Fortjeneste	Tab
Salgspris = dagsværdi	Indregnes i resultatopgørelsen.	Indregnes i resultatopgørelsen.
Salgspris > dagsværdi	Indregnes den del af gevinsten, hvor salgsprisen overstiger dagsværdien, som en periodeafgrænsningspost under passiverne og indtægtsføres over leasingperioden.	Intet tab (eftersom der forlods er foretaget nedskrivning over resultat-opgørelsen "ned til" dagsværdien af aktivet).
Salgspris < dagsværdi	Indregnes i resultatopgørelsen.	Indregnes i resultatopgørelsen. Hvis tabet kompenseres ved, at den fremtidige leje ligger under markeds-prisen, indregnes den del af tabet, som skyldes, at salgsprisen er lavere end dagsværdien, dog som en periodeafgrænsningspost under aktiverne og omkostningsføres over leasingperioden.

Hvis et salg og en tilbageleasing klassificeres som finansiel leasing, må en fortjeneste, der opstår som forskellen mellem salgsprisen og den regnskabsmæssige værdi, ikke indregnes i resultatopgørelsen med det samme hos leasingtager. Beløbet skal i stedet indregnes systematisk over leasingperioden.

PwC's opfattelse

AS 17 tager ikke stilling til, hvorledes et tab ved en salgs- og tilbageleasingtransaktion, hvor leasingaftalen klassificeres som finansiel leasing, skal behandles. Det er PwC's opfattelse, at dette tab skal indregnes over leasingperioden. Er der knyttet et nedskrivningsbehov til aktivet, skal en sådan nedskrivning dog først foretages, hvilket ofte vil være tilfældet.

I tilfælde, hvor der er tale om finansiel leasing, gælder de normale regler om nedskrivning. Der henvises til afsnit 4.8 *Nedskrivning af anlægsaktiver ("impairment test")*. Hvis leasingtager bevarer samtlige risici og fordele, anses hele arrangementet for at være en finansieringstransaktion.

Eksempel

Et eksempel på et tilfælde, hvor transaktionen skal ses som en lånetransaktion og ikke som en sale-/leaseback-transaktion, vil være:

Virksomhed (A) sælger et aktiv til virksomhed (B) og leaser aktivet tilbage. Virksomhed (B) er forpligtet til at levere aktivet tilbage til virksomhed (A) ved slutningen af leasingperioden mod at modtage et beløb svarende til, at virksomhed (B) afregnes med leasingbetalinger svarende til rente af købsprisen på LIBOR +2 % p.a.

10.7.1.5 Oplysninger og præsentation

ÅRL indeholder ingen specifikke krav til præsentation af leasing. Det følger af den regnskabsmæssige behandling, at finansielt leasede aktiver præsenteres som købte anlægsaktiver hhv. langfristet gæld, og at omkostninger vedr. operationel leasing klassificeres som andre eksterne omkostninger ved en artsopdeling og under de respektive funktioner ved en funktionsopdeling.

Virksomheder i klasse C og D skal oplyse om indregnede aktiver, der ikke ejes af virksomheden, dvs. finansielt leasede aktiver. Endvidere finder oplysningskravene vedr. finansielle forpligtelser (kort/lang og beløb, der forfalder ud over fem år) anvendelse.

10.7.2 Internationale regnskabsstandarder

IFRS 16 om leasing trådte i kraft for regnskabsår, der begyndte den 1. januar 2019 eller senere, og afløste IAS 17, SIC 15, SIC 27 samt IFRIC 4.

For leasinggivers regnskabsaflæggelse er IFRS 16 stort set identisk med de regler, som er beskrevet ovenfor under ÅRL, dog omfatter forskellene for leasinggiver primært ændringen i definitionen af en leasingaftale samt ændrede regler for opgørelse af leasingperioden og behandlingen af variable betalinger.

Som følge heraf fokuseres der i de følgende afsnit primært på de regnskabsmæssige bestemmelser for leasingtager. Der henvises i stedet til publikationen ”Leasing efter IFRS 16” (PwC Danmark, 2018) for beskrivelse af den regnskabsmæssige behandling af leasingaftaler hos leasinggiver samt afsnit 10.7.1 *ÅRL* ovenfor, som gennemgår reglerne under IAS 17, der i al væsentlighed fortsat gør sig gældende i leasinggivers regnskab.

IASB vedtog den 28. maj 2020 en ændring af IFRS 16 om COVID-19 relaterede lejenedsættelser eller -udskydelser. En del virksomheder har fået lejenedsættelse eller udskydelse af leasingbetalinger under COVID-19 eller er i forhandlinger herom. Efter de normale regler i IFRS 16 vil disse ofte regnskabsmæssigt skulle behandles som ændringer til leasingkontrakten. Vurderingen af sådanne ændringer på et potentielt meget stort antal leasingkontrakter vil være en tung byrde for virksomhederne, hvorfor IASB har vedtaget en midlertidig ændring til IFRS 16. Ændringen af IFRS 16 giver leasingtager mulighed for at vælge at behandle en huslejenedsættelse eller -udskydelse forårsaget af COVID-19 som en ændring til en leasingaftale i stedet for at vurdere, om den overholder kriterierne i IFRS 16 for ændringer.

Forudsætninger for anvendelse af undtagelsesmuligheden:

- Ændringerne i leasingbetalingerne medfører justerede samlede leasingbetalinger, der er stort set ens med eller lavere end de samlede leasingbetalinger fra før ændringen,
- vedrører betalinger med forfald før den 30. juni 2022, og
- der er ingen andre ændringer til leasingaftalen.

Det bør bemærkes, at ændringen oprindeligt kun var tiltænkt at være gældende for leasingbetalinger med forfald før den 30. juni 2021. IASB valgte dog den 31. marts 2021 at forlænge tidsperioden med et år grundet det forhold, at mange virksomheder fortsat er påvirket af COVID-19 pandemiens følgevirkninger.

Anvender en virksomhed lempelsen, skal eftergivelserne/reduktionerne indtægtsføres som negativ variabel leasingydelse i de perioder, som de vedrører.

Ændringen implementeres med fuld tilbagevirkende kraft, dog uden tilpasning af sammenligningstal, hvor en evt. akkumuleret effekt af ændringen indregnes i overført resultat i åbningsbalancen. Ændringerne træder i kraft for regnskabsår, der begynder den 1. juni 2020 eller senere. For yderligere information om henvises til afsnit 1.3 *Regnskabsaflæggelse i en krisetid.*

10.7.2.1 Definition af en leasingaftale og aftaler omfattet af standarden

Når en virksomhed indgår en aftale med en modpart, som indbefatter et bestemt aktiv, skal den først og fremmest vurdere, hvorvidt hele eller dele af aftalen skal behandles efter IFRS 16.

IFRS 16 omfatter først og fremmest aftaler, der vedrører leasing af materielle aktiver. Følgende typer af leasingaftaler er således positivt undtaget fra standardens anvendelsesområde:

- Leasingaftaler vedrørende udvinding eller brug af olie, naturgas og lignende ikke-gendannelige forekomster
- Biologiske aktiver hos leasingtager, hvis aktiverne er omfattet af IAS 41
- Koncessionsaftaler omfattet af IFRIC 12
- Immaterielle rettigheder, som en virksomhed får licens til at bruge fra en anden virksomhed, hvis transaktionen fra udlejers side er omfattet af IFRS 15
- Leasingaftaler vedrørende licenser som fx film, manuskripter, patenter og copyrights, hvis disse er omfattet af IAS 38.

Leasingtager kan dog frivilligt vælge at anvende standarden på leasingaftaler vedrørende immaterielle aktiver, såfremt der ikke er tale om licensaftalerne angivet i nederste punkt ovenfor.

En leasingaftale er defineret som en aftale, der overfører retten til at kontrollere brugen af et identificeret aktiv i en periode mod at betale et vederlag. Hvis blot ét af de to særlige forhold i definitionen – et identificerbart aktiv og leasingtagers kontrol herover – ikke er opfyldt, er der ikke tale om en leasingaftale efter IFRS 16. I stedet vil der som regel være tale om en serviceaftale, der skal indregnes som sådan – typisk med en konstant omkostning hen over aftaleperioden. Dette vil således også medføre, at der ikke skal indregnes et leasingaktiv og en leasingforpligtelse i balancen.

Nedenstående diagram illustrerer de forskellige elementer i definitionen af en leasingaftale, som skal overvejes ved fastlæggelsen af, om en aftale er en leasingaftale. Hver komponent uddybes i de følgende afsnit.

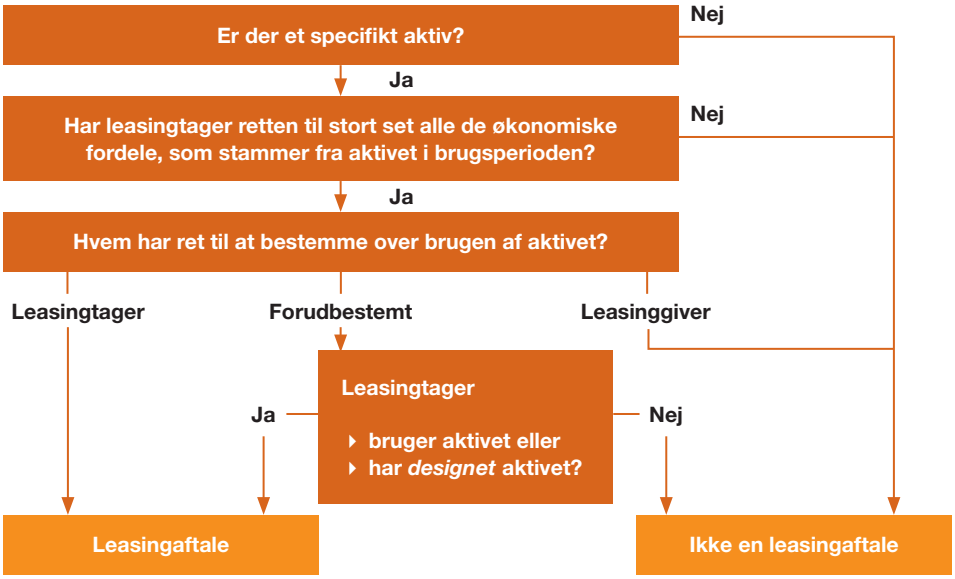

Identificeret aktiv

Definitionen af en leasingaftale fastslår, at aftalen skal vedrøre et identificerbart aktiv. I mange tilfælde vil det være klart, om aftalen indeholder et identificeret aktiv, da aktivet er specificeret direkte i aftalen, fx ved angivelse af et registreringsnummer i en leasingaftale vedrørende en bil. Selvom aktivet er specificeret direkte i aftalen, kan aftalen dog alligevel godt falde uden for IFRS 16's bestemmelser. Det vil være tilfældet, hvis leasinggiver har en reel ret til at ombytte aktivet i løbet af leasingperioden.

Leasinggiver har en reel ret til at ombytte aktivet, hvis begge nedenstående kriterier er opfyldt:

- Det er gennem hele leasingperioden praktisk muligt for leasinggiver at bytte aktivet ud – fx fordi leasingtager ikke kan forhindre, at leasinggiver ombytter aktivet, og fordi andre aktiver, som kan opfylde aftalen, er tilgængelige, og
- Leasinggiver kan opnå en økonomisk fordel fra at foretage ombytningen.

De to kriterier lægger vægt på realia frem for formalia. Det fremgår, at hvis det ikke er klart ud fra forholdene, om leasinggiver har en reel ret til at ombytte aktivet, skal det lægges til grund, at leasinggiver ikke har en sådan reel ret, og at aftalen derfor omfatter et identificerbart aktiv.

Hvis leasinggiver er forpligtet eller har ret til at ombytte aktivet for at foretage reparation eller vedligeholdelse, medfører det ikke, at leasinggiver dermed har en reel ret til at ombytte aktivet i løbet af leasingperioden. Der kan således fortsat godt være tale om et identificerbart aktiv.

Eksempel: Er der et identificeret aktiv?

Virksomhed A ejer et lagerhotel og indgår en aftale med Virksomhed B om, at B kan leje 100 m² lagerplads over de næste tre år for 5 TDKK om måneden. B må helt selv vælge, hvordan pladsen udnyttes, og hvad der lægges på lager. B har til hver en tid ret til 100 m² lagerplads, men A har ret til at flytte rundt på varerne, så de står fuldstændig, som B har placeret dem – bare i et andet lokale.

Er der tale om et identificerbart aktiv?

Svar

Der er ikke tale om specifikke kvadratmeter. Den ene dag kan aftalen fx vedrøre retten til at tilgå 100 m² lagerplads på 1. sal af lagerhotellet, mens det næste dag kan være 100 m² på 2. sal af lagerhotellet. Som følge heraf er der ikke et identificerbart aktiv, og der er således ikke tale om en leasingaftale iht. IFRS 16.

Eksempel: Er der et identificeret aktiv?

Virksomhed A ejer en gaffeltruck og indgår aftale med Virksomhed B om, at B kan leje den over de næste seks år. Gaffeltruckens registreringsnummer indskrives i aftalen, så der er fuldstændig klarhed over, hvilken gaffeltruck der lejes for den kommende periode.

Når der er gået tre år, har A dog ret til at udskifte gaffeltrucken med en tilsvarende maskine. Dette vil være økonomisk fordelagtigt for A at gøre.

Er der tale om et identificeret aktiv?

Svar

Det vil være økonomisk fordelagtigt for leasinggiver A at foretage ombytningen, men det er ikke muligt for A at foretage ombytningen gennem hele den aftalte periode. Som følge heraf har leasinggiver ikke en reel ret til at ombytte aktivet, og forholdene diskvalificerer således ikke aftalen fra at være en leasingaftale.

Kontrol over brugen

Af definitionen af en leasingaftale fremgår endvidere, at leasingtager skal have kontrol over det af aftalen omfattede aktiv. En leasingtager anses for at have kontrol over et aktiv, når vedkommende har:

- retten til at opnå stort set alle økonomiske fordele fra brugen af det identificerede aktiv, og
- retten til at bestemme over brugen af det identificerede aktiv.

Retten til stort set alle økonomiske fordele fra aktivet i leasingperioden omfatter ikke kun det primære output fra aktivet, men også eventuelle biprodukter. De økonomiske fordele kan fremkomme på mange måder – fx ved direkte brug af aktivet eller fra at leje aktivet ud til andre.

Ved vurderingen af, hvorvidt leasingtager har retten til stort set alle økonomiske fordele, skal der tages højde for eventuelle begrænsninger i leasingaftalen. Har leasingtager fx leaset en lastbil, som i kontrakten er begrænset til kun at måtte køre op til 200.000 km, er det kun de økonomiske fordele i denne periode, som man skal vurdere, om leasingtager i al væsentlighed har ret til, og ikke de økonomiske fordele i hele lastbilens økonomiske levetid. Samme princip gør sig også gældende, hvis kontrakten fx fastlægger, at lastbilen kun må køre i visse landområder. Her skal der således alene fokuseres på, om leasingtager har ret til stort set alle økonomiske fordele forbundet med brugen af lastbilen inden for rammerne af aftalen. Begrænsningen medfører således ikke, at leasingtager ikke har ret til stort set alle økonomiske fordele fra brugen af lastbilen, fordi leasingtager ikke kan benytte lastbilen i hele verden.

Eksempel: Ret til stort set alle økonomiske fordele fra brugen af aktivet?
Virksomhed A leaser et butiksareal for at kunne sælge sine varer. Al omsætning fra salget i butikken tilhører alene A.

Aftalen er dog struktureret sådan, at A betaler et fast grundbeløb til leasinggiver og derudover betaler en husleje svarende til 40 % af A's omsætning.

Har A ret til at opnå stort set alle økonomiske fordele fra brugen af aktivet?

Svar
De økonomiske fordele fra brugen af butiksarealet er i dette tilfælde den omsætning fra salg af varer, som på grund af brugen af lejemålet kan genereres. Selvom A skal betale en procentdel af sin omsætning til leasinggiver, ændrer det ikke ved, at A har retten til de økonomiske fordele fra brugen af leasingaktivet. Aftalen giver således A ret til at opnå stort set alle økonomiske fordele fra brugen af lokalerne.

Ud over retten til at opnå stort set alle økonomiske fordele fra brugen af det identificerede aktiv, skal leasingtager som angivet også have retten til at bestemme over brugen af aktivet. Det har leasingtager, hvis:

- Leasingtager har retten til at bestemme, hvordan og til hvad aktivet anvendes i leasingperioden, eller
- Det er forudbestemt, hvordan og til hvad aktivet skal anvendes i leasingperioden, og
  - Leasingtager har inden for de aftalte rammer retten til at anvende aktivet eller fastlægge, at andre kan anvende aktivet i brugsperioden, uden at leasinggiver har mulighed for at ændre disse valg; eller
  - Det er leasingtager, som har designet aktivet på en måde, at det forudbestemmer, hvordan og til hvad aktivet benyttes gennem leasingperioden.

Ved vurderingen af, om leasingtager har retten til at bestemme over brugen af aktivet, skal det bl.a. vurderes, om leasingtager har retten til at bestemme, hvad der produceres med aktivet, hvornår der produceres, hvordan der produceres, og hvor der produceres – og i øvrigt kan bestemme, hvor meget der produceres, og om der overhovedet produceres på aktivet. Begrænsninger heri kan medføre, at der ikke er tale om en leasingaftale, eftersom leasingtagers indflydelse på aktivet begrænses. Deles et aktiv blandt flere leasingtagere, vil dette kunne føre til, at den enkelte leasingtager ikke kan bruge aktivet, medmindre andre ikke bruger det – evt. skal en anden leasingtager spørges om lov. Sådanne restriktioner betyder, at brugerens mulighed for at bestemme over aktivet udvandes.

Har leasinggiver ret til at pålægge aktivet visse restriktioner (såkaldte "protective rights"), påvirker dette ikke i sig selv, om leasingtager har retten til at bestemme over brugen af aktivet. Sådanne beskyttende rettigheder er helt normale og kan fx betyde, at leasede aktiver ikke må flyttes fra en bestemt produktionsbygning, at leasede biler kun må køre i Danmark, at brug af et leaset fly kræver særligt uddannede piloter, at et skib ikke må sejle i farvande med risiko for pirateri mv. Tilstedeværelsen af sådanne beskyttede rettigheder hindrer således ikke leasingtager i at have retten til at bestemme over bruge aktivet.

Eksempel: Retten til at bestemme over brugen af et aktiv, når næsten alle beslutninger omkring brugen er specificeret i kontrakten

Leasinggiver ejer et skib skib, som den pågældende opererer og vedligeholder. Der er i leasingkontrakten specificeret et samlet antal ture, som skibet skal sejle i kontraktperioden, men leasingtager kan bestemme rækkefølgen af turene.

Opfylder det kravet om, at leasingtager har ret til at bestemme brugen over aktivet?

Svar

Af IFRS 16.B24(a) fremgår, at brugeren har retten til at bestemme over brugen af et aktiv, hvis: "En bruger har retten til at bestemme, hvordan og til hvilket formål aktivet anvendes i leasingperioden…".

Det er IFRIC's opfattelse, at de i kontrakten specificerede beslutninger kun udgør rammerne for brugen af aktivet. Brugeren kan indenfor rammerne frit bestemme brugen af aktivet, og disse beslutninger – dvs. rækkefølgen af turene – påvirker brugers indtjening.

I IFRS 16.B26 er givet eksempler på, hvad bestemmelse over brugen af et aktiv kan være. Her er drift og vedligehold ikke omfattet, selvom det er afgørende for brugen af aktivet.

Derfor konkluderer IFRIC, at leasingtager har retten til at bestemme brugen over aktivet. Som følge af, at brugeren har retten til at opnå alle økonomiske fordele i kontraktperioden, er der tale om en leasingaftale.

Nedenfor følger et eksempel på en aftale, hvor det vurderes, at leasingtager kontrollerer aktivet:

Eksempel: Har leasingtager kontrol over aktivet?

Leasingtager indgår en aftale om at leje et fly. Aftalen indgås for en toårig periode og omhandler et specifikt fly, som identificeres i kontrakten. Det er i kontrakten beskrevet, hvordan flyet skal se ud udvendigt – kendetegn etc. – men også, hvordan det skal være indrettet indvendigt. Kontrakten indeholder også restriktioner om, hvor flyet må flyve, men inden for disse rammer kan leasingtager bestemme, hvornår og på hvilke destinationer flyet skal flyve samt om det er passager eller gods, der transporteres. Det er leasinggiver, som opererer flyet og dermed sørger for besætning osv. Leasingtager må ikke hyre en anden operatør til flyet og må heller ikke selv være operatør. Leasinggiver kan udskifte flyet i kontraktperioden og er forpligtet til at sætte et andet fly ind, hvis det oprindelige fly ikke fungerer. Det nye fly skal også overholde specifikationerne i kontrakten. Der er store omkostninger forbundet med at indrette et fly efter specifikationerne i aftalen.

Indeholder kontrakten en leasingaftale?

Svar

Ja, kontrakten indeholder en leasingaftale. Leasingtager har retten til at bestemme over brugen af flyet i kontraktperioden.

Aftalen indeholder bestemmelser om et specifikt fly. Selvom leasinggiver kan ombytte flyet, er ombytningsretten ikke reel. Det skyldes, at der er væsentlige omkostninger forbundet med at ombytte flyet, fordi et nyt fly skal indrettes specifikt i overensstemmelse med aftalen. Leasinggiver har derfor ikke en økonomisk fordel ved at foretage ombytningen.

Leasingtager har ret til at kontrollere brugen af flyet, fordi:

- *Leasingtager har retten til alle økonomiske fordele fra brugen af flyet i kontraktperioden, fordi leasingtager har ret til indtægterne fra kunderne, uanset om der transporteres passagerer eller gods. Der er ikke umiddelbart andre økonomiske fordele, som tilfalder leasinggiver, fordi det er leasingtager, der har eneretten til at bruge flyet.*
- *Leasingtager har ret til at bestemme over brugen af flyet, fordi leasingtager bestemmer, hvad der flyves med, hvor der flyves hen, og hvornår der flyves. Restriktionerne i, hvor flyet må flyve, sætter alene nogle grænser for brugen, men forhindrer ikke, at leasingtager bestemmer over brugen af flyet. Det er alene en beskyttelsesrettighed for leasinggiver. Leasingtager har i øvrigt også retten til at ændre på destinationer, flyvetid, og hvad der transporteres.*

Selvom leasinggiver er operatør på flyet, giver aftalen ikke leasinggiver ret til at bestemme over brugen af flyet, herunder hvilke destinationer der flyves til, og hvad der transporteres. Leasinggivers beslutninger som operatør begrænser derfor ikke leasingtagers ret til at bestemme over brugen af flyet.

10.7.2.2 Sammensatte aftaler

Undertiden ses det, at kontakter er struktureret som såkaldte sammensatte aftaler. En sammensat aftale er en aftale, hvor betaling omfatter leasingydelsen for et eller flere leasingaktiver og/eller en eller flere komponenter, der ikke opfylder definitionen for at være leasing, men som i stedet overfører et særskilt gode eller en serviceydelse til leasingtager ("ikke-lease komponenter"). Det kunne eksempelvis være en aftale, hvor der betales ét samlet beløb for leasing af både en bil og en service tilknyttet bilen – dvs. aftalen består af en leasingkomponent og en ikke-lease komponent.

Når der er tale om sådanne sammensatte aftaler, skal aftalen som udgangspunkt adskilles, så hver komponent behandles regnskabsmæssigt særskilt. Det er derfor vigtigt, at leasingtager identificerer, hvorvidt en aftale er en sammensat aftale.

I det nævnte eksempel ovenfor skal det samlede vederlag i kontrakten således som udgangspunkt allokeres ud til betaling for brug af leasingaktivet samt til serviceaftalen. Denne allokering skal baseres på "stand-alone-priser" (dvs. de værdier, leasingtager skulle betale for at lease et tilsvarende aktiv og købe tilsvarende ydelser i særskilte transaktioner), jf. også nærmere illustreret i *Eksempel: Opdeling af en sammensat kontrakt* nedenfor. Udgangspunktet er dernæst, at leasingaktivet indregnes særskilt i balancen hos leasingtager, mens serviceelementet omkostningsføres efter de almindelige regler herfor.

Eksempel: Opdeling af en sammensat kontrakt

En virksomhed har leaset en bil, der skal benyttes af én af virksomhedens sælgere. De har indgået en aftale med det lokale leasingselskab, hvor den samlede ydelse inkl. service pr. måned er 8.000 DKK. En særskilt servicekontrakt ville koste 750 DKK om måneden, og leasing af bilen alene ville koste 7.500 DKK pr. måned. Aftalen løber i tre år.

Hvordan skal aftalen behandles?

Svar

Der er tale om en sammensat aftale, som skal opdeles i en leasingaftale og en serviceaftale, fordi leasingtager kan anvende bilen alene uden serviceydelser, der kan tilkøbes hos andre leverandører. Samtidig er der tilknyttet en rabat ("samlerabat"), som skal fordeles mellem de to komponenter.

Der gives en samlet månedlig rabat på 250 DKK, da serviceydelsen koster 750 DKK pr. måned, mens leasingydelsen udgør 7.500 DKK. Det svarer til en månedlig pris på 8.250 DKK. Virksomheden betaler alene 8.000 DKK for at få begge dele samlet.

*Rabatten skal fordeles i forhold stand-alone-priserne på serviceydelsen = 750/8.250 * 250 = 23 DKK og på leasingaftalen = 7.500/8.250 * 250 = 227 DKK. Herefter indregnes leasingaftalen med 36 ydelser á 7.273 DKK (7.500 – 227).*

I praksis vil leasingtager undertiden komme ud for situationer, hvor det ikke er lige så let som ovenfor at identificere, hvilke komponenter en leasingaftale består af. Først bør det derfor klargøres, om kontrakten indeholder mere end ét leasingaktiv.

Det anses som et selvstændigt leasingaktiv, hvis begge følgende betingelser er opfyldt:

- leasingtager kan drage fordel af brugen af aktivet enten særskilt eller sammen med andre ressourcer, som er let tilgængelige for leasingtager, og
- aktivet ikke er stærkt afhængig af eller forbundet med andre aktiver.

Såfremt det kan konstateres, at flere elementer i en aftale opfylder begge betingelser, er der således tale om, at aftalen indeholder flere forskellige leasingkomponenter, der som udgangspunkt skal indregnes særskilt i balancen. Der henvises til *Eksempel: Kan aktivet anses for at have lav værdi?* nedenfor for videre diskussion af de to betingelser.

Når det er klarlagt, om aftalen indeholder mere end ét leasingaktiv, skal det dernæst identificeres, hvorvidt leasingbetalingen dækker over komponenter, som ikke opfylder definitionen for at være leasing, men som i stedet overfører et særskilt gode eller en serviceydelse til leasingtager, og derfor som udgangspunkt skal fratrækkes ved opgørelsen af den leasingydelse, som skal indregnes i balancen som en del af leasingforpligtelsen og -aktivet. Sådanne komponenter vil eksempelvis være service på biler, rengøring af huslejemål, viceværtsydelser mv.

Der gælder således følgende undtagelser vedr. adskillelse af sammensatte aftaler:

- Det er muligt at behandle en portefølje af leasingaftaler med ensartede karakteristika samlet som én leasingaftale. Betingelsen herfor er, at virksomheden med rimelighed kan forvente, at anvendelse af IFRS 16 på en portefølje af leasingaktiver i stedet for på hver individuelle aftale ikke væsentligt vil have nogen væsentlig regnskabsmæssig effekt. Hvis en kontrakt eksempelvis inkluderer ti ens biler, hvortil de samme betingelser mv. er knyttet, kan man således undgå at adskille aftalen og indregne hver enkelt bil særskilt ved i stedet at behandle bilerne samlet som ét leasingaktiv.
- Det er muligt at undlade at udskille betalingerne for ikke-lease komponenterne (serviceaftaler o.l.) og i stedet indregne betalingerne for disse som en del af leasingforpligtelsen. I *Eksempel: Opdeling af en sammensat kontrakt* ovenfor ville det således betyde, at der blot blev indregnet en leasingaftale på baggrund af 36 månedlige ydelser á 8.000 DKK og ikke 7.273 DKK. Såfremt undtagelsen vælges, vil det medføre reducerede administrative byrder hos leasingtager, da denne så ikke skal bruge ressourcer på at opdele kontrakterne og allokere en evt. samlerabat ud til de enkelte komponenter, men det vil samtidig også øge størrelsen af leasingforpligtelsen samt leasingaktivet, jf. nærmere i afsnittene nedenfor.

10.7.2.3 Indregning og måling

Når en leasingaftale træder i kraft, skal leasingtager indregne en leasingforpligtelse og en brugsret til et leaset aktiv (leasingaktiv) i balancen, medmindre der er tale om kortfristede leasingaftaler eller aftaler om aktiver med lav værdi, jf. afsnittet *Kortfristede leasingaftaler og aftaler om aktiver med lav værdi.*

En leasingaftale indregnes på den dag, hvor leasinggiver stiller leasingaktivet klar til brug for leasingtager ("ikrafttrædelsesdatoen") – og dermed ikke på et eventuelt tidligere aftaletidspunkt eller et eventuelt senere faktisk ibrugtagningstidspunkt.

Leasingaktivet – indregning og måling

Der skal indregnes et leasingaktiv på tidspunktet for leasingaftalens ikrafttræden, når leasingtager overtager brugsretten til aktivet. Kostprisen består af følgende:

- Leasingforpligtelsen, jf. opgørelsen heraf omtalt nedenfor i afsnittet *Leasingforpligtelsen – indregning og måling,*
- leasingydelser betalt før eller på dagen for ikrafttræden af leasingaftalen,
- estimeret forpligtelse til nedrivning eller retablering af aktivet efter brug og
- direkte omkostninger forbundet med indgåelsen af aftalen.

Direkte forbundne omkostninger er defineret som omkostninger, der ikke ville have været afholdt, hvis ikke leasingaftalen var indgået. Det omfatter fx juridiske omkostninger til at få gennemgået eller udfærdiget kontrakten. Eftersom der anvendes udtrykket "incremental costs" i standardens definition af begrebet "Direkte omkostninger", vil det dog meget sjældent være interne omkostninger i virksomheden – fx kan omkostninger i en intern juridisk afdeling ikke aktiveres.

Opgørelse af aktivets kostpris ved første indregning er illustreret i figuren nedenfor:

Illustration af den beløbsmæssige forskel på leasingaktivet og leasingforpligtelsen

Brugsret til aktivet
Leasingforpligtelse
Leasingydelser før eller på ikrafttrædelsesdatoen
Forpligtelse til nedrivning eller retablering af aktivet efter brug
Omkostninger ved indgåelse

Leasingforpligtelse
Leasingydelser
Diskonteringsfaktor
Hensættelse

Efter første indregning skal aktivet måles til kostpris eller evt. til dagsværdi efter IAS 40, hvis der er tale om en investeringsejendom (dagsværdiregulering via resultatopgørelsen). Det er også muligt at indregne aktivet efter IAS 16 og herefter benytte IAS 16's omvurderingsmodel (opskrivning til dagsværdi via anden totalindkomst). Omvurderingen vil alene omfatte brugsretsaktivet og dermed ikke udgøre aktivets samlede dagsværdi, medmindre leasingperioden omfatter det leasede aktivs resterende estimerede brugstid.

Måles aktivet til kostpris, skal aktivet løbende afskrives og eventuelt nedskrives i overensstemmelse med IAS 16 og IAS 36. Er det på forhånd rimelig sikkert, at leasingtager bliver ejer af aktivet ved leasingperiodens udløb pga. en gunstig købsoption, eller er leasingtager forpligtet hertil, afskrives aktivet over aktivets forventede økonomiske levetid. Er der ikke en forventning om, at leasingtager overtager ejerskabet ved leasingperiodens udløb, afskrives aktivet over den korteste periode af leasingperioden og den forventede økonomiske levetid. Afskrivningen påbegyndes i begge tilfælde pr. ikrafttrædelsesdatoen (dvs. den dag, hvor leasinggiver stiller leasingaktivet klar til brug for leasingtager).

Når leasingtager ikke overtager ejerskab over leasingaktivet ved leasingperiodens udløb, opereres der ikke med restværdier (scrapværdier) ved afskrivning af aktivet. Det skyldes, at aktivet ved slutningen af leasingperioden overgår til leasinggiver uden betaling til leasingtager – aktivet har derfor ikke en restværdi hos leasingtager.

Revurderes leasingforpligtelsen efterfølgende – fx fordi der sker en ændring i leasingperioden, eller fordi leasingtager revurderer en option til at købe aktivet, jf. omtalen heraf i afsnittet *Leasingforpligtelsen – efterfølgende måling* – skal denne regulering også foretages i kostprisen på leasingaktivet. Hvis leasingforpligtelsen fx øges med 100 som følge af revurderingen, skal leasingaktivets kostpris således også opreguleres med 100. I tilfælde af, at reguleringen af forpligtelsen omvendt fører til en lavere forpligtelse, og denne nedregulering fører til, at aktivet ikke kan rumme hele reguleringen af forpligtelsen, skal den resterende del af reguleringen indregnes som en indtægt i resultatopgørelsen. IFRS 16 fastlægger ikke, hvilken post i resultatopgørelsen gevinsten skal indregnes i, men gevinsten vil typisk blive indregnet som en anden driftsindtægt. Det er dog næppe en situation, som ofte vil forekomme i praksis.

Kortfristede leasingaftaler og aftaler om aktiver med lav værdi

Udgangspunktet er, at alle aftaler, der opfylder definitionen af en leasingaftale, jf. ovenfor i afsnit 10.7.2.1 *Definition af en leasingaftale og aftaler omfattet af standarden*, skal indregnes i leasingtagers balance.

Som et valg af anvendt regnskabspraksis kan leasingtager undlade at indregne følgende typer af leasingaftaler i balancen. Der kan vælges for begge typer – uafhængigt af hinanden:

- Kortfristede leasingaftaler (”short-term leases”) og
- Leasingaktiver med en lav værdi (”low value assets”).

I stedet for at indregne kortfristede leasingaftaler og/eller leasingaktiver med lav værdi, skal leasingydelserne i disse leasingaftaler indregnes lineært i resultatopgørelsen eller på anden systematisk basis, hvis dette bedre afspejler de fordele, leasingtager opnår ved brugen af aktivet. Det skal oplyses, hvis undtagelserne anvendes.

Kortfristede leasingaftaler

En kortfristet leasingaftale er en aftale med en leasingperiode, som løber maksimalt 12 måneder fra ikrafttrædelsesdatoen. Ved vurdering af leasingperioden skal tages hensyn til muligheden for at forlænge leasingaftalen, hvis det er rimelig sikkert, at virksomheden vil udnytte en sådan mulighed, jf. mere nedenfor om leasingperioden. Såfremt en leasingaftale indeholder en købsoption, gælder det, at aftalen aldrig kan betragtes som en kortfristet leasingaftale.

Selvom selve leasingperioden således kun løber fx seks måneder, skal aftalen indregnes på balancen alligevel.

Valget om at undlade indregning af kortfristede leasingaftaler skal ske pr. aktivtype.

Eksempel: Er der tale om en kortfristet leasingaftale?
Virksomhed A indgår en aftale om at leje Virksomhed B's ti hektar jord i september og oktober måned for de næste fem år. Der er tale om nogle nøje specificerede hektarer, og Virksomhed A har fuld kontrol over dem i den fastsatte periode.

Er der tale om en kortfristet leasingaftale, som Virksomhed A kan undlade at indregne i balancen?

Svar
*Ja, leasingtager har i alt kontrol over det identificerede aktiv i ti måneder (2 måneder * 5 år). Leasingperioden er derfor ti måneder, og aftalen er derfor en kortfristet leasingaftale.*

Hvis Virksomhed A i stedet leasede Virksomhed B's ti hektar jord i både september, oktober og november hvert år, ville leasingperioden være 15 måneder og dermed ikke en kortfristet leasingaftale.

Leasingaktiver med lav værdi

Leasingaktiver med lav værdi er ikke kvantitativt defineret i IFRS 16. I stedet anføres, at vurderingen skal baseres på en absolut værdi af det leasede aktiv. Vurderingen må derfor ikke afhænge af virksomhedens størrelse eller art og heller ikke af, hvorvidt leasingaktivet er væsentligt for virksomhedens drift. I tråd hermed skal vurderingen således også foretages på baggrund af aktivets nyværdi – også selvom leasingaftalen omfatter et brugt aktiv. Det forventes derfor, at forskellige virksomheder med forskellige størrelser og inden for forskellige brancher vil komme frem til samme vurdering af, hvornår et leasingaktiv er et aktiv med lav værdi.

Det anføres i bemærkningerne til standarden, at IASB ved udstedelse af standarden har tænkt, at aktiver med en nyværdi på under 5.000 USD udgør aktiver med en lav værdi, men dette er kun en rettesnor.

Typiske eksempler på leasingaktiver med lav værdi vil være tablets, pc'er, kopimaskiner, telefoner og kontormøbler, hvorimod en bil sjældent vil være et leasingaktiv med lav værdi som følge af dens nyværdi.

Det skal bemærkes, at vurderingen af, hvorvidt der er tale om et aktiv med lav værdi, skal baseres på aktiver, der kan fungere selvstændigt. Det er således ikke muligt at opdele et leasingaktiv i mange delkomponenter og på den baggrund konstatere, at hver enkelt bestanddel er af lav værdi.

Dette er illustreret ved nedenstående eksempler:

Eksempel: Kan aktivet anses for at have lav værdi?
Et hotel indgår en aftale om at leje udstyr til værelserne, herunder tv, lyd, spillekonsoller, kaffemaskiner, hårtørrere mv. Hvert eneste af disse genstande har en nyværdi under 5.000 USD.

Kan leasingtager anvende reglen om at undlade indregning af aktiver med lav værdi?

Svar
Ja, leasingtager kan vælge at undlade at indregne de forskellige genstande med henvisning til undtagelsesreglen om aktiver med lav værdi. De forskellige dele af udstyret til værelserne er ikke stærkt afhængige af eller forbundne med hinanden. I praksis vil flere af delene anvendes samtidigt ved indretningen af et hotelværelse, men leasingtager kan stadig fjerne dele af udstyret og fortsat være i stand til at udleje værelserne. Herudover kan leasingtager drage fordel af hver genstand for sig (jf. betingelserne for separation af forskellige leasingkomponenter omtalt i afsnit 10.7.2.2 Sammensatte aftaler*).*

Eksempel: Kan aktivet anses for at have lav værdi?
En virksomhed leaser en bil. Er det muligt at anvende reglen om aktiver med lav værdi, hvis det kan godtgøres, at hver enkelt bestanddel af bilen (motor, hjul, gearkasse osv.) har en nyværdi på under 5.000 USD?

Svar
Nej, det er ikke muligt at undlade at indregne den leasede bil med henvisning til undtagelsesreglen om aktiver med lav værdi. De forskellige bestanddele er stærkt afhængige af hinanden, fordi bilen kun kan fungere, hvis alle bestanddelene er til stede. Virksomheden kan således fx ikke bruge bilen, hvis ikke den har nogen hjul. Der er dermed kun ét leasingaktiv i aftalen, og vurderingen af, om der er tale om et aktiv med lav værdi, skal derfor tages på baggrund af bilen som helhed.

Uanset reglerne om leasingaktiver med lav værdi kan en virksomhed naturligvis anvende det almindelige væsentlighedskriterium ved vurderingen af, hvorvidt leasede aktiver skal indregnes i balancen. En sådan vurdering foretages på samme måde som ved vurderingen af, om virksomhedens køb af småaktiver skal aktiveres i balancen eller omkostningsføres. Ovennævnte særlige undtagelse for aktiver med lav værdi har derfor været, at denne model kan benyttes, uanset at omfanget af sådanne aktiver tilsammen overstiger virksomhedens væsentlighedsniveau.

Valget om at undlade indregning af leasingaktiver med lav værdi foretages for hver enkelt leasingaftale.

Leasingforpligtelsen – indregning og måling

Ved første indregning måles leasingforpligtelsen til nutidsværdien af alle fremtidige leasingbetalinger, som ikke er betalt på ikrafttrædelsesdatoen. Disse betalinger omfatter følgende:

- Faste leasingydelser – fratrukket evt. fremtidige rabatter o.l., som leasinggiver har stillet for at øge incitamentet til, at leasingtager indgår aftalen
- Variable leasingydelser, som afhænger af et indeks eller en rente
- Forventede betalinger som følge af en restværdigaranti
- Udnyttelseskursen på en købsoption, hvis leasingtager er rimelig sikker på at udnytte sådan en option
- ”Strafbetalinger” for at opsige leasingaftalen, hvis den fastlagte leasingperiode reflekterer, at leasingtager er rimelig sikker på at udnytte en option om at opsige leasingaftalen før oprindeligt udløb.

Ved den efterfølgende måling skal leasingforpligtelsen løbende øges for at reflektere de påløbne renter, mens den skal reduceres i takt med, at leasingbetalingerne finder sted. Den skal dermed opgøres til nutidsværdien af alle fremtidige leasingbetalinger pr. opgørelsestidspunktet, dvs. amortiseret kostpris. Som det også fremgår af de følgende afsnit, vil de betalingsstrømme, der skal tilbagediskonteres, dog i visse situationer skulle ændres i forhold til den oprindelige opgørelse på tidspunktet for første indregning.

Det betyder derfor, at forpligtelsen i løbet af leasingperioden under visse forhold skal op- eller nedreguleres, så den afviger fra den oprindeligt forventede amortisering og i stedet afspejler nutidsværdien af de ændrede ydelser.

De to øverste – og ofte væsentligste – bestanddele i leasingforpligtelsen, jf. oplistningen ovenfor, gennemgås særskilt i de følgende afsnit. I afsnittet *Diskonteringsrenten* gennemgås, hvilken rente der skal anvendes ved tilbagediskonteringen.

Faste leasingydelser

Faste leasingydelser er de betalinger, som leasingtager pr. ikrafttrædelsesdatoen er forpligtet til at betale i leasingperioden. Det betyder, at såfremt der allerede på ikrafttrædelsesdatoen er aftalt en hel eller delvis lejefri periode, skal der tages højde herfor ved opgørelsen af leasingforpligtelsen. En aftale kan også være struktureret sådan, at leasingydelsen forøges fast med fx minimum 10 % hvert år – dvs. en såkaldt ”trappeleje”. Dette forhold skal også indgå i opgørelsen af leasingforpligtelsen, da der er tale om betalinger, som leasingtager er forpligtet til at skulle betale.

Betalinger for fx forsikring, ejendomsskatter, afgifter o.l. er som udgangspunkt en del af leasingydelsen, da de hverken dækker over særskilte leasingaktiver eller overfører særskilte goder eller serviceydelser til leasingtager (”ikke-lease komponenter”). De skal derfor indgå som en del af de betalinger, der tilbagediskonteres og indregnes i balancen som en del af leasingforpligtelsen, såfremt betalingerne er faste.

Såfremt betalingerne for forsikring, ejendomsskatter mv. varierer, indgår de kun som en del af leasingforpligtelsen, hvis:

- Variabiliteten skyldes afhængighed af en rente eller et indeks (jf. nærmere herom i nedenstående afsnit), eller
- Variabiliteten kun gør sig gældende i teorien, men er uden reel økonomisk substans, og betalingerne derfor i praksis vil være faste (”in-substance fixed lease payments”).

Ejendomsskatter og forsikringer indgår ofte i et fordelingsregnskab, hvor lejerne betaler en andel af fællesudgifterne, og vil oftest alene være kendt for indeværende år. Derfor vil sådanne udgifter i praksis sjældent indgå i leasingforpligtelsen.

Variable betalinger

Variable leasingydelser er ydelser, der ikke er kendt på forhånd, men som skal betales under visse betingelser. Der kan nævnes følgende eksempler på variable leasingydelser:

1. Ydelser, der afhænger af, om aktivet bliver brugt – fx kilometerbetaling for biler
2. Ydelser, der afhænger af udviklingen i et indeks eller en rente – fx udviklingen i CIBOR eller forbrugerprisindekset
3. Omsætningsbestemt husleje
4. Ydelser, der afhænger af, om en bestemt begivenhed i fremtiden indtræffer.

Af de nævnte eksempler er det kun pkt. 2, der indgår som en del af alle fremtidige leasingbetalinger, når leasingforpligtelsen skal opgøres. Alle andre variable leasingbetalinger skal i stedet løbende omkostningsføres særskilt (dvs. ikke som en del af de renteomkostninger og afskrivninger, der indregnes i resultatopgørelsen som følge af afskrivningen og forrentningen af hhv. leasingaktivet og -forpligtelsen), men derimod præsenteret som almindelige fx administrationsomkostninger eller andre eksterne omkostninger.

Eksempel: Overkørte kilometer

En virksomhed indgår en treårig leasingaftale om at lease en bil for 10.000 DKK om måneden. Hvis bilen kører over 100.000 km i løbet af leasingperioden, skal virksomheden betale 0,50 DKK pr. overkørte kilometer til leasinggiver. Den medarbejder, som skal benytte bilen, har gennem de sidste 20 år kørt stabilt omkring 200.000 km i løbet af en treårig periode. Virksomheden er ikke i tvivl om, at niveauet også vil ligge sådan over de næste tre år.

Hvad skal indgå i leasingbetalingerne ved opgørelsen af leasingforpligtelsen?

Svar

*Betaling for overkørte kilometer er en variabel leasingydelse, som ikke afhænger af et indeks eller en rente. Som følge heraf skal den stærkt forventede ekstrabetaling på 50.000 DKK ((200.000-100.000) km * 0,50) ikke indgå i opgørelsen af leasingforpligtelsen. Det er således alene den faste betaling på 10 TDKK om måneden, der skal indgå.*

Eksempel: Underkørte kilometer

En virksomhed indgår en treårig leasingaftale om at lease en bil for 10.000 DKK om måneden. Hvis bilen kører under 100.000 km i løbet af leasingperioden, får virksomheden refunderet 0,05 DKK pr. underkørte kilometer. Virksomheden har en forventning om, at bilen ikke kommer til at køre mere end maks. 10.000 km i løbet af de næste tre år.

Hvad skal indgå i leasingbetalingerne ved opgørelsen af leasingforpligtelsen?

Svar

Refusion for underkørte kilometer medfører, at den månedlige betaling på 10 TDKK indeholder et variabelt element. Ses der bort fra tidsværdien af penge, kunne leasinggiver således have fået helt det samme ud af kontrakten ved at sænke den månedlige betaling og så i stedet kræve betaling for hver kørte km.

Da der ikke er tale om variabilitet som følge af et indeks eller en rente, skal de variable betalinger ikke indgå, når leasingtager skal opgøre sin leasingforpligtelse. Virksomheden skal antage, at den får den maksimale refusion for underkørte kilometer – dvs. den skal antage, at bilen står helt stille. Ved at fratrække den maksimale refusion fra leasingbetalingerne er der således alene de faste, uundgåelige betalinger tilbage.

*I nærværende eksempel udgør den maksimale refusion 5.000 DKK (100.000 km * 0,05). Det synes korrekt at fordele denne "rabat" ud over hele perioden, så de månedlige betalinger, der skal tilbagediskonteres, udgør 9.861 DKK ((10.000 DKK * 36 mdr. – 5.000 DKK)/36 mdr.).*

Variable betalinger, der afhænger af et indeks eller en rente, skal som nævnt inkluderes ved opgørelsen af leasingforpligtelsen. Som det også fremgår af nedenstående eksempel, skal der dog aldrig skønnes over en forventet udvikling i renten/indekset. På tidspunktet for indregning skal det antages, at de faste leasingbetalinger fortsætter hele leasingperioden. Ændringer i renten/indekset vil først få en effekt på genmålingen af forpligtelsen på det tidspunkt, hvor det medfører, at leasingbetalingerne øges. Hvis de ændrede, fremadrettede pengestrømme medfører en højere nutidsværdi end inden ændringen, skal leasinggælden og -aktivet forøges, mens gælden og aktivet omvendt skal nedreguleres, såfremt nutidsværdien bliver lavere end inden ændringen.

Eksempel: Variable leasingbetalinger, der afhænger af et indeks

En virksomhed indgår en tiårig leasingkontrakt med årlige betalinger á 50 TDKK, som forfalder primo hvert år. Hvert andet år bliver huslejen reguleret den 1. januar med den ændring, der har været i nettoprisindekset i løbet af de foregående 24 måneder. På ikrafttrædelsesdatoen var nettoprisindekset 125. Det forventes, at indekset vil være 130 ved begyndelsen af det tredje år (dvs. på det tidspunkt, hvor første indeksregulering finder sted).

Hvordan skal forpligtelsen indregnes?

Svar

På indregningstidspunktet skal forpligtelsen indregnes på baggrund af de faste leasingbetalinger alene – dvs. ud fra en antagelse om, at leasingbetalingerne udgør 50 TDKK over de næste ti år.

Ved begyndelsen af det tredje år viser det sig, at nettoprisindekset udgør 135. Selvom indekset har ændret sig i perioden indtil da, har virksomheden ikke skullet genmåle leasingforpligtelsen før den 1. januar i det tredje år. Dette skyldes, at ændringerne i indekset i den mellemliggende periode ikke har resulteret i ændring af betalingerne.

Ved begyndelsen af det tredje år skal leasingforpligtelsen dog genmåles, fordi de kontraktuelle pengestrømme har ændret sig.

*Genmålingen sker ved at beregne leasingforpligtelsen primo år 3 under antagelse om, at alle fremtidige betalinger nu vil udgøre 54 TDKK om året (50.000 * 135 / 125). Den 1. januar i det tredje år skal leasingtager således opregulere aktivet og forpligtelsen med et beløb, der svarer til forskellen mellem nutidsværdien af fremtidige pengestrømme primo det tredje år før ændringen i nettoprisindekset og så den nye nutidsværdi af de fremtidige pengestrømme primo det tredje år efter ændringen i nettoprisindekset.*

Diskonteringsrenten

For at opgøre leasingforpligtelsen skal alle fremtidige leasingbetalinger – jf. afsnittet *Leasingforpligtelsen – indregning og måling* – tilbagediskonteres. Betalingerne skal tilbagediskonteres ved brug af leasingaftalens interne rente, såfremt denne umiddelbart kan fastlægges. Leasingaftalens interne rente er defineret som den rente, der medfører, at nutidsværdien af leasingbetalingerne og en eventuel ugaranteret restværdi er lig summen af dagsværdien af det underliggende leasingaktiv med tillæg af leasinggivers direkte omkostninger relateret til indgåelsen af leasingaftalen. Med andre ord udtrykker den interne rente det afkast, som leasinggiver som minimum kan påregne at få på leasingaftalen under de givne forudsætninger. Den interne rente er sjældent oplyst i leasingaftalen, men det er inden for standardens rammer, at den fastlægges på baggrund af estimerede værdier for de fire forskellige komponenter, der indgår i definitionen, såfremt disse fire elementer umiddelbart kan fastlægges.

Hvis den interne rente ikke umiddelbart kan fastlægges (hvilket ofte er situationen), skal leasingtager i stedet anvende virksomhedens marginale lånerente. Denne er defineret som den rente, leasingtager ville skulle betale for i en *tilsvarende periode* og med *tilsvarende sikkerhed* at låne de midler, der er nødvendige for at kunne anskaffe et aktiv med *tilsvarende værdi* som leasingaktivet i et tilsvarende økonomisk miljø.

Med afsæt i definitionen skal det fremhæves, at leasingtager således skal være opmærksom på følgende aspekter ved fastlæggelsen af den marginale lånerente:

- *Renten er specifik* for den enkelte leasingtager. Selvom et aktiv er leaset af to leasingtagere under helt identiske forhold og betingelser, vil den marginale lånerente således ikke nødvendigvis være den samme, da den altid skal tage højde for de betingelser og forhold, som den enkelte leasingtager ville kunne låne under – fx leasingtagers kreditværdighed.
- Den marginale lånerente er en *lånerente*. Renten skal således ikke reflektere nogen form for egenfinansiering, hvorfor man eksempelvis ikke må benytte en virksomheds WACC ved opgørelsen af den marginale lånerente.
- Der skal være *sammenhæng mellem* løbetiden på den marginale lånerente og leasingperioden. Hvis fx leasingperioden udgør ti år, skal den marginale lånerente også afspejle den rente, der ville kræves for at låne de nødvendige midler for en tiårig periode. I den forbindelse skal det bemærkes, at leasinggælden typisk afdrages som en annuitet, hvorfor det i det nævnte tilfælde ikke ville være passende at anvende en statsobligation eller lignende referencerente med en tiårig løbetid, da disse som regel er stående lån og derfor har en anden varighed.
- Den marginale lånerente skal *reflektere den sikkerhed*, der er i leasingaktivet. I lyset heraf vil en lånerente fra et lån uden sikkerhed eller fra en generel kassekredit ikke være egnet til at benytte som marginal lånerente.
- Den marginale lånerente skal *reflektere den rente,* som leasingtager ville skulle betale for at låne penge svarende til værdien af leasingaktivet. Det kan fx betyde, at renten er højere på en leasingaftale med en lille værdi end på en leasingaftale med en høj værdi.
- Endelig skal den marginale lånerente *afspejle det økonomiske miljø*, som leasingaftalen er indgået i. Hvis en virksomhed eksempelvis har DKK som funktionel valuta og som regel låner penge i DKK, men indgår en leasingaftale i USD, skal den marginale lånerente reflektere de omkostninger, der ville påløbe virksomheden ved at låne i USD og ikke i DKK.

I praksis ses ofte, at den marginale lånerente er opgjort på baggrund af tre komponenter som illustreret nedenfor – dvs. med en basisrente, en justering iht. virksomhedens specifikke forhold og så en justering iht. den pågældende kontrakt. I de fleste tilfælde synes metoden tilstrækkelig, men det bør altid overvejes, om alle komponenterne fra definitionen af den marginale lånerente er indarbejdet, såfremt det kan være væsentligt for regnskabet.

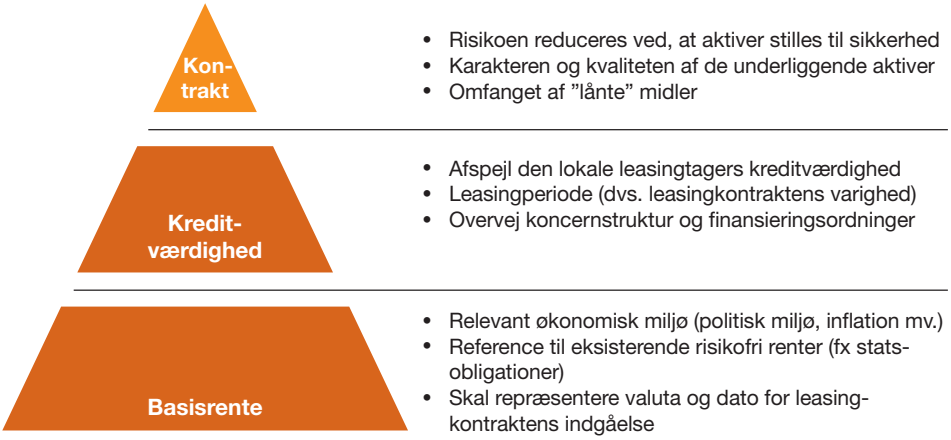

Definitionen på den marginale lånerente stiller ikke eksplicit krav om, at der skal tages udgangspunkt i et lån med en tilsvarende løbetid og betalingsprofil. Det ville dog være i overensstemmelse med definitionen, hvis leasingtager ved fastlæggelse af den marginale lånerente tager udgangspunkt i et lån med tilsvarende løbetid og betalingsprofil og derefter justerer, så det svarer til den marginale lånerente.

Den marginale lånerente skal fastlægges på tidspunktet for indregning af kontrakten. Det skal desuden bemærkes, at udgangspunktet er, at diskonteringsrenten ikke skal ændres i løbet af leasingperioden. Det er således kun under visse forhold, at den skal ændres efter tidspunktet for første indregning, jf. også nærmere herom i afsnittet *Leasingforpligtelsen – Efterfølgende genmåling* nedenfor.

Leasingperioden – Fastlæggelse på tidspunktet for første indregning

Leasingperioden har dels betydning for, om en leasingaftale er kortfristet, men har først og fremmest betydning for størrelsen af leasingforpligtelsen og det brugsretsaktiv, der skal indregnes i balancen. Leasingperioden bør derfor fastlægges med omhu, da den kan have stor betydning for de værdier, der indregnes i balancen.

Leasingperioden begynder ved ikrafttrædelsesdatoen og dækker hele den uopsigelige periode. Den uopsigelige periode er den periode, hvor kontrakten kan retligt håndhæves – dvs. indtil det tidspunkt, hvor både leasingtager og leasinggiver har ret til at opsige kontrakten uden tilladelse fra modparten og uden nogen væsentlige omkostninger eller økonomiske ufordelagtigheder.

Det betyder for det første, at en fastlagt periode, hvor hverken leasinggiver eller leasingtager har mulighed for at opsige aftalen, altid vil indgå som en del af den samlede leasingperiode. Endvidere kan der med afsæt i definitionen af leasingperioden udledes følgende:

- Hvis leasinggiver alene har en forlængelsesoption, skal denne forlængelsesperiode inkluderes i fastsættelsen af leasingperioden – for i forlængelsesperioden kan leasingtager ikke hindre leasinggiver i at forlænge aftalen. Det betyder, at leasingperioden omfatter hele forlængelsesperioden.
- Hvis leasinggiver alene har en opsigelsesoption, der gør, at aftalen kan forkortes, skal leasingperioden ikke reduceres med den periode, som leasinggiver evt. vælger at forkorte aftalen med – for det er ikke begge parter, som har ret til at opsige kontrakten uden tilladelse fra modparten. Det betyder, at leasingperioden fastlægges uden hensyntagen til opsigelsesoptionen.
- Hvis både leasinggiver og leasingtager har en opsigelsesoption – fx så de kan forkorte lejemålet fra ti til syv år – skal leasingperioden derimod fastlægges til kun at vare syv år. Dette skyldes, at kontrakten ikke længere kan retligt håndhæves fra det syvende år, fordi begge parter fra dette tidspunkt har ret til at opsige kontrakten uden tilladelse fra modparten. Det er samtidig en betingelse, at begge parter kan opsige aftalen uden væsentlige omkostninger eller en økonomisk ufordelagtighed.

Når det i stedet er leasingtager, som besidder en option til at opsige eller forlænge lejemålet, skal der tages højde for sandsynligheden for udnyttelsen af optionen. Hvis leasingtager eksempelvis har mulighed for at forlænge en aftale fra fem til otte år, ville det egentlig betyde, at kontrakten retligt kan håndhæves i otte år, og at dette så skal være leasingperioden, jf. ovenfor. Det gælder dog kun, såfremt leasingtager er ”rimelig sikker” *(reasonably certain)* på at udnytte optionen.

Hvis leasingtager ikke er det, skal leasingperioden i det nævnte eksempel kun fastsættes til fem år.

Når det er leasingtager, som har en option til at opsige eller forlænge lejemålet, skal leasingperioden derfor fastlægges baseret på følgende:

- Hvis leasingtager har en forlængelsesoption og vurderes at være "rimelig sikker" på at udnytte den, skal denne forlængelsesperiode inkluderes i fastsættelsen af leasingperioden. Hvis ikke leasingtager vurderes at være "rimelig sikker" på at udnytte optionen, skal forlængelsesperioden ikke indgå i leasingperioden.
- Hvis leasingtager har en opsigelsesoption, der gør, at aftalen kan forkortes, skal leasingperioden ikke reduceres med den periode, som leasingtager kan forkorte aftalen med, hvis det vurderes, at leasingtager er "rimelig sikker" på at undlade at udnytte optionen.

En leasingaftale er ikke længere uopsigelig, når leasingtager eller leasinggiver kan opsige aftalen uden samtykke fra den anden part med kun en ubetydelig bod. Hverken uopsigelighed eller bod er defineret i IFRS 16. IFRIC er blevet spurgt om begrebet bod ved opsigelse af en leasingaftale, som anvendes i forbindelse med fastlæggelse af uopsigelighedsperioden, skal forstås bredere end blot den økonomiske bod i kontrakten. Af IFRS 16.B34 fremgår, at *"A lease is no longer enforceable when the lessee and the lessor each has the right to terminate the lease without permission from the other party with no more than an insignificant penalty".* Hverken "enforceable" eller "penalty" defineres nærmere i standarden. I den forbindelse har IFRIC udtalt, at en "penalty" (bod) skal forstås bredere end blot de beløb, man som leasingtager eller leasinggiver skal betale for at komme ud af en leasingaftale. Dvs. at man ved vurdering af, hvorvidt den økonomiske bod ved at opsige en leasingaftale er uvæsentlig, udover selve beløbet for opsigelse jf. leasingaftalen også skal vurdere indirekte økonomiske konsekvenser ved eller incitamenter til at opsige leasingaftalen som fx retableringsomkostninger, tab af indtjening osv.

Vurderingen af, om det er rimelig sikkert, at leasingtager vil udnytte en forlængelsesoption eller undlade at udnytte en opsigelsesoption, skal foretages på ikrafttrædelsesdatoen. Denne vurdering skal foretages med afsæt i alle relevante faktorer og forhold, som må forventes at påvirke leasingtagers økonomiske incitament til at udnytte optionen eller ikke at udnytte den. Følgende forhold vil i den forbindelse være relevante at inddrage i vurderingen:

- Hvordan er optionen prisfastsat – er det en fordelagtig pris, der skal betales i forlængelsesperioden?
- Hvad er prisen for at udnytte en option til at opsige aftalen før tid?
- Hvad er omkostningerne ved at opsige før tid og aflevere aktivet i den nuværende stand?
- Er der foretaget væsentlige ændringer på aktivet for leasingtagers regning, som leasinggiver ikke skal betale, eller skal der retableres indretning af lejede lokaler, der er meget dyre at retablere?
- Hvor væsentligt er aktivet for leasingtagers virksomhed, fx en meget væsentlig produktionsejendom?
- Leasingtagers historik i forhold til leasingperioder på lignende aktiver?
- Hvor kort er den uopsigelige leasingperiode i forhold til etableringsomkostningerne eller genanskaffelsesomkostningerne?

Det skal understreges, at ovennævnte blot er eksempler, og at vurderingen af leasingperioden er en helhedsvurdering. Det forhold, at det (altid) koster penge at flytte fra ét lejemål til et andet, vil således ikke i sig selv kunne bruges som argument for, at leasingperioden skal udstrækkes i det uendelige.

Det skal endvidere bemærkes, at der skal være tale om optioner, der kan håndhæves. Det skal således som udgangspunkt være nedfældet i kontrakten, at leasingtager har fx en forlængelsesoption, før forlængelsesmuligheden kan inddrages ved fastsættelsen af leasingperioden. Kun i særlige tilfælde, hvor det på anden vis kan godtgøres, at parterne har en juridisk gyldig ret til forlængelse eller opsigelse på trods af manglende nedfældning i kontrakten, kan det betragtes som optioner, der skal inkluderes ved fastsættelsen af leasingperioden. Det kan fx være tilfældet, hvis en sådan option er lovbestemt.

Selvom perioderne omfattet af optionerne ikke medtages i leasingperioden, skal der oplyses herom, hvis de er væsentlige.

Eksempel: Hvad er leasingperioden?

Virksomhed A indgår en leasingkontrakt med Virksomhed B (leasinggiver) om at leje et butiksareal. Kontrakten løber i ti år, men Virksomhed B har til hver en tid mulighed for at opsige kontrakten med kun én måneds varsel.

Virksomhed A har ingen optioner om hverken forlængelse eller opsigelse før tid.

Hvad er leasingperioden?

Svar

Når det kun er leasinggiver, som har retten til at opsige lejekontrakten, inkluderer den uopsigelige leasingperiode også den periode, hvor leasinggiver har mulighed for at opsige lejemålet. Leasingperioden er derfor ti år.

Eksempel: Hvor lang er leasingperioden?

Virksomhed A indgår en leasingaftale om et butiksmål. Aftalen fortsætter som udgangspunkt i al evighed, men både leasinggiver og leasingtager har en opsigelsesoption. Optionerne kan udnyttes når som helst, og der vil ikke være nogen videre omkostninger/strafbetalinger forbundet med at gøre det. For begge optioner er der et opsigelsesvarsel:

- *Hvis leasingtager udnytter optionen, vil aftalen ophøre 6 måneder efter udnyttelsen*
- *Hvis leasinggiver udnytter optionen, vil aftalen ophøre 18 måneder efter udnyttelsen.*

Leasingtager er rimelig sikker på at blive i lejemålet i 60 måneder, forudsat at leasinggiver ikke udnytter sin opsigelsesoption inden.

Hvad er leasingperioden pr. ikrafttrædelsesdatoen?

Svar

I dette tilfælde er leasingperioden 18 måneder. Det skyldes, at kontrakten efter dette tidspunkt (regnet fra ikrafttrædelsesdatoen) ikke længere kan retligt håndhæves, fordi både leasingtager og leasinggiver har ret til at opsige kontrakten uden tilladelse fra modparten og uden nogen videre omkostninger forbundet med at gøre det. Herudover er det rimelig sikkert, at leasingtager ikke forventer at udnytte sin opsigelsesoption, inden de 18 måneder er gået. Hvis leasingtager derimod var rimelig sikker på at udnytte sin option efter 4 måneder, så leasingaftalen i alt ville vare i 10 måneder, ville leasingperioden skulle fastsættes til 10 måneder.

Leasingforpligtelsen – Efterfølgende genmåling

I visse tilfælde ændres de fremtidige pengestrømme ift. den oprindeligt fastlagte betalingsprofil og leasingforpligtelsen følgeligt genmåles. Når det sker, skal der foretages en tilsvarende regulering i kostprisen på aktivet. Det, som leasingforpligtelsen ændres med som følge af genmålingen, skal leasingaktivets kostpris også ændres med.

Leasingforpligtelsen skal genmåles, hvis en af de fire nedenstående forhold indtræder:

1. Leasingperioden ændres, jf. nærmere herom nedenfor.
2. Der sker en ændring i vurderingen af, hvorvidt en købsoption udnyttes, jf. dog mere nedenfor om betingelser, der også skal opfyldes. Ændres forventningen fra udnyttelse til ikke-udnyttelse, skal udnyttelsesprisen nu ikke længere indgå i opgørelsen af de fremtidige pengestrømme (jf. afsnittet *Leasingforpligtelsen – indregning og måling*) – og omvendt skal udnyttelsesprisen tilføjes til opgørelsen af de fremtidige pengestrømme, hvis forventningen ændres fra ikke-udnyttelse til udnyttelse.
3. Der sker en ændring i størrelsen af en forventet betaling tilknyttet en restværdigaranti.
4. Leasingbetalingerne ændrer sig som følge af en ændring i en rente eller et indeks (se eksemplet *Variable leasingbetalinger, der afhænger af et indeks*).

Fælles for alle disse fire er, at de fastlægger de situationer, hvor leasingforpligtelsen skal ændres som følge af, at der sker ændringer i forhold, hvor der allerede på tidspunktet for første indregning var knyttet en vis form for usikkerhed. Det skal derfor nævnes, at leasingforpligtelsen også skal reguleres, hvis aftalegrundlaget ændres. Dette vil fx være tilfældet, hvor leasingtager og leasinggiver bliver enige om at ændre aftalen og reducere den faste leasingydelse – fx fordi antallet af kvadratmeter i den leasede kontorbygning reduceres.

Ved de to øverste punkter i oplistningen ovenfor skal de revurderede fremtidige betalingsstrømme tilbagediskonteres med en opdateret diskonteringsrente pr. datoen for genmålingen. Ved de to nederste punkter skal de revurderede fremtidige betalingsstrømme tilbagediskonteres med den oprindeligt fastsatte diskonteringssats, medmindre ændringen i de variable betalinger (pkt. 4) skyldes en ændring i en variabel rente. Hvis dette er tilfældet, skal der også her anvendes en opdateret diskonteringsrente pr. datoen for genmålingen. Dette betyder i praksis, at leasingforpligtelsen ikke ændres, da ændringen i betalingen er lig ændringen i renten.

Ved ændring af leasingperioden (pkt. 1 ovenfor) skal der skelnes mellem to situationer:

1. Der sker en ændring i vurderingen af, hvorvidt leasingtagers optioner vil blive udnyttet/ikke-udnyttet i fremtiden.
2. Der indtræffer en begivenhed vedrørende leasingtagers udnyttelse/ikke-udnyttelse af en option, som endeligt fastslår, at leasingperioden bliver anderledes end tidligere vurderet.

I relation til pkt. 1 gælder, at leasingperioden kun skal revurderes, når der indtræffer en væsentlig begivenhed, som er under leasingtagers kontrol, og som ændrer den oprindelige vurdering af, om leasingtager udnytter en option eller ej. Hvis det fx på tidspunktet for første indregning er lagt til grund, at leasingtager ikke udnytter en option om at forlænge, men der efter lidt tid indtræffer en begivenhed under leasingtagers kontrol, som gør, at leasingtager bliver ”rimelig sikker” på at udnytte optionen, skal leasingperioden således ændres, og leasingforpligtelsen genmåles. Tilsvarende gør sig gældende i den modsatte situation, hvor leasingtager oprindeligt var ”rimelig sikker” på at udnytte optionen, men efterfølgende er blevet rimelig sikker på ikke at gøre det.

Leasingtagers forbedringer eller specialtilpasninger til aktivet siden ikrafttrædelsesdatoen vil være eksempler på forhold, der er under leasingtagers kontrol, og som kan bevirke, at den forventede leasingperiode skal revurderes, fordi en eventuel forlængelse som følge af justeringerne nu anses rimelig sikker, mens det tidligere ikke var tilfældet. Det kan fx omfatte beslutning om en indretning af lejede lokaler med en minimumsrestløbetid, der er væsentligt lavere end den økonomiske levetid for indretningen. Ligeledes kan den situation, hvor leasingtager ændrer strategi og af den grund ændrer sine udsigter for, hvor længe et givent lejemål skal beholdes, under visse omstændigheder være et forhold, der kræver revurdering af leasingperioden, såfremt det tidligere ikke forventedes, at forlængelsesoptionen ville blive udnyttet.

I relation til pkt. 2 gælder, at leasingperioden skal ændres – og leasingforpligtelsen dermed genmåles – når følgende forhold opstår:

- Leasingtager faktisk vælger at udnytte en option, som ikke tidligere var inkluderet i fastsættelsen af leasingperioden,
- Leasingtager faktisk vælger ikke at udnytte en option, som ellers tidligere var inkluderet i fastsættelsen af leasingperioden,
- Der indtræffer en begivenhed, som kontraktuelt forpligter leasingtager til at udnytte en option, som ikke tidligere var inkluderet i fastsættelsen af leasingperioden, eller
- Der indtræffer en begivenhed, som kontraktuelt afskærer leasingtager fra at udnytte en option, som tidligere var inkluderet i fastsættelsen af leasingperioden.

De nedenstående eksempler illustrerer, hvornår leasingperioden skal ændres.

Eksempel: Hvornår skal leasingperioden ændres?

*En virksomhed er leasingtager i en kontrakt, der løber i tre år. Efter de tre år er gået, har virksomheden mulighed for at forlænge lejemålet i yderligere 5 * 1 år. På ikrafttrædelsestidspunktet er virksomheden rimelig sikker på at ville forlænge lejemålet med to år svarende til en leasingperiode på i alt fem år.*

I slutningen af år 2 ændrer virksomheden strategi og er nu i stedet rimelig sikker på, at den kommer til at forlænge lejemålet med fire år frem for to år som ellers oprindeligt tænkt, da lejemålet er en nøglefaktor for, at strategien kan eksekveres.

Det vil således medføre en leasingperiode på i alt syv år.

Hvornår skal virksomheden ændre leasingperioden og genmåle leasingforpligtelsen?

Svar

Når der er gået to år af leasingperioden, ændrer leasingtager sin vurdering af, hvor lang tid lejemålet forventes forlænget. Dette vurderes at skyldes en begivenhed inden for leasingtagers kontrol. Virksomhedens vurdering af, om den vil udnytte de forlængelsesoptioner, som er indeholdt i kontrakten, ændres derfor, og leasingperioden omvurderes derfor til at omfatte syv år. Leasingforpligtelsen genberegnes i overensstemmelse hermed, og leasingaktivet justeres med samme beløb.

Eksempel: Hvornår skal leasingperioden ændres?

En virksomhed er leasingtager i en kontrakt, der løber i fem år. Efter de fem år er gået, har virksomheden mulighed for at forlænge lejemålet med yderligere tre år. På ikrafttrædelsestidspunktet er den dog ikke rimelig sikker på at ville udnytte denne option, hvorfor leasingaftalen indregnes med afsæt i en leasingperiode, der løber i fem år.

Primo år 3 er priserne på tilsvarende lejemål steget væsentligt, og dette niveau ser ud til at fortsætte. Prisen i forlængelsesperioden vil være den samme som hidtil for virksomheden, hvilket gør det meget attraktivt for den også at blive der i forlængelsesperioden.

Skal virksomheden revurdere, hvorvidt den er rimelig sikker på at forlænge lejemålet?

Svar

Prisændringen på tilsvarende lejemål er ikke et forhold, som er inden for virksomhedens (leasingtagers) kontrol. Som følge heraf skal virksomheden ikke revurdere, hvorvidt den er rimelig sikker på at forlænge lejemålet.

Alle fem år af den oprindeligt fastsatte leasingperiode er nu gået. Det er fortsat økonomisk fordelagtigt for virksomheden at forlænge lejemålet, hvorfor forlængelsesoptionen udnyttes. Hvordan skal dette behandles?

Svar

Der er nu tale om en faktisk udnyttelse af en forlængelsesoption, som ikke tidligere var inkluderet ved fastsættelsen af leasingperioden. Som følge heraf skal det på tidspunktet for udnyttelsen af optionen reflekteres i en ny leasingperiode, som afspejler den periode, hvor virksomheden er rimelig sikker på at blive i lejemålet.

Eksempel: Hvornår skal leasingperioden ændres?

En virksomhed er leasingtager i en kontrakt, der løber uopsigeligt i et år. Efter det ene år er gået, har virksomheden en ubetinget ret til at forlænge lejemålet med et år ad gangen over de følgende ti år.

Virksomheden har en stabil forretning, men vil gerne forholdsvis hurtigt kunne tilpasse sig eventuelle markedsændringer. Som følge heraf planlægger den aldrig længere end tre år frem i dens strategi mv. På ikrafttrædelsesdatoen er virksomheden således kun rimelig sikker på at blive i lejemålet i tre år i alt.

Hvilken leasingperiode skal virksomheden lægge til grund ved indregningen af hhv. leasingaktiv og leasingforpligtelse?

Svar

Da virksomheden har en ubetinget ret til at forlænge lejemålet med et år ad gangen hvert år i forlængelsesperioden, skal leasingperioden ikke begrænses af, at forlængelserne kun sker med et år ad gangen. På indregningstidspunktet skal leasingtager således indregne et leasingaktiv og en leasingforpligtelse, der baserer sig på en leasingperiode på tre år.

...

Der er nu gået et år, og hverken markedet eller virksomhedens strategi har ændret sig. Som følge heraf er virksomheden rimelig sikker på at blive i lejemålet i yderligere tre år (dvs. fire år i alt). Skal virksomheden revurdere leasingperioden og genmåle sin leasingforpligtelse og leasingaktiv?

Svar

Nej, der er ikke sket nogen væsentlige begivenheder inden for virksomhedens kontrol i løbet af det forgangne år. Som følge heraf skal leasingperioden ikke revurderes.

10.7.2.4 Salg og tilbageleasing

I praksis sker det, at en virksomhed sælger et aktiv til fx en finansiel investor, hvorefter aktivet leases tilbage. Formålene kan være flere – fx at forbedre likviditeten og/eller at opnå en højere grad af fleksibilitet i fremtiden ved at lease i stedet for at eje. Det er typisk ejendomme, der sælges og tilbageleases, men i praksis forekommer også salg og tilbageleasing af produktionsudstyr.

Ved en sådan transaktion skal virksomheden indledningsvist vurdere, hvorvidt der er tale om et salg, jf. bestemmelserne herom i IFRS 15. Hvis salgstransaktionen ikke kvalificerer til at være et salg, anses sale-leaseback transaktionen i sin helhed som en finansieringstransaktion. Tilstedeværelsen af en tilbagekøbsoption i leasingaftalen medfører, at transaktionen ikke anses som et salg efter IFRS 15. Det gælder også, selvom tilbagekøbsoptionen ikke kan anses som gunstig, fx en option til at købe til markedspris.

Hvis aftalen opfylder kriterierne i IFRS 15, og der dermed er tale om en salgstransaktion, skal sælger/leasingtager indregne et leasingaktiv, der svarer til den andel af den tidligere bogførte værdi af aktivet (da aktivet fortsat var ejet), som sælger/leasingtager har bevaret brugsretten over som følge af leasingaftalen. Hvis aktivet inden salget fx var bogført til 100 TDKK og havde en restlevetid på fire år, vil leasingaktivet groft sagt indregnes til en værdi på 75 TDKK, såfremt leasingaftalen løber i tre år.

Som følge heraf skal der også kun indregnes en gevinst/tab fra den del af kontrollen over bygningen, som reelt sælges.

Nedenstående eksempel illustrerer den regnskabsmæssige behandling af et salg og tilbageleasing.

Eksempel: Hvornår skal leasingperioden ændres?

Virksomhed A indgår en leasingaftale om et butikslejemål. Aftalen fortsætter som udgangspunkt i al evighed, men både leasinggiver og leasingtager har en opsigelsesoption. Optionerne kan udnyttes når som helst, og der vil ikke være nogen videre omkostninger/strafbetalinger forbundet med at gøre det. For begge optioner er der et opsigelsesvarsel:

- *Hvis leasingtager udnytter optionen, vil aftalen ophøre 6 måneder efter udnyttelsen*
- *Hvis leasinggiver udnytter optionen, vil aftalen ophøre 18 måneder efter udnyttelsen.*

Leasingtager er rimelig sikker på at blive i lejemålet i 60 måneder, forudsat at leasinggiver ikke udnytter sin opsigelsesoption inden.

Situationen er helt den samme som angivet i Eksempel: Hvor lang er leasingperioden, *hvor det blev fastlagt, at leasingperioden pr. ikrafttrædelsesdatoen for aftalen skal fastsættes til 18 måneder – men hvornår skal leasingperioden ændres?*

Svar

Leasingperioden skal revurderes, når den uopsigelige periode ændres. I dette tilfælde ændres den uopsigelige periode hver dag, hvor hverken leasinggiver eller leasingtager ikke vælger at udnytte opsigelsesoptionen. Det betyder derfor, at der indtil den 42. måned altid skal være indregnet et leasingaktiv og -forpligtelse hos leasingtager, der afspejler en kommende leasingperiode på 18 måneder.

Fra slutningen af den 42. måned og frem skal det inddrages i fastsættelsen af leasingperioden, at leasingtager forventer at opsige aftalen i den 54. måned, så aftalen i alt løber i 60 måneder (under forudsætning af, at leasingtager fortsat har samme tidshorisont for aftalen som indledningsvist fastsat). Fra slutningen af den 42. måned og frem vil leasingperioden derfor ikke længere være 18 måneder, men derimod kun restperioden indtil den 60. måned. I denne periode skal forpligtelsen derfor ikke genmåles hver dag, som tilfældet var indtil den 42. måned.

Eksempel: Salg og tilbageleasing

En virksomhed ejer en bygning, der er bogført til 1.000 TDKK. Bygningen sælges til 1.800 TDKK og leases samtidig tilbage i 18 år med en årlig leasingydelse på 120 TDKK og en intern rente på 4,5 %. Dette svarer til en nutidsværdi på 1.458 TDKK.

Det antages, at salgsprisen svarer til dagsværdien af bygningen.

Hvorledes skal de to transaktioner behandles?

Løsning

Først opgøres den andel af aktivet, som sælger/leasingtager har bevaret brugsretten over som følge af leasingaftalen. Værdien af brugsretten udtrykkes som ovenfor beskrevet ved nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme. Andelen udregnes derfor som: Brugsret/salgspris = 1.458 / 1.800 = 81 %.

Selvom aktivet sælges, bevarer sælger/leasingtager således kontrollen over 81 % af aktivet som følge af leasingaftalen.

*Der skal derfor indregnes et leasingaktiv, som udgør 81 % af den bogførte værdi inden salget: Leasingaktiv = 81 % * 1.000 TDKK = 810 TDKK.*

Da bygningen sælges for 1.800 TDKK, men kun er bogført til 1.000 TDKK, er der en gevinst på 800 TDKK ved salget. Af denne er det dog kun den del, som reelt sælges, der kan indtægtsføres. Den "solgte" andel udgør 19 % svarende til en realiseret gevinst på 152 TDKK.

Bogføringen for transaktionen bliver derfor følgende (negativt fortegn illustrerer kreditpostering):

Ejet aktiv	-1.000	(afgang som følge af salg)
Bank	1.800	(penge modtaget som følge af salg)
Leasingaktiv	810	(beregnet ovenfor)
Leasingforpligtelse	-1.458	(angivet ovenfor)
Gevinst	-152	(beregnet ovenfor)

Hvis salgsprisen havde afveget fra dagsværdien af bygningen, skulle en overpris anses som finansiering fra leasinggiver til leasingtager, mens en underpris skulle anses som en forudbetaling af leasingbetalingerne.

Såfremt transaktionen ikke opfylder kriterierne for et salg efter IFRS 15, forbliver aktivet i sælgers balance, og den modtagne betaling indregnes som en finansiel forpligtelse (lån). Det er tilfældet, hvis leasingtager har en option eller en pligt til at tilbagekøbe aktivet, uanset om optionen forventes udnyttet.

Salg og tilbageleasing med variable leasingbetalinger

IFRIC er blevet spurgt til opgørelsen af kostprisen på et aktiv, der er solgt og tilbageleaset, hvor der i leasingaftalen indgår variable leasingbetalinger, som ikke efter de normale bestemmelser skal indregnes i leasingforpligtelsen, fx en omsætningsbaseret leasingydelse.

Af IFRS 16.100 fremgår det, at *"if the transfer of an asset by the seller-lessee satisfies the requirements of IFRS 15 to be accounted for as a sale of the asset: (a) the seller-lessee shall measure the right-of-use asset arising from the leaseback at the proportion of the previous carrying amount of the asset that relates to the right of use retained by the seller-lessee. Accordingly, the seller-lessee shall recognize only the amount of any gain or loss that relates to the rights transferred to the buyer-lessor…".* Det er ikke angivet i standarden, hvordan andelen skal opgøres.

IFRIC bemærker, at IFRS 26 ikke foreskriver nogen bestemt metode for opgørelse af den bibeholdte andel af aktivet og anfører, at dette fx kan gøres ved at sammenholde nutidsværdien af de forventede leasingbetalinger inklusive de variable leasingbetalinger, med dagsværdien af aktivet på transaktionsdagen. Det vil ikke være i overensstemmelse med standarden at se bort fra de variable betalinger og dermed nå frem til en forholdsmæssigt lavere værdi af den del af aktivet, som leasingtager (sælger) bibeholder som følge af leaseback aftalen.

10.7.2.5 Præsentation

Leasingaktiver skal enten præsenteres særskilt i balancen eller som en del af de materielle anlægsaktiver i den kategori, de hører til. Hvis de ikke præsenteres særskilt i balancen, skal det oplyses i noterne, hvilken regnskabspost i balancen de indgår i og med hvilket beløb. Leasingaktiver, der er investeringsejendomme – dvs. som leases videre ud på operationelle leasingaftaler – skal præsenteres som sådanne i balancen efter reglerne i IAS 40.

Leasingforpligtelser skal tillige enten præsenteres særskilt i balancen eller sammen med andre finansielle forpligtelser. Hvis de ikke præsenteres særskilt, skal det i noterne oplyses, hvilken regnskabspost i balancen de indgår i og med hvilket beløb.

I totalindkomstopgørelsen skal renteelementet på gælden og afskrivningerne på leasingaktivet præsenteres hver for sig. Renteomkostningerne skal indgå som en del af linjen vedr. finansielle omkostninger.

I pengestrømsopgørelsen skal den del af leasingydelsen, der anses som afdrag på leasinggælden, præsenteres som pengestrømme fra finansieringsaktivitet, mens rentebetalinger enten præsenteres som pengestrømme fra driftsaktivitet eller pengestrømme fra finansieringsaktivitet afhængig af virksomhedens valgte regnskabspraksis for præsentation af finansielle omkostninger i pengestrømsopgørelsen.

Betalinger vedr. leasingaktiver af lav værdi og kortfristede leasingaftaler, som ikke er valgt indregnet i balancen, skal præsenteres som pengestrømme fra driftsaktivitet. Her skal endvidere også indgå de variable betalinger, der ikke har opfyldt kravene for at kunne indregnes som en del af leasingaktivet og -forpligtelsen.

Der er ikke yderligere pengestrømme knyttet til en leasingaftale. Ved indgåelse af leasingaftalen er der således ikke tale om en investerings- og finansieringstransaktion i pengestrømsopgørelsen, eftersom der ikke er pengestrømme knyttet til selve indgåelsen af leasingaftalen. I stedet skal transaktionen oplyses som en non-cash-transaktion, jf. IAS 7.43-44.

10.7.2.6 Oplysninger

Leasingtager skal i en samlet note oplyse om sine leasingkontrakter. Det omfatter følgende:

- Leasingaktiver:
  - Afskrivninger pr. aktivtype
  - Bogført værdi pr. aktivtype
  - Årets tilgange.
- Leasingforpligtelser:
  - Påløbne renteomkostninger
  - Forfaldsanalyse på udiskonteret basis i overensstemmelse med IFRS 9.
- Oplysninger relateret til totalindkomstopgørelsen:
  - Omkostningsførte leasingydelser på kortfristede leasingaftaler, der ikke har været indregnet i balancen
  - Omkostningsførte leasingydelser på leasingaktiver af lav værdi, der ikke har været indregnet i balancen
  - Omkostningsførte variable leasingydelser, der ikke har opfyldt kravene for at kunne indregnes som en del af leasingaktivet og -forpligtelsen
  - Indtægter fra videreleasing (sub-leases)
  - Gevinst og tab fra sale and leaseback-transaktioner.

- Samlede pengestrømme fra leasingaftaler.
- Fremtidige pengestrømme vedr. kortfristede leasingaftaler, hvis porteføljen af kortfristede leasingaftaler, som leasingtager har forpligtet sig til ved udgangen af regnskabsåret, er forskellig fra den portefølje af kortfristede leasingaftaler, som leasingtager har angivet omkostningerne for i det forgangne år, jf. oplysningskravet ovenfor vedr. totalindkomstopgørelsen.

Ovenstående oplysninger skal angives i tabelform, medmindre et andet format er mere passende.

Hvis leasingaktiverne måles til omvurderet værdi, skal oplysningskravene hertil i IAS 16 opfyldes. For leasede investeringsejendomme skal ligeledes gives oplysninger efter IAS 40.

Endvidere skal det angives, hvilken regnskabspost i balancen som leasingaktiverne og -forpligtelserne indgår i, såfremt de ikke er præsenteret særskilt i balancen. Hvis virksomheden anvender reglerne om at undlade indregning af kortfristede leasingaftaler og leasingaktiver af lav værdi, skal dette også oplyses.

Slutteligt skal gives den nødvendige kvalitative og kvantitative information, som regnskabsbruger behøver for at kunne forstå leasingaftalernes påvirkning på virksomhedens finansielle stilling, performance og pengestrømme. Der er i IFRS 16 givet eksempler på, hvilke oplysninger dette kunne være.

10.8 Offentlig støtte

Bestemmelserne om offentlig støtte findes i IAS 20 og SIC 10. Der findes ingen regler i ÅRL om offentlig støtte.

I nedenstående afsnit gennemgås den regnskabsmæssige behandling af offentlig støtte. Da ÅRL er en rammelovgivning, anvendes reglerne i IFRS som fortolkningsgrundlag til ÅRL, hvorfor reglerne under IFRS også er gældende under ÅRL. Der er dog stadig enkelte forskelle. Det vil derfor fremgå særskilt af overskriften på det enkelte afsnit, hvis afsnittet kun gælder under ÅRL eller IFRS. Præsentation og oplysningskrav er beskrevet separat for ÅRL og IFRS.

IAS 20 omhandler den regnskabsmæssige behandling af offentlig støtte. Standarden omfatter ikke følgende områder:

- Særlige problemstillinger vedrørende offentlig støtte i inflationsjusterede regnskaber
- Offentlig støtte, som vedrører størrelsen og periodiseringen af virksomhedens skat (IAS 12)
- Helt eller delvist offentligt ejerskab af en virksomhed
- Offentlig støtte, som behandles i IAS 41 om landbrug.

10.8.1 Definition

Offentlig støtte

Offentlig støtte defineres i IAS 20 som de handlinger, der foretages af de offentlige myndigheder med det formål at yde bestemte økonomiske fordele til en eller flere virksomheder, som opfylder visse kriterier. Offentlig støtte i IAS 20 omfatter ikke fordele, der kun ydes indirekte gennem foranstaltninger, som berører de almindelige erhvervsforhold. Eksempler på sådanne indirekte fordele er opbygning af infrastrukturer i udviklingsområder (fx vandforsyning) og indførelse af handelsbarrierer over for konkurrerende virksomheder.

Offentlige tilskud

Offentlige tilskud defineres i standarden som støtte fra en offentlig myndighed i form af overførsel af ressourcer til en virksomhed til gengæld for, at virksomheden har opfyldt eller i fremtiden vil opfylde visse betingelser i relation til driften, fx afholdelse af omkostninger eller erhvervelse af et bestemt aktiv eller tilskud i forhold til et givent regnskabsresultat.

Begrebet omfatter ikke de former for offentlig støtte, der ikke med rimelighed kan værdiansættes, fx marketingrådgivning samt transaktioner med en offentlig myndighed, der ikke kan adskilles fra virksomhedens normale handelstransaktioner, fx en offentlig indkøbspolitik, der sikrer en del af virksomhedens salg.

Tilskud til aktiver

Tilskud til aktiver er efter standarden offentlige tilskud, som primært er betinget af, at virksomheden køber, opfører eller på anden vis erhverver et eller flere anlægsaktiver. Eventuelle sekundære betingelser kan vedrøre arten og placeringen af disse aktiver eller den periode, hvori de skal erhverves eller besiddes af virksomheden.

Andre tilskud

Andre tilskud er offentlige tilskud, som ikke er tilskud til aktiver.

Tilskud til aktiver eller andre tilskud

I praksis kan det i nogle situationer være vanskeligt at afgøre, hvad et tilskud egentlig vedrører. Hvis tilskuddet fx forudsætter, at virksomheden opfører et aktiv, men samtidig driver virksomheden i en bestemt periode, må det vurderes, om karakteren af tilskuddet er et tilskud til driften (andre tilskud) eller snarere et tilskud til aktiver.

10.8.2 Indregning og måling

Offentlig støtte antager mange former og kan variere både i arten af den støtte, der gives, og i de betingelser, der normalt er knyttet hertil. Formålet med støtten kan være at tilskynde en virksomhed til at slå ind på en kurs, som den normalt ikke ville have valgt uden en sådan støtte.

Der findes mange former for offentlige tilskud, herunder fx tilskud fra EU. Sådanne tilskud skal som hovedregel indregnes samtidig med de omkostninger eller investeringer, som de helt eller delvist skal dække – dvs. de skal indregnes efter periodiseringsprincippet.

Formen, hvorpå tilskuddet modtages fra den offentlige myndighed, påvirker ikke den regnskabsmæssige behandling. Det har derfor ikke nogen betydning, om tilskuddet modtages i form af likvider eller som en reduktion af forpligtelser til en offentlig myndighed.

Seneste eksempel på offentlig støtte er hjælpepakkerne i forbindelse med COVID-19, hvor mange danske virksomheder har fået del i offentlig støtte til fx dækning af løn til hjemsendte medarbejdere, til dækning af faste omkostninger eller til dækning af aflyste større arrangementer samt en række andre offentlige tilskud fra staten. Alle disse tilskud er kendetegnet ved at komme fra det offentlige til virksomheder, og alle ordningerne er derfor omfattet af reglerne om offentlig støtte. Nedenfor er vist et overblik over indregningen af enkelte af de danske hjælpepakker.

Hjælpepakke	Indregningstidspunkt	Præsentation i resultatopgørelsen
Kompensation for tab på større arrangementer	Tidspunktet hvor arrangementet aflyses	Andre driftsindtægter – ingen modregning i omkostninger. Udgør ikke nettoomsætning.
Løn-kompensation	På det tidspunkt, hvor der ikke længere modtages en modydelse fra medarbejderen, dvs. over perioden hvor medarbejderne er hjemsendte	Andre driftsindtægter (ÅRL og IFRS) eller tydelig modregning i personaleomkostninger (IFRS)*
Kompensation til selvstændige	Over den periode, hvor den selvstændige ikke har omsætning	Andre driftsindtægter (ÅRL og IFRS) – ingen modregning i omkostninger. Udgør ikke nettoomsætning.
Kompensation for faste omkostninger	Over den periode, hvor virksomheden afholder de faste omkostninger	Andre driftsindtægter eller tydelig modregning i de faste omkostninger (IFRS)*

*) Under ÅRL tillades efter ERST's opfattelse ikke modregning i de afholdte omkostninger, der skal tilskuddet således indtægtsføres som andre driftsindtægter. Efter IFRS er modregning mulig.

Betingelser for indregning af offentlige tilskud

Efter IAS 20 må offentlige tilskud ikke indregnes, før der er rimelig sikkerhed for, at:

- Virksomheden vil opfylde de betingelser, der er knyttet til tilskuddet og
- Tilskuddet vil blive ydet til virksomheden.

Praksis for indregning af offentlige tilskud

Tilskuddet skal indregnes i resultatopgørelsen over den periode, hvor de omkostninger, som tilskuddet skal kompensere for, indregnes. Indtægten skal fordeles over perioderne på en systematisk måde frem for indregning på tidspunktet for modtagelsen af tilskuddet.

Det betyder fx, at tilskud til faste omkostninger under COVID-19 indregnes over perioden, hvor de faste omkostninger, der kompenseres, afholdes. Til gengæld indregnes tilskud til større arrangementer, som er blevet aflyst på dagen, hvor arrangementet aflyses.

Den regnskabsmæssige indregning af et offentlig tilskud vil derfor ofte afhænge af tilskuddets karakter, og det som tilskuddet er ydet til.

Når et offentligt tilskud er indregnet, skal enhver tilknyttet eventualforpligtelse eller tilknyttet eventualaktiv behandles i overensstemmelse med IAS 37. Se mere herom i afsnit 4.13 *Eventualforpligtelser og eventualaktiver.*

Eksempel: Tilskud til køb af en maskine

Virksomhed A har primo 20x1 modtaget et offentligt tilskud til køb af en maskine, som overholder nogle særlige miljøvenlige forskrifter. Aktivet har haft en kostpris på 1,5 mio. DKK, men som følge af det offentlige tilskud har selskabet alene betalt 900 TDKK for aktivet. Det offentlige tilskud udgør altså 600 TDKK.

Aktivet forventes at holde i fem år med en restværdi på 0 DKK. Aktivet afskrives lineært over perioden. Selskabet har som regnskabspraksis valgt at indregne offentlige tilskud som en forpligtelse – dvs. at der ikke sker modregning i kostprisen for det anskaffede aktiv.

Hvad er indvirkningen på resultatopgørelsen i år 1-5, idet det forudsættes, at aktivet er anskaffet den 1. januar 20x1?

Løsning

Den samlede indvirkning på resultatopgørelsen for år 1-5 er 900 TDKK, dvs. 180 TDKK pr. år i omkostninger (300 i afskrivninger – 120 i tilskud).

Det er ikke tilladt at lade de første år "forbruge" det offentlige tilskud fuldt ud, så der de sidste år indregnes fuld afskrivning uden hensyntagen til det modtagne tilskud.

Indregning af tilskud til afskrivningsberettigede aktiver

Tilskud til afskrivningsberettigede aktiver vil ofte blive indregnet i takt med afskrivningerne på det pågældende aktiv. Dette gøres ved enten at:

- indregne en periodeafgrænsningspost (gæld), som indregnes i resultatopgørelsen i samme takt som afskrivningerne på aktivet, eller
- modregne tilskuddet i aktivets kostpris, så kun den reducerede kostpris afskrives (denne metode kan alene anvendes under IFRS).

Tilskud, der ydes til dækning af investeringer, hvorpå der ikke foretages afskrivninger – fx investeringsejendomme, der måles til dagsværdi via resultatopgørelsen – indregnes i resultatopgørelsen, når betingelserne for opnåelse af tilskuddet er opfyldt.

Eksempel: Klassifikation af modtaget tilskud til køb eller opførelse af et anlægsaktiv

I forbindelse med køb af en maskine til mere miljøvenlig produktion modtager virksomheden et tilskud fra det offentlige.

Hvordan skal dette tilskud klassificeres regnskabsmæssigt?

Løsning

Tilskuddet skal indregnes som en periodeafgræsningspost under gældsforpligtelser. Beløbet indtægtsføres i takt med afskrivningerne på maskinen. Kostpris for maskinen og dermed også afskrivningsgrundlaget er således upåvirket af det modtagne tilskud.

Ifølge IFRS er der som alternativ mulighed for at fratrække tilskuddet i maskinens kostpris (nettometoden), hvilket dermed reducerer afskrivningsgrundlaget.

Dette er ikke tilladt ifølge ÅRL på grund af det generelle modregningsforbud.

Indregning af tilskud til ikke-afskrivningsberettigede aktiver

Modtages tilskud til et aktiv, der ikke afskrives – fx en grund – indregnes tilskuddet over den periode, som den modydelse, der er knyttet til tilskuddet, udføres.

Tilskud til ikke-afskrivningsberettigede aktiver vil ofte blive indregnet i forhold til opfyldelse af de betingelser, som er knyttet til modtagelsen af tilskuddet. Er et tilskud således betinget af, at der opføres en bygning, indtægtsføres tilskuddet over bygningens levetid. Hvis tilskuddet relaterer sig til flere forhold og betingelser, angiver IAS 20, at det kan være nødvendigt at opdele og behandle disse forhold hver for sig. Betingelser skal forstås bredt. Efter SIC 10 skal et tilskud således fordeles over en periode, hvis der stilles krav om drift inden for visse brancher eller regioner. Modtager en virksomhed tilskud med henblik på at fortsætte med at drive en bestemt aktivitet i fem år, skal tilskuddet derfor fordeles systematisk henover perioden.

Indregning af offentlige tilskud til allerede afholdte omkostninger mv.

Er tilskuddet en kompensation for omkostninger eller tab, som virksomheden allerede har indregnet, og medfører tilskuddet ikke fremtidige omkostninger, skal det indregnes i den periode, virksomheden bliver berettiget til tilskuddet.

Tilsvarende gælder, når tilskuddet modtages med henblik på en øjeblikkelig tilførsel af ressourcer til virksomheden.

Indregning af offentlige tilskud i form af lån

Det er uden betydning for den regnskabsmæssige behandling, om et offentligt tilskud modtages kontant eller ved fx gældseftergivelse.

Et lån fra en offentlig myndighed, som under visse betingelser vil blive eftergivet, skal således behandles som et offentligt tilskud, når der er rimelig sikkerhed for, at virksomheden vil opfylde

betingelserne for gældseftergivelsen. IFRIC har drøftet en problemstilling, hvor en virksomhed får et tilskud til udvikling af et produkt, men er forpligtet til at betale en procentdel af omsætningen til tilskudsgiver, hvis produktet kommer på markedet.

Opgiver tilskudsmodtager projektet på et tidspunkt, skal tilskudsmodtager aflevere alle rettigheder knyttet til projektet, herunder patenter, til tilskudsgiver. IFRIC har vurderet, at dette ikke er et tilskud omfattet af IAS 20, men en finansiel forpligtelse omfattet af IFRS 9. Begrundelsen er, at tilskudsgiver i realiteten er en form for passiv medinvestor, som investerer med henblik på at opnå et afkast snarere end som tilskudsgiver.

Standarden præciserer, at effekten af et rentefrit lån eller et lån med en meget gunstig rente skal kvantificeres. Kursværdien af lånet skal opgøres på basis af en relevant effektiv rente. Kursgevinsten skal herefter anses for at være et offentligt tilskud efter IAS 20.

Eksempel: Lån med fordelagtige renter

Virksomhed A, som er en forskningsvirksomhed inden for grøn energi, er berettiget til at få et rentefrit lån som hjælp til at finansiere forskningen. Det er en betingelse, at der pågår forskning i hele lånets løbetid. Lånet ydes af Statens Grønne Bank.

Lånet bevilges efter ansøgning og ydes som et stående lån, dvs. at der modtages fuldt provenu på bevillingstidspunktet, og beløbet skal først tilbagebetales efter ti år.

Selskab A har primo 20x1 fået bevilget et lån på 1 mio. DKK.

Hvorledes skal det rentefri lån behandles regnskabsmæssigt?

Løsning

Efter IFRS 9 (IFRS9.B5.1.1) skal en finansiel forpligtelse, som er rentefri, opgøres til nutidsværdien af de fremtidige betalinger, baseret på markedsrenten for et tilsvarende lån.

Det betyder, at lånet diskonteres med en markedsrente, og kursgevinsten anses som et offentligt tilskud efter IAS 20. Den opgjorte kursgevinst (forskellen mellem det udbetalte provenu og nutidsværdien af de beløb, der skal tilbagebetales) opføres som et offentligt tilskud, der periodiseres henover de ti år.

Klassifikationen i resultatopgørelsen må anses for at være andre driftsindtægter, jf. IAS 20.29.

Såfremt selskabet i stedet modtager lånet som et regulært tilskud, som alene skal tilbagebetales i tilfælde af virksomhedens ophør, er der tale om et tilskud, som fuldt ud skal indtægtsføres henover den periode, hvor selskabet er forpligtet til at forske. Såfremt der ikke er betingelser knyttet hertil, indtægtsføres tilskuddet med det samme.

Et sådant lån opfylder ikke betingelserne for at være en gæld, jf. IAS 32.25b.

Tilbagebetaling af offentlige tilskud

Et offentligt tilskud, der efterfølgende viser sig at skulle tilbagebetales, skal behandles som en ændring af et regnskabsmæssigt skøn efter IAS 8. Se mere herom i afsnit 3.8 *Ændringer i regnskabsmæssige skøn og rettelse af fejl.* Hvis tilbagebetalingen overstiger det endnu ikke indtægtsførte tilskud, indregnes forskellen straks som en omkostning i resultatopgørelsen, og den samlede tilbagebetaling omklassificeres fra periodeafgrænsningspost til gældsforpligtelse.

Tilbagebetaling af et tilskud knyttet til et aktiv skal indregnes ved forøgelse af aktivets regnskabsmæssige værdi eller ved reduktion af en tilhørende periodeafgrænsningspost med det beløb, som skal tilbagebetales. De yderligere afskrivninger – som ville have været indregnet i resultatopgørelsen, hvis der ikke var blevet ydet tilskud – skal straks indregnes i resultatopgørelsen som en omkostning.

Omstændigheder, der medfører tilbagebetaling af et tilskud knyttet til et aktiv, kan kræve en overvejelse om mulig værdiforringelse af aktivets nye regnskabsmæssige værdi.

Støtte modtaget fra andre virksomheder end offentlige myndigheder

Støtte, der fx modtages fra andre – fx fonde – hører ikke under "offentlig støtte", men i praksis behandles sådanne støttebeløb ofte efter samme regler, fordi der ikke gælder særlige regler herfor.

Offentlige tilskuds betydning for en nedskrivningstest

I en nedskrivningstest indgår et ikke indtægtsført tilskud i den bogførte værdi af aktivet eller i den pengestrømsgenererende enhed hvortil, aktivet hører.

Eksempel: Nedskrivning af aktiv, der er erhvervet med offentlig støtte

Virksomhed A har økonomiske problemer, hvorved der opstår indikationer på, at aktiverne skal nedskrives. Nogle af disse er erhvervet ved offentligt tilskud.

Skal værdien til brug for nedskrivningstesten opgøres brutto eller netto?

Løsning

Et aktiv, der er erhvervet med offentligt tilskud, skal i lighed med andre aktiver løbende vurderes for nedskrivninger. IAS 36 og IAS 20 tager ikke direkte stilling til, hvilken værdi aktivet skal indgå til i nedskrivningstesten. Eftersom IAS 20 giver mulighed for enten at præsentere aktivet og tilskuddet som bruttoposter i resultatopgørelsen eller for at indregne aktivet netto, er det spørgsmålet, om den regnskabsmæssige værdi af aktivet i forbindelse med vurdering af nedskrivninger påvirkes af valget af alternativ i IAS 20. Det vurderes mest korrekt at betragte aktivet og tilskuddet som en nettopost ved bedømmelse af nedskrivningsbehovet.

10.8.3 Oplysninger og præsentation

10.8.3.1 Oplysninger og præsentation – gælder kun under ÅRL

Præsentation

Offentlig støtte til køb af anlægsaktiver skal efter ÅRL behandles som en periodeafgrænsningspost under gældsforpligtelser (bruttometoden). I modsætning til IAS 20 giver ÅRL ikke mulighed for at præsentere et aktiv og et tilskud, modtaget til erhvervelse heraf, modregnet i balancen (nettometoden). Det følger af lovens generelle modregningsforbud i § 13.

ÅRL's generelle modregningsforbud betyder også, at tilskud til dækning af omkostninger skal vises som en særskilt indtægt i resultatopgørelsen. ERST har senest i foråret 2021 fastslået, at der heller ikke i resultatopgørelsen må ske modregning af offentlige tilskud i de afholdte omkostninger. Vejledningen vedrører offentlige tilskud til COVID-19 hjælpepakker, men må antages også at gælde andre offentlige tilskud. Den hidtidige praksis med modregning af andre offentlige tilskud i resultatopgørelsen kan derfor næppe opretholdes, da ERST vurderer, at modregningsforbuddet i ÅRL § 13 står foran særreglerne i IAS 20 ved fortolkningen af ÅRL.

Oplysninger

ÅRL kræver ingen specifikke oplysninger om offentlige tilskud. Det vil til gengæld være nødvendigt at overveje, hvorvidt tilskuddet er omfattet af definitionen på særlige poster, hvilket der er specifikke oplysningskrav til. Det må bl.a. antages, at offentlige tilskud til COVID-19 er at anse som særlige poster. Se mere herom i afsnit 5.1 *Generelle bestemmelser om resultatopgørelsen.*

10.8.3.2 Oplysninger og præsentation – gælder kun under IFRS

Præsentation

Offentlige tilskud, der ydes til brug for køb af aktiver, herunder ikke-monetære tilskud, som måles til dagsværdi, skal præsenteres i balancen – enten som en periodeafgrænsningspost (bruttometoden) eller ved at fratrække tilskuddet i aktivets regnskabsmæssige værdi (nettometoden).

Offentlige tilskud, der er tilknyttet indtægter, kan efter IAS 20 præsenteres i resultatopgørelsen på tre måder:

1. Tilskuddet præsenteres i resultatopgørelsen som en selvstændig post
2. Tilskuddet præsenteres under en eksisterende post som fx "Andre driftsindtægter"
3. Tilskuddet modregnes i de relaterede omkostninger.

Oplysninger

Efter IAS 20 skal der gives følgende oplysninger om offentlig støtte:

- Den regnskabspraksis, der anvendes ved behandling af offentlige tilskud. Oplysningerne skal blandt andet beskrive, hvordan offentlige tilskud præsenteres i årsrapporten.
- Arten og omfanget af de offentlige tilskud, der er indregnet i årsrapporten samt angivelse af andre former for offentlig støtte, som virksomheden har draget fordel af.
- Uopfyldte forpligtelser og andre eventualforpligtelser, der knytter sig til den indregnede offentlige støtte.

Herudover kan det være nødvendigt for forståelsen af årsregnskabet at give yderligere oplysninger om offentligt tilskud og anden offentlig støtte. Herunder bør der normalt oplyses om effekten af offentligt tilskud på årsregnskabets enkelte poster.

Køb af aktiver og modtagelse af offentligt tilskud kan medføre store bevægelser i selskabets pengestrømme. Selve betalingen af tilskuddet er en særskilt pengestrøm. Som følge heraf og med henblik på at vise bruttoinvesteringen i aktiver, vises sådanne bevægelser ofte som en særskilt linje i pengestrømsopgørelsen, uanset om det offentlige tilskud præsenteres modregnet i aktiverne i balancen

Offentlige tilskud kan tildeles en virksomhed som øjeblikkelig økonomisk støtte eller godtgørelse for omkostninger eller tab, der er afholdt i et tidligere regnskabsår. Et sådant tilskud indregnes i resultatet i det regnskabsår, hvori det tildeles. Dette skal ledsages af oplysninger, der sikrer, at man klart kan vurdere den økonomiske virkning af tilskuddet på årsregnskabet.

10.9 Dagsværdimåling

Bestemmelserne om måling til dagsværdi findes i ÅRL §§ 37, 53, 58 a og IFRS 13 Måling af dagsværdi. IFRS 13 er en generel standard, der med enkelte og specifikke undtagelser finder anvendelse ved måling af aktiver og forpligtelser til dagsværdi og oplysning herom. IFRS 13 indeholder endvidere en række krav til oplysninger ved anvendelse af dagsværdimåling.

For så vidt angår dagsværdimåling af investeringsejendomme, henvises til afsnit 4.4 *Investeringsejendomme.*

En række aktiver og forpligtelser skal enten måles til dagsværdi i regnskabet, eller dagsværdien skal oplyses i regnskabet. Det gælder eksempelvis visse finansielle instrumenter og investeringsejendomme, ligesom der skal opgøres dagsværdier som led i en købesumsallokering ved en virksomhedsovertagelse. For alle andre aktiver og forpligtelser end dem, der handles i aktive markeder, eller som værdiansættes udelukkende på basis af observerbare markedsdata, kan opgørelsen være forbundet med en større eller mindre skønsmæssig usikkerhed.

Den internationale revisionsstandard ISA 540 om revision af regnskabsmæssige skøn stiller store krav til revisors arbejde og dokumentation af regnskabsmæssig skøn. Som følge heraf er der øgede krav til omfanget af de undersøgelser, overvejelser og dokumentation, som virksomhederne lægger til grund for de dagsværdimålinger og -oplysninger, som er forbundet med skøn. Dette omfatter eksempelvis markedsdata, forudsætninger, eventuelle alternative beregninger og følsomhedsanalyser mv.

10.9.1 ÅRL

Bestemmelserne om opgørelse af dagsværdi findes i ÅRL § 37. Bestemmelsen udgør en del af bestemmelserne om finansielle instrumenter, men omfatter ved henvisning også opgørelse af dagsværdien af investeringsejendomme, biologiske aktiver samt immaterielle og materielle anlægsaktiver, der opskrives til en højere dagsværdi.

Dagsværdien er det beløb, hvormed et aktiv kan udveksles eller en forpligtelse udlignes ved transaktioner mellem uafhængige parter. Dagsværdien fastlægges ud fra følgende hierarki:

1. Salgsværdien på et aktivt marked
2. Hvis ikke et sådant findes for aktivet eller forpligtelsen som helhed, så salgsværdien på et aktivt marked af de enkelte bestanddele
3. Hvis ikke et sådant findes, så kapitalværdien på basis af almindeligt accepterede værdiansættelsesmodeller og -teknikker.

Et aktivt marked

Et aktivt marked kan være en fondsbørs eller en autoriseret handelsplads, hvor der løbende fastsættes en pris. Definitionen forudsætter dog, at markedet er likvidt. Det kræves, at omfanget/mængden af handler med det pågældende instrument er rimeligt, og at en aktuel gældende markedspris derved nemt kan findes.

Det må ikke være muligt for enkelte eller et fåtal af markedsdeltagere at kunne påvirke prisdannelsen, og der må ikke være væsentlige arbitragemuligheder til andre markeder. Aktive markeder findes eksempelvis for børsnoterede aktier, obligationer og valuta.

Hvilken metode skal anvendes?

For de fleste finansielle aktiver, der er noteret på en fondsbørs – såsom aktier og obligationer – skal metode 1 anvendes (salgsværdien på et aktivt marked), medmindre værdipapirerne handles så sjældent, at markedet ikke kan anses for at være aktivt.

Selv en beskeden handel med et værdipapir gør, at markedet må anses for så aktivt, at det ikke er muligt at fravige den pris, der kan observeres ved handel med det pågældende værdipapir.

Metode 2 (salgsværdi på aktivt marked af enkelte bestanddele) vil typisk være relevant for finansielle aktiver, der ikke handles i et aktivt marked, men hvor de væsentligste faktorer, som indgår ved opgørelse af dagsværdien, er observerbare markedsdata såsom renter og valutakurser. Det kan eksempelvis være kapitalandele i virksomheder, hvis aktiver og forpligtelser hovedsageligt består af børsnoterede værdipapirer, sjældent handlede obligationer eller simple, afledte finansielle instrumenter såsom valutaterminskontrakter og renteswaps. Metode 3 (kapitalværdi på basis af værdiansættelsesmodel) anvendes typisk på ikke-børsnoterede aktier, investeringsejendomme, immaterielle og materielle anlægsaktiver mv.

Oplysninger om værdiansættelsesmodeller og -teknikker

Ifølge ÅRL § 53 skal der oplyses om de værdiansættelsesmodeller og -teknikker, som er anvendt ved opgørelsen af dagsværdien, når dagsværdien ikke måles på grundlag af observationer på et aktivt marked. Dvs. at der ikke skal gives oplysninger om metode for opgørelse af eksempelvis børsnoterede aktier, der måles til børskursen. Metoderne for værdiansættelse af finansielle aktiver og forpligtelser i niveau 1 og 2, jf. IFRS 13, skal således ikke oplyses i regnskabet.

Såfremt der er anvendt en DCF-model eller en afkastbaseret model ved værdiansættelsen, skal dette fremgå entydigt af anvendt regnskabspraksis. Her skal oplysning om budgetperiode, anvendte satser i terminalperioden mv. også fremgå.

Ved målingen af afledte finansielle instrumenter har ERST præciseret, at der skal tages højde for effekten af virksomhedens egen kreditrisiko (forpligtelse for virksomheden) eller bankens kreditrisiko (tilgodehavende for virksomheden). De dagsværdier, som virksomhedens modpart oplyser på disse instrumenter, vil normalt ikke indeholde regulering for effekten af kreditrisikoen. Virksomheden skal derfor regulere værdiansættelsen, hvis dette forhold er væsentligt. Dette medfører også, at der skal gives oplysninger om, hvordan virksomheden har estimeret dette element i værdiansættelsen, hvis de er væsentlige.

Oplysninger om centrale forudsætninger

Desuden skal der ifølge ÅRL § 58 a oplyses om de centrale forudsætninger, som er anvendt ved beregning af dagsværdien. Det betyder ifølge lovbemærkningerne, at der skal gives oplysninger om alle de forudsætninger, der er nødvendige for, at en regnskabslæser kan forstå de dagsværdiberegninger, som virksomheden har foretaget, og vurdere rimeligheden af dem. I lyset af ERST's præcisering omkring målingen af afledte finansielle instrumenter skal virksomheden huske at afgive oplysninger om, hvordan kreditrisiciene er estimeret, både virksomhedens egne og modpartens. Det beror på en konkret vurdering for de enkelte aktiver og forpligtelser, hvad der må anses for at være centrale forudsætninger. Der skal gives kvantitative oplysninger og ikke blot angives, hvilke forudsætninger, der er væsentlige. For unoterede aktier, der måles til dagsværdi ved brug af en DCF-model, vil det eksempelvis være relevant at oplyse om den anvendte diskonteringsrente og de fremtidige vækstrater.

Anvendes i stedet en multipel model, vil det eksempelvis være relevant at oplyse, om der anvendes en omsætnings- eller EBIT-multipel, og i hvilket spænd den anvendte multipel ligger.

For investeringsejendomme kan oplysningerne med fordel omfatte relative tal, fx den budgetterede lejeindeksering eller tomgangsprocenten. Herudover vil det også i næsten alle tilfælde være nødvendigt at oplyse om diskonteringsrente henholdsvis afkastkrav.

Oplysninger om dagsværdien og ændringer heri

ÅRL § 58 a kræver derudover, at der gives følgende oplysninger for hver kategori af aktiver, der måles til dagsværdi:

1) Dagsværdien ultimo regnskabsåret
2) Ændringer af dagsværdien, der er indregnet direkte i resultatopgørelsen
3) Ændringer, der er indregnet i dagsværdireserven, jf. § 49, stk. 3, under egenkapitalen (pengestrømssikring)
4) En oversigt, som viser bevægelser i dagsværdireserven i løbet af regnskabsåret.

Præsentation af oplysninger

Oplysningerne kan gives samlet for en kategori eller en gruppe af aktiver, hvis de centrale forudsætninger for dagsværdiberegningen i henholdsvis kategorien og gruppen af aktiver ikke afviger væsentligt indbyrdes. Hvis eksempelvis en virksomhed har en række investeringsejendomme af samme karakter med nogenlunde samme geografiske placering, lejekontrakter mv., kan oplysningerne gives samlet for denne gruppe af ejendomme.

Hvis ejendommene derimod afviger i karakter eller geografisk placering, skal der foretages en opdeling af ejendommene på kategorier. Det afgørende er, at der ikke er store forskelle på de anvendte forudsætninger på de ejendomme, der oplyses om samlet.

10.9.2 Internationale regnskabsstandarder

IFRS's vejledning om måling til dagsværdi findes i IFRS 13, bortset fra opgørelse af dagsværdi af aktiebaseret aflønning efter IFRS 2 Aktiebaseret vederlæggelse og opgørelse af dagsværdier efter IFRS 16 Leasing. Herudover behandles fx følgende målinger, der har visse ligheder med dagsværdimålinger, heller ikke efter IFRS 13, men efter reglerne i den respektive standard:

- Nettorealisationsværdi efter IAS 2 Varebeholdninger
- Value-in-use efter IAS 36 Værdiforringelse af aktiver.

IFRS 13 definerer dagsværdi som:

- det beløb, som vil blive modtaget ved salg af et aktiv henholdsvis betalt ved overdragelse af en forpligtelse ved en ordinær transaktion mellem markedsdeltagere.

Dagsværdien af en forpligtelse er således det beløb, for hvilket forpligtelsen vil kunne overdrages til en anden part med samme kreditrisiko. Egen kreditrisiko skal således indgå i opgørelsen, og det vil således ikke være muligt at benytte det beløb, som debitor skal betale til kreditor, hvis han/hun måtte ønske at indfri forpligtelsen på balancedagen.

Den generelle metode for opgørelse af dagsværdi

Nedenfor er den generelle metodik for opgørelse af dagsværdi præsenteret:

Fastlæg det primære eller mest fordelagtige marked, som den regnskabsaflæggende virksomhed har adgang til	Det primære marked er markedet med den største handelsvolumen, som virksomheden har adgang til. Hvis ikke et sådant findes, anvendes det marked, hvor virksomheden kan opnå den bedste pris. Der tages hensyn til transaktionsomkostninger ved denne vurdering, men de indgår ikke i dagsværdien. Transportomkostninger indgår i målingen til dagsværdi.
Anvend markedsdeltagernes forudsætninger	Ved værdiansættelsen skal de forudsætninger, som de potentielle markedsdeltagere vil anvende, lægges til grund. En virksomhedsspecifik merværdi indgår således ikke.
For ikke-finansielle aktiver: Opgør værdien ud fra den maksimale nytteværdi ("highest and best use")	Det skal lægges til grund, at aktivet udnyttes bedst muligt. Det vil som udgangspunkt være den nuværende anvendelse, men kan også være en alternativ anvendelse, fx skal der tages højde for den merværdi, det vil have for den typiske køber, hvis det er muligt at foretage ombygning af eksempelvis en erhvervsejendom til lejligheder. Tages der højde for alternativ anvendelse, skal denne være inden for lovens rammer og herudover praktisk mulig at gennemføre.

Eksempel: Opgørelse af dagsværdi på to markeder med samme aktivitetsniveau

Et aktiv kan sælges på to markeder med samme aktivitetsniveau. Oplysninger til brug for opgørelse af dagsværdi er følgende:

Marked	**A**	**B**
Pris	27	25
Transportomkostninger	-3	-2
Dagsværdi	24	23
Transaktionsomkostninger	-3	-1
Nettosalgspris	**21**	**22**

Hvordan skal dagsværdien opgøres?

Løsning

Transportomkostninger indgår ved opgørelse af dagsværdien. Transaktionsomkostninger skal derimod ikke indgå i opgørelsen af dagsværdi, men de påvirker beslutningen om det mest fordelagtige marked.

Da marked B er det mest fordelagtige, udgør dagsværdien 23.

Eksempel: Highest and best use

En virksomhed ejer et stykke jord. Jorden er beliggende i et industriområde og tiltænkt som en grund, hvorpå der skal opføres en fabrik. Denne anvendelse er udgangspunkt for værdiansættelsen, medmindre markedsforholdene indikerer noget andet. På nogle nabogrunde er påbegyndt opførelse af boligblokke på baggrund af en nylig ændring i områdets zonestatus. Det vurderes, at værdien er væsentligt højere ved opførelse af en boligblok, og at markedsdeltagerne værdiansætter grunden på grundlag af denne anvendelse.

Som følge heraf skal dagsværdien af grunden opgøres som værdien ved opførelse af en boligblok.

Kan opførelse af boliger først påbegyndes ved en ændring af den gældende lokalplan, skal dagsværdien reduceres med den "risikorabat", som en markedsdeltager vil kræve for at afspejle risikoen for, at der ikke bliver godkendt en lokalplan, som tillader boliger.

"Unit of account"

Det fremgår af IFRS 13, at "unit of account" – altså den "enhed", der opgøres til dagsværdi – skal fastsættes. Hvis det ikke specifikt fremgår af IFRS 13, skal reglerne om fastsættelse af enheden findes i den relevante standard, der tillader eller kræver, at aktivet eller forpligtelsen måles til dagsværdi. Enheden kan både være et aktiv og en forpligtelse, en gruppe aktiver eller en gruppe forpligtelser eller en gruppe af både aktiver og forpligtelser.

Eksempel: Unit of account

Selskab A ejer aktier i to forskellige selskaber:

- *15 % af aktierne i Selskab B, hvor der er en tilhørende ejeraftale, som regulerer udbytte, salgspris ved udtræden mv. Aftalen fastsætter, at en anden aktionær har ret til at købe A's aktier til en på forhånd fastsat pris.*
- *15 % af aktierne i Selskab C, hvor vedtægterne fastsætter bestemmelser om udbytte og salgspris ved udtræden.*

For aktierne i Selskab B skal der hver for sig opgøres en værdi af henholdsvis aktierne og forpligtelsen til at sælges aktierne til en på forhånd fastsat pris i ejeraftalen. A skal således opgøre en dagsværdi af aktien uden hensyntagen til ejeraftalen. Den betingede salgspligt i ejeraftalen skal værdiansættes som en skreven option. Aktierne i Selskab C skal derimod værdiansættes under hensyntagen til det i vedtægterne fastlagte omkring salgsprisen.

Årsagen til forskellen er, at en ejeraftale følger ejerne og dermed ikke "hænger sammen med" aktierne. Omvendt er vedtægterne en uadskillelig del af de betingelser, der knytter sig til aktierne i Selskab C, og de skal derfor indgå ved opgørelse af dagsværdien af aktierne i Selskab C.

"Bid-/ask-priser"

IFRS 13 foreskriver ikke anvendelse heraf, men anfører, at de anvendes, hvis de er det bedste udtryk for dagsværdien under de givne omstændigheder. Hvorvidt, det er tilfældet, vil afhænge af, hvordan det enkelte marked fungerer.

Beløb, der kan kræves tilbage på anfordring

IFRS 13 indeholder en enkelt undtagelse til det generelle princip for opgørelse af dagsværdi på finansielle forpligtelser. Her fastslår standarden, at dagsværdien af en finansiel forpligtelse ikke kan være lavere end nutidsværdien af det beløb, som kreditor kan kræve betalt på anfordring. Det vil eksempelvis være relevant for anfordringsindskud i et pengeinstitut. Uanset at der foreligger historik for, at en del af sådanne anfordringsindskud vil blive stående i længere tid og dermed har en værdi for det modtagende pengeinstitut grundet den lave forrentning, er det altså ikke tilladt at reducere dagsværdien. Bestemmelsen er også relevant for lån, hvor långiver kan kræve lånet indfriet på anfordring.

Dagsværdihierarkiet

IFRS 13 opererer med et dagsværdihierarki, som gælder for både finansielle og ikke-finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi. Endvidere anvendes dette hierarki også, når en dagsværdi skal oplyses i regnskabet, fx på et finansielt instrument, der måles til amortiseret kostpris.

Dagsværdihierarkiet består af følgende niveauer, hvor det er input i værdiansættelsesmodellen og ikke modellen i sig selv, der er afgørende for niveauet:

- Niveau 1 er observerbare priser på aktive markeder for identiske instrumenter.
- Niveau 2 er andre observerbare input omfattende:
  - Noterede priser for tilsvarende instrumenter på aktive markeder
  - Noterede priser for identiske eller tilsvarende instrumenter på markeder, som ikke er aktive
  - Værdiansættelsesmodel baseret på observerbare markedsdata, eksempelvis rentesatser, valutakurser og den implicitte volatilitet, der kan observeres i markedet.
- Niveau 3 er alle andre værdiansættelsesmetoder.

En måling klassificeres i det laveste niveau, dvs. niveau 3, hvis ikke-observerbart input har væsentlig betydning for værdiansættelsen. Er eksempelvis kreditrisikoen i et gældinstrument væsentlig ved værdiansættelsen, og kan denne ikke observeres – eksempelvis fordi debitor ingen kreditrating har – er målingen niveau 3, uanset at de relevante renter kan observeres på markedet.

Tilbagevendende eller ikke-tilbagevendende dagsværdimålinger

I henhold til IFRS 13 skal der gives oplysninger, som hjælper regnskabsbruger med at forstå grundlaget for måling af aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi efter første indregning. Oplysningerne skal gives for aktiver og forpligtelser til dagsværdi, som er af tilbagevendende og ikke-tilbagevendende karakter, herunder værdiansættelsesmetoden samt de væsentligste input, der indgår i denne værdiansættelse. Omfanget og indholdet af de specifikke oplysningskrav afhænger af niveauet i dagsværdihierarkiet.

IFRS 13 definerer dagsværdimålinger af tilbagevendende karakter som dagsværdimålinger, der er påkrævet eller tilladt i henhold til andre IFRS-standarder på hver balancedag. Dagsværdimålinger af ikke-tilbagevendende karakter defineres som værende målinger, der kræves i enkeltstående tilfælde, herunder fx:

- Klassifikation af et aktiv bestemt for salg til dagsværdi fratrukket salgsomkostninger i henhold til IFRS 5 Anlægsaktiver, som besiddes med henblik på videresalg, og ophørte aktiviteter
- Dagsværdimålinger, der skal foretages ved opgivelse af kontrol over et datterselskab i henhold til reglerne i IFRS 10 Koncernregnskaber eller ved opgivelse af betydelig indflydelse i associerede virksomheder i henhold til reglerne i IAS 28 Investeringer i associerede virksomheder og joint ventures.

Ved nedskrivninger til dagsværdi efter IAS 36 Værdiforringelse af aktiver finder oplysningskravene i samme standard anvendelse. Opgørelse af dagsværdi som led i en købesumsallokering er ikke omfattet af oplysningskravene i IFRS 13, da der er tale om opgørelse af en kostpris og dermed ikke en ikke-tilbagevendende dagsværdimåling.

Oplysninger

Oplysningskravene i IFRS 13 omfatter bl.a.:

- Angivelse af niveauet i dagsværdihierarkiet
- Overførsler mellem kategori 1 og 2 for aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi på tilbagevendende basis
- Metoder og forudsætninger anvendt ved opgørelse af dagsværdien for aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi, der er klassificeret i kategori 2 og 3. For dagsværdimålinger klassificeret i niveau 3 i dagsværdihierarkiet skal virksomheden give kvantitative oplysninger om væsentlige ikke-observerbare input anvendt ved målingen til dagsværdi
- For aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi på tilbagevendende basis og klassificeret i niveau 3 (ikke-observerbart input) skal der oplyses om følgende:
  - Indregnede gevinster og tab i regnskabsperioden, herunder indregnede gevinster og tab på instrumenter i behold på balancedagen
  - Periodens køb og salg
  - Angivelse af, om en rimelig sandsynlig alternativ forudsætning ville føre til en væsentlig anden værdi og en kvantificering heraf.
- Værdiansættelsesprocessen for aktiver og forpligtelser opgjort til dagsværdi klassificeret i kategori 3
- For dagsværdimålinger, der ikke er af tilbagevendende karakter, skal oplyses, hvad der er årsagen til, at instrumenterne måles til dagsværdi i den pågældende periode.

Eksempel: Værdiansættelsesteknikker og input, herunder kvalitative oplysninger om dagsværdimålinger ved anvendelse af væsentlige ikke-observerbare input:

Aktiv	Dagsværdi 31.12.20x1	Værdi-ansættelses-teknik	Ikke-observer-bare input	Interval (vejet gennemsnit)
Kapitalandele i healthcare-virksomheder	53	Discounted cash flow	WACC	7%-16% (12,1%)
			Langsigtet omæstnings-vækst	2%-5% (4,2%)
			Langsigtet EBIT-margin	3%-20% (10,3%)
			Kontrolpræmie	10%-30% (20%)

Eksempel: Følsomhedsoplysninger om ikke-observerbare input

"De væsentligste ikke-observerbare input anvendt til dagsværdimålinger af virksomhedens beholdning af pantebreve er sandsynligheden for misligholdelse og størrelsen på tab i tilfælde af en misligholdelse. Væsentlige stigninger/fald i disse input vil isoleret set medføre væsentlige lavere/højere dagsværdimålinger".

Eksempel: Dagsværdi for udtrukne obligationer

Virksomheden ejer nogle realkreditobligationer (i samme serie), der handles på et aktivt marked. Ved regnskabsårets udløb handles obligationen til kurs 102.

Realkreditinstituttet har i oktober 20x1 udsendt en selskabsmeddelelse, hvoraf det fremgår, at 10 % af de cirkulerende obligationer udtrækkes første handelsdag i 20x2 til kurs 100.

Hvad er dagsværdien af obligationerne?

Løsning

Markedsdeltagerne er bekendt med, at 10 % af obligationsserien udtrækkes til kurs 100 primo 20x2. Det må derfor lægges til grund, at der i kursen ultimo 20x1 er taget højde for dette. Såfremt der ikke ville ske udtrækninger, ville kursen have været eksempelvis 102,7, og kursen må – alt andet lige – antages at stige til denne kurs umiddelbart efter udtrækningen.

Dagsværdien for de udtrukne og de ikke-udtrukne obligationer er derfor set under ét kurs 102.

Det tilsvarende vil være gældende, hvis obligationerne handles til under kurs 100.

10.10 Delårsrapporter

Børsnoterede virksomheders aflæggelse af delårsrapporter er behandlet i delårsrapportbekendtgørelsen og i IAS 34 samt ÅRL §§ 131 og 134 a.

En delårsperiode er en regnskabsperiode, som er kortere end et helt regnskabsår. Et delårsregnskab er en regnskabsopgørelse, som omfatter enten et fuldstændigt regnskab (som beskrevet i IAS 1) eller et sammendraget regnskab (som beskrevet i IAS 34) for en delårsperiode, eller et delårsregnskab, som beskrevet i delårsrapportbekendtgørelsen.

Den internationale regnskabsstandard IAS 34 regulerer ikke, hvilke virksomheder, der er omfattet af kravet om at aflægge delårsrapport, men derimod blot selve indholdet af delårsregnskabet. Delårsrapportbekendtgørelsen fastslår derimod, hvilke virksomheder der er omfattet af kravet om aflæggelse af delårsrapport samt de yderligere danske krav til indhold – såsom ledelsesberetning, ledelsespåtegning og offentliggørelse mv.

Efter delårsrapportbekendtgørelsen skal børsnoterede virksomheder – med enkelte undtagelser – aflægge delårsrapport i form af et halvårsregnskab. Børsnoterede virksomheder, der alene har noterede gældsinstrumenter (fx obligationer) med en pålydende værdi pr. enhed på mindst EUR 100.000 (EUR 50.000, hvis gældsinstrumenterne optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land inden den 31. december 2010), kan imidlertid undlade at udarbejde halvårsrapport.

Vælger en børsnoteret virksomhed, der ikke er forpligtet til at offentliggøre delårsrapport efter delårsrapportbekendtgørelsen, alligevel at gøre dette, eller vælger en børsnoteret virksomhed at offentliggøre en kvartalsrapport, skal bekendtgørelsens bestemmelser ligeledes iagttages.

10.10.1 Delårsrapportens indhold efter delårsrapportbekendtgørelsen

Der er to forskellige sæt krav til indhold: Krav gældende for virksomheder, som aflægger koncernregnskab, og krav gældende for virksomheder, som ikke aflægger koncernregnskab.

Krav for virksomheder, der udarbejder koncernregnskab:

- Delårskoncernregnskabet skal udarbejdes efter IAS 34
- Krav om ledelsesberetning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Krav om ledelsespåtegning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Medtagelse af delårsregnskab for modervirksomheden er frivillig. Hvis dette regnskab udarbejdes, er der valgfrihed mellem aflæggelse efter bekendtgørelsen og IAS 34.

Krav for virksomheder, der ikke udarbejder koncernregnskab:

- Delårsregnskabet: Valgfrihed mellem kravene i henhold til bekendtgørelsen og IAS 34
- Krav om ledelsesberetning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Krav om ledelsespåtegning efter bekendtgørelsens bestemmelser
- Krav om samme regnskabspraksis som i seneste årsrapport (medmindre der implementeres en ændring af anvendt regnskabspraksis)
- Hvis bekendtgørelsens regler overholdes, er der enkelte forskelle i krav til sammenlignings-tal i forhold til IAS 34
  - I bekendtgørelsens regler omfatter sammenligningstal for resultatopgørelsen alene beløb for samme periode i det foregående regnskabsår.

Der er ikke krav om, at en delårsrapport skal være revideret eller gennemgået af selskabets revisor. Såfremt dette er tilfældet, skal det angives i delårsrapporten, ligesom det skal tilkendegives, hvis delårsrapporten hverken er revideret eller gennemgået af revisor. NASDAQ OMX Copenhagen stiller krav om, at delårsrapporten for børsnoterede virksomheder skal offentliggøres umiddelbart efter afholdelse af det bestyrelsesmøde, hvor delårsrapporten godkendes og senest tre måneder efter delårsperiodens udløb. Offentliggørelse og indberetning til ERST skal ske senest tre måneder efter delårsperiodens udløb.

Efter indsendelsesbekendtgørelsen skal børsnoterede virksomheder indberette årsrapporten elektronisk (XBRL) til ERST, jf. afsnit 3.9 *Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporter og delårsrapporter.* Dette krav omfatter tillige delårsrapporter, således virksomheden, første gang den aflægger delårsrapport, efter den har indberettet årsrapporten elektronisk, tillige skal indberette delårsrapporten elektronisk. Der stilles dog ikke krav om anvendelse af ESEF ved indberetning af delårsrapporter.

Delårsrapporter skal aflægges på samme sprog som årsrapporten. Såfremt generalforsamlingen har besluttet, at virksomheden aflægger årsrapport på engelsk, skal delårsrapporten ligeledes aflægges på engelsk, jf. afsnit 3.9 *Digital indberetning og offentliggørelse af årsrapporter og delårsrapporter.*

Der gælder ikke et specifikt krav om udarbejdelse af delårsrapport for fjerde kvartal. Er fjerde kvartal væsentligt påvirket af ændrede skøn, skal det fremgå af årsrapporten. Nogle virksomheder vælger dog at aflægge en delårsrapport for fjerde kvartal, mens andre vælger særskilt at anføre tal fra fjerde kvartal i årsrapporten.

ERST's fokusområder for delårsrapporter

Det er væsentligt, at delårsrapporten indeholder en opdatering af udviklingen siden sidste årsrapport og ikke blot siden sidste delårsrapport. Oplysninger givet i en delårsrapport for første kvartal skal derfor gengives i halvårsrapporten og delårsrapporten for tredje kvartal, hvis de er væsentlige for udviklingen i perioden fra sidste årsrapport.

Kravene til ledelsesberetningen ændres ikke af, at der tidligere er aflagt en delårsrapport for første kvartal. Det betyder, at halvårsrapporten og delårsrapporten for tredje kvartal skal indeholde alle relevante informationer år-til-dato. Det betyder samtidig, at der ikke behøver være en opdeling i første og andet kvartal i halvårsrapporten, da denne netop skal indeholde oplysninger om halvåret.

10.10.1.1 Ledelsesberetningen og nærtstående parter

Ledelsesberetningen skal i henhold til delårsrapportbekendtgørelsen indeholde en omtale af udviklingen i koncernens eller virksomhedens aktiviteter, resultat og egenkapital samt beskrivelse af særlige forhold, der har påvirket koncernens eller virksomhedens aktiviteter, resultat og egenkapital i den pågældende periode.

Desuden skal ledelsesberetningen indeholde en beskrivelse af den forventede udvikling samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerheder for den resterende del af regnskabsåret.

Den skal endvidere indeholde oplysninger om transaktioner med nærtstående parter. Indhold og omfang afhænger af, om der aflægges koncernregnskab. Dette oplysningskrav følger dog også af IAS 34.

I ledelsesberetningen for en børsnoteret virksomhed, der aflægger koncernregnskab, skal der desuden mindst offentliggøres følgende om større transaktioner, foretaget med nærtstående parter:

- Transaktioner, som er foretaget i de første seks måneder af det igangværende regnskabsår, og som i væsentlig grad har påvirket virksomhedens finansielle stilling eller resultater i den periode
- Eventuelle ændringer i de transaktioner foretaget med nærtstående parter, der blev beskrevet i seneste årsrapport. Dvs. ændringer, som kunne have en væsentlig indvirkning på virksomhedens finansielle stilling eller resultater i de første seks måneder af det igangværende regnskabsår.

For børsnoterede virksomheder, der ikke skal udarbejde koncernregnskab, skal ledelsesberetningen mindst indeholde en offentliggørelse af de transaktioner, som virksomheden har indgået med nærtstående parter – herunder beløbet for sådanne transaktioner, karakteren af forholdet til den nærtstående part og andre oplysninger om transaktionerne, som er nødvendige for at forstå virksomhedens finansielle stilling – hvis sådanne transaktioner er væsentlige og ikke er indgået på markedsvilkår. Oplysninger om individuelle transaktioner kan grupperes efter deres karakter, medmindre særskilte oplysninger er nødvendige for at forstå virkningerne af transaktioner med nærtstående parter for virksomhedens finansielle stilling.

10.10.2 Delårsrapportens indhold efter IAS 34

Delårsrapportbekendtgørelsen omtaler ikke specifikt, hvornår et dokument skal anses for at være en delårsrapport, men beskriver derimod, hvilket indhold en delårsrapport skal have. ERST har udtrykt, at en perioderapportering, som omfatter en resultatopgørelse og en balance, efter ERST's opfattelse skal anses for en delårsrapport efter delårsrapportbekendtgørelsen. Det medfører således, at kravene i IAS 34 også skal iagttages, hvis udsteder er en koncern, der som udgangspunkt er omfattet af bekendtgørelsen pga. noterede gælds- eller egenkapitalinstrumenter.

Delårsrapporten skal i henhold til IAS 34 indeholde følgende:

- Et komplet regnskab i overensstemmelse med kravene i IAS 1 (ses meget sjældent) eller:
- Sammendrag (condensed) af:
  - Balance
  - Totalindkomstopgørelse
  - Egenkapitalforklaring
  - Pengestrømsopgørelse
  - Udvalgte forklarende noter (minimumsoplysninger).

Sammendraget skal omfatte hver post med overskrift eller subtotaler ligesom i det senest aflagte årsregnskab. Yderligere regnskabsposter eller noter skal medtages, hvis udeladelse heraf ville gøre det sammendragne delårsregnskab misvisende.

PwC's opfattelse

Afgørelser fra Regnskabskontrollen har vist, at det ikke er tilladt at sammendrage så meget, så kun de tre mellemtotaler – pengestrømme fra drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet – vises. Det baserer sig på, at pengestrømsopgørelsen derved ikke viser væsentlige bevægelser i delårsperioden, fx et virksomhedskøb.

Også indtjening pr. aktie og udvandet indtjening pr. aktie skal oplyses i delårsrapporten jf. IAS 34.

Visse noteoplysninger skal medtages i delårsrapporten efter IAS 34 (minimumsoplysninger). Disse omfatter:

- Beskrivelse af anvendt regnskabspraksis eller en henvisning til regnskabspraksis i seneste årsrapport, hvis der ikke er foretaget ændringer heri
- Sæson- og cykliske udsving
- Usædvanlige forhold
- Ændring af væsentlige skøn
- Udstedelse, tilbagekøb og tilbagebetaling af gæld og egenkapital
- Udbetalt udbytte
- Segmentoplysninger
- Efterfølgende begivenheder
- Ændring af virksomhedens sammensætning, fx ved tilkøb eller frasalg af dattervirksomheder, associerede virksomheder mv. Såfremt en virksomhedssammenslutning har fundet sted, skal der afgives omfattende oplysninger i henhold til IFRS 3. Dette er også tilfældet, hvis virksomhedssammenslutningen har fundet sted efter balancedatoen, men før datoen for underskrift af delårsrapporten
- Enkelte oplysningskrav vedrørende dagsværdier for finansielle instrumenter i henhold til IFRS 7 og IFRS 13
- For investeringsvirksomheder efter IFRS 10, oplysninger i IFRS 12 om kapitalandele
- Kategorisering af omsætning efter IFRS 15.

Minimumsoplysninger må i sagens natur gives under iagttagelse af de almindelige væsentlighedsbestemmelser. Er der fx gennemført en uvæsentlig virksomhedssammenslutning i en delårsperiode, vil der ikke være krav om oplysning herom. Hensigten med delårsregnskabet er at give en opdatering af det seneste fuldstændige årsregnskab. Således fokuseres der på nye aktiviteter, begivenheder og omstændigheder, og tidligere præsenterede oplysninger gentages ikke. Af hensyn til rettidighed og omkostninger og for at undgå gentagelse af tidligere præsenterede oplysninger kan virksomheden derfor være nødt til eller vælge at give færre oplysninger ved et delårsregnskabs afslutning end i dens årsregnskab.

Ud over minimumsoplysningerne skal der i noterne oplyses om visse begivenheder og transaktioner, hvis de er væsentlige (listen er ikke udtømmende):

- Nedskrivning af aktiver
- Tilbageførsel af hensættelse til restrukturering
- Køb og salg af anlægsaktiver, herunder tilsagn om køb af anlægsaktiver
- Afklaring af retssager
- Korrektion af fejl i tidligere perioder
- Brud på låneaftaler og misligholdelse af lån
- Transaktioner med nærtstående parter
- Flytninger i dagsværdihierarkiet for finansielle instrumenter
- Ændringer i klassifikationen af finansielle aktiver
- Ændring af eventualaktiver og -forpligtelser siden seneste årsrapport.

Er der væsentlige transaktioner eller begivenheder af ovenstående karakter, skal der gives de oplysninger, som er krævet efter de relevante standarder, fx IAS 36, når der er nedskrevet aktiver i delårsperioden.

Delårsregnskabet udarbejdes som koncernregnskab, hvis virksomhedens seneste årsregnskab er et koncernregnskab. Hvis en virksomheds årsrapport ud over koncernregnskabet omfatter modervirksomhedens årsregnskab, hverken kræver eller forbyder IAS 34 medtagelse af modervirksomhedens årsregnskab i virksomhedens delårsregnskab.

10.10.2.1 Regnskabspraksis og væsentlighed

Virksomheden skal som udgangspunkt anvende samme regnskabspraksis som i den seneste årsrapport. Nye standarder implementeres dog allerede i første delårsrapport efter ikrafttræden – som fx IFRS 16, der for mange virksomheder blev implementeret pr. 1. januar 2019. Dette medfører, at effekten af ændringen af regnskabspraksis for sammenligningsåret skal opdeles på perioderne.

PwC's opfattelse

Der gælder ikke et udtrykkeligt krav om at omtale den forventede indvirkning på delårsrapporten af vedtagne, men ikke-ikrafttrådte standarder. Er den forventede effekt imidlertid væsentlig, må det tilrådes at omtale dette forhold i delårsrapporten.

Væsentlighed bedømmes ud fra delårsrapportens tal. Dette kan medføre, at der skal forklares forhold i delårsrapporten, som ikke er nødvendige at forklare i årsrapporten.

10.10.2.2 Skat i delårsrapporten

Skat indregnes i delårsrapporten ud fra den forventede gennemsnitlige skatteprocent for hele året. Hvis det er praktisk muligt, fastsættes en skatteprocent pr. kategori af indkomst og for hver jurisdiktion.

10.10.3 Udarbejdelse af halvårsrapport for statslige aktieselskaber

Udarbejdelse af halvårsrapport for statslige aktieselskaber er reguleret i ÅRL § 131.

Statslige aktieselskaber skal udarbejde en halvårsrapport, som dækker de første seks måneder af selskabets regnskabsår. Er det statslige aktieselskab en modervirksomhed, skal halvårsrapporten udarbejdes som et delårskoncernregnskab.

Et statsligt aktieselskab kan frivilligt udarbejde delårsrapporter for andre perioder. Halvårsrapporten skal indeholde en hoved- og nøgletalsoversigt for den forløbne halvårsperiode, inklusive sammenligningstal for den sammenlignelige periode forrige år.

Ledelsesberetningen skal indeholde følgende:

- En redegørelse for udviklingen i selskabets aktiviteter og forhold
- En redegørelse for selskabets forventede udvikling
- En redegørelse for eventuelle særlige forudsætninger, som selskabets ledelse har lagt til grund for omtalen af den forventede udvikling
- Oplysninger om væsentlige beslutninger, som selskabets øverste ledelse har truffet i den pågældende halvårsperiode.

Selskabsskat

1. En praktisk orienteret indgangsvinkel

Målsætningen med skattedelen i Regnskabshåndbogen er, at den kan bruges som et arbejdsredskab og en værktøjskasse til brug for opgørelsen af den skattepligtige indkomst for selskaber, som alene er underlagt almindelig selskabsbeskatning.

Regnskabshåndbogen er skrevet som en håndbog. Dog giver visse afsnit en lidt mere uddybende redegørelse grundet lovgivningens kompleksitet.

Skattedelen er bygget op omkring opgørelsen af den skattepligtige indkomst for Industri Norden A/S. Opgørelsen inkluderer skatteafstemning og specifikation af den effektive skat. Reguleringerne i opgørelsen af den skattepligtige indkomst i forhold til det regnskabsmæssige resultat har vi omtalt under de enkelte afsnit, hvor vi også beskriver de forskelle, der er i skattelovgivningen i forhold til den regnskabsmæssige behandling, som er beskrevet i regnskabsdelen.

Opgørelsen af den skattepligtige indkomst sker med udgangspunkt i årsrapporten for Industri Norden A/S.

Ud over beregningen af den skattepligtige indkomst fokuserer vi også på ofte forekommende spørgsmål om selvangivelsesforløbet, herunder sambeskatningen og administrationsselskabets opgaver. De ofte stillede spørgsmål om, hvad der skal medsendes til Skattestyrelsen samt tidsfrister mv., har vi også medtaget.

2. Ændringer i skattelovgivningen og omtale af væsentlige love

2.1 Ændringer i skattelovgivningen

Folketingsåret 2020/21, lovprogrammet for folketingsåret 2021/22 og øvrige politiske aftaler har budt på en række indførte eller bebudede ændringer på selskabsbeskatningsområdet. I dette afsnit vil de mest relevante vedtagne eller forventede lovændringer blive kort omtalt.

2.1.1 Ændrede CFC-regler er trådt i kraft

Folketinget vedtog den 3. juni 2021 nye regler om CFC-beskatning (L 89), der kan have betydelig indvirkning på danske koncerner med udenlandske aktiviteter/datterselskaber for indkomstår, der påbegyndes den 1. juli 2021 eller senere.

Særligt for koncerner med væsentlige immaterielle aktiver bør det bemærkes, at definitionen af CFC-indkomst er udvidet, således at ikke blot royalties, men også “anden indkomst” fra immaterielle aktiver (embedded royalties), fremover skal medregnes til CFC-indkomsten.

Der indføres dog en partiel substanstest, hvorefter udgangspunktet er, at "anden indkomst" fra immaterielle aktiver ikke skal medregnes til CFC-indkomsten, hvis datterselskabet, der oppebærer indkomsten, har "substans". Såfremt substanstesten ønskes anvendt, skal der årligt indsendes dokumentation til Skatteforvaltningen om, at betingelserne herfor er opfyldt.

Derudover indebærer de ændrede regler bl.a. også en skærpelse af indkomstbetingelsen, og at aktivtesten udgår af det danske regelsæt.

De ændrede CFC-regler er beskrevet detaljeret i afsnit 7.1 *CFC-beskatning*.

2.1.2 Lovforslag om ophævelse af transfer pricing-dokumentation for danske transaktioner

Skatteministeren fremsatte den 6. oktober 2021 lovforslag (L 7) om lempelse af dokumentationspligten for rent danske kontrollerede transaktioner. Ved redaktionens afslutning er lovforslaget endnu ikke vedtaget, og jf. gældende regler skal såvel rent danske samt grænseoverskridende kontrollerede transaktioner dokumenteres, hvis man er omfattet af fuld dokumentationspligt.

Formålet med lovforslaget er at undgå at pålægge erhvervslivet unødvendige administrative byrder. En EU-dom fra den 31. maj 2018 i sag C-382/16, Hornback-Baumarkt AG har medført, at det nu ikke kan anses for at være i strid med reglerne om forskelsbehandling i EUF-traktaten, at dokumentationspligten kun omfatter grænseoverskridende kontrollerede transaktioner, hvilket var årsagen til, at dokumentationspligten blev indført for alle transaktioner tilbage i 2004.

Derfor foreslås det, at dokumentationspligten for visse rent danske transaktioner afskaffes.

Følgende tilfælde er jf. lovforslaget dog fortsat omfattet af dokumentationspligten:

1) Den ene part i den kontrollerede transaktion er en udenlandsk fysisk eller juridisk person eller udgør et fast driftssted beliggende på Færøerne, i Grønland eller i en fremmed stat, herunder efter bestemmelserne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst. Den skriftlige dokumentation skal dog ikke udarbejdes, hvis alle parter i den kontrollerede transaktion er faste driftssteder beliggende i Danmark af selskaber beliggende på Færøerne, i Grønland eller i en fremmed stat, herunder efter bestemmelserne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst, eller hovedkontorer af selskaber hjemmehørende i Danmark.
2) Den ene part i den kontrollerede transaktion beskattes efter tonnageskatteloven, medmindre alle parterne i den kontrollerede transaktion kun beskattes efter tonnageskatteloven. Den skriftlige dokumentation skal også udarbejdes, hvor den skattepligtige opgør indkomst omfattet af tonnageskattelovens § 13, stk. 2.
3) Den ene part i den kontrollerede transaktion beskattes efter kulbrinteskatteloven, medmindre alle parterne i den kontrollerede transaktion kun beskattes efter kulbrinteskatteloven.
4) Den ene part i den kontrollerede transaktion er omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 3, medmindre alle parterne i den kontrollerede transaktion er omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 3.
5) Den ene part i den kontrollerede transaktion er omfattet af selskabsskattelovens § 1, stk. 1, nr. 6.

6) Den ene part i den kontrollerede transaktion er omfattet af selskabsskattelovens § 3.
7) Den skattepligtiges indkomst skal opgøres efter kildeskattelovens § 2, stk. 8, selskabsskattelovens § 2, stk. 7, eller selskabsskattelovens § 8, stk. 6.

De rent danske kontrollerede transaktioner, som ikke er underlagt dokumentationspligt, skal fortsat overholde armslængdeprincippet, og skattemyndighederne vil stadig kunne bede om de oplysninger, der er nødvendige for, at Skatteforvaltningen kan vurdere, hvorvidt priser og vilkår for de kontrollerede transaktioner er fastsat på armslængdevilkår.

Kortfattet så bibeholdes dokumentationspligten, når to danske parter behandles skattemæssigt forskelligt, således at der opstår en risiko for, at prisen fastsættes ud fra et skatteoptimeringshensyn. Ligeledes vil skattemyndighederne fortsat i forbindelse med en kontrol kunne bede den skattepligtige om at dokumentere, at priser og vilkår for kontrollerede transaktioner er fastsat på armslængdevilkår. Kravet er, at virksomheden ved en kontrol af skatteansættelsen skal afgive de oplysninger, der er nødvendige for, at Skatteforvaltningen kan vurdere, om transaktionerne er på armslængdevilkår.

Det fremgår af lovforslaget, at lempelsen skal have virkning fra samme tidspunkt som pligten for indsendelse af transfer pricing-dokumentationen til skattemyndighederne, dvs. for indkomstår, der påbegyndes den 1. januar 2021 eller senere.

2.1.3 Grøn skattereform – 116 % tillæg på visse driftsmidler, højere grænse for straksafskrivning og forlængelse af forhøjet fradrag for forsøgs- og forskningsudgifter (F&U)

Midlertidigt investeringsvindue (driftsmidler)
Med henblik på at øge virksomhedernes incitament til at investere i produktionsaktiver, som ikke kan drives af fossile brændstoffer, øges det afskrivningsberettigede grundlag til 116 % af anskaffelsesprisen. Dette gælder dog med visse undtagelser kun maskiner mv. (driftsmidler), som ikke kan drives af fossile brændstoffer. Det midlertidige investeringsvindue omfatter kun anskaffelse af fabriksnye aktiver og er gældende for investeringer foretaget fra og med den 23. november 2020 til den 31. december 2022. De aktiver, der ønskes medregnet med det forhøjede afskrivningsgrundlag, må ikke straksafskrives og skal indregnes på en særskilt afskrivningssaldo, der kan afskrives med maksimalt 25 % p.a. (som det gælder for den almindelige afskrivningssaldo). Den nye ordning er omtalt nærmere i afsnit 5.1.2.1 *Udgifter til ombygning, forbedring og reparation.*

Højere grænse for straksafskrivning (driftsmidler)
Med henblik på at styrke små virksomheders investeringer er grænsen for straksafskrivning af driftsmidler forhøjet til 30.700 DKK (2021). Forhøjelsen har virkning for aktiver, der erhverves den 23. november 2020 eller senere. Den forhøjede grænse for straksafskrivninger er permanent.

Midlertidig forhøjelse af fradrag for forsøgs- og forskningsvirksomhed
Som et særligt initiativ for at understøtte virksomhedernes økonomi under COVID-19-krisen og den grønne omstilling er der indgået en politisk aftale om, at fradragsretten for forsøgs- og forskningsudgifter iht. LL § 8 B samt for driftsmidler mv. anvendt hertil iht. AL § 6, stk. 1, nr. 3, i indkomstårene 2020-2022 skal kunne ske med 130 % af udgiften/anskaffelsessummen, dvs. et særligt ekstrafradrag på 27 % (2020) hhv. 25 % (2021 og 2022).

Det særlige ekstrafradrag kan dog kun opnås for udgifter på højst 845 mio. DKK i 2020 hhv. 910 mio. DKK i 2021 og 2022. Det svarer til en maksimal nedsættelse af selskabsskatten på 50 mio. DKK. Denne begrænsning gælder samlet for sambeskattede selskaber i samme koncern. For udgifter herudover udgør fradraget 103 % i 2020 og 105 % i 2021 og 2022 svarende til gældende regler. Lovforslagene blev vedtaget i Folketinget som L 30 A (2020-21) og L 178 (2020-21).

Med vedtagelsen af de to lovforslag blev fradragssatsen øget som følger (for 2020-22 forudsat, at udgifterne kan holdes under den omtalte beløbsgrænse):

År	2018-2019	2020-22	2023-2025	2026
Fradragssats i %	101,5	130,0	108,0	110,0

For indkomstårene 2023-25 anvendes gældende regler, hvorefter udgifter, som er afholdt til forsøgs- og forskningsvirksomhed i tilknytning til den skattepligtiges erhverv, enten fradrages eller afskrives med 108 %. Fra og med 2026 udgør fradraget 110 %.

2.1.4 Fradrag for endelige underskud (indførelsen af selskabsskattelovens § 31 E samt evt. (historisk) styresignal)

En ny lovændring om fradrag for endelige underskud i EU-/EØS-lande, på Færøerne eller i Grønland trådte i kraft med virkning for indkomstår 2019 eller senere. Retten for et moderselskab til at tage fradrag for endelige underskud, der er opstået i datterselskaber i EU-/EØS-lande, har egentlig eksisteret siden 2005 (Mark & Spencer-sagen, C-446/03), men har tidligere været nægtet af de danske skattemyndigheder. Dette ændrede sig dog ved den danske sag Bevola C-650/16 af 12. juni 2018, der afgjorde, at det skulle være muligt for det danske moderselskab at tage fradrag for underskud opstået i deres finske filial. Sagen medførte, at der nu er indsat en ny bestemmelse i SEL § 31 E, hvorefter der skal indrømmes fradrag til danske moderselskaber for endelige underskud opstået i deres udenlandske EU-/EØS-datterselskaber, EU-/EØS-faste driftssteder og faste ejendomme i alle lande.

Bestemmelsen omfatter følgende enheder:

- Direkte ejede datterselskaber, der er eller var hjemmehørende i et andet EU-/EØS-land, på Færøerne eller i Grønland, og hvor et dansk selskab har eller havde bestemmende indflydelse
- Indirekte ejede datterselskaber, der er eller var hjemmehørende i et andet EU-/EØS-land, på Færøerne eller i Grønland, og hvor det danske selskab har eller havde bestemmende indflydelse – dog kun, hvis alle mellemliggende selskaber er eller var beliggende i samme land, som det indirekte ejede datterselskab
- Faste driftssteder (filialer) i et andet EU-/EØS-land, på Færøerne eller i Grønland
- Faste ejendomme i udlandet – altså ikke kun i EU-/EØS-lande – dog kun hvis den faste ejendom ikke er en del af et skattepligtigt fast driftssted i udlandet.

Det danske selskab skal endvidere have haft bestemmende indflydelse i det udenlandske selskab uden afbrydelse fra og med det år, hvor underskuddet opstod, og til og med det år, hvor underskuddet bliver endeligt.

Hvornår er et underskud endeligt

Underskud er i denne sammenhæng endelige på det tidspunkt, hvor der efter reglerne i det pågældende land ikke længere er mulighed for at modregne dem i skattepligtig indkomst – hverken i tidligere år, i underskudsåret eller i efterfølgende år, og hverken i det pågældende selskab eller i andre selskaber i udlandet.

Som udgangspunkt vil der kun være tale om endelige underskud i et af følgende tilfælde:

- Når det udenlandske selskab er likvideret
- Når det faste driftssted er ophørt og afmeldt hos skattemyndighederne i udlandet
- Når den faste ejendom er afstået

Fradragets størrelse

Fradrag for de endelige underskud skal opgøres efter danske skatteregler på samme måde, som havde der været valgt international sambeskatning. Det betyder, at der skal udarbejdes en ”fiktiv” indkomstopgørelse fra og med det år, hvor underskuddet opstod, til og med det år, hvor underskuddet bliver endeligt.

Underskuddet kan alene fradrages, hvis dette også var muligt efter danske regler. Vær her opmærksom på, at fx tab på salg af fast ejendom efter danske regler ikke kan trækkes fra eller modregnes i anden indkomst, fordi der er tale om et såkaldt kildeartstab. Disse tab kan alene modregnes i andre ejendomsavancer i samme selskab – medmindre der er tale om næring.

Hvad angår endelige underskud i udenlandske datterselskaber, så vil underskuddene kun kunne modregnes i positiv skattepligtig indkomst i det danske selskab og hermed sambeskattede selskaber i det år, hvor det udenlandske underskud bliver endeligt. Endelige udenlandske underskud herudover vil bortfalde.

Frister for anmodning om genoptagelse

Skattestyrelsen fremkom i januar 2021 med et styresignal, hvori der var angivet en frist for genoptagelse af tidligere indkomstår. Denne frist udløb i juli 2021, hvorfor det nu kun er de almindelige frister om genoptagelse af skatteansættelser, som er gældende. Det vil sige, at en anmodning om genoptagelse skal indsendes senest den 1. maj i det fjerde år efter indkomstårets udløb.

2.1.5 Defensive foranstaltninger

Et lovforslag (L 150, 2020-21) om indførelsen af foranstaltninger mod lande på EU’s liste over ikke-samarbejdsvillige skattejurisdiktioner (“sortlistelande”) er vedtaget. Lovændringen medfører indskrænkninger i fradragsretten, men også en skærpet udbyttebeskatning.

De nye regler er indført i ligningslovens § 5 H og i kildeskatte- og selskabsskattelovens regler om begrænset dansk skattepligt af udbytter fra danske selskaber. De pågældende sortlistelande er opført i ligningslovens § 5 H, stk. 2, men det bemærkes, at opførelsen af lande vil skulle ændres ved lov, i takt med at der tilføjes eller fjernes lande fra EU's liste.

Foranstaltning 1 – afskæring af fradragsretten for betalinger	Foranstaltning 2 – forhøjet kildeskattesats på udbytter
Hvis modtageren af en betaling er skattemæssigt hjemmehørende eller registreret i et land på sortlisten og er interesseforbundet med betaleren efter LL § 2, kan den danske betaler hverken fradrage betalingen eller på anden måde lade den indgå ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Afskæringen betyder, at betalinger hverken kan fratrækkes som driftsomkostning, rentebetaling, afskrives eller på nogen anden måde. Fradragsretten afskæres for både fuldt og begrænset skattepligtige med fast driftssted i Danmark.	I det nye regelsæt kommer der også en forøgelse af den danske kildeskat for modtaget udbytte, når den retmæssige ejer er hjemmehørende i et sortlisteland. For udenlandske juridiske personer, som er begrænset skattepligtige til Danmark af udbytte modtaget fra danske selskaber, hæves kildeskatten fra 22 % til 44 %, når den juridiske person er retmæssig ejer af udbyttet og er hjemmehørende i et sortlisteland. Denne forhøjelse gælder kun, når udbyttet modtages af datterselskabsaktier eller koncernselskabsaktier. For det udloddende danske selskab skal der således i disse tilfælde tilbageholdes 44 % i udbytteskat, og denne udbytteskat er endelig og kan ikke reduceres.

De nye regler har virkning fra den 1. juli 2021.

2.1.6 Andre forhold – regeringens lovprogram for Folketingsåret 2021/22

På regeringens lovprogram for Folketingsåret 2021/22 er der ingen programsatte lovinitiativer i forhold til den bebudede "lagerbeskatning af fast ejendom" fra 2023, der er et finansieringselement i "Arne-pensionen". Dette er dog næppe udtryk for, at den bebudede lagerbeskatning er taget af bordet. Derimod må det nok forventes, at et lovforslag om lagerbeskatning fremlægges i folketingssamlingen 2022/23 (dvs. formentlig ved Folketingets åbning i oktober 2022 med henblik på vedtagelse inden jul 2022), og at et lovforslag sendes i høring i løbet af 2022.

Andre finansieringselementer i Arne-pensionen er et øget "samfundsbidrag fra den finansielle sektor", dvs. en særlig skat på den finansielle sektors overskud som et tillæg til den almindelige selskabsskat, og at selskabers adgang til at fradrage lønomkostninger begrænses, således at bruttolønninger på over 7 mio. DKK pr. medarbejder ikke længere kan fradrages. Begge disse initiativer er sat på lovprogrammet for 2021/22 til fremsættelse i februar 2022.

2.2 Oversigt over væsentlige skattelove

I henhold til SEL skal et selskab opgøre sin skattepligtige indkomst efter skattelovgivningens almindelige regler, i det omfang disse regler efter deres indhold er anvendelige på selskaber. Herudover indeholder SEL specifikke regler, der kun gælder for selskaber og visse andre juridiske personer.

Som det er de fleste bekendt, består dansk skattelovgivning af et betydeligt antal specialove, som typisk kun omhandler et begrænset problemfelt. Det forhold, at skattelovgivningen er opbygget på denne måde, medfører ofte betydelige og – kunne det synes – unødvendige komplikationer, ikke blot for skatteborgeren, men også for lovgiver selv. At skattelovgivningen er kommet til at fremtræde så relativt uoverskuelig, som tilfældet er i dag, har formentlig udelukkende historiske årsager.

Grundprincipperne for indkomstopgørelsen findes stadig i §§ 4, 5 og 6 i statsskatteloven, der stammer fra begyndelsen af 1900-tallet. De regelsæt, der er kommet til sidenhen i form af speciallove, kan som regel historisk set betragtes som modifikationer af eller undtagelser til statsskattelovens hovedregler.

Det gælder fx:

AL	Afskrivningsloven. Indeholder reglerne for skattemæssig afskrivning på driftsmidler og skibe, bygninger og installationer samt andre aktiver som fx goodwill og øvrige immaterielle aktiver.
ABL	Aktieavancebeskatningsloven. Indeholder detaljerede regler om beskatning af fortjeneste ved afståelse af aktier og anparter, andelsbeviser, konvertible obligationer og tegningsretter til sådanne.
EBL	Ejendomsavancebeskatningsloven. Indeholder detaljerede regler om avancebeskatning i forbindelse med afståelse af fast ejendom.
FUL	Fusionsskatteloven. Indeholder regler, der definerer fusionsbegrebet, henholdsvis hvilke selskaber der kan gennemføre en skattefri fusion efter fusionsskattelovens almindelige regler.
LL	Ligningsloven. Indeholder et væld af særregler, dels om skattefrihed for bestemte indkomster, dels om fradragsret for forskellige udgifter.
KGL	Kursgevinstloven. Indeholder regler om den skattemæssige behandling af gevinst og tab på fordringer, gæld og finansielle kontrakter.
SEL	Selskabsskatteloven. Indeholder hovedsageligt regler om skattepligt, skatteberegning, sambeskatning og opkrævning af selskabsskat og kun i meget begrænset omfang regler om opgørelsen af selskabers skattepligtige indkomst.
SFL	Skatteforvaltningsloven. Indeholder de formelle regler om bl.a. ændring og genoptagelse af skatteansættelser.
SKL	Skattekontrolloven. Indeholder reglerne om oplysningsskema (”selvangivelse”) og ikke mindst de omfattende krav om udarbejdelse og opbevaring af transfer pricing-dokumentation.

De følgende afsnit omhandler de praktiske problemstillinger, som selskaber typisk står over for i forbindelse med udarbejdelse af deres oplysningsskema ("selvangivelse"). Gennemgangen er ikke ment som en udtømmende gennemgang grundet skattelovgivningens kompleksitet.

3. Almindelige regler for opgørelse og selvangivelse af skattepligtig indkomst

Opgørelsen af et selskabs skattepligtige indkomst afviger på en række punkter fra selskabets opgørelse af det regnskabsmæssige resultat. Det skyldes først og fremmest, at de krav, som lovgivningen stiller til opgørelsen af henholdsvis det regnskabsmæssige og det skattemæssige resultat, har vidt forskellig baggrund og formål.

De overordnede krav til selskabets årsrapport hviler blandt andet på princippet om et "retvisende billede". Der skal endvidere i årsrapporten tages hensyn til alle forudsigelige risici og eventuelle tab, der vedrører det pågældende regnskabsår.

Udgangspunktet for opgørelse af selskabets skattepligtige indkomst er derimod, at alle indtægter skal medregnes efter retserhvervelsesprincippet – det vil sige, når selskabet har erhvervet endelig ret til indkomsten. Omvendt kan udgifter og tab, der er skattemæssigt fradragsberettigede, normalt først fradrages, når der foreligger en retlig forpligtelse til at afholde udgiften, eller når tabet er konstateret.

Som omtalt i regnskabsdelens afsnit 5.4 *Skat i årsregnskabet* vil der typisk være forskel på de regnskabsmæssige og de skattemæssige værdier af selskabets aktiver og forpligtelser, således at der i årsrapporten opstår såvel udskudte skatteforpligtelser som udskudte skatteaktiver.

På *www.pwc.dk* finder du en tjekliste til brug for opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

3.1 Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S

I dette afsnit har vi udarbejdet en opgørelse af den skattepligtige indkomst for 2021 for Industri Norden A/S.

Opgørelsen omfatter desuden en skatteafstemning og forklaring på den effektive skat mv. I opgørelsen af den skattepligtige indkomst er der henvisninger til de konkrete afsnit i Regnskabshåndbogen 2022, hvor der er omtale af de enkelte poster, der korrigeres for i forhold til det regnskabsmæssige resultat.

Derudover er der også en mere praktisk beskrivelse af nogle af de ofte stillede spørgsmål i selvangivelsesforløbet.

Afsnit		Skattepligtig indkomst	Permanente forskelle	Midlertidige forskelle
		DKK	DKK	DKK
	Resultat før skat	31.003		
	Skatterelevante egenkapitalposteringer			
	Værdiregulering af sikringsinstrumenter	4		
	Resultat før skat præsenteret særskilt			
	Resultat før skat af ophørte aktiviteter	528		
4.	**Permanente forskelle**			
4.1	Udgifter til kapitalfremskaffelse	1.991	-1.991	
4.1	Rådgiveromkostninger ved køb af aktier	2.766	-2.766	
4.1	Ekstrafradrag for årets forsøgs- og forskningsudgifter, jf. LL § 8 B (3%)	-631	631	
4.2	Indtægter af kapitalandele i tilknyttede virksomheder	-3.361	3.361	
4.2	Indtægter af kapitalandele i associerede virksomheder	-707	707	
4.3	Ikke-skattepligtige renter fra Skattestyrelsen	-1.017	1.017	
4.4	75% af repræsentation	1.350	-1.350	
4.7	Udgifter i forbindelse med aktieaflønningsordninger mv., LL § 7P	528	-528	
6.11	Avance på salg af datterselskabsaktier	-1.100	1.100	
5	**Midlertidige poster**			
4.7	*Aktieoptioner*			
	Indregnet værdi af aktieoptioner pr. 1. januar 2021 (primo), LL § 28	-2.064		2.064
	Indregnet værdi af aktieoptioner pr. 31. december 2021 (ultimo), LL § 28	2.283		-2.283
5.1	*Bygninger skattemæssigt afskrivningsberettigede*			
	Tilbageførsel af regnskabsmæssige afskrivninger	615		-615
	Skattemæssige afskrivninger	-921		921
5.1	*Produktionsanlæg og maskiner samt andre anlæg, driftsmidler og inventar*			
	Tilbageførsel af regnskabsmæssige af- og nedskrivninger	9.491		-9.491
	Tilbageførsel af renteomkostninger vedrørende finansiel leasing	40		-40
	Skattemæssigt fradrag for årets betalte leasingydelser på regnskabsmæssigt aktiverede finansielle leasingaktiver	-212		212

Afsnit		Skatteplig-tig indkomst	Permanente forskelle	Midlertidige forskelle
		DKK	DKK	DKK
	Skattemæssige afskrivninger	-874		874
	Avance ved salg af driftsmidler	-1.128		1.128
5.1	*Immaterielle aktiver*			
	Tilbageførsel af regnskabsmæssige af- og nedskrivninger	2.201		-2.201
	Fradrag for årets forsøgs- og forskningsudgifter, jf. LL § 8 B (100%)	-2.104		2.104
5.2	*Varebeholdninger*			
	Regnskabsmæssig hensættelse til ukurans pr. 1. januar 2021 (primo)	-1.229		1.229
	Regnskabsmæssig hensættelse til ukurans pr. 31. december 2021 (ultimo)	7.022		-7.022
5.3	*Tilgodehavende fra salg*			
	Regnskabsmæssig hensættelse til tab på debitorer pr. 1. januar 2021 (primo)	-1.656		1.656
	Regnskabsmæssig hensættelse til tab på debitorer pr. 31. december 2021 (ultimo)	1.959		-1.959
5.4	*Igangværende arbejder/salgsværdi af udført arbejde*			
	Regnskabsmæssig indregnet avance pr. 1. januar 2021 (primo)	6.006		-6.006
	Regnskabsmæssig indregnet avance pr. 31. december 2021 (ultimo)	-618		618
5.6	*Andre hensatte forpligtelser*			
	Pr. 1. januar 2021 (primo)	-1.800		1.800
	Pr. 31. december 2021 (ultimo)	1.600		-1.600
5.7	*Periodeafgrænsningsposter (under aktiver)*			
	Forudbetalinger pr. 1. januar 2021 (primo)	185		-185
	Forudbetalinger pr. 31. december 2021 (ultimo)	-173		173
5.8	*Indirekte produktionsomkostninger (IPO)*			
	IPO pr. 1. januar 2021 (primo)	10.355		-10.355
	IPO pr. 31. december 2021 (ultimo)	-4.692		4.692
	Værdiregulering af sikringsinstrumenter			
	Pr. 1. januar 2021 (primo)	-104		104
	Pr. 31. december 2021 (ultimo)	100		-100
	Skattepligtig indkomst	**55.636**	**181**	**-24.282**
	Skat 22%	**12.240**		

3.1.1 Opgørelse udskudt skat

01-01-2021	Regnskabs-mæssig værdi	Skatte-mæssig værdi	Forskel	22%
Færdiggjorte udviklingsprojekter og udviklingsprojekter under udførelse	7.625	0	7.625	1.678
Patenter	674	0	674	148
Grunde og bygninger	19.916	3.876	16.040	3.529
Produktionsanlæg og maskiner samt andre anlæg, driftsmidler og inventar	29.857	297	29.560	6.503
Varebeholdninger	30.686	31.915	-1.229	-270
Tilgodehavende fra salg	29.487	31.143	-1.656	-364
Igangværende arbejder/salgsværdi af udført arbejde	80.712	74.706	6.006	1.321
Andre hensatte forpligtelser	-1.800	0	-1.800	-396
Periodeafgrænsningsposter (under aktiver)	185	0	185	41
Aktieoptioner (anden gæld)	-2.064	0	-2.064	-454
Indirekte produktionsomkostninger (IPO)	10.355	0	10.355	2.278
Regnskabsmæssig gæld, finansielle leasingaktiver	-2.634	0	-2.634	-579
Værdiregulering af sikringsinstrumenter	-104	0	-104	-23
	202.895	141.937	60.958	13.411

31-12-2021	Regnskabs-mæssig værdi	Skatte-mæssig værdi	Forskel	22%
Færdiggjorte udviklingsprojekter og udviklingsprojekter under udførelse	7.696	0	7.696	1.693
Patenter	506	0	506	111
Grunde og bygninger	19.396	3.050	16.346	3.596
Produktionsanlæg og maskiner samt andre anlæg, driftsmidler og inventar	24.693	2.622	22.071	4.856
Varebeholdninger	26.177	33.199	-7.022	-1.545
Tilgodehavende fra salg	46.184	48.143	-1.959	-431
Igangværende arbejder/salgsværdi af udført arbejde	100.314	99.696	618	136

31-12-2021	Regnskabs-mæssig værdi	Skatte-mæssig værdi	Forskel	22%
Andre hensatte forpligtelser	-1.600	0	-1.600	-352
Periodeafgrænsningsposter (under aktiver)	173	0	173	38
Aktieoptioner (anden gæld)	-2.283	0	-2.283	-502
Indirekte produktionsomkostninger (IPO)	4.692	0	4.692	1.032
Regnskabsmæssig gæld, finansielle leasingaktiver	-2.462	0	-2.462	-542
Værdiregulering af sikringsinstrumenter	-100		-100	-22
	223.386	186.710	36.676	8.069

Afsnit				22%	Skatte-procent
3.2	**Afstemning af skatteudgift**				
	Skat af årets resultat		31.003	6.821	22,0%
	Ændring af skatteansættelse for tidligere år			-1.358	-4,4%
	Resultat i dattervirksomheder og associerede virksomheder		-4.068	-895	-2,9%
	Ikke-fradragsberettigede omkostninger i øvrigt, netto		4.987	1.097	3,6%
	Ikke-skattepligtig gevinst ved salg af aktier		-1.100	-242	-0,8%
3.3	**Effektiv skatteprocent**			**5.423**	**17,5%**
	Årets skat:				
	Skattepligtig indkomst		55.636	12.240	
	Ændring af skatteansættelse for tidligere år			-1.358	
	Udskudt skat primo	13.411			
	Udskudt skat ultimo	8.069		-5.342	
				5.540	
	Indregnet således i årsregnskabet:				
	Indregnet som skat af årets resultat			5.423	
	Indregnet som skat af årets resultat, ophørte aktiviteter			116	
	Indregnet som skat af årets egenkapitalbevægelser			1	
	Årets skat i alt			**5.540**	

Afsnit		Anskaffelsespris DKK	Afskrivningsgrundlag DKK	Årets afskrivning %	Årets afskrivning DKK	Samlet afskrivning %	Samlet afskrivning DKK
5.1	**Bygninger skattemæssigt afskrivningsberettigede**						
	Bygning anskaffet 1994	25.421	22.921	4%	917	98%	22.462
	Ombygninger 2021	95	95	4%	4	4%	4
		25.516	**23.016**		**921**		**22.466**
	Skattemæssig saldo pr. 31. december 2021						**2.884**

5.1	**Andre anlæg, driftsmidler og inventar**	**DKK**
	Skattemæssig saldo pr. 1. januar 2021	297
	Tilgang, jf. anlægsnoten i årsrapporten	5.278
	Afgang til salgspris	-2.079
	Afskrivningsgrundlag	3.496
	Afskrivning, 25%	-874
	Skattemæssig saldo pr. 31. december 2021	**2.622**

3.2 Skatteafstemning

Korrektionerne mellem det regnskabsmæssige og det skattemæssige resultat kan opdeles i to kategorier: 1) permanente forskelle og 2) midlertidige forskelle.

Under opgørelsen af den skattepligtige indkomst i Industri Norden A/S for 2021 er der foretaget reguleringer til det regnskabsmæssige resultat som følge af forskelle mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige behandling af posterne. Det medfører en risiko for, at der opstår fejl ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Det viser sig i praksis, at skatteafstemningen ofte fanger fortegnsfejl og af og til undladelser samt oversete poster i opgørelsen af midlertidige forskelle.

Skatteafstemningen sikrer derimod ikke, at skattelovgivningen er fortolket korrekt, og den fanger heller ikke fejl eller udeladelser i permanente forskelle. Den dokumenterer alene sammenhængen mellem årsregnskabet og skatteopgørelsen.

Teknisk set er skatteafstemningen en afstemning mellem summen af de midlertidige forskelle i beregningen af den skattepligtige indkomst og forskelsværdierne primo/ultimo. I Industri Norden A/S udgør summen af de midlertidige forskelle 24.282 TDKK. Beløbet afstemmes i forhold til ændringen fra primo til ultimo af forskelsværdierne mellem de regnskabsmæssige og de skattemæssige værdier. Primoværdien udgør 60.958 TDKK og ultimoværdien 36.676 TDKK. Forskelsværdien er således 24.282 TDKK.

Det vil sige, at der er en sammenhæng mellem på den ene side de tillæg og fradrag af midlertidige forskelle, der foretages i den skattepligtige opgørelse for det pågældende indkomstår, og på den anden side forskelsværdierne i de regnskabsmæssige og skattemæssige saldoværdier fra primo til ultimo. Forskelsværdierne er netop udtryk for de bevægelser, der har været i året.

De regnskabsmæssige værdier under opgørelse af udskudt skat primo og ultimo kan afstemmes til årsrapporten.

Opgørelsen af de skattemæssige værdier foretages enten på baggrund af 1) den skattemæssige saldoværdi primo +/- til- og afgange og fratrukket årets skattemæssige afskrivninger, eller 2) de regnskabsmæssige værdier reguleret for forskelle mellem de regnskabsmæssige og de skattemæssige principper for tidspunktet for medregning af omkostninger/avance det pågældende indkomstår.

Skatteværdien af de midlertidige forskelle i Industri Norden A/S primo udgør 13.411 TDKK og svarer til den udskudte skatteforpligtelse primo i Industri Norden A/S' årsrapport. Tilsvarende pr. 31. december 2021 er der indregnet en udskudt skatteforpligtelse på 8.069 TDKK. Den udskudte skatteforpligtelse er således reduceret med 5.342 TDKK fra primo til ultimo. Det medfører indregning af en udskudt skatteindtægt/formindskelse af skatteforpligtelsen for 2021 i årsrapporten for Industri Norden A/S.

3.3 Effektiv skatteprocent

I moderselskabets årsrapport for 2021 er der indregnet en skatteomkostning på 5.423 TDKK. Den effektive skatteprocent udgør således 17,5 % af resultat før skat. Skatteprocenten skal sammenholdes med den aktuelle selskabsskattesats i 2021 på 22 %. I afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S* er den effektive skatteprocent specificeret, dvs. hvorfor skatteomkostningen udgør 17,5 % og ikke 22 %.

Følgende forhold kan fx påvirke skatteomkostningen/den effektive skatteprocent:

- Skattefrie indtægter
- Ikke-fradragsberettigede omkostninger
- Nedskrivning af udskudte skatteaktiver
- Indtægtsføring af tidligere nedskrevne skatteaktiver
- Regulering til skatteprocenten
- Regulering af tidligere års skatter.

Skatteomkostningen sammensætter sig af aktuel skat (det vil sige skattepligtig indkomst multipliceret med aktuel skattesats) med tillæg/fradrag af ændringen i udskudt skat samt reguleringer vedrørende tidligere år. Det vil sige, at det er permanente forskelle, jf. afsnit 4, samt reguleringer til tidligere år, der påvirker skatteomkostningen i resultatopgørelsen.

Almindelige forskydninger i den udskudte skat påvirker ikke skatteomkostningen, da disse modsvares af ændring til aktuel skat, jf. fx regulering af IPO-tillæg i indkomstopgørelsen.

Hvis selskabet i et år vælger at afskrive fx 15 % på driftsmidler i stedet for de maksimale 25 %, påvirker dette ikke skatteomkostningen i årsrapporten. Den mindre skattemæssige afskrivning øger den aktuelle skat, men mindsker samtidig den udskudte skatteforpligtelse med et tilsvarende beløb.

3.4 Indkomståret

Skatteansættelsen af selskaber sker normalt på grundlag af indkomsten i en 12-måneders periode (indkomståret). Lovgivningsteknisk er det udgangspunktet, at indkomståret svarer til kalenderåret. Bestemmelserne findes i SEL § 10.

Indkomståret kan imidlertid være forskudt i forhold til kalenderåret, og man sondrer i denne forbindelse mellem bagudforskudte og fremadforskudte indkomstår.

Et bagudforskudt indkomstår kan tidligst begynde den 2. april i kalenderåret forud for det kalenderår, som det forskudte indkomstår træder i stedet for. Det indkomstår, der er maksimalt bagudforskudt i forhold til kalenderåret 2021, løber med andre ord fra den 2. april 2020 til den 1. april 2021.

Et fremadforskudt indkomstår kan senest begynde den 1. april i det kalenderår, som det fremadforskudte indkomstår træder i stedet for. Det indkomstår, der er maksimalt fremadforskudt i forhold til kalenderåret 2021, løber med andre ord fra den 1. april 2021 til den 31. marts 2022.

Det er muligt at ændre det skattemæssige indkomstår, såfremt dette er forretningsmæssigt begrundet ud fra selskabets forhold, jf. *SKM2016.133* (se nedenfor). Meddelelse herom skal sendes til Skattestyrelsen inden udløbet af det indkomstår, der omlægges fra. I andre tilfælde skal Skattestyrelsen ansøges om tilladelse.

Det er Skattestyrelsens opfattelse, at der ikke kan være to gange 1. april i ét indkomstår, se *SKM2016.57.* Det gælder både ved nystiftelse af selskaber og ved senere omlægning af et tidligere valgt indkomstår.

3.4.1 Forlængelse af indkomståret i forbindelse med et selskabs opløsning

For selskaber med bagudforskudt indkomstår, der opløses efter det sædvanlige indkomstårs udløb, men før det pågældende kalenderårs udløb, forlænges indkomståret med perioden fra den seneste regnskabsafslutning til den dag, hvor opløsningen finder sted.

Opløses selskabet inden indkomstårets udløb, omfatter selskabets sidste afsluttende indkomstår den periode, der løber fra afslutningen af det seneste sædvanlige 12-måneders regnskab, og til opløsningen finder sted.

Ophører selskabet i forbindelse med en skattefri fusion, har Skattestyrelsen hidtil praktiseret at forlænge det ophørende selskabs sidste indkomstår indtil fusionsdatoen, når fusionsdatoen var den 1. januar, selvom denne dato ikke ligger ”inden kalenderårets udløb”, som det ellers anføres i FUL § 7, stk. 1.

I erkendelse af at denne praksis ikke er i overensstemmelse med ordlyden af FUL § 7, stk. 1, har Skattestyrelsen udsendt styresignalet *SKM2019.467.SKTST,* hvorefter det indskydende selskabs indkomstår ikke længere vil blive forlænget, hvis fusionsdatoen er den 1. januar. Forlængelse vil kun ske, hvis fusionsdatoen er senest den 31. december.

3.4.2 Omlægning af indkomståret i forbindelse med ind- og udtræden af sambeskatning

Reglerne om obligatorisk national sambeskatning betyder, at et selskab kan være med i en sambeskatning i en del af et indkomstår, jf. SEL § 31, stk. 5. Det vil være tilfældet i de situationer, hvor koncernforbindelsen med selskabet enten etableres eller afbrydes midt i et indkomstår.

Ifølge SEL § 10, stk. 5 skal alle selskaber i en sambeskatning have samme indkomstår som administrationsselskabet. Det betyder, at hvis et selskab ved indtræden i en sambeskatning har et indkomstår, der adskiller sig fra administrationsselskabet i den erhvervende sambeskatning, så omlægges selskabets indkomstår.

Omlægningen er obligatorisk, og der skal således ikke indsendes en meddelelse herom til Skattestyrelsen. Ændringer i sambeskatningskredsen skal dog meddeles digitalt til Skattestyrelsen senest en måned efter, at selskabet er indtrådt i sambeskatningskredsen.

For et selskab, der indgår i eller udgår af en sambeskatningskreds og således kun er sambeskattet med den pågældende sambeskatningskreds en del af året, skal indkomståret deles i to, således at der udarbejdes to indkomstopgørelser for det pågældende indkomstår. Den ene del af indkomsten skal indgå i sambeskatningen, og den anden del af indkomsten skal medregnes hos selskabet selv (særbeskatning) eller eventuelt indgå i en anden sambeskatning (hvis selskabet indgår i en ny koncern).

De to indkomstopgørelser skal foretages efter skattelovgivningens almindelige regler – dog skal skattemæssige afskrivninger foretages forholdsmæssigt, hvis de to (del)indkomstopgørelser vedrører samme indkomstår. Sambeskatningsreglerne er nærmere beskrevet i afsnit 6.9 *Obligatorisk national sambeskatning.*

3.4.3 Omlægning af indkomstår

Ifølge det tidligere gældende styresignal *SKM2015.532* kunne et nystiftet selskab forlænge sit første indkomstår uden at iagttage regler om indgivelse af meddelelse eller ansøgning. Men i februar 2016 offentliggjorde Skattestyrelsen et nyt styresignal, hvoraf det fremgår, at det er et krav for forlængelse af et nystiftet selskabs første indkomstår, at der indsendes meddelelse hhv. ansøgning til Skattestyrelsen.

Hvis et selskab nystiftes med fx indkomståret 2021 som det første indkomstår, kan dette ifølge Skattestyrelsens styresignal *SKM2016.133* ikke forlænges til indkomståret 2022 uden meddelelse hhv. ansøgning. Det er en betingelse, at meddelelse hhv. ansøgning om ændring af indkomstår indsendes inden udløbet af det oprindeligt valgte indkomstår, der ønskes omlagt.

SEL § 10 indeholder reglerne for at omlægge et selskabs indkomstår til et andet indkomstår. Hvis ønsket om omlægning er begrundet i brancheændringer, personaleferie, nye forretningsforbindelser eller koncerntilhørsforhold, kan indkomståret således omlægges alene ved at give Skattestyrelsen meddelelse herom inden udløbet af det indkomstår, der ønskes omlagt, jf. SEL § 10, stk. 2, 1. pkt. Tilladelse er således ikke nødvendig i disse tilfælde. Er omlægningen ikke begrundet i disse forhold, er det nødvendigt at indhente tilladelse fra Skattestyrelsen, jf. SEL § 10, stk. 2, 4. pkt. Ansøgning om omlægning af indkomstår skal da tilsvarende indsendes inden udløbet af det indkomstår, der ønskes omlagt.

Skattestyrelsen har haft vekslende holdninger til, hvorvidt forhold i datterselskabet kan begrunde en omlægning af administrationsselskabets indkomstår. Skattestyrelsen fastslog således i et tidligere gældende styresignal, *SKM2015.532*, at et administrationsselskab for en sambeskatning kunne ændre indkomstår uden tilladelse, selvom begrundelsen skyldtes en brancheændring i et datterselskab. Dette blev efterfølgende ændret ved styresignalet *SKM2016.133*, hvorefter det kun var forhold i det selskab, som skulle have omlagt indkomståret, der kunne begrunde en omlægning. Brancheændringer i et datterselskab var således ikke længere begrundelse nok til at omlægge moderselskabets indkomstår uden tilladelse, jf. SEL § 10, stk. 2, 1. pkt. Skattestyrelsen mente imidlertid heller ikke, at forhold i datterselskabet kunne begrunde en tilladelse til omlægning af moderselskabets indkomstår efter SEL § 10, stk. 2, 4. pkt.

Med det seneste styresignal *SKM2017.553* har Skattestyrelsen igen ændret holdning. I dette styresignal fastholder Skattestyrelsen, at forhold i datterselskabet ikke kan begrunde en omlægning af administrationsselskabets indkomstår uden tilladelse, jf. SEL § 10, stk. 2, 1. pkt., men Skattestyrelsen åbner for, at forhold i datterselskabet kan begrunde en tilladelse til omlægning af administrationsselskabets indkomstår, jf. SEL § 10, stk. 2, 4. pkt.

I styresignalet *SKM2016.57* fastslår Skattestyrelsen som tidligere omtalt, at et indkomstår ikke kan strække sig over to gange 1. april. Begrænsningen er ifølge Skattestyrelsen også gældende for nystiftede selskaber, selvom det for disse følger, at første indkomstperiode kan udgøre op til 18 måneder.

3.5 Acontoskatteordningen

Acontoskat opkræves to gange om året, henholdsvis den 20. marts og den 20. november. Den ordinære acontoskat beregnes som 50 % af gennemsnittet af de seneste tre års selskabsskat, jf. SEL § 29 A.

I sambeskattede koncerner beregnes acontoskatten for administrationsselskabet og ikke for de enkelte sambeskattede datter- eller søsterselskaber. Administrationsselskabet varetager betalingen af både frivillig og ordinær acontoskat for den sambeskattede koncern, jf. SEL § 29 B.

Den endelige selskabsskat beregnes som 22 % af den oplyste (”selvangivne”) skattepligtige (sambeskatnings-)indkomst. Hvis den indbetalte acontoskat med tillæg af eventuel indeholdt udbytteskat er lavere end den endelige skat, fremkommer der en restskat, der opkræves med et ikke-fradragsberettiget procenttillæg med forfald den 1. november i det følgende år og sidste rettidige betaling den 20. november, jf. SEL § 30.

Hvis den indbetalte acontoskat med tillæg af eventuel udbytteskat overstiger den endelige selskabsskat, fremkommer en overskydende skat, der udbetales med en ikke-skattepligtig procentgodtgørelse, jf. SEL § 30.

Hvis selskabet forventer, at slutskatten kommer til at overstige den skat, der betales som ordinære acontobetalinger, er der mulighed at indbetale et yderligere beløb i frivillig acontoskat.

Det er muligt at betale frivillig acontoskat den 20. marts (hvor der godskrives et rentetillæg) og 20. november i indkomståret (hvor der betales et rentetillæg). Herudover har virksomhederne mulighed for at indbetale frivilligt senest den 1. februar efter indkomståret, fx for indkomståret 2021 senest den 1. februar 2022. Der skal også her betales et rentetillæg, som beregnes ud fra restskatteprocenten.

Med virkning for indkomståret 2019 og senere indkomstår forhøjes restskatteprocenten med 2 procentpoint. Forhøjelsen af restskatteprocenten er således medregnet i nedenstående rentesatser.

Rentesatserne for 2020 er følgende (satserne for 2021 kendes ikke p.t.):

- Restskatteprocent, der opkræves, hvis selskabet får en restskat: 4,4 %
- Rentegodtgørelse på overskydende skat, der betales til selskabet fra Skattestyrelsen: 0,1 %
- Rentetillæg ved frivillig indbetaling af acontoskat senest den 20. november 2020: 0,0 %
- Rentetillæg ved betaling af frivillig acontoskat i perioden 21. november 2020 – 1. februar 2021: 0,9 %.

Ved frivillig indbetaling af acontoskat skal der inden betaling gives meddelelse til Skattestyrelsen på TastSelv Erhverv.

Tilbagebetaling af overskydende skat for indkomståret 2021 inklusive rentegodtgørelse sker i videst muligt omfang ved at modregne beløbet i den ordinære acontoskat for 2022 med betalingsfrist den 20. november 2022. Et eventuelt overskydende beløb udbetales. Hverken rentetillæg, godtgørelse eller betaling af restskatteprocent indgår i den skattepligtige indkomst.

3.6 Selvangivelse og krav til indhold

Selskaber skal indberette oplysningsskemaet digitalt. Selskaber, der har indkomst omfattet af kulbrinteskatteloven, skal indsende et særskilt oplysningsskema for den skattepligtige kulbrinteindkomst. Dette kan også gøres digitalt.

Med virkning fra den 1. januar 2019 trådte en ny skattekontrollov i kraft. Med den erstattes det hidtidige begreb ”selvangivelse” med ”oplysningsskema”, således at selskaber ikke længere er selvangivelsespligtige, men oplysningspligtige.

Ud over selve oplysningsskemaet er der krav om at indsende yderligere oplysninger. Det fremgår af mindstekravsbekendtgørelsen, hvad der specifikt skal oplyses for at overholde lovgivningen. Der er udstedt to mindstekravsbekendtgørelser: én for store virksomheder (nr. 1295 af 14. november 2018) og én for mellemstore og mindre virksomheder (nr. 1296 af 14. november 2018).

3.6.1 Der er tre typer af oplysningsniveauer[1]

	Store selskaber og fonde (omsætning > 100 mio. DKK) og virksomheder omfattet af særlovgivninger	Mellemstore selskaber og fonde (omsætning < 100 mio. DKK, men > 500.000 DKK)	Små selskaber og fonde (omsætning < 500.000 DKK)
Indberetning via det digitale oplysningsskema	X	X	X
Medsende skatteregnskab, jf. nedenfor	X		
Udfyldelse af regnskabsdata i det digitale oplysningsskema		X	
Oplysninger vedrørende omstruktureringer i indkomståret i det digitale oplysningsskema	X	X	X
Oplysning om revisorbistand udfyldes i det digitale oplysningsskema		X	X
Indsendelse af årsrapport	Skattestyrelsen henter selv årsrapporten på Internettet		

1) Beløbsgrænserne opgøres på sambeskatningsniveau.

3.6.2 Skatteregnskabet

De konkrete krav til opfyldelse af mindstekravene i skatteregnskabet fremgår nedenfor (listen er ikke udtømmende):

	Store selskaber og fonde (omsætning > 100 mio. DKK) og virksomheder omfattet af særlovgivninger	Mellemstore selskaber og fonde (omsætning < 100 mio. DKK, men > 500.000 DKK)	Små selskaber og fonde (omsætning < 500.000 DKK)
	Skatteregnskabet skal blandt andet indeholde oplysninger om følgende:	På anfordring fra Skattestyrelsen skal indsendes skatteregnskab indeholdende:	
Nettoomsætning	X	X	X

	Store selskaber og fonde (omsætning > 100 mio. DKK) og virksomheder omfattet af særlovgivninger	Mellemstore selskaber og fonde (omsætning < 100 mio. DKK, men > 500.000 DKK)	Små selskaber og fonde (omsætning < 500.000 DKK)
	Skatteregnskabet skal blandt andet indeholde oplysninger om følgende:	På anfordring fra Skattestyrelsen skal indsendes skatteregnskab indeholdende:	
Omkostninger, herunder vareforbrug, lønninger og andre personaleomkostninger	X		
Indtægter og udgifter, som hidrører fra andet end den ordinære drift, skal vises som ekstraordinære indtægter og udgifter	X		
Repræsentationsudgifter med henholdsvis begrænset og fuld fradragsret samt udbetaling af skattefri godtgørelse for rejse og befordring	X		
Foretages periodisering af renteindtægter og -udgifter, skal summen af de forfaldne beløb oplyses	X		
Tilgodehavender for vare- og tjenesteydelser og for udlåns- og finansieringsaktivitet	X	X	X
Nedskrivning for konstaterede og forventede tab på debitorer	X		
Beholdning af værdipapirer, herunder finansielle kontrakter	X	X	X
Værdien af varelager	X	X	X
Aktiver, hvorpå der foretages skattemæssige afskrivninger	X	X	X
Værdi og nedskrivning af landbrugeres husdyrbesætning	X	X	X
Gæld til leverandører af varer og tjenesteydelser samt anden gæld	X		
Størrelsen af ind- og udgående moms for indkomståret	X		
Lønafstemning mellem lønomkostningen i årsrapporten og indberettet løn til eIndkomstsystemet	X	X	X
Oplysning om bevægelse i genbeskatningssaldo samt ændringer i koncernstrukturen	X		

3.7 Oplysningsfristen

I december 2017 vedtog Folketinget en ny skattekontrollov. Denne nye lov trådte som hovedregel i kraft den 1. januar 2019. Som udgangspunkt vil den nye lov være gældende for indberetninger, der skal foretages den 1. januar 2019 eller senere.

Ifølge den nye skattekontrollov vil en "selvangivelse" fra og med den 1. januar 2019 blive betegnet som et "oplysningsskema".

Selskaber skal som hovedregel efter den nye skattekontrollov indlevere oplysningsskemaet senest seks måneder efter regnskabsårets afslutning. Dog skal selskaber, hvis regnskabsår udløber i månederne februar og marts, indlevere oplysningsskemaet senest den 1. september samme år, jf. SKL § 12, stk. 2. Der foreligger et lovforslag til behandling i Folketinget (L 7), som ved vedtagelse heraf vil medføre, at fristen den 1. september kun gælder selskaber, hvis regnskabsår udløber i marts måned. Skattestyrelsen kan på grundlag af en skriftlig begrundet ansøgning give udsættelse med indgivelse af oplysningsskemaet, hvis særlige omstændigheder taler herfor. Det kan efter skattemyndighedernes praksis være vanskeligt at opnå forlængelse af oplysningsfristen ud over den 31. august (for kalenderårsregnskab), men praksis har dog været noget svingende.

Herudover er der i SKL § 14, stk. 2 hjemmel til, at skatteministeren eller den, som ministeren bemyndiger dertil, i særlige tilfælde kan forlænge oplysningsfristen for grupper af skattepligtige. Denne bemyndigelse har senest været udnyttet i forbindelse med COVID-19-krisen.

Foreligger der ikke et oplysningsskema på det tidspunkt, hvor skatteansættelsen skal foretages, kan ansættelsen foretages skønsmæssigt. Herudover pålægger Skattestyrelsen et tillæg på 200 DKK pr. dag, som indsendelsesfristen overskrides, dog maksimalt 5.000 DKK.

3.8 Skattepligt til Danmark

Et aktieselskab er fuldt skattepligtigt til Danmark, når det er indregistreret her i landet. Dette gælder, uanset om selskabets ledelse har sit sæde i Danmark eller i udlandet. Hvis et sådant selskab imidlertid efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst skal anses for hjemmehørende i udlandet, kommer selskabet ikke under fuld dansk skattepligt. Dansk skattepligt indtræder ved stiftelsen af selskabet, det vil sige på den dato, hvor der afholdes stiftende generalforsamling.

Reglerne om fuldt skattepligtige danske selskaber omfatter også selskaber, der er indregistreret i udlandet, når selskabets ledelse har sit sæde her i landet. Sådanne udenlandske selskaber kan med andre ord beskattes, som om de var hjemmehørende og registreret her i landet.

Hvorvidt ledelsens sæde er i Danmark, afhænger ifølge lovens forarbejder af en vurdering af de faktiske forhold i forbindelse med beslutningsprocesserne i selskabet. Der vil først og fremmest blive lagt vægt på beslutninger, der træffes i forbindelse med den daglige ledelse af selskabet. Derimod er det normalt ikke afgørende, hvor generalforsamlingen afholdes, eller hvor aktionærerne er hjemmehørende.

4. Permanente forskelle

Permanente forskelle udgør indtægter og omkostninger, som ikke indgår i enten det regnskabsmæssige eller det skattemæssige resultat på noget tidspunkt.

De permanente forskelle kendetegnes ved, at den skattemæssige behandling er forskellig fra den regnskabsmæssige behandling, og at forskellen mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige behandling ikke bare er en tidsforskydning/midlertidig forskel.

Et eksempel på permanente forskelle er indtægter medregnet i årsrapporten, som ikke er skattepligtige, fx avance ved salg af datterselskabsaktier. Et andet eksempel er omkostninger, som er indregnet i årsrapporten, men som ikke er fradragsberettigede skattemæssigt, fx visse goodwillafskrivninger (koncerngoodwill).

I de følgende afsnit omtaler vi eksempler på de oftest forekommende permanente poster. En del af disse permanente poster fremgår også i opgørelsen af den skattepligtige indkomst for Industri Norden A/S i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S.*

4.1 Driftsomkostninger

I SL § 6, stk. 1, litra a er begrebet ”driftsomkostninger” defineret som de udgifter, der ”i årets løb er anvendt til at erhverve, sikre og vedligeholde indkomsten”.

Der stilles ikke krav om, at udgiften skal have været nødvendig for indkomsterhvervelsen. SL stiller derimod krav om, at der skal foreligge en forretningsmæssig sammenhæng eller såkaldt driftsmæssig begrundelse for at afholde den pågældende udgift, jf. ordene ”anvendt til at...”. Er der en driftsmæssig begrundelse for at afholde en given udgift, kan skattemyndighederne ikke kritisere eksempelvis udgiftens størrelse.

Visse udgifter er så almindeligt forekommende, at de hidtil har opnået en art ”typegodkendelse”. Dette gælder fx lønudgifter og huslejeudgifter, hvor skattemyndighederne tidligere kun sjældent stillede spørgsmål om berettigelsen af et foretaget fradrag. Skattemyndighederne har dog de seneste år haft skarp fokus på driftsomkostningsbegrebet og i flere sager tilkendegivet, at enhver udgift skal vurderes i relation til dette.

I *SKM2014.731.LSR* havde et selskab afholdt egne lønudgifter på 2,1 mio. DKK til en voldgiftssag om betaling af en restkøbesum for aktier. LSR nægtede fradrag for lønudgifterne bl.a. med henvisning til, at voldgiftssagen vedrørte selskabets formueinteresser, og lønudgiften var derfor ikke medgået til at erhverve, sikre og vedligeholde selskabets løbende skattepligtige indkomst.

Senest har Højesteret i to domme, *SKM2017.512.HR* og *SKM2017.513.HR*, erklæret sig enig med Skatteministeriet i, at lønomkostninger ikke i alle tilfælde er fradragsberettigede driftsomkostninger omfattet af SL § 6, stk. 1, litra a. I begge sager fandt Højesteret, at der skulle ses på, hvad den enkelte medarbejder konkret havde beskæftiget sig med.

I sagerne havde medarbejderne beskæftiget sig med udvidelse af virksomheden ud over dens hidtidige rammer, og lønomkostningerne var derfor ikke-fradragsberettigede anlægsomkostninger.

Modsat Østre Landsret fandt Højesteret ikke, at der havde eksisteret en fast administrativ praksis om at acceptere alle lønomkostninger som fradragsberettigede, der skulle nødvendiggøre en offentlig tilkendegivelse om praksisændring som forudsætning for at nægte fradrag. Skattestyrelsen var derfor berettiget til at nægte fradragsret for lønomkostningerne i de indkomstår, der var aktuelle i de to sager (2008-10).

Efter Højesterets domme blev ligningslovens § 8 N vedtaget, som trådte i kraft den 1. januar 2018, og som har virkning fra og med indkomståret 2018.

Efter LL § 8 N kan lønomkostninger til personer i ansættelsesforhold fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, når de er erhvervsmæssigt relateret. Denne type udgifter vil herefter være fradragsberettigede, uanset om den pågældende medarbejder beskæftiger sig med opgaver relateret til virksomhedens løbende drift eller andre opgaver, der fx er relateret til omstrukturering af virksomheden, når blot udgifterne er afholdt i virksomhedens interesse og ikke har karakter af en udgift, der skal indgå i kostprisen for fx et egenproduceret anlægs- eller omsætningsaktiv.

Fradragsretten er betinget af, at det er den "rette omkostningsbærer", der afholder lønomkostningen. Dette kan i praksis volde visse vanskeligheder, idet det ikke altid fremgår helt klart, hvem rette omkostningsbærer er. I tilfælde af koncernintern viderefakturering af lønudgifter efter almindelige transfer pricing-principper kan betaling for erhvervsmæssige lønudgifter fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst hos det betalende selskab, hvis det betalende og det modtagende selskab, der har afholdt lønudgiften, er sambeskattet efter SEL § 31 eller 31 A, se LL § 8 N, stk. 2.

Fradragsretten omfatter alene lønudgifter mv. til virksomhedens egne medarbejdere i ansættelsesforhold, men derimod ikke virksomhedens udgifter til eksterne konsulenter og rådgivere mv. Fradragsretten for disse udgifter skal vurderes som hidtil, dvs. det er fortsat nødvendigt at vurdere, om eksterne udgifter er afholdt som en løbende driftsomkostning og dermed er fradragsberettigede, eller om udgiften er en anlægsudgift og dermed ikke er fradragsberettiget.

Også på andre områder er det i dag ofte forekommende, at skattemyndighederne rejser spørgsmål om, hvorvidt der konkret foreligger den nødvendige forretningsmæssige sammenhæng mellem udgiften og indkomsterhvervelsen.

Efter SL foretages to væsentlige sondringer i vurderingen af, om der er tale om en driftsomkostning. Dels skal det sikres, at udgiften ikke er en privat udgift, dels at der ikke er tale om anlægs- og etableringsudgifter.

For så vidt angår afgrænsningen af driftsudgifter over for private udgifter er det principielle udgangspunkt, at et selskab pr. definition ikke kan have private udgifter (til "egen eller families underhold"), og denne sondring er derfor knap så relevant i forbindelse med opgørelsen af et selskabs skattepligtige indkomst.

Dette udelukker dog ikke, at skattemyndighederne kan nægte fradrag for en given udgift med den begrundelse, at udgiften må anses for at være driftsfremmed, eller at udgiften ikke kan antages at være afholdt i forretningsmæssig sammenhæng. Fradragsnægtelse er endvidere ofte set i sager, hvor udgiften anses for at være afholdt i aktionærernes interesse. Dette gælder særligt, hvor ansatte i et selskab har fået tildelt en bonus som følge af, at aktierne i selskabet er blevet solgt. Når det gælder udgifter, som er afholdt i selskabets interesse, er sondringen mellem driftsomkostninger og anlægsudgifter betydelig mere relevant.

Denne sondring har gennem tiden voldt både teoretiske og praktiske vanskeligheder. Selvom ordlyden af SL's bestemmelse om driftsomkostninger har været uændret siden begyndelsen af sidste århundrede, har der fundet en betydelig udvikling sted i retspraksis.

Skattemyndighederne søgte eksempelvis gennem mange år at fastholde, at der skulle foreligge en relativ snæver tidsmæssig forbindelse til indkomsterhvervelsen i det aktuelle år, og at udgifter, der blev afholdt med henblik på indkomsterhvervelsen i efterfølgende år, måtte anses for at være ikke-fradragsberettigede anlægsudgifter.

En sådan fortolkning har imidlertid ikke megen støtte i SL's ordlyd. SL's formulering indeholder ikke et udtrykkeligt krav om, at en udgift skal være afholdt for at erhverve det aktuelle års skattepligtige indkomst, for at udgiften kan anerkendes som en fradragsberettiget driftsudgift.

Det afgørende er, om udgiften er afholdt med henblik på "udvidelse af næring eller drift" eller med andre ord, om formålet med at afholde udgiften er etablering af ny virksomhed eller udvidelse af den bestående virksomhed ud over dennes hidtidige, naturlige rammer. Hvis dette er tilfældet, har udgiften mere karakter af at være en anlægsudgift end en driftsudgift.

Praksis omkring driftsomkostningsbegrebet er meget omfangsrig, og særligt inden for de seneste år synes Skattestyrelsen at have skærpet fokus på emnet.

I en afgørelse offentliggjort i *SKM2012.238.HR* var Højesteret enig med Skattestyrelsen i, at rådgiveromkostninger afholdt i forbindelse med etablering af et yderligere driftscenter ikke kunne fradrages, idet afholdelsen af udgifterne ikke havde en sådan forbindelse til virksomhedens eksisterende drift, at der var tale om driftsomkostninger. Udgiften blev derfor af Højesteret anset som en etableringsudgift, og i kraft af at centret aldrig blev etableret, kunne udgiften ligeledes ikke tillægges afskrivningsgrundlaget. Som udtrykt af Skattestyrelsen faldt udgiften mellem to stole, idet udgiften hverken kunne fradrages eller afskrives.

Afgørelsen er meget vidtgående, især henset til at det pågældende selskab i forvejen havde to driftscentre, hvorfor man alene af den grund næppe kan tale om etablering og/eller udvidelse af virksomhed.

Det er hovedreglen, at omkostninger i forbindelse med gennemførelse af en fusion mv. ikke kan fratrækkes som driftsudgifter, selvom sådanne omkostninger umiddelbart synes at have en tæt sammenhæng med selskabets driftsresultater.

Det er ligeledes udgangspunktet, at selskaber ikke kan fratrække omkostninger afholdt i forbindelse med en børsintroduktion. Begrundelsen for at nægte fradrag for sådanne omkostninger er, at omkostninger til en børsintroduktion afholdes med henblik på en ændring – og ikke blot vedligeholdelse – af selskabets indkomstgrundlag. Dette udgangspunkt er dog blevet ændret for så vidt angår erhvervsmæssige lønomkostninger afholdt i forbindelse med en børsintroduktion, idet sådanne udgifter nu kan fradrages efter LL § 8 N. Derimod er omkostninger, som et selskab afholder i forbindelse med den årlige generalforsamling og årligt tilbagevendende omkostninger til noteringsafgift til Fondsbørsen, i praksis accepteret som fradragsberettigede driftsomkostninger, selvom det ret beset kan være vanskeligt at få øje på den aktuelle forretningsmæssige sammenhæng mellem omkostninger til afholdelse af selskabets årlige generalforsamling og selskabets løbende drift.

Der er også fradrag for et selskabs omkostninger i forbindelse med udbetaling af udbytte til aktionærer, ligesom der er fradrag for omkostninger til udarbejdelse af regnskab og opstilling af årsrapport.

For visse omkostninger, der er eller har karakter af anlægs- eller etableringsudgifter, er der indført en lovhjemlet fradragsret. Dette gælder eksempelvis for udgifter, som afholdes til forsøgs- og forskningsvirksomhed i tilknytning til den skattepligtiges erhverv. Den skattepligtige kan vælge enten at fradrage omkostningerne fuldt ud i det indkomstår, hvori de er afholdt, eller afskrive omkostningen med lige store årlige beløb over det pågældende og de følgende fire indkomstår. Det samme gælder udgifter til grundforskning, der afholdes af en igangværende virksomhed.

Forsøgs- og forskningsudgifter, jf. LL § 8 B, der er anvendt til at frembringe knowhow, kan ifølge styresignalet *SKM2015.527.SKAT* i visse tilfælde fradrages som en anskaffelsessum ved salg af knowhow'en, forudsat at udgifterne ikke allerede er blevet fradraget eller afskrevet.

I juni 2018 vedtog Folketinget et lovforslag, der sikrer, at fradraget for udgifter omfattet af LL § 8 B øges fra 100 % til 110 % af den afholdte udgift fra og med år 2026. Fradragssatsen vil øges som følger:

År	2018-2019	2020	2021-2022	2023-2025	2026
Fradragssats i %	101,5	103,0	105,0	108,0	110,0

I indkomstårene 2018 og 2019 kan fradrag foretages med et beløb svarende til 101,5 % af den afholdte udgift.

Som et særligt initiativ for at understøtte virksomhedernes økonomi under COVID-19-krisen og den grønne omstilling er der indgået en politisk aftale om, at fradragsretten for forsøgs- og forskningsudgifter iht. LL § 8 B samt for driftsmidler mv. anvendt hertil iht. AL § 6, stk. 1, nr. 3 i indkomstårene 2020-2022 skal kunne ske med 130 % af udgiften/anskaffelsessummen, dvs. et særligt ekstrafradrag på 27 % (2020) hhv. 25 % (2021 og 2022). Det særlige ekstrafradrag kan dog kun opnås for udgifter på højst 845 mio. DKK i 2020 hhv. 910 mio. DKK i 2021 og 2022.

Det svarer til en maksimal nedsættelse af selskabsskatten på 50 mio. DKK. Denne begrænsning gælder samlet for sambeskattede selskaber i samme koncern. For udgifter herudover udgør fradraget 103 % i 2020 og 105 % i 2021 og 2022 svarende til gældende regler. Lovforslagene blev vedtaget i Folketinget som L 30 A (2020-21) og L 178 (2020-21).

Med vedtagelsen af de to lovforslag blev fradragssatsen øget som følger (for 2020-22 forudsat, at udgifterne kan holdes under den omtalte beløbsgrænse):

År	2018-2019	2020-22	2023-2025	2026
Fradragssats i %	101,5	130,0	108,0	110,0

For indkomstårene 2023-25 anvendes gældende regler, hvorefter udgifter, som er afholdt til forsøgs- og forskningsvirksomhed i tilknytning til den skattepligtiges erhverv, enten fradrages eller afskrives med 108 %. Fra og med 2026 udgør fradraget 110 %.

For udgifter omfattet af LL § 8 B er der ifølge LL § 8 X en særlig mulighed for at få skattekredit – dvs. at ansøge om at få udbetalt skatteværdien af underskud, som stammer fra udgifter, der er straksafskrevet som forsøgs- og forskningsudgifter efter LL § 8 B. Der kan for hvert indkomstår udbetales skatteværdien af underskud svarende til de faktiske afholdte udgifter, dog højst af 25 mio. DKK. Den del af underskuddet, der stammer fra det forøgede fradrag, kan ikke udbetales som skattekredit, men vil kunne fremføres til modregning i evt. overskud i senere indkomstår.

Afgrænsningen af forsøgs- og forskningsudgifter mv. baserer sig på den eksisterende afgrænsning. Det er således ikke hensigten, at den nye lovgivning skal ændre på afgrænsningen af forsøgs- og forskningsudgifter mv. over for fx almindelige driftsomkostninger, der er fradragsberettigede efter SL § 6, stk. 1, litra a. Ved forsøgs- og forskningsvirksomhed forstås den såkaldte anvendte forskning: dvs. originale undersøgelser, som retter sig mod at tilegne sig ny videnskabelig eller teknisk viden og forståelse, der primært sigter mod at nå nogle givne mål og resultater, som kan bruges rent praktisk. Det gælder fx anvendelse af videnskabelig eller teknisk viden til at fremstille nye eller væsentligt forbedrede materialer, mekanismer og produkter, processer, systemer og tjenesteydelser.

I forhold til de relevante omkostningsarter kan der typisk være tale om lønudgifter, udgifter til råstoffer og udgifter til leje af laboratorier eller lignende, der anvendes til forsøgs- og forskningsaktiviteter mv. Opremsningen er ikke udtømmende.

Det kan i praksis være vanskeligt nærmere at afgrænse de pågældende udgifter, hvilket altid skal ske i lyset af den konkrete virksomheds aktiviteter mv. Virksomhederne kan derfor med fordel overveje, hvordan udgifter til forsøgs- og forskningsvirksomhed mv. skal håndteres i forbindelse med bogføringen.

I januar 2012 afsagde Højesteret en dom, der i forlængelse af ovenstående afgrænsninger synes at indføre endnu en vigtig afgrænsning i relation til fradragsretten for driftsomkostninger.

Dommen er offentliggjort i *SKM2012.13.HR* og vedrørte et ventureselskab, der havde til formål at investere i selskaber på et meget tidligt stadie. Ventureselskabet havde ingen ansatte, hvorfor selskabet havde indgået en managementaftale vedrørende udvikling af de virksomheder, som ventureselskabet havde investeret i. Målet var at sælge selskaberne med det bedst mulige afkast til fx andre venturefonde eller til industrielle købere. Managementselskabet varetog derudover bogholderi- og økonomifunktioner, løbende økonomirapporteringer samt udarbejdelse af kvartalsrapporter og årsrapporter til bestyrelsen og aktionærerne.

Højesteret fandt, at ventureselskabet kunne fratrække udgifter til management fee'et, idet selskabet havde til formål at drive og rent faktisk havde drevet virksomhed, der havde givet selskabet indtægter i form af dels løbende afkast såsom renter og udbytter af porteføljeinvesteringerne, dels avance ved afståelse af aktier i porteføljeselskaberne. Indtægterne havde været skattepligtige, både for så vidt angik det løbende afkast og avancen ved afståelsen inden for tre år, og skattefrie for så vidt angik avance ved afståelse efter tre år. Det forhold, at nogle af afståelsesavancerne var skattefrie, hindrede ikke, at der var tale om fradragsberettigede driftsomkostninger efter SL § 6 a.

Afgørelsen bygger på en grundpræmis om, at omkostninger ikke er fradragsberettigede, hvis omkostningerne anvendes til erhvervelse af skattefrie indtægter i selskabet. Dommen har af samme grund fået stor betydning, særligt for holdingselskaber. Det skyldes, at holdingselskaber ofte hovedsageligt har skattefri indkomst i form af aktieavance eller udbytte og dermed kun i begrænset omfang har skattepligtig indkomst.

En nyere dom omhandler den samme problemstilling. I afgørelsen *SKM2015.341.ØLR* var spørgsmålet, om et holdingselskab kunne fradrage et management fee betalt til et ikke-koncernforbundet selskab. Holdingselskabet havde datterselskaber, som drev virksomhed med køb og salg samt udlejning af fast ejendom. Ifølge årsrapporten havde holdingselskabet haft skattefrie indtægter på 23 mio. DKK og finansielle indtægter på 12 mio. DKK. Østre Landsret fandt, at management fee'et ikke kunne fradrages som en driftsomkostning. Retten henviste til, at holdingselskabet havde indrettet sin virksomhed, så det både havde skattepligtige og skattefrie indtægter, og at det af opgaverne i managementaftalen kun var punktet "overvågning og administration af selskabets låneportefølje", der relaterede sig til selskabets skattepligtige renteindtægter. Metoden til at fastsætte størrelsen af management fee'et (en procentdel af koncernens investeringsejendomme) tydede ifølge Østre Landsret derfor også på, at arbejdet i det væsentligste relaterede sig til ejendomme og ikke til udlån. Holdingselskabet fandtes ikke at have godtgjort, at udgifterne til management fee vedrørende dets skattepligtige indtægter oversteg de 50.000 DKK, som Skattestyrelsen skønsmæssigt havde fastsat.

I øvrigt fandt Østre Landsret ikke, at Skattestyrelsen havde skærpet praksis. Østre Landsret fulgte således Højesterets tidligere afgørelse, og driftsomkostningsbegrebet må hermed anses for endnu tættere knyttet til alene erhvervelse af skattepligtig indkomst.

4.2 Kapitalinteresser

I Industri Norden A/S er resultat af kapitalinteresser indregnet i resultatopgørelsen, da selskabet har valgt at benytte equity-metoden, hvormed resultatet herfra indregnes i resultatopgørelsen.

Skattemæssigt sondres der imidlertid skarpt mellem de enkelte juridiske enheder, hvor princippet om rette indkomstmodtager finder anvendelse. De enkelte datterselskaber og associerede selskaber skal således opgøre den skattepligtige indkomst hver for sig.

Som det fremgår af opgørelsen af skattepligtig indkomst i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S*, tilbageføres resultatet fra datterselskaber og associerede selskaber derfor i selvangivelsen, så indkomsten ikke kommer til beskatning i Industri Norden A/S. Det er i den forbindelse vigtigt at sikre sig, at regulering af interne avancer, som er indeholdt i resultatet, også tilbageføres, jf. omtalen heraf i afsnit 5.5 *Intern avance på varelager.*

4.3 Renteudgifter og renteindtægter

Som udgangspunkt skal renteudgifter og renteindtægter medregnes i den skattepligtige indkomst i den periode, de vedrører (jf. LL § 5, stk. 4).

Der er imidlertid undtagelser hertil. Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst kan udgifter til renter af skatter samt told- og forbrugsafgifter ikke fradrages, bortset fra renter ved henstand efter § 36 i lov om afgift af dødsboer og gaver og § 12 i lov om beskatning af fortjeneste ved afståelse af fast ejendom, jf. LL § 17 A. Tillæg og godtgørelser i relation til restskat og overskydende skat efter SEL § 29 B, stk. 4-7 indgår heller ikke i den skattepligtige indkomst.

Herudover kan der ske fradragsbeskæring som følge af reglerne om tynd kapitalisering og rentefradragsbegrænsning, jf. SEL §§ 11, 11 B og 11 C, jf. beskrivelse af beskæring af nettofinansieringsudgifter i afsnit 6 *Særlige skattemæssige forhold*.

4.4 Repræsentationsudgifter

Selvom repræsentationsudgifter må betragtes som sædvanligt forekommende driftsudgifter, kan disse udgifter alene fratrækkes med 25 % ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, jf. LL § 8, stk. 4.

I praksis kan afgrænsningen af de begrænset fradragsberettigede repræsentationsudgifter over for de øvrige, fuldt fradragsberettigede driftsudgifter være ganske kompliceret og ikke mindst afføde diskussioner med skattemyndighederne.

For at få fradrag kræves følgende:

1. At bilag er dateret og angiver udstederen og modtageren.
2. At bilag er forsynet med kvitteringspåtegning.
3. At bilag er påført, hvilke ydelser der er betalt for.
4. At bilag er påført anledningen og deltagere (specielt vedrørende restaurationsbilag).

Da reklameudgifter er fuldt fradragsberettigede (ligesom øvrige driftsudgifter), er det ofte af afgørende betydning at vide, hvornår der er tale om en repræsentationsudgift henholdsvis en reklameudgift (eller anden driftsudgift). For sammenkomster indgår blandt andet anledningen til sammenkomsten i vurderingen, hvis der deltager både eksterne og ansatte. Er anledningen til sammenkomsten et kundearrangement, er hele udgiften en repræsentationsudgift. Er sammenkomsten af intern karakter, er der fuldt fradrag for udgifter til ansatte og begrænset fradrag for kunder, som måtte deltage.

Specielt med hensyn til receptioner har der de senere år dannet sig en praksis, der oversigtsmæssigt kan beskrives således:

- Tidspunktet. Hvis receptionen afholdes omkring spisetid, taler dette for en egentlig bespisning, der betragtes som repræsentation.
- Siddekomfort. Hvis der er siddepladser til alle, taler dette for egentlig bespisning, det vil sige repræsentation.
- Annoncering. Hvis der annonceres efter en ubestemt kreds (modsat allerede eksisterende kunder, leverandører mv.), taler dette i retning af reklame.

Samlet kan det om receptioner siges, at der skal være tale om mindre servering for en ubestemt kreds af personer, for at der gives fuldt fradrag (og ikke blot 25 % fradrag). Der må således ikke være tale om et traktement, der efter sin art, fremtræden og tidspunkt kan anses som et anvendeligt alternativ til sædvanlige måltider. Det forhold, at der er åben adgang for offentligheden eller en større kreds, er ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at der er tale om reklameudgifter (jf. *TfS 2002, 969*).

Afgrænsningen mellem repræsentationsudgifter og driftsudgifter (med fuld fradragsret) er vurderet af LSR, som nåede frem til, at eksterne læger og sygeplejersker ikke kan sidestilles med et selskabs ansatte. Et lægemiddel- og medicinalfirmas udgifter til rejser, deltagelse i symposier og uddannelse mv. for eksterne læger og sygeplejersker kunne således ikke anses for fradragsberettigede driftsudgifter, men blev anset for repræsentationsudgifter med begrænset fradragsret (jf. *TfS 2005, 67*).

I *SKM2008.1025.SR* fandt Skatterådet dog, at et medicinalfirmas udgifter til bl.a. efteruddannelse af hospitalspersonale, løntilskud i forbindelse med udvikling og kvalitetskontrol samt tilskud til studier og forskning, og finansiering af oversøiske og europæiske møder skulle behandles som fradragsberettigede salgsomkostninger og ikke som begrænset fradragsberettigede repræsentationsudgifter. Det var en forudsætning for at komme i betragtning ved kontraktsforhandlingerne, at medicinalfirmaets tilbud også indeholdt disse ekstra ydelser.

Skatterådet fandt, at udgifterne kunne fradrages fuldt ud, fordi de blev afholdt som led i en gensidigt bebyrdende aftale, og medicinalfirmaet var kontraktretligt forpligtet til at afholde udgifterne. Udgifterne var dermed nødvendige og for branchen almindelige salgsomkostninger.

Højesteret har i *TfS 2006, 776* vurderet, at afholdte udgifter til forhandlerrejser til Japan og Spanien, hvor en række selvstændige bilforhandlere deltog, ikke havde karakter af kursusaktiviteter, instruktion eller lignende. Der blev lagt vægt på, at der under begge rejser kun var relativt kortvarige faglige indslag, og at rejserne i væsentligt omfang havde et almindeligt turistmæssigt program, som foregik under ledsagelse af ægtefæller. Retten fandt herefter, at udgifterne ikke var fuldt fradragsberettigede driftsomkostninger, men måtte anses som repræsentationsudgifter med begrænset fradragsret.

Herunder en oversigt over, hvilke udgifter der kan fradrages med henholdsvis 25 % og 100 %.

	Skattefradrag	
Repræsentationsudgifter	**25%**	**100%**
Bespisning (restaurant eller i virksomheden)		
Personale		X
Forretningsforbindelser	X	
Gaver (blomster, vin, spiritus mv.)		
Til forretningsforbindelser	X	
Til personale		X
Jubilæer og receptioner mv.		
Personale:		
– på restaurant		X
– i virksomheden		X
Indbudte forretningsforbindelser		
– på restaurant	X	
– i virksomheden	X	
Blandet deltagelse, men primært personale:		
– på restaurant	Fordeling	Fordeling
– i virksomheden	Fordeling	Fordeling
Blandet deltagelse, primært forretningsforbindelser:		
– på restaurant	X	
– i virksomheden	X	
Åbent hus:		
– mindre servering (ingen bespisning)		X
– større traktementer på restaurant	X	
– større traktementer i virksomheden	X	
Rejse og overnatningsudgifter (ekskl. bespisning)		
– udenlandske kunder (eksport)	X	
– indenlandske kunder	X	
– udenlandske leverandører (import)	X	
Reklameartikler		
– med firmanavn under 100 DKK pr. stk. ekskl. moms		X
– med firmanavn over 100 DKK pr. stk. ekskl. moms	X	
Servering af sandwiches, kager, chips, drikkevarer mv. på messer og udstillinger mv.		X
Sponsorbidrag med reklame som modydelse		X
Vareprøver og rabatter		X
Demonstration af produkter mv.		X

4.5 Udgifter til kapitalfremskaffelse

Udgifter, som et selskab afholder i forbindelse med fremskaffelse eller udvidelse af selskabskapitalen eller fremskaffelse af selskabets finansieringsgrundlag, er typisk anlægsudgifter, der som udgangspunkt efter SL hverken kan fradrages eller afskrives med skattemæssig virkning.

Dette synspunkt indtog Landsretten da også i en sag, jf. *TfS 2006, 515 V*, hvor en vognmandsvirksomhed blev nægtet fradragsret for engangsomkostninger i form af administrationsgebyrer, oprettelsesgebyrer og viderefakturerede omkostninger til panthaverdeklarationer i forbindelse med indgåelse af femårige leasingaftaler om leasing af lastbiler, trailere mv. Landsretten fastslog, at leasingaftalerne, der havde karakter af finansiel leasing, måtte sidestilles med lånefinansiering, for hvilken der gælder en fast praksis om, at sådanne udgifter ikke er fradragsberettigede efter SL § 6, stk. 1, litra a. Selvom vognmandsforretningen løbende indgik nye leasingaftaler, fandt Landsretten, at omkostningerne hverken helt eller delvist havde en sådan direkte tilknytning til den løbende indkomsterhvervelse i vognmandsvirksomheden, at de kunne anses for fradragsberettigede driftsudgifter.

Som det fremgår af det følgende afsnit 4.6 *Stiftelsesomkostninger ved lånoptagelse mv.*, er der i LL § 8, stk. 3 skabt særskilt hjemmel til fradrag for visse stiftelsesprovisioner ved lånoptagelse.

Omvendt gælder det som udgangspunkt, at udgifter, der afholdes for at opretholde (vedligeholde) eksisterende kapital og finansieringsgrundlag, er fradragsberettigede som driftsudgifter.

Selskaber skal efter KGL generelt medregne gevinst og tab på gæld. Ved fastsættelsen af gældens værdi på stiftelses- eller overtagelsestidspunktet henholdsvis indfrielses- eller frigørelsestidspunktet er det muligt at tillægge henholdsvis fratrække transaktionsomkostninger som eksempelvis gebyrer, kurtage og stempeludgifter samt advokat- og revisorudgifter, som knytter sig til lånoptagelsen. Udgifterne kan dog ikke medregnes, hvis de kan fratrækkes i indkomsten efter andre regler.

Specielt i relation til omkostninger til rådgivere er det vigtigt at være opmærksom på, at omkostningerne skal have en direkte tilknytning til lånoptagelsen. I en sag offentliggjort i *SKM2014.87.HR* fandt Højesteret, at omkostninger afholdt af en kapitalfond til egne rådgivere ikke havde den fornødne tilknytning til gældsstiftelsen, men derimod var honorar for den overordnede strukturering af investeringen. Beløbet kunne derfor hverken fradrages eller tillægges lånets anskaffelsessum.

Landsretten havde som tidligere instans i sagen fundet, at omkostninger til bankens rådgivere kunne tillægges gældens anskaffelsessum, idet omkostningerne havde den fornødne tilknytning, og at alternativet ville have været et højere lånegebyr til banken. Denne del af sagen var ikke anket til Højesteret af Skatteministeriet.

4.6 Stiftelsesomkostninger ved lånoptagelse mv.

Stiftelsesprovisioner, engangspræmier og lignende engangsydelser, der betales i forbindelse med optagelse af lån, sikring af tilgodehavender eller kautionssikring vedrørende gæld, er fradragsberettigede, hvis løbetiden for lånet mv. er mindre end to år, jf. LL § 8, stk. 3.

Fradraget i det indkomstår, hvor stiftelsesomkostningerne mv. forfalder til betaling, kan dog maksimalt udgøre 2,5 % af lånets hovedstol. Overskydende beløb skal fordeles over den resterende låneperiode, jf. LL § 5, stk. 3.

4.7 Udgifter i forbindelse med aktieaflønningsordninger mv.

Aktieaflønningsordninger findes i en række forskellige varianter og udformninger. De skattemæssige konsekvenser for det selskab, der tilbyder sine medarbejdere sådanne ordninger, afhænger af, hvordan ordningen er sammensat, og af det regelsæt, som medarbejderen beskattes efter.

I opgørelsen af skattepligtig indkomst i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S* er udgifter til aktieaflønning tilbageført som en permanent forskel. Desuden er der foretaget en regulering under midlertidige forskelle. Det skyldes, at der er forskel i selskabets fradragsret, alt efter hvordan ordningen klassificeres.

Som udgangspunkt omfattes tegnings- og aktieoptioner af LL § 28 eller LL § 7 P, mens aktietildelinger omfattes af LL § 16 eller LL § 7 P.

Reglerne i LL § 7 P er indført med virkning for aftaler indgået den 1. juli 2016 eller senere og er i vidt omfang en genindførsel af de tidligere regler i ligningslovens § 7 H, som ikke vil blive beskrevet nærmere.

Som udgangspunkt kan selskabet fratrække udgifterne ved at yde aktier samt tegnings- eller aktieoptioner til medarbejderen (med undtagelse af tildelinger efter LL § 7 P), dvs. et beløb svarende til den værdi, tegnings- eller aktieoptionen har for medarbejderne. Denne værdi kan for aftaler omfattet af LL § 28 opgøres som forskellen mellem aktiernes handelsværdi på udnyttelsestidspunktet og den værdi, medarbejderen enten kan tegne eller købe aktierne til (udnyttelseskursen). For aktietildelinger svarer beløbet til forskellen mellem markedsværdien og en eventuel egenbetaling foretaget af medarbejderen.

Omkostninger til at udarbejde selve ordningen, fx udgifter til revisor, advokat og evt. andre udgifter, er fradragsberettigede for selskabet – uanset hvilken aktieaflønningsordning der er tale om (dvs. også for tildelinger efter LL § 7 P).

Fradragshjemlen findes i SL § 6, stk. 1, litra a. Det betyder, at selskabet har fradrag for udgifter til aktieaflønningsprogrammer, i det omfang udgifterne vedrører selskabets egne ansatte, men ikke til ansatte i datter- eller datterdatterselskaber.

SL tager ikke udtrykkeligt stilling til, hvornår fradraget kan tages. Det må imidlertid antages, at selskabet kan fratrække udgifter vedrørende aktietildelinger til dets egne ansatte, på det tidspunkt hvor aktierne ydes, og at selskabet for så vidt angår tegnings- eller aktieoptioner tidligst kan fratrække den del af udgiften, der svarer til optionens værdi, på det tidspunkt hvor medarbejderne erhverver endelig ret til optionen. For tegnings- og aktieoptioner, der er omfattet af LL § 28, er det direkte i lovteksten angivet, at fradragstidspunktet er det tidspunkt, hvor medarbejderen udnytter tegnings- eller aktieoptionen, og selskabet sælger eller udsteder aktierne.

Selskabet har ikke fradragsret for værdien af ydede aktie- og tegnings-/optionsaftaler, der er omfattet af LL § 7 P.

I de tilfælde hvor et andet koncernselskab afholder udgiften til tildeling af aktier eller udstedelse af tegnings- og aktieoptioner (både efter LL § 7 P og § 28), og udgiften ikke refunderes koncernintern, vil der være tale om et tilskud. Efter SEL § 31 D er sådanne tilskud skattefrie under visse nærmere betingelser, se afsnit 6 *Særlige skattemæssige forhold*.

4.8 Tab og erstatninger

Tab, der er opstået i forbindelse med selskabets drift, og som kan siges at være udslag af en ”naturlig driftsrisiko”, er også skattemæssigt fradragsberettigede efter SL § 6.

Det samme gælder for erstatningsudgifter, hvis den ansvarspådragende handling eller disposition er foretaget som led i den indkomstskabende aktivitet, og det forhold, at selskabet har pådraget sig et erstatningsansvar, kan anses som en ”naturlig driftsrisiko” forbundet med erhvervsudøvelsen. I *SKM2012.353.HR* kunne et revisionsselskab fradrage betalingen af en erstatning i forbindelse med selskabstømmersagerne, idet udgiften fandtes at ligge inden for revisorselskabets sædvanlige opgaver og alene var et udslag af simpel uagtsomhed.

Det kan være vanskeligt at trække en skarp grænse mellem de driftstab og erstatninger, der accepteres som fradragsberettigede, og de tilfælde, hvor man ikke kan opnå fradrag.

I *SKM2017.410.SR* fandt Skatterådet, at et selskab, der havde været udsat for CEO Fraud, hvor bogholderiet havde overført et større beløb til en konto i udlandet på foranledning af falske mails, der fremstod, som om de kom fra virksomhedens direktør, ikke havde ret til at fradrage tabet efter SL § 6. Skatterådet henviste til, at selskabet ikke havde fulgt anbefalingerne fra SØIK (Statsadvokaturen for Særlig Økonomisk og International Kriminalitet), og derfor faldt tabet uden for rammerne af en sædvanlig, naturlig driftsrisiko i forbindelse med udøvelse af virksomheden.

Højesteret nåede i dommen *TfS 2000, 243 H* med dommerstemmerne 3-2 frem til, at et pengeinstitut, der havde erhvervet et leasingselskab sammen med andre pengeinstitutter, og som havde påtaget sig at dække de tab, som leasingselskabet måtte konstatere på indgåede leasingkontrakter, måtte have skattemæssigt fradrag for de udgifter, som det måtte afholde som følge af tabsgarantien.

Højesterets flertal fandt, at pengeinstituttets dispositioner havde en sådan tilknytning til instituttets egen indkomsterhvervelse, at inddækningen af leasingselskabets tab måtte være fradragsberettiget som driftsudgift. Højesterets mindretal (to dommere) fandt derimod, at der ikke var det fornødne grundlag for at fastslå, at driften af leasingselskabet havde en sådan direkte betydning for pengeinstituttets egen indkomsterhvervelse, at det tilskud, som pengeinstituttet ydede til leasingselskabet gennem tabsgarantien, kunne anerkendes som en fradragsberettiget driftsudgift.

LSR har accepteret fradrag ud fra et driftsomkostningssynspunkt for udgifter, som et selskab havde afholdt til erstatning og sagsomkostninger i forbindelse med en retssag, der var anlagt mod selskabet for uretmæssig anvendelse af et varemærke, jf. *TfS 2002, 731 LSR.*

Derimod accepterede Højesteret ikke fradragsret for udgifter afholdt til betaling af en konventionalbod for overtrædelse af en konkurrenceklausul og advokatomkostninger i tilknytning hertil.

Højesteret lagde vægt på, at konventionalboden ikke omfattede erstatning for indtægtstab, men alene havde karakter af en straf. Som følge heraf ansås boden og de tilknyttede sagsomkostninger ikke for en sædvanlig eller naturlig driftsomkostning, jf. *TfS 2004, 263 H.* Det samme var tilfældet i *SKM2012.336.LSR*, hvor en medicinalvirksomhed var blevet pålagt at betale bøder til det etiske nævn, som var kontrolorgan for medicinalindustrien. Da bøderne var foranlediget af selskabets overtrædelse af nævnets fastsatte reglement, anså Landsskatteretten ikke bøderne for at være udslag af en naturlig og sædvanlig driftsrisiko, der var forbundet med udøvelse af selskabets virksomhed. Bøderne var derfor ikke fradragsberettigede.

4.9 Den skattemæssige behandling af udbytter

Selskaber, der er fuldt skattepligtige til Danmark, er som hovedregel fuldt skattepligtige af udbytte, medmindre der er tale om udbytte fra egne aktier. Dette gælder både i forbindelse med udbytte fra danske selskaber og udbytte fra selskaber hjemmehørende i udlandet.

Der gælder dog den væsentlige undtagelse, at udbytte fra datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier (se definitionerne i afsnit 6.11 *Selskabers aktie- og udbyttebeskatning*) er skattefrit. Derudover skal kun 70 % af udbyttebeløb fra unoterede porteføljeaktier, hvor ejerandelen er under 10 %, medregnes i den skattepligtige indkomst.

I de tilfælde hvor det udloddende selskab har fradrag for udbytte, der udloddes til et dansk selskab, vil udbyttet være skattepligtigt for det modtagende danske selskab.

I de tilfælde hvor udbytter fra udenlandske datterselskaber bliver skattepligtige, har det danske selskab mulighed for creditlempelse for den udenlandske kildeskat, der eventuelt er indeholdt ved udlodningen af udbyttet, og under visse særlige betingelser for den underliggende selskabsskat (jf. SEL § 17).

5. Midlertidige forskelle

Midlertidige forskelle er forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi og den skattemæssige værdi af et aktiv eller en forpligtelse. De midlertidige forskelle opstår normalt som følge af forskellige værdiansættelsesprincipper mellem regnskabslovgivningen og skattelovgivningen.

Karakteristisk for midlertidige forskelle er, at de forøger eller formindsker den skat, der skal betales for det pågældende indkomstår. Det er et spørgsmål om tid, før afvigelserne udlignes. Set over hele den periode, hvor selskabet har aktivet/gælden til rådighed, vil de regnskabsmæssige og de skattemæssige værdier udlignes. Over perioden vil der derfor være overensstemmelse mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige behandling.

Et typisk eksempel, hvor der opstår midlertidige forskelle, er afskrivninger på driftsmidler. Et driftsmiddel med en regnskabsmæssig levetid på fx tre år vil være fuldt afskrevet regnskabsmæssigt efter tre år, hvorefter den bogførte værdi er 0 DKK.

Skattemæssigt afskrives driftsmidler med op til 25 % årligt. Som følge heraf vil den skattemæssige og den regnskabsmæssige værdi ikke være identisk. Over tid vil den skattemæssige værdi dog også blive 0 DKK.

I eksemplet på opgørelse af skattepligtig indkomst for Industri Norden A/S i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S* foretages eksempelvis reguleringer mellem de regnskabsmæssige og de skattemæssige afskrivninger på driftsmidler og bygninger.

5.1 Skattemæssige afskrivninger

Reglerne om skattemæssige afskrivninger på aktiver er samlet i AL, der indeholder reglerne for skattemæssige afskrivninger på driftsmidler og skibe, bygninger og installationer, indretning af lejede lokaler, goodwill og andre immaterielle aktiver mv. Der er tale om ubundne afskrivninger, dvs. de mistes ikke, hvis de ikke foretages som fx afskrivning af forsøgs- og forskningsudgifter efter bestemmelserne i LL.

5.1.1 Omregning til kontantværdier

Anskaffelsessummer og salgssummer skal omregnes til kontantværdier. Omregningen foretages ved at lægge den kontante del af vederlaget for det pågældende aktiv sammen med kursværdien af den resterende ikke-kontante del af vederlaget, jf. AL § 45.

Skattestyrelsen har i *Den juridiske vejledning C.C.2.4.1.3.1* opført retningslinjer for omregning til kontantværdi. Det skal dog bemærkes, at retningslinjerne kun er af vejledende karakter, da individuelle forhold også skal indgå i vurderingen af en fordrings/gælds handelsværdi.

Ved hel eller delvis overdragelse af en virksomhed skal der foretages en fordeling af det samlede kontantomregnede vederlag på de enkelte aktiver, som indgår i overdragelsen.

Ved overdragelse af fast ejendom skal vederlaget fordeles på grundværdi, bygninger og installationer.

Den fordeling, der aftales mellem sælger og køber, skal anvendes af begge parter ved opgørelsen af sælgers eventuelle afståelsesbeskatning henholdsvis købers anskaffelsessum og afskrivningsgrundlag, jf. AL § 45. Hvis parterne trods kravet herom ikke selv aftaler en fordeling af det samlede vederlag, skal skattemyndighederne foretage fordelingen, således at det ligningsmæssige grundlag bliver ens for såvel køber som sælger.

Naturligvis kan skattemyndighederne også her kritisere en aftalt fordeling, når aftalen er indgået mellem parter, der ikke har modstridende interesser, og det er åbenbart, at fordelingen ikke afspejler de pågældende aktivers faktiske værdier.

Hvis fordelingen ændres – fx ved ligningen af sælger – skal der foretages konsekvensændringer ved skatteansættelsen for køber, således at ændringen kommer til at afspejle sig i købers afskrivningsgrundlag mv.

5.1.2 Afskrivning på driftsmidler og skibe

Driftsmidler og skibe skal afskrives på grundlag af den samlede saldoværdi af disse aktiver. Der gælder særlige regler for skibe omfattet af tonnageskatteloven. Endvidere skal der foretages afskrivning af visse skibe med en bruttotonnage på over 20 tons efter et særligt regelsæt i AL § 5 B. Disse regler er ikke behandlet her.

Et driftsmiddel eller skib kan først indgå i selskabets afskrivningsgrundlag, når:

- aktivet er leveret i købelovens forstand til brug i en igangværende virksomhed,
- aktivet er anskaffet med henblik på at indgå i den pågældende virksomhed og ikke med henblik på videresalg, og
- aktivet er færdiggjort og/eller færdigmonteret, således at aktivet kan indgå i virksomhedens drift efter sit formål.

Skattemæssig afskrivning foretages ultimo indkomståret som en saldoafskrivning med en sats fra 0 % til 25 %, jf. AL § 5, stk. 3. Afskrivningen kan ske med "skæve" afskrivningsprocenter. Da saldometoden er den eneste metode, som kan anvendes skattemæssigt, kan der være forskelle mellem de regnskabsmæssige og de skattemæssige værdier og på de årlige afskrivninger. Hvis den skattemæssige, afskrivningsberettigede saldoværdi før indkomstårets afskrivning udgør 30.700 DKK (2021-niveau) eller derunder, behøver der ikke at ske afskrivning, idet beløbet i stedet kan fradrages fuldt ud, jf. AL § 5, stk. 3, sidste pkt. Beløbsgrænsen er blevet øget ved en lovændring, der har virkning for indkomstår, der udløber den 23. november 2020 eller senere.

Den afskrivningsberettigede saldoværdi ultimo opgøres som saldoværdien primo med tillæg af anskaffelsessummer og fradrag af salgssummer for driftsmidler og skibe, der er anskaffet henholdsvis afstået i årets løb. Salgssummen for et solgt aktiv skal først fragå i saldoværdien, når aktivet leveres til køber, og ikke på det tidspunkt, hvor der er indgået endelig, bindende aftale om salg af aktivet. Argumentet herfor er, at aktivet stadig indgår i virksomhedens drift, jf. AL § 3.

Hvis et driftsmiddel både anskaffes og afhændes inden for samme regnskabsår, behandles anskaffelses- og afståelsessummerne på helt sædvanlig vis, dvs. som henholdsvis tilgang og afgang på driftsmiddelsaldoen.

For selskaber omfattet af SEL § 1, stk. 1, nr. 1, 2 og 4 gælder der særlige regler i forhold til driftsmidler og skibe, som erhverves med henblik på udlejning, eller som allerede er udlejet på erhvervelsestidspunktet, se nedenfor.

5.1.2.1 Udgifter til ombygning, forbedring og reparation

Udgifter til ombygning eller forbedring af eksisterende driftsmidler eller skibe behandles som tilgang på afskrivningssaldoen, dog ikke hvis der er tale om vedligeholdelse.

Udgifter til reparation af et beskadiget driftsmiddel eller skib kan som udgangspunkt fratrækkes som en driftsudgift i det år, hvor udgiften afholdes. En reparationsudgift defineres som en udgift, der medgår til at sætte det pågældende aktiv i samme stand, som det var i, umiddelbart før det blev beskadiget, jf. AL § 7. Hvis aktivet sættes i en bedre stand end umiddelbart før skadens indtræden, er der tale om forbedringsudgifter, der skal aktiveres og afskrives over saldoen.

Hvis der er modtaget en forsikringssum, som kun delvist kan dække reparationsudgiften, kan kun den overskydende del af reparationsudgiften fratrækkes. Hvis omvendt forsikringssummen overstiger reparationsudgiften, skal det overskydende erstatningsbeløb behandles som en salgssum og som sådan fragå på driftsmiddelsaldoen.

Hvis der modtages en forsikringserstatning i forbindelse med, at et beskadiget driftsmiddel skrottes, behandles hele forsikringssummen som en salgssum, som fratrækkes saldoen.

5.1.2.2 Tabsfradrag

Der er i visse situationer mulighed for at fravige de almindelige regler om reduktion af driftsmiddelsaldoen ved et salg af et driftsmiddel eller et skib, jf. AL § 5 A.

Hvis et driftsmiddel eller skib sælges med tab, kan selskabet vælge at fradrage tabet direkte ved indkomstopgørelsen i stedet for at lade salgssummen fragå i driftsmiddelsaldoen.

Et driftsmiddel eller skib sælges med tab, hvis salgssummen er mindre end anskaffelsessummen med fradrag af samtlige foretagne afskrivninger, jf. AL § 5 A.

Hvis selskabet vælger at fratrække tabet direkte ved indkomstopgørelsen, skal driftsmiddelsaldoen primo reduceres med den uafskrevne del af anskaffelsessummen for det solgte driftsmiddel eller skib. Hvis dette medfører, at driftsmiddelsaldoen bliver negativ, kan tabsfradraget ikke overstige primosaldoen.

5.1.2.3 Negativ saldoværdi

Hvis afskrivningssaldoen bliver negativ som følge af afhændelser af driftsmidler eller skibe, kan selskabet vælge at udligne saldoen helt eller delvist i det år, hvor den negative saldo opstår, jf. AL § 8. Udligningen sker ved, at selskabet medregner et beløb svarende til den negative saldoværdi ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Udlignes den negative saldo ikke i det år, hvori den opstår, overføres saldoen til det efterfølgende år, hvor den kan udlignes ved anskaffelse af nye aktiver. Er saldoen ikke fuldt udlignet ultimo i det efterfølgende år, skal den resterende del af saldoen indtægtsføres.

Fristen for udligning af en negativ afskrivningssaldo kan i særlige tilfælde forlænges, jf. AL § 8, stk. 3.

5.1.2.4 Straksafskrivning af småaktiver

Anskaffelsessummer for de såkaldte småaktiver kan afskrives fuldt ud i anskaffelsesåret, jf. AL § 6, stk. 1, nr. 1-4. Dette gælder for:

- Driftsmidler med en anskaffelsessum på 30.700 DKK (2021-niveau) eller derunder. Beløbsgrænsen er blevet øget ved en lovændring, som har virkning for aktiver, der erhverves den 23. november 2020 eller senere
- Driftsmidler med en fysisk – ikke teknisk eller økonomisk – levetid på tre år eller derunder
- Driftsmidler anskaffet til forsøgs- og forskningsaktiviteter med undtagelse af efterforskning af råstoffer
- It-software.

Det kan efter AL's ordlyd være uklart, hvordan det i praksis afgøres, om et småaktiv må anses for at være bestemt til at fungere sammen med et eller flere andre driftsmidler.

Hvis eksempelvis et selskab udskifter en printer, der er tilsluttet et eksisterende netværk, er konsekvensen, at anskaffelsessummen for den nye printer ikke kan straksafskrives, men i stedet skal aktiveres. LSR har i 2004 tilsluttet sig denne fortolkning.

Det afgørende kriterium for, at et småaktiv kan straksafskrives, synes at være, at aktivet isoleret betragtet efter sin konstruktion og indretning kan fungere alene. Følgende forhold kan endvidere tillægges betydning:

- Om aktivet er tilsvarende et allerede anskaffet aktiv
- Om det funktionsmæssigt hører naturligt sammen med et allerede anskaffet aktiv
- Om de pågældende aktiver almindeligvis vil blive anskaffet samlet.

Det klassiske eksempel på, at et aktiv ikke kan fungere alene, er netop en printer, der efter sin konstruktion ikke kan fungere uden opkobling til en pc eller server. Ligningsrådet har også udtalt, at en pc, der indkøbes for at blive tilsluttet en netværksprinter, skal betragtes som et driftsmiddel, der er bestemt til at fungere sammen med netværksprinteren, jf. *TfS 2000, 433 LR.*

5.1.2.5 Forhøjet afskrivningsgrundlag

Ved en lovændring er AL § 5 D om forhøjet afskrivningsgrundlag for visse driftsmidler blevet indført som led i den grønne omstilling. Reglen betyder, at selskaber for driftsmidler erhvervet i perioden fra den 23. november 2020 til den 31. december 2022 kan vælge at føre en særskilt saldo for driftsmidler under reglerne for et såkaldt investeringsvindue. På denne saldo indgår anskaffelsessummen for driftsmidler erhvervet i den nævnte periode med 116 %.

Er et driftsmiddel således erhvervet til 100 TDKK, vil afskrivningssaldoen udgøre 116 TDKK. På denne særskilte saldo kan afskrives med indtil 25 %. Afstås driftsmidler omfattet af denne ordning inden udgangen af indkomståret 2026, skal saldoen reduceres med 116 % af salgssummen.

Ved udgangen af indkomståret 2026 skal den særskilte saldo lægges sammen med selskabets almindelige driftsmiddelsaldo, og ved efterfølgende afståelse af driftsmidler skal der blot ske reduktion af saldoen med 100 % af salgssummen.

Personbiler, skibe samt infrastrukturanlæg, som er omfattet af AL § 5 C, er ikke omfattet af ordningen. Herudover gælder, at aktivet skal erhverves som fabriksnyt, og at aktivet ikke via egen energiforsyning må drives eller kunne drives af fossile brændsler. For andre køretøjer end personbiler findes dog særlige regler, hvorefter køretøjerne eventuelt alligevel kan indgå i ordningen, selvom de drives af fossile brændsler.

År	2018-2019	2020	2021-2022	2023-2025	2026
Fradragssats i %	101,5	103,0	105,0	108,0	110,0

Udgifter til anskaffelse af bl.a. maskiner, inventar og lignende driftsmidler kan imidlertid kun fradrages eller afskrives efter AL. Udgiften til anskaffelse af driftsmidler mv., der anvendes i forsøgs- og forskningsaktiviteten, kan således ikke fradrages efter LL § 8 B.

For at sidestille anskaffelse af driftsmidler mv. til brug i forsøgs- og forskningsvirksomhed med den stigende fradragsværdi af selve forsøgs- og forskningsudgifterne er det i AL bestemt, at hvis udgiften til anskaffelsen af driftsmidlerne vælges straksafskrevet efter bestemmelsen omtalt i afsnit 5.1.2.4 *Straksafskrivning af småaktiver*, kan fradraget ske med den procentregulerede udgift (jf. AL § 6, stk. 1, nr. 3). Vælges udgiften aktiveret på driftsmiddelsaldoen, kan tilgangen ske med den procentregulerede udgift (jf. AL § 5, stk. 2).

Som et særligt initiativ for at understøtte virksomhedernes økonomi under COVID-19-krisen og den grønne omstilling er der indgået en politisk aftale om, at fradragsretten for forsøgs- og forskningsudgifter iht. LL § 8 B samt for driftsmidler mv. anvendt hertil iht. AL § 6, stk. 1, nr. 3 i indkomstårene 2020-2022 skal kunne ske med 130 % af udgiften/anskaffelsessummen, dvs. et særligt ekstrafradrag på 27 % (2020) hhv. 25 % (2021 og 2022). Det særlige ekstrafradrag kan dog kun opnås for udgifter på højst 845 mio. DKK i 2020 hhv. 910 mio. DKK i 2021 og 2022. Det svarer til en maksimal nedsættelse af selskabsskatten på 50 mio. DKK. Denne begrænsning gælder samlet for sambeskattede selskaber i samme koncern. For udgifter herudover udgør fradraget 103 % i 2020 og 105 % i 2021 og 2022 svarende til de gældende regler. Lovforslagene blev vedtaget i Folketinget som L 30 A (2020-21) og L 178 (2020-21).

Med vedtagelsen af de to lovforslag blev fradragssatsen øget som følger (for 2020-22 forudsat, at udgifterne kan holdes under den omtalte beløbsgrænse):

År	2018-2019	2020-22	2023-2025	2026
Fradragssats i %	101,5	130,0	108,0	110,0

For indkomstårene 2023-25 anvendes de gældende regler, hvorefter udgifter, som er afholdt til forsøgs- og forskningsvirksomhed i tilknytning til den skattepligtiges erhverv, enten fradrages eller afskrives med 108 %. Fra og med 2026 udgør fradraget 110 %.

5.1.3 Udlejningsaktiver

Selskaber kan ikke i anskaffelsesåret afskrive på driftsmidler og skibe, der er bestemt til udlejning eller på anskaffelsestidspunktet allerede er udlejet, jf. AL § 5, stk. 4.

Til gengæld kan der foretages en særskilt afskrivning med indtil 50 % i det efterfølgende år. De resterende 50 % af anskaffelsessummen indgår først derefter – det vil sige fra og med det andet år efter anskaffelsesåret – i den almindelige afskrivningssaldo.

Der gælder tilsvarende begrænsninger i adgangen til at straksafskrive småaktiver, hvor fradragsretten udskydes til året efter anskaffelsesåret.

Der kan opnås dispensation, når det må antages, at anskaffelse af de pågældende udlejningsaktiver er led i en sædvanlig forretningsmæssigt drevet udlejningsvirksomhed. Det er endvidere en betingelse, at anskaffelsen ikke i det væsentligste har til formål at opnå adgang til at foretage skattemæssige afskrivninger, jf. AL § 5, stk. 6.

Sædvanlige virksomheder, der fx udlejer stilladser, entreprenørmateriel, biler og andre forbrugsgoder, kan herved få adgang til at afskrive efter de almindelige regler for driftsmidler.

5.1.4 Særlige afskrivningssatser på faste anlæg og infrastrukturanlæg

For følgende aktiver, der skal afskrives på en særskilt saldo, er afskrivningssatsen nedsat til højst 15 %:

- Skibe med en bruttotonnage på 20 tons eller derover, der anvendes til erhvervsmæssig transport af passagerer eller gods, og som ikke er omfattet af AL § 5 B
- Luftfartøjer
- Rullende jernbanemateriel
- Borerigge, produktionsplatforme og andre anlæg til forundersøgelse, efterforskning, indvinding og raffinering af olie og gas
- Faste anlæg til fremstilling af varme og el med en kapacitet på over 1 MW. Bestemmelsen finder dog ikke anvendelse på vindmøller, der er anskaffet i indkomstår, som udløber før indkomstår, der begynder den 1. januar 2013 eller senere
- Anlæg til indvinding af vand i almene vandforsyningsanlæg
- Spildevandsanlæg.

Følgende infrastrukturanlæg, der skal afskrives på en særskilt saldo, afskrives med indtil 7 %:

- Anlæg til transport, lagring og distribution mv. af el, vand, varme, olie, gas og spildevand
- Anlæg til transmission af radio-, tv- og telekommunikation
- Fast jernbanemateriel.

Reglerne om afskrivning på infrastrukturaktiver omfatter ikke aktiver, som industrielle virksomheder anvender til lagring eller opbevaring af hjælpemidler og råvarer som led i produktionsprocessen. Tilsvarende gælder virksomhedens egne spildevandsledninger, vandforsyningsledninger og el-ledninger.

Afskrivningsreglerne vedrørende faste anlæg og infrastrukturanlæg omfatter ikke it-software/-hardware, der skal behandles efter de sædvanlige afskrivningsregler for driftsmidler.

5.1.5 Afskrivning på bygninger og installationer

Der kan ikke foretages skattemæssig afskrivning på bygninger, der anvendes til:

- Kontor
- Virksomhed inden for den finansielle sektor
- Postvirksomhed, bortset fra bygninger, hvor der sker postsortering med industrielt præg
- Beboelse, bortset fra hoteller, campinghytter, døgninstitutioner og lignende bygninger, der er omfattet af lov om social service, og som udsættes for tilsvarende slitage, jf. dog næste punkt
- Hoteller og plejehjem, der er opdelt i ejerlejligheder
- Virksomhed indenfor sygdomsbehandling.

Alle andre bygninger end de nævnte kategorier kan afskrives efter reglerne i AL § 14 med op til 4 % årligt i indkomståret, jf. AL § 17, stk. 1. Afskrivning foretages særskilt for hver enkelt bygning.

Udgifter til ombygning eller forbedring afskrives særskilt med den afskrivningssats, der i øvrigt gælder for den pågældende bygning eller installation.

Installationer, der udelukkende tjener en afskrivningsberettiget bygning, anses for at udgøre en bestanddel af denne og afskrives sammen med bygningen med samme procentsats, jf. AL § 15, stk. 1.

Installationer, der udelukkende anvendes erhvervsmæssigt, men tjener en bygning, der ikke eller kun delvist er afskrivningsberettiget, afskrives særskilt for hver enkelt installation. Afskrivning kan ligeledes foretages med op til 4 % årligt, jf. AL § 15, stk. 2.

Installationer, der tjener bygninger med både erhvervsmæssige og private formål, kan ikke afskrives fuldt ud, men kun i forhold til den erhvervsmæssige anvendelse, jf. AL § 15, stk. 3. Dette er ikke relevant for selskaber.

Der kan ikke afskrives på installationer i beboelsesejendomme med en eller to selvstændige lejligheder (en- eller tofamilieshuse), jf. AL § 15, stk. 4.

Den almindelige afskrivningssats kan forhøjes, når bygninger og installationer er udsat for en særlig fysisk forringelse, der bevirker, at disse trods normal vedligeholdelse vil have mistet sin værdi senest 25 år efter opførelsen. Dog afskrives installationer i bygninger, som er afskrivningsberettigede, med samme sats som selve bygningen, til trods for at den fysiske levetid er højst 25 år.

5.1.5.1 Straksfradrag – bygninger/installationer

Udgifter til ombygning og forbedring af en fast ejendom kan i stedet straksfradrages, i det omfang udgifterne til ombygning, forbedring og løbende vedligeholdelse ikke overstiger 5 % af det foregående års afskrivningsgrundlag for den bygning, som ombygnings- eller forbedringsudgiften vedrører, jf. AL § 18, stk. 2. Fradraget gives i det år, hvor udgiften afholdes. Det er således ikke et krav, at ombygningen er færdig til brug.

Denne regel medfører, at der i indkomstår, hvor der afholdes store fradragsberettigede vedligeholdelsesudgifter, ofte ikke kan foretages straksfradrag på ombygnings- og forbedringsudgifter. Vedligeholdelsesudgifter fratrækkes i den skattepligtige indkomst forud for beløb, der kan straksfradrages. Vedligeholdelsesudgifter på den bygning, som ombygges, modregnes i det beregnede straksfradrag, og det resterende beløb fratrækkes. Der vil altid være fuldt fradrag for vedligeholdelsesudgifter, uanset om disse eventuelt overstiger den nævnte 5 %-grænse.

Udgifter til tilbygninger kan kun straksfradrages, hvis tilbygningen udgør en naturlig del af en eksisterende bygning. En tilbygning er en udvidelse af arealet i en eksisterende bygning, således at den eksisterende bygning og tilbygningen fysisk hænger sammen, og således at bygningen inklusive tilbygningen fungerer som et hele.

Hvis tilbygningen derimod i realiteten kan fungere som en selvstændig bygning, kan der ikke foretages straksfradrag af udgifterne. Tilbygningen må i stedet aktiveres og afskrives efter de almindelige regler for bygningsafskrivning.

5.1.5.2 Genvundne afskrivninger og tab

Hvis afskrivningsberettigede bygninger og installationer sælges til et beløb, der er lavere end den resterende uafskrevne saldoværdi heraf, indrømmes der fradrag for tabet, jf. AL § 21. Denne fradragsret er dog ikke til stede i tilfælde, hvor tabet konstateres ved overdragelse fra en person til et selskab, som kontrolleres af personen selv eller af dennes nærtstående.

Genvundne afskrivninger, der konstateres ved afhændelse af en bygning, beskattes. Dette gælder også genvundne afskrivninger på installationer i ikke-afskrivningsberettigede bygninger.

Der kan maksimalt ske beskatning af de faktisk foretagne afskrivninger, herunder forlods afskrivninger og forskudsafskrivninger. Derimod indgår foretagne straksfradrag (tidligere straksafskrivninger) ikke i opgørelsen af den maksimale beskatning af genvundne afskrivninger. De nedsætter til gengæld de forbedringer, som kan tillægges anskaffelsessummen ved opgørelse af ejendomsavancebeskatning efter reglerne i ejendomsavancebeskatningsloven.

Beskatning af genvundne afskrivninger udløses ikke alene ved salg, men også ved andre former for afståelse. Forsikrings- eller erstatningssummer, herunder ekspropriationserstatninger, behandles som udgangspunkt på samme måde som almindelige salgssummer. Hvis der modtages en forsikringserstatning i forbindelse med skade på ejendommen, er der dog mulighed for at udskyde beskatningen af genvundne afskrivninger, hvis bygningen og/eller installationen genopføres inden for en bestemt periode, og den genopførte bygning er beliggende på samme ejendom som de skaderamte bygninger, jf. AL § 24.

Genopførelsen skal ske enten:

(1) i det indkomstår, hvori skaden indtræffer
(2) i det nærmest følgende indkomstår eller
(3) senest i det indkomstår, der følger umiddelbart efter det indkomstår, hvori erstatningsbeløbet er endeligt fastsat.

5.1.6 Afskrivning på kunstnerisk udsmykning

Udgifter til kunstnerisk udsmykning, der indføjes i en bygning eller dens nære omgivelser, kan afskrives med 4 % årligt, jf. AL § 44 A. Er der derimod tale om fritstående kunstværker, der opstilles eller ophænges i bygningen, kan udgifterne til kunstværket afskrives på tilsvarende vis som driftsmidler, hvilket vil sige med op til 25 % årligt, jf. AL § 44 B.

Afskrivning skal foretages særskilt for den enkelte kunstneriske udsmykning.

Herudover er der en række betingelser knyttet til afskrivningsretten:

- Der skal være tale om en erhvervsmæssigt benyttet bygning, som ikke er et en- eller tofamiliehus.
- Der skal være tale om et førstegangskøb af et originalt kunstværk.
- Kunstneren må ikke være nærtstående til den skattepligtige, der køber kunstværket.
- Hvis der er tvivl om, hvorvidt den kunstneriske udsmykning kan betragtes som kunst, kan skattemyndighederne indhente en vurdering heraf fra Akademirådet.

5.1.7 Indretningsudgifter i lejede lokaler

Udgifter vedrørende indretning og ombygning af lejede lokaler kan afskrives med indtil 20 % årligt, jf. AL § 39. Hvis lejemålet er indgået for et bestemt tidsrum, kan den årlige afskrivning dog ikke overstige et beløb, der svarer til, at afskrivningen foretages med lige store årlige beløb over hele lejeperioden.

Der gælder en tilsvarende begrænsning, selvom der blot er tilsagt lejeren uopsigelighed i en bestemt periode. I så fald kan den årlige afskrivning ikke overstige et beløb svarende til, at afskrivning sker med lige store årlige beløb over uopsigelighedsperioden. Hvis lejemålet er uopsigeligt fra udlejers side uden nogen tidsmæssig begrænsning, kan der kun afskrives med den almindelige bygningsafskrivningssats på 4 %, jf. AL § 39, stk. 1, 4. pkt., jf. § 17.

Afskrivningerne er ubundne, således at lejeren frit kan vælge at afskrive med en mindre sats uden derved at miste afskrivningsmuligheden.

Der kan ikke afskrives efter disse regler, hvis udlejer eller lejer har en bestemmende indflydelse på den anden parts handlemåde, og det af den grund må antages, at der ikke foreligger nogen reel risiko for, at lejemålet mod lejers ønske bringes til ophør. Det samme gælder, hvis lejeren har en køberet til de lejede lokaler (ejendommen) ved lejemålets ophør, hvor køberettens vilkår afviger fra markedsvilkår. Hvis der er tale om en i øvrigt afskrivningsberettiget bygning, kan lejeren dog afskrive med 4 % årligt på indretningsudgifterne, jf. AL § 39, stk. 2. Foreligger der en uafskreven saldo ved fraflytning af lokalerne, er der i disse særlige tilfælde ikke fradrag for den uafskrevne del.

Hvis lejeren bliver ejer af ejendommen, kan der ikke foretages skattemæssige afskrivninger efter de her omhandlede regler. En uafskrevet restsaldo på indretningsudgifterne kan heller ikke fratrækkes i erhvervelsesåret, men kan tillægges ejendommens anskaffelsessum og afskrivningsgrundlag under forudsætning af, at beløbet ikke allerede indgår i den samlede anskaffelsessum for ejendommen.

Aktiver, der indlægges i en bygning af en lejer, og som ved vurderingen ville have været taget med som sædvanligt tilbehør – altså som installationer – hvis de i stedet var blevet indlagt af bygningens ejer, kan afskrives som driftsmidler af lejeren.

5.1.8 Bygninger på lejet grund

Anskaffelses- og forbedringsudgifter vedrørende erhvervsmæssigt anvendte bygninger på lejet grund, der ikke opfylder de normale regler for afskrivning, kan afskrives med indtil 4 % årligt, jf. AL § 25 (dog ikke, hvis bygningen anvendes til beboelse).

Hvis der er tale om et tidsbestemt lejemål, eller der er tilsagt lejer uopsigelighed i en bestemt periode, kan afskrivningen ikke overstige et beløb svarende til, at afskrivningen foretages med lige store årlige beløb over den omhandlede periode.

Hvis det på forhånd er aftalt, at lejer skal have erstatning for bygningerne med et bestemt beløb ved lejemålets ophør, skal afskrivningsgrundlaget reduceres med det aftalte beløb. Ydes der erstatning efter vurdering, eller er lejeren tillagt en køberet til den lejede grund ved lejeperiodens udløb på vilkår, der afviger fra markedsvilkår, kan der ikke afskrives.

Der kan ikke foretages afskrivninger af bygninger på lejet grund, hvis lejemålet er indgået mellem selskaber eller mellem personer og selskaber, hvor den ene part har bestemmende indflydelse over den anden part, eller en tredje har bestemmende indflydelse over begge parter. Bestemmende indflydelse vil altid foreligge ved direkte eller indirekte besiddelse af mere end 50 % af ejerandelene eller rådighed over mere end 50 % af stemmerne.

5.1.9 Afskrivning på immaterielle aktiver

Erhvervet goodwill og andre immaterielle aktiver kan afskrives med indtil 1/7 årligt, jf. AL § 40. Hvis det erhvervede immaterielle aktiv er beskyttet af anden lovgivning (fx et patent), og beskyttelsesperioden ved erhvervelsen er mindre end syv år, kan der i stedet afskrives med en sats, der svarer til, at anskaffelsessummen afskrives med lige store årlige beløb over beskyttelsesperioden.

I stedet for afskrivning kan den skattepligtige vælge, at udgifter til køb af knowhow og patenter eller licens- og brugsrettigheder til knowhow og patenter fratrækkes fuldt ud i anskaffelsesåret, jf. AL § 41, stk. 1.

Ved afhændelse eller opgivelse af immaterielle rettigheder som fx goodwill, knowhow, patenter og varemærker skal der foretages en opgørelse af avance eller tab.

Avancen eller tabet opgøres som forskellen mellem de kontantomregnede værdier af henholdsvis afståelsessummen og anskaffelsessummen med fradrag af foretagne afskrivninger. Er der tale om et aktiv, der er blevet straksafskrevet efter AL § 41, stk. 1, skal salgssummen fuldt ud medregnes til den skattepligtige indkomst, jf. AL § 41, stk. 2.

Ved køb af en virksomhed skal købesummen fordeles på de enkelte aktiver, der indgår i købet, herunder også den købte virksomheds goodwill. Dette har betydning både for opgørelse af afskrivningsgrundlag og senere for opgørelsen af fortjeneste eller tab ved et eventuelt salg af hele eller dele af virksomheden.

Ved afståelse af goodwill, der er skabt af afhænderen selv, udgør anskaffelsessummen 0 DKK, således at fortjenesten udgør et beløb svarende til den kontantomregnede afståelsessum.

Ved avanceopgørelse i forbindelse med afståelse af goodwill er der også fradrag for anskaffelsessummer på goodwill, som er anskaffet i perioden fra 1982 til 1993, hvor sådanne anskaffelsessummer ikke var afskrivningsberettigede. Dette gælder også for erhvervelse af goodwill i perioden fra den 19. maj 1993 til den 31. december 1995, hvor den erhvervede goodwill ikke var fuldt ud afskrivningsberettiget.

Hvis der i den nævnte periode har været foretaget opkøb af virksomhed, kan det derfor være af væsentlig interesse, at de præcise oplysninger herom bliver registreret på en let tilgængelig måde, således at muligheden for fradrag ikke går tabt ved et eventuelt senere salg.

I anledning af en afgørelse fra Skatterådet (*SKM2015.281.SR*) har Skattestyrelsen udsendt styresignalet *SKM2015.527.SKAT*, hvori der gives adgang til at fradrage visse forsøgs- og forskningsudgifter som anskaffelsessum, hvis der er sket afståelse af selvskabt knowhow.

I afgørelsen anerkendte Skatterådet, at udgifter omfattet af reglen i LL § 8 B om forsøgs- og forskningsudgifter kan udgøre udgifter afholdt til formål, som kendetegner knowhow, og at disse udgifter – for så vidt de ikke er fratrukket på anden vis – kan udgøre en anskaffelsessum, der ved afståelse af den selvskabte knowhow kan fradrages ved avanceopgørelsen efter AL § 40, stk. 6.

For at udgifterne kan anses for at udgøre anskaffelsessummen for selvskabt knowhow, skal selskabet kunne dokumentere, at der er tale om udgifter, som konkret har medført knowhow, og at udgifterne ikke tidligere er blevet fradraget.

5.2 Hensættelse til ukurans på varebeholdninger

I opgørelsen af skattepligtig indkomst i afsnit 3.1 *Opgørelse af skattepligtig indkomst for 2021 for Industri Norden A/S* er den regnskabsmæssige hensættelse til ukurans på varebeholdninger tilbageført skattemæssigt, da der skattemæssigt kun indrømmes fradrag i særlige tilfælde, se nedenfor.

En vares ukurans kan skyldes, at varen er beskadiget, defekt mv., og ukuransen vil i disse tilfælde kunne konstateres fysisk.

Herudover kan en vares ukurans skyldes tekniske/økonomiske årsager. Dette kan hidrøre fra ændrede fabrikationsmetoder, ændrede markeds- eller efterspørgselsforhold, fejlslagne indkøbsdispositioner, nye produkter mv. Ved afgørelsen af, om der foreligger teknisk/økonomisk ukurans, lægges følgende vejledende kriterier til grund:

- Om varen er indkøbt eller produceret inden for det seneste år forud for statustidspunktet.
- At varen ikke genanskaffes eller genfremstilles efter statustidspunktet.
- Om der er sket et væsentligt fald i omsætningshastigheden for den pågældende vare.

Det vil sige, at der i de tilfælde, hvor der kan påvises enten fysisk eller teknisk/økonomisk ukurans, kan opnås fradrag for ukurans. Et varelager af såkaldte ægte, men ikke antikke, tæpper kunne nedskrives efter ovenstående vejledende regler om teknisk/økonomisk ukurans, se *TfS 1986, 581 LSR.*

Hvis der ikke eksisterer et andet og bedre grundlag for værdiansættelsen af en ukurans, kan et selskab ifølge en afgørelse fra det tidligere Statsskattedirektorat foretage procentvise nedskrivninger, når omsætningshastigheden er faldet væsentligt i forhold til den normale omsætningshastighed for den pågældende vare.

Efter afgørelsen kan varer værdiansættes til følgende procenter af den værdi, som varen er ansat til ved 1. års begyndelse eller til den lavere værdi, som varen kan ansættes til efter varelagerloven:

1. år	2. år	3. år	
50%	25%	0%	af den optagne værdi

LSR har dog, selvom der ikke var taget hensyn til omsætningshastigheden, tilladt ukuransnedskrivning på en bilforhandlers reservedelslager efter ovennævnte procentregel, idet der blev henset til, at forhandleren var forpligtet til at sælge reservedele, som var over et år gamle, til en anden forhandlers værksted med en rabat på 60 %, jf. *TfS 1992, 517 LSR* og kommentar hertil i *TfS 1993, 47 TSS.*

Hvis den skattepligtige har foretaget nedskrivning for ukurans, skal nedskrivningsbeløbet oplyses i forbindelse med indgivelse af oplysningsskemaet. Der er ingen TastSelv-løsning hertil, og det er derfor nødvendigt, at virksomheden skriftligt orienterer Skattestyrelsen om nedskrivningsbeløbet (det sker typisk i de skattemæssige opgørelser/bilag til oplysningsskemaet). Beløbet opgøres som forskellen mellem den værdi, som den ukurante vare optages til, og den værdi, som varen er optaget til ved indkomstårets begyndelse, eller den lavere værdi, som varen kan optages til efter varelagerlovens § 1. Hvis nedskrivningsbeløbet kun kan opgøres med betydelig vanskelighed, kan skatteyderen i stedet oplyse, for hvilke varer – eventuelt varegrupper – der er foretaget ukuransnedskrivning, herunder hvilke(n) procent(er) der er anvendt ved ukuransnedskrivningen.

5.3 Hensættelse til tab på debitorer

Udgangspunktet er, at tab på debitorer først kan fratrækkes i den skattepligtige indkomst, når tabet er konstateret og kan opgøres præcist, jf. SL §§ 4-6 og reglerne i KGL. Der kan derfor som udgangspunkt ikke opnås skattemæssigt fradrag for et forventet tab på debitorer. Dog accepteres der fradrag for nedskrivning for selskaber, hvis der er foretaget en konkret vurdering af den enkelte debitors betalingsevne, idet lagerprincippet efter KGL kan vælges anvendt.

Hvor der foreligger særlige omstændigheder som fx debitors konkurs, der gør det sandsynligt, at fordringen helt eller delvist er tabt, indrømmer skattemyndighederne også efter realisationsprincippet i KGL fradrag for tabet, selvom tabet på fordringen formelt set endnu ikke er konstateret.

Hensættelse med skattemæssig virkning kan med andre ord som hovedregel kun foretages på grundlag af en individuel vurdering, hvorved det er fastslået, at fordringen allerede er tabt, eller at det i det mindste må anses for mest sandsynligt, at fordringen vil blive tabt.

Det kan dog forekomme, at skattemyndighederne i praksis accepterer, at der med skattemæssig virkning foretages en samlet procentvis nedskrivning på fx afbetalingsdebitorer. Også i andre tilfælde, hvor der foreligger et betydeligt antal ensartede smådebitorer, der erfaringsmæssigt giver tab af en nogenlunde sikker størrelsesorden, har man i praksis accepteret fradrag for en generel nedskrivning.

I andre tilfælde, hvor der ikke foreligger sådanne særlige forhold, er det en forudsætning for fradrag, at kreditor forgæves har foretaget skridt til at inddrive fordringen.

Selskaber kan uden tilladelse fra Skattestyrelsen vælge at anvende lagerprincippet ved opgørelse af gevinst og tab på varedebitorer. Et valg af lagerprincip medfører, at tab på varedebitorer kan medtages, uden at tabet er endeligt konstateret. Det er dog som hovedregel en betingelse, at der er foretaget en individuel bedømmelse af den enkelte varedebitor. Skattestyrelsen har i *SKM2011.586.SKAT* offentliggjort et styresignal om opgørelsen af gevinst og tab på vederlagsfordringer.

5.4 Igangværende serviceleverancer

Der findes ikke særlige lovregler, der regulerer dette ganske væsentlige område. Der findes alene en ligningspraksis og nogle administrativt fastsatte regler for arkitekter og ingeniører samt for advokater, revisorer og andre udøvere af lignende liberale erhverv.

Igangværende arbejder kan i skattemæssig henseende opgøres efter såvel faktureringskriteriet som produktionskriteriet.

Dette betyder generelt, at de regnskabsmæssigt anerkendte metoder til opgørelse af værdien af igangværende arbejder også accepteres af skattemyndighederne. Det er dog muligt at anvende én metode i regnskabsmæssig henseende og en anden metode i skattemæssig henseende. Det valgte princip skal dog anvendes for samtlige igangværende arbejder.

Der kan som udgangspunkt frit skiftes opgørelsesprincip fra år til år, når dette blot oplyses i skatteregnskabet. Der skal ikke søges om tilladelse til principskifte hos skattemyndighederne. Dog kan der ikke foretages principskifte, hvis dette medfører eller tilsigter en eliminering af skatten og ikke blot en forskydning af skattebetalingen.

Det skattemæssige indtægtskriterium er som udgangspunkt faktureringskriteriet. Som konsekvens heraf skal fortjeneste først medregnes til den skattepligtige indkomst, når arbejdet er afsluttet.

Skattemyndighederne må derfor acceptere, at værdien af igangværende arbejder skattemæssigt ansættes til de direkte omkostninger til løn og materialer, selvom selskabet regnskabsmæssigt har valgt at anvende produktionskriteriet, hvor indtægter og udgifter vedrørende det igangværende arbejde medregnes efter arbejdets færdiggørelsesgrad, det vil sige en løbende indregning af avancen.

På grund af disse principielle forskelle i henholdsvis regnskabspraksis og skattepraksis kan beskatningstidspunktet komme til at ligge betydeligt senere, end de anvendte regnskabsmæssige indtægtskriterier tilsiger, hvilket vil få indflydelse på den udskudte skat.

Omvendt er der i almindelighed ikke noget i vejen for, at selskabet vælger ikke at tilbageføre acontoavancer skattemæssigt, selvom arbejdet ikke er afsluttet.

5.5 Intern avance på varelager

Ved udarbejdelse af koncernregnskabet – og ved anvendelse af equity-metoden til værdiansættelse af visse kapitalandele i moderselskabets årsregnskab – foretages regnskabsmæssig eliminering af avancer (og tab) opstået som følge af køb og salg mellem koncernforbundne parter, da koncernen i regnskabsmæssig forstand skal ses som en samlet enhed/selskab.

Skattemæssigt betragtes hvert enkelt selskab imidlertid som en selvstændig juridisk enhed. Hvad angår intern avance, skelner man ikke skatteretligt mellem, om handlen er foretaget mellem eksterne parter eller interne koncernforbundne parter. Avancen/tabet, som bliver konstateret ved samhandel, skal derfor medregnes i den skattepligtige indkomst efter de normale skattemæssige regler.

Derfor opstår der i koncernregnskabet – og ved anvendelse af equity-metoden til værdiansættelse af visse kapitalandele i moderselskabets årsregnskab – en midlertidig forskel mellem den regnskabsmæssige og den skattemæssige værdi af det internt handlede varelager. Den udskudte skat heraf skal indregnes i årsrapporten for koncernen. Der skal benyttes den skattesats, som er gældende for det købende selskab, da det er det købende selskab, som realiserer avancen/tabet i forbindelse med det endelige salg til ekstern part.

5.6 Andre hensatte forpligtelser

For andre former for regnskabsmæssige hensættelser til imødegåelse af fremtidige tab gælder som udgangspunkt, at der ikke kan foretages skattemæssigt fradrag for årets forøgelse af sådanne hensættelser. Tilsvarende gælder, at reduktioner af hensættelserne er den skattemæssige indkomstopgørelse uvedkommende.

Praksis har dog fastslået, at der gælder visse undtagelser til dette udgangspunkt, jf. nedenfor.

5.6.1 Garantiforpligtelser

Hvis følgende forudsætninger opfyldes, godkendes regnskabsmæssige hensættelser til garantiforpligtelser også skattemæssigt:

- Garantien vedrører oprindelige mangler ved produktet, som først viser sig på et senere tidspunkt.
- Der har i praksis vist sig at være nogen risiko for, at garantiforpligtelserne aktualiseres (dette kan fx dokumenteres ved historiske, faktiske udgifter til opfyldelse af garantiforpligtelser eller ved brancheerfaringer herfor).
- Garantiomkostningerne er ikke uvæsentlige.

Ifølge en udtalelse fra Skattedepartementet skal det ikke påvirke muligheden for at opnå fradragsret for hensættelser til garantiforpligtelser, at garantiperioden er ganske kortvarig. Ovenstående betingelser gælder også i de tilfælde, hvor garantiperioden ikke overstiger et år.

Ifølge en kendelse fra LSR fra 1994 accepteres ikke fradrag for hensættelse til imødegåelse af omkostninger i forbindelse med det almindelige mangelansvar efter købeloven.

Det er en forudsætning for, at der kan hensættes, at der er tale om en egentlig garantiforpligtelse. Se *LSRM 1970.46*, hvor der blev nægtet fradrag for hensættelse til kulancemæssigt ydede efterreparationer.

5.6.2 Service- og reparationsforpligtelser

Det er kun i særlige tilfælde, hvor service- og reparationsforpligtelser har lighed med garantiforpligtelser, at hensættelser hertil kan fradrages skattemæssigt. For at fradraget kan tages, skal de betingelser, der er opført vedrørende garantiforpligtelser, være opfyldt, og derudover skal serviceforpligtelsen være:

- Påtaget i forbindelse med et salg
- Vederlaget for serviceforpligtelsen skal være indeholdt i købesummen for det solgte
- Serviceforpligtelsen skal have en nær sammenhæng med garantiforpligtelser, som sælgeren samtidig påtager sig.

Påtager sælger sig derimod en videregående service- og reparationsforpligtelse mod selvstændigt vederlag herfor, vil udgifterne skulle betragtes som løbende driftsudgifter, der fratrækkes i takt med afholdelsen heraf.

5.7 Fradrag for forudbetalte driftsomkostninger

En forudbetalt udgift, der skal fradrages efter SL § 6, stk. 1, litra a, skal som udgangspunkt periodiseres, i det omfang udgiften kan henføres til flere indkomstår. En forudbetalt erhvervsmæssig udgift, der tjener til at erhverve, sikre eller vedligeholde virksomhedens indkomst, skal derfor periodiseres, hvis udgiften kan henføres til flere indkomstår.

LSR har i en kendelse, offentliggjort i *SKM2003.447.LSR*, fraveget udgangspunktet og tilladt, at forudbetalinger, der vedrører to indkomstår, men højst 12 måneder, kan fratrækkes straks i betalingsåret. Det kan fx være husleje for perioden fra den 1. oktober 2021 til den 30. september 2022, der forudbetales i oktober 2021. Husleje kan i dette tilfælde fradrages fuldt ud i indkomståret 2021, når dette fx svarer til kalenderåret. Afgørelsen tager ikke stilling til indtægtssiden, hvorfor praksis vedrørende denne må anses for uændret.

Vedrører hele den afholdte driftsomkostning et senere indkomstår, skal udgiften fradrages i dette senere indkomstår.

Eksempler

SKM2006.683.LSR*: Et selskab havde indgået en aftale med sit moderselskab om leje af erhvervslokaler. Lejen skulle betales årligt forud med forfald den 31. december 2004. LSR fandt – i henhold til den gældende praksis på området – at lejeudgiften først kunne fratrækkes ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i 2005, hvilket også blev støttet af, at hele lejeudgiften vedrørte et senere indkomstår (2005) end forudbetalingsåret. Det forhold, at selskabet underskrev lejeaftalen og betalte lejen den 23. december 2004, var ikke afgørende for fradragstidspunktet.*

SKM2007.426.LSR: *En finansiel virksomheds forudbetaling af løn for januar 2004 udbetalt i december 2003 kunne ikke fradrages i indkomståret 2003, idet forholdet ikke ansås for omfattet af den administrative praksis vedrørende forudbetalte driftsomkostninger vedrørende flere indkomstår.*

5.8 Indirekte produktionsomkostninger

Indirekte produktionsomkostninger (IPO) defineres som både faste og variable omkostninger, der i fremstillingsperioden er medgået i produktionen, og som kun indirekte kan henføres til den enkelte, producerede vare. De indirekte produktionsomkostninger omfatter således både indirekte omkostninger vedrørende produktionsapparatet samt arbejdskraften.

Ifølge ÅRL er der krav om, at regnskabsklasse C- og D-virksomheder indregner IPO på varebeholdninger.

Ved den skattemæssige opgørelse af varelager eller igangværende arbejder er der frit valg med hensyn til at medregne indirekte produktionsomkostninger. Der er endvidere adgang til fra år til år at opgøre fremstillingsprisen med eller uden tillæg af indirekte produktionsomkostninger (*TfS 2000, 1018 LSR*). Endvidere står det den skattepligtige frit for at skifte opgørelsesprincip for den enkelte varegruppe eller for hele varelageret/igangværende arbejder fra år til år, når dette blot oplyses i regnskabet.

Hvis indirekte produktionsomkostninger alene ønskes medregnet regnskabsmæssigt ved opgørelsen af varelagerets værdi, er der imidlertid ikke noget i vejen for, at de indirekte omkostninger skattemæssigt tilbageføres fra aktivets værdi og i stedet fratrækkes som driftsudgifter ved opgørelsen af selskabets skattepligtige indkomst, jf. SL § 6.

5.9 Skyldige omkostninger

Udgifter, der har karakter af fradragsberettigede driftsomkostninger, kan normalt fratrækkes, når der er indtrådt en endelig forpligtelse til at afholde udgiften, og beløbet kan opgøres med tilstrækkelig sikkerhed – også selvom beløbet endnu ikke er forfaldent. De skattemæssige kriterier minder således meget om de regnskabsmæssige krav for indregning af en forpligtelse.

En regnskabsmæssig indregning af skyldig bonus til medarbejdere fratrækkes også i den skattepligtige indkomst, hvis der eksisterer en forpligtelse, og forpligtelsen kan fastsættes med tilstrækkelig sikkerhed i det pågældende indkomstår.

I *TfS 1989, 558 LSR* fandt LSR ikke grundlag for at godkende et revisionsfirmas hensættelser vedrørende afspadsering og overarbejde, idet forpligtelsens omfang ikke kunne fastsættes med tilstrækkelig sikkerhed. Afgørelsen er udtryk for, at virksomheden som udgangspunkt ikke kan foretage hensættelser til imødegåelse af latente forpligtelser. Det var i det pågældende indkomstår usikkert, om de ansatte ønskede overarbejdet honoreret ved afspadsering eller overarbejdsbetaling i det følgende indkomstår. Se derimod *TfS 1996, 227 LSR*, hvor LSR anerkendte fradragsret i et lignende tilfælde, hvor der dog var den forskel, at forpligtelsens omfang kunne opgøres endeligt på tidspunktet for indkomstopgørelsen.

Udgangspunktet er, at SL § 6, stk. 1, litra a ikke indeholder mulighed for at foretage fradrag for hensættelser til fremtidige udgifter. I praksis er det dog blevet anerkendt, at der under visse betingelser kan hensættes til garantiforpligtelser, og at denne praksis i særlige tilfælde også kan anvendes på hensættelser til udgifter i forbindelse med serviceforpligtelser, jf. ovenfor afsnit 5.6.1 *Garantiforpligtelser* og 5.6.2 *Service- og reparationsforpligtelser.*

Vedrørende renteudgifter er forfaldstidspunktet som hovedregel afgørende for fradragsretten, jf. LL § 5, stk. 1. Det gælder dog ikke selskaber, som skal periodisere renteindtægter og renteudgifter over den periode, de vedrører.

5.10 Hensættelse til feriepengeforpligtelse

ÅRL kræver, at der i regnskabet indregnes en feriepengeforpligtelse for de medarbejdere, der har ret til ferie med løn samt et ferietillæg, og som på balancedagen ikke har modtaget disse ydelser. Skattemæssigt er det generelle udgangspunkt, at der ikke indrømmes fradrag i den skattepligtige indkomst for udgifter, før disse faktisk afholdes (princip 1). Der har dog udviklet sig en fast praksis, hvorefter der er fradrag for stigninger i arbejdsgivers forpligtelse til at betale feriepenge til de personalegrupper, der har ret til løn under ferie (princip 2). Omvendt skal et fald i feriepengeforpligtelsen indtægtsføres. Er det valgt at foretage fradrag for hensættelse til feriepengeforpligtelse efter princip 2, kan der ikke senere skiftes tilbage til princip 1.

Forpligtelsen udgør det samlede beløb, der ved regnskabsårets udløb er optjent af de medarbejdere, der på statustidspunktet er ansat med ret til løn under ferie og ikke har afholdt denne.

I forbindelse med indførelse af ferieloven (lov nr. 60 af 30. januar 2018), der har indført "samtidighedsferie", hvor ferien i højere grad vil afholdes i takt med, at den optjenes, har Skattestyrelsen udsendt et styresignal i *SKM2019.636.SKTST*, som efterfølgende er indarbejdet i Den juridiske vejledning, afsnit C.C.2.2.2.1.3.

Ved ferieloven indførtes endvidere en "indefrysningsperiode", der medfører, at ferie/feriepenge, som optjenes i perioden fra den 1. september 2019 til den 31. august 2020, ikke kan afholdes af medarbejderne. I stedet skal beløbet indbetales af virksomheden til "Lønmodtagernes Fond for Tilgodehavende Feriemidler" (Fonden) på et fremtidigt tidspunkt efter særlige regler. Indtil indbetaling sker, skal der ske "indeksering" (opskrivning) af virksomhedens skyldige post.

Efter det nævnte styresignal og Den juridiske vejledning er det skattemyndighedernes opfattelse, at:

- "indefrysningsbeløbet" (dvs. feriepengene optjent i indefrysningsperioden) kan fradrages i takt med optjening, hvis virksomheden som princip har valgt at fradrage hensættelser til skyldige feriepenge (hvilket de fleste har). I andre tilfælde kan beløbet først fradrages ved faktisk indbetaling til Fonden.
- fradragstidspunktet for indekseringen følger fradragstidspunktet for indefrysningsbeløbet (dvs. enten i takt med optjening/indeksering eller ved faktisk indbetaling til Fonden).
- indekseringen er fradragsberettiget som en (forøget) lønudgift/driftsomkostning. Uanset den regnskabsmæssige behandling af indekseringen som en finansiel post, er der skattemæssigt hverken tale om en renteudgift eller et kurstab på gæld. Indekseringen kan derfor ikke fradragsbeskæres efter de skattemæssige regler om begrænset fradrag for nettofinansieringsudgifter (SEL § 11 B om renteloft og SEL § 11 C om EBITDA-reglen).

5.11 Skattemæssige underskud

Efter SEL § 12, stk. 1 kan selskaber, der har negativ skattepligtig indkomst i et indkomstår, fremføre underskuddet til modregning i positiv indkomst i de følgende år. Underskud kan fremføres tidsubegrænset. De kan dog kun fremføres i det omfang, de ikke kan rummes i tidligere års indkomst.

Fremførte skattemæssige underskud kan modregnes i skattepligtig indkomst hos selskabet selv og hos sambeskattede selskaber, forudsat at underskuddene er opstået, mens selskaberne har været sambeskattede. Rækkefølgen for brug af underskud i en sambeskatning er beskrevet i SEL § 31, stk. 2, jf. nærmere om sambeskatning i afsnit 6.9 *Obligatorisk national sambeskatning.*

Adgangen til at anvende fremførte skattemæssige underskud kan dog være begrænset, jf. SEL § 12, stk. 2. Ifølge reglen kan den skattepligtige indkomst kun nedsættes med 60 % som følge af fremførte skattemæssige underskud. Skattepligtig indkomst på op til 8.767.500 DKK (2021) vil dog altid kunne udlignes fuldt ud med fremførte skattemæssige underskud.

Har en virksomhed eksempelvis negativ skattepligtig indkomst i år 1 på 10 mio. DKK, kan dette underskud fremføres til modregning i skattepligtig indkomst i år 2. Har selskabet en skattepligtig indkomst i år 2 på 10 mio. DKK, vil det fremførte skattemæssige underskud fra år 1 kun kunne nedbringe den skattepligtige indkomst til 493.000 DKK, hvilket svarer til, at 8.767.500 DKK (2021) modregnes fuldt ud, og den resterende skattepligtige indkomst (1.232.500 DKK) reduceres med 60 %.

Selskaber, der deltager i en sambeskatning, skal anvende underskudsbegrænsningsreglen samlet for alle selskaber i sambeskatningen. Der gælder endvidere kun én bundgrænse på 8.767.500 DKK (2021) for den samlede sambeskatning.

6. Særlige skattemæssige forhold

6.1 Beskæring af finansieringsudgifter efter reglerne om tynd kapitalisering, SEL § 11

Reglerne om begrænsning af fradragsretten for finansieringsudgifter efter reglen om tynd kapitalisering findes i SEL § 11. Herudover er der yderligere regler om begrænsninger af fradragsretten for nettofinansieringsudgifter, der overstiger en bundgrænse på 21.300.000 DKK efter reglerne om renteloft (SEL § 11 B) og en bundgrænse på 22.313.400 DKK efter den såkaldte EBITDA-regel (SEL § 11 C).

En eventuel fradragsbeskæring foretages i denne rækkefølge:

1. Beskæring af finansieringsudgifter vedrørende kontrolleret gæld efter reglerne om tynd kapitalisering, jf. SEL § 11.
2. Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger et renteloft bestemt af en standardfinansiering af de skattemæssige værdier (renteloftsreglen), jf. SEL § 11 B (jf. afsnit 6.2 *Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger et renteloft bestemt af skattemæssige værdier, SEL § 11 B*).
3. Beskæring af nettofinansieringsudgifter, der nedbringer den skattepligtige indkomst før nettofinansieringsudgifter med mere end 30 % (EBITDA-reglen), jf. SEL § 11 C (jf. afsnit 6.3 *Beskæring efter EBITDA-reglen, SEL § 11 C*).

Et dansk selskab er tyndt kapitaliseret efter SEL § 11, når (i) selskabet har kontrolleret gæld, og (ii) selskabets samlede gæld – målt i forhold til selskabets egenkapital opgjort til handelsværdien ved udløbet af indkomståret – overstiger forholdet 4:1. Kontrolleret gæld er gæld til koncernforbundne selskaber, det vil bl.a. sige moder-, datter- og søsterselskaber. Som gæld anses gæld omfattet af KGL opgjort til kursværdien ved indkomstårets udløb samt konvertible obligationer. Selskaber og foreninger mv., der efter danske skatteregler ikke udgør et selvstændigt skattesubjekt, men hvis forhold er reguleret af selskabsretlige regler, en selskabsaftale eller en foreningsvedtægt, anses også som selskaber, hvorfor gæld til disse kan være omfattet af gæld til koncernforbundne selskaber. Har et koncernforbundet selskab stillet sikkerhed for lån optaget hos tredjemand, anses lånet også for kontrolleret, og renterne på lånet er dermed også omfattet af tynd kapitaliseringsreglerne. Det samme kan gøre sig gældende, hvis et koncernforbundet selskab har afgivet en hensigtserklæring.

Overstiger selskabets kontrollerede gæld ikke 10 mio. DKK, falder selskabet ind under bagatelgrænsen. Der skal i den situation ikke foretages fradragsbeskæring efter SEL § 11. Der sker heller ikke fradragsbeskæring efter SEL § 11 af renter, der er undergivet dansk kildebeskatning.

Overstiger selskabets samlede gæld – kontrolleret såvel som ikke-kontrolleret – ved indkomstårets udløb fire gange egenkapitalen, svarende til en egenkapital på under 20 % af balancesummen opgjort til handelsværdien, og overstiger den kontrollerede gæld 10 mio. DKK, er konsekvensen som udgangspunkt, at fradragsretten for renter og kurstab på koncerninterne lån afskæres eller begrænses. Fradragsbeskæringen finder dog kun sted for den del af den kontrollerede gæld, som ville skulle omkvalificeres til egenkapital, for at forholdet mellem fremmedkapital (gæld) og egenkapital ved indkomstårets udløb udgør 4:1 (svarende til en egenkapital, som udgør 20 % af balancesummen).

Fradragsbeskæringen medfører, at rentefradragsretten bortfalder fuldstændigt, hvorimod kurstab kan overføres til fradrag i kursgevinster på samme lån i efterfølgende år.

Renter og kurstab vedrørende kontrolleret gæld kan undtagelsesvist fratrækkes, hvis selskabet kan bevise eller sandsynliggøre, at en tilsvarende finansiering ville kunne opnås mellem uafhængige parter. Det har i praksis vist sig meget vanskeligt at overbevise Skattestyrelsen herom.

En koncernforbundet dansk kreditor skal ikke beskattes af renteindtægten, når en dansk debitor i henhold til reglerne om tynd kapitalisering, jf. SEL § 11, får beskåret det modsvarende rentefradrag.

I juni 2018 vedtog Folketinget en ændring til reglen i SEL § 11, stk. 7 på baggrund af en afgørelse fra EU-Domstolen, som slog fast, at det er i strid med EU-reglerne om fri etableringsret at begrænse skattefriheden til renteindtægter fra danske debitorer. Ifølge bestemmelsen vil en dansk kreditor også være skattefri af renteindtægter og kursgevinster modtaget fra en koncernforbundet udenlandsk debitor hjemmehørende i et EU-/EØS-land, såfremt:

- den udenlandske debitor ville have fået sit rentefradrag begrænset efter de danske regler om tynd kapitalisering i SEL § 11, hvis debitor havde været skattepligtig til Danmark,
- og den udenlandske debitor ikke har fået fradrag for et tilsvarende beløb efter regler om tynd kapitalisering i debitors hjemland.

Renter på gæld til tredjemand, der efter reglerne om tynd kapitalisering anses for kontrolleret gæld som følge af koncerninterne sikkerhedsstillelser, omfattes ikke af skattefriheden. Det vil fx sige, at hvis en dansk bank har udlånt beløb til et tysk datterselskab af en dansk koncern, da kan den danske bank ikke opnå skattefrihed.

For at opfylde den første betingelse for skattefritagelse skal der foretages en fiktiv opgørelse af, om debitorselskabet – såfremt det havde været et dansk selskab – ville have været begrænset efter reglerne om tynd kapitalisering i SEL § 11. Både konsolideringsreglen i SEL § 11, stk. 4 og 10 mio. DKK-grænsen i SEL § 11, stk. 1 gælder i forhold til det udenlandske debitorselskab.

Med den anden betingelse er skattefritagelsen betinget af, at det danske kreditorselskab kan dokumentere, at der er sket en rentefradragsbegrænsning af det udenlandske EU-/EØS-debitorselskab efter lokale udenlandske regler om tynd kapitalisering. Herom har Skatteministeriet i høringsfasen oplyst, at det ikke er nok, at det udenlandske selskab ikke har fået fradrag, men at der skal være sket en begrænsning efter tynd kapitaliseringsregler i udlandet.

SEL § 11, stk. 7 har virkning fra og med indkomståret 2018. Da de danske regler har været i strid med EU-reglerne i flere år, har Skattestyrelsen udsendt et styresignal *SKM2019.6.SKTST,* der fastlægger mulighederne for at søge om genoptagelse af indkomstår før 2018 for derigennem at få ophævet den gennemførte beskatning af modtagne renteindtægter, der skulle have været skattefrie.

6.1.1 Opgørelse af egenkapital og gæld

Den egenkapital, der danner udgangspunkt for vurderingen af forholdet mellem gæld og egenkapital, er typisk væsentligt forskellig fra selskabets regnskabsmæssige egenkapital.

Ved vurderingen af, om et selskabs egenkapital udgør mindst 20 % af den samlede balance, skal samtlige aktiver og gæld i selskabet opgøres til handelsværdi. Det betyder, at også værdien af ikke-indregnede immaterielle aktiver – som eksempelvis oparbejdet goodwill – skal opgøres og medregnes ved vurderingen af, om selskabet er tyndt kapitaliseret.

Desuden vil værdien af grunde og bygninger typisk være højere end den bogførte værdi. Vurderingen foretages på statusdagen.

Det er skatteyderen, der har bevisbyrden for, at aktivet er medtaget til handelsværdi. I en afgørelse offentliggjort i *SKM2014.568.BR* fandt byretten, at sagsøger ikke havde dokumenteret værdien af et skatteaktiv (fremførte underskud) på anden måde end ved henvisning til regnskabet. Sammenholdt med, at skatteaktivet i en årrække ikke kunne anvendes, fandt byretten ikke grundlag for at tilsidesætte Skattestyrelsens skøn, hvorefter skatteaktivet ikke fandtes at have en værdi.

Begrebet gæld er defineret som gæld i henhold til fordringer, der er omfattet af KGL. Gælden skal eksistere på balancedagen. Dette betyder, at fx hensættelser til udskudt skat ikke er gæld i relation til reglerne om tynd kapitalisering.

Egenkapitalen udgør herefter differencen mellem de opgjorte aktiver og gældsposter inklusive konvertible obligationer udstedt af selskabet.

Indskudt egenkapital medregnes kun som egenkapital, i det omfang den forbliver i det danske selskab i mindst to år. Hvis det efterfølgende viser sig, at indskudt egenkapital ikke forbliver i det danske selskab i den nævnte periode, vil skattemyndighederne kunne genoptage de tidligere skatteansættelser med henblik på at gennemføre en fradragsbegrænsning.

6.1.2 Konsolideringsreglen

Tanken bag konsolideringsreglen er, at man vil forhindre udnyttelse af den såkaldte ”kaskadeeffekt”, det vil sige en udtynding af egenkapitalen ved etablering af en kæde af selskaber, der hver for sig opfylder kravet om mindst 20 % egenkapital i forhold til balancesummen, men som sammenlagt ikke opfylder egenkapitalkravet.

Der skal kun ske konsolidering, hvis de danske selskaber må anses for koncernforbundne også uden at inddrage de udenlandske aktionærer eller et eventuelt dansk ultimativt moderselskab. Udtrykket ”eventuelt dansk ultimativt moderselskab” har givet anledning til betydelig fortolkningstvivl, idet hverken lovens ordlyd eller dens forarbejder indeholder tilstrækkeligt klare fortolkningsbidrag.

Konsolideringsreglen tager sigte på situationer, hvor et dansk selskab er det øverste selskab i en koncern og ikke blot et mellemliggende dansk selskab, der er kontrolleret af udenlandske aktionærer. Ved begrebet ”dansk ultimativt moderselskab” forstås et dansk moderselskab, der ikke er kontrolleret af udenlandske selskaber.

Det betyder blandt andet, at konsolidering i den situation, hvor en udenlandsk koncern driver flere separate grene af sin virksomhed i Danmark gennem datterselskaber eller faste driftssteder, alene skal finde sted inden for de enkelte virksomhedsgrene. Dette kan illustreres således:

Eksempel 1

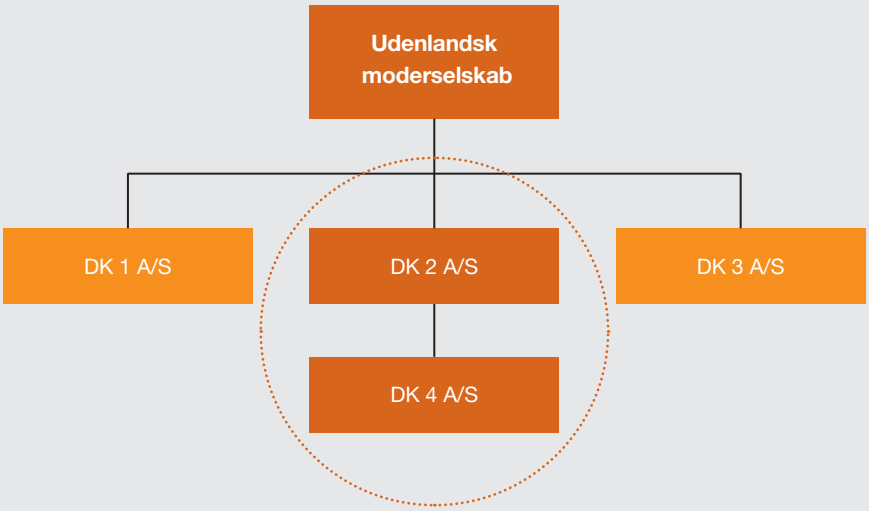

I denne situation skal alene DK 2 og DK 4 konsolideres, idet DK 1 og DK 3 ikke ville være koncernforbundne, hvis man ser bort fra eksistensen af det udenlandske moderselskab, og idet DK 2 ikke kan anses for at være et ”dansk ultimativt selskab”. Betingelsen for tynd kapitalisering er opfyldt for henholdsvis DK 1 og DK 3, hvis et af selskaberne alene overskrider grænserne nævnt ovenfor.

Hvis en udenlandsk koncern driver flere virksomhedsgrene i Danmark, som ejes gennem et dansk holdingselskab eller et fast driftssted, skal konsolideringen omfatte såvel holdingselskabet eller det faste driftssted som de underliggende datterselskaber. Dette kan illustreres således:

Eksempel 2

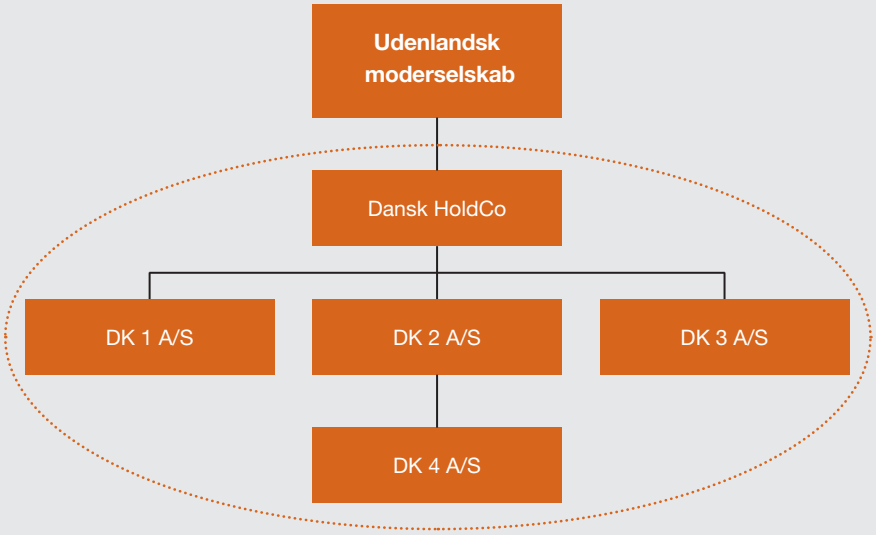

I denne situation skal alle de danske selskaber konsolideres med henblik på vurderingen af, om der samlet set foreligger tynd kapitalisering.

Konsolideringsreglen finder endvidere kun anvendelse på danske selskaber, der også uden at inddrage et eventuelt dansk ultimativt moderselskab kan anses for at være koncernforbundne.

Et dansk ultimativt moderselskab (defineret som et selskab, der ikke er kontrolleret af udenlandske selskaber) kan aldrig indgå i konsolideringen. Hvor et dansk moderselskab driver flere separate grene af sin virksomhed i Danmark gennem datterselskaber, skal konsolidering derfor alene ske inden for den enkelte virksomhedsgren. Dette kan illustreres således:

Eksempel 3

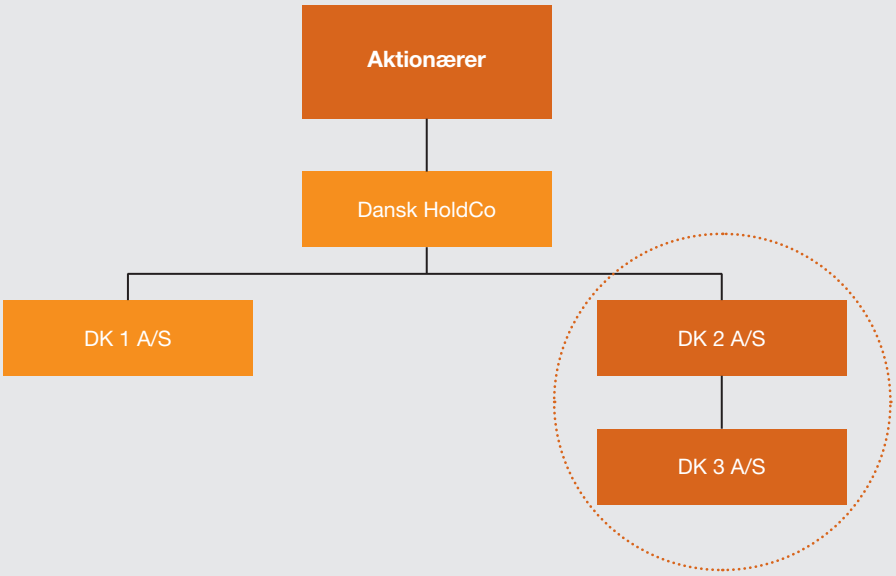

I dette eksempel skal alene DK 2 og DK 3 konsolideres, idet der i relation til konsolideringskravet skal ses bort fra eksistensen af Dansk HoldCo, hvorefter alene DK 2 og DK 3 anses for koncernforbundne, hvis der ses bort fra Dansk HoldCo, jf. KGL § 4. Hvorvidt DK 1 og Dansk HoldCo er omfattet af tynd kapitaliseringsreglerne, skal vurderes for det pågældende selskab alene.

6.1.3 Tynd kapitalisering – faste driftssteder

Reglerne om tynd kapitalisering omfatter også faste driftssteder, som udenlandske selskaber har i Danmark. Faste driftssteder er inddraget for at forhindre, at reglerne om tynd kapitalisering omgås ved, at udenlandske selskaber i stedet for at oprette et dansk datterselskab etablerer et udenlandsk selskab, hvis eneste formål er at drive virksomhed i Danmark gennem et her beliggende fast driftssted.

Ved opgørelsen af det faste driftssteds egenkapital og gæld indgår alene værdien af aktiver og gæld, som har tilknytning til det faste driftssted. Man ønsker ifølge lovmotiverne, at der på dette område skabes ligestilling mellem danske datterselskaber og danske faste driftssteder. I forhold til om det faste driftssteds gæld til tredjemand kan anses for kontrolleret gæld, er det bestemt, at lån fra tredjemand anses som kontrolleret gæld, når hovedkontoret (det udenlandske selskab) hæfter for lånet. Det vil hovedkontoret normalt gøre, da det udenlandske selskab (udenlandsk hovedkontor og dansk fast driftssted) er én og samme juridiske person.

For så vidt angår bank-, leasing- og forsikringsvirksomhed kan der være andre regler eller branchenormer begrundet i disse virksomheders særlige forhold, som kan komme i konflikt med kravet til det faste driftssteds "egenkapital".

6.1.4 Fradragsbeskæring

Fradragsbeskæringen vil maksimalt kunne udgøre et beløb, der svarer til renter og kurstab vedrørende den del af den kontrollerede gæld, der i givet fald skulle have været konverteret til egenkapital, hvis fradragsbeskæringen skulle have været undgået. Det vil sige den del, der skal omkvalificeres, for at forholdet mellem gæld og egenkapital udgør 4:1 (egenkapitalen skal mindst udgøre 20 % af balancesummen).

Eksempel

Beregning af rentebeskæringen:

	DKK	Forklaring
Markedsværdien af egenkapitalen	1.000.000	
Gæld i alt	20.000.000	
Passiver i alt	21.000.000	
Kontrolleret gæld	20.000.000	
Renteudgifter på kontrolleret gæld	1.000.000	
Egenkapital minimum	4.200.000	Egenkapitalen skal mindst udgøre 20% af værdien af passiverne i alt, hvis selskabet ikke skal begrænses af tynd kapitaliseringsreglerne.
Gæld maksimum	16.800.000	Gælden må som følge heraf maksimalt udgøre forholdet 4:1 af egenkapitalen.
Passiver i alt	21.000.000	
Regulering af egenkapitalen	3.200.000	Beløbet skal tillægges egenkapitalen, hvis begrænsning af rentefradraget skal undgås.
Rentebeskæring	160.000	"Regulering af egenkapitalen" * "kontrollerede renter" / "Kontrolleret gæld"

Fradragsbeskæringen foretages i følgende prioriterede rækkefølge:

1. Renteudgifter/kurstab vedrørende dansk koncernintern kontrolleret gæld
2. Renteudgifter/kurstab vedrørende udenlandsk koncernintern kontrolleret gæld
3. Renteudgifter/kurstab vedrørende dansk kontrolleret gæld til tredjemand
4. Renteudgifter/kurstab vedrørende udenlandsk kontrolleret gæld til tredjemand.

6.2 Beskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger renteloft bestemt af skattemæssige værdier, SEL § 11 B

Efter reglerne i SEL § 11 B skal der ske fradragsbeskæring af nettofinansieringsudgifter af al gæld, der overstiger et renteloft, bestemt af en standardforrentning af de skattemæssige værdier. Vurderingen af fradragsbeskæringen og beregningen af beskæringen foretages på sambeskatningsniveau. Vær opmærksom på, at det ikke er den samme konsolideringsregel, der benyttes efter SEL § 11 B, som gælder for begrænsningen efter tynd kapitalisering efter SEL § 11, jf. ovenfor.

Der foretages først fradragsbeskæring i henhold til reglerne om tynd kapitalisering, jf. ovenfor. Dernæst kan de resterende nettofinansieringsudgifter, der overstiger en bundgrænse på 21,3 mio. DKK, blive beskåret efter renteloftreglen. Sambeskattede selskaber har kun én bundgrænse på 21,3 mio. DKK tilsammen.

Til forskel fra reglerne om tynd kapitalisering i SEL § 11 omfatter fradragsbeskæringen efter SEL § 11 B (og § 11 C) ikke alene udgifter vedrørende kontrolleret gæld, men renter mv. af al gæld – altså også gæld til uafhængige långivere.

Fradraget for nettofinansieringsudgifter kan i henhold til renteloftet maksimalt udgøre et beløb, der svarer til en standardrente på p.t. 2,3 % (gælder for indkomståret 2021) af selskabets aktiver, opgjort efter særlige regler. Sambeskattede selskaber skal opgøre et samlet beregningsgrundlag for fradragsloftet.

Nettofinansieringsudgifter, der overstiger det variable fradragsloft, er ikke fradragsberettigede. Imidlertid kan et beskåret nettokurstab på gæld og finansielle kontrakter omfattet af KGL fradrages i tilsvarende kursgevinster, der konstateres i de efterfølgende tre indkomstår, jf. SEL § 11 B, stk. 10. Beskårne urealiserede kurstab på renteswap vedrørende lån med sikkerhed i fast ejendom kan dog fremføres i hele kontraktens løbetid til modregning i gevinster på samme kontrakt.

For sambeskattede selskaber fremføres sådanne kurstab samlet hos administrationsselskabet. Skattestyrelsen har i december 2019 udsendt et styresignal *SKM2019.615.SKTST*, hvoraf det fremgår, at det er frivilligt, om selskabet vil fradrage et beskåret nettokurstab i et senere år, hvor der er kursgevinst, eller om nettokurstabet fremføres til et senere år. Imidlertid er anvendelsen af det beskårne nettokurstab som nævnt begrænset til tre indkomstår – for visse renteswaps dog indtil kontraktens ophør.

Der sker dog ikke fradragsbeskæring, i det omfang nettofinansieringsudgifterne består af nettokurstab på fordringer, som overstiger indkomstårets nettorenteindtægter, jf. SEL § 11 B, stk. 1. Disse nettokurstab fremføres til modregning i skattepligtige nettogevinster på fordringer og nettorenteindtægter ved efterfølgende indkomstårs opgørelse af nettofinansieringsudgifterne. Opgørelserne over nettokurstab udfærdiges samlet for sambeskattede selskaber og fremføres hos administrationsselskabet.

For at sikre at selskaber og koncerner ikke opnår en utilsigtet fordel, er der indsat en værnsregel. Værnsreglen medfører, at kurstab på fordringer, som følge af at anskaffelsessummen er højere end den aftalte indfrielsessum ("overkurslån"), bliver beskåret.

Det er ofte nødvendigt, at der i den enkelte koncern udarbejdes klare retningslinjer for, hvordan ovenstående regler skal administreres i praksis.

Standardrenten reguleres én gang årligt.

6.2.1 Opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne (SEL § 11 B, stk. 4)

Nettofinansieringsudgifter er defineret som den negative sum af:

1. Skattepligtige renteindtægter og fradragsberettigede renteudgifter. Renteindtægter fra varedebitorer og renteudgifter til varekreditorer indgår dog ikke.
2. Provisioner og lignende, herunder stiftelsesprovisioner, der er fradragsberettigede efter LL § 8, stk. 3, og de tilsvarende skattepligtige provisioner. Provisioner vedrørende varegæld og varefordringer indgår ikke.
3. Skattepligtige gevinster og fradragsberettigede tab på fordringer, gæld og finansielle kontrakter omfattet af KGL, bortset fra:
   a. Gevinst og tab på varekreditorer og varedebitorer.
   b. Gevinst og tab på udlån, når den skattepligtige er et pengeinstitut eller lignende virksomhed, der udøver næring ved køb og salg af fordringer eller ved finansiering, og debitor ikke er koncernforbundet med kreditor. Gælder også gevinst og tab på obligationer udstedt til finansiering af udlån.
   c. Urealiserede kursgevinster på renteswaps vedrørende lån med sikkerhed i fast ejendom. Gevinster fremføres i stedet til modregning i urealiserede kurstab på samme kontrakt, og realiserede kurstab på samme kontrakt i det indkomstår, hvor kontrakten ophører.
   d. Gevinst og tab på terminskontrakter mv., der sikrer driftsindtægter og -udgifter ikke alene i selskabet selv, men også i sambeskattede selskaber. Gevinst og tab på terminskontrakter mv. skal dog medregnes ved opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne, hvis:
      i. selskabet udøver næring ved køb og salg af fordringer eller driver næringsvirksomhed ved finansiering, eller
      ii. medkontrahenten er et koncernforbundet selskab.
4. Ved finansiel leasing medregnes for leasingtager en beregnet finansieringsomkostning og for leasinggiver en beregnet finansieringsindtægt. Leasingydelser er omfattet, når de leasede aktiver efter de internationale regnskabsregler anses for at være finansielt leasede, jf. nedenfor.
5. Skattepligtig fortjeneste og udnyttet tab ved afståelse af aktier samt skattepligtige udbytter og skattepligtige afståelsessummer efter LL § 16 B. Hvis summen efter 1. pkt. er negativ, medregnes den ikke, men fremføres til modregning i efterfølgende indkomstår. 1. pkt. omfatter ikke afkast af lagerbeskattede næringsaktier, hvis aktierne medregnes i aktivgrundlaget.

Klassifikation af leasingkontrakten som finansiel leasing og beregning af finansieringsomkostningerne følger de regnskabsmæssige kriterier i IAS 17. Dette gælder også efter implementeringen af den nye regnskabsstandard om leasing (IFRS 16), idet Skatteministeriet i forarbejderne til EBITDA-reglen har udtalt sig herom.

Finansieringsudgifter og -indtægter, der medregnes som følge af CFC-beskatning eller som følge af genbeskatning af gamle udenlandske underskud, skal ikke medregnes ved opgørelsen af nettofinansieringsudgifterne.

6.2.2 Opgørelsen af aktiverne (skattemæssig værdi)

Renteloftet beregnes på grundlag af den skattemæssige værdi af selskabets aktiver ved indkomstårets udløb.

Afskrivningsberettigede aktiver indgår med den skattemæssigt nedskrevne værdi. Ved opgørelsen anvendes den skattemæssige værdi efter årets afskrivninger. Det betyder, at muligheden for rentefradrag begrænses, når der foretages skattemæssige afskrivninger. Aktiver, der ikke er afskrivningsberettigede, indgår med anskaffelsessummen tillagt eventuelle udgifter til forbedring.

Følgende aktiver indgår:

1. Bygninger, driftsmidler, software og inventar.
2. Finansielle leasingaktiver hos leasingtager (indregnet efter bestemmelserne i IAS 17 og ikke IFRS 16, jf. ovenfor).
3. Immaterielle rettigheder.
4. Goodwill, hvis skattemæssigt afskrivningsberettiget (det vil sige ikke egen-oparbejdet).
5. Den skattemæssige nettoværdi af igangværende arbejder for fremmed regning medregnes til aktiverne. Det samme gælder den skattemæssige værdi af varelagre og varedebitorer. Værdien af igangværende arbejder, næringsaktiver, varelagre og fordringer ved salg af varer og andre næringsaktiver samt tjenesteydelser (varedebitorer mv.) medregnes dog kun, i det omfang værdien heraf overstiger værdien af gæld vedrørende køb af varer og andre næringsaktiver samt tjenesteydelser (varekreditorer mv.).
6. Lagerbeskattede næringsaktier.
7. Anskaffelsessummen på terminskontrakter mv., der tjener til sikring af driftsindtægter og driftsudgifter.
8. Aktiver, der er indskudt af udenlandske koncernforbundne enheder, medregnes kun til aktiverne, i det omfang aktiverne forbliver i det danske selskab i mindst to år. Sådanne aktiver medregnes dog altid, hvis koncernen har valgt international sambeskatning.
9. Fremførselsberettiget underskud efter SEL § 12, der er opgjort ultimo indkomståret, medregnes til aktivmassen og forhøjer dermed loftet for rentefradrag. Det er det skattepligtige underskud, som medregnes, og ikke skatteværdien heraf. Underskuddet opgøres før fradragsbeskæring efter SEL §§ 11 B og 11 C, men efter en eventuel begrænsning i anvendelsen af fremførte underskud efter § 12, stk. 2. Skattestyrelsen har i et styresignal fra december 2019, *SKM2019.617.SKTST*, oplyst, at der ved opgørelsen af det fremførselsberettigede underskud ultimo indkomståret efter SEL § 12 kan tages hensyn til det fradrag i indkomståret, der følger af årets anvendelse/udnyttelse af beskårne nettokurstab efter SEL § 11 B fra tidligere år.

Følgende aktiver indgår ikke:

1. Likvide beholdninger og obligationer.
2. Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder.
3. Andre tilgodehavender.
4. Tilgodehavende selskabsskat og udskudte skatteaktiver.
5. Aktier mv., der er omfattet af ABL, medregnes som hovedregel heller ikke ved opgørelsen af aktivmassen, jf. dog ovenfor. Det samme gælder fordringer og finansielle kontrakter, der er omfattet af KGL og præmieobligationer.
6. Aktier i sambeskattede selskaber medregnes ikke, da aktiverne i disse selskaber i forvejen indgår ved beregningen af loftet. Selskaber, der indgår i en sambeskatning – både nationale og internationale – skal opgøre koncernens nettofinansieringsudgifter og den skattemæssige værdi af aktiverne samlet, således at aktiebesiddelser i sambeskattede selskaber elimineres.
7. Tonnagebeskattede aktiver medregnes ikke ved opgørelsen af den aktivmasse, der berettiger til fradrag for nettofinansieringsudgifter.

6.2.3 Fordeling af en eventuel fradragsbeskæring ved sambeskatning

For sambeskattede selskaber fordeles en eventuel fradragsbegrænsning forholdsmæssigt efter de beløb, hvormed det enkelte selskabs nettofinansieringsudgifter overstiger standardrenten af selskabets aktiver.

Eksempel

I dette eksempel er beskæringen af renter efter SEL § 11 B vist. Der er i eksemplet allerede taget højde for beskæring efter tynd kapitaliseringsreglen i SEL § 11. I eksemplet er der anvendt en standardrente på 2,7 %, som var standardrenten for 2019.

Beregning

	Skattemæssig værdi af aktiver	Renteloft	Nettofinansieringsudgifter
Global Holding A/S	0	0	650
Textile (fast driftssted)	500	14	0
Car Electronics A/S	5.000	135	400
Tuning A/S	2.000	54	250
Sunshine DK A/S	1.500	40	150
Logistics A/S	1.000	27	50
I alt	10.000	270	1.500
I alt renteloft (2,7%)		270	
Beskæring af rentefradrag		1.230	
I alt		1.500	

Fordeling

	Netto-finansierings-udgifter	Renteloft	Overskridelse af renteloft	Fordeling af fradrags-beskæring
Global Holding A/S	650	0	650	642
Textile (fast driftssted)	0	14	0	0
Car Electronics A/S	400	135	265	262
Tuning A/S	250	54	196	194
Sunshine DK A/S	150	40	110	109
Logistics A/S	50	27	23	23
	1.500	270	1.244	1.230

Fordeles forholdsmæssigt efter, hvor meget det enkelte selskabs nettofinansieringsudgifter overstiger den skattemæssige værdi af selskabets aktiver, det vil sige:

$$\frac{\text{Det enkelte selskabs overskridelse af renteloft * den totale beskæring af fradrag}}{\text{Overskridelse i alt for samtlige selskaber}}$$

	Skattepligtig indkomst før rentebegrænsning	Begrænsning efter renteloft	Skattepligtig indkomst efter renteloftsbegrænsning
Global Holding A/S	-1.750	642	-1.108
Textile (fast driftssted)	-600	–	-600
Car Electronics A/S	-400	262	-138
Tuning A/S	1.500	194	1.694
Sunshine DK A/S	700	109	809
Logistics A/S	-700	23	-677
	-1.250	1.230	-20

6.3 Beskæring efter EBITDA-reglen, SEL § 11 C

Fradragsbeskæringen efter EBITDA-reglen kan maksimalt nedsætte indkomstårets fradragsberettigede nettofinansieringsudgifter til bundgrænsen på 22.313.400 DKK.

Efter EBITDA-reglen skal den skattepligtige indkomst før nettofinansieringsudgifter og afskrivninger maksimalt kunne nedsættes med 30 % som følge af nettofinansieringsudgifter. Er den skattepligtige indkomst før afskrivninger og nettofinansieringsudgifter (EBITDA) negativ, kan de fradragsberettigede nettofinansieringsudgifter ikke overstige bundgrænsen.

Nettofinansieringsudgifter defineres i EBITDA-reglen i SEL § 11 C på samme måde som i renteloftsreglen i SEL § 11 B med den undtagelse, at ”aktieindkomst”, som efter SEL § 11 B, stk. 4, nr. 5 medregnes til nettofinansieringsudgifterne efter renteloftsreglen i SEL § 11 B, ikke medregnes til nettofinansieringsudgifterne efter EBITDA-reglen i SEL § 11 C.

I modsætning til hvad der gælder ved fradragsbegrænsning på grundlag af renteloftet, kan nettofinansieringsudgifter, der beskæres efter EBITDA-reglen, fremføres til fradrag i efterfølgende år uden tidsbegrænsning. Sådanne fremførte nettofinansieringsudgifter indgår i beregningen af en eventuel fradragsbeskæring i efterfølgende år. For sambeskattede selskaber fremføres nettofinansieringsudgifter, der er beskåret efter EBITDA-reglen, hos administrationsselskabet. Skattestyrelsen har i december 2019 udsendt et styresignal, *SKM2019.617.SKTST,* hvoraf det fremgår, at de sambeskattede selskaber i udnyttelsesåret selv kan prioritere placeringen af fremført fradrag, det vil sige, om fradrag skal ske i administrationsselskabet eller i andre selskaber, hvori der er "plads".

I EBITDA-reglen er det også muligt at fremføre overskydende fradragskapacitet. Den overskydende fradragskapacitet kan fremføres i de efterfølgende fem indkomstår. Anvendelse af fremført fradragskapacitet i efterfølgende indkomstår sker efter FIFO-princippet.

Ved sambeskatning opgøres den skattepligtige indkomst før afskrivninger og nettofinansieringsudgifter samlet for de sambeskattede selskaber mv. Ved en eventuel fradragsbeskæring efter EBITDA-reglen reduceres de enkelte selskabers nettofinansieringsudgifter forholdsmæssigt, i det omfang det enkelte selskabs nettofinansieringsudgifter overstiger 30 % af selskabets skattepligtige indkomst før afskrivninger og nettofinansieringsudgifter.

Eksempel

Eksempel på beregning af skattepligtig indkomst ved udskydelse af rentefradrag efter EBIT-reglen og fordeling heraf:

Beregning	
Skattepligtig indkomst	-1.250
Nettofinansieringsudgifter	1.500
Skattemæssig EBIT	250
Skattemæssige afskrivninger	500
Skattemæssig EBITDA	750
Maksimalt fradrag for nettofinansieringsudgifter svarende til 30% af skattemæssig EBITDA	225
Nettofinansieringsudgifter	1.500
Begrænsning som følge af renteloftsreglen	1.230
Nettofinansieringsudgifter til vurdering ved EBITDA-begrænsning	270
Udskydelse af rentefradrag efter EBITDA-reglen (270-225)	45
Skattepligtig indkomst efter udskydelse efter EBITDA-reglen	25

Fordeling

	Skattepligtig indkomst efter rentelofts-begrænsning	Renter før EBITDA-begræns-ning	Afskriv-ninger	EBITDA til brug for fradragsbe-grænsning	Individuel overskri-delse af EBITDA	Fordeling af fra-dragsud-skydelsen
Global Holding A/S	-1.108	-8	0	-1.100	-8	2
Textile (fast driftssted)	-600	0	0	-600	0	0
Car Electro-nics A/S	-138	-138	0	0	-138	36
Tuning A/S	1.694	-56	500	2.250	0	0
Sunshine DK A/S	809	-41	0	850	0	0
Logistics A/S	-677	-27	0	-650	-27	7
	-20	-270	500	750	-173	45

Fordeling mellem selskaberne:

$$\frac{\text{Det enkelte selskabs overskridelse af 30\%-grænsen * fradragsudskydelsen}}{\text{Den samlede overskridelse af 30\%-grænsen}}$$

6.3.1 Koncernreglen – alternativ fradragsprocent

Efter EBITDA-reglen er der mulighed for, at selskaber, der indgår i en koncern, under visse betingelser kan opgøre en alternativ fradragsprocent (”koncernreglen”).

Den alternative fradragsprocent er en fordel at anvende, hvis denne overstiger fradragsprocenten på 30 %. Opgørelse af den alternative fradragsprocent efter koncernreglen sker ved at sammenholde koncernens samlede nettofinansieringsudgifter med koncernens resultat før nettofinansieringsudgifter og af- og nedskrivninger. Den procent, som herved fremkommer, kan herefter anvendes som fradragsprocent i stedet for 30 %. Man skal være opmærksom på, at det er koncernens regnskabsmæssige beløb, der anvendes til at opgøre den alternative fradragsprocent.

Eksempel

Eksempel på beregning af den alternative fradragsprocent ("koncernreglen"):

Beregning	Koncernen	Det danske selskab
EBITDA	2.000	500
Koncerneksterne nettofinansieringsudgifter	900	150
Koncerninterne nettofinansieringsudgifter	-	100
Samlede nettofinansieringsudgifter	**900**	**250**
Beskæring efter hovedreglen		
EBITDA * 30% (udgangspunktet)		150
Nettofinansieringsudgifter		250
Beskæring		100
Beskæring efter koncernreglen		
EBITDA * 45% (900/2.000)		225
Nettofinansieringsudgifter		250
Beskæring		25

6.4 Ejendomsavancebeskatning

Fortjeneste ved afståelse af ejendom beskattes.

Avancen opgøres som forskellen mellem den kontantomregnede afståelsessum med fradrag af salgsomkostninger og den kontantomregnede anskaffelsessum inkl. købsomkostninger. Omregningen til kontantværdier foretages på grundlag af kursværdien på den overdragne henholdsvis overtagne prioritetsgæld på afståelses- henholdsvis anskaffelsestidspunktet.

Den kontante afståelsessum beregnes med andre ord som summen af den kontante udbetaling og kursværdien af den overdragne gæld i ejendommen på afståelsestidspunktet.

Ved overdragelse af fast ejendom skal salgssummen fordeles på grundværdi, bygninger og installationer. Fordelingen af salgssummen skal i købsaftale, skøde eller på anden måde skriftligt aftales mellem køber og sælger. Skattemyndighederne kan anfægte en aftalt fordeling, hvis parterne ikke har modstridende interesser. Hvis parterne trods kravet herom ikke selv aftaler en fordeling af det samlede vederlag, vil skattemyndighederne foretage fordelingen, således at sælgers beskatningsgrundlag og købers afskrivningsgrundlag som udgangspunkt bliver ens.

6.4.1 Den skattemæssige anskaffelsessum

Den skattemæssige anskaffelsessum beregnes tilsvarende som summen af den erlagte kontante udbetaling og kursværdien af den overtagne gæld i ejendommen på overtagelsestidspunktet.

Hvis ejendommen er anskaffet før den 19. maj 1993, kan den skattemæssige anskaffelsessum i stedet opgøres som et af disse beløb:

- Ejendomsværdien pr. 1. januar 1993 med et tillæg på 10 %.
- Ejendomsværdien pr. 1. januar 1993 med tillæg af 10 % plus tillæg af et yderligere beløb, opgjort som halvdelen af forskellen mellem denne værdi og ejendomsværdien pr. 1. januar 1996.
- Særskilt vurdering af ejendommen pr. 19. maj 1993 efter vurderingslovens § 4 B.

Derudover kan den faktiske kontantomregnede anskaffelsessum med tillæg af forbedringsudgifter afholdt før den 1. januar 1993 anvendes, hvis den er højere end ovennævnte alternative værdier. Endvidere kan den kontantomregnede anskaffelsessum pristalsreguleres fra 1975 frem til 1993. Er ejendommen fx anskaffet i 1980, udgør pristalsreguleringen fra 1980 til 1993 en reguleringsprocent på 93,5. Adgangen til pristalsregulering gælder kun den oprindelige anskaffelsessum og ikke for forbedringsudgifter.

Anskaffelsessummen forhøjes med et tillæg på 10.000 DKK for anskaffelsesåret og hvert af de efterfølgende kalenderår, hvori sælgeren har ejet ejendommen – bortset fra det kalenderår, hvori ejendommen afstås. Tillæg gives dog i afståelsesåret, hvis ejendommen både anskaffes og afhændes inden for samme kalenderår.

For ejendomme, der er anskaffet før den 19. maj 1993, gives tillægget fra og med kalenderåret 1993.

Anskaffelsessummen kan endvidere forhøjes med udgifter, der er afholdt til forbedring af ejendommen efter den 1. januar 1993, men dog kun i det omfang disse udgifter overstiger 10.000 DKK pr. kalenderår.

Imidlertid kan udgifter, der én gang er fratrukket ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst, ikke fratrækkes endnu en gang ved avanceopgørelsen i forbindelse med afhændelse af ejendommen.

Derfor skal vedligeholdelsesudgifter, der har kunnet fratrækkes løbende, og straksafskrevne ombygnings- og forbedringsudgifter ikke medregnes ved opgørelsen af ejendommens anskaffelsessum i forbindelse med avanceopgørelsen. Der tages i den forbindelse ikke hensyn til, om en fradragsberettiget vedligeholdelsesudgift faktisk er fratrukket.

Anskaffelsessummen skal nedsættes med bl.a. afskrivninger, der ikke genbeskattes efter reglerne i AL. Ikke-beskattede genvundne afskrivninger opstår fx som følge af, at fortjenesten/de genvundne afskrivninger er mindre end de foretagne afskrivninger, herunder forlods afskrivninger og forskudsafskrivninger samt eventuelle tabsfradrag og nedrivningsfradrag.

Den tætte sammenhæng mellem ejendomsavancebeskatningsloven og AL bevirker, at der ikke kan opnås fradrag to gange for den samme udgift eller et tab.

Dette kan illustreres på denne måde:

Eksempel

En ejendom er anskaffet for 1.500.000 DKK. Heraf udgør bygningens anskaffelsessum 1.000.000 DKK. Der er foretaget skattemæssige afskrivninger for 200.000 DKK. Ejendommen sælges for 750.000 DKK, hvoraf 500.000 DKK vedrører den afskrivningsberettigede bygning. Der vil derfor være opstået et fradragsberettiget tab på bygningen efter AL på 300.000 DKK, svarende til forskellen mellem salgssummen på 500.000 DKK og anskaffelsessummen reduceret med foretagne afskrivninger på i alt 800.000 DKK.

Salgssum, bygning	*500.000*
Anskaffelsessum	*-1.000.000*
Afskrivninger	*200.000*
Tab	*-300.000*

Efter ejendomsavancebeskatningsloven udgør tabet i udgangspunktet 750.000 DKK, svarende til forskellen mellem salgssummen på 750.000 DKK og anskaffelsessummen på 1.500.000 DKK. Ejendomstabet skal dog nedsættes med tabet efter AL på 300.000 DKK samt de ikke-beskattede foretagne afskrivninger på 200.000 DKK, hvorfor tabet efter ejendomsavancebeskatningsloven herefter udgør 250.000 DKK, svarende til tabet på grunden på 250.000 DKK (anskaffelsessum 500.000 DKK minus salgssum på 250.000 DKK)

Salgssum, ejendom	*750.000*
Anskaffelsessum	*-1.500.000*
Tab	*-750.000*
Tab efter ABL	*300.000*
Foretagne afskrivninger	*200.000*
Tab efter ejendomsavancebeskatningsloven	*250.000*

Tabet efter ejendomsavancebeskatningsloven kan fremføres tidsubegrænset og kun modregnes i avancer ved salg af ejendomme i samme eller senere indkomstår.

Samlet får ejeren af ejendommen ved salget et tab på 550.000 DKK, fordelt med 250.000 DKK efter ejendomsavancebeskatningsloven, som dog kun kan modregnes i fortjenester på andre ejendomme, og et tab på 300.000 DKK, som kan fratrækkes efter reglerne i AL.

Eksemplet er simplificeret. Der er således fx ikke taget højde for 10.000 DKK-tillægget i opgørelsen efter ejendomsavancebeskatningsloven.

6.4.2 Udskydelse af avancebeskatningen

Det er muligt at udskyde avancebeskatningen efter ejendomsavancebeskatningsloven (men ikke efter afskrivningsloven), hvis sælgeren under visse nærmere betingelser anskaffer en anden erhvervsejendom. Det er ikke muligt at udskyde beskatningen på udlejningsejendomme.

Sælgeren skal i salgsåret eller i årene umiddelbart før eller efter salgsåret have erhvervet en anden ejendom. Hvis det er tilfældet, kan sælgeren i stedet for at lade sig avancebeskatte i salgsåret vælge at nedsætte anskaffelsessummen for den nyanskaffede ejendom med avancen på den solgte ejendom.

Sælgeren skal anmode om udskydelse af avancebeskatningen senest i forbindelse med indsendelsen af selvangivelsen for det år, hvori den nye ejendom erhverves, eller – hvis den nye ejendom er erhvervet i året forud for salget af den gamle ejendom – på tidspunktet for rettidig indgivelse af selvangivelsen for salgsåret.

For afståelse af erhvervsejendomme (ikke udlejningsejendomme), der sker fra den 1. januar 2020, er der indført en yderligere udskydelsesregel. Den nye regel medfører, at der under visse betingelser kan ske hel eller delvis udskydelse af avancebeskatningen efter ejendomsavancebeskatningsloven (men ikke efter afskrivningsloven), selvom sælger ikke anskaffer en anden erhvervsejendom. Det er til gengæld en selvstændig betingelse, at sælger modtager en fordring på køber ("sælgerpantebrev") som delvis betaling.

Reglen medfører overordnet, at ejendomsavance, der ikke overstiger et beløb på 10 % af sælgers kontantomregnede salgssum for ejendommen, kan undlades beskattet i salgsåret, men i stedet medregnes i den skattepligtige indkomst i de indtil ti nærmest efterfølgende år. Det er en betingelse for udskydelsen, at der ved ejendomshandlen udstedes et sælgerpantebrev med en kontantværdi svarende til den udskudte avance. Det er også en betingelse, at sælgerpantebrevets løbetid svarer til den periode, som beskatningen vælges fordelt over, og at afdrag på hovedstolen ikke forfalder hurtigere end med lige store årlige beløb.

Reglen indebærer reelt, at den udskudte avance anses for at være finansieret af sælgerpantebrevet. De foreslåede regler muliggør derfor, at sælgers beskatning af den udskudte avance kan ske løbende over indtil ti år, i takt med at sælger modtager betalinger iht. sælgerpantebrevet. Herved skabes samtidighed mellem beskatningstidspunkt og tidspunktet for modtagelse af likvider/afdrag. Dette antages at fremme sælgers lyst til at hjælpe med købers finansieringsbehov ved at acceptere en fordring som betaling, hvilket er reglens formål.

Der er række andre detaljerede betingelser, der skal opfyldes for at bruge den nye regel, herunder regler om beskatning af restværdi ved købers videresalg eller ophør med erhvervsmæssigt brug af ejendommen, salg eller indfrielse af sælgerpantebrevet mv.

6.4.3 Modregning af avancer og tab

Der er adgang til at modregne avance og tab ved afståelse af flere faste ejendomme inden for samme regnskabsår. Hvis årets tab overstiger årets fortjeneste, kan det overskydende nettotab fremføres tidsubegrænset til fradrag i ejendomsavancer i de efterfølgende indkomstår.

6.5 Kursgevinst og -tab på fordringer og gæld

Et selskab skal ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst som hovedregel medregne gevinst og tab på både fordringer og gæld i dansk såvel som fremmed valuta. Reglerne om opgørelse af gevinst og tab blev væsentligt ændret i 2015 med virkning for indkomstår, der påbegyndes den 1. marts 2015 eller senere. Ændringerne vedrører tidspunktet for, hvornår kursgevinst/-tab skal indregnes i den skattepligtige indkomst, og om der ved anvendelse af lagerprincippet skal ske en opsplitning i papirkursværdien henholdsvis valutakursværdien, eller om der skal anvendes et fuldt lagerprincip, der omfatter både papirkursværdien og valutakursdelen. I dette afsnit anvendes følgende termer:

- Ved papirkurs forstås de vilkår, der bestemmer en fordrings eller en gælds kursværdi uden hensyntagen til valutakurser (det vil som udgangspunkt være rente, løbetid og sikkerhed).
- Ved valutakurs forstås den del af en fordrings eller gælds-værdi, der er bestemt af en valutakurs.
- Ved fuldt lagerprincip forstås den samlede værdi af papirkurs og valutakurs.
- Ved separeret lagerprincip forstås en opsplitning af kursreguleringer i forhold til papirkurs henholdsvis valutakurs.

Der gælder særlige regler for realkreditinstitutter og pengeinstitutter, som ikke er omtalt.

Efter de nugældende regler er udgangspunktet, at selskaber skal anvende det fulde lagerprincip på fordringer. For vederlagsfordringer og koncerninterne fordringer skal gevinst og tab dog opgøres efter realisationsprincippet, men papirkurslagerprincippet kan tilvælges.

For gæld er det udgangspunktet, at realisationsprincippet skal anvendes. For børsnoteret gæld kan papirkurslagerprincippet vælges.

Som nævnt ovenfor skal der efter de nugældende regler skelnes mellem tre forskellige metoder ved anvendelsen af lagerprincippet. Papirkurslagerprincippet, valutakurslagerprincippet og det fulde lagerprincip, hvor både papirkursdelen og valutakursdelen indgår.

Hvilken metode, der skal anvendes til at opgøre gevinst og tab, kan vises således:

Fordringer, bortset fra vederlagsfordringer og koncerninterne fordringer	Vederlagsfordringer, koncerninterne fordringer og børsnoteret gæld	Anden gæld
Altid fuldt lagerprincip.	Realisationsprincippet, men papirkurslagerprincippet kan vælges.	Realisationsprincippet.

Den anførte mulighed for at vælge papirkurslagerprincippet for vederlagsfordringer, koncerninterne fordringer og børsnoteret gæld kan frit anvendes for hver af de anførte kategorier. Der kan således eksempelvis vælges papirkurslagerprincippet på vederlagsfordringer, men ikke på koncerninterne fordringer.

For så vidt angår valutakursreguleringer kan der for fordringer og gæld i fremmed valuta, hvor et fuldt lagerprincip ikke skal anvendes, vælges valutakurslagerprincippet. Dette valg skal ske under ét for alle fordringer og gæld i fremmed valuta. Dette valg er uafhængigt af, om man har valgt realisationsprincippet eller papirkurslagerprincippet på de pågældende poster, jf. ovenfor, men gælder altså alle fordringer og gæld i fremmed valuta under ét.

Nedenfor er skematisk vist, hvilket beskatningsprincip der efter de nugældende regler kan vælges for forskellige fordringer og gældstyper:

Figur 1: Fordringer – skattepligt og beskatningsprincip

Figur 2: Gæld – beskatningsprincip

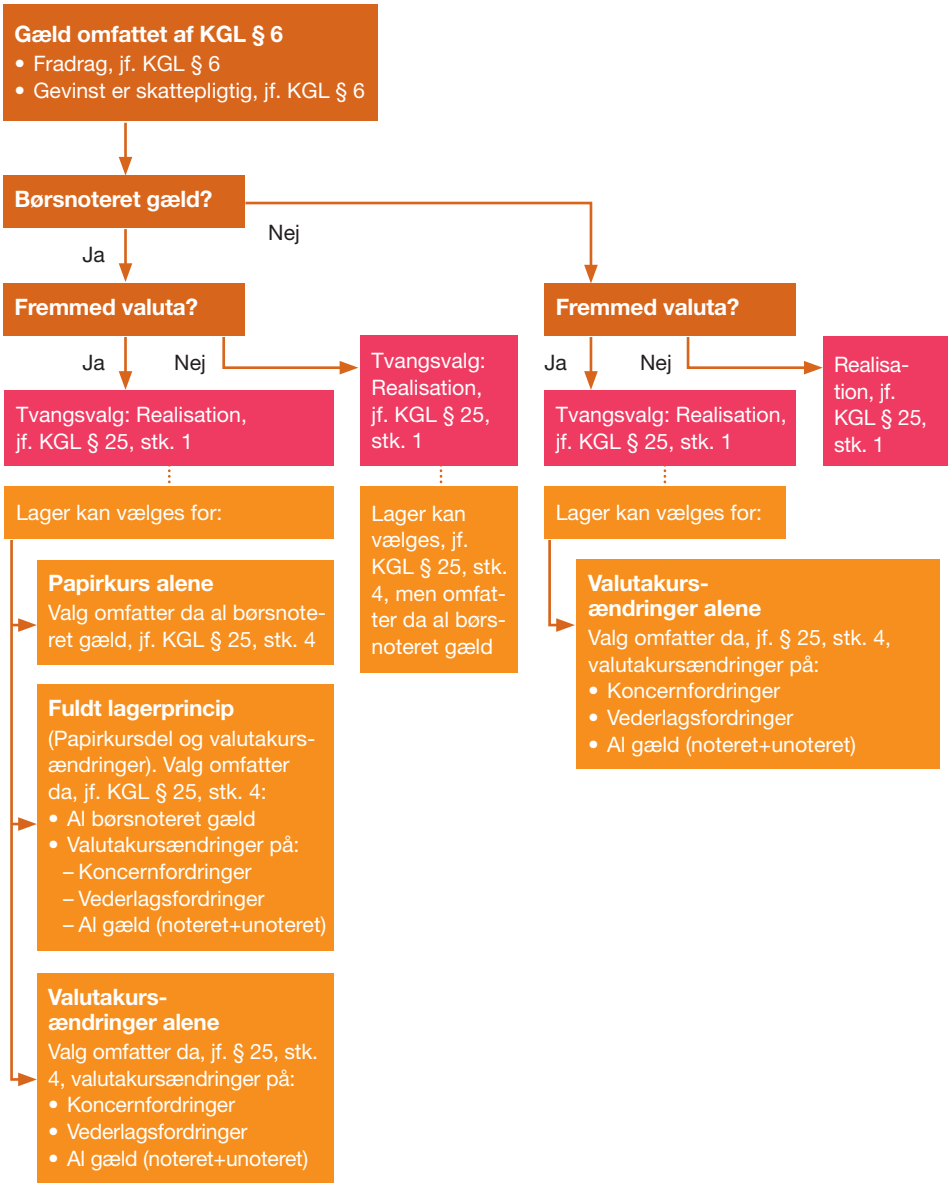

6.5.1 Særligt vedrørende koncernmellemværender

Den skattemæssige behandling af gevinst og tab på fordringer og gæld er væsentligt anderledes, når der er tale om mellemværender mellem koncernforbundne selskaber, sambeskattede selskaber samt selskaber, der vil kunne sambeskattes.

Begrebet ”koncernforbundne selskaber” i KGL omfatter selskaber, hvori samme aktionærkreds på tidspunktet for fordringens erhvervelse – eller på et hvilket som helst senere tidspunkt – direkte eller indirekte ejer mere end 50 % af aktiekapitalen eller råder over mere end 50 % af stemmerne i hvert af de involverede selskaber.

Et fuldt skattepligtigt dansk selskab har som hovedregel ikke fradrag for tab på fordringer på koncernforbundne danske såvel som udenlandske selskaber, når:

- fordringen ikke er erhvervet som skattepligtigt vederlag for leverede varer og andre aktiver samt tjenesteydelser. Er fordringen erhvervet som skattepligtigt vederlag for leverede varer og andre aktiver samt tjenesteydelser, er der fradrag, hvis kreditor ikke har været sambeskattet med debitor, eller fordringen er stiftet efter ophør af sambeskatningen, jf. KGL § 4, stk. 3. Undtagelsen gælder kun, hvis det kan godtgøres, at gevinst på gælden er skattepligtig hos skyldner, eller gevinsten er omfattet af regler om underskudsbegrænsning.
- fordringen ikke er en rentefordring, som kreditor har medregnet i sin skattepligtige indkomst, og kreditor ikke har været sambeskattet med debitor, eller rentefordringen er stiftet efter ophør af sambeskatning, jf. KGL § 4, stk. 4.
- fordringen ikke er en obligation eller anden fordring, der er optaget til handel på et reguleret marked.

Begrænsningen af fradragsretten gælder også tab på fordringer på sambeskattede selskaber og selskaber, der vil kunne sambeskattes, fordi der kan opstå den situation, at selskaber, der opfylder betingelserne for at være sambeskattede, ikke er koncernforbundne efter KGL med den konsekvens, at kreditorselskabet ellers ville have fradragsret for tab på fordringer på det sambeskattede debitorselskab. Det skyldes, at begrebet ”koncernforbundne selskaber” efter KGL ikke er sammenfaldende med begrebet i sambeskatningsreglerne. Langt størsteparten af de sambeskattede selskaber vil dog tillige være koncernforbundne efter KGL.

Tab på en fordring mod et ”koncernforbundet selskab” er kun fradragsberettiget, hvis selskaberne (i) enten aldrig har været sambeskattede, eller fordringen først er stiftet efter et eventuelt sambeskatningsophør, og (ii) den tabte fordring blev erhvervet som vederlag i forbindelse med kreditorselskabets næring – fx almindelige varemellemværender – eller (iii) er en rentefordring, som er blevet medregnet ved opgørelsen af kreditorselskabets skattepligtige indkomst. Hvis der fx er tale om en rentefordring, følger fordringen det almindelige princip om opgørelse af tabet efter lagerprincippet og ikke realisationsprincippet.

Der gælder særlige regler om bankernes muligheder for i visse situationer at opnå fradrag for tab på koncernforbundne selskaber og om muligheden for fradrag for tab på børsnoterede fordringer udstedt af et koncernforbundet selskab.

Hvis både kreditorselskabet og debitorselskabet er hjemmehørende og fuldt skattepligtige til Danmark, og kreditorselskabet på grund af koncernforbindelsen mv. ikke har fradrag for tab på fordringen, skal debitorselskabet heller ikke beskattes af den tilsvarende gevinst på den koncerninterne gæld.

Har kreditor erhvervet fordringen til under kurs pari, er det vigtigt at være opmærksom på ordlyden af KGL's bestemmelser i § 8. Debitor er nemlig kun skattefri af gevinsten i den udstrækning, at kreditor ikke har fradrag for det "tilsvarende tab på fordringen". Har kreditor eksempelvis erhvervet fordringen til kurs 80, vil kreditor ikke have et tab på forskellen mellem kurs 80 og kurs pari, da tabet ikke eksisterer hos kreditor, hvilket vil have en afledt effekt på debitors skattefrihed.

Hvis gælden ved en gældseftergivelse mv. nedsættes til et beløb, der er lavere end fordringens aktuelle værdi for kreditor, skal debitorselskabet som udgangspunkt beskattes af det "for meget" nedskrevne beløb.

Debitorselskabet skal dog ikke beskattes, i det omfang gælden nedskrives til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor, hvis debitorselskabet kan modtage skattefrit tilskud fra kreditorselskabet efter reglerne i SEL § 31 D.

Reglen om skattefrihed for debitorselskabet af gevinst på koncernintern gæld gælder også ved eftergivelse af gæld til udenlandske koncernforbundne selskaber, sambeskattede selskaber samt selskaber, der vil kunne sambeskattes, hvis det udenlandske kreditorselskab ikke ville kunne fradrage det tilsvarende tab på fordringen, hvis kreditor var skattepligtig til Danmark, og det tillige godtgøres, at tab af den pågældende art ikke er fradragsberettiget efter udenlandske regler.

6.6 Skattefrit tilskud

Som udgangspunkt er et selskab skattepligtigt af tilskud modtaget fra selskabets aktionærer. Tilskud er dog skattefrie, hvis følgende betingelser er opfyldt:

1. Tilskudsyderen og -modtageren er sambeskattede selskaber eller selskaber, der opfylder betingelserne for at kunne indgå i en international sambeskatning, eller hvor tilskudsyderen er en moderfond, når fonden ikke har fradrag.
2. Tilskudsyderen er direkte eller indirekte et moderselskab for tilskudsmodtageren, eller tilskudsyderen og modtageren har fælles direkte eller indirekte moderselskab (søsterselskaber).
3. Ved tilskud mellem søsterselskaber skal det fælles direkte eller indirekte moderselskab kunne modtage skattefrit udbytte fra tilskudsyderen. Hvis det fælles moderselskab kun ejer tilskudsyderen indirekte, skal betingelserne være opfyldt i hvert ejerled. Hvis det fælles moderselskab eller mellemliggende ejerled er udenlandske, skal de være omfattet af EU's moder-/datterselskabsdirektiv eller opfylde betingelserne for frafald/nedsættelse af udbyttebeskatningen efter bestemmelserne i en dobbeltbeskatningsoverenskomst mellem Danmark og en fremmed stat, Færøerne eller Grønland.
4. Tilskudsyderen må ikke have fradrag for tilskuddet efter udenlandske regler.
5. Tilskudsyderen må ikke være et "investeringsselskab" efter aktieavancebeskatningslovens regler.

Muligheden for at yde skattefrit tilskud indebærer fleksibilitet med hensyn til valg af fremgangsmåde for rekonstruktion af selskabskapital, jf. afsnit 6.7 *Rekonstruktion af selskabskapital*, idet der kan ske gældseftergivelse, uden at debitorselskabet beskattes af den værdifulde del af den eftergivne gæld, hvis betingelserne for modtagelse af skattefrit tilskud er opfyldt.

Dette gælder også i tilfælde, hvor kreditorselskabet er et udenlandsk koncernselskab, der kan indgå i en international sambeskatning, og hvor det kan dokumenteres, at det udenlandske kreditorselskab efter udenlandske regler ikke har fradrag for tilskud ydet til debitorselskabet. Det er således ikke afgørende, om kreditorselskabet har taget fradrag for tabet – blot det forhold, at det efter national lovgivning er fradragsberettiget, er tilstrækkeligt til, at tilskuddet beskattes.

6.7 Rekonstruktion af selskabskapital

Dette område har gennem tiden udviklet sig til et af de mest komplicerede og uigennemskuelige områder i dansk skatteret, selvom der i praksis er et betydeligt behov for klarhed, således at aktionærer kan retablere et selskabs egenkapital, uden at dette medfører væsentlige skattemæssige ulemper for det nødlidende selskab. Dette ikke mindst fordi der i selskabslovgivningen findes specifikke regler for, hvornår og under hvilke omstændigheder et selskabs aktiekapital af hensyn til kreditorerne skal rekonstrueres.

Hvis et selskab kommer i en kapitaltabssituation, kan selskabets egenkapital typisk kun retableres ved, at selskabets gæld enten nedskrives (eftergives), eller ved at selskabets egenkapital øges på anden måde, fx ved tilførsel af ny kapital.

Når et selskab frigøres fra gæld, kan der – alt afhængig af situationen – blive tale om,

1) at selskabet skal beskattes af gevinst på gæld
2) at selskabet skal have reduceret sit fremførselsberettigede underskud
3) at gældsfrigørelsen hverken medfører beskatning af gevinst eller underskudsbegrænsning hos det nødlidende selskab.

Disse komplicerede regler findes i KGL, der omhandler beskatning af gevinst på gæld, og i SEL, der omhandler begrænsning af fremførselsberettiget skattemæssigt underskud.

Filosofien bag de regler, der i forbindelse med en rekonstruktion kan reducere selskabers adgang til at anvende konstaterede skattemæssige underskud, er i korthed, at et selskab ikke bør have skattemæssigt fradrag for omkostninger, der har resulteret i et skattemæssigt underskud, når selskabet som følge af en senere gennemført gældsfrigørelse ikke selv kommer til at bære de nævnte omkostninger.

Eftersom en rekonstruktion af selskabets egenkapital kun bliver nødvendig og aktuel, når selskabets omkostninger og/eller driftstab i en periode har været så store, at selskabets egenkapital er gået helt eller delvist tabt, må man konkludere, at aktionærerne – for at sikre selskabet effektivt skattemæssigt fradrag for driftsomkostninger – straks fra selskabets etablering og derefter løbende bør forsyne selskabet med så stor en egenkapital, at det så vidt muligt forhindres, at selskabet kommer i en kapitaltabssituation.

Hvis selskabet kommer i en kapitaltabssituation, der nødvendiggør en rekonstruktion af selskabskapitalen, kan reglerne om gældsfrigørelse medføre, at selskabet ikke opnår fradrag for sine – som udgangspunkt – fradragsberettigede driftsomkostninger.

Den skattemæssige behandling afhænger af, om gældsfrigørelsen finder sted som led i en samlet ordning eller en singulær ordning, og endvidere af om kreditor- og debitorselskabet er koncernforbundne.

Ved en lovændring, der blev vedtaget i 2019, kan situationer, hvor en fordring overdrages, nu også blive anset for, at der er modtaget en gældseftergivelse. Såfremt et debitorselskab har en gæld til en ekstern, ikke-koncernforbundet kreditor (fx en bank), og kreditor har solgt sin fordring (tilgodehavende) på debitor til et andet selskab i debitors koncern, har det ikke hidtil haft skattemæssige konsekvenser for debitorselskabet. Debitor skylder jo stadig den samme gæld som før, men nu blot til en ny ejer af fordringen. For den eksterne kreditor er det typisk uden betydning, om gælden nedsættes, eller fordringen overdrages (til en nedsat pris), da kreditor har fradrag for sit kurstab på fordringen i begge situationer. Lovændringen medfører, at et debitorselskab i visse tilfælde skal beskattes eller underskudbegrænses, som hvis der var modtaget en gældseftergivelse, selvom fordringen kun er overdraget til en ny kreditor. Disse regler er indsat i hhv. KGL § 6, stk. 2 om gældsfrigørelse efter kursgevinstloven, og i SEL § 12 A, stk. 4 om gældsfrigørelse som led i en "samlet ordning".

6.7.1 Gældsfrigørelse

Et selskab er som hovedregel skattepligtigt af gevinst på gæld. Dette gælder, hvad enten gælden er i dansk eller udenlandsk valuta.

Gevinst ved frigørelse for gæld opgøres efter KGL som forskellen mellem gældens værdi på det tidspunkt, hvor debitor påtog sig gælden, og gældens værdi på det tidspunkt, hvor debitor blev frigjort fra gælden.

Det er med andre ord en forudsætning for beskatning efter KGL, at gælden (fordringen) har en kursværdi under pari, hvilket typisk må antages at være tilfældet, når debitorselskabets egenkapital er negativ.

Hvis gælden eftergives, selvom den har pariværdi, foreligger der ikke en gældseftergivelse, der kan udløse beskatning efter KGL. Derimod er der tale om et tilskud, der som udgangspunkt er skattepligtigt, men som i visse tilfælde kan være skattefrit, jf. afsnit 6.6 *Skattefrit tilskud*.

Ud over en beskatning kan debitorselskabet også blive begrænset i fradragsretten for renter af den gæld, der er blevet nedskrevet som følge af en gældseftergivelse, jf. LL § 5, stk. 9. Det er derfor kun den andel af renter, der svarer til forholdet mellem den resterende gæld (efter nedsættelsen) og den samlede gæld (før nedsættelsen), der vil kunne fradrages ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Det vil sige, at hvis den samlede gæld inklusive påløbne renter bliver nedskrevet til 20 %, så kan maksimalt et beløb svarende til 20 % af de påløbne renter bringes til fradrag ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst.

Dog er der den modifikation, at såfremt der i den gæld, der skal nedsættes, indgår påløbne ubetalte renter, som debitorselskabet allerede har taget fradrag for – det vil sige før gældsnedsættelsen – så kan debitor opretholde fradraget, hvis det kan rummes i den tilbageværende gæld.

Dette gælder, selvom fradraget overstiger den forholdsmæssige andel, som debitor som udgangspunkt var begrænset til.

Bestemmelsen gælder for alle debitorer (personer og selskaber) og uanset, om gældseftergivelsen er en "singulær ordning" eller en "samlet ordning". Det er også uden betydning, om gældseftergivelsen modtages fra et koncernforbundet selskab eller fra en ekstern kreditor.

Den hidtidige regel har kun omfattet gældseftergivelser. Den hidtidige regel har derfor ikke omfattet situationer, hvor et debitorselskabs gæld ikke eftergives, men:

- konverteres til aktier eller konvertible obligationer i debitorselskabet
- indfries efter et forudgående kapitalindskud til debitorselskabet fra visse indskydere
- den fordring, der modsvarer gælden, overdrages til koncernbundne selskaber mv.

Reglen er ved lovændringen i 2019 udvidet, således at ovenstående situationer også omfattes. Det fremgår af den nye regel, der er indsat i LL § 5, stk. 10.

6.7.2 Koncernforhold mv.

Et dansk kreditorselskab har som hovedregel ikke fradrag for tab på fordringer mod koncernforbundne selskaber. Tab på fordringer på sambeskattede selskaber – og selskaber, der vil kunne sambeskattes – kan heller ikke fradrages. Når kreditorselskabet ikke har fradrag for tab, skal debitorselskabet omvendt ikke medregne nogen gevinst på den modsvarende gæld.

Debitorselskabet skal heller ikke medregne nogen gevinst på gæld, hvis kreditorselskabet er et udenlandsk koncernselskab, hvis kreditorselskabet:

1) efter hjemlandets regler ikke har fradrag for tab på fordringen
2) ikke ville have haft fradrag, såfremt selskabet havde været hjemmehørende i Danmark.

Hvis fordringen nedskrives til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor, beskattes debitorselskabet ikke efter KGL, men i stedet efter SL af et skattepligtigt tilskud. I det omfang debitorselskabet kan modtage et skattefrit tilskud fra det koncernforbundne kreditorselskab, vil nedskrivning af fordringen til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor imidlertid ikke medføre, at debitorselskabet beskattes.

Når de involverede kreditor- og debitorselskaber er koncernforbundne mv., skal der heller ikke ske nogen begrænsning i debitorselskabets adgang til at fratrække skattemæssige underskud, selvom gældsfrigørelsen finder sted som led i en samlet ordning.

Disse hovedregler gælder dog ikke for fordringer vedrørende vareleverancer og tjenesteydelser, når det koncernforbundne kreditorselskab har fradrag for tab på fordringen – det vil sige, når kreditor- og debitorselskaberne ikke er sambeskattede, eller den pågældende fordring først er stiftet efter ophør af sambeskatning.

Vedrørende udenlandske fordringer gælder fradragsret dog kun, hvis det kan godtgøres, at gevinst på gælden er skattepligtig for skyldner, eller gevinsten er omfattet af regler om underskudsbegrænsning i det pågældende land.

Afhænger skattepligten eller underskudsbegrænsningen hos skyldner af, om kreditor har fradrag, anses gevinsten hos skyldner for skattepligtig eller omfattet af underskudsbegrænsning.

Fradragsret gælder også for rentefordringer, når renten er medregnet i kreditorselskabets skattepligtige indkomst, og selskaberne ikke er sambeskattede, eller rentefordringen først er stiftet efter ophør af sambeskatning, og i disse tilfælde gælder hovedreglen om, at debitorselskabet hverken skal beskattes eller underskudsbegrænses derfor heller ikke.

For så vidt angår disse specifikke fordringstyper gælder med andre ord den almindelige hovedregel, hvorefter selskaber generelt skal medregne gevinster og tab, uanset om selskaberne er koncernforbundne eller ej.

6.7.3 Gældsfrigørelse som led i en samlet ordning

Underskudsbegrænsning efter reglerne i SEL kommer kun på tale i forbindelse med gældsfrigørelse ved tvangsakkord eller frivillig akkord.

Ved en frivillig akkord forstås en aftale om en samlet ordning mellem debitorselskab og kreditorer om bortfald eller nedsættelse af en gæld til et beløb, som debitor realistisk set kan betale.

Hvis et selskab frigøres for gæld som led i en sådan samlet ordning, begrænses selskabets adgang til at fratrække skattemæssige underskud. Reglerne går groft sagt ud på, at selskabets skattemæssige underskud skal reduceres med det samme beløb, som gælden nedsættes med.

Der sker ikke kun reduktion af selskabets skattemæssige underskud, men også reduktion af selskabets eventuelle særlige tab efter ABL, KGL og EBL. Reduktionen skal foretages i den nævnte rækkefølge.

Det er altid det ældste underskud, der reduceres først. Skal der ske reduktion af selskabets fremførselsberettigede underskud fra flere år, nedsættes underskud fra et tidligere år i fuldt omfang, før underskud fra senere år nedsættes.

En samlet ordning med kreditorerne indebærer typisk, at der gennemføres en ligelig reduktion af samtlige kreditorers fordringer. En samlet ordning kan imidlertid også indeholde andre ofte nok så væsentlige elementer, som fx at aktionæren eller moderselskabet afgiver en tilbagetrædelseserklæring i forhold til øvrige kreditorer eller stiller yderligere sikkerhed. Alle sådanne momenter indgår i vurderingen af, om der foreligger en samlet ordning med selskabets kreditorer.

Der kan efter omstændighederne foreligge en samlet ordning, selvom ikke alle kreditorer, men eventuelt kun en enkelt eller nogle få hovedkreditorer, deltager i ordningen, mens øvrige (små) kreditorers stilling ikke berøres.

En sag fra 2001 omhandler spørgsmålet om, hvorvidt der kan foreligge en samlet ordning, når ikke alle kreditorer deltager i ordningen. I sagen blev vilkårene i et lån ændret så betydeligt, at lånet måtte anses for indfriet og erstattet af et nyt lån.

Skatteyderen gjorde i sagen gældende, at hvis indfrielsen af lånet medførte en kursgevinst, måtte den være skattefri, da der i så tilfælde var tale om en samlet ordning, eftersom lånet udgjorde ca. 2/3 af skatteyderens samlede usikrede gæld.

Skattemyndighederne var imidlertid af den opfattelse, at dette ikke var tilstrækkeligt til, at der var tale om en samlet ordning, da skatteyderen kun havde én anden kreditor, hvis tilgodehavende udgjorde den resterende tredjedel af den usikrede gæld. Landsretten var enig i skattemyndighedernes påstand.

Ved Højesteret tog Skatteministeriet imidlertid bekræftende til genmæle, da skatteyderen havde fremskaffet dokumentation for, at den resterende del af gælden faktisk var sikret gæld, og at ordningen derfor omfattede skatteyderens samlede usikrede gæld.

Ifølge Skatteministeriet ændrer udfaldet af sagen ikke hidtidig praksis, hvorefter en samlet ordning som udgangspunkt skal omfatte mindst halvdelen af den usikrede gæld, og således at kun usikrede småkrav kan holdes uden for ordningen. Et enkeltstående krav på ca. 1/3 af den usikrede gæld kan ikke betragtes som et sådant småkrav.

Der kan ikke udelukkende lægges vægt på, om ordningen omfatter mere eller mindre end 50 % af den samlede usikrede gæld. Skatterådet har i *SKM2007.677.SR* udtalt, at den største kreditors gældskonvertering af sin fordring på 67,7 % af debitors usikrede gæld ikke udgjorde en samlet ordning efter KGL § 24. Debitors næststørste og tredjestørste kreditorers fordringer udgjorde i alt 28,8 % af debitors usikrede gæld. Dermed var det ikke en ligelig reduktion af kreditorernes fordringer. De to fordringer, svarende til 28,8 % af den samlede usikrede gæld, kunne ikke betragtes som småkrav.

Den del af gælden, som selskabet frigøres for ved en samlet ordning, skal som udgangspunkt ikke medregnes til selskabets skattepligtige indkomst, men dette udgangspunkt fraviges i visse tilfælde, hvis gælden reduceres til et beløb, der målt på gældsfrigørelsestidspunktet er lavere end fordringens værdi for kreditor.

Hvis en samlet ordning medfører frigørelse for gæld, som har en positiv værdi for kreditor, opnår debitor en formuefremgang, der skal beskattes efter SL som et skattepligtigt tilskud, svarende til den positive kursværdi af fordringen. Der sker dog ikke beskatning, hvis parterne er omfattet af bestemmelserne om skattefrit tilskud, jf. ovenfor. Frigørelse for den værdiløse del af gælden er derimod ikke skattepligtig efter reglerne i KGL, men til gengæld skal der ske en reduktion – krone for krone – af selskabets fremførselsberettigede skattemæssige underskud.

Der sker dog ikke nogen underskudsbegrænsning hos debitorselskabet, i det omfang debitorselskabet ikke skal beskattes af gevinst på gæld, som følge af at kreditorselskabet på grund af koncernforholdet mv. ikke har fradrag for det tilsvarende tab på fordringen. Der sker heller ikke nogen underskudsbegrænsning hos debitor, i det omfang debitor kan modtage et skattefrit tilskud fra kreditorselskabet.

Filosofien bag denne regel er, at debitorselskabet ikke skal tåle en indirekte beskatning som følge af gældsfrigørelsen som led i en akkord i form af underskudsbegrænsning, når debitorselskabet ikke skal beskattes af gevinst på gæld og ikke skal beskattes af et modtaget tilskud.

Hvis man uden for koncernforhold forestiller sig, at en gæld på nominelt 100 har en værdi for kreditor på 40, og gælden ved en samlet ordning reduceres til 20, vil gældsfrigørelsen fra kurs 100 ned til kurs 40 medføre underskudsbegrænsning, mens reduktionen af gælden fra 40 til 20 medfører beskatning efter SL. I mange tilfælde må man dog antage, at det uden for koncernforhold ikke vil forekomme, at kreditor reducerer sin fordring til et lavere beløb end fordringens værdi for kreditor.

Samspillet mellem disse regler betyder som hovedregel, at debitorselskabet i forbindelse med en gældsfrigørelse uden for koncernforhold i realiteten bliver beskattet – enten direkte ved, at frigørelsesbeløbet medregnes til den skattepligtige indkomst, eller indirekte ved, at selskabets skattemæssige underskud reduceres.

6.7.4 Konvertering af gæld til aktiekapital

Hvis en fordring konverteres til aktiekapital på et tidspunkt, hvor debitorselskabets egenkapital er positiv, og fordringen derfor på konverteringstidspunktet må antages at have pariværdi, foreligger der ikke en disposition, som kan medføre beskatning eller underskudsbegrænsning. I den situation er der blot tale om, at kreditor foretager et indskud af ny aktiekapital, som efter SEL's regler er skattefri for selskabet.

Konvertering af gæld til aktiekapital kan imidlertid, hvis debitorselskabets egenkapital er negativ, skattemæssigt betragtes som en gældsfrigørelse, der medfører beskatning af debitorselskabet efter KGL eller underskudsbegrænsning efter SEL, hvis konverteringen sker som led i en samlet ordning.

For fordringshaver opgøres et kurstab efter KGL § 26 som forskellen mellem anskaffelsessummen og afståelsessummen. Afståelsessummen svarer til fordringens værdi på tidspunktet for konverteringen. Gennemføres konverteringen som en delvis konvertering af fordringen, har Højesteret i *SKM2013.699.HR* afgjort, at kurstabet på den konverterede del af fordringen skal beregnes forholdsmæssigt i forhold til den del af fordringen, som faktisk konverteres.

I modsætning til hvad der gælder ved en direkte gældseftergivelse, kan debitorselskabet ved en gældskonvertering ikke beskattes efter SL ud fra en tilskudsbetragtning, selvom gælden reduceres til et beløb, der er lavere end fordringens kursværdi. Dette hænger sammen med, at kreditor ved en gældskonvertering opnår et vederlag for fordringen i form af aktier i debitorselskabet. Konverteres hele kreditors fordring, vil kreditors skattemæssige anskaffelsessum for de aktier, der udstedes ved konverteringen, svare til den konverterede fordrings kursværdi på konverteringstidspunktet.

Hvis der er tale om en samlet ordning, skal den del af gælden, som selskabet frigøres for ved konverteringen, ikke medregnes til selskabets skattepligtige indkomst, men til gengæld indtræder der begrænsning i selskabets adgang til at fratrække skattemæssige underskud på samme måde som ved en direkte gældseftergivelse.

Underskuddet nedsættes med det beløb, hvormed den konverterede fordrings pålydende værdi overstiger den konverterede fordrings kursværdi på tidspunktet for konverteringen.

Hvis debitorselskabet som følge af koncernforhold mv. ikke skal beskattes af gevinst på gæld, sker der heller ingen underskudsbegrænsning hos debitorselskabet.

6.7.5 Kontant kapitalforhøjelse kombineret med nedbringelse af gæld

Nedbringelse eller indfrielse af en gæld, der finder sted i forbindelse med, at selskabet modtager kontant indskud af ny aktiekapital fra kreditor med flere, sidestilles i visse nærmere definerede tilfælde med gældsfrigørelse ved gældskonvertering, således at transaktionerne kan medføre en reduktion af selskabets skattemæssige underskud i de tilfælde, hvor der er tale om en samlet ordning.

Som følge af reglerne om muligheden for ydelse af et skattefrit tilskud, vil der – også i tilfælde, hvor nedbringelse eller indfrielse af gæld sker i forbindelse med et skattefrit tilskud i stedet for indskud af ny aktiekapital – kunne ske underskudsbegrænsning.

Debitor beskattes i disse situationer ikke af en gevinst på gæld, fordi det, som sker, er, at debitor tilbagebetaler sin gæld. Det er en forudsætning for underskudsbegrænsning i denne situation, at kreditors kapitalindskud/-tilskud og nedbringelsen af selskabets gæld står i indbyrdes årsagsmæssig sammenhæng, og at transaktionsforløbet set under ét har karakter af en samlet ordning med selskabets (hoved)kreditorer.

Dette betyder, at en kontant kapitalforhøjelse samt ydelse af et skattefrit tilskud kombineret med nedbringelse af gæld i relation til reglerne om underskudsbegrænsning i SEL kan have samme konsekvenser som en egentlig konvertering af gæld til aktiekapital.

Selskabets skattemæssige underskud nedsættes i så fald med det beløb, hvormed den indfriede fordrings pålydende værdi overstiger den indfriede fordrings kursværdi på tidspunktet for gældsindfrielsen.

Ved opgørelsen af det beløb, hvormed det fremførselsberettigede underskud skal reduceres, skal der ses bort fra det forudgående kapitalindskud eller tilskud. For at kunne gennemføre en underskudsbegrænsning skal skattemyndighederne med andre ord ifølge SEL se bort fra det faktum, at kapitalindskuddet mv. alt andet lige har forøget gældens/fordringens værdi – eventuelt således, at fordringen objektivt set er pari værd på indfrielsestidspunktet.

Det er uden betydning, om kapitalindskuddet henholdsvis -tilskuddet foretages i debitorselskabet selv eller i et selskab, hvori debitorselskabet ejer mere end 10 % af aktie- eller anpartskapitalen. Dette skyldes, at lovgiver har villet udelukke muligheden for at føre den indskudte kapital mv. op i debitorselskabet som skattefrit udbytte.

Hvis kapitalindskuddet mv. direkte eller indirekte er foretaget af kreditor eller kreditors ægtefælle, og selskabet på dette grundlag foretager en hel eller delvis nedbringelse af gælden, skal selskabets fremførselsberettigede underskud reduceres.

Der gælder i øvrigt en række supplerende værnsregler, som har til formål at hindre omgåelse. Således vil eksempelvis også en kautionist eller dennes ægtefælles indskud af aktiekapital kunne medføre, at debitorselskabet bliver omfattet af underskudsbegrænsningsreglerne.

Hvis debitorselskabet imidlertid som følge af koncernforbindelse mv. ikke skulle medregne en eventuel gevinst på gælden, sker der ikke nogen underskudsbegrænsning hos debitorselskabet.

De efterfølgende rutediagrammer illustrerer sammenhængen i reglerne for den skattemæssige behandling af debitorselskabet i forbindelse med gældsfrigørelse.

Rutediagram – gældseftergivelse

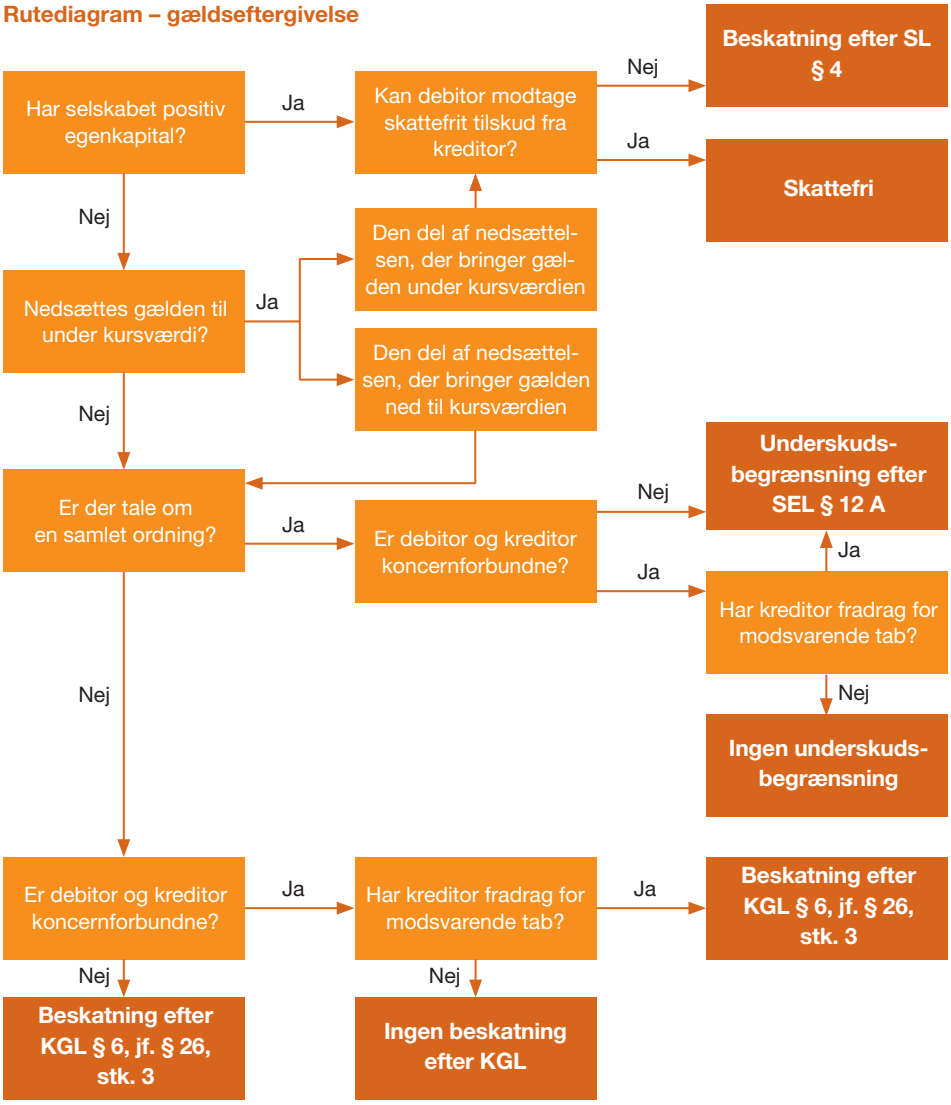

Rutediagram – gældskonvertering

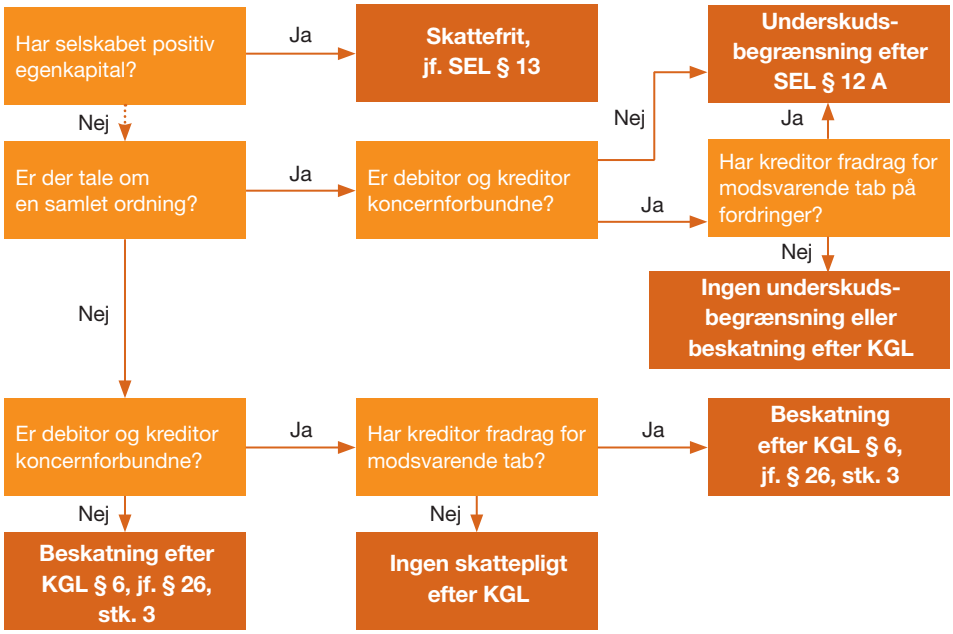

Rutediagram – tilskud og kontant kapitalforhøjelse

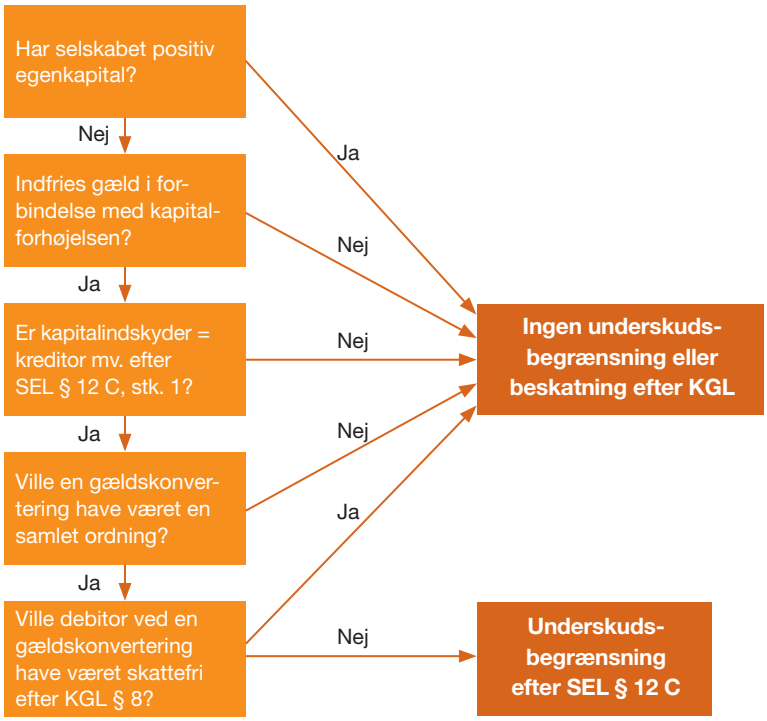

6.7.6 Anskaffelsessum for aktier erhervet ved konvertering eller kontant indskud kombineret med indfrielse af gæld

Hvis aktiekapitalen i et selskab udvides ved konvertering af en fordring, som aktionæren har på selskabet, udgør aktiernes anskaffelsessum et beløb svarende til kursværdien af den konverterede fordring, jf. dommen i *UfR 1977.964 HRD.*

Hvis selskabet modtager et kontant kapitalindskud og i forbindelse dermed indfrier eller nedbringer en fordring, som indskyderen har mod selskabet, skal der også ske en særskilt ansættelse af anskaffelsessummen for de aktier, der erhverves i forbindelse med kapitalindskuddet.

Den skattemæssige anskaffelsessum for aktierne udgør med andre ord ikke det beløb, der faktisk er indbetalt kontant til selskabet, idet anskaffelsessummen efter ABL § 28 skal nedsættes med et beløb svarende til differencen mellem den indfriede fordrings pålydende værdi og fordringens kursværdi på indfrielsestidspunktet. Ved vurderingen af fordringens kursværdi skal der ses bort fra det foretagne kontante kapitalindskud.

Tilsvarende gælder, hvis nedbringelsen eller indfrielsen af gæld sker i forbindelse med et kapitalindskud til et selskab, hvori debitorselskabet ejer mere end 10 % af aktie- eller anpartskapitalen.

Reglerne om fastsættelse af de erhvervede aktiers anskaffelsessum gælder for den samme gruppe kapitalindskydere, som reglerne om underskudsbegrænsning omfatter. Dette betyder, at såvel kreditor som dennes ægtefælle med flere er omfattet. Det er dog ikke – i modsætning til reglerne i SEL om underskudsbegrænsning – en betingelse, at der skal være tale om en samlet ordning, men det er til gengæld en betingelse, at et tab på den konverterede fordring ikke ville være fradragsberettiget for kreditor efter KGL.

Grundtanken bag disse regler er, at en kreditor, der står over for at måtte konstatere et ikke-fradragsberettiget tab på en fordring, ikke bør kunne forvandle tabet til et fradragsberettiget tab på aktier. Reglerne finder derfor ikke anvendelse, hvor der ville have været fradragsret for tab på fordringen eller kautionen for den, der indskyder kapitalen.

6.8 Fast driftssted i udlandet

Et selskab, der er hjemmehørende her i landet og dermed fuldt skattepligtigt til Danmark, beskattes efter et territorialprincip, hvilket betyder, at indkomst fra det danske selskabs faste driftssted i udlandet normalt ikke skal beskattes her i landet.

Selvom et dansk selskab, der driver virksomhed i udlandet gennem et fast driftssted i det pågældende land, således ikke skal medregne resultatet af den udenlandske aktivitet ved opgørelsen af sin skattepligtige danske indkomst, er det stadig af betydelig interesse for det første at fastslå, om der foreligger et udenlandsk fast driftssted, og for det andet – hvis der foreligger et fast driftssted – at indkomsten i det udenlandske driftssted opgøres ”korrekt”.

Spørgsmålet om, hvornår en given udenlandsk aktivitet medfører et fast driftssted i det pågældende udland, afgøres efter danske regler og retspraksis på området.

Selvom de fleste lande lægger sig tæt op ad definitionerne i OECD's modelkonvention, kan der være væsentlige forskelle i de enkelte landes skattepligtsregler og fortolkningen af dobbeltbeskatningsaftalerne. Der kan derfor opstå situationer, hvor de udenlandske skattemyndigheder ikke mener, at der foreligger et fast driftssted, og derfor ikke beskatter den pågældende aktivitet, mens de danske skattemyndigheder har den modsatte opfattelse, nemlig at der foreligger et fast driftssted i det pågældende udland, og dermed på grund af territorialprincippet anser sig som afskåret fra at beskatte den udenlandske indkomst. Danmark kan i en sådan situation kun beskatte indkomsten, hvis der er indgået en dobbeltbeskatningsaftale eller lignende, som tillægger Danmark beskatningsretten, idet dog de såkaldte "hybridregler" i SEL §§ 8 C – 8 E da skal vurderes.

Et udenlandsk fast driftssted er en integreret del af det danske selskab, og det faste driftssteds indtægts- og udgiftsposter skal derfor indgå i det danske selskabs bogføring og regnskab. Det danske selskab skal dog holde en del af den samlede indkomst uden for dansk beskatning svarende til den del, der kan allokeres til det faste driftssted i udlandet. Derfor skal der opgøres et korrekt grundlag for beregningen heraf.

Der blev i 2020 vedtaget en lov, hvorefter der i SEL § 2, stk. 2-5 dels implementeres en definition af fast driftssted i intern dansk skatteret, dels sker en tilpasning af fortolkningen af begrebet til at være overensstemmende med den nyeste modeloverenskomst.

Af loven fremgik en ny definition af "fast driftssted". Der blev indført en såkaldt "anti-fragmentation rule" i dansk ret. Dette betyder, at aktiviteter, der hver for sig kan anses som forberedende og hjælpende – og derfor ikke ville udgøre et fast driftssted – i nogle tilfælde kan anses for at udgøre et fast driftssted, når aktiviteterne ses samlet.

Derudover skete der en udvidelse af agentreglen. Hidtil har det været udgangspunktet, at når der ikke var et "fast sted", så kunne en afhængig agents aktiviteter normalt kun udgøre et fast driftssted, hvis agenten kunne indgå aftaler på vegne af den udenlandske virksomhed. Nu er denne regel udvidet til også at omfatte situationer, hvor agenten spiller en afgørende rolle ved indgåelsen af aftaler, som rutinemæssigt indgås uden væsentligt at blive ændret af "hovedkontoret".

6.8.1 Særligt om renter og royalties

Ved allokering af indkomst til et fast driftssted anvendes SEL § 2, stk. 7, som bygger på de principper, som OECD har anført i kommentarerne til modeloverenskomsten. I overensstemmelse hermed skal et fast driftssted i princippet opgøre sin indkomst i det pågældende udland, som om driftsstedet var et uafhængigt foretagende. Skattemyndighederne har dog sædvanligvis ikke accepteret, at driftsstedet fratrækker renter og royalties, som driftsstedet betaler til sit hovedkontor. Dette hænger sammen med, at driftsstedet jo blot er en afdeling af samme juridiske enhed og skattesubjekt.

Her i landet har Højesteret i en dom bekræftet, at der som hovedregel heller ikke efter dansk ret er fradragsret for renteudgifter, som et fast driftssted i Danmark betaler til sit udenlandske hovedkontor.

I juli 2010 vedtog OECD en ny artikel til modeloverenskomsten vedrørende allokering af indkomst til et fast driftssted, der medførte, at transaktioner mellem et hovedkontor og det faste driftssted i højere grad skal anerkendes. Den nye ordlyd er indarbejdet i SEL § 2, stk. 7, men da der er tale om ændringer til selve modeloverenskomsten og kommentarerne hertil samt SEL, vil ændringerne som hovedregel først skulle indarbejdes i Danmarks overenskomster for at finde anvendelse i relation til de lande, som Danmark har en overenskomst med.

Det vil sige, at er et fast driftssted placeret i en stat, hvormed Danmark har en eksisterende overenskomst, vil de vedtagne ændringer til modeloverenskomsten og SEL ikke få umiddelbar betydning, idet Danmark er bundet af den pågældende overenskomst. Allokeringen vil derfor blive foretaget ud fra de hidtil anerkendte principper, der bygger på OECD's principper i tidligere kommentarer til modeloverenskomsten. I tilfælde hvor der ikke foreligger eksisterende dobbeltbeskatningsoverenskomster, samt i tilfælde hvor gamle overenskomster genforhandles eller omfattes af MLI-konventionen, vil ændringerne derimod kunne få betydning.

6.9 Obligatorisk national sambeskatning

Der er obligatorisk sambeskatning af alle koncernforbundne danske selskaber, faste driftssteder og ejendomme i Danmark. Herudover er der mulighed for at vælge frivillig international sambeskatning med udenlandske selskaber – se afsnit 6.10 *Frivillig international sambeskatning* for detaljerne vedrørende international sambeskatning.

6.9.1 Obligatorisk national sambeskatning

National dansk sambeskatning er obligatorisk, når danske selskaber, danske faste driftssteder samt ejendomme beliggende i Danmark er koncernforbundne.

6.9.2 Koncernbegrebet

Definitionen i SEL af, hvornår der foreligger en koncern, er gjort identisk med koncerndefinitionen i ÅRL. Det betyder, at stemmeret og indflydelse på ledelsesniveau er afgørende for, om der i skattemæssig henseende foreligger en koncern, som skal sambeskattes.

Udgangspunktet for vurderingen af, om der foreligger et koncernforhold, er, om et moderselskab direkte eller indirekte råder over flertallet af stemmerne i et andet selskab. Et moderselskab, der på denne måde råder over stemmeflertallet, udgør sammen med et eller flere datterselskaber en koncern.

Et selskab, en fond, en trust, en forening mv. – det vil sige juridiske enheder, der ikke er skattemæssigt transparente – er moderselskab i en koncern, hvis et af følgende kriterier er opfyldt:

- Har bestemmende indflydelse over et selskab, hvilket vil sige beføjelsen til at styre et datterselskabs økonomiske og driftsmæssige beslutninger
- Har bestemmende indflydelse i form af direkte eller indirekte gennem et datterselskab at eje mere end halvdelen af stemmerettighederne i et andet selskab

- Har råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer
- Har beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i et selskab i henhold til en vedtægt eller en aftale
- Har beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse over selskabet.
- Har råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over selskabet.

Eksistensen og virkningen af potentielle stemmerettigheder, herunder tegningsretter og købsoptioner på kapitalandele, som aktuelt kan udnyttes eller konverteres, skal tages i betragtning ved vurderingen af, om et selskab har bestemmende indflydelse.

I *SKM2015.357.BR* ejede et selskab, G1 ApS, 50 % af stemmerettighederne i et andet selskab, H1 ApS. Der forelå derudover en købsoption, ifølge hvilken G1 ApS' aktionær eller et af de selskaber, som aktionæren ejede, havde ret til inden for en nærmere angivet periode at erhverve et andet selskabs anparter i H1 ApS. Da det ikke var afklaret, hvem stemmerettighederne præcist ville tilhøre, skulle de ikke medregnes til G1 ApS' stemmerettigheder. G1 ApS og H1 ApS skulle derfor ikke sambeskattes.

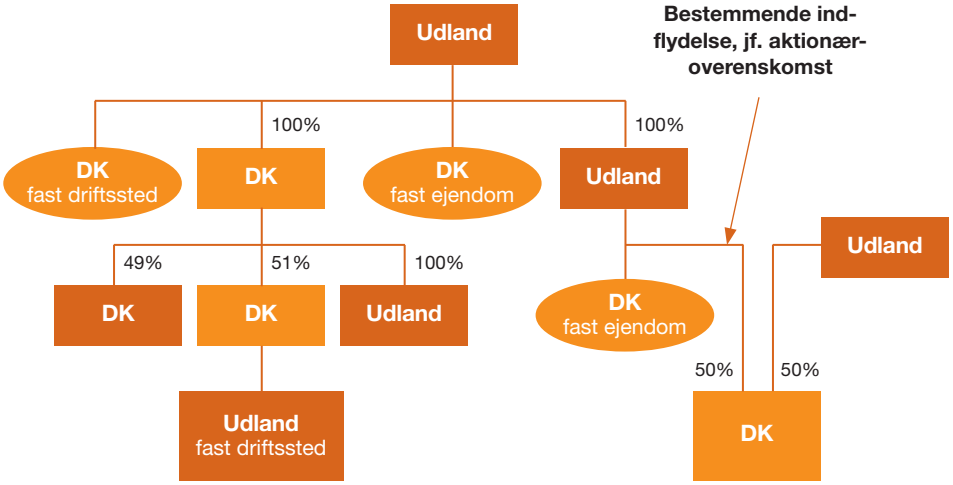

I eksemplet ovenfor er de orange selskaber mv. koncernforbundne og skal derfor sambeskattes.

Et selskab, hvorover et andet selskab udøver bestemmende indflydelse som moderselskab efter de nævnte kriterier, er datterselskab i en koncern. Et moderselskab kan derfor efter koncerndefinitionen også samtidig være et datterselskab, og i så fald er der tale om én eller flere underkoncerner. Et eller andet sted i en koncern vil der altid eksistere et moderselskab, der ikke samtidig er datterselskab af andre selskaber. Dette selskab kaldes i sambeskatningsreglerne det ultimative moderselskab, fordi det er moderselskab for alle de andre koncernselskaber.

Det skal understreges, at skattelovgivningen ikke indeholder undtagelser, der friholder for sambeskatning efter de kriterier, der regnskabsmæssigt tillader, at en koncern kan undlade at udarbejde et koncernregnskab.

Dog vil selskabet skulle undtages fra sambeskatningen, hvis:

- der er tale om bestemmende indflydelse over et eller flere selskaber mv. via koncernforbindelsen i KGL § 4, stk. 5 (finansielle virksomheders koncernforbindelse etableret midlertidigt og udelukkende med henblik på den finansielle virksomheds midlertidige drift af selskabet med det formål at afvikle et lån, som den finansielle virksomhed har ydet til selskabet), eller
- selskabet er taget under konkursbehandling. Selskabet skal holdes ude af sambeskatningen fra og med det indkomstår, hvori konkursdekretet afsiges, eller
- selskabet kommer under tvangsopløsning, idet der da gælder særlige regler, jf. styresignalet i *SKM2019.81.SKTST.*

Det må endelig understreges, at der alene er tale om sambeskatning af selskaber, der er skattepligtige efter SEL. Hvis eksempelvis to eller flere selskaber ejes af en fond, der er skattepligtig efter fondsbeskatningsloven, anses fonden for at være det moderselskab, der konstituerer koncernforbindelsen mellem datterselskaberne, men fonden selv inddrages ikke i sambeskatningen.

6.9.3 Kun koncernforbindelse en del af året

Hvis der ikke har været koncernforbindelse hele året, medregnes kun indkomsten i den del af indkomståret, hvor der har været koncernforbindelse ved opgørelsen af sambeskatningsindkomsten.

På det tidspunkt, hvor koncernforbindelse etableres eller ophører, skal der som udgangspunkt foretages en indkomstopgørelse efter skattelovgivningens almindelige regler for den periode af det pågældende selskabs indkomstår, der er forløbet frem til etableringen eller ophøret af koncernforbindelsen. Det er kun det selskab, som ind-/udtræder af en sambeskatning, der skal udarbejde periodeopgørelse.

Der skal ske forholdsmæssige afskrivninger, når periodeopgørelserne før og efter koncernskiftet vedrører samme indkomstår. Det vil sige, at de skattemæssige afskrivninger maksimalt foretages i forhold til, hvor stor en del indkomstperioden udgør af en indkomstperiode på 12 måneder. Hvis periodeopgørelserne før og efter koncernskiftet vedrører forskellige indkomstår, skal der ikke ske forholdsmæssige afskrivninger.

De skattemæssige værdier og valg af visse periodiseringsprincipper mv., der er lagt til grund ved indkomstopgørelsen for perioden før koncernskiftet, skal også anvendes ved indkomstopgørelsen for perioden efter koncernskiftet.

Hvis et nystiftet selskab etablerer koncernforbindelse med et andet selskab i sin første indkomstperiode – og denne indkomstperiode vedrører et indkomstår, der endnu ikke er påbegyndt af det andet selskab – indtræder sambeskatningen dog først med virkning for det nystiftede selskabs første indkomstår.

Koncernforbindelsen med et skuffeselskab eller et nystiftet selskab anses for etableret ved indkomstårets begyndelse uanset det faktiske erhvervelses- eller stiftelsestidspunkt. Det betyder, at der i disse tilfælde ikke skal udarbejdes en periodeopgørelse.

Hvis et nystiftet selskab bliver ultimativt moderselskab, gælder dette dog kun i to tilfælde:

- Ved en aktieombytning, hvor der ikke – i forbindelse med aktieombytningen – etableres eller ophører koncernforbindelse mellem andre selskaber
- Ved spaltning af et ultimativt moderselskab, som kun har et direkte ejet datterselskab, og som i det pågældende indkomstår ikke har haft anden erhvervsmæssig aktivitet end at eje aktierne i datterselskabet.

6.9.4 Obligatorisk omlægning af indkomståret

Alle koncernforbundne, sambeskattede selskaber skal anvende samme skattemæssige indkomstår som administrationsselskabet.

Hvis datterselskaberne på det tidspunkt, hvor koncernforbindelsen etableres, ikke har samme indkomstår som administrationsselskabet, skal der gennemføres en obligatorisk omlægning af datterselskabernes indkomstår, så datterselskabernes indkomstår udløber samtidig med administrationsselskabets indkomstår.

Hvis det er uhensigtsmæssigt at omlægge datterselskabernes indkomstår, har skattemyndighederne dog mulighed for at tillade omlægning af administrationsselskabets indkomstår i stedet, såfremt der ikke opnås særlige skattemæssige fordele herved.

Eksempel

Selskab A erhverver aktierne i selskab B den 1/5 2020.

- *A's indkomstår følger kalenderåret.*
- *B's indkomstår løber fra 1/7 til 30/6.*

B's indkomstår (2020) forlænges i dette tilfælde med seks måneder til 31/12 2020. Indkomståret udgør således 18 måneder fra 1/7 2019 – 31/12 2020. B's indkomst for perioden 1/7 2019 – 30/4 2020 selvangives/oplyses særskilt (eller indgår i en anden sambeskatning). B's indkomst for perioden 1/5 – 31/12 2020 medregnes i sambeskatningsindkomsten hos A for 2020.

6.9.5 Administrationsselskabet

Ved obligatorisk national sambeskatning skal det øverste danske moderselskab varetage rollen som administrationsselskab. Hvis der ikke er et øverste dansk moderselskab, men flere sideordnede danske søsterselskaber, skal ét af dem udpeges som administrationsselskab. Et fast driftssted kan også være administrationsselskab.

Administrationsselskabets rolle er at varetage de sambeskattede selskabers forhold til skattemyndighederne. Der gælder regler om solidarisk hæftelse for selskabsskat i en sambeskatning. Både administrationsselskabet samt selskaber, hvor alle kapitalandele er ejet direkte eller indirekte af det ultimative moderselskab, hæfter solidarisk for sambeskatningskredsens selskabsskatter. Bemærk, at koncernbegrebet i KGL § 4, stk. 2 finder anvendelse ved afgørelsen af, om alle kapitalandele i et selskab er ejet direkte eller indirekte af selskaber, der hæfter solidarisk.

Selskaber med minoritetsaktionærer hæfter alene for sambeskatningskredsens selskabsskatter, hvis ingen af de øvrige sambeskattede selskaber kan betale. Hæftelsen er endvidere begrænset til den ejerandel, der direkte eller indirekte er ejet af det ultimative moderselskab. Sælges et selskab helt ud af koncernen, vil det solgte selskab ikke længere hæfte for selskabsskatter vedrørende andre selskaber i sambeskatningskredsen.

Reglerne om solidarisk hæftelse finder ligeledes anvendelse for kildeskatter.

Administrationsselskabets opgave er at være ”mellemstation”/”bindeled” mellem de enkelte selskaber i sambeskatningen og skattemyndighederne. Typisk varetager administrationsselskabet følgende opgaver:

- Opgør koncernens skatteudgift til brug for regnskaber og budgetter
- Styrer kommunikation af den nødvendige information om koncernens skatteforhold internt i koncernen
- Styrer rapportering til skattemyndighederne
- Styrer udarbejdelse af estimeret skattepligtig indkomst
- Styrer betalinger til/fra skattemyndighederne
- Fastlægger behov for indbetaling af acontoskat
- Beslutter skattemæssige valg
- Optimerer skattemæssig situation
- Styrer udarbejdelse og indsendelse af oplysningsskemaer (tidligere: selvangivelser)
- Fordeler skattebetalinger mellem koncernens selskaber, herunder eventuelt tillæg og renter
- Fordeler rentefradragsbeskæring efter rentefradragsbegrænsningsreglerne, herunder fører en samlet saldo for beskårne kurstab og beskårne nettofinansieringsudgifter.

De administrerede selskaber, der har bidraget til en positiv sambeskatningsindkomst, skal afregne deres andel af den samlede selskabsskat til administrationsselskabet.

De overskudsgivende selskaber, der i kraft af sambeskatningen udnytter underskud fra andre sambeskattede selskaber, skal yderligere afregne et beløb svarende til 22 % (2021) af det udnyttede underskud til administrationsselskabet. Administrationsselskabet skal så omvendt afregne det tilsvarende beløb til de underskudsgivende selskaber, hvis underskud er blevet udnyttet af de andre selskaber i koncernen. Ingen af disse koncerninterne betalinger har skattemæssige konsekvenser.

Afregning for udnyttede underskud skal senest foretages den 20. november i det efterfølgende indkomstår.

6.9.6 Opgørelse af sambeskatningsindkomsten

Sambeskatningsindkomsten består af summen af de skattepligtige indkomster opgjort for hvert enkelt sambeskattet selskab. De skattepligtige indkomster opgøres efter skattelovgivningens almindelige regler med de undtagelser, der specifikt måtte gælde for sambeskattede selskaber.

Indkomsten i et koncernforbundet selskab indgår fuldt ud i sambeskatningsindkomsten i den periode, hvor koncernforbindelsen består, også selvom moderselskabet ikke ejer 100 % af selskabskapitalen.

Er sambeskatningsindkomsten positiv, fordeles indkomsten forholdsmæssigt mellem de overskudsgivende selskaber. Er sambeskatningsindkomsten for et indkomstår negativ, fordeles underskuddet forholdsmæssigt mellem de underskudsgivende selskaber til fremførsel i efterfølgende indkomstårs positive indkomster.

6.9.7 Underskudsanvendelse

Ved fremførsel af underskud modregnes de ældste underskud først. Underskud i et selskab vedrørende perioder forud for sambeskatningen kan endvidere kun modregnes i det pågældende selskabs eget overskud.

Underskud i et selskab vedrørende tidligere indkomstår kan kun modregnes i overskud i et andet sambeskattet selskab, hvis underskuddet er opstået i et indkomstår, hvor de pågældende selskaber var sambeskattede, og sambeskatningen ikke efterfølgende har været afbrudt.

Disse regler betyder, at underskud skal anvendes i følgende prioriterede rækkefølge:

1. Modregning i det enkelte selskabs eget overskud:

a. Først modregnes selskabets egne underskud fra tiden før sambeskatningen (særunderskud).
b. Dernæst modregnes selskabets egne underskud efter sambeskatningens indtræden.

2. Modregning i andre selskabers overskud:

c. Først modregnes det aktuelle års underskud.
d. Endelig modregnes andre selskabers underskud efter sambeskatningens indtræden.

Følgende eksempel illustrerer principperne for anvendelsen af underskud ved opgørelsen af sambeskatningsindkomsten:

TDKK	Årets resultat	Underskud fra tidligere år	
		Særunderskud	Sambeskatning
Global Holding A/S	-1.500	0	200
Textile (fast driftssted)	600	0	0
Car Electronics A/S	400	100	200
Tuning A/S	1.500	100	0
Sunshine A/S	700	0	0
Logistics A/S	-700	0	0
	1.000	200	400

1. Opgørelse på sambeskatningsniveau

TDKK	Årets resultat	Anvendelse af underskud fra tidligere år		Selskabets skattepligtige indkomst	Underskud fra tidligere år	
		Sær-under-skud	Sambe-skatning		Sær-under-skud	Sambe-skatning
Global Holding A/S	-1.500	0	0	-1.500	0	200
Textile (fast driftssted)	600	0	0	600	0	0
Car Electronics A/S	400	100	200	100	0	0
Tuning A/S	1.500	100	0	1.400	0	0
Sunshine A/S	700	0	0	700	0	0
Logistics A/S	-700	0	0	-700	0	0
	1.000	200	200	600	0	200

2. Opgørelse på sambeskatningsniveau

TDKK	Selskabets skatte-pligtige indkomst	Fordeling af årets underskud	Mellem-resultat	Anvendelse af underskud fra andre sel-skaber i sam-beskatningen	Fordelt sambe-skatnings-indkomst
Global Holding A/S	-1.500	1.500	0	0	0
Textile (fast driftssted)	600	-471	129	-43	86
Car Electronics A/S	100	-79	21	-7	14
Tuning A/S	1.400	-1.100	300	-100	200
Sunshine A/S	700	-550	150	-50	100
Logistics A/S	-700	700	0	0	0
	600	0	600	-200	400

I styresignalet *SKM2015.765* har Skattestyrelsen angivet underskudsrækkefølgen i forhold til underskud i subsambeskatningskredse (se nedenfor) og i forhold til "svævende underskud" (underskud typisk erhvervet i forbindelse med omstruktureringer).

6.9.8 Underskudsbegrænsning

Adgangen til at anvende fremførte skattemæssige underskud er begrænset. Den skattepligtige indkomst kan således kun nedsættes med 60 % som følge af fremførte skattemæssige underskud. Skattepligtig indkomst på op til 8.767.500 DKK (2021) vil dog altid kunne udlignes fuldt ud med fremførte skattemæssige underskud.

Reglen om underskudsbegrænsning finder samlet anvendelse for sambeskattede selskaber. Dvs. først og fremmest skal bundgrænsen på 8.767.500 DKK vurderes på baggrund af indkomstårets sambeskatningsindkomst før brug af fremførte underskud. Er sambeskatningsindkomsten i indkomståret højere end beløbsgrænsen, finder underskudsbegrænsningsreglen anvendelse, og en eventuel begrænsning skal herefter fordeles forholdsmæssigt ud på de underskud, der anvendes efter ovenstående rækkefølge.

Fordelingen gennemføres ved at beregne et forholdstal. Forholdstallet findes ved at dividere summen af fremførte underskud, der kan anvendes under beregningsreglen, i forhold til summen af fremførte underskud, der kunne have været anvendt, såfremt underskudsbegrænsningsreglen ikke fandt anvendelse. Forholdstallet ganges herefter på de underskud, som ønskes anvendt ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst i de enkelte selskaber og på sambeskatningsniveau.

Der gælder en særlig praksis for fordeling af underskudsbegrænsningen, hvis sambeskatningsindkomsten før underskudsbegrænsning er blevet negativ efter modregning af egne underskud.

6.9.9 Subsambeskatning

Hvis to eller flere selskaber tidligere har været sambeskattet og efterfølgende er blevet del af en større sambeskatning, vil de pågældende selskabers fremførte skattemæssige underskud fra før indtræden i den nye sambeskatning fortsat kunne anvendes af disse selskaber. Dette kaldes en "subsambeskatning".

6.9.10 Genbeskatning af underskud – "skyggesambeskatning"

Hvis international sambeskatning ikke udtrykkeligt er blevet valgt i forbindelse med indsendelse af oplysningsskemaet (tidligere: selvangivelsen) for det første indkomstår, der er påbegyndt efter den 15. december 2004, er alle indtil da sambeskattede udenlandske datterselskaber automatisk udtrådt af sambeskatningen. Dette medfører, at der skal ske genbeskatning af tidligere fratrukne udenlandske underskud. Genbeskatningen finder sted efter en særlig overgangsordning (skyggesambeskatning), dels som en løbende genbeskatning år for år, dels som genbeskatning i forbindelse med bestemte udløsende faktorer.

6.9.11 Løbende genbeskatning

De genbeskatningsforpligtelser, der bestod på tidspunktet for ophøret af den hidtidige sambeskatning, omregnes til en skatteværdi på 28 % af underskudssaldoen (svarende til den dagældende skattesats).

Indkomst fra udenlandske faste driftssteder skal ikke længere efter indførelsen af territorialprincippet medregnes til et dansk selskabs skattepligtige indkomst her i landet, medmindre selskabet har valgt international sambeskatning. Genbeskatningsforpligtelsen omfatter derfor også underskudssaldi fra faste driftssteder i udlandet, når international sambeskatning ikke er valgt for indkomstår, der er påbegyndt efter den 15. december 2004.

Genbeskatningen sker løbende, i takt med at der konstateres overskud i det udenlandske datterselskab eller faste driftssted. I praksis medfører dette, at der på samme måde, som hvis selskaberne fortsat var sambeskattede, hvert år skal udarbejdes en indkomstopgørelse efter danske regler for de udenlandske selskaber og faste driftssteder, der i tidligere år har været inddraget under dansk beskatning. Har koncernen flere datterselskaber i samme land, opgøres genbeskatningen samlet for de pågældende selskaber i dette land.

Ved denne "skyggesambeskatning" beskattes moderselskabet af overskud i de tidligere sambeskattede udenlandske enheder, men moderselskabet har samtidig krav på creditlempelse for den indkomstskat, som de pågældende enheder pålignes i udlandet.

Der er indført en undtagelsesregel, idet genbeskatningssaldoen ikke nedbringes med skatteværdien af overskud, i det omfang det hidrører fra renteindtægter fra koncernforbundne parter.

Genbeskatningssaldoen reduceres herefter med den danske selskabsskat, som moderselskabet skal betale efter fradrag af eventuel creditlempelse.

6.9.12 Genbeskatning ud over den løbende genbeskatning

Koncerninterne overdragelser, salg af visse aktier og manglende opfyldelse af de hidtidige sambeskatningsbetingelser, fx kravet om 100 % ejerskab til datterselskabsaktierne, udløser efter overgangsordningen genbeskatning af de resterende saldi.

Efter de hidtidige regler var genbeskatningen begrænset til en fiktiv likvidationsværdi, hvis datterselskabsaktierne blev overdraget til en uafhængig tredjemand, eller hvis datterselskabet gik konkurs eller blev likvideret – uden at der i den forbindelse helt eller delvist blev overdraget virksomhed til en koncernforbundet enhed. Dette gælder fortsat, når genbeskatningen sker efter de regler, der anvendes, når international sambeskatning ikke er valgt. Der er også taget højde for, at genbeskatningssaldi vedrørende underskud, der er fratrukket i indkomstår, der er påbegyndt den 6. december 1995 eller tidligere, alene kan medføre begrænset genbeskatning.

6.9.13 Genbeskatning af udenlandske filialer

Som følge af en EU-dom er praksis i forhold til den eksisterende overgangsregel ændret ved styresignalet *SKM2015.505.SKAT,* således at fremtidige koncerninterne overdragelser af faste driftssteder i EU-/EØS-lande – eller flytning af ledelsens sæde – maksimalt kan udløse en genbeskatning svarende til summen af gevinster og tab ved afståelse af aktiverne og passiverne i det faste driftssted.

6.10 Frivillig international sambeskatning

Sambeskatning med koncernforbundne udenlandske datterselskaber er frivillig. Det er en betingelse for sambeskatning med udenlandske enheder, at samtlige enheder inddrages i dansk beskatning. Med andre ord skal ikke blot samtlige udenlandske datterselskaber, men også moder- og søsterselskaber, faste driftssteder og udenlandske faste ejendomme inddrages i dansk beskatning, hvis man ønsker international sambeskatning. Ved indtræden i dansk beskatning skal der opgøres indgangsværdier på aktiver og passiver, som ikke i forvejen er omfattet af dansk skattepligt, jf. SEL § 31 A, stk. 7 og 8.

Valget af international sambeskatning skal træffes af koncernens ultimative moderselskab, og international sambeskatning kan kun etableres, når koncernen udtrykkeligt har tilkendegivet dette i forbindelse med indlevering af oplysningsskemaet (tidligere: selvangivelsen). Når international sambeskatning er valgt, er dette valg bindende for en tiårsperiode. Afbrydes den internationale sambeskatning inden for tiårsperioden, vil der normalt blive udløst fuld genbeskatning af alle genbeskatningssaldi for det pågældende land.

I tilfælde hvor et selskab på grund af salg m.m. kun indgår i den internationale sambeskatning i en del af indkomståret (delperiodeopgørelse 2), og i denne del af indkomståret bliver det ultimative moderselskab i en koncern, hvor der er valgt international sambeskatning, vil valget af international sambeskatning kun være gældende for selskabet i den periode, hvor selskabet er del af den koncern, der har valgt international sambeskatning. Ved opgørelse af bindingsperioden på ti år for international sambeskatning skal der dog regnes tilbage fra starten af selskabets første delperiodeopgørelse, dvs. fra tiden før selskabet blev solgt. Dette fremgår af styresignalet *SKM2015.534.SKAT*, der blev offentliggjort af Skattestyrelsen i august 2015.

I en international sambeskatning er det øverste danske selskab et administrationsselskab. Hvis der ikke findes et dansk øverste selskab, men flere sideordnede søsterselskaber og/eller faste driftssteder af udenlandske selskaber, skal et af disse udpeges som administrationsselskab.

Det danske administrationsselskab og det ultimative udenlandske moderselskab hæfter solidarisk for den del af skatten af sambeskatningsindkomsten, der vedrører indkomsten i de udenlandske sambeskattede enheder. Hæftelse for skat af indkomst i de sambeskattede danske enheder følger de regler, som er beskrevet ovenfor i afsnit 6.9.5 *Administrationsselskabet*.

6.10.1 Genbeskatning af underskud

Hvis international sambeskatning er valgt, skal eksisterende genbeskatningssaldi behandles efter de nye regler. De hidtidige regler, hvorefter genbeskatningen blev håndteret forskelligt, afhængig af hvornår et underskud var blevet fratrukket, gælder derfor ikke efter valg af international sambeskatning, jf. SEL § 31 A.

Så længe der ikke sker ændringer i koncernen, og så længe den internationale sambeskatning består, vil genbeskatningssaldi løbende skulle opgøres land for land på følgende måde: Genbeskatningssaldi omregnes til en skatteværdi svarende til den aktuelle danske selskabsskattesats, som fra indkomståret 2017 er 22 %. Saldiene opgøres land for land – ikke selskab for selskab. Skatteværdien af overskud fra såvel selskaber som faste driftssteder i det pågældende land fragår på saldoen efter eventuel creditlempelse for udenlandsk skat.

Genbeskatningssaldi skal oplyses på oplysningsskemaet.

6.10.2 Genbeskatning ved ophør af international sambeskatning

Reglerne sondrer mellem ordinær genbeskatning og fuld genbeskatning.

Ordinær genbeskatning

Ordinær genbeskatning er kendetegnet ved, at genbeskatningen er begrænset til et beløb svarende til en fiktiv likvidationsavance af aktiver og gældsposter i det pågældende selskab, dog maksimalt genbeskatningssaldoen.

Ordinær genbeskatning indtræder, når den internationale sambeskatning ophører ved udløbet af bindingsperioden (ti år), eller et selskab udtræder af den internationale sambeskatning, fordi koncernforbindelsen ikke længere består, fx efter salg af aktierne i selskabet til en uafhængig tredjemand.

Fuld genbeskatning

Fuld genbeskatning er kendetegnet ved, at hele den eksisterende genbeskatningssaldo kommer til beskatning.

Fuld genbeskatning indtræder, hvis den internationale sambeskatning, mens koncernforholdet består, bringes til ophør inden udløbet af den tiårige bindingsperiode. Der indtræder også fuld genbeskatning, hvis administrationsselskabet ophører med at være skattepligtigt til Danmark eller udgår af den internationale sambeskatning, uden at der udpeges et nyt administrationsselskab. Endvidere indtræder der fuld genbeskatning, hvis gældende oplysningskrav mv. ikke efterleves.

Salg af udenlandsk fast driftssted

I styresignalet *SKM2015.534.SKAT* er det beskrevet, at den internationale sambeskatning består, hvis et fast driftssted i udlandet bliver solgt. Dette vil være aktuelt i tilfælde, hvor den internationale sambeskatning består af et eller flere danske selskaber og et fast driftssted i udlandet. Det betyder, at hvis der inden for den tiårige bindingsperiode erhverves nye udenlandske aktiviteter, vil disse automatisk blive omfattet af international sambeskatning.

6.11 Selskabers aktie- og udbyttebeskatning

Beskatningen af aktieavance og udbytter for aktionærer, der er selskaber, foreninger, fonde mv., afhænger af, om der er tale om:

- Datterselskabsaktier
- Koncernselskabsaktier
- Skattefri porteføljeaktier
- Skattepligtige porteføljeaktier.

Ud over de fire typer af aktiebesiddelser kan et selskab besidde egne aktier.

6.11.1 Definition af datterselskabsaktier

Datterselskabsaktier defineres som aktier, der ejes af et selskab, som ejer mindst 10 % af aktiekapitalen i datterselskabet.

I forhold til danske datterselskaber er det endvidere en betingelse, at datterselskabet er et selskab omfattet af SEL § 1, stk. 1, nr. 1-2a, 2d-2h og 3a-5b.

I forhold til udenlandske datterselskaber er det endvidere en betingelse, at:

- det udenlandske datterselskab er et selskab, der svarer til et dansk datterselskab, og
- det udenlandske datterselskab er selskabsskattepligtigt uden fritagelse i den stat, hvor datterselskabet er hjemmehørende (eventuelt ifølge en dobbeltbeskatningsoverenskomst) (se mere herom nedenfor), og

- den kompetente skattemyndighed i datterselskabets hjemland skal udveksle oplysninger med de danske skattemyndigheder efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst, en anden international overenskomst eller konvention eller en administrativt indgået aftale om bistand i skattesager (se mere herom nedenfor).

Ad. 2 Udenlandsk beskatning

Ifølge forarbejderne til den ændrede definition af datterselskabsaktier (lov nr. 652 af 8. juni 2016/L 123) skal det udenlandske selskab beskattes som et selvstændigt selskab, og dets skattepligtige indkomst skal opgøres netto. Hvad det udenlandske selskab kan anses for at betale i skat, dvs. hvordan den udenlandske skat opgøres, skal ifølge forarbejderne opgøres på samme måde, som når der beregnes lempelse for dobbeltbeskatning, dvs. at formueskatter, moms og andre skatter på omsætning ikke henregnes til udenlandsk selskabsskat.

Endvidere kom det under lovarbejdet frem, at selskaber omfattet af moder-/datterselskabsdirektivet opfylder betingelsen om udenlandsk selskabsbeskatning, og at selskaber, der ikke opgør fortjenesten løbende, men først når der foretages udlodning af udbytte, også opfylder betingelsen, fordi der stadig foregår en selskabsbeskatning på udlodningstidspunktet. Endelig kan også selskaber undergivet tonnagebeskatning opfylde betingelsen, ligesom selskaber vil blive anset for selskabsbeskattet, selvom enkelte indkomstarter – som fx udbytte – er fritaget for beskatning.

Ad. 3 Aftale om informationsudveksling

Danmark har aftaler om udveksling af skatteoplysninger med landene i EU, EØS og OECD, og derudover har Danmark indgået aftaler om informationsudveksling med en lang række lande, jf. Skatteministeriets hjemmeside.

Under lovarbejdet (lov nr. 652 af 8. juni 2016/L 123) oplyste Skatteministeriet, at betingelsen om informationsudveksling ikke kan opfyldes ved, at det danske selskab over for skattemyndighederne selv fremlægger de ønskede oplysninger. Det er således kun aftaler, der opfylder den internationale standard for aftaler om udveksling af skatteoplysninger på anmodning, der ifølge Skatteministeriet kan danne grundlag for anmodning om de nødvendige oplysninger.

Ikrafttræden og virkningstidspunkt for definitionen af datterselskabsaktier

Ovennævnte definition af datterselskabsaktier fra 2016 fik virkning på forskellige tidspunkter, afhængig af om det var i forhold til udbytter eller i forhold til gevinst og tab på aktier.

Når Skatteministeriet fremadrettet indgår nye aftaler om informationsudveksling, kan det i forhold til aktiebesiddelser på 10 % eller derover medføre et statusskifte – fra skattepligtig porteføljeaktie til skattefri datterselskabsaktie – der ifølge aktieavancebeskatningslovens § 33 A udløser afståelsesbeskatning.

6.11.2 Definition af koncernselskabsaktier

Koncernselskabsaktier defineres som aktier i selskaber, hvormed aktionæren er sambeskattet eller ville kunne sambeskattes. Endvidere skal der ved koncernselskabsaktier også forstås aktier i selskaber, hvor en fond mv. er koncernforbundet med det selskab, der ejes aktier i.

Koncerndefinitionen er således den samme som i sambeskatningsreglerne, og det er uden betydning, hvor selskaberne er hjemmehørende, blot selskaberne er koncernforbundne. Et selskab, der eksempelvis ejer 5 % af aktierne i et andet selskab, skal således anse disse aktier som koncernselskabsaktier, hvis selskaberne er koncernforbundne via et fælles ultimativt moderselskab.

6.11.3 Definition af skattefri porteføljeaktier

Ved skattefrie porteføljeaktier forstås aktier, der ikke er optaget til handel på et reguleret marked eller en multilateral handelsfacilitet, og som ejes af et selskab, der ejer mindre end 10 % af aktiekapitalen i porteføljeselskabet.

Såfremt værdien af porteføljeselskabets beholdning af aktier, der er optaget til handel på et reguleret marked, opgjort gennemsnitligt over det forudgående regnskabsår, overstiger 85 % af porteføljeselskabets egenkapital ved udgangen af samme regnskabsår, vil der ikke være tale om skattefrie porteføljeaktier. Denne værnsregel er indført for at forhindre, at avance på aktier, der er optaget til handel på et reguleret marked, gøres skattefri ved at "pakke" aktierne ind i et unoteret selskab. Aktierne bliver i stedet skattepligtige porteføljeaktier.

6.11.4 Definition af skattepligtige porteføljeaktier

Er der hverken tale om koncernselskabsaktier, datterselskabsaktier, skattefrie porteføljeaktier eller egne aktier, vil der være tale om skattepligtige porteføljeaktier.

6.11.5 Beskatning af aktieavance

Aktieavancer på datterselskabsaktier, koncernselskabsaktier, skattefrie porteføljeaktier og egne aktier er skattefrie uanset ejertid. Det gælder, uanset om selskabet, hvori der ejes aktier, er dansk eller udenlandsk. Det bør dog bemærkes, at hvis en overdragelse af aktier omfattes af SEL § 2 D, bliver salgssummen skattemæssigt behandlet som udbytte, og beskatningen afhænger da af reglerne for beskatning af udbytter. Se mere herom i afsnit 6.11.10 *Salg af aktier mellem koncernforbundne parter samt visse omstruktureringer.*

For skattefrie porteføljeaktier gælder skattefriheden ikke, såfremt aktierne generhverves inden for seks måneder efter, at aktierne blev solgt. I dette tilfælde skal en positiv værdi af forskellen mellem salgssummen fratrukket genanskaffelsessummen behandles som skattepligtigt udbytte, jf. nedenfor. Det er dog en betingelse for at blive omfattet af denne regel, at porteføljeselskabet har udloddet udbytte i den pågældende periode.

I andre tilfælde – dvs. for skattepligtige porteføljeaktier – gælder, at avance er skattepligtig, og tab er fradragsberettiget. For skattepligtige porteføljeaktier gælder som udgangspunkt, at beskatningen sker efter et lagerprincip, hvorved aktionæren skal medregne kursstigninger og kursfald i den skattepligtige indkomst, uanset om aktierne er afstået.

Hvis de skattepligtige porteføljeaktier er unoterede aktier, er det dog muligt at vælge at anvende realisationsprincippet, hvilket medfører, at aktionæren først medregner en avance/tab, når aktierne sælges. Selskabet kan ikke vælge at anvende realisationsprincippet, hvis selskabet tidligere har anvendt lagerprincippet.

Anvendelsen af realisationsprincippet indebærer, at tab på porteføljeaktier ikke kan modregnes i anden indkomst (som er tilfældet ved lagerbeskatning), men derimod kun i gevinster på andre unoterede porteføljeaktier i samme indkomstår, eller fremføres til modregning i senere indkomstår (det vil sige kildeartsbegrænset tab).

6.11.6 Beskatning af udbytte modtaget af et dansk selskab

Udbytte fra datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier er som hovedregel skattefrit for et dansk aktionærselskab uanset ejertid. Hvis udbyttet kommer fra et udenlandsk selskab, gælder dette dog kun, hvis det udloddende selskab ikke har haft fradrag for udbyttet. Selvom det udloddende udenlandske selskab ikke har fradrag for udbyttet, bliver udbyttet til det danske selskab skattepligtigt, hvis et udenlandsk datterselskab på et lavere ejerniveau har haft fradrag for udbytteudlodningen, uden at fradraget er modsvaret af beskatning af udbytteudlodningen til et mellemliggende niveau.

Udbytter fra skattefrie porteføljeaktier beskattes kun for 70 %'s vedkommende. I forhold til udbytter på skattefrie porteføljeaktier i udenlandske selskaber gælder, at udbyttet skal medregnes 100 %, hvis det udenlandske selskab har haft fradrag for udlodningen. Ligesom nævnt ovenfor gælder dette under visse betingelser også, hvis et udenlandsk selskab på et lavere ejerniveau har haft fradrag for udbyttet.

Modtages udbyttet på skattefrie porteføljeaktier fra et dansk selskab, som har pligt til at foretage indeholdelse af udbytteskat ved udlodningen, skal der kun indeholdes 15,4 % (2021) i udbytteskat.

Er der tale om skattepligtige porteføljeaktier, skal aktionæren fortsat medregne udbytte fuldt ud i den skattepligtige indkomst. Modtages udbyttet fra et dansk selskab, som har pligt til at foretage indeholdelse af udbytteskat ved udlodningen, vil udbytteskat på 22 % (2021) af udbyttet skulle indeholdes.

Udbytte af egne aktier er ikke skattepligtigt.

6.11.7 Beskatning af udbytte modtaget af udenlandske selskaber

Udenlandske aktionærselskaber kan skattefrit modtage udbytte af datterselskabsaktier, når beskatningen af udbyttet skal frafaldes/nedsættes efter bestemmelserne i direktiv 2011/96/EU eller ifølge en dobbeltbeskatningsoverenskomst.

Udenlandske aktionærselskaber kan også modtage skattefrit udbytte på koncernselskabsaktier, der ikke er datterselskabsaktier, når det udenlandske aktionærselskab er hjemmehørende i EU/EØS, og udbyttebeskatningen skulle have været frafaldet, hvis der havde været tale om datterselskabsaktier.

Hvis udbyttet til det udenlandske aktionærselskab er en videreudlodning af et udbytte, som det udloddende danske selskab selv har modtaget på datter- eller koncernselskabsaktier i et udenlandsk datterselskab, og det danske udloddende selskab ikke kan anses som retmæssig ejer heraf, er udbyttet til det udenlandske aktionærselskab dog skattepligtigt, medmindre beskatningen af udbyttet fra det danske selskab skal frafaldes efter direktiv 2011/96/EU.

Udenlandske aktionærselskaber er skattepligtige af udbytte på porteføljeaktier, men hvis aktiebesiddelsen er under 10 %, reduceres skattesatsen, se mere herom nedenfor.

Udloddes udbyttet på aktier, som ikke er datterselskabsaktier eller koncernselskabsaktier, skal det danske selskab, som udlodder udbyttet, indeholde 27 % i skat ved udlodningen.

Skatteprocenten udgør 22 %, men det udloddende danske selskab skal indeholde 27 % ved udlodningen af udbytte. Den udenlandske udbyttemodtager må derfor efterfølgende tilbagesøge det for meget indeholdte beløb hos Skattestyrelsen. Hvis udbyttet er fuldt skattepligtigt, skal det udenlandske aktionærselskab således tilbagesøge fra 27 % til 22 %.

Hvis den udenlandske selskabsaktionær ejer mindre end 10 % af aktiekapitalen, og den udenlandske skattemyndighed har pligt til at udveksle oplysninger med de danske skattemyndigheder efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst, en anden international overenskomst eller konvention eller en administrativt indgået aftale om bistand i skattesager, er indkomstskatten af udbyttet nedsat til 15 %. Det danske selskab, som udlodder udbyttet, er dog stadig forpligtet til at indeholde 27 % i skat ved udlodningen af udbyttet. Det udenlandske aktionærselskab må da tilbagesøge det for meget indeholdte, dvs. fra 27 % til 15 %. Hvis det udenlandske aktionærselskab er hjemmehørende uden for EU, er det en betingelse, at ejerandelen udgør mindre end 10 %, når koncernforbundne parters, jf. LL § 2, aktiebesiddelser også medregnes.

6.11.8 Mellemholdingregel

Som følge af at danske selskabers udbytter fra datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier er skattefrit, men skattepligtigt fra porteføljeaktier, er karakteren af ejerskabet et meget vigtigt element. Af samme årsag er der indført en værnsregel, der skal forhindre, at selskabsaktionærer indsætter mellemholdingselskaber med henblik på at opnå minimum 10 % ejerskab i hvert led. Reglen kaldes populært værnet mod ”omvendte juletræer”, hvilket er en reference til den struktur, som koncerner med mellemholdingselskaber vil tage form af.

Et selskab er et mellemholdingselskab, hvis følgende betingelser er opfyldt:

1. Mellemholdingselskabets primære funktion er ejerskab af datterselskabsaktier og koncernselskabsaktier.
2. Mellemholdingselskabet udøver ikke reel økonomisk virksomhed vedrørende aktiebesiddelsen.

3. Mellemholdingselskabet ejer ikke hele aktiekapitalen i datterselskabet, eller mellemholdingselskabet ejer hele aktiekapitalen i et datterselskab, som ikke er selskabsskattepligtigt eller er fritaget for selskabsskattepligt i Danmark eller udlandet, eller som er hjemmehørende i en stat, hvor den kompetente myndighed ikke skal udveksle oplysninger med de danske skattemyndigheder efter en dobbeltbeskatningsoverenskomst, en anden international overenskomst eller konvention eller en administrativt indgået aftale om bistand i skattesager.
4. Aktierne i mellemholdingselskabet er ikke børsnoterede.
5. Mere end 50 % af aktiekapitalen i mellemholdingselskabet ejes direkte eller indirekte af selskaber mv., der ikke ville kunne modtage udbytter skattefrit ved direkte ejerskab af aktierne i det enkelte datterselskab.

Reglen er meget kompliceret, og især betingelse nr. 5 har voldt store fortolkningsvanskeligheder.

Konsekvensen af, at et selskab anses som et mellemholdingselskab, er, at det i stedet for mellemholdingselskabet er selskabsaktionærerne i mellemholdingselskabet, der skal anses som ejere af aktierne i det underliggende datterselskab. Der ses med andre ord igennem mellemholdingselskabet ved vurderingen af, hvem der ejer aktierne i datterselskabet, med heraf følgende konsekvens for beskatning af udbytter fra datterselskabet.

Mellemholdingreglen finder kun anvendelse på selskabsaktionærer, der i ethvert led mellem aktionæren og mellemholdingselskabet ejer mindst 10 % af aktiekapitalen, og som er enten fuldt skattepligtige til Danmark, eller – for så vidt angår udenlandske selskabsaktionærer – som har fast driftssted i Danmark, eller som indgår i international sambeskatning eller er underlagt dansk CFC-beskatning, jf. SEL § 32.

6.11.9 Udlodning af likvidationsprovenu

Udlodninger af likvidationsprovenu i det kalenderår, hvori et dansk selskab endeligt opløses, behandles som udgangspunkt som aktieavance. For en udenlandsk aktionær betyder dette, at udlodningen vil kunne modtages uden dansk beskatning, idet der ikke eksisterer regler om begrænset skattepligt af aktieavancer.

Derfor er der vedtaget nogle undtagelsesregler, således at udlodninger af likvidationsprovenu foretaget i det kalenderår, hvori et dansk selskab endeligt opløses, skal behandles som udbytte, når den udenlandske aktionær er et selskab, der er hjemmehørende i en stat uden for EU/EØS eller en stat, hvormed Danmark ikke har en dobbeltbeskatningsoverenskomst, og selskabet ejer 10 % eller mere af aktiekapitalen.

Hvis et udenlandsk selskab uden for EU/EØS ejer mindre end 10 % af aktiekapitalen, men har bestemmende indflydelse over det selskab, der likvideres, skal udlodning af likvidationsprovenu også behandles som udbytte.

Bestemmende indflydelse kan eksistere i kraft af en aftale om udøvelse af fælles bestemmende indflydelse eller fælles ledelse. Bestemmende indflydelse foreligger også i tilfælde, hvor den bestemmende indflydelse indehaves af en transparent enhed (eksempelvis K/S eller tilsvarende).

Det betyder, at det også ved udlodning af likvidationsprovenu til minoritetsaktionærer skal undersøges, om der skal indeholdes udbytteskat på grund af bestemmende indflydelse.

Likvidationsprovenu, som en aktionær, der ejer skattefrie porteføljeaktier, jf. ABL § 4 C, modtager, skal også behandles som udbytte, når mindst 50 % af aktiverne i det selskab, der likvideres, består af direkte eller indirekte ejede datterselskabs- eller koncernselskabsaktier, eller der inden for de seneste tre år forud for likvidationen fra det selskab, der likvideres, er foretaget en overdragelse af sådanne aktier til selskabets direkte eller indirekte aktionærer eller til et koncernforbundet selskab.

Undtagelsesreglerne gælder også ved tilbagesalg af aktier til det selskab, der har udstedt aktierne, hvis selskabet på tidspunktet for tilbagesalget er under likvidation, jf. nedenfor.

6.11.10 Salg af aktier mellem koncernforbundne parter samt visse omstruktureringer

Et provenu ved salg af aktier i et koncernforbundet selskab mellem koncernforbundne parter skal i visse tilfælde behandles som udbytte, når provenuet vederlægges i andet end aktier i det købende selskab, jf. SEL § 2D. Dette kan eksempelvis være tilfældet, når vederlaget består af en fordring på det købende selskab.

Provenuet skal dog ikke behandles som udbytte, hvis det selskab, der overdrager aktierne, opfylder betingelserne for at modtage skattefrit udbytte fra det selskab, der er blevet overdraget.

Selskaber er koncernforbundne, når betingelserne i LL § 2 er opfyldt, hvilket betyder, at også salg fra fx kapitalfonde kan være omfattet, når der foreligger en aftale om udøvelse af fælles bestemmende indflydelse i det solgte selskab.

Behandles afståelsen af aktierne som en udbytteudlodning, beskattes aktionæren som nævnt af hele beløbet uden modregning af aktionærens anskaffelsessum.

Der kan også gælde andre regler i tilfælde af overdragelser og omstruktureringer, som ikke uddybes nærmere.

6.11.11 Salg af aktier til det udstedende selskab

Afstår en aktionær aktier til det selskab, som har udstedt aktierne, skal afståelsessummen som hovedregel medregnes som udbytte. Dette gælder også, hvis aktierne afstås til et selskab, hvorover det selskab, som har udstedt aktierne, har bestemmende indflydelse, og hvori det udstedende selskab ejer mere end 10 %. Dette kunne eksempelvis være et datterselskab af det udstedende selskab.

Sker afståelse af aktierne i kalenderåret for endelig opløsning af selskabet, skal afståelsessummen som hovedregel behandles som aktieavance, dog med visse væsentlige undtagelser, som er beskrevet ovenfor under udlodning af likvidationsprovenu.

Det er muligt at anmode Skattestyrelsen om en dispensation til, at tilbagesalget skal behandles som aktieavance frem for udbytte. Et afgørende kriterium for, at dispensation kan opnås, er, hvorvidt afståelsen skyldes en hensigt om at undgå udbyttebeskatning, eller om afståelsen reelt er et udtryk for, at aktionæren afhænder sin andel af selskabet.

7. International selskabsbeskatning

7.1 CFC-beskatning

Den 3. juni 2021 vedtog Folketinget nye regler, der skal bringe Danmarks bestemmelser om CFC-beskatning af selskaber i overensstemmelse med minimumskravene i EU's skatteundgåelsesdirektiv.

De nye regler har indvirkning på danske moderselskaber med udenlandske aktiviteter/datterselskaber for indkomstår, der påbegyndes den 1. juli 2021 eller senere.

De væsentligste ændringer til CFC-reglerne omfatter følgende:

- CFC-beskatning udløses fremover, når blot 1/3 (tidl. 1/2) af datterselskabets samlede indkomst udgøres af CFC-indkomst.
- Definitionen af CFC-indkomst udvides, således at ikke blot royalties, men også "anden indkomst" fra immaterielle aktiver (embedded royalties), fremover skal medregnes.
- Der indføres en partiel substanstest, hvorefter udgangspunktet er, at "anden indkomst" fra immaterielle aktiver ikke skal medregnes til CFC-indkomsten, hvis datterselskabet, der oppebærer indkomsten, har "substans". Såfremt substanstesten ønskes anvendt, skal der årligt indsendes dokumentation til Skatteforvaltningen om, at betingelserne herfor er opfyldt.
- Det er fremover muligt at vælge, om moderselskabet alene skal beskattes af datterselskabets CFC-indkomst eller af datterselskabets samlede skattepligtige indkomst. Valget er bindende i en periode på 5 år.
- Ved moderselskabets nedbringelse af ejerandelen i et datterselskab sker der fiktiv afståelsesbeskatning af alle datterselskabets CFC-aktiver – ikke kun de finansielle aktiver. Immaterielle aktiver omfattes dog kun, hvis datterselskabet ikke har "substans".
- Aktivtesten er fjernet, og det er således ikke længere et krav, at datterselskabets finansielle aktiver udgør mere end 10 % af datterselskabets samlede aktiver for at udløse CFC-beskatning.
- I de nye regler er der indført en objektiv undtagelse for finansielle datterselskaber, hvis 1/3 eller mindre af datterselskabets CFC-indkomst hidrører fra transaktioner med moderselskabet eller dets tilknyttede personer. Den tidligere dispensationsadgang fra Skatterådet er bortfaldet ved indførelsen af de nye CFC-regler. Det betyder, at finansielle institutioner nu skal undersøge, om de er omfattet af den objektive fritagelse, idet der ikke længere kan støttes ret på en eventuel tidligere indhentet dispensation.

7.1.1 Hvornår CFC-beskatning indtræffer

Det overordnede sigte med CFC-beskatning er at fjerne eventuelle skattemæssige fordele ved, at mobile indkomster (kapitalindkomst) som fx renter, kursgevinster og udbytter placeres i datterselskaber i lavskattelande.

Et dansk moderselskab skal efter de nye regler medregne indkomsten i danske og udenlandske datterselskaber i sin egen indkomstopgørelse, hvis:

1. moderselskabet selv eller sammen med tilknyttede personer har indflydelse på mere end 50 % af kapitalen, stemmerettighederne eller retten til overskud i datterselskabet (kontrolbetingelsen), og
2. datterselskabets CFC-indkomst udgør mere end 1/3 af datterselskabets samlede skattepligtige indkomst (indkomstbetingelsen).

De to overordnede betingelser skal begge være opfyldt, før CFC-beskatning kan komme på tale. De overordnede betingelser er beskrevet uddybende nedenfor.

Det bemærkes, at CFC-reglerne nu finder anvendelse på indkomst i alle datterselskaber mv., der udgør et selvstændigt skattesubjekt, og som opfylder de øvrige betingelser. Der er således foretaget en mindre udvidelse af de omfattende enheder, idet indkomst i fx trusts og selvejende institutioner fremover også kan undergives CFC-beskatning i moderselskabet.

Derudover er en række specifikke situationer fortsat undtaget for CFC-beskatning, og et par yderligere er lagt til, fordi der i forvejen sker dansk beskatning af indkomsten i datterselskabet i disse situationer. Følgende tilfælde er på den baggrund undtaget:

- Koncerner der har valgt international sambeskatning.
- Datterselskabet er et investeringsselskab efter ABL § 19.
- Datterselskabet ejes via et investeringsselskab efter ABL 19, hvor indkomsten beskattes i Danmark.
- Datterselskabet ejes gennem et livsforsikringsselskab, der anvender nettoopgørelsesprincippet i SEL § 13 F.
- Datterselskabet ejes via et arbejdsmarkedsrelateret livsforsikringsaktieselskab, der beskattes efter pensionsafkastbeskatningsloven.

7.1.2 Kontrolbetingelsen

Et moderselskab bliver efter de nye CFC-regler anset for et CFC-moderselskab med kontrol over datterselskabet, når moderselskabet direkte eller indirekte selv eller sammen med 'tilknyttede personer':

- ejer mere end 50 % af stemmerettighederne i et selskab, eller ejer mere end 50 % af kapitalen eller
- har ret til mere end 50 % af overskuddet i datterselskabet.

Agerer moderselskabet sammen med andre om stemmerettigheder eller kapitalandele, anses moderselskabet for ejer af alle de berørte stemmerettigheder eller hele den berørte kapital.

Hvis flere danske selskaber inden for en koncern opfylder betingelserne for at skulle medregne et datterselskabs CFC-indkomst, vil det kun være det selskab med den største direkte eller indirekte indflydelse, der underlægges CFC-beskatning.

7.1.3 Indkomstbetingelsen

Indkomstbetingelsen er opfyldt, hvis datterselskabets CFC-indkomst udgør mere end 1/3 af datterselskabets samlede skattepligtige indkomst som opgjort efter danske regler.

Ved bedømmelsen af, om mere end 1/3 af datterselskabets skattepligtige indkomst er CFC-indkomst, ses bort fra indkomst hidrørende fra selskaber, hvorover datterselskabet har bestemmende indflydelse, når disse selskaber er hjemmehørende i samme land som datterselskabet. I stedet medregnes skattepligtig indkomst i de pågældende selskaber forholdsmæssigt til datterselskabets CFC-indkomst på grundlag af datterselskabets direkte eller indirekte aktiebesiddelse i de pågældende selskaber (det omtales også som transparensreglen).

7.1.3.1 Opgørelse af CFC-indkomsten

CFC-indkomsten opgøres som summen af:

1. Skattepligtige renteindtægter og fradragsberettigede renteudgifter samt provisioner mv.
2. Skattepligtige gevinster og fradragsberettigede tab på fordringer, gæld og finansielle kontrakter omfattet af KGL. Dette omfatter dog ikke finansielle kontrakter med erhvervsmæssig tilknytning, medmindre der drives næring ved køb og salg af fordringer mv.
3. Royalties og avancer fra salg af immaterielle aktiver samt anden indkomst fra immaterielle aktiver (embedded royalties), hvis betingelserne herfor er opfyldt (se afsnit 7.1.3.2 *Partiel substanstest i relation til anden indkomst fra immaterielle aktiver* og 7.1.3.3 *Årlig indsendelse af oplysninger ved anvendelse af den partielle substanstest* uddybende herom).
4. Skattepligtige udbytter og fortjeneste og tab vedr. aktier omfattet af ABL.
5. Skattepligtige indkomster ved finansiel leasing inklusive fortjeneste og tab ved afhændelse af aktiver, der har været anvendt til finansiel leasing.
6. Indkomst fra forsikrings- og bankvirksomhed og anden finansiel virksomhed.
7. Indkomst fra faktureringsselskaber, der opnår indkomst fra varer og tjenesteydelser, der købes fra og sælges til tilknyttede personer, og som bidrager med ingen eller ringe økonomisk værdi.

Skattemæssige fradrag, der vedrører erhvervelsen af indtægter som nævnt i punkt 1-4, medregnes ved opgørelsen af CFC-indkomsten.

7.1.3.2 Partiel substanstest i relation til anden indkomst fra immaterielle aktiver

Det følger i hovedtræk af de ændrede CFC-regler, at anden indkomst fra immaterielle aktiver kun skal medregnes til CFC-indkomsten, hvis datterselskabet ikke har tilstrækkelig substans (deraf substantstesten). Testen gælder ikke i relation til almindelige royalties (derfor ”partiel”).

Den partielle substanstest vil ikke kunne påberåbes, hvis datterselskabet ikke viderefører en væsentlig økonomisk aktivitet vedrørende de immaterielle aktiver, der understøttes af personale, udstyr, aktiver og lokaler, som det fremgår af de relevante faktiske forhold og omstændigheder.

Den partielle substanstest skal fortolkes i overensstemmelse med det EU-retlige misbrugsbegreb. Det vil således være afgørende, hvornår datterselskabet efter EU-retten må anses for at have tilstrækkelig substans.

Ved vurderingen af tilstrækkelig substans vil følgende bl.a. blive taget i betragtning:

- Nettoafkastet på ejerskabet hos ejeren i forhold til de værdiskabende funktioner
- Kontrol over risikoen i forhold til de konkrete aktiver i selskabet
- Ejerens egne værdiskabende aktiviteter i forhold til de immaterielle aktiver
- De immaterielle aktivers sammenhæng med andre aktiver og aktiviteter i koncernen (giver det mening, at det immaterielle aktiv er ejet af det konkrete selskab)
- Proportionalitet mellem aktiviteter i relation til de immaterielle aktiver kontra værdi samt indtægter fra de immaterielle aktiver
- Der lægges mindre vægt på ejerens sikring af juridisk beskyttelse og håndhævelse af rettigheder.

Lovgiver har dog yderligere skærpet reglerne for visse situationer, hvor man mente, at den EU-retlige substanstest var for lempelig. Derfor vil den partielle substanstest ikke kunne påberåbes, hvis datterselskabet varetager ejerskabet og eventuelt salgs- og distributionsfunktioner i relation til sine immaterielle aktiver, mens de øvrige væsentlige funktioner vedrørende aktiverne kun i ubetydeligt omfang er udført eller udføres i det land, hvor datterselskabet er skattemæssigt hjemmehørende.

Selv om den EU-retlige substanstest måtte være opfyldt, skal anden indkomst alligevel medregnes til CFC-indkomsten, hvis et datterselskab falder ind i den særskilt regulerede situation ovenfor, hvor placeringen af ejerskabet til det immaterielle aktiv er geografisk løsrevet fra de værdiskabende funktioner vedrørende det pågældende aktiv.

Anvendelsen af substanstesten bliver derfor en konkret vurdering, der ikke kan vurderes ud fra objektive kriterier.

Derudover vil den partielle substanstest heller ikke kunne påberåbes, hvis datterselskabet er skattemæssigt hjemmehørende i en stat, hvor den kompetente myndighed ikke udveksler oplysninger med den danske skatteforvaltning.

7.1.3.3 Årlig indsendelse af oplysninger ved anvendelse af den partielle substanstest

Det danske moderselskab skal fremadrettet senest 60 dage efter oplysningsfristen (sammenfaldende med fristen for indsendelse af transfer pricing-dokumentation):

- træffe et valg i relation til, om den partielle substanstest ønskes anvendt for relevante datterselskaber og
- indsende oplysninger, der godtgør, at betingelserne for at anvende bestemmelsen er opfyldt.

Moderselskabet har således i udgangspunktet selv bevisbyrden for, at betingelserne er opfyldt. Der er begrænset mulighed for at tilvælge substanstesten efterfølgende.

7.1.4 Beskatning i moderselskabet

Såfremt betingelserne for CFC-beskatning er opfyldt, skal det danske moderselskab medregne datterselskabets indkomst ved sin egen indkomstopgørelse.

Det bliver muligt for moderselskabet at vælge at indregne enten datterselskabets samlede positive indkomst (ligesom hidtil) eller udelukkende at medregne datterselskabets positive CFC-indkomst.

Valgmuligheden begrundes i, at ændringen af CFC-reglerne kan medføre en udvidelse af antallet af omfattede datterselskaber, men at det på den anden side kan være mest hensigtsmæssigt for et dansk moderselskab at medregne datterselskabernes samlede positive indkomst og herved undgå de administrative byrder forbundet med at foretage en særskilt opgørelse af CFC-indkomsten. Det vil fx kunne være tilfældet, hvis de udenlandske datterselskaber (hovedsageligt) er hjemmehørende i lande, der har en højere selskabsskattesats end Danmark, således at medregningen af datterselskabernes samlede positive indkomst ikke udløser dansk beskatning, eller såfremt der er tale om danske datterselskaber.

Valget skal udøves samlet for alle datterselskaber under moderselskabets kontrol og skal foretages i det første indkomstår, hvor moderselskabet skal medregne et datterselskabs indkomst som CFC-indkomst. Valget er bindende i en periode på fem indkomstår.

Moderselskabet skal kun medregne den del af datterselskabets indkomst, der svarer til moderselskabets gennemsnitlige direkte eller indirekte indflydelse i datterselskabet i indkomstperioden. Moderselskabet skal endvidere kun medregne indkomst, der er optjent af datterselskabet i den periode, hvor moderselskabet skal anses for moderselskab for datterselskabet.

Ved indkomstopgørelsen anvendes som udgangspunkt de almindelige danske regler for opgørelse af selskabers skattepligtige indkomst. Skatterådet har dog i det bindende svar *SKM2014.577.SR* afgjort, at de danske regler om rentefradragsbegrænsning (se nærmere herom i afsnit 6.1-6.3) ikke skal finde anvendelse ved vurdering af, om indkomstbetingelsen er opfyldt, dvs. om datterselskabets CFC-indkomst overstiger 1/3 af datterselskabets samlede skattepligtige indkomst samt ved opgørelsen af datterselskabets CFC-indkomst.

Ved moderselskabets indkomstopgørelse medregnes datterselskabets fremførte skattemæssige underskud samt underskud, der overføres fra andre selskaber i kraft af sambeskatning eller tilsvarende udenlandske regler, hvorved underskud kan overføres. Moderselskabet kan dog maksimalt modregne det underskud, der ville kunne opgøres efter danske regler. Den i moderselskabet medregnede indkomst kan ikke blive negativ.

Datterselskabets indkomst skal opgøres efter det danske territorialprincip. Det betyder, at indkomst fra datterselskabets eventuelle faste driftssteder i andre lande ikke skal medregnes til moderselskabets indkomst, medmindre indkomsten fra datterselskabets faste driftssted efter en selvstændig vurdering i sig selv udløser beskatning efter CFC-reglerne.

Beskatningen i moderselskabet af datterselskabets indkomst giver moderselskabet adgang til creditlempelse for den danske eller udenlandske skat, som datterselskabet har betalt. Der kan dog alene opnås nedslag for den udenlandske skat, som datterselskabet skulle have betalt, hvis den udenlandske indkomst var blevet opgjort efter territorialprincippet. Det betyder, at skat af den del af datterselskabets indkomst, der hidrører fra datterselskabets faste driftssted i et andet land, ikke kan medtages i lempelsesberegningen.

7.1.5 Fiktiv afståelsesbeskatning

CFC-reglerne indeholder fortsat en bestemmelse om fiktiv afståelsesbeskatning, der har til formål at imødegå, at CFC-indkomsten i et datterselskab realiseres ved at frasælge selve datterselskabet i stedet for aktiverne og passiverne nede i selskabet.

Det følger herefter, at nedbringes moderselskabets ejerandel i datterselskabet, uanset om det sker ved salg af aktier eller ved udvanding af ejerandelen i forbindelse med kapitalforhøjelser, skal moderselskabet beskattes, som om datterselskabet havde afstået en tilsvarende andel af dets aktiver og passiver, hvis afkast er CFC-indkomst til handelsværdien på samme tidspunkt, dog højst et beløb, der forholdsmæssigt svarer til den nedbragte ejerandel.

Den fiktive afståelsesbeskatnings anvendelsesområde vil således ikke længere være begrænset til aktiver og passiver omfattet af kursgevinstloven og aktieavancebeskatningsloven. Dog skal skattepligtige avancer relateret til immaterielle aktiver kun medregnes, hvis datterselskabet ikke opfylder betingelserne for anvendelse af den partielle substanstest.

7.1.6 Undtagelse for finansielle datterselskaber

I de ændrede regler er der indført en objektiv undtagelse for finansielle datterselskaber, hvis 1/3 eller mindre af datterselskabets CFC-indkomst hidrører fra transaktioner med moderselskabet eller dets tilknyttede personer. Ved finansielt selskab forstås enheder som nævnt i artikel 2, nr. 5 i direktiv 2016/1164/EU. Ved et finansielt selskab forstås blandt andre pengeinstitutter, og den fulde liste fremgår i direktivets artikel 2, nr. 5.

Den tidligere dispensationsadgang fra Skatterådet er bortfaldet ved indførelsen af de nye CFC-regler.

Som følge af indførelsen af de nye objektive undtagelsesbetingelser for finansielle institutioner kan der ikke længere støttes ret på dispensationer, der var givet efter den hidtidige ordning. Derfor skal finansielle institutioner foretage en vurdering af, om deres udenlandske datterselskaber opfylder betingelserne for anvendelse af den nye objektive undtagelsesregel.

7.2 Transfer pricing

7.2.1 Definition

Udtrykket ”transfer pricing” dækker traditionelt over regler og praksis i forbindelse med fastsættelse af afregningspriser ved udveksling af aktiver og ydelser mellem interesseforbundne parter på tværs af landegrænser. I Danmark er udtrykket transfer pricing imidlertid udvidet til også at omfatte transaktioner mellem koncernforbundne danske selskaber.

Det er et skatteretligt grundprincip, jf. LL § 2, at transaktioner mellem interesseforbundne parter skal finde sted i overensstemmelse med armslængdeprincippet, det vil sige til priser og vilkår, der kunne være opnået, hvis transaktionerne havde fundet sted mellem uafhængige parter.

Definitionen af armslængdeprincippet, jf. LL § 2, stk. 1 (se ovenfor) er i overensstemmelse med artikel 9 i OECD’s Model Tax Convention on Income and Capital (modeloverenskomsten), og armslængdeprincippet skal som følge heraf anvendes og fortolkes i henhold til OECD’s Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. Dette princip gælder både for indenlandske transaktioner og for transaktioner på tværs af landegrænser.

Alle transaktioner mellem interesseforbundne parter er omfattet af armslængdeprincippet, fx køb og salg af varer, levering af tjenesteydelser, låneforhold, overførsel af aktiver og immaterielle aktiver, der stilles til rådighed mv. Skattestyrelsens korrektionsadgang omfatter alle økonomiske elementer og øvrige vilkår af relevans for beskatningen, herunder også fx forfaldstid, periodisering af renter og kurstab samt den retlige kvalifikation af transaktionen. Dette er senest fastslået i *SKM2012.92.HR*, hvor Højesteret udtalte, at Skattestyrelsen i henhold til LL § 2 kan foretage korrektion af transaktioner mellem interesseforbundne parter, når en transaktion ikke er i overensstemmelse med, hvad der ville være opnåeligt mellem uafhængige parter.

7.2.2 Hvert land sine regler

De følgende afsnit vil fokusere på de danske transfer pricing-regler. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at transfer pricing-krav og -regler kan variere meget fra land til land, selv imellem de lande, der ligesom Danmark følger OECD’s Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations. Der kan således også være forskel på, hvordan begreber og principper fortolkes lokalt.

Nedenstående er en (ikke udtømmende) liste over væsentlige forskelle, man skal være opmærksom på:

- Definition af armslængdeprincippet og anerkendte transfer pricing-metoder, herunder eventuelle lokale ”safe harbour”-bestemmelser
- Kravene til indholdet, udarbejdelse og/eller fremsendelse af en transfer pricing-dokumentation
- Hvornår og hvordan kontrollerede transaktioner skal indberettes til de lokale skattemyndigheder
- Hvilke indkomstår der er åbne for transfer pricing-skatterevision

- Bødebestemmelser og andre sanktioner
- Muligheder for ophævelse af eventuel dobbeltbeskatning.

Forskellige regler og manglende overholdelse heraf øger risikoen for dobbeltbeskatning, bøder og renter af eventuelle restskatter. Det er derfor vigtigt altid at sætte sig ind i transfer pricing-reglerne for alle de lande, koncernen har kontrollerede transaktioner i.

De danske skattemyndigheder kan automatisk udveksle oplysninger med andre OECD-lande, som Danmark har indgået aftale med, og som har påtaget sig fortrolighed om oplysningerne. Tilsvarende vil de danske skattemyndigheder kunne modtage oplysninger om danske virksomheder, der indgår i koncerner, som er hjemmehørende i andre OECD-lande, hvis disse har implementeret tilsvarende regler.

Selskaber, der afgiver urigtige eller vildledende oplysninger, eller som undlader rettidigt at indsende dokumentation, som de har pligt til at udarbejde, vil være omfattet af skattekontrollovens generelle sanktionsbestemmelse, hvorefter selskabet kan ifalde bøder.

7.2.3 Hvem er omfattet af armslængdeprincippet i ligningslovens § 2?

Armslængdeprincippet omfatter alle skattepligtige, der, jf. LL § 2:

- kontrolleres af personer eller selskaber
- selv kontrollerer selskaber
- er koncernforbundne med et selskab
- har et fast driftssted beliggende i udlandet
- er en person eller et selskab hjemmehørende i udlandet, som har et fast driftssted i Danmark
- er en person eller et selskab hjemmehørende i udlandet, som har et fast driftssted efter kulbrinteskatteloven.

Armslængdeprincippet er hjørnestenen i enhver diskussion af transfer pricing-udfordringer. Principielt skal alle interesseforbundne parter fastsætte afregningspriser ved udveksling af aktiver eller ydelser, som om afregningspriserne var fastsat mellem uafhængige parter med modstående interesser.

Armslængdeprincippet er defineret i artikel 9 i OECD's modeloverenskomst og er derfor typisk også indeholdt i de dobbeltbeskatningsaftaler, som Danmark har indgået med andre lande.

7.2.4 Korrektioner til den skattepligtige indkomst

Foretager et selskab transaktioner, der ikke er i overensstemmelse med armslængdeprincippet, har skattemyndighederne hjemmel til at korrigere selskabets skattepligtige indkomst efter LL § 2, således at den skattepligtige indkomst kommer til at udgøre det beløb, den må antages at ville have udgjort, hvis transaktionerne var foregået mellem uafhængige parter.

Har skattemyndighederne fx fundet, at der er betalt for lidt i rente på et koncerninternt lån, beskattes kreditorselskabet af en fiktiv renteindtægt. Denne regulering omtales ofte som den primære korrektion.

Samtidig kan der anmodes om en korresponderende korrektion af debitorselskabets indkomst, således at der gives fradrag for den fikserede rente. Er debitorselskabet hjemmehørende i udlandet, og eksisterer der en dobbeltbeskatningsoverenskomst mellem Danmark og det pågældende land, vil der typisk kunne opnås en korresponderende korrektion ud fra bestemmelserne i den pågældende overenskomst.

For så vidt at selskaberne opfylder betingelserne for skattefrie tilskud (se afsnit 6.6 *Skattefrit tilskud*), foretages der ikke yderligere korrektion. I dette tilfælde bliver debitorselskabet således ikke beskattet af det tilskud, der er opnået ved de manglende rentebetalinger.

Er betingelserne for skattefrie tilskud imidlertid ikke opfyldt, vil der ske en sekundær justering af debitorselskabets indkomst svarende til tilskuddet. Idet debitorselskabet samtidig indrømmes fradragsret for et beløb svarende til den fikserede renteindtægt hos kreditor, bliver nettovirkningen for debitorselskabet, at der ikke sker nogen ændring af den skattepligtige indkomst.

Det er en betingelse for at nedsætte ansættelsen af indkomsten ved en primær korrektion, at der foretages en korresponderende korrektion (forhøjelse) af den anden part.

I forbindelse med anvendelse af koncerninterne cash pool-ordninger skal det nævnes, at Skattestyrelsen har mulighed for at omkarakterisere indskud, således at der i stedet for et indskud er tale om udlån til administrationsselskabet. Dette var tilfældet i *SKM2014.53.LSR*, hvor Skattestyrelsen fandt, at indskuddene var af en sådan størrelse og hyppighed, at der reelt var tale om et udlån til administrationsselskabet. Herved skulle renten fastsættes som en udlånsrente med udgangspunkt i en kreditvurdering af administrationsselskabet og ikke en indlånsrente på et kortvarigt indskud.

7.2.5 Oplysnings- og dokumentationsregler

Skattepligtige, som er genstand for kontrollerede transaktioner, og som herefter skal anvende priser og vilkår, som hvis transaktionen var sket mellem uafhængige parter, jf. LL § 2, skal som udgangspunkt oplyse Skattestyrelsen om disse forhold (oplysningspligten) samt udarbejde dokumentation for, hvorledes priser og vilkår er fastsat for disse transaktioner (dokumentationspligten), jf. SKL §§ 37-52.

De danske krav til transfer pricing-dokumentation fremgår endvidere af:

- Skattestyrelsens bekendtgørelse nr. 1297 af 31. oktober 2018
- Skattestyrelsens juridiske vejledning, afsnit C.D.11 Transfer Pricing.

Oplysnings- og dokumentationspligten omfatter herefter alle (i overensstemmelse med LL § 2):

- skattepligtige, hvorover fysiske eller juridiske personer har en bestemmende indflydelse
- skattepligtige, der selv har bestemmende indflydelse over juridiske personer
- skattepligtige, der er koncernforbundet med en juridisk person
- skattepligtige, der har et fast driftssted i udlandet
- udenlandske fysiske eller juridiske personer, der er skattepligtige i Danmark i kraft af et fast driftssted her i landet
- udenlandske fysiske eller juridiske personer med kulbrintebeskattet virksomhed som omfattet af kulbrinteskattelovens § 21, stk. 1 eller 4.

Begrebet ”koncernforbundne” betyder i denne sammenhæng, at de enkelte enheder er direkte eller indirekte kontrolleret af samme ejerkreds.

Ved begreberne ”bestemmende indflydelse” og ”kontrol” forstås direkte eller indirekte ejerskab til mere end 50 % af aktiekapitalen eller rådighed over mere end 50 % af stemmerne i et selskab.

Udtrykket ”koncernforbundne juridiske personer” betyder juridiske personer, som kontrolleres af den samme kreds af selskabsdeltagere, eller hvor der er fælles ledelse.

Begrebet ”juridiske personer” er udvidet til også at omfatte selskaber og foreninger mv., der efter danske skatteregler ikke udgør et selvstændigt skattesubjekt, men hvis forhold er reguleret af selskabsretlige regler, en selskabsaftale eller en foreningsvedtægt. Udvidelsen er særligt møntet på de såkaldte kapitalfondes investeringer i Danmark.

Ved udtrykket ”kontrollerede transaktioner” forstås koncerninterne, handelsmæssige og/eller økonomiske transaktioner, hvor den ene part enten kontrollerer eller bliver kontrolleret af den anden part eller af parter, der er forbundet med hinanden som beskrevet ovenfor.

Hvis den skattepligtige har haft kontrollerede økonomiske eller handelsmæssige transaktioner i indkomståret, skal der gives oplysninger om art og omfang af de kontrollerede transaktioner. For selskabsskattepligtige, der ikke er kulbrinteskattepligtige, kan oplysningspligten opfyldes ved angivelse i TastSelv Selskabsskat (DIAS). For øvrige enheder, herunder andelsselskaber og kulbrinteskattepligtige, kan oplysningspligten opfyldes ved indsendelse af et særligt bilag til selvangivelsen (05.021 for dansk eller 05.022 for engelsk). Tidligere har selskaber med kontrollerede transaktioner under 5 mio. DKK været undtaget fra denne indberetningspligt, men da der ikke fandtes lovhjemmel til denne praksis, blev selskabsselvangivelsesblankettens felt 67 omformuleret gældende fra den 4. september 2019, således at der ikke længere eksisterer en minimumsgrænse. På bilaget skal følgende blandt andet oplyses:

- Hvorvidt den skattepligtige udøver bestemmende indflydelse over juridiske personer eller har et fast driftssted i udlandet.
- Hvorvidt den skattepligtige er underlagt bestemmende indflydelse fra fysiske eller juridiske personer eller er en udenlandsk fysisk eller juridisk person med et fast driftssted i Danmark.
- Hvorvidt den skattepligtige på anden måde er koncernforbundet med en juridisk person.
- Hvorvidt den skattepligtige er omfattet af reglerne om lempelse af dokumentationspligten for mindre virksomheder.

- Den skattepligtiges hovedaktivitetsområde.
- Antal enheder, der har været kontrollerede transaktioner med, opdelt i danske og udenlandske enheder henholdsvis inden og uden for EU/EØS samt andelen heraf, som er sambeskattede.
- Hvorvidt de udenlandske enheder indgår i den danske sambeskatning.

På bilaget findes i øvrigt en nærmere vejledning til, hvordan de enkelte punkter skal udfyldes.

Selskaber skal endvidere som udgangspunkt udarbejde og opbevare dokumentation for, hvordan priser og vilkår er fastsat i relation til alle transaktioner med koncernforbundne enheder.

Danmark implementerede med Skattestyrelsens bekendtgørelse nr. 1297 af 31. oktober 2018 kravene som defineret i OECD's Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations kapitel 5 for, hvad en transfer pricing-dokumentation skal indeholde. Denne bekendtgørelse har virkning for indkomstår, der skal selvangives i 2019 og frem.

Hvis et selskab ikke lever op til kravene i bekendtgørelsen, kan selskabet ifalde sanktioner.

For at en transfer pricing-dokumentation efter den nye dokumentationsbekendtgørelse skal anses for fyldestgørende, kræves følgende dokumenter udarbejdet:

- Master file (oplysninger om hele koncernen)
- Local file (oplysninger om den enkelte enhed i koncernen).

Masterfilen, der beskriver hele koncernen, skal indeholde et koncerndiagram, en beskrivelse af koncernens forretningsmæssige aktiver, oplysninger om koncernens immaterielle og finansielle aktiver samt oplysninger om koncernens regnskabs- og skattemæssige position. Local file, der alene beskriver den enkelte skattepligtige enhed, skal indeholde en detaljeret beskrivelse af virksomheden (den enkelte enhed), beskrivelser, oplysninger og analyser om de kontrollerede transaktioner, som virksomheden er involveret i, samt materiale om virksomhedens økonomiske, finansielle og regnskabsmæssige data. Det er især krav om yderligere oplysninger om eventuelle skatteaftaler indgået med andre landes myndigheder, yderligere oplysninger om immaterielle aktiver og finansieringsforhold, som adskiller de nye regler fra de hidtil gældende dokumentationskrav.

For indkomstår, som er påbegyndt før den 1. januar 2021, skal dokumentationen som udgangspunkt ikke indsendes til Skattestyrelsen. Den skattepligtige skal dog på skattemyndighedernes anmodning indsende dokumentationen inden for en frist på minimum 60 dage.

For indkomstår, som påbegyndes den 1. januar 2021 eller senere, skal dokumentationen indgives til de danske skattemyndigheder senest 60 dage efter fristen for indgivelse af oplysningsskemaet, jf. skattekontrollovens § 39, stk. 3.

Databaseundersøgelser skal alene udarbejdes, hvis skattemyndighederne anmoder herom, og i så fald skal den skattepligtige have en frist på minimum 60 dage, jf. skattekontrollovens § 39, stk. 4. Databaseundersøgelser omfatter kort fortalt typisk benchmarking af uafhængige selskabers indtjeningsniveauer mv.

Af bekendtgørelse nr. 1297 af 31. oktober 2018 om dokumentation af prisfastsættelsen af kontrollerede transaktioner fremgår det af § 5, stk. 2, nr. 10, at der i den landespecifikke dokumentation for hver kategori af kontrollerede transaktioner, som den skattepligtige er involveret i, skal afgives information i form af en liste og tilhørende beskrivelse af de udvalgte sammenlignelige transaktioner (interne og eksterne) og information om de finansielle indikatorer for de uafhængige virksomheder, som er benyttet ved transfer pricing-analysen, herunder en beskrivelse af udsøgningsprocessen og kilden til den anvendte information.

Der foreligger dermed et dokumentationskrav om, at der i transfer pricing-dokumentationen udarbejdes en databaseundersøgelse, såfremt den anvendte transfer pricing-metode og de udvalgte sammenlignelige transaktioner nødvendiggør dette, førend transfer pricing-analysen i transfer pricing-dokumentationen er af en sådan art, at den kan danne grundlag for en vurdering af, om priser og vilkår er fastsat i overensstemmelse med armslængdeprincippet, jf. ligningslovens § 2.

7.2.5.1 Lovforslag om ophævelse af transfer pricing-dokumentation for danske transaktioner

Som nærmere beskrevet under afsnit 2.1.2 *Lovforslag om ophævelse af transfer pricing-dokumentation for danske transaktioner* fremsatte skatteministeren den 6. oktober 2021 et lovforslag om lempelse af dokumentationspligten for rent danske kontrollerede transaktioner. Ved redaktionens afslutning er lovforslaget endnu ikke vedtaget, og jf. gældende regler skal såvel rent danske samt grænseoverskridende kontrollerede transaktioner dokumenteres, såfremt man er omfattet af fuld dokumentationspligt. Der henvises til afsnit 2.1.2 *Lovforslag om ophævelse af transfer pricing-dokumentation for danske transaktioner* for en nærmere gennemgang af lovforslaget.

7.2.5.2 Land for land-rapportering

Som et yderligere resultat af kapitel 6 i OECD's Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations er der i skattekontrollovens §§ 47-52 samt ved Skattestyrelsens bekendtgørelse nr. 1304 af 14. november 2018 indført regler om en såkaldt land for land-rapportering.

Store koncerner, som har en konsolideret omsætning på 5,6 mia. DKK eller derover, der har grænseoverskridende transaktioner, pålægges således en betydelig ekstra oplysningspligt ud over de nævnte fælles og landespecifikke transfer pricing-dokumentationer (master file og local file) som nævnt ovenfor. For hvert land, koncernen driver virksomhed i, skal der gives en række oplysninger land for land blandt andet om omsætning, resultat, skattebetalinger, kapitalforhold, aktiver, medarbejdere mv. Yderligere skal den multinationale koncern identificere hver enhed i koncernen, angive enhedernes skattemæssige placering og angive de aktiviteter, som hver enhed er involveret i.

Land for land-rapporten skal fremsendes til skattemyndighederne i det land, hvor koncernens ultimative eller stedfortrædende moderselskab er skattemæssigt hjemmehørende. Skattemyndighederne i det land skal herefter udveksle oplysninger med skattemyndighederne i de lande, hvor koncernen har datterselskaber.

Selskaber, der indgår i en multinational koncern, skal inden udgangen af indkomståret meddele Skattestyrelsen, om det er forpligtet til at indgive en land for land-rapport, eller oplyse Skattestyrelsen om, hvilket koncernselskab der er forpligtet til at indgive rapporten samt til hvilket lands skattemyndigheder land for land-rapporteringen vil ske. Land for land-rapporten skal fremsendes til rette skattemyndighed senest 12 måneder efter den sidste dag i det indkomstår, som land for land-rapporten vedrører.

7.2.6 Begrænset dokumentationspligtig (mindre virksomheder) efter SKL § 40

Skattepligtige, der alene eller sammen med koncernforbundne selskaber har færre end 250 ansatte[1] og samtidig enten har en årlig omsætning under 250 mio. DKK eller en samlet balancesum under 125 mio. DKK[2], skal alene udarbejde og opbevare dokumentation for, hvordan priser og vilkår er fastsat for kontrollerede transaktioner med fysiske og juridiske personer og faste driftssteder i lande, som Danmark ikke har en dobbeltbeskatningsaftale med, og som samtidig ikke er medlem af EU eller EØS.

Tilsvarende gælder for udenlandske fysiske og juridiske personer, der har fast driftssted her i landet, at priser og vilkår for kontrollerede transaktioner mellem hovedkontoret og det faste driftssted kun skal dokumenteres, hvis hovedkontoret er beliggende i et land, som Danmark ikke har en dobbeltbeskatningsaftale med, og som samtidig ikke er medlem af EU eller EØS.

Såfremt den skattepligtige, herunder udenlandske fysiske og juridiske personer, der har fast driftssted her i landet, ikke er omfattet af begrænset dokumentationspligt, skal fuld transfer pricing-dokumentation udarbejdes.

7.2.7 Sanktioner ved utilstrækkelig eller mangelfuld dokumentation

Hvis en skatteyder forsætligt eller groft uagtsomt ikke rettidigt indsender fyldestgørende dokumentation, eller hvis den skattepligtige afgiver forkerte eller vildledende oplysninger, da vil den skattepligtige kunne pålægges en bødestraf, jf. skattekontrollovens § 84, stk. 1, nr. 2 og nr. 5. Bøden for ikke rettidigt at indsende fyldestgørende dokumentation vil blive fastsat til et grundbeløb på 250.000 DKK for hvert indkomstår, hvor der ikke er indgivet en fyldestgørende transfer pricing-dokumentation. Efter gældende praksis vil den faste bødestørrelse blive tillagt et variabelt beløb svarende til 10 % af den eventuelt forhøjede indkomst og renter af eventuel restskat beregnet tilbage til forfaldstidspunktet for det pågældende indkomstår. Hvis en fyldestgørende dokumentation udarbejdes efterfølgende, kan bødens grundbeløb nedsættes til 125.000 DKK. Bøden for at afgive urigtige eller vildledende oplysninger om opfyldelse af betingelserne for begrænset dokumentationspligt vedrørende kontrollerede transaktioner er afhængig af antal medarbejdere og omsætning i virksomheden for hvert indkomstår, der er givet urigtige eller vildledende oplysninger.

1) Målt som det gennemsnitlige antal heltidsbeskæftigede i løbet af indkomståret for hele koncernen.
2) Omsætning og balance baseret på de officielle regnskaber for hele koncernen.

Skattestyrelsen har hjemmel til at foretage en skønsmæssig ansættelse af selskabets skattepligtige indkomst, hvis transfer pricing-dokumentationen mangler eller vurderes at være mangelfuld, hvilket blev stadfæstet ved *SKM2019.136.HR* og tidligere ved *SKM2014.53.LSR* og *SKM2015.296.HR,* hvoraf det fremgik, at Skattestyrelsens skønsmæssige ansættelse alene kan tilsidesættes, såfremt den skattepligtige kan bevise, at ansættelsen er åbenbart forkert eller urimelig.

Det blev endvidere ved *SKM2019.136.HR* stadfæstet, at der ikke i medfør af den dagældende skattekontrollov kan foretages en skønsmæssig ansættelse alene som følge af, at transfer pricing-dokumentationen for det enkelte indkomstår ikke foreligger på selvangivelsestidspunktet, men at det afgørende tidspunkt for, hvornår der kan foretages skønsmæssig ansættelse af indkomsten, er ansættelsestidspunktet.

Hvad der nærmere ligger i begrebet ”mangelfuld”, kan ikke afgrænses præcist. Generelt skal der anlægges en ”helheds- og proportionalitetsbetragtning” ved bedømmelsen af, om et givet dokumentationsmateriale opfylder kravene eller må siges at være mangelfuldt i en sådan grad, at bødestraf kan komme på tale.

Bødestraf vil fx kunne komme på tale, hvis den skattepligtige helt har undladt at udarbejde nogen form for dokumentation. Det samme vil formentlig gælde i den situation, hvor den skattepligtige ganske vist har udarbejdet et dokumentationsmateriale, men hvor dette har en så overfladisk karakter, at der kun formelt, men ikke reelt, foreligger dokumentation. Skattestyrelsen vandt i 2017 sine første sager om bødestraf i *SKM2017.216.BR* og *SKM2017.227.ØLR,* og flere afgørelser vedrørende fastlæggelse af bødeniveauet fulgte i 2018 og 2019 (*SKM2018.564.BR* og *SKM2019.272.BR*).

7.2.8 Revisorerklæring

Skattestyrelsen kan jf. Skattestyrelsens bekendtgørelse nr. 1298 af 31. oktober 2018 pålægge skatteyder at indhente en revisorerklæring om transfer pricing-dokumentationen fra en uafhængig revisor. Revisorerklæringen skal være en ”reviewerklæring”, det vil sige en erklæring med begrænset sikkerhed. Pålægget kan tidligst gives syv dage efter, at Skattestyrelsen har modtaget transfer pricing-dokumentationen.

Skattestyrelsen kan fremsætte krav om en revisorerklæring over for skatteydere:

- der har kontrollerede transaktioner med selskaber i lande uden for EU/EØS eller lande, som Danmark ikke har indgået en dobbeltbeskatningsoverenskomst med, eller
- hvis skatteyder har haft gennemsnitligt driftsmæssigt underskud (EBIT) i fire på hinanden følgende indkomstår.

Revisorerklæringen skal angive, hvorvidt revisor er blevet opmærksom på forhold, der giver anledning til at konkludere, at skatteyders transfer pricing-dokumentation ikke giver et retvisende billede af virksomhedens fastsættelse af priser og vilkår for kontrollerede transaktioner.

Revisorerklæringen skal indsendes til Skattestyrelsen senest 90 dage efter pålæggets datering. Bliver en revisorerklæring ikke fremsendt efter pålæg fra Skattestyrelsen, kan virksomhedens indkomst for de kontrollerede transaktioner være genstand for en skønsmæssig ansættelse, ligesom virksomheden kan ifalde sanktioner.

Skattestyrelsen er ikke bundet af revisorerklæringens konklusion.

7.2.9 Forældelse vedrørende transfer pricing-reguleringer

Som hovedregel har de danske skattemyndigheder ikke adgang til at genoptage selvangivelsen for tidligere år efter den 1. maj i det fjerde år efter indkomstårets udløb. Imidlertid har skattemyndighederne en forlænget frist for alle typer af kontrollerede transaktioner, herunder pris- og dispositionskorrektioner og korrektion af rette indkomstmodtager. Varsel om forhøjelse af indkomsten i transfer pricing-sager skal nemlig først afsendes inden den 1. maj i det sjette år efter indkomstårets udløb.

Tidsgrænsen for, hvornår en skattepligtig kan få genoptaget skatteansættelsen i Danmark, som følge af at en udenlandsk skattemyndighed har foretaget en korrektion af de interne afregningspriser, følger af den relevante dobbeltbeskatningsoverenskomst, men som hovedregel er tidsgrænsen tre år efter, den skattepligtige indkomst endelig er blevet forhøjet af en udenlandsk skattemyndighed (kendelsesdato).

Selvom de danske skattemyndigheder er forpligtet til at genoptage skatteansættelsen på den skattepligtiges anmodning, har de dog stadig ret til at foretage en selvstændig vurdering af de interne afregningspriser.

Dette betyder, at der altid vil være en risiko for, at de danske skattemyndigheder kan være uenige med den udenlandske skattemyndighed om fastsættelsen af de interne afregningspriser og derfor kan nægte at foretage tilsvarende reguleringer i den danske indkomstopgørelse. Inden for EU finder EU's voldgiftkonvention anvendelse, og der er dermed et instrument til at ophæve dobbeltbeskatning i transfer pricing-sager.

En ansættelsesændring kan endvidere også ske uden for de nævnte frister, såfremt den oprindelige skatteansættelse er sket på et urigtigt eller ufuldstændigt grundlag som følge af uagtsomhed eller forsætlighed hos den skattepligtige.

I det tilfælde hvor et selskab anvender et regnskabsår, som ikke er i overensstemmelse med kalenderåret, vil fristen for skatteansættelse regnes fra udgangen af det kalenderår, som regnskabsåret træder i stedet for.

7.2.10 Skattestyrelsens værdiansættelsescirkulære

Skattestyrelsens værdiansættelsesvejledning, som er indarbejdet i *Den juridiske vejledning (C.C.6.4.1.2)*, er et supplement til Skattestyrelsens vejledende beregningsregel for goodwill og vil således kunne bruges i de situationer, hvor denne beregningsmodel ikke er anvendelig.

Værdiansættelsesvejledningen tilsigter en mere ensartet anvendelse af værdiansættelsesmodellerne og har ligeledes til formål at reducere usikkerheden omkring de metoder og forudsætninger, som Skattestyrelsen vil acceptere.

Vejledningen indeholder en beskrivelse af forskellige værdiansættelsesmodeller samt en lang række specifikke anbefalinger til, hvordan de skal anvendes. Desuden indeholder vejledningen en række krav til den dokumentation, som Skattestyrelsen anbefaler i forbindelse med udarbejdelsen af en værdiansættelse.

7.3 Lempelse for udenlandske skatter

Den danske indkomstbeskatning bygger på globalindkomstprincippet. Det betyder, at selskaber, der er fuldt skattepligtige i Danmark, er skattepligtige af deres samlede indkomst, hvad enten den hidrører her fra landet eller fra udlandet. Dog gælder der det særlige territorialprincip, hvorefter indtægter og udgifter, som vedrører et fast driftssted eller en fast ejendom i udlandet, som udgangspunkt ikke regnes med ved den danske indkomstopgørelse.

Dobbeltbeskatningslempelse kommer altså oftest på tale, når et dansk selskab indgår i en frivillig international sambeskatning, da den udenlandske indtægt kan være undergivet beskatning i udlandet, hvilket kan medføre dobbeltbeskatning. Det samme gælder, hvis et dansk selskab modtager fx renteindtægter eller royalties fra udlandet, som også kildebeskattes i udlandet.

Da international sambeskatning med udenlandske datter-, søster- og moderselskaber er et frivilligt, dansk selskabsskattesystem, hvor dobbeltbeskatningskonflikter ikke opstår på grund af et sammenstød mellem danske og udenlandske skattepligtsregler, kan lempelse for udenlandske indkomstskatter i dette tilfælde kun ske med hjemmel i den danske lovgivning.

Hvis et dansk selskab, der har valgt international sambeskatning, eksempelvis har både et datterselskab og et fast driftssted i samme land, skal over- og/eller underskud, der hidrører fra disse forskellige kilder, lægges sammen, når der lempes efter creditmetoden, således at lempelsen beregnes på grundlag af nettoindkomsten fra det pågældende land, jf. afsnit 7.3.1 *Creditlempelse* nedenfor.

Der gælder særlige regler for lempelse af dobbeltbeskatning af udbytter, renter og royalties i henholdsvis kildelandet og det land, hvori modtageren er hjemmehørende.

7.3.1 Creditlempelse

Efter denne metode giver Danmark fradrag ved skatteberegningen for udenlandsk indkomstskat, der hviler på udenlandsk indkomst, som det danske selskab beskattes af her i landet.

Hvis den udenlandske indkomstskat er højere end den tilsvarende danske, er lempelsen i den danske skatteberegning maksimeret til den del af den danske skat, der forholdsmæssigt falder på den udenlandske indkomst. Er den udenlandske skat derimod lavere, gives der kun lempelse for den faktiske lavere skat.

Den udenlandske indkomst skal opgøres efter et nettoprincip efter LL § 33 F, således at samtlige udgifter, der direkte vedrører den udenlandske indtægt, skal fragå ved opgørelsen af lempelsesgrundlaget. Udgifter, der ikke umiddelbart kan henføres til en bestemt indtægt, fordeles forholdsmæssigt mellem de danske og udenlandske indtægter. I *SKM2016.309* fandt Vestre Landsret, at en række blandede administrationsomkostninger, der var fordelt via fordelingsnøgler, ikke kunne anses for at være "direkte henførbare" til den indkomst, som de vedrørte. For at omkostninger skal være "direkte henførbare", skal der for hver enkelt udgift foretages en konkret vurdering af, om udgiften kan anses for at vedrøre den danske eller den udenlandske indkomst. Da selskabet i sagen ikke fandtes at have foretaget en konkret vurdering, skulle omkostningerne i stedet fordeles forholdsmæssigt mellem den danske og den udenlandske indkomst.

Er selskabsindkomsten eller sambeskatningsindkomsten nul eller negativ, er der i LL § 33 H mulighed for at bortse fra underskud, så den skattepligtige indkomst herefter svarer til den udenlandske indkomst. Herved kan der så opnås creditlempelse for den udenlandske betalte skat. Det skattemæssige underskud, som der bortses fra, kan fremføres til modregning i den skattepligtige indkomst.

7.4 Generel omgåelsesklausul i dansk skatteret

I 2015 vedtog Folketinget med virkning fra den 1. maj 2015 at indføre en generel omgåelsesklausul i LL § 3. Denne omgåelsesklausul er pr. 1. januar 2019 blevet ændret, så den er i overensstemmelse med EU's skatteundgåelsesdirektiv 2016/1164, således at bestemmelsen ikke alene omfatter fordele, der strider imod formålet i direktiverne for direkte beskatning og DBO'erne, men generelt hvis det strider imod formålet med en relevant skatteregel. Omgåelsesklausulen vil fremover ikke være begrænset til anvendelse på grænseoverskridende forhold, men den kan også finde anvendelse i rent nationale forhold.

Efter den ændrede bestemmelse i LL § 3 skal skattepligtige selskaber mv. ved indkomstopgørelsen og skatteberegningen se bort fra arrangementer eller serier af arrangementer, der er tilrettelagt med det hovedformål, eller der som et af hovedformålene har at opnå en skattefordel, som virker mod formålet og hensigten med skatteretten, og som ikke er reelt under hensyntagen til alle relevante faktiske forhold og omstændigheder. Et arrangement kan omfatte flere trin eller dele. Ved anvendelsen af bestemmelsen betragtes arrangementer eller serier af arrangementer som værende ikke-reelle, i det omfang de ikke er tilrettelagt af velbegrundede kommercielle årsager, der afspejler den økonomiske virkelighed.

Arrangementer skal i henhold til bestemmelsens forarbejder fortolkes bredt og vil omfatte enhver aftale, fælles forståelse, ordning, transaktion eller serier heraf, uanset om der kan støttes ret herpå.

7.4.1 Retspraksis

I 2017 kom en afgørelse (*SKM2017.333.SR*), hvor bestemmelsen i den dagældende LL § 3 blev taget i brug. Sagen omhandlede et mellemholdingselskab H1, som var hjemmehørende i Danmark, og som ville flytte ledelsens sæde til Luxembourg.

Spørger ønskede i den forbindelse at få bekræftet, at selskabets aktionærer (herunder holdingselskabet H3) ikke ville være begrænset skattepligtige af det likvidationsprovenu, der efter SEL § 5, stk. 5 skulle anses for udloddet ved flytningen af ledelsens sæde.

Skattestyrelsen fandt imidlertid, at arrangementerne i forbindelse med udflytningen var omfattet af omgåelsesklausulen i den dagældende LL § 3, stk. 1, da aktionæren H3 kort forinden flytningen af H1 var blevet flyttet fra Bahamas/De Britiske Jomfruøer til Luxembourg. Det var Skattestyrelsens opfattelse, at flytningen af H3 var begrundet i ønsket om at opnå en skattefordel, ved at aktionærselskabet via hjemsted i et EU-land blev omfattet af direktiverne og på den måde søgte at sikre, at likvidationsprovenuet fra H1 blev skattefrit udbytte, jf. SEL § 2, stk. 1, litra c.

Endvidere fandt Skattestyrelsen, at spørger ikke havde løftet bevisbyrden for, at flytningen var båret af velbegrundede kommercielle årsager. Skattestyrelsen konkluderede derfor, at det likvidationsprovenu, der skulle anses for udloddet ved H1's flytning af ledelsens sæde til Luxembourg, ville være skattepligtigt for H3, jf. SEL § 2, stk. 1, litra c.

I 2018 blev den dagældende LL § 3 i *SKM2018.466.SR* også anvendt til at bortse fra et arrangement, da Skatterådet fandt, at den opnåede fordel ved arrangementet ville være i strid med formålet med dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Singapore.

Sagen omhandlede et dansk ApS (spørger), der fungerede som holdingselskab for en række datterselskaber i blandt andet Danmark og Singapore. Det danske ApS var 100% ejet af et moderselskab B Ltd., som var hjemmehørende i og fuldt skattepligtigt til Singapore. Moderselskabet var igen ejet af en fysisk person, som tilsvarende var fuldt skattepligtig til og hjemmehørende i Singapore.

Spørger ønskede at udlodde dels et kontant udbytte og dels foretage en udbytteudlodning af aktierne i to af datterselskaberne i Singapore. Begge udlodninger skulle ske til moderselskabet B Ltd., og formålet var ifølge spørger at få etableret en selvstændig Singapore-koncern med B Ltd. som det ultimative moderselskab. Skatterådet fandt, at B Ltd. kun kunne anses for retmæssig ejer/beneficial owner af en del af udbyttet, da den fysiske person i Singapore blev anset for retmæssig ejer/beneficial owner af den resterende del. Skatterådet fandt endvidere, at selvom B Ltd. ansås som retmæssig ejer/beneficial owner af den del af udlodningerne, der ikke var bestemt til at blive videreudloddet, kunne LL § 3 alligevel medføre beskatning.

Skatterådet fandt, at indskydelsen af B Ltd. i strukturen medførte en fordel, da udbytte udloddet direkte til aktionæren i Singapore ville være skattepligtigt efter kildeskattelovens § 2 og artikel 10, stk. 2 i dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Singapore. Skatterådet konkluderede endvidere, at B Ltd. ikke udøvede reel økonomisk virksomhed, idet selskabet ikke har fysiske lokaler, personale eller udstyr. På baggrund af dette samt den nære tidsmæssige sammenhæng med stiftelsen af selskabet, konkluderede Skatterådet, at B Ltd. var oprettet med henblik på at sikre, at den fysiske aktionær kunne modtage udbytte uden dansk skat. Skatterådet fandt derfor ikke, at spørger kunne opnå fordelene efter artikel 10 i dobbeltbeskatningsoverenskomsten mellem Danmark og Singapore.

I *SKM.2020.355.LSR* stadfæstede Landsskatteretten denne afgørelse for så vidt angår den kontante udlodning, men fandt derimod, at B Ltd. er den retmæssige ejer af de udloddede aktier. Dette skyldes, at der ikke er nogen hensigt om videreudlodning, hvorfor der ikke er nogen faktisk skattefordel ved udlodningen. LL § 3 fandt dermed ikke anvendelse for så vidt angår de udloddede aktier.

Den nuværende LL § 3 er vurderet af Skatterådet i *SKM2019.349.SR.* Det danske H2 ejede tidligere en række udenlandske datterselskaber, som blev overdraget til H2's tyske moderselskab H1, der fungerede som holdingselskab for koncernen. De ultimative fysiske aktionærer var ligeledes hjemmehørende i Tyskland. Overdragelsen af datterselskaberne skete ved salg af aktier til markedsværdi, og overdragelsen blev finansieret ved udstedelse af et gældsbrev (fordring for H2). H2 ønskede at udlodde gældsbrevet til sit moderselskab H1 og ønskede bekræftet, at udlodningen kunne ske uden kildeskat. Skatterådet bekræftede, at H1 var retmæssig ejer af udlodningen, og at der ikke pålægges nogen kildeskat ved udlodningen, jf. SEL § 2, stk. 1, litra c. Skatterådet bekræftede ligeledes, at den generelle misbrugsbestemmelse i LL § 3 ikke fandt anvendelse, idet arrangementet blev anset for reelt og tilrettelagt af velbegrundede, kommercielle årsager, der afspejlede den økonomiske virkelighed.

Der blev bl.a. lagt vægt på, at H1 havde ansvar for kontrol og styring af udenlandske datterselskaber og dermed rådede over kapitalen, og at det var selskabets egne ansatte, der udøvede denne råden. Holdingselskabet havde løbende geninvesteret udloddet overskud fra datterselskaberne, hvilket understøttede de kommercielle årsager til at opretholde selskabet.

Der er løbende fremkommet andre afgørelser, som belyser praksis for anvendelsen af LL § 3. Disse afgørelser omtales ikke nærmere her.

7.5 Indberetning af grænseoverskridende ordninger (DAC6)

DAC6-direktivet (Rådets Direktiv 201/822/EU af 25. maj 2018) er et bistandsdirektiv, der omhandler obligatorisk automatisk udveksling af oplysninger mellem de europæiske lande. Formålet er at skabe gennemsigtighed på området for grænseoverskridende ordninger, der potentielt kan blive anset som værende aggressiv skatteplanlægning. Hensigten er, at øget gennemsigtighed vil minimere omfanget af aggressiv skatteplanlægning.

I Danmark er reglerne implementeret ved bekendtgørelse om indberetning af grænseoverskridende ordninger (BEK nr. 1634 af 27. december 2019), som trådte i kraft den 1. juli 2020. Idet DAC6 er et minimumsdirektiv, ligger fortolkning og implementering hos den enkelte medlemsstat. Derfor er reglerne implementeret forskelligt i de enkelte EU-medlemsstater, og de nationale regler kan derfor afvige fra hinanden.

DAC6 pålægger rådgivere (mellemmænd) – og i visse tilfælde skatteyderen selv – en indberetningsforpligtelse af potentielt grænseoverskridende aggressive skatteplanlægningsordninger. Ordningerne er nærmere defineret ved forudbestemte kendetegn, de såkaldte hallmarks.

Vurderingen af, om en ordning er indberetningspligtig, afhænger af:

- om der er tale om en ordning
- om ordningen er grænseoverskridende
- om ordningen opfylder ét eller flere kendetegn, hvoraf visse skal opfylde kriteriet om "det primære formål".

Såfremt en ordning er indberetningspligtig, påhviler indberetningspligten mellemmænd og relevante skatteydere:

- Mellemmænd: Oftest vil mellemmænd være de involverede rådgivere og andre professionelle, som er involveret i ordningen på foranledning af relevant skatteyder.
- Relevant skatteyder: Ved "relevant skatteyder" forstås enhver person (inkl. juridisk person), for hvem en indberetningspligtig grænseoverskridende ordning vedrører.

En relevant skatteyder er alene indberetningspligtig, hvis der ikke er en mellemmand involveret i den grænseoverskridende ordning.

Det skal bemærkes, at mellemmænd og relevante skatteydere senest otte dage efter indberetningspligtens indtræden skal foretage anmeldelse herom til Skatteforvaltningen.

Indberetningen skal ske inden for en 30-dages-frist. Fristen regnes fra det tidligste tidspunkt af følgende fire begivenheder:

1. Når der er ydet rådgivning, støtte eller assistance vedrørende en indberetningspligtig ordning.
2. Dagen efter ordningen stilles til rådighed med henblik på gennemførelse.
3. Dagen efter ordningen er klar til gennemførelse.
4. Dagen efter at det første skridt i gennemførelsen af ordningen er taget.

Manglende overholdelse af reglerne sanktioneres med bøde. Det er en betingelse, at den indberetningspligtige har handlet forsætligt eller groft uagtsomt for at ifalde ansvar.

Bødesatserne er differentieret på baggrund af virksomhedens størrelse, jf. nedenfor.

Tabel: Bødesatser i tilfælde, hvor den indberetningspligtige afgiver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger, herunder undlader at indberette.

DKK	Små virksomheder	Mellemstore virksomheder	Store virksomheder A	Store virksomheder B	Meget store virksomheder
Nettoomsætning	≤ 50 mio.	50 mio.- 100 mio.	100 mio.- 1 mia.	1 mia.- 10 mia.	≥ 10 mia.
Bøde mellemmand	50.000	75.000	100.000	200.000	400.000
Bøde relevant skatteyder	25.000	37.500	50.000	100.000	200.000

Moms og afgifter

1. Indledning

Moms og afgifter er komplicerede højrisikoområder, som kan medføre væsentlige økonomiske konsekvenser ved forkert behandling. Afsnittet er derfor relevant for alle virksomheder og revisorer.

Opbygningen af afsnittet tager udgangspunkt i en virksomhed fra opstart til afvikling og behandler de typiske problemstillinger, der kan opstå:

- Er virksomheden moms- og afgiftspligtig?
- Hvilke moms- og afgiftspligtige aktiviteter kan forekomme?
- Fritagelser for moms, som virksomheden skal være opmærksom på
- Relevante og særlige fradragsregler
- Godtgørelse af energiafgifter
- Særregler om bl.a. momsbehandling ved tab på debitorer, fast ejendom, momsreguleringsforpligtelser, virksomhedsoverdragelse og vouchers.

Afsnittet vil også behandle en række praktiske udfordringer såsom opsætning af virksomhedens momskoder, indberetning til Skattestyrelsen, frister og ikke mindst, hvordan virksomheden kan sikre sig, at beregning og indberetning af moms og afgifter sker korrekt. Desuden findes et særligt afsnit om told.

1.1 Baggrund

De danske momsregler udspringer af EU's momsdirektiv. Momsen er i Danmark reguleret i følgende love og bekendtgørelser:

- Momssystemdirektivet (Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 med senere ændringer)
- Momsloven (LBK nr. 760 af 21. juni 2016 med senere ændringer)
- Momsbekendtgørelsen (BEK nr. 808 af 30. juni 2015 med senere ændringer).

Herudover indeholder Skattestyrelsens juridiske vejledning en redegørelse for Skattestyrelsens fortolkning af momsreglerne.

De danske afgiftslove kan normalt opdeles i love om miljø-, energi- og punktafgifter. En del af punktafgifterne er EU-harmoniserede, hvilket betyder, at varerne er punktafgiftspligtige i alle EU-lande og er reguleret af fælles EU-regler.

Hver type afgift har i vid udstrækning sin egen afgiftslov i Danmark. Det betyder, at der findes ca. 40 afgiftslove, som regulerer afgiftsområdet, samt yderligere en lang række bekendtgørelser. Herudover indeholder Skattestyrelsens juridiske vejledning en redegørelse for Skattestyrelsens fortolkning af afgiftsreglerne.

2. Opstart af virksomhed

Ved opstart af en virksomhed skal det vurderes, om virksomheden er momspligtig. Momspligt kræver, at der sælges varer og/eller ydelser som led i økonomisk virksomhed. Samtidig må virksomheden ikke være omfattet af fritagelserne i momsloven, fx offentlig undervisning.

Derudover skal der tages stilling til, om virksomheden bliver afgiftspligtig ved produktion af punktafgiftspligtige varer.

2.1 Moms

Definitionen af henholdsvis en momspligtig person og en momspligtig transaktion er reguleret i ML §§ 3 til 12.

2.1.1 Momspligtig person

En momspligtig person kan defineres som:

1. En fysisk eller juridisk person
2. En person, der driver selvstændig økonomisk virksomhed.

Begge kriterier skal være opfyldt, for at en virksomhed kan anses for at være en momspligtig person. Det er vigtigt at bemærke, at det er typen af aktiviteten, der er afgørende for, om der skal afregnes moms, jf. næste afsnit. Momsmæssigt ser man ikke på "formen" af den person, som udfører aktiviteterne.

2.1.2 Momspligtig transaktion

Som hovedregel anses enhver leverance af varer eller ydelser mod vederlag som en momspligtig transaktion, hvis den gennemføres af en momspligtig person. Det betyder, at der skal betales moms af leverancen, medmindre leverancen specifikt er momsfritaget, jf. afsnit 3.4 *Momsfritagelse og lønsumsafgift*.

Levering af en vare eller ydelse mod vederlag kræver følgende:

- Sammenhæng mellem den leverede vare/ydelse og det modtagne vederlag
- Et retligt forhold mellem den, der leverer, og den, der modtager leveringen.

Hvis der ikke foreligger en levering mod vederlag i henhold til ovenstående kriterier, er transaktionen ikke omfattet af momsloven.

Ovenstående kan illustreres i følgende figur over momssystemets grundelementer:

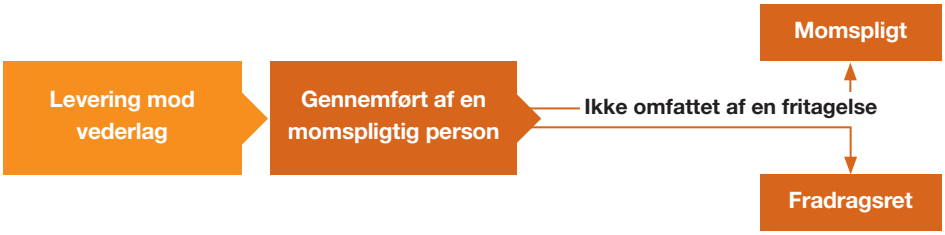

2.1.3 Hvornår skal en virksomhed momsregistreres?

Kravene til momsregistrering fremgår af ML §§ 47 til 51b.

Momspligtige personer har pligt til at lade sig registrere, senest otte dage før den momspligtige aktivitet starter. Nedenfor er listet de mest almindelige situationer, hvor momspligten indtræder:

- En momspligtig omsætning på over TDKK 50 (gælder kun danske virksomheder)
- EU-erhvervelser (for varer – dog først over TDKK 80) (gælder kun danske virksomheder)
- Virksomheden er betalingspligtig for moms, fx ved køb af mobiltelefoner med omvendt betalingspligt
- Etablering af varelager.

2.1.3.1 Frivillig momsregistrering

Virksomheden kan frivilligt lade sig momsregistrere, selv om beløbsgrænserne ikke er opfyldt. Registreringen er bindende i en periode på mindst to kalenderår.

2.1.4 Hvordan bliver virksomheden momsregistreret?

Anmeldelse af momspligten kan enten ske i forbindelse med stiftelsen af et selskab, eller efter at selskabet er blevet oprettet. Momsanmeldelsen skal ske via elektronisk registrering med digital signatur eller NemID på *www.virk.dk.*

Hvis de momspligtige aktiviteter ikke vedrører virksomhedens hovedaktivitet vælges en bi-branchekode, som dækker den momspligtige aktivitet.

Nyregistrerede virksomheder skal som udgangspunkt afregne moms kvartalsvist, medmindre den årlige omsætning forventes at udgøre mere end 55 mio. DKK. I den situation skal virksomheden afregne moms hver måned.

Efter registreringen modtager virksomheden et registreringsbevis via den digitale postkasse samt en aktiveringskode fra Skattestyrelsen. Aktiveringskoden skal anvendes til at danne en TastSelv-kode. Virksomheden kan også benytte medarbejdersignaturen til at logge på TastSelv.

Ved oprettelsen af momspligt skal virksomheden sikre sig, at dens NemKonto også er knyttet til Skattestyrelsen.

Virksomheder, der importerer varer fra lande uden for EU eller eksporterer varer ud af EU, skal importør- og/eller eksportørregistreres. Registreringen sker på samme blanket, som virksomheden momsregistrerer sig på, og det kan derfor med fordel gøres samtidig med momsregistreringen. I forbindelse med importørregistreringen skal virksomheden stille sikkerhed for betaling af told, jf. afsnit 2.3 *Told.*

2.2 Afgifter

I Danmark er der ca. 40 forskellige afgiftslove. Kravene til registrering for afgift, betaling af afgift mm. er reguleret i de enkelte afgiftslove. Afgifterne i Danmark består af både nationale og EU-harmoniserede afgifter.

2.2.1 Afgiftspligtig person

Virksomheder, der påbegynder aktivitet i Danmark, skal være opmærksomme på de danske afgiftsregler, herunder også bestemmelserne ved import og eksport af varer.

2.2.2 Hvornår skal virksomheden registreres for afgifter?

I nogle tilfælde skal virksomheden registreres for afgifter i Danmark. I andre tilfælde er det frivilligt. Se også afsnit 3.3.2 *Afgiftspligtige aktiviteter i Danmark*.

2.2.3 Afgiftspligtig registrering

Virksomheden, der skal afregne afgifter, skal være registreret hos Skattestyrelsen, hvilket sker ved henvendelse til Erhvervsstyrelsen. Nogle virksomheder skal være registreret for afgifter, mens andre virksomheder frit kan vælge, om de vil registreres for afgifter.

Der gælder særlige regler og krav ved registrering for EU-harmoniserede afgifter. Dertil kommer, at reglerne ikke er helt ens i alle afgiftslovene. Bl.a. findes der i nogle afgiftslove flere typer afgiftsregistreringer end de nævnte. Virksomheden kan enten være registreret som oplagshaver eller varemodtager og i få tilfælde som mellemhandler.

Oplagshaver
En oplagshaver er typisk en virksomhed, som fremstiller, forarbejder eller indfører afgiftspligtige varer. I enkelte tilfælde kan mellemhandlere blive registreret som oplagshavere.

Mellemhandlere er virksomheder, der videresælger varer til andre handlende. Kun få afgiftslove indeholder muligheden for registrering som mellemhandler. Mellemhandlere stilles afgiftsmæssigt ofte som en oplagshaver.

En virksomhed, der er registreret som oplagshaver, kan have afgiftspligtige varer på lager, uden at afgiften er betalt. Afgiften skal først betales, når varerne udleveres til forbrug.

En oplagshaver kan desuden i nogle tilfælde sælge til andre registrerede virksomheder uden afgift. Dette kræver dog, at nogle helt bestemte betingelser er opfyldt.

Varemodtagere
Varemodtagere er virksomheder, der ikke er registrerede som oplagshavere, men som modtager afgiftspligtige varer fra udlandet. Der skal betales afgift af varerne, når varerne modtages her i landet.

Varemodtagere, der importerer afgiftspligtige varer, som efterfølgende skal eksporteres, har mulighed for at modregne afgiften af disse varer på tidspunktet, hvor varerne eksporteres. Dette er en forenkling af varemodtagernes adgang til godtgørelse af afgift ved eksport.

2.2.4 Hvordan bliver virksomheden registreret for afgifter?

Virksomheden registreres elektronisk med digital signatur eller med NemID på *www.virk.dk.* Der anvendes den samme TastSelv-kode eller NemId som for angivelse af moms.

Har myndighederne behov for yderligere dokumentation, retter de henvendelse til virksomheden eller dennes rådgiver.

Når registreringen for afgifter er gennemført, sender Skattestyrelsen et registreringsbevis.

2.3 Told

Virksomheder, der køber varer i lande uden for EU, skal i de fleste tilfælde betale told af varerne ved import til Danmark. Toldsatsen varierer fra vare til vare og bestemmes ud fra varerne tarifkode (KN-kode).

EU har indgået en række frihandelsaftaler, der medfører toldfrihed ved import til lande, der er omfattet af en frihandelsaftale. Forudsætningen for toldfrihed er, at varerne opfylder betingelserne for oprindelse i de enkelte handelsaftaler.

Derudover indeholder toldreglerne en række særlige toldprocedurer, der medfører toldfrihed eller nedsat toldbetaling, se afsnit 2.3.3 *Toldprocedurer.*

2.3.1 Import af varer

For at kunne importere varer fra lande uden for EU skal virksomheden være importørregistreret. Denne registrering sker på samme blanket, som virksomheden momsregistrerer sig på, og det kan derfor med fordel gøres samtidig med momsregistreringen. I forbindelse med importørregistreringen skal virksomheden stille sikkerhed for betaling af told, se afsnit 2.3.1.1 *Betaling af told* nedenfor.

Ved importør- og eksportørregistrering får virksomheden automatisk tildelt et EORI-nummer, hvis virksomheden ikke allerede er registreret med et EORI-nummer i et andet EU land. EORI-nummeret skal oplyses ved import og eksport af varer.

2.3.1.1 Betaling af told

Når en virksomhed bliver importørregistreret, skal den tage stilling til, hvordan tolden skal betales.

Der er to måder at betale tolden på:

- Kredit (kræver sikkerhedsstillelse)
- Kontant betaling (5-dages afregning).

Kredit via sikkerhedsstillelse

De fleste virksomheder vælger at betale tolden på kredit, hvilket betyder, at tolden betales den 16. i den følgende måned. En virksomhed skal stille sikkerhed for at opnå kredit for den eksisterende toldskyld. Den mest anvendte sikkerhedsstillelse er SKAT's sikkerhedsstillelsesordning, hvor virksomheden opnår kredit, mod at den betaler 3,5 promille af toldbeløbet.

Virksomheden kan også vælge at stille en individuel sikkerhed i form af fx bankgarantier. Her fastsættes sikkerhedsstillelsen som hovedregel til det dobbelte af det skyldige toldbeløb, som virksomheden forventes at skulle betale i en 12-måneders periode.

Kontant betaling

Vælger virksomheden at betale tolden kontant ved modtagelse af varerne, skal Toldstyrelsen have registreret virksomhedens betaling, inden den kan disponere over varerne. Toldbeløbet skal betales senest den 5. hverdag efter fortoldningsdagen.

2.3.1.2 Fortoldning af varer

Alle varer, der importeres til EU fra lande uden for EU skal toldbehandles. I den forbindelse skal der udfærdiges en importangivelse, som indsendes elektronisk til Toldstyrelsen via Toldsystemet.

Importangivelsen kan indsendes af virksomheden selv eller af en speditør. Hvis virksomheden benytter en speditør, er det virksomhedens ansvar, at oplysningerne på importangivelsen er korrekte, og virksomheden hæfter som udgangspunkt for en eventuel toldbetaling over for Toldstyrelsen.

En importangivelse skal bl.a. indeholde oplysninger om:

- varens art
- varens mængde
- varens værdi
- varens oprindelse
- varekode
- præferenceaftale (frihandelsaftale)
- mv.

Når varerne er indfortoldet, sender toldsystemet automatisk en importspecifikation til virksomheden. På importspecifikationen er importmoms og eventuel told opgjort. Importmomsen skal indberettes på momsangivelsen, og tolden afregnes automatisk via virksomhedens skattekonto.

Ved import af varer skal importøren være i besiddelse af følgende dokumentation:

- Importangivelse
- Toldværdideklaration (hvis forsendelsens værdi overstiger 20.000 EUR)
- Faktura
- Transportdokumentation
- Oprindelsesdokumentation fra leverandøren
- Dokumentation for betaling til leverandør
- Krav om at opbevare dokumentationen i minimum 5 år.

2.3.2 Eksport af varer

Alle varer, der eksporteres til lande uden for EU, skal toldbehandles. I den forbindelse skal der udfærdiges en udførselsangivelse, som indsendes elektronisk til Toldstyrelsen via Toldsystemet.

Udførselsangivelsen kan indsendes af virksomheden selv eller af en speditør. Hvis virksomheden benytter en speditør, er det virksomhedens ansvar, at oplysningerne på udførselsangivelsen er korrekte.

En udførselsangivelse skal bl.a. indeholde oplysninger om:

- varens art
- varens mængde
- varens værdi
- varens oprindelse
- varekode

Ved eksport af varer skal eksportøren være i besiddelse af følgende dokumentation:

- Udførselsangivelse
- Faktura
- Transportdokumentation
- Dokumentation for varernes oprindelse, hvis der udstedes oprindelseserklæring på varerne.

2.3.3 Toldprocedurer

Der findes en række forskellige økonomiske toldprocedurer, fx toldoplag, aktiv og passiv forædling mm. Fælles for disse ordninger er, at importøren opnår toldfrihed eller en toldbesparelse. For at kunne anvende en toldprocedure skal importøren ansøge om en bevilling hos Toldstyrelsen. Dette skal gøres, inden varerne importeres eller eksporteres.

Det er vigtigt at virksomheden overholder de betingelser og forpligtelser, der gælder for den enkelte toldprocedure, da manglende overholdelse af toldproceduren kan medføre opkrævning af told.

Fælles for de økonomiske toldprocedurer er, at der skal føres et bevillingsregnskab over de varer, der henføres under bevillingen. Derudover skal bevillingshaver stille sikkerhed. De fleste virksomheder vælger SKAT's sikkerhedsstillelsesordning, hvilket betyder, at virksomheden betaler 10 kr. pr. toldangivelse. Alternativt skal virksomheden stille sikkerhed på anden vis, fx en bankgaranti.

2.3.4 Toldoptimering

Toldreglerne indeholder mange muligheder for at optimere en virksomheds toldbetaling. Figuren nedenfor viser, om toldoptimering kunne være relevant for din virksomhed.

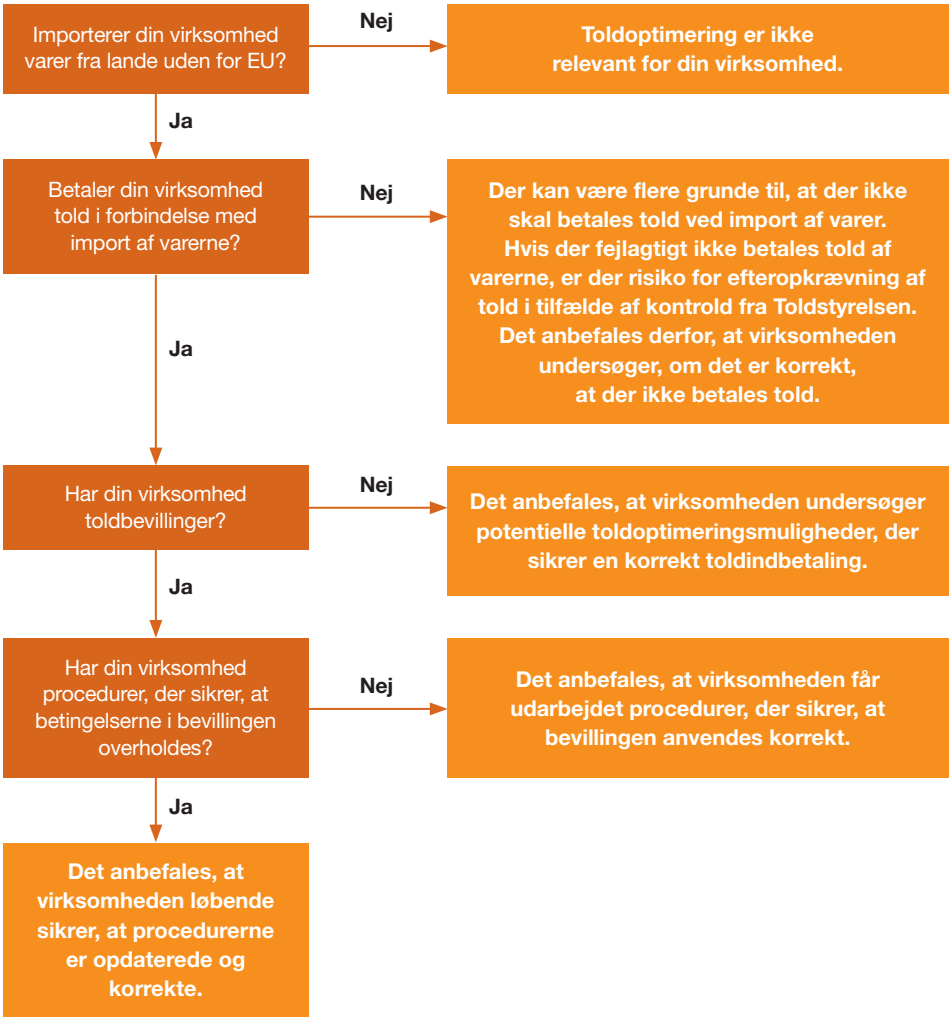

2.4 Opsætning af virksomhedens økonomisystem til korrekt håndtering af moms og afgifter

For en nøjagtig og fuldstændig styring af virksomhedens moms og afgifter er det vigtigt, at virksomhedens økonomisystem er sat korrekt op. Dette kan med fordel gøres ved brug af momskoder. Kravene til virksomhedens regnskab og deraf økonomisystem er reguleret i momsbekendtgørelsens §§ 71 til 96.

Der findes som sådan ingen regulering vedrørende opsætning af afgiftskonti i de forskellige afgiftslove.

2.4.1 Momskonti og brugen af momskoder

Kontoplanen skal som udgangspunkt indeholde følgende definerede konti:

1) Konto for købsmoms
2) Konto for salgsmoms
3) Konto for moms af varekøb fra udlandet (moms af EU-erhvervelser af varer samt moms af indførsel af varer fra lande uden for EU)
4) Konto for moms af køb af ydelser fra udlandet med omvendt betalingspligt
5) Konto for EU-erhvervelser af varer
6) Konto for køb af ydelser fra andre EU-lande med omvendt betalingspligt
7) Konto for EU-leverancer af varer
8) Konto for EU-leverancer af ydelser med omvendt betalingspligt
9) Konto for eksport mv.

Hvis de ovenstående oplysninger fremkommer på anden måde, fx ved hjælp af momskoder, anser Skattestyrelsen regnskabspligten i forhold til moms for at være opfyldt.

Der kan med fordel oprettes en konto til håndtering af indkøb af varer med national omvendt betalingspligt, fx mobiltelefoner mv. Dette er dog ikke et krav.

Hovedformålet med momskonti/-koder er, at virksomheden kan opgøre momstilsvaret for perioden på baggrund af bogføringen samt indberette værdien af EU-erhvervelserne og værdien af leverancerne uden moms i de supplerende oplysninger (rubrikkerne) på momsangivelsen.

2.4.1.1 Valg af momskoder eller konti

Den mest fordelagtige metode for virksomheden afhænger af dens aktiviteter. Følgende forhold taler for opsætning med momskoder:

- Mange forskellige transaktionstyper
- Et økonomisystem, der har momskoder som standard
- Delvis fradragsret.

2.4.1.2 Udenlandsk handel

Ved køb fra udlandet vil det være en fordel at oprette en konto for hvert land, hvorfra der modtages fakturaer med lokal moms. Dermed lettes procedurerne for at tilbagesøge moms via EU's momsrefusionsordning. Alternativt kan der oprettes en momskode, som anvendes på alle køb med lokal moms i det pågældende land. Når der skal tilbagesøges moms, kan der laves udtræk på momskoden med sortering pr. landekode (fra kreditors stamdata), og tilbagesøgning kan ske ud fra dette udtræk.

Ved momsregistrering i udlandet er det værd at undersøge, om virksomheden skal opfylde særlige krav til bogføringen eller til opgørelsen af den udenlandske moms.

2.4.1.3 Afgiftskonti

I afgiftslovene foreligger der intet krav om afgiftskonti for de enkelte afgifter. Der skal dog føres et afgiftsregnskab.

PwC's opfattelse

Virksomheder, der skal opgøre og afregne afgifter, bør have en afgiftskonto for hver afgiftstype, da dette letter processen med at angive afgifter og udarbejde afgiftsregnskab. Samtidig sikres et nøjagtigt grundlag.

I forhold til godtgørelse af energiafgifter vil brugen af afgiftskonti lette både angivelsen af godtgørelsen af energiafgifterne på momsangivelsen og kravene til dokumentation.

2.5 Fakturakrav

Fakturakravene og fakturapligten er reguleret i ML §§ 52 til 55 og i momsbekendtgørelsens §§ 58 til 70 og § 96 samt i de forskellige afgiftslove.

2.5.1 Momsmæssige fakturakrav

Virksomheder, der leverer momspligtige varer eller ydelser, har pligt til at udstede en faktura, som overholder momslovens fakturakrav. Se nedenstående oversigtsskema over fakturakravene for almindelige fakturaer, forenklede fakturaer samt fakturakrav ved momsfrit salg til andre lande.

Indholdskrav	Alm. faktura	Momsfrit EU-salg	Forenklet faktura
Fakturadato	X	X	X
Leveringsdato (hvis bestemt og forskellig fra fakturadato)	X	X	

Indholdskrav	Alm. faktura	Momsfrit EU-salg	Forenklet faktura
Fakturanummer	X	X	X
Sælgers navn, adresse og CVR-nr. (husk landekode)	X	X	X
Købers navn og adresse	X	X	
Købers registreringsnummer		X	
Mængden/omfanget og arten af de leverede varer/ydelser	X	X	X
Pris pr. enhed uden moms	X	X	
Eventuelle prisnedslag, bonus og rabatter	X	X	
Samlet momsgrundlag	X	X	X
Momssats	X		
Momsbeløb	X		X
Fritagne leverancer	X	X	
Salg af varer tilføjes "zero-rated", "0-moms" eller "free of VAT"		X	
Salg af ydelser tilføjes "reverse charge" eller "omvendt betalingspligt"		X	

PwC's anbefaling

Ved salg til lande uden for EU bør der på fakturaen tilføjes en tekst, der indikerer, at der er tale om salg, hvor der ikke skal betales dansk moms.

2.5.2 Afgiftsmæssige fakturakrav

Bortset fra visse energiprodukter og gebyr på dæk er der ingen krav om, at afgiften på varer skal fremgå af fakturaen. Hvis en virksomhed vælger at oplyse afgiften på fakturaen, skal det dog være den præcise afgift på varen og ikke fx et skøn eller gennemsnit.

Hvis afgiftspligtige varer sælges uden afgifter, fx fordi salget sker til andre registrerede virksomheder, skal det fremgå af fakturaen, at salget er uden afgift.

Betingelser for elhandelsvirksomheder ved levering af elektricitet
Ved levering af afgiftspligtig elektricitet er energiselskaberne forpligtede til at udstede en faktura, som indeholder oplysninger om udstedelsesdato, energiselskabets navn og adresse, elmodtagers navn, leveringssted, aftagenummer, afgiftens størrelse pr. aftagenummer og CVR- eller SE-nummer for momsregistreringen ved salg til momsregistrerede virksomheder. Indeholder fakturaen ikke disse oplysninger, kan elmodtageren ikke få godtgjort elafgiften.

2.5.3 Fakturering i anden valuta end DKK eller EUR

Hvis der udstedes en faktura i anden valuta end DKK eller EUR, skal der ske omregning til én af disse valutaer. Det sker ved, at enten omregningskursen eller momsbeløbet (i EUR eller DKK) anføres på fakturaen.

Ved valutakursomregning anvendes dagskurs eller toldkurs på leverings-/erhvervelses- eller indførselstidspunktet.

Valg af omregningsprincip er bindende i to år. Momsbekendtgørelsen stiller krav om, at interesseforbundne parter bruger samme omregningsprincip.

2.5.4 Tidspunkt for fakturaudstedelse

Der skal ske fakturering ved leverancens afslutning eller snarest derefter.

Hvis sælger modtager hel eller delvis betaling inden leverancens afslutning (herunder forudbetalinger), skal sælger udstede en faktura på dette tidspunkt.

2.5.5 Hvilket lands regler gælder?

Når leveringsstedet er her i landet, er hovedreglen, at det er de danske fakturaregler, som gælder. For leverancer fra Danmark til andre lande gælder de danske regler, når:

- Sælgervirksomheden er etableret i Danmark
- Aftageren af en grænseoverskridende leverance udsteder et afregningsbilag, og aftageren er hjemmehørende i Danmark.

Ifølge momsloven er der ingen pligt til at udstede en faktura, når en virksomhed leverer momsfrie § 13-ydelser.

2.5.6 Sælgers pligt ved udstedelse af faktura til andre EU-lande

Sælger har pligt til at kontrollere, om købers udenlandske momsnummer er gyldigt ved grænseoverskridende EU-handel, hvor en momspligtig leverance sælges uden dansk moms. Desuden skal sælger kontrollere, at momsnummeret er knyttet til købers navn og adresse. Pr. den 1. januar 2020 er det præciseret, at sælger er forpligtet til at kontrollere købers momsnummer, inden der udstedes en faktura uden moms.

Ifølge Skattestyrelsens vejledning skal momsnumre kontrolleres mindst én gang i kvartalet for løbende leverancer. For lejlighedsvise leverancer skal købers momsnummer kontrolleres ved hvert salg. Anser Skattestyrelsen ikke, at sælgers pligt til kontrol er opfyldt, kan sælger risikere, at Skattestyrelsen opkræver dansk moms af salget.

PwC's anbefaling

Sælger bør fastsætte procedurer, der sikrer periodisk kontrol af købers momsnummer. Husk at opbevare det forespørgselsnummer, der genereres i forbindelse med kontrollen. PwC har udviklet et automatiseret valideringsværktøj hertil.

2.5.7 Købers pligt ved modtagelse af faktura

Køber bør altid sikre sig, at momsbeløbet på fakturaen er anført korrekt, da køber ikke har fradrag for forkert faktureret moms. I de tilfælde, hvor fakturaen ikke er udstedt korrekt, bør køber kontakte sælger og få forholdet rettet.

2.5.8 Forenklet faktura – beløbsgrænser

Hvis der hovedsageligt sælges til private, kan sælger i langt de flest tilfælde udstede en forenklet faktura. Sælger skal sondre mellem, om salget vedrører varer eller ydelser. For salg af varer er der ingen beløbsgrænse for, hvornår sælger må anvende forenklede fakturaer. Til gengæld er der et loft ved salg af ydelser på 5.000 DKK inkl. moms, så disse regler finder kun anvendelse for ydelser under 5.000 DKK.

Sælges der hovedsageligt til virksomheder, kan der udstedes en forenklet faktura ved salg til private personer, når de ovenfor nævnte kriterier er opfyldt. Ved salg til virksomheder skal der sondres mellem, om leverancen ekskl. moms er over eller under 3.000 DKK. Ved salg til virksomheder under 3.000 DKK ekskl. moms vil en forenklet faktura kunne anvendes. Hvis leverancen derimod er over 3.000 DKK, er købers fradragsret betinget af, at der udstedes en almindelig faktura.

I de tilfælde, hvor køber er en virksomhed og beder om en almindelig faktura, skal sælger kunne udstede en sådan.

Forenklet faktura kan også anvendes ved EU-salg. Kundens momsnummer og henvisning til omvendt betalingspligt skal dog fortsat fremgå.

2.5.9 Elektronisk fakturering

Danske virksomheder har mulighed for at udstede og sende en faktura i pdf-format i en e-mail til både danske som udenlandske kunder. Virksomheden skal dog sikre, at følgende betingelser er opfyldt:

- Oprindelsesægthed. Fakturaens rette indhold og læsbarhed. Dette kan fx gøres ved at sikre et pålideligt transaktionsspor mellem fakturaerne og virksomhedens leverancer.
- Enhver form for elektronisk faktura skal indeholde de samme oplysninger, som er gældende for en papirfaktura, jf. fakturakravene.
- Modtageren af den elektroniske faktura skal acceptere elektronisk fakturering. Der er dog ingen formelle krav til en sådan accept. Hvis køber bogfører den modtagne faktura i sit bogføringssystem uden yderligere kommentarer, vil dette blive anset som en stiltiende accept.

3. Virksomhed i drift

3.1 Momspligtige aktiviteter

Før momshåndteringen af et salg kan bestemmes, skal der dels sondres mellem typen af aktivitet (varer eller ydelser) og dels hvilket land, der har ret til momsen (leveringsstedet).

3.1.1 Sondring mellem levering af varer og ydelser

Reglerne for momsbehandlingen af varer og ydelser er ikke ens. Varer er kendetegnet ved at være fysiske genstande, dvs. ting, der kan holdes i hånden. Herudover er gas, elektricitet, varme og kulde kvalificeret som varer.

Ydelser defineres som det modsatte af varer. Alt det, som ikke opfylder betingelserne for at være en vare, anses i momssammenhæng for at være en ydelse.

3.1.2 Indenlandsk handel

Sondringen mellem varer og ydelser er som udgangspunkt ikke relevant, når der sker salg mellem to danske virksomheder. Hvis leverancen er momspligtig, opkræver sælger moms, uanset om det solgte kan kvalificeres som en vare eller en ydelse.

Til dette udgangspunkt er der dog en række undtagelser, hvor betalingspligten for momsen er flyttet fra sælger til køber. Det betyder med andre ord, at sælger ikke skal opkræve moms. Det drejer sig om følgende produktgrupper:

- Mobiltelefoner mv.
- El og gas solgt til en afgiftspligtig videreforhandler
- El- og gascertifikater
- Metalskrot
- CO_2-kvoter.

Salg efter disse særregler skal indberettes af sælger i momsangivelsens rubrik C. Køber indberetter den beregnede moms i rubrikken salgsmoms samt i rubrikken købsmoms, i det omfang køber har ret til fradrag.

Særreglerne på metalskrot samt CO_2-kvoter vil ikke blive omtalt yderligere.

3.1.2.1 Omvendt betalingspligt på mobiltelefoner mv.

Følgende salg er omfattet af reglerne omkring national omvendt betalingspligt:

- Mobiltelefoner
- Bærbare computere
- Tablets
- Spillekonsoller
- Integrerede kredsløbsanordninger.

Reglerne medfører, at man som sælger ikke skal opkræve moms af salget, da forpligtelsen til indbetaling af moms er væltet over på køber.

Reglerne gælder for salg til virksomheder mv. Dog skal virksomheder, hvis salg af ovennævnte produkter til private udgør mere end 50 % af virksomhedens samlede salg af produkterne, fortsat opkræve moms på alle salg.

3.1.2.2 Omvendt betalingspligt på el og gas solgt til en afgiftspligtig videreforhandler

For at imødekomme svindel har Danmark valgt at indføre omvendt betalingspligt på salg af el og gas til en afgiftspligtig videreforhandler.

En videreforhandler defineres som en virksomhed, hvis formål med indkøbet er videresalg, og hvis eget forbrug af den købte mængde er ubetydeligt.

Hvis køber er omfattet af denne definition, skal sælger som udgangspunkt fakturere uden moms. Lovgiver har dog valgt at undtage salg fra den omvendte betalingspligt, hvor levering sker til et aftagernummer eller målersted, som er defineret i hhv. el- og gaslovgivningen. Dette sker for at undgå, at bl.a. udlejere af fast ejendom skal håndtere den omvendte betalingspligt efter de nye regler.

3.1.2.3 Omvendt betalingspligt på el- og gascertifikater

Ud over omvendt betalingspligt på el og gas solgt til videreforhandlere er der indført omvendt betalingspligt ved salg af el- og gascertifikater. Den omvendte betalingspligt gælder i dette tilfælde salg til alle afgiftspligtige personer, hvilket bl.a. omfatter almindelige momspligtige virksomheder, men også momsfritagne virksomheder (tandlæger, skoler mv.).

Der er også på dette område indført en undtagelse, så den omvendte betalingspligt ikke anvendes, når der samtidig sælges en tilsvarende mængde el eller gas. Hvis dette er tilfældet, skal certifikatet anses som en biydelse og dermed momsbehandles som den solgte mængde el eller gas.

3.1.3 Handel med udlandet

Når der handles over landegrænser, har det betydning, om der handles med varer eller ydelser. Det har ligeledes betydning, om der handles inden for EU, eller om køber eller sælger er bosiddende uden for EU, og om varen/ydelsen krydser EU's ydre grænse. Endelig har det betydning, om parterne er private eller momspligtige personer (virksomheder, institutioner mv.).

I skemaerne på de følgende sider er beskrevet, hvordan handel med udlandet skal momsbehandles. Der tages alene udgangspunkt i handel mellem momspligtige personer.

Momspligtig dansk person	Køb	
Inden for EU	**Varer** Der skal beregnes moms i Danmark (erhvervelsesmoms) Krav til køber: • Skal oplyse momsnummer til sælger i det andet EU-land • Skal beregne erhvervelsesmoms i Danmark. Hvis levering ikke sker i Danmark, vil moms skulle behandles efter det respektive lands regler.	**Ydelser** Der skal beregnes moms i Danmark (omvendt betalingspligt) Krav til køber: • Skal oplyse momsnummer til sælger i det andet EU-land • Skal beregne "reverse charge" moms (omvendt betalingspligt) i Danmark. Visse ydelser[1] medfører dog, at moms skal afregnes i sælgers land.
Uden for EU	**Varer** Der skal beregnes moms i Danmark (importmoms) Krav til køber: • Ved indførsel skal momsnummer oplyses • Moms skal angives på baggrund af importspecifikationen (og ikke den modtagne faktura).	**Ydelser** Der skal beregnes moms i Danmark (omvendt betalingspligt) Der er dog ikke pligt til at beregne moms af ydelser[1], hvor leveringsstedet altid er i sælgers land. Hvis faktura er udstedt med moms, er der eventuelt mulighed for at søge momsen refunderet. For en række ydelser[2] skal køber ikke beregne dansk moms af købet, når udnyttelse sker uden for EU.

1) Ydelser vedrørende fast ejendom beliggende i sælgers land. Adgang til arrangementer inden for kultur, kunst, sport og videnskab, når de finder sted i sælgers land. Restaurant og cateringydelser, der udføres i sælgers land. Korttidsudlejning af biler, når transportmidlet stilles til rådighed i sælgers land.

2) Følgende ydelser er omfattet af udnyttelseskriteriet:
- Overdragelse af rettigheder, varemærker, fællesmærker og mønstre samt andre lignende rettigheder
- Reklameydelser
- Ydelser fra rådgivningsvirksomheder, ingeniører, projekteringsvirksomheder, advokater og revisorer samt andre lignende ydelser, databehandling og meddelelse af oplysninger
- Påtagelse af forpligtelse til helt eller delvist at undlade udøvelse af en erhvervsmæssig virksomhed eller brug af én af de rettigheder, der er nævnt i dette afsnit
- Bank-, finansierings- og forsikringsvirksomhed bortset fra udlejning af bankbokse
- Levering af arbejdskraft
- Udlejning af løsøregenstande bortset fra transportmidler
- Adgang til naturgas og elektricitetsdistributionssystemer samt transport eller transmission gennem sådanne systemer og andre direkte forbundne tjenester.

Momspligtig dansk person	Salg	
Inden for EU	**Varer** Fakturering skal ske uden moms Betinget af, at • køber har opgivet et gyldigt moms-nummer og sælger kan dokumentere at have verificeret dette[1] • der foreligger gyldig transport-dokumentation for transport ud af Danmark[2]	**Ydelser** Salg skal ske momsfrit. Køber skal selv foretage momsafregning Betinget af, at • køber har opgivet et gyldigt moms-nummer, og sælger kan dokumentere at have verificeret dette. Der gælder særregler for visse ydelser[3], hvor der sker fakturering med moms.
Uden for EU	**Salg af varer** Salg kan ske momsfrit Betinget af, at • der foreligger gyldig transport-dokumentation for transport ud af Danmark. Udførsel skal angives til de danske myndigheder, hvilket sker ved enhedsdokumentet, som skal følge varen ud af EU (sælger skal efterfølgende opbevare dette).	**Ydelser** Salg skal ske momsfrit Køber er selv ansvarlig for moms efter hjemlandets regler. Der gælder særregler for visse ydelser[3], hvor der skal faktureres med moms. Der er en række ydelser, hvor sælger skal afregne moms i Danmark, hvis ydelsen udnyttes i Danmark. Se fodnote 2 på foregående side for en udtømmende liste.

1) Det er pr. den 1. januar 2020 blevet præciseret, at sælger inden et nulmomset salg skal sikre sig, at køber har et gyldigt momsnummer i et andet EU-land. Sælger kan gøre dette igennem VIES-databasen og skal efterfølgende opbevare dokumentationen for, at dette er foretaget.

2) Hvis køber selv afhenter varen hos sælger, og betaling sker inden eller senest på leveringstidspunktet, er der skærpede krav til dokumentationen.

   Dokumentationen skal som minimum bestå af en erklæring fra køber indeholdende følgende oplysninger:
   - At varen er sendt eller transporteret fra Danmark
   - Varens bestemmelsessted
   - Transportmiddel og registreringsnummer på transportmiddel
   - At varen er modtaget på leveringsadressen
   - Hvis det er relevant i forhold til transportruten, skal der vedlægges dokumentation for transporten, fx færge og brobilletter.

   Købererklæringen skal anses for et minimumskrav. Hvis sælger besidder andet dokument med tilsvarende styrke, vil dette også gælde som dokumentation. Det kan efter PwC's opfattelse fx være dokumentation fra uafhængig 3. mand. Herudover kræver Skattestyrelsen, at man som sælger indhenter supplerende oplysninger med henblik på at identificere den, der afhenter varerne, herunder fx kopi af kørekort, pas eller lignende.

   Sælger har tre måneder til at få dokumentationen på plads.

3) Ydelser vedrørende fast ejendom beliggende i Danmark. Adgang til arrangementer inden for kultur, kunst, sport og videnskab, når de finder sted i Danmark. Restaurant og cateringydelser, der udføres i Danmark. Korttids-udlejning af biler, når transportmiddel stilles til rådighed i Danmark.

Der er pr. den 1. januar 2020 indført nye regler vedrørende de krav, som kan stilles til sælgers transportdokumentation i forbindelse med et EU-varesalg. De nye regler udspringer af EU-Kommissionens VAT Quick fixes og skal anses for at være en valgmulighed til de nuværende danske regler, som allerede er omtalt. Der er tale om harmoniserede EU-regler, hvilket betyder, at de som udgangspunkt anvendes i alle EU-lande. Formålet med reglerne er at harmonisere medlemsstaternes fortolkning af bestemte regler og grænseoverskridende transaktioner for at opnå ensartet fortolkning af fællesskabets regler.

Dokumentationen i relation til de nye Quick Fixes skal enten bestå af to separate dokumenter af typen A (udstedt af uafhængige parter) eller ét dokument A + ét dokument B. I de situationer, hvor køber arrangerer og betaler for transporten (afhentningskøb), skal der udover ovenstående også indhentes ét dokument C fra køber, som skal indeholde en række bestemte oplysninger.

Dokument type A	Dokument type B	Dokument type C
• Underskrevet CMR-fragtbrev • Ledsagedokument • Konnossement • Luftfragtbrev • Faktura fra transportøren af varerne	• Forsikringspolice vedrørende varernes forsendelse eller transport • Bankbilag, som beviser betaling af transporten • Officielle dokumenter, der bekræfter, at varerne er ankommet til modtagerlandet • Kvittering for modtagelse af varerne hos oplagshavere i modtagerlandet	• Købererklæring

Hvis en virksomhed kun sælger varer fra Danmark til et andet EU-land, vil det umiddelbart være lettest at anvende de nationale danske regler. Hvis virksomheden dog har varehandel på tværs af flere EU-lande, kan det være en fordel at anvende de harmoniserede regler, da disse giver mulighed for at have en fælles proces for at indhente transportdokumentation. Vi anbefaler dog, at der indhentes rådgivning for at sikre, at den indhentede dokumentation er tilstrækkelig, så skattemyndighederne i det pågældende land ikke efterfølgende kan opkræve lokal moms af salget.

3.1.3.1 Trekantshandel

Et varesalg foregår ikke altid direkte mellem køber og sælger. Der er ofte også en tredje part – en såkaldt mellemhandler – involveret. Udgangspunktet er her, at hver transaktion momsmæssigt skal vurderes for sig. Hvis der imidlertid kun er én varetransaktion, men to fakturatransaktioner, kan der være tale om en trekantshandel, hvor der gælder særlige regler.

I de tilfælde, hvor varerne bliver sendt fra et EU-land til et andet EU-land på foranledning af en mellemhandler i et tredje EU-land, opstår en trekantshandel. Fra EU's side har man valgt at indføre simplificerede regler i denne situation, så mellemhandleren kan slippe for at lade sig momsregistrere i andre lande. Se nedenstående figur.

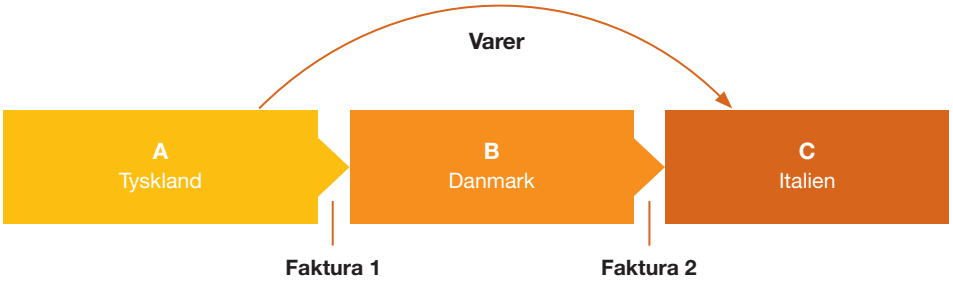

For at benytte de særlige regler omkring trekantshandel i EU skal nedenstående betingelser være opfyldt:

- Varerne sendes direkte fra en momsregistreret virksomhed i ét EU-land til en momsregistreret varemodtager i et andet EU-land
- Mellemhandleren (B) har ved købet oplyst virksomhedens momsnummer til leverandøren (A)
- Mellemhandleren (B) er ikke etableret i modtagerlandet (Italien)
- Leverandøren (A) er momsregistreret i afsenderlandet (Tyskland), men ikke i mellemhandlerlandet (Danmark) eller modtagerlandet (Italien)
- Kunden (C) er momsregistreret i modtagerlandet (Italien), men ikke i afsenderlandet (Tyskland) eller i mellemhandlerlandet (Danmark).

Hvis betingelserne er opfyldt, er fordelen blandt andet en række forenklinger i moms- og listerapporteringen, samt at mellemhandleren ikke skal lade sig momsregistrere i leverandørens eller kundens land.

A og B udsteder således fakturaer uden moms, og C sørger for indberetning af momsen i Italien.

Reglerne om trekantshandel kan kun anvendes i den beskrevne situation. Hvis betingelserne ikke er opfyldt, skal hver transaktion vurderes for sig, og det vil i en række tilfælde udløse momsregistreringspligt i udlandet for mellemhandleren. Det kan fx ske i det tilfælde, hvor varen bliver afhentet af C i Tyskland. Nogle lande anerkender ikke brugen af trekantshandelsreglerne, hvis C selv afhenter varerne eller er ansvarlig for transporten fra Tyskland til Italien. I stedet er der tale om kædehandel, se nedenfor.

3.1.3.2 Kædehandel

I eksemplet ovenfor foregik varesalget mellem tre parter, der er momsregistreret i tre forskellige EU-lande. Et varesalg kan imidlertid også ske mellem flere, fx fire parter, i en såkaldt "kædehandel". I en kædehandel mellem fire parter sker der tre juridiske handler (udstedelse af tre fakturaer), men der er kun én varebevægelse fra den første sælger til den endelige køber. Se nedenstående figur.

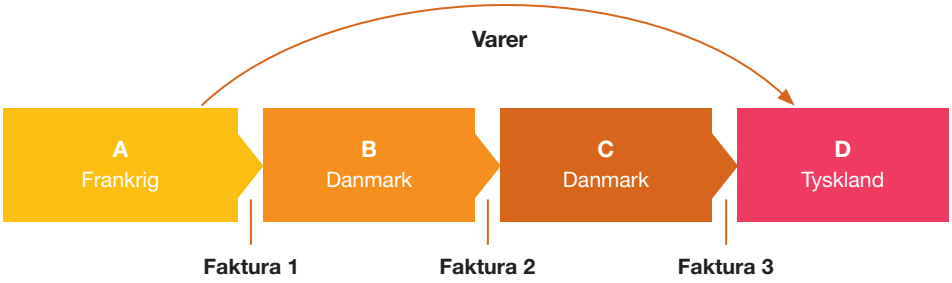

En kædehandel kan ofte forveksles med en trekantshandel, da der i handlen indgår tre forskellige EU-lande. En kædehandel opfylder dog ikke betingelserne for en trekantshandel, idet der indgår fx fire parter i stedet for tre. Da der heller ikke er indført andre simplificerede regler, skal hver handel i en kædehandel momsbehandles separat.

Konsekvensen af en kædehandel er, at en eller begge mellemhandlere skal momsregistreres i enten afsender- eller modtagerlandet, da de bliver anset for at erhverve eller videresælge varer fra disse lande. Fastlæggelse af registreringspligt og momskonsekvenser afhænger af, hvem der har ansvaret for den bevægende transaktion. Hvis A sørger for transporten til Tyskland, vil B blive registreringspligtig for EU-erhvervelse i Tyskland og efterfølgende lokalt salg i Tyskland. C vil herefter foretage et lokalt køb efterfulgt af et lokalt salg i Tyskland. Dette vil også udløse registreringspligt.

Nogle EU-lande har lokal omvendt betalingspligt, når en udenlandsk virksomhed sælger varer, der befinder sig i det pågældende land, til en lokal køber. Lande, som har indført national omvendt betalingspligt, er for eksempel (ikke udtømmende) Holland, Spanien, Frankrig, Polen, Finland, Sverige med flere.

Kædehandel kan give mange udfordringer, der kan variere fra land til land. Det er derfor vigtigt, at man har overblik over sine transaktioner, og hvilke pligter disse kan medføre i andre lande.

Kommissionens VAT Quick Fixes, som er indført pr. 1. januar 2020, indeholder retningslinjer for allokeringen af transportydelsen i kædetransaktioner og dermed præcisering af leveringsstedet. De nye regler er med til at identificere, hvem af de to parter i midten af kæden, der skal kaldes for ”mellemhandleren”. Mellemhandleren skal forstås som den sælger, der enten selv sender eller transporterer varerne, eller på sine vegne lader en tredjemand sende eller transportere varerne.

Udgangspunktet er, at salget til mellemhandleren er den grænseoverskridende transaktion og dermed den transaktion, der er fritaget for moms.

Mellemhandleren kan dog godt beslutte, at det er mellemhandlerens eget salg til sin kunde, der er den fritagne transaktion, men det kræver, at mellemhandleren er momsregistreret i det land, hvorfra varen sendes.

3.1.3.3 Cross-border rulings – CBR

EU har lavet en forsøgsordning, hvor EU i samarbejde med de enkelte medlemsstater giver virksomheder mulighed for at stille spørgsmål til momsbehandlingen af komplekse grænseoverskridende transaktioner.

Udgangspunktet er, at den spørgende virksomhed skal anmode om en CBR via det almindelige system for anmodning om bindende svar. Man spørger i den medlemsstat, hvor man er etableret, uanset om det er her, transaktionen finder sted. Hvis Skattestyrelsen accepterer og vil behandle anmodningen, tager den kontakt til de øvrige involverede medlemsstater.

Man kan finde allerede afsagte cross-border rulings på EU-Kommissionens hjemmeside. De er godt beskrevet med et kort resumé, så det er nemt at finde rundt i de mange afgørelser.

Eksempel 1 på afgørelse: Leveringssted for "in-house" undervisning
Involverede medlemsstater: *Belgien og Holland.*

En sælger i medlemsstat A leverer undervisningsydelser og træning. Undervisningen foregår "in-house" i medlemsstat B. Køberen af undervisningsydelsen er etableret i medlemsstat C.

Spørgsmålet er, om leveringsstedet for ydelserne er i medlemsstat B, hvor undervisningen foregår, eller i medlemsstat C, hvor køberen er etableret.

De involverede medlemsstaters skattemyndigheder afgør, at leverings- og beskatningsstedet for ydelsen er i medlemsstat C.

Eksempel 2 på afgørelse: Vejhjælp
Involverede medlemsstater: *Belgien, Danmark, Irland, Spanien, Estland, Letland, Litauen, Malta, Ungarn, Portugal, Slovenien, Finland, Sverige, England og Italien.*

En sælger i Belgien leverer vejhjælp til momsregistrerede kunder. Vejhjælpen ydes i hele EU og leveres af etablerede mekanikere i de enkelte medlemsstater. Mekanikerne fakturerer deres ydelser direkte til den belgiske sælger af vejhjælpen.

Spørgsmålet er 1: hvordan skal den lokale mekaniker fakturere den belgiske vejhjælpsvirksomhed? Og 2: hvordan skal den belgiske vejhjælpsvirksomhed fakturere køberne af vejhjælpsydelsen?

Den ydelse, som mekanikerne leverer, anses som en sammensat leverance bestående af en hovedydelse – diagnosticering af skaden og reparation – samt en biydelse i form af reservedele. Den samlede leverance skal momsmæssigt behandles som én ydelse, og leverings- og beskatningsstedet er derfor i Belgien, hvor køberen er etableret.

Vejhjælpsydelsen, som leveres til momspligtige købere, anses også som en sammensat ydelse, jf. vurderingen ovenfor, og så skal den samlede leverance momsmæssigt behandles som en ydelse. Leverings- og beskatningsstedet er derfor i den medlemsstat, hvor køberen er etableret.

3.2 Momsgrundlag

Momsgrundlaget er det beløb, som momsen opgøres ud fra. Momsgrundlaget er det samlede vederlag, som modtages for en leverance.

Momsgrundlaget beregnes i praksis på baggrund af fakturabeløbet eventuelt med tillæg af leveringsomkostninger, fx transportomkostninger og emballage samt andre biomkostninger, fx forsikring, som leverandøren eventuelt opkræver.

Bemærk, at ved import af varer fra leverandører uden for EU indgår leveringsomkostninger altid i importmomsgrundlaget. Dette er også tilfældet, selvom der er tale om transport, der udføres af tredjepart.

Virksomheder, der behandler betalingskortgebyrer, skal desuden være opmærksomme på, at der skal afregnes moms af betalingskortgebyrer, når virksomhedens salg i øvrigt er momspligtigt. Betalingskortgebyret er dog momsfritaget, hvis virksomhedens salg er momsfritaget.

Er der tale om transaktioner, hvor der både er momspligtige og momsfritagne varer og ydelser, skal gebyret fordeles mellem den momspligtige og den momsfrie del – afhængigt af andelen. Dele af gebyret kan således være momspligtige og andre dele momsfritagne.

3.2.1 Rabatter

Ubetingede rabatter skal ikke med i momsgrundlaget. Det vil sige rabatter, som køber opnår senest på faktureringstidspunktet.

Hvis en rabat derimod er betinget af ét eller flere forhold, fx køb over en vis mængde eller kontantbetaling, udløses rabatten først på et senere tidspunkt. Hvis den senere udløste rabat skal påvirke momsgrundlaget, kræver det, at sælger efterfølgende udsteder en kreditnota, og at både sælger og køber regulerer deres moms i overensstemmelse med kreditnotaen.

3.2.2 Tilskud

Tilskud skal kun medregnes i momsgrundlaget, hvis tilskuddet er udtryk for en betaling for en modydelse (levering mod vederlag).

Tilskud indgår således kun i momsgrundlaget, når tilskuddet er vederlag for en ydelse leveret til tilskudsgiver (eller tredjemand). Der lægges vægt på, om tilskuddet er ydet til tilskudsmodtageren i dennes interesse, eller om tilskuddet er ydet i tilskudsgiverens interesse.

Når tilskuddet er ydet i tilskudsmodtagerens interesse, er tilskuddet ikke betaling for en leverance, da tilskuddet ikke er direkte forbundet med leverancens pris. Hvis tilskuddet derimod er ydet i tilskudsgiverens interesse, anses det som en del af prisen for leverancen, og tilskuddet indgår dermed i momsgrundlaget.

For at vurdere om der er tale om levering mod vederlag, kan det være en god ide at kigge i aftalegrundlaget mellem tilskudsgiver og tilskudsmodtager.

I aftalegrundlaget kan der findes elementer, som kan tale for, at tilskudsmodtager leverer en modydelse til tilskudsgiveren, fx:

- Stiller tilskudsgiver krav til udførelsen eller resultatet af det projekt, som tilskudsgiver har givet tilskud til?
- Stilles der krav om, at tilskudsgiver skal have helt eller delvist ejerskab over projektet, når det er færdigt?
- Stilles der krav om, at tilskudsgiver må formidle og kommunikere om projektet – i eget navn – når projektet er færdigt?

Ved tilskud, der gives i flere led, skal det vurderes særskilt i hvert led, om tilskuddet kan betragtes som et vederlag.

Et tilskud, der har karakter af en gave, indgår ikke i momsgrundlaget. En gave er et ensidigt løfte, hvor der gives et formuegode ud fra gavmildhed.

Et tilskud kan udover at støtte finansieringen af et projekt også have karakter af belønning for modtager for at undlade at udføre en bestemt handling. Denne type tilskud anses ikke for at være omfattet af momspligten, når undladelsen ikke medfører en konkret fordel for tilskudsgiver. Der er tale om et komplekst område, og PwC anbefaler derfor, at alle tilskudssituationer vurderes konkret.

3.2.3 Tilgift – ”salgsfremmende ordning”

En tilgift er et begreb, som anvendes om en salgsfremmende foranstaltning – typisk en vare eller ydelse - som den erhvervsdrivende tilbyder en køber at modtage ud over den primære ydelse. Det kan for eksempel være optikeren, som reklamerer med ”køb nye briller og få et par solbriller med i prisen”, eller møbelhandleren, som reklamerer for ”køb 6 stole for 5 stoles pris”.

En tilgift er ikke et udtryk for gavmildhed, som en gave er, da den altid er betinget af et køb eller anden form for investering. Det er vigtigt at være opmærksom på, at en tilgift kan momsbehandles på to forskellige måder, da der i nogle tilfælde skal afregnes udtagningsmoms, men ikke i andre tilfælde. Der er to parametre, som er afgørende for momsbehandlingen:

1. Udgør tilgiften en biydelse til den primære ydelse, eller anses tilgiften for en selvstændig hovedydelse?

   En tilgift vil ofte blive anset som en hovedydelse i sig selv, da den har en selvstændig værdi for køberen og ikke blot udgør et middel til at udnytte den primære ydelse bedre.

   Fx ”køb en ny bil og få en gratis GPS med”, ”køb 5 magasiner og få en vase med i prisen”, ”køb et nyt køkken og få en opvaskemaskine oven i handlen”.

2. Hvis tilgiften anses for at udgøre en selvstændig ydelse, skal det vurderes, om køberen har betalt et vederlag for tilgiften, eller om denne er modtaget vederlagsfrit?

   Hvis det vurderes, at tilgiften er modtaget vederlagsfrit, skal den erhvervsdrivende afregne udtagningsmoms af varen.

   Hvis det derimod vurderes, at køberen har givet et vederlag for tilgiften, bliver momsen afregnet i forbindelse med købet.

Det er køberens synspunkt, der er afgørende for, om der er betalt et vederlag for tilgiften eller ej. Hvis der står "gratis", kan det indikere, at tilgiften er modtaget vederlagsfrit, mens "med i købet" kan indikere, at tilgiften er en del af den samlede pris.

Der er tale om et komplekst område, og PwC anbefaler derfor, at en virksomhed, som benytter sig af tilgifter, er meget opmærksom på anvendelsen og momsbehandlingen af disse.

3.2.4 Efteropkrævning af moms

Har en virksomhed ikke afregnet moms af en del af sin omsætning, hvor det skulle have været gjort, skal momsen efteropkræves. Situationen kan opstå i tilfælde, hvor leverancen efter sælgers opfattelse er fritaget for moms, hvorimod leverancen efter momsloven faktisk er momspligtig.

Hvis ikke sælger kan gå til køber og opkræve den manglende moms, anses det allerede fakturerede beløb for at indeholde moms. Momsen efteropkræves derfor med 20 % af fakturabeløbet. Kan sælger derimod kreditere og fakturere kunden med korrekt moms, skal momssatsen på 25 % anvendes.

Det er yderligere præciseret, at hvis omsætningen, der skal afregnes moms af, bliver opgjort på baggrund af et skøn, skal momsen efteropkræves med 20 % eller 25 % alt afhængigt af, om omsætningen bliver opgjort på baggrund af tal inklusive eller eksklusive moms. Er tallene inklusive moms, skal der ske efteropkrævning med 20 %. Er tallene eksklusive moms, skal der ske efteropkrævning med 25 %.

3.3 Afgiftspligtige aktiviteter

Virksomheder, der påbegynder aktivitet i Danmark, skal være opmærksomme på de danske afgiftsregler, herunder også ved import og eksport af varer.

Hvorvidt aktiviteterne er afgiftspligtige, er reguleret i de forskellige afgiftslove.

3.3.1 Afgiftspligtige produkter i Danmark

I Danmark har vi en lang række afgiftspligtige produktkategorier. Fx kan afgiftspligten deles op i følgende kategorier (listen er ikke udtømmende):

Miljøafgifter	Energiafgifter
• Affald • Batterier (lukkede NiCdbatterier) • Bekæmpelsesmidler (pesticider) • Blyakkumulatorer (startbatterier) • Bæreposer af papir og plast • Dæk til motorkøretøjer • Emballage til visse varer • Engangsservice (bestik, tallerkener mm.) • Glødelamper og sikringer • Kvælstof i gødning • Spildevand • Vand • PVC	• Elektricitet • Kvælstofoxider (NO_x) • Kuldioxid (CO_2) • Mineralolieprodukter (benzin, dieselolie, fuel-olie mv.) • Metan • Svovl • Smøreolie • Naturgas • Kulprodukter (stenkul, jordoliekoks mv.)

Afgift på nydelsesmidler	Andre afgifter
• Chokolade og sukkervarer • Cigarer, cerutter, cigarillos, cigaretpapir, skrå, cigaretter, røgtobak og nikotinprodukter* • Kaffe • Konsumis • Øl • Vin • Spiritus	• Biler (registreringsafgift) • Spil (lotterier, væddemål og spilleautomater) • Tinglysning • Skadeforsikringer • Sand, sten, grus mv. (råstofafgift)

*) Der er indgået politisk aftale om afgift på nikotinprodukter fra 1. juli 2022. Ved udarbejdelsen af Regnskabshåndbogen 2022 var satserne ikke endeligt vedtaget.

3.3.2 Afgiftspligtige aktiviteter i Danmark

Driftstype	Hvad skal virksomheden være opmærksom på?
Virksomheder, der ønsker at importere varer til Danmark	Ved import til Danmark skal virksomheden være opmærksom på, om nogle af de importerede produkter er omfattet af den danske afgiftspligt. En virksomhed med import af afgiftspligtige varer er ansvarlig for at blive registreret for og eventuelt afregne afgift af varen. Dette gælder, uanset om der er tale om varer omfattet af de nationale danske afgiftsregler eller varer omfattet af de EU-harmoniserede afgiftsregler.

Driftstype	Hvad skal virksomheden være opmærksom på?
Virksomheder, der ønsker at eksportere varer fra Danmark	De fleste afgifter er en national afgift på forbrug af varer i Danmark. Virksomheden kan derfor normalt få godtgjort afgiften ved salg af varer til udlandet. Virksomheden kan få godtgjort afgiften, selvom den ikke er registreret for den pågældende punktafgift, og selvom afgiften er betalt i et tidligere omsætningsled. For at få godtgjort betalte afgifter skal virksomheden anmode Skattestyrelsen om at få afgiftsbeløbet udbetalt. Ofte skal en række specifikke betingelser være opfyldt for at få godtgjort afgiftsbeløbene, fx er der ofte krav om, at beløbet skal overstige et minimumsbeløb.
Virksomheder, der har produktion i Danmark	Ved produktion af varer i Danmark skal virksomheden være opmærksom på, at en del af de varer, der produceres, kan være omfattet af de danske afgiftsregler. Det vil sige, at der skal betales afgifter. Det er den virksomhed, der producerer varen i Danmark, der er ansvarlig for at blive registreret for og eventuelt afregne afgift af varen. Virksomheden skal desuden være opmærksom på, at den også kan være omfattet af afgiftspligten på eventuelle råvarer, der importeres til Danmark, jf. ovenfor.

3.3.3 Betaling af afgifter

De fleste virksomheder betaler deres afgifter via den faktura, de modtager.

Virksomheder, der er registreret som oplagshaver, skal først betale afgift af varerne, når varerne udleveres til forbrug. Varemodtagere skal derimod betale afgift af varerne i den måned, hvor varerne modtages her i landet. For enkelte afgifter er der en bagatelgrænse for registreringspligt og betaling.

Virksomheder, der er registreret for afregning af afgifter, skal angive og indbetale afgiften til Skattestyrelsen senest den 15. i måneden efter udløbet af hver afgiftsperiode. Hvornår afgiftsperioden udløber afhænger af, hvilken type registrering virksomheden har.

For de fleste afgiftstyper er afgiftsperioden måneden. For visse afgifter skal der stilles sikkerhed for at opnå registrering og udskyde betaling af afgiften.

3.3.4 Afgiftsregnskab

Regnskabet føres i det almindelige forretningsregnskab. Fremstillingsvirksomheder skal kunne gøre rede for:

- Tilgang af afgiftspligtige råvarer
- Fremstilling af afgiftspligtige varer
- Tilgang af ubeskattede varer
- Udlevering af afgiftspligtige varer.

Regnskabet over udlevering af varer skal omfatte varer, som virksomheden betaler afgift af, og varer, der udleveres afgiftsfrit. Regnskabet skal være opdelt på:

- Udlevering af afgiftspligtige varer
- Returvarer
- Beskadigede varer
- Levering til udlandet.

Regnskabet afsluttes ved udgangen af hver måned, og sluttallene skal overføres til salgsoversigten. Regnskabet kan også afsluttes elektronisk – fx i SAP –- hvis det indeholder tilsvarende oplysninger som i salgsoversigten, og som til enhver tid kan udskrives månedsvist og akkumuleres for kalenderåret eller regnskabsåret.

3.3.5 Eksport til udlandet

Virksomheder kan ofte få godtgjort afgiften ved salg af varer til udlandet, da de fleste afgifter er en national afgift på forbrug af varer i Danmark. Virksomheden kan få godtgjort afgifterne, selvom den ikke er registreret for den pågældende punktafgift, og selvom afgiften er betalt i et tidligere omsætningsled. Afgiften godtgøres via en blanket, der indsendes til Skattestyrelsen.

3.3.6 Salg uden afgift

Virksomheder, der er registreret som oplagshaver for afgifter, jf. afsnit 2.2.3 *Afgiftspligtig registrering*, kan sælge varer uden den pågældende afgift til andre registrerede oplagshavervirksomheder eller virksomheder med bevilling. Det skal fremgå af fakturaen, at der er tale om salg uden afgifter.

Som dokumentation for at varerne kan sælges uden afgift, kræves en kopi af køberselskabets registreringsbevis eller bevilling. Afhængig af hvilken type afgift, der er tale om, kan der være flere krav til dokumentationen.

3.4 Momsfritagelse og lønsumsafgift

I henhold til ML §§ 13 og 34 er en række forskellige varer og ydelser konkret fritaget for moms.

3.4.1 Momsfritagelse efter ML § 13

Momsloven sondrer generelt mellem fritagelse uden fradragsret (ML § 13) og fritagelse med fradragsret (ML § 34). Fælles for de to er, at den konkrete vare eller ydelse ikke skal pålægges moms. Forskellen er imidlertid, at den ene type af fritagelser (ML § 13) medfører, at virksomheden mister retten til at fradrage moms af de køb, som virksomheden foretager til brug for de fritagne leverancer.

Hvis der er tale om en fritagelse med fradragsret (ML § 34), vil virksomheden fortsat have ret til at fradrage moms af alle de indkøb, der medgår til den pågældende leverance.

Når en virksomhed er fritaget efter ML § 13, vil en række af de fritagne ydelser medføre, at virksomheden skal betale lønsumsafgift. Reglerne omkring lønsumsafgift findes i lønsumsafgiftsloven. De momsfritagne ydelser, der medfører lønsumsafgift, er afkrydset i skemaet på næste side, hvor fritagelserne uden fradragsret også kan ses.

3.4.2 Opgørelse af lønsumsafgift

Der findes fire metoder for betaling af lønsumsafgift. Lønsumsafgiften betales som udgangspunkt af de aktiviteter, der er lønsumsafgiftspligtige. Det vil sige, hvis man som virksomhed både har lønsumsafgiftspligtige aktiviteter og lønsumsafgiftsfrie aktiviteter (fx momspligtige salg), skal der kun betales afgift af den del, der relaterer sig til de lønsumsafgiftspligtige aktiviteter.

Metode 1	Der betales 6,37 % i lønsumsafgift af virksomhedens samlede lønsum, der kan relateres til den lønsumsafgiftspligtige aktivitet. Virksomheder omfattet af denne metode er lotterier, organisationer, fonde mv. Denne metode omfatter også visse offentlige virksomheder, hvis ikke de er omfattet af metode 4.
Metode 2	Omfatter forsikrings- og finansielle virksomheder. Disse virksomheder skal betale 15,3 % (2022) i lønsumsafgift af den samlede lønsum, der vedrører de lønsumsafgiftspligtige aktiviteter.
Metode 3	Omfatter virksomheder, der udgiver eller importerer aviser. Afgiften beregnes her som 3,54 % af værdien af virksomhedens salg af aviser.
Metode 4	Er i princippet lovens hovedregel. Det vil sige, at virksomheder, der ikke falder ind under metode 1, 2 eller 3, skal betale lønsumsafgift efter metode 4. Metoden indebærer, at der skal betales 4,12 % i lønsumsafgift af virksomhedens lønsum og over-/underskud reguleret for finansielle poster.

Afgiften efter metode 1, 3 og 4 skal opgøres kvartalsvist og indbetales den 15. i måneden efter udløbet af kvartalet. Virksomheder, der er omfattet af metode 4, skal årligt regulere afgiften, når virksomheden kan opgøre sit over-/underskud. Dette skal ske senest den 15. i den ottende måned efter udløbet af indkomståret. Virksomheder, der er omfattet af metode 2 – altså finansielle virksomheder – skal angive afgiften månedsvist og betale senest den 15. i måneden efter udløbet af måneden.

Oversigt over fritagelser for moms, hvor der skal afregnes lønsumsafgift

Momsfritaget ydelse	Lønsums-afgift
Hospitalsbehandling, læge- og tandlægevirksomhed	X
Socialforsorg og bistand samt levering af varer og ydelser i nær tilknytning hertil, fx plejehjem, børnehaver, vuggestuer mv.	

Momsfritaget ydelse	Lønsums-afgift
Skoleundervisning og undervisning på videregående uddannelsesinstitutioner	X*
Der er dog momspligt for kursusvirksomhed, som drives med gevinst for øje, og som retter sig mod erhvervslivet og institutioner	
Visse foreninger og organisationers leverancer til medlemmer mod kontingentbetaling (er dog ikke momsfritaget, hvis momsfriheden er konkurrenceforvridende)	
Amatørsport. Bestemmelsen omfatter ikke aktiviteter, hvor der deltager professionelle udøvere	
Kulturelle aktiviteter, såsom museer, biblioteker og zoologiske haver	X*
Forfatter- og komponistvirksomhed	
Udlejning og bortforpagtning af fast ejendom (udlejning af fast ejendom til erhvervsformål kan dog gøres momspligtig ved en frivillig momsregistrering). Omtalt i afsnit 3.6.2 *Særligt om opgørelsen af den delvise fradragsret*	
Salg af fast ejendom bortset fra salg af byggegrunde og nyopført fast ejendom. Omtalt i afsnit 3.10.2 *Fast ejendom*	
Forsikrings- og genforsikringsvirksomhed	X
De fleste finansielle aktiviteter, herunder lån, formidling af lån, sikkerhedsstillelse, overførsler, transaktioner vedrørende valuta og værdipapirer samt forvaltning af investeringsforeninger	X
Spil om penge	X
Postydelser og dertil knyttede varer, der leveres af postoperatører, som varetager postbefordringspligten helt eller delvist	
Salg af frimærker	
Personbefordring	X
Ydelser i direkte tilknytning til bisættelser (bedemandsvirksomhed)	X
Velgørende arrangementer. Momsfritagelse kræver forudgående ansøgning til Skattestyrelsen	
Varer solgt fra genbrugsbutikker, hvis overskud fuldt ud anvendes til velgørenhed eller på anden måde almennyttige formål	
Gruppefritagelse. Ydelser udført af selvstændige grupper af personer, som udøver virksomhed fritaget for moms, da ydelserne er direkte nødvendige tjenester til deres medlemmer. Det er en forudsætning, at det enkelte medlems betaling for disse ydelser nøjagtig svarer til medlemmets andel i de fælles udgifter, og at afgiftsfritagelsen ikke vil kunne fremkalde konkurrenceforvridning.	X
Investeringsguld	
Varer og ydelser, der leveres af almenvelgørende eller på anden måde almennyttige foreninger mv. i forbindelse med afholdelse af aktiviteter, under forudsætning af at fritagelsen ikke vil kunne fremkalde konkurrenceforvridning. Det er en betingelse, at overskuddet fuldt ud anvendes til foreningens eget formål, og at overskuddets anvendelse kan dokumenteres ved anmodning fra Skattestyrelsen.	

*) Der er visse undtagelser til lønsumsafgiftspligten.

Registreringsgrænse
Man skal lade sig registrere for lønsumsafgift, hvis lønsumsafgiftsgrundlaget overstiger 80.000 kr. Afgiftsgrundlaget opgøres forskelligt, afhængig af hvilken metode virksomheden er omfattet af, jf. ovenfor.

Faldgruber
Virksomheder, der som udgangspunkt er momspligtige, kan godt ved siden af hovedaktiviteten have forskellige typer af lønsumsafgiftspligtige aktiviteter. Det kan for eksempel være formidling af lån, salg af forsikringer eller udbud af uddannelser, der er omfattet af lønsumsafgiftsloven. Hvis det er tilfældet, skal virksomheden løbende kunne allokere lønomkostninger og eventuel omsætning til den enkelte aktivitet, så virksomheden har styr på, om registreringsgrænsen nås.

3.4.3 Momsfritagelse efter ML § 34

Er en virksomheds salg omfattet af ML § 34, har sælger ret til momsfradrag for udgifter, der relaterer sig til salget (ofte benævnt 0-sats eller momsfritaget salg med ret til fradrag).

Bestemmelsen fritager blandt andet følgende:

- Salg af varer til andre EU-lande under visse betingelser
- Salg af nye transportmidler til andre EU-lande under visse betingelser
- Salg af punktafgiftspligtige varer til andre EU-lande under visse betingelser
- Overførsel af varer til et andet EU-land, fx når en virksomhed flytter varer til et andet land med henblik på salg
- Salg af varer, der udføres til steder uden for EU
- Arbejdsydelser på varer, som efter behandlingen bliver transporteret til et sted uden for EU
- Salg af varer og ydelser til visse skibe og fly under visse betingelser
- Salg af varer og ydelser til visse internationale organisationer mv.
- Levering af ydelser, herunder transportydelser og hertil knyttede transaktioner, når ydelsen er direkte knyttet til udførsel af varer til steder uden for EU eller til indførsel af varer
- Visse formidlingsydelser knyttet til transaktioner uden for EU
- Levering af aviser, som normalt udkommer med mindst ét nummer månedligt (lønsumsafgift)
- Handel med varer omfattet af visse suspensionsordninger, bl.a. salg af varer, der er oplagret i Københavns Frihavn.

Det er derfor vigtigt, at virksomheder er opmærksomme på, om deres leverancer er fritaget efter ML § 34 eller 13, da dette har betydning for fradragsretten.

3.5 Afgiftsfritagne aktiviteter

Dette afsnit beskriver de generelle betingelser for afgiftsfritagne aktiviteter. Reglerne om afgiftsfritagne aktiviteter er reguleret i de enkelte afgiftslove.

Som udgangspunkt er ingen aktiviteter fritaget for afgift i Danmark. Dog er varer, der er omfattet af en afgiftslov i Danmark, altid fritaget for afgift, hvis følgende gør sig gældende:

- Produktion af medicinalvarer
- Leveres til diplomater mv.
- Leveres og anvendes uden for Danmark
- Går tabt ved brand og i nogle tilfælde ved indbrud.

Se også afsnit 2.5.2 *Afgiftsmæssige fakturakrav.*

3.6 Momsfradrag

Dette afsnit beskriver de generelle betingelser for, om en virksomhed kan fradrage momsen af et indkøb. Herunder gennemgås også reglerne om delvis fradragsret. Reglerne om momsfradrag fremgår af ML §§ 37 til 42.

3.6.1 Generelt om fradragsret

Fradragsretten indtræder samtidig med, at den fradragsberettigede moms forfalder. Fakturadatoen er det tidspunkt, hvor retten til momsfradrag indtræder.

Der er grundlæggende tre muligheder for fradragsret:

1. Fuld fradragsret
2. Ingen fradragsret
3. Delvis fradragsret.

Hvis en udgift kan henføres fuldt ud til momspligtige aktiviteter, er der fuld momsfradragsret. Hvis udgiften kan henføres til en momsfritaget aktivitet, er der ingen ret til momsfradrag. Hvis en udgift derimod relaterer sig til både momspligtige og momsfritagne aktiviteter (fællesomkostninger), er der delvis fradragsret.

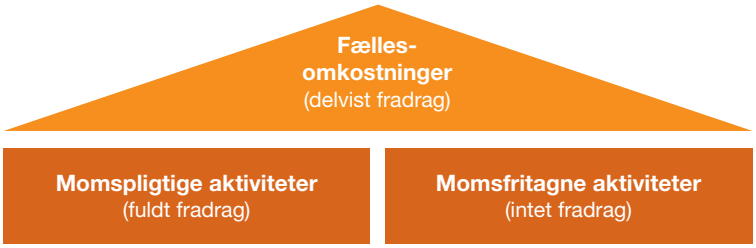

3.6.1.1 Fuld fradragsret

Hele momssystemet er bygget op omkring den tanke, at momsen skal være neutral for virksomhederne. Dette opnås ved, at virksomhederne på den ene side får fuld fradragsret for købsmomsen og på den anden side afregner moms af den fulde salgssum.

En helt almindelig virksomhed, der udelukkende har momspligtigt salg, har derfor som udgangspunkt fuldt fradrag for momsen af alle indkøb, jf. dog afsnittet nedenfor om ingen fradragsret.

Følgende betingelser skal imidlertid være opfyldt for at opnå momsfradrag af et indkøb:

- Køber er momsregistreret
- Fakturaen er momsbelagt (eller køber er ansvarlig for at afregne momsen)
- Det købte skal anvendes fuldt ud til momspligtige aktiviteter
- Købet må ikke være underlagt særlige fradragsbegrænsninger, jf. afsnit 3.8 *Særlige momsfradrag.*

Hvis blot én af disse betingelser ikke er opfyldt, har virksomheden ingen fradragsret.

3.6.1.2 Ingen fradragsret

Følgende forhold kan medføre, at en virksomhed ikke har fradragsret for et indkøb:

- Køber er ikke momsregistreret
- Fakturaen overholder ikke fakturareglerne
- Fakturaen indeholder ikke moms eller burde ikke have indeholdt moms
- Købet kan ikke henføres til momspligtige aktiviteter
- Købet er underlagt en særlig fradragsbegrænsning, jf. nærmere herom i afsnit 3.8 *Særlige momsfradrag.*

Udgifter afholdt før moms-registrering	Det er muligt at opnå momsfradrag for udgifter, der er afholdt, før den formelle momsregistrering er gennemført. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at momsregistrering skal ske umiddelbart efter påbegyndelsen af de momspligtige aktiviteter, og at starttidspunktet for momsregistreringen bør være fakturatidspunktet for det første køb/salg.
Fakturaen overholder ikke fakturakravene	Hvis fakturaen ikke overholder de almindelige fakturakrav, kan køber være afskåret fra at få fradrag.
Sælger har ved en fejl pålagt moms	Hvis sælger uberettiget pålægger moms (fx ved salg på tværs af landegrænser, momsfritaget leverance mv.), har køber heller ingen fradragsret herfor. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, om sælger overholder de almindelige regler i forbindelse med fakturering.
Købet skal anvendes fuldt ud til momspligtige aktiviteter	Hvis købet helt eller delvist anvendes til andet end momspligtige aktiviteter, kan der ikke opnås fuldt momsfradrag. Virksomheden har derfor enten ingen fradragsret eller ret til fradrag efter reglerne om delvis fradragsret.
Særlige fradrags-begrænsninger	Der gælder en række særlige fradragsbegrænsninger i momsloven. Disse fradragsbegrænsninger medfører, at virksomheden enten har delvist momsfradrag eller intet momsfradrag af konkrete udgifter.

3.6.1.3 Delvis fradragsret

Delvis fradragsret kan enten være en konsekvens af, at virksomheden har både momspligtige og momsfritagne aktiviteter, eller at indkøbet delvist anvendes til formål, som er virksomheden uvedkommende (for den delvise fradragsret som følge af særlige fradragsbegrænsninger henvises til afsnit 3.8 *Særlige momsfradrag*).

Hvis et indkøb relaterer sig til en specifik udgående aktivitet (momspligtig eller momsfritaget), er der enten fuld eller ingen fradragsret. Den delvise fradragsret er derfor kun relevant for virksomhedens fællesomkostninger, der ikke kan henføres til én specifik aktivitet (fx udgift til revisor, husleje mm., jf. nærmere herom nedenfor).

3.6.2 Særligt om opgørelsen af den delvise fradragsret

Dette afsnit har til formål at give retningslinjer for opgørelsen af den delvise fradragsret, hvis en virksomhed har (1) både momspligtige og momsfritagne indtægter, og (2) hvis et indkøb skal anvendes både i den momspligtige virksomhed og til formål, som er virksomheden uvedkommende.

Der er grundlæggende to måder at opgøre den delvise fradragsret på:

1. Matematisk metode
2. Skøn.

3.6.2.1 Den matematiske metode

Den matematiske metode for opgørelsen af den delvise fradragsret er relevant for virksomheder, der har både momspligtige og momsfritagne indtægter (§ 13-fritagelserne, jf. nærmere i afsnit 3.4.1 *Momsfritagelse efter ML § 13*), og hvor indkøbet relaterer sig hertil. Fradragsprocenten fremkommer på følgende vis:

$$\frac{\textit{Momspligtig omsætning}^{*}}{\textit{Momspligtig + momsfritaget omsætning}} * 100\ \%$$

*) Omsætning ved personbefordring til udlandet og en vis finansiel omsætning med kunder uden for EU skal medregnes i tælleren.

Fradragsprocenten skal udregnes hvert regnskabsår.

Den matematiske metode kan fx være relevant for udgifter til administration, husleje, el, vand, varme, anskaffelse og drift af it, revision, rådgivning mv.

Den delvise fradragsprocent oprundes altid til nærmeste hele procent.

Det er ikke muligt at fravige den matematiske metode, selvom fradragsprocenten er misvisende.

Momspligtig omsætning	Den momspligtige omsætning omfatter alle almindelige salg, der pålægges moms. Herudover skal virksomheden medregne salg til udlandet, der er fritaget efter reglerne om EU-salg, eksportsalg, leverancer til visse skibe, fly mv. (ML §§ 14-21d og 34). Indtægter fra salg af investeringsgoder og fast ejendom skal ikke medregnes i den momspligtige omsætning, hvis de ikke indgår som en almindelig del af driften.
Momsfritaget omsætning	Til den momsfritagne omsætning medregnes kun den omsætning, der er fritaget i henhold til ML § 13 (sundhed, skoler, foreninger, finansielle ydelser, forsikringer mv.). Indtægter fra salg af investeringsgoder og fast ejendom skal ikke medregnes til den momsfritagne omsætning, hvis det ikke indgår som en almindelig del af driften. Det samme er tilfældet for tilskud og passiv kapitalanbringelse (fx koncerninterne lån).
Anvendelse af en aconto-fradragsret	Den delvise fradragsret opgøres ved udgangen af hvert regnskabsår, og den faktisk opgjorte delvise fradragsprocent anvendes som acontofradragsprocent i det følgende år. Det er ikke muligt løbende at anvende en fradragsprocent, som er højere end den opgjorte acontofradragsprocent. Hvert år skal der ske en årsregulering (forskellen mellem acontofradraget og den faktiske opgjorte delvise fradragsprocent), og årsreguleringen medtages senest på den første ordinære momsangivelse i det følgende år.

Hvis virksomheden har et fast forretningssted beliggende i udlandet, skal denne enheds omsætning ikke medregnes.

3.6.2.2 Skøn

Virksomheden er forpligtet til at opgøre fradragsretten efter et skøn, hvis indkøbet vedrører både momspligtige aktiviteter og formål, der er virksomheden uvedkommende.

Bestemmelsens primære anvendelsesområde er indkøb, der (delvist) anvendes privat, men bestemmelsen anvendes også, hvis virksomheden har aktiviteter, som falder uden for momslovens anvendelsesområde, fx besiddelse af aktier i datterselskaber (uden indgriben), filantropiske formål mv.

Udgangspunktet er, at virksomheden skal opgøre et realistisk skøn over fordelingen af privat og erhvervsmæssig anvendelse. Skønnet behøver ikke være i overensstemmelse med eventuelle fordelinger i forhold til skat, men afvigelser herfra bør underbygges.

Udgifter til mobiltelefoner, medarbejderbredbånd mv. omtales nærmere nedenfor i afsnit 3.8.3 *Personalerelaterede omkostninger*, mens holdingselskabers fradragsret berøres i afsnit 3.10.5 *Holdingselskaber.*

3.6.2.3 Udgifter vedrørende fast ejendom

ML § 39 indeholder særlige regler for opgørelsen af fradragsretten ved fast ejendom.

Hvis der udelukkende er tale om momspligtigt brug, er der fuld fradragsret, og hvis der udelukkende er tale om momsfritaget brug, er der ingen fradragsret.

Ved blandet brug skal fradragsretten for udgifter til ombygning, reparation og vedligeholdelse opgøres efter fordelingen af m^2.

For opførelse af nye bygninger skal fradragsretten opgøres ud fra et skøn, men dette skøn vil i praksis i vidt omfang være baseret på m^2-fordelingen.

Fradragsretten for forbrugs- og driftsrelaterede udgifter (el, vand, varme mv.) opgøres ud fra virksomhedens almindelige delvise fradragsprocent.

3.7 Godtgørelse af energiafgifter

Afgifter på elektricitet og brændsler berører de fleste virksomheder, da alle virksomheder i større eller mindre grad har et forbrug af elektricitet og brændsler, som der skal betales energiafgifter af.

Elektricitet belastes med energiafgift, mens de enkelte brændselsprodukter er belastet med både energi- og CO_2-afgift og ofte også med NO_x-afgift og evt. svovl- og metanafgift.

Virksomheder, der er momsregistrerede, kan som regel få godtgjort en del af energiafgiften i samme omfang, som de har fradrag for moms.

Afsnittet er opbygget på følgende måde:

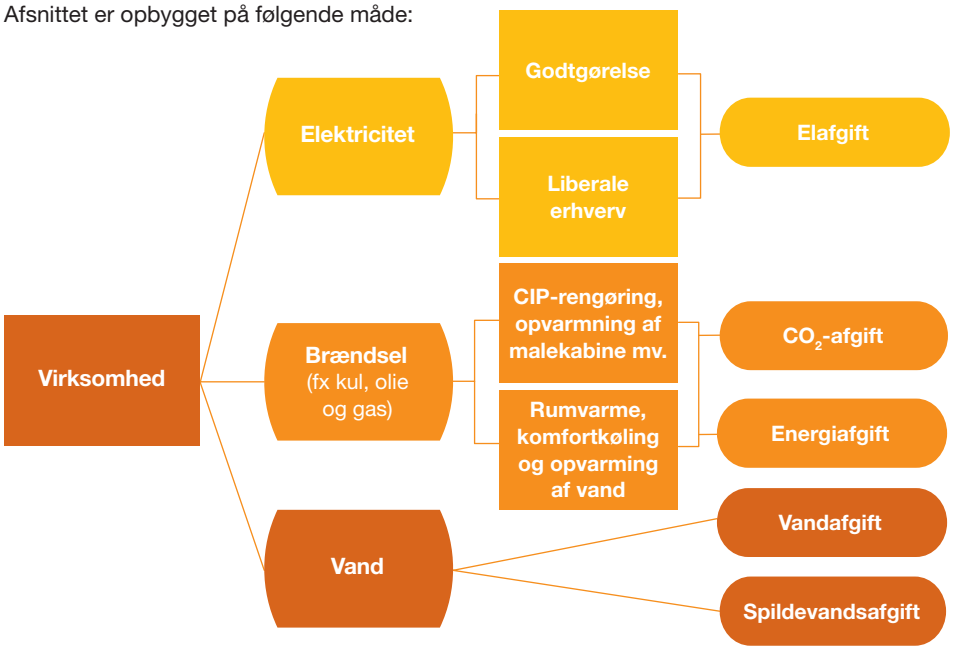

3.7.1 Hvem er berettiget til at få godtgjort energiafgifter?

I afgiftslovene er der fire hovedbetingelser, der skal være opfyldt, for at en virksomhed kan få godtgjort energiafgiften:

1. Energien skal være forbrugt af virksomheden
2. Momsen af energiforbruget skal normalt være fradragsberettiget
3. Energien må ikke være anvendt til motorbrændstof
4. Energien må som hovedregel ikke være anvendt til rumvarme, opvarmning af vand eller komfortkøling.

Ad 1. Energien skal være forbrugt af virksomheden
Virksomheden kan kun få godtgjort energiafgifter, hvis virksomheden er den reelle forbruger af energien.

Energi, som ikke kan anses for at være forbrugt af virksomheden, er fx:

- Energi indkøbt med henblik på videresalg
- Energi og varme, der anvendes af lejere i forbindelse med udlejning af fast ejendom – gælder uanset, hvem der betaler energien. Afgiften af energiforbruget skal dog betales af lejerne.

Ad 2. Momsen af energiforbruget skal være fradragsberettiget
Virksomheden kan få godtgjort energiafgifter og i særlige tilfælde CO_2-afgift i samme omfang, som den har fradrag for moms.

Virksomheder med delvist momsfradrag kan således få godtgjort energiafgifterne delvist.

Ad 3. Energien må ikke være anvendt til motorbrændstof
Dette gælder alle former for motorbrændstof – også for motorbrændstof anvendt til stationære motorer. Dette gælder dog ikke elektricitet.

Der er helt specielle regler og muligheder for godtgørelse for virksomheder inden for landbrug, herunder jordbrug, husdyrbrug, gartneri, frugtavl, skovbrug, fiskeri, dambrug og pelsdyravl.

Ad 4. Energien må som hovedregel ikke være anvendt til rumvarme, opvarmning af vand eller komfortkøling
Virksomheden kan som hovedregel ikke få godtgjort energiafgifter af energiforbrug, der anvendes til rumvarme eller opvarmning af vand. Dette gælder for energiforbrug i form af olie, gas og kul.

Virksomheden kan heller ikke få godtgjort energiafgifter af energiforbrug, som af komfortmæssige hensyn anvendes til køling. Se dog afsnit 3.7.2.1 *Godtgørelse af afgifter på elektricitet* og 3.7.3.1 *Fordeling af brændselsforbruget.*

I specifikke situationer har virksomheden mulighed for at få godtgjort energiafgiften, når varme og varmt vand anvendes til fremstilling af varer eller til rengøring.

3.7.2 Elektricitet

Afgiften på elektricitet består udelukkende af en energiafgift.

	2021	2022*
Afgiftssats	90,0 øre pr. kWh	90,3 øre pr. kWh

*) Ved udarbejdelsen af regnskabshåndbogen for 2022 var satserne ikke endeligt vedtaget, hvorfor der kan forekomme ændringer. Bl.a. har regeringen lagt op til at nedsætte elafgiften fra 2022.

3.7.2.1 Godtgørelse af afgift på elektricitet

Fra 1. januar 2021 kan de fleste virksomheder få godtgjort hele elafgiften af elektricitet - med undtagelse af EU's minimumsafgift på 0,4 øre pr. kWh - uanset om virksomheden har anvendt elektriciteten til rumvarme, komfortkøling, opvarmning af vand eller andet, fx IT-drift, lys mv.

Tidligere har momsregistrerede virksomheder været tvunget til at dele forbruget af elektricitet op i forbrug til rumvarme, komfortkøling, opvarmning af vand og andet.

Det betød, at virksomheden fik en lavere godtgørelse af afgiften på forbruget af elektricitet anvendt til rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand. Det var dog en forudsætning, at virksomheden havde målt forbruget til rumvarme, komfortkøling og opvarmning.

Godtgørelse af elafgift anvendt til rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand for årene 2020-2022:

	2020	2021-2022
Afgiftssats	68,2 øre pr. kWh	0,4 øre pr. kWh

3.7.2.2 Liberale erhverv – specielle regler[1]

Uanset om forbruget af elektricitet vedrører virksomhedens omsætning af momspligtige ydelser, kan følgende virksomheder (liberale erhverv mv.) ikke få godtgjort energiafgiften af elektricitet:

- Advokater
- Arkitekter
- Bureauer (dog ikke rejsebureauer, turistkontorer og ejendomsadministration)
- Landinspektører
- Mæglere
- Reklamevirksomheder
- Revisorer
- Rådgivende ingeniører.

Hvis virksomheden både har ovenstående aktiviteter og andre momspligtige aktiviteter, kan virksomheden få godtgjort en del af elafgiften. Elforbruget skal derfor fordeles.

1) Bilag 1 i elafgiftsloven og særreglen for liberale erhverv afskaffes pr. 1. januar 2023.

Hvis virksomheden ikke har fordelt forbruget ud fra måling, kan fordelingen som udgangspunkt ske ud fra omsætningen.

Undtagelse – rumvarme mv.: Liberale erhverv kan dog få godtgjort en del af den elektricitet, der anvendes til rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling.

3.7.3 Brændsler – olie, kul og gas

For brændsler som olie, kul, VE-brændsler og gas betragtes energien som udgangspunkt for at være anvendt til rumvarme og opvarmning af vand. Kun hvis anvendelsen er direkte beskrevet i loven som anvendt til fx produktion af en vare, kan virksomheden få godtgjort energiafgiften.

Der sker derved en begrænsning i adgangen til at få godtgjort afgifter, idet virksomheden ikke kan få godtgjort afgiften på energi, der direkte eller indirekte anvendes til rumvarme, opvarmning af vand eller varme, der leveres fra virksomheden. Virksomheder kan heller ikke få godtgjort energiafgiften af brændsler, der direkte eller indirekte er anvendt til komfortkøling.

3.7.3.1 Fordeling af brændselsforbruget mellem rumvarme og komfortkøling samt andet end rumvarme og komfortkøling

En virksomhed, som anvender brændsler til rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling samt brændsler til alt andet, bør opdele forbruget i henholdsvis energi brugt til rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling og energi af brændsler brugt til andet.

Fordelingen af brændselsforbruget er vigtig, da anvendelsen af energien er afgørende ved beregning af, hvilke beløb virksomheden kan få godtgjort.

Brændsler anvendt til alt andet end rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand

Der er primært to betingelser, der skal være opfyldt, for at brændsler kan betragtes som anvendt til andet end rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand. Disse to betingelser er:

1. At energien er anvendt til produktion, hvor varen undergår en forandring
2. At energien er anvendt til fremstilling af en vare, der er bestemt til afsætning.

Brændsler brugt til bl.a. følgende formål anses for at være anvendt til andet end rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand:

- Opvarmning af malekabiner
- Opvarmning af trætørrestuer, lokaler til lagring af oste eller spegepølser mv.
- Opvarmning af rum og varmt vand i staldbygninger
- Opvarmning af vand til rengøring og sterilisering af tanke og lukkede produktionsanlæg, såkaldt CIP-rengøring
- Opvarmning af vand til rengøring af genbrugsemballage, der anvendes ved transport eller salg af varer
- Opvarmning af særlige rum, hvor der kun lejlighedsvis opholder sig mennesker.

Godtgørelse af energiafgift, men ingen godtgørelse af CO_2-afgift	Hvis virksomhedens brændselsforbrug ikke er omfattet af begrebet særlig proces eller rumvarme, opvarmning af vand eller komfortkøling, anses energiforbruget for anvendt til aktiviteter, der kan give anledning til, at virksomheden kan få godtgjort en andel af energiafgiften, men som hovedregel ikke CO_2-afgiften.
Særlige processer	Hvis virksomheden anvender brændsler til kemisk reduktion, elektrolyse, opvarmning af mineralogiske eller metallurgiske processer, kan virksomheden få godtgjort 100 % af energiafgiften. Som tidligere nævnt er det en betingelse, at energiforbruget anvendes direkte til aktiviteter omfattet af bilag 1 til CO_2-afgiftsloven (proceslisten).

CO_2-afgift

Virksomheder, der ikke er omfattet af CO_2-kvoteordningen, kan opnå et bundfradrag i CO_2-afgiften af brændselsforbruget til særlige processer.

Bundfradraget beregnes på baggrund af virksomhedens gennemsnitlige energiforbrug og afgiftsbetaling af brændsler til tung proces i årene 2003 til 2007, alternativt udelukkende på baggrund af 2007, hvis dette er til fordel for virksomheden. Bundfradraget fastlåses på et bestemt niveau. Bundfradraget kan dog ikke overstige afgiftstilsvaret i et kalenderår og kan heller ikke overføres til et andet kalenderår. Satsen for bundfradraget indekseres.

Virksomheder, som er kvoteomfattet, kan få 100 % af CO_2-afgiften godtgjort til brændselsforbruget. Virksomheden kan desuden få godtgjort CO_2-afgiften af varme, der leveres fra en produktionsenhed med tilladelse til udledning af CO_2. Der kan ikke opnås bundfradrag i betalingen af CO_2-afgift for denne varme.

Der findes en række virksomheder, hvor en mindre del af produktionen er omfattet af beskrivelsen i proceslisten til CO_2-afgiftsloven. Disse virksomheder kan opnå bundfradrag på forbruget til denne del af processen. Det er dog en betingelse, at energiforbruget til denne proces måles.

Satser for godtgørelse af afgifter på brændsler

Satser for godtgørelse af energi- og CO_2-afgift	Andet end rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand	
	Energiafgift	CO_2-afgift
Olie, kul og naturgas	Den aktuelle afgiftssats er reduceret med nedsættelsen af energiafgiftsgodtgørelsen på brændsler. 2020: 4,5 kr. pr. GJ eller evt. 7,93 % 2021: 4,5 kr. pr. GJ eller evt. 7,86 % 2022: 4,5 kr. pr. GJ eller evt. 7,14 %*	0% Dette gælder kun ikke-kvoteomfattet brændselsforbrug.
Særlige processer – brændsler	100%	Mulighed for bundfradrag Dette gælder kun ikke-kvoteomfattet brændselsforbrug.

*) På tidspunktet for udarbejdelse af Regnskabshåndbogen 2022 var de nye satser endnu ikke offentliggjort, hvorfor der kan forekomme ændringer.

Rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling

Ved rumvarme forstås energi, som virksomheden anvender til at opvarme lokaler, der anvendes til:	Ved opvarmning af vand forstås i denne forbindelse vand, som virksomheden sælger eller bruger til fx:	Ved komfortkøling forstås:
• produktion • lager • salg • kontorer • pakkerier	• rengøring af lokaler og produktionsanlæg • bad • opvask • vask af hænder	Fx klimaanlæg eller airconditionanlæg, hvor kølingen sker af hensyn til de ansatte eller kundernes komfort.

Hvis hele energiforbruget ikke anvendes til andet end rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand, skal virksomheden som udgangspunkt måle sit energiforbrug til alt andet end rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand for at få godtgjort energiafgiften af energiforbruget til dette. Ved manglende måling af brændsel anvendt til et anlæg, som fremstiller varme, der anvendes til både rumvarme, komfortkøling og opvarmning af vand og alt andet end rumvarme, opvarmning af vand og komfortkøling, vil virksomheden som hovedregel miste retten til at få godtgjort energiafgifterne.

Der er dog en række undtagelser, hvor virksomheden kan undgå at opsætte målere og i stedet opgøre afgifter af energiforbruget til rumvarme, opvarmning af vand samt komfortkøling efter standardsatser.

Standardsatser

Virksomheden kan undlade at opsætte målere og i stedet opgøre afgiften af forbruget til rumvarme eller varmt vand efter følgende standardsatser:

- Rumvarmeafgift på DKK 10 pr. m^2 pr. måned (omfatter ikke energiforbruget til opvarmning af vand)
- Forbruget af varmt vand kan skønnes, når forbruget til varmt vand er under 50 GJ pr. år. Forbruget kan som udgangspunkt fastsættes til 0,2 GJ varmt vand pr. ansat pr. måned. Hvis det varme vand også bruges til badning, skal der regnes med et større forbrug.

Virksomheden kan heller ikke få godtgjort afgift på energi, der anvendes til komfortkøling. Hvis virksomheden ikke måler energiforbruget til andet end komfortkøling, rumvarme og opvarmning af vand eller komfortkøling, kan virksomheden beregne det beløb, som godtgørelsen skal reduceres med, hvilket er en afgift på DKK 10 pr. m^2 pr. måned. Beløbet dækker både rumvarme og komfortkøling.

Undtagelse: Virksomheder, som kun anvender komfortkøling i højst fire måneder i løbet af et kalenderår, og som samtidig ikke anvender standardsatserne til at opgøre forbruget af brændsler til rumvarme, kan vælge at betale afgift af de pågældende rum på DKK 10 pr. m^2 i hver af månederne maj, juni, juli og august.

Særregel for fordeling uden måling: Der kan ses bort fra hovedreglen om måling af energiforbruget til procesformål, hvis:

- Anlægget har en fremløbstemperatur på over 90° C (hedtvandsanlæg og dampanlæg)
- Energiforbrug på andre anlæg til rumvarme, varmt vand og kulde, som ikke kan godtgøres, udgør under 10 % af den samlede fremstillede mængde energi
- Energiforbrug på andre anlæg til rumvarme, opvarmning af vand og produktion af kulde, som ikke kan godtgøres, udgør mindre end 200 GJ årligt, hvis energiforbruget kan sandsynliggøres.

Der gælder helt særlige regler for opgørelse af energiforbruget i disse anlæg.

3.7.4 Vand

Momsregistrerede virksomheder kan som udgangspunkt få godtgjort deres vandafgift samt drikkevandsbeskyttelsesbidrag i samme omfang, som de har fradrag for moms.

Virksomhederne kan få godtgjort vandafgiften samt drikkevandsbeskyttelsesbidraget, uanset om vandet er brugt til produktion af varer, bad, rengøring eller kaffe mv.

Fra 1. januar 2021 er drikkevandsbeskyttelsesbidrag afskaffet. Vandafgiften i januar 2021 er DKK 6,18 pr. m³ vand. Fra februar 2021 til 31. december 2022 er vandafgiften DKK 6,37 pr. m³. Virksomheder med liberalt erhverv kan modsat elafgiften få godtgjort vandafgiften og drikkevandsbeskyttelsesbidraget.

Vandafledningsbidrag

Virksomhederne betaler vandafledningsbidrag af den mængde vand, der ledes til kloakken. Mængden er normalt den samme som mængden af ledningsført vand. Vandafledningsbidragets størrelse varierer fra kommune til kommune.

Virksomheder med erhvervsejendomme kan få godtgjort vandafledningsbidraget for vand, der medgår i produktionen af varer eller af anden grund ikke udledes til kloaksystemet. Betingelsen for at virksomheden kan få godtgjort vandafledningsbidraget er, at virksomheden kan måle, opgøre eller beregne den vandmængde, den ønsker at få godtgjort vandafledningsbidraget af.

Virksomheden skal anmode dem, der administrerer spildevandsanlægget, om at få godtgjort en del af vandafledningsbidraget.

Trappemodel for betaling af vandafledningsbidrag

Der er indført en trappemodel for betaling af den variable del af vandafledningsbidraget. Trappemodellen medfører, at virksomheder med et vandforbrug over 500 m³ kan få reduceret deres betaling af vandafledningsbidraget i tre ”trin”, afhængigt af hvor stort et vandforbrug virksomheden har.

Virksomheden skal selv tilmelde sig trappemodellen, og tilmeldingen skal ske for hver af virksomhedens ejendomme. Det er også muligt at tilmelde sig trappemodellen, hvis man lejer en ejendom. I den situation skal der dog indgås en aftale (fx via en fuldmagt) med udlejer omkring tilmelding til trappemodellen.

For at kunne tilmelde sig trappemodellen er det en betingelse, at virksomheden sælger varer eller tjenesteydelser mod vederlag fra ejendommen. Tilmeldingen sker via *www.trappetilmelding.dk*

3.8 Særlige momsfradrag

Virksomheden kan have en række omkostninger, der ikke giver ret til fradrag for købsmomsen, selvom omkostningerne vedrører virksomhedens fradragsberettigede aktiviteter. Det drejer sig om indkøb, som vedrører kost eller bolig til indehaver og personale, naturalieaflønning, personalegoder, repræsentation og gaver samt personkøretøjer indrettet til befordring af op til ni personer. Det er vigtigt at være opmærksom på disse omkostninger i forbindelse med virksomhedens registreringer.

Reglerne omkring intet og begrænset fradrag for repræsentationsudgifter samt om biler er reguleret i ML §§ 41 og 42.

Afgrænsning af repræsentationsudgifter over for virksomhedens øvrige driftsomkostninger er væsentlig i forhold til momsbehandlingen. Nedenfor ses fire oversigter over biler og de forskellige kategorier inden for repræsentation, hvor momsfradraget er begrænset.

De anførte satser nedenfor gælder i forhold til virksomhedens generelle momsfradragsprocent. Der er derfor kun 100 % fradrag for momsen, hvis virksomheden generelt er berettiget til fuldt momsfradrag.

3.8.1 Biler

Motorkøretøjets art	Fradrag ved køb	Fradrag ved leje	Fradrag ved drift	Moms ved salg
Personbiler (hvide plader) (gælder ikke køreskoler, forhandlere eller udlejningsbiler)	0%	Delvist[1]	0%	0%
Varevogne[3] med tilladt totalvægt ikke over tre tons				
• Bruges kun i virksomheden	100%	100%	100%	100%
• Bruges ikke kun i virksomheden (det er dog en betingelse, at virksomhedens omsætning af varer og momspligtige ydelser overstiger TDKK 50)	0%	1/3	100%	0%
Vare- og lastvogne med tilladt totalvægt over tre tons				
• Bruges kun i virksomheden	100%	100%	100%	100%
• Bruges ikke kun i virksomheden	Delvist[2]	Delvist[2]	Delvist[2]	0%

1) Kan fradrage en del af momsen, hvis leasingperioden overstiger seks måneder, og bilen som minimum anvendes 10 % til momspligtige formål. Leasinggiver skal opgøre og angive den fradragsberettigede andel af momsen på fakturaen.
2) Momsfradrag skal opgøres på baggrund af, hvor meget henholdsvis vare-/lastvogn anvendes til momspligtige og momsfritagne aktiviteter. Hvis køretøjet anvendes privat, skal den delvise momsfradragsprocent opgøres ud fra et skøn.
3) En bil på papegøjeplader anses for at udgøre en varevogn.

3.8.2 Repræsentation

Repræsentationens art	0%	Delvist	100%
Restaurant (ude i byen)			
• Personale, herunder møder og fester[1]		X	
• Forretningsforbindelser[1]		X	
• Bestyrelsesmøder		X	
• Receptioner/jubilæer mm.[1]		X	
Bespisning i virksomhedens lokaler			
• Til møder med forretningsforbindelser[2]			X
• Til interne faglige møder med personale[2]			X
• Kaffe/te til forretningsforbindelser			X
• Gratis kaffe/te, morgenmad og frugtordning til virksomhedens medarbejdere	X		
• Bestyrelsesmøder			X
• Receptioner/jubilæer mv.[3]	X		
Andre indkøb vedr. bespisning			
• Anskaffelse af sodavand/kaffeautomat			X
• Kantineindkøb			X
Blomster, vin og øvrige gaver			
• Til personale	X		
• Til forretningsforbindelser	X		
Underholdning			
• Underholdning	X		
• Opstilling af borde, scene mm.			X
Hotel			
• Personale[4]			X
• Kunder[4]			X

1) Skal være af strengt erhvervsmæssig karakter. Den delvise momsfradragsret udgør 25 % af den afholdte moms.
2) Momsfradraget er betinget af, at bespisningen er nødvendig for at sikre et sammenhængende møde.
3) Under visse betingelser kan der opnås momsfradrag.
4) Det er kun selve hotelovernatningen, der kan opnås 100 % momsfradrag for. Bespisning (morgenmad) giver kun ret til 25 % momsfradrag. Det er derfor vigtigt, at den modtagne faktura er specificeret på henholdsvis overnatning og morgenmad, da retten til fuldt momsfradrag for overnatningen ellers fortabes.

3.8.3 Personalerelaterede omkostninger

Omkostningens art	0%	Delvist*	100%
Arbejdstøj			
• Arbejdstøj/uniformer (ejet af virksomheden)			X
• Civilbeklædning med logo, forbud mod privat brug			X
Telefoner			
• Fastnet medarbejdertelefon, faktureret til virksomhed		X	
• Mobiltelefon, ingen mulighed for privat brug			X
• Mobiltelefon med mulighed for privat brug		X	
• Internetopkobling i hjemmet		X	
• Computer, ingen mulighed for privat brug			X
• Computer med mulighed for privat brug		X	

*) Den delvise momsfradragsprocent udgør 50 % ved fastnettelefoner og skal fastsættes efter et skøn over realiseret forbrug ved mobiltelefoner, internetopkobling i hjemmet og ved computere. Der henvises endvidere til afsnit 3.1.2.1 *Omvendt betalingspligt på mobiltelefoner mv.* Husk, at der fortsat er en skønsmæssig begrænsning på fradragssiden – også ved omvendt betalingspligt. Husk endvidere, at fradragsbegrænsningen også gælder anskaffelsen af fx mobiltelefon. For de omkostninger, hvor der skal opgøres et skønsmæssigt fradrag, er det ny praksis, at virksomheden selv må vælge, hvorvidt den

1) tager et delvist fradrag på tidspunktet for afholdelse af omkostningen
2) tager fuldt fradrag på afholdelsestidspunktet og dernæst beregner udtagningsmoms, når aktivet anvendes privat af virksomhedens ejer eller medarbejdere. Beregning af udtagningsmoms kræver, at virksomhedens ERP-system kan håndtere dette, og det bør derfor overvejes, om man ønsker at anvende muligheden.

3.8.4 Markedsføring/reklame

Markedsføringen/reklamens art	0%	Delvist	100%
Reklameartikler			
• Reklameartikler med logo til en værdi < DKK 100 pr. stk., som deles ud til en ubestemt kreds			X
• Reklameartikler med logo med en værdi > DKK 100 pr. stk.	X		
Markedsføring			
• Sponsorbidrag med reklame som modydelse			X*
• Messeomkostninger, inkl. servering af mad/drikke			X
• Vareprøver			X
• Demonstration af produkter			X

*) Dog skal virksomheden være opmærksom på, at hvis der er andet end reklame som modydelse, fx rejser eller underholdning, skal bidraget opdeles, og der vil kun være fradrag for den andel, hvor reklame er modydelse.

3.9 Indberetninger til myndighederne

Kravene til indberetning af moms er reguleret i momsbekendtgørelsen §§ 71 til 79, mens kravene til indberetning af afgifter er reguleret i de enkelte afgiftslove.

Der er en række krav til momspligtige virksomheders indberetning til henholdsvis momsangivelsen, ”EU-salg uden moms” og Intrastat.

3.9.1 Indberetning til Skattestyrelsen – momsangivelsen

Indberetning til Skattestyrelsen skal ske elektronisk på én af følgende hjemmesider:

- *www.virk.dk* ved brug af digital signatur eller NemID
- *www.SKAT.dk* ved brug af en TastSelv-kode, som tildeles af Skattestyrelsen, digital signatur eller NemID.

Nedenfor ses det skema, hvori indberetning skal ske. Virksomheden skal være opmærksom på, at det kun er dens momspligtige aktiviteter, der skal indberettes. Hvis virksomheden fx har momsfritagne ydelser efter ML § 13, skal disse ikke indberettes på den ordinære momsangivelse, men ofte vil der være registreringspligt for lønsumsafgift. Der kan kun indberettes for én periode ad gangen. Hvis virksomheden laver efterfølgende reguleringer til en afsluttet periode, skal indberetning ske ved en efterangivelse.

Skriv negative beløb med minus (-) foran.

Periode	**01-01-2021- 30-06-2021**
Indberetningsfrist	**01-03-2022**
Betalingsfrist	**01-03-2022**

Virksomhedens evt. forklaring på negativ angivelse. Max 250 tegn. Feltet kan ikke bruges til meddelelser eller spørgsmål til Skattestyrelsen - de vil ikke blive besvaret. Skriv til Skattestyrelsen i menupunktet Kontakt.

Salgsmoms (udgående moms) *	
Moms af varekøb i udlandet (både EU og lande uden for EU)	
Moms af ydelseskøb i udlandet med omvendt betalingspligt	

Fradrag

Købsmoms (indgående moms) *	
Olie- og flaskegasafgift	
Elafgift	
Naturgas- og bygasafgift	
Kulafgift	
CO2-afgift	
Vandafgift	
Moms i alt (positivt beløb = betale, negativt beløb = penge til gode) *	0

Supplerende oplysninger

Rubrik A - varer. Værdien uden moms af varekøb i andre EU-lande (EU-erhvervelser)	
Rubrik A - ydelser. Værdien uden moms af ydelseskøb i andre EU-lande	
Rubrik B - varer - Værdien af varesalg uden moms til andre EU-lande. Indberettes til systemet EU-salg uden moms	
Rubrik B - varer - Indberettes ikke til EU-salg uden moms. Værdien af fx installation og montage, fjernsalg og nye transportmidler til ikke-momsregistrerede kunder uden moms til andre EU-lande	
Rubrik B - ydelser. Værdien af visse ydelsessalg uden moms til andre EU-lande. Indberettes til EU-salg uden moms.	
Rubrik C. Værdien af andre varer og ydelser, der leveres uden afgift her i landet, i andre EU-lande og i lande uden for EU	

Enter negative amounts with a minus sign.

Period	**01-01-2021- 30-06-2021**
Filing deadline	**01-03-2022**
Payment deadline	**01-03-2022**

Explain here why you have entered a negative VAT return figure. Maximum 250 characters. Note that you cannot use this field to communicate with Skattestyrelsen. If you have any messages or questions for Skattestyrelsen, please use the 'Contact' menu item.

Output VAT (VAT payable) *

VAT on goods purchased abroad (both the EU and third countries)

VAT on services purchased abroad subject to a reverse charge

Deductions

Input VAT (VAT deductible) *

Oil and bottled gas tax

Electricity tax

Natural and town gas tax

Coal tax

CO2 tax

Water tax

Total VAT (positive amount = payable; negative amount = receivable) * 0

Additional information

Box A - goods. The value exclusive of VAT of goods purchased in other EU countries (EU purchases)

Box A - services. The value exclusive of VAT on services purchased in other EU countries

Box B - goods - to be reported to the 'EU sales exclusive of VAT' system. The value of goods sold exclusive of VAT to other EU countries.

Box B - goods - not to be reported to the 'EU sales exclusive of VAT' system. The value of, for example, installation and assembly, distance selling and new means of transport sold exclusive of VAT to other EU customers not registered for VAT.

Box B - services. The value of certain sales of services exclusive of VAT to other EU countries. To be reported to the 'EU sales exclusive of VAT' system.

Box C. Enter the value of other goods and services sold exclusive of VAT in Denmark, other EU countries and countries outside the EU.

Hvis momsangivelsen viser et negativt beløb, har virksomheden moms og/eller energiafgifter til gode hos Skattestyrelsen. Beder Skattestyrelsen ikke om yderligere dokumentation til den indsendte momsangivelse, bliver beløbet overført til virksomhedens NemKonto senest 21 dage efter modtagelse af momsangivelsen. Det betyder dog ikke, at angivelsen ikke senere kan blive genstand for en momskontrol. Har virksomheden restancer hos myndighederne, bliver disse modregnet inden udbetalingen.

Felt i momsindberetningen	Hvad skal indberettes/angives i det respektive felt?
Salgsmoms	Her angives den salgsmoms, som er opkrævet via salgsfakturaerne. Som hovedregel skal salgsmomsen angives i den respektive periode, hvor fakturaen er udstedt (fakturadato). I denne rubrik skal den selvberegnede salgsmoms ved køb af it-udstyr også medtages. Det samme gælder for fx den selvberegnede kantine- og byggemoms.

Felt i momsindberetningen	Hvad skal indberettes/angives i det respektive felt?
Moms af varekøb i udlandet	Her indberettes de køb af varer, der er foretaget fra andre lande. Virksomheden skal selv beregne 25 % dansk moms af vareværdien (import og/eller erhvervelsesmoms). Ved import af varer fra lande uden for EU vil virksomheden på månedsbasis modtage en importspecifikation fra Skattestyrelsen. Specifikationen viser en opgørelse over månedens fortoldninger fordelt på importmoms og told.
Moms af ydelseskøb i udlandet med omvendt betalingspligt	Virksomheden skal selv beregne 25 % dansk moms af ydelseskøb fra andre lande både fra EU og uden for EU, når leveringsstedet for ydelsen er i Danmark.
Købsmoms	Virksomheden *kan* i dette felt fradrage den danske købsmoms, som er afholdt, i det omfang der er fradrag for udgiften. Virksomheden har også fradrag for den selvberegnede moms angivet i rubrikkerne ”salgsmoms”, ”moms af varekøb i udlandet” og ”moms af ydelseskøb i udlandet”, i samme omfang som var indkøbene købt med dansk moms.
Diverse energiafgifter	Har virksomheden ret til at få godtgjort energiafgifter, kan afgifterne medtages i disse felter. Hver type energi har sit eget felt, fx elafgift, vandafgift mv. Se også afsnit 3.7 *Godtgørelse af energiafgifter*.
Rubrik A – varer. Værdien uden moms af varekøb i andre EU-lande (EU-erhvervelser)	Her angiver virksomheden den samlede værdi uden moms af periodens varekøb uden moms fra andre EU-lande.
Rubrik A – ydelser. Værdien uden moms af ydelseskøb i andre EU-lande	Her angiver virksomheden den samlede værdi uden moms af periodens ydelseskøb uden moms fra andre EU-lande.
Rubrik B – varer. Værdien uden moms af varesalg til andre EU-lande	Her angiver virksomheden værdien af periodens varesalg til andre EU-lande, hvor køber er pligtig til at betale salgsmomsen (husk indberetning i ”EU-salg uden moms”).
Rubrik B – ydelser. Værdien af visse ydelsessalg til andre EU-lande	Her angiver virksomheden værdien af periodens ydelsessalg til andre EU-lande, hvor køber er pligtig til at betale salgsmomsen (husk indberetning i ”EU-salg uden moms”).
Rubrik B – salg til EU, som ikke skal indberettes i EU-salg uden moms	Salgsværdien af varer og ydelser til andre EU-lande, hvor køber ikke skal indberette til ”EU-salg uden moms”.
Rubrik C – Værdien af andre varer og ydelser, der leveres uden afgift her i landet, i andre EU-lande og i lande uden for EU	Denne rubrik anvendes primært til virksomhedens angivelse af eksportsalg af varer og ydelser til lande uden for EU. Hvis virksomheden har momspligtigt salg til ind- og udland, hvor momssatsen er 0 %, skal værdien også angives i denne rubrik. Salg af it-udstyr, skrot mv., som er omfattet af reglerne for omvendt betalingspligt, skal medtages i rubrikken.

3.9.2 Indberetning til Skattestyrelsen – afgiftsangivelserne

Indberetning af afgifter til Skattestyrelsen kan ske elektronisk på én af følgende hjemmesider:

- *www.virk.dk* ved brug af digital signatur eller NemID
- *www.SKAT.dk* ved brug af en TastSelv-kode, som tildeles af Skattestyrelsen, digital signatur eller NemID.

Bemærk, at der findes forskellige indberetningsskemaer for hver afgiftslov, fx en blanket for chokoladeafgift, en blanket for afgift på emballage og bæreposer mv. Virksomheden skal være opmærksom på, at det er præcis den afgift, der er omfattet af afgiftspligten, som skal angives på den aktuelle afgiftsangivelse og under de korrekte afgiftssatser.

Hvis virksomheden skal have penge tilbage i afgifter, kan afgiftsangivelsen ikke nødvendigvis anvendes til dette. Det afhænger af afgiftstype og afgiftsregistrering. Hvis afgiftsangivelsen ikke kan anvendes, kan en afgiftsefterangivelse bruges.

Indberetning af chokoladeafgift

Vil du indberette punktafgifter eller ændre i din indberetning, skal du indtaste alle oplysninger. "Afgift i alt" skal indberettes i hele kroner.

Husk at trykke Godkend, når du har indtastet dine tal. Din indberetning er først registreret, når kvitteringsbilledet vises

Periode **01-11-2021 - 30-11-2021**
Indberetningsfrist **15-12-2021**
Betalingsfrist **15-12-2021**
Chokoladeafgift og Råstofafgift af nødder m.m.

Område	Afgiftspligtigt grundlag	Sats	Afgiftsbeløb	Indtastet afgiftsbeløb
Chokolade- og sukkervarer m.m. Varer, hvis indhold af tilsat sukker overstiger 0,5 g sukker pr. 100 g		25,97 kr. pr. kg		
Chokolade- og sukkervarer m.m. Varer, hvis indhold af tilsat sukker udgør højst 0,5 g sukker pr. 100 g		22,08 kr. pr. kg		
Dækningsafgift af andre sukkerholdige bestanddele (tilsat sukker over 0,5 g pr. 100 g.)		25,97 kr. pr. kg		
Dækningsafgift af andre sukkerfrie bestanddele (tilsat sukker højst 0,5 g pr. 100 g.)		22,08 kr. pr. kg		
Godtgørelse af chokolade- og sukkervarer, ved eksport. Indtastes med minus foran beløb.		0		
Godtgørelse af chokolade/dækningsafgift, ved eksport. Indtastes med minus foran beløb.		0		
Afgift i alt				* 0

Indberetning af mineralolieafgift

Vil du indberette punktafgifter eller ændre i din indberetning, skal du indtaste alle oplysninger. "Afgift i alt" skal indberettes i hele kroner.

Husk at trykke Godkend, når du har indtastet dine tal. Din indberetning er først registreret, når kvitteringsbilledet vises

Periode	**01-10-2021 - 31-10-2021**
Forretningsområde	**Afsætter, oplagrer eller forbruger**
Indberetningsfrist	**15-11-2021**
Betalingsfrist	**15-11-2021**
Energiafgift af olie og gas	

Område	Afgiftspligtigt grundlag	Sats		Afgiftsbeløb	Indtastet afgiftsbeløb
Gas- og dieselolie (motorbrændstof). Liter			3,147 kr. pr. liter		
Anden gas- og dieselolie. Liter			2,252 kr. pr. liter		
Let dieselolie. Liter			3,025 kr. pr. liter		
Svovlfattig diesel. Liter			2,808 kr. pr. liter		
Svovlfri diesel. Liter			2,808 kr. pr. liter		
Svovlfri diesel med 6,8 pct. biobrændstof. Liter			2,793 kr. pr. liter		
Biobrændstof (dieselækvivalenter). GJ			78,30 kr. pr. GJ		
Fuelolie. Kg			2,552 kr. pr. kg		
Spildolie - vandindhold 65 pct. og derover. Kg			0,893 kr. pr. kg		
Spildolie - vandindhold mindst 30 pct. og under 65 pct. Kg			1,786kr. pr. kg		
Spildolie - vandindhold mindst 5 pct. og under 30 pct. Kg			2,424 kr. pr. kg		
Spildolie - vandindhold under 5 pct. Kg			2,552 kr. pr. kg		
Fyringstjære. Kg			2,297 kr. pr. kg		
Petroleum (motorbrændstof). Liter			3,147 kr. pr. liter		
Anden petroleum. Liter			2,252 kr. pr. liter		
Autogas (LPG). Liter			1,905 kr. pr. liter		
Flaskegas (LPG) (motorbrændstof). Kg			3,502kr. pr. kg		
Anden flaskegas (LPG). Kg			2,889 kr. pr. kg		
Raffinaderigas. Kg			2,889 kr. pr. kg		
Nettoafregning. Afgiftsbeløb kr.			0		
Metanol, der anvendes til fremstilling af elektricitet i brændselsceller i motorkøretøjer			1,236 kr. pr. liter		
Afgift i alt					* 0

3.9.3 EU-salg uden moms

Formålet med indberetningen til ”EU-salg uden moms” er at give skattemyndighederne i de enkelte EU-lande et kontrolværktøj. Det sikrer, at modtageren afregner moms af de modtagne EU-leverancer, når leveringen er sket efter reglerne om omvendt betalingspligt som anført af sælger på fakturaen.

I ”EU-salg uden moms” skal virksomheden specificere værdien af EU-leverancerne for hver enkelt kunde fordelt på varer og ydelser samt trekantshandel.

Som hovedregel skal alle virksomheder, der sælger varer og/eller ydelser til andre EU-lande, indsende de specificerede oplysninger om salget senest den 25. i måneden efter.

For at udstede en faktura uden moms er det pr. 1. januar 2020 et grundlæggende krav, at købers momsnummer bliver indberettet til EU-salg uden moms. Er dette ikke sket, kan virksomheden blive pålagt en påmindelsesafgift eller en ordensbøde, hvis virksomheden groft forsømmer sin indberetningspligt. Desuden har Skattestyrelsen i sidste ende mulighed for at opkræve den danske moms (25 %).

Følgende oplysninger skal indberettes til ”EU-salg uden moms”:

- EU-landekode
- Kundens momsnumre
- Værdien af varesalget
- Værdien af ydelsessalget
- Værdien af varesalg i forbindelse med en trekantshandel.

Hvis virksomheden er mellemmand i en trekantshandel, skal salget fra mellemmanden angives i kolonnen trekantshandel i ”EU-salg uden moms”. Hverken købet eller salget skal dog angives på mellemhandlerens momsangivelse. Det selv samme køb eller salg skal heller ikke indberettes til Intrastat i mellemhandlerens land, da varerne ikke fysisk er afsendt eller modtaget i det pågældende land.

3.9.4 Intrastat

Indberetning til Intrastat foretages for at måle den faktiske varestrøm mellem Danmark og andre EU-lande.

Følgende virksomheder skal indsende angivelse til Intrastat:

- Virksomheder, der importerer varer til Danmark for mere end 13 mio. DKK (2021) fra et andet EU-land
- Virksomheder, der eksporterer varer for mere end 10 mio. DKK (2021) fra Danmark til et andet EU-land.

Har virksomheden ikke haft vareoverførsler til/fra andre EU-lande i en given periode, skal der indsendes en 0-angivelse. Danmarks Statistik orienterer virksomheden, hvis der er ændringer i indberetningspligten, eller hvis forpligtelsen ophører.

Fristen for indberetning er den 10. hverdag i den følgende måned.

Ved manglende indberetning vil virksomheden blive pålagt en ekspeditionsafgift. I særligt grove tilfælde kan der blive tale om en politianmeldelse. Følgende oplysninger skal indberettes til Intrastat:

- Ottecifret varekode i henhold til EU's Kombinerede Nomenklatur (KN)
- Landekoden for enten bestemmelseslandet eller afsenderlandet i EU
- Transaktionsart. En specificering af hvilken transaktion (køb, salg, returvarer mv.) der har fundet sted
- Nettovægt i kg/eventuelt supplerende enheder
- Værdien af varerne omregnet til danske kroner.

Virksomheden kan frit vælge mellem de nedenstående indberetningsløsninger, alt efter hvilken som dækker virksomhedens behov bedst. Flere af løsningerne giver mulighed for at importere filer:

- *www.virk.dk:* Virksomheden skal logge ind med digital signatur
- *IDEP.web:* De fleste økonomisystemer kan danne filer, der kan importeres til IDEP.web
- Elektroniske blanketter
- *FTP:* En indberetningsløsning, der giver mulighed for at overføre data online direkte fra virksomhedens økonomisystem.

Nye oplysninger i Intrastat Eksport fra 1. januar 2022

Fra januar 2022 bliver det obligatorisk at angive varemodtagers momsnummer og varens oprindelsesland i Intrastat Eksport.

Oplysningerne vil ikke indgå i Intrastat Import.

3.9.5 Frist for angivelse af moms og afgifter til Skattestyrelsen

I nedenstående skema ses de forskellige frister for indberetning af moms og afgifter. Yderligere vil virksomheden modtage en meddelelse fra Skattestyrelsen, hvis der sker ændringer i indberetningskravene.

3.9.5.1 Momsangivelsen

To gange årligt er det muligt at anmode om en kortere afregningsperiode med start enten den 1. juli eller 1. januar. Den frivillige ordning er bindende i en periode på minimum to år. Skattestyrelsen skal have ansøgningen senest en måned inden ændringen skal træde i kraft.

Indberetter virksomheden ikke moms, kan Skattestyrelsen foreløbig fastsætte virksomhedens momstilsvar for den manglende periode.

En foreløbig fastsættelse koster et gebyr samt en påmindelsesafgift. Desuden har Skattestyrelsen ved grove tilfælde mulighed for at udstede ordensbøder. Der skal samtidig betales renter af det for sent angivne momsbeløb.

3.9.5.2 Afgiftsangivelserne

Indberetter virksomheden ikke afgifterne rettidigt, kan Skattestyrelsen fastsætte et foreløbigt afgiftstilsvar for virksomheden for den manglende periode. En foreløbig fastsættelse koster et gebyr på 800 DKK. Desuden har Skattestyrelsen mulighed for ved grove tilfælde at udstede ordensbøder.

Fristerne for både moms og afgifter

Virksomhedens årlige omsætning	Momsangivelse	Frist
Under 5 mio. DKK	Halvårlig	1. halvår: 1. september 2022 2. halvår: 1. marts 2023
Mellem 5 og 50 mio. DKK	Kvartalsvis	1. kvartal: 1. juni 2022 2. kvartal: 1. september 2022 3. kvartal: 1. december 2022 4. kvartal: 1. marts 2023
Over 50 mio. DKK	Månedsvis	Januar: 25. februar 2022 Februar: 25. marts 2022 Marts: 25. april 2022 April: 25. maj 2022 Maj: 25. juni 2022 Juni: 15. august 2022 Juli: 25. august 2022 August: 25. september 2022 September: 26. oktober 2022 Oktober: 26. november 2022 November: 27. december 2022 December: 25. januar 2023

Særlige afgifter angives og afregnes til Skattestyrelsen den 15. i måneden efter, at varerne har forladt lageret (oplagshaver) eller er modtaget (varemodtager), medmindre dette er en weekend eller en helligdag.

3.9.6 Skattekonto

Alle virksomheder samt udenlandske virksomheder med et SE-nummer i Danmark har en skattekonto.

Der tilknyttes én skattekonto pr. SE-nummer, så virksomheder med flere SE-numre har en skattekonto pr. SE-nummer, fx i forbindelse med en eksportmomsregistrering.

Virksomheden har adgang til skattekontoen via TastSelv Erhverv, hvor alle ind- og udbetalinger vises foruden virksomhedens opkrævninger og indberetninger samt fordringer sendt til inddrivelse, hvis virksomheden har udeståender.

Alle virksomheder har også fået tildelt en unik betalingslinje, som skal bruges til alle former for indbetalinger til Skattestyrelsen. Betalingen kan ikke længere øremærkes til at dække en bestemt angivelse, men betalinger udligner det ældste udestående efter *First In First Out*-princippet.

Har virksomheden et tilgodehavende hos Skattestyrelsen, udbetales beløbet – afhængigt af den angivne udbetalingsgrænse – til virksomhedens NemKonto. Virksomheden har mulighed for at ændre grænsen for udbetaling til et angivet beløb. Eneste undtagelse er frivillig aconto skattebetaling, hvis der ikke er nogen udestående.

3.9.6.1 Rykkerprocedure og rentetilskrivning

Hvis virksomheden ikke betaler til tiden, bliver der beregnet renter af saldoen. Renten beregnes dag-til-dag og tilskrives månedligt. Når beløbet overstiger 5.000 DKK, modtager virksomheden en rykker i Meddelelsesarkivet i TastSelv Erhverv. Er det udestående beløb ikke indbetalt inden ca. syv hverdage, sendes gælden til inddrivelse.

Bemærk, at renterne ikke er fradragsberettigede.

PwC's anbefaling

PwC anbefaler, at virksomheden jævnligt afstemmer skattekontoen med virksomhedens bogføring.

3.10 Særlige emner

I dette afsnit vil nye samt mere komplicerede moms- og afgiftsproblemstillinger blive diskuteret. Emnerne er valgt på baggrund af, at de erfaringsmæssigt ofte i praksis kan være vanskelige at håndtere for virksomheder. Desuden er disse emner ofte fokusområder hos Skattestyrelsen.

3.10.1 Tab på debitorer

Momsregistrerede virksomheder har under visse betingelser mulighed for at regulere (tilbageføre) den salgsmoms, der er afregnet i forbindelse med momspligtige salg af varer og/eller ydelser, når der efterfølgende opstår et tab på en debitor. Det sker ved, at 80 % af tabet på fordringen kan fratrækkes i momsgrundlaget.

Da der ikke gælder en tilsvarende pligt for debitor til at regulere købsmomsen, er der en række betingelser, som skal være opfyldt, før tab på debitorer giver ret til regulering af den oprindelige salgsmoms.

Muligheden for at regulere momsgrundlaget på grund af tab på debitorer findes i ML § 27, stk. 6.

3.10.1.1 Betingelser for fradrag for tab på debitorer

1. Tabet vedrører leverede varer eller ydelser
2. Leverancen er momsbelagt
3. Momsen er afregnet
4. Tabet er konstateret.

For det første skal tabet vedrøre leverede varer eller ydelser, for at kreditor har adgang til at regulere for tab på debitorer. Hvis "tabet" eftergives (gave) eller konverteres til et lån eller ansvarlig kapital, er der ikke konstateret et tab, og kreditor har dermed ikke ret til fradrag i momsgrundlaget.

For det andet forudsætter fradrag i momsgrundlaget, at den oprindelige leverance har været momsbelagt. Reglerne er derfor ikke relevante for tab på momsfrie leverancer, ligesom momsfrie renter mv. heller ikke kan indgå i momsreguleringsgrundlaget.

For det tredje er det en forudsætning, før der reguleres, at salgsmomsen er afregnet til Skattestyrelsen.

Endelig er det en betingelse, at kreditor har konstateret, at fordringen mod debitor er endeligt tabt. Kreditor kan konstatere dette på forskellig vis, og der sondres generelt mellem, om debitor er underlagt en egentlig insolvensbehandling eller ej.

Konstatering af tab uden for egentlig insolvensbehandling

Det er en absolut betingelse for fradrag for tab på debitorer, at fordringen er ubestridt. Debitor må således ikke have indvendinger mod grundlaget for fordringen.

Skattestyrelsen har herudover opstillet tre betingelser, før regulering for tab på debitorer kan foretages.

1. Kreditor skal konkret have vurderet debitors betalingsevne. Det er debitors evne til at betale, der er afgørende - ikke debitors vilje til at betale. Skattestyrelsen tillader generelt ikke en procentvis nedskrivning på den enkelte debitor eller på virksomhedens debitormasse.
2. Dernæst skal kreditor have gjort tilstrækkeligt for at inddrive fordringen. Som en generel tommelfingerregel gælder, at jo større fordring, der er tale om, desto mere skal kreditor have gjort for at inddrive den pågældende fordring. Bemærk, at der intet krav er om, at et eksternt inkassobureau skal være tilkoblet, hvis kreditor har veletablerede rykkerprocedurer, som må anses for tilstrækkelige til at konstatere et tab.
3. Endelig skal handelsforbindelsen med debitor som udgangspunkt være afsluttet mindst ét år før fradrag i momsgrundlaget foretages. Bemærk, at der ikke er tale om en absolut betingelse, og at konkrete forhold kan føre til, at der tages et fradrag på et tidligere tidspunkt.

3.10.1.2 Konstatering af tab, hvor debitor er under insolvensbehandling

I en række tilfælde vil debitor være underlagt en egentlig insolvensbehandling, og dér vil tidspunktet for regulering for tab på debitorer som udgangspunkt være tidspunktet for afslutning af den pågældende insolvensbehandling.

Eksempler på disse tilfælde er konkurs- og dødsboer, rekonstruktion, tvangsakkord, frivillig akkord, debitors tvangsopløsning, forgæves fogedforretning, tvangsauktion og gældssanering. Kreditor har dog adgang til at regulere for tab på debitorer på et tidligere tidspunkt, hvis der foreligger en officiel skrivelse fra fx en kurator, retten eller lignende, der klart indikerer, at kreditor ikke kan forvente at få dækning for mere end fx 10 % af den pågældende fordring.

I det tilfælde vil kreditor have adgang til at regulere 90 % af fordringen på det tidspunkt, hvor kreditor modtager den pågældende skrivelse. Hvis det efterfølgende konstateres, at kreditor heller ikke får dækning for de resterende 10 %, har kreditor – på dette tidspunkt – adgang til at regulere yderligere.

3.10.1.3 Overdragelse af fordringer og tab på debitorer

Fordringer overdraget til eje eller sikkerhed er en særlig problemstilling, der bl.a. kan være relevant i tilfælde af fakturabelåning, salg af aktiver, omstruktureringer mv.

Hvis en fordring overdrages til sikkerhed, bevarer kreditor adgangen til at regulere for tab på debitorer, da kreditor i denne situation fortsat ejer fordringen og dermed bærer kreditrisikoen herfor.

Det forholder sig anderledes i den situation, hvor en fordring overdrages til eje. Overdrages en fordring til eje, har hverken den oprindelige kreditor eller køber af fordringen adgang til at regulere for tab på debitorer. Ved overdragelse til eje bærer den oprindelige kreditor ikke længere kreditrisikoen for de overdragne fordringer, idet kreditrisikoen fuldt ud er overgået til køber. Det er væsentligt at være opmærksom på dette forhold, da det gælder, uanset om fordringen overdrages til underkurs eller kurs 100. Ved overdragelse til underkurs har den oprindelige kreditor heller ikke ret til fradrag i momsgrundlaget for kursdifferencen.

Der er to undtagelser fra denne klare hovedregel:

1. Hvis en fordring overdrages som led i en generel virksomhedsoverdragelse, og fordringen overdrages til kurs 100, vil køber af fordringen bevare adgangen til at regulere for tab på debitorer. I langt de fleste tilfælde kan dette ikke opfyldes, da fordringer generelt ikke værdiansættes til kurs 100 ved en virksomhedsoverdragelse.
2. Hvis der mellem den oprindelige kreditor og køber af fordringen ligger en aftale om, at fordringen tilbagetransporteres til den oprindelige kreditor i tilfælde af debitors misligholdelse, vil forholdet blive betragtet som en overdragelse til sikkerhed, og den oprindelige kreditor bevarer dermed adgangen til at fradrage tab på den pågældende debitor.

3.10.1.4 Mindre fordringer

Ved fordringer, der ikke overstiger 3.000 DKK inkl. moms, er det muligt at fradrage tabet ved blot at kunne dokumentere, at debitor forgæves er blevet rykket, og at handelsforbindelsen mellem kreditor og debitor er afbrudt.

3.10.1.5 Afgifter

Afgifter kan som udgangspunkt ikke refunderes/reguleres ved tab på debitor.

3.10.2 Fast ejendom

Dette afsnit omhandler reglerne for moms ved salg og udlejning af fast ejendom. Reglerne fremgår af ML § 13, stk. 1, nr. 8-9 samt momsbekendtgørelsens §§ 54-56.

Salg af fast ejendom er som udgangspunkt fritaget for moms, men med virkning fra 1. januar 2011 blev der indført moms på salg af nye bygninger og byggegrunde samt særskilt levering af bebyggede grunde (omtales ikke nærmere), når disse salg sker som led i en momspligtig (økonomisk) aktivitet, jf. nærmere i det følgende.

Det betyder, at alle øvrige salg er omfattet af hovedreglen om momsfritagelse, hvilket bl.a. indebærer, at salg af grunde med gamle bygninger, rå landbrugsjord (beliggende i landzone) mv. i udgangspunktet er fritaget for moms. Det er dog yderst vigtigt, at hvert enkelt salg vurderes konkret, da praksis på området er kompleks, og momsen skal vurderes ud fra de faktiske forhold.

3.10.2.1 Reglerne rammer kun det erhvervsmæssige salg

Det er ikke alle salg af nye bygninger og byggegrunde, der skal tillægges moms. En forudsætning for at tillægge moms er, at sælger kan betragtes som erhvervsdrivende med den pågældende aktivitet, dvs. at salget skal ske som led i en momspligtig (økonomisk) aktivitet.

Privates salg af fast ejendom, der ikke har været anvendt til momspligtig (økonomisk) virksomhed, er derfor aldrig momspligtige. Herudover kan virksomheder også sælge nye bygninger og byggegrunde uden moms, hvis de kan betragtes som led i passiv kapitalanbringelse, eller hvis de kun er anvendt som led i en momsfri virksomhed. Det beror dog på en konkret vurdering af de faktiske forhold.

3.10.2.2 Hvad er en "ny" bygning?

En bygning er "ny" i momslovens forstand, når én af følgende betingelser er opfyldt:

1. Leveringen sker inden første indflytning
2. Den første levering sker inden for fem år fra bygningens færdiggørelse (efter indflytning)
3. Leveringen sker, inden bygningen har været i brug ved indflytning i en periode på to år, og første levering sker mellem interesseforbundne parter.

De tre kriterier kan også illustreres på følgende vis:

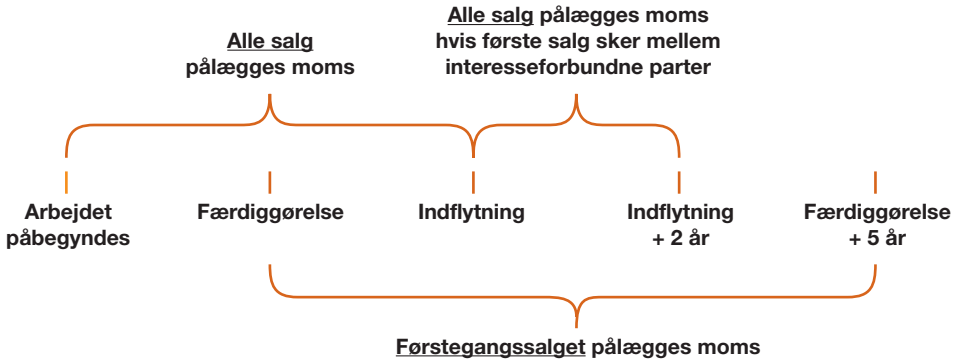

3.10.2.3 Hvad er en ”byggegrund”?

En byggegrund er et areal, der i henhold til planlovgivningen er udlagt til formål, der muliggør opførelse af bygninger. Det er underordnet, hvilken karakter af bebyggelse der er tale om. Hvis der sker et særskilt salg af en bebygget grund (bygninger på lejet jord), vil det også udløse moms.

Yderligere kan en grund med én eller flere gamle bygninger karakteriseres som en byggegrund, hvis disse ikke er funktionsdygtige, dvs. at de ikke kan anvendes til et givent formål. Det er fx tilfældet, når en køber har til hensigt at rive de gamle bygninger ned umiddelbart efter købet. Dette kræver en konkret vurdering, og praksis på dette område er stadig ny.

PwC’s opfattelse

Der skal som udgangspunkt være et ubebygget areal i et område med en lokalplan, før der er tale om en byggegrund.

Bebyggede ejendomme kan dog konkret karakteriseres som en byggegrund, hvis bygningsmassen på grunden ikke er funktionsdygtig. Funktionaliteten af bebyggede ejendomme følger som udgangspunkt en konkret vurdering, hvorfor vi anbefaler konkret rådgivning, når momspligten på disse skal vurderes.

3.10.2.4 Til- og ombygninger

Hvis der udføres til- eller ombygning af eksisterende bygninger, kan det også udløse moms ved salg.

Det skyldes, at til- og ombygningsarbejder kan få et sådant omfang, at de ”gamle” bygninger kommer i direkte konkurrence med ”nye” bygninger, hvorfor de også skal behandles som sådan i forhold til momsreglerne.

Til-/ombygningen skal som udgangspunkt være væsentlig for at udløse moms ved et salg. En til-/ombygning anses for væsentlig i følgende tilfælde:

- Værdien af til-/ombygningen overstiger 50 % (kun salg af bygning) eller 25 % (salg af bygning + grund, herunder også ejerlejligheder) af den seneste offentliggjorte ejendomsvurdering med tillæg af værdien af til-/ombygningsarbejdet ekskl. moms
- Som alternativ kan salgssummen anvendes, hvis denne er højere end den seneste offentliggjorte ejendomsvurdering med tillæg af værdien af til-/ombygningen ekskl. moms.

Tidsgrænserne angivet i afsnittet om ”ny” bygning finder også anvendelse her.

Virksomheden skal særligt være opmærksom på følgende:

- Sondringen mellem reparation/vedligeholdelse og ombygning
- Successive ombygningsarbejder
- Værdien af ombygningsarbejdet skal opgøres til normalværdien (relevant, når virksomheden har egne ansatte, der udfører arbejdet)
- Visse udgiftstyper kan holdes ude ved opgørelsen af ombygningsværdien, herunder fx udgifter til arkitekt, ingeniør samt andre rådgivere. Vi anbefaler konkret rådgivning i den forbindelse, da praksis ikke er klar.

Særskilt salg af en nyopført tilbygning betragtes som salg af en ny bygning, og væsentlighedsvurderingen (50/25 %) er derfor ikke relevant i den situation.

Eksempel

En ejendomsudvikler erhverver i 2018 en beboelsesejendom for 1,2 mio. DKK fra en familie med henblik på istandsættelse og efterfølgende salg. Udvikleren foretager en grundig renovering af ejendommens facade, tag, vinduer og døre samt en indvendig renovering af vægge, gulve, lofter og tekniske installationer. Prisen for hele istandsættelsen er 700.000 DKK ekskl. moms. Der anvendes udelukkende eksterne håndværkere, og istandsættelsen tager 2 år. I 2020 lykkes det udvikleren at sælge ejendommen for 2,3 mio. DKK.

Udvikleren skal betale moms af den fulde salgspris, da omkostningerne til ombygningen udgør mere end 25 % af den endelige salgspris for ejendommen, hvorefter den skal betragtes som "ny". Der skal udstedes en faktura med 25 % moms. Udvikleren opnår samtidig ret til fuldt momsfradrag for udgifter til ombygningen. Ulempen er er dog, at der kommer fuld moms på hele salgsprisen (20 % heraf), men der er ikke noget moms at fratrække af købsprisen.

Anskaffelsesår	2018
Anskaffelsessum	1,2 mio. DKK
Værdi af ombygning ekskl. moms	700 TDKK
Salgspris	2,3 mio. DKK
Forholdsmæssig andel	30,4 % (700.000/2.300.000)

3.10.2.5 Særligt om momsfritaget anvendelse

Hvis en ny bygning eller en byggegrund udelukkende har været anvendt til momsfritagne formål, som fx udlejning til boligformål, skal der ikke beregnes moms ved salget. Dette skyldes en særlig bestemmelse i momsloven, herunder ML § 13, stk. 2.

PwC's opfattelse

Reglen kan kun anvendes, hvis ejendommen udelukkende er anvendt til momsfri udlejning, som ikke har givet ret til fradrag for udgifter til ejendommen.

Skattestyrelsen accepterer dette ud fra visse nærmere forudsætninger, selvom bygningen, der overdrages, er "ny" i momslovens forstand. Hvis lejeren i ejendommen følger med ved overdragelsen, kan det desuden konkret være muligt at anvende reglerne om virksomhedsoverdragelse uden tillæg af moms. Se også afsnit 3.10.6 Virksomhedsoverdragelse, herunder omstrukturering.

3.10.2.6 Salg af aktier, anparter, andele mv.

De nye regler for moms på salg af fast ejendom finder kun anvendelse ved salg af nye bygninger og byggegrunde. Salg af aktier, anparter, andele mv. er som udgangspunkt fritaget for moms.

Hvis køber af aktierne, andelene mv. opnår en eksklusiv brugsret til en byggegrund eller en ny bygning, kan det ifølge Skattestyrelsens vejledning udløse moms.

PwC's opfattelse

Salg af aktier, anparter, andele mv. er som det klare udgangspunkt uden moms.

3.10.2.7 Tvangsauktion

Salg på tvangsauktion skal i princippet behandles som ethvert andet salg af fast ejendom. Hvis der er tale om en ny bygning eller en byggegrund, og sælger har anvendt ejendommen til momspligtig aktivitet, skal der afregnes moms af salget på tvangsauktionen. Køber skal i denne sammenhæng især være opmærksom på tvangsauktionsvilkårene.

Ved salg på tvangsauktion er det fogedretterne og auktionslederne, der er betalingspligtige for momsen.

3.10.2.8 Ekspropriation

Erstatning (betaling) for ekspropriation udgør et vederlag for salg af fast ejendom. Der skal derfor afregnes moms, hvis erstatningen vedrører ekspropriation af en "ny" bygning eller en byggegrund.

3.10.2.9 Udlejning af fast ejendom

Udlejning og bortforpagtning af fast ejendom er som udgangspunkt fritaget for moms, hvis en lejer mod betaling (leje) i en aftalt periode kan udelukke andre fra at anvende en ejendom. Det omfatter derfor udleje af boliger, kontor, landbrugsjord mv.

Virksomheder, der foretager erhvervsmæssig udlejning af fast ejendom, kan dog vælge at blive frivilligt momsregistrerede for udlejning af fast ejendom. Den frivillige momsregistrering gælder imidlertid kun ved udlejning af erhvervslejemål, dvs. at udlejning til boligformål ikke frivilligt kan momsregistreres, og denne udlejning er desuden altid fritaget for moms.

Registreringen medfører, at virksomheden, der udlejer til erhvervsformål, skal pålægge salgsmoms på huslejen.

Registreringen medfører også, at virksomheden har fradrag for moms på udgifter i forbindelse med opførelse, ombygning, modernisering, reparation, vedligeholdelse og drift. Fradragsretten gælder imidlertid kun de bygninger/lokaler, som er omfattet af registreringen. Hvis en bygning opføres med henblik på erhvervsmæssig udlejning, er det vigtigt, at man ansøger om en frivillig momsregistrering inden byggeriet går i gang, hvis man ønsker at fradrage moms på udgifter i forbindelse med opførelsen.

Betingelser for den frivillige registrering for udlejning af fast ejendom er, at virksomheden er registreret i en periode på mindst to kalenderår, og at udlejningen sker på markedsvilkår.

Der skal ansøges om frivillig momsregistrering på *www.virk.dk.*

PwC's opfattelse
Udlejning af fast ejendom med moms kræver, at der er tale om et afgrænset identificerbart areal/lokale, der har en vis permanent karakter. Udlejning af skabe/kabinetter til opbevaring af egne servere anses ikke som udlejning af fast ejendom, men er derimod omfattet af hovedreglen for levering af ydelser.

3.10.3 Reguleringsforpligtelse

Reglerne om investeringsgoder findes i ML §§ 43 og 44.

Formålet med reglerne om investeringsgoder er at sikre, at virksomheden over tid kun opnår fradragsret, i det omfang udgiften medgår til momspligtige formål. Det sker ved, at virksomheden er forpligtet til at regulere momsfradraget, hvis investeringsgodets anvendelse ændrer sig til en hel eller delvis momsfri anvendelse.

Følgende aktiver anses for investeringsgoder:

- Maskiner, inventar og andre driftsmidler (anskaffelsespris over 100 TDKK ekskl. moms), herunder også visse immaterielle rettigheder og software
- Fast ejendom, herunder til- og ombygninger
- Reparation og vedligeholdelse af fast ejendom (årligt for mere end 100 TDKK ekskl. moms).

Reguleringen kan blive udløst i følgende tilfælde:

- Når anvendelsen tilsiger et mindre fradrag
- Når anvendelsen tilsiger et større fradrag
- Salg af investeringsgodet
- Salg af fast ejendom
- Virksomhedsoverdragelse.

Hvis ændringen i anvendelsen er mindre end +/-10 %, er virksomheden ikke forpligtet til at regulere.

Reguleringsperioden er fem år for maskiner, inventar og andre driftsmidler samt reparation og vedligeholdelse af fast ejendom. Reguleringsperioden er ti år for opførelse af fast ejendom (herunder til- og ombygninger).

3.10.3.1 Berigtigelse og udtagning ved opførelse af fast ejendom

Virksomheder, der opfører fast ejendom med henblik på salg af nye bygninger eller erhvervsmæssig udlejning (med tilhørende frivillig momsregistrering), kan opnå momsfradrag på udgifter til opførelse, da salg og erhvervsudlejning er momspligtige aktiviteter.

Hvis intentionen med et byggeri imidlertid skifter til en momsfritaget anvendelse (fx med henblik på endelig anvendelse til boligudlejning) af det færdige byggeri, skal virksomhedens ret til momsfradrag efter nyeste praksis vurderes på tidspunktet, hvor byggeriet er færdigopført og endeligt taget i brug. Hvis virksomheden fx har fradraget moms på udgifter til opførelse af boliger (oprindelig intention var salg), men vælger at anvende boligerne til momsfri boligudlejning efter færdiggørelse, gælder reglerne beskrevet i ovenstående afsnit om løbende regulering af momsfradraget ikke. Virksomheden skal i stedet efter praksis berigtige momsfradraget på én gang, hvis boligerne tages i brug til den momsfrie aktivitet i samme regnskabsår, hvori færdiggørelsen sker.

Hvis boligerne først tages i brug til momsfri boligudlejning i et efterfølgende regnskabsår efter færdiggørelse, skal der efter de nye regler betales 25 % udtagningsmoms (salgsmoms) af boligernes markedsværdi. Betalingen skal ske på det tidspunkt, hvor boligerne tages i brug. Det er på nuværende tidspunkt usikkert, hvordan "markedsværdien" skal beregnes ved udtagning. Reglerne lægger dog op til, at "markedsværdien" skal indeholde et element af avance. Det er vores forventning, at betalingen af udtagningsmoms vil overstige det momsfradrag, som er muligt at tage af udgifterne til opførelsen af boligerne.

I tilfælde af at momsfradraget berigtiges, eller der betales udtagningsmoms ved skift i anvendelse, er det muligt at sælge nyopførte bygninger uden moms, selvom bygningerne er "nye", hvis bygningerne har været lejet ud til boligformål inden salget efter momslovens § 13, stk. 2 (se også afsnit 3.10.2.5 *Særligt om momsfritaget anvendelse*).

3.10.3.2 Overdragelse af reguleringsforpligtelsen

Ved momsfri overdragelse af fast ejendom og ved virksomhedsoverdragelser er det muligt at overdrage momsreguleringsforpligtelsen til køber, forudsat at denne har minimum samme fradragsret. Dette indebærer, at køber overtager sælgers momsposition vedrørende det relevante investeringsgode, og hvis anvendelsen ændrer sig fremadrettet, er køber forpligtet (og berettiget) til at regulere over for Skattestyrelsen.

Hvis reguleringsforpligtelsen overdrages, skal Skattestyrelsen have besked herom. Det gøres ved at udfylde blanket nr. 49.040 og 49.026, hvilket bør ske i umiddelbar forlængelse af overdragelsen. Reguleringsforpligtelsen vil typisk blive opgjort af sælgers revisor.

3.10.3.3 Hvordan foretages reguleringen?

Reguleringen foretages én gang årligt ved regnskabsårets udløb. Hvis anvendelsen er ændret på dette tidspunkt, skal der reguleres – også selv om ændringen først er indtrådt umiddelbart før udløbet af regnskabsåret.

Eksempel

En virksomhed køber i 2017 et nyt it-system, som skal anvendes til både momspligtige og momsfritagne aktiviteter. Den samlede anskaffelsessum inkl. moms udgør 1 mio. DKK. Virksomheden har kalenderåret som regnskabsår. Den momspligtige omsætning udgør 70 % af den samlede omsætning i anskaffelsesåret. I 2018, 2019 og 2020 udgør den tilsvarende andel henholdsvis 60 %, 65 % og 65 %.

I 2021 sælges systemet for 100 TDKK inkl. moms.

Anskaffelsesår	2017
Betalt købsmoms	200 TDKK
Fradragsprocent i anskaffelsesåret	70%
Salgspris	140 TDKK
Forholdsmæssig andel	5 år
Årets andel	40 TDKK

Regn-skabsår	(a) årets andel	(b) forskud	(c) årets fradrags-procent	(d) årets faktiske fradragsret (c * a)	Årets regulering (d-b)
2017	40.000	28.000	70	28.000	0
2018	40.000	28.000	60	24.000	-4000
2019	40.000	28.000	65	26.000	0[1]
2020	40.000	28.000	65	26.000	0[1]
2021	40.000	28.000	100[2]	40.000	+12.000[3]
2021	40.000	28.000	100[2]	40.000	+8.000[3]

1) Virksomheden kan undlade at regulere, da ændringen er mindre end 10 % i forhold til anskaffelsesåret.
2) Salget af it-systemet sker med moms, og aktivet anses derfor for overgået til fuld momspligtig anvendelse i det sidste år (100 %).
3) Virksomheden kan opjustere momsfradraget i 2021 til den fulde andel for året.

3.10.4 Udlæg og viderefakturering

Momsmæssigt skal udlæg og viderefakturering behandles forskelligt. Begreberne bruges i flæng og forveksles ofte med hinanden, og nedenfor beskriver vi derfor kort momskonsekvenserne ved brug af henholdsvis udlæg og viderefakturering. Udlæg er reguleret i ML § 27, mens viderefakturering følger de almindelige momsregler.

3.10.4.1 Udlæg

Momsmæssigt er der tale om et udlæg, når en virksomhed "midlertidigt" afholder udgiften i den endelige kundes navn og for dennes regning. Det betyder, at den originale faktura for udgifterne skal overdrages til kunden, der i sidste ende skal afholde udgiften og kan fradrage et eventuelt momsbeløb.

Ved at anvende reglerne for udlæg er det muligt at holde visse beløb uden for momsgrundlaget, når de "videresælges" til vedkommende, på hvis vegne udgiften er afholdt. Det betyder, at der ikke skal beregnes moms af udlægget, og der kan ske overdragelse uden moms.

For at bruge udlægsreglerne skal følgende betingelser være opfyldt:

- Udgiften skal være afholdt i købers navn
- Udgiften skal være afholdt for købers regning
- Fakturaen skal registreres på en udlægskonto (balancekonto)
- Originalbilaget skal udleveres til køber.

Oftest er årsagen til at en udgift ikke kan køre under udlægsreglerne, at den endelige købers navn ikke fremgår af fakturaen. Herudover er det ofte tilfældet, at den virksomhed, der afholder udlægget, ikke holder udlægget adskilt fra den almindelige bogføring.

Udgifter i forbindelse med salget, som sælger er forpligtet til at afholde, fx kilometergodtgørelse eller time-/dagpenge, kan ikke holdes uden for momsberegningen som udlæg, da udbetalingen af godtgørelsen ikke opfylder ovennævnte betingelser.

Hvis betingelserne for at anvende udlægsreglerne ikke er opfyldt, skal der beregnes moms for den leverance, som udlægget knytter sig til.

3.10.4.2 Viderefakturering

Når en momspligtig leverance viderefaktureres, gælder momslovens almindelige regler, medmindre udgiften behandles efter særlige regler om udlæg:

a) Viderefakturering af en momspligtig vare eller ydelse, fx hotel:

- Der skal moms på salget
- Fuldt momsfradrag.

Det betyder, at hvis der viderefaktureres en udgift, som er fradragsbegrænset efter momsloven (fx restaurantregninger), er fradraget begrænset ved den virksomhed, som endeligt afholder udgiften, hvorimod den virksomhed, som viderefakturerer udgiften, vil have fuldt fradrag for den indgående moms (under forudsætning af at det fulde fakturabeløb viderefaktureres).

b) Viderefakturering af en momsfri vare eller ydelse, fx flybillet/taxi (forudsat den eksakte udgift viderefaktureres, dvs. der skal ske 1:1 fakturering af den afholdte udgift):

- Ingen moms på salget
- Intet momsfradrag.

Hvis viderefakturering af en momsfri vare eller ydelse kan anses for at være en biydelse til en momspligtig hovedydelse, vil den momsfrie vare eller ydelse også skulle viderefaktureres med moms.

3.10.5 Holdingselskaber

Når et holdingselskab foruden kapitalbesiddelse i ét eller flere selskaber også har momspligtige aktiviteter (fx i form af managementydelser, leasing mv.), opstår spørgsmålet, i hvilket omfang selskabet har fradrag for den moms, der belaster selskabets indkøb.

Dette har EU-Domstolen taget stilling til ved afsigelse af Larentia+Minerva-dommen.

Larentia+Minerva-dommen
Sagen vedrørte to holdingselskaber, der havde afholdt momsbelagte rådgiveromkostninger i forbindelse med køb af datterselskaber, hvortil holdingselskaberne havde til hensigt at levere momspligtige administrationsydelser.

EU-Domstolen fastslog, at køb af kapitalandele i et selskab, hvortil holdingselskabet påtænker at levere momspligtige administrationsydelser, momsmæssigt udgør økonomisk virksomhed, og at rådgiveromkostninger afholdt i forbindelse med køb af aktierne kan anses for generalomkostninger.

Dommens betydning for dansk momspraksis
Dommen har betydet, at Skattestyrelsen i efteråret 2018 udsendte et styresignal, hvori det er præciseret, at der er mulighed for momsfradrag i et holdingselskab, når holdingselskabet

1. foretager indgriben i administrationen af sit/sine datterselskab(er)
2. fakturerer momspligtige salg til sit/sine datterselskab(er)

Ad 1.
Direkte eller indirekte indgriben i administrationen er, når et holdingselskab opnår bestemmende indflydelse i datterselskabet, og ejerne faktisk gør brug af denne bestemmende indflydelse ved direkte eller indirekte at påvirke beslutningerne i datterselskaberne. Skattestyrelsen tager ved definitionen udgangspunkt i selskabsskattelovens § 31 c, stk. 2-6, og at det er afgørende, at holdingselskabet faktisk bruger denne indflydelse.

Ad 2.
For de momspligtige salg gælder det, at disse skal have en permanent karakter, og at der faktisk udstedes en faktura, og betaling sker til holdingselskabet. Der kan ikke stilles krav til typen af de momspligtige leverancer, dvs. at betingelsen principielt er opfyldt ved fx levering af momspligtige managementydelser, rengøring, udlejning af fast ejendom eller andre driftsmidler til datterselskabet mv. Det er dog en betingelse at:

- Udlejningen har en permanent karakter
- Udlejningen sker mod vederlag
- Udlejningen ikke er momsfritaget
- Der er en direkte sammenhæng mellem udlejningen og den modværdi, der modtages herfor.

3.10.5.1 Køb – opgørelse af momsfradragsretten i holdingselskabet
Hvis betingelserne i ovenstående afsnit er opfyldt, vil et selskab, der køber kapitalandele i et andet selskab, have ret til fuldt momsfradrag for momsbelagte rådgiveromkostninger, når selskabet udelukkende gennemfører momspligtige transaktioner. Hvis selskabet også har momsfritagne transaktioner, jf. momslovens § 13, vil selskabet alene have delvist momsfradrag, og fradragsprocenten skal opgøres på baggrund af en omsætningsfordeling, jf. momslovens § 38, stk. 1.

Da kapitalbesiddelsen udgør en integreret del af den økonomiske virksomhed, begrænser kapitalbesiddelsen ikke selskabets momsfradragsret ved køb af aktierne.

Efter vores opfattelse finder de anførte principper også anvendelse ved generalomkostninger afholdt i forbindelse med selskabets løbende drift og eventuelle afvikling. Her vil selskabets momsfradragsret dog blive begrænset, hvis selskabet har kapitalbesiddelser i andre datterselskaber, hvor ovenstående betingelser ikke er opfyldt. I sådan en situation skal fradragsretten opgøres efter et skøn, jf. momslovens § 38, stk. 2.

3.10.5.2 Salg – opgørelse af momsfradragsretten i holdingselskabet
Skattestyrelsens udgangspunkt er, at ”aktive” holdingselskaber ikke har ret til momsfradrag for rådgiveromkostninger afholdt i forbindelse med salg af aktier, idet sådanne omkostninger direkte og umiddelbart knytter sig til det momsfrie salg af aktierne.

I efteråret 2018 afsagde EU-Domstolen dom i sagen C-502/17 C&D Foods Acquisition ApS, som Vestre Landsret har forelagt EU-Domstolen. Dommen bekræfter som udgangspunkt den danske praksis, men åbner dog op for, at der i visse konkrete situationer kan opnås momsfradragsret, når visse betingelser er opfyldt.

EU-Domstolen fastslår først og fremmest, at afhændelse af aktier i et datterselskab, hvortil der hidtil er leveret momspligtige ydelser, anses som økonomisk virksomhed.

Dernæst fastslår EU-Domstolen, at fradragsretten for rådgiveromkostningerne, som vedrører salget af aktierne, alene er berettiget, hvis eneårsagen til salget direkte kan knyttes til holdingselskabets afgiftspligtige økonomiske virksomhed eller udgør en direkte, permanent og nødvendig forlængelse af den økonomiske virksomhed, som holdingselskabet driver.

Den direkte sammenhæng mellem salget og den afgiftspligtige økonomiske virksomhed, som holdingselskabet driver, kan for eksempel være, hvis overskuddet fra salget skal forbedre og vedligeholde den momspligtige aktivitet, som holdingselskabet sælger til sine datterselskaber.

Hvorvidt der er fradrag eller ej, afhænger af den konkrete situation, og det bør overvejes at afklare spørgsmålet med Skattestyrelsen.

3.10.5.3 Forhold jer til fradragsretten

Vi anbefaler, at alle holdingselskaber forholder sig til, hvordan selskabet behandler momsbelagte indkøb i momsfradragsretlig henseende.

Larentia+Minerva-dommen indebærer, at holdingselskaber, som driver økonomisk virksomhed og foretager indgriben i samtlige datterselskaber, men ikke har taget fuldt momsfradrag for rådgiveromkostninger eller den løbende drift, potentielt har et tilbagebetalingskrav på moms mod Skattestyrelsen. Tilsvarende vil et sådant selskab fremadrettet have fuld fradragsret.

Vi anbefaler, at alle holdingselskaber, som mener at opfylde ovenstående betingelser, får afdækket, om der er grundlag for at gøre et tilbagebetalingskrav gældende mod Skattestyrelsen eller fremadrettet tage fuldt momsfradrag.

3.10.6 Virksomhedsoverdragelse, herunder omstrukturering

Virksomhedsoverdragelse er reguleret i momsloven.

Salg af virksomheder kan ske på flere måder, herunder ved direkte salg af materielle og immaterielle aktiver eller ved salg af aktier. Hvilket alternativ, der vælges, vil ofte afhænge af en række forretningsmæssige faktorer. I den forbindelse kan det fx have betydning, om hele virksomheden ønskes overdraget, eller om det blot er en gren heraf.

Uanset hvilken løsning parterne bliver enige om, vil moms og afgifter ofte have en vigtig rolle, da løsningen kan give en stor likviditetsbelastning og/eller forskellige økonomiske konsekvenser.

3.10.6.1 Moms ved salg af aktiver kontra momsfri virksomhedsoverdragelse

Der skal som udgangspunkt afregnes moms, når en momsregistreret virksomhed sælger sine aktiver, hvis den har haft ret til fuldt eller delvist fradrag ved indkøbet. Det gælder imidlertid ikke, når aktiverne sælges som led i en hel eller en delvis virksomhedsoverdragelse, når køber enten er eller bliver momsregistreret senest på overtagelsestidspunktet (dog ikke nødvendigt ved rene momsfrie virksomheder).

Hensigten med at fritage salg af aktiver, der falder ind under begrebet hel eller delvis virksomhedsoverdragelse, er at lette og gøre overdragelse af virksomheder eller dele heraf enklere. Herunder kan nævnes, at køber undgår at blive pålagt en unødvendig likviditetsbelastning i form af en eventuel moms i forbindelse med overdragelsen, som køber under alle omstændigheder ville have fået tilbage på et senere tidspunkt.

Herudover er reglerne med til at forebygge tab for statskassen, der kan opstå som følge af den overdragende virksomheds manglende betalingsevne. Den overdragende virksomhed kan derfor ikke frit vælge at opkræve og afregne moms, når betingelserne for at karakterisere overdragelsen som en virksomhedsoverdragelse er til stede.

Videre er det vigtigt, at overdragelsen kvalificeres rigtigt, da køber efter fast praksis ikke har fradrag for moms, der ikke skulle have været pålagt fakturaen.

3.10.6.2 Hvad forstås der ved en hel eller delvis virksomhedsoverdragelse?

En momsfri virksomhedsoverdragelse er karakteriseret ved, at der overdrages en samlet formuemasse (en økonomisk enhed) i form af materielle og immaterielle aktiver, fx varelagre, maskiner, patentrettigheder, medarbejdere mv., der tilsammen udgør en virksomhed eller en del af en virksomhed, som kan drives videre af køber.

Overdragelse af enkeltstående aktiver kan derfor ikke karakteriseres som en virksomhedsoverdragelse, idet de ikke udgør en økonomisk enhed, der kan fortsætte med at drive selvstændig økonomisk virksomhed. Følgende er eksempler på virksomhedsoverdragelser:

- Salg af en landbrugsejendom inkl. driftsaktiver – uanset om køber vil drive ejendommen videre med malkekvægs-, svine- eller planteavlsproduktion
- Salg af en produktionsvirksomheds driftsmidler med tilhørende kundeportefølje
- Salg af en fast ejendom med tilhørende lejekontrakt vedrørende udlejning.

Salg af en større varebeholdning kan dermed ikke anses for en momsfri virksomhedsoverdragelse.

Betingelser for virksomhedsoverdragelse

Ud over overdragelse af en samlet formuemasse er det en forudsætning, at køber har til hensigt at fortsætte driften af den overdragne virksomhed og ikke blot øjeblikkeligt likvidere den. Derfor vil der i almindelighed være tale om, at overdrageren ophører med at udøve den pågældende form for virksomhed, som nu er overdraget.

Det er imidlertid ikke en betingelse, at køber driver den samme virksomhed eller virksomhed inden for samme branche, for at reglerne om momsfri virksomhedsoverdragelse kan anvendes. Hvis sælger er momsregistreret, er det dog en forudsætning, at køber er eller bliver momsregistreret senest på overtagelsestidspunktet, så køber kan overtage overdragerens momsstilling.

En ren momsfritaget virksomhed kan dog også overdrages efter reglerne om virksomhedsoverdragelse. Her stilles der intet krav om, at køber skal være eller blive momsregistreret.

Skattestyrelsen skal underrettes

Overdrager skal inden otte dage efter overdragelsen underrette Skattestyrelsen om den nye ejers navn og adresse samt salgsprisen for de overdragne aktiver (”virksomheden”). Desuden skal der for investeringsgoder opgøres en momsreguleringsforpligtelse efter ML §§ 43 og 44. Køber kan vælge at overtage og videreføre en eventuel tilbageværende reguleringsforpligtelse.

3.10.6.3 Hvorfor er det vigtigt at få karakteriseret salg af aktiver korrekt?

Det er vigtigt, at overdragelse af aktiver kvalificeres korrekt fra start enten som en momsfri virksomhedsoverdragelse eller et ordinært salg af aktiver, da det kan have store økonomiske konsekvenser, hvis Skattestyrelsen efterfølgende ændrer karakteren af overdragelsen.

Hvis der fejlagtigt er opkrævet moms ved salg af driftsmidler mv., som retteligt skal anses for en virksomhedsoverdragelse uden moms, skal sælger berigtige fejlen over for køber ved at udstede en kreditnota til køber. Det kan være et problem, hvis sælger i mellemtiden er gået konkurs eller likvideret, da køber samtidig vil blive nægtet fradrag for den moms, der er betalt. Det skyldes, at momsen i så fald er opkrævet med urette. I den situation vil køber derfor komme til at bære momsen som en omkostning, men køber har dog – under visse betingelser – mulighed for at rette kravet direkte mod Skattestyrelsen.

Det er derfor vigtigt at få afgjort, om der er tale om en momsfri virksomhedsoverdragelse eller blot en ordinær momspligtig overdragelse af aktiver. Det vil altid være en helhedsvurdering af de konkrete omstændigheder. Vi anbefaler altid, at momsbehandlingen reflekteres og beskrives i aftalen mellem parterne (sælger og køber).

3.10.6.4 Salg af aktier

Salg af aktier er i funktionel henseende det samme som salg af materielle og immaterielle aktiver, da køber ved erhvervelsen af aktierne (den juridiske enhed – ”skallen”) indirekte får råderet over aktiverne. Ulempen kan imidlertid være, at køber ved erhvervelsen af aktier også overtager nogle iboende økonomiske risici, fx i form af erstatningskrav, moms- og skattemæssige forpligtelser mv.

Salg af aktier er en momsfritaget transaktion, hvorfor der ikke skal afregnes moms ved salget. Det har den konsekvens, at sælger som udgangspunkt ikke har fradrag for moms af udgifter til fx advokat og revisor, så længe udgifterne kan henføres direkte til det momsfritagne aktiesalg. Det vil være tilfældet, hvis omkostningerne indgår i prisfastsættelsen af de solgte aktier. Se dog afsnit 3.10.5.2 *Salg – opgørelse af momsfradragsretten i holdingselskabet* om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen vedr. fradrag for rådgiveromkostninger i forbindelse med salg af aktier.

3.10.6.5 Virksomhedsoverdragelser og afgifter

Overdragelse af juridisk enhed: Overdrages en juridisk enhed, fx ved salg af aktier, fortsætter de afgiftsmæssige forpligtelser uændret, jf. afsnit 2.2.3 *Afgiftspligtig registrering*, afsnit 3.7 *Godtgørelse af energiafgifter* og afsnit 4. *Ophør af moms- og afgiftspligtige aktiviteter.*

Dette skyldes, at de afgiftsmæssige forpligtelser oftest følger den juridiske enhed.

Overdragelse af varelager: Hvis der sker overdragelse af et varelager, ændres de afgiftsmæssige forpligtelser sig, jf. afsnit 2.2.3 *Afgiftspligtig registrering* og afsnit 3.3.2 *Afgiftspligtige aktiviteter i Danmark* (punktafgifter).

Dette skyldes, at hvis en virksomhed overtager et varelager – eller evt. et andet aktiv – fra en anden virksomhed, skal den virksomhed, der overtager dette, sikre sig, at den har de nødvendige afgiftsregistreringer, før varelageret evt. overtages. Ligeledes bør virksomheden, der overtager et varelager, sikre sig dokumentation for evt. betalt afgift.

3.10.7 Voucher

Pr. 1. juli 2019 trådte nye regler for vouchers i kraft. De nye regler udspringer af et EU-direktiv og har til formål at sikre en ens momsbehandling af vouchers i alle EU-lande. Man opererer med to forskellige typer vouchers. Single-purpose vouchers (SPV) og multi-purpose vouchers (MPV). De nye regler gælder kun for SPV.

En SPV karakteriseres ved, at den kun kan benyttes til ét forudbestemt formål. Det vil sige, at landet, hvori varen eller ydelsen leveres, er kendt, ligesom momssatsen for den pågældende vare eller ydelse er kendt.

En SPV kan godt anvendes til flere forskellige varer og ydelser, men for at betingelserne er opfyldt, må den ikke kunne ombyttes til penge eller anvendes til varer eller ydelser, der er fritaget for moms.

En MPV karakteriseres som det modsatte af en SPV. Her er det på udstedelsestidspunktet uklart, om voucheren bruges til et momspligtigt eller momsfrit køb, eller i hvilket land den indløses. En MPV følger de hidtil gældende regler, hvor der først afregnes moms på indløsningstidspunktet.

De nye regler betyder, at momsen af en SPV skal betales på tidspunktet for udstedelsen af voucheren. Hvis SPV'en sælges i flere led, skal der afregnes moms ved hvert salg. Der skal til gengæld ikke betales moms ved indløsning af SPV'en.

Det betyder samtidig, at momsen af en ikke-indløst SPV "tabes", fordi udstederen ikke har mulighed for at tage den allerede afregnede moms til indtægt, som det ellers hidtil har været muligt ifølge dansk praksis.

Skattestyrelsen har præciseret sin praksis vedrørende sondringen mellem, hvornår en voucher anses for at være en SPV eller en MPV. Det forhold, at en SPV kan ombyttes til en MPV medfører ikke, at den første voucher anses for at være en MPV, da der faktisk er købt en voucher til en specifik ydelse/vare. Ønsker forbrugeren at købe en anden vare eller ydelse, skal den første voucher annulleres, hvorefter der skal udstedes en ny.

Hvis en SPV sælges af en virksomhed, som ikke er udsteder af voucheren, og som ikke handler i eget navn i forbindelse med salget, skal denne virksomhed ikke afregne moms af selve salget, men kun af den salgsprovision, virksomheden evt. modtager fra udsteder. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på, hvornår man anses for at have udstedt en voucher og dermed solgt den kontra, hvornår man har formidlet salget af en voucher.

3.10.8 Eksportmomsordning

Eksportmomsordningen har historisk været udformet således, at virksomheder med omsætning til EU og tredjelande kunne få (1) momsen af "eksportværdien" hurtigere tilbagebetalt og (2) et stående rentefrit lån. Dette opnås ved, at virksomheden udskiller denne omsætning i en selvstændig momsregistrering med eget SE-nummer.

Det stående lån (2) er nu afskaffet, hvorfor der nu kun er den fremskyndede tilbagebetaling som mulighed for at skabe likviditet.

Eksportmoms er reguleret i lov om fremskyndet tilbagebetaling af visse afgifter. Ordningen giver forventeligt fremadrettet følgende fordel:

- Løbende ekstra likviditet i op til ca. 15 dage.

Der er tre betingelser for, at en omsætning kan henregnes til eksportmomsordningen:

1. Køber er ikke etableret i Danmark
2. Leverancen er momspligtig, men pålægges konkret ikke moms (da køber er etableret uden for Danmark)
3. En tilsvarende leverance mellem to uafhængige parter er etableret i Danmark og udløser dansk moms.

Ordningen omfatter både varer og ydelser.

Virksomheden får efter ansøgning tildelt et særskilt SE-nummer (eksportmomsnummer).

Al omsætning, der sker via eksportmomsordningen, skal herefter faktureres fra virksomhedens hovednummer til virksomhedens eksportmomsnummer (med tillæg af dansk moms). Eksportomsætningen faktureres herefter ud fra eksportmomsnummeret uden moms.

PwC's opfattelse
Det er vigtigt at udstede faktura mellem hovednummer og eksportmomsnummer. Man skal huske at angive eksportmomsnummeret på fakturaen til kunderne.

Praktiske kontroller og sammenhæng mellem hovednummer og eksportmomsnummer:

- På eksportmomsnummeret skal salget oplyses i rubrik B (salg til EU af varer og ydelser) og rubrik C (salg til tredjelande).

3.10.8.1 Nærmere om fordelene

Som nævnt opnår virksomheden en løbende ekstra likviditet på op til 15 dage.

Løbende likviditet: Den løbende ekstra likviditet på op til 15 dage opstår som en konsekvens af, at virksomheden nu har to momsnumre (hovednummeret og eksportmomsnummeret) og derfor skal indsende to momsangivelser.

Eksportmomsnummerets momsangivelse indberettes så tidligt som muligt (i princippet den 1. i måneden efter momsperioden), mens hovednummeret angives så sent som muligt (den 25. ved månedsafregning). Det er netop forskellen i angivelsestidspunkterne på de to momsnumre, der skaber ekstra likviditet på op til 15 dage.

3.10.9 Kantinemoms

Tilbyder virksomheder deres medarbejdere en kantineordning, der giver medarbejderne mulighed for at købe frokost til en pris, der er lavere end kost-/fremstillingsprisen af maden, skal virksomheden opgøre og beregne kantinemoms.

For at reglerne om kantinemoms kan finde anvendelse, skal kantinen drives for virksomhedens regning og risiko.

Momsgrundlaget til beregning af kantinemomsen udgøres af et fikseret grundlag, der svarer til kost-/fremstillingsprisen, og ikke af medarbejdernes faktiske betaling.

Virksomheden kan altid opgøre kantinemomsgrundlaget ud fra de eksakte omkostninger. Dette er dog administrativt tungt, da alle omkostninger – både direkte og indirekte – til kantinedriften skal henføres til grundlaget.

Skattestyrelsen har derfor indført forenklede ordninger til opgørelse af kantinemomsgrundlaget. De forskellige ordninger, samt hvem der kan anvende dem, beskrives nedenfor.

	Ordning 1	Ordning 2a	Ordning 2b
Forhold	Virksomheden har egne lokaler og eget personale til at varetage den daglige drift af kantinen.	Virksomheden har udliciteret den daglige drift af kantinen til en ekstern operatør, der laver maden i virksomhedens lokaler.	Virksomheden modtager catering til døren fra en ekstern operatør.
Opgørelse af kantinemomsgrundlaget	Indkøbspris af råvarer + 5 % + Indkøb af ekstern arbejdskraft + Lønninger til eget personale, der helt eller delvist er beskæftiget i kantinen – 25 % ÷ Regulering for mødebespisning	Den samlede indkøbspris + 2,5 % (beregnet af den samlede indkøbspris – dog reduceret med de lønudgifter, der medgår til afrydning) + Lønninger til eget personale, der helt eller delvist er beskæftiget i kantinen ÷ Regulering for mødebespisning	Den samlede indkøbspris ÷ Regulering for mødebespisning

Skattestyrelsen har præciseret, at ordning nr. 1 kun kan anvendes af virksomheder med egen kantine og eget personale.

Når virksomheden beregner og afregner kantinemoms, er der fuldt fradrag for de indgående omkostninger til kantinedriften.

3.10.9.1 Kantine drives for operatørens regning og risiko

Hvis kantinen drives for den eksterne operatørs regning og risiko, kan reglerne om kantinemoms ikke anvendes, hvilket betyder, at virksomheden ikke skal afregne kantinemoms.

Ved den type kantineordning yder virksomhederne ofte et tilskud til den eksterne operatør. Virksomhedernes mulighed for momsfradrag afhænger af, hvad tilskuddet ydes til. Ydes tilskuddet til, at kantinen kan have længere åbningstider eller større sortiment, har virksomheden fradrag for momsen. Ydes tilskuddet derimod til at sænke priserne på måltiderne, er der ikke ret til fradrag for momsen.

3.10.10 Konsignationslager

Pr. 1. januar 2020 er der indført nye regler omkring momshåndteringen af konsignationslagre i Danmark. Reglerne tager sit udspring i EU-Kommissionens VAT Quick fixes og har medført, at det nu er muligt at oprette et konsignationslager i Danmark, uden at det medfører en momsregistreringspligt i Danmark. Der er en række betingelser, der skal være opfyldt, for at reglerne kan finde anvendelse. Disse er:

- Sælger må ikke være etableret i Danmark
- Køber skal være momsregistreret i Danmark
- Sælger skal kende den potentielle købers identitet og momsregistreringsnummer på det tidspunkt, varerne sendes til Danmark.
- Både sælger og køber skal føre register over de varer, som er omfattet af ordningen, og som er overført til konsignationslageret. Varerne kan maksimum ligge på konsignationslageret i 12 måneder. Hvis ikke køber har overtaget råderetten over varerne inden for perioden, kan sælger – inden periodens udløb – tage varerne tilbage til afsenderlandet.

Hvis man bliver omfattet af ordningen og dermed undgår registreringsforpligtelsen i Danmark, skal man opfylde en række indberetningsforpligtelser. Sælger skal indberette købers identitet og momsregistreringsnummer til skattemyndighederne, og først på det tidspunkt, hvor ejerskabet faktisk overgår til køber, skal salget indberettes til EU-salg uden moms.

3.10.11 Den digitale markedsplads

Den digitale markedsplads vokser dag for dag, og der kommer hele tiden nye regler og praksis, som skal regulere både moms og skat af de indtægter, som genereres.

Markedspladsen er både for privatpersoner og erhvervsdrivende, og der opstår nogle indberetningsforpligtelser, som særligt privatpersoner skal være opmærksomme på.

3.10.11.1 Bloggere, influencere, youtubere og instagrammere

En blogger eller en influencer på et af de sociale medier har mange forskellige former for indtægt. Det kan være reklameindtægt, affiliate-aftaler, indtægt i form af naturalier, betalte hotelovernatninger og restaurantbesøg mv.

Momsbehandlingen af disse indtægter afhænger i stor grad af, hvordan personen skattemæssigt kvalificeres. Det er PwC's anbefaling, at man søger rådgivning i forhold til både skatteindberetningspligten og momsbehandlingen af de modtagne indtægter, honorarer, varer og ydelser.

Det er PwC's opfattelse, at influenceren skal momsregistreres, når der opnås eller er forventning om at opnå en indtægt på mere end 50.000 kr. i en 12-måneders periode.

Erhvervsdrivende som "køber" ydelser af influenceren

Den erhvervsdrivende, som "køber" ydelser af influenceren, skal være opmærksom på, om der er tale om levering mod vederlag eller en gave til influenceren.

Det er blandt andet afgørende, om der er indgået en aftale mellem den erhvervsdrivende og influenceren om specifik reklame, fremvisning eller beskrivelse af et produkt.

Den erhvervsdrivende kan også uddele produkter til en række influencere uden at stille krav til influenceren om reklame for eller anden promovering af produktet. For disse varer og ydelser skal der betales udtagningsmoms af værdien, og hvis der er tale om indkøbte varer eller ydelser, er der ingen momsfradragsret ved indkøbet.

Digital markedsføring via influencere er et nyt marked for rigtig mange virksomheder. Det er dog vigtigt, at virksomheden, som benytter sig af influencerne, har helt styr på, om der tale om løn, honorar, provision eller køb af specifikke ydelser, når den "handler" med influenceren.

PwC's anbefaling

PwC anbefaler, at den erhvervsdrivende søger rådgivning om både moms og skat, inden der indgås aftale med en influencer.

3.10.11.2 Airbnb

Udlejning af et værelse (ikke en hel bolig) er momspligtig, hvis udlejningen sker i kortere perioder end 30 dage ad gangen, samt hvis omsætningen i en 12-måneders periode overstiger 50.000 kr.

Opfylder man ovenstående betingelser, skal man lade sig momsregistrere og opkræve moms af udlejningen.

Man vil samtidig opnå momsfradragsret for indkøb af varer og ydelser, som direkte kan henføres til udlejningen, fx rengøringsydelser, indkøb af håndklæder, sengelinned, shampoo og andre badeartikler til gæsterne.

3.10.11.3 GoMore og andre samkørselsordninger

Lejlighedsvis udlejning af personbil

Lejlighedsvis udlejning af en personbil er momspligtig, hvis der opnås en indtægt af varig karakter, og indtægten overstiger 50.000 kr. inden for en 12-måneders periode.

Samkørsel

Samkørsel anses ikke som en ydelse leveret mod vederlag, og betalingen fra de andre passagerer er derfor ikke momspligtig.

3.10.11.4 Nethandel, webshop og fjernsalg

Virksomheder, der sælger varer via webshop til privatpersoner i andre EU-lande, skal være opmærksom på fjernsalgsreglerne.

Fjernsalgsgrænserne i EU er pr. 1. juli 2021 harmoniseret, så den i alle EU-lande er på 10.000 EUR.

Indtil fjernsalgsgrænsen nås, skal der opkræves 25 % dansk moms af de varer, som sælges. Overskrides grænsen, skal den danske webshop momsregistreres i det andet EU-land og fremadrettet opkræve lokal moms. Her kan de nye One-stop-shop regler dog være relevante i stedet, se afsnit 3.10.11.5 *Salg af varer og ydelser til privatpersoner i andre EU-lande*.

3.10.11.5 Salg af varer og ydelser til privatpersoner i andre EU-lande

Driver man virksomhed med salg af varer og ydelser til privatpersoner i andre EU-lande, er det vigtigt at være opmærksom på, at der pr. den 1. juli 2021 er indført et nyt One-stop-shop princip. De nye regler indebærer en ny fælles fjernsalgsgrænse på 10.000 EUR (74.415 DKK), som omfatter salg af både varer og ydelser.

Reglerne betyder, at hvis en dansk virksomhed sælger varer eller ydelser til privatpersoner i andre EU-lande, skal de pålægge 25 % dansk moms, indtil der er solgt for 10.000 EUR til det pågældende EU-land. Når registreringsgrænsen overskrides, skal der opkræves lokal moms. Afregningen af den lokale moms betyder dog ikke, at virksomheden skal momsregistreres i det enkelte land. Derimod kan virksomheden i stedet lade sig registrere som fjernsalgsvirksomhed ved Skattestyrelsen og opkræve moms med den sats, som er gældende i det enkelte land, hvorefter momsen bliver fordelt mellem de enkelte skattemyndigheder.

Disse regler gælder også for salg af elektronisk leverede ydelser til privatpersoner i andre EU-lande.

Nordirland kan også deltage i One-stop-shop systemet.

3.10.11.6 Brexit – hvad skal man være opmærksom på?

Storbritannien (”UK”) er ikke længere en del af EU’s moms- og toldområde. Det betyder, at UK skal håndteres som et tredjeland. EU og UK har indgået en samhandelsaftale, der medfører, at der ikke skal betales told ved overførsel af varer mellem EU og UK, hvis varerne opfylder betingelserne for oprindelse i samhandelsaftalen. Der skal fortsat betales importmoms ved import til UK og EU.

Danske virksomheder bliver bl.a. påvirket af Brexit, hvis de

- Sælger varer eller ydelser til UK
- Køber varer eller ydelser fra UK
- Transporterer varer gennem UK.

Brexit får betydning for de simplificerede EU-ordninger, herunder trekantshandel, installering og montering samt konsignationslagre, hvilket kommer til at betyde, at virksomheder, som gør brug af disse ordninger i UK, vil blive registreringspligtige for moms i UK. Danske virksomheder skal derudover være opmærksomme, hvis de sælger varer til virksomheder eller private i UK, da disse salg kan medføre en registreringspligt i UK afhængig af leveringsbetingelsen, varens værdi mv.

Handel med Nordirland

I udtrædelsesaftalen er det aftalt, at der fortsat skal være fri bevægelighed for varer mellem Nordirland og Den Irske Republik. Det betyder, at der bliver en ydre EU-grænse i Det Irske Hav, som adskiller Nordirland fra resten af UK (England, Skotland og Wales) i forhold til varebevægelser. Det medfører, at følgende bliver gældende:

- Varesalg mellem Nordirland og resten af EU er EU-salg
- Varesalg mellem EU og resten af UK er salg til tredjelande
- Varesalg/overførsler mellem Nordirland og resten af UK vil være import/eksport.

Ved handel med ydelser er Nordirland en del af UK, og dermed er der tale om handel med et tredjeland. Det er derfor vigtigt at holde sig for øje, om man køber/sælger varer eller ydelser fra Nordirland, samt om man har kunder eller leverandører, som er til stede i både UK og Irland, da håndteringen heraf skal sættes forskelligt op i virksomhedens ERP-system.

Nordirland har i forbindelse med Brexit fået tildelt en ny landekode XI, hvilket betyder, at der skal sættes XI foran momsnummeret fra Nordirland. Dette er særligt relevant ved validering af momsnumre i VIES.

Se ovenfor i afsnit 3.10.11.5 *Salg af varer og ydelser til privatpersoner i andre EU-lande* om Nordirlands deltagelse i One-stop-shop systemet.

Momsrefusion

Hvis virksomheder afholder udgifter i UK, som er tillagt lokal moms, kan denne søges retur, hvis det vedrører virksomhedens momspligtige aktiviteter. Det gælder fx hotelophold og restaurantbesøg.

Moms vedrørende kalenderåret 2021 kan søges retur efter følgende principper:

- For perioden 1. januar - 30. juni 2021 er deadline 31. december 2021
- For perioden 1. juli 2021 - 30. juni 2022 er deadline 31. december 2022.

Ansøgningen skal ske via de engelske skattemyndigheders (HMRC) hjemmeside.

PwC's anbefaling
PwC anbefaler, at virksomheder, der har handel med UK, søger rådgivning, da der på nuværende tidspunkt er mange usikkerheder om den fremtidige håndtering, som hele tiden ændrer sig.

3.10.12 Byggepladser, godtgørelse af energiafgifter

Hovedreglen er, at det er den virksomhed, der forbruger energien, som kan få godtgjort energiafgifter, i samme omfang som virksomheden har fradrag for moms, se afsnit 3.7 *Godtgørelse af energiafgifter*. Der er dog undtagelser til denne hovedregel, når energien anvendes på byggepladser.

Ofte er der flere parter involveret i byggeprojekter: en bygherre, en hovedentreprenør og underentreprenører.

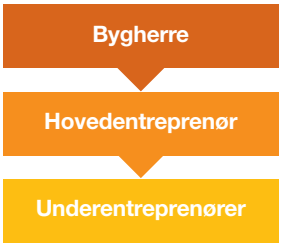

Eksempel
En virksomhed (bygherre) opfører en tilbygning. Til dette hyrer den en hovedentreprenør, som hyrer tømrer, murer mv. (underentreprenører).

Her vil det være hovedentreprenøren, der anses for at have anvendt energien, og dermed vedkommende, der er berettiget til at få godtgjort energiafgifter, i samme omfang som denne har fradrag for moms, jf. afsnit 3.7 Godtgørelse af energiafgifter.

For at hovedentreprenøren kan opnå godtgørelse af energiafgifter, skal denne modtage fakturaer på energiforbruget. Dette kan gøres ved fx at opsætte bimålere, og ejeren af bygningen/byggepladsen fakturerer hovedentreprenøren for energiforbruget.

3.10.13 Spilafgift

Afgift af konkurrencer og spil i Danmark

Virksomheder, der udbyder konkurrencer og spil i Danmark, skal i mange tilfælde registreres for at betale spilafgift til Skattestyrelsen. Spilafgiften varierer alt afhængig af hvilken type spil og konkurrencer, virksomheden udbyder.

Konkurrencer og spil med indsats

For konkurrencer og spil, hvor virksomheden kræver en indsats for at deltage i konkurrencen/spillet, vil virksomheden som hovedregel også skulle have en tilladelse fra Spillemyndigheden til at udbyde konkurrencen/spillet.

Dette vil fx være tilfældet ved udbud af online gambling og kasino, men også hvis virksomheden fx ønsker at opsætte en spilleautomat eller sælge lotterier, skrabelodder mv.

Konkurrencer og spil uden indsats

Spil uden indsats er konkurrencer eller spil på fx Facebook, i butikker og blade. Virksomheder, der udbyder konkurrencer eller spil uden indsats, skal registreres for spilafgift hos Skattestyrelsen, før konkurrencen/spillet afholdes. Det er en betingelse, at alle fire nedenstående betingelser er opfyldt:

1. Det er gratis at deltage i konkurrencen/spillet
2. Vinderen findes tilfældigt
3. Konkurrencen/spillet er offentlig tilgængeligt, og alle har mulighed for at deltage
4. Gevinstens handelsværdi skal overstige 750 kr. i markedsværdi, og pengegevinster skal overstige 200 kr.

Spilafgiften udgør 17,5 % af gevinstbeløbet, der ligger over bundgrænsen (bundgrænsen er 750 kr. for gevinster og 200 kr. for pengegevinster).

Konkurrencen/spillet skal opfylde alle ovenstående betingelser, før der er afgifts- og registreringspligt. I de tilfælde hvor konkurrencen/ spillet ikke er omfattet, bliver vinderen i stedet indkomstskattepligtig af gevinsten.

Selve afholdelsen af konkurrence/spil kræver ingen tilladelse.

3.10.14 Grænsehandel med afgiftspligtige varer

Der skal betales afgift af grænsehandlede varer, der anvendes erhvervsmæssigt.

Afgiften skal betales uanset, om de grænsehandlede varer (øl, vin, spiritus, chokolade o.l.) videresælges, gives i gave, forbruges i virksomheden eller anvendes til virksomhedens sommerfest.

Virksomheder, der køber de afgiftspligtige varer uden at være registreret som varemodtager efter de enkelte punktafgiftslove, skal forhåndsanmelde købet til Skattestyrelsen og indbetale afgiften, inden leverandøren afsender varerne. For visse afgifter er der en bagatelgrænse for registrering og betaling.

3.10.15 Licenser vedrørende rettigheder til kunstnerisk virksomhed

Hidtil har opkrævning af betaling for udnyttelse af rettigheder til kunstnerisk virksomhed ikke været omfattet af momslovens anvendelsesområde.

Ved lovforslag om ændring af momsloven lægges der nu op til, at forvaltningsorganisationer, forlag og kunstnere skal lægge moms på salg af licenser. Virksomheden vil kunne fradrage momsen, og ændringen vil som udgangspunkt ikke være en omkostning for virksomheden.

Salg af licens vedrørende rettigheder til kunstnerisk virksomhed kan fx være en forvaltningsorganisation, der giver en virksomhed licens til at spille musik for virksomhedens kunder.

Ikrafttrædelsesdatoen er endnu ikke fastsat, men der er lagt op til, at ændringen træder i kraft 1. januar 2023.

3.10.16 Underleverandører af transportydelser ved udførsel af varer

Skattestyrelsen har ændret praksis for momsbehandlingen af transportydelser fra underleverandører, så der nu er overensstemmelse med EU-praksis på området.

Det er fremadrettet kun den transportør, der er direkte ansvarlig for transporten over for henholdsvis varesælger/-køber, der kan sælge transportydelser med 0 % moms. En dansk underleverandør til en dansk hovedtransportør skal derfor fremover opkræve moms af den transportydelse, han leverer som underleverandør. Bruger hovedleverandøren en underleverandør fra et andet EU-land, finder de almindelige regler om omvendt betalingspligt anvendelse.

Ændringen har virkning fra den 22. december 2021.

3.11 Handlinger, der sikrer, at momsen er korrekt

Der findes forskellige metoder til at sikre, at en virksomhed beregner, indberetter og afregner moms korrekt. En metode er at udarbejde en sandsynliggørelse af momsen. Det er ikke et lovmæssigt krav at udarbejde en sandsynliggørelse.

En sandsynliggørelse er overordnet set at sandsynliggøre den indberettede moms ud fra virksomhedens råbalance. Ved at tage udgangspunkt i virksomhedens råbalance sikres et fuldstændigt grundlag for sandsynliggørelsen, som sikrer, at den indberettede moms er korrekt.

En sandsynliggørelse skal som udgangspunkt ikke laves ud fra virksomhedens momskoder, da indberetningen til Skattestyrelsen som regel tager udgangspunkt i momskoderne. Så hvis sandsynliggørelsen laves ud fra momskoderne, vil eventuelle fejl ikke blive fundet.

En sandsynliggørelse skal opdeles på henholdsvis købs- og salgsmoms.

Salg til momspligtige personer	A) Omsætningsbeløb ekskl. moms, jf. råbalancen	B) Momsprocent	Indberettes i "salgsmoms" (AxB)	Rubrikangives
Varesalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Varesalg til kunder i andre EU-lande[1]	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik B – varer
Varesalg til kunder i lande uden for EU[2]	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik C
Ydelsessalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Ydelsessalg til kunder i andre EU-lande[3]	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik B – ydelser
Ydelsessalg til kunder i lande uden for EU[3]	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik C
SUM			**SUM = salgsmomsindberetningen + sum fra nedenstående skema**	

1) Dette er betinget af, at køber har et gyldigt momsnummer, og at det kan dokumenteres, at varen er transporteret ud af Danmark.
2) Dette er betinget af, at det kan dokumenteres, at varen er transporteret ud af EU.
3) Virksomheden skal være opmærksom på leveringsstedet, herunder udnyttelseskriteriet (evt. momsregistrering i det pågældende land).

Salg til ikke-momspligtige personer	A) Omsætningsbeløb ekskl. moms, jf. råbalancen	B) Momsprocent	Indberettes i "salgsmoms" (AxB)	Rubrikangives
Varesalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Varesalg til kunder i andre EU-lande[1]	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Varesalg til kunder i lande uden for EU[2]	Indtastes fra råbalancen	0%	Beregnes	Rubrik C
Ydelsessalg til kunder i Danmark	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Ydelsessalg til kunder i andre EU-lande[3]	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
Ydelsessalg til kunder i lande uden for EU[3]	Indtastes fra råbalancen	25%	Beregnes	
SUM			**SUM = salgsmomsindberetningen + sum fra ovenstående skema**	

1) Virksomheden skal være opmærksom på reglerne omkring fjernsalg.
2) Dette er betinget af, at det kan dokumenteres, at varen er transporteret ud af EU.
3) Virksomheden skal være opmærksom på eventuelle særregler for visse ydelsestyper, herunder udnyttelseskriteriet, se afsnit 3.1.3 *Handel med udlandet* (kan kræve momsregistrering i det pågældende land).

Summen af de to kolonner "Indberettes i salgsmoms" skal være lig det samlede beløb, der er angivet til Skattestyrelsen for salgsmomsen for den periode, som sandsynliggørelsen vedrører.

3.11.1 Sandsynliggørelse af købsmoms

En opgørelse af købsmoms vil som oftest omfatte flere konti end salgsmomssandsynliggørelsen. En sandsynliggørelse vil oftest tage udgangspunkt i virksomhedens omkostningskonti, men det vil også være muligt at anvende udtræk fra kreditormodulet.

PwC's opfattelse

Det er PwC's opfattelse, at råbalancekonti så vidt muligt bør kategoriseres efter arten af omkostninger. Dette vil give virksomheden en bedre mulighed for opfølgning i forhold til moms.

Ved brugen af henholdsvis omkostningskonti og kreditormodul skal købsmomsen sandsynliggøres ud fra nedenstående omkostningskategorier (der er taget udgangspunkt i en virksomhed med fuld fradragsret).

Som ved salgskonti skal omkostningskonti renses for regnskabsmæssige transaktioner. Sandsynliggørelsen skal laves ud fra konteringer, som vedrører køb, der er modtaget en ekstern faktura for - og ikke fx regnskabsmæssige periodeafgrænsningsposter eller interne flytninger.

Der kan laves en sortering mellem de forskellige transaktionstyper på omkostningskontiene ud fra de anvendte dokumenttyper i økonomisystemet.

Konto	Fradrags-procent	Momsforhold at være opmærksom på
Omkostningskonti med fuldt fradrag	25%	Almindelige omkostningskonti, såsom varekøb i Danmark, kontorhold og konsulentbistand.
Omkostningskonti med delvist fradrag (restaurant)	6,25%	Konti, der indeholder omkostninger med delvist fradrag, se afsnit 3.8.2 *Repræsentation* vedrørende særlige fradrag.
Omkostningskonti uden fradrag	0%	Konti, der indeholder omkostninger uden fradragsret, se afsnit 3.8.2 *Repræsentation* vedrørende særlige fradrag.
Huslejeomkostninger	0% / 25%	Fradragsprocenten er afhængig af, om virksomhedens husleje tillægges moms.
Biler	Delvis	Der foreligger en række regler vedrørende fradragsret på biler, se afsnit 3.8.1 *Biler*.

Konto	Fradrags-procent	Momsforhold at være opmærksom på
Salgsomkostninger, marketing og reklame	25%	Virksomheden skal være opmærksom på reklamegaver med en værdi over 100 DKK. Se afsnit 3.8.4 *Markedsføring/reklame* vedrørende særlige fradrag.
Renteindtægter og omkostninger	0%	
Løn til egne ansatte	0%	Ingen moms beregnes på omkostningen.
Anlægsinvesteringer	25%	Der er fuldt fradrag ved investeringen af anlægsaktivet – der foreligger dog en reguleringsforpligtelse, se afsnit 3.10.3 *Reguleringsforpligtelse.*
Afskrivninger	0%	Ikke momsrelevant, jf. ovenfor.
Reparation og vedligeholdelse af bygninger	25%	Fuldt fradrag – dog er der en reguleringsforpligtelse, se afsnit 3.10.3 *Reguleringsforpligtelse*.
Tab på debitorer	25%	Når tab er realiseret, kan der ske regulering af salgsmoms. Denne konto skal derfor ikke påvirke sandsynliggørelsen under købsmoms, men under salgsmoms, se afsnit 3.10.1 *Tab på debitorer*.
Ydelseskøb fra andre EU-lande	25%	Hvis ydelsen købes til Danmark, vil moms som hovedregel skulle afregnes i Danmark. Derfor vil faktura modtages uden moms. Der vil samtidig være fuldt momsfradrag.
Ydelseskøb fra lande uden for EU	25%	Hvis ydelsen købes til Danmark, vil moms som hovedregel skulle afregnes i Danmark. Derfor vil faktura modtages uden moms. Der vil samtidig være fuldt momsfradrag.
Varekøb fra andre EU-lande	25%	Der skal som udgangspunkt betales moms i Danmark, hvis varen transporteres til Danmark. Typisk vil faktura modtages uden moms, hvorefter der skal beregnes erhvervelsesmoms af fakturabeløbet. Der vil samtidig være fuldt momsfradrag.
Varekøb fra lande uden for EU	25%	Ved køb af varer i lande uden for EU skal importmoms afregnes. Der vil samtidig være fuldt momsfradrag.

Efter virksomhedens udgifter er opgjort pr. kategori (kun dem, som der er modtaget faktura på), kan momsbeløbet til indberetning beregnes ud fra nedenstående formel, som laves pr. kategori fra skemaet.

Beregning af momsbeløb til indberetning – købsmoms

*Momsgrundlag * fradragsprocent = momsbeløb til indberetning*

Summen af alle ”momsbeløb til indberetning” skal afstemmes med selve indberetningen til Skattestyrelsen. Virksomheden skal yderligere være opmærksom på oplysningsforpligtelserne i rubrik A.

3.11.1.1 Sandsynliggørelse

Efter virksomheden har lavet en opgørelse over den moms, der burde være indberettet, jf. saldi på konti, kan det totale beløb sammenholdes med det konkrete indberettede beløb til Skattestyrelsen. Sammenligningen kan laves med udgangspunkt i skemaet nedenfor pr. måned/kvartal/år.

	Indberettet	Beregnet, jf. ovenstående	Difference	Eventuel efterangivelse
Udgående moms				
Moms af varekøb i udlandet				
Moms af ydelseskøb i udlandet med omvendt betalingspligt				
Salgsmoms				
Rubrik A – Køb af varer i EU				
Rubrik A – Køb af ydelser i EU				
Rubrik B – Salg af varer i EU				
Rubrik B – Salg af ydelser i EU				
Rubrik C – Værdien af varer og ydelser, der leveres uden afgift				

Se hvordan de forskellige rubrikker skal anvendes, og hvad virksomheden skal være opmærksom på i afsnit 3.9.1 *Indberetning til Skattestyrelsen – momsangivelsen*.

3.11.1.2 Kontrol af virksomhedens skyldige moms

Virksomheden bør efter hver indberetning sikre, at den bogførte skyldige moms stemmer overens med indberetningen af momsen, samt at momskontiene bliver nulstillet.

3.12 Skal virksomheden have penge tilbage fra Skattestyrelsen?

Reglerne om genoptagelse af moms- og afgiftstilsvar findes i skatteforvaltningslovens §§ 31 og 32.

Forældelsesfristen er tre år beregnet fra angivelsesfristens udløb.

- For kvartalsafregnende virksomheder indebærer det, at moms- og energiafgiftskrav, som fx vedrører tredje kvartal 2021, forældes den 1. december 2024
- For månedsafregnende virksomheder betyder det, at moms- og energiafgiftskrav, som fx vedrører august måned 2021, forældes den 25. september 2024
- For virksomheder, der er registreret for andre afgifter, betyder det, at afgiftskrav, som fx vedrører september måned 2021, forældes den 16. oktober 2024.

Fristen gælder både for myndigheders og virksomheders mulighed for at korrigere et moms- og afgiftskrav tilbage i tid. Det er på nuværende tidspunkt PwC's opfattelse, at forældelsesfristen for de udskudte indberetningsfrister for 2020 kommer til at følge de oprindelige indberetningsfrister.

I særlige tilfælde kan virksomheder søge om genoptagelse ud over tre-årsfristen. Dette gælder fx, hvis hidtidig praksis ændres ved en Landsskatteretskendelse, dom, EU-dom eller anden offentliggjort ændring af praksis.

Der gælder dog en absolut forældelsesfrist på 10 år.

4. Ophør af moms- og afgiftspligtige aktiviteter

Der findes en række moms- og afgiftsforhold, som virksomheden skal være opmærksom på, når den ophører.

4.1 Indsendelse af ophørsblanket

Stopper en virksomhed med at have moms- og/eller afgiftspligtige aktiviteter, skal virksomheden elektronisk anmelde dette til Erhvervsstyrelsen. Det er vigtigt, at virksomheden får afmeldt alle relevante aktiviteter, når en aktivitet stopper, for at undgå unødige rykkere og påmindelsesgebyrer fra Skattestyrelsen for manglende angivelser.

Nedenstående pligter kan alle afmeldes på samme blanket:

- Afmeldelse af momsregistrering
- Afmeldelse af relevante punkt-, miljø- og energiafgiftsregistreringer
- Afmeldelse af import- og eksportregistreringer
- Afmeldelse af lønsumsafgift
- Afmeldelse af A-skat.

PwC's anbefaling

PwC anbefaler, at virksomheden efter afmeldelsen kontrollerer, at alle åbne afgiftsperioder er korrekt angivet. Hvis der ikke har været aktivitet i den sidste periode, skal der indsendes en nul-angivelse.

4.2 Varelager, driftsmidler, fast ejendom mv.

Har virksomheden et varelager eller driftsmidler, når virksomheden ophører, skal dette oplyses på blanketten.

Varelager, driftsmidler og fast ejendom overdrages til:	Momsbehandling eller konsekvenser
Privat forbrug – salg til ikke-momspligtige personer	• Der skal afregnes salgsmoms af varelagerets værdi på salgstidspunktet, hvis der sælges til uafhængige personer. • Hvis ejer udtager varelageret, afregnes salgsmoms baseret på fremstillings- eller indkøbsprisen (alternativt kostprisen). Salgsmomsen skal medtages i salgsmoms på den seneste momsangivelse. • Salgsmomsen på driftsmidler (der ikke er omfattet af reguleringsreglerne) kan inden afregningen nedsættes med 20 % pr. påbegyndt år fra anskaffelsestidspunktet.
Til momspligtig ejer	• Der skal ikke afregnes moms af varelageret, når det overdrages til en anden momspligtig person som led i overdragelse af virksomhed. • Skattestyrelsen skal have besked om overdragelsen inden otte dage efter overdragelsestidspunktet. • Er anskaffelsesværdien på driftsmidlet større end 100 TDKK, skal momsen reguleres. Alternativt skal køber overtage momsreguleringsforpligtelsen. • Reguleringsperioden for driftsmidler/investeringsgoder er fem år fra anskaffelsestidspunktet. • Ved overtagelse af fast ejendom er reguleringsperioden ti år fra anskaffelse af ejendommen.

4.3 Skattestyrelsen gør momsregistreringen inaktiv

Skattestyrelsen har mulighed for at mærke en virksomheds momsnummer som inaktivt i EU-VIES-databasen, hvis:

- virksomheden har indsendt nul-angivelser de seneste 12 måneder
- andre oplysninger indikerer, at virksomheden har solgt varer eller ydelser til andre EU-lande, selvom der er indsendt nul-angivelser
- virksomheden har indberettet urigtige eller vildledende oplysninger.

Hvis en virksomhed bliver mærket som inaktiv, sender Skattestyrelsen et brev om ændringen til den pågældende virksomheds adresse.

En konsekvens af at en virksomhed mærkes som inaktiv er, at den ikke kan modtage varer med nulmoms, da virksomhedens momsnummer ikke længere kan anvendes til EU-varekøb uden moms.

Ovenstående gælder ikke for virksomhedens afgiftsregistreringer.

Selskabsret

1. Selskabslovgivningen aktuelt

1.1 Vedtagne lovforslag

I 2021 er nedenstående ændringer til selskabsloven trådt i kraft.

1.1.1 Lov nr. 2199 af 29. december 2020 – ændring af frist for omregistrering af IVS'er

Ved lov nr. 2199 af 29. december 2020 er der ændret i lov nr. 445 af 13. april 2019 om ændring af selskabsloven og årsregnskabsloven (Afskaffelse af iværksætterselskaber og nedsættelse af minimumskrav til anpartsselskabers selskabskapital).

Med lovændringen blev fristen til at blive omregistreret forlænget fra den 15. april 2021 til den 15. oktober 2021.

Derudover gav lovændringen IVS'erne mulighed for at blive omregistreret ved, at selskaberne indbetaler differencen mellem selskabernes registrede selskabskapital og minimumskravet til anpartsselskabers selskabskapital, der er på 40 TDKK. Dermed var det ikke længere et krav for omregistrering, at selskabskapitalen og den særlige reserve tilsammen udgør mindst 40 TDKK.

Bemærk, at såfremt man ikke fik omregistreret sit IVS i tide, risikeres det, at selskabet blive sendt til tvangsopløsning.

1.2 Udstedte bekendtgørelser

I 2021 er nedenstående bekendtgørelse med hjemmel i selskabsloven trådt i kraft.

1.2.1 BEK nr. 2013 af 10. december 2020 – ændring af anmeldelsesbekendtgørelsen

Bekendtgørelsen indeholder ændringer til BEK nr. 1377 af 12. december 2019 om anmeldelse, registrering, gebyr samt offentliggørelse mv. i Erhvervsstyrelsen.

Med ændringsbekendtgørelsen foretages nogle mindre ændringer af processen for anmeldelse.

Derudover finder bekendtgørelsens § 18, stk. 2, der vedrører dokumentation for kontant indbetaling, nu tilsvarende anvendelse ved kontant kapitalforhøjelse. Der er således kommet klarhed over, hvordan det kan dokumenteres, at indskuddet er foretaget.

I §§ 44 og 45 tilføjes der krav til de oplysninger, der skal være en del af anmeldelsen ved genoptagelse af en erhvervsdrivende virksomhed med begrænset ansvar og ved genregistrering af et interessentskab eller et kommanditselskab, som er blevet slettet fra ERST's register.

2. Selskabsloven

2.1 Stiftelse af et selskab

Reglerne om stiftelse findes i selskabslovens kapitel 3, §§ 24-44.

Et kapitalselskab stiftes ved, at en eller flere stiftere underskriver et stiftelsesdokument, der skal indeholde kapitalselskabets vedtægter. En stifter kan være en fysisk person eller en juridisk person. Der stilles ikke særlige krav med hensyn til bopæl/hjemsted eller nationalitet for stiftere af kapitalselskaber. Det er ikke et krav, at der afholdes en konstituerende generalforsamling, eller at der udarbejdes tegningslister.

Det er ERST's praksis, at stiftelsen skal ske inden for første regnskabsår. Det betyder, at såfremt første regnskabsår løber fra den 1. januar 20x0 til den 31. december 20x0, skal stiftelsen være gennemført og anmeldt senest den 31. december 20x0.

Stiftelse med regnskabsmæssig virkning tilbage i tid
Det er muligt at stifte et selskab med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft, såfremt indskuddet består af en virksomhed/aktivitet, eller hvis indskuddet består af en bestemmende kapitalpost i et andet kapitalselskab.

Generelt har muligheden for stiftelse af et selskab med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft stor praktisk betydning, når der ved stiftelsen indskydes en bestående virksomhed eller en bestemmende kapitalpost, da det derved sikres, at starten på regnskabsåret i det nye selskab altid kan passe med en balancedag. Første regnskabsår kan derfor begynde før dagen for underskrift på stiftelsesdokumentet og kan begynde på datoen for regnskabsåret i den bestående virksomhed eller bestemmende kapitalpost, der indskydes.

Eksempel
Et aktieselskab stiftes den 1. september 20x0 og skal have kalenderåret som regnskabsår (1. januar–31. december). Selskabets første regnskabsår begynder således som udgangspunkt den 1. september 20x0 og går til enten den 31. december 20x0 eller den 31. december 20x1.

Sker stiftelsen ved indskud af en bestående virksomhed eller en bestemmende kapitalpost, som har kalenderåret som regnskabsår, kan det første regnskabsår begynde den 1. januar 20x0 og skal slutte den 31. december 20x1.

Den tilbagevirkende kraft har alene betydning for udarbejdelsen af selskabets efterfølgende årsrapporter, og der er ikke tale om, at selskabet som sådan er kommet til eksistens før underskrivelsen af stiftelsesdokumentet. Dette illustreres også af, at ledelsen registreres som indtrådt på tidspunktet for underskrivelsen af stiftelsesdokumentet.

Stiftelse med fremadrettet virkning
Det er ligeledes muligt at stifte et selskab med fremadrettet virkning, hvis der er tale om en kontantstiftelse. Det betyder, at kontantstiftelser kan ske med virkning fra en fremtidig dato. Det forudsætter dog, at der ikke drives aktivitet i selskabet før stiftelsens virkningstidspunkt. Det er derimod ikke muligt at stifte med fremadrettet virkning, når der indskydes andre værdier end kontanter, bortset fra en praktisk frist på to uger. De to uger svarer til den maksimale anmeldelsesfrist til ERST.

2.1.1 Kapitalkrav

Et aktieselskab skal have en aktiekapital på mindst 400 TDKK, hvorimod minimumskravet for selskabskapitalen for anpartsselskaber er 40 TDKK. Kapitalkravet på 40 TDKK skal ses i sammenhæng med afskaffelsen af muligheden for fremadrettet at stifte nye iværksætterselskaber i Danmark.

Samtidig med, at det pr. 1. januar 2014 blev muligt at stifte et iværksætterselskab, blev muligheden for at stifte et s.m.b.a.. (”selskab med begrænset ansvar”) ophævet. De eksisterende s.m.b.a.-selskaber kan dog fortsætte som hidtil efter reglerne i lov om visse erhvervsdrivende virksomheder.

Selskabskapitalen skal angives i DKK eller EUR. Virksomhederne kan imidlertid vælge at aflægge årsrapporten i en anden relevant valuta end DKK eller EUR. Dette har dog endnu ikke medført ændringer, for så vidt angår registrering af aktiekapitalen, der fortsat skal angives i DKK eller EUR.

Indbetaling af selskabets kapital må ikke ske med et lavere beløb end aktiernes eller anparternes pålydende med tillæg af eventuel overkurs. Hvis indbetaling af kapital sker i andre værdier end kontanter, kræves det, at stiftelsesdokumentet vedhæftes en vurderingsberetning. Vurderingsberetning er dog ikke påkrævet, hvis indskuddet består af aktiver, som er individuelt målt og præsenteret til dagsværdi i det forudgående reviderede års- eller koncernregnskab, eller hvis aktiverne består af værdipapirer, der værdiansættes til den gennemsnitskurs, hvortil de er handlet, i de fire uger, der går forud for stiftelsesdokumentets underskrivelse. Sidstnævnte gælder dog ikke, hvis ledelsen vurderer, at gennemsnitskursen ikke kan antages at afspejle den aktuelle værdi. Det er ERST’s opfattelse, at undtagelsen vedrørende vurderingsberetning også kan benyttes, hvis dagsværdien på de indskudte aktiver blot har været præsenteret individuelt i noterne i det forudgående års- eller koncernregnskab. Det er dog fortsat et krav, at aktiverne også skal måles til dagsværdi.

Det er muligt at nøjes med at indbetale 25 % – dog minimum 40 TDKK – af selskabskapitalen. 40 TDKK grænsen er alene relevant for anpartsselskaber. For et aktieselskab med en minimumskapital på 400 TDKK skal der minimum indbetales 25 %, dvs. 100 TDKK. Muligheden for delvis indbetaling gælder alene for kontantstiftelser, hvorimod apportindskud i sagens natur altid skal indbetales 100 %.

En overkurs i et aktieselskab skal altid indbetales 100 %, selvom der er tale om et kontant kapitalindskud, hvorimod det er muligt at foretage delvis indbetaling af minimum 25 % af overkursen ved stiftelse eller kapitalforhøjelse i et anpartsselskab.

Delvis indbetaling af overkursen i et anpartsselskab gælder ligeledes kun ved kontantindskud. Det er ikke muligt at modregne det optjente overskud i selskabet i aktionærernes eller anpartshavernes restindbetalingsforpligtelse vedrørende den ikke-indbetalte selskabskapital.

Eksempel på gældskonvertering

Der ønskes stiftet et anpartsselskab ved kontant indskud på i alt 1.500 TDKK, heraf 500 TDKK i selskabskapital. Ved at benytte reglerne om udskudt indbetaling af kapitalen omfattende såvel selskabskapitalen som overkursen, kan selskabsdeltageren nøjes med at indbetale 375 TDKK, svarende til 25 % af det samlede indskud.

I et aktieselskab er der fortsat krav om indbetaling af 25 % af selskabskapitalen og hele overkursen, hvorved selskabsdeltageren skal indbetale 1.125 TDKK, hvis der ønskes stiftet et aktieselskab ved kontant indskud på i alt 1.500 TDKK, heraf 500 TDKK i selskabskapital.

Der kan således være en betydelig likviditetsbesparelse på at vælge anpartsselskabsformen frem for aktieselskabsformen.

Den regnskabsmæssige konsekvens af delvis indbetaling af selskabskapitalen er, at der under egenkapitalen skal opføres en reserve for ikke-indbetalt selskabskapital, som fratrækkes de frie reserver (fra posten "Overført overskud"). Er der ikke i forvejen frie reserver nok til at dække reserve for delvis indbetaling af selskabskapital, vil de frie reserver blive negative. Etableringen af reserven får derfor som konsekvens, at der ikke kan udbetales udbytte, før de frie reserver igen er positive, enten ved oparbejdet overskud eller ved indbetaling af den udestående selskabskapital. Er der indbetalt en overkurs, kan denne overkurs også hjælpe til at skabe frie reserver.

I takt med, at selskabet optjener overskud, nedbringes en eventuel negativ fri reserve. Først når der er positive frie reserver, må der udbetales udbytte (udbytte kan dog aldrig udloddes, før første årsrapport er godkendt).

Ved en "blandet" stiftelse bestående af såvel apportindskud som kontantindskud er der ikke mulighed for delvis indbetaling af det kontante indskud. Det skyldes en bestemmelse i EU-direktiverne, som ikke kan fraviges. Stiftes der et selskab, fx ved et generationsskifte, hvor den ene part indskyder en virksomhed, og den anden part indskyder kontanter, bør det derfor overvejes at opdele stiftelsen i to transaktioner – dels en kontant stiftelse og herefter et indskud i virksomheden eller omvendt. Derved kan kontantindskuddet etableres, så kun 25 % af den kontant indskudte selskabskapital indbetales.

Det er værd at huske, at hvis et selskab modtager kapitalindskud, hvor kun nogle af kapitalklasserne/deltagerne indbetaler fuldt ud (bl.a. de deltagere, der indskyder apportindskud), bør der etableres en intern forrentning, så det sikres, at de kapitalejere, der har indbetalt deres andel af selskabskapitalen fuldt ud, også modtager godtgørelse for den fulde indbetaling, fx når der udbetales udbytte. Sker det ikke, overføres der værdier mellem kapitalejerne.

Efter selskabsloven er der dog ikke krav om forrentning af tilgodehavende selskabskapital, men det kan være hensigtsmæssigt her at overveje eventuelle skattemæssige konsekvenser.

Indbetaling af den udestående selskabskapital kan efterfølgende på det centrale ledelsesorgans, dvs. typisk bestyrelsens, anfordring kræves indbetalt med et varsel på to uger, medmindre indbetalingsfristen er forlænget i selskabets vedtægter til maksimalt fire uger. Selve indbetalingen kan ske kontant eller som indskud af værdier under iagttagelse af de almindelige regler om vurderingsberetning og med ledelsens samtykke.

Ikke-indbetalte kapitalandele kan overdrages, men her skal overdrageren være opmærksom på konsekvenserne af en overdragelse. Opfylder erhververen af kapitalandelene ikke sin indbetalingsforpligtelse over for selskabet, når den aktualiseres, hæfter overdrageren solidarisk med erhververen. Derfor bør det nøje overvejes, om muligheden for overdragelse skal benyttes, da overdrageren ikke kan slippe ud af sin hæftelse for manglende indbetaling. I stedet kan overdrageren indbetale det resterende beløb, så overdrageren undgår at blive berørt af et krav, hvis erhververen ikke efterfølgende har betalingsevnen.

Reglerne om ikke at indbetale selskabskapitalen fuldt ud skal derfor anvendes med varsomhed.

For det første skal tegnerne af kapitalandelene være opmærksomme på, at der hviler en yderligere indbetalingsforpligtelse på kapitalandelene, som af selskabets bestyrelse kan kræves indbetalt på anfordring.

For det andet skal selskabets ledelse være opmærksom på den forøgede risiko. Selskabets ledelse er ikke blot ansvarlig for driften af selskabet, men også ansvarlig for til enhver tid at vurdere, om et fremtidigt indbetalingskrav kan honoreres. Bliver ledelsen opmærksom på problemer med betalingsevnen hos kapitalejeren, er ledelsen forpligtet til at nedskrive tilgodehavendet. Samtidig skal der gennemføres en kapitalforhøjelse, så kapitalen (også den ikke-indbetalte kapital) atter er sikret.

Hvis tilgodehavendet nedskrives, vil der for den pågældende aktionær, der ikke har indbetalt kapitalandelene fuldt ud, ske konvertering af vedkommendes kapitalandele til fuldt indbetalte kapitalandele med lavere værdi.

Det må forventes, at selskabets långivere, leverandører og andre kreditgivere vil tage forholdsregler i selskaber, hvor kapitalen ikke er fuldt indbetalt. Det kan ske i form af krav om pant eller garantier. Det kan også ske ved at forhøje renten eller ved at søge at begrænse kapitalejernes mulighed for at trække udbytte ud af selskabet ud over den begrænsning, der allerede ligger i etableringen af reserven for ikke-indbetalt selskabskapital. Det er derfor sjældent omkostningsfrit for et selskab, at dele af kapitalen ikke er indbetalt.

Hvis aktierne skal optages til officiel notering på et reguleret marked, skal aktierne være frit omsættelige. Det følger af bekendtgørelse nr. 1170 af 31. oktober 2017 om betingelserne for officiel notering, at Finanstilsynet kan sidestille ikke fuldt indbetalte aktier med frit omsættelige aktier, når der er truffet afgørelse om, at disse aktiers omsættelighed ikke begrænses, og når transaktionernes gennemskuelighed er sikret ved en tilstrækkelig information til offentligheden.

Selskabets ledelse skal herudover være opmærksom på, at der gælder en tiårig forældelse efter forældelsesloven for ikke-indbetalt selskabskapital, når aftalen om ikke-indbetalt kapital er indgået skriftligt. Det blev vedtaget med lov nr. 1622 af 26. december 2013, som trådte i kraft den 1. januar 2014. Indtil da var det ikke klart, om ikke-indbetalt selskabskapital var underlagt en treårig eller en tiårig forældelsesfrist.

Kapitalandele, der ikke er indbetalt, modtager normalt fuldt udbytte, ligesom der også er stemmeret knyttet til dem. Det er imidlertid ikke muligt for selskabet at erhverve ikke-indbetalte kapitalandele som egne aktier/anparter. Det skyldes, at selskabet i så fald vil overtage restindbetalingsforpligtelsen, hvorved der i realiteten ikke sker restindbetaling.

Det forhold, at kapitalen efter loven ikke indbetales fuldt ud, betyder ikke, at ledelsen i alle tilfælde kan konkludere, at det er unødvendigt at indskyde midlerne ved stiftelsen. Det skal således konkret vurderes, om den indbetalte kapital er tilstrækkelig til at sikre en forsvarlig drift af virksomheden. Muligheden for at indbetale kapitalen senere må således ikke bruges som påskud til at underkapitalisere selskabet.

Ved udskudt indbetaling af selskabskapital kunne selskabet tidligere vælge, om der i årsrapporten skulle indregnes et tilgodehavende på det udestående beløb (bruttometoden), eller om det blot skulle præsenteres modregnet på egenkapitalen (nettometoden). For regnskabsår, der påbegyndes den 1. januar 2020 eller senere, er nettometoden blevet afskaffet. Herefter er kun bruttometoden tilladt.

Præsentation efter bruttometoden (den eneste metode, som må anvendes)

Aktiver		Passiver	
Anlægsaktiver	250	Aktiekapital	500
Tilgodehavende hos kapitalejere (ikke-indbetalt selskabskapital)	375	Reserve for ikke-indbetalt selskabskapital	375
Øvrige omsætningsaktiver	175	Overført overskud	- 375
Omsætningsaktiver i alt	550	Egenkapital i alt	500
		Forpligtelser	300
Aktiver i alt	**800**	**Passiver i alt**	**800**

Ved anvendelse af bruttometoden vedrørende præsentation af den ikke-indbetalte kapital, er der tale om et anfordringstilgodehavende, der skal opføres som et kortfristet tilgodehavende, da den ikke-indbetalte kapital kan kræves indbetalt med et varsel på maksimalt fire uger. Tilgodehavendet skal måles til kurs 100, dog med nedskrivning, hvis debitors kreditværdighed er reduceret.

2.1.2 Apportindskud

Stiftelsen af et selskab kan ske ved apportindskud, det vil sige, at selskabskapitalen etableres ved indskud af andre værdier end kontanter.

Når indskuddet sker ved apportindskud, skal der udarbejdes en vurderingsberetning. Formålet med vurderingsberetningen i forbindelse med stiftelse af et selskab er at beskytte selskabet og selskabets kreditorers interesser mod, at indskyder ikke overkompenseres i forhold til andre aktionærer. Vurderingsberetningen skal udarbejdes af en eller flere uvildige, sagkyndige vurderingsmænd.

Vurderingen må ikke være foretaget mere end fire uger før stiftelsesdokumentets underskrivelse. Overskrides fristen, må vurderingsberetningen udarbejdes på ny.

Vurderingsmanden skal i forbindelse med udarbejdelse af vurderingsberetningen have fri adgang til at foretage de undersøgelser, som vurderingsmanden finder det nødvendigt at foretage til brug for vurderingen. Herudover skal vurderingsmanden fra stifterne kunne forlange oplysninger og modtage den hjælp, som vedkommende anser for nødvendig.

Vurderingsmanden skal i vurderingsberetningen erklære, at den økonomiske værdi af de indskudte aktiver og forpligtelser mindst svarer til det aftalte vederlag for indskuddet, herunder den pålydende værdi af de kapitalandele, der skal udstedes som vederlag med tillæg af en eventuel overkurs. Det er således ikke tilstrækkeligt blot at sikre, at der er dækning for selskabskapitalen – også overkursen skal være dækket ind.

Indskydes en bestående virksomhed, skal der endvidere udarbejdes en åbningsbalance for virksomheden. Åbningsbalancen skal være revideret, hvis der er revisionspligt for selskabet og være uden forbehold. Hvis der alene indskydes enkeltaktiver, som ikke udgør en virksomhed, er der ikke krav om åbningsbalance.

Åbningsbalancen ved indskud af en bestående virksomhed skal udarbejdes i overensstemmelse med det regelsæt, som selskabet udarbejder årsrapport efter. Regnskabsmæssigt kan indskuddet gennemføres med tilbagevirkende kraft, og åbningsbalancen kan i disse situationer tage udgangspunkt i balancen i det senest aflagte årsregnskab, som eventuelt reguleres til dagsværdi for den virksomhed, der indskydes. Når indskuddet regnskabsmæssigt tillægges virkning tilbage i tid, er der således ikke en direkte sammenhæng til selve vurderingsberetningen, fordi den ikke må være ældre end fire uger på stiftelsestidspunktet. Også stiftelse ved indskud af en bestemmende post kapitalandele kan foretages med regnskabsmæssig virkning tilbage i tid.

Der er ikke krav om vurderingsberetning, hvis indskuddet sker i aktier eller obligationer optaget til handel på et reguleret marked og indskydes til en gennemsnitskurs for de seneste fire uger. Der er heller ikke krav om vurderingsberetning, hvis indskuddet sker i form af aktiver eller forpligtelser (nettoaktiver), som har været individuelt præsenteret og målt til dagsværdi i en årsrapport for det forudgående regnskabsår. Sidstnævnte model kan være relevant, hvis der fx sker tilførsel af aktiver fra et selskab til dets 100 %-ejede datterselskab. Indskydes således fx ejendomme, som hidtil har været opgjort til dagsværdi i en årsrapport, kan ledelsen i det modtagende selskab undlade at få udarbejdet vurderingsberetning. Af lovteksten fremgår imidlertid, at undtagelsen vedrørende aktiver og forpligtelser (nettoaktiver) opgjort til dagsværdi alene kan benyttes, hvis aktiverne og forpligtelserne (nettoaktiverne) er "individuelt målt og præsenteret" i en årsrapport. Det betyder efter forarbejderne, at bestemmelsen kun kan benyttes, hvis det indskudte – individuelt eller som gruppe – er præsenteret adskilt fra andre aktiver i balancen.

Det er dog ERST's opfattelse, at undtagelsen vedrørende vurderingsberetning også kan benyttes, hvis dagsværdien af de indskudte aktiver eller forpligtelser (nettoaktiver) blot har været oplyst i noterne i det forudgående års- eller koncernregnskab. Bestemmelsen har indtil videre kun været benyttet i begrænset omfang i praksis.

Hvis ledelsen benytter undtagelsen fra at udarbejde vurderingsberetning i forbindelse med et apportindskud, skal ledelsen i den forbindelse selv udarbejde en erklæring, som stort set indholdsmæssigt svarer til en vurderingsberetning. Erklæringen skal offentliggøres hos ERST senest samtidig med stiftelsen.

Benytter ledelsen undtagelsen fra at udarbejde vurderingsberetning under henvisning til, at aktivet har været individuelt optaget til dagsværdi i en årsrapport, skal ledelsen være opmærksom på, at selv hvis indskuddet sker blot kort efter regnskabsaflæggelsen, kan værdien af aktivet være reduceret, så der derved ikke er dækning for kapitalen. Det er alene værdien af de indskudte aktiver pr. indskudstidspunktet, der kan danne grundlag for stiftelseskapitalen. Ledelsen løber i denne situation en risiko for, at indskuddet ikke måles til den rette værdi. For at undgå et efterfølgende ansvar, er det således tilrådeligt fortsat at få udarbejdet en vurderingsberetning.

2.1.3 Stiftelse til regnskabsmæssige værdier eller dagsværdier

Stiftelse ved apportindskud kan ske til regnskabsmæssige (bogførte) værdier i den modtagende virksomhed eller til dagsværdier. ÅRL's regler om neutralitet fører til, at der skal vælges konsistent mellem enten dagsværdier eller regnskabsmæssige værdier, så det er ikke muligt at nøjes med en omvurdering af et enkelt aktiv eller forpligtelse og lade andre aktiver eller forpligtelser være vurderet til en lavere regnskabsmæssig værdi.

Der vil være fordele og ulemper forbundet med at benytte både regnskabsmæssige værdier og dagsværdier.

	Regnskabsmæssige værdier	Dagsværdier
Fordele	• Let at forstå • Det er nemmere – der skal ikke foretages yderligere vurderinger af aktiver og forpligtelser og ingen tilpasning af bogføringen • Fremadrettet påvirkes resultatet ikke af yderligere afskrivninger på omvurderede aktiver, fx materielle anlægsaktiver, goodwill eller forhøjede værdier på varelager	• Skjulte reserver kommer til udtryk i regnskabet • Skabes en bedre egenkapital og dermed bedre soliditet • Bedre muligheder for fremtidigt udbytte. En eventuel overkurs i forbindelse med stiftelsen er en fri reserve • Mulighed for højere gæld uden soliditeten i regnskabet forringes yderligere pga. merværdier på aktiver

	Regnskabsmæssige værdier	Dagsværdier
Ulemper	• Fordele ved dagsværdier opnås ikke	• Forringet regnskabsmæssigt resultat pga. højere afskrivninger på omvurderede aktiver, herunder bl.a. goodwill • Omvurdering til dagsværdier kræver ressourcer i form af ekspertvurderinger af aktiver • Tilpasning af bogføring • Hvad siger regnskabslæserne, herunder et pengeinstitut? Den samme virksomhed ser nu helt anderledes ud i balancen, ligesom resultatet forringes på grund af afskrivninger på merværdier?

Ved valg af regnskabspraksis i åbningsbalancen skal ledelsen derfor nøje vurdere, om de fordele, der kan være ved brug af dagsværdier, fx yderligere udbyttemuligheder, overstiger ulemperne i form af omkostninger til fastlæggelse af dagsværdier, forringet regnskabsmæssigt resultat i fremtiden på grund af afskrivninger på merværdierne mv.

Det er samtidig vigtigt i en situation, hvor stiftelsen foretages til regnskabsmæssige værdier, at være opmærksom på, at de regnskabsmæssige værdier skal være opgjort efter ÅRL's bestemmelser. Det betyder eksempelvis, at såfremt en virksomhed drevet i personligt regi ikke har fulgt reglerne fra ÅRL om eksempelvis afskrivninger på bygninger, skal der ved overgang til selskabsform foretages tilpasning af anvendt regnskabspraksis, og der vil derfor være forskel på de regnskabsmæssige værdier opgjort i personligt regi og de regnskabsmæssige værdier anvendt i åbningsbalancen ved stiftelsen.

Brug af dagsværdier i forbindelse med overtagelse af en bestående virksomhed er nærmere omtalt i kapitlet *Regnskab*, afsnit 10.1 *Virksomhedssammenslutninger.*

2.1.4 Efterfølgende erhvervelser

Hvis et aktieselskab (men ikke et anpartsselskab) erhverver aktiver fra en stifter (det er uden betydning, om stifter er en fysisk eller en juridisk person), skal det godkendes af generalforsamlingen, hvis:

1. erhvervelsen sker i tiden fra datoen for stiftelsesdokumentets oprettelse og indtil 24 måneder efter, at selskabet er registreret, og
2. vederlaget svarer mindst til 10 % af aktiekapitalen.

Det centrale ledelsesorgan, dvs. typisk bestyrelsen, skal til brug for generalforsamlingens beslutning om godkendelse af erhvervelsen udarbejde en redegørelse om de nærmere omstændigheder ved erhvervelsen.

Formålet med reglerne om efterfølgende erhvervelser er at forhindre omgåelse af kravene til en vurderingsberetning i forbindelse med et aktieselskabs stiftelse. Anmeldelsen skal vedlægges en vurderingsberetning udarbejdet efter de normale regler om stiftelse.

Erhverves en bestående virksomhed, skal der udarbejdes en overtagelsesbalance. Balancen skal kun omhandle den erhvervede bestående virksomhed og således ikke hele aktieselskabet, der foretager erhvervelsen fra stifteren. På dette punkt afviger reglerne om udarbejdelse af en balance ved efterfølgende erhvervelser således fra reglerne om udarbejdelse af en åbningsbalance ved stiftelser, der sker ved indskud af andre værdier end kontanter, da en åbningsbalance skal omfatte hele virksomheden, der stiftes.

Selskabsloven giver ikke mulighed for at tillægge en efterfølgende erhvervelse af en bestående virksomhed fra en stifter regnskabsmæssig virkning tilbage i tid. Ligesom ved stiftelser, hvor stiftelsestidspunktet og det regnskabsmæssige virkningstidspunkt er sammenfaldende, tillader ERST, at en overtagelsesbalance ved en sådan erhvervelse udarbejdes med en skæringsdato tilbage i tid.

Reglerne om efterfølgende erhvervelse finder tilsvarende anvendelse i indtil to år efter, selskabet er registreret hos ERST i følgende situationer:

- når et aktieselskab eller et partnerselskab, der opstår som led i en fusion eller spaltning, erhverver aktiver fra en kapitalejer, der var kapitalejer på omdannelsestidspunktet og kendt af selskabet,
- ved omdannelse af et anparts-, partner- eller andelsselskab til et aktieselskab, hvis det omdannede selskab erhverver aktiver fra en kapitalejer, der var kapitalejer på omdannelsestidspunktet og kendt af selskabet.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at der ved efterfølgende erhvervelse er tale om erhvervelse uden kapitalforhøjelse. Hvis der på grundlag af en erhvervelse af aktiver sker en kapitalforhøjelse, er der selskabsretligt tale om en kapitalforhøjelse – ikke en efterfølgende erhvervelse. Dette gælder også, selv om betingelserne for, at der er tale om en efterfølgende erhvervelse, i øvrigt er opfyldt.

Aktieselskabets ledelse er ansvarlig for, at erhvervelse af aktiver ikke er til skade for aktieselskabet, dets aktionærer eller dets kreditorer.

En aftale om efterfølgende erhvervelser fra en stifter er uden retlig virkning, hvis ikke generalforsamlingen har godkendt aftalen.

En bevidst strukturering af en værdistiftelse som to særskilte transaktioner bliver dog ud fra et omgåelseshensyn fortsat fanget af de normale regler om vurderingsberetninger ved værdistiftelser, også selvom der er tale om anpartsselskaber. Dette gælder også, hvis erhvervelsen sker fra en aktietegner, der ikke er stifter.

ERST har bekræftet, at det er muligt at undgå ovenstående krav om vurderingsberetning ved at købe et tomt selskab eller lade en advokat stifte selskabet i stedet for at stifte selskabet selv. Ledelsen i aktieselskabet vil dog fortsat være ansvarlig for, at erhvervelsen er forsvarlig og herudover, at aktieselskabet opretholder et forsvarligt og tilstrækkeligt kapitalgrundlag.

Reglerne om efterfølgende erhvervelser gælder ikke for anpartsselskaber.

2.1.5 Anmeldelse

Kapitalselskabets stiftelse skal registreres i ERST's it-system eller anmeldes til registrering senest to uger efter underskrivelsen af stiftelsesdokumentet. Overskridelse af 2-ugers fristen medfører nægtelse af registrering med den konsekvens, at stiftelsen er uden retsvirkning. Stifterne må i så fald lade stiftelsen gå om.

Der er i anmeldelsesbekendtgørelsen (1377 af 12. december 2019, som ændret ved 2013 af 10. december 2020) fastsat regler for anmeldelse og registrering af forhold, som er registreringspligtige efter selskabsloven. Heraf fremgår hvilke oplysninger, der skal angives ved anmeldelse af en stiftelse af et kapitalselskab, herunder selskabets navn, branche, stiftelses- og vedtægtsdato, regnskabsår, selskabskapitalens størrelse, stiftere, ejere og revisor.

Ved anmeldelsen skal der indsendes bevis for, at kapitalen er indbetalt til selskabet senest på registrerings- eller anmeldelsestidspunktet. Det er i anmeldelsesbekendtgørelsen fastsat, at følgende dokumentation for kontant indbetaling af selskabskapitalen kan anvendes:

1. Bankbilag, der viser, at kapitalen inklusive eventuel overkurs er indsat på en konto tilhørende kapitalselskabet under stiftelse. Udskrift fra netbank udgør ikke tilstrækkelig dokumentation.
2. Udtog af advokats klientkonto, hvoraf det fremgår, at kapitalen er bogført i en advokats bogholderi på det pågældende kapitalselskab under stiftelse.
3. Erklæring fra en advokat om, at kapitalen er indsat på advokatens bankkonto eller klientkonto tilhørende kapitalselskabet under stiftelse eller en bankkonto tilhørende selskabet.
4. Erklæring fra en godkendt revisor om, at kapitalen er indsat på en bankkonto tilhørende selskabet eller foreligger som kassebeholdning.

Ved indbetaling af selskabskapitalen i andre værdier end kontanter skal vurderingsberetning med eventuel åbningsbalance eller ledelseserklæring med eventuel åbningsbalance vedlægges anmeldelsen.

Dokumentationskravet ved kontant indbetaling af selskabskapitalen finder tilsvarende anvendelse ved kontant kapitalforhøjelse.

Udgangspunktet er, at samtlige anmeldelser til ERST skal ske digitalt via styrelsens digitale selvbetjeningsløsning i det omfang, it-løsningen kan håndtere den pågældende registreringstype.

Hovedparten af de selskabsretlige registreringer kan på tidspunktet for afslutning af redaktionen af denne håndbog håndteres via den digitale selvbetjeningsløsning. Dette gør sig imidlertid ikke gældende i relation til offentliggørelse i anledning af efterfølgende erhvervelser fra stiftere, som derfor skal anmeldes til ERST på traditionel vis ved at sende en mail til *indberet@erst.dk.*

Kapitalselskabet kan ikke registreres, medmindre mindst 25 % af den samlede kapital, dog mindst 40 TDKK, er indbetalt.

2.1.6 Stiftelse med tilbagevirkende og fremadrettet kraft

Et selskab kan stiftes med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft, hvis stiftelsen sker ved indskud af en bestående virksomhed, eller hvis indskuddet består af en bestemmende post kapitalandele i et andet kapitalselskab (A/S, ApS eller P/S). Det er også muligt at stifte med tilbagevirkende kraft, såfremt der indskydes en bestemmende post ejerandele i en anden virksomhed, fx i et interessentskab eller et kommanditselskab.

Stiftelsen skal være gennemført og anmeldt til ERST inden udløbet af første regnskabsår. I henhold til ERST's praksis kan stiftelsesdatoen således ikke være efter udløbet af første regnskabsår, da stiftelsesdokumentet skal være underskrevet inden udløbet af første regnskabsår. Der kan således maksimalt overdrages en virksomhed i forbindelse med stiftelse med virkning fra 18 måneder før gennemførelsen af den formelle stiftelse, forudsat at selskabets første regnskabsår er 18 måneder.

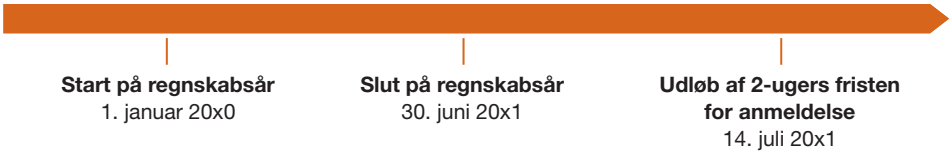

Ved stiftelser med tilbagevirkende regnskabsmæssig virkning skal stifteren ligeledes være opmærksom på, at det efter ERST's praksis er en forudsætning for at kunne stifte med tilbagevirkende kraft, at der er dækning for den ønskede selskabskapital og overkurs både i åbningsbalancen – som skal udarbejdes, fordi der stiftes ved apportindskud af en bestående virksomhed – og i vurderingsberetningen, der udarbejdes som følge af apportindskuddet, uanset pr. hvilken skæringsdag disse udarbejdes. Det har derfor ofte i praksis været diskuteret, hvordan en stiftelse kan gennemføres, hvis der i tidsrummet mellem det regnskabsmæssige virkningstidspunkt og den selskabsretlige stiftelse er underskud. Det kan illustreres med nedenstående eksempel:

Eksempel

I åbningsbalancen pr. 1. januar 20x0 udgør egenkapitalen 750. Selskabet stiftes den 1. maj 20x0, hvor egenkapitalen som følge af underskud er reduceret til 600. Stiftelsen sker med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft til den 1. januar 20x0.

Åbningsbalancen udarbejdes pr. 1. januar 20x0. Vurderingsberetningen skal imidlertid tage hensyn til forholdene pr. 1. maj 20x0. Derfor kan aktiekapital med tillæg af overkurs ikke udgøre mere end 600. Kapitalen pr. 1. maj udgør derfor fx 500 og 100 i overkurs. Er der slet ikke plads til en minimumsaktiekapital, kan stiftelsen ikke gennemføres. Stiftelsen anmeldes med en aktiekapital på 500 og en overkurs på 100. Forskellen mellem primoegenkapitalen på 750 (som anført i åbningsbalancen pr. 1. januar 20x0) og den registrerede aktiekapital og overkurs på 600 forklares i vurderingsberetningen. I selve åbningsbalancen opføres 500 i aktiekapital, 100 i overkurs og 150 i frie reserver (overført resultat).

Derved skabes en sammenhæng til vurderingsberetningen, ligesom selskabskapitalen og overkursen er den samme i vurderingsberetningen og åbningsbalancen, således som der er krav om i henhold til ERST's praksis. Når den første årsrapport udarbejdes for 20x0, opgøres primo egenkapitalen til 750, dvs. en overkurs på 100 og de frie reserver på 150, eftersom stiftelsen regnskabsmæssigt anses for at gå tilbage til den 1. januar. Derved påvirker hele årets resultat selskabet, selvom selskabet først er stiftet den 1. maj. Det skal understreges, at et underskud efter balancedagen kunne indikere et nedskrivningsbehov allerede på balancedagen. Ovenstående model er ikke afhængig af, om stiftelsen sker til omvurderede eller regnskabsmæssige værdier.

Tilsvarende kan der ikke tages højde for et positivt resultat i perioden fra åbningsbalancens skæringsdato til tidspunktet for den selskabsretlige stiftelse. Det betyder, at hvis åbningsbalancen maksimalt kan indeholde en selskabskapital på 500 og overkurs på 100, kan vurderingsberetningen ikke udarbejdes med en samlet selskabskapital på fx 750.

Det er ligeledes muligt at stifte med fremadrettet virkning. Reglen er indsat for at tilbyde endnu en praktisk måde at stifte selskaber på, hvor der eksempelvis på grund af lovgivning er krav om, at et selskab stiftes på en bestemt dato.

Det betyder, at kontantstiftelser kan ske med virkning fra en fremtidig dato, der er anført i stiftelsesdokumentet, dog senest 12 måneder efter stiftelsesdokumentets underskrift. Det forudsætter endvidere, at der ikke drives aktivitet i selskabet før stiftelsens virkningstidspunkt. Det vil ikke være muligt at stifte med fremadrettet virkning, når der indskydes aktivitet, bortset fra en praktisk frist på to uger, dog ikke længere end til registreringen i ERST. De to uger svarer til den maksimale anmeldelsesfrist til ERST.

En stiftelse ved indskud af kontanter med fremadrettet virkning kan tage følgende forløb:

En kontantstiftelse, der fx sker om to måneder fra tidspunktet for underskrivelsen af stiftelsesdokumentet, vil således over for omverdenen "ligge stille". Selve stiftelsesproceduren er overstået, og der vil som udgangspunkt ikke kunne indtræde tab i selskabet frem til stiftelsestidspunktet, eftersom der ikke må foregå aktivitet.

En undtagelse til hovedreglen er dog, hvis kun en del af selskabskapitalen indbetales, og kapitalejeren bliver insolvent i perioden. Her vil selskabet få et tab på fordringen. Ifølge lovforarbejderne skal virkningstidspunktet være sammenfaldende med starten af selskabets første regnskabsår, uanset at bestemmelsen giver mulighed for at udskyde virkningstidspunktet i længere tid. Dette følger af ÅRL § 19, stk. 1.

Et selskab stiftet med virkning fremad i tid, kan ikke i tidsperioden frem til retsvirkningen for kapitalselskabets stiftelse erhverve rettigheder eller indgå forpligtelser på kapitalselskabets vegne. Indgås sådanne forpligtelser på selskabets vegne efter datoen for underskrivelse af stiftelsesdokumentet, men før registreringen, hæfter de, som har indgået forpligtelsen eller har medansvar herfor, solidarisk. Ved registreringen overtager kapitalselskabet de rettigheder og forpligtelser, som følger af stiftelsesdokumentet eller er pådraget selskabet efter underskrivelsen af stiftelsesdokumentet.

Er der før kapitalselskabets registrering truffet en aftale, og vidste den anden aftalepart, at kapitalselskabet ikke var registreret, kan denne hæve aftalen, hvis registrering ikke er sket i ERST senest to uger efter underskrivelsen af stiftelsesdokumentet, eller hvis registrering nægtes. Dette gælder dog ikke, hvis andet er aftalt. Var aftaleparten uvidende om, at kapitalselskabet ikke var registreret, kan aftalen hæves, så længe kapitalselskabet ikke er registreret.

2.2 Kapitalandele, ejerfortegnelser mv.

Reglerne om kapitalandele, ejerfortegnelser for legale og reelle ejere mv. findes i selskabslovens kapitel 4, §§ 45-66. Kapitalandele er lovens samlebetegnelse for aktier eller anparter i aktie-, partner- og anpartsselskaber.

En kapitalandel repræsenterer et uigenkaldeligt kapitalindskud til selskabet mod, at kapitalejeren får tillagt visse økonomiske og styringsmæssige rettigheder, herunder retten til udbytter og stemmeafgivelse på selskabets generalforsamlinger.

2.2.1 Ejerbog og ejerregistret

Det er vigtigt at understrege, at ejerbogen og Det Offentlige Ejerregister er to forskellige systemer, og at de skal føres hver for sig.

Ejerbogen er hovedsagelig til for selskabets og ejernes skyld og giver en sikkerhed for, at der kan ske kommunikation mellem ejerne og selskabet.

Det Offentlige Ejerregister skal skabe gennemsigtighed i de danske virksomheders ejerforhold. Det henvender sig derfor primært til offentlige myndigheder, investorer og den almindelige offentlighed, som igennem Det Offentlige Ejerregister sikres information om virksomhedens ejerkreds.

Selskabsledelsen skal oprette og føre en fortegnelse over samtlige kapitalejere (ejerbog). Selskabets vedtægter kan dog bestemme, at ejerbogen føres af en person, som er valgt af selskabet.

Ejerbogen skal være tilgængelig for offentlige myndigheder og føres inden for EU-/EØS-området. Selskabets vedtægter skal således indeholde oplysninger om, hvor ejerbogen føres, hvis dette ikke sker på selskabets registrerede hjemsted. I det omfang en ejerbog føres elektronisk, og myndighederne konkret har adgang til den, er det dog ikke et krav, at serveren befinder sig inden for EU/EØS.

Selskabsloven giver mulighed for at føre ejerbogen ved at registrere oplysningerne i ERST's it-system. ERST har etableret et særligt webbaseret indberetningssystem, så oplysningerne kan indberettes direkte på *www.virk.dk* uden større administrative byrder. Systemet kan både håndtere den del af ejerbogen, som skal være offentlig tilgængelig (Det Offentlige Ejerregister), og den del som ikke er offentlig tilgængelig (den generelle ejerfortegnelse eller ejerbog). Selskabet kan således indtaste alle oplysninger om ejere – også for de ejere, der besidder mindre end 5 % af stemmerne – i ERST's system. ERST sikrer herefter, at kun oplysninger om ejere, der besidder 5 % eller mere af stemmerne, er offentligt tilgængelige. De øvrige oplysninger holdes fortrolige. Fordelen for selskabet er, at alle oplysninger derved kan inddateres og samles ét sted.

Der gælder en "2 + 2-ugers regel", hvorefter kapitalejerne har to uger til at indberette en ændring i ejerforholdet til selskabet, som herefter har to uger til at indberette ændringen til Det Offentlige Ejerregister, jf. i øvrigt nedenfor.

Hvis det er besluttet, at ejerbogen skal være tilgængelig i elektronisk form, kan selskabet opfylde sine forpligtelser ved at give de berettigede (fx myndigheder og evt. kapitalejere) adgang til den elektroniske ejerbog. Selskabet har ligeledes opfyldt sine forpligtelser, hvis oplysningerne er indberettet til ERST's it-system, idet dette vil indebære offentliggørelse af oplysningerne over for de berettigede.

Kapitalejere eller panthavere skal underrette selskabet om ejerskifte eller pantsætning, og underretningen skal være modtaget af selskabet senest to uger efter, at ejerskifte eller pantsætning er sket. Underretningen skal indeholde oplysninger om dato for erhvervelse, afhændelse eller pantsætning, kapitalandelens størrelse og kapitalejers navn og bopæl eller for virksomheders vedkommende navne, CVR-nummer og hjemsted. Hvis kapitalejeren eller panthaveren er en udenlandsk statsborger eller en udenlandsk juridisk person, skal underretningen vedlægges dokumentation, der sikrer identifikation af kapitalejeren.

Kapitalejere skal endvidere give meddelelse til selskabet, hvis vedkommendes stemmeret overstiger 5 % af selskabskapitalens stemmerettigheder, eller hvis den nominelle værdi udgør mindst 5 % af aktiekapitalen. Ligeledes skal kapitalejere give meddelelse til selskabet om ændrede besiddelsesforhold, hvis grænserne på 5, 10, 15, 20, 25, 50, 90 eller 100 % og 1/3 eller 2/3 af stemmerettighederne eller af selskabskapitalen nås eller ikke længere er nået.

Meddelelsen skal gives til selskabet senest to uger efter, at grænserne nås eller ikke længere er nået. Når meddelelse er modtaget af selskabet, skal selskabet inden for to uger registrere oplysningerne i ERST's it-system, hvorefter de vil blive offentliggjort.

I Det Offentlige Ejerregister for større kapitalejere skal følgende registreres:

1. Ejerens eller panthaverens samlede besiddelse i selskabet (kapitalandele + stemmer angivet i intervaller)
2. Dato for erhvervelse eller afhændelse af kapitalandelene samt hvis selskabet har klasseopdelt kapital, oplysninger om de kapitalklasser, der ejes andele i
3. Identifikation af ejeren eller panthaveren
   a. Navn, bopæl og CPR-nummer for danske ejere
   b. Navn, CVR-nummer og hjemsted for danske virksomheder
   c. Entydig identifikation svarende til CPR-nummer eller CVR-nummer for udenlandske personer eller udenlandske juridiske personer.

Endvidere skal virksomhedens reelle ejere registreres i registeret, hvilket er omtalt nedenfor i afsnit 2.2.3 *Register for reelle ejere.*

Det er et krav, at en ejer skal være en selvstændig juridisk person, dvs. en fysisk person eller en virksomhed. Enkeltmandsvirksomheder, personligt ejede virksomheder samt filialer kan derfor ikke registreres som ejere i ejerregistret. Endvidere skal en fysisk person være myndig for at kunne registreres i Det Offentlige Ejerregister. For umyndige personer skal personens værge i stedet registreres.

Kapitalejerne har ikke adgang til selve ejerbogen, medmindre dette fremgår af selskabets vedtægter, jf. dog nedenfor. Ud over, at ejerbogen skal være tilgængelig for offentlige myndigheder, skal den ligeledes være tilgængelig for en medarbejderrepræsentant, hvis medarbejderne er berettigede til at vælge medlemmer af selskabets øverste ledelsesorgan, men hvor denne ret ikke er udnyttet.

I forhold til anpartsselskaber er det imidlertid et krav, at ejerbogen er tilgængelig for enhver anpartshaver.

Endelig har selskabsledelsen mulighed for at beslutte, at selskabet skal udstede ejerbeviser, men kun under forudsætning af, at dette er bestemt i vedtægterne, eller hvor ejerbeviserne er omsætningspapirer, eller ejerbeviserne er udstedt til ihændehaver. Beslutning om at indføre en bestemmelse om udstedelse af ejerbeviser i vedtægterne kræver simpelt flertal.

Pligten til at registrere legale ejere i Det Offentlige Ejerregister omfatter kapitalselskaber, det vil sige aktie-, anparts- og partner- samt SE-selskaber. Endvidere er kommanditselskaber omfattet af pligten til at registrere legale ejere. Registreringspligten gælder dog kun for kommanditselskaber, som i henhold til lov om visse erhvervsdrivende virksomheder har pligt til at være registreret i ERST's it-system.

Dette er tilfældet, hvis alle komplementarerne i kommanditselskabet er:

1. aktieselskaber, anpartsselskaber, partnerselskaber (kommanditaktieselskaber) eller selskaber med en tilsvarende retsform eller
2. interessentskaber eller kommanditselskaber, i hvilke alle interessenter henholdsvis komplementarer er omfattet af nr. 1.

Det betyder, at kommanditselskaber fremadrettet også skal være opmærksomme på at registrere ændringer i ejerkredsen hos ERST. Reglerne for registrering er de samme som for kapitalselskaber, jf. ovenfor, og der gælder ligeledes en to ugers indberetningsfrist, ligesom ejerne i kommanditselskabet har to uger til at meddele skift i ejerkredsen til kommanditselskabet.

Aktionærer i selskaber, der har aktier optaget til handel på et reguleret marked, skal desuden være opmærksomme på, at de er omfattet af reglerne om storaktionærmeddelelser i lov om kapitalmarkeder, kapitel 7.

2.2.2 Ret til at identificere kapitalejere

Ved lov nr. 369 af 13. april 2019 fik selskaber ret til at identificere alle kapitalejere, uafhængig af omfanget af kapitalejerens besiddelse af kapital- eller stemmerettigheder. Der er tale om en ret, men ikke en pligt for selskabet til at identificere dets kapitalejere. Reglerne trådte i kraft den 3. september 2020.

Reglerne gælder for selskaber, der har vedtægtsmæssigt hjemsted i EU, og som har aktier optaget til handel på et reguleret marked i EU.

Formålet med bestemmelsen er, at selskabet kan understøtte kapitalejernes udøvelse af aktivt ejerskab. Midlet for selskabet til at kunne gøre dette er at sende meddelelser til dets ejere om selskabsretlige begivenheder, hvorfor selskabet har behov for at kunne identificere selskabets kapitalejere. De oplysninger, som selskabet kan anmode kapitalejerne om, er følgende:

- Kapitalejerens fulde navn, e-mailadresse, hvis en sådan findes, bopæl eller for selskabers vedkommende hjemsted samt CVR-nummer, hvis et sådant findes eller anden dokumentation, der sikrer entydig identifikation af det pågældende selskab
- Antallet af kapitalandele, der besiddes
- Kapitalandelenes klasser
- Datoen for erhvervelse af kapitalandelene.

Selskabets ret til at anmode om oplysninger om kapitalejerne modsvares af en pligt for formidlerne til at indsamle og videregive oplysningerne til selskabet.

Ovenstående oplysninger må opbevares højst 12 måneder efter, at selskabet er blevet opmærksom på, at personen er ophørt med at være kapitalejer. Fristen løber fra dette tidspunkt, idet selskabet ofte ikke er klar over, at en person er ophørt med at være kapitalejer, medmindre selskabet er blevet underrettet af den pågældende, eller selskabet har modtaget denne oplysning via identifikation af kapitalejere. Sådan identifikation finder ofte kun sted en gang om året i forbindelse med den årlige generalforsamling eller i forbindelse med andre vigtige begivenheder, såsom overtagelsestilbud eller fusioner.

2.2.3 Register for reelle ejere

Som følge af EU's 4. hvidvaskdirektiv har Folketinget vedtaget lov om etablering af et register for virksomheders reelle ejere, lov nr. 262 af 16. marts 2016, og som følge af 5. hvidvaskdirektiv er der ved lov nr. 554 af 7. maj 2019 gennemført enkelte yderligere stramninger af reglerne.

Loven medfører, at virksomheder har pligt til at indhente og opbevare oplysninger om deres reelle ejere, der skal registreres i Det Offentlige Ejerregister. Hensigten bag loven er en øget gennemsigtighed for de forskellige selskabs- og virksomhedskonstruktioner. Det betyder, at en række virksomheder, som hidtil har været undtaget fra registreringspligt i ERST, nu skal registreres hos ERST med en række grundlæggende oplysninger, der gør det muligt at identificere virksomheden. Det har bl.a. betydning for interessentskaber, kommanditselskaber, selvejende institutioner, stiftelser og legater.

Disse regler trådte i kraft, så alle registreringer i ERST's it-system skulle være på plads senest den 1. december 2017. Herefter er der en pligt til løbende at ændre registreringer, når de faktiske forhold ændrer sig.

Stramningerne af reglerne i 2019 for selskaber trådte i kraft den 10. januar 2020 og omfatter primært følgende forhold:

- Udover oplysninger om de reelle ejere skal selskabet indhente oplysninger om de reelle ejeres rettigheder. Alle juridiske og fysiske personer, der direkte eller indirekte ejer eller kontrollerer et selskab, dvs. både de legale og de reelle ejere, har pligt til at forsyne virksomheden med de oplysninger om deres ejerskab, der er nødvendige for, at selskabet kan identificere sine reelle ejere og deres rettigheder i selskabet. Pligten gælder kun, hvis selskabet har anmodet om de pågældende oplysninger.
- Kapitalselskabet skal registrere oplysningerne om selskabets reelle ejere, herunder oplysninger om de reelle ejeres rettigheder, i ERST's it-system hurtigst muligt efter, at kapitalselskabet er blevet bekendt med, at en person er blevet reel ejer. Ligeledes skal enhver ændring af de oplysninger, som er registreret om de reelle ejere, registreres hurtigst muligt efter, at selskabet er blevet bekendt med ændringen.
- De registrerede medlemmer af kapitalselskabets direktion, jf. selskabslovens § 10, stk. 1, skal betragtes og registreres som reelle ejere i ERST's it-system, hvis selskabet efter at have udtømt alle muligheder for identifikation herefter ingen reelle ejere har eller ingen reelle ejere kan identificeres. Udgangspunktet er, at alle selskaber har reelle ejere. At selskabet har udtømt alle muligheder for at identificere de reelle ejere, afhænger af en konkret vurdering. Vurderingen kan bl.a. tage højde for selskabets størrelse, ejer- og kontrolstruktur, om selskabets direkte og indirekte ejere er udenlandske personer eller virksomheder samt andre relevante forhold, som har indvirkning på selskabets mulighed for at identificere de reelle ejere.
- Selskabet skal mindst én gang årligt undersøge, om der er ændringer i de registrerede oplysninger om selskabets reelle ejere. Resultatet af den årlige undersøgelse skal fremlægges på det møde, hvor selskabets bestyrelse godkender årsrapporten (har selskabet ikke en bestyrelse, er det, når direktionen godkender årsrapporten).
- Kapitalselskabet skal på anmodning udlevere oplysningerne om de reelle ejere samt oplysninger om selskabets forsøg på at identificere de reelle ejere til Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet og International Kriminalitet – og kan under givne omstændigheder også kræves af andre myndigheder. Endvidere skal oplysningerne udleveres til virksomheder, der skal udføre kundekendskabsprocedurer, fx banker, ejendomsmæglere og revisorer.
- Der kan gennemføres tvangsopløsning af selskaber, der ikke har registreret oplysninger om reelle ejere, eller hvis de registrerede oplysninger er mangelfulde, eller selskabet ikke har opbevaret dokumentation for oplysningerne om selskabets reelle ejere, eller at dokumentationen er mangelfuld.

Loven påvirker en række forskellige virksomheder, som hver især er underlagt forskellige love, der er oplistet nedenfor:

- Selskabsloven[1)]
- Lov om visse erhvervsdrivende virksomheder[1)]
- Lov om erhvervsdrivende fonde[1)]
- Lov om det europæiske selskab
- Lov om det europæiske andelsselskab
- Lov om administration af Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs forordninger om indførelse af europæiske økonomiske firmagrupper
- Lov om finansiel virksomhed
- Lov om tilsyn med firmapensionskasser
- Lov om forvaltere af alternative investeringsfonde mv.
- Lov om investeringsforeninger mv.
- Lov om fonde og visse foreninger.

Som det ses, omfattes langt flere virksomheder af kravet om at registrere reelle ejere i forhold til kravet om registrering af legale ejere.

Regelsættet omfatter følgende virksomhedsformer:

Selskabs- og erhvervslove	Finansiel lovgivning	Lov om fonde og visse foreninger
Aktieselskaber (A/S)	Finansielle virksomheder omfattet af selskabsloven	Ikke-erhvervsdrivende fonde
Anpartsselskaber (ApS)	Gensidige forsikringsselskaber	Legater
Partnerselskaber (P/S)	Tværgående pensionskasser	Stiftelser
Kommanditselskaber (K/S)	Sparekasser	Andre selvejende institutioner
Interessentselskaber (I/S)	Andelskasser	Foreninger (fagforeninger, brancheforeninger m.fl.)
Virksomheder med begrænset ansvar (a.m.b.a., f.m.b.a., s.m.b.a.)	Sparevirksomheder	
Erhvervsdrivende fonde	Firmapensionskasser	
Europæiske virksomheds-former (SE, SCE, EØFG)	Kapitalforeninger	
Erhvervsdrivende fonde	Investeringsforeninger	
	SIKAV	

1) Med virkning fra den 1. juli 2018 kan kapitalselskaber (aktie-, anparts- og partnerselskaber) erhvervsdrivende fonde og virksomheder omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder ikke registreres uden registrering af reelle ejere. ERST kan sende sådanne virksomheder til tvangsopløsning, når de intet har registreret om reelle ejere. Tilsvarende tvangsopløsningsbestemmelse er ikke implementeret for de øvrige virksomhedstyper.

Følgende virksomheder er dog ikke omfattet af reglerne om reelle ejere og skal derfor ikke registrere reelle ejere:

- Kapitalselskaber, hvis ejerandele eller obligationer handles på et reguleret marked eller et tilsvarende marked, da de er underlagt særlige regler i den finansielle lovgivning, som medfører, at der er passende gennemsigtighed i forhold til oplysninger om ejerskab
- Enkeltmandsvirksomheder
- Personligt ejede mindre virksomheder
- Selvstændige offentlige virksomheder (SOV)
- Filialer
- Frivillige foreninger
- Andelsboligforeninger.

Reelle ejere er defineret som de fysiske personer, der i sidste ende direkte eller indirekte ejer eller kontrollerer en tilstrækkelig del af ejerandelene eller stemmerettighederne eller som udøver kontrol ved hjælp af andre midler. Ved en "tilstrækkelig del" anses som udgangspunkt over 25 %, men det er alene en indikation.

Definitionen af reelle ejere er meget bred og dækker fysiske personer, der har forskellige former for indflydelse over virksomheden. Ejerskab eller kontrol kan være både direkte og indirekte, fx gennem et holdingselskab eller et datterselskab. Ligeledes kan ejerskab etableres gennem aftaler, tegningsretter og købsoptioner samt ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer eller lignende. Der er derfor ikke nødvendigvis sammenhæng mellem de legale ejere og de reelle ejere.

Det betyder efter ERST's opfattelse, at et selskab, hvor én person fx ejer 95 % af kapitalen i form af stemmeløse anparter, og én person ejer de sidste 5 % i form af stemmeberettigede anparter, skal registrere 95 %-ejeren som reel ejer på grund af ejerandelen og den anden ejer på grund af kontrol.

Begrebet "tilstrækkelig kontrol" er ikke yderligere defineret i loven. Det har under lovarbejderne været overvejet, om der skulle være en fast grænse på 25 % af hensyn til mere ensartede og klare retningslinjer, som kendes i hvidvaskningsloven. Det er imidlertid valgt at lade de > 25 % være en indikation, således at direkte eller indirekte ejerskab på over 25 % af en juridisk person er en indikation på, at der er tale om en "reel ejer".

Det skal bemærkes, at det lovgivningsmæssigt er bestemt, at i virksomheder mv., der er omfattet af lov om erhvervsdrivende fonde og lov om fonde og visse foreninger, altid mindst skal registrere bestyrelserne som reelle ejere, da bestyrelsen har den beslutningsmæssige kontrol. Derudover kan der være særligt begunstigede m.fl., som fonden også på baggrund af en konkret vurdering skal registrere.

ERST's vejledning angiver som eksempel følgende ejerstruktur, hvor virksomhed A skal identificere sine reelle ejere – alene baseret på det direkte og indirekte ejerskab.

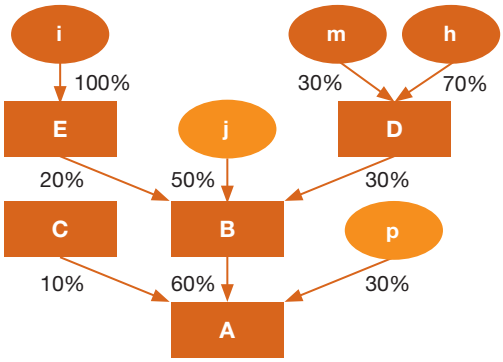

p og j skal registreres som reelle ejere, mens l, m og h ejer mindre end 25 % af virksomhed A. Ejerandelene opgøres således:

- i ejer virksomhed A indirekte med (1 * 0,20 * 0,60) * 100 = 12 %
- j ejer virksomhed A indirekte med (0,50 * 0,60) * 100 = 30 %
- m ejer virksomhed A indirekte med (0,30 * 0,30 * 0,60) * 100 = 5,4 %
- h ejer virksomhed A indirekte med (0,70 * 0,30 * 0,60) * 100 = 12,6 %
- p ejer virksomhed A direkte med 30 %.

De reelle ejere skal ikke blot identificeres ud fra det legale ejerskab. De skal også identificeres ud fra andre former for kontrol – og i ERST's vejledning er følgende eksempel medtaget:

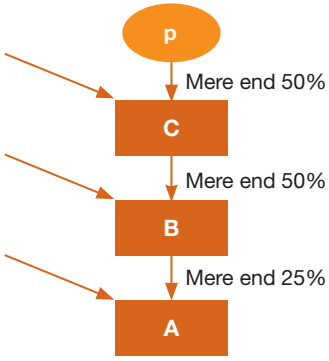

p har kontrol over B, da p har mere end 50 % af stemmerne i C, som igen har mere end 50 % af stemmerne i B. Som følge af denne kontrol er p også reel ejer i A. Som følge af kontrol er p reel ejer, og den ejerandel, som p skal registreres med i A, skal opgøres ved, at gange de faktiske ejerprocenter (fx hvis de faktiske ejerandelene er 51 % i de to øverste og 26 % i A, skal p registreres med (0,51 * 0,51 * 0,26) * 100 = 6,76 %, og det skal anføres, at registreringen sker på baggrund af kontrol).

Derudover er der andre forhold, som kan medføre, at en person har kontrol. Det omfatter blandt andet:

- Udpegning af ledelsesmedlemmer
- Godkendelse af årsrapport i forhold til udbyttebetalinger
- Vetoret
- Andre rettigheder.

Dattervirksomheder, der er 100 %-ejet af et børsnoteret selskab, har ifølge loven ikke nogen reel ejer, og skal derfor indsætte de enkelte medlemmer af sin daglige ledelse (direktionen), men de registreres alene som direktion og ikke som reelle ejere. Ejer det børsnoterede selskab ikke hele datterselskabet – eller er der tale om associerede virksomheder – skal dattervirksomheden og den associerede virksomhed undersøge de øvrige ejeres rettigheder mv., og disse skal registreres, hvis de er reelle ejere.

Dattervirksomheder og associerede virksomheder, som er ejet af fonde, skal registrere sine reelle ejere, dvs. fondsbestyrelsen.

Er der ingen reelle ejere, eller kan der ikke identificeres reelle ejere af virksomheden, registreres i stedet virksomhedens daglige ledelse i ERST's it-system.

Registrering af reelle ejere i ERST's it-system skal ske hurtigst muligt efter, at selskabet er blevet bekendt med ejerskabet. Oplysningerne om reelle ejere skal gemmes i fem år efter ejerskabets ophør.

For mange virksomheder vil det ikke være et problem at identificere de reelle ejere. Men hvis det er vanskeligt, skal virksomheden foretage alle rimelige forsøg på at identificere de reelle ejere. Det betyder, at virksomheden skal gøre alt, hvad der er muligt, uden det er urimeligt eller uhensigtsmæssigt. Det er derfor ikke nok, at en reel ejer ikke ønsker at give sig til kende over for virksomheden. Såfremt en virksomhed ikke kan identificere en reel ejer, skal det i stedet dokumenteres, hvad virksomheden har gjort for at identificere den reelle ejer samt hvorfor det ikke er muligt at foretage yderligere. Dokumentation for identifikationsforsøget skal ligeledes gemmes i fem år.

Virksomheden skal løbende opdatere oplysningerne om de reelle ejere, hvilket som minimum skal ske i forbindelse med generalforsamlingen eller lignende, dvs. som minimum én gang om året.

Oplysninger om reelle ejere skal som minimum indeholde:

- Det fulde navn og CPR-nummer
- Art og omfang af rettigheder
- Kapitalandele i procent
- Stemmerettigheder i procent
- Oplysning om personen ejer virksomheden indirekte via andre virksomheder
- Er der særlige ejerforhold, fx potentielle stemmerettigheder eller kontrol på anden måde eller anden indflydelse, fx ret til at udpege ledelsesmedlemmer, godkende udbyttebetalinger, vetoret eller andre rettigheder
- Startdato for reelt ejerskab.

Og for personer uden CPR-nummer skal der herudover oplyses om:

- Adresse (og et eventuelt co/navn)
- Bopælsland
- Personligt ID-nummer (pasnummer eller det personlige ID-nummer, som fremgår af ejers EU-identifikationskort eller tilsvarende dokumentation)
- Fødselsdato
- Statsborgerskab ved fødslen
- TIN-nummer (Tax Identification Number), hvis personen har det, ellers indtastes ejerens nationale ID-nummer
- Art og omfang af rettigheder.

De fortrolige oplysninger som fx CPR-nummer og tilsvarende identifikation registreres i ERST's it-system, men offentliggøres ikke på *www.cvr.dk*.

2.3 Forhøjelse af selskabets kapital

Reglerne om kapitalforhøjelse findes i selskabslovens kapitel 10, §§ 153-178.

Hvis et kapitalselskab får behov for yderligere kapital efter stiftelsen, kan ejerne foretage en kapitalforhøjelse i selskabet. Dette kan enten ske på selskabets ordinære generalforsamling eller på en ekstraordinær generalforsamling eller uden afholdelse af en generalforsamling, hvis selskabets centrale ledelsesorgan tidligere har fået en bemyndigelse fra generalforsamlingen til at foretage en kapitalforhøjelse. Generalforsamlingens beslutning om en kapitalforhøjelse skal vedtages som en vedtægtsændring. Udgangspunktet i selskabsloven er, at en vedtægtsændring kræver et flertal på mindst 2/3 af såvel de afgivne stemmer som af den på generalforsamlingen repræsenterede kapital, medmindre andet majoritetskrav fremgår af vedtægterne. En kapitalforhøjelse kan gennemføres på følgende måder:

- Kontant kapitalforhøjelse
  - Hel eller delvis indbetaling.
- Kapitalforhøjelse ved indskud i andre værdier end kontanter
  - Indskud af enkeltstående aktiver
  - Indskud af bestående virksomhed
  - Ejerandele i en anden virksomhed.
- Kapitalforhøjelse ved konvertering af gæld og udstedelse af konvertible gældsbreve eller "warrants" (tegningsoptioner) samt udbyttegivende gældsbreve.
- Kapitalforhøjelse ved udstedelse af fondsandele (fondsforhøjelse).

Herudover kan der gives et tilskud til selskabet, men dette medfører ikke en selskabsretlig forhøjelse af selskabskapitalen, da tilskuddet alene tilføres selskabets frie reserver.

Når der udstedes nye kapitalandele, kan disse ikke tegnes under forbehold eller til underkurs.

Ligesom ved et selskabs stiftelse kan selskabskapitalen tilvejebringes i andre former (apportindskud) end ved kontant indbetaling, jf. afsnit 2.1 *Stiftelse af et selskab.* I sådanne situationer skal forhøjelsesbeslutningen indeholde bestemmelser herom, og der skal udarbejdes en vurderingsberetning. Vurderingsberetning er dog ikke påkrævet, hvis indskuddet består af aktiver og forpligtelser (nettoaktiver), som er individuelt målt og præsenteret til dagsværdi i det forudgående års- eller koncernregnskab, eller hvis aktiverne består af værdipapirer, der optages til den gennemsnitskurs, hvortil de er handlet i de fire uger, der går forud for beslutning om kapitalforhøjelsen. Sidstnævnte gælder dog ikke, hvis ledelsen vurderer, at gennemsnitskursen ikke kan antages at afspejle den aktuelle værdi. Det er ERST's opfattelse, at undtagelsen vedrørende vurderingsberetning også kan benyttes, hvis dagsværdien på de indskudte aktiver blot har været oplyst i noterne i det forudgående års- eller koncernregnskab. Hvis ledelsen benytter undtagelsen til at undlade udarbejdelse af vurderingsberetning i forbindelse med et apportindskud, skal ledelsen i den forbindelse selv udarbejde en erklæring, som stort set indholdsmæssigt svarer til en vurderingsberetning. Erklæringen skal offentliggøres hos ERST senest samtidig med registreringen af kapitalforhøjelsen.

En kapitalforhøjelse kan efter ERST's opfattelse ikke have regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft. Det gælder, selvom indskuddet består af en virksomhed eller en bestemmende post kapitalandele. Dette er i modsætning til reglerne for stiftelser af selskaber, hvor stiftelsen godt kan foretages med tilbagevirkende regnskabsmæssig virkning, såfremt der ved stiftelsen indskydes en virksomhed eller en bestemmende post kapitalandele, jf. afsnit 2.1 *Stiftelse af et selskab.*

Hvis nye kapitalandele indbetales ved konvertering af gæld, skal forhøjelsesbeslutningen ligeledes indeholde bestemmelser herom. Endvidere skal ledelsen redegøre for årsagen til og tidspunktet for gældsstiftelsen og for årsagerne til forslaget om konvertering.

Nuværende kapitalejere har fortegningsret ved en kontant kapitalforhøjelse. Fortegningsretten indebærer, at de nuværende kapitalejere har ret til forholdsmæssig tegning af de nye kapitalandele, således at kapitalejerne har mulighed for at bevare samme forholdsmæssige ejerandel af selskabets kapitalandele efter gennemførelse af kapitalforhøjelsen. Blandt kapitalejerne kan det dog vedtages, at fortegningsretten skal fraviges til fordel for nye kapitalejere, herunder selskabets medarbejdere – en såkaldt rettet kapitalforhøjelse. En rettet kapitalforhøjelse skal tiltrædes af 2/3 af såvel de afgivne stemmer som af den på generalforsamlingen repræsenterede kapital.

Hvis forslag om forhøjelse af kapitalen i et aktieselskab behandles på en ekstraordinær generalforsamling, kræver selskabslovens § 156, at den senest reviderede årsrapport fremlægges, og det centrale ledelsesorgan skal afgive en beretning, der oplyser om de begivenheder af væsentlig betydning for selskabets stilling, der er indtruffet efter udarbejdelse af den seneste årsrapport. Er aktieselskabet underlagt revisionspligt, skal revisor afgive en erklæring om bestyrelsens beretning. Proceduren kan i aktieselskaber fraviges, hvis der er enighed herom blandt kapitalejerne, således at forslaget om kapitalforhøjelse ikke skal fremlægges forud for generalforsamlingen, ligesom ledelsens redegørelse og revisors erklæring kan fravælges ved enighed blandt kapitalejerne. Enighed betyder i den henseende, at alle kapitalejerne er enige om, at proceduren fraviges. Procedurekravene i selskabslovens § 156 gælder dog ikke i anpartsselskaber, hvor anpartshaverne selv vurderer, hvilke dokumenter, der er nødvendige for at træffe beslutninger om en kapitalforhøjelse.

En kapitalforhøjelse kan ligeledes foretages ved konvertering af gæld. Selskabsretligt vil en gæld på 100 som udgangspunkt kunne konverteres til selskabskapital på 100. ERST har dog tilkendegivet, at såfremt dagsværdien af gælden (som følge af selskabets ringe betalingsevne) er lavere end kurs 100, skal konverteringen foretages til denne lavere værdi, fx en dagsværdi på 30. Det vil endvidere være nødvendigt med en værdiansættelse af gælden, såfremt konverteringen medfører, at eksisterende kapitalejere skal optage den pågældende kreditor som ny kapitalejer, eftersom de ikke kan forventes at afgive værdier i selskabet til en værdi, der er højere end den aktuelle dagsværdi på 30. Da selskabet ved konverteringen slipper ud af en gæld på 100, betyder det samtidig, at forskellen på 70 skal indregnes direkte på selskabets frie reserver. Dette kan illustreres med følgende eksempel.

Eksempel på gældskonvertering

S har i dag en selskabskapital på 500. De frie reserver er negative med 400, og selskabet har ingen likviditet til at betale kreditorerne til forfaldstid. En af selskabets store kreditorer med et mellemværende på 300 vil imidlertid gerne være med til en ordning, hvor de 300 konverteres til selskabskapital. Hvordan skal dette behandles regnskabsmæssigt hos S og kreditor?

Kursen på gælden vil ved en forsigtig vurdering være 60. Det giver en kursværdi på 180. I den situation vil kreditor i princippet stå med en værdi på 180 og et tab på 120. Kreditor skal indregne en tilgang på kapitalandele på 180 og et tab i resultatopgørelsen på 120. S skal indregne 180 som tilgang på selskabskapital eller overkurs (alt efter hvilken kurs, der tegnes til). De resterende 120 skal indregnes på egenkapitalen under frie reserver.

Fastsættes kursen på aktierne til 100, vil S efter gældskonverteringen have en selskabskapital på 680, mens de frie reserver vil være negative med 280.

Som alternativ til kapitalforhøjelse i et helejet datterselskab kan moderselskabet overveje at yde et tilskud uden modydelse, hvilket ofte kan ske skattefrit, eller det kan overvejes at eftergive eventuel gæld til datterselskabet.

2.3.1 Bemyndigelse til bestyrelsen

Er det bestemt i selskabets vedtægter, kan generalforsamlingen med vedtægtsmajoritet bemyndige ledelsen til at gennemføre en eller flere kapitalforhøjelser. Dette er en udbredt praksis i større selskaber. Fordelen ved en bemyndigelse er den øgede fleksibilitet i relation til ændring af selskabets kapitalstruktur. Bemyndigelsen kan udstedes i op til fem år og skal indeholde rammerne for det centrale ledelsesorgans beføjelser, herunder det maksimale beløb, som aktiekapitalen må forhøjes med samt tidsbegrænsningen. Hvis ledelsen beslutter at udnytte bemyndigelsen helt eller delvist, skal ledelsen foretage de ændringer af vedtægterne, som følger af kapitalforhøjelsen.

Hvis kapitalforhøjelsen i et aktieselskab sker på en ekstraordinær generalforsamling, kan det centrale ledelsesorgan fravælge at udarbejde en beretning, der oplyser om de begivenheder af væsentlig betydning for selskabets stilling, som er indtruffet efter udarbejdelse af den seneste årsrapport. I anpartsselskaber kan anpartshaverne selv vurdere, hvilke dokumenter, der er nødvendige for at træffe beslutning om en kapitalforhøjelse.

Generalforsamlingen kan endvidere bemyndige ledelsen til at udstede konvertible gældsbreve eller warrants, hvis den samtidig bemyndiger ledelsen til at foretage den dertil hørende kapitalforhøjelse. Bemyndigelsen skal indføres i selskabets vedtægter og kan gives for en eller flere perioder på indtil fem år ad gangen.

2.3.2 Fondsemission

En fondsemission kan ske på baggrund af overskud, der er konstateret i en aflagt revideret årsrapport, men også i løbet af året, for så vidt angår det overskud, der er optjent i indeværende regnskabsår. Ved en fondsemission udstedes kapitalandele uden, at kapitalejerne skal betale herfor. Det kan ses som et alternativ til en udbytteudlodning og en efterfølgende kapitalforhøjelse.

Kun nogle af selskabets egenkapitalreserver kan anvendes til forhøjelse af selskabskapitalen ved fondsemission. Det gælder:

- Overkurs ved emission
- Reserve for opskrivninger
- Reserve for nettoopskrivninger efter indre værdis metode
- Reserve for dagsværdi, herunder reserve for valutakursreguleringer og reserve for sikringstransaktioner
- Reserve for udviklingsomkostninger
- Øvrige lovpligtige reserver (afhængig af lovgivning)
- Vedtægtsmæssige reserver (afhænger af vedtægter)
- Øvrige reserver (afhænger af generalforsamlingsbeslutning)
- Overført resultat.

Ud over reserver ifølge selskabets seneste årsrapport kan også overskud i indeværende regnskabsår og frie reserver, som er opstået eller blevet frigjort i indeværende regnskabsår, anvendes.

Selskabets samlede egenkapital påvirkes ikke af fondsemissionen, men det gør fordelingen mellem selskabskapital og andre reserver. Overførslen, som altid skal ske til kurs 100, betyder derfor, at mere af kapitalen bindes i selskabet.

En fondsemission må kun indarbejdes i årsrapporten, hvis der foreligger en bindende beslutning herom senest på balancedagen, og der er bindende tegning.

En fondsemission skal anmeldes til ERST efter reglerne beskrevet nedenfor i afsnit 2.3.3 *Anmeldelse.*

2.3.3 Anmeldelse

Anmeldelse af en kapitalforhøjelse til ERST skal ske senest to uger efter, at fristen for indbetaling er udløbet, eller indbetaling er sket. Endvidere skal indbetalingen ligge inden for 12 måneder regnet fra beslutningstidspunktet, idet anmeldelse af kapitalforhøjelsen skal ske senest 12 måneder efter beslutningen. Det nytegnede selskabs kapitals pålydende og en eventuel overkurs skal være fuldt indbetalt. Overholdes 12-måneders fristen ikke, eller nægtes registrering hos ERST, er beslutningen om kapitalforhøjelse bortfaldet. Selskabets kreditorer m.fl. kan derfor ikke, før registrering af kapitalforhøjelsen er foretaget, regne med kapitaludvidelsesbeløbet som kreditgrundlag.

Med lov nr. 642 af 19. maj 2020, er der pr. 1. januar 2021 indført krav om dokumentation for indbetaling af kapitalen ved kapitalforhøjelser. Lovændringen indebærer, at kapitalselskaber, der foretager en kontant kapitalforhøjelse af selskabskapitalen, skal indsende dokumentation for indbetaling af kapitalen. Dokumentationskravet er det samme som ved stiftelse af et kapitalselskab, som beskrevet i afsnit 2.1.5 *Anmeldelse.*

I et eventuelt likvidations- eller konkursbo er tegnere af ny selskabskapital med hensyn til tilbagebetaling af indbetalt selskabskapital stillet på samme vilkår som almindelige kreditorer forudsat, at kapitalforhøjelsen endnu ikke er endeligt gennemført og anmeldt.

2.3.4 Tidsforløb

For alle beslutninger om kapitalforhøjelse/bemyndigelse gælder følgende overordnede tidsforløb:

- Bestyrelsen stiller forslag om kapitalforhøjelse.
- Indkaldelse til generalforsamling, hvor forslaget er angivet i indkaldelsen, og hvoraf også skal fremgå, at en kapitalforhøjelse skal vedtages som en vedtægtsændring.
- For aktieselskaber skal forslaget om forhøjelse af kapitalen fremlægges for aktionærerne og sendes til navnenoterede aktionærer senest to uger før generalforsamlingen, medmindre samtlige aktionærer samtykker i, at dokumenterne ikke skal fremlægges forud for generalforsamlingen. For aktieselskaber optaget til handel på et reguleret marked er fristen senest tre uger før generalforsamlingen.
- Generalforsamlingen træffer beslutning om kapitalforhøjelsen.
- Anmeldelse til ERST skal ske senest to uger efter, den nytegnede kapital er fuldt indbetalt, hvorved kapitalforhøjelsen er en realitet. Beslutningen om kapitalforhøjelse bortfalder dog, hvis registrering ikke er sket, eller anmeldelse ikke er modtaget, senest 12 måneder efter beslutningen.

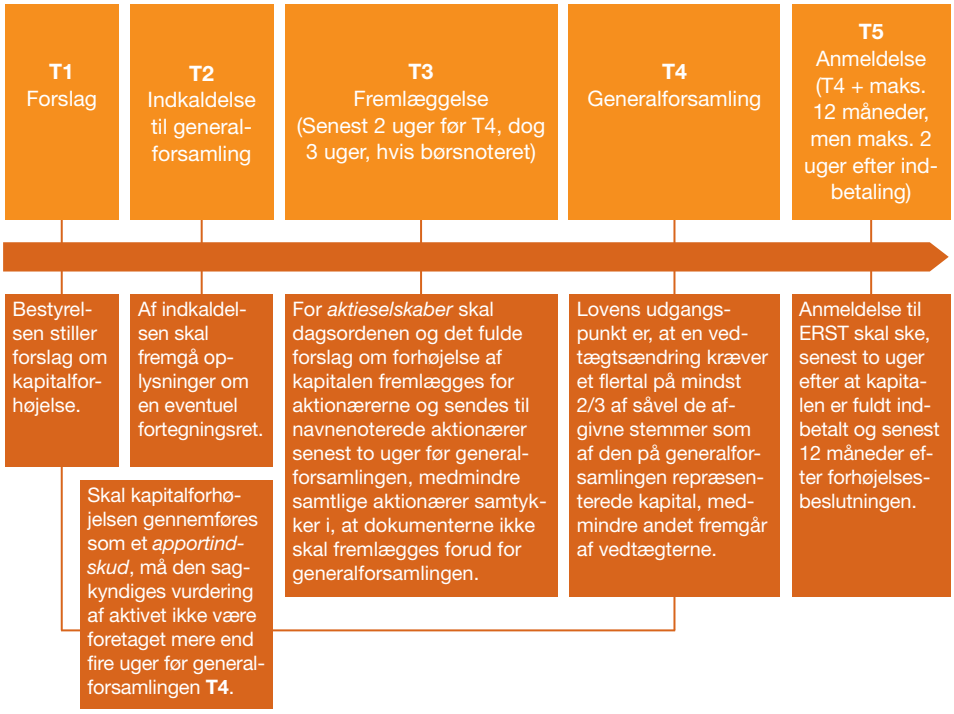

2.3.5 Indarbejdelse i årsrapporten

Indstiller ledelsen til vedtagelse på den ordinære generalforsamling, at selskabets kapital forhøjes, skal dette omtales i selskabets årsrapport som en efterfølgende begivenhed, hvis det anses for væsentligt.

Indarbejdelse af kapitalforhøjelsen i årsrapporten skal ske, når den samlede tegning er bindende gennemført. Kapitalforhøjelsen skal i så fald vises som en del af egenkapitalopgørelsen.

Hvis det på en generalforsamling, der er afholdt inden balancetidspunktet, er besluttet at forhøje kapitalen, men bindende tegning først er sket efter balancetidspunktet, må kapitalforhøjelsen ikke indarbejdes i årsrapporten. Den igangværende tegning oplyses i ledelsesberetningen eller i en note. Allerede indbetalte beløb indregnes som en kortfristet forpligtelse med noteforklaring. Er bindende tegning derimod sket inden balancedagen, indregnes kapitalforhøjelsen i årsrapporten, såfremt der ikke er tvivl om, at registrering vil finde sted.

Er der på regnskabsaflæggelsestidspunktet tvivl om, hvorvidt registrering af kapitalforhøjelsen vil finde sted, må kapitalforhøjelsen ikke indregnes i årsrapporten som selskabskapital. Den eventuelt indbetalte kapital indregnes som en kortfristet forpligtelse med noteforklaring.

2.3.6 Tegningsoptioner

Tegningsoptioner (warrants) er en ret til at tegne kapitalandele i et selskab i forbindelse med forhøjelse af selskabskapitalen.

Tegningsoptioner giver ejeren ret til at tegne kapitalandele til en forud fastsat kurs, således at denne typisk vil blive udnyttet, hvis selskabets aktier eller anparter på det senere tegningstidspunkt har en højere værdi end den fastsatte tegningskurs.

Beslutningen om at udstede tegningsoptioner er en generalforsamlingsbeslutning, idet den påvirker øvrige kapitalejeres fortegningsret, og muligheden for at udstede tegningsoptioner skal derfor fremgå af selskabets vedtægter. Generalforsamlingen kan beslutte at bemyndige bestyrelsen til at udstede tegningsoptioner for op til fem år ad gangen. Når en bestyrelse i et aktieselskab udsteder tegningsoptioner i overensstemmelse med en given bemyndigelse, skal bestyrelsen have udarbejdet en beretning, indeholdende oplysninger om væsentlige begivenheder efter regnskabsaflæggelsen samt en erklæring fra selskabets revisor om bestyrelsens beretning. Hvis beslutningen om udstedelse af tegningsoptioner foretages på generalforsamlingen, kan aktionærerne i enighed beslutte at fravælge at udarbejde en beretning.

Der skal som minimum i noterne til egenkapitalen gives oplysninger om betingelser knyttet til tegningsoptioner. Den regnskabsmæssige behandling og oplysninger om tegningsoptioner er beskrevet i kapitlet *Regnskab,* afsnit 10.4 *Aktiebaseret aflønning.*

2.3.7 Konvertible eller udbyttegivende gældsbreve

Konvertible gældsbreve giver långiveren ret – men ikke pligt – til på et givet tidspunkt at lade sit tilgodehavende konvertere til kapitalandele i selskabet. Der er ikke begrænsninger i selskabsloven for størrelsen af et sådant lån, når beslutningen træffes på generalforsamlingen.

Udbyttegivende gældsbreve er forrentede fordringer, der forrentes med et beløb, hvis størrelse afhænger af årets overskud eller udbytte til kapitalejerne. Disse gældsbreve er ikke konvertible, det vil sige, at de ikke kan ombyttes til ejerandele.

Beslutning om udstedelse af konvertible eller udbyttegivende gældsbreve træffes af generalforsamlingen eller efter generalforsamlingens bemyndigelse af ledelsen. Hvis ledelsen bemyndiges til at træffe en beslutning om udstedelse af konvertible eller udbyttegivende gældsbreve, skal der samtidig gives bemyndigelse til ledelsen til at foretage den dertilhørende kapitalforhøjelse. Bemyndigelse kan gives for en eller flere perioder på indtil fem år ad gangen og skal optages i vedtægterne. Femårsperioden regnes fra generalforsamlingsdatoen, hvor bemyndigelsen er givet.

Det er beslutningstidspunktet for udstedelse af konvertible gældsbreve – og dermed ikke tidspunktet, hvor konverteringsretten udnyttes – der er afgørende for, hvornår der skal udarbejdes dokumenter efter selskabslovens § 156, se også afsnit 2.3 *Forhøjelse af selskabets kapital*.

Konvertible eller udbyttegivende gældsbreve indregnes som udgangspunkt i selskabets årsrapport efter ÅRL og IFRS som en forpligtelse. Forpligtelsen er langfristet, hvis løbetiden er over et år, og kortfristet, hvis løbetiden er under et år.

I noterne angives de rettigheder, der er knyttet til de konvertible og udbyttegivende gældsbreve.

2.3.8 Efterfølgende erhvervelser

Reglerne om efterfølgende erhvervelser fra stiftere i forbindelse med væsentlige erhvervelser inden for to år efter stiftelsen gælder ikke for kapitalforhøjelser. En kontant kapitalforhøjelse, der efterfølgende helt eller delvist benyttes til at erhverve aktiver fra en kapitalejer, kræver derfor ikke nogen vurderingsberetning, medmindre opdelingen af transaktionen i de to dele – en kontant forhøjelse og efterfølgende køb af aktiver hos kapitalejeren – alene er sket for at undgå kravet om vurderingsberetning. Sker købet af aktiver inden for 24 måneder efter stiftelsen, er selskabet omfattet af reglerne om efterfølgende erhvervelser, selvom der er foretaget en kapitalforhøjelse.

2.4 Nedsættelse af selskabets kapital

Reglerne om kapitalnedsættelse findes i selskabslovens kapitel 11, § 179 og §§ 185-194.

Et selskab kan nedsætte kapitalen til følgende anvendelse:

Anvendelse af kapitalnedsættelse		
Dækning af underskud	Udbetaling til kapitalejerne	Henlæggelse til særlig reserve

Uanset at bestemmelsen ikke nævner det, er det ERST's praksis, at der også kan ske en kapitalnedsættelse til de frie reserver ved brug af reglen om udbetaling til kapitalejerne.

Nedsættelse af kapitalen med henblik på dækning af underskud forudsætter, at selskabskapitalen og øvrige bundne reserver (se dog nedenfor om reserver, der kan benyttes), der ikke kan anvendes til dækning af underskud, overstiger den faktiske egenkapital. Derved sker en regnskabsmæssig justering, hvor balanceposterne "selskabskapital" og "underskud" reduceres med samme beløb, hvorimod der ikke sker udbetaling til kapitalejerne, og den samlede egenkapital forbliver derfor uændret.

Der er ikke krav om en erklæring fra en vurderingsmand i sådanne situationer, ligesom kapitalnedsættelsen ikke skal offentliggøres i ERST's it-system forud for gennemførelsen, jf. afsnit 2.4.1 *Offentliggørelse.*

I stedet er det ledelsens ansvar at vurdere, om de har brug for en erklæring, når det skal vurderes, om der er overensstemmelse mellem nedsættelsesbeløbet og det overførte underskud. Udarbejdes ikke en erklæring fra en vurderingsmand, skal ledelsen selv dokumentere, at det akkumulerede underskud på tidspunktet for kapitalnedsættelse – dvs. på tidspunktet for afholdelsen af den generalforsamling, som beslutter kapitalnedsættelsen – mindst svarer til det beløb, selskabskapitalen nedsættes med.

Bestyrelsens ansvar herfor kan i en vis udstrækning afdækkes, hvis bestyrelsen fortsat anmoder eksempelvis revisor om at få udarbejdet en erklæring om størrelsen af det akkumulerede underskud.

Det kan være en fordel at nedsætte selskabskapitalen med henblik på dækning af underskud, da en sådan handling vil medføre, at kapitalselskabet ved fremtidig positiv indtjening hurtigere vil blive i stand til at opnå frie reserver og dermed kunne udlodde udbytte til kapitalejerne.

Følgende reserver kan anvendes til at dække underskud:

Reserver, der kan anvendes til at dække underskud		
Overkurs ved emission	Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode	Overført overskud (skal først benyttes)

Derudover kan øvrige lovpligtige reserver, øvrige vedtægtsmæssige reserver og øvrige reserver muligvis anvendes til dækning af underskud, afhængig af hvad lovgivningen, vedtægterne og generalforsamlingen har fastlagt for disse reserver.

Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse samt reserve for ikke indbetalt virksomhedskapital og overskud kan imidlertid ikke anvendes til at dække underskud.

Beslutning om nedsættelse af selskabskapitalen med henblik på udbetaling til kapitalejerne eller til henlæggelse til en særlig reserve kan kun vedtages af generalforsamlingen, hvis ledelsen godkender eller stiller forslag herom. I lighed med betingelserne for udbyttebetaling har det centrale ledelsesorgan vetoret, da det er dem, som er nærmest til at vurdere selskabets kapitalbehov og ligeledes bærer et ansvar for, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt.

Nedsættelse af selskabskapitalen med henblik på udbetaling til kapitalejerne kan også gennemføres ved udlodning af andre værdier end kontanter – en såkaldt apportudlodning. En apportudlodning forudsætter, at der udarbejdes en vurderingsberetning, hvori vurderingsmanden skal erklære sig om, at nedsættelsesbeløbet mindst svarer til værdien af aktivet – en såkaldt omvendt vurderingsberetning. Herved sikres, at der ikke sker udlodning af et aktiv, som har en større værdi end det besluttede nedsættelsesbeløb.

Beslutning om nedsættelse af selskabets kapital kan ske på en ordinær eller ekstraordinær generalforsamling. I anpartsselskaber kan beslutningen ske uden afholdelse af en generalforsamling, hvis selskabets centrale ledelsesorgan tidligere har fået bemyndigelse fra generalforsamlingen til at foretage en kapitalnedsættelse indtil et vist beløb.

Generalforsamlingens beslutning om en kapitalnedsættelse skal vedtages som en vedtægtsændring, og udgangspunktet i selskabsloven er, at en vedtægtsændring kræver et flertal på mindst 2/3 af såvel de afgivne stemmer som af den på generalforsamlingen repræsenterede kapital, medmindre andet majoritetskrav fremgår af vedtægterne.

Hvis forslag om en nedsættelse af selskabskapital i aktieselskaber behandles på en ekstraordinær generalforsamling, skal den senest reviderede årsrapport fremlægges, og bestyrelsen skal afgive en beretning, der oplyser om de begivenheder af væsentlig betydning for selskabets stilling, der er indtruffet efter udarbejdelse af den seneste årsrapport. Er selskabet underlagt revision, skal revisor afgive en erklæring om bestyrelsens beretning. Disse krav gælder ikke i anpartsselskaber. Kapitalejerne i aktieselskaber kan dog i enighed beslutte, at dokumenterne ikke skal udarbejdes og fremlægges.

Kapitalnedsættelse med udbetaling til aktionærerne eller kapitalnedsættelse til en særlig reserve kan ske til overkurs. En sådan nedsættelse kræver dog frie reserver i selskabet. Det er også muligt at gennemføre en rettet kapitalnedsættelse således, at det kun er visse aktionærer, der får reduceret deres ejerandel i selskabet, men dette forudsætter hver enkelt af de berørte aktionærers tiltræden, da det ellers vil få karakter af en tvangsindløsning.

Hvis bestyrelsen i et aktieselskab indstiller en kapitalnedsættelse til vedtagelse på den ordinære generalforsamling, eller anpartshaverne i et anpartsselskab træffer beslutning om kapitalnedsættelse, skal forholdet – hvis væsentligt – omtales i selskabets årsrapport som en efterfølgende begivenhed.

Henlæggelse til en særlig reserve kan anvendes som en fleksibel mulighed for at udbetale udbytte på andre tidspunkter end på den ordinære generalforsamling. En sådan fleksibilitet kan opnås ved at følge reglerne om kapitalnedsættelse – dog først, når offentliggørelsesperioden på fire uger er udløbet.

Alternativt kan selskabet anvende reglerne om ekstraordinært udbytte, som dog ikke giver mulighed for, at en del af selskabskapitalen udloddes.

En henlæggelse til en særlig reserve sker i henhold til SEL § 188, stk. 1, nr. 3, som indeholder en mulighed for – også under iagttagelse af samme regler som ved kapitalnedsættelse til udbetaling – at nedsætte kapitalen ved overførsel til en særlig reserve på egenkapitalen. Det er i korte træk blot en reserve på egenkapitalen, som det centrale ledelsesorgan efterfølgende kan råde over, og udbetalingen fra reserven er ikke undergivet særlige regler. Det antages dog, at den senere udbetaling til kapitalejerne skal være forsvarlig for selskabet, og hvis der er tale om et moderselskab også for koncernen efter samme regler som udlodning af udbytte. Fordelen ved at benytte udbyttereguleringsfonden er, at der derved én gang for alle kan laves en stor kapitalnedsættelse, som det centrale ledelsesorgan – eller ledelsen efter bemyndigelse fra generalforsamlingen – kan udbetale fra. Derved kan der udbetales midler fra selskabet gennem hele året, uden at der skal udarbejdes en mellembalance, som ellers er krævet ved ekstraordinært udbytte.

Kapitalnedsættelse til udbetaling eller henlæggelse til særlig reserve kan ske til underkurs, hvilket indebærer, at det beløb, som udbetales til kapitalejerne, er lavere end kapitalandelenes pålydende værdi. Det resterende beløb – dvs. forskellen mellem det udbetalte beløb og kapitalnedsættelsen – op til kapitalandelenes pålydende værdi overføres til selskabets frie reserver eller en særlig reserve.

2.4.1 Offentliggørelse

Anvendelse af kapitalnedsættelsen til udbetaling til kapitalejerne eller til henlæggelse til en særlig reserve kræver offentliggørelse i ERST's it-system, medmindre kapitalen samtidig forhøjes ved tegning af et tilsvarende beløb. Foretages samtidig en kapitalforhøjelse, skal det indbetalte beløb ved kapitalforhøjelsen mindst udgøre det samme beløb, som er udbetalt ved kapitalnedsættelsen, og det nominelle beløb, hvormed kapitalen udvides, skal mindst svare til den nominelle kapitalnedsættelse.

Formålet med offentliggørelsen i ERST's it-system er at give selskabets kreditorer mulighed for at anmelde eventuelle krav inden for fire uger. Så længe anmeldte og forfaldne krav ikke er fyldestgjort, og der ikke på forlangende er stillet betryggende sikkerhed for ikke forfaldne eller omtvistede krav, må kapitalnedsættelsen ikke gennemføres.

2.4.2 Gennemførelse og anmeldelse

Anmeldelse om kapitalnedsættelse skal være modtaget i ERST senest to uger fra beslutningstidspunktet. Hvis anmeldelsesfristen på de to uger ikke er overholdt, kan kapitalnedsættelsen ikke registreres, og nedsættelsen er dermed ugyldig. Kapitalnedsættelsen anses for endelig fire uger efter udløbet af anmeldelsesfristen.

Der skal således ikke ske anmeldelse af selve gennemførelse af kapitalnedsættelsen. ERST registrerer automatisk nedsættelsen efter udløbet af offentliggørelsesperioden på fire uger, medmindre selskabet har meddelt, at nedsættelsen ikke gennemføres.

Alternativt kan virksomheden selv registrere kapitalnedsættelsen.

2.4.3 Tidsforløb

For beslutninger om kapitalnedsættelse gælder følgende overordnede tidsforløb:

- Bestyrelsen stiller forslag om kapitalnedsættelse.
- Indkaldelse til generalforsamling, hvor forslaget er angivet i indkaldelsen, og hvor det også skal fremgå, at kapitalnedsættelsen skal vedtages som en vedtægtsændring.
- For aktieselskaber skal forslaget om nedsættelse fremlægges for aktionærerne og sendes til navnenoterede aktionærer senest to uger før generalforsamlingen, medmindre samtlige aktionærer samtykker i, at dokumenterne ikke skal fremlægges forud for generalforsamlingen. For aktieselskaber, optaget til handel på et reguleret marked, er fristen senest tre uger før generalforsamlingen.

- Generalforsamlingen træffer beslutning om kapitalnedsættelsen.
- Skal nedsættelsesbeløbet anvendes til udbetaling til aktionærerne eller til henlæggelse til en særlig reserve, kan kapitalnedsættelsen først gennemføres fire uger efter, at selskabets kreditorer er blevet opfordret til at anmelde deres krav til selskabet.
- Det centrale ledelsesorgan kan herefter træffe endelig beslutning om kapitalnedsættelsen.

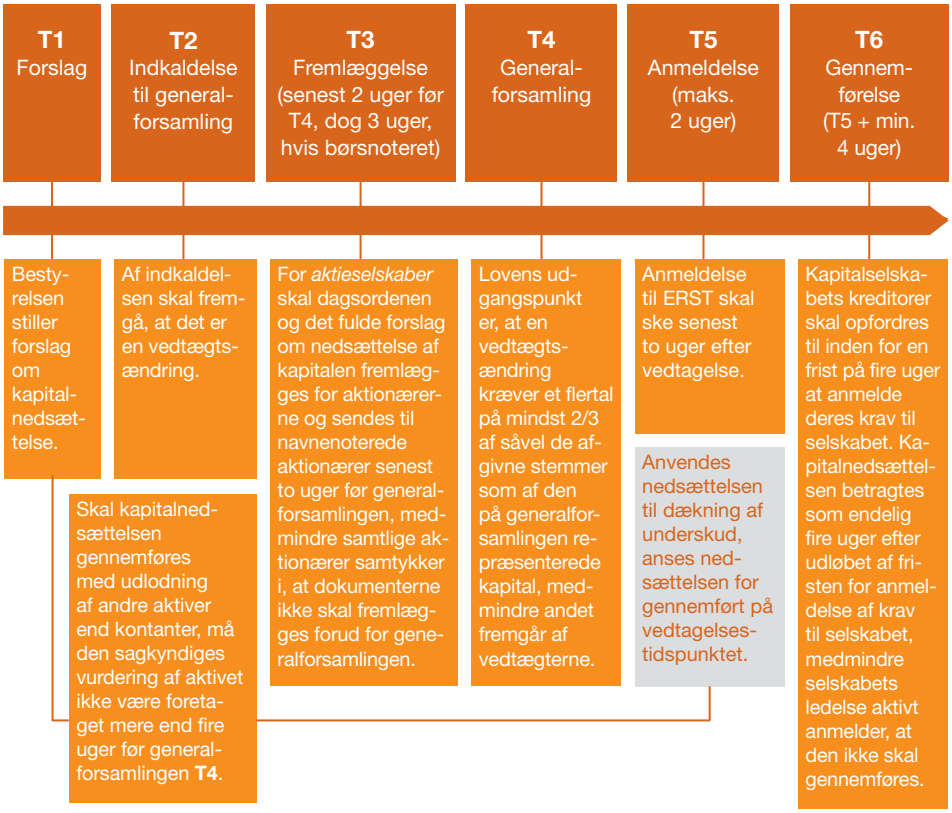

2.4.4 Indarbejdelse i årsrapporten

Er der truffet beslutning om nedsættelse af selskabskapitalen i løbet af året, men formalia vedrørende kapitalnedsættelsen ikke er endeligt afklaret på balancetidspunktet, kan indregning af kapitalnedsættelsen i balancen kun ske, hvis der ikke er tvivl om, at nedsættelsen faktisk vil blive gennemført. En kapitalnedsættelse må dog aldrig indarbejdes i årsrapporten, hvis offentliggørelsesfristen i ERST ikke er udløbet senest på balancedagen. Forholdet skal oplyses i ledelsesberetningen og forklares i noten til egenkapitalen i årsrapporten.

2.5 Egne kapitalandele

2.5.1 Erhvervelse

Reglerne om egne kapitalandele findes i selskabslovens kapitel 12, §§ 196-205.

Reglerne gælder for både aktie- og anpartsselskaber og finder tilsvarende anvendelse på et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele i moderselskabet. "Datter-datterselskaber" er ligeledes omfattet af reglerne, idet sådanne selskaber er indirekte datterselskaber af moderselskabet.

Et kapitalselskab må kun erhverve egne kapitalandele, der er fuldt indbetalt. Dette kan ske såvel til eje som til pant. Hvis et selskab erhverver egne kapitalandele mod vederlag, kan dette endvidere kun ske med midler, der kan udbetales som ordinært udbytte, dvs. frie reserver opført i seneste årsrapport. Det betyder endvidere, at det ikke længere er muligt at erhverve egne kapitalandele, før selskabet har aflagt den første årsrapport. Det bemærkes dog, at det skal være forsvarligt at erhverve de pågældende egne kapitalandele. Hvis ledelsen derfor ved, at der siden balancedatoen i den seneste årsrapport har været et fald i selskabets frie reserver, skal ledelsen tage højde for dette, inden de erhverver yderligere egne kapitalandele.

Hvis et selskab ønsker at erhverve egne kapitalandele mod vederlag, forudsætter dette som hovedregel bemyndigelse fra generalforsamlingen til det centrale ledelsesorgan. Bemyndigelsen skal gives for et bestemt tidsrum på maksimalt fem år, og den skal angive den største værdi, som kapitalandelene må have, og det mindste og det højeste beløb, som selskabet må yde som vederlag for kapitalandelene. Der er ikke krav om, at bemyndigelsen skal optages i vedtægterne, men der er intet til hinder herfor. Bemyndigelsen skal derimod dokumenteres i generalforsamlingsprotokollen. Ledelsen kan dog erhverve egne kapitalandele mod vederlag uden generalforsamlingens bemyndigelse, hvis det er nødvendigt for at undgå betydelig og truende skade for selskabet. Generalforsamlingen skal underrettes, hvis selskabets ledelse erhverver egne kapitalandele uden forudgående bemyndigelse.

Ved vurderingen af, om minimumskravene til selskabskapital er overholdt, fratrækkes selskabets beholdning af egne kapitalandele. Det vil sige, at et aktieselskab med en selskabskapital på 600 TDKK maksimalt kan opkøbe ejerandele for nominelt 200 TDKK, da de udestående ejerandele herefter nominelt vil udgøre mindstekapitalen for aktieselskaber på 400 TDKK. Opkøb herudover er ikke tilladt, uanset om der måtte være frie reserver til stede.

Selskabets ledelse kan i stedet foretage en fondsemission, hvorved der overføres frie reserver til selskabskapital og herefter erhverve egne kapitalandele, idet selskabet herefter vil have yderligere selskabskapital forud for erhvervelsen af egne kapitalandele.

Uanset ovenstående kan et selskab direkte eller indirekte erhverve egne kapitalandele i forbindelse med en nedsættelse af selskabskapitalen og i forbindelse med fusion eller spaltning. En eventuel betalt overkurs ved opkøb af kapitalandelene ved en kapitalnedsættelse kan dog ikke overstige de frie reserver på opkøbstidspunktet.

Er der flere selskabsdeltagere, skal køb af egne kapitalandele dog ofte tilrettelægges, så ingen af selskabsdeltagerne mister indflydelse – det vil sige, at opkøbet skal ske med samme andel hos alle kapitalejere. I koncernforhold er dette ofte uden betydning. Omvendt kan reglerne om køb af egne kapitalandele også bruges, når der skal ske udskiftning i selskabets ejerkreds. Muligheden for at opkøbe kapitalandele betyder, at selskabet på den måde kan tilvejebringe noget af likviditeten i forbindelse med generationsskifter.

Ovenstående finder tilsvarende anvendelse på et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele i dets moderselskab.

Et kapitalselskab må ikke tegne egne kapitalandele.

2.5.2 Afhændelse

Kapitalandele, som er erhvervet uden vederlag, og kapitalandele, der er erhvervet som led i overgang af formuegoder ved fusion eller spaltning, skal afhændes, så snart det kan ske uden skade for kapitalselskabet. Afhændelsen skal ske senest tre år efter erhvervelsen, medmindre værdien af selskabet og dets datterselskabers samlede beholdning af kapitalandele i kapitalselskabet ikke overstiger selskabets frie reserver.

Kapitalandele, som er erhvervet i strid med reglerne, skal afhændes hurtigst muligt og senest seks måneder efter erhvervelsen.

Kapitalandele, der ikke er fuldt indbetalt, må ikke erhverves af selskabet. Heller ikke blot til værdien af det indbetalte beløb. Det skyldes, at selskabet i så fald vil overtage restindbetalingsforpligtelsen, hvorved der i realiteten ikke sker restindbetaling. Er kapitalen således ikke fuldt indbetalt, kan det derfor i stedet være i selskabsdeltagernes interesse at udlodde udbytte eventuelt således, at kapitalejerne herefter kan indbetale den resterende kapital.

2.5.3 Egne kapitalandele i koncernforhold

Det hænder, at køb af moderselskabets kapitalandele ikke blot foretages af moderselskabet selv, men tillige af moderselskabets datterselskaber. Årsagerne hertil kan være mange, eksempelvis likviditet, eller at datterselskaberne aflønner medarbejderne med aktier i moderselskabet. Reglerne beskrevet i afsnit 2.5.1 *Erhvervelse* finder tilsvarende anvendelse på et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele til eje eller pant i dets moderselskab.

Hertil kommer yderligere en særlig restriktion, eftersom et datterselskab, der køber op i sit moderselskab, også selv skal have tilstrækkelige frie reserver til at rumme opkøbet. Dette betyder, at der for disse datterselskaber gælder et såkaldt ”dobbeltkrav” for både moder- og datterselskab vedrørende de frie reserver.

Dobbeltkravet om frie reserver, såfremt kapitalandelene i moderselskabet erhverves af moderselskabets datterselskab, indebærer i realiteten, at der gælder strengere krav ved køb, hvis datterselskabet køber kapitalandelene, frem for at kapitalandelene købes af moderselskabet selv.

Dobbeltkravet er illustreret i nedenstående eksempel:

Eksempel på datterselskabs køb af moderselskabets kapitalandele

M besidder 100 % af kapitalandelene i D. Den 1. marts 20x1 besluttes i D's bestyrelse at erhverve kapitalandele i M for at hjælpe én af koncernens ejere i forbindelse med dennes udtræden som ejer. M besidder ikke selv tilstrækkeligt med likvider, hvorfor det anses som hensigtsmæssigt, at opkøbet foretages af D. D's bestyrelse anser opkøbet som forsvarligt. I M er de frie reserver pr. 31. december 20x0 (senest aflagte og godkendte årsrapport) 250, mens D's frie reserver på dette tidspunkt er 75. Erhvervelsen skal ske for 110.

Må D's bestyrelse erhverve kapitalandele i M?

Svar:

D's bestyrelse skal iagttage det såkaldte "dobbeltkrav" om frie reserver. Mens de frie reserver i M er tilstrækkeligt høje og derfor ikke udgør nogen blokering for D's erhvervelse, er D's egne frie reserver ikke tilstrækkelige til at kunne rumme købet af kapitalandelene i M.

D's bestyrelse må højst erhverve kapitalandele i M for 75. Havde M derimod frie reserver for 75, mens D's frie reserver var 250, ville D stadig kun kunne erhverve kapitalandele i M for 75.

Ovenstående beskriver, hvorledes de danske regler gælder i rent danske koncerner. Der er til tider også involveret udenlandske moder- og datterselskaber. Der kan således tænkes en række forskellige opkøbssituationer:

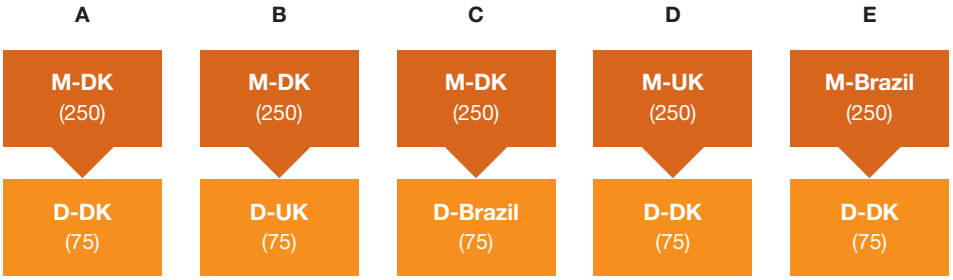

Situation A ovenfor er en ren dansk model, mens de øvrige situationer (B-E) alle involverer et udenlandsk moder- eller datterselskab (inden for og uden for EU). Tallene i parentes angiver størrelsen af de frie reserver. Uanset, at forholdene bedømmes på grundlag af den danske selskabslov – hvis regler er afhængige af reglerne om opgørelse af frie reserver i henhold til ÅRL – kan fortolkningen af selskabsloven næppe udstrækkes til at kræve, at de frie reserver i udenlandske virksomheder skal opgøres efter ÅRL.

De begrænsningsregler, som derved ligger på danske selskaber i henhold til selskabsloven, må derfor fortolkes ud fra de reserver, som opgøres i henhold til de årsregnskaber, der udarbejdes i de forskellige lande.

Definitionen af frie reserver følger derfor af de lokale regler. De opgøres således efter lokale regnskabsregler og defineres efter lokal selskabsret. Hvis der ikke udarbejdes lokale regnskaber, fx fordi der ikke er lokale regler herom, må regnskabstallene fra koncernrapporteringen kunne lægges til grund.

Ud over ovenstående forudsætninger gælder tillige, at det planlagte køb i dattervirksomhederne af moderselskabets kapitalandele er fastsat til 110.

	A	B	C	D	E
Disposition	D-DK ønsker at erhverve kapitalandele i M-DK for 110.	D-UK ønsker at erhverve kapitalandele i M-DK for 110.	D-Brazil ønsker at erhverve kapitalandele i M-DK for 110.	D-DK ønsker at erhverve kapitalandele i M-UK for 110.	D-DK ønsker at erhverve kapitalandele i M-Brazil for 110.
	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-DK alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-UK alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-Brazil alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-DK alene udgør 75.	Denne erhvervelse må ikke foretages, idet de frie reserver i datterselskabet D-DK alene udgør 75.
Handling i det danske selskab	Det danske selskabs ledelse må sætte sin indflydelse igennem og blokere opkøbet.	Det danske selskabs ledelse må så vidt muligt inden for rammerne af udenlandsk lovgivning sætte sin indflydelse igennem og blokere opkøbet.	Det danske selskabs ledelse må så vidt muligt inden for rammerne af udenlandsk lovgivning sætte sin indflydelse igennem og blokere opkøbet.	Uanset hvad det udenlandske moderselskab beslutter, skal den danske ledelse afstå fra at foretage dispositionen, eftersom det er strafbart for ledelsen at gennemføre dispositioner, der er i strid med selskabsloven.	Uanset hvad det udenlandske moderselskab beslutter, skal den danske ledelse afstå fra at foretage dispositionen, eftersom det er strafbart for ledelsen at gennemføre dispositioner, der er i strid med selskabsloven.

Reglerne om erhvervelse af egne kapitalandele i koncernforhold retter sig mod et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele i moderselskabet. Reglerne regulerer således ikke et moderselskabs erhvervelse af kapitalandele i datterselskabet, eftersom det på sædvanligvis blot er en yderligere erhvervelse af kapitalandele i datterselskabet og på ingen måder rammes af restriktioner i SEL.

2.5.4 Regnskabsmæssig behandling af egne kapitalandele

Et selskabs erhvervelse af egne kapitalandele fratrækkes direkte på selskabets frie reserver, idet der efter både ÅRL og IFRS er tale om egenkapitaltransaktioner, der indregnes på tidspunktet for transaktionens gennemførelse. Dette gælder også koncernregnskabet, hvor moderselskabets erhvervelse af egne kapitalandele indregnes direkte på egenkapitalens frie reserver uden at reducere selskabskapitalen, men blot som en transaktion mellem moderselskabet og minoritetskapitalejeren.

Køb og salg af egne kapitalandele skal præsenteres brutto i egenkapitalopgørelsen og pengestrømsopgørelsen. Herudover kan der være krav om oplysning i noterne om transaktioner med nærtstående parter samt øvrige oplysninger om storaktionærer, hvis beholdningen af egne kapitalandele overstiger 5 % af selskabets stemmerettigheder, eller deres pålydende værdi udgør mindst 5 % af selskabskapitalen.

For så vidt angår et datterselskabs erhvervelse af kapitalandele i moderselskabet gælder, at disse påvirker koncernregnskabet, moderselskabet og datterselskabets årsregnskab på følgende måde:

Koncernregnskab	I koncernregnskabet er der tale om en egenkapitaltransaktion. Erhvervelsen fratrækkes direkte på koncernegenkapitalens frie reserver, som hvis erhvervelsen var sket af moderselskabet selv.
Moderselskabet – kapitalandele måles til indre værdi	Datterselskabets erhvervelse af kapitalandele fratrækkes direkte på moderselskabets frie reserver med modpost på kapitalandele i datterselskabet. Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode påvirkes ikke af datterselskabets erhvervelse af kapitalandele i moderselskabet.
Moderselskabet – kapitalandele måles til kostpris	Anvendes kostprismetoden til at indregne værdien af kapitalandele i dattervirksomheder, påvirkes moderselskabsregnskabet ikke.
Datterselskabets regnskab	I datterselskabets eget årsregnskab behandles erhvervelsen af kapitalandele i moderselskabet som udgangspunkt som en erhvervelse af kapitalandele i en hvilken som helst anden virksomhed, dvs. som en tilgang på kapitalandele. Er der således tale om køb af minoritetsposter – hvad det normalt vil være – skal beholdningen af disse aktier måles efter ÅRL § 37, dvs. enten til dagsværdi eller kostpris, såfremt kapitalandelene i moderselskabet ikke er optaget til handel på et aktivt marked.

2.6 Kapitaltab

Reglerne om kapitaltab findes i selskabslovens § 119.

Har et kapitalselskab tabt 50 % eller mere af selskabskapitalen, skal ledelsen foranledige, at der afholdes en generalforsamling. Bestemmelsen gælder både, når tabet konstateres ved udarbejdelsen af årsregnskabet, og når selskabet udsættes for en pludselig og væsentlig økonomisk tilbagegang i løbet af regnskabsåret. Generalforsamlingen skal afholdes senest seks måneder efter, at kapitaltabet overstiger 50 % af selskabskapitalen, medmindre selskabets vedtægter indeholder mere restriktive regler herom.

Hvis selskabets ordinære generalforsamling skal afholdes inden for seks måneder efter, at kapitaltabet konstateres, kan handlepligten opfyldes på den ordinære generalforsamling.

Det er den samlede ledelse, som skal sikre, at generalforsamlingen afholdes. Dvs. at både direktion, bestyrelse og tilsynsråd har pligt til at reagere ved kapitaltab. Hvis generalforsamlingen i et selskab ikke vedtager ledelsens forslag om foranstaltninger, der bør træffes for at genoprette kapitalen, samtidig med at ledelsen skønner, at det vil være uforsvarligt at videreføre selskabet uændret, må ledelsen normalt træde tilbage.

På generalforsamlingen skal det centrale ledelsesorgan redegøre for selskabets økonomiske stilling og om fornødent stille forslag om, hvilke foranstaltninger der bør gennemføres som følge af kapitaltabet, herunder om selskabet skal opløses.

Det forhold, at den tegnede kapital ikke er fuldt indbetalt, gør ingen forskel i forhold til kapitaltabsreglerne. Er der således tegnet en kapital på 400 TDKK, sætter kravet om reaktion på kapitaltab ind, når selskabet har tabt 200 TDKK, uanset om selskabskapital er indbetalt eller ej, jf. afsnit 2.1.1 *Kapitalkrav.*

Beregningen af kapitaltabet vedrører kun selskabskapitalen og således ikke en eventuel overkurs. Er selskabskapitalen eksempelvis på 1,5 mio. DKK og den samlede egenkapital (inklusive negativt overført overskud) på 700 TDKK, er mere end 50 % af selskabskapitalen tabt.

2.6.1 Retablering af selskabskapitalen

Et kapitalselskab kan retablere selskabskapitalen på flere forskellige måder, afhængig af de konkrete omstændigheder. Det kan eksempelvis ske ved at genvinde kapitalen ved egen indtjening, kontant kapitalforhøjelse, apportindskud, konvertering af gæld til selskabskapital, gennem koncerntilskud, fusion med andre selskaber eller en kombination af de nævnte muligheder. Der er imidlertid ikke noget udtrykkeligt krav om retablering af selskabskapitalen.

Hvis selskabskapitalen overstiger minimumskapitalen, dvs. 40 TDKK for anpartsselskaber og 400 TDKK for aktieselskaber, kan underskud dækkes ved en kapitalnedsættelse, dog maksimalt ved nedsættelse til kapitalselskabets minimumskapital. Det betyder, at selskabets negative egenkapital reduceres med det nedsatte beløb, og der sker således en regnskabsmæssig ompostering og ikke en udbetaling af midler til kapitalejerne. Er der samtidig behov for tilførsel af ny kapital gennem en kapitalforhøjelse, kan den samlede fremtidige selskabskapital holdes på et minimum ved at reducere selskabskapitalen evt. helt ned til 0 DKK til dækning af underskud – kombineret med, at der samtidig foretages en kapitalforhøjelse ved indskud af ny selskabskapital, så kravet om minimum selskabskapital fortsat er opfyldt.

2.6.2 Ansvar

Kapitalselskabets ledelse har pligt til løbende at overvåge, om et eventuelt kapitaltab opstår. Det gælder ikke kun i forbindelse med aflæggelse af årsrapporten – pligten gælder i hele regnskabsåret. I overensstemmelse hermed begynder seksmåneders fristen for afholdelse af generalforsamling i tilfælde af et kapitaltab på mere end 50 % at løbe fra det tidspunkt, hvor kapitaltabet på mere end 50 % blev konstateret eller burde være konstateret

Kravet gælder ligeledes i de tilfælde, hvor kapitaltabet forsvinder inden afholdelsen af generalforsamlingen, som er foranlediget af det tidligere kapitaltab. Generalforsamlingen skal i disse tilfælde fortsat afholdes, uanset at behovet for at retablere kapitalen ikke længere består.

I situationer, hvor der er risiko for kapitaltab – fx hvor en forudgående årsrapport viser et underskud samtidig med, at udviklingen ikke er vendt – er ansvaret for at overvåge selskabets økonomiske situation skærpet.

2.7 Selskabets ledelse

Reglerne om selskabets ledelse findes i selskabslovens kapitel 7, §§ 111-139 b samt kapitel 8, §§ 140-143 om medarbejderrepræsentation.

Et kapitalselskab kan have en ledelse bestående af en bestyrelse og en direktion. Et anpartsselskab kan derudover have en ledelse bestående af en direktion alene. I stedet for at have en bestyrelse kan generalforsamlingen vælge, at det øverste ledelsesorgan skal være et tilsynsråd. Tilsynsrådets opgave er alene at føre tilsyn, det vil sige, at tilsynsrådet ikke indgår i den strategiske ledelse af selskabet på samme måde, som en bestyrelse gør.

Der er således mulighed for følgende ledelsesmodeller for kapitalselskaber:

		Aktieselskaber	Partnerselskaber	Anpartsselskaber
1	Direktion og bestyrelse	X	X	X
2	Direktion			X
3	Direktion og tilsynsråd	X	X	X

Mulighederne ligner dem, der er tilladte i andre lande, herunder flere af de andre EU-lande.

Et anpartsselskab kan etablere sig udelukkende med en direktion. Et aktieselskab skal derimod have en direktion samt enten en bestyrelse eller et tilsynsråd. I aktieselskaber skal bestyrelsen eller tilsynsrådet bestå af mindst tre personer. I et anpartsselskab accepteres, at bestyrelsen alene består af én person.

Fælles for såvel anpartsselskaber som aktieselskaber er, at direktionen kan bestå af én eller flere personer blandt bestyrelsens egne medlemmer eller af personer, der ikke er medlem af bestyrelsen. I aktieselskaber skal majoriteten af bestyrelsens medlemmer være personer, som ikke er direktører i selskabet. Endvidere kan en direktør i et aktieselskab ikke være hverken formand eller næstformand for bestyrelsen i selskabet. Et medlem af direktionen kan ikke samtidig være medlem af tilsynsrådet. Her har anpartsselskaber generelt mere frie rammer.

Der er ingen krav til, hvor bestyrelsesmedlemmer og direktion har bopæl eller statsborgerskab hverken i et aktieselskab eller et anpartsselskab.

I selskaber, der i de sidste tre år har beskæftiget gennemsnitligt mindst 35 medarbejdere, har selskabets medarbejdere ret til at vælge et antal medlemmer af selskabets øverste ledelse og suppleanter for disse svarende til halvdelen af de øvrige ledelsesmedlemmer. De har dog altid ret til at vælge mindst to medlemmer. I de tilfælde, hvor et anpartsselskab alene består af en direktion, kan medarbejderne fortsat kræve, at der vælges et antal medarbejderrepræsentanter til bestyrelsen. I så fald vil anpartsselskabet være tvunget til at etablere en bestyrelse.

2.7.1 Direktionens pligter

Direktionen varetager den daglige ledelse af selskabet og skal følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning, idet sådanne dispositioner kun kan foretages efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen – medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed.

Direktionen skal endvidere sørge for, at selskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på en betryggende måde. Hvis virksomheden etableres uden en bestyrelse, er det desuden direktionens ansvar at varetage den overordnede og strategiske ledelse af selskabet samt andre ledelsesopgaver, der normalt er bestyrelsens ansvar.

Det er samtidig vigtigt at understrege, at direktionen sammen med bestyrelsen har ansvaret for, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til selskabets drift.

2.7.2 Bestyrelsens pligter

Bestyrelsen og direktionen forestår ledelsen af selskabet, herunder aflæggelse af årsrapporter. Bestyrelsen har dog ansvaret for den overordnede og strategiske ledelse af selskabet og skal sørge for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed og angive retningslinjer og anvisninger til direktionen. Bestyrelsen har således også ansvaret for at ansætte og afskedige direktionen.

Bestyrelsen skal påse, at bogføring og regnskabsaflæggelse foregår på en måde, der efter selskabets forhold er tilfredsstillende. Endvidere skal bestyrelsen påse, at der er etableret de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller samt at bestyrelsen løbende modtager den fornødne rapportering om kapitalselskabets finansielle forhold. Bestyrelsen skal også påse, at direktionen udøver sit hverv på behørig måde og efter bestyrelsens retningslinjer. Bestyrelsen skal bl.a. underskrive årsrapport og revisionsprotokol.

Bestyrelsen skal tage stilling til, om selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til selskabets drift. Bestemmelsen er en præcisering af det overordnede bestyrelsesansvar og et ønske om at fremme en aktiv bestyrelsesinvolvering. Begrebet kapitalberedskab er ikke præciseret, men opfattes sådan, at selskabets finansielle stilling – herunder den likviditetsmæssige situation – skal være tilstrækkelig til at sikre selskabets fortsatte drift på kort og lang sigt. Dette ansvar deler bestyrelsen med direktionen.

I aktieselskaber kan bestyrelsesmøder afholdes skriftligt i det omfang, dette er foreneligt med udførelsen af bestyrelsens hverv. Et medlem af ledelsen kan dog forlange, at der finder en mundtlig drøftelse sted. Det er endvidere muligt at afholde bestyrelsesmøder ved anvendelse af elektroniske medier. Der gælder særlige regler for anvendelsen af elektroniske medier i denne sammenhæng.

Hvis et anpartsselskab kun har en direktion, varetager direktionen alle de ovenfor nævnte opgaver.

Formanden for bestyrelsen i et statsligt aktieselskab eller i et selskab optaget til handel på et reguleret marked må ikke udføre hverv for selskabet, der ikke er en naturlig del af hvervet som bestyrelsesformand. Bestyrelsesformanden kan dog, hvor der er særligt behov herfor, udføre opgaver, som den pågældende bliver anmodet om at udføre af og for bestyrelsen.

Det giver bestyrelsesformanden mulighed for kortvarigt at deltage i den daglige ledelse af selskabet, hvor det er nødvendigt, med dertil hørende ansvar. Muligheden gælder ikke formanden for et tilsynsråd.

2.7.3 Tilsynsråd

Ved at etablere et tilsynsråd som det øverste organ, i stedet for en bestyrelse, får selskaberne et organ, som alene fokuserer på tilsyn og kontrol. Tilsynsrådet vælges af generalforsamlingen på samme måde som bestyrelsen. Grundlæggende varetager tilsynsrådet den ene halvdel af de opgaver, som bestyrelsen varetager. Tilsynsrådet fokuserer på tilsyn og kontrol og er dermed ikke involveret i den overordnede og strategiske ledelse. Tilsynsrådets opgaver tæller:

- At bogføring og regnskabsaflæggelse fungerer tilfredsstillende
- At de fornødne procedurer for selskabets interne kontrol og risikostyring er etableret
- At tilsynsrådet løbende modtager den fornødne rapportering om selskabets finansielle forhold
- At direktionen udøver sit hverv på en behørig måde
- At selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt til opfyldelse af nuværende og fremtidige forpligtelser.

Medlemmerne af tilsynsrådet kan ikke tegne og forpligte selskabet.

Da tilsynsrådets opgave er at føre tilsyn med direktionen, er der indført et forbud mod, at medlemmer af tilsynsrådet samtidig sidder i direktionen. Direktionen forestår ledelsen af selskabet, mens tilsynsrådet i princippet er afskåret fra ledelsesbeføjelser og alene ansætter og afskediger direktionen samt fører tilsyn med denne. Der er således tale om et ægte tostrenget ledelsessystem.

Fordelen ved tilsynsrådet er, at selskabet får et organ, som fokuserer på kontrolopgaven. I forhold til bestyrelsen har tilsynsrådet således en større "afstand" til direktionen.

Revisionsprotokollen skal underskrives af tilsynsrådet. Tilsynsrådet har også en rolle ved regnskabsaflæggelsen, eftersom de enkelte medlemmer af tilsynsrådet skal underskrive årsrapporten sammen med direktionen. Endvidere pålægges medlemmerne af tilsynsrådet i lighed med medlemmer af bestyrelsen en afgift, hvis selskabets årsrapport modtages for sent i ERST.

Tilsynsrådet kan med fordel overvejes i større koncerner, herunder i danske datterselskaber af udenlandske moderselskaber.

2.7.4 Forretningsorden

Bestyrelsen eller tilsynsrådet i et aktieselskab skal have en forretningsorden. I et anpartsselskab skal bestyrelsen eller tilsynsrådet kun have en forretningsorden, hvis den består af flere end ét medlem. Er selskabet omfattet af revisionspligt, skal revisor kontrollere, at der er en forretningsorden og tillige kontrollere ejerbog, registrering af reelle ejere, forhandlingsprotokol og bestyrelsens underskrift på revisionsprotokollater. Denne pligt omfatter kontrol af, om selskabet overholder sine forpligtelser til at registrere oplysninger i det offentlige ejerregister. Er disse forhold ikke i orden, skal revisor fremlægge en erklæring om de mangelfulde forhold for generalforsamlingen.

2.7.5 Måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning i det centrale ledelsesorgan

ERST har udgivet en vejledning "Måltal og politikker for den kønsmæssige sammensætning af ledelsen og afrapportering herom". Vejledningen kan downloades på *www.erst.dk.*

Vejledningen præciserer gældende lov og giver en nærmere beskrivelse af reglerne om redegørelse for kønsmæssig sammensætning af ledelsen. Loven stiller krav om, at virksomhederne opstiller et måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i det øverste ledelsesorgan. Endvidere skal virksomhederne udarbejde en politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i virksomhedens ledelsesniveauer generelt.

Endelig skal virksomhederne i deres årsrapport redegøre for deres måltal og politikker. Afrapporteringen skal indeholde en redegørelse for måltal, herunder status for opfyldelsen af det opstillede måltal, herunder hvorfor virksomheden i givet fald ikke har nået den opstillede målsætning, og en redegørelse for deres politik for at øge andelen af det underrepræsenterede køn i virksomhedens øvrige ledelsesniveauer.

Reglerne har til hensigt at skabe fremskridt i udviklingen af andelen af kvinder i private og statslige virksomheders bestyrelser med henblik på, at der kommer en mere ligelig fordeling af mænd og kvinder i de øverste ledelsesorganer. Reglerne omfatter de ca. 1.100 største danske virksomheder i Danmark og dermed de samme virksomheder, som er forpligtet til at udarbejde en redegørelse for samfundsansvar, jf. ÅRL § 99 a. Virksomheder med under 50 ansatte i seneste regnskabsår er ikke forpligtet til at fastsætte og oplyse om politikker for det underrepræsenterede køn, men skal altid fastsætte måltal vedrørende bestyrelsen.

Følgende selskaber er omfattet af reglerne:

- Statslige aktieselskaber
- Selskaber, som har aktier, gældsinstrumenter eller andre værdipapirer optaget til handel på et reguleret marked i et EU-/EØS-land
- Store kapitalselskaber (store regnskabsklasse C-selskaber).

For moderselskaber, der udarbejder koncernregnskab, er det tilstrækkeligt, at der opstilles måltal og udarbejdes en politik for koncernen som helhed.

Rapportering om CSR og kønsmæssig sammensætning i ledelsen skal afrapporteres efter reglerne i ÅRL. Se mere i kapitlet *Regnskab*, afsnit 8.2 *Redegørelser i ledelsesberetningen*.

2.7.6 Møder i bestyrelse og tilsynsråd

Møder i bestyrelsen eller tilsynsrådet afholdes som udgangspunkt på dansk. Såfremt flertallet beslutter det, kan møderne imidlertid afholdes på et andet sprog end dansk, hvis der samtidig gives mulighed for simultantolkning til og fra dansk for samtlige deltagere. Kravet om simultantolkning gælder dog ikke for møder afholdt på svensk, norsk eller engelsk, hvis dette sprog er angivet som koncernsprog i selskabets vedtægter.

Såfremt bestyrelsen eller tilsynsrådet består af flere medlemmer, skal der føres en protokol over forhandlingerne. Af hensyn til senere at kunne dokumentere forhandlingsforløbet og kunne placere et ansvar skal der foreligge en forhandlingsprotokol og ikke kun en beslutningsprotokol. Det skal bagefter være muligt at genfinde forudsætningerne for de drøftelser, der har fundet sted. Forhandlingsprotokollen skal underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer. Et tilstedeværende medlem, der ikke er enig i en beslutning, har ret til at få sin mening indført i protokollen.

I et anpartsselskab, hvor ledelsen kun består af en direktion, skal der alene føres protokol over forhandlingerne, hvis direktionen består af flere medlemmer.

Forhandlingsprotokollen kan føres elektronisk. Bestyrelsen eller tilsynsrådet skal dog i den forbindelse tage højde for, hvordan det sikres, at den elektroniske version af forhandlingsprotokollen er den ægte version.

2.7.7 Beslutningsdygtighed i bestyrelsen og tilsynsrådet

Bestyrelsen eller tilsynsrådet er beslutningsdygtig, når over halvdelen af samtlige medlemmer er repræsenteret, medmindre der efter vedtægterne stilles større krav. Beslutninger må dog ikke træffes uden samtlige medlemmer – så vidt muligt – har haft adgang til at deltage i sagens behandling.

De anliggender, der behandles i bestyrelsen eller i tilsynsrådet, afgøres ved simpelt stemmeflertal, medmindre der efter vedtægterne kræves særligt stemmeflertal.

2.7.8 Aflønning generelt

Af selskabsloven fremgår, at ledelsen kan aflønnes med fast og/eller variabelt vederlag. Om vederlagets størrelse gælder en generel grundsætning om, at vederlaget ikke må overstige, hvad der anses for sædvanligt efter hvervets art og arbejdets omfang – samt hvad der må anses som forsvarligt i forhold til selskabets økonomiske stilling.

Alle bestyrelsesmedlemmer og medlemmer af tilsynsrådet har samme ansvar og skal som udgangspunkt honoreres ens. Det gælder uanset, om de pågældende medlemmer fx er valgt af generalforsamlingen eller af medarbejderne. Det er sædvanligt, at formanden for bestyrelsen honoreres med et større honorar end øvrige medlemmer grundet den større arbejdsbyrde for formanden. Tilsvarende kan forventes også at gøre sig gældende for formanden i tilsynsrådet.

Der er ikke noget til hinder for, at et medlem af bestyrelsen eller tilsynsrådet oppebærer honorar for andet arbejde eller andre ydelser i forhold til selskabet ved siden af den pågældendes vederlag som medlem af bestyrelse eller tilsynsråd, selvom det samlet set fører til en højere aflønning end øvrige ledelsesmedlemmer.

I et selskab optaget til handel på et reguleret marked eller i et statsligt aktieselskab må formanden for bestyrelsen eller tilsynsrådet dog ikke udføre hverv for kapitalselskabet, der ikke er en del af hvervet som formand. Bestyrelsesformanden må dog, hvor der er særlige behov herfor, udføre opgaver, som den pågældende bliver anmodet om at udføre af og for bestyrelsen.

Erklæres et selskab for konkurs, skal ledelsesmedlemmerne tilbagebetale, hvad de i de seneste fem år før fristdagen har oppebåret som variabel løn, forudsat at selskabet var insolvent, da den variable løn blev fastsat.

Der skal i årsrapporten for virksomheder i regnskabsklasse C-D oplyses om aflønning af selskabets ledelse, herunder både direktion, bestyrelse eller tilsynsråd, uanset om aflønningen er fast eller variabel, eller om det er incitamentsaflønning.

2.7.9 Regler for incitamentsaflønning til ledelsen

Børsnoterede selskaber, som har aktier optaget til handel på et reguleret marked, der er beliggende eller aktivt i et EU-/EØS-land, skal udarbejde en vederlagspolitik og en vederlagsrapport.

Vederlagspolitikken skal fremlægges til afstemning på selskabets ordinære generalforsamling, mens vederlagsrapporten er en opfølgning på, om det faktiske vederlag for regnskabsåret også følger politikken. Denne rapport fremlægges til vejledende afstemning på den efterfølgende ordinære generalforsamling.

2.7.10 Generelt om kravene til vederlagspolitikken

Bestyrelsen skal udarbejde en vederlagspolitik, der dækker vederlæggelsen af selskabets bestyrelse og direktion. Der er her tale om det børsnoterede selskabs registrerede bestyrelse og direktion, mens øvrige medlemmer af ledelsen – fx et leadership board eller wider leadership – ikke omfattes af reglerne. Såfremt selskabet frivilligt vælger at inkludere disse, vil det være et krav, at det er klart, hvad der gælder særskilt for de registrerede ledelsesmedlemmer.

Det er et krav, at politikken godkendes på generalforsamlingen, før den kan træde i kraft i selskabet. Politikken skal efter ikrafttrædelsesreglerne forelægges til afstemning på generalforsamlingen. Herefter skal ændringer i vederlagspolitikken forelægges på efterfølgende generalforsamlinger, før de kan træde i kraft.

Det er et krav, at vederlagspolitikken forelægges til afstemning mindst hvert fjerde år.

Reglerne giver mulighed for, at selskabet under helt særlige omstændigheder kan fravige politikken. Det er imidlertid et krav, at denne fravigelsesadgang er beskrevet i selve politikken, så kapitalejerne derved også har accepteret denne fravigelsesadgang. Som en del af beskrivelsen heraf skal politikken indeholde en beskrivelse af de proceduremæssige betingelser og specificere de elementer af vederlagspolitikken, som kan fraviges.

Hurtigst muligt efter, generalforsamlingen har godkendt vederlagspolitikken, skal denne offentliggøres på selskabets hjemmeside, inklusive oplysninger om dato for og resultat af generalforsamlingens afstemning. Vederlagspolitikken skal forblive gratis og offentlig tilgængelig, så længe den er gældende.

Godkender generalforsamlingen ikke vederlagspolitikken, skal selskabet fortsætte med at aflønne ledelsesmedlemmerne i henhold til enten:

- gældende praksis og retningslinjer for incitamentsaflønning af ledelsen, som tidligere er godkendt af generalforsamlingen, hvis selskabet ikke har en godkendt vederlagspolitik, eller
- den gældende og af generalforsamlingen godkendte vederlagspolitik, hvis selskabet har en godkendt vederlagspolitik.

Godkender generalforsamlingen ikke vederlagspolitikken, skal selskabets bestyrelse forelægge et ændret forslag til vederlagspolitik til godkendelse senest på den følgende ordinære generalforsamling.

Det kan fx betyde, at et nyt aktieoptionsprogram (eller anden aktiebaseret vederlagsform), som kræver en ændring i vederlagspolitikken – og dermed også en godkendelse af generalforsamlingen – ikke kan introduceres.

Af lovbemærkningerne fremgår, at selskabet er kontraktligt forpligtet i forhold til de kontrakter med ledelsesmedlemmer, som selskabet har indgået forud for, at den selskabsretlige forpligtelse til at stemme om vederlagspolitikken er indtrådt og ved senere ændringer i politikken eller godkendelse af nye vederlagspolitikker. Disse kontrakter påvirkes dermed ikke.

Politikken vedrører som nævnt den registrerede bestyrelse og direktion. Danmark har således valgt ikke at udnytte muligheden i direktivet for at lade politikken omfatte andre ledelsesmedlemmer.

Når generalforsamlingen har godkendt vederlagspolitikken, er den bindende for selskabet. Det er derfor vigtigt, at politikken er tilpas bred til at dække de forskellige situationer, der kan opstå, herunder at der ikke opstår problemer i forbindelse med uforudsete udskiftninger af ledelsesmedlemmer henover året.

Det skal endvidere anføres, at når generalforsamlingen har godkendt en vederlagspolitik, så bortfalder de retningslinjer for incitamentsaflønning, som selskabet hidtil har haft i sine vedtægter. Retningslinjerne slettes formløst fra selskabets vedtægter. Dette kræver således ikke en særskilt beslutning.

2.7.11 Specifikke krav til indholdet af vederlagspolitikken

Vederlagspolitikken skal være klar og forståelig. Den skal bidrage til selskabets forretningsstrategi samt langsigtede interesser og bæredygtighed og skal indeholde følgende elementer:

- En forklaring på, hvordan vederlagspolitikken bidrager til selskabets forretningsstrategi, langsigtede interesser og bæredygtighed. Det kan blandt andet gøres ved at udarbejde en indledning til vederlagspolitikken, hvor selskabet beskriver, at strategien fx omhandler en fortsat stabil kerneforretning, der anses som ledende i markedet, hvorfor ledelsesmedlemmer måles på fx organisk vækst og succesen med at udvikle nye produkter eller serviceløsninger.
- En beskrivelse af de forskellige komponenter af fast og variabel aflønning, herunder alle bonusser og andre goder, som kan tildeles ledelsesmedlemmer, med indikation af komponenternes relative andel. Det kan fx gøres ved at beskrive den procentvise andel (eller spænd), som den enkelte variable komponent årligt forventes at udgøre af ledelsesmedlemmets totale vederlag. Det ses ofte, at selskaber som i deres vederlagspolitik søger at skabe en sammenhæng mellem dette og udviklingen i markedet i øvrigt (fx ved sammenligning med specifikke peers eller eksterne lønbenchmarks), skriver det ind som en del af politikken. Et eksempel kan være, at den faste løn fastsættes i forhold til medianen (eller den øverste kvartil) af en bestemt gruppe peers i Danmark, Norden eller et tredje geografisk område. Med alle bonusser forstås årlige bonusser, aktiebaseret aflønning og langsigtede kontante bonusser.
- En forklaring på, hvordan selskabets medarbejderes løn- og ansættelsesvilkår er blevet taget i betragtning ved udarbejdelsen af vederlagspolitikken.
- Retningslinjer for varigheden af kontrakter eller ordninger med ledelsesmedlemmer, de vigtigste elementer i tillægspensionsordninger eller ordninger for tidlig pensionering og opsigelsesvilkår, opsigelsesperioder samt betalinger i tilknytning til opsigelse. Det kan fx omfatte, at selskabet blandt andet skriver, at selskabets opsigelsesvarsel ikke må overstige et bestemt antal måneder, eller ledelsesmedlemmers opsigelsesvarsel imod selskabet er X eller Y antal måneder.
- En forklaring på den beslutningsproces, der anvendes ved vederlagspolitikkens fastlæggelse, revision og gennemførelse, herunder foranstaltninger til at undgå eller håndtere interessekonflikter.

2.7.11.1 Særligt om variabelt vederlag, herunder aktiebaseret aflønning

Indgår selskabet aftaler om variabel aflønning, skal vederlagspolitikken indeholde klare, brede og varierede kriterier for tildeling af den variable løn.

Vederlagspolitikken skal angive følgende om variabel aflønning:

- oplysninger om de finansielle og ikke-finansielle resultatkriterier – herunder, hvor det er relevant, kriterier vedrørende virksomhedens sociale ansvar – og en forklaring på, hvordan de bidrager til selskabets forretningsstrategi samt langsigtede interesser og bæredygtighed samt de metoder, der skal anvendes til at fastlægge, om resultatkriterierne er opfyldt, og
- oplysninger om eventuelle udskydelsesperioder og om selskabets mulighed for at tilbagekræve variabel aflønning.

Tildeler selskabet aktiebaseret aflønning til ledelsen, skal vederlagspolitikken tillige indeholde modningsperioder og en eventuel bindingsperiode for aktier efter udløbet af modningsperioden samt forklare, hvordan den aktiebaserede aflønning bidrager til selskabets forretningsstrategi samt langsigtede mål og bæredygtighed.

Modningsperioden løber fra tidspunktet for tildeling af den aktiebaserede vederlæggelse til tidspunktet, hvor udnyttelse heraf kan ske. Modningsperioden omtales også som ”vesting period”. Bindingsperioden er tidsrummet fra tildeling af aktierne og frem til det tidspunkt, hvor de fulde rettigheder tilknyttet aktien kan udøves, fx salg af aktien.

Det bemærkes, at der ikke er fastsat regler for opgørelsen af værdien af aktiebaseret vederlag. Det vil derfor være nødvendigt at tage stilling til opgørelsesmetoden, hvis politikken fx begrænser andelen af variabel aflønning. En egnet model til at opgøre værdien er IFRS 2’s regler, da disse i forvejen skal anvendes til indregning af den aktiebaserede vederlæggelse i årsregnskabet.

2.7.11.2 Særligt om fravigelse af politikken

Bestyrelsen kan under særlige omstændigheder midlertidigt fravige vederlagspolitikken, forudsat vederlagspolitikken indeholder en beskrivelse af de proceduremæssige betingelser herfor og specificerer de elementer af vederlagspolitikken, som kan fraviges. Af lovforarbejderne fremgår, at ”særlige tilfælde” alene kan omfatte situationer, hvor fravigelsen af vederlagspolitikken er nødvendig for at tjene selskabets langsigtede interesser. Om en situation kan betragtes som et særligt tilfælde, vurderes konkret for det enkelte børsnoterede selskab og vil afhænge af selskabs-, branche- og markedsspecifikke forhold. Den midlertidige fravigelse kan alene ske i det tidsrum, hvor kriterierne og aktualiteten af et særligt tilfælde er opfyldt. Det betyder, at en konkret fravigelse af vederlagspolitikken alene kan ske i det tidsrum, hvor der foreligger et særligt tilfælde. Kontrakter indgået i dette tidsrum honoreres efterfølgende i henhold til den konkrete aftale.

Loven og forarbejderne indeholder ikke eksempler på, hvornår der er tale om “særlige tilfælde”. Det er PwC’s vurdering, at særlige tilfælde fx må kunne være et uventet behov for at ansætte en ny lederprofil, fx som led i en turn-around eller som følge af opkøb af nye selskaber.

Hvis selskabet midlertidigt fraviger vederlagspolitikken, skal vederlagsrapporten efterfølgende angive, hvilke konkrete elementer i vederlagspolitikken, der er fraveget. I henhold til lovbemærkningerne bør der i den forbindelse gives oplysninger om, hvorvidt det er fast eller variabelt vederlag, herunder hvilke komponenter, der er fraveget. Herved har kapitalejerne en mulighed for at vurdere fravigelsens karakter og dermed, om betingelserne for fravigelse af vederlagspolitikken efter deres opfattelse er overholdt.

2.7.12 Regler om udarbejdelse af vederlagsrapport og godkendelse heraf på generalforsamlingen

2.7.12.1 Generelt om kravene til vederlagsrapporten

Selskaber, der har udarbejdet en vederlagspolitik, skal udarbejde en klar og forståelig vederlagsrapport, som giver et samlet overblik over aflønningen tildelt det enkelte ledelsesmedlem i løbet af året. Aflønningen omfatter tillige alle goder uanset form.

Med alle goder uanset form forstås alt fra fast løn til pensionsbidrag og firmabetalt bil, avis og fri telefon etc. samt de forskellige variable vederlag. Oplysningerne skal også gives for ledelsesmedlemmer, der er fratrådt. Selvom et ledelsesmedlem er fratrådt, skal dettes vederlag fortsat medtages i fratrædelsesåret og i femårsoversigten, men i året efter fratræden (og i de følgende år) er der ikke pligt til at oplyse om vederlaget til disse fratrådte personer. Rapporteringen om den enkeltes vederlag skal dække vederlæggelse i en femårsperiode, hvis vedkommende har været medlem af ledelsen i fem år.

Loven anvender benytter konsekvent “selskabet” og ikke “koncernen” i forhold til beskrivelserne i vederlagsrapporten.

Det er selskabets bestyrelse, der har ansvaret for at udarbejde vederlagsrapporten.

Vederlagsrapporten skal indeholde følgende oplysninger om hvert enkelt ledelsesmedlems aflønning:

1. Den samlede aflønning fordelt på komponenter, den faste og variable aflønnings forholdsmæssige andel og en forklaring på, hvordan den samlede aflønning er i overensstemmelse med den vedtagne vederlagspolitik, herunder hvordan den bidrager til selskabets langsigtede resultater, og oplysninger om, hvordan resultatkriterierne er anvendt.
2. Den årlige ændring i aflønningen, i selskabets resultater og i den gennemsnitlige aflønning på grundlag af fuldtidsækvivalenter af andre ansatte i selskabet end ledelsesmedlemmer som minimum over de seneste fem regnskabsår, opstillet på en måde, der muliggør sammenligning.
3. Enhver form for aflønning fra selskaber, som tilhører den samme koncern.
4. Antallet af aktier og tildelte eller tilbudte aktieoptioner samt de væsentligste betingelser for udnyttelsen af rettighederne, herunder udnyttelseskursen og datoen for udnyttelse og enhver ændring heraf.
5. Oplysninger om brug af muligheden for at tilbagekræve variabel aflønning.
6. Oplysninger om eventuelle afvigelser fra proceduren for gennemførelsen af vederlagspolitikken, og afvigelser fra selve vederlagspolitikken, herunder en beskrivelse af de særlige omstændigheder og en angivelse af de konkrete elementer i vederlagspolitikken, der er fraveget.

De nævnte oplysningskrav gælder udelukkende, hvis der er noget at rapportere om. For eksempel skal der kun rapporteres om de væsentligste betingelser for udnyttelse af aktieoptioner, hvis det pågældende ledelsesmedlem er blevet tildelt aktieoptioner.

EU udarbejder en ikke-bindende, men vejledende, skabelon til rapporteringen. Formålet er at sikre, at oplysningerne gives i en form, der dels er overskuelig for den enkelte kapitalejer og dels også at sikre sammenlignelighed på tværs af selskaber. Skabelonen er udsendt i udkast, men det er uafklaret, hvornår EU offentliggør den endelige skabelon.

Det fremgår af § 139 b i selskabsloven, at vederlagsrapporten skal give et samlet overblik over den aflønning, som det enkelte ledelsesmedlem, herunder nye og tidligere medlemmer, er tildelt i løbet af eller har til gode for det seneste regnskabsår. Af lovbemærkningerne fremgår, at rapporten skal dække samme periode som regnskabsåret. Det betyder, at såfremt der gennemføres ændringer i vederlagspolitikken på en ordinær generalforsamling primo regnskabsåret, skal der principielt afrapporteres på to sæt politikker, ligesom ledelsesmedlemmerne kan være udskiftet i løbet af regnskabsåret.

Ad 1.

Alle goder uanset form skal betragtes som "vederlag" i relation til vederlagsrapporten. Det gælder således også typer af goder, der ikke er nævnt direkte i selskabets vederlagspolitik. For at give et fuldstændigt overblik over ledelsesmedlemmers aflønning skal vederlagsrapporten derfor – hvis det er relevant – indeholde oplysninger om størrelsen af den løn, der udbetales på grundlag af individuelle ledelsesmedlemmers familiemæssige situation. Det kan fx omfatte familieydelser eller børnetilskud, herunder fx også firmabetalt husleje for ind- og udstationerede ledelsesmedlemmer og skolepenge betalt for lederens børns skolegang. Det er vigtigt at bemærke, at sådanne ydelser alene skal anføres med beløb og ikke med oplysning om ydelsens karakter, da det er omfattet af artikel 9 i databeskyttelsesforordningens regler om særligt følsomme oplysninger og kræver særlig beskyttelse.

Det bemærkes, at for medarbejdervalgte bestyrelsesrepræsentanter er det alene aflønning i deres egenskab af medlemmer af selskabets øverste ledelsesorgan, som er omfattet af vederlagspolitikken. Derved indgår deres normale lønvederlag fra ansættelse i virksomheden ikke. Denne undtagelse må imidlertid antages at skulle forstås snævert, således at lønvederlag til andre bestyrelsesmedlemmer end medarbejdervalgte skal indgå i den samlede aflønning.

Loven og lovbemærkningerne indeholder ikke detaljerede regler for, hvorledes der skal afrapporteres på aktiebaseret aflønning. Godkendes politikker, der fastlægger, at aktiebaseret aflønning fx maksimalt må omfatte en bestemt andel af den samlede aflønning, er der således ikke regler om, hvorledes disse beløb opgøres.

Det synes imidlertid naturligt at lade opgørelsen af aktiebaseret aflønning basere sig på reglerne i IFRS 2, der må anses for at være generelt accepteret som målestok for værdien af aktiebaseret aflønning. Beløbene periodiseres imidlertid ofte forskelligt i vederlagsrapporten og årsrapporten, eftersom vederlagspolitikken ofte forudsætter, at hele den opgjorte værdi medtages i tildelingsåret i vederlagsrapporten, mens værdien regnskabsmæssigt fordeles over optjeningsperioden, jf. IFRS 2.

Der fremgår ikke noget af lovforarbejderne om, hvorvidt man ved ”aflønning” eller ”vederlag” også forstår fx indtægter, der skabes ved levering af service eller varer til den pågældende koncern. Imidlertid synes reglerne at være koncentreret om vederlæggelse, der opnås via en form for ansættelse eller via medlemskab af et selskabs ledelse. Sådanne øvrige transaktioner er imidlertid omfattet af reglerne om transaktioner med nærtstående parter, herunder kravene om at oplyse i årsrapporten om dette.

Ad 2.

Vederlagsrapporten skal udformes på en sådan måde, at det er muligt at sammenligne den årlige ændring i aflønningen, i selskabets resultater og i den gennemsnitlige aflønning på grundlag af fuldtidsækvivalenter af andre ansatte i selskabet end ledelsesmedlemmer. Sammenligningen skal være mulig for en periode på minimum de seneste fem regnskabsår, hvis den pågældende har været ansat i fem år. Oplysningerne skal afgives på selskabsniveau.

Det er PwC’s vurdering, at ”selskabets resultater” må forstås bredt. Det vil således kunne være de aktuelle regnskabsresultater, fx det resultat selskabet benytter til at melde ud til markedet på, eller hvis forskelligt herfra et tal, der kan aflæses direkte i resultatopgørelsen. Det er ikke klart, om det også kan være resultater i mere kvalitativ forstand, fx myndighedsgodkendelse samt lancering af et nyt produkt i en biotekvirksomhed.

Ved opgørelsen af den gennemsnitlige aflønning pr. fuldtidsækvivalent (FTE) fremgår af lovbemærkningerne, at det beregnes ved at lægge det samlede antal arbejdstimer (fuld- og deltid) sammen og dividere resultatet med antallet af arbejdstimer årligt for en fuldtidsansat i selskabet. På denne måde bruges FTE til at bestemme antallet af fuldtidsansatte uanset antallet af faktiske medarbejdere og variationerne i antallet af arbejdstimer i en periode. I praksis har mange koncerner en nogenlunde ens måde at opgøre antal FTE på, eftersom der i ÅRL i forvejen er krav om oplysning herom.

Ad 3.

Der skal oplyses om enhver form for aflønning, som det enkelte ledelsesmedlem er tildelt eller har tilgode i det pågældende regnskabsår hos enhver virksomhed, der tilhører samme koncern som selskabet.

Det bemærkes, at det almindelige lønvederlag til et medarbejdervalgt bestyrelsesmedlem ikke skal indgå. Til gengæld skal fx vederlag, der modtages af de enkelte bestyrelsesmedlemmer via deres bestyrelses- eller direktionshverv i datterselskaber, medtages.

Det fremgår af lovteksten, at “koncern” skal forstås som selskabet og dets dattervirksomheder. Derfor er aflønning, der måtte modtages fra et overliggende moderselskab, ikke omfattet af oplysningskravet.

Ad 4.
Vederlagsrapporten skal indeholde oplysninger om antallet af aktier og tildelte eller tilbudte aktieoptioner. Derudover skal de væsentligste betingelser for at udnytte rettighederne, herunder udnyttelseskursen og datoen for udnyttelse, fremgå af vederlagsrapporten. Som nævnt ovenfor, er "kursen på tildelingstidspunktet" ændret til "udnyttelseskursen". Det anbefales at oplyse om begge værdier. Dette kan fx gøres i en tabel, som illustrerer antallet af aktieoptioner tildelt til de enkelte ledelsesmedlemmer, kursen på tildelingstidspunktet, udnyttelseskursen og eventuelt værdiansættelsen af aktieoptionerne (typisk vha. Black-Scholes modellen).

Disse oplysninger dækkes i dag af IFRS 2, der i årsrapporten kræver noteoplysninger herom. Det skal imidlertid nævnes, at årsrapportens oplysninger ikke giver oplysninger pr. person – disse oplysninger kræves i stedet af vederlagsrapporten. Det må imidlertid antages, at praksis for, hvorledes oplysningerne kan gives i vederlagsrapporten, kan følge den systematik og praksis, der i dag følger af IFRS 2.

Ad 5.
Vederlagsrapporten skal indeholde oplysninger om selskabets mulighed for at tilbagekræve variabel aflønning igennem "clawback" klausuler, som i de fleste tilfælde vil være gældende for både bonusordninger og langsigtede incitamentsprogrammer. Det er bestyrelsens ansvar at vurdere, hvornår selskabet vil tilbagekræve variabel aflønning, hvilket ofte vil være i tilfælde af (1) at den udbetalte bonus bygger på åbenlyst fejlagtige data, eller (2) hvor relevante ledelsesmedlemmers handlinger betragtes som skadende for selskabet.

Det ses generelt i markedet, at selskaber indarbejder clawback klausuler, når enten bonusprogrammer eller incitamentsprogrammer opdateres. Dette er således tilfældet i nyere programmer.

Der er imidlertid programmer, hvor sådanne klausuler ikke er indarbejdet. PwC anbefaler at indarbejde sådanne klausuler, når vederlagspolitikken alligevel skal til afstemning efter implementeringen af aktionærrettighedsdirektivet.

Ad 6.
Vederlagsrapporten skal oplyse om eventuelle afvigelser fra vederlagspolitikken og fra proceduren for gennemførelsen af fravigelsen. Vederlagsrapporten skal beskrive de særlige omstændigheder og angive, hvilke konkrete elementer i vederlagspolitikken, der er fraveget. Det er kun et krav at medtage oplysningerne, hvis der har været de nævnte afvigelser. Som nævnt ovenfor vil der kun være mulighed for at fravige politikken under særlige omstændigheder, og kun såfremt en fravigelsesadgang er beskrevet som en del af politikken.

2.7.12.2 Vederlagsrapporten skal til en vejledende afstemning på generalforsamlingen

Selskabet afholder på den ordinære generalforsamling en vejledende afstemning om vederlagsrapporten for det seneste regnskabsår. Selskabet skal i vederlagsrapporten for det efterfølgende regnskabsår forklare, hvordan der er taget hensyn til resultatet af generalforsamlingens afstemning.

Kapitalejerne får mulighed for at tilkendegive deres holdninger til den faktiske vederlæggelse. Der stemmes om den samlede vederlagsrapport og ikke særskilt om rapporteringen vedrørende de enkelte ledelsesmedlemmer.

At afstemningen er vejledende betyder, at hvis kapitalejerne ikke godkender vederlagsrapporten, skal selskabet i vederlagsrapporten for det følgende regnskabsår forklare, hvordan der er taget højde for dette resultat.

Det kan eksempelvis være oplysninger om, at der er stillet forslag om ændring af vederlagspolitikken, ændringer i direktørkontrakterne, ændringer i præsentationen af oplysninger i vederlagsrapporten, eller at der ikke er foretaget nogen ændringer. En vederlagsrapport, der nedstemmes, medfører derimod ikke, at selskabet får ret til at fravige den godkendte vederlagspolitik eller til ensidigt at ændre i direktørkontrakterne, eller at selskabet bliver forpligtet til at genforhandle eksisterende direktørkontrakter. Men en nedstemning kan efter omstændighederne være en indikation af, at der skal arbejdes på forandringer.

Det kan fx være ved at informere herom, inden der lægges forslag frem, og at have en dialog med udvalgte kapitalejere. Dette giver selskabet mulighed for at være på forkant med kapitalejernes forventninger, spørgsmål eller tvivl herom.

Små og mellemstore børsnoterede selskaber, der størrelsesmæssigt svarer til ÅRL's regnskabsklasse B og mellemstore C, kan i stedet for den vejledende afstemning forelægge vederlagsrapporten til drøftelse på den ordinære generalforsamling. Selskabet skal i vederlagsrapporten for det efterfølgende regnskabsår forklare, hvordan der er taget hensyn til drøftelsen på generalforsamlingen.

2.7.12.3 Offentliggørelse af vederlagsrapporten på selskabets hjemmeside

Hurtigst muligt efter generalforsamlingens afholdelse skal vederlagsrapporten offentliggøres på selskabets hjemmeside, hvor den skal forblive offentligt tilgængelig i en periode på ti år.

Dette kan for eksempel gøres ved at lægge oplysningerne ud som en PDF-fil. Nogle selskaber vælger imidlertid at opbygge webbaserede vederlagsrapporter under deres "Governance"-fane på hjemmesiden, hvilket giver kapitalejere og potentielle investorer og andre interessenter mulighed for at tilgå oplysningerne i vederlagsrapporten på en mere hensigtsmæssig måde.

Offentliggørelse af oplysninger om de enkelte ledelsesmedlemmers aflønning i vederlagsrapporten forbedrer kapitalejernes mulighed for at udøve aktivt ejerskab i forhold til selskabets vederlagspolitik. Navnlig giver sådanne oplysninger kapitalejerne bedre mulighed for på et mere oplyst grundlag at vurdere ledelsesmedlemmers aflønning og give udtryk for deres synspunkter om både strukturen og størrelsen.

Oplysningerne giver også kapitalejerne et bedre grundlag for at vurdere, hvorvidt der er forbindelse mellem selskabets resultater og lønnen for hvert enkelt ledelsesmedlem.

Der er mulighed for, at vederlagsrapporten kan forblive offentligt tilgængelig for en længere periode end ti år, men i så fald skal alle personoplysninger fjernes fra rapporten. Det vil i praksis betyde, at der skal laves en version af vederlagsrapporten, hvor det ikke længere fremgår, hvilket af de daværende ledelsesmedlemmer, der har modtaget hvilke vederlag. Dette vil som minimum betyde, at navnene på alle de pågældende ledelsesmedlemmer skal fjernes.

2.7.12.4 Kort om revisors opgave vedrørende vederlagsrapporten

Loven stiller krav om, at revisor skal påse, at de oplysninger, der skal gives i vederlagsrapporten, indgår i vederlagsrapporten.

Opgaverne minder her om den opgave, revisor har med at gennemlæse ledelsesberetningen.

I lovbemærkningerne er anført, at konstaterer revisor, kravene ikke er opfyldt, skal revisor udfærdige en særskilt erklæring herom til generalforsamlingen, medmindre der på generalforsamlingen skal ske godkendelse af selskabets årsrapport, og forholdet er omtalt i revisionspåtegningen på årsrapporten.

2.7.12.5 Kort om persondatareglerne

Oplysninger om et ledelsesmedlems aflønning er at betragte som personoplysninger. Det har imidlertid været afvejet i forbindelse med tilblivelsen af EU-direktivet, hvorvidt hensynene bag aktionærrettighedsdirektivet retfærdiggør offentliggørelsen af de pågældende oplysninger. Implementeringen af reglerne i selskabsloven med offentliggørelse via hjemmesiden i ti år må anses som specialregler, der gennembryder persondatareglernes generelle forbud mod at offentliggøre sådanne oplysninger. Særligt personfølsomme oplysninger, som defineret i persondataforordningen, må ikke gives.

Selskabets formål med behandlingen af de personoplysninger, der skal være indeholdt i vederlagsrapporten, må alene være for at øge selskabets gennemsigtighed vedrørende ledelsesvederlag med henblik på at styrke ledelsesmedlemmernes ansvarliggørelse og selskabsdeltagernes indblik i ledelsesaflønningen.

I bemærkningerne til høringsnotatet er anført, at det er ERST's vurdering, at et krav om at rapporteringsreglerne om vederlagsrapporten indskrives i ÅRL, vil være en udfordring for den vedblivende offentliggørelse af årsrapporter, da mange vederlagsrapporter vil indeholde personoplysninger, der skal slettes efter ti år. I stedet kan supplerende oplysninger gives ved at indsætte et link i årsrapporten til den hjemmeside, hvor vederlagsrapporten er offentliggjort. På den måde kan selskabet selv slette vederlagsrapporter, der indeholder personoplysninger efter tiårsperiodens udløb.

I lovbemærkninger er omtalt, at det – for at give et fuldstændigt overblik over ledelsesmedlemmets aflønning – kan være relevant at omtale vederlag, der udbetales på grundlag af personens familiemæssige forhold, fx hvis selskabet udbetaler familieydelser eller børnetilskud. Sådanne oplysninger kan i situationen anses for særligt følsomme og kræver derfor særlig beskyttelse.

I sådanne tilfælde skal vederlagsrapporten ikke nævne det, der danner grundlag for det særligt personfølsomme vederlag, men alene beløbet. Det er således lovgivers holdning, at de enkelte lønelementer ikke anses for personfølsomme, men at det grundlag, der bestemmer beløbets størrelse, kan være et personfølsomt element.

2.7.13 Aftaler indgået med enekapitalejer

Aftaler, som indgås mellem en enekapitalejer (ejer 100 % af kapitalandelene i selskabet) og kapitalselskabet, er kun gyldige, såfremt de affattes på en måde, som senere kan dokumenteres, medmindre der er tale om aftaler på sædvanlige vilkår som led i et løbende mellemværende. Alle former for goder, der tilfalder enekapitalejeren, bør derfor dokumenteres skriftligt eller elektronisk eller på andre måder, blot aftalen senere kan dokumenteres. Såfremt enekapitalejeren ligeledes er direktør i selskabet, bør aftaler, der relaterer sig til direktørstillingen, også for en sikkerheds skyld dokumenteres.

Dokumentationskravet gælder ligeledes i koncernforhold, hvor enekapitalejeren er et andet selskab.

Såfremt aftalerne ikke affattes på en sådan måde, at de senere kan dokumenteres, vil det kunne medføre erstatningsansvar. Endvidere skal transaktionerne tilbageføres, når transaktionerne ikke er gyldige.

Kravet gælder kun ved aftaler indgået mellem kapitalselskabet og en enekapitalejer. Reglerne gælder derfor ikke for søsterselskaber eller kapitalejere, der ejer fx 90 % af selskabskapitalen. I disse tilfælde gælder det almindelige ledelsesansvar, hvorved medlemmer af kapitalselskabets ledelse ikke må disponere således, at dispositionen er åbenbart egnet til at skaffe visse kapitalejere eller andre en utilbørlig fordel på bekostning af andre kapitalejere eller kapitalselskabet.

2.8 Generalforsamling

Reglerne om generalforsamlingen findes i selskabslovens kapitel 6, §§ 76-110.

En kapitalejer har mulighed for at gøre sin indflydelse gældende på selskabets generalforsamling. Selskabets generalforsamling er samtidig som udgangspunkt den øverste myndighed i alle selskabets anliggender. Den øverste ledelse kan dog bestemme, at andre personer (fx rådgivere) end kapitalejerne og ledelsen kan overvære generalforsamlingen, medmindre vedtægterne foreskriver andet.

Kapitalejerne har ret til at møde på generalforsamlingen ved en af kapitalejeren frit valgt fuldmægtig, som såvel kan være en fysisk som juridisk person (tidsubegrænset fuldmagt er tilladt, medmindre denne er udstedt til selskabets ledelse) og til at møde sammen med en rådgiver. Retten til at møde og tage ordet på generalforsamlingen gælder for alle fremmødte kapitalejere og deres rådgivere. Hvis en kapitalejer møder ved fuldmægtig, har fuldmægtigen taleret på vegne af kapitalejeren, idet fuldmægtigen udøver kapitalejerens beføjelser.

Generalforsamlingen har dog visse begrænsninger i kompetencen over for bestyrelsen. Således kan kapitalejerne eksempelvis ikke på den ordinære generalforsamling træffe beslutning om uddeling af et højere udbytte end foreslået eller tiltrådt af selskabets centrale ledelsesorgan.

Endvidere kan kapitalejerne i enighed bestemme, at beslutninger i selskabet generelt skal træffes på anden vis end ved afholdelse af generalforsamling. Beslutning herom skal indsættes i vedtægterne. Dette gælder dog ikke for børsnoterede selskaber.

2.8.1 Ordinær generalforsamling

På selskabets ordinære generalforsamling skal kapitalejerne træffe beslutning om de forhold, som ifølge selskabets vedtægter skal behandles på den ordinære generalforsamling.

Disse forhold vil blandt andet omfatte godkendelse af årsrapporten og anvendelse af overskud eller dækning af underskud i henhold til den godkendte årsrapport. Fravalg af revision af selskabets kommende årsrapport træffes ligeledes på den ordinære generalforsamling. Tilvalg af revision kan derimod træffes på både den ordinære og ekstraordinære generalforsamling.

Selskabets ordinære generalforsamling skal afholdes på kapitalselskabets hjemsted, medmindre vedtægterne bestemmer, at den skal eller kan afholdes på andet nærmere angivet sted. Den skal afholdes i så god tid, at den reviderede og godkendte årsrapport kan være ERST i hænde senest fem måneder efter regnskabsårets afslutning. Fristen for indsendelse af årsrapporten er dog fire måneder for børsnoterede og statslige aktieselskaber, som er omfattet af regnskabsklasse D.

2.8.2 Ekstraordinær generalforsamling

Ud over den ordinære generalforsamling er der mulighed for, at selskabet kan afholde ekstraordinære generalforsamlinger, hvis selskabets kapitalejere har behov for at træffe beslutninger, som efter loven eller vedtægterne skal besluttes på en generalforsamling. Således kan selskabets centrale ledelsesorgan, tilsynsrådet, revisor eller aktionærer, der ejer mindst 5 % af aktiekapitalen (eller mindre, hvis vedtægterne giver mulighed derfor), og enhver anpartshaver forlange, at der afholdes ekstraordinær generalforsamling. Det er vigtigt at huske på, at bestemmelsen ikke giver de pågældende en ret til selv at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling, idet det er selskabets centrale ledelsesorgan, der foretager indkaldelsen senest to uger efter, at det er forlangt.

På en ekstraordinær generalforsamling kan følgende fx besluttes:

Eksempler på beslutninger på en ekstraordinær generalforsamling			
Ændring af selskabets vedtægter, herunder navn, regnskabsår, hjemsted mv.	Valg af selskabets bestyrelse	Valg af selskabets revisor	Kapitalforhøjelse eller kapitalnedsættelse

Eksempler på beslutninger på en ekstraordinær generalforsamling			
Erhvervelse af egne aktier (øverste ledelse efter bemyndigelse)	Bemyndigelse til bestyrelsen om udlodning af ekstraordinært udbytte (efter selskabets første regnskabsår)	Fusion (ophørende selskab), spaltning eller likvidation	Granskning

2.8.3 Indkaldelse til generalforsamling

Det centrale ledelsesorgan indkalder til og tilrettelægger generalforsamlinger.

Indkaldelse til generalforsamling skal foretages tidligst fire uger (medmindre vedtægterne foreskriver en længere frist) og senest to uger før generalforsamlingen. For aktieselskaber optaget til handel på et reguleret marked skal indkaldelse til generalforsamling foretages tidligst fem uger (medmindre vedtægterne foreskriver en længere frist) og senest tre uger før generalforsamlingen. Samtidig med indkaldelsen skal også udsendes de dokumenter, der skal behandles på generalforsamlingen, herunder årsrapporten.

Indkaldelsen skal ske i overensstemmelse med vedtægternes bestemmelser og angive tid og sted for generalforsamlingen og dagsorden. Såfremt forslag til vedtægtsændringer skal behandles på generalforsamlingen, skal forslagets væsentligste indhold angives i indkaldelsen. Selskabsloven indeholder endvidere en liste af oplysninger, som skal fremsendes til/gøres tilgængelige for aktionærerne, såfremt selskabet er optaget til handel på et reguleret marked.

For ikke-børsnoterede aktieselskabers vedkommende skal selskabets reviderede årsrapport endvidere gøres tilgængelig til eftersyn for aktionærerne senest to uger før generalforsamlingen.

For aktieselskaber optaget til handel på et reguleret marked gælder en registreringsdato, der ligger en uge før generalforsamlingens afholdelse. En aktionær har således ret til at deltage i generalforsamlingen og afgive stemme i forhold til de aktier, aktionæren besidder på registreringsdatoen. Endvidere har en aktionær ret til at få et forslag behandlet på den ordinære generalforsamling, såfremt forslaget stilles senest seks uger før, generalforsamlingen afholdes. Vedtægterne kan bestemme, at en aktionærs deltagelse i en generalforsamling senest tre dage før generalforsamlingens afholdelse skal være anmeldt til aktieselskabet. Selskaber, der ikke er optaget til handel på et reguleret marked, kan indføre i vedtægterne, at ovenstående også gælder for dem.

Kapitalejerne kan ved enstemmighed vælge at fravige ovenstående frister for indkaldelse til generalforsamlingen. Fristerne kan dog ikke fraviges for selskaber optaget til handel på et reguleret marked.

2.8.4 Beslutningskompetence

Alle beslutninger træffes som udgangspunkt med simpelt flertal, medmindre andet fremgår af selskabsloven. Selskabsloven indeholder specifikke regler om stemmemajoritet afhængig af, hvilke beslutninger der er tale om.

De beslutninger, der kan træffes med simpelt flertal, er eksempelvis godkendelse af årsrapporten, valg af bestyrelsesmedlemmer og valg af revisor. Ændring af selskabets vedtægter kræver som udgangspunkt 2/3 flertal. Herudover er der visse for kapitalejerne særligt indgribende beslutninger, der kræver 9/10 flertal eller enstemmighed.

For kapitalselskabets egne kapitalandele samt for et datterselskabs kapitalandele i moderselskabet kan stemmeret ikke udøves. Egne kapitalandele og datterselskabers kapitalandele i moderselskabet medregnes ikke ved opgørelse af stemme- og ejerandele.

Vedtægterne kan indeholde skærpede krav til generalforsamlingens beslutninger.

Alle generalforsamlinger ledes af en dirigent. Medmindre andet fremgår af selskabets vedtægter, bliver dirigenten valgt med simpelt flertal af generalforsamlingen.

Ejeraftaler er ikke bindende for selskabet og for de beslutninger, der træffes af generalforsamlingen, jf. afsnit 2.8.6 *Ejeraftaler*.

Elektronisk generalforsamling og kommunikation
Kapitalselskaber har adgang til at afholde generalforsamlinger elektronisk. Denne adgang skal fremgå af vedtægterne, såfremt generalforsamlingen kun afholdes elektronisk og dermed ikke blot er et supplement til fysisk fremmøde.

Der er tilsvarende mulighed for at beslutte anvendelse af elektronisk dokumentudveksling og elektronisk post i kommunikationen mellem selskabet og aktionærerne. Disse regler kan bl.a. være relevante, hvis selskabet ønsker at erstatte den trykte årsrapport med en elektronisk årsrapport.

Indkaldelsen til generalforsamling skal indeholde oplysning herom. Endvidere skal det fremgå af indkaldelsen, hvordan kapitalejere tilmelder sig elektronisk deltagelse, og hvor de kan finde oplysning om fremgangsmåden i forbindelse med elektronisk deltagelse i generalforsamlingen. Kapitalselskabet kan fx give oplysning herom på sin hjemmeside eller andet medie med tilsvarende funktionalitet. Oplysningerne skal være let tilgængelige for kapitalejerne.

2.8.5 Sprog

Generalforsamlingen afholdes som udgangspunkt på dansk. Generalforsamlingen kan afholdes på svensk, norsk eller engelsk uden simultantolkning – eller et andet sprog end dansk, svensk, norsk eller engelsk, hvis der samtidig gives mulighed for simultantolkning til og fra dansk – ved en simpel flertalsbeslutning om dette. Beslutning om afholdelse på andre sprog end disse uden simultantolkning kræver en vedtægtsbestemmelse, der skal besluttes med 9/10 flertal – med mulighed for, at mindretallet kan forlange sig indløst af selskabet. Ovenstående gælder tillige dokumenter udarbejdet til generalforsamlingen.

For kapitalselskaber skal følgende dokumenter indsendes til ERST på dansk, norsk, svensk eller engelsk med undtagelse af stiftelsesdokument og vedtægter (punkt 1 og 2), som skal være på dansk, norsk eller svensk:

1. Stiftelsesdokument
2. Vedtægter
3. Dokumentation for indbetaling af selskabskapitalen
4. Vurderingsberetning om apportindskud ved stiftelse, efterfølgende erhvervelser og kapitalforhøjelse i andet end kontanter
5. Det centrale ledelsesorgans erklæring, hvor denne erstatter en vurderingsberetning
6. Indkaldelser, meddelelser og erklæringer mv., som offentliggøres i ERST's it-system
7. Fusionsplan ved national og grænseoverskridende fusion
8. Flytteplan ved grænseoverskridende flytning af hjemsted
9. Vurderingsmandserklæring om kreditorernes stilling ved national og grænseoverskridende fusion
10. Spaltningsplan ved national og grænseoverskridende spaltning
11. Vurderingsmandserklæring om kreditorernes stilling ved national og grænseoverskridende spaltning
12. Omdannelsesplan ved omdannelse af andelsselskab til aktieselskab
13. Vurderingsmandserklæring om kreditorernes stilling ved omdannelse af andelsselskab til aktieselskab.

For partnerselskaber skal desuden oplyses om de fuldt ansvarlige deltageres fulde navn, funktion i selskabet, adresse og eventuelle indskud.

Øvrige anmeldelsespligtige dokumenter kan også sendes til ERST på svensk, norsk eller engelsk uden oversættelse. Dokumenter på øvrige sprog skal ledsages af en autoriseret oversættelse til dansk.

Årsrapporten
Herudover er det muligt at aflægge selskabets årsrapport og delårsrapport på engelsk. Beslutning herom skal vedtages af generalforsamlingen med simpelt flertal og indføres i vedtægterne.

Det første år, hvor selskabet vælger at aflægge årsrapport udelukkende på engelsk, skal det senest besluttes på den ordinære generalforsamling, hvor årsrapporten efterfølgende godkendes. I tilfælde af, at generalforsamlingen forkaster forslaget om, at årsrapporten aflægges på engelsk, må den ordinære generalforsamling afbrydes, indtil årsrapporten er udarbejdet på dansk. Efterfølgende foretages tilretning af selskabets vedtægter i overensstemmelse med generalforsamlingens beslutning. Det er således ikke nødvendigt først at indkalde til en ekstraordinær generalforsamling, hvor vedtægtsændringen besluttes, for derefter at godkende årsrapporten på den ordinære generalforsamling. Det hele kan besluttes på den ordinære generalforsamling.

2.8.6 Ejeraftaler

Som oplyst ovenfor er ejeraftaler ikke bindende for kapitalselskabet og de beslutninger, der træffes af generalforsamlingen.

Kapitalejerne kan som hidtil indgå ejeraftaler, men de har ikke betydning for beslutningers selskabsretlige gyldighed. Dette kan medføre civilretlige, herunder aftaleretlige konsekvenser for aftalens parter, men det berører ikke lovligheden af beslutninger truffet på generalforsamlingen. Den selskabsretlige gyldighed beror således alene på selskabsloven og selskabets vedtægter.

Vil kapitalejerne sikre, at en bestemmelse har selskabsretlig gyldighed, skal denne indsættes i selskabets vedtægter. Bestemmelsen skal have vedtægtsmæssig relevans, og bestemmelsen må ikke stride mod ufravigelige bestemmelser i loven. Det er således ikke muligt blot at indføje en ejeraftale i vedtægterne eller at henvise til denne.

Følgende eksempler kan efter ERST's opfattelse indsættes i vedtægterne:

- Forhold, der beskriver selskabets kapitalforhold, stemmeretsbegrænsninger og bemyndigelse til kapitaludvidelser mv.
- Bestemmelser om overdragelse af kapitalandele, fx forkøbsret, samtykkekrav eller indløsningsbestemmelser.
- Bestemmelser om, at visse beslutninger kræver enighed eller andre skærpede vedtagelseskrav, eller at visse kapitalejere er tillagt vetorettigheder over for bestemte nærmere opregnede generalforsamlingsbeslutninger.
- Bestemmelser om, at visse kapitalejere eller andre har ret til at udpege bestemte personer til selskabets øverste ledelsesorgan eller til det centrale ledelsesorgan.

2.9 Udbytte

Reglerne om udbytte findes i selskabslovens §§ 180-184.

Uddeling af udbytte kan enten finde sted i forbindelse med godkendelse af årsrapporten på selskabets ordinære generalforsamling eller ved udlodning af ekstraordinært udbytte i løbet af året, når selskabet har aflagt mindst én ordinær årsrapport.

2.9.1 Ordinært udbytte

Et kapitalselskab kan som ordinært udbytte udlodde overført resultat og andre ikke-bundne positive reserver ifølge den seneste årsrapport, jf. oversigten nedenfor, men udbyttet må generelt ikke overstige, hvad der er forsvarligt under hensyn til selskabets økonomiske stilling. Ansvaret for at bedømme udbyttets forsvarlighed påhviler ledelsen, og forsvarligheden skal vurderes i forhold til såvel selskabets som hele koncernens økonomiske stilling. De frie reserver bedømmes dog altid i forhold til moderselskabets egne frie reserver.

Generalforsamlingen må ikke beslutte udlodning af højere udbytte end foreslået eller tiltrådt af selskabets centrale ledelsesorgan. Hvis kapitalejerne ønsker et højere udbytte end foreslået af selskabets ledelse, er det en forudsætning, at ledelsen tiltræder dette. Generalforsamlingen i et selskab kan beslutte, at der skal udbetales et mindre beløb end foreslået af ledelsen. Hvis der er tale om et ordinært udbytte, skal der være overensstemmelse mellem det foreslåede udbytte ifølge årsrapporten og det faktisk vedtagne udbytte på den ordinære generalforsamling, jf. nærmere herom i afsnit 2.9.3 *Ændring af foreslået udbytte.*

Ved udlodning af et ordinært udbytte, hvor de frie reserver opgøres pr. en tidligere dato – nemlig balancedagen i årsregnskabet – stilles samtidig krav om, at der skal være frie reserver på tidspunktet for udlodning af udbyttet. Det betyder, at der i praksis gælder "laveste værdis princip" ved udlodning af ordinært udbytte, dvs. det laveste beløb af de frie reserver på seneste balancedag og udlodningstidspunktet. Ledelsen skal derfor være opmærksom på udviklingen i selskabets resultat og dermed udviklingen i de frie reserver frem til tidspunktet for udlodningen af et ordinært udbytte. Medlemmerne af selskabets ledelse har pligt til konkret at vurdere, om selskabets økonomiske situation på datoen for udbyttets vedtagelse er forringet i et sådant omfang, at udbytteudbetalingen ikke er forsvarlig. Ledelsen skal ikke alene tage hensyn til indtrufne begivenheder, men også til den forventede fremtidige udvikling.

Det er muligt at udlodde ordinært udbytte ved udlodning af andre værdier end kontanter. Det er dog et krav, at der i sådanne situationer udarbejdes en vurderingsberetning, som angiver, at udbytteforslaget mindst svarer til aktivets dagsværdi – med andre ord at dagsværdien af det aktiv, der udloddes, ikke er større end det udbyttebeløb, der foreslås. Vurderingsberetningen skal udarbejdes af en statsautoriseret eller registreret revisor. Skifteretten på selskabets hjemsted kan udpege andre som vurderingsmænd, hvilket dog sjældent vil være relevant.

En vurderingsberetning er ikke påkrævet, hvis udlodningen består af aktiver, som er individuelt målt og præsenteret til dagsværdi i det forudgående års- eller koncernregnskab, eller hvis aktiverne består af noterede værdipapirer, der værdiansættes til den gennemsnitskurs, hvortil de er handlet i de fire uger, der går forud for vedtagelse af udbytteudlodningen.

Hvis der eksempelvis udloddes en enkelt ejendom, vil det ikke være tilstrækkeligt, at hele selskabets ejendomsportefølje er målt til dagsværdi i den foregående årsrapport, idet den pågældende ejendoms dagsværdi skal fremgå individuelt af årsrapporten.

Det er endvidere et krav i forbindelse med ordinær udlodning i andre værdier end kontanter, at dagsværdien af det udloddede aktiv skal kunne rummes i selskabets frie reserver ifølge selskabets seneste årsrapport.

Det er alene nogle få af selskabets egenkapitalposter, som kan anvendes til udbytteudlodning:

Egenkapitalposter, der kan anvendes til udbytte	
Selskabskapital	Nej
Overkurs ved emission	Ja
Reserve for opskrivninger	Nej
Reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode	Nej
Reserve for udlån og sikkerhedsstillelser	Nej
Reserve for ikke-indbetalt selskabskapital	Nej
Reserve for udviklingsomkostninger	Nej

Egenkapitalposter, der kan anvendes til udbytte	
Øvrige lovpligtige reserver	Måske – reserven er normalt kun relevant, hvis virksomheden er underlagt særlovgivning. I så fald vil anvendelse af reserven afhænge af den pågældende særlovgivning
Øvrige vedtægtsmæssige reserver	Måske – afhænger af bestemmelserne i vedtægterne
Øvrige reserver	Måske – det er generalforsamlingen, der disponerer over reserven. Generalforsamlingen kan vælge at udbetale øvrige reserver som udbytte
Overført resultat	Ja

Ud over ovennævnte reserver anvendes i praksis en række forskellige egenkapitalposter, eksempelvis reserve for sikringstransaktioner, reserve for aktiebaseret vederlæggelse m.fl. Fælles for disse er, at der er tale om reserver, som virksomheden enten frivilligt har besluttet at anvende, eller som ifølge ÅRL blot skal specificeres (valutakursomregning og pengestrømssikring), uden at loven kræver binding. Som udgangspunkt vil disse reserver derfor også være frie og kunne anvendes til udbytteudlodning mv., medmindre det i årsrapporten – oftest i egenkapitalopgørelsen – oplyses, at reserven i henhold til vedtægter eller generalforsamlingsbeslutning alene kan anvendes til bestemte formål.

Ved vurderingen af de frie reserver i selskabet kan det forhold, at et selskab forventer underskud, betyde, at forsvarligheden i en udbytteudlodning kommer under pres. Det forventede underskud har derimod ikke betydning for opgørelsen af de frie reserver på udlodningstidspunktet. Det kan illustreres med følgende eksempel:

Eksempel

Bestyrelsen i S ønsker pr. 30. juni 20x1 at udlodde ekstraordinært udbytte. Selskabet har haft et mindre driftsunderskud i første halvdel af regnskabsåret, og de frie reserver opgjort pr. 30. juni 20x1 udgør 150. Budgettet for resten af året viser, at der kan forventes endnu et underskud på 25, således at de frie reserver pr. 31. december 20x1 forventes at udgøre 125.

Selskabet har masser af likvider og har samtidig mulighed for at opnå yderligere finansiering hos banken og hos sin modervirksomhed. Bestyrelsen overvejer, hvor meget der kan udloddes i udbytte.

Selskabet kan pr. 30. juni 20x1 udlodde maks. 150 under forudsætning af, at udlodningen anses som forsvarlig. Det forhold, at selskabet forventer underskud, er imidlertid en indikation på, at udlodningen ikke anses som forsvarlig. Selskabets ledelse bør derfor nøje vurdere årsagerne til det forventede tab herunder risikoen for, at det er tilbagevendende eller udtryk for en trend.

Det har også i praksis været diskuteret, om de frie reserver, som opgøres på balancedagen til et ordinært udbytte, kan anvendes to gange ved en ekstraordinær udbytteudlodning forud for afholdelse af den ordinære generalforsamling. Følgende eksempel illustrerer denne situation:

Eksempel

Et selskab har opgjort de frie reserver i årsrapporten pr. 31. december 20x0 til 100. Bestyrelsen overvejer nu, om der i januar skal uddeles ekstraordinært udbytte på grundlag af en mellembalance – som kan være årsrapportens balance pr. 31. december 20x0 – og endvidere ordinært udbytte senere på generalforsamlingen den 31. marts 20x1. Særligt har bestyrelsen overvejet det forhold, at når der uddeles ekstraordinært udbytte i januar måned, påvirker det ikke reserverne pr. 31. december 20x0 – og har derfor også overvejet, hvorvidt de samme reserver kan benyttes til ordinært udbytte den 31. marts 20x1 på den ordinære generalforsamling.

Uanset, at det ordinære udbytte alene fastsættes på baggrund af de frie reserver pr. 31. december 20x0 (og i øvrigt er forsvarligt), kan reserverne ikke bruges to gange.

Efter ERST's opfattelse vil ekstraordinært udbytte, som uddeles i perioden frem til den ordinære generalforsamling, skulle fragå i de frie reserver, der kan benyttes til ordinært udbytte. Det fremgår tillige af ÅRL, at det i tilknytning til resultatdisponeringen i årsrapporten skal fremgå, at der allerede efter balancedagen, men inden godkendelsen af årsrapporten er udbetalt ekstraordinært udbytte, og at generalforsamlingen derfor ikke kan disponere over alle de frie reserver, der fremgår af årsrapportens balance. Det bemærkes, at eftersom årsrapporten endnu ikke er godkendt, skal der udarbejdes en mellembalance, jf. nedenfor. Denne skal gennemgås (reviewes) af selskabets revisor, hvis selskabet er underlagt revisionspligt, herunder udvidet gennemgang, jf. nærmere herom i afsnit 2.9.2.1 Krav om mellembalance *(men ikke, hvis dette blot er et frivilligt tilvalg).*

ERST har udtalt, at udbytte kan udloddes i anden valuta end DKK eller EUR, hvis årsrapporten er aflagt i denne anden valuta i overensstemmelse med ÅRL's bestemmelser herfor. En sådan udlodning kræver ikke vurderingsberetning, da det anses som en kontant udlodning. Det er dog en forudsætning, at den pågældende valuta handles.

Alternativt til udbytteudlodning kan det overvejes at anvende de frie reserver til at tilbagekøbe selskabets egne kapitalandele, hvorved der frigives midler til de sælgende kapitalejere (se afsnit 2.5 *Egne kapitalandele*). Som et andet alternativ til udbytteudlodning kan det også overvejes at gennemføre en kapitalnedsættelse, hvorved den frigivne kapital udbetales til kapitalejerne (se afsnit 2.4 *Nedsættelse af selskabets kapital*).

2.9.1.1 Ordinært udbytte i koncernforhold – Samtidighedsprincippet

Ved udbytteudlodning inden for koncernforhold kan udlodning af midler fra eksempelvis et "datterdatterselskab" via et mellemholdingselskab til moderselskabet være en besværlig proces. Det skyldes, at udbyttet som udgangspunkt først kan indregnes i det modtagende selskab (her mellemholdingselskabet) på deklareringstidspunktet i det udbytteudloddende selskab, fordi det modtagende selskab først på dette tidspunkt opnår en ret til udbyttet. Udbyttet kan derfor som udgangspunkt ikke videreudloddes til moderselskabet på den ordinære generalforsamling i mellemholdingselskabet, da dette selskab først kan indregne udbyttet i det efterfølgende regnskabsår. Det vil derfor resultere i en tidsmæssig forskydning mellem udlodningen fra "datterdatterselskabet" til mellemholdingselskabet og udlodningen videre derfra til moderselskabet. Dette har i mange situationer ført til udlodning af ekstraordinært udbytte fra mellemholdingselskabet til moderselskabet kort tid efter deklareringen af udbyttet i "datterdatterselskabet".

Som en undtagelse til ovenstående accepterer ERST et såkaldt "samtidighedsprincip": Hvis mellemholdingselskabet og moderselskabet anvender indre værdis metode ved indregning og måling af kapitalandele i dattervirksomheder, kan den bundne reserve i mellemholdingselskabet (reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode) reduceres med det udbytte, der efter balancedagen forventes at blive udloddet fra "datterdattervirksomheden" til mellemholdingselskabet, så længe udbyttet er besluttet af generalforsamlingen i "datterdatterselskabet" inden mellemholdingselskabets generalforsamling.

Eksempel: Samtidighedsprincippet i koncernforhold

Holding A/S ejer Drift A/S 100 % via Mellemholding A/S. Både Holding A/S og Mellemholding A/S indregner kapitalandele i dattervirksomheder ved brug af indre værdis metode. Holding A/S ønsker nu at udlodde et ordinært udbytte på 1 mio. DKK.

På balancedagen sammensætter selskabernes egenkapitaler sig således:

(TDKK)	Holding A/S	Mellem-holding A/S	Drift A/S
Selskabskapital	500	500	500
Reserve for indre værdis metode	10.000	10.000	0
Overført resultat	0	0	10.000
Egenkapital i alt	**10.500**	**10.500**	**10.500**

Da Holding A/S ikke har frie reserver, kan der ikke umiddelbart udloddes udbytte herfra. Tilsvarende gælder for Mellemholding A/S.

Er det alligevel muligt at udlodde ordinært udbytte fra Holding A/S?

Løsning

Ja, dette kan gennemføres ved brug af samtidighedsprincippet.

Holding A/S skal sikre, at der både i årsrapporterne for Drift A/S og Mellemholding A/S foreslås et udbytte på mindst 1 mio. DKK. Det skal desuden sikres, at der først afholdes ordinær generalforsamling i Drift A/S, derefter i Mellemholding A/S og til sidst i Holding A/S.

De foreslåede udbytter må hverken indregnes som gæld i de udloddende selskaber eller som tilgodehavender i de modtagende selskaber, eftersom et foreslået udbytte på balancedagen ikke overholder definitionen på henholdsvis aktiver og gældsforpligtelser. Et beløb svarende til det foreslåede udbytte i datterselskabet kan derimod overføres fra reserven for indre værdis metode til overført resultat i det modtagende selskab.

Hvis der i Drift A/S og i Mellemholding A/S stilles forslag om ordinære udbytter på eksempelvis 3 mio. DKK, vil egenkapitalerne kunne præsenteres således i årsrapporterne:

(TDKK)	Holding A/S	Mellem-holding A/S	Drift A/S
Selskabskapital	500	500	500
Reserve for indre værdis metode	7.000	7.000	0
Foreslået udbytte	1.000	3.000	3.000
Overført resultat	2.000	0	7.000
Egenkapital i alt	**10.500**	**10.500**	**10.500**

Holding A/S og Mellemholding A/S kan således allerede på den ordinære generalforsamling – i relation til opgørelsen af egenkapitalreserverne – disponere over udbyttet udloddet fra dattervirksomheden og udlodde dette videre, fordi reserve efter indre værdis metode er reduceret. Dette medfører ikke, at værdien af kapitalandelene reduceres som følge af det forventede udbytte. Denne reduktion af værdien af kapitalandelene foretages først på tidspunktet, hvor udbyttet deklareres i dattervirksomheden, og modervirksomheden derfor opnår ret til udbyttet.

Anvendelse af samtidighedsprincippet skal beskrives i anvendt regnskabspraksis.

Bemærk, at samtidighedsprincippet ikke kan anvendes ved udbytte fra associerede virksomheder og andre kapitalinteresser, da udbyttemodtagerne i denne situation ikke har bestemmende indflydelse til at vedtage udbytteudlodningen og dermed ikke kan være sikker på at modtage det udbytte, som er foreslået i årsrapporten for kapitalandelene.

2.9.2 Ekstraordinært udbytte

Ligesom ved ordinært udbytte må der ikke udloddes højere ekstraordinært udbytte end det, som er tiltrådt af selskabets ledelse. Endvidere kan generalforsamlingen eller ledelsen (i henhold til bemyndigelse) først træffe beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte, når selskabet har aflagt mindst en årsrapport. Det betyder, at et selskab ikke kan udlodde ekstraordinært udbytte i stiftelsesåret.

Som ekstraordinært udbytte kan udloddes det beløb, der ifølge den senest godkendte årsrapport kan anvendes til ordinært udbytte (jf. oversigten i afsnit 2.9.1 *Ordinært udbytte*) med tillæg af overskud optjent i indeværende regnskabsår frem til datoen for beslutningen om udlodning. Ydermere kan der til ekstraordinært udbytte anvendes frie reserver, der er opstået eller blevet frigjort i det indeværende regnskabsår. Eksempelvis kan overkursbeløb, der hidrører fra aktietegning i mellemperioden, fortjenester ved salg af opskrevne anlægsaktiver i mellemperioden og andre frie reserver, som er opstået efter balancedagen, udloddes som ekstraordinært udbytte.

Ved udlodning af ekstraordinært udbytte i andre værdier end kontanter er det tilstrækkeligt, at den regnskabsmæssige værdi af aktivet kan rummes i de frie reserver, som er tilgængelige på udlodningstidspunktet. Dette skyldes, at ERST har accepteret, at der ved fastlæggelsen af de frie reserver, som skal anvendes til en ekstraordinær udbytteudlodning, skal tages hensyn til en eventuel gevinst eller et tab i forhold til aktivets regnskabsmæssige værdi, der realiseres ved udlodningen af aktivet. Udlodningen anses således regnskabsmæssigt som en realisation i det udbytteudloddende selskab, og der indregnes dermed en gevinst eller et tab i resultatopgørelsen som følge af udlodningen svarende til forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi og dagsværdien for det udloddede aktiv på deklareringstidspunktet.

Generalforsamlingen kan med simpelt flertal vedtage at bemyndige bestyrelsen til at udlodde ekstraordinært udbytte. Bemyndigelsen kan besluttes på en ordinær eller ekstraordinær generalforsamling og kan indeholde økonomiske og tidsmæssige begrænsninger. Det er ikke længere et krav, at bemyndigelsen skal optages i vedtægterne, men der er intet til hinder herfor.

Beslutningen om uddeling af ekstraordinært udbytte skal optages i ledelsens forhandlingsprotokol og i referatet fra generalforsamlingen, når det ekstraordinære udbytte besluttes af generalforsamlingen (dvs. hvor beslutningen ikke sker på baggrund af en bemyndigelse til den øverste ledelse).

Beslutningen skal vedlægges en eventuel mellembalance, inklusive en eventuel revisors erklæring om mellembalancen, jf. nærmere herom nedenfor.

2.9.2.1 Krav om mellembalance

Træffes beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte mere end seks måneder efter balancedagen i selskabets seneste godkendte årsrapport, skal der altid udarbejdes en mellembalance, som viser, at der er tilstrækkelige frie reserver i selskabet til at foretage udbytteudlodningen, uanset om udbyttet udloddes i et aktie- eller anpartsselskab. Mellembalancen må på beslutningstidspunktet ikke være ældre end seks måneder, og mellembalancen skal være gennemgået (reviewet) af revisor, hvis selskabet er underlagt revisionspligt, jf. nærmere nedenfor.

I *aktieselskaber*, hvor beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte træffes inden for de første seks måneder efter balancedagen i aktieselskabets seneste godkendte årsrapport, skal ledelsen vurdere, om der skal udarbejdes en mellembalance, eller om balancen kan udgøres af den seneste årsrapport, hvis der er tilstrækkelige frie reserver ifølge denne. Det er ERST's opfattelse, at når udbytte derimod udloddes baseret på indtjening realiseret efter balancedagen for senest godkendte årsrapport, skal der i et aktieselskab altid udarbejdes mellembalance, som viser, at der er tilstrækkelige frie reserver.

I *anpartsselskaber* er der ikke krav om, at en beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte inden for de første seks måneder efter balancedagen i anpartsselskabet seneste godkendte årsrapport skal vedlægges en balance. Her er der således forskel på kravene til aktieselskaber og anpartsselskaber. Beslutningen skal dog også i anpartsselskaber ledsages af en balance (eventuelt fra seneste årsrapport), hvis ledelsen skønner, at en sådan er nødvendig som grundlag for beslutning af udbyttet, herunder om udbytteudlodningen er forsvarlig.

Udlodning af ekstraordinært udbytte i første halvår efter balancedagen i et anpartsselskab medfører som ovenfor anført ikke i sig selv et krav om udarbejdelse af en mellembalance for selskabet.

Eksempel

Et anpartsselskab har frie reserver i årsrapporten 20x0 på 100. På forårets generalforsamling udloddes 20. I forlængelse af generalforsamlingen – men inden den 30. juni 20x1 – ønskes udloddet ekstraordinært udbytte på 100, eftersom selskabet har haft god indtjening i første halvår.

I denne situation skal der ikke udarbejdes en mellembalance til brug for udlodningen af ekstraordinært udbytte. Beslutningen skal dog ledsages af en balance, hvis ledelsen skønner, det er nødvendigt for at sikre, at udbytteudlodningen af forsvarlig.

Det skal bemærkes, at såfremt der i stedet for et anpartsselskab er tale om et aktieselskab, så skal der i dette tilfælde udarbejdes en mellembalance.

Selskabets ledelse skal altid – uanset ovenstående – sikre sig, at der er tilstrækkelige frie reserver til udlodningen, selvom beslutningen træffes inden for seks måneder fra seneste balancedag. Der bør derfor altid udarbejdes dokumentation, som viser, at der er frie reserver til udbyttet, uanset om denne dokumentation formelt set ikke er krævet som en del af ledelsens beslutningsgrundlag. Denne dokumentation kan eventuelt være en udskrift fra selskabets interne rapportering, hvis denne er tilstrækkelig præcis og opdateret, eller en bogføringsbalance. Sikkerheden i opgørelsen af de frie reserver behøver dog ikke være så stor, hvis de frie reserver utvivlsomt er meget betydelige i forhold til udbyttets størrelse.

Som det fremgår ovenfor, afhænger kravene om en mellembalance dels af, hvornår beslutningen træffes, og dels af selskabsformen. Dette kan opsummeres således:

Beslutningstidspunkt	A/S og P/S	ApS
Inden for seks måneder efter balancedagen i selskabets seneste godkendte årsrapport	Krav om en balance. Det centrale ledelsesorgan vurderer, om det er forsvarligt at vedlægge balancen fra seneste årsrapport, eller om der skal udarbejdes en mellembalance, der viser, at der er tilstrækkelige midler til rådighed for udbyttet (§ 183, stk. 1). Uanset hvilken balance, der vedlægges, skal den vise tilstrækkelige frie reserver til at rumme udlodningen.	Det centrale ledelsesorgan vurderer, om der skal vedlægges en balance (§ 183, stk. 3).
Mere end seks måneder efter balancedagen i selskabets seneste godkendte årsrapport	Krav om en mellembalance, der viser, at der er tilstrækkelige midler til rådighed for udlodningen (§ 183, stk. 2).	Krav om en mellembalance, der viser, at der er tilstrækkelige midler til rådighed for udlodningen (§ 183, stk. 3).

Mellembalancen skal udarbejdes efter de regler, som selskabet udarbejder årsrapport efter, og mellembalancen må ikke have en balancedag, der ligger mere end seks måneder forud for beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte.

Hvis der udarbejdes en mellembalance, skal denne være gennemgået (reviewet) af revisor, hvis selskabet er underlagt revisionspligt (herunder udvidet gennemgang). Det afgørende er, hvorvidt selskabet er revisionspligtigt i henhold til lovgivningen. Hvis ledelsen eller generalforsamlingen blot frivilligt har tilvalgt revision, medfører dette ikke et krav om, at mellembalancen skal være gennemgået af revisor.

Det må afgøres konkret, hvor store krav der stilles til mellembalancen. Opgørelsen af aktiver, forpligtelser og egenkapital skal dog ske efter ÅRL's regler eller efter reglerne i IFRS, hvis selskabet aflægger årsrapport efter IFRS. ERST har udtalt, at en mellembalance skal indeholde følgende:

Indhold af mellembalance
• En balance • Anvendt regnskabspraksis eller en henvisning til anvendt praksis i seneste årsrapport • Ledelsespåtegning • De noter, der er nødvendige af hensyn til det retvisende billede • En eventuel revisorerklæring (review).

Mellembalancen skal indeholde de noter, som er nødvendige af hensyn til et retvisende billede. Det vil normalt være eventualforpligtelser og en egenkapitalopgørelse, hvis der har været væsentlige bevægelser direkte på egenkapitalen i den pågældende periode.

Der er ikke krav om sammenligningstal i mellembalancen. Mellembalancen skal ikke indeholde en resultatopgørelse, men en sådan må dog gerne medtages frivilligt.

2.9.3 Ændring af foreslået udbytte

Generalforsamlingen kan ikke beslutte et højere udbytte, end ledelsen har foreslået, medmindre ledelsen tilslutter sig det højere udbytte. Baggrunden for denne bestemmelse er, at ledelsen har bedst mulighed for at vurdere selskabets finansielle stilling, og at det er ledelsen, som skal påse, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt. Ledelsens forslag om udbytte skal fremgå af årsrapporten.

Efter ERST's praksis kan et ordinært vedtaget udbytte ikke efterfølgende på en ekstraordinær generalforsamling ændres.

Det ses i praksis, at en generalforsamling beslutter ordinært udbytte, men umiddelbart efter ønsker kapitalejerne og selskabet ikke at gennemføre udlodningen, fx fordi selskabet er kommet i uforudsete likviditetsproblemer.

I sådanne tilfælde kan beslutningen ikke uden videre ændres, men alle kapitalejerne kan vælge at eftergive deres krav på udbytte – et "tilskud" til selskabet, som blot indregnes på egenkapitalen. Det er således ikke muligt at tilsidesætte den enkelte selskabsdeltagers krav på udbytte, medmindre deltageren selv accepterer dette. Ved eftergivelse af udbytte er det ikke generalforsamlingen, som træffer beslutningen, men den enkelte kapitalejer.

Det ses endvidere, at generalforsamlingen ønsker at udlodde et større udbytte, end det, der er foreslået af ledelsen i årsrapporten. I sådanne tilfælde skal ledelsen senest på generalforsamlingen tiltræde det foreslåede udbytte, og generalforsamlingsreferatet skal indberettes sammen med årsrapporten, eller der skal udarbejdes en ny årsrapport med ny datering (og dermed skal revisionen af begivenheder efter balancedagen også omfatte frem til det nye dateringstidspunkt).

2.9.4 Udbytte i forlængelse af et offentligt overtagelsestilbud

Der gælder særlige regler om udbetaling af udbytte i forbindelse med en overtagelse af et børsnoteret selskab. Der må således ikke udbetales udbytte til tilbudsgiveren og dennes nærtstående i de første 12 måneder efter gennemførelsen af overtagelsen af selskabet, medmindre tilbudsgiveren har oplyst om den planlagte udlodning og de nærmere vilkår herfor i selve tilbudsdokumentet. Ifølge ERST vil en udlodning til tilbudsgiver som følge af en kapitalnedsættelse være begrænset på tilsvarende vis.

Som undtagelse hertil gælder dog, at udlodning alligevel kan ske til tilbudsgiver inden for de første 12 måneder, hvis udbetalingen kan begrundes i særlige konkrete omstændigheder, der har forbedret selskabets finansielle situation, og som ikke var påregnelige for tilbudsgiveren ved udarbejdelse af tilbudsdokumentet.

2.9.5 Udbytte udloddet i strid med reglerne

Såfremt der er sket udlodning af udbytte i strid med reglerne, skal udbyttebeløbet tilbagebetales til selskabet, hvis udbyttemodtageren var bekendt med eller burde have været bekendt med, at reglerne ikke var overholdt.

Såfremt der er tale om et tilbagebetalingskrav, opføres et tilgodehavende i selskabets balance. Et sådant tilbagebetalingskrav kan være relevant, hvis der ikke er udarbejdet en lovkrævet mellembalance, eller hvis ledelsen ikke har sikret, at revisor har foretaget en gennemgang af denne.

Ved vurderingen af, om der er pligt til at betale udbytte tilbage, er det uden betydning, hvorvidt udbyttemodtageren (eller ledelsen eller generalforsamlingen) havde kendskab til reglerne om udbytte. Det afgørende er, hvorvidt udbyttemodtageren vidste eller burde have vidst, at der eksempelvis ikke var udarbejdet en lovkrævet mellembalance, fx hvis den pågældende kapitalejer samtidig er medlem af bestyrelsen eller direktionen i selskabet.

En tilbagebetaling af udbytte skal tillægges en forrentning i henhold til rentelovens § 5, stk. 1 og 2 med tillæg af 2 %, i alt 9,65% (1. juli 2021) p.a. Satsen reguleres hvert år den 1. januar og 1. juli.

2.9.6 Tilskud i koncernforhold

Danske selskaber vælger fra tid til anden at give skattefrie tilskud til andre koncernvirksomheder. Tilskud, der gives opad eller vandret i en koncern til et søsterselskab, skal efter ERST's opfattelse ske under iagttagelse af udbyttereglerne.

Et tilskud er en betaling fra et selskab til et andet selskab uden modydelse. Den selskabsretlige behandling af tilskud afhænger af, fra hvem og til hvem tilskuddet ydes. Hvis der er tale om tilskud fra en modervirksomhed til dens helejede dattervirksomhed, dvs. nedad i koncernen, er dette ikke reguleret af selskabsloven. Et sådant tilskud skal således ikke anses for at være en form for udlodning, idet tilskuddet blot medfører, at datterselskabets værdi forøges, og moderselskabets formue er således uændret.

Er der derimod tale om, at en dattervirksomhed yder tilskud til modervirksomheden, dvs. opad i koncernen, skal selskabslovens almindelige regler for udbytte og anden kapitalafgang iagttages. Ifølge selskabsloven kan uddeling af selskabets midler kun finde sted som udbytte (ordinær eller ekstraordinær), nedsættelse af kapital, køb af egne kapitalandele eller ved opløsning af selskabet.

ERST har tilkendegivet, at tilskud til koncernforbundne selskaber derfor skal følge de almindelige udbytteregler, som er omtalt ovenfor.

Tilskud fra et datterselskab til et søsterselskab ville aldrig finde sted, hvis der ikke var en koncernforbindelse, hvorfor det reelt er moderselskabet, som disponerer og beslutter, at der skal gives et tilskud til søsterselskabet. Substansen er derfor, at tilskuddet gives via moderselskabet, hvorfor tilskuddet skal behandles som:

- udloddet udbytte i det tilskudsgivende datterselskab
- modtaget udbytte hos moderselskabet og
- tilskud i det tilskudsmodtagende datterselskab.

Dette gælder uanset, at selve betalingen af tilskuddet sker direkte mellem de to datterselskaber (søsterselskaber).

For et tilskudsmodtagende selskab er der ingen særlige selskabsretlige bestemmelser, som skal iagttages, idet tilskuddet ikke medfører en forhøjelse af den registrerede selskabskapital. Tilskuddet bogføres direkte ind på det modtagende selskabs frie reserver og må ikke passere resultatopgørelsen. Nedenfor er tilskud ydet i koncernforhold behandlet i forskellige situationer, afhængig af hvilken regnskabspraksis moderselskabet anvender ved indregning af kapitalandele.

Situation	Modervirksomhed (indre værdi)	Modervirksomhed (kostpris)	Dattervirksomhed	
Tilskud fra modervirksomhed til dattervirksomhed	Tilgang på kapitalandelen, jf. ÅRL § 36.	Tilgang på kapitalandelen, jf. ÅRL § 36.	Indskud af egenkapital (frie reserver), jf. ÅRL § 49, stk. 3.	
Tilskud fra dattervirksomhed til modervirksomhed	Afgang på kapitalandelen, jf. ÅRL § 43 a, stk. 4.	Udbytteindtægt (skal dog i nogle situationer fragå kapitalandelen afhængig af selskabets regnskabspraksis for udbytte), jf. ÅRL § 49, stk. 1.	Udlodning af udbytte, jf. ÅRL § 49, stk. 3.	
Tilskud fra en dattervirksomhed til dennes søstervirksomhed (Datter 1 til Datter 2)	Afgang på kapitalandelen i Datter 1 og tilgang på kapitalandelen i Datter 2.	Udbytteindtægt fra Datter 1 og tilgang på kapitalandelen i Datter 2. Det skal vurderes, om kapitalandelen i Datter 1 skal nedskrives.	*Datter 1:* Udlodning af udbytte til modervirksomheden, jf. ÅRL § 49, stk. 3.	*Datter 2:* Indskud af egenkapital, jf. ÅRL § 49, stk. 3.

2.9.7 Transfer pricing-justeringer

Det forekommer, at udenlandske eller danske skattemyndigheder tilsidesætter de afregningspriser, som selskaber inden for samme koncern har fastsat. I forlængelse af den skattemæssige såkaldte primære regulering og skattemæssige korresponderende regulering, kan det vælges at gennemføre en finansiel betalingskorrektion, dvs. en betalingsforpligtelse, inklusive renter, fra det tidspunkt, hvor transaktionerne oprindeligt blev gennemført. Formålet med betalingskorrektionen er at sikre, at pengestrømmene også tilrettes i forhold til de nye afregningsvilkår, som skattemyndighederne har accepteret. Besluttes det ikke at gennemføre betalingskorrektionen, vil den økonomiske fordel efter danske forhold blive beskattet som eksempelvis maskeret udbytte, tilskud eller lån, uden der vil være sikkerhed for, at et tilsvarende beløb kunne fradrages i den anden skattemæssige jurisdiktion.

En betalingskorrektion anses som en ejertransaktion, der regnskabsmæssigt skal indregnes som udbytte eller kapitaltilførsel, såfremt der ikke i transfer pricingaftalen mellem parterne er hjemmel til at foretage korrektionen. Hvis betalingskorrektionen anses som en ejertransaktion, indebærer dette samtidig, at betalingerne alene kan ske under iagttagelse af de selskabsretlige udbytteregler i de tilfælde, hvor et dansk selskab afgiver likvider til et moderselskab eller et søsterselskab. Betalingskorrektionen (overførslen af likvider) anses for at være en udbytteudlodning, der alene må udloddes under iagttagelse af udbyttereglerne, typisk reglerne om ekstraordinært udbytte.

Det betyder, at der skal være frie reserver på egenkapitalen, og udlodningen skal af ledelsen anses som forsvarlig for selskabet. Det er dog vores erfaring, at transfer pricing aftaler i dag ofte indeholder muligheden for at foretage en betalingskorrektion, der indregnes i resultatopgørelsen, som et ændret skøn over afregningspriserne.

2.10 Økonomisk bistand til moderselskaber, kapitalejere og ledelse m.fl.

Reglerne om økonomisk bistand til moderselskaber, kapitalejere, ledelsesmedlemmer mv. findes i selskabslovens §§ 206-212.

Tidligere indeholdt selskabsloven et forbud mod, at et selskab yder lån eller stiller sikkerhed for aktionærer eller ledelsen i selskabet. I 2017 blev det imidlertid muligt efter selskabsloven at foretage udlån til kapitalejere og ledelsesmedlemmer – sådanne udlån kan dog i nogle tilfælde have negative skattemæssige konsekvenser.

Det er således muligt at foretage udlån efter en række forskellige bestemmelser i selskabsloven. Forskelle og ligheder imellem de forskellige selskabsretlige udlånsmuligheder kan i oversigtsform sammendrages således (paragrafhenvisningerne er til selskabsloven):

	Skyldig selskabskapital §§ 33-34	**Lovlige kapitalejerlån** § 210	**Moderselskabsudlån** § 211	**Sædvanlig forretningsmæssig disposition** § 212	**Lovlig selvfinansiering** §§ 207-209
Frie reserver?	n/a	Maks. de frie reserver i seneste årsrapport – og ikke højere udlån end frie reserver på udlånstidspunktet*	n/a	n/a	Maks. de frie reserver i seneste årsrapport – og ikke højere udlån end frie reserver på udlånstidspunktet
Registrering i ERST?	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
I selskabets interesse?	Nej, dog indbetaling med 14 dages varsel	Nej, dog krav om forrentning på markedsvilkår	Ja	Ja, dog krav om sædvanlig disposition	Ja
Markedsmæssige vilkår?	Nej, ikke krav om forrentning	Ja	Ja	Ja	Ja
Generalforsamlingsbeslutning?	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja

	Skyldig selskabs-kapital §§ 33-34	Lovlige kapitalejerlån § 210	Moder-selskabs-udlån § 211	Sædvanlig forretnings-mæssig disposition § 212	Lovlig selv-finansiering §§ 207-209
Anmeldelse i ERST's it-system?	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Specifikt eller rammeudlån?	Specifikt	Formentlig mulighed for rammeudlån	n/a	Specifikt	Specifikt
Kan det ske i første regn-skabsår?	Ja	Nej	Ja	Ja	Nej
Regler i års-rapporten, der skal iagttages	• § 35 b • § 73 • § 98 c	• § 35 b • § 73 • § 98 c	• § 98 c	• § 73 • § 98 c	• § 35 a • § 73 • § 98 c
Se nærmere i afsnit	2.1.1	2.10.1	2.10.2	2.10.5	2.10.7

*) Hvis virksomheden skal indeholde skat på lånet, skal skatten også kunne rummes i reserven.

2.10.1 Udlån og sikkerhedsstillelse

Udlån til ledelsesmedlemmer og kapitalejere skal ske under iagttagelse af nogle givne betingelser.

2.10.1.1 Lovlige udlån og sikkerhedsstillelser

Et kapitalselskab kan direkte eller indirekte stille midler til rådighed, yde lån eller stille sikkerhed for kapitalejere eller ledelsen i selskabet, forudsat at følgende betingelser er opfyldt:

1) Den økonomiske bistand skal kunne rummes inden for selskabets frie reserver, jf. § 180, stk. 2, og skal ydes på sædvanlige markedsvilkår.
2) Beslutningen om at yde økonomisk bistand skal enten træffes af generalforsamlingen eller af selskabets centrale ledelsesorgan efter bemyndigelse fra generalforsamlingen. Generalforsamlingens bemyndigelse kan indeholde økonomiske og tidsmæssige begrænsninger. Den økonomiske bistand må ikke udgøre et større beløb, end der er foreslået eller tiltrådt af selskabets centrale ledelsesorgan.
3) Beslutningen om at yde økonomisk bistand kan først træffes efter aflæggelsen af selskabets første årsrapport.

Reglerne om lovlige udlån og sikkerhedsstillelser kan dog ikke anvendes i det omfang, der skal ydes økonomisk bistand i form af selvfinansiering, hvilket alene kan ske i henhold til betingelserne i §§ 206-209. jf. afsnit 2.10.7 *Selvfinansiering.*

Efter ÅRL skal der reserves et beløb til "Reserve for udlån og sikkerhedsstillelse" på selskabets egenkapital. Det medfører, at økonomisk bistand, som ydes fra selskabet til ejerne, vil reducere selskabets frie reserver og dermed selskabets udbytteudlodningsmulighed.

Selskabet skal overfor ERST kunne dokumentere, at den økonomiske bistand opfylder ovenstående tre betingelser.

Det skal bemærkes, at skattelovgivningen ikke er ændret. Det betyder blandt andet, at de skatteregler, der i 2012 er indført om, at udlån til fysiske personer, der har kontrol over selskabet (hovedaktionærer), og som låner penge i selskabet, beskattes på långivningstidspunktet, er videreført uændret. Der vil således fortsat kunne være skattepligt af udlån til disse kapitalejere, ligesom den selskabsretlige tilbagebetaling vil kunne medføre dobbeltbeskatning, hvis midlerne på et senere tidspunkt bliver udbetalt som udbytte eller løn.

Af lovforarbejderne fremgår, at hvis selskabet skal betale skat af udbetalingen, skal også skattebetalingen kunne rummes i de frie reserver.

2.10.1.2 Ulovlige udlån og sikkerhedsstillelse

Et ulovligt lån til kapitalejere m.fl. foreligger, hvis selskabet – uden at iagttage betingelserne i selskabsloven om de forskellige lovlige måder – yder lån til eller stiller sikkerhed for:

- Selskabets kapitalejere og ledelse
- Kapitalejere og ledelsesmedlemmer i selskabets moderselskab eller i andre selskaber, som har bestemmende indflydelse på selskabet
- Personer, som ved ægteskab, slægtskab i ret op- eller nedstigende linje eller på anden måde står de ovenfor nævnte personer nær.

Forbuddet omfatter både fysiske og juridiske personer, men som en særlig undtagelse er et datterselskabs udlån til eller sikkerhedsstillelse for et moderselskab ikke omfattet af forbuddet, jf. nærmere om tilladte jurisdiktioner for moderselskabets hjemsted i forbindelse med udlån og sikkerhedsstillelse til moderselskaber nedenfor i afsnit 2.10.2 *Udlån til visse moderselskaber*. En sådan disposition over for moderselskaber forudsætter imidlertid, at dispositionen ikke er i strid med selskabslovens regler om ulovlig selvfinansiering. Ved udlån til moderselskaber, som er eneejer af det långivende selskab, er det afgørende for dispositionens gyldighed, at der er oprettet en skriftlig aftale på lånet, inklusive de relevante lånebetingelser, sikkerhedsstillelser mv.

Lån mellem søsterselskaber er tillige tilladt, idet søsterselskabet ikke er kapitalejer i selskabet. ERST har i den forbindelse udtalt, at ledelsen i det långivende selskab altid har pligt til at sørge for en betryggende formueforvaltning af selskabets midler. Det skal derfor også være i det långivende selskabs interesse at foretage udlånet, og lånet skal være ydet på markedsmæssige vilkår og dermed betryggende sikkerhed, sædvanlig afvikling og en rente, der afspejler lånebetingelserne. Det er altså ikke tilstrækkeligt, at det er i det låntagende selskabs interesse, selvom selskaberne er koncernforbundne.

På tilsvarende vis er det også tilladt at yde lån mellem to selskaber, som er ejet af samme fysiske person under samme forudsætninger som omtalt ovenfor vedrørende søsterselskaber. Sådanne lån anses således ikke for at have passeret den fysiske persons privatøkonomi, medmindre der er tale om omgåelsestilfælde.

Forbuddet imod lån til kapitalejere og ledelsesmedlemmer gælder, uanset om lånet er indgået på markedsmæssige vilkår og med betryggende sikkerheder. Det er dog samtidig vigtigt at være opmærksom på, at det er forholdene på långivningstidspunktet, der er afgørende. En tredjemand, der har fået et lån hos selskabet og efterfølgende bliver medlem af ledelsen medfører ikke, at lånet bliver ulovligt. Lånet skal derfor ikke straks tilbagebetales. Det gælder begge veje, dvs. et ulovligt udlån til et ledelsesmedlem på udlånstidspunktet bliver derfor ikke lovligt, fordi den pågældende person efterfølgende udtræder af ledelsen.

Tilgodehavender – både lovlige og ulovlige – hos ledelse og kapitalejere skal fremgå særskilt af årsrapportens balance, men der er ikke krav i ÅRL om, at de ulovlige dispositioner vises særskilt i balancen. Tilgodehavender hos ledelsen (men ikke hos kapitalejere, medmindre de samtidig er medlemmer af ledelsen) skal – uanset om de er lovlige eller ulovlige – omtales i noterne med angivelse af vilkår, tilbagebetalinger i året mv., jf. ÅRL § 73. Ulovlige lån, for hvilke ledelsen kan ifalde ansvar, skal omtales i revisionspåtegningen i et selvstændigt afsnit om ledelsesansvar.

Som en generel undtagelse til ovenstående regler gælder, at lån til en kapitalejer – herunder også til moderselskaber beliggende uden for de godkendte lande, jf. afsnit 2.10.2 *Udlån til visse moderselskaber* – er tilladt, når det er opstået som led i et selskabs normale drift (almindelig forretningsmæssig disposition) og derfor ikke skyldes, at parterne er nærtstående.

Et varemellemværende mellem kapitalejeren og kapitalselskabet, der i udgangspunktet må anses for opstået som et led i selskabets normale drift, kan senere blive en ulovlig disposition, såfremt kapitalejeren gives en usædvanlig lang henstand med betaling. Det skal derfor altid sikres, at varemellemværender mellem kapitalejere og disses kapitalselskab har sædvanlige betalingsvilkår og reelt også afregnes i overensstemmelse med disse vilkår.

2.10.1.3 Konsekvenser af ulovlige lån mv. til kapitalejere og ledelse

Har et selskab ydet et ulovligt lån, stillet sikkerhed eller stillet midler til rådighed for personkredsen nævnt ovenfor i afsnit 2.10.1.2 *Ulovlige udlån og sikkerhedsstillelse*, anses det for at være retsstridigt. Et ulovligt udlån skal derfor betales tilbage til selskabet straks med tillæg af en årlig rente i henhold til rentelovens § 5, stk. 1 og 2 (den fastsatte referencesats med et tillæg på mindst 8 %) tillagt yderligere 2 %, medmindre højere rente er aftalt. Der er tale om en ganske høj rentesats, hvilket skal ses i lyset af, at udlånet er ulovligt.

Selvom der fra den 1. januar 2017 er indført mulighed for lovlige udlån og sikkerhedsstillelser, jf. afsnit 2.10.1.1 *Lovlige udlån og sikkerhedsstillelser,* kan lånene skattemæssigt blive anset for skattepligtige på låntagningstidspunktet, selv om lånene ydes i henhold til reglerne om lovlige udlån. De skattemæssige konsekvenser skal derfor altid undersøges, inden der ydes lån til kapitalejere.

2.10.2 Udlån til visse moderselskaber

Det er tilladt for et dansk kapitalselskab at udlåne til eller stille sikkerhed over for moderselskaber, der er beliggende i EU/EØS og OECD's klasse 0- og 1-lande. Med moderselskaber skal forstås aktie- eller anpartsselskaber eller en tilsvarende retsform, herunder eksempelvis partnerselskaber. Bekendtgørelse nr. 85 af 30. januar 2020, som regulerer denne adgang til udlån, er senest ændret, så det fortsat er muligt at yde lån mv. til udenlandske moderselskaber beliggende i Storbritannien.

Hvis udlånet er til et moderselskab beliggende uden for EU, må det fastslås, hvorvidt det pågældende moderselskab har en retsform svarende til et dansk aktie-, anparts- eller partnerselskab. Inden for EU er selskaber omfattet af 1. selskabsdirektiv anset som en tilsvarende retsform.

Det betyder samtidig, at udlån til modervirksomheder, der er interessentskaber, kommanditselskaber, andelsselskaber med begrænset ansvar, erhvervsdrivende fonde eller lignende ikke tillades, uanset om modervirksomheden er beliggende i Danmark eller udlandet. Sådanne lån kan imidlertid ydes, hvis der er tale om lovlig selvfinansiering eller en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

Uanset, om selskabet udlåner inden for rammerne af moderselskabslånereglerne eller reglerne om lovlig selvfinansiering, skal långivningen være i selskabets interesse, og den må ikke krænke eventuelle minoritetsejeres interesser eller sikkerheden for kreditorerne i det långivende selskab. Der er også krav om forrentning af udlån ud fra den risiko, som selskabet løber. Såfremt der er tale om lån mellem moderselskaber og deres helejede datterselskaber, er der endvidere krav om udarbejdelse af skriftlige lånedokumenter.

Gruppe	Godkendte lande	
Danmark m.fl.	• Danmark • Færøerne • Grønland	
EU-lande	• Samtlige EU-lande	
EØS-lande	• Island • Lichtenstein	• Norge
Lande i OECD's klasse 0-1	• Australien • Canada • Chile • Israel • Japan • Sydkorea	• New Zealand • Singapore • Taiwan • USA • Schweiz • Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirland

Moderselskabsudlån til et selskab i et af de godkendte lande er ikke begrænset til de frie reserver i selskabet, men skal fortsat være forsvarligt for det långivende selskab. Selskabets ledelse har således et selvstændigt ansvar for at vurdere, om udlånet set fra det långivende selskabs side er økonomisk forsvarligt, og om det långivende selskabs kapitalberedskab efter udlånet er tilstrækkeligt. Derudover skal udlånet være i selskabets interesse og dermed økonomisk fordelagtigt for det långivende selskab under hensyn til forrentning og sikkerhedsstillelse mv. Udlån til moderselskaber uden for ovennævnte kreds af lande betragtes som udlån til andre kapitalejere og er dermed ulovligt, medmindre det sker som lovlig selvfinansiering, som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition eller som lovligt udlån efter reglerne herom.

Eksempel

I eksemplet er det danske selskab 100 %-ejet af et brasiliansk selskab, som igen er 100 %-ejet af et tysk selskab. Det tyske selskab er således moderselskab for det brasilianske selskab, og det brasilianske selskab er moderselskab for det danske selskab.

Henset til, at Tyskland er beliggende i EU, vil et lån fra Danmark til selskabet i Tyskland være tilladt. Brasilien er derimod hverken et EU-/EØS-land eller omfattet af OECD's klasse 0 og 1, hvorfor et lån til det brasilianske selskab ikke vil være tilladt. Sådanne lån kan imidlertid ydes, hvis der er tale om lovlig selvfinansiering eller en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

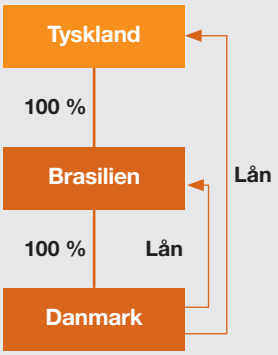

Ledelsens beslutning om at yde et lån til moderselskabet skal tilføjes i bestyrelsesprotokollen. Lånet og dets betingelser skal fremgå af et lånedokument underskrevet af såvel datterselskabets som moderselskabets ledelse. Ledelsen i datterselskabet skal tillige dokumentere den kreditvurdering, der er foretaget, ligesom det skal dokumenteres, hvorfor ledelsen i datterselskabet mener, at lånet er ydet på markedsmæssige vilkår med hensyn til rente og sikkerhedsstillelse.

2.10.3 Cash pool-ordninger

Cash pool-ordninger er omfattet af reglerne om lån til kapitalejere og er derfor som udgangspunkt omfattet af låneforbuddet. ERST har dog de senere år under visse forudsætninger og i konkrete afgørelser accepteret, at cash pool-ordninger ikke blev anset som omfattet af låneforbuddet, fordi der var tale om sædvanlige forretningsmæssige transaktioner. Styrelsen har i den forbindelse forudsat, at deltagelse i cash pool-ordningen er erhvervsmæssigt begrundet og er sædvanligt såvel i selskabet som inden for branchen.

Derudover skal selskabets fordele ved at deltage i ordningen svare til de risici, der er ved deltagelsen. Efter ERST's praksis anses cash pool-ordninger derfor for at være sædvanlige forretningsmæssige dispositioner, når følgende kriterier er opfyldt:

1. Er cash pool-ordninger almindelige inden for såvel den pågældende koncern som branchen, den pågældende koncern indgår i?
2. Indebærer selskabets deltagelse i cash pool-ordningen fordele for selskabet, som overstiger den risiko, selskabet påføres ved at deltage i ordningen?
3. Kan selskabets deltagelse i cash poolen i det konkrete tilfælde betragtes som en forsvarlig disposition?
4. Er formålet med cash poolen at omgå låneforbuddet, og medfører ordningen, at der sker en ensidig kontantstrøm til kapitalejeren?

Hvis der kan svares ja til spørgsmål 1, 2 og 3 og nej til spørgsmål 4, er cash pool-ordningen at anse som lovlig og ikke omfattet af låneforbuddet.

Overordnet er det derfor afgørende, om cash pool-ordningen kan anses som en sædvanlig forretningsmæssig transaktion.

Deltagelse i en cash pool-ordning må ikke betyde, at der uden modydelse overføres midler fra et selskab til kapitalejere, søsterselskaber eller andre koncernvirksomheder. Det udlånende selskab skal således som hidtil beregne en udlånsrente, der er baseret på den risiko, selskabet løber ved at deltage i ordningen. Derudover skal udlånet være forsvarligt for det udlånende selskab.

2.10.4 Ansvar

Ledelsen i det selskab, der yder et lån, er ansvarlig efter de almindelige regler, herunder reglerne om forsvarlig formueforvaltning, uanset om lånet gives til koncernforbundne selskaber. Ledelsen kan blive personligt ansvarlig ikke alene i forbindelse med ulovlige lån, men også i tilfælde, hvor et udlån principielt er lovligt – eksempelvis lån til et moderselskab – hvis lånedispositionen bedømmes som økonomisk uforsvarlig for det långivende selskab, eller hvis dispositionen bedømmes til at være åbenbart egnet til at skaffe visse kapitalejere eller andre en utilbørlig fordel på bekostning af andre kapitalejere eller kapitalselskabet.

2.10.5 Sædvanlige forretningsmæssige transaktioner

Som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition kan et selskab direkte eller indirekte stille midler til rådighed, yde lån eller stille sikkerhed til kapitalejere og deres nærtstående.

De mest almindelige dispositioner er salg af varer og tjenesteydelser på kredit. Dispositioner, som er sjældent forekommende, er normalt ikke at anse for en normal forretningsmæssig disposition og således næppe tilladte.

Et vigtigt parameter til at afklare, hvorvidt en konkret transaktion er sædvanlig, er, om selskabet har indgået tilsvarende transaktioner med uafhængige parter. Hvis selskabet tidligere har foretaget tilsvarende transaktioner med uafhængige tredjemænd, og det således er "tilfældigt", at den pågældende også er kapitalejer eller ledelsesmedlem i selskabet eller nærtstående til en kapitalejer eller et ledelsesmedlem, er dette en indikator på, at der er tale om en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

Særligt ved handel med selskabets større aktiver fx salg af en ejendom fra selskabet til en kapitalejer, hvor der etableres sælgerpant, vil sådanne transaktioner normalt blive anset som en ikke-sædvanlig transaktion for selskabet, hvis selskabet ikke har salg af ejendomme til andre parter på lignende vilkår.

2.10.6 Regler om løbende godkendelse af og oplysninger om transaktioner med nærtstående parter

Kravet er blevet indført i forbindelse med implementeringen af aktionærrettighedsdirektivet i Danmark. Bestyrelsen i børsnoterede selskaber skal godkende væsentlige transaktioner mellem selskabet og dets nærtstående parter, inden transaktionerne gennemføres. Baggrunden for reglen er i henhold til forarbejderne, at nærtstående parter har en betydelig indflydelse på selskabet, hvorfor der er en risiko for, at transaktioner mellem den nærtstående part og selskabet ikke gennemføres på almindelige markedsmæssige vilkår.

En andel af de godkendte transaktioner skal offentliggøres. Det er krævet, hvis dagsværdien af transaktionen udgør 10 % eller mere af selskabets samlede aktiver eller 25 % eller mere af resultatet af primær drift, i henhold til det senest offentliggjorte koncernregnskab. Udarbejder selskabet ikke koncernregnskab, skal beregningen ske i henhold til det senest offentliggjorte årsregnskab. Foretager selskabet flere transaktioner med den samme nærtstående part inden for samme regnskabsår, skal der ske offentliggørelse, når summen af transaktioner, som ikke er offentliggjort, overskrider mindst en af de nævnte størrelsesgrænser.

Danmark har valgt, at der ikke skal være fuldt sammenfald mellem godkendelsesreglerne og offentliggørelsesreglerne. Således skal alle væsentlige transaktioner godkendes af bestyrelsen, men kun meget væsentlige transaktioner skal straksoffentliggøres.

Det skal bemærkes, at regler om offentliggørelse finder anvendelse på både det børsnoterede selskab og på datterselskabers transaktioner med moderselskabets nærtstående parter. Det skyldes i henhold til lovforarbejderne, at mange selskaber udøver aktivitet helt eller delvist gennem datterselskaber. Det er ofte uden økonomisk betydning for moderselskabet, om transaktionen gennemføres af moderselskabet selv eller et datterselskab, da afkastet fra datterselskabet tilfalder moderselskabet. For transaktioner indgået mellem en nærtstående part til moderselskabet og et datterselskab, skal det børsnoterede moderselskab offentliggøre en meddelelse herom straks, hvis grænserne er overskredet, medmindre transaktionen er omfattet af undtagelserne, som omtalt nedenfor i afsnit 2.10.6.5 *Sædvanlige forretningsmæssige dispositioner skal ikke godkendes af bestyrelsen og heller ikke offentliggøres* og afsnit 2.10.6.7 *Visse selskabsretlige dispositioner skal ikke godkendes af bestyrelsen og heller ikke offentliggøres.*

Der er derimod ikke krav om, at transaktionerne skal godkendes af moderselskabets bestyrelse, da transaktionen ikke er indgået med moderselskabet. Transaktionen vil imidlertid skulle godkendes i det enkelte datterselskab efter de almindelige regler herom i selskabsloven.

Både ÅRL's § 98 c og den internationale regnskabsstandard IAS 24 indeholder krav om, at der skal gives oplysninger om visse transaktioner med nærtstående parter i henholdsvis årsregnskabet og koncernregnskabet. Tilsvarende rapporteringskrav findes i skattelovgivningen i relation til Country-by-Country rapportering.

2.10.6.1 Hvem er nærtstående parter?

En nærtstående part defineres på samme måde som i IAS 24.9.

Efter IAS 24.9 anses bl.a. følgende for at være nærtstående parter til selskabet:

- Medlemmer af selskabets bestyrelse og direktion, herunder disses nære familiemedlemmer samt selskaber, som disse personer har kontrol over
- Medlemmer af moderselskabets bestyrelse og direktion, herunder disses nære familiemedlemmer samt selskaber, som disse personer har kontrol over
- Moderselskaber og søsterselskaber
- Personer eller selskaber, der har bestemmende eller betydelig indflydelse over selskabet – direkte eller indirekte
- Selskabets datterselskaber og associerede selskaber og selskaber, som selskabet har fælles kontrol over.

Opregningen er udelukkende eksempler på nærtstående parter. Det bemærkes dog, at transaktioner mellem det børsnoterede selskab og dets datterselskaber er oftest undtaget fra godkendelse hhv. offentliggørelse, uanset at disse anses som nærtstående parter, jf. mere herom nedenfor i afsnit 2.10.6.7 *Visse selskabsretlige dispositioner skal ikke godkendes af bestyrelsen og heller ikke offentliggøres.*

Det er PwC's vurdering, at uagtet IAS 24 opererer med udtrykket "key management", har loven fastlagt direktion og bestyrelse som "key management" frem for det bredere begreb i IAS 24. Det må derfor antages, at kravet om godkendelse hhv. oplysninger om transaktioner med nærtstående parter skal fortolkes i overensstemmelse med lovens afgrænsning af ledelsesmedlemmer. Derfor skal der ikke ske hverken godkendelse eller offentliggørelse af aflønningstransaktioner med ledelsen i bred forstand.

Af lovbemærkningerne fremgår, at såfremt der fx foretages et køb eller et salg af en ejendom i et datterselskab til det børsnoterede selskab til et bestyrelsesmedlem eller til et familiemedlem af et bestyrelsesmedlem i det børsnoterede selskab, vil transaktionens væsentlighed skulle vurderes i henhold til de nye regler.

2.10.6.2 Væsentlige transaktioner skal godkendes i selskabets bestyrelse

Væsentlige transaktioner med nærtstående parter skal godkendes i selskabets bestyrelse. Det er centralt, at transaktionen skal godkendes, inden den gennemføres, så bestyrelsen har mulighed for at stoppe transaktionen. Efter lovbemærkningerne må selskabet således ikke indgå juridisk bindende aftaler med nærtstående parter, inden det øverste ledelsesorgan har godkendt transaktionen.

Sædvanlige forretningsmæssige dispositioner skal ikke godkendes, uanset omfanget. Se mere herom nedenfor i afsnit 2.10.6.5 *Sædvanlige forretningsmæssige dispositioner skal ikke godkendes af bestyrelsen og heller ikke offentliggøres.*

Der skal derfor indføres procedurer i selskabet, som sikrer, at nærtstående parters transaktioner med selskabet godkendes af det øverste ledelsesorgan efter de almindelige habilitetsregler. Se mere herom nedenfor i afsnit 2.10.6.6 *Der skal udarbejdes en intern procedure til at identificere "sædvanlige forretningsmæssige dispositioner".*

For så vidt angår vurderingen af, hvornår en transaktion er væsentlig – og dermed skal godkendes i bestyrelsen – er der ikke fastsat konkrete størrelsesgrænser. Selskabets ledelse skal foretage vurderingen af væsentlighed i overensstemmelse med de almindelige regler for vurdering af væsentlighed, der anvendes i forbindelse med udarbejdelse af årsrapporten.

Væsentlighed afgøres ud fra, hvad der regnskabsmæssigt anses som væsentligt. Ved vurdering af væsentligheden af transaktioner mellem nærtstående i relation til bestemmelsen i § 139 d, kan aktieselskabet således lægge de samme kriterier og relevante regnskabsregler til grund, som aktieselskabet anvender for tilsvarende transaktioner ved udarbejdelsen af regnskabet. Væsentlighed efter IFRS kan ikke opgøres efter bestemte formler. Der kan således ikke fastsættes faste procentgrænser for, hvornår en transaktion er væsentlig. Vurdering af væsentlighed er altid konkret og skal foretages, baseret på alle relevante oplysninger om det aktuelle aktieselskabs forhold og udvikling og alle relevante oplysninger om transaktionen. Det er aktieselskabets ledelse, der vurderer, om en transaktion anses som væsentlig.

Det forekommer, at der gennemføres en række transaktioner, som hver især er uvæsentlige, men som samlet set er væsentlige. Væsentlighed skal i sådanne situationer vurderes ud fra de samlede transaktioner med den samme nærtstående part inden for samme regnskabsår.

Når grænserne for væsentlighed overskrides, er det den konkrete (seneste) transaktion, som skal vurderes af bestyrelsen, inden den gennemføres. Af lovbemærkningerne fremgår dog, at bestyrelsen i den situation samtidig skal vurdere de andre transaktioner med den samme nærtstående part indenfor det samme regnskabsår. Det må angiveligt betyde, at godkendelsen af den seneste transaktion vil afhænge af de transaktioner, som allerede er gennemført, og som ikke kan omgøres.

Når det øverste ledelsesorgan har vurderet en række transaktioner, som samlet blev anset for væsentlige, skal der først ske en ny vurdering, næste gang nye transaktioner med den samme nærtstående part samlet set anses for at være væsentlige inden for samme regnskabsår.

2.10.6.3 Kun transaktioner over visse størrelsesgrænser skal offentliggøres – offentliggørelsen skal ske straks

Loven har defineret størrelsesgrænser for, hvilke transaktioner der skal offentliggøres. Det skal således understreges, at omfanget af transaktioner, der skal godkendes af selskabets bestyrelse, afgøres ud fra væsentlighed, mens transaktionerne først skal offentliggøres, når de overstiger de nævnte grænseværdier.

Sædvanlige forretningsmæssige dispositioner skal ikke offentliggøres, uanset omfanget. Se mere herom nedenfor i afsnit 2.10.6.5 *Sædvanlige forretningsmæssige dispositioner skal ikke godkendes af bestyrelsen og heller ikke offentliggøres.*

Selskabet skal offentliggøre en meddelelse om en transaktion med en nærtstående part, når dagsværdien af transaktionen udgør 10 % eller mere af selskabets samlede aktiver eller 25 % eller mere af resultatet af primær drift i henhold til det senest offentliggjorte koncernregnskab. Udarbejder selskabet ikke koncernregnskab, skal beregningen ske i forhold til det senest offentliggjorte årsregnskab.

Hvis der gennemføres flere transaktioner med den samme nærtstående part inden for samme regnskabsår, skal der ske offentliggørelse, når summen af transaktioner, som ikke er offentliggjort, udgør mindst 10 % af selskabets aktiver eller mindst 25 % af resultat af primær drift i selskabets senest godkendte årsrapport.

Vurderingen i forhold til størrelsesgrænserne skal ske ud fra såvel værdien af det aktiv, selskabet afgiver henholdsvis erhverver, som det vederlag selskabet modtager henholdsvis erlægger. Ved salg af en ejendom kan den aftalte pris således ikke ukritisk lægges til grund. I stedet skal der ske en vurdering af ejendommens aktuelle dagsværdi. Det må imidlertid forventes baseret på både selskabsretlige og skattemæssige regler, at transaktionerne gennemføres, så værdierne af vederlaget hhv. det købte/solgte gode er identiske.

Hvis der fx er tale om bytte af to ejendomme, skal dagsværdien beregnes for begge ejendomme.

Begrebet ”dagsværdi” er også defineret i ÅRL og IFRS og skal forstås på samme måde som ved aflæggelsen af årsrapporten.

Meddelelsen om transaktionen skal offentliggøres hurtigst muligt, efter transaktionen er gennemført. Dette betyder, at der skal ske offentliggørelse, når der er indgået en bindende aftale om transaktionen og ikke på det tidspunkt, hvor der udveksles ydelser.

Et eksempel på en transaktion kunne være en aftale om selskabets køb af en ejendom. Aftalen underskrives den 2. januar med overtagelse af ejendommen den 1. juni. Her skal der ske offentliggørelse senest den 2. januar. Det er således ikke muligt at udskyde offentliggørelsen, indtil ejendommen er overdraget den 1. juni.

Reglerne om offentliggørelse af transaktioner med nærtstående parter berører ikke regler om offentliggørelse af intern viden i medfør af børsreglerne.

2.10.6.4 Hvilke oplysninger skal fremgå ved den løbende offentliggørelse?

Meddelelsen skal offentliggøres senest på det tidspunkt, hvor transaktionen gennemføres. Meddelelsen skal som minimum indeholde oplysninger om:

- karakteren af forholdet til den nærtstående part,
- navnet på den nærtstående part,
- datoen for gennemførelse af transaktionen,
- dagsværdien af transaktionen, og
- andre forhold, som er nødvendige for at kunne vurdere, hvorvidt transaktionen er gennemført på vilkår, der må anses for rimelige for selskabet og for de kapitalejere, der ikke er nærtstående parter, herunder minoritetsdeltagere.

Den nærtstående part skal identificeres éntydigt, så det sikres, at kapitalejerne bedre kan vurdere de risici, der er forbundet med transaktionen, og for at give kapitalejerne mulighed for at anfægte transaktionen, herunder ved hjælp af selskabslovens minoritetsbeskyttelsesregler.

Den offentliggjorte meddelelse må ikke ændres efter offentliggørelse. Hvis der er fejl i en offentliggjort meddelelse, skal denne ikke rettes. Der skal derimod offentliggøres en ny meddelelse med korrigerende information.

Offentliggørelse skal ske på selskabets hjemmeside, hvor meddelelserne skal være offentligt tilgængelige i fem år.

2.10.6.5 Sædvanlige forretningsmæssige dispositioner skal ikke godkendes af bestyrelsen og heller ikke offentliggøres

Sædvanlige forretningsmæssige dispositioner er ikke omfattet af ovennævnte krav om godkendelse eller offentliggørelse, uanset at dispositionerne sker med en nærtstående part og uanset størrelsen af dispositionen. Det skal bemærkes, at sådanne transaktioner fortsat gribes af kravet i IAS 24 om oplysning herom i årsrapporten.

Udtrykket "sædvanlige forretningsmæssige dispositioner" skal efter lovforarbejderne fortolkes på samme måde som undtagelsen i selskabslovens § 210, hvorefter et udlån til en kapitalejer ikke anses som ulovligt, hvis det hidrører fra en disposition som led i en sædvanlig forretningsmæssig disposition.

Sædvanlige forretningsmæssige transaktioner er en for selskabet og branchen sædvanlig transaktion. Fx vil salg af varer typisk være en sædvanlig disposition, mens salg af et datterselskab typisk ikke vil være det.

De aftalte vilkår for transaktionen skal også være sædvanlige. Det betyder, at der betales den samme pris og aftales betalingsbetingelser mv. som ved tilsvarende dispositioner med ikke-nærtstående parter. Lovbemærkningerne henviser her til samhandel baseret på skatteretlige samhandelsprincipper som eksempelvis OECD's prisfastsættelsesprincipper som også værende "normale markedsvilkår". Dette kunne eksempelvis være anvendelse af "CUP-metoden" (Comparable Uncontrolled Price Method), RPM (Resale Price Method), Cost plus-metoden (Cost Plus Method), TNMM (Transactional Net Margin Method) og Profit Split-metoden, der alle benyttes til fastsættelse af samhandel på armslængde vilkår.

Hvis et selskab således kan henvise til tilsvarende transaktioner indgået med uafhængige parter, vil dette skabe en formodning for, at transaktionen ikke er omfattet af reglerne om særskilt godkendelse hhv. offentliggørelse af transaktionen.

2.10.6.6 Der skal udarbejdes en intern procedure til at identificere "sædvanlige forretningsmæssige dispositioner"

Bestyrelsen skal indføre en intern procedure for periodiske vurderinger af, om de transaktioner, som selskabet har valgt at lade omfatte af undtagelsen om sædvanlige forretningsmæssige dispositioner, reelt er udtryk for sædvanlige forretningsmæssige dispositioner. Den eller de nærtstående parter, som har indgået i undtagne transaktioner, må ikke deltage i denne vurdering.

2.10.6.7 Visse selskabsretlige dispositioner skal ikke godkendes af bestyrelsen og heller ikke offentliggøres

En række selskabsretlige dispositioner er helt fritaget fra særskilt godkendelse og offentliggørelse i medfør af de nye krav. Visse af dispositionerne er omfattet af særskilte krav i selskabsloven om godkendelse og offentliggørelse.

De dispositioner, der altid er fritaget, er følgende:

- transaktioner mellem selskabet og dets datterselskaber, medmindre selskabets nærtstående parter har interesser i datterselskabet,
- klart definerede transaktionstyper, som skal godkendes af generalforsamlingen,
- transaktioner vedrørende ledelsesmedlemmers aflønning, som er omfattet af generalforsamlingens godkendelse af selskabets vederlagspolitik,
- transaktioner gennemført af kreditinstitutter på grundlag af foranstaltninger, der sigter mod at beskytte deres stabilitet, og som er besluttet af Finanstilsynet, og
- transaktioner tilbudt alle kapitalejere på samme vilkår, således at ligebehandling af alle kapitalejere og beskyttelse af selskabets interesser er sikret.

Transaktioner mellem selskabet og et moderselskab er ikke undtaget, da der er de samme behov for beskyttelse af selskabets interesser ved transaktioner med moderselskaber som med andre nærtstående parter.

Som eksempler på transaktioner, der efter selskabsloven skal godkendes af generalforsamlingen, nævner lovbemærkningerne apportindskud, udbytte og kapitalnedsættelse.

Baggrunden er, at hvis generalforsamlingen har godkendt transaktionen, så er kapitalejerne informeret om transaktionen og har haft mulighed for at stemme herom på generalforsamlingen.

2.10.7 Selvfinansiering

Et selskab må som udgangspunkt ikke yde lån til eller stille sikkerhed for erhvervelse af kapitalandele i selskabet eller dets moderselskab. Dette betegnes også som forbuddet mod selvfinansiering. Der gælder dog særlige regler for lån til medarbejderes erhvervelse af medarbejderaktier.

En vis form for selvfinansiering er desuden tilladt, jf. afsnit 2.10.8 *Lovlig selvfinansiering*, 2.10.8.1 *Betingelser for lovlig selvfinansiering* og 2.10.8.2 *Generalforsamlingens godkendelse i forbindelse med lovlig selvfinansiering*.

Forbuddet mod selvfinansiering betyder, at et selskab ikke må stille midler til rådighed i forbindelse med sin egen (gældsfinansierede) overtagelse, medmindre det sker efter reglerne om lovlig selvfinansiering, jf. afsnit 2.10.8 *Lovlig selvfinansiering* og 2.10.8.1 *Betingelser for lovlig selvfinansiering* nedenfor. Således kan et selskab heller ikke i forlængelse af sin egen overtagelse udlåne midler til at finansiere købet, selvom udlånet sker til et moderselskab. ERST's praksis betyder også, at det kun i særlige tilfælde er tilladt at fusionere opkøbsselskabet med det købte selskab, eftersom det købte selskabs midler herved blev stillet direkte tilgængelig for den gæld, der har været optaget til at overtage selskabet. Er overtagelsen ikke lånefinansieret, gælder de sædvanlige muligheder for både lån og fusion inden for de normale regler herom.

Det er imidlertid anerkendt, at der i forlængelse af en gældsfinansieret overtagelse godt kan udloddes udbytte, nedsættes kapital og købes egne kapitalandele i det tilkøbte selskab. Derved er der visse muligheder for efterfinansiering, uden at de specifikke regler om lovlig selvfinansiering skal iagttages. Alle disse muligheder kræver dog tilgængelige frie reserver i det tilkøbte selskab, ligesom dispositionerne skal være forsvarlige for det tilkøbte selskab.

2.10.8 Lovlig selvfinansiering

Det er muligt for et selskab at yde økonomisk bistand inden og også i umiddelbar forlængelse af købet. Den økonomiske bistand kan dog kun etableres inden for rammerne af de frie reserver i den tilkøbte virksomhed. Det kan derfor alene ske inden for de reserver, der kunne være benyttet til køb af egne kapitalandele eller udlodning af ordinært udbytte.

Herudover skal den økonomiske bistand være forsvarlig i forhold til det tilkøbte selskabs drift. Reglerne skaber derfor ikke i sig selv mulighed for at trække flere midler ud af det tilkøbte selskab, end hvad der i praksis er tilladt i forlængelse af en overtagelse efter reglerne om udbytte, kapitalnedsættelse og køb af egne kapitalandele. På den anden side vil et udlån fra det tilkøbte selskab kunne hjælpe til med finansiering af købet samtidig med, at det tilkøbte selskabs soliditet ikke umiddelbart forringes. I takt med, at der senere skabes overskud i selskabet, kan dette udloddes til kapitalejeren, der herefter nedbringer gælden.

Reglerne om såvel ulovlig som lovlig selvfinansiering har forrang for reglerne om udlån, jf. afsnit 2.10.1 *Udlån og sikkerhedsstillelser.* Det betyder, at hvis der handles kapitalandele samtidig med, at der ydes lån til køberen af disse, så er det reglerne om selvfinansiering og ikke reglerne om udlån, der finder anvendelse.

Skillelinjen mellem kapitalejerlån og selvfinansiering giver i praksis anledning til usikkerhed.

Hvis et selskab yder fx 1 mio. DKK i lån til et ledelsesmedlem, der i umiddelbar forlængelse heraf erhverver kapitalandele i selskabet for det samme beløb, vil dispositionen være lovlig under forudsætning af, at betingelserne for lovlig selvfinansiering overholdes.

Omvendt vil et lån, der ydes af selskabet til en kapitalejer et stykke tid efter erhvervelsen af kapitalandele i selskabet, mere ligne et ulovligt kapitalejerlån, eftersom lånet ikke direkte er anvendt til finansiering af kapitalandelene.

Reglerne gælder også ved tegning af ny kapital, hvilket indebærer, at man derved kan komme ud over kravet om indbetaling af 25 % af selskabskapitalen og hele overkursen.

Eksempel på selvfinansiering

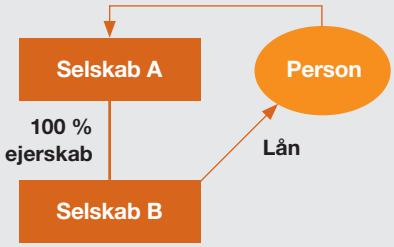

Selskab A ejer 100 % af selskab B.

En fysisk person ønsker nu ejerskab i selskab B, men har i denne forbindelse brug for finansiering. Selskab B tilbyder derfor at finansiere købet af kapitalandelene, således at den fysiske person kan købe kapitalandelene fra Selskab A. Der er tilstrækkelige frie reserver i selskab B. For at ovenstående situation kan udgøre lovlig selvfinansiering, er det en forudsætning, at lovens betingelser herfor er opfyldt, herunder at der opnås generalforsamlingsgodkendelse, lånet er på markedsvilkår, og at lånet er i selskab B's interesse, se også afsnit 2.10.8.1 Betingelser for lovlig selvfinansiering.

Som alternativ til lån i selskabet kan kapitalejeren optage et lån i banken og stille sine kapitalandele som sikkerhed herfor. Loven sætter ingen begrænsninger for denne mulighed.

Ledelsen i det långivende selskab skal nøje overveje, hvorvidt der skal ydes økonomisk bistand. Ud over at skulle etablere et lånedokument med eventuel sikkerhedsstillelse og en markedsrente samt forsvarlig kreditvurdering løber ledelsen i det långivende selskab en risiko, fordi den løbende skal forholde sig til, om værdien af selskabets tilgodehavende kan opretholdes. Bliver der problemer med tilbagebetaling af lånet, skal det nedskrives.

Vælger et selskab at yde selvfinansiering inden for selskabets frie reserver, vil ledelsen fortsat være ansvarlig for, at selskabet efter et udlån skal have et forsvarligt kapitalberedskab i forhold til selskabets aktiviteter mv.

2.10.8.1 Betingelser for lovlig selvfinansiering

Gennemføres udlån i forbindelse med finansieringen af køb af kapitalandele i selskabet, skal følgende betingelser opfyldes forud for långivningen:

- Den økonomiske bistand skal etableres på sædvanlige markedsbetingelser, især hvad angår rente, sikkerhedsstillelse og vurdering af kreditværdighed. Disse forhold skal derfor fastsættes individuelt i forhold til kapitalejeren.
- Den økonomiske bistand skal på forhånd være godkendt af generalforsamlingen med sædvanlig vedtægtsmajoritet. Denne godkendelse skal ske på grundlag af ledelsens skriftlige, offentliggjorte redegørelse om betingelser og risici, jf. mere herom nedenfor.
- Den økonomiske bistand skal ske inden for rammerne af selskabets frie reserver, jf. selskabets senest godkendte årsrapport, dvs. inden for de midler, der kan udloddes som ordinært udbytte. Dette betyder også, at beslutningen om at yde økonomisk bistand først kan træffes efter aflæggelsen af selskabets første årsrapport.
- Selskabet skal opføre en reserve på egenkapitalen "Reserve for udlån og sikkerhedsstillelser" svarende til den økonomiske bistand. Reserven kan ikke udloddes som udbytte.

Betingelsen om, at finansieringen fra det overtagne selskab skal være godkendt på forhånd af generalforsamlingen, er i praksis fortolket af ERST således, at det af rent praktiske hensyn også er tilladt at træffe endelig beslutning om udlånet og gennemføre udlånet i op til to uger efter købet, hvis vel at mærke finansieringen fra selskabet var forudsat allerede på købstidspunktet. Dermed vil køber kunne stemme for selvfinansieringen umiddelbart efter overtagelsen. Kommer man ud over den anførte periode, gælder de almindelige regler om udlån og selvfinansiering, hvorfor et sådant udlån kan være i strid med reglerne om ulovlig selvfinansiering.

Vedrørende fastsættelsen af markedsbetingelser kan ledelsen som tommelfingerregel vurdere, om den ville udlåne til en tredjemand med samme kreditværdighed som kapitalejeren på de samme vilkår. Selvom et indgående kendskab til debitors økonomi i den situation kan forudsættes, så kan selskabets ledelse ikke undlade at foretage kreditvurderingen. En undladelse heraf vil medføre, at ledelsen kan ifalde ansvar.

Generalforsamlingen kan ikke på forhånd bemyndige selskabets ledelsesorganer til at træffe beslutning om økonomisk bistand. Generalforsamlingens tilslutning til, at selskabet yder økonomisk bistand, skal således ske på baggrund af et konkret forhold. Det må derfor antages, at generalforsamlingen ikke uden videre kan bevilge ledelsen en generel udlånsramme vedrørende økonomisk bistand, der udfyldes med lån til kapitalejere/potentielle kapitalejere.

Afviger den fastsatte rente fra den rente, som låntageren ville kunne opnå i et pengeinstitut eller hos en anden långiver, skal der kunne argumenteres for, hvorfor den fastsatte rente vurderes at være på markedsvilkår. Der sættes i loven ikke en egentlig minimumsrente for udlån i forbindelse med selvfinansiering. Der er heller ikke nogen begrænsninger i forhold til, at selskabet kan kræve sikkerhed hos kapitalejeren for udlånet. Det er således ikke i sig selv noget argument for en lav udlånsrente, at selskabet ellers skal betale negativ rente af sit indestående. Udlånet skal derfor altid basere sig på låntagers kreditværdighed.

Afgørelsen af, om der er frie reserver, skal vurderes i forhold til den regnskabsmæssige egenkapital på tidspunktet for udlånet. Desuden skal de frie reserver også fremgå af seneste årsrapport. Der skal derfor altid foretages en vurdering på udlånstidspunktet. Vurderingens omfang og detaljeringsgrad afhænger af udlånets størrelse i forhold til de frie reserver i øvrigt.

De frie reserver, som fremgår af seneste årsrapport samt de frie reserver på tidspunktet, hvor den økonomiske bistand ydes, er afgørende for, om lånet er lovligt. Et fald i de frie reserver fra balancedagen og frem til tidspunktet, hvor lånet ydes, medfører, at det maksimale lånebeløb reduceres til de nye frie reserver. Et fald i de frie reserver, efter at lånet er ydet, vil imidlertid ikke medføre, at et i øvrigt lovligt ydet lån skal tilbagebetales. Det svarer til, hvad der gælder ved udbyttebetaling. I en sådan situation skal ledelsen imidlertid være ekstra grundig, når størrelsen af de frie reserver skal opgøres, ligesom også forsvarligheden skal vurderes nøje. Disse overvejelser bør dokumenteres af selskabet.

Der er ikke krav om en revisorerklæring om, hvorvidt der er tilstrækkelige frie reserver i forbindelse med etableringen af økonomisk bistand til kapitalejere/potentielle kapitalejere. Ud over at der skal være tale om frie reserver, skal et udlån også være forsvarligt for selskabet. Det vil sige, at der skal være tilstrækkelig med likviditet til at finansiere den fortsatte drift.

2.10.8.2 Generalforsamlingens godkendelse i forbindelse med lovlig selvfinansiering

Forinden, der ydes økonomisk bistand, skal dispositionen godkendes af generalforsamlingen på baggrund af en af bestyrelsen udarbejdet redegørelse. Redegørelsen skal indeholde følgende oplysninger:

- Baggrunden for forslaget om økonomisk bistand til kapitalejere
- Selskabets interesse i at gennemføre en sådan disposition
- De betingelser, der er knyttet til dispositionen, fx rente og sikkerhedsstillelse, varighed af lån, opsigelsesbetingelser mv.
- En vurdering af de konsekvenser, som dispositionen måtte medføre for selskabets likviditet og solvens
- Den pris, som tredjemand skal betale for kapitalandelene.

De ovenfor nævnte krav er minimumskrav i forhold til indholdet af redegørelsen. Såfremt der er andre væsentlige forhold, som ledelsen vurderer er relevante, skal disse indgå i generalforsamlingens beslutningsgrundlag og bør ligeledes indarbejdes i redegørelsen.

Redegørelsen skal offentliggøres i ERST's it-system eller være modtaget hos ERST med henblik på offentliggørelse senest to uger efter generalforsamlingens godkendelse. Selve udlånet behøver ikke at afvente offentliggørelsen i ERST's it-system.

Den økonomiske bistand må ikke ydes, før generalforsamlingen har godkendt det. Hver enkelt vedtagelse på generalforsamlingen skal vedrøre et konkret låneforhold. En forsinket offentliggørelse af redegørelsen i ERST bremser imidlertid ikke långivningen.

2.11 Fusion og spaltning

2.11.1 Fusion

Reglerne om fusion og spaltning findes i selskabslovens kapitel 15, §§ 236-270.

Ved en fusion overdrages et selskabs aktiver og forpligtelser uden likvidation til et andet selskab ("uegentlig fusion"). Alternativt sammenlægges to eller flere selskaber til et nyt selskab ("egentlig fusion").

2.11.1.1 Fusionsplan

Ledelserne i de fusionerende selskaber skal i fællesskab udarbejde en fusionsplan, der skal indeholde oplysning om:

- Selskabernes navne, binavne og hjemsted.
- Vederlaget for kapitalandelene i det indskydende (ophørende) selskab.
- Tidspunktet for, hvornår kapitalandelene, der er ydet som vederlag, giver ret til udbytte.
- Oplysning om, hvilke rettigheder og andre fordele, der tillægges ejere af kapitalandele eller gældsbreve med særlige rettigheder i det indskydende (ophørende) selskab.
- Notering af kapitalandele, der ydes som vederlag, og eventuel udlevering af ejerbeviser.
- Oplysning om, fra hvilket tidspunkt det indskydende (ophørende) selskabs rettigheder og forpligtelser regnskabsmæssigt skal anses for overgået til det modtagende (fortsættende) selskab (det regnskabsmæssige virkningstidspunkt af fusionen).
- Særlige fordele, der ydes til medlemmer af kapitalselskabets ledelse.
- Udkast til nye vedtægter skal foreligge, hvis der ved fusionen dannes et nyt selskab.

Fusionsplanen skal være underskrevet senest ved udløbet af det regnskabsår, hvori tidspunktet for fusionens regnskabsmæssige virkning indgår. Er den regnskabsmæssige fusionsdag fx den 1. januar, og har alle de involverede selskaber kalenderårsregnskab, skal fusionsplanen med andre ord være underskrevet senest den 31. december samme år.

Ovenstående gælder kun ved fusioner, hvori der indgår aktieselskaber. Hvis der er tale om en fusion, hvori der alene deltager anpartsselskaber, kan anpartshaverne i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes fusionsplan. Udarbejdes en frivillig fusionsplan, skal ovenstående regler vedrørende indholdet dog overholdes.

Såfremt fusionsplanen ikke udarbejdes, skal dette meddeles ERST.

2.11.1.2 Mellembalance

Hvis fusionsplanen er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabernes seneste årsrapporter vedrører, skal der som udgangspunkt udarbejdes en mellembalance for de pågældende selskaber. Har de fusionerende selskaber forskelligt regnskabsår, vil kravet om mellembalance kun gælde de selskaber, hvor 6-måneders fristen er overskredet. Mellembalancen må ikke have en opgørelsesdato, der ligger mere end tre måneder forud for underskrivelsen af fusionsplanen, og den skal være revideret, hvis selskabet er omfattet af revisionspligt.

Der gælder derimod ingen regler for, hvor gammel en mellembalance må være i forhold til det endelige vedtagelsestidspunkt for fusionen. I praksis forekommer det derfor, at mellembalancen – hvis en sådan udarbejdes – udarbejdes pr. 31. december, dvs. pr. samme dato som sidste dag i selskabets regnskabsår (balancedagen), da der derved spares arbejde ved ikke at skulle udarbejde en mellembalance med en "skæv" opgørelsesdato. Der henvises til afsnit 2.11.7 *Tidsforløb og frister ved fusion og spaltning.*

Kapitalejerne i såvel aktie- som anpartsselskaber kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en mellembalance, uanset at en eventuel fusionsplan er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabets seneste årsrapport vedrører.

Endvidere er børsnoterede kapitalselskaber, der har aflagt en revideret halvårsrapport i henhold til IFRS, undtaget fra kravet om udarbejdelse af mellembalance, såfremt kapitalselskabet er noteret på et reguleret marked i EU/EØS, og halvårsrapporten gøres tilgængelig for kapitalejerne. Denne undtagelse er imidlertid ikke så meget værd, eftersom mange børsnoterede selskaber ikke får revideret halvårsrapporten.

2.11.1.3 Fusionsredegørelse

Ledelsen i hvert af de fusionerende selskaber skal som udgangspunkt udarbejde en skriftlig redegørelse, hvori den påtænkte fusion – herunder en eventuel fusionsplan – forklares og begrundes. Redegørelsen skal blandt andet omtale vederlagets art og størrelse, herunder hvordan vederlaget til kapitalejerne i det indskydende (ophørende) selskab er fastsat. Hvis der som vederlag ydes kapitalandele i det fortsættende selskab, skal der oplyses om kapitalandelenes nominelle beløb. Har der været særlige vanskeligheder forbundet med fastsættelsen af vederlaget, skal dette omtales i redegørelsen. Redegørelsen skal endvidere indeholde oplysning om udarbejdelse af vurderingsberetning om apportindskud, såfremt udarbejdelse af en sådan beretning er påkrævet i forbindelse med fusionen.

Til fusionsredegørelsen kan vedhæftes en fælles regnskabsopstilling (fusionsregnskab), men der er ikke krav om dette. Ligeledes er der ikke krav om indsendelse af et fusionsregnskab til Skattestyrelsen. Vælger parterne alligevel at udarbejde et fusionsregnskab, er det valgfrit, om fusionsregnskabet revideres.

Kapitalejerne i såvel aktie- som anpartsselskaber kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en fusionsredegørelse.

Muligheden for at fravælge fusionsplan (kun muligt for anpartsselskaber), fusionsredegørelse og mellembalance sker alene på bekostning af kapitalejerne, og det forekommer derfor også rigtigt, at det er kapitalejerne, der i enighed skal fravælge dem. Af den grund vil fravælgelsen næppe blive udnyttet, hvis fusionen sker mellem uafhængige parter. Lempelsen har derfor størst betydning ved koncerninterne fusioner.

Hvis der som vederlag ydes kapitalandele i det fortsættende selskab, skal prospektreglerne i Lov om kapitalmarkeder i øvrigt iagttages, da det som udgangspunkt vil blive betragtet som et udbud af kapitalandele til ejerne af det indskydende selskab. Da udbud til færre end 150 personer er undtaget fra prospektpligten, er det kun relevant, hvis det indskydende selskab har en bred ejerkreds.

2.11.1.4 Vurderingsberetning

Ved fusion mellem et aktieselskab og et anpartsselskab, hvor der opstår et nyt aktieselskab – eller der sker en kapitalforhøjelse i et fortsættende aktieselskab – skal der som udgangspunkt som led i fusionen udarbejdes en erklæring fra en vurderingsmand om, hvorvidt den ansatte værdi af de overdragne aktiver og passiver mindst svarer til den pålydende værdi af de aktier, der udstedes med tillæg af en eventuel overkurs.

Vurderingsberetningen må ikke være udarbejdet tidligere end tre måneder forud for vedtagelsen af fusionen.

Skematisk kan kravene om udarbejdelse af vurderingsberetning ved kapitalforhøjelse eller stiftelse i forbindelse med fusioner vises således:

Fusion med kapitalforhøjelse/stiftelse	Det fortsættende selskab er…	Krav om vurderingsberetning?
Fusion mellem to aktieselskaber	A/S	Ja
Fusion mellem to anpartsselskaber	ApS	Nej
Fusion mellem et aktie- og et anpartsselskab	A/S	Ja
Fusion mellem et aktie- og et anpartsselskab	ApS	Nej

Vurderingsberetningen kan dog undlades, såfremt der i stedet udarbejdes en vurderingsmandsudtalelse om fusionsplanen, jf. afsnit 2.11.1.5 *Vederlagserklæring* eller en kreditorerklæring, jf. afsnit 2.11.1.6 *Kreditorerklæring.* Her vil det normalt være mest hensigtsmæssigt blot at erstatte vurderingsberetningen med en kreditorerklæring, eftersom den trods alt giver god mening i stort set alle fusioner.

2.11.1.5 Vederlagserklæring

Som udgangspunkt skal en vurderingsmand udarbejde en erklæring om den påtænkte fusion, herunder en eventuel fusionsplan, der skal fremlægges for kapitalejerne i de fusionerende selskaber. Erklæringen skal omtale, hvorvidt vederlaget for aktierne/anparterne i det ophørende selskab er rimeligt og sagligt begrundet. Hvis samtlige kapitalejere i de fusionerende selskaber samtykker hertil, kan udarbejdelse af vederlagserklæring undlades.

Ved en fusion skal kapitalandelene i det fortsættende selskab fordeles mellem ejerne af de fusionerende selskaber. Formålet med en vederlagserklæring er, at revisor udtaler sig om ombytningsforholdet. Derved får ejerne af selskaberne en uvildig vurdering af, om fusionen i økonomisk henseende er rimelig for deltagerne. Erklæringen tilsigter således at tilkendegive, at selskabsdeltagerne før og efter fusionen har de samme værdier.

2.11.1.6 Kreditorerklæring

Vurderingsmanden skal som udgangspunkt udarbejde en erklæring om, hvorvidt kreditorerne i det enkelte selskab må antages at være tilstrækkeligt sikrede efter fusionen i forhold til selskabets aktuelle situation. Efter ERST's opfattelse skal erklæringen være uden forbehold.

Antages det i vurderingsmændenes erklæring, at kreditorerne i det enkelte selskab ikke er tilstrækkeligt sikrede efter fusionen, kan kreditorer – hvis fordringer er stiftet forud for ERST's offentliggørelse, og for hvilke der ikke er stillet særskilt sikkerhed – senest fire uger efter ERST's offentliggørelse anmelde deres fordringer. Anmeldte forfaldne fordringer kan forlanges indfriet, og for anmeldte uforfaldne fordringer kan kreditor forlange, at der stilles betryggende sikkerhed, før fusionen kan registreres som gennemført hos ERST. Det kan eksempelvis være en bankgaranti. Hvis kreditorerklæringen fravælges, skal det anmeldes til ERST, inden fusionen kan gennemføres.

ERST har udtalt, at der ikke er noget til hinder for at gennemføre en fusion, selvom det fortsættende selskab efter fusionen har negativ egenkapital. Det forhold, at der i åbningsbalancen for det fortsættende selskab er negativ egenkapital, giver derfor ikke i sig selv anledning til, at ERST nægter registreringen. Dette gælder også, hvis det ophørende selskab har positiv egenkapital, mens det modtagende selskab har en større negativ egenkapital. Ifølge ERST må en fusion derimod ikke gennemføres, hvis det ophørende selskab har negative regnskabsmæssige værdier, og det modtagende selskab har positiv egenkapital, hvis der vel at mærke ydes vederlag i forbindelse med fusionen. Såfremt der ikke ydes vederlag, vil fusionen imidlertid kunne gennemføres, selvom det ophørende selskab regnskabsmæssigt bidrager med negative værdier. Som alternativ kan en fusion også gennemføres til dagsværdi, hvorved det ophørende selskab lettere kan fremvise positive værdier. En situation med negativ egenkapital vil dog være en indikation i vurderingsmæssig henseende, som vurderingsmændene skal være opmærksomme på i forbindelse med deres erklæring om kreditorernes stilling og om fusionsvederlaget. I relation til kreditorernes sikkerhed i det ophørende selskab kan det i praksis løses, hvis aktionærerne – fx et moderselskab – har et betydeligt tilgodehavende i det modtagende datterselskab, hvor moderselskabet afgiver en tilbagetrædelseserklæring vedrørende sit tilgodehavende.

Det fortsættende selskab er i alle tilfælde underlagt reglerne om kapitaltab, jf. afsnit 2.6 *Kapitaltab*. Kapitalejerne kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes kreditorerklæring. I sådanne situationer kan kreditorerne inden for de første fire uger efter fusionens offentliggørelse anmelde deres fordringer og kræve, at forfaldne fordringer indfries, og for uforfaldne fordringer kan der forlanges betryggende sikkerhed. Dette gælder dog ikke, hvis der allerede er stillet betryggende sikkerhed for fordringerne.

2.11.1.7 Fusionens gennemførelse

Fusionsplanen for hvert af de fusionerende selskaber skal, såfremt denne udarbejdes, indsendes til ERST senest fire uger efter fusionsplanens underskrivelse. Hvis en kreditorerklæring er udarbejdet, kan denne indsendes til ERST i forbindelse med indsendelsen af fusionsplanen. Modtagelsen af dokumenterne offentliggøres i ERST's it-system, og en eventuel ret til at anmelde krav vil være indeholdt i offentliggørelsen.

Den endelige beslutning om gennemførelse af en fusion træffes i det ophørende selskab af generalforsamlingen, medmindre der er tale om fusion mellem moder- og datterselskaber med moderselskabet som det fortsættende selskab, hvor bestyrelsen kan træffe beslutningen. Tilsvarende gælder med visse begrænsninger en fusion, hvor moderselskabet ejer mindst 90 % af aktierne. I så fald træffes beslutningen af det centrale ledelsesorgan.

I det modtagende selskab træffes beslutningen af det centrale ledelsesorgan. Dog skal generalforsamlingen træffe beslutningen, hvis der skal foretages vedtægtsændringer – bortset fra optagelse af det ophørende selskabs navn eller binavn som binavn for det fortsættende selskab – eller hvis kapitalejere, der ejer 5 % af selskabskapitalen, inden to uger efter modtagelse af fusionsplanen skriftligt stiller krav om, at beslutningen skal træffes af generalforsamlingen.

En række dokumenter, herunder fusionsplanen, godkendte årsrapporter for de seneste tre regnskabsår, vurderingsmændenes udtalelser og erklæringer samt bestyrelsens fusionsredegørelse mv. skal fremlægges senest fire uger forud for generalforsamlingen, medmindre samtlige kapitalejere samtykker om, at disse først fremlægges ved den besluttende generalforsamling.

Den endelige beslutning om at gennemføre fusionen må tidligst træffes fire uger efter modtagelsen af oplysninger om den påtænkte fusion. Hvis der er tale om en fusion, hvor der alene deltager anpartsselskaber, og hvis vurderingsmændene vurderer, at kreditorerne er tilstrækkeligt sikrede i forbindelse med fusionen, kan anpartshaverne i enighed beslutte at fravige 4-ugers fristen for vedtagelse af fusionen.

Hvis et ophørende kapitalselskab har afsluttet et regnskabsår inden det tidspunkt, hvor fusionen skal have regnskabsmæssig virkning, og generalforsamlingen endnu ikke har godkendt årsrapporten for denne regnskabsperiode, skal generalforsamlingen senest godkende årsrapporten for denne regnskabsperiode samtidig med beslutningen om at gennemføre fusionen. Hvis det ophørende selskab har kalenderårsregnskab, og fusionens regnskabsmæssige virkning er den 1. januar 20x2, skal årsregnskabet for 20x1 godkendes senest samtidig med beslutningen om at gennemføre fusionen.

Når beslutning om at gennemføre fusionen er truffet, skal den vedtagne fusion anmeldes til ERST senest to uger herefter.

Fusionen skal være endeligt anmeldt senest ved udløbet af indsendelsesfristen for årsrapporten for den periode, hvori tidspunktet for fusionens regnskabsmæssige virkning indgår – det vil ved kalenderårsregnskab sige senest den 31. maj i det følgende år (eller den 30. april for statslige aktieselskaber eller børsnoterede selskaber). Dog skal anmeldelsen indsendes senest et år efter, at ERST har offentliggjort modtagelse af oplysninger om den påtænkte fusion.

Vedtages fusionen ikke i overensstemmelse med den bekendtgjorte fusionsplan, anses forslaget som bortfaldet. Der kræves ikke nogen anmeldelse heraf til ERST.

Overskrides anmeldelsesfristen på 12 måneder, anses en eventuel fusionsplan for bortfaldet.

2.11.1.8 Frister for indsendelse af dokumenter – gælder både fusion og spaltning

Af nedenstående skema fremgår, at der en del steder er frit valg mellem indsendelse på det ene tidspunkt eller det andet tidspunkt i processen. Det skyldes, at loven og praksis ikke er udtrykkelig præcis. ERST accepterer således, at de omhandlede dokumenter enten kan indsendes i starten af fusions- eller spaltningsprocessen sammen med den underskrevne plan eller til sidst i processen, når fusionen eller spaltningen er endeligt vedtaget i de involverede selskaber.

Dokumenter	Hjemmel	Modtages hos ERST senest fire uger efter planens underskrivelse	Modtages hos ERST senest to uger efter planens underskrivelse
Eventuel fusions- eller spaltningsplan[1]	§ 237 § 255	X[4]	
Bestyrelsernes redegørelser om planen[2]	§ 238 § 256	X (frit valg mellem de to tidspunkter)	X (frit valg mellem de to tidspunkter)
Mellembalance[2]	§ 239 § 257	X (frit valg mellem de to tidspunkter)	X (frit valg mellem de to tidspunkter)
Vurderingsmændenes udtalelse om planen, herunder om rimeligt og sagligt vederlag[2,3]	§ 241 § 259	X (frit valg mellem de to tidspunkter)	X (frit valg mellem de to tidspunkter)
Vurderingsmændenes erklæring om kreditorernes stilling[2]	§ 242 § 260	X[4]	

1) I anpartsselskaber kan anpartshaverne i enighed fravælge denne.
2) Kapitalejerne kan i enighed fravælge denne.
3) Der skal udpeges en vurderingsmand for hvert af de involverede selskaber, hvilket dog godt kan være den samme person.
4) Generalforsamlingen må tidligst afholdes fire uger efter ERST's offentliggørelse af en eventuel fusions- eller spaltningsplan og af en eventuel erklæring om kreditorernes stilling. Det indebærer, at kreditorerklæringen godt kan indsendes senere end planen, men en senere indsendelse udsætter tidspunktet for den endelige vedtagelse.

2.11.2 Spaltning

Ved spaltning overdrages aktiver og forpligtelser helt eller delvist til flere bestående eller nystiftede aktie- eller anpartsselskaber mod vederlag til det indskydende kapitalselskabs ejere.

2.11.2.1 Spaltningsplan

Spaltningsplanen skal udarbejdes af de centrale ledelsesorganer i de bestående selskaber, der deltager i spaltningen, og skal indeholde samme oplysninger som en fusionsplan samt yderligere:

- En nøjagtig beskrivelse og fordeling af de aktiver og forpligtelser, som henholdsvis overføres eller forbliver i hvert af de selskaber, der deltager i spaltningen. Ofte opfyldes denne redegørelse med et spaltningsregnskab, men der er intet krav om udarbejdelse af et spaltningsregnskab.
- Redegørelse for fordelingen af vederlaget, herunder kapitalandele i de modtagende selskaber, til kapitalejerne i det indskydende selskab samt kriterierne for denne fordeling.

Spaltningsplanen skal være underskrevet senest ved udløbet af det regnskabsår, hvori tidspunktet for spaltningens regnskabsmæssige virkning indgår. Er den regnskabsmæssige spaltningsdato fx den 1. januar, og har det spaltende selskab kalenderårsregnskab, skal spaltningsplanen således være underskrevet senest den 31. december samme år.

Hvis der er tale om en spaltning, hvor der alene deltager anpartsselskaber, kan anpartshaverne i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en spaltningsplan, jf. afsnit 2.11.3 *Særligt om straksfusion eller straksspaltning af anpartsselskaber.*

2.11.2.2 Mellembalance

Hvis spaltningsplanen er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabernes seneste årsrapport omfatter, skal der som udgangspunkt udarbejdes en mellembalance for de spaltende selskaber. Har de deltagende selskaber forskelligt regnskabsår, skal der kun udarbejdes mellembalance i de selskaber, hvor 6-måneders fristen for underskrivelse af planen er overskredet. Mellembalancen må ikke have en opgørelsesdato, der ligger mere end tre måneder forud for underskrivelsen af spaltningsplanen, og skal være revideret, hvis selskabet er omfattet af revisionspligt.

Kapitalejerne i såvel aktie- som anpartsselskaber kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes en mellembalance, uanset at en eventuel spaltningsplan er underskrevet mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som selskabets seneste årsrapport vedrører.

Endvidere er børsnoterede kapitalselskaber, der har aflagt en revideret halvårsrapport i henhold til IFRS, nu undtaget fra kravet om udarbejdelse af mellembalance, såfremt kapitalselskabet er noteret på en børs i EU/EØS, og halvårsrapporten gøres tilgængelig for kapitalejerne. Denne undtagelse er imidlertid ikke så meget værd, eftersom mange børsnoterede selskaber ikke får revideret halvårsrapporten.

2.11.2.3 Spaltningsredegørelse

Ledelsen i hvert af de selskaber, der deltager i spaltningen, skal som udgangspunkt udarbejde en skriftlig redegørelse, hvori den påtænkte spaltning, herunder en eventuel spaltningsplan, forklares og begrundes.

Redegørelsen skal blandt andet omtale vederlagets art og størrelse, herunder hvordan vederlaget til kapitalejerne i det indskydende (ophørende) selskab er fastsat. Hvis der som vederlag ydes kapitalandele i det modtagende selskab, skal der oplyses om kapitalandelenes nominelle beløb. Har der været særlige vanskeligheder forbundet med fastsættelsen af vederlaget, skal dette omtales i redegørelsen.

Hvis samtlige kapitalejere er enige herom, kan det besluttes, at spaltningsredegørelsen ikke skal udarbejdes.

Spaltningsredegørelsen kan vedhæftes en fælles regnskabsopstilling (spaltningsregnskab), men der er ikke krav om dette. Udarbejdes et spaltningsregnskab, er det også valgfrit, om det revideres. Det kan dog være praktisk imellem de enkelte selskaber at udarbejde et spaltningsregnskab for at opfylde forpligtelsen til at beskrive en nøjagtig fordeling af aktiverne og passiverne. Ligeledes er der ikke krav om indsendelse af et spaltningsregnskab til Skattestyrelsen.

2.11.2.4 Vurderingsberetning

Ved spaltning, hvor de modtagende eller nye selskaber er aktieselskaber, og hvor der i forbindelse med spaltningen enten etableres nye selskaber eller gennemføres en kapitalforhøjelse i et allerede eksisterende modtagende aktieselskab, skal spaltningsredegørelsen vedhæftes en erklæring fra en vurderingsmand om, hvorvidt den ansatte værdi af de overdragne aktiver og passiver mindst svarer til den pålydende værdi af de aktier, der udstedes med tillæg af en eventuel overkurs. Vurderingsmandens rapport må ikke være udarbejdet tidligere end tre måneder forud for vedtagelsen af spaltningen. Overskrides fristen, kan spaltningen ikke vedtages.

Skematisk kan kravene om udarbejdelse af vurderingsberetning ved kapitalforhøjelse eller stiftelse i forbindelse med spaltninger vises således:

Det indskydende selskab	De modtagende selskaber	Krav om vurderingsberetning?
Aktieselskab 1	Aktieselskab 2	Ja
	Anpartsselskab 1	Nej
Anpartsselskab 1	Anpartsselskab 2	Nej
	Anpartsselskab 3	Nej
Anpartsselskab 1	Aktieselskab 1	Ja
	Anpartsselskab 2	Nej

Vurderingsberetningen kan undlades, såfremt der i stedet udarbejdes en vurderingsmandsudtalelse om spaltningsplanen eller en kreditorerklæring.

2.11.2.5 Vederlagserklæring

Som udgangspunkt skal en vurderingsmand udarbejde en erklæring om den påtænkte spaltning, herunder en eventuel spaltningsplan, der skal fremlægges for aktionærerne. Erklæringen skal omtale, hvorvidt vederlaget til kapitalejerne i det indskydende selskab er rimeligt og sagligt begrundet.

Udarbejdelse af en vederlagserklæring kan undlades, hvis samtlige kapitalejere i de deltagende selskaber samtykker heri.

Ved en spaltning skal kapitalandelene i de fortsættende selskaber fordeles mellem ejerne af det spaltede selskab. Formålet med en vederlagserklæring er, at revisor udtaler sig om ombytningsforholdet. Derved får ejerne af selskaberne en uvildig vurdering af, om spaltningen i økonomisk henseende er rimelig for deltagerne. Erklæringen tilsigter således at tilkendegive, at selskabsdeltagerne før og efter spaltningen har de samme værdier.

2.11.2.6 Kreditorerklæring

Som udgangspunkt skal en vurderingsmand udarbejde en erklæring om, hvorvidt kreditorerne i det enkelte selskab må antages at være tilstrækkeligt sikrede efter spaltningen. En sådan kreditorerklæring skal være uden forbehold. Antages det i vurderingsmændenes erklæring, at kreditorerne i det enkelte selskab ikke er tilstrækkeligt sikrede efter spaltningen, kan kreditorer, hvis fordringer er stiftet forud for ERST's offentliggørelse – og for hvilke der ikke er stillet særskilt sikkerhed – senest fire uger efter ERST's offentliggørelse anmelde deres fordringer.

Anmeldte forfaldne fordringer kan forlanges indfriet, og for anmeldte uforfaldne fordringer kan kreditor forlange, at der stilles betryggende sikkerhed, før spaltningen kan registreres som gennemført hos ERST.

Kapitalejerne kan i enighed beslutte, at der ikke skal udarbejdes kreditorerklæring. I sådanne situationer kan kreditorerne inden for de første fire uger efter offentliggørelse af spaltningsplanen anmelde deres fordringer og kræve, at forfaldne fordringer indfries, og for uforfaldne fordringer kan der forlanges betryggende sikkerhed. Dette gælder dog ikke, hvis der allerede er stillet betryggende sikkerhed for deres fordringer.

2.11.2.7 Spaltningens gennemførelse

Spaltningsplanen for de deltagende selskaber skal indsendes til ERST senest fire uger efter spaltningsplanens underskrivelse sammen med en eventuel erklæring om kreditorernes stilling.

Den endelige beslutning om gennemførelse af en spaltning træffes i det indskydende selskab af generalforsamlingen. Er der tale om en lodret spaltning, kan beslutningen om spaltningen imidlertid træffes af det centrale ledelsesorgan i det indskydende selskab.

I det modtagende selskab træffes beslutningen af det centrale ledelsesorgan. Dog skal generalforsamlingen træffe beslutningen, hvis der skal foretages vedtægtsændringer, bortset fra optagelse af det ophørende selskabs navn eller binavn som binavn for det fortsættende selskab, eller hvis 5 % af kapitalejerne inden to uger efter modtagelse af spaltningsplanen skriftligt stiller krav om, at beslutningen skal træffes af generalforsamlingen.

En række dokumenter, herunder spaltningsplanen, godkendte årsrapporter for de seneste tre regnskabsår, vurderingsmændenes udtalelser og erklæringer samt bestyrelsens spaltningsredegørelse mv. skal fremlægges senest fire uger forud for generalforsamlingen, medmindre samtlige kapitalejere samtykker i, at disse først fremlægges ved den besluttende generalforsamling.

Den endelige beslutning om at gennemføre spaltningen må tidligst træffes fire uger efter modtagelsen af oplysninger om den påtænkte spaltning. Hvis der er tale om en spaltning, hvor der alene deltager anpartsselskaber, og hvis vurderingsmændene vurderer, at kreditorerne er tilstrækkeligt sikrede i forbindelse med spaltningen, kan anpartshaverne i enighed beslutte at fravige 4-ugers fristen for vedtagelse af spaltningen.

Hvis det ophørende kapitalselskab har afsluttet et regnskabsår inden det tidspunkt, hvor spaltningen skal have regnskabsmæssig virkning, og generalforsamlingen endnu ikke har godkendt årsrapporten for denne regnskabsperiode, skal generalforsamlingen senest godkende årsrapporten for denne regnskabsperiode samtidig med beslutningen om at gennemføre spaltningen.

Når beslutning om at gennemføre spaltningen er truffet, skal den vedtagne spaltning anmeldes til ERST senest to uger herefter.

Spaltningen skal være endeligt anmeldt senest ved udløbet af indsendelsesfristen for årsrapporten for den periode, hvori tidspunktet for spaltningens regnskabsmæssige virkning indgår. Det vil ved kalenderårsregnskab sige senest den 31. maj i det følgende år (eller den 30. april for statslige aktieselskaber eller børsnoterede selskaber).

Anmeldelsen skal endvidere indsendes senest et år efter, at ERST har offentliggjort modtagelse af oplysninger om den påtænkte spaltning.

Vedtages spaltningen ikke i overensstemmelse med den bekendtgjorte spaltningsplan, anses forslaget som bortfaldet.

Overskrides anmeldelsesfristen, mister beslutningen om spaltningen sin gyldighed, og en eventuel spaltningsplan anses for bortfaldet.

Fristerne for indsendelse af dokumenter i forbindelse med en spaltning er de samme som for fusioner og fremgår af afsnit 2.11.1.8 *Frister for indsendelse af dokumenter – gælder både fusion og spaltning.*

2.11.3 Særligt om straksfusion eller straksspaltning af anpartsselskaber

I visse tilfælde er der ikke krav om, at ERST skal have offentliggjort en meddelelse om den påtænkte fusion og spaltning, før der kan træffes beslutning om gennemførelse af transaktionen. I disse tilfælde vil det således være muligt at indlede fusions- eller spaltningsprocessen med at træffe beslutning om gennemførelse af transaktionen og derefter anmelde gennemførelsen heraf til ERST. En fusion eller spaltning, hvor det er muligt at begynde processen med gennemførelsesfasen, benævnes i ERST som straksfusion og straksspaltning. Det skal i denne forbindelse nævnes, at sådanne sager – uanset begreberne straksfusioner og straksspaltninger – ikke er hastesager i ERST, og at disse sager derfor er undergivet ERST's normale sagsbehandlingstid.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at hvis en fusion eller spaltning skal kunne behandles som en straksfusion eller -spaltning, så kræver det, at følgende betingelser alle er opfyldt:

1. Udarbejdelse af plan skal være fravalgt i enighed af kapitalejerne

Hvis der er udarbejdet en plan, skal ERST have modtaget og offentliggjort modtagelsen af denne, før der kan træffes beslutning om at gennemføre transaktionen. Dette gælder, uanset at planen er frivilligt udarbejdet, og det ellers ville have været muligt at fravælge udarbejdelsen af planen. Det bemærkes, at det som nævnt ovenfor alene er muligt at fravælge udarbejdelsen af en plan, hvis samtlige de deltagende selskaber er anpartsselskaber, og det er derfor også alene muligt at foretage en fusion eller spaltning som en straksfusion eller -spaltning, hvis samtlige deltagende selskaber er anpartsselskaber.

2. Der skal være udarbejdet en kreditorerklæring med konklusion om, at kreditorerne er tilstrækkeligt sikrede efter transaktionen

Hvis konklusionen i kreditorerklæringen er negativ, hvilket betyder, at kreditorerne ikke vurderes at være tilstrækkeligt sikrede efter transaktionen, eller hvis kreditorerklæringen er fravalgt af kapitalejerne i enighed, er det ikke muligt at gennemføre transaktionen som en straksfusion eller -spaltning. Det skyldes, at hvis en straksfusion eller -spaltning skal være mulig, så må kreditorerne ikke være tillagt rettighed til at anmelde deres krav, hvilket de er, hvis kreditorerklæringen er fravalgt, eller hvis vurderingsmanden i kreditorerklæringen konkluderer, at kreditorerne ikke er tilstrækkeligt sikrede efter transaktionen.

3. 4-ugers fristen mellem offentliggørelse og beslutning om gennemførelse af transaktionen skal være fravalgt

4-ugers fristen mellem ERST's offentliggørelse af meddelelsen om den påtænkte transaktion og beslutningen om gennemførelse af en fusion eller spaltning skal være fravalgt af kapitalejerne i enighed. Hvis kravet om 4-ugers fristen ikke er fravalgt, kan transaktionen ikke gennemføres som en straksfusion eller -spaltning.

4. Der skal indarbejdes en række forhold i generalforsamlingsreferatet vedrørende den generalforsamling, der beslutter fusionen/spaltningen, og referatet skal også medsendes til ERST

Fusion	Spaltning
Anpartsselskabernes navne og eventuelle binavne, herunder om et ophørende selskabs navn eller binavn skal indgå som binavn for det fortsættende selskab.	Anpartsselskabernes navne og eventuelle binavne, herunder om det indskydende selskabs navn eller binavn skal indgå som binavn for et modtagende selskab. Nøjagtig fordeling af de dele af aktiver og forpligtelser, som overføres eller forbliver i hvert af kapitalselskaberne, der deltager i spaltningen.
Vederlaget for kapitalandelene i et ophørende selskab.	Vederlaget for kapitalandelene i det indskydende selskab.
Tidspunktet fra hvilket de kapitalandele, der eventuelt ydes som vederlag, giver ret til udbytte.	Tidspunktet fra hvilket de kapitalandele, der eventuelt ydes som vederlag, giver ret til udbytte.
Tidspunktet fra hvilket et ophørende selskabs rettigheder og forpligtelser regnskabsmæssigt skal anses for overgået.	Tidspunktet fra hvilket det indskydende anpartsselskabs rettigheder og forpligtelser regnskabsmæssigt skal anses for overgået.
Vedtægter, jf. selskabslovens §§ 28 og 29, hvis der ved fusionen dannes et nyt anpartsselskab.	Vedtægter, jf. selskabslovens §§ 28 og 29, hvis der ved spaltningen dannes et nyt anpartsselskab.
Der skal være truffet identiske beslutninger i samtlige de deltagende bestående anpartsselskaber.	Der skal være truffet identiske beslutninger i samtlige de deltagende bestående anpartsselskaber.

2.11.4 Særligt om fusioner og spaltninger med fremadrettet virkning

En fusion eller spaltning kan have fremadrettet virkning. Det regnskabsmæssige virkningspunkt kan dog ikke være senere end to uger efter beslutningerne om at gennemføre fusionen eller spaltningen.

Det er dog et krav, at det regnskabsmæssige virkningspunkt og tidspunktet for beslutningen om at gennemføre fusionen eller spaltningen skal være i samme regnskabsår. Det får den konsekvens, at det ikke er praktisk muligt at fusionere eller spalte et selskab hen over et regnskabsår. Derfor er det ikke muligt at træffe beslutningerne om at gennemføre en fusion eller spaltning fx den 22. december 20x0 med regnskabsmæssig virkning pr. 1. januar 20x1.

Derimod kan et selskab fx godt træffe beslutning om at gennemføre en fusion pr. 8. marts 20x1 med regnskabsmæssig virkning den 21. marts 20x1. Det vil imidlertid kræve, at årsrapporten for 20x0 er indsendt til ERST senest den 21. marts 20x1.

2.11.5 Oversigt over muligheder for at fravælge dokumenter ved fusion og spaltning

Nedenstående oversigt viser, hvilke muligheder der er for at fravælge de forskellige dokumenter i såvel aktie- som anpartsselskaber i forbindelse med nationale fusioner eller spaltninger.

Nationale spaltninger/fusioner	Spaltning		Fusion	
	A/S	ApS	A/S	ApS
Spaltningsplan/ fusionsplan	Obligatorisk	Kan fravælges ved enstemmighed	Obligatorisk	Kan fravælges ved enstemmighed
Spaltningsredegørelse/fusionsredegørelse	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed
Vederlagserklæring – “rimeligt og sagligt” begrundet	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed
Kreditorerklæring	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed*
Mellembalance (gælder ikke-børsnoterede virksomheder, der har aflagt revideret halvårsrapport efter ÅRL eller IFRS)	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed

Nationale spaltninger/fusioner	Spaltning		Fusion	
	A/S	ApS	A/S	ApS
Vurderingsberetning (kun krav, hvis stiftelse af nyt selskab eller kapitalforhøjelse i eksisterende selskab)	Muligt at fravælge, hvis der i stedet udarbejdes vurderingsmandsudtalelse om planen (vederlag mv.) eller en kreditorerklæring	Ikke krav om vurderingsberetning i de modtagende selskaber, der er anpartsselskaber	Muligt at fravælge, hvis der i stedet udarbejdes vurderingsmandsudtalelse om planen (vederlag mv.) eller en kreditorerklæring	Ikke krav om vurderingsberetning, hvis det fortsættende selskab er anpartsselskab
Fremlæggelse af dokumenter	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed	Kan fravælges ved enstemmighed
Årsrapporter for regnskabsår, der ligger forud for det regnskabsmæssige virkningstidspunkt	Besluttes en fusion eller en spaltning med et regnskabsmæssigt virkningstidspunkt til den 1. januar 20x1 (start på regnskabsår), skal årsrapporter for de ophørende selskaber i en fusion og det indskydende selskab i en spaltning for regnskabsår 20x0 være modtaget i ERST senest i forbindelse med registreringen af fusionen/spaltningen			

*) Ved straksfusion eller -spaltning skal der altid udarbejdes en kreditorerklæring, jf. ovenfor.

2.11.6 Det regnskabsmæssige virkningstidspunkt for fusioner og spaltninger

Normalt har en fusion eller spaltning regnskabsmæssig virkning senest på datoen for underskrivelse af en eventuel fusions- eller spaltningsplan.

Det er dog muligt at udarbejde en fusions- eller spaltningsplan, hvor den regnskabsmæssige virkning af transaktionen indtræder i tidsrummet efter planens underskrivelse dog senest samtidig med planens vedtagelse på generalforsamlingen. Det bevirker, at processen for fusion eller spaltning og herunder udarbejdelse af en fusions- eller spaltningsplan allerede kan påbegyndes inden starten af det regnskabsår, hvor den eventuelle vedtagelse af planen skal have regnskabsmæssig virkning. Derved kan fusions- og spaltningsprocessen i visse situationer forkortes. Det er ikke muligt at vedtage en plan, som først får regnskabsmæssig virkning efter vedtagelsen.

Hvis en fusion vedtages efter et selskabs balancedag, skal de ophørte selskaber ikke udarbejde årsrapport for det netop overståede regnskabsår, hvis den regnskabsmæssige virkning af fusionen rækker tilbage i det netop overståede regnskabsår. I den forbindelse er det afgørende, at fusionen er gennemført med regnskabsmæssig tilbagevirkende kraft til det netop overståede regnskabsår, og inden årsrapporten udarbejdes og indsendes.

Eksempel

Hvis selskabets seneste årsrapport dækker perioden fra den 1. januar 20x0–31. december 20x0, og selskabet gennemfører fusionen den 1. marts 20x2, og det sker med tilbagevirkende kraft pr. 1. januar 20x1 (kræver, at fusionsplan er underskrevet senest den 31. december 20x1), er der intet krav om udarbejdelse af årsrapport for 20x1 for det ophørende selskab. Derimod skal det fortsættende selskab for 20x1 indeholde alle tal fra det ophørende selskab.

Gennemføres en fusion midt i året, skal der heller ikke laves perioderegnskab for det ophørende selskab for den forgangne periode frem til fusionen. I praksis er set fusionsdatoer helt frem til den 31. december i selskaber med kalenderårsregnskabsår. I disse tilfælde skal der ikke udarbejdes årsrapport, da fusionens regnskabsmæssige virkning ligger i regnskabsåret.

I relation til pligten til at udarbejde årsrapport er det vedtagelsestidspunktet for fusionen, der er afgørende. Det er således i denne sammenhæng underordnet, hvornår en eventuel fusionsplan underskrives.

Hvis fusions- eller spaltningsplanen underskrives i starten af regnskabsåret, fx den 10. januar 20x1 med virkning tilbage til den 1. januar 20x1, skal årsrapporten for det netop afsluttede regnskabsår indsendes til ERST, før fusionen eller spaltningen kan vedtages endeligt. Offentliggørelsen af en eventuel fusions- eller spaltningsplan kan dog godt ske primo 20x1 – det er alene vedtagelsen, der først kan ske, når årsrapporten for 20x0 er indsendt til ERST.

2.11.6.1 Særligt om spaltninger

En eventuel spaltningsplan – eller beslutningsgrundlaget, såfremt udarbejdelse af en spaltningsplan er fravalgt – skal indeholde en nøjagtig beskrivelse og fordeling af de dele af aktiver og forpligtelser, der skal deles som led i spaltningen.

ERST har i den forbindelse gjort opmærksom på, at en spaltning kun kan gennemføres, hvis den vedtages i overensstemmelse med den offentliggjorte plan. Hvis den nøjagtige fordeling af aktiver og forpligtelser har ændret sig i perioden fra planens underskrivelse og indtil den efterfølgende regnskabsmæssige virkning af transaktionen, vil spaltningen således ikke kunne gennemføres. At værdien af aktiver og forpligtelser har ændret sig fra tidspunktet for planens underskrivelse til tidspunktet for den regnskabsmæssige virkning, er derimod ikke et problem, så længe fordelingen af aktiver og forpligtelser er identisk med planen.

2.11.7 Tidsforløb og frister ved fusion og spaltning

Processen for fusion og spaltning er identisk, for så vidt angår det overordnede tidsforløb, og følgende beskrivelse er således også gældende for spaltninger. Der gælder følgende overordnede tidsforløb:

- Et nyt regnskabsår begynder, og balancedagen er ofte tidspunktet, hvorfra fusionen får regnskabsmæssig virkning.
- Fusionsplanen underskrives af bestyrelserne i de involverede selskaber. Underskrivelsen skal ske senest ved udløbet af det regnskabsår, hvori fusionen skal have regnskabsmæssig virkning.
- Underskrives en eventuel fusionsplan mere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som den seneste årsrapport vedrører, skal der som udgangspunkt udarbejdes revideret mellembalance for det pågældende selskab.
- Senest fire uger efter underskrivelse af fusionsplanen skal den være anmeldt og indsendt til ERST. Både selve planen og en eventuel kreditorerklæring skal offentliggøres via ERST's it-system. Derfor indsendes kreditorerklæringen typisk sammen med planen, men det er ikke et krav.
- Sker der i forbindelse med fusionen en kapitalforhøjelse, eller opstår der et nyt selskab som led i processen, kan der være krav om, at ledelsens redegørelse skal vedhæftes en vurderingsberetning. En eventuel vurderingsberetning må ikke være udarbejdet mere end tre måneder forud for vedtagelse af fusionen.
- Beslutningen om at gennemføre fusionen kan tidligst træffes fire uger og en dag efter, at der er sket offentliggørelse af modtagelse af oplysninger om den påtænkte fusion samt eventuel kreditorerklæring i ERST's it-system. Den ekstra dag skyldes, at frister i selskabsloven først begynder at løbe fra og med dagen efter den begivenhed (dvs. offentliggørelsen af fusionsplanen), som udløser fristen, finder sted. Afhængig af, hvilken tidsfrist der udløber først, skal generalforsamlingen senest træffe beslutning, inden der er gået 12 måneder fra det tidspunkt, hvor fusionsplanen blev offentliggjort – eller inden udløbet af fristen for indsendelse af årsrapport for det år, hvori fusionen får regnskabsmæssig virkning. Det vil sige op til 17 måneder efter regnskabsårets begyndelse.
- Anmeldelse af den vedtagne fusion skal ske senest to uger efter, at fusionen er vedtaget i alle de fusionerende selskaber.
- Det bemærkes, at på visse betingelser kan henholdsvis fusionsplanen, mellembalancen og kreditorerklæringen fravælges i enighed af kapitalejerne.

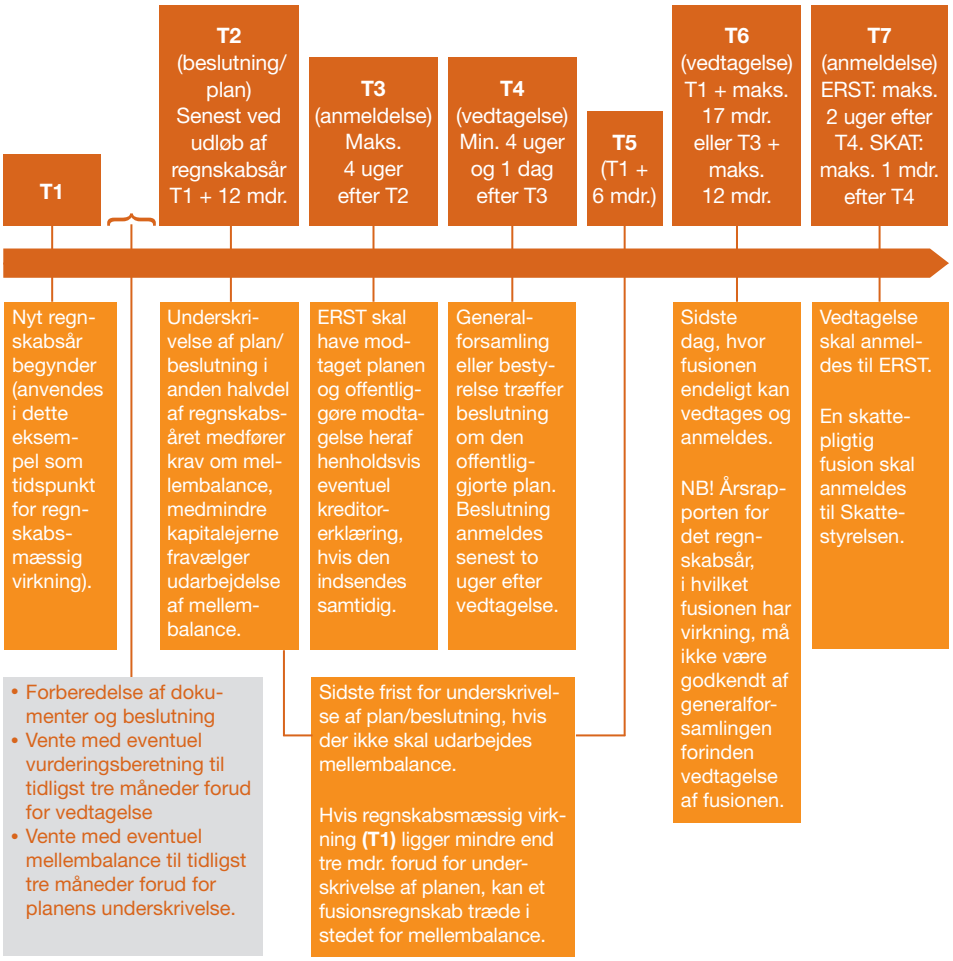

2.11.8 Tilførsel af aktiver

Begrebet ”tilførsel af aktiver” er et skatteretligt begreb, der ikke er specifikt reguleret eller omtalt i selskabsloven.

De selskabsretlige regler, der gælder for apportindskud, finder derfor anvendelse ved tilførsel af aktiver til enten et selskab, der stiftes ved indskuddet, eller til et bestående selskab i forbindelse med en kapitalforhøjelse.

2.12 Omdannelse og omregistrering

Reglerne for omdannelse af selskaber findes primært i selskabslovens kapitel 17 – og omfatter følgende forskellige omdannelsesformer:

- Omdannelse fra A/S til ApS
- Omdannelser fra ApS til A/S
- Omdannelse fra P/S til A/S
- Omdannelse fra A/S til P/S
- Omdannelse af virksomhed efter lov om erhvervsdrivende virksomhed, fx a.m.b.a. og s.m.b.a. til A/S.

2.12.1 Omdannelse fra A/S til ApS

Der er ikke krav om, at der skal være dækning for anpartskapitalen efter omdannelsen, hvilket gør det muligt for et aktieselskab med negativ egenkapital at omdanne sig til anpartsselskab.

Ved en omdannelse fra A/S til ApS er det ikke muligt pr. automatik at sænke selskabskapitalen. Derfor er der heller ikke krav om kreditorernes samtykke i forbindelse med selve omdannelsen. Det betyder, at først når omdannelsen er gennemført, kan kapitalen nedsættes fra fx de krævede 400 TDKK for et aktieselskab til de krævede 40 TDKK i anpartsselskab – og da skal reglerne herfor følges, jf. afsnit 2.4 *Nedsættelse af selskabets kapital.*

Vedtægten skal som led i omdannelsen ændres, således at reglerne for anpartsselskaber efterleves. Dette indebærer blandt andet, at selskabsbetegnelsen ændres fra A/S til ApS.

2.12.2 Omdannelse fra ApS til A/S

Der er krav om, at der er dækning for aktiekapitalen efter omdannelsen. Et selskab med en egenkapital på fx 300 TDKK, før omdannelsen gennemføres, skal således senest i forbindelse med omdannelsen finde en løsning, der bringer egenkapitalen op på mindst 400 TDKK.

Vedtægten skal som led i omdannelsen ændres, således at de efterlever reglerne for aktieselskaber. Dette indebærer blandt andet, at selskabsbetegnelsen ændres fra ApS til A/S.

Forud for omdannelsen skal der udarbejdes en vurderingsberetning med tilhørende omdannelsesbalance. Genstanden for såvel vurderingsberetning som omdannelsesbalance er hele den igangværende virksomhed (anpartsselskabet), dog således at kravet alene omfatter selve det selskab, der skal omdannes. Der er derfor ikke krav om en koncernbalance. En omdannelse kan ikke ske med tilbagevirkende kraft, da der er tale om samme juridiske person både før og efter omdannelsen.

Skæringsdatoen for omdannelsesbalancen, vurderingsberetningen, omdannelsestidspunktet og retsvirkningsdatoen er forskellig – og reglerne kan skitseres således:

Forholdet	Omdannelse
Omdannelsestidspunkt	Vedtagelsesdato på generalforsamling, fx den 1. juni 20x1
Skæringsdato for omdannelsesbalancen efter SEL	Vedtagelsesdatoen eller et tidligere tidspunkt, fx tilbage til den 1. januar 20x1 (som er dagen efter balancedagen i seneste årsrapport)
Omdannelsesbalance efter SEL til bogført værdi eller omvurderet værdi	Bogført værdi (der kan ikke ske omvurdering til dagsværdi)
Koncernbalance eller selskabsbalance	Selskabsbalance
Underskriftstidspunkter for omdannelsesbalancen – ledelse og revisor	Maks. fire uger før generalforsamlingstidspunktet (dvs. ikke ældre end den 4. maj 20x1, når generalforsamlingen afholdes den 1. juni 20x1)
Tilladt med forbehold i omdannelsesbalancen?	Nej – overtagelsesbalancen skal være uden forbehold
Skal omdannelsesbalancen revideres?	Hvis selskabet er underlagt revisionspligt efter ÅRL eller anden lovgivning, skal omdannelsesbalancen revideres
Skæringsdato for vurderingsberetning	Maks. fire uger før generalforsamlingstidspunktet (dvs. ikke ældre end den 4. maj 20x1, når generalforsamlingen afholdes den 1. juni 20x1)
Underskriftstidspunkt for vurderingsberetning	Maks. fire uger før generalforsamlingstidspunktet (dvs. ikke ældre end den 4. maj 20x1, når generalforsamlingen afholdes den 1. juni 20x1)
Virkningstidspunktet	Efter § 9 skal registreringen optages i ERST's it-system senest to uger efter den retsstiftende beslutning (dvs. den 15. juni 20x1, når generalforsamlingen er den 1. juni 20x1)

Der er meget fleksibilitet i forhold til pr. hvilken dato, omdannelsesbalancen bliver udarbejdet. Det afgørende dokument er vurderingsberetningen, som skal konkludere, at egenkapitalen mindst svarer til selskabskapitalen på omdannelsestidspunktet (der skal være dækning for selskabskapitalen på omdannelsestidspunktet).

Ofte har anpartsselskaber en mindre selskabskapital end den lovkrævede selskabskapital for aktieselskaber (fx kan de have en selskabskapital på 40 TDKK som anpartsselskab – mens minimumskravet for aktieselskaber er 400 TDKK). ERST's praksis er, at der i den medsendte balance skal være dækning for den aktiekapital, som registreres.

Eksempel

Et anpartsselskab med en selskabskapital på 40 TDKK ønskes omdannet til at aktieselskab. Der er ikke nogen frie reserver i selskabet, således at den samlede egenkapital pr. balancedagen den 31. december 20x0 udgør 40 TDKK.

I juni 20x1 ønskes selskabet omdannet til et aktieselskab. På det tidspunkt har der været en indtjening på 50 TDKK, således at egenkapitalen i juni måned udgør 90 TDKK.

Forinden omdannelsen beslutter selskabsdeltagerne derfor at konvertere 50 TDKK fra frie reserver til selskabskapital og samtidig indskyde 310 TDKK i kontanter.

Hvilken egenkapital skal fremgå af omdannelsesbalancen, såfremt denne udarbejdes med en skæringsdato den 1. januar 20x1?

Løsning

Der er flere muligheder for at vise egenkapitalen i omdannelsesbalancen.

ERST accepterer, at kapitalforhøjelsen bliver indarbejdet i en omdannelsesbalance pr. 1. januar som en pro forma regulering i form af en kolonne pr. 1. januar, en korrektionskolonne og en i alt kolonne 1. januar med korrektion.

En anden model, som også er accepteret, er, at kapitalforhøjelsen oplyses i en note til omdannelsesbalancen, idet der jo i denne sammenhæng er tale om en væsentlig efterfølgende begivenhed. Det skal tydeligt fremgå, hvorledes kapitalforhøjelsen påvirker egenkapitalen. Herudover vil det være naturligt, at vurderingsmanden omtaler kapitalforhøjelsen i sin vurderingsberetning.

Efter ERST's praksis skal den kapital, som vurderingsmanden erklærer sig om i vurderingsberetningen, kunne rummes i den egenkapital, der fremgår af omdannelsesbalancen. Har selskabet således haft underskud i perioden mellem omdannelsesbalancens skæringsdato og tidspunktet for dateringen af vurderingsberetningen – men der i øvrigt er gennemført en kapitalforhøjelse, så der er tilstrækkeligt med kapital på vurderingsberetningstidspunktet – skal der i omdannelsesbalancen mindst være plads til den samlede selskabskapital og overkurs, som indgår i vurderingsberetningen.

2.12.3 Omdannelse fra P/S til A/S

Det bemærkes, at selskabslovens § 31 finder anvendelse ved omdannelse af P/S til A/S, hvorved kapitalandelene ikke kan tegnes under forbehold eller til underkurs.

Endvidere gælder reglerne om efterfølgende erhvervelser fra stifter i to år, efter omdannelsen fra P/S til A/S er registreret (§§ 42-44).

De fuldt ansvarlige deltagere hæfter efter omdannelsen fortsat for de forpligtelser, der er indgået før omdannelsen.

Loven giver mulighed for at udarbejde en ledelseserklæring efter § 38 i stedet for udarbejdelse af vurderingsberetning med tilhørende omdannelsesbalance. Da det er en hel virksomhed, der omdannes, kan denne bestemmelse imidlertid sjældent bringes i anvendelse, da det kræver, at alle P/S'ets aktiver og gældsforpligtelser er målt til dagsværdi – og muligheden omtales derfor ikke yderligere her.

I forhold til udarbejdelse af vurderingsberetning og omdannelsesbalancen er det de samme dokumenter mv., der gælder som beskrevet ovenfor under afsnit 2.12.1 *Omdannelse fra A/S til ApS.*

2.12.4 Omdannelse fra A/S til P/S

Idet P/S i de fleste forhold i selskabsloven er omfattet af de samme krav som et A/S, herunder kapitalkravet på mindst 400 TDKK, er der få krav i en omdannelse fra A/S til P/S.

Det særegne for P/S'er er primært:

- en eller flere deltagere, komplementarerne, hæfter personligt og uden begrænsning og solidarisk for virksomhedens forpligtelser og
- en eller flere deltagere, kommanditisterne, hæfter begrænset for virksomhedens forpligtelser
- det er et krav, at der er tale om minimum to forskellige juridiske eller fysiske personer som komplementar hhv. kommanditist. Komplementaren kan dog være ejet af kommanditisterne.

Det er således især hæftelsesforskellene, som er anderledes end fx i anpartsselskaber og aktieselskaber.

Komplementaren skal have forvaltningsmæssige og økonomiske beføjelser. Disse økonomiske og forvaltningsmæssige rettigheder skal ses som modsvar på komplementarens hæftelse.

Fra ERST's praksis kan blandt andet følgende eksempler være vejledende i forhold til forvaltningsmæssige og økonomiske beføjelser:

Forvaltningsmæssige beføjelser:

1. Komplementaren har tegningsret i selskabet.
2. Komplementaren er repræsenteret i selskabets øverste ledelsesorgan med et antal medlemmer, evt. formanden.
3. Komplementaren har vetoret overfor ændring af selskabets vedtægter.
4. Komplementaren har vetoret overfor større/væsentlige beslutninger i selskabet.

Økonomiske beføjelser:

1. Komplementaren er tillagt en rimelig andel i kommanditselskabets overskud eller af bruttoindtægter.
2. Komplementaren er tillagt en rimelig andel i kommanditselskabets likvidationsprovenu – eller af indtægt ved salg af selskabets aktiver.
3. Komplementaren modtager forrentning af indskud/egenkapital i kommanditselskabet.
4. Komplementaren modtager forrentning af komplementarens egenkapital som kompensation for den personlige og ubegrænsede hæftelse.

Det er derfor vigtigt, at vedtægterne tilpasses, så komplementarens beføjelser fremgår heraf.

Som følge af ændrede økonomiske forhold for såvel kommanditisterne og komplementar ved at ændre fra A/S til P/S (herunder den skattetransparens, der efter danske forhold også etableres for ejerne), er der krav om, at selskabet senest to uger efter vedtagelsen af omdannelsen skal meddele dette til kommanditisterne og komplementaren.

Ved en omdannelse fra A/S til P/S må selskabskapitalen ikke sænkes. Derfor er der heller ikke krav om kreditorernes samtykke i forbindelse med selve omdannelsen. Det betyder - at kun hvor et aktieselskab har en selskabskapital udover minimumskapitalen - kan selskabskapitalen nedsættes, hvilket kan gøres før eller efter omdannelsen efter reglerne herfor, jf. afsnit 2.4 *Nedsættelse af selskabets kapital.*

2.12.5 Omdannelse af virksomhed med begrænset ansvar, fx a.m.b.a. eller s.m.b.a. til A/S

Omdannelse af en virksomhed med begrænset ansvar omfattet af lov om visse erhvervsdrivende virksomheder er mere kompleks end de øvrige omdannelser, da virksomheder omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder ikke er omfattet af selskabslovens regler, og sædvanligvis er afregningen af overskuddet til ejerne anderledes i den tidligere drevne virksomhed end efter selskabslovens regler.

Det kommer blandt andet til udtryk ved, at virksomheder med begrænset ansvar efter lov om visse virksomheder ofte overskudsdeler hele eller en del af overskuddet baseret på enten virksomhedens omsætning med ejerne eller virksomhedens indkøb fra ejerne – hvorimod aktieselskaber mv. udbetaler udbytte i forhold til ejernes forholdsmæssige andel af kapitalandelene (eventuelt opdelt i aktieklasser).

Da der er tale om en virksomhed, der skal omdannes fra en helt anden virksomhedsform til et kapitalselskab, stilles der i udgangspunktet krav om at udarbejde en række dokumenter, som skal give et godt og oplyst beslutningsgrundlag for ejerne – og dokumenterne skal beskytte og tilgodese en ligedeling mellem ejerne. Der kræves også, at godkendelsen skal gennemføres med det flertal, der kan opløse virksomheden og ikke blot det flertal, der kan ændre vedtægten.

Som udgangspunkt skal følgende dokumenter udarbejdes:

1. Omdannelsesplan (ejerne kan i enighed fravælge udarbejdelsen af omdannelsesplanen). Planen fortæller i detaljer om de forskellige ændringer, der vil ske som følge af omdannelsen, hvilket omfatter:
   - virksomhedens navn og eventuelle binavne før og efter omdannelsen
   - virksomhedens hjemsted
   - vederlaget til deltagerne
   - tidspunktet, fra hvilket aktierne i aktieselskabet giver ret til udbytte
   - de rettigheder i aktieselskabet, der tillægges eventuelle indehavere af ejerandele og gældsbreve med særlige rettigheder i virksomheden inden omdannelsen
   - eventuelle andre foranstaltninger til fordel for indehavere af de i nr. 5 omhandlede ejerandele og gældsbreve
   - notering af aktierne, der ydes som vederlag samt eventuel udlevering af aktiebreve
   - enhver særlig fordel, der som led i omdannelsen gives medlemmerne af virksomhedens ledelse, og
   - udkast til vedtægter for aktieselskabet efter omdannelsen.

2. Omdannelsesredegørelse (ejerne kan i enighed fravælge udarbejdelsen af omdannelsesredegørelsen). Redegørelsen forklarer og begrunder omdannelsen – og skal sætte ejerne i stand til træffe oplysninger på et oplyst grundlag. Derfor skal vurderingsgrundlaget anføres i redegørelsen. Det er muligt at udarbejde omdannelsesplanen og redegørelsen i samme dokument.

3. Mellembalance (ejerne kan i enighed fravælge udarbejdelsen af mellembalance). Mellembalance skal udarbejdes, når omdannelsesplanen er underskrevet, eller omdannelsesplanen er fravalgt, senere end seks måneder efter udløbet af det regnskabsår, som seneste årsrapport eller undtagelseserklæring vedrører. Mellembalancen udarbejdes efter samme regelsæt, som virksomheden udarbejder årsrapport efter, og må ikke have en opgørelsesdato, der er ældre end tre måneder forud for underskrivelsen af omdannelsesplanen (eller beslutningen om, at omdannelsesplanen ikke udarbejdes). Mellembalancen skal være revideret, hvis virksomheden er omfattet af revisionspligt efter ÅRL eller anden lovgivning.

4. Vurderingsberetning om apportindskud. Vurderingsberetningen er det eneste dokument, som ejerne ikke kan fravælge. Indholdsmæssigt er det de sædvanlige regler for udarbejdelse af vurderingsberetning ved indskud af en virksomhed, der gælder. Vurderingsberetningen må ikke være udarbejdet mere end tre måneder før tidspunktet for omdannelsens eventuelle vedtagelse. Der kan ikke dispenseres fra denne frist, og overskrides fristen, kan omdannelsen ikke gyldigt vedtages. Vurderingsberetningen kan godt være udarbejdet forud for en eventuel omdannelsesplan – men behøver ikke at være det. Der er dog ikke krav om, at der udarbejdes en omdannelsesbalance, selvom der indskydes en virksomhed.

5. Vurderingsmandsudtalelse (ejerne kan i enighed fravælge udarbejdelsen af vurderingsmandsudtalelsen). Udtalelsen skal indeholde en erklæring om, hvorvidt vederlaget til ejerne i virksomheden er rimeligt og sagligt begrundet. Erklæringen skal angive den eller de fremgangsmåder, der er anvendt ved fastsættelsen af vederlaget, vurdere hensigtsmæssigheden heraf samt angive de værdier og fremgangsmåderne de hver for sig fører til, og den betydning, der må tillægges fremgangsmåderne i forhold til hinanden ved værdiansættelsen. Har der været særlige vanskeligheder forbundet med værdiansættelsen, omtales disse i erklæringen. Erklæringen skal endvidere:
   - omtale hensigtsmæssigheden af den eller de anvendte metoder og oplyse, hvilke værdier hver af de anvendte metoder resulterer i
   - indeholde en udtalelse om den betydning, der tillægges de anvendte metoder i forhold til hinanden ved værdiansættelsen
   - ligesom en eventuel omdannelsesredegørelse omtaler eventuelle vanskeligheder, der er forbundet med værdiansættelsen.

6. Kreditorerklæring (ejerne kan i enighed fravælge udarbejdelsen af kreditorerklæringen). Kreditorerklæringen tager udgangspunkt i en vurdering af virksomhedens økonomiske stilling.
   - Erklæringen skal være ubetinget og uden forbehold. Dvs. det skal fremgå tydeligt af erklæringen, *"… at kreditorerne i selskabet i forhold til selskabets nuværende situation vil være tilstrækkeligt sikrede efter selskabets omdannelse til aktieselskab",* eller såfremt de ikke er tilstrækkeligt sikrede, *"at kreditorerne i selskabet i forhold til selskabets nuværende situation ikke er tilstrækkeligt sikrede efter selskabets omdannelse til aktieselskab".*
   - Hvis der er udarbejdet en omdannelsesplan, skal vurderingsmanden tage udgangspunkt i denne ved afgivelsen af sin kreditorerklæring, og den kan således ikke være udarbejdet forud for en eventuel omdannelsesplan.
   - Vælger ejerne, at der ikke skal udarbejdes en kreditorerklæring, eller omtaler den afgivne erklæring, at kreditorerne ikke er tilstrækkeligt sikrede efter omdannelsen, medfører det, at kreditorerne i en fireugersperiode fra ERST's offentliggørelse kan anmelde de fordringer, der er stiftet forud for ERST's offentliggørelse. Fordringer, der er stillet betrygget garanti for, kan ikke anmeldes.
   - De forfaldne anmeldte fordringer kan forlanges indfriet, mens der kan forlanges betryggende sikkerhed for de uforfaldne fordringer. Er der uenighed mellem selskabet og anmeldte kreditorer om, hvorvidt der skal stilles sikkerhed, eller om sikkerheden er tilstrækkelig, kan begge parter, senest to uger efter at fordringen er anmeldt, indbringe sagen for skifteretten på virksomhedens hjemsted for at afgøre spørgsmålet.

Senest fire uger efter underskrivelsen af en omdannelsesplan skal ERST modtage en kopi heraf. Overskrides fristen, kan planen ikke offentliggøres, og omdannelsen dermed ikke vedtages.

Er udarbejdelsen af omdannelsesplanen fravalgt, skal det meddeles til ERST, der offentliggør dette i it-systemet.

Vurderingsmandserklæring om kreditorernes stilling indsendes og offentliggøres, medmindre kreditorerklæringen er fravalgt. Hvis kreditorerklæringen er fravalgt, eller erklæringen er udformet således, at vurderingsmanden ikke finder, at kreditorerne er tilstrækkeligt sikrede, offentliggør ERST, at kreditorerne har ret til at anmelde deres krav.

Beslutningen om at gennemføre omdannelsen kan tidligst træffes fire uger efter, ERST har offentliggjort den påtænkte omdannelse af det organ, der er beføjet til at ændre virksomhedens vedtægter. Offentliggøres flere omdannelsesdokumenter, regnes fireugers fristen fra tidspunktet for offentliggørelse af det sidste offentliggjorte dokument.

Det bemærkes endvidere, at kreditorer, der anmoder om det, skal have oplysning om, hvornår der træffes beslutning om omdannelsens eventuelle gennemførelse.

Senest to uger efter vedtagelsen skal der gives meddelelse til alle ejere.

En virksomheds omdannelse til aktieselskab kan registreres, når følgende betingelser er opfyldt:

1) Omdannelsen er besluttet af deltagerne.
2) Kreditorernes anmeldte krav afgjort.
3) Betingelserne om valg af medlemmer til det øverste ledelsesorgan og eventuel revisor er opfyldt.
4) Deltagernes krav om godtgørelse er afgjort, medmindre der er stillet betryggende sikkerhed for kravet. Hvis der er udarbejdet en vurderingsmandsudtalelse om den påtænkte omdannelse, herunder vederlaget, og det i vurderingsmandsudtalelsen antages, at vederlaget er rimeligt og sagligt begrundet, skal vurderingsmændene endvidere have erklæret, at deres udtalelse om vederlaget ikke anfægtes i væsentlig grad. Vurderingsmændene afgør, om sikkerheden er betryggende.
5) Der er ansat en direktion.

Omdannelsen skal være gennemført senest et år efter ERST's offentliggørelse af oplysninger om den påtænkte omdannelse. Overskrides denne frist, mister beslutningen om omdannelsens gennemførelse sin gyldighed, og en eventuelt udarbejdet omdannelsesplan anses for bortfaldet.

Optagelsen i ejerbogen og eventuel udlevering af aktiebreve må ikke ske, før omdannelsen er registreret.

Er der forløbet tre år efter omdannelsen, uden at alle dertil berettigede har fremsat anmodning om optagelse i virksomhedens ejerbog, kan det centrale ledelsesorgan ved en offentliggørelse i ERST's it-system opfordre den eller de pågældende til inden for seks måneder at henvende sig til selskabet. Når fristen er udløbet, uden at henvendelsen er sket, kan bestyrelsen for aktionærens regning afhænde aktierne. I salgsprovenuet kan selskabet fradrage omkostningerne ved offentliggørelsen og afhændelsen. Er salgsprovenuet ikke afhentet senest tre år efter afhændelsen, tilfalder beløbet selskabet.

Bemærk, hvis selskabet erhverver aktiver fra en eller flere af omdannerne (altså ejerne på omdannelsestidspunktet) i indtil 24 måneder efter omdannelsen, skal reglerne om efterfølgende erhvervelser fra stifter i selskabslovens §§ 42-44 iagttages.

Ejerne kan kræve godtgørelse af virksomheden, hvis vederlaget til deltagerne ikke er rimeligt og sagligt begrundet, og hvis de har taget forbehold herom på det møde, hvor der blev truffet beslutning om omdannelsens gennemførelse. Der skal i givet fald anlægges sag senest to uger efter, at omdannelsens gennemførelse er blevet besluttet. Er der taget forbehold, kan anmeldelsen om omdannelsens gennemførelse først registreres efter udløbet af 2-ugers fristen, medmindre vurderingsmændene i deres udtalelse om planen, herunder vederlaget, finder, at vederlaget til ejerne er rimeligt og sagligt begrundet.

2.12.6 Omdannelse fra IVS til ApS

2.12.6.1 Overordnede opmærksomhedspunkter om IVS'er

Med lov nr. 445 af den 13. april 2019 er muligheden for etablering af IVS'er ophørt fra og med den 14. april 2019. Dette gælder uanset måden, man ønsker at etablere IVS'et – altså ved stiftelse, fusion, spaltning eller omdannelse. I loven er det endvidere bestemt, at senest den 15. oktober 2021 skal eksisterende IVS'er være omdannet til ApS'er. Efter denne dato kan ERST påbegynde tvangsopløsning af selskabet.

Kommer et IVS under tvangsopløsning, inden omdannelsen til ApS er foretaget, og ønskes selskabet genoptaget, er det et krav, at man i forbindelse med genoptagelsen omdanner selskabet til ApS. Omregistreringen skal registreres i ERST's it-system senest samtidig med anmeldelsen om genoptagelse – og årsagen eller de årsager, der har forårsaget tvangsopløsningen, skal løses i overensstemmelse med genoptagelsesreglerne, inden genoptagelsen kan gennemføres.

2.12.7 Oversigt over omdannelsesformer, der er behandlet i dette afsnit

	Krav om selskabsretlige dokumenter	Beslutningstager	Krav om kreditorsamtykke	Virkningsdato	§	Se mere i afsnit
Fra A/S til ApS	Ajourføring af vedtægter – ellers ingen selskabsretlige dokumenter (eventuel kapitalnedsættelse skal foretages efter regler om kapitalnedsættelse)	Generalforsamlingsbeslutning med flertal som ved vedtægtsændringer	Nej	Virkningsdatoen er tidspunktet, når vedtægterne er ændret, så de opfylder kravene til ApS, og registreringen er foretaget i ERST's it-system	319-320	2.12.1
Fra ApS til A/S	Ajourføring af vedtægter, vurderingsberetning samt tilhørende omdannelsesbalance	Generalforsamlingsbeslutning med flertal som ved vedtægtsændringer	Nej	Virkningsdatoen er tidspunktet, når vedtægterne er ændret, så de opfylder kravene til A/S, og registreringen er foretaget i ERST's it-system	321-322	2.12.2

	Krav om selskabsretlige dokumenter	Beslutningstager	Krav om kreditorsamtykke	Virkningsdato	§	Se mere i afsnit
Fra P/S til A/S	Ajourføring af vedtægter, vurderingsberetning samt tilhørende omdannelsesbalance	Generalforsamlingsbeslutning med flertal som ved vedtægtsændringer, og de fuldt ansvarlige deltagere skal samtykke	Nej	Virkningsdatoen er tidspunktet, når vedtægterne er ændret, så de opfylder kravene til A/S, og registreringen er foretaget i ERST's it-system	324	2.12.3
Fra A/S til P/S	Ajourføring af vedtægter, vurderingsberetning samt tilhørende omdannelsesbalance	Generalforsamlingsbeslutning med flertal som ved vedtægtsændringer	Nej	Virkningsdatoen er tidspunktet, når vedtægterne er ændret, så de opfylder kravene til P/S (ud over reglerne i §§ 28 og 29 skal vedtægterne indeholde regler om retsforholdet mellem aktionærerne og de fuldt ansvarlige deltagere), og registreringen er foretaget i ERST's it-system	323	2.12.4
Fra P/S til ApS	Ikke direkte mulig – men kan gennemføres ved først at omdanne til A/S og derpå omdannelse til ApS					
Fra virksomhed med begrænset ansvar, fx a.m.b.a. eller s.m.b.a. til A/S	1. Omdannelsesplan 2. Omdannelsesredegørelse 3. Mellembalance 4. Vurderingsberetning om apportindskud 5. Vurderingsmandsudtalelse 6. Kreditorerklæring eller kreditorerne kan anmelde krav Alle undtagen punkt 4 kan fravælges i enighed	Det organ, der kan ændre virksomhedens vedtægt, kan beslutte omdannelsen med det flertal, der kræves for opløsning	Nej	Virkningsdatoen er tidspunktet, når vedtægterne er ændret, så de opfylder kravene til A/S, og registreringen er foretaget i ERST's it-system	325-334	2.12.5

Overordnet gælder følgende for de nævnte omdannelser og omregistreringer:

- I kapitalselskaber kan generalforsamlingen beslutte omdannelsen med det flertal, der skal til for at ændre selskabets vedtægter – dog under hensyn til sædvanlig beskyttelse af minoritetsinteresserne, hvilket især kan have betydning i selskaber med flere klasser af kapitalandele (aktieklasser). For P/S'ers omdannelse til A/S gælder endvidere, at de fuldt ansvarlige deltagere skal samtykke. For IVS'er fremgår minoritetsbeskyttelsen alene indirekte af, at IVS'er principielt er at anse som ApS med få andre regler. For virksomheder omfattet af lov om erhvervsdrivende virksomheder, fx a.m.b.a. og s.m.b.a. kræves et flertal svarende til opløsning af virksomheden.
- Ved omdannelse af A/S til ApS, ApS til A/S, A/S til P/S, P/S til A/S, a.m.b.a. eller s.m.b.a. er selskabet at anse for samme juridiske enhed – og det har samme CVR-nummer før og efter. Der er således ikke tale om "likvidation" og "stiftelse" af et nyt selskab. Som følge heraf kan man heller ikke give omdannelsen regnskabsmæssig virkning tilbage i tid. Virkningstidspunktet er anført til det tidspunkt, hvor vedtægterne er ændret, og ændringerne er registreret i ERST's it-system. Det vil sige, den endelige omdannelse har først retsvirkning nogen tid efter generalforsamlingens afholdelse – og tidspunktet afhænger af, hvor hurtigt selskabet får ændringerne registreret/offentliggjort hos ERST.
- Årsrapporter, der aflægges efter beslutningen om omdannelse, skal anføre det nye selskabsnavn på årsrapporten (fx A/S mod tidligere ApS). ERST anbefaler endvidere, at selskabet i den første årsrapport, der følger efter omdannelsen, på forsiden anfører, hvad man er omdannet fra, fx "(omdannet fra xxxx ApS)". Hvis aflæggelsen gennemføres, før registreringen er gennemført, skal man aflægge årsrapporten med den hidtidige benævnelse, men med tilføjelsen "under omdannelse til", hvorpå den nye benævnelse anføres (fx Navn ApS under omdannelse til A/S).
- Årsrapporter, der aflægges efter beslutningen om omdannelse, og hvor ledelsen i forbindelsen med omdannelsen er ændret, skal godkendes af de nye ledelsesmedlemmer – fx skal den nye bestyrelse underskrive årsrapporten i "det tidligere anpartsselskab uden bestyrelse", og som på tidspunktet forud for regnskabsaflæggelsen har truffet beslutningen om omdannelsen, og derfor har fået en bestyrelse.
- Anmeldelsesfristerne er de sædvanlige to uger efter vedtagelsen.

2.13 Likvidation, opløsning og genoptagelse

Reglerne om likvidation, opløsning og genoptagelse findes i selskabslovens kapitel 14, §§ 216-235.

2.13.1 Likvidation

En beslutning om at lade et selskab træde i likvidation træffes af generalforsamlingen. Det er en forudsætning for at gennemføre en likvidation, at selskabet er solvent. Er selskabet insolvent, skal det tages under konkursbehandling.

Beslutningen kræver vedtægtsmajoritet dvs. 2/3 af såvel stemmer som den repræsenterede kapital på generalforsamlingen. Når beslutningen er truffet, skal selskabet til sit navn tilføje ordene "i likvidation".

Generalforsamlingen vælger én eller flere likvidatorer, som skal forestå likvidationen, dvs. afhænde selskabets aktiver og indfri selskabets forpligtelser – og i sidste ende også sørge for en opløsning af selskabet. Der er ingen formelle krav til, hvem der kan være likvidator, men der stilles de samme krav til likvidator som til ledelsesmedlemmer. Generalforsamlingen kan til enhver tid vælge at afsætte den valgte likvidator. Likvidator træder i stedet for ledelsen, og den hidtidige ledelse bliver automatisk afregistreret hos ERST, når likvidationen anmeldes i ERST's it-system. Med de fornødne tilpasninger gælder samme regler om ledelse og ansvar for likvidator, som gælder for en sædvanlig ledelse.

Likvidator skal sikre, at beslutningen om at træde i likvidation anmeldes i ERST's it-system senest to uger efter, beslutningen er truffet. Referatet af den generalforsamling, hvor beslutningen om at træde i likvidation blev truffet, skal vedhæftes i forbindelse med anmeldelsen om at træde i likvidation.

Samtidigt med anmeldelsen til ERST skal likvidator meddele alle kapitalselskabets kendte kreditorer, at kapitalselskabet er under likvidation. Kreditorerne opfordres til senest tre måneder efter offentliggørelse i ERST's it-system at anmelde deres krav til likvidator (proklamafristen).

Når et selskab er trådt i likvidation, begrænses mulighederne for at træffe beslutninger om ændring af selskabets registrerede forhold. Der kan således kun træffes visse nærmere angivne beslutninger, jf. selskabslovens § 220.

Likvidator kan tidligst gennemføre den endelige likvidation af selskabet efter udløbet af tremåneders fristen for opfordring af kreditorerne til at anmelde deres krav til likvidator. I den forbindelse skal det bemærkes, at hvis en anmeldt fordring ikke kan anerkendes, skal likvidator underrette kreditor herom ved anbefalet brev eller ved anden meddelelsesform, hvorved modtagelsen kan dokumenteres med samme grad af sikkerhed, og samtidig oplyse, at den ikke-anerkendte fordring senest fire uger efter brevets afsendelse kan indbringes for retten.

Eventuelle krav, der først anmeldes, efter boet er optaget til slutning, kan alene dækkes af midler, der endnu ikke er udloddet til kapitalejerne.

Selskabslovens og ÅRL's generelle regler om regnskabsaflæggelse, revision, generalforsamlinger og indberetning af årsrapporter til ERST finder tilsvarende anvendelse under likvidationen.

2.13.1.1 Udlodning

Udlodning af likvidationsprovenu kan først finde sted, når der er forløbet tre måneder fra offentliggørelsen af likvidationen i ERST's it-system (kreditorernes anmeldelsesfrist), og gælden er betalt. Kapitalejerne kan vedtage at udlodde ordinært og ekstraordinært udbytte i et selskab i likvidation. Udlodningen af udbytte sker efter de almindelige regler om udbytte.

Det er endvidere muligt at foretage acontoudlodning af likvidationsprovenu, hvis der stilles betryggende sikkerhed herfor. Det vil i praksis typisk være en bankgaranti.

Det er muligt at udbetale likvidationsprovenu i andre værdier end kontanter, og der stilles i dette tilfælde ikke krav om, at der udarbejdes en vurderingsberetning. Dette skal ses i sammenhæng med, at hensynet til kreditorerne ved en likvidation er varetaget via kreditorernes anmeldelsesret. Samtidig må udlodning af likvidationsprovenu først finde sted, når gælden til kreditorerne er betalt.

Hvis der er flere kapitalejere, og der udbetales likvidationsprovenu i andre værdier end kontanter, bør det imidlertid alligevel overvejes frivilligt at udarbejde en vurderingsberetning. På den måde sikres, at der ikke sker begunstigelse af en kapitalejer på bekostning af de andre kapitalejere.

2.13.1.2 Likvidationsregnskab og endelig likvidation

Likvidationsprocessen afsluttes ved, at der afholdes en afsluttende generalforsamling, hvor kapitalejerne træffer endelig beslutning om at likvidere selskabet og udlodde likvidationsprovenuet til kapitalejerne. På denne generalforsamling aflægger likvidator et likvidationsregnskab, som herefter skal godkendes af kapitalejerne. Dette likvidationsregnskab må ikke have en balancedag, der ligger før udløbet af proklamafristen, og balancedagen bør ligge så tæt på den afsluttende generalforsamling som praktisk muligt.

Likvidationsregnskabet skal udarbejdes i overensstemmelse med reglerne i ÅRL og skal dække perioden fra den sidste dato for hvilken, der er aflagt årsrapport, og frem til selskabets opløsning. Der er ingen grænse for, hvor længe et selskab kan være i likvidation, men hvis likvidationen strækker sig over flere år, skal der i likvidationsperioden udarbejdes sædvanlige årsrapporter, som skal indberettes til ERST inden for de almindelige frister for årsrapporter. Er der i likvidationsperioden udarbejdet årsrapporter, skal likvidationsregnskabet i henhold til ERST's praksis kun omfatte perioden fra seneste årsrapports balancedag og til likvidationens afslutning.

Hvis den endelige likvidation gennemføres efter regnskabsårets afslutning, men inden fristen for indberetning af årsrapporten for det pågældende regnskabsår udløber (fem måneder), kan selskabet undlade at udarbejde årsrapport for dette regnskabsår, idet der i stedet kan udarbejdes et "kombinationsregnskab", dvs. et likvidationsregnskab, der omfatter såvel det afsluttede regnskabsår som den afsluttende periode.

Et sådant kombinationsregnskab skal således omfatte perioden fra den sidst aflagte årsrapport og frem til tidspunktet umiddelbart inden beslutningen om endelig likvidation.

ERST accepterer dog ikke anvendelsen af et kombinationsregnskab, hvis dette regnskab er modtaget af ERST efter udløbet af fristen for indberetning af årsrapporten for det senest afsluttede regnskabsår. Et kombinationsregnskab kan derfor maksimalt dække over en periode på 17 måneder, hvis regnskabsåret er 12 måneder.

Dette bevirker, at såfremt et selskab fx har kalenderåret som regnskabsår, kan der ikke udarbejdes et kombinationsregnskab, der fx vedrører perioden 1. januar 20x1 til 30. juni 20x2, da kombinationsregnskabet senest skal være modtaget i ERST inden for indsendelsesfristen for årsrapporten for 20x1, hvilket er den 31. maj 20x2. Selskabet skal i stedet udarbejde og XBRL-indberette en årsrapport for 20x1 og efterfølgende vedhæfte et likvidationsregnskab i forbindelse med anmeldelsen om den endelige likvidation for perioden 1. januar 20x2 til 30. juni 20x2.

Det er vigtigt, at selskabets likvidator sørger for at kontakte skattemyndighederne med henblik på at få en såkaldt skattekvittance – dvs. en meddelelse om, at der på det foreliggende grundlag ikke bliver rejst yderligere krav om indkomstskat mod selskabet. Skattekvittancen skal ikke indsendes til ERST, men hvis likvidator undlader at indhente skattekvittancen, hæfter likvidator for udækkede skattekrav, dog maksimalt for et beløb svarende til likvidationsprovenuet. Skattekvittancen indhentes på grundlag af et udkast til likvidationsregnskab med tilhørende skattemæssige opgørelser. Hvis likvidationsregnskabet dækker flere indkomstår, skal den skattepligtige indkomst opdeles på indkomstår.

Likvidationsregnskabet skal godkendes på den afsluttende generalforsamling, og senest to uger herefter skal den endelige likvidation anmeldes i ERST's it-system. Likvidationsregnskabet og et referat af den afsluttende generalforsamling skal vedhæftes anmeldelsen. Likvidationsregnskabet skal ikke XBRL-indberettes.

2.13.2 Opløsning ved betalingserklæring

Det er muligt at opløse et kapitalselskab uden at gennemføre en egentlig likvidation. Der kan i stedet foretages en opløsning ved betalingserklæring også kaldet for en "stille lukning", jf. selskabslovens § 216. Opløsningen gennemføres ved, at samtlige kapitalejere afgiver en erklæring over for ERST om, at al gæld – forfalden såvel som uforfalden – er betalt, og at selskabet herefter er opløst. Det er i sagens natur en forudsætning for at gennemføre en opløsning ved betalingserklæring, at selskabet er solvent. Er selskabet insolvent, skal det tages under konkursbehandling.

Anvendelsen af denne form for opløsning af et selskab kan være risikabel for ejerne, idet disse hæfter personligt, solidarisk og ubegrænset for den del af selskabets gæld, der bestod på tidspunktet for erklæringens afgivelse. Det gælder også, hvis eventualforpligtelser i selskabet senere aktualiseres. Det skal dog bemærkes, at hæftelsen kun gælder for de "umiddelbare" kapitalejere i det opløste selskab og ikke eksempelvis en fysisk person, som ejer et opløst driftsselskab via et holdingselskab. Her er det kun holdingselskabet, som hæfter i henhold til selskabslovens § 216.

Navne og adresser på samtlige kapitalejere skal fremgå af erklæringen, som skal være modtaget hos ERST senest to uger efter, at erklæringen er underskrevet. I samme forbindelse skal der indsendes en erklæring fra skattemyndighederne, hvoraf det fremgår, at der ikke påhviler selskabet aktuelle skatte- eller afgiftskrav. Denne erklæring indhentes på *www.virk.dk*, og der skal vedhæftes et oplysningsskema (selvangivelse, blanket nr. 05.007) for den afsluttende periode. Efter ERST's praksis skal der ikke til ERST medsendes en egentlig anmeldelsesblanket for selskabets opløsning.

Overholdelse af indsendelsesfristen for betalingserklæringen på to uger er en gyldighedsbetingelse for opløsningen. Hvis fristen overskrides, vil opløsningen blive nægtet, og det vil så være nødvendigt at indsende en ny betalingserklæring til ERST, som er mindre end to uger gammel.

Når et selskab opløses ved betalingserklæring, er der ikke krav om at indsende årsrapporter eller et likvidationsregnskab – heller ikke for et afsluttet regnskabsår. Dette skyldes, at det er en betingelse for opløsningen, at al gæld er betalt, og at kapitalejerne hæfter for eventuel ubetalt gæld og øvrige forpligtelser, herunder eventualforpligtelser.

Som følge af sagsbehandlingstiden hos skattemyndighederne kan det forekomme, at erklæringen fra skattemyndighederne endnu ikke er modtaget ved udløbet af fristen for indsendelse af selskabets seneste årsrapport, og ledelsen risikerer dermed at blive pålagt afgifter for manglende indberetning af årsrapporten og efterfølgende, at selskabet sendes til tvangsopløsning. I praksis accepterer ERST i disse tilfælde, at betalingserklæringen indsendes til ERST i forbindelse med udløbet af fristen for indberetning af årsrapporten med meddelelse om, at erklæringen fra skattemyndighederne vil blive eftersendt kort tid herefter. Det anbefales i sådanne tilfælde at rette henvendelse til ERST for at få accept af denne fremgangsmåde.

Opløsningen af selskabet har virkning fra registreringstidspunktet.

2.13.3 Tvangsopløsning

ERST kan beslutte, at et selskab skal tvangsopløses, hvis:

- årsrapporten ikke er indberettet rettidigt i behørig stand
- selskabet ikke har den ledelse eller det hjemsted, der er foreskrevet i loven eller i selskabets vedtægter
- selskabet ikke har registreret dets legale og reelle ejere eller ikke har opbevaret dokumentation herfor
- selskabet ikke har opbevaret selskabsdokumenter i henhold til selskabslovens § 17, eller opbevaringen er mangelfuld, eller dokumenterne er mangelfulde
- selskabet ikke indsender oplysninger eller selskabet indsender mangelfulde oplysninger i henhold til selskabslovens § 23 h, stk. 1, om indsendelse af bevis for, at registrering er lovligt foretaget
- selskabet ikke har indhentet en erklæring fra en godkendt revisor, en advokat eller en anden sagkyndig i henhold til selskabslovens § 23 b, stk. 2, om rigtigheden af bestemte oplysninger, herunder at selskabets kapitalgrundlag er til stede, og at de økonomiske dispositioner i forbindelse med registreringen eller anmeldelsen er foretaget lovligt
- selskabet ikke har anmeldt en revisor, selv om det er omfattet af revisionspligt eller generalforsamlingen i øvrigt har besluttet, at selskabets årsregnskab skal revideres, eller
- selskabets ledelse ikke har reageret på fordringer på indkaldt selskabskapital, der har vist sig ikke at kunne opfyldes.

Når et selskab er sendt til tvangsopløsning, skal selskabet til sit navn tilføje ordene ”under tvangsopløsning”. Mulighederne for at træffe beslutninger om ændring af selskabets registrerede forhold begrænses, når et selskab er sendt til tvangsopløsning, og der kan således kun træffes visse nærmere angivne beslutninger, jf. selskabslovens § 227.

Tvangsopløsning sker ved skifteretten, hvor selskabet har hjemsted. Skifteretten kan udnævne en eller flere likvidatorer samt en revisor. Den af skifteretten udnævnte likvidator tager stilling til, hvorvidt selskabet er solvent. Hvis selskabet er solvent, iværksætter likvidator en afvikling af selskabet. Hvis selskabet derimod er insolvent, tages selskabet under konkursbehandling. En repræsentant for selskabets ledelse vil ofte blive anmodet om at redegøre for selskabets forhold over for skifteretten/likvidator.

Tvangsopløsning af selskabet hindrer ikke retsforfølgelse af selskabets ledelse eller revisor, hvis skifteretten eller ERST måtte finde anledning hertil.

2.13.4 Genoptagelse

Kapitalejerne i et selskab, der er i frivillig likvidation, kan træffe beslutning om, at selskabet skal genoptages, således at selskabet kommer tilbage i "normal" drift. Beslutning herom kræver vedtægtsmajoritet, dvs. 2/3 af såvel stemmer som den repræsenterede kapital på generalforsamlingen.

Betingelserne for genoptagelse af et selskab i frivillig likvidation er følgende, jf. selskabsloven § 231:

- Udlodning af likvidationsprovenu må ikke være påbegyndt (men udbytteudlodninger er ingen hindring)
- Der skal vælges ledelse og eventuelt revisor
- Der skal afgives en revisorerklæring om, at kapitalen er til stede, og at der ikke er ydet ulovlige lån mv. til selskabsdeltagere.

Beslutningen om genoptagelse skal anmeldes i ERST's it-system senest to uger efter datoen for beslutningen.

Når et selskab er sendt til tvangsopløsning, kan dette ikke tilbagekaldes, og skifteretten foretager ingen prøvelse af, hvorvidt ERST's oversendelse af selskabet til tvangsopløsning hos skifteretten er berettiget. Et selskab under tvangsopløsning kan dog under visse betingelser genoptages.

En genoptagelse fra tvangsopløsning kan eksempelvis være relevant, hvis selskabet er oversendt til skifteretten, fordi selskabet ved en fejl har undladt at indberette årsrapport eller registrere ejerforhold, og selskabet i øvrigt har til hensigt at fortsætte sin virksomhed.

En beslutning om genoptagelse fra tvangsopløsning træffes af generalforsamlingen og kræver vedtægtsmajoritet, dvs. 2/3 af såvel stemmer som den repræsenterede kapital på generalforsamlingen.

Ovenstående betingelser for genoptagelse fra frivillig likvidation skal også være opfyldt for en genoptagelse fra tvangsopløsning. Derudover kræver det, at følgende forhold er opfyldt:

- Anmeldelse om genoptagelse er modtaget af ERST seneste tre måneder efter, at ERST har anmodet skifteretten om at tvangsopløse selskabet.
- Selskabet må ikke have været under tvangsopløsning inden for de sidste fem år.
- Det eller de forhold, der begrundede tvangsopløsningen, er berigtiget. Hvis tvangsopløsningen fx skyldes manglende indsendelse af en årsrapport, skal årsrapporten være godkendt og indberettet senest på det tidspunkt, hvor der søges om genoptagelse af selskabet.
- Hvis selskabet endnu ikke har indberettet årsrapport for et regnskabsår, for hvilket indberetningsfristen er udløbet, er indberetningen af denne årsrapport ligeledes en betingelse for genoptagelsen, uanset årsagen til, at selskabet er sendt til tvangsopløsning.
- Har skifteretten udpeget en likvidator, skal likvidator samtykke i genoptagelsen.

Det skal bemærkes, at anmeldelsesfristen på tre måneder ikke er udtryk for et retskrav på at kunne genoptage selskabet. Hvis skifteretten har nået at gennemføre en tvangsopløsning, inden anmeldelsen om genoptagelse er modtaget i ERST – hvilket dog kun forekommer sjældent – kan selskabet ikke genoptages. Det anbefales derfor, at et ønske om genoptagelse fra tvangsopløsning gennemføres hurtigst muligt.

Hvis der indberettes en årsrapport, mens selskabet er under tvangsopløsning, kvitterer ERST blot for modtagelsen, men årsrapporten offentliggøres først, når selskabet er registreret som genoptaget. Der må påregnes en vis ekspeditionstid for offentliggørelsen af årsrapporten, da dette p.t. sker manuelt og ikke nødvendigvis samtidig med, at selskabets status ændres til "normal" på *www.cvr.dk.*

Før en genoptagelse fra frivillig likvidation eller tvangsopløsning kan gennemføres, skal revisor afgive en erklæring (med høj grad af sikkerhed) om, at selskabskapitalen er til stede, og at der ikke er ulovlige lån til selskabsdeltagere. Er kapitalen ikke til stede, kan generalforsamlingen træffe beslutning om at forhøje selskabskapitalen ved at udstede nye kapitalandele til overkurs i forbindelse med genoptagelsen eller ved at nedsætte selskabskapitalen. Læs mere om reglerne for kapitalforhøjelser i afsnit 2.3 *Forhøjelse af selskabets kapital* og om kapitalnedsættelser i afsnit 2.4 *Nedsættelse af selskabets kapital.*

Det kan være forholdsvist omkostningsfuldt at få genoptaget et selskab.

2.13.4.1 Fusion af selskaber under tvangsopløsning

Hvis selskabet ikke kan genoptages efter de almindelige regler, fx fordi selskabet tidligere har været under tvangsopløsning inden for de sidste fem år, kan selskabet i stedet indgå i en fusion som det ophørende selskab. Læs mere om fusioner i kapitel 2.11 *Fusion og spaltning.* Det vil sige, at selskabet genoptages uden om de almindelige regler.

Dette er dog udelukkende muligt, hvis likvidator eller skifteretten godkender fusionen.

Hvis det fortsættende selskab i en fusion er under tvangsopløsning, er det dog et krav, at de almindelige regler for genoptagelse iagttages. Det betyder samtidig, at hvis selskabet har været under tvangsopløsning inden for de sidste fem år, kan selskabet ikke være det fortsættende selskab i en fusion.

2.14 Filialer

Reglerne om filialer findes i selskabslovens kapitel 19, §§ 345-350.

Udenlandske selskaber, der svarer til danske aktie-, partner- eller anpartsselskaber, kan drive virksomhed her i landet gennem en filial, hvis én af følgende betingelser er opfyldt:

- Det udenlandske selskab er hjemmehørende i EU eller EØS (Island, Liechtenstein og Norge)
- Selskabet i henhold til en international aftale har ret til at drive virksomhed her i landet
- Det udenlandske selskab er beliggende i et land, der giver danske selskaber tilsvarende rettigheder i vedkommende land (USA, Schweiz, Georgien og Sydkorea)
- ERST i øvrigt giver selskabet tilladelse til at drive virksomhed her i landet.

Sidste bullet er udtryk for, at selskaber hjemmehørende i andre lande end de ovenstående, må indsende en konkret gensidighedserklæring til ERST.

En konkret gensidighedserklæring er en erklæring, der afgives af de relevante myndigheder i det land, som filialens hovedselskab er registreret i. Det skal af erklæringen fremgå, at et dansk selskab, der har samme formål, som det udenlandske hovedselskab, frit kan drive virksomhed i det pågældende land gennem en filial.

Som følge af Brexit, vil britiske selskaber efter den 1. januar 2021 være nødsaget til at indsende en konkret gensidighedserklæring, medmindre der indgås en generel aftale om gensidig etablering inden overgangsperiodens udløb.

Der er ikke pligt til at registrere en filial i Danmark, hvis der er tale om:

- Ren ordreoptagelse, hvor fakturering mv. sker i og fra hjemlandet
- Enkeltstående entrepriser eller anden enkeltstående virksomhed i forhold til en bestemt kontraktpart
- Opkøb af danske produkter gennem en mellemmand i Danmark
- Arbejde af administrativ karakter som fx markedsbearbejdelse.
- En filial skal anmeldes til ERST. Filialen skal i sit navn vise det udenlandske hovedselskabs navn med tilføjelse af ordet ”filial” og tydeligt angive hovedselskabets nationalitet. En filial kan have binavne.

Filialen skal ledes af én eller flere filialbestyrere. Der stilles ikke særlige krav til filialbestyrens bopæl. Filialen tegnes af filialbestyrerne hver for sig eller af flere i forening. Filialbestyrerne har mulighed for at meddele prokura, hvorved udvalgte medarbejdere ligeledes kan tegne filialen.

I forbindelse med anmeldelsen af den danske filial skal gives oplysning om:

- Det udenlandske selskabs navn, retlige form og hjemsted, eventuelt register og registreringsnummer for hovedselskabet i hjemlandet, hovedselskabets formål, dets tegnede kapital og regnskabsår
- Filialens navn, adresse og formål

- Fulde navn, funktion i hovedselskabet henholdsvis filialen og adresse for filialbestyrere(n). Anmeldelsen skal ledsages af CPR-nummer for danske personer og kopi af pas/identitetskort for personer uden dansk CPR-nummer
- Hovedselskabets tegningsregel.

Der stilles ikke krav om registrering af den tegningsberettigede i hovedselskabet.

Herudover skal nedenstående dokumenter indsendes på dansk, svensk, norsk eller engelsk til ERST:

- Officielt bevis for selskabets lovlige beståen i hjemlandet (må højst være tre måneder gammelt)
- Stiftelsesoverenskomst og vedtægter for hovedselskabet, hvis selskabet har hjemsted uden for EU- og EØS-landene
- Fuldmagt (uden begrænsning) til filialbestyreren, underskrevet af de tegningsberettigede i hovedselskabet
- Hvis nødvendigt en gensidighedserklæring (en gensidighedserklæring er en erklæring, der afgives af de relevante myndigheder i det land, som filialens hovedselskab er registreret i. Det skal af erklæringen fremgå, at et dansk selskab, der har samme formål, som det udenlandske hovedselskab, frit kan drive virksomhed i det pågældende land gennem en filial).

Alternativt kan dokumenterne indsendes i en autoriseret dansk oversættelse.

Et udenlandsk selskab, der har fået en filial registreret i ERST, skal offentliggøre sin årsrapport på linje med danske selskaber. Denne årsrapport skal indsendes inden for de samme frister, der gælder for danske aktieselskaber – dvs. inden for fem måneder efter regnskabsårets udløb. Særligt kravet om indsendelse af den udenlandske årsrapport inden for den danske frist på fem måneder kan give problemer i praksis. Det skyldes, at de danske indsendelsesregler vedrørende årsrapporter ofte er kortere, end hvad der er gældende i udlandet.

Dette gælder, uanset om reglerne i hovedselskabets hjemland giver mulighed for en senere indsendelse af hovedselskabets årsrapport. Hvis indsendelse sker for sent efter danske regler, modtager filialen et påkrav fra ERST med en frist på fire uger til at indsende årsrapporten. Har styrelsen ikke modtaget årsrapporten inden for fristen, bliver filialen slettet i ERST's register.

Indsendes årsrapporten for hovedselskabet ikke rettidigt, er der også lovhjemmel til at pålægge filialbestyreren en afgift.

Det er muligt at genregistrere en filial, som er slettet på grund af eksempelvis manglende indsendelse af årsrapport, hvis de forhold, der har ført til sletningen, ikke længere foreligger, og selskabet anmoder ERST om genregistrering. Filialen kan på den måde generhverve sit hidtidige CVR-nummer. Filialer er ikke underlagt de samme regler for genoptagelse som almindelige kapitalselskaber, herunder den særligt restriktive femårsregel. Tilsvarende eksisterer ikke en frist for genoptagelse af filialer, som vi kender for almindelige kapitalselskaber – en filial kan således genoptages flere år efter, at filialen er blevet slettet. Læs mere om genoptagelse af kapitalselskaber i afsnit 2.13 *Likvidation, opløsning og genoptagelse.*

Genregistrering af en filial forudsætter, at de forhold, der har ført til sletningen berigtiges. Slettes en filial fx på grund af manglende filialbestyrer, kan filialen genregistreres ved registrering af en ny bestyrer.

PwC's opfattelse

Hvis selskabet hvert år ikke er i stand til at indsende årsrapporten for hovedselskabet inden for 5-måneders fristen, bør det efter PwC's opfattelse overvejes, om selskabets virksomhed i Danmark i stedet for skal drives i selskabsform, idet der så kan indsendes en årsrapport for selskabet rettidigt til ERST, da man i en sådan situation ikke længere er afhængig af det udenlandske hovedselskabs årsregnskab.

Efter ERST's praksis skal man være opmærksom på, at den kapital, som vurderingsmanden erklærer sig om i vurderingsberetningen, skal kunne rummes i den egenkapital, der fremgår af omdannelsesbalancen. Har selskabet således haft underskud i perioden mellem omdannelsesbalancens skæringsdato og tidspunktet for dateringen af vurderingsberetningen – men der i øvrigt er gennemført en kapitalforhøjelse, så der er tilstrækkeligt med kapital på vurderingsberetningstidspunktet – skal der i omdannelsesbalancen mindst være plads til den samlede selskabskapital og overkurs, som man erklærer sig om i vurderingsberetningen.

Der stilles ikke krav om, at årsrapporten skal være revideret, hvis det udenlandske selskab er hjemmehørende i EU/EØS, og årsrapporten i henhold til den nationale lovgivning er fritaget for revision. Er det udenlandske selskab derimod beliggende uden for EU/EØS, er der krav om revision.

Hvis hovedselskabet ("datterselskabet") ikke er forpligtet til at indlevere sin egen årsrapport, kan et overliggende koncernselskabs årsrapport indsendes i stedet, forudsat en række betingelser er opfyldt, jf. ÅRL § 144:

- Datterselskabet og dets modervirksomhed henfører under lovgivningen i et EU-/EØS-land
- Koncernregnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/34/EU. Regnskabet skal desuden være revideret, medmindre selskabet er undtaget fra revisionspligt i henhold til lokal lovgivning
- Undtagelsen er i overensstemmelse med den lovgivning, der gælder for virksomheden
- Datterselskabet indgår ved fuld konsolidering eller ved indre værdi i koncernregnskabet
- Alle virksomhedsdeltagere har erklæret sig indforstået med fremgangsmåden
- Modervirksomheden har erklæret, at den indestår for datterselskabets forpligtelser, indtil indeståelsen er tilbagekaldt og offentliggjort med en frist på mindst tre måneder, eller filialens afmeldelse eller slettelse af styrelsens register er offentliggjort med en tilsvarende frist, og
- Modervirksomheden i sin årsrapport oplyser, at dattervirksomheden har undladt at udarbejde egen årsrapport med angivelse af den anvendte undtagelsesbestemmelse.

Udnyttes ovenstående undtagelse, skal filialbestyrerne indsende en undtagelseserklæring til ERST sammen med koncernregnskabet og de to ovenstående erklæringer om, at virksomhedsdeltagerne har erklæret sig indforstået med fremgangsmåden og moderselskabets indeståelse for datterselskabets forpligtelser. Særligt sidstnævnte erklæring anses ofte som krævende, fordi den indebærer, at et moderselskab, der ligger over filialens umiddelbare ejerselskab, skal erklære, at de indestår for betaling af alle forpligtelser i ejerselskabet. Der er således ikke blot tale om, at de indestår for forpligtelser, der kan henføres til filialen, men også alle andre forpligtelser. Denne erklæring falder først bort, når ejerselskabet (igen) aflægger sin egen årsrapport.

Der er endvidere særlige regler om opbevaring af dokumentationsmateriale og bogføring i Danmark, jf. bogføringslovens regler herom.

En filial er ikke underlagt særlige regler med hensyn til bunden egenkapital, og udtræk af kapital sker uformelt.

2.15 Koncerner

Reglerne om koncerner findes i selskabslovens §§ 6-7.

Et kapitalselskab kan kun have ét direkte moderselskab. Hvis flere selskaber opfylder et eller flere af kriterierne nedenfor, er det alene det selskab, som faktisk udøver den bestemmende indflydelse over selskabets økonomiske og driftsmæssige beslutninger, der anses for at være moderselskab. Det afgørende kriterium er således reel bestemmende indflydelse.

Bestemmende indflydelse i forhold til et datterselskab foreligger, når moderselskabet direkte eller indirekte gennem et datterselskab ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i et selskab, medmindre det i særlige tilfælde klart kan påvises, at et sådant ejerforhold ikke udgør bestemmende indflydelse. Det er moderselskabets ansvar at påvise, hvorvidt der foreligger kontrol over et selskab.

Hvis moderselskabet ikke ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i et selskab, foreligger bestemmende indflydelse, hvis moderselskabet har:

- råderet over mere end halvdelen af stemmerettighederne i kraft af en aftale med andre investorer,
- beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i et selskab i henhold til en vedtægt eller aftale,
- beføjelse til at udpege eller afsætte flertallet af medlemmerne i det øverste ledelsesorgan, og dette organ besidder den bestemmende indflydelse på selskabet, eller
- råderet over det faktiske flertal af stemmerne på generalforsamlingen eller i et tilsvarende organ og derved besidder den faktiske bestemmende indflydelse over selskabet.

Eksistensen og virkningen af potentielle stemmerettigheder (herunder tegningsrettigheder og købsoptioner), som aktuelt kan udnyttes eller konverteres på balancedagen, skal tages i betragtning ved vurderingen af, om et selskab har bestemmende indflydelse.

Koncerndefinitionen er udarbejdet med udgangspunkt i IAS 27, inden IASB ændrede på koncernbestemmelsen, som nu er medtaget i IFRS 10. Bestemmelsen skal fortolkes i overensstemmelse med den tidligere koncernbestemmelse i IAS 27 og er i øvrigt i overensstemmelse med koncerndefinitionen i ÅRL. Som følge af den ændrede koncernbestemmelse under IFRS kan der være forskelle dertil. Der henvises til kapitlet *Regnskab*, afsnit 9 *Koncernregnskabet* for en nærmere beskrivelse af definitionen på bestemmende indflydelse. Særligt henvises der til afsnit 9.1.1 *Pligt til at aflægge koncernregnskab*, hvori der gengives en afgørelse fra ERST om opnåelse af faktisk kontrol.

3. Oversigt over væsentlige forskelle mellem aktieselskaber og anpartsselskaber

Selskabsloven har i vidt omfang medført ensartede regler for aktieselskaber og anpartsselskaber. Der eksisterer dog fortsat visse forskelle mellem de to selskabstyper. Disse redegøres der for i nedenstående oversigt. Lovens regler for aktieselskaber finder med de fornødne tilpasninger anvendelse på partnerselskaber.

Iværksætterselskaber kan ikke oprettes efter den 14. april 2019 – og omregistrering til ApS skal være sket senest den 14. april 2021. Det er imidlertid ved en politisk aftale i august 2020 besluttet at forlænge fristen til den 15. oktober 2021. Aftalen skal udmøntes i et lovforslag fremsat i november 2020.

	Aktieselskab	Anpartsselskab
Kapital-forhold	Mindst 400 TDKK. Der er dog kun krav om, at 25 % af selskabskapitalen skal være indbetalt, dvs. 100 TDKK. Eventuel overkurs skal dog indbetales fuldt ud.	Mindst 40 TDKK. Kravet om, at kun 25 % af selskabskapitalen skal være indbetalt, gælder også anpartsselskaber, men dette beløb skal som minimum udgøre 40 TDKK. Det er muligt at foretage delvis indbetaling af overkurs.

	Aktieselskab	Anpartsselskab
Forhøjelse af selskabskapitalen	Forslag om kapitalforhøjelse skal gøres tilgængelige for aktionærerne og fremlægges på generalforsamlingen. På generalforsamlingen skal den senest godkendte årsrapport fremlægges, og bestyrelsen skal afgive en beretning. Er aktieselskabet underlagt revisionspligt, skal en revisorerklæring ligeledes fremlægges. Ovenstående, herunder udarbejdelse af bestyrelsens beretning og revisorerklæring, kan dog fraviges, hvis aktionærerne er enige herom.	Tilsvarende regler gælder ikke for ApS.
Nedsættelse af selskabskapitalen	Generalforsamlingen kan ikke bemyndige ledelsen til at gennemføre en kapitalnedsættelse. Forslag om kapitalnedsættelse skal gøres tilgængelige for aktionærerne og fremlægges for dem på generalforsamlingen. På generalforsamlingen skal den senest godkendte årsrapport fremlægges, og selskabets centrale ledelsesorgan skal afgive en beretning. Er aktieselskabet underlagt revisionspligt, skal en revisorerklæring ligeledes fremlægges. Ovenstående, herunder udarbejdelse af bestyrelsens beretning og revisorerklæring, kan dog fraviges, hvis aktionærerne er enige herom.	Generalforsamlingen kan i vedtægterne bemyndige ledelsen til at gennemføre en kapitalnedsættelse indtil et vist beløb. Intet krav om, at forslag til kapitalnedsættelse skal gøres tilgængelige for anpartshaverne eller fremlægges på generalforsamlingen. Intet krav om, at den senest godkendte årsrapport, ledelsesberetning og eventuel revisorerklæring fremlægges på generalforsamlingen.
Ledelse	Ledelsen kan bestå af direktion og bestyrelse eller direktion og tilsynsråd. Bestyrelsen eller tilsynsrådet skal bestå af mindst tre personer. Majoriteten af bestyrelsens medlemmer skal være personer, som ikke er direktører i selskabet. Endvidere kan direktøren ikke være formand eller næstformand i bestyrelsen. Der gælder særlige regler om generalforsamlingsgodkendte retningslinjer for incitamentsaflønning til ledelsen i selskaber optaget til handel på et reguleret marked.	Ledelsen kan bestå af direktion og bestyrelse, direktion alene eller direktion og tilsynsråd. Majoriteten af bestyrelsens medlemmer kan godt være direktører i selskabet, ligesom direktøren gerne må være formand eller næstformand i bestyrelsen.

	Aktieselskab	Anpartsselskab
Udbytte	Beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte skal altid vedlægges en balance. Ledelsen vurderer, om det er forsvarligt at vedlægge balancen fra den seneste årsrapport. Træffes beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte mere end seks måneder efter balancedagen i selskabets seneste årsrapport, skal der dog altid udarbejdes en mellembalance, som skal gennemgås af revisor, medmindre selskabet ikke er underlagt revisionspligt.	Ledelsen vurderer, om beslutning om udlodning af ekstraordinært udbytte skal vedlægges en balance. Træffes beslutningen om udlodning af ekstraordinært udbytte mere end seks måneder efter balancedagen i selskabets seneste årsrapport, skal der dog altid udarbejdes en mellembalance, som skal gennemgås af revisor, medmindre selskabet ikke er underlagt revisionspligt.
Fusion og spaltning	I forbindelse med fusioner skal bl.a. udarbejdes fusionsplan, som skal indeholde en række fastlagte oplysninger. Sker der i forbindelse med fusionen en kapitalforhøjelse i det fortsættende selskab, eller opstår der et nyt aktieselskab som led i fusionen, skal udarbejdes en vurderingsberetning, medmindre der i stedet udarbejdes en vurderingsmandsudtalelse om fusionsplanen eller en kreditorerklæring. Ovenstående gælder også spaltninger.	Anpartshaverne kan beslutte, at der ikke skal udarbejdes en fusionsplan. Det samme gælder også spaltninger. Gennemføres en fusion eller spaltning udelukkende med anpartsselskaber, kan det gennemføres som en straksfusion/-spaltning. Det kræver dog udarbejdelse af en kreditorerklæring.

Kontakt-oplysninger, gængse forkortelser og øvrige publikationer

Kontaktoplysninger

Henrik Steffensen
Partner
T: 3945 3214
M: 2373 2147
E: henrik.steffensen@pwc.com
(ansv.) Regnskab og selskabsret

Kim Tang Lassen
Partner
T: 3945 3522
M: 2381 0467
E: kim.tang.lassen@pwc.com
Regnskab og selskabsret

Jan Fedders
Partner
T: 3945 9101
M: 2370 6574
E: jan.fedders@pwc.com
Regnskab

Sahra Albrecht
Senior Manager
T: 3945 3462
M: 2494 5633
E: sahra.albrecht@pwc.com
Regnskab

Martin Kristensen
Senior Manager
T: 3945 3683
M: 5120 6478
E: martin.kristensen@pwc.com
Regnskab

Carsten Allerslev Olsen
Senior Manager
T: 3945 3277
M: 3160 3815
E: carsten.allerslev.olsen@pwc.com
Regnskab

Lea Lencina
Senior Manaager
T: 3945 9693
M: 7120 2717
E: lea.lencina@pwc.com
Regnskab

Tobias Linnebjerg Jørgensen
Manager
T: 3945 9622
M: 3070 1872
E: tobias.linnebjerg@pwc.com
Regnskab

Helle Winkler Kallermann
Manager
T: 3945 9433
M: 3093 4243
E: helle.kallermann@pwc.com
Regnskab

Mads Schockert Nielsen
Manager
T: 3945 3552
M: 2497 6233
E: mads.schockert.nielsen@pwc.com
Regnskab

Martin Trabjerg Knudsen
Senior Associate
T: 3945 3125
M: 2440 1720
E: martin.trabjerg.knudsen@pwc.com
Regnskab

Henrik Kurtmann
Senior Manager
T: 3945 9234
M: 2497 5659
E: henrik.kurtmann@pwc.com
Selskabsret og børsret

Jens Pultz Pedersen
Director
T: 3945 9234
M: 2373 2222
E: jens.pultz.pedersen@pwc.com
CSR and Non-financial assurance

Klaus Okholm
Partner
T: 8932 5680
M: 4044 5906
E: klaus.okholm@pwc.com
Selskabsskat

Lars Thygesen
Partner
T: 8932 5571
M: 2346 8244
E: lars.thygesen@pwc.com
Selskabsskat

Joan Faurskov Cordtz
Partner
T: 3945 9463
M: 5135 7562
E: joan.faurskov.cordtz@pwc.com
Afgifter og told

Maria Raabye Füchsel
Manager
T: 3945 3149
M: 2463 1890
E: maria.raabye.fuechsel@pwc.com
Afgifter

Claus Boldt
Partner
T: 3945 9008
M: 2364 7871
E: claus.boldt@pwc.com
Moms

Dorthe Higham
Senior Manager
T: 39453042
M: 3093 5643
E: dorthe.higham@pwc.com
Moms

Sandra Erichsen
Director
T: 8932 5654
M: 5138 4761
E: sandra.erichsen@pwc.com
Moms

Gængse forkortelser

ABL	Aktieavancebeskatningsloven
AL	Afskrivningsloven
EBL	Ejendomsavancebeskatningsloven
ERST	Erhvervsstyrelsen
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRIC	International Financial Reporting Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
KGL	Kursgevinstloven
LL	Ligningsloven
LSR	Landsskatteretten
LV	Ligningsvejledningen
ML	Momsloven
SEL	Selskabsskatteloven
SKL	Skattekontrolloven
SL	Statsskatteloven
UFR	Ugeskrift for retsvæsen
ÅRL	Årsregnskabsloven

Tilmeld dig nyhedsbrevet

Få fagligt nyt og invitationer til kurser og arrangementer

Vidste du, at nyhedsbrevet fra PwC giver dig faglige nyheder, invitationer til kurser og arrangementer og mulighed for at præge debatten i PwC's erhvervspanel Puls? Gå ikke glip af de mange tilbud og aktuelle nyheder.

Tilmeld dig på *www.pwc.dk/tilmeld*, hvor du også kan krydse dine foretrukne interesseområder og brancher af, så nyhedsbrevet bliver skræddersyet til dig.

Ved tilmeldingen kan du også vælge at blive medlem af PwC Puls – vores erhvervspanel, der svarer på spørgsmål om aktuelle samfundsemner.

Tilmeld dig på

www.pwc.dk/tilmeld

Vil du vide mere?

PwC udgiver hvert år et antal publikationer, analyser og undersøgelser om emner som skat, regnskab, IFRS, revision, moms, told og afgifter. Herunder er et udpluk:

Fondshåndbogen 2022
www.pwc.dk/fh

Regnskabshåndbogen for pengeinstitutter 2022
www.pwc.dk/pi

Bestyrelsesarbejde i Danmark 2022
(udkommer december 2021)
www.pwc.dk/bh

Børshåndbogen
www.pwc.dk/bors

Momsvejledning 2022
(udkommer januar 2022)
www.pwc.dk/da/momsvejledningen.html

Afgiftsvejledning 2022
(udkommer januar 2022)
www.pwc.dk/da/afgiftsvejledningen.html

Personalegoder 2022
(udkommer december 2021/januar 2022)
www.pwc.dk/personalegoder

Værdien af årsrapporten II
www.pwc.dk/vaerdi-aarsrapport

Gode råd til det videre arbejde med GDPR
www.pwc.dk/da/artikler/2019/07/gode-raad-til-at-arbejde-med-gdpr.html

Indregning af omsætning efter IFRS 15
www.pwc.dk/ifrs15

Leasing efter IFRS 16
www.pwc.dk/ifrs16

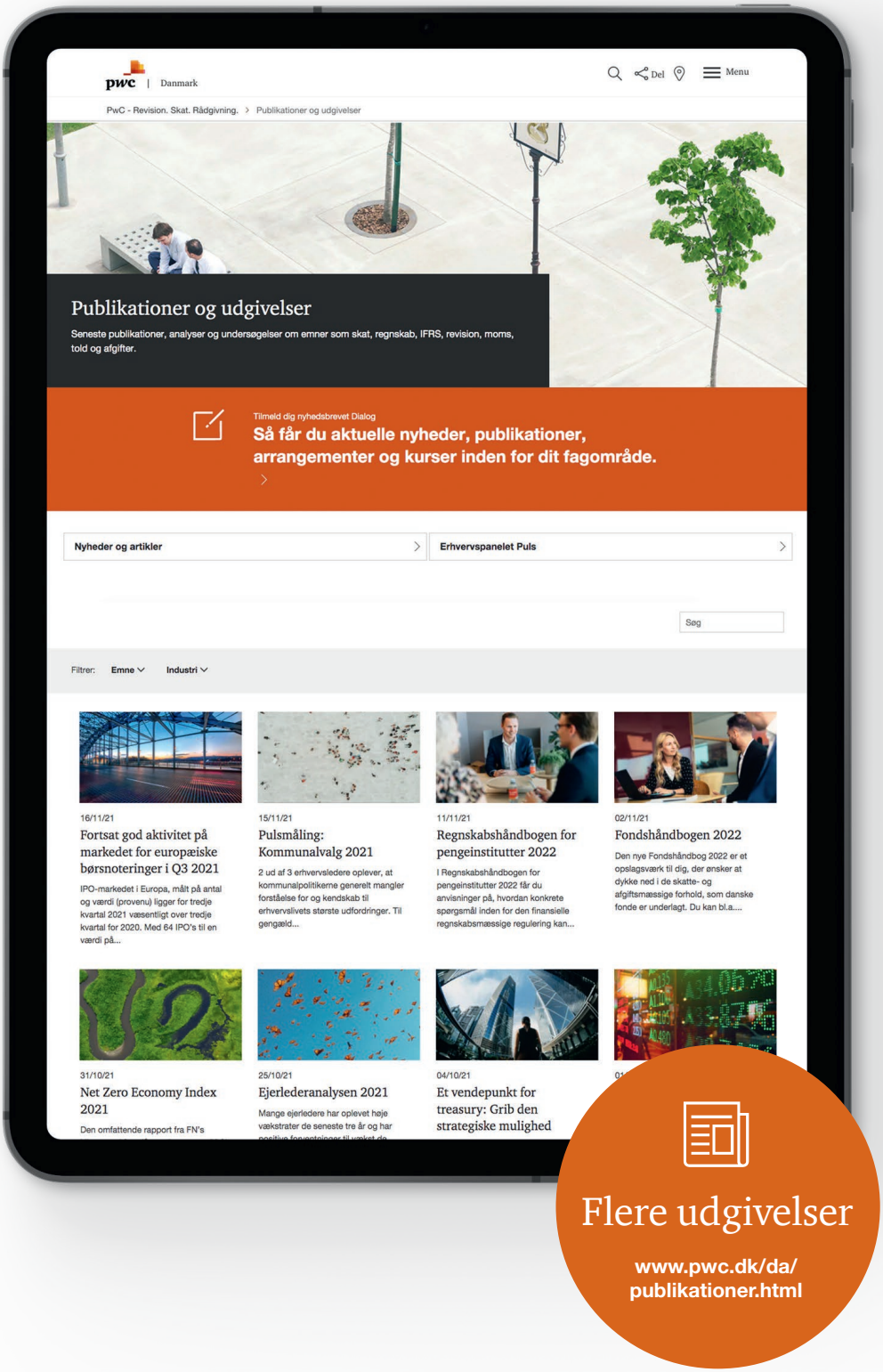

Flere udgivelser

www.pwc.dk/da/publikationer.html

PwC

København
Strandvejen 44
2900 Hellerup
T 3945 3945

Holstebro
Hjaltesvej 16
7500 Holstebro
T 9611 1800

Aalborg
Skelagervej 1A
9000 Aalborg
T 9635 4000

Esbjerg
Esbjerg Brygge 28
6700 Esbjerg
T 7612 4500

Odense
Munkebjergvænget 1
5000 Odense C
T 6314 4200

Aarhus
Jens Chr. Skous Vej 1
8000 Aarhus C
T 8932 0000

Herning
Platanvej 2-4
7400 Herning
T 9660 2500

Ringsted
Eventyrvej 16
4100 Ringsted
T 3945 3945

Hillerød
Milnersvej 43
3400 Hillerød
T 4825 3500

Trekantområdet
Herredsvej 32
7100 Vejle
T 7921 2700

www.pwc.dk/rh22

Regnskab, Selskabsskat, Moms og afgifter og Selskabsret i overbliksform

Introduktion s5 / Overblik s24 / Regnskab s28 / Selskabsskat s766 / Moms og afgifter s892 / Selskabsret s978

DKK 395,00
ekskl. moms

9 788794 274036
ISBN nr. 87-94274-03-6

FSC
www.fsc.org
MIX
Papir fra ansvarlige kilder
FSC® C010493

Denne tryksag er klima-kompenseret i henhold til ClimateCalc.
Kompensation er købt hos: Gold Standard
www.climatecalc.eu
Cert. no. CC-000004/DK

SVANEMÆRKET
Miljømærket tryksag
5041-0826

pwc

Revision. Skat. Rådgivning.